ſigna ita diſpoſita:ut cum ſex cœlo peruagentur:ſex ſub terra occultari neceſſe ſit.ſic lapſa: & orta recte dictum. Satis eſt mihi Quintiliani autoritas p̄cipientis:ut prius ortum: q̄ occaſum dicamus.illud quoq; aīaduertēdum erit ſignoꝝ ortū & occaſum duplici modo fieri:& heliace:& coſmice:heliace:qn̄ ſol longe abeſt,a ſigno: ut uix illud uidere poſſit:& tūc ſignū apparere incipiet.Sed quādo per ſplendorē oriētis ſolis uideri deſinit:tūc ſignum occidere dicemus.Coſmicus aūt ortus:qui fit ipſa mundi:& diei rōne:hoc eſt ſemel per diem cum de inferiore hemiſperio ad ſuperius ſigna aſcendunt.Occaſus uero cum a,ſuperiore deſcendunt ad inferius.

Officioq; leuem non auerſatus honorem
Huic tibi deuoto numine dexter ades.
Sacra recognoſces annalibus eruta priſcis.
Et quo ſit merito quæq; notata dies.

OFFIcioq; leuem non auerſatus honorē Huic tibi deuoto.Auerſor hanc rem dicimus quēadmoduȝ & aſpernor:ut Veteres philippi milites rudis uario uoluptates palā auerſabant.Illud ſumit ſignificationē a geſtu quia ſolemus a rebus quæ diſplicent uultū auertere hoc ab aſpero deductuȝ eſt:& ſignificat,teſte Donato auerti nō ſolū corpore ſed etiā animo. Cauēdū aūt ne in hac ſignificatione auerſor p d ſcribamus Nam aduerſor & aliud ſignificat & datiuo iungitur. Deuotum aūt officium Germanico figurate dicit ut illud:Dirige nauis iter.Sumptū eſt enim ab his qui ſe diis īmortalibus deuouebant. SACRA recognoſces: Propoſitio ſummæ totius operis reddidit docilem auditorem nunc captatur attentio cum ea ſe dicturum pollicetur:quæ ad deoꝝ religionem pertinent:cæterū e ſacris alia publica ſunt:& alia priuata.Publica quæ pro populo fiunt.Priuata quæ pro ſingulis familiis:quoꝝ ea peregrina dicebantur autore Feſto quæ Romā ab aliis urbibus religionis gratia aduecta fuerant.Conſtat ſane Cadmum Agenoris filium ut Euſebius refert myſteria & ſolennitates deoꝝ primum oīum græcis tradidiſſe:& deinde Orpheum:Linum ac Muſeum qui nihil aliud q̄ ægyptiorum ac phœnicum cōmenta græciæ relinquerunt.Vnde ad noſtros multa fluxere. ANNALIBVS eruta priſcis.Hi ſunt faſti qui per annos ſingulos(ut diximus)ſcribebantur & ſignatis temporibus tantum illuſtria continebant:quiq; Ouidio & tempora: & dierum feſtorum ordinem ſuppeditarunt ſicuti & multo ante Gn.Flauio appii cæci ſcribæ.Neq; enim faſtos tātum uocamus uolumina poetarum qui ſacra cecinerunt ſed annales libros:qui noīa conſulum:qui tempoꝝ notas:qui uirtutum indicia ſuggerebant:,nec plenas amplectabantur hiſtorias ſed breuē quādā traditionē reruȝ illuſtrium.Itaq; a ꝓbatiſſimis autoribus merito annales uocant.Nouimus enim eſſe annales ut A.Gel.refert cum res geſtæ pluriū annoꝝ obſeruato cuiuſq; anni ordīe cōponunt:qui(ut placuit Sempronio Aſellioni)multū differūt ab hiſtoria.Hac enim q̄bus cōſiliis: qua rōne res geſtæ fuerint demōſtrat:illi aūt tantūmodo qd factū quoq; anno geſtū ſit aliq̄d ondunt & neq; alacriorē quēq̄ ad remp.defendendā:neq; ſegniorē reddere poſſunt ad res ꝑperā faciēdas:Sciēdū tn̄ placere Ciceroni in primo ad Herenniū hiſtoriā eſſe rem geſtā ſed ab ætatis noſtræ memoria remotā cum alii cōtra ſenſerint earuȝ uidelicet rerum ꝓprie hiſtoriā eſſe quibus interfuerit is qui narret.Vnde Verrius Flaccus in libro de ſignificatu uerborum quarto uideri poſſe inquit non nihil rationis eſſe in ea opinione qđ hiſtoria græce ſignificet rerum cognitionem præſentium:a qua nonnulli annales differre uoluerunt:quod eorum proprie temporū ſint: quæ ætas noſtra non nouit:licet uſus iſta confundat ut Seruius ſcribit.

ANTO. FAN. Auerſari. Sacra publica. Sacra priuata. Quis ſacra tradit græcis. Faſti. Annales Hiſtoriæ Hiſtoriæ diffinitio.

EXcipe:cæſaris germanici fauorē implorat:ut & ingenio faueat & opus hoc tranquilla mēte ſuſcipiat. Stabatq; uerſus:ſi ſuſcipe aut accipe dixiſſet:ſed ut cōmoueret affectū.Excipe dixit:nā excipimus cadentes: aut in calamitatē collapſos.Vir.in.iii.ænei.Heu quis te caſus deiectā coniuge tāto Excipit:aut quæ digna ſatis fortuna reuiſit.Idem quod nunc Oui.in libris de ponto fecit:peregrinos brute libellos Excipe:dūq; aliquo quolibet abde loco:& hoc cum eſſet in ipſa exilii calamitate:& inde librum emitteret. Excipe igitur accipe aut ſuſcipe. O CÆſar germanice:de germanico Druſ.filio intelligas:non de Tyberio: qui nunq̄ germanicus dictus eſt. Cæſar cognomen eſt Iuliorum:& poſt diuum Iulium imperatores cæſares quoq; cognominati ſunt & cæſar a cædo deducitur:hoc eſt a cæſo matris utero.Nā qui primus ſic dictus eſt.Ply.teſte lib.7 ex utero matris cæſo tractus fuit. HOC opus:hos faſtoꝝ libros. PACATO uultu:pacato & tranquillo animo.Nam uultus ut Marcel.oſtēdit eſt uolūtas:quæ pro motu animi in facie oſtēdit.inde eſt illud Ariſtotelicum per hæc ſigna exteriora cognoſcimus interiora.hoc ideo uult dicere poeta cum cæteri mihi ſint ſubirati eſto tu pacatior nec ſuccēſeas his libris:quēadmodū prius oēs amatoriæ arti ſuccēſuerūt. ET dirige iter timidæ nauis:per trāſlationē a gubernatoribus nauiū ſumptam: hoc eſt dirige curſum ingenii mei. TIMIdæ dixit:cum ſcripta eius non eſſent oībus grata uelut illius qui Auguſtum offenderat:uel timidæ: cum animo uolueret ad quem eruditiſſimum principem ſcriberet:facere non poterat: quin commoueretur:ut paulo quoq; inferius oſtendet.

PAV. MAR.

OFFIcio:nūc a ſeipſo beniuolentiā captat:rem ſuā deprimēs petēſq; fauorē:deuouens id numeris illi. ET nō auerſatus:tu o germanice nō aſpernatus:quaſi qui nō paruificeris. LEVem honorē:quaſi exiguum hoc munus hoꝝ libroꝝ. ADES dexter numine:ꝓpitius tuo nutu & fauore. HVIC officio:officioſo labori meo. TIBI deuoto:qđ in ꝑpetuū tibi deuouet & tradit Trāſlatūq; id inde eſt ab his:qui poſt rē diuinā in perpetuū diis ſe tradebāt:ſeu deuouebāt:offm̄ eſt cōgruis uniuſcuiuſq; actus honos dr̄ q̄ſi honeſtū onus ut Var. placet. SACRA:nunc a rebus ipſis beniuolentiā captat:& auditorē attentiorē reddit: rebuſq; autoritatē facit a uetuſtate. REcognoſces:o germanice:iā quæ aliis forte legiſti libris:releges ſerioſius in meis. SACRA:quæ ad deoꝝ cultū ꝑtinēt celebritates & cerimonias:& ſtatos dies.Sacra enim ſunt ut Martiano iuriſcōſulto placet:que publice cōſecrata ſunt:non priuatim. ERVTA priſcis annalibus:magna cura & diligentia excerpta ab antiquoꝝ poetarum faſtis:& pontificum monumentis:& uetuſtis annalibus. ET RECognoſces quo merito:quo meritorum præmio:ideſt qua celebritate. SIT Notata:ſcripta in priſcis annalibus.

Inuenies illic et feſta domeſtica uobis:
Sæpe tibi pater eſt: ſæpe legendus auus.
Quæqꝫ ferunt illi pictos ſignantia faſtos.
Tu quoqꝫ cum druſo præmia fratre feres.
Cæſaris arma canant alii: nos cæſaris aras:
Et quoſcunqꝫ ſacris addidit ille dies.

ANT. FAN. ¶INVENIES illic & feſta domeſtica uobis. Iterum captatur attentio: quod dicturum ſe pollicetur quæ ad Germanicum & Cæſares pertinent. Sic Virg. in primo Georg. Ferte ſimul fauniqꝫ pedem dryadeſqꝫ puellæ Munera ueſtra cano. SÆpe tibi pater eſt: ſæpe legendus auus. Germanico druſus.

Germanicus. Germanicus pater natura fuit is quem in germania defunctum Auguſtus ita laudauit: ut deos precatus ſit ut ſimiles ei cæſares ſuos facerent. Sed hic Tyberium accipimus qui ab Auguſto adoptatus eſt coactus prius Germanicum adoptare. Quare Suetonius Germanicum Tyberii filium uocat ut Tyberius orbatus utroqꝫ filio: quorum Germanicus in Syria: Druſus Romæ obierat: ſeceſſū Campaniæ petit. Auus autem Germanici eſt Cæſar Auguſtus cui Nero uxorem ſuam Liuiam Druſillā grauidam & ante iam apud ſe Tyberium enixam conceſſit: quæ cum auguſto nupſiſſet intra menſem tertium teſte Suetonio Druſum Germanici patrē peperit: unde ſuſpitio fuit eum ex uitrico per adulterii conſuetudinem procreatum: quem Auguſtus tantopere dilexit ut cohæredē filiis inſtituerit. Hic Druſus auguſti priuignus autore Plutarcho ex duabus Antonii & Octauiæ filiabus: alteram hoc eſt Antoniā minorem pudicitia & forma præclaram duxit uxorem: ex qua Germanicus & Claudius nati ſunt. Hanc eſſe Antoniam exiſtimāt quam Plynius ſcribit nunq̄ expuiſſe: nā altera quā Antoniam maiorem Suetonius uocat nupſit Domitio auo eius Neronis: qui fuit deteſtabili crudelitate notiſſimus. PICTOS ſignantia faſtos: Minio uel rubrica: quæ Troianis temporibus in honore fuit teſte Homero qui naues ea commendat.

Minium rubrica. Hinc illud eſt Martialis: Et qui purpureis iam tertia nomina faſtis iane refers. Fuit & apud Romanos Miniū ut Plinius tradit non ſolum maxime ſedentia ſacræ religionis: quod in ſcriptura uoluminum uſurpabant: quoqꝫ Iouis ipſius ſimulachri faciem feſtis diebus illini ſolitam autor eſt Verrius. Quod ideo fieri conſueuit ut quidam putant quia Iuppiter eſt æther: cui elemēto minium ſimile eſt: ideoqꝫ apud æthiopes dei omnes & proceres minio illinūtur quia a Ioue: ideſt a deo omnis poteſtas eſt: & dii omnes membra Iouis cenſentur ut Cœlicolæ mea membra dei. Hinc & faſti deorum feſta & nomina continentes minio pingebantur. Eo illitum fuiſſe legimus anſeris capitolini ſignum quod ſæpe abſtergebatur cū eius eſſet neceſſarius ſplendor autore Plutarcho. TV Quoqꝫ cum druſo præmia fratre feres: Hic Druſus Tyberii filius

Druſus. fluxioris remiſſioriſqꝫ animi fuiſſe dicitur: adeo ut Tyberius eum non dilexerit patria charitate: a quo fertur increpitus q̄d cimā braſicæ faſtidiret: Auguſtus uero eū ac Germanicū ſecūdos hæredes īſtituit. Druſū q̄dē ex triēte: Germanicū uero una cū liberis tribus ſexus uirilis ex partibus reliq̄s. Sane autor Druſoꝝ generis ut ait Sueto. a Drauſo duce hoſtiū cominus trucidato ſibi ac poſteris ſuis cognomē inuenit. CAESAris arma canāt alii: Auguſtū Cæſarē accipe qui uiuēs diuīos honores meruit: cuiqꝫ hoc opus autor inſcripſerat: ut diximus ſupra.

PAV. MAR. ¶QAEqꝫ dies: per ſuos. ſ. mēſes & totū annū. De dierū rōne alio loco diximus: & alias: hoc quoqꝫ in hoc opere dicemus. Illud nō p̄teribo ciuilē Romanoꝝ diē diuiſū in ptis has. Inclinationē: q̄d tp̄us eſt mediæ noctis gallicīniū: diluculū mane. meridiē. occiduū. Sup̄mā tēpeſtatē. Veſperā primā facem. Cōcubiā intēpeſtā. Q̄d latius apit Aurelius Theodoſius in primo ſatur. INVEnies: pſtat in beniuolētia captāda & attētiōe augēda: dicit enī in his faſtis īueniri cæſarea feſta: & patrē & auū germanici relatos in faſtos. INVenies: tu germanice. ILLIC: in ipſis faſtis. ET Feſta domeſtica: ex domo tuo cæſarea q̄ſi dies feſtos u̅ris meritis īſtitutos & quos ipſi cæſares īſtituerūt. VObis: cæſaribus. SAEPE Eſt tibi legēdus p̄r: legis facta & merita p̄ris tui. Sæpe eſt tibi legēdus auus: hīc alii ſūpſere argumētū: q̄d Tyberio fuerit opus dicatū: cū uideat dicere. Sæpe leges facta Auguſti p̄ris tui ex adoptiōe: Sæpe facta aui tui Cæſaris. Tu aūt ſic ītellige. SAEPE eſt legēdus p̄r Tyberius: q p̄r erat adoptiōe: q̄m dicet īferius de tēplo cōcordiæ: q̄d Tyberius dicauit. Sæpe eſt legēdus auus: hoc ē merita & laudes ipſius auguſti. QVAEqꝫ: uirtutis p̄mium eſt laudari & a poſteritate cōmēdari: q̄d eū cōſecuturū dicit. TV Quoqꝫ feres p̄mia: cōſequeris ea p̄mia & eas laudes. QVAE ferūt illi: quæ p̄r & auus cōſecuti ſunt. SIgnātia pictos faſtos: quæ ſignāt īſcriptos faſtoꝝ libros: q̄ſi quæ ſignātur & īſcribūtur in faſtis & annalibus ut diuturnitati commendentur. CVM Druſo fr̄e: qa ecōſequeris tu: & Druſus frater tuus: p hoc etiā aſſerūt de Tyberio intelligēdū: qui Druſum fratrē habuerit: q in Germania oppetiit: ſed affirmari nō pōt q̄d ad Tyberiū ſcripſerit: cū dicat īferius ut ſupra diximus: & tuus Auguſto noīe dictus auus: auus enī Tyberii: Auguſtus appellatus nō eſt: ſed auus germanici. Præterea apud Trāquillū nō īuenies Tyberiū germanicū fuiſſe uocatū cū de eius agit cognomētis & ſiq̄s dicat in numiſmatibus aut marmoribus īueniſſe: Tyberius Cæſar Germanicus nō ītelligit de hoc: ſed de Tyberio filio Druſi: filii huius Tyberii quē pariter cū Caio Germanici filio ex teſtamēto hæredē reliquit: ergo hic cū Druſo fratre intelligas de Druſo Tyberii filio quia patruelis primū: deīde ex adoptione frater: ea enī cōditione Tyberiū Auguſtus adoptauit: ut ipſe Germanicū fratris filiū adoptaret: & ne decipiaris ſaxum eſt in tarpeio mōte cū īſcriptiōe Tyberii Neronis germanici oſſa ne credas Tyberii īperatoris oſſa. Nā ſubditur ibi diui Auguſti pronepotis: cuius nepos erat Druſus Tyberii filius: pnepos Tyberius huius Druſi filius.

CAEſaris pōt hoc & ad Iuliū Cæſarē referri: & ad Auguſtū: quoꝝ alter relatus ī deos: alter relatū cōprobauit & tēpla multa ſacrauit: pluréſqꝫ dies ſtatos īſtituit & deoꝝ cultū r̄formauit. ALii: poetæ. ſ. CAnāt cātādo ſcribāt. ARma cæſaris: bella p Cæſarē geſta & cōfecta: & erit denoīatio cū īſtrumētū pro re ponit. NOS: canamus. ſ. ARAS cæſaris: aras quæ cæſari dedicatæ ſunt ob eius merita: uel quas ipſe uiuens: aut Auguſtus cōſecraſſet: & cū aris ſacra quoqꝫ ab eo īſtituta. ET CAnā quoſcūqꝫ dies: feſtos. ſ. ILLE Cæſar ADDIDIT ſacris: faſtis ſacra referētibus: uel quos ipſe ſacros & feſtos eē inſtituerit uel quos meritis ſuis ſacros fecerit.

EXCVTE corde metus: Ob id quod ſequit̃. PAGina iudiciũ docti ſubitura mouet̃ Principis. Aucupatur ANT.
enim Germanici gr̃am: quia teſte Quintiliano naturalis eſt pro laborãtibus fauor. DA Mihi te placidũ dede FAN.
ris in carmine uires: Nõ claudicat hic uerſus: q̃uis prima quarti pedis ſyllaba ꝓducat̃: quæ uidet̃ in uerbo dede
ris corripi debuiſſe. ſuſtẽtat̃ enim cæſura cum ſyllaba unde pes incipit terminet partẽ orõnis: ut duꝫ ſanguis in-
erat. VT Clario miſſa legẽda deo: Apollini a Clario oppido: qđ eſt in finibus Colophonioꝝ: Vnde Apol- Clarius
lo clarius dicit̃: correpta antepenultima: ut Qui tripodas clarii lauros qui ſydera ſentis. Strabo geographus po deus.

Annue conanti per laudes ire tuorum
Deque meo pauidos excute corde metus.
Da mihi te placidũ: dederis in carmine uires:
Ingenium uultu ſtatqꝫ caditqꝫ tuo.
Pagina iudicium docti ſubitura mouetur
Principis: ut clario miſſa legenda deo
Quæ ſit enim culti facundia ſenſimus oris
Ciuica pro trepidis cum tulit arma reis:
Scimus & ad noſtras cũ ſe tulit impetus artes
Ingenii currant flumina quanta tui.
Si licet & fas eſt uates rege uatis habenas.
Auſpicio fœlix totus & annus eat.

ſtea eſt galeſius mons & colophon ciuitas ioniæ: &
ante eã Apollinis clarii lucus. Sũt qui a claro inſula
qđ nõ placet Clarii cognomen deductũ exiſtiment:
in qua phœbus Caſſandræ uaticinãdi artẽ dicit̃ tra
didiſſe. Vnde eã putãt a Lycophrone Clarimimallo
nẽ appellatã. Nõ amittendũ hoc loco qđ ait Plynius
Colophone in Apollinis clarii ſpecu lacunã eſſe cu-
ius potu mira reddunt̃ oracula breuiore uita biben-
tiũ. Hinc Macrobius apud Ligyreos ait in Thracia
eſſe adytũ libro conſecratũ ex quo reddunt̃ oracula
plurimo mero ſumpto uti apud clariũ aqua epota ef
fant̃ oracula. QVÆ ſit enĩ culti facundia ſenſim9
oris: Cõciliat ſibi germanicũ laudans eũ ab oratoria
& poetica facultate. CIVICA arma: cauſarũ defẽ
ſiones: q̃bus in ciuitate utimur. Ciuica & hoſtica ma
iores dixerũt: Deinde ciuilia & hoſtilia: PRO Tre
pidis reis: Rei dicũtur nõ modo qui arguuntur: ſed Rei
oẽs quoꝝ de re diſceptatur. Huic enim uocabulo te
ſte Feſto a re nomẽ ĩditũ eſt. Et ſunt alii rei ſtipulãdi alii ꝓmittendi autore Moleſtino iuriſconſulto a quo Fe-
ſtus aliqua in parte diſſentit: Nonius reos inquit eſſe nõ ſolum crimini & culpæ obnoxios q̃les hoc loco acci-
pimus (unde autor addidit. trepidis) ſed etiam honeſti uel uoti debitores: ut Conſtituam ante aras uoti reus.
NOSTRAS artes: Poeticas. Conſtat enĩ Germanicũ inter ſtudioꝝ ſuorũ monumẽta reliquiſſe comœdias
græcas. Vnde illud eſt Nõ potes officiũ uatis contẽnere uates: Iudicio p̃cium res habet iſta tuo. Qui (niſi te uir
tus opera ad maiora tuliſſet) Gloria pieriduꝫ ſumma futurus eras. Huic iuueni ut ait Suetonius oẽs corporis
animiqꝫ uirtutes & quãtæ nemini cuiq̃ cõtingerũt forma & fortitudo egregia cõciliandæ hominũ gratiæ ac ꝓ
merẽdi amoris mirũ & efficax ſtudiũ ingeniuꝫ excellens ita ut & reliquerit comœdias quas diximus & oraue-
rit cauſas etiã triũphales. SI Licet & fas eſt uates rege uatis habenas: Quia non decebat tantũ imꝑatorẽ poe
tæ nomine appellari cum diuerſarum rerum artifex nominetur a nobiliore ſubiecto: & haud quaq̃ par gloria
ſcriptorem & auctorem rerum ſequatur ut in Ca. Sal. tradit.
ANNVE: quo audẽtius ſcribat rurſus germanici fauorẽ petit. ANNVE: faueas aut nutu aſſenſuꝫ p̃ſtes: PAV.
qđ annuere ꝑ duplex nn ſignificat: cũ per bn. cõtrariũ oſtẽdat. COnãti ire ꝑ laudes tuoꝝ: mihi qui conor ce- MAR.
lebrare laudes cæſarũ: & ꝑ trãſlationẽ a uiatoribus: & deambulãtibus ire ꝑ laudes dixit. ET Excute: excutias
& repellas. DE Meo corde metus pauidos: metũ quo nũc meũ cor p̃ſſum tenet̃ pauidos ab effectu. q̃a q me-
tuit expaueſcit: Metuebat enĩ poeta aliq̃d in publicũ edere: cũ ĩgratus eẽt eius labor ob artẽ quã ſcripſerat. etiã
cũ cogitaret ad quẽ ſcriberet. DA Mihi: eſto mihi benignus: quo uires in carmĩa ſuggerent̃. cũ a teipſo pẽde-
at ĩgeniũ meũ. DA Te placidũ mihi: cõcede te nũc mihi pacatũ. quietũ & benignũ. DEDeris uires ĩ carmi-
ne: ſi benignus eris erũt & mihi uires ad ſcribẽdũ. & in carmĩe: & in carmĩa recte dicimus. Lucanus. Tu ſatis ad
uires romana in carmĩa dãdas. Dederis ultima ſyllaba lõga ꝓtulit uti a ueterib9 grãmaticis p̃ceptũ eſt: uelut
cõſtat ex diomedeis monumẽtis: quæ differre p̃teritũ a futuro ſubiũctiui uolũt in hoc ut ris p̃ti breue ſit: futu
ri lõgũ. ſic penultima primæ & ſecũdæ pſonæ numeri multitudinis. ide eſt illud uitã dederitis in undis: & Enni
us dixit. Nec mi aurũ poſco nec mi p̃ciũ dederitis. & Ouidius ipſe in libris de ponto in elegia. Ite leues elegi: Et
maris Ionii trãſieritis aquas. & in eadẽ elegia Copia nec uobis ullo ꝓhibẽte uidẽdi cõſulis ut limen cõtigeritis
erit. & ſæpe alias eodẽ modo utimur. Horatius quoqꝫ in carminibus dederis lõgũ fecit Cũcta manus auidas fu
giũt hæredes amico. Quæ dederis aio. INGeniũ meũ. i. STAT & cadit uultu tuo: q̃ſi pẽdẽs a uultu tuo. fir
mũ & ualidũ erit: ſi tu mihi pacatior & lenior eris. CONcidet: ſi tu eris ſubiratior ergo pacatior eſto. PAGI
na cõmẽdatio germanici a doctria: q̃ horreſcãt: q ſua ſcripta cẽſuræ illius ſupponãt: ac ſi Apollinis iudiciũ eẽnt
ſubituri. PAGina ſubitura iudiciũ docti prĩcipis: liber hic meus ſeu poemata nr̃a uẽtura ſub tuã cẽſurã: q prĩ-
ceps es doct9 & erudit9. MOVet̃: cõmouet̃ & horreſcit: ne quo errore poſſit ãnotari. VT miſſa legẽda clario
deo: ac ſi apud Apollinẽ legẽda mitteret̃: q clarius dictus eſt a Clario oppido in Ionia nõ lõge a Colophone: ẽt
Clario ĩſula: ubi ſũma religiõe colebat̃. Paginæ Põpeio teſte dictæ ꝙ in libris ſuã quæqꝫ obtineant regionẽ: ut
pagi: uel a pãgẽdo ꝙ in illis uerſus pãgunt̃. i. figunt̃. QVÆ ſit: cõmẽdatio germãici ab eloquẽtiæ laudib9: cũ
ſæpe reos defẽdiſſet: & ut Sue. ait cãs oraſſet ẽt triũphales. SENſimus enĩ: uidimus aut audiuimus. QVÆ ſit
facũdia culti oris: eloquẽtia oris exculti & ornati. COntulit arma ciuica: ciuilia: hoc eſt ciuiles defenſiões ĩ fo-
ro: ſeu cũ cãs ciuiles egit. PRO trepidis reis: ꝓ his q alicui9 crimĩs iudicib9 eẽnt accuſati: trepidãtib9: hoc ẽ me
tuẽtibus ne morti dãnarent̃. Reus enĩ a re debẽda dr̃: & magnæ dat laudi Cicero iuuenibus reos defendere.
SCImus: nunc ab eloquẽtia poetica cõmẽdat. erat enim & clarus orator & poeta illuſtris de quo Trãquillus.

Oēs germanico corporis animiq; uirtutes:& quātas nemini cuiq̄ cōtigiſſe ſatis cōſtat formā & fortitudin em egregiā.Ingeniū in utroq; eloquētiæ doctrīæq; gñe pcellēs.& paulopoſt īter cætera ſtudiorum monumēta reliquit & comœdias græcas.poetā igit̄ oñdit cū oñdat comicū. SCImus q̄ta:q̄ magna. FLVmina currāt ingenii tui:q̄ſi quā magnū & q̄ fertile ingeniū hēas:p trāſlationē locutus eſt ab aquarū copia ex uberrimo flumine:cū ita exuberaret illius ingeniū. CVM impetus:hoc eſt ſcribēdi ardor:Tulit ſe ad nr̄as artes:ad poeticē ipſā; hoc eſt cū ſubit ille ardor poemata ſcribēdi.Impetus enī ardor ſeu deſideriū eſt.ide in heroid.Eſt mihi p ſæuas impetus ire feras. SI Licet:cum a poetice cōmēdarit:petit ut poeta poetam regat:ac ſi diceret:ſi nō uis ut princeps ſaltē faueas ut poeta: & cū pudore locutus eſt:ne temeritatis argueret̄. SI Licet: quo ad humana. SI Fas eſt:quo ad diuina. TV Vates rege habenas uatis.i.rege ingeniū meū:p trāſlationē ab equis ſumptam quī habenis:hoc eſt loris reguntur. VT Totus annus:quē ego ſcripturus ſum. EAT Fœlix:auſpicio fauore tuo quaſi fœlix:Te mihi fauente ſit auſpicatus ānus.

Tempora digereret cum cōditor urbis in anno
Cōſtituit mēſes quinq; bis eſſe ſuo

ANT. FAN. TEMPora digereret. Narratiōis initiū eſt Vbi meminiſſe debemus q̄ ut ait Plynius dierū āni ſoliſq; motus ppe inexplicabilis rō eſt.Quare & Soſygenes a cæſare dictatore ad redigēdos ānos ad ſolis curſū adhibitus errores ſuos ſæpe correxit & non ſolū apud Romanos regnante Romulo ſed apud græcos quoq; annus ignorabatur ſolis itineri congruens: quem quidam pūtant primos omniūm hominum ægyptios comperiſſe & in menſes.xii.ait Euſebius diuiſiſſe ad quos teſte Strabōe Eudoxus cuius ſupra meminimus cum Platone pfectus eſt:necnō & Thales mileſius:quē nōnulli autore Laertio primū ferūt annū in.ccclxv.dies diuiſiſſe.Romāi igit̄ autore Romulo annū decē mēſiū habuerūt a Martio auſpicātes adeo ut eius die prima aris ueſtalibus ignes accēderēt.Laureas mutarēt ſenatus & populus comitia agerēt.matronæ ſeruis ſuis cœnas ponerēt ut honore pmptius obſequiū puocarēt.Hūc primū āni menſem fuiſſe illud teſtat̄ qđ mēſes q ab hoc q̄ntus eſt.Quintilis dicebat̄.deīde numero decurrēte decēber ītra diē trecēteſimū q̄rtū āni circuītū finiebat.ita ut ſex mēſes.xxx.q̄ttuor uero reliq uno ac.xxx diebus expedirent̄ & Martiū āni principiū hēre uoluerūt pp martem ſuæ gētis auctorē:qui ex ilia Romulū ac remū genuiſſe dr̄:ut Donec regina ſacerdos Marte grauis geminā ptu dabit ilia plē.Fuerūt ſane nōnulli grāmaticorum teſte.A.Gel.q diſputarūt Homeri quoq; ætate ſicuti Romuli annū nō.xii.mēſiū fuiſſe ſed decē. Lege Plutarchū in Numa qui ēt tradit duodecim mēſes fuiſſe ſub Romulo ac multos aliter ſenſiſſe ut dicemus in ſecūdo huius opis libro. CONditor urbis:Inter autores de cōditis urbibus eſt tāta diſſenſio ut ne urbis Romæ origo (ut ait Ser.) diligēter poſſit agnoſci.Salu.enī urbē Romā inq̄t cōdidere atq; habuere initio Troiani & cū iis aborigines.Alii autore Solino ſunt q uideri uelint Romæ ab Euādro uocabulū datū:qui cū oppidū primū offendiſſet:quod extructū antea iuuētus latina ualentiam dixerat ſeruata ſignificatione impoſiti prius nominis romam græce:ideſt ualentiam nominauit.ſecundum quos ait Virgilius.Tum rex Euādrus Romanæ conditor arcis.Alii dicunt Troia capta quoſdam ex Achiuis in ea loca ubi nunc Roma eſt deueniſſe per Tyberim deinde ſuadente Roma nobiliſſima captiuarū:quæ iis comes erat īcēſis nauibus poſuiſſe ſedes ſtruxiſſe mœnia & oppidū ab ea romā appellaſſe.Alii ſcribūt Romā nō captiuā fuiſſe:ſed ab Aſcanio natā Æneæ neptē.Cæterū Varro autor diligētiſſimus cum quo pene oēs hiſtoriographi ſentiūt Romam a Romulo cōditā dicit:quā is de ſuo noīe (ut ait Feſtus) ideo Romā non Romulā appellauit ut ampliore uocabuli ſignificatu pſperiora ſuæ patriæ ominaret̄.Lege Decadē primā earū quas Pomponius ſcripſit hoc tpe ubi nihil ad urbis originē attinēs ptermiſit hiſtoricus doctiſſimus & poeta.Illud aūt Promathionis ne referri q̄dē dignū exiſtimauerim.q memoriæ pdidit Romulū & Remū Æneæ filios infantes in Italiā fuiſſe delatos.ubi merſis nauibus manſere incolumes & Romam a fortitudine nuncuparunt.

De anno

Romæ origo.

PAV. MAR. TEEMpora:nūc aggredit̄ āni rōnē:quē alii aliter obſeruabāt.nā ut eſt in ſaturnalibus apud Macrobiū.Arcades annū tribus mēſibus explicabāt.Arcananes ſex.Græci cæteri.ccliiii.dieb⁹ cōputabāt.Romani.x.mēſibus a Romulo.Herodotus ægyptios.xii.mēſibus ānū habuiſſe refert.De his idē Macrobius:āni certus modus apud ſolos ægyptios ſemp fuit.Ply.tñ li.7.inq̄t annū æſtate unū determinabāt:alterū hyeme.Alii q̄dripartitis tpibus ſicut arcades:quorum anni trimeſtres fuere quidā lunæ ſenio ut ægyptii.Itaq; apud eos aliqui ſingula milia ānorum uixiſſe pduntur.Licinius Macer.& L.Feneſtella annū.xii.menſiū fuiſſe ſcribūt.cui ſnīæ repugnat decēber:qui ultimus erat: & decimus eſt a Martio cū mēſes a numero dicerent̄.M.Varro & Fuluius nobilior & Iunius gracchus ſcribūt numerū mēſiū romanos a latinis accepiſſe.Annū aūt duplicē eē cōſtat:naturalē & ciuilē.alterū ſcđm curſum aſtrorum:alterum arbitrio gētiū.Vnde & Cares ſicut Acarnanes ſemeſtrē hēbāt annū Hæbrei cū ad lunā regerent̄ differenter ānos cōputabāt.alterū duodecim alterū tredecim mēſiū.ut geminus illis ānus.v.&.xx.lunæ curſibus cōpleret̄.Lauinii quoq; tredecim mēſiū ānus fuit At albæ decē.Vñ forte Romulus ſuū decē mēſiū eſſe uoluit.Primūq; matri pr̄i dicauit Numa uero duos mēſes addidit Ianuariū quē primū inſtituit: & februariū quē ultimū:ſed a decēuiris poſt ianuariū februarius nūeratus eſt. Verū Fuluius hos duos mēſes a Tarquinio priſco additos retulit.Sed poſtea cū dephēſus eēt error qđ ānus nō certo ordine ſeruaret̄.Cœpit græcorum more multorum dierū intercalatio fieri:ut ad naturalē curſum ānus redigeret̄. QVI eſt.ccclxv.dierū & q̄rta parte diei.Data eſt cura pōtificibus:q rē deprauarūt.Inde Cæſar pōti.max.In tertio conſulatu cū habuit collegā Marcū æmiliū lepidū.Adhibito ſoſygene figulo eius artis perito:rē emēdauit.Intercalares dies.lxiiii.addidit nouēbri & decēbri & ānū ciuilē formauit ad ſolis curſum:ſublato oī mēſe ītercalari: & diebus.ccclv.q̄bus cōſtabat prius ciuilis an

nus addidit decē & pp q̄rtā partē diei q̄ erat ad ſupplemētū: iſtituit ut q̄rto quoq; āno menſe februarii adderet dies unus: & cū itercalatio fieri deberet deſinēte āno: ſacerdotes faciebāt ieunte āno q̄rto: & rurſus erratu; eſt: xxxvi. ānis. Auguſtus cæſar pſpecto ſacerdotū errore: emēdauit ānū. M. Ceſorio & C. Aſinio gallo conſ. Siquis plura de āno uelit plegat Ceſorinū & Macrobiū: a qbus nos pauca de multis excerpſimus. CONDitor urbis: hoc eſt Romulus q urbē cōdidit de quo ſuo mēſe dicet. CVM digereret tpa: diſponeret & ordinaret ānū ciuilē & mēſes. CONſtituit eē bis qnq; mēſes in āno ſuo a ſe digeſto. cōſtituit ānū ſuū eē decē menſiū. VRBIS: urbs eſt ſcđm marcellū iuriſcōſultū Roma q̄ muro cingeret. Vt Alphenus ait. Roma eſt quātū cōtinētia ædificia eēnt. Paulus iuriſcōſultus urbis inqt appellatio muris cōtinētibuſq; ædificiis finit: Pōponius iuriſconſultus de uerboꝝ ſignificatiōe urbs ab urbo appellata eſt: urbare eſt aratro diffinire. & Varro ait urbū appellari curuaturā aratri: qđ in urbe cōdēda adhiberi ſolet: inde eſt apud Virgiliū urbē deſignat aratro. & inferius libro q̄rto. Apta dies legit q̄ mœnia ſignet aratro. & paulopoſt. Ille tenēs ſtiuā deſignat mœnia ſulco. MENſes: mēſis απο τησ μηνησ qđ eſt luna. Nā lunæ rōne mēſis cōſtitutus eſt. Vnde Varro mēſis a lunæ motu dictus: dum ab ſole profecta rurſus redit ad eum luna: ægyptii quoq; menam uocauere lunā Herodoto teſte.

Scilicet arma magis q̄ ſydera romule noras
Curaq; finitimos uincere maior erat
Eſt tamen & ratio cæſar q̄ mouerat illum.
Erroremq; ſuum quo tueatur habet.
Quod ſatis eſt utero mr̄is dū prodeat infans
Hoc anno ſtatuit temporis eſſe ſatis

ℭSCILICET Arma magis q̄ ſydera Romule noras. Plutarchus autor eſt Romulū acrē: bellicoſu; ac pene bellādi amore inſanū fuiſſe: quē Feſtus Romulum inqt a robore noiatū. Eundē tamē nō ineruditum fuiſſe qdā memoriæ ꝓdiderūt: Sed qm̄ hoſtes ſunt diſciplinarū labores (ut a Platone traditū eſt) ignorauit rex acri qdē ingenio ſed agreſti atq; in rebus bellicis occupato ſolē e cuius curſu ānus colligit nō ante trecēteſimū ac ſexageſimū quintū diē abūdāte inſup q̄drāte ad eundē a quo incepit zodiaci gradū reuerti. ANT. FAN. Cuius rei nō ignarus Cæſar Auguſtus āno iampridē a Numa pōpilio in duodeci mēſes diſtributo additis Ianuario ac Februario: poſteaq; a Iulio cæſare ad curſum ſolis accōmodato & alioꝝ negligētia conturbato atq; cōfuſo rōnē tēpoꝝ nō ſine maxima ſua laude fundauit intercalantiū correctis erroribus. Nec nos moueat qđ quædā a maioribus nr̄is tradita aſtrologoꝝ ætatis nr̄æ cōputationibus non rn̄dent. facit enim id & viii. ſphæræ motus & quadrantis longitudo ſuperabūdantis temporis modum excedens & intellecta quidem: ſed ideo ſpreta quod & parum tpis ſuperabūdat & ſex horæ quater ductæ cōficiunt integrum diem. Nec falſum eſt quod Plutarchus docet inæqualitatem temporum uel hoc tempore quo ad ſummum aſtrologiæ peruentum eſt Mathematicorum peritiam uincere: ita ut eorum numeri ac ſupputationes perſæpe fallantur.

QVOD Satis eſt utero matris dum prodeat infans: Medici ac philoſophi illuſtres opinantur poſtq̄ mulieris uterus conceperit ſemen eſſe hominem gignendi ſummum finem decem menſes. Vnde illud eſt Plauti in Ciſtellaria tum illa quam compreſſerat decimo poſt menſe exacto hic peperit filiam: & P. Scipionem qui prior Aphricanus appellatus eſt decimo menſe legimus in lucem editum. Qua opinione adduci Romulus potuit ut annum in decem menſes diuideret: Plynius tamen ſcribit uſq; ad initia decimi undecimiq; gigni hominē: & Varro undecimo menſe aliquando naſci poſſe hominem putat: eiuſq; ſententiæ Ariſtotilem laudat autorē. Idem tamen Romanos ait exiſtimaſſe nono tantum menſe aut decimo ſecundum naturam fieri partionem: nam ſeptimo raro fit: octauo nunq̄. Licet octauo idem Varro & Plynius ſenſiſſe aliter uideantur. Quod nemini mirum uideri poterit qui legerit A. Gel. libro tertio noctium atticarum. Sane Pythagoras teſte Laertio dicebat intra ſeptem aut nouem aut decem ut plurimum menſes conſūmatum atq; perfectum infantem gigni: & Saturnus Apollodorus ait autore Macrobio alligari per annum laneo uinculo & ſolui ad diem eius feſtum ideſt menſe Decembri quo ſignificabatur decimo menſe ſemen in utero animatum in uitam grandeſcere: qđ donec erumpat in lucem mollibus naturæ uinculis detinetur. Maiores noſtri ab hoc numero magna quædam decumana dixere: ut Albenſia ſcuta quæ ampliſſima fuerunt: item decumana oua & decumanos fluctus. Ouū enim decimum maius naſcitur: & decimus fluctus fieri maximus dicitur autore Feſto. Decumana

ℭSCILIcet: apoſtrophat ad Romulum uerba. quod rei militaris magis q̄ aſtrorum peritia ualeret. O ROmule ſcilicet: certe. MAGis noras: cognoueras. ARMa: rem ipſam militarem & bella: QVAM ſydera: q̄ ſyderum: & cœli rationem: & tamen legimus eum gabiis philoſophiæ dediſſe operam & aſtrologiæ diſciplinæ non expertem. PAV. MAR. ET ERat maior cura uincere finitimos: magis curabas ſubigere tuo imperio eos qui propinqui eſſent regno tuo. q̄ curares cœleſtia. Vicit enim Romulus fidenates & ueientes: & primus arma ioui feretrio retulit obtruncato ceninenſium rege. ETS tamen non ſine ratione Romulus in decem menſes annu; digeſſit. Hic enim duplicem rationem affert quod fœmina decimo menſe pariat. Altera quod decē menſibus uxor iam uidua ab obitu uiri lugubris ſe domi continet. Intertio tamen libro Triplicem rationem oſtēdit. Ita inquiēs. Annus erat decimū cum luna receperat orbem. Hic numerus magno tūc in honore fuit. Seu quia tot digiti per quos numerare ſolemus: Seu quia biſquino fœmina menſe parit: Seu quod ad uſq; decē numero creſcente uenimus. Principium ſpatiis ſumit inde nouis. O CÆSar germanice. EST Tn̄ ratio q̄ illū romulū. MOuerat: ad annum ita digerēdū: quia cū aliq̄ rōne ab eo factū eſt. ET hēt quo tueat. Defēdat & ſuſtētet. SVVM Errorē: hēt quo pacto poſſit ſe defendere ab eo quod erraſſe inanni cōputatione dicitur. Quod ſatis ſtatuit Romulus. HOC Tēporis eſſe ſatis anno: illud tēpus eſſe ſatis adciuilis anni cōputationē. QVOD eſt ſatis utero matris: aluo ſeu uentri materno. DVM ideſt uſqquo id enī dū ſignificat PRodeat infans exeat infans de matris utero. PROdeat dixit: quia ꝓdeūt iſantes ex utero capite. QVI uero pedib⁹

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA GRANADA

exirēt agrippæ uocāť.Ply.teſte q̄ſi ægre p̄ti.Hi iſœlices p̄ter paucos a Ply.relatos & ut de p̄tu aliq̄d dicamus Variā eē hūani p̄tus ſniaꝫ. Gellius inq̄t. Vbi mulieris uterus ſemen cōcepit hoies.7.mēſe gigni.nōnunq̄.8.Sæpe.9.ſæpius.x.eūq̄ꝫ dixerūt ſūmū finē gignēdi.M.Varro qđ ēt teſtať Gellius nōnūq̄.8.naſci hoieꝫ & interdū.xi.Ariſtotelē laudat autorē.Rōæ cū fœmia bōis hōeſtiſq̄ꝫ moribus:nec ābigua pudicitia menſe.xi.poſt mariti obitū pepiſſet. Decretū diuus hadrianus fecit.xi.mēſe edi poſſe p̄p hæreditates:refert Ply.li.7.ueſtiliā.C.herditii:Pōponii & orphici clariſſimoꝝ ciuiū cōiugē ex his q̄ttuor p̄tus enixā.7.ſp mēſe pepiſſe.Suilluꝫ ruffū.6.Corbulonē ſeptimo.Cæſoniā.C.p̄rīcipis cōiugem.8.ī quo mēſiū nūero gēitis.ītra.xl.diē maximus labor grauidis āt.4.&.8.mēſe lætales ī his abortus.Maſſurius autor eſt.L.papyriū p̄torē ſecūdo cohærede lege agēte bonoꝝ poſſeſſionē cōtra eū dediſſe cū mr̄ p̄tū.xvi.mēſibus diceret tuliſſe:qm̄ nullū certū t̄pus pariendi ſtatutū uideť.

> Per totidē mēſes a funere coniugis uxor
> Suſtinet in uidua triſtia ſigna domo.
> Hoc igitur uidit trabeati cura quirini.
> Cum rudibus populis annua iura daret.
> Martis erat primus mēſis:ueneriſq̄ꝫ ſecūdus
> Hæc generis princeps:ipſius ipſe pater.

ANT. FAN. ¶PER Totidē mēſes a funere cōiugis uxor. SVſtinet in uidua triſtia ſigna domo. Antiq olim in luctib⁹ quēadmodū & nos hodie atris ueſtibus utebantur. [*Atra ueſtis ī luctu*] Statius in ſiluis.Ipſe eteni tectū nigræ ſolatia pōpæ Spectaculūq̄ꝫ urbi ſcelus & puerile feretꝝ p̄duxi. Varro de uita patrū amiculo nigello.capillo dimiſſo ſequerenť luctū.Hinc thetis apud Homerū ad iouē itura cū filiū breui ad Troiā periturū deploraret uelo nigerrimo ſe opuit:& Craſſus ille p̄diues Murenā in piſcina domus mortuā atratus luxit.Is eni color nocti ſimilis eſt:quā amāt lugētes:dicti(ut q̄buſdā placet)q̄ſi lucis egētes. [*Lugentes Viduæ.*] Statius ī ſexto Thebaidos:noctēq̄ꝫ diēq̄ꝫ aſſimulāt maculis īternigrātibus albæ. Viduæ igiť a uiroꝝ interitu p decē mēſes atratæ ſigna triſtitiæ ſuſtinebāt:nec licebat p leges ut ait Plutarchus cuiuſq̄ earū nuptias celebrari ante decimuꝫ mēſem a uiri morte. Quare opus fuit Senatus decreto ut Antonii & Octauiæ nuptiæ firmarenť:quoniā ea.C.Marcellū cui nupta fuerat lugebat. Statuit aūt Numa Pōpilius ut quæcūq̄ꝫ ante decē mēſes a uiri morte nupſiſſet uaccā p̄gnanteꝫ īmolaret. [*Veſtes in luctu quales*] Legimus & apud Plutarchū in queſtionibus mulieres in luctu olim albis ueſtibus uti ſolitas:quas agiuæ īduerūt aq̄ lotas ut Iſocrates ſcripſit. Vſi etiā ſunt aliq̄n maiores noſtri pellibus diebus luctus autore Feſto.

HOC igiť uidit trabeati cura q̄rini. [*Purpuræ uſus*] Purpuræ uſus autore Plynio Romæ ſemp fuit:ſed Romulo in Trabea:quā Togæ ſpeciē fuiſſe dubiū nō eſt teſtibus Seruio & Plutarcho. Nō aūt cōcedebať uti purpura:niſi ſūmis uiris quā ob cām Senatū Catoni Vticēſi decreuiſſe accepimus ludos īſpicere ueſte purpurea. [*Trabea. Trabearū gñа tria.*] Tria aūt ſunt genera Trabearū ut Seruio placet Suetonium ſequēti. Vnum diis conſecratū quod eſt tātum e purpura. Aliud regnū qđ eſt purpureū hēt tñ̄ albū mixtū purpuræ:fuitq̄ꝫ teſte Virgilio Romanoꝝ regnū īſigne:ut & ſellā regni trabeāq̄ꝫ īſignia nr̄i. Tertiū Augurale qđ eſt e purpura & cocco. Et ſciēdū qđ q̄uis Ply.ſentiat Togæ uſū regnāte Romulo nō fuiſſe ac Tullū hoſtiliū tradat toga p̄texta & latiore clauo primū uſū eē. Trabea tñ̄ q̄ Romulus & alii reges uſi ſūt a plæriſq̄ꝫ ſcriptorib⁹ toga dr̄ ab ea trabeat⁹ deduciť nomē nō p̄ticipiū. Caret.n.t̄pe ut tūicat⁹.paludat⁹. [*Martius. Aprilis. Maius. Iunius.*] MARtis erat prim⁹ mēſis ueneriſq̄ꝫ ſecūdus:Romulus primū āni mēſē p̄te ſuo Marte Martiū ſecūdū aprilē ab æneæ mr̄e uenere noiauit q̄ſi aphrilē a ſpuma q̄ a græcis αφρος dr̄:ū̄ orta uenus crediť:q̄ ide aphrodita uenus uocať.ut hi mēſes āni p̄ricipia ſeruarēt:q noiati eēnt a romanæ gētis autorib⁹:de q̄b⁹ Martialis Iā p̄cor oblitus nr̄æ uulcane querelæ. Parce ſumus martis turba ſed & Veneris. Aliis placet Aprilem dictū ab aperiēdo ut libro q̄rto latius dicemus. HÆC generis princeps:ipſius ille pr̄. Recte hic p̄piori:ille reſpōdet ſūmotiori:ut ſi dixeris. Odi græcos & hiſpanos:hos auaros:illos uitioꝝ omnium genitores.

PAV. MAR. ¶PER totidē.ſcđ'a rō qđ.x.mēſib⁹ uxor uidua domi lugubris ſe cōtineat:qđ īde ſūptū uolūt a t̄pe.ſ.quo latet īfās ī mr̄is utero. VXOR:q̄ uxor erat:ſed q̄ iā eē deſiit. PER totidē mēſes:p.x.mēſes. A.Funere cōiugis:ab obitu uiri uel ab eo t̄pe:quo extīcto uiro exeq̄æ:& iuſta ſūt ſoluta. SVſtinet ī uidua domo:q̄a ipſa uidua:q̄ iaꝫ uiro diuiſa. TRIſtia ſigna:aut lugubres ueſtes luctū īdicātes:aut cup̄ſſos:q̄ mortuoꝝ domib⁹ ponebāť:ut Pōpei⁹ ait q̄a hui⁹ gñis arbor exciſa nō renaſciť:ſic ut ex mortuo nihil ē ſperādū:quā ob cām ī tutelā ditis pr̄is putabať:& Ply.ſubditis tutela eē oñ̄dit. Sed illud aduertēdū:ī luctu mulieres albis ueſtib⁹ īdui ſolitas:de quo pluribus rōnib⁹ a Plutarcho diſſeriť.p̄blemate.xxv. HOC igiť:his rōnib⁹ motū romulū:inq̄t cū rudi populo rōnē āni traderet. HOC igiť uidit:cōſiderauit. CVra q̄rini trabeati:romuli trabea ornati:ut regē decebat id ille ſua cura & diligētia obſeruauit. CVM daret iura ānua:āni rōnē aut. IVra ānua:de āno in ānū. POpulis rudib⁹:nouis & īexptis. TRabeati:trabeæ ueſtes togatæ dñ̄r purpura circūductæ ſub tegmīe puniceo:q̄s aureæ fibulæ ānectebāt:hæ reges dicebāt. TRabea primū romæ romulus uſus ē:q̄ poſt exactos reges romāi ulteri⁹ nō ſūt uſi(ut multi aſſerūt.) Veꝝ Dionyſi⁹ ea idibus Quītilibus eq̄tes uſos oñ̄dit. Añ̄ rōulū ēt illa latini reges utebanť Vñ̄ Virg.Ipſe q̄rinali lituo p̄uaq̄ꝫ ſedebat Succīctus trabea:cū de pico loq̄reť.Ply.ēt inq̄t trabeis uſos accipio reges. QVIrini:q̄rinus romulus dictus ē ab haſta:q̄ ligua ſabina q̄ris dr̄. Vñ̄ īferius ſiue qđ haſta q̄ris priſcis ē dicta ſabinis:Bellicus a telo uenit in aſtra deus. Siue ſuo regi nomē poſuere q̄rites. Seu q̄a rōanis iūxerat ille cures. Liuius a curib⁹ ſabinis q̄rites dictos ait. MARtis:ānū rōulus a martio mēſe īchoauit. Marti p̄rimū āni mēſē cōſecrauit. Secūdū ueneri:tāq̄ rōani gñis p̄ricipi & parēti q̄a æneæ mr̄. Vñ̄ ē illud Macro. p̄rimū mēſē a p̄re ſuo marte.ſecūdū ab æneæ mr̄e uenere noiauit ut p̄ricipia āni ſeruarēt a q̄b⁹ eēt rōani nois origo. Alii eodē teſte putāt rōulū altiore prudētia ita prios ordīaſſe mēſes ut cū p̄cedēs marti eēt dicat⁹. Deo plerūq̄ꝫ hoīuꝫ necatori ſecūdus ueneri dicareť:q̄ uim eius q̄ſi bñ̄ficia leniret. In.xii.zodiaci ſignis:cū primū ſignuꝫ aries marti aſſignatus ſit. Sequēs mox uenerē Taurus accepit:& rurſus e regiōe Scorpius ita diuiſus ē:ut deo eēt utriq̄ꝫ cōis. Sed latius de his ſuis mēſibus:& de orto rōuli ſuo loco dicemus. PRImus mēſis āni.ſ.a romu-

ſo cõſtituit. ER at martis:nã marti cõſecratus.idẽ martius dicebaẽ.Mars Varrõe teſte dr̃ qđ ĩ bello maribus p̃eſt uel qđ lingua ſabina mamers dictus eſt detractiõe ſyllabæ.Põpeius tñ inqt mamers mamertis idẽ lĩgua oſca mars dr̃ & mauors qđ magna uortat:ut Ci.placet. ET ſecũdus mẽſis.ſ. ER at ueneris ueneri cõſecratus nã aprilis dictus q̃ſi aphrilis ab αφροσ q̧ eſt ſpuma cũ ex maris ſpuma nata ſit uenus:& idẽ dicta aphroditis. Venus aũt dicta ut Ci.placet qđ ad res oẽs ueniat:ſed de uenere:& de his q nolũt aprilẽ ab ea dici ſuo mẽſe: & libro dicemus:& quot fuerit ueneres. TER tius:refert Vectius p̃textatus ĩ theodoſii ſaturnalibus. Fuluiũ nobiliorẽ in faſtis quos in æde herculis & muſarũ poſuit.Romulũ poſtq̃ populũ in maiores:iunioreſq; diuiſit.ut altera pars cõſilio altera armis rẽpu.tuereẽ in honorẽ utriuſq; partis. Tertiũ mẽſem maiũ ſequentem iunium uocaſſe.Sed de diuiſione populi aliis locis dicemus:& de his quinto & ſexto libro diſſeremus.

Tertius a ſenibus:iuuenum de nomine q̃rtus
 Quæ ſequitur numero turba uocata fuit.
Aſt numa nec ianũ:nec auitas p̃terit umbras
 Menſibus antiquis addidit ille duos.
Ne tamen ignores uariorum iura dierum
 Non habet officium lucifer omnis idem:

¶TER tius a ſcib⁹:Maiũ:& Iuniũ q̃dã noĩatos putãt illũ a maiorib⁹ hũc a iũiorib⁹ ſ; alii aliter ſentiãt ut ĩfra docebĩus. Romu.n.urbẽ cõditurus paſtores inter quos adoleuerat cõuocauit:cũq; eoꝝ nũerus condẽdæ urbi paꝝ idõeus uidereẽ aſylũ patefecit:quo ex finitimis locis peſſim⁹ q̃ſq; cõfugeret:atq; ita populũ Ro.cõflauit.legitq; ĩ ſenatũ cẽtũ q ætate añibãt de qb⁹ ait Prop.Buccia cogebat priſcos ad uerba quirites.Cẽtũ illi ĩ prato ſæpe ſenatus erat:Cũq; hi cõſilio:iuniores ãt armis rẽp.tuereẽ:placuit ut ĩ honorẽ utriuſq; p̃tis terti⁹ & q̃rtus mẽſis nomẽ acciperẽt. QVÆ ſeqẽ nũero turba uocata fuit:Reliq mẽſes a numero nomẽ adepti ſũt:ut Quĩtilis.Sextilis.Septẽber.October.Nouember:ac Decẽber:quoꝝ ultĩus Saturno a Romãnis cõſecratus ẽ quẽ ĩ ĩferioꝝ deoꝝ nũero hũerũt:ſed q a Romu. Quĩtilis dictus eſt:poſtea ĩ honorẽ Iulii cæſaris iulius appellatus ẽ:q̧a hoc mẽſe Iulius cæſar natus dr̃.Deĩde q Sextilis ãtea uocabaẽ ex ſenatuſcõſulto a cæſare Augu. Auguſti nomẽ accepit Hi duo mẽſes ſũt de q̧bus ait Vir.ĩ buc. Et ĩcipiẽt magni p̃cedere mẽſes. Tẽtatũ ẽ ãt ut ex aliis q̃dã a nõnullis ĩpatoribus denomĩareẽ q̧bus is honor adẽptus ẽ poſtq̃ hũanis rebus exceſſeẽ. AST numa nec ianũ:nec auitas p̃terit ũbras:Numa Põpilius ãno Rõuli Ianuariũ ac Februariũ adiecit:atq; uti autor ẽ liui⁹ ad curſũ lũæ duodecĩ mẽſes ãnũ deſcripſit:quẽ q̧a tricẽos dies ſingulis mẽſibus lũa ñ explet deſũtq; dies ſolido ãno:q ſolſtitiãi circũagiẽ orbe ĩtercalares mẽſibus ĩterponẽdo ita diſpẽſauit ut ãno.xx.ad metã eãdẽ ſolis uñ orſi eẽnt plẽis oĩum ãnoꝝ ſpaciis dies cõgruerẽt. Et Iãuariũ q̃dẽ primũ ãni mẽſẽ eẽ uoluit:qđ ĩ oĩbus placeret rẽ urbanã bellicæ ĩ honore p̃ferri ut Plutar. ſcri.ĩ Numa. Quãuis nõnulli (ut q̃dẽ ĩ q̃onibus refert) dixerĩt iõ Ianuariũ cœptũ primũ oĩum nũerari qđ exactis regibus Kalẽdis Ianuariis primi cõſules creati fuerĩt. Is a iano bicipite nomẽ habuit:q ſiue genius ſiue rex fuerit dr̃ ferũ & ſilueſtrẽ cultũ in urbanũ ciuileq; mutaſſe: hic ẽ cui oẽ prĩcipiũ ſacrauit antiquitas. Februarius uero dicatus ẽ Februo ditis p̃ri:qui luſtrationũ potẽs crediẽ. Luſtrabaẽ.n.hoc mẽſe ciuitas quo ſtatuit ut iuſta diis mãibus ſoluereẽ. Deputatus quoq; hic mẽſis ẽ deis inferis pp dies pares ſicut Ianuarius & Martius pp dies ĩpares diis ſupis dicati ſũt quos delectat ĩpar nũerus:ut Nũero de⁹ ĩpare gaudet. Nec nos lateat Februariũ olĩ fuiſſe ultimũ ãni mẽſẽ ut alibi latius dicẽus:uñ oĩ ĩtercalatiõi deputatus teſte Macr. placet aũt Ser. Ianuariũ aliq̃ñ fuiſſe pẽultimũ:qđ tetigiſſe putat Vir.ĩ.iii.Geor.ut Extrẽoq; irrorat aq̃rius anno. Menſibus antiqs p̃poſuitq; duos. Quõ p̃poſuit ſi Februarius ultimũ ãni tenuit locũ:quia qđ p aliũ facĩus p noſipſos facere uidemur: decẽ uiri.n.poſtea Ianuariũ & Februariũ a Numa additos cõiũxere. ¶TERTIVS menſis.ſ.anni romulei. A SEnibus dictus eſt:nam maius uocatus a maioribus hoc eſt a ſenioribus. QVAR tus:menſis. DE Nomine iuuenum:nam iunius a iunioribus dictus:ſed latius ſuo loco diſſeretur. TVRBA:menſiu;.ſ. QVÆ ſequitur:hoc eſt cæteri menſes qui ſubſequũtur. FVIT notata numero: quaſi uocata ab ordine numeri:nam quintus menſis quintilis dictus:ſextus ſextilis. Inde ſeptember:october:nouember:december: Verum poſtea quintilis iulius a iulio cæſare dictus eſt:& ſextilis ab octauio auguſto auguſtus inde Domitianus uoluit a cognomine & nomine ſuo ſeptember germanicum.& octobrem Domitianu; appellare. Sed eo mortuo mẽſes ſuis noĩb⁹ uocati ſũt. AT numa.duos mẽſes priori ãno ianuariũ:& februariũ a numa põpilio additos multi aſſerunt.fului⁹ tñ nobilior negare uẽ:& Tarqniũ priſcũ addidiſſe refert. Veꝝ uectius ĩ ſaturnalib⁹ Macro.de nũa referẽs hæc iqt.L.& ſex dies ĩ duos mẽſes pari rõne diuiſit.ac de duob⁹ primũ ianuariũ nũcupauit:primũq; ãni eẽ uoluit:tãquã bicipitis dei mẽſẽ reſpiciẽtẽ ac p̃ſpiciẽtẽ trãſacti ãni finẽ futuriq; prĩcipia. Scđm dicauit februo deo:q luſtrationũ potẽs crediẽ. Luſtrari ãt eo mẽſe citatẽ neceſſe erat. Statuit ut iuxta diis mãib⁹ ſoluereẽ. AT numa:q p⁹ romulũ regnauit de quo poſtea lati⁹. NEC p̃terit:q̃ſi nõ p̃termiſit. IANũ:q̧a mẽſiũ nũero admiſit.nã ab eo ianuariũ uocauit:ſed de iano & eius myſteriis paulopoſt. NEC auitas umbras.parẽtũ:ſiue auoꝝ aĩas:q̧a mẽſem ĩſtituit:quo illis parẽtareẽ:hoc ẽ quo fierẽt ſacrificia p̃ mortuis.& februariũ mẽſẽ dixit a februo & februare purgare ẽ:ſed de hoc.ii.lib.diceẽ. ILLE:numa. ADdidit duos mẽſes.ſ. Ianuariũ & feb. MENſibus:antiqs.x.mẽſibus a romulo ĩſtitutis.aliq legũt p̃poſuitq; duos:ſed uideẽ abſurdũ:quia nõ p̃poſuit.nã februariũ ultimũ anni fecit:niſi dicas ſi nõ præpoſuit p ſe præpoſuit p ſucceſſores.nam a.x.uiris februarius poſt ianuariũ numeratus eſt. NE TAmen.generalia q̃dã relaturus ẽ q in oĩbus cõtingũt mẽſibus:præſertim non eẽ eiuſdẽ officii dies oẽs:ſed aliud alii cõuenire. TAMEN ne ignores:ergo ſcias. Iura poteſtates ſeu officia. VAR iorũ dieꝝ:nam ut uarii noĩe.uarii tẽpore ita uariis officiis attributi. NON omnis lucifer: partem pro toto poſuit:nã principiũ diei pro toto die uel erit denominatio:cum ab eo quod facit id quod fit intelligitur:ut hic cum luciferũ pro die poſuit:aut pro diei principio. Lucifer a græcis φωσφοροσ dicitur ſtella.eſt ueneris.quæ cum ſole antecedit:ut Ci.inquit lucifer:cũ ſequitur ueſper uocatur:de ea multa refert Ply.lib.ii

ANT.
FAN.

Ianuarius
Februarius
Ianuarius a iano
Februarius unde iclinatus

PAV.
MAR.

Ille nefaſtus erit per quem tria uerba ſilentur
Faſtus erit per quem lege licebit agi.
Nec toto præſtare die ſua iura putaris
Qui iam faſtus erit mane nefaſtus erat:
Nam ſimul exta deo data ſunt; licet omnia fari
Verbaq; honoratus libera prætor habet:

ANT. ¶ILLE nefaſtus erit p quē tria uerba ſilētur:Numa ut Macro.tradit dies oēs aut feſtos aut pfeſtos aut itercíſos
FAN. uocauit.Feſti diis dicati ſũt:pfeſti hoíb' ob admiſtrádá rép.priuatáue cōceſſi:quoꝝ illo Corne.tacitus ſacros
Feſti dies hos negocioſos uocat.itercíſi deoꝝ hoíumq; cōes ſunt.Feſtis íſunt ſacrificia:epulæ ludi:feriæ.Profeſtis faſti co
profeſti mitiales:cōperédini:ſtati pliares:quoꝝ ſignificationé apud eúdé Macro.qre.Sunt át faſti teſte Varrone p quos
Intercíſi ptoribus uerba qdá legitima ſine piaculo fari licet ſiue i quibus ipm ius fatur.i.dr ut ſcribit Priſcianus. Cōtrarii
Faſti hoꝝ uocant nefaſti q teſte Feſto.N.lra notabát:p quos dies ea uerba fari ius nō eſt:& ſi ptores ea fati ſũt piacu
Nefaſti lũ faciũt:Ea uerba erát Do.dico abdico.Do qdé dice
Ceſſio bát cũ dabát ptáté citádi aliqué. Dico cũ pnũciabát
apud præ ſentétiá i cá quá cognouerát.Addico uero cũ quis in
torem iure cædebat.Fiebat át ceſſio hoc mō apud ptoreꝫ is
quomō cui res i iure cæditur ré tenés ita uēdicat:hũc ego ho
Addicere miné ſiue hác ré ex iure qritiũ meá eſſe dico.Deinde
unde ptor iterrogat eũ q cædit an cōtra uédicet:quo negá
Addicti: te aut tacéte tũc ei q uédicauerit eá rem addicit.Sane
uel An autore Feſto addicere eſt idem dicere & approbare
nexi dicédo.Inde addicti apud ueteres dicebant q præto
ris pnunciatione ac iuſſu cũ ſoluēdo non eſſent creditoribus uendebantur quos ét annexos uocabát.A.Gel.au tor eſt ex manifeſtis furibus liberos uerberari olim atq; addici ſolitos ei cui factũ furtũ eſſet ſi modo id luci feciſſent neq; telo ſe defendiſſent.Eſt etiam addicere dánare.Vnde addictos dicimus morti deſtinatos .FAStus erit p quē lege licebit agi.Faſtis diebus lege agi pōt cũ populo nō pōt.Vnde ait Liuius Numam dies faſtos ac nefaſtos feciſſe:qa aliqñ nihil cum populo agi utile futurũ erat.Illud quoq; ſciédum ad rem militarem nihil attinere utrũ faſtus uel nefaſtus dies ſit:ſed ad ſolas id actiōes priuatas reſpicere.Quare apd Macrobium legimus.Adiectoſq; oés a ſe dies faſtos noíauit ut maiorem daret actiōibus libertaté. NEC toto pſtare die ſua iura putaris. De intercíſis diebus loqtur qui ſunt ut diximus deorũ hoíumq; cōes:Vnde ait feſtus.Q ñ herus comitauit fas i faſtis notari ſolet:& hoc uidet ſignificare qñ rex Sacrificulus diuinis rebus pfectis i comitiũ uenit.Eoꝝ dieꝝ q
bUſdá horis fas eſt quibuſdá fas nō ius dicere:ná cũ hoſtia cædit fari nefas eſt inter cæſa exta & piecta teſte Ma
Exta crobio fari licet.Rurſus cũ adolet nō licet.Quod Varro cōfirmat his uerbis:itercíſi dies ſunt p quos mane &
aulicocia ueſperi eſt nefas:medio tpe iter hoſtiá cæſam & exta piecta fas eá ob cám:Rome flamen dialis qui Vindemiam
Aula pro auſpicabat cũ ioui agná feciſſet ut idé Varro memít iter ei' exta cæſa & piecta uinũ legebat. NAM ſimul exta
olla deo data ſunt licet oia fari.Exta ut Feſto placet ab extádo dicta ſunt nō quia diis maxíe extátibus pſecent:ſed qd
Auſpicia ea diis pſecari ſoleát quæ maxíe extát eminétq;.Extoꝝ q elixa & in oliis cocta fuiſſent aulicocia dicebantur:qm
peſtifera aulas antiqui dicebát quas nunc ollas dicimus cũ nullá lrám geminarent in iis ubi cor nō fuiſſet peſtifera auſpicia dicebantur:ſimiliter & cũ caput nō erat in iecore.nam muta exta tũc uocabant cũ nihil ex iis diuinatōis ani
Exta
Muta maduertebát.Regalia quæ petentibus inſperatũ honorem pollicebant Ea Velitris Marti ſemicruda reddi con
Extare ſueuerũt:qm ibi ut ſcribit Suetonius cũ Octauius Marti rem diuiná facerent nunciata repente hoſtis incurſione
galia ſemicruda exta proſecuit ac prœlium ingreſſus uictor rediit.Quamobré publico decreto:Velitris cautũ eſt ut
Ius hono impoſterum ſimili modo Marti exta redderent.Plutarchus in quæſtionibus autor eſt ſacerdotibus olim ueti
rarium tum crudam carnem tangere:qm ea neq; animal eſt neq; obſonium & quod recens & crudũ eſt aſpectum nequa
Prætor q purum & impollitum habet ſed ulceroſum & moleſtum.VERbaq; honoratus libera prætor habet:Præto
unde icli ris auctoritas tanta olim fuit ut quod ipſe edixiſſet ob eius honorem ius honorarium diceretur.Quare prætor
natur ut quibuſdam uidetur a præeſſendo ut nonio placet a præeundo nome accepit quod populo præiret cui regia in
Prætoriũ ſignia conſulareſq; ferme apparatus traditi ſunt.De hoc Cicero in epiſtola ad Plancũ:Placuit nobis ut ſtatim ad
Prætoria Cornutũ prætorem urbis litteras deferremus.qui quod conſules aberant conſulare munus ſuſtinebat more ma
porta iorum.Sane prætor non ſemper pro eo accipitur qui iura dicit:ſed etiam pro omni magiſtratu cui paret exerci
prætores tus.Vnde prætorium dicitur eius tabernaculuꝫ & cohors prætoria quæ a prætorio nō diſcedebat & porta præ
duo toria qua educebatur exercitus.Romani aliquando unum tantum prætorem habuerunt qui urbanus uocabatur
prætores Deinde peregrinorum multitudine undiq; in urbem confluente alterum creari placuit:qui q inter peregrinos ius
plures diceret peregrinus appellatus eſt.Creſcente uero imperio tot prætores adiecti ſunt quod ſibi populus Romanus prouincias ſubegiſſet.

PAV. ¶ILLE nefaſtus:Macro.cum de diuiſiōe dierum agat:numam inquit:ut in menſe annũ:ita in dies menſe diuiſiſ
MAR. ſe:dieſq; omnes aut feſtos aut profeſtos:aut intercíſos uocaſſe.Feſtos diis dicatos eſſe quibus inſunt ſacrificia. epulæ ludi feriæ.Profeſtos hominibus ob adminiſtrandam rem priuatam:aut publicam conceſſos:his inſunt faſti comitiales comperendini.ſtati.pliares.Intercíſos deorum hominumq; communes eſſe:ſed in ſe non alia diuiſi. Sunt tñ intercíſi dies:ut Var.& etiam ipſi Macro.placet p quos mane & ueſpe nefas ius dicere.medio auteꝫ tpe inter hoſtiá cæſam:& exta piecta fas a quo qd factũ intercidit intercíſi:aut quod intercíſum nefas:ſed de cæteris paulopoſt.Faſti Var.auct.dies ſũt p quos prætoribus oia uerba ſine piaculo licet fari.nefaſti per quos nefas fari prætorem do dico.addico.& ſi prudétia uel imprudentia hæc tria uerba emittuntur:piaculari hoſtia purgatur:q emiſerit prætor.Si ſeruus fuerit manumiſſus quia urbs libera erat.liber eſto.Mutius ambigebat eum expiari ut impium non poſſe.ILLE dies erit nefaſtus:cum fari non poterit prætor.PER quem:idem.SILENtur a prætore.ſ.TRIA uerba:hæc ſunt illa tria uerba quæ a prætorio proferebantur prætorius dicturus. Do dico addico:hoc eſt do leges dico ius:addico damno:nam addicere Pompeio teſte damnare eſt. FASTVS ERIT ille ſcilicet dies per quē licebit:fas erit.AGI LEge:hoc eſt cum poterit prætor ius dicere ſecundũ leges & iſtituta.

Nefaſti dies hac nota ſignantur Nefaſti ſic NP. NEC toto: erant dies in quibus mane cum fieret ſacrificiū iūs nō dicebat͂:ſic ea pte nefaſti.pfecto āt ſacrificio:cū ptor ius diceret.faſti.Sic dies nefaſtus mane poſtea faſtus:nec tu putaris quaſi nō arbitreris. TOTO die:die itegro. PER ſtare:perſeuerare ſeu firma eſſe. SVA iura:iura ipſi diei attributa. QVI:ille dies q iā abſoluto.ſ.ſacrificio. ERIT faſtus:cū fari poterit ptor. MANe cū fieret ſacrificiū.Erat nefaſtus:qa nō licebat fari ptorē.Mane Varrone teſte diei principiū quod tū manet dies ab oriē te:niſi potius quod bonū antiqui dicebāt manuū ad cuiuſmodi religionē:græci quoq; cū lumē afferꝛ ſolēt dicere φοσαγυον idē fere Pōpeius.ſic ēt Macro. mane dictū quod ab iferioribus locis.i.a manibus exordium lucis emergat:aut māe ab omie boni ominis.NAM ſimul.Ratio cur idē dies faſtus & nefaſtus ſit.Nā ſimul.i.poſtq̄. EXTA ſūt data deo:abſolutū ē ſacrificium.Exta ſūt ea interiora uitalia ut cor:iecur pulmo:& q ppe hæc.Dicta pōpeio teſte qđ ea dis ꝓſecenꝛ.q maxīe extāt eminētq;. LICet oīa fari:qa pt fari ptor & ptor honoratus h; uerba libera:qſi libere ſine ullo piaculo pt fari.Prætor dict⁹ qđ piret ī iure & ī exercitu.HOnorat⁹:nā ut Pōponius iuriſcō.ius ptoriū appellat͂ honorariū.& Paulus de iuſtitia & iure ius ēt ptoris honorariū dixit ſeu honoratū quia habet lictores & faſces more cōſulari.De ptore āt Pōpōius de origie iuris ſic inqt.Prætor creatus ē cū cōſules auocareꝛ bellis finitimis:nec eſſet q in ciuitate ius reddere poſſet.hic primo urbanus appellatus ē:eo qđ in urbe ius redderet poſt aliquot deinde annos nō ſufficiēte prætore eo q multa turba ēt pegrinorū in ciuitatem ueniret.creatus eſt & alius prætor q peregrinus appellatus ē:ab eo qđ plærūq; inter peregrinos ius dicebat. Capta deinde ſardinia:& mox ſicilia & hiſpania ac narbonenſi prouincia. Totidē ptores quot prouinciæ in ditionem uenerant creati ſunt:partim qui urbanis rebus:partim q ꝓuincialibus præeſſent. ANT. FAN.

Eſt quoq; quo populū ius ē includere ſeptis
Eſt quoq; qui nono ſemper ab orbe redit
Vendicat auſonias iunonis cura calendas.

¶ EST QVOq; quo populum ius eſt includere ſeptis.Diem dicit Comitialem:quē teſte Macrobio cum populo agi licet: Nam cum faſtis diebus diximus lege agi poſſet cum populo non poſſet. Comitiali die utrunq; poterat quo ut inquit Feſtus in comitio conueniebant qui locus a coeundo.ideſt ſimul ueniendo dictus:poſtq̄ per tranſlationē ſeptorū nomine appellari:ut hoc loco.Sunt aūt ſepta proprie ut ait Seruius loca in cāpo martio incluſa tabulatis:in quibus populus Ro.ſuffragia ferre cōſueuerat:quæ quoniā ſimilia ſunt ouilibus aliquādo & ſepta pro ouilibus & ouilia pro ſeptis poni ſolent.Scire autem debemus q ait Varro l cere quidem cum populo Roma.diebus comitialibus ferre ſuffragia niſi ſi quæ feriæ conceptæ eſſent propter quas non liceret:ut compitalia latinæ. EST quoq; qui nono ſemper ab orbe redit. Sunt & dies qui nundinales dicuntur a nundinis:quæ a Romanis inſtitutæ ſunt ut octo quidem diebus in agris ruſtici opus facerent.nono autem die ad mercatum legeſq; accipiendas Romam uenirent.Columel.Nundinarum etiam conuentus manifeſtum eſt propterea uſurpatos: ut nonis tantummodo diebus urbanæ res agerentur:reliquis adminiſtrarentur ruſticæ.Itaq; Macro.appellat nundinas ferias ruſticorum.Et feſtus nundinas inquit feriarum diem eſſe uoluerunt quo mercandi gratia in urbem ruſtici conuenirent.De his Ply.libro decimooctauo natura.hiſtoriæ.Nundinis urbem reuiſitabāt:& ideo comitia nundinis haberi non licebat.ne plebs ruſtica auocaretur.Nundinas a nono die dictas eſſe nemini dubium uideri poteſt.Quare ait Plau.in Aulularia:Coquus ille nundinalis eſt in nonum diem ſolet ire coctum.ſimiliter & Nundinam deam:quam ait Macro.a nono die naſcentium nuncupatam qui luſtricus dicitur quo infantes luſtrantur & nomen accipiunt. VENDICAT auſonias iunonis cura calendas.Maiores noſtri ut inquit Plutarchus in quæſtionibus annum Iouis menſes iunonis eſſe exiſtimarunt:itaq; omnium calendæ iunoni ſacræ ſunt quæ inde a nonnullis dicitur calendaris.Eam enim eſſe Dianam quæ luna eſt:a cuius curſu menſis colligitur illud onē dit quod modo Dianam modo iunonem Lucinā dicimus cū in plenilunio mulieres facile partu leuari uideantur.Virgili.in Buc.Caſta faue Lucina.Ter.in And.Iuno Lucina fer opem.Dictæ autem ſunt calendæ a græco uerbo ideſt uoco pro quo nos calare dicimus.Varro:Primi dies menſium nominati calendæ ab eo q iis diebus calētur eius menſis nonæ a pontificibus.Olim enim ut Macro.docet pontifex minor nouæ lunæ primum obſeruabat aſpectum:qua uiſa regi ſacrificandum eſſe nunciabat.poſteaq; ſacrificio celebrato idem pontifex calata:ideſt uocata in Capitolium plebe iuxta curiam Calabram q dies a Calendis ad nonas ſupereſſe pronunciabat.Vnde ipſa curia Calabræ nomen accepit:& quintanas quidem dicto quinquies uerbo: ſeptimanas uero repetito ſepties prædicabat.Itaq; cum diem qui ex hiis qui calerentur primus eſſet calendas uocari placuit.Ideo autem minor pontifex numerum dierum qui ad nonas ſupereſſent calando prodebat.quia poſt nouam lunam oportebat nonarum die populos qui in agris eſſent confluere in urbem accepturos cauſas feriarum a rege ſacrorum ſciturosq; quid eſſet eo menſe faciendum.Vnde quidam hinc nonas exiſtimant dictas q̄ſi nonæ initium obſeruationis.Licet alii ſic eas nominati cenſeant q ab eo die ab idus nouem dies computentur.Adeo autem uerum eſt omnium menſium calendas ſacras eſſe Iunoni ut conſtet ianum dictum eſſe iunonium quaſi non ſolum menſis Ianuarii:ſed menſium omnium tenentem ingreſſus:qui ſunt in ditionē Iunonis.Calendæ apud græcos nullæ fuerunt.Vnde & auguſtus teſte Suetonio cum aliquos nunq̄ ſoluturos ſignificare uellet ad calendas græcas ſoluturos dicebat.Sunt qui calendas quaſi cælandas dici exiſtiment propter lunæ occultationem quæ una eſt e tribus eius planetæ mutationibus:quæ ſingulis menſibus fiunt ut Plutar.in queſtionibus tradit.Calendaria ſacra ut ait Seruius ſi qua ratione dilata fuiſſent repeti poterant cū anniuerſaria differri atq; iterari non poſſent.Lege Macrobium ubi & alia quæ ad hauc rem attinent:pertractantur.Auſonias autem calendas latinas dicit:quod græci eas non habeant ut diximus ſupra. PAV. MAR.

¶ EST quoq;: de comitiali & nūdinali die agit.Comitialis dies erat:cum habebantur comitia:hoc eſt cum cō

Comitiū
Septa
Nundiæ
Nundina dea
Calendæ Iunonis
Calendæ un dictæ
Calare
Calabra curia
Nonæ
Ad calendas græcas

uenìebat populus ad creandos magiſtratus:unde Varro comitialis inquit dies dicti quod tum eſſet populus cõ
ſtitutus ad ſuffragium ferẽdũ. EST quoq;:ẽ ẽt dies. QVO eſt ius:in quo die eſt poteſtas. INCludere popu
lum ſeptis:uocare populũ i campũ martiũ ubi ſeptũ erat:quo populus includebat:cũ creandi eſſent magiſtratus
& ſepta ẽt dicunt̃ p metaphorã ab ouili.nã & populũ pecudes:& gubernatoré paſtoré uocam⁹:ut Fabi. memi
nit. EST quoq;:ẽ ẽt dies:Qui ſemp redit ab orbe nono:a nono ſolis circuitu hoc ẽ a nono die & de nũdinali in
telligit:Nũdinæ tñ inter ſolẽnes ferias a Tito quintio poſitæ non ſunt:Inſtitutas uero fuiſſe nũdĩas Rutilius gal/
lus ait:ut ruſtici octo diebus ĩ agris eſſent & nono die repeterent urbem pro ſacris Plyni. tamen inquit ruſticæ
tribus nundinis urbem reuiſitabant:& ideo comitia nundinis habere non licebat: ne plebs ruſtica auocaretur
hæc ille. A nono autem die nundinæ dictæ ſunt. Nono ẽt die qui dicebat̃ luſtricus antiqui noĩa infantibus da/
bãt:& de ea q̃ in ueneratione erat nũdinæ ab ipſo die dicebãtur. VENdicat:calẽdæ iunoni:idus ioui ſacræ ſunt.
Primi dies mẽſiũ ut Varro inqt noĩari ab eo calẽdæ:quod his diebus calẽtur mẽſes: calẽdæ ẽt ut idẽ meminit iu/
noni ſunt attributæ. Vñ laurẽtes iunonẽ appellabãt calẽdarẽ:eiq; ſacrificabãt a martio ad decẽbrẽ:ſed romæ ca
lẽdis oĩbus reis uxor ſacrificuli porcũ uel agnã iunoni ĩmolabat:& mĩor põti fex ĩ curia Calabria rẽ diuinã facie
bat iunoni. Dicũturq; calẽdæ a calo.i.uoco. Vñ Macrobio teſte ipſi curiæ ad quã uocabat̃ Calabre nomẽ datũ
ẽ:nã curia calabria dicebt̃. Sed attributas iunoni calẽdas & Varronis:& põtificalis cõfirmat auctoritas. Ratio
ẽ q̃ ĩ ſaturnalibus a ꝑtextato refert̃. Cũ initiũ mẽſiũ maiores nr̃i ab exortu lunæ ſeruauerit:iure iunoni calẽdas
addixerũt lunã ac iunonẽ eãdẽ putãtes:uel q̃a luna p aerẽ meat. uñ græci lunã ἀρτέμην nũcuparũt ἀεροτόμην
quod aera ſecat. Iuno ãt aeris arbitra ẽ merito initia mẽſiũ.i.calẽdas huic deæ cõſecrarũt:inqt ergo poeta. CV/
RA iunonis uẽdicat:attribuit ſibi. CAlẽdas Auſonias:latinas ſeu romanas & hoc iõ dixit:quoniã græci calendas
nõ habẽt. Ideo auguſtus cũ aliquos nũq̃ ſoluturos ſignificare uellet ad calẽdas græcas ſoluturos dicebat νουμη
νίας græci principia menſium appellant. AVSOnias:ab auſonia q̃ pars erat Italiæ in qua ſunt urbes beneuẽ
tum cales teracina:ita dicta ab Auſone calypſus & Vlyxis filio. Nunc uero pro tota italia accipitur.

> Idibus alba ioui grandior agna cadit.
> Nonarum tutela deo caret:omnibus iſtis
> Ne fallare caue:proximus ater erit

ANT. ¶IDIBus alba ioui gratior agna cadit:idus qdẽ oui:
FAN. nonæ uero nulli deo dicatæ ſunt:q̃s tñ populus Ro.
exactis regibus maxĩe celebrauit nonarũ diẽ Seruili
Idus uñ dicuntur — Tullii natalẽ exiſtimãs. Dr̃ ãt idus ab iduãdo ꝙ is di/
es diuidat mẽſem. Induare.n.ligua hetruſca ẽ diuide
Lucetius — re. Hor.i iiii.carminũ. Idus tibi ſũt agẽdæ q̃ dies mẽ/
Dieſpiter — ſe; ueneris marinæ findit aprilẽ. Alii putãt idus dictas quaſi uidus a uidẽdo:ꝙ tũc plena luna uideat̃. Alii.
hoc eſt a ſpecie quã tunc iuno pleniſſime oſtẽdit. Alii a Thuſcis hoc nomen tranſlatũ uolunt::qui item dicũt io
uis fiduciã. Nã cũ iuppiter ſit lucis autor: Vnde uocat̃ Lucetius ac dieſpiter:recte is dies itis uocatur cuius lux nõ
finitur cũ ſolis occaſu pp pleniluniũ. quod in medio menſis fieri ſolet. Sane idibus ioui ouis alba mactabat̃ dice
baturq; idulis Feſto unde quidam idibus nomen inditum uoluerunt:Ex hac hoſtia ferunt albogalerum fieri ſo
litum quo diales flamines.i.iouis ſacerdotes utebantur:cui affigebat̃ apex uirgula oleagina. Sciẽdum calendas
nonas & idus copulandis nuptiis religioſas hoc eſt deuitandas fuiſſe autore Macrobio: ꝙ ii dies præter nonas
feriati eſſent & feriis uim cuiquã fieri piacula foret. Nonarum aliam rationem apud eundem Macrobium le/
ge. OMNIbus iſtis:ne fallere caue proximus ater erit. Dies qui ſunt poſtridie calendas nonas idus:quos quidã
Atri dies — praue ac perperam nefaſtos appellant atri ĩnominales ſiue impediti ac religioſi ſunt hoc eſt triſti omine iſa mes
in quibus nec quoq̃ exire nec peregre proficiſci conſueuerunt & rem diuinam facere ac rem quampiam noua;
exordiri temperabant quibuſq; nec iouem nec ianum nec quemq̃ ſuperum præfari fas putabãt. dictiq; ſunt ali
enſes ac poſtriduani:quoniam Sulpi.tribunus militum ad aliam diuerſus in gallos pugnaturus quod flumen ab
urbe.xv milibus paſſuum diſtat rem diuinam dimicandi gratia poſtridie idus feciſſe dicitur poſteaq; ad aliam
cum exitio urbis fede pugnatum eſt. Qua de re cũ in ſenatu uerba fierent cõplures ſenatores recordari ſeſe di
xerunt quotiens belli gerendi gratia res diuina poſtridie calendas nonas idus a magiſtratu populi Roma. facta
eſſet eius belli proximo deinceps prœlio remp. male geſtam. Senatus eam rem ad põtifices reiecit ut ipſi quod
uideretur ſtatuerent. Pontifices decreuerunt nullum his diebus ſacrificium rectæ futurum eoſq; dies neq; prœ
Poſtriduaui — liares neq; puros neq; comitiales eſſe. Alii poſtriduanos dies atros atq; infauſtos eſſe dicunt:quoniam inferis di
cati ſunt:cum nonarum calendarum atq; iduum dies qui principes appellant̃ faſti ac ſacri habeantur:ſintq; im/
paribus numeris terminati contraq; atri paribus terminẽtur. Lege Plutarchum in quæſtionibus. Dies atros nõ
nulli communes uelut ad emendationem nominis uocauerunt teſte Macrobio in quibus etiam parentare nõ
licebat cum in parentationibus ꝓfari Ianum ac iouẽ neceſſe ſit:quos noĩari atro die non oportebat.
PAV. ¶ALBA agna grandior:pinguis. CADIT:immoletur. IOVI:ad honorẽ iouis. IDIbus:die iduũ. Quili/
MAR. bet.n.menſis calendas idus & nonas habet ut primi dies menſium ſunt iunonis:ita idus ſunt iouis:& idus di/
ctæ:ut inquit Varro ab eo ꝙ hetruſci itis:uel potius ꝙ ſabini idus dicunt aut dicuntur idus quaſi uidus detra/
cto.u.quod eo die plena luna uideatur:aut quia iduare apud thuſcos diuidere eſt. Diuidũt enim menſes præci
pue nonas a calendis:uel ab hoſtia eo die ioui immolata:quam idulium appellabant:& Macro. refert nomen
hoc a thuſcis eſſe:apud quos is dies itis uocatur. Item illi interꝑtabant̃ iouis fiduciã:nã cum iouem accipiamus
lucis auctorem. Vnde & lucetium ſalii in carminibus canunt & cretenſes την ἡμέραν uocant:romãi dieſpitrẽ:
ut diei patrẽ iure dies hic iouis fiducia uocat̃. Cuius lux cum ſolis occaſu non finitur. Splendorẽ diei:& noctis
continuat illuſtrante luna quod ſemper plenilunio.i.i medio mẽſe fieri ſolet. Diem uero qui nocturnis caret te
nebris iouis fiduciã thuſco noĩe uocauerũt: Vñ & oẽs:idus iouis ferias obſeruandas ſanxit antiquitas. NONA
RVM:nonis nulli deo ſacrificatur:ideo ſub nullius numinis tutela eſſe dicuntur. Nonæ ut Varro ait:a pon/

tificibus qntanæ:& ſeptimanæ dictæ & ab eo qd añ dié nonũ ſunt dicunť:aut a nona luna:cũ põtifex eo die noná luná obſeruaret:& uiſam regi ſacrificuloꝶ idicabat. Vñ nonæ q̃ſi nouæ lunæ initiũ:aut qd ab eo die ad idus nové ſũt dies. Veꝶ ut dixius ſub tutela ſũt nulli⁹ numís:qm̃ iunõi & ioui cões reliquũť. TVtela nonaꝶ caret deo:p hypallagé:hoc ẽ nonæ carét tutela dei. PROximus oib⁹ iſtis:hoc ẽ dies q ſeqtur calendas nonas idus. ERIT ater:erit infaſtus. CAVE ne fallare:ne decipiaris:ná poſtridianos dies calẽdaꝶ nonaꝶ iduũ ifeli ces habédos cẽſuit antiqtas:ut mox dicá. Dicerẽ rõné calendaꝶ iduũ & nonarũ:niſi uel pueris notá quoq; ſciré.

Omen ab euentu eſt:nam roma diebus
Damna ſub aduerſo triſtia marte tulit
Hæc mihi dicta ſemel totis hærentia faſtis
Ne ſeriem rerum ſcindere cogar:erunt.
Ecce tibi fauſtum germanice nunciat annum
Inq; meo primus carmine ianus adeſt:

¶NE ſerié rerum ſcindere cogar: Hæc inquit ſemel dixiſſe uolui ne per omnes menſes repetita interſe- cent rerum dicendarum ordinem & confundát. ANT. FAN.

¶OMEN ab:quod atri dies ſint ab eo quod in his euenit obſeruatum eſt:uti refert aurelianus ille uecti us cum infeliciter dimicatum eſſet:ut apud Gellium eſt annalium.xv.& caſſum heminiam libro hiſtoria rum ſecundo.ccclxiii.urbis anno a Manlio & Au.po- ſthumio tri.pl. actum in ſenatu quid eſſet quod intra paucos annos totiẽs erat afflicta res.p.perquæſiuit li cynius haruſpex ex ſenatus præcepto retulitq; Qu. Sulpitium trib.pl.poſtridie idus quintiles contra ſenones dimicaturum ſacrificaſſe. Item ad cremeram multiſq; aliis in locis infœliciter dimicatuꝫ. Tunc põtifex iubente ſenatu ſtatuit poſtridie calendas idus & nonas dies atros habendos. Plutarchus aliá rationé affert. Inquit.n.cum primi menſiũ dies ſint dis ſuperis conſecrati:ita ſe- quẽtes iferis:qbus maiores purgatiõibus qbuſdá utebanť:& mortuis parẽtabát ſic & dies illos tris i méſibus prí cipes feſtos & ſtatos poſuerunt. Eos auté q ui ſequuntur tris diis manibus attributos religioſos & infauſtos haben dos exiſtimarunt. Ita Plutarchus inquit. Ego tamen miror:nam Fabius ſeruilius minime parentandum his die- bus cenſet.quia Iouem & Ianum neceſſe eſſet inuocare:quos non licebat atris diebus nominare:idem a Theodo ſio aurelio refertur:qui etiam teſtatur omnes poſtridianos dies fuiſſe nuptiis inhabiles & ad omina maiores ca uendos putaſſe. OMEN:horum.ſ.dierum atrorum qui ſunt infauſti:& omins & augurii:omen quod ab ore ho minis:uel a quocũq; eius geſtu:augurium uero quod ab auibus captat. EST ab euẽtu: ab eo quod his diebus acci dit:euentus enim pro caſu ponitur. Cicero in libris de diuinatione. Quid eſt inquit aliud ſors:quid fortuna:quid caſus:quid euentus niſi cum ſic aliquid cecidit:ſic euenit:ut uel nõ cadere atq; euenire: aut aliter cadere atq; eueni re potuerit. NAM roma illis diebus poſtridianis:ſcilicet calendarũ iduum & nonarum: TVLIT damna tri- ſtia:ab effectu triſtia quia tot Romani periere. SVB ADuerſo marte:ſub aduerſis hoſtium armis: cum mars aduerſus romanis & fauens hoſti. HÆC mihi:hác dierum rationem:quæ omnibus ineſt menſibus:nunc in prin cipio retulit:ne poſtea eſſet dicturus.& ob id rerum ordiné interrupturus. HAEC:quæ de diebus dixi. HAE rentia totis faſtis:quæ inhærent omnibus menſibus:ſic & faſtorum libris. NE COgar ſcindere: interrumpere SERIEM:ordinem. Rerum erunt mihi ſemel dicta:quaſi dixerim ſemel non dicam poſtea:& uidetur hoc in loco erunt habere aliquam præteriti temporis ſignificationem:cum dicat erunt dicta:quia iam dixit & dicturus non eſt:& Lucanus inquit nec tantis cladibus autor pœnus erit. Iam lõge ante fuerant clades illæ.& pœnus Han nibal. Vox quidem futuri eſt. Sed ſignificatu uidetur præteritum reſpicere. Quod non ſolum nos dicimus: qa ſunt qui in nos ita dicentes inuehantur:ſed Pompo.iuris conſul. de uerborum ſignificatione ita admonet. Erit uerbum:interdum etiam præteritum:non ſolum futurum tempus demonſtrat: cum codicilli ita confirmati teſtamento fuerint:quod in codicillis ſcriptum erit:utrum ne futuri temporis demõſtratio fiat an & præteriti.ſi ante ſcriptos codicillos quis relinquat. ECCE:de ianuario menſe acturus qui iano dicatus eſt:eum adeſſe in- quit bono omine: Ecce o germanice ianus nunciat tibi fauſtum annum:ſolebant ianuarii calendis bona omina & auguria captare:ideo inquit ianum nunciare fœlicem annũ germanico. ET Adeſt primus in meo carmine: nam hoc primo libro de eo agendum eſt. PAV. MAR.

IAne biceps anni tacite labẽtis origo
Solus de ſuperis qui tua terga uides.
Dexter ades ducibus:quoꝶ ſecura la
Ocia terra ferax:ocia põtus habet (bore

IANE biceps anni tacite labentis origo. Alloquitur ianum totius anni deum a quo ianuarius primus anni menſis no- men accepit. Vnde huic deo calendis ia nuariis ſacra publica celebrabant: queꝫ conſtat nihil aliud eſſe q̃ chaos cõfuſum ut ait Heſiodus ab initio unitanté hiáté patétéq; i pfundũ. Iõq; ut inqt Feſtus iano prio ſupplicabát uelut paréti & a quo reruꝫ om nium factum putabant initium. Eum nonnulli quadrifrontem eſſe uolunt propter annum in quattuor tempo- ra diuiſum ſiue q is annoꝶ mũdiq; ſator:ut ait Marti.cõplexus ſit quattuor mũdi climata. Alii bifrontem dicunt quaſi ſupeꝶ & inferũ ianitoré:uel quaſi diei dñm in quo ortus eſt & occaſus. Vnde illud eſt Horatii: Matutine pa ter ſeu iane libentius audis. Licet matutinus dici potuerit quia rebus incipiendis præeſſe dicitur:quas frequenti- us matutino incipimus tpe:ſiue qa eo tpe cõmédaturi nos diis immortalibus primũ ianum inuocare debemus ut pcibus noſtris ad deos aditũ pſtet & ianuam. Sunt & qui bifrontem ianum fictum uolunt quia græcus fu- it ut in monumẽtis pditum eſſe Plutarchus ſcribit in quæſtionibus cũq; in italiá traieciſſet linguá ſimul & uictũ mutauit. Vel qa cũ ianus in italia regnaret & Saturnum a ioue pulſum excepiſſet hoſpitio ab eo edoctus uſum uineaꝶ & falcis ferum illum & rudem ante fruges cognitas uictum redegit in melius:factuſq; prudentior gemi

ANT. FAN. — Ianus q̃drifrons — Ianus bifrons

Iano principia omnia ſacrata

Ianus anni deus

nam faciem pertuliſſe dicitur:ut q̃ ante quæq; poſt tergum eſſent intueretur. Alii dicũt poſtq̃ Romulus & Tati
us in fœdera conuenerunt iano ſimulachrum duplicis frontis effectum quaſi ad duoꝝ imaginẽ populorũ. Vn⸗
de deus p̃eſſe dicitur fœderibus faciendis. Nõnulli Ianum Dianam eſſe uolunt quæ putatur uiaꝝ dea. Alii apolli
nem & ideo geminũ ꝙ exoriens aperiat diem occidens claudat. Illud dubium nõ eſt huic deo antiquitatem om⸗
ne ſacraſſe principiũ. Quare Varro ait Iano quaſi oĩum mẽſium ingreſſus tenenti .xii. aras pro totidem menſi
bus dedicatas. Anni aũt deũ eſſe illud probat ꝙ Ply. ſcri. Ianũ geminum a Numa rege dicatũ eſſe digitis ita figu⸗
ratis ut trecentorum quinquagintaquinq; dierum notam per ſignificationem anni temporis & æui ſe deum
indicaret. Nec nos moueant uerba Plynii qui anno tribuit dies .ccclv tot.n. dierum annus aliquãdo fuit ut ſcri⸗
bit Solinus regnante Numa a quo Ianum eiuſmodi dicatum accepimus. Sunt & qui ianum ab eundo dictũ tra
diderunt ꝙ mundus .i. cœlum ſemper eat dum in orbem uoluitur & ex ſe initium faciens i ſe refertur: ideoq; &
Eanus dictus eſt & apud Romanos ſpectabat in quattuor partes ut eius ſimulachrum aduectum. phaleris oſten
debat. De hoc deo infra ſuis locis alia referentur. DEXter ades ducibus: Cæſaribus qui autores ſunt tranquillita
tis & pacis: qua teſte Suetonio terra mariq; parta ianus clauſus eſt: ut alibi dicemus.

PAV. MAR.

IANE: Ianum ĩuocat: cuius myſteria & mẽſem relaturus eſt. De quo nos quoq; multa acturi autore
utemur p̃textato macrobiano qui in ſaturnalibus de his diſſerit. REGionem iſtam: q̃ nunc uocatur
italia regno ianus obtinuit. Qui ut Iginius tradit cũ cameſſe indigena terrã hanc æq; poſſidebãt: ita
ut regio cameſena: oppidũ ianiculũ uocaret: poſt ad ianum ſolũ regnũ redactum eſt. Creditur gemi
nã faciem p̃tuliſſe: ut q̃ ante quæq; poſt tergum eſſent intueret: quod ad prudentiam regis ſolertiamq; referendũ
eſt. Mythici regnãte iano referunt oĩum domos religiõe: ac ſanctitate fuiſſe munitas eiq; diuinos honores eſſe de
cretos ob merita introitus & exitus ædium eidẽ cõſecratos. Xenophõ italicũ tradidit ianũ: in italia diis primum
tẽpla feciſſe & ritus ſacroꝝ inſtituiſſe: ideo in ſacris p̃fationẽ meruiſſe p̃petuã. Phiſici eũ magnis cõſecrãt argu⸗
mentis diuinitatis. Sunt qui ianum eũdẽ appollinẽ eẽ: & dianã & dicãt & in hoc uno utrũq; exprimi numẽ affir⸗
mẽt. Et.n. ſicut nigidius refert apud græcos apollo colitur q θυραιοσ uocaẽ eiuſq; aras ante fores ſuas celebrãt
ipſum exitus & introitus demõſtrãtes potẽtem idẽ apud illos ἀγυιευσ dicitur. quaſi uiis p̃poſitus urbanis illi uias
q̃ intra pomæria ſunt ἀγυιασ appellant: Dianæ uero ut triuiæ uiaꝝ oĩum idem tribuũt ptãtem: Apud nos ianũ
oĩbus p̃eſſe ianus nomẽ oñdit quod ẽ ſimile θυραιον cũ claui & uirga figuraẽ. quaſi oĩum & portaꝝ cuſtos &
rector uiaꝝ. Pronũciauit Nigi. apollinẽ ianũ eſſe. Dianãq; lunã: appoſita .d. littera: q̃ ſæpe i litteræ decoris cã ap⸗
poniẽ: ut rediẽ reditegraẽ. Ianũ quidã ſolẽ demõſtrari uolũt. & iõ geminũ quaſi utriuſq; ianuæ cœleſtis potẽtem
qui exoriens aperiat diẽ: occidẽs claudat. Inuocariq; primũ cũ alicui res diuina celebraẽ: ut per eum pateat ad illũ
cui imolatur acceſſus: quaſi p̃ces ſupplicũ p portas ſuas ad deos ipſe trãſmittat. Simulachrũ ei⁹ pleruq; fingiẽ ma
nu dextra .ccc. ſiniſtra .lxv. numeꝝ tenẽs ad demonſtrandam anni dimẽſionẽ quæ p̃cipue eſt ſolis poteſtas. Alii
mũdum .i. cœlum eẽ uoluerunt. Ianũq; ab eundo dictum quod mundus ſemp eat dum in orbem uoluiẽ: & ex ſe
initium faciẽs in ſe referẽ. Cornyficius etymo. lib. iii. Ci. inquit nõ ianũ ſed eanũ noĩat & ab eundo: Apud nos in
quattuor partes ſpectat: ut demõſtrat ſimulachrũ eius phaleris aduectum. C. Baſſus in lib. de diis ianũ bifrontẽ
fingi ait quaſi ſuperum: atq; inferum ianitorem eundẽ quadriformem quaſi uniuerſa clymata maieſtate comple
xum. Saliorum carminibus antiquiſſimis deus deoꝝ canitur. M. meſſala. gn. Domitii in conſulatu collega ideq;
per annos .xv. augur ita de iano incipit: qui cuncta fingit eademq; regit aquæ terræq; uim ac naturã grauẽ atq;
pronam in profundum dilabentem ignis atq; animæ leuem immenſum ſublime fugientẽ copulauit: circundato
cœloq; uis cœli maxima duas diſpares colligauit. In ſacriſq; inuocamus ianum geminum. Ianum patrem. Ianũ
iunonium. Ianum conſiuium. Ianum quirinum. Ianum patutium. Ianum cluſium geminũ: quia utriuſq; ianuæ
cœleſtis potentem &c. Patrem quaſi deoꝝ deum. Iunonium quaſi non ſolum menſis ianuarii ſed oĩum menſiũ
ingreſſus tenentẽ. inditione autem iunonis ſunt oẽs calendæ. Varro lib. v. reꝝ diuina. ſcribit iano duodecĩ aras
pro totidem menſibus dedicatas. Cõſiuiũ a cõſerendo .i. propagine generis humani q̃ a iano autore conſeriẽ:
Quirinum quaſi belloꝝ potentem ab haſta quã ſabini quirim uocãt. Patutium & Cluſiũ quia bello cauſæ eius
patẽt. pace claudunẽ: cãm inferius ſubiiciemus &c. quæ de iano dicẽda ſunt. Plu. de iano ſic loquiẽ apud ãtiquos
ianus ſiue geminus: ſiue rex fuerit diciẽ cultũ ſilueſtrẽ in ciuilẽ redigiſſe: & ideo bifrontẽ pingũt: quia alterã fecit
ex altera uiuendi forma eius tẽplũ cum duabus portis ẽ aperiẽ in bello ianus. Sed hæc hactenus. IANE biceps
qui gemino capite figuraris. ORIGO anni: quaſi qui das principium anno tuis a calendis incipienti. TACI
te labentis: qui annus tacite labitur. & ad ipſum tempus reſpexit: quod ẽ ut ſuperius diximus mẽſura motus cœ
li quod tacite moueẽ: iuxta illud tacito labentia cœlo: ſic & tpa tacite labunẽ. Qui ſolus de ſuperis: ſolus ex om⸗
ni cœleſtiũ numero. VIDES tua terga: quia cum biceps ſis reſpicis & anteriora & poſteriora. ADES dexter
propitius. DVCIbus: & tyberio & germanico qui militiæ p̃ſunt. QVOrum: ducum. LABOre: indu⸗
ſtria & uigilãtia. TERga ferax: fertilis. HABet ocia ſecura: habet quietẽ & pacẽ ſeorſum ab omni belloꝝ cu⸗
ra. PONtus: mare. HABet ocia: pacẽ quia nõ modo in terris: ſed ne in mari quidẽ bella geruntẽ & hoc ob pa
cẽ. q̃ auguſti & Tyberii tpe undiq; p orbẽ terraꝝ fuit. Auguſtus.n. poſt ciuilia bella repreſſa poſt actiacã pugnã
Antonio & cleopatra nauali p̃lio uictis ægyptũ in prouinciam redegit. Iuſtoq; bello domuit dalmatiam: canta
briam: aquitaniam: pannoniam illyricum: rhetos: uidelicos. Sallaſſos gentes alpinas. Dacos: germanos ultra al
bim fluuium ſummouit: ex quibus ſueuos: & ſycambros in galliam traduxit. Indos: & ſythas magnitudine nomi⸗
nis ſui ad amicitiam pellexit. Parthos ſub phaarte rege cõpeſcuit: & filios dare obſides coegit. Repoſcẽtiq; ſigna
Craſſi clade erepta: & .M. Antonii fuga ablata ſupplices parthi reſtituerũt. Armeniam & ſuperiores tauricos om
nis in amicitia retinuit: arabas per ælium gallum ſubegit: æthiopas per. M. Petroniũ contudit. Deniq;: ut Trangl
lus ait pace terra mariq; parta ianum quirinum cluſit. & Florus in fine fere operis ſui. Seres etiaꝫ inquit habitan

teſq; ſub ipo ſole idi romā ad auguſtū miſere legatos cū gēmis & margaritis:elephātos iter munera trahētes iti dē & legatos miſere ſcythæ:itaq; auguſti tpibus cōtinua totius hūani gnīs aut pax fuit:aut pactio:hæc ille: hæc q dē ē illa pax auguſti tpoꝝ q i ſacris lrīs ſignificat.Orief i diebus ſuis iuſtitia & abūdātia pacis cū eo.Significat.n. illud tempus:quo cœleſtis ipſe rex uere pacificus humanam carnem aſſumpſit.

Dexter ades patribuſq; tuis populoq; quirini
Et reſera nutu candida templa tuo.
Proſpera lux oritur linguiſq; animiſq; fauete
Nunc dicēda bona ſunt bona uerba die
Lite uacent aures:inſanaq; protinus abſint
Iurgia:differ opus liuida turba tuum.
Cernis odoratis ut luceat ignibus æther.

¶PATRibuſq; tuis populoq; qrini:ſenatui populo q; Roma.q Iani ac cœli benignitate ſubdiderūt pedibus ſuis ut amicus nr̄ iqt Garamātas & idos auro rā & zephyꝝ:nec non boreāq; notūq;. ET Reſera nutu candida tēpla tuo.Nō ut apte bellū ſignificent ſed ut calēdis ianuarii ad rē diuinā populus admittatur. LINguiſq; aiſq; fauete:itēti eſtote ſilete:nā i ſacris taciturnitas neceſſaria ē teſte Ser.Vñ ait Plyni. certis pcatiōibus pire aliquē rurſuſq; aliū cuſtodem dari q attēdat aliū pponi q faueri linguis iubeat:Pōtifices uero autore Donato dicere ſolebāt.Fauete liguis:fauete uerbis.Vñ illud ē Virgilii.Ore fauete oēs:& Feſtus ait i ſacrificiis dici.Paſcito liguā.i.coerceto contineto taceto.Decet.n.ciues ut apud Plutarchū legimus neq; audire qcq; reꝝ diuinaꝝ neq; aſpicere p negligentiā: ſed uacare a cæteris menteq; adhibere & ab oī crepitu ſtrepitu ac gemitu abſtinere.Ea de re qd diuus Hiero.pcipiat ſupſedeo recēſere.Nec cōtrariū ē qd ſequif. NVNC dicēda bona ſūt bona uerba die:admonet.n.Romanos ut orta luce adſint ſacrificiis:linguā coerceant:mentem adhibeant:deinde bona uerba dicant quoniam infœlix annus portendi putabatur ſiquid ſiniſtri ominis kalendis ianuariis diceretur.Sciendum tñ fauere interdum eē bona fari.Vnde fauentia:ut ait Feſtus bonam ominationem ſignificat. DIFfer opus liuida turba tuū:uel liuidā turbam accipe uel liuidā dum uereſ ne cadat a cauſa:uel nimia lucri cupiditate pallentem. Horatius in ſermonibus.Quiſquis ambitione mala aut argenti pallet amore.

ANT. FAN. Fauere linguis animiſq; Fauere

¶ADES dexter:ppici⁹.PATribus & popu.qrini:ſenatui & pop.Ro.QVIrini.Romuli(ut dixius)erat.n.& ſenatus & populus ab initio urbis a romulo iſtitut⁹:de multitudinis diuiſiōe ita Plut.ait:cōdita urbe. Romu. ex qb⁹ erat ad militādū uigor:legiōes fecit cæteros uocauit populū.C.creauit ſenatores quos appellauit patres: & ordinē ſenatū:quod nomē a ſenectute eſt.Patres dicti aut quod patroni multitudinis erant:aut quod pr̄es cæteroꝝ uidebanf.Patroni dñr a patrone quodā:q cū euandro ea loca tenuit ſtudioſus inopiæ plebis ſubueniendi. Aut a uirtute:aut pſtātia nobilitatis:quod uerius eſt pr̄es appellauit:ut ea noīs māſuetudine arrogātia: & iuidia pcul eſſet.Qui deinde ſenatui aſcripti ſunt:pr̄es cōſcripti appellanf.Liuius uero ab urbe cōdita cū inquit uiriū haud pœniteret. Conſilium deinde uiribus parat. Centum creat ſenatores:ſiue quia is numerus ſatis erat:ſiue qa. C.erant qui creari patres poſſent.Patres certe ab honore patriciiq; pgenies eoꝝ appellati. Diony.autē alycarnaſeus ita inquit Romulus urbanis negociis unum pfecit. Tribubus pcepit:ut ſingulæ tres eligerent: & curiis q triginta erant:ut totidem addito pfecto urbis.Ex hoc centenario numero cōſilium facit ſenatum appellauit aut ab ætate aut uirtute.Senatus participes:patres cōſcripti.Hoc igitur nunc poeta innuit. PATribus & populo tuis quaſi q ſunt ſub tutela tui numinis. ET Reſera:aperi. TVO nutu:quaſi tuo numine & auſpicio. CANdida tēpla:marmorea tēpla & tua & aliorum deorum qa tibi cæteriſq; deis eſt imolandum:nec abſurda eſſet ſnīa ſi diceremus de tēplo iani non intelligi:nam apertum bellū ſignificat & tunc nō bellū ſed pax ut erat optabatur. Numa ut autor eſt Liuius ianū ad infimum argiletū indicem pacis belliq; fecit apertus:ut i armis eē ciuitatem:clauſus pacatos circa ſe populos ſignificaret:bis deinde poſt numæ regnū clauſus fuit. Semel Tito manilio conſule poſt punicum primū pfectum bellū iterū quod nr̄æ ætati dii dederūt ut uideremus poſt bellū actiacum ab imperatore Cæſare auguſto pace terra mariq; parta:ergo ſi clauſus pacem ſignificabat & ea tunc maxima erat arbitraret de alioꝝ deorum tēplis intelligendum. Quibus pariter & Iano kalēdis ianuariis ſacrificatur pſertim cum ianus pſit omnibus tēplis & ianuarum potēs ſit quin etiā quod primū diis templa fecerit in italia ut tradit Xenophon. PROſpera:de kalendis intelligit ianuariis & prima die anni qua in totū annū omina & auguria captabanf. ORItur lux proſpera:dies Kalendarum ianuarium quod anni caput eſt. FAuete oēs:mihi hinc exordiēti aut. FAuete alteri & linguis hoc ē bonis uerbis.ET aīs:bona uolūtate:nā pōt quis fauere & plaudere uerbis nō tñ animo. NVNc in bona:die in kalendis iani. SVNt dicenda bona uerba ut in ipſo anni principio bona fauſtaq; omnia captenf.Seruatur nunc etiā mos hic & in tota græcia & in pluribus italiæ locis accedūt diluculo kalēdarū pueri ad nobiliū ianuas & qbuſdam rhithimis ſalutāt & bona uerba dicunt. LITe non eſt eo die litibus aut iurgiis incūbendū nec mala uerba proferenda. AVRes uacent lite:ſint liberæ & procul ab omni cōtentiōe:nam ut Cic.i libris de legibus inquit.Ratio feriaꝝ & feſtorū quietem litiū habet ac iurgiorum. Lis litis pro contentione forenſi.Vnde & i iudicio lite cecidiſſe dicitur qui eius rei de qua agebat cauſam amiſit. ABSint protinus inſana iurgia:quaſi pcul ſint inſanæ contentiones.Iurgia aliqui amicorum & affinium eſſe uolunt:ſed interdū ad forēſem altercationem referri uidemus.Sene.in hercule furēte hic clamoſi rabioſa fori iurgia uēdens iprobus iras & uerba locat.LIVIda turba:turba iuida & plena liuore.DIFfer opus tuum:& ad liuorem in foro litigantium & ad inuidentium maledicentia referri poteſt quaſi abſtineas hodie a maledicentia qua uti ſoles turba a ταραττω uerbo græco deducitur & ut labeoni placet & multitudinis hominum perturbationem & cœtum.i.coadunationem ſignificat. CERnis eo die in templis & pro foribus templi multa odorem facientia cremabantur. CERnis ut æter:ut aer. LVCeat ignibus odoratis:ignibus in quibus aut cedrea ligna aut thura odorem emittentia cremabantur.

PAV. MAR.

ANT. ¶ET SOnet accẽſis ſpica cyliſſa focis:p excellẽtiã crocũ dicit & aliud ſignificare nõ p̃t.id.n.p̃ſtãtiſſimũ i Cilicia
FAN. naſcit̃ ad antrũ coryciũ.Pli.pria nobilitas Cilicio croco & ibi i mõte coryco.Mar. Corycio q̃ uenit aura croco.
Spica Hoc maiores utebãt̃ i rogis ac ſacrificiis.Sta.i ſil.odoriferos exhauſit flãma ſabæos & cilicũ meſſes:Idẽ i eiſdem
cyliſſa Tu meſſes cilicũq; arabũq; ſupabas merge rogis.Idẽ i.vi.the.Necnõ aſſyriis pigueſcũt robora ſucis Pallẽtiq; cro
co.Oui.Infra thura nec eufrates nec miſerat ĩdia coſtũ.Nec fuerãt rubri cognita fila croci.Ara dabat fumos her
bis cõtẽta ſabinis.crocũ p̃terea ſcri.Pli.uino mire cõgruere theatra replẽda.uñ illd̃ ẽ Prop.Vinaq; fũdãt̃ p̃lis eliſa falernis Terq; lauet nr̃as ſpica cyliſſa comas. VE
ſtib' itactis tarpeias it̃ i arces.Impſonali uerbo utit̃
ut gñalẽ actũ oñdat ut it̃ i ãtiquã ſiluã.Currit̃ ad uo
cẽ iocũdã.Popu.n.ro.klẽ.ianu.nouis cõſulibus ieũti
bus mg̃ratũ ibat i capitoliũ ad rẽ diuinã: quã iõ ioui
faciebãt q; ei queãdmõm' & iano oẽ dẽtur initiũ.Vñ
illud ẽ a ioue pricipiũ muſæ.Et illd̃ añ iouẽ ſupplex
p uota p̃cat'.Per itactas ãt ueſtes uel nouæ accipiẽde
ſũt uel qd̃ magis placet cãdidæ:ut cãdidũ feſtũ candi
datus celebret populus.Quare auctor ſubiũgit:& po
pulus feſto cõcolor ip̃e ſuo ẽ.Hora.i ſer. Ille repotia
natales alioſue dieꝝ feſtos albat' celebret. Perſi. quãuis te albata rogarit.Oui.ad diẽ ſuũ natalẽ.ſ.expectas ſolitũ
tibi moris honorẽ Pẽdeat ex humeris ueſtis ut alba meis.Legimus & apud Sueto.i nerone funeratũ fuiſſe nero
nem impenſa ducentorum milium ſtragulis albis auro intextis:quibus uſus calendis ianuarii fuerat.

Et ſonet accenſis ſpica cyliſſa focis:
Flamma nitore ſuo tẽplorum uerberat aurũ
Et tremulum ſumma ſpargit in æde iubar:
Veſtibus intactis tarpeias itur in arces
Et populus feſto concolor ipſe ſuo eſt:
Iamq; noui p̃eunt faſces noua purpura fulget

IAMq; noui præeunt faſces. Deſignati conſules calendis ianuaris magiſtratum inibant ut diximus ſupra Lu
Faſces canus:inſtabatq; dies qui dat noua nomina faſtis.Quiq; colit primus ducentem tempora Ianum:iis faſces p̃
conſulum ferri a lictoribus conſueuerunt qui uirgarum & ſecurium erant:quoniam uirgæ quod mutari poteſt corrigunt
Secures quod emendari non poteſt abſcindunt:Eos quicunq; cõſules uictoriis potiti fuerant laureatos habue
runt teſte Plutarcho.Sed de his alias Sane moris fuit aliquando ut quem ordinem interrogandi ſententias cõ
ſul calendis ianuariis inſtituiſſet eum toto anno conſeruaret ut Suetonius ſcribit:Vnde Iulius cæſar conſul cũ
Pompeio iuliam filiam collocaſſet præterito Craſſo eum primum rogare ſententiaꝫ cœpit.A conſule pro cõ
ſul dictus eſt non qui pro alio conſule ſed qui cum poteſtate conſulari extra ordinem ad prouinciam aliquaꝫ ad
miniſtrandam mittitur:ſex tantum faſcibus cum duodecim conſulem p̃eant.NOVA purpura fulget: Si uerũ
eſt quod ſcriptores probatiſſimi tradiderunt poſteaq̃ reges exacti ſunt conſulibus fuiſſe conceſſum ut lictores
ſellam curulem cæteraq; regum inſignia retinerent quorum Macrobius & Dionyſius meminerũt: poſſumus
Sella hoc loco trabeam accipere.Illud autem dubium non eſt & conſules & imperatores olim uſos fuiſſe purpura.
curulis Ouidius ad Græcinum conſulem:Spectarem qualis purpura te tegeret. Plutarchus in Paulo: Aemilius ipſe
ſequebatur ornatiſſimo curru inuictus purpuram auro contextam indutus.Eam tamen ut idem ſcribit tribu
ni non ferebant cum cæteri magiſtratus incederent purpurati.

PAV. ¶ET Sonet focis accẽſis:crepitũ faciat cũ adurit̃.SPIca cyliſſa:cũ legerẽ hũc locũ & p̃r Sabi.q tunc uiuebat: &
MAR. alii i me iuehebãt̃:qm̃ de ſpica nardi uolueri itelligi:cũ ipſi de croco ex cilicia laud tiſſimo p̃ueĩẽti ĩtelligẽdũ eſſe
cẽſuerũt:nec aduertebãt:quo i errore uerſarẽt̃:ñ.n.poeta de flore:ſed de ſpica loq̃t̃ ñ.n.dixit flos cyliſſus:ſed ſpi
ca cyliſſa:& de nardo ĩtelligit:de quo Pli.odoris gr̃a oĩb' maior:& ſi cyliſſũ nardũ ñ legas apd̃ Pli.ñ refert ñ.n.in
qt Pli.ñ naſci i cilicia nardũ:ſed i primis laudat ſyriacũ:p̃xĩe gallicũ & creticũ. Adde q; ſyria iuncta ẽ ciliciæ: ut
qd̃ i ſyria naſcit̃ poſſit i ea p̃te ciliciæ naſci:q̃ ſyriæ iũcta ẽ. Ego aũt i ora ciliciæ ſpicã meis manibus legi:& audi
toribus meis oñdi:cũ hæc legerẽ.Præterea crocus cũ ſit magni odoris:ad odorẽ tñ ñ adurit̃:ſed ali' uſus ẽ adurũ
tur ligna odora & odoratũ gũmi: & ipſa ſpica quare de nardo ĩtelligẽdũ cẽſeo:& nõ de floribus. FLãma:q̃ fit i
aris. VERberat ſuo nitore:ſuo ſplẽdore & coruſcatiõe uerberare & lãbere uñ. AVRum tẽploꝝ:aureã tẽplo
rum celaturã & parietes deauratos & deaurata lagaria. ET Spargit iubar tremulũ:tremulã corruſcationẽ & lu
cẽ. IN Summa æde:i ſũmo tẽplo deaurato. IVBar p̃ lucifero ponit̃:ut apd̃ Vir.i.iiii.ænei.It portis iubare ex
orto dcm̃ ut põpeio placet:qd̃ ſplẽdidior eius diffũdit̃ i modũ iubæ leonis:& iubar p̃ ſplẽdore tm̃ ponit̃:ut hic.
VEStibus:eo die ibat populus cũ cõſulibus inituris mg̃ratũ imolatũ ioui optĩo maxĩo i arcẽ capitolinã. ITur:
q̃ſi it populus cũ cõſulibus. VEStibus itactis:nouis & ad eã diẽ nõ tactis. IN Arces tarpeias:ad tẽplũ iouis: qd̃
i arce tarpeia erat.Tarpeius mõs ut Varrõi placet:dcũs a tarpeia uirgine ueſtali:q̃ ibidẽ a ſabinis necata armis &
ſepulta fuerat.Plu.i uita romuli:iqt tarpeiã uirginẽ tarpeii filiã fuiſſe q̃ romanã arcẽ ſabinis p̃didit.Dict' poſtea
mons capitolinus eodẽ Varro.teſte:qd̃ cũ i eo fundamẽta ædis Iouis foderẽt̃ caput hũanũ inuẽtum ẽ:& ut p̃git
Varro hũc antea mõtẽ ſaturniũ appellatũ p̃diderunt:& ab eo late ſaturniã terrã:cuius ueſtigia ẽt Varronis tp̃e
manebãt.Saturni fanũ:ſaturnia porta:quã iunius pãdanã uocat:& poſtici muri legibus priuatis iſcripti. Hic ue
ro cũ effoderẽt̃ iouis ædis fundamẽta inuẽto hũano capite:ab aruſpicibus:& p̃cipue hetruſcis hitũ ẽ:arcẽ illã to
tius italiæ:deinde totius orbis futurã:ita a capite capitoliũ denoĩatũ.De hoc uero Tacitus.xix.ſuaꝝ hiſtoriarũ.
Vouerat Tarq.priſcus bello ſabino ſedẽ ioui optimo maximo:fecitq; fundamẽta:ſpe tñ magis futuræ magnitu
dinis:quã tũc popu.Ro.cõpeteret.Mox Ser.tullius adiecit aliq̃d.Deinde Tarq.ſup̃bus capta Sueſſa & pometia
p hoſtiũ ſpolia fecit:& reliq̃.In rupe igit̃ tarpeia capitolini iouis tẽplũ erat:hñs tria ſacella æq̃ cõſtructa.Iunonis
& mineruæ:i medio iouis:huc ergo ibãt cũ populo cõſules:& poſt ſacra mg̃ratuũ inibãt.Et popu.Ro. Eſt cõco
lor ſuo feſto:ei' coloris cũ feſto:q̃ſi cõueniẽs ſuo feſto:nã ut religioſa dies:ita & ip̃e religiõi incũbebat:& ut dies
erat feſta:ita & ipſe feſtiuus.Aut concolor ſuo feſto:quia prætextam ferebant eiuſdem coloris: IAMq; noui

iā noui lictores cū faſcibus præeūt & cōſules inibāt magiſtratū iā præeūt noui faſces:p̄eūnt populū noui conſu
les:nā faſces dicimus & pro cōſulari dignitate:& pro cōſulū īſignibus:& pro onere. Aut dicas:p̄eunt faſces:licto
res:qui cū faſcibus cōſules p̄ibāt:hēbat eni cōſul.xii.lictores:quos aliq uolūt primo romulū īſtituiſſe ſiue a uultu
rū nūero ſiue ab etruſcis edoctū. Veꝝ Dyo.iqt Tarq.priſ.etruſcos pene domitos coegiſſe:ut īſignia regū ſuoꝝ
regi ro.traderēt:q̄ hæc fuere.xii.ſecures. Trabea:curules:Anuli:Phalere:paludamēta p̄texta: Togæ pictæ: tuni
cæ palmate.& oīa īperii īſignia:qbus īperii maieſtas eminebat:de quo ēt diximus in odis in eo loco memoreꝫ
an ſupbos Tarquinii faſces dubito. Apud Macrobiū aūt legimus: Tullū Hoſtiliū regē tertiū debellatis etruſcis
ſellā curulē:lictores:& togā pictā atq̄ p̄textā īſignia magiſtratuū etruſcoꝝ romæ:ut gererent̄ iſtituiſſe. Et Syl
lius de his ita inqt Meoniæq̄ decus quōdā uetulonia gētis Biſſenos hæc prima dedit p̄cedere faſces:& totidē iū
xit tacito terrore ſecures. Hæc altas ebori decorauit honore curules. Et princeps tyrio ueſtē p̄texuit oſtro. Præ
eunt:prima ſyllaba diphtōgū hēt:& poeta breuē fecit:ſed hoc ex ueteri græcoꝝ regula apud quos αι idifferen
ter ponit̄:ut καὶ :quā p̄ticulā uertimus:& q̄ dicimus eadē ſignificatiōe:& diphtōgāda eēt:ſed uſus & breuē facit
& ſine dipthōgo ſcribit:q̄uis romæ in marmore uetuſtiſſimo ita legamus. Senatus populus quæ roma.& quæ
eſt ibi cū diphtōgo. *Seruauit* aliq̄n rōnē hāc Virg.i.iii.æne. Limiaq̄ lauruſquæ dei:& ſiqs diceret p̄eo hr̄e pri
mā breuē ob ſequentē uocalem uehemēter errat:nā id nō ſeruat̄ a noſtris ut æolus: æacus: æacide & aeætes.

FVLget, noua purpura: p̄texta purpurea cōſularis:ferebāt eni conſules p̄textā ut in libris de ponto in elegia
ad Græcinū cōſulē deſignatū cū eēt initurus magiſtratū. Mente tn̄ quæ ſola loco nō exulat utar: Prætextaꝫ:fa
ſces aſpiciāq̄ tuos. Purpura cōchilii genus eſt qd̄ florē ſicut Plynius appellat tingēdis expetitum ueſtibus in me
diis faucibus hēt liquoris minimi eſt in uena cādida. Purpuræ ut idē inquit Plynius alio noīe pelagiæ uocant̄.
Color hic pro maieſtate pueritiæ eſt. Diſtinguit ab equite curiā. Diis aduocat̄ placādis:omnēq̄ ueſtē illumīat ī
triūphali miſcet̄ auro. Et paulo inferius purpuræ uſum ſemp̄ fuiſſe uideo: Sed Romulo in trabea. Nam toga
p̄texta:& latiore clauo Tullū hoſtiliū e regibus primū uſum etruſcis deuictis ſatis cōſtat.

Et noua cōſpicuum pondera ſentit ebur:
Colla rudes operū præbent ferienda iuuenci
Quos aluit campis herba phaliſca ſuis;

ET NOua cōſpicuū pōdera ſentit ebur. *Sellā cu* ANT.
rulē dicit qua & cōſules utebant̄ & quidā alii magi FAN
ſtratus:ut ſigna quoq̄ in ſella noſſem formata curu
li:& totū numidæ ſculptile dentis opus. Hæc ut qui
buſdā placet a curuitate pedū nomē accepit. Seruius
tn̄ a curru dictā putat q̄ hi tantū ea uterent̄ qui triū Palmata
phali curru inuecti fuiſſent:ſicut ēt palmata dr̄ toga quā merebant̄ hi qui de hoſtibus palmā reportaſſent. Au. toga.
Gel.refert.C.baſſuꝫ in cōmētariis ſuis ſcriptū reliquiſſe ſenatores ætate ueterū qui curulē magiſtratū geſſiſſent
curru ſolitos honoris gr̄a in curiā uehi in quo curru ſella erat q̄ ob eā cām curulis appellabat̄:cū alii q magiſtra
tus curules nōdū cœperāt pedibus in curiā irēt:un̄ pedarii dicebant̄. Licet aūt currus primā ſyllabā p̄ducat curu
lis tn̄ abiecta lr̄a eā corripit. Hāc ſellā Macro.ſcribit a quo nōnulli diſſentiūt. Tullū Hoſtiliū tertiū regē roma Pedarii ſe
noꝝ debellatis etruſcis primū ut romæ hēret̄ iſtituiſſe:necnō & lictores togā pictā atq̄ p̄textā:q̄ īſignia Hetru natores.
ſcoꝝ magr̄atuū erāt. Nec nos lateat q̄ qdā tradūt reges qdē romanos cuꝫ curru ueherent̄:hac ſella ad eminētiā
uti ſolitos:exactis aūt regibus cœpiſſe magiſtratus maiores ut cōſules dictatores uehi nō curru ſed tm̄ ſella cu
ruli. COLLA rudes operū p̄bēt feriēda iuuēci. Hi ſunt quos Donatus egregios uocat:eximebat̄ eni in ſacrifi Egregii
cia optimū pecus e grege ut autor eſt Feſtus. Vir.mactat lectas de more bidētes. Cædebant̄ aūt ioui capitolio Iuuenci.
iuuēci albi atq̄ iniuges electi ex agro faliſco. Ibi eni ut Ply.ſcribit aq̄ clytūni amnis epota boues candidos facit.
Quare romani petebāt inde uictimas ioui capitolino mactādas. Virg. Hinc albi clytūne greges & maxīa tau
rus uictima. Sillius. Et ſedet ingentē paſcēs meuania taurū dona ioui. Quo in loco ſciēdū eſt Siliū a Plinio non
differre:ea eni pars umbriæ ubi meuania in p̄te Thuſciæ ponit̄ autore Seruio:nouimus aūt faliſcos eē in thu Faliſci.
ſcia & haud p̄cul ab urbe teſte Plynio:q̄uis aliqui ut ait Strabo Faliſcos p̄ ſe gentē poſuerint. Sciēdū ut Macro Iniuges
bius docet q̄ cū hoſtiarū duo ſint genera. Vnū in quo uolūtas dei p̄ exta diſquirit̄: Alterū in quo ſola aīa deo hoſtiæ.
ſacrat̄:in his ipſis hoſtiis uel aīalibus uel cōſultoriis q̄dā iniuges uocabantur.i.quæ nunq̄ domitæ ac iugo ſubdi
tæ fuerant:quales iuuencos autor hoc tempore ioui mactari ſolitos dicit.

ET Cōſpicuū ebur:clara & eburna ſella curulis ex ebore eni ea erat ornata ut ex *Syllio* diximus. Hæc altas PAV
ebori decorauit honor̄ curules:& ī li.de pōto ī eadē elegia *Signa* quoq̄ ī ſella noſſē formata curuli. Et totū nūi MAR
dæ ſculptile dētis op⁹:& de ebore loqt̄:ſic & cōſpicuū referas ad cōſpicua & illuſtria ex ebor̄ ſigna ī ip̄a ſella:ut ī
eiſdē li.ad Pōpe.cōſulē inquit. Cōſpicuū ſignis cū præmet altus ebur. SENtit noua pōdera:quia noui magiſtra
tus in ea ſedēt:& nō mō cōſulū: ſed ædiliū quoq̄ ea ſella eburnea erat. COLLA mactabant̄ eo die iuuēci qui
opis eſſent exptes. Rudes operū iuuēci indomiti qui nōdū iugū tulere:neq̄ arauere. PRÆbēt colla feriēda ſe
curi:p̄bēt ſe mactādos ſacerdoti ab ara minime refugiētes:nō enim rite īmolabat̄ ſi ab ara ſe ſubtraxiſſet.nam
a ueteribus p̄babat̄ uictima nō clauda:nō breuioris articuli:nō quæ arā refugeret: nō externa ſed patria. Ve
rū cū hic de phaliſca agat.nō de externa agit.nā patria quoq̄ dici poterat. QVOS:iuuēcos operum rudes.
HERba phaliſca:aluit ſuis cāpis.qui adulti in phaſilicoꝝ cāpis romā inde agebant̄:& tā ex umbris:q̄ ex phali
ſcis tauri romæ īmolabant̄.& a triūphātib⁹.& a nouis cōſulibus & in libro de ponto poeta de Pōpeio conſule
idē fere inquit. Colla boues niueos certe præbere ſecuri. Quos aluit cāpis herba phaliſca ſuis.& apud ueteres
capitale erat bouē mactare:quē ut Ply.inquit. Sociū laboris agriq̄ culturæ hēmus.& addidit exēpluꝫ illius qui
bouē occiderit in exiliū eiecti. Tanq̄ colono ſuo interēpto Præterea & in egypto bos numinis uice colebatur.
PHAliſca:a phaliſco oppido. Strabo iter oppidula etruriæ phaliſcū refert. Poſtea addit. Aliq ſane phalerios
in Thuſciæ regione minime locādos eſſe aiunt.ſed phaliſcos p̄ ſe gentē. Quidā ēt phaliſcos p̄prii ſermonis ci

uitatē poſuere. Aliqui oeaci ſymphaliſcū appellāt in uia flaminia iacentē inter ochecului & Romā hæc ille: ſed a quo hūerit originē dicem' in q̄rto. IVPpiter: ob maieſtatē & magnitudinē iperii romāi dictat hæc: q̄ nihil ab ioue e ſūmo cœlo reſpici poterat: q̄ rōani iuris nō eēt. termiatū eni erat iperiū prio oriēte extrēoq̄ occidēte.

ANT. ¶IVPPITER arce ſua totū cū ſpectet in orbē. Nil
FAN. niſi romanū qđ tueat̃ hēt. Iure romani iouē uenerā-
tur cū eius fauore uniuerſū orbē poſſideāt. Virg. in
primo æneī. certe hinc romāos olim uoluētibus an-
nis. Hinc fore ductores reuocato a ſanguine Teucri.
Qui mare qui terras oī ditione tenerent pollicitus
Nā tibi par nullū græcia numē hēt. Quæ deoꝝ ha-
bitus interp̄tata eſt & fabularū putat̃. uentrix atq̄ in
ipſa mēdax hiſtoria: cuiuſq̄ ut ait Euſe. popularis &
fabuloſior thelogia eſt. Lucidior uiſa eſt: nimbo di-
uo ob aduertū numinis. TENENS baculū dextra
clauēq̄ ſiniſtra. Placet Macrobio Ianū cū claui & uir
Clauis & uirga. ga ideo figurari: quia eſt oīum portarū cuſtos & re-
ctor uiarū. Sed utrūq̄ idoneū eſt ianitori: baculus ad
Iano aſſi- uim repellēdā: clauis ad claudēdas ac reſerādas fores
gnatur. Me chaos antiqui nā ſum res priſca uocabāt: Ianus te
Chaos. ſte Macrobio ſalioꝝ antiquiſſimis carminibus deus
deoꝝ canebat̃. creditusq̄ eſt a nōnullis qui mūdū eē
genitū uolūt nihil ut diximus aliud eē quā chaos con
fuſā & hiantē ab initio unitatē ac prīcipiū p̄ductiōis
oīum rerū. Vñ illud eſt. M. Meſſalæ auguris de hoc
deo q cūcta fingit eadēq̄ regit aquæ terræq̄ uim ac
naturā grauē atq̄ p̄nā in p̄fundū dilabētē ignis atq̄
aīæ leuē in imēſum ſublime fugientē copulauit circū
dato cœlo. Hinc Ianus deoꝝ antiquiſſimus dr̃. Iuue
nalis. Dic mihi nūc q̄ſo dic antiquiſſime diuuꝫ rñdes
his iane pater. Lege Macrob. in Saturnalibus q multa
de hoc deo tradit & apte pariter & copioſe.

Iuppiter arce ſua totum cum ſpectet in orbē
Nil niſi romanū quod tueatur habet:
Salue feſta dies meliorq̄ reuertere ſemper
A populo rerum digna potente coli:
Quē tamen eſſe deum te dicā iane biformis
Nam tibi par nullum græcia numē habet
Ede ſimul cauſam cur de cæleſtibus unus
Sieq̄ q̄ a tergo ſieq̄ q̄ ante uides:
Hæc ego cum ſumptis agitarē mente tabellis
Lucidior uiſa eſt q̄ fuit ante domus:
Tunc ſacer ancipiti mirandus imagine ianus
Bina repente oculis obtulit ora meis:
Extimui ſenſiq̄ meos riguiſſe capillos:
Et gelidum ſubito frigore pectus erat
Ille tenens baculum dextra clauemq̄ ſiniſtra
Aedidit hos nobis ore priore ſonos:
Diſce metu poſito uates operoſe dierum
Quod petis & uoces percipe mēte meas:
Me chaos antiqui nā ſum res priſca uocabāt
Accipe q̄ longi temporis acta canam:

PAV. ¶IVPPITER cū totū orbē ſpectet a ſua arce: cumomnes terras & maria p̄ſpiciat e ſummo æthere: qui illi aſ-
MAR. ſignat̃: aut ex ſexto cœleſti circulo: per qđ eius ſtella uagat̃: & quo in loco altior eſt luna mercurio: uenere: ſole & marte. NIL hēt qđ tueat̃: qđ reſpiciat. NISI romanū: nā q̄cq̄d iferius eſt ſubditū eſt romano impio. SAL-VE: ſaluere iubet diē calēdarū ipſarū. SALue dies feſta: ſaluete calēdæ ianuariæ. Et ſemp reuertere melior: ſp uos calēdæ p̄ſpiores redeatis. DIGNA coli a populo potēte rerum: digna dies quā colat & celebret populus ro. qui terris iperat. QVEM: Iani myſteria relaturus: duo primū a Iano petit: ut dicat qui deus ſit. & cur ſolus ex oī deoꝝ nūero biceps ſit. O iane biformis biceps. QVEM deū dicā te eē. i. quē te appellē. NAM græcia uñ nos latini deos accepimus. NVLLVM hēt numē par tibi. nullū deū hēt bicipitē: nec tot poteſtatū. SImul ede cām: dic rōnē. CVR unus de cœleſtibus: cur tu ſolus ex oī cæleſtiū nūero. ET Vides qđ ſit a tergo: & qđ ſit añ. q̄ſi cur es formæ duplici: hoc eſt cur biceps ut poſteriora & anteriora uideas. HÆC ego: dū hæc uolueret ſecū: ſcripturus q̄cq̄d ianus iſpiraret: aduenit ip̄m numē eruditurū poetā. CVM ego agitarē mēte hæc: cuꝫ uoluerē hæc aīo. SVMptis tabellis: q̄s ad ſcribēdū parauerā. DOMus eſt uiſa lucidior quā fuit añ aduētū numinis facta eſt domus ſplēdētior quā prius fuerat. TVM ſacer: iā aduenit numē: & ſeſe poetæ uidēdū obtulit. TVM ianus ſacer mirandus: & uenerādus & admiratiōe p̄ſequēdus. ANCipiti imagine: duplici forma: OBTulit repēte: ſubito. BINA ora: & anteriora & poſteriora. OCVLis meis: ut bñ poſſem eū geminum intueri. EXTImui: extimuit poeta uiſo deo: nec mirū: cū ab ipſa natura deos timeamus: inde eſt ut pleriq̄ uelint deū a δεομαι deduci qđ eſt timeo: q̄ ab oībus timeat̃. iō & Papi. inquit: Primus in orbe deos fecit timor. EXTimui: ego uiſo numine. Et ſenſi capillos riguiſſe: q̄ſi factos hirtos: & hoc naturale eſt ut ob metū capilli rigeāt. rōnē affert Ariſtoteles in p̄blematibus: cū timor in corde ſit: ſāguis ut ſuccurrat cordi deſerit & pellem & cutē: inde cedēte ſāguine exteriora frigeſcūt: & ſic fugato naturali calore cōtrahit̃ cutis. ex cuius cōtractiōe pili rigēt: ſic ēt frigeſcit pectus ob metū deficiēte ſāguine: in quo eſt naturalis calor. ideo hic. Et pectus erat gelidū ſubito frigor̃: ſic & apud Virg. gelidus teucris p dura cucurrit oſſa tremor. ILLE: ianus. TEnēs baculū dextera: & uirgā ſiniſtra: hoc eſt illud qđ ſupius diximus ianū cū claui & uirga figurari: q̄ſi oīum & portaruꝫ cuſtodē & rectorē uiarū. EDIdit nobis hos ſonos ore priore: ita locutus eſt ore anteriore: & nō eo q̄ erat a tergo ut melius poeta audiret. DISCE: facit ianus attētionē: ut intētior ſit poeta ad eius uerba p̄cipiēda. O VAtes opoſe dierū. o naſo poeta ſtudioſe tēpoꝝ: q ſcribere cupis mēſiū & dierū rōnē. DISCE poſito metu: abiecto oī timore. QVOD petis: & qui deus ſim: & cur biceps. ET p̄cipe mēte uoces meas: p̄cipias aīo uerba mea. ME chaos: rñſurus q̄ōni ianus refert ſed ad primā mūdi originē: hoc eſt ad ip̄m chaos. Quod ut autor eſt Heſiodus: in theogonia fuit q̄dā cōfuſa ab initio unitas: quā principiū eē dicūt p̄ductiōis oīum rerū. Vñ in principio metamor. Vnus erat toto naturæ uultus in orbe. QVEM dixere chaos. Facit ad hoc illud Diodori de prima hominū gñatiōe, quā duplicē refert: Quoſdā mūdū ingenitū fuiſſe: & genus hoīum ab æterno: ſine ortus princi-

pio ſenſiſſe. Quoſdā gēitū arbitratos:& hūiſſe hoīes initiū. Nā a rex primordio cœlū & terrā unicā hūiſſe ideā im mixta eox natura. Exide diſtictis iuicē corpib⁹:cœpiſſe mūdū hūc ordinē quē uidem⁹. Aera motū cōtinuū ſortitū & igneā ptē ei⁹ ſupiora loca:pp leuitatē aiūt appetiſſe. Eadē cā ſolē:& aſtra curſus ſuos ſortita limoſū & turbidū humori mixtū eodē ſtetiſſe i loco:pp grauitatē:q cū mixta eēnt ex hūidis mare affectū:ex durioribꝰ terrā lutuoſā euaſiſſe. & oīno mollē Hæc primū cū ſolis ardore dēſior euaſiſſet:ei⁹ ſupficie ui caloris tumefacta multis i locis hūores quoſdā eē cōcreatos:i qbꝰ putredies tenui cōtectæ pellicula ſint excitatæ:ut paludibꝰ & ſtagnis ægyptiacis uidem⁹ accidere:cū frigidā terrā ſubito æſtus aeris calefacit. Euripides i menalippe cœlū & terrā mixtā fuiſſe tradit. ſcpata poſtmodū generaſſe ſingula. Arbores. uolatilia feras ac oē mortaliū gen⁹ hactenus ex Diodo. Thales mileſi⁹ aquā putauit rerū eē pricipiū:& hīc oīa elemēta mūdi ipſūq̧ mūdū:& q̄ i eo gignūt exiſtere. Anaximāder nō ex una re ſicut thales ex hūore:ſed ex ſuis ꝓpriis pricipiis q̄ſq̧ res naſci putauit:q rex pricipia ſingularū eē credidit īfinita. & inumerabiles mūdos gignere. Refellit hoc ariſtoteles:cū dicat plures mūdos nō eſſe neceſſe poſſe. Anaximenes oēs rerū cās īfinito aeri dedit. Anaxagoras rerū oīum effectorē diuinū animū ſenſit. Diogenes aera dixit rerū eē materiam de q̄ oīa fieret. Sed eū cōpotē diuinæ rōnis. Archelaus de pticulis īter ſe diſſimilibus. qbus ſingula quæq̧ fierēt: ita oīa cōſtare putauit:ut ieſſe ēt mētē diceret. q corpa diſſimilia. i. illas pticulas coīūgēdo & diſſipādo ageret oīa. At Strabo inqt āt:quū de athomis dogma ſi poſſidonio credēdū ē:mochi fuit hoīs Sidonii:q añ troianas res uixit. Diximus hæc ut facili⁹ q̄ de ſe ipſo aut de pria mūdi digeſtiōe ianus refert itelligam⁹. Qui ita loqtur:ac ſi ipſe ipſum chaos fuiſſet:ex eo ꝓdiiſſet:diuiſiſſet:i ordīe quoq̧ redegiſſet:qd creditū ē auctoritate cōfirmatū. M. meſſale:de quo ſupius dixim⁹. Qui cūcta fingit eādēq̧ regit aquæ terræq̧ ui ac naturā grauē:atq̧ pnā i ꝓfundū dilabētē:ignis atq̧ aīe leuē i īmēſū ſublime fugiētē copulauit circūdato cœlo. Quinetiā & ad rē facit pōpeiana; illud cū chaos definit. iii. de ſig. aer. Chaos appellat Heſiodus cōfuſam quādā ab initio unitatē hiātē:patētēq̧ i ꝓfundū καίνειν græci nos hiare dicim⁹. Vñ ianus detracta aſpiratiōe dr̄ eo qđ fuerit oīum primus. Cui primo ſupplicabāt ueluti parēti & a quo rex oīum factū putabāt initiū. Sed hæc hacten⁹. ANtiq: ueteres. VOcabāt me chaos:appellabāt me eā cōfuſā unitatē uñ rerū oīum pricipiū fuit. Nā ſū res priſca antiqua:& añ digeſtū orbē: ACCipe quā lōgi tēporis canā acta:audias & aiaduertas:quā uetuſtiſſima facta tibi referā:& auget attētiōnē. & ſibi ātiqtate ultia auctoritatē facit. ANT. FAN.

Lucidus hic aer & quæ tria corpora reſtant
Ignis aqua & tellus unus aceruus erat.
Vt ſemel hæc rerum ſeceſſit lite ſuarum
Inq; nouas abiit maſſa ſoluta domos:
Cœlū flāma petit:propior locus aera cœpit
Sederūt medio terra fretumq; loco:
Tūc ego q fuerā glob9 & ſine imagīe moles
In faciem redii dignaq; membra deo:
Nūc quoq; cōfuſæ quoniā nota pua figuræ ē
Ante quod eſt in me poſtq; uidetur idem.
Accipe quæſitæ quæ cauſa ſit altera formæ
Hanc ſimul ut noris officiumq; meum:

LVCIdus hic aer & q̄ tria corpa reſtāt. Quattuor dicit elemēta. licet ſint q rerū naturā i tria diuidūt autoꝛ̄ donato terra mare ac cœlū. Vñ illud Terētii: O cœū lo terra o maria neptuni. Vir. i. iiii. Geor. deū nāq̧ ire p oēs terraſq̧ tractuſq̧ maris cœlūq̧ ꝓfundū. Maſſa:chaos & inutilis elemētorū cōfuſio. Ipſe alibi:rudis indigeſtaq̧ moles nec qcq̄ niſi pōdus iers. Et īfra. Tūc ego q fuerā globꝰ & ſine imagīe moles. In faciē redii dignaq̧ mēbra deo: In mēbra Iano digna:quē qdā mūdū eē opinati ſūt teſte diuo auguſtīo. NOta pua: Antiquæ cōfuſiōis ueſtigia qda; ſūt duæ facies:qbꝰ fit ut is cui eas cernere cōtigerit pene diſcernere neqat utra anterior ſit. Eſt āt nota mō ſignū ut hoc loco. mō diſtictio. mō ꝓbrū. Vñ illud ē Lucilii. Quē ſcis ſcire tuas omnes maſculaſq̧ notaſque.

LVCIdus:ipm chaos qttuor elemēta cōfuſa & cōmixta tenebat. HIC aer lucidus:clarus & liqdus. ET tria corpora q reſtāt:reliqua tria elemēta. ſ. ignis aq̄ & tellus erāt un⁹ aceru⁹:unus cumulus. qa oīa ſimul mixta erāt. Aer. ab ἀωήρ ui uerbo græco. qđ ē flo ſeu ſpiro. & ply. aſſētire ur̄. cū de elemētis agat aera ſpiritū uocās. Quattuor. n elemēta eē cōſtat:de qbꝰ Ply. ignitū ſūmo ide tot ſtellarū collucētiū illos oculos: Proximū ſpūs:quē græci:nr̄iq̧ eode; uocabulo aerē appellāt uitalē hūc &c. & ſubdit Cui⁹ ui ſuſpēſā cū qrto aqrū elemēto librari medio ſpacio tellurē:ita mutuo cōplexu diuerſitatis effici nexū:& leuia pōderibꝰ ihiberi:quo min⁹ euolēt. Cōtra grauia ne ruāt ſuſpēdi leuibus i ſublime tēdētibus. Ignis dr̄ a gignēdo:ſeu naſcēdo qđ inde oīa naſcāt. Naſcēdi cā duplex ē ignis & aqua. Hæc nuptiali die i limīe pōebant. Cuius rei cās Plu. refert i prob. & noua nupta attigere uidebat:de quo alias ide ē illđ i meta. & ab his oriunt cūcta duobꝰ. Aqua ēt Pōpeio teſte dr̄ a qua uiuamus. Tellus terra ipa ut Varro inqt a terēdo:ide i augurū libris p ſimplex r ſcriptū repit. VT ſemel:inqt ianus poſtq̄ ab initio chaos aptū ē & ipa elemēta ipa ſuis i locis diſpoſita. Ego q cōfuſus i ea maſſa fuerā diuinā accepi formā & faciē ſūmo deo dignā. ſic priæ qōni rn̄dit. & qs deus eēt apuit. nā ab initio & primū ſe oīm fuiſſe oñdit. VT poſtq̧. HÆc maſſa ſoluta:hoc ē ipm chaos ſolutū & digeſtū:& appellat maſſam & illđ i quo eēt rerū cōmixtio cōfuſa. SECeſſit lite rex ſuax:a diſcordia rex in ea pugnātiū diuiſa & digeſta ē & redacta i ſuā uī & naturā elemēta: ET abiit i nouas domos:nā nūqđ p elemēta nouā ſibi ſedē elegit. FLAmma petit cœlū:ignis ob leuitatē ſupiora loca petiuit:idē i meta. Sūmaq̧ locū ſibi legit in arce. Cœlū ut a Var. refert aeli⁹ ſcribit dictū qđ ē celatū:aut a cōtrario noīe celatū qđ aptū:& Ariſto. i. lib de cœlo inqt triplex accipit:cœlum pro octaua ſphæra: ꝓ corpe qnto:& ꝓ toto uniuerſo. LOCVS ꝓpior:ꝓpinqor ipi igni. Cœpit aera:& i meta. ꝓximus ē aer illi leuitate:locoq̧. TERraq̧ & fretū mare:hoc ē ipm aqrum elemētū. SEDErūt medio loco:qa terra & aq̄ undiq̧ ipſo aere circundātur ut autore Ply. diximus:c qrto aqrum elemento librari medio ſpacio tellure. TVNC eo tpe quo ſolutū & digeſtū ē chaos. EGO:ianus. QVI fuerā globus:& in tāta rex cōfuſiōe globatus:& ipa rex cōgeries. ET moles ſine imagine:qſi maſſa pōderoſa cōfuſa & indigeſta:ſine ulla forma. REDii in faciē:nō qđ tum primum factus, ſed qđ añ fuerā ex aceruo & cōfuſa rex cōgerie in diuinā formā re

PAV. MAR.

dii. ET Mēbra digna deo:quia accepi formā & mēbra meo magno numini cōueniētia: ſic ſe deum deorū uideť oſtendere:a quo cūcta habuerint initiū nec mirū:cum alii mundū eſſe ianum exiſtimauerint: ut ſupius diximus.

NVNC quoq3:relaturus eſt ianus & formæ duplicis cauſas:& quæ ſint eius officia: ut ex his apertius altera cauſa intelligať. NVNC quoq3:nunc etiā. QVOniā parua nota:ſignum quoddam exiguum. CONFuſæ figuræ eſt in me:cum in hoc ſigno confuſionē primā repræſentem. Idem uideť quod eſt ante:& quod eſt poſt:quaſi idē poſterior a tergo:qui & anterior & quoniā in multis codicibus ſcriptum eſt tuetur:nos aliter intelligamus. & quatuor hos uerſus ſimul iungamus.NVNC quoq3:quoniā parua nota:paruum ſignum huius. FIGVræ confuſæ: quaſi parua hæc figuræ meæ confuſio ideſt ipſa figura exigua.ex parte confuſa. TVETVR:reſpicit. IDEM in me quod eſt ante & quod eſt poſt:uidet eſſe idem a tergo quod eſt a pectore. ACCIPE:tu Naſo. QVÆ Sit altera cauſa formæ petitæ:quæ ſit ratio illius quod ſecundo loco petiueras. Vel ſi ſuperior ſentētia placebit dicas.

QVÆ ſit altera cauſa:ſecūda cauſa. FORMAE petitæ:de qua quæſiuiſti.Fuere tamē & ante me qui legerent.

QVOniā nota parua:parua noticia eſt meæ figuræ cōfuſæ. SED uideť ſtare nō poſſe:quoniā notā ad ſignu3: ad maculā ad titulos referimus & habet primā breuē:quod ſi ad cognitionē referemus haberet o longum:ut notus nota notum.& noticia. VT Simul noris hanc & officium meum:ut cognoſcas & formæ cauſam : & quæ ſit noſtra poteſtas. QVICQuid primū iani officium:quod omnia ſua manu claudantur & aperiantur.

Quicq̄d ubiq3 uides cælū mare nubila terras
Omnia ſunt noſtra clauſa patentq3 manu:
Me penes eſt unum uaſti cuſtodia mundi:
Et ius uertendi cardinis omne meum eſt:
Quum libuit pacem placidis emittere tectis
Libera perpetuas ambulat illa uias:
Sangnine letifero totus miſcebitur orbis
Ni teneant rigidæ condita bella ſeræ:
Præſideo foribus cæli:cum mitibus horis
Et redit officio iuppiter ipſe meo:

ANT. FAN. ¶NVBILA : Aerem quem iano.i.mūdo autore nox claudit dies aperit. VERtēdi cardinis.Poeticæ.nō eniṁ uertunť cardines ſed & cœlū & poſtes uerti dicimus ſuper cardines ſuos.Cum libuit pacē placidis emittere terris.Liuius autor eſt Numā pompiliū ad infimū argiletū ianū indicē pacis ac belli feciſſe ut apertus in armis eſſe ciuitatē clauſus pacatos oēs circa populos ſignificaret. Hoc templum fuiſſe apud theatrū Marcelli Seruius ſcribit:cuius poſtes is cōſul apiebat qui prior creatus eſſet. Vnde ait Vir.in.vii.æne.Inſignis aperit ſtridētia limia cōſul.i.primo loco creatus:licet alter ſimilē hēat ptāte3. Aperiebať aūt motis armis ut exercitibus Romanis in bella pfectis omē reditus fieret. Vel quia ferunt romulo cum ſabinis pugnāte cū in eo eſſet ut uincereť calidā aquā ex eo loco ubi ædes iani eſt erupiſſe : quæ fugauit exercitū ſabinorū.Vnde tractus mos eſt ut pugnaturi tēplū aperirēt:quod in eo loco cōſtitutū eſt:quaſi ad ſpē priſtini auxilii.Alii dicūt Tatiū & Romulū fœdere facto hoc tēplū ædificaſſe & inde Ianū duas hēre facies ut oſtendat duorū regū cōcionē uel q ab bellū ituri debēt de pace cogitare.Eſt & alia rō nō contēnēda q ad bellū ituri optant reuerſionē:idē tēplū pace claudebať uel ut intus furor coerceret ut Furor ipius intus ſæua ſedēs ſup arma & cētū uinctus ahenis poſt tergū nodis fremet horridus ore cruēto.Vel ne pax diſcederet:ut Pace fores obdo ne q̄ diſcedere poſſit.Ter aūt clauſum eſt teſte Liuio regnāte Numa poſt primū Punicū bellū pfectu3: & poſt bellum Actiacū ab ipatore Cæſare Auguſto.Pace terra mariq3 parta.Cæterū duarū portarū id fuit & uocatū eſt Belli ianua autore Plutarcho.Quod uideť oſidere illud Vir.Diræ ferro & cōpagibꝰ arctis claudenť belli portæ:& illud ſunt geminæ belli portæ.Sed captis phaleris oppido thuſciæ cuius ſupra meminimus iuētū eſt ſimulachrū iani cū frōtibꝰ q̄tuor.Vñ qđ Numa cōſtituerat trāſlatū eſt ad foꝝ trāſitoriū & q̄tuor portarū tēplū cōſtitutū ē ut Seruiꝰ ſcribit.Præſidio foribus cœli cū mitibus horis.Ianū nōnulli ſolē eē tradiderūt:cuius fores ſūt oriēs & occidēs:qbꝰ Ianus merito dr̄ pſidere:eaſdē portas & horæ ſeruāt ut Homerus finxit.Sciēdū aūt ut Macrobius docet horū ſolē eē:ex quo & q̄tuor tpa qbus ānus orbis ipleť horæ uocanť & q̄tuor ac uiginti horæ qbus dies noxq3 cōficiť.

Iani tēplū aperiebať ſ bello pace claudebatur.

PAV. MAR. ¶QVICqd uides ubiq3 in oī loco.ſ.COElū mare nubila.i.ipm aera p quē uagāť nubila. Præterea nihil aliud ſūt nubila q̄ aer denſus. TERras:ſic tetigit q̄tuor elemēta.q.d.oia q̄ ſūt in toto uniuerſo.Sūt clauſa & patēt nr̄a manu.q.a ego oia claudo & apio.Hoc eſt qđ ſupius diximus q̄triformē fingi:q̄ſi uniuerſa clymata maieſtate cōplexū MEPEnes: ſcđm officiū ſeu ptās:qđ pſit ſolus mūdi cuſtodiæ.Tertiū qđ ipſe ſit q cœlū uertat:qđ referendū eſt ad id qđ diximus alios eū uoluiſſe mūdū.i.cœlū eē:ianūq3 ab eūdo dictū:qđ mūdus ſemp eat dū in orbē uoluitur.

CVSTOdia uaſti.i.magni mūdi eſt penes me unū.Solū q̄ſi i mea ptāte.nā penes dixit qđ magis ſignificat:quā apud.qđ oñdit Vlpianus de uerborū ſignificatiōe:apud te.qđ q̄litercūq3 a te teneať penes te qđ quodāmō poſſideť abs te.ET Oē ius:oīs ptās.VERtēdi cardinis:uertēdi cœli:qđ aſſidua uertigine rotať.ſeu uertendi axis ſupra cardines.i.ſupra polos q duo ſūt arcticus & antarcticus.& ab altero in alterū ptēdiť axis licet axē aliqñ p polo accipiamus. CVM libuit:q̄rta iani ptās.Pacē tradere qnta q bello ēt pſit de quo eſt illud Liuii : qđ retulimus. Numa Ianū belli paciſq3 indicē feciſſe. CVM libuit:cū placuit mihi. EMIT tere pacē placidis tectis p placida tecta.Aut placidis tectis emittere.hoc eſt mittere e tēplis qui paci belloq3 pſum. LIBERA:illa pax q̄ a nemie poſſit inhiberi.AMBulat ppetuas uias.it p oīs uias nemine ipediēte.aliqui codices hñt p tutas uias:q̄ſi nemine inſidias uiatori ſtruēte. TOTus orbis miſcebiť:cōfundeť. LETifero ſanguine:letifera ſanguinis effuſione ppter bella:quæ p totū orbē eēnt. NI Rigidæ ſeræ:niſi duræ catenæ:ſeu duri uectes. TENeāt bella cōdita: abſcōdita & incluſa in tēplo meo:hoc eſt niſi tēplū meū eēt clauſū:qđ aptū bellū indicaret. PRAESideo:ſextū officiū ſeu ptās:qđ cœli fores ſeruet & p eū eat:& redeat lux. PRAESideo ego foribus cœli:ianuis cœleſtibus:hoc erat qđ ſupius dicebamus quoſdā ianū ſolē demonſtrari uoluiſſe.& iō geminū:q̄ſi utriuſq3 ianuæ cœleſtis potentē:qui ex oriēs apiat diē occidēs claudat.Fores eni cœli ſunt oriēs & occidēs:unde ſol & egrediť & ingrediť.CVM horis

mitibus.Homerus libro quinto iliados horas fingit non minus phiſice:quam poetice cœli portas ſeruare. Cum his ergo ianus cœli portas ſeruat nec abſurde etia; diceremus. CVM horis mitibus:hoc eſt matutinis:& ueſpertinis:quæ mites & temperatæ ſunt reſpectu medianarum:quæ nimis calidæ:& nocturnarum:quæ frigidæ & maxime cum horis matutinis ſol oriatur.& ueſpertinis occidat. ET IVppiter redit officio meo:meo beneficio: cu; iouem lucis auctorem ſeu diei patrem ſupra dixerimus iuppiter hic pro ipſa luce ſeu die accipiatur qui illius beneficio redeat:qui cœli foribus præſidet:uel intelligas ꝙ ſuo officio eat & redeat iuppiter.

Inde uocor ianus cui cū cereale ſacerdos
Imponit libum farraq; mixta ſale:
Nomina ridebis modo nāq; patultius idem
Et modo ſacrifico cluſius ore uocor:
Scilicet alterno uoluit rudis illa uetuſtas
Nomine diuerſas ſignificare uices:
Vis mea narrata eſt cauſā nūc diſce figuræ
Iam tamē hàc aliqua tu quoq; parte uides
Oīs hēt geminas hinc atq; hinc ianua frontes
E quibus hæc populū ſpectat at illa larē:
Vtq; ſedēs primi⁹ ueſtri prope limina tecti
Ianitor egreſſus introituſq; uidet:
Sic ego proſpicio cœleſtis ianitor aulæ
Eoas partes heſperiaſq; ſimul.

¶INDE Vocor Ianus.Ouidius qdē hoc loco a ianua ianū dictū exiſtimat.Sūt tñ qui ianuæ a iano nomē īditū uelint quo regnāte legimus oīum domos religiōe ac ſāctitate fuiſſe munitas:iōq; huic deo ob eius merita introitus & exitus ædiū cōſecratos.Aliis placet ianu; ab hiando dictū aſpiratiōe detracta:qm̄ ipſe eſt ut dixim⁹ chaos hians qdā & patēs in ꝓfundū unitas.Aliis q̄ſi Eanum ut diximus ꝙ mūdus ſemp eat. Lege Macrobium. CVM cereale ſacerdos īponit libū.Libi genus qđ iano tātūmō delibari ſolebat ueteres ianual appellarūt.Seruius libū inqt placētā eē q̄ farre:melle & oleo cōſtat & apta eſt ſacrificiis ut idē dicit.Ea libi nomē accepit uel a libero pr̄e uel ꝙ libādi cā fieret ut Varroni placet.Nouimus aūt aliis quoq; rebus liba conſtare ut docet Cato & eē ēt placētas luxurioſæ gulæ.Sed hic panis dulciari⁹ quē diximus aptus ſacrificiis hēbaſ dicebaturq; ſecium ꝙ ſecareſ cultro quē ut ait Feſtus Seceſpitā appellabāt. Erat aūt culter ferreus oblōgus manubrio eburneo rotūdo ſolido iuncto ad capulū auro argētoq; fixo clauis æneis ære cyprio:quo flamīes flaminicæq; uirgines pōtificeſq; ad ſacrificia utebanſ. MIXTaq; farra ſale.Periphraſis molæ far eni toſtū & ſale ſparſū uocaſ Mola:ꝙ eo mollito hoſtiæ aſpgunſ.diciturq; mola ſalſa. Martialis.Cōſūpſi ſalſaſq; molas & thuris aceruos.Pli.Nec minus ꝓpitii erāt mola ſalſa ſupplicātibus.Idē Nūma inſtituit deos fruge colere & mola ſalſa ſupplicare atq; ut autor eſt Hemina far torrere qa toſtū cibo ſalubrius eēt ſtatuendo nō eē purū ad rē diuinā niſi toſtū.Mola ut inqt Seruius & frons uictimæ & foci aſpgebanſ & cultri fiebatq; de horna fruge & horno ſale.Noīa ridebis modo nāq; patulcius idē.Et mō ſacrifico clauſius ore uocor.Ianus teſte Macrobio inuocabaſ in ſacris ianus geminus.ianus pr̄.ianus iunonius.ianus cōſiuius.ianus qrinus.ianus patultius & clauſius.Geminus ꝙ p̄ſit utriq; cœli ianuæ.Pr̄ q̄ſi deoꝝ deus.Iunonius ꝙ nō ſolū mēſis ianuarii: ſed oīum mēſiū ingreſſus teneat.Cōſiuius a cōſerēdo.i.ꝓpagine hūani generis q̄ a iano autore cōſeriſ.Quirinus q̄ſi bellorū potēs ab haſta quā Sabini quirinū uocāt.Patulcius ſiue patucius qa bello cāæ eius patēt.Clauſius ſiue cluſius qa pace clauduntſ. VIS mea narrata eſt:Rhetorica exornatio:quā Cicero trāſmutationē appellat. OMNis hēt geminas hinc atq; hinc ianua frōtes.Alterā q̄ egrediētibus ſiue egreſſuris ſeſe offert.Vñ ianus q ianuis p̄ſidet merito duas facies gerit.quis nō diſplicet illa Plutarchi rō:q ianū ait cū ferrū & ſilueſtrē cultū in urbanū ciuilēq; mutaſſet fictū bifrontē ꝙ alterā ex altera formā diſpōnēq; reddiderit.Sane frons nō ſolū de pte capitis ſed de aliis quoq; rebus dr̄ ut hoc loco.Oui.alibi.A fronte potētes cælicolæ clariq; ſuos poſuere penates.

¶INDE cur ianus dictus:& cui cū libū offerſ qbus appelleſ noibus. INDE:ex eo:qđ ianuis p̄ſu;. VOCor ianus:ab ipſis ianuis. CVI cū ſacerdos imponit libū:cū offert libū. CEReale:a Cerere:qđ ex cerealibus rebus fiat.aliqui enim dicūt libū eē genus panis.Cato admixtionē quādā eē oñdit. & libū Varrone teſte appellaſ ꝙ primū libareſ.ET Farra mixta ſale:hoc eſt molā ipſā.Nā mola Pōpeio teſte uocaſ far toſtū:& ſale ſparſū:ꝙ eo mollito hoſtiæ aſpgunſ.& Var.inqt ex mola.i.ex ſale:& farre mollito.Tradit Verrius:ut Pli.refert populū romanū farre tm̄ e frumēto trecētis ānis uſum & Diony.inquit ut nos græci:hordeū uetuſtiſſimā frugē putantes hordei: primitias in ſacris damus ullas:eas uocātes.Ita romani p̄cioſiſſimū:uetuſtiſſimūq; fructū far putātes eē ſacrificia oīa ignea ab eo incipiūt. RIDebis tu noīa:mihi.ſ.impoſita:& q̄ humiliora ſunt mea dignitate. Nāq; mō ore ſacrifico ore ſacerdotis ſacra faciētis. VOCor patutius:a patēdo. ET Idē uocor cluſius:a claudēdo .diximus enī in ſacris inuocari ianū patutiū.& ianū cluſiū:cām Macro.refert de irreptiōe ſabinoꝝ per portā & iani auxilio:de quo inferius dicemus:cū ēt ab ipſo repetaſ. SCILIcet:q̄re ita appellatus ſit:ut alterno noīe alternū quoq; officiū: oñdereſ.Scilicet:certe. ILLA Rudis uetuſtas:ſimplex & impolita. VOLuit alterno noīe:noīe alternatim:hoc eſt p uices repetito:cū nunc patutiū.nūc cluſiū diceret ſignificare diuerſas uices cōtrarias.officii alternatione: cū p uices nunc claudā nunc aperiā. VIS mea:multiplicē ſuā ptātē ianus rettulit:iā figuræ duplicis cām refert & a ſimili arguens eam oſtendit: p̄ſertim a ianuis:quibus p̄eſt unaquæq; ianua habet duas frontes:quarum altera qui foris ſunt reſpicit.altera qui intus idē facit ianitor in limine ſedēs.Sic ipſe ianitor ut cœli portas ſeruet:oriētē ſimul & occidentē reſpicere neceſſe:quod niſi bicipiti forma facere non poterat. EST narrata:eſt expoſita tibi. VIS mea:ptās & officium meū. DISCE nunc cām figuræ:cur biceps ſim. TAMEN tu quoq; iam uides hanc:intelligere debes hanc cauſam. ALIQua parte:quia iam multa narraui ex quibus pcipere potes cur biceps ſim. OMNIS ianua hēt geminas frontes hinc atq; hinc:duas hēt frontes ianua:exteriorē:& interiorē . ianuas pro foribus accipiamus:quæ claudunſ & aperiunſ. E QVIBVS:ianuarū frontibus. HÆC.exterior ſcilicet. SPEctat po

ANT. FAN.
Ianus unde dictus.
Ianual
Libum
Secium
Seceſpita
Mola
Iani noīa in ſacris.
Frons
PAV. MAR.

pulſũ:q̃ſi reſpicit eos qui foris ſunt. At illa altera frons quæ interior eſt. SPEctat larem ea q̃ in lare:hoc eſt q̃.domi ſunt.de lare & laribus dicemus in ſecũdo. ET Vt ueſter ianitor:qui ianuas ædiũ ueſtrarũ ſeruat. SEDés prope limina primi tecti:ſedens in primo ingreſſu. VIDET egreſſus & introitus.uidet exitum & ingreſſum:& obſeruat ingrediẽtes & exeuntes. SIC Ego ianitor cœleſtis aulæ:qui ſeruo utrãq; cœli ianuã. PERſpicio partes eoas:obſeruo partes orientis. ET Heſperias regiones occidentis.ab heſpero rege.ſiue ab heſpero ſtella.

Ora uídes hecates ín tres uergentía partes
Seruet ut ín ternas compita ſecta uías:
Et míhí ne flexu ceruícís tempora perdam
Cernere non moto corpore bína lícet.
Díxerat ĩ̃ uultu ſi plura requírere úellem
Dífficílem míhí ſe non fore pactus erat:
Sumpſí anímũ grateſq; deo non terrítus egí
Verbãq; ſũ ſpectãs pauca locut⁹ humũ:
Díc age frígoríbus quare nouus ĩcípít ãnus.
Quí melíus per uer íncípíendus erat:
Oĩa tunc florent; tunc eſt noua tẽporís ætas

AMT. FAN. Diana triceps — ¶ORA Vides hecates in tres uergẽtia partes. Diana triuiis p̃eſſe dr̃:un̄ fingiť triceps. ut Tergẽinãq; hecatẽ tria uirginis ora dianæ. Vel qa ipſa in cœlo eſt luna ĩ nemoribus diana:in inferis ꝓſerpina:ut Ecce ꝓcul ternis hecate uariata figuris exoriť. Cõſueuerũt aũt ruſtici p triuia & q̃driuia ululare ac flebile qđdã in honorẽ dianæ canere ad reddẽdã cereris imitationẽ q̃ raptã ꝓſerpinã in triuiis clamore reqrebat. Vñ tractũ exiſtimant ut diana triuiis p̃eſſe dicať:a qbus uti autor eſt Varro triuia dicta eſt:ubi poni cõſueuit ut idẽ teſtať ĩ oppidis græcis. Licet ſic dicta ẽt puteť ꝙ luna in cœlo tribus uiis moueať in altitudinẽ.latitudinẽ.lõgitudinẽq;.p̃eſt autẽ Diana nõ ſolũ triuiis ſed & uiis teſte Feſto. Vñ ei⁹ ſimulachrũ iuuenile fingebať:qm̃ ea ætas fortis eſt ad tolerãdã uiã. Hecate autore Seruio numẽ eſt triũ ptãtum: ipſa enĩ eſt Diana. Luna Proſerpina. ſed his ſubiiciunť & aliæ. Vñ Hecatẽ dictã uolũt qđ centũ.i.ĩfinitas hẽat ptãtes. Alii qđ Proſerpina centũ uictimis placeť ut cõſtituit menelaus:uel qđ centũ ãnos errare faciat inſepultos. (Hecate) Euſebius. Lunã Hecatẽ dictã refert ob uarias eius corpis figuras q̃s a diſtãtia ſolis accipit eãdẽq; arcũ hẽre qđ dolores partus acuti ſint. DIC Age frigoribus:q̃re nouus ĩcipit ãnus. QVI melius p uer ĩcipiẽdus erat. Quærit (Cur ãnus hyemi nõ uer̃ ĩcipiat) cur hyeme ac nõ uere ãnus ĩcipiat cũ uere oĩa floreãt & renouenť leta & pulchra ſit Venus ut inqt Macrobi⁹. Vireãt arua ſegetibus prata herbis arbores foliis. Quã ob cãm ut ſcribit Laertius ſecũdũ pythagoricã diſtinctionẽ ætatis hũanæ ueri pueritia accõmodať ſicuti æſtati adoleſcẽtia autũno iuuẽta.hyemi ſenectus. Vñ ãnus uere potius q̃ hyeme incipiendus uidebatur. Accedit ad hoc ꝙ origo mundi ac temporum ſecundum aliquos una cũ uere fuit:ut non alios prima creſcentis origine mundi illuxiſſe dies aliumue habuiſſe tenorem crediderim. Quid ꝙ uiridis color ueri dicatus eſt:ut æſtati roſeus:hyemi uenetus.albus autumno.

PAV. MAR. — ¶ORA Vides:arguit ab exẽplo Dianæ:q̃ qa ĩ triuiis colebať & triuia dicta.& tricipitẽ eẽ finxerũt:nã ut ſuperius diximus. Dianæ ipſi ut triuiæ uiarũ oium tribuũt ptãtẽ. Præterea & triplex eſt illi cũ triplici ptãte nomẽ:nã diana ĩ nemoribus.luna in cœlo.ꝓſerpina in erebo dicta:inde eſt illud Virgilii. Cœloq;:ereboq; potentẽ.rurſuſq; illi triplicẽ ptãtẽ aſſignãt in terra.aere.& igni inde tricipitẽ quoq; fingũt. Quinetiã & hecatẽ uocarũt nõ modo a triplici ſed a multiplici ptãte.nã hecato centũ ſignificat:ſiue ita appellata eſt:ꝙ centũ uictimis placeť:ut cõſtituiſſe dicitur menelaus inde hecatombẽ dicimus ſacrificiũ cẽtũ uictimarũ:aut ꝙ cẽtũ ãnos faciat errare ĩſepultos. Sed ut uaria ptãs:ita & ſimulachra ſunt ipſius hecates ex uaria materia:quæ refert Porphirius in libro rñſoꝝ p uerba ipſi⁹. Quale mihi facias ſimulachrũ aduerte docebo. Silueſtri cape nata loco atq; abſynthia circũponito:tũ totũ celato: & pingito mures. Qui ſoleãt habitare domos:pulcherrime ſunto. Hæc ornamenta atq; aĩo gratiſſima nr̃o. Tu myrrã:thus:ſtyracẽ.ipſorũq; cruorẽ. Cũ territo pariter murũ ſacra deſup ide. Verba canæ tot uero adhibe mureſq; repone. Quot mihi tu eẽ uides formas:tũ ſumito laurũ. Exq; eius trũco uaginã aptato:piaſq; Tũc effũde p̃ces ſimulachro:& debita ſolue uota hæc ſi facias p ſomnũ meq; uidebis. Tu uides ora hecates uultus dianæ. VERgẽtia.q̃ſi ſeſe uertẽtia. IN Tres partes:nã cũ triceps ſit.in tres ptes ſeſe uertit. VT Seruet:ipſã hecate:ſeu diana triuia. COMpita ſecta:diuiſa. IN Ternas uias:in ipſa triuia.cõpita dicta a pluribus ſimul uiis cõpetẽtibus:ut ſũt triuia & quadriuia:& ſimilia. ET mihi licet cernere bina.ſectare in duas ptes:ſicut triuiæ licet ĩ ternas. NON moto corpe:ſine motu & inclinatiõe corpis. NE Perdã tpa flexu ceruicis:ne cõuerſione & ĩclinatione ceruicis fruſtra tẽpus cõterã. Etenim apud ueteres nulla grauior hẽbať iactura:quã tẽporis pditio. DIXErat:iã ianus cãm formæ bicipitis. ET Erat pactus uultu q̃ſi ãnuerat & nutu mihi ꝓmiſerat. SE Nõ fore:nõ futurum. MIHI difficilẽ: ſed facilẽ. Si uellẽ plura reqrere.ſiqd aliud uellẽ ab eo ſciſcitari in quo dubitarẽ. SVMPſi animũ:q̃ſi iã euanuit met⁹ & audẽtior factus ſum. ET Nõ territus:ſicut ab initio:cum uenit numen.ſed iã audẽs. EGI Grates deo: egi iano gr̃as.agere grates poeticũ eſt potius q̃ oratoriũ. ET Spectãs humũ:ſum locutus pauca uerba: hæc pauca locutus ſum:hñs oculos humi defixos:& id cũ fixos in ianũ oculos hẽre nõ poſſet.nõ enim humana acies tantã ferre diuinitatẽ põt:aut dubitãtis & cogitãtis ſimul geſtũ.de quo primũ quæreret. DIC Age:quærit nũc poeta quæ rõ eſt ꝙ ãnus potius incipiat ab hyemali tpe quã a uerno.uideť enim magis ãni principio uernũ tẽpus:quã hyemale cõuenire p̃ſertim cum uerno tẽpore oĩa renouari uideanť:& ipſa tẽpora:& ipſa tellus quæ nouam ueſtem reſumit. amplificatq; poeta hanc uerni tẽporis deſcriptionẽ. DIC Age o iane. Quare qua rõne. ANNVS Nouus incipit a frigoribus.nouitas.hoc eſt ipſa renouatio & anni principiũ a brumali & frigido tpe incipiat. Frigus a frigendo frigere a φρικτω uerbo græco deduciť qđ eſt horreo. QVI:Ann⁹ melius erat ĩcipiẽdus p uer:melius a uerno tpe habuiſſet initiũ. VER:a græco eſt:diciť enim ἔαρ.& ἐαρινος uernus.additq; huic rei rõnẽ poeta. TVNC: uerno tpe. OMNIA florẽt:& herbæ & frutices & arbores reſumpto naturali humore florẽt. TVNC eo tẽpore. Eſt noua ætas temporis:quaſi tunc & tempus ipſum renouatur & renouare cætera facit.

ANT. FAN.

¶ET Noua de grauido palmite gẽma tumet.Ply.autor ẽ dici ĩ uite gẽmã cũ ibi ceſpitẽ facit ante q̃ faciat in cõcauo oculos & cacumine ipſo germẽ:de hac Cice.exiſtit tanq̃ ad articulos ſarmẽtoꝝ ea q̃ gẽma dr̃.Hoc uocabulo in uitibus utimur p metaphorã.Quinti.Neceſſitate ruſtici dicũt gẽmã ĩ uitibus.Quid.n.diceret aliud?ſane palmites proprie de uitibus dicimus:ut Stratus humi palmes uiduas deſiderat ulmos.Id nomẽ teſte Feſto a palma deducit̃ qd' in modum palmarum humanarũ uirgulas quaſi digitos edunt.ET luteum celſa ſub trabe figit opus.Ipſe alibi de hirundine ſub trabib⁹ cunas tectaq; pua facit.Hãc autẽ ignotã dicit ꝙ unde ueniat dubitet̃.BRVma noui pria ẽ ueteriſq; nouiſſima ſolis:Tẽpus a bruma ad brumam dũ ſol redit uocat̃ ãnus ut ait Var.Placuit ãt annũ a bruma incipere q̃ a dierũ breuitate nomen accepit autore Feſto:qa ſol ueluti ſenio cõfectus & ad caprieornũ atq; inferiores delapſus circulos ad altiores incipit remeare & q̃ſi enaſci Vñ ſol nouus ꝑprie dr̃ autore Seruio octauo calẽdas ianuarii.Plutar.in qõnibus Numã iqt ianuario ĩter mẽſes pricipatũ dediſſe ac principiũ anni ſumpſiſſe naturæ quãtũ ad nos attinet cõſentaneũ.Quãuis.n eoꝝ quæ in circulo circũferũt̃:nihil ſit uel primũ natura uel extremum optime tñ lege factum inquit ut poſt hybernũ tropicum annus inchoetur.cũ naturale quodã modo hmõi principiũ fiat:quo lucis tẽpus nobis auget̃ & tenebrarũ ac noctis minuit̃:& princeps ipſe ac totius ſubſtãtiæ fluxæ autor ꝑpius accedit.Eſt autẽ bruma ea pars hyemis: quam ſol cõficit ad hybernũ tropicũ quãuis interdũ uocabulo abutamur.Fuit olim nõnullis religio ante brumã aliquod negociũ aggredi decreſcentibus uidelicet diebus:cũ exiſtimarẽt nõ poſſe fieri ut id recte ꝓcederet:qui a Terentio irridentur.Nos tibi lector candide conſilium damus ut ſi forte idibus decembris ad te quiſpiam uenerit debitum ſoluturus non expectes ut ſol ad nos redire incipiat ſed cõfeſtim accipiẽs quicquid datur nomen exuas creditoris.

Gemma in uite

Bruma

Et noua de grauido palmite gẽma tumet
Et modo formatis operitur frõdibus arbor
Prodit & ĩ ſũmũ ſeminis herba ſolum.
Et tepidum uolucres cõcẽtibus aera mulcent
Ludit & in pratis luxuriatq; pecus:
Tum blãdi ſoles:ignotaq; prodit irundo
Et luteum celſa ſub trabe figit opus:
Tunc patit̃ cultus ager & renouatur aratro
Hæc ãni nouitas iure uocãda fuit:
Quæſierã multis:nõ multis ille moratus
Contulit in uerſus ſic ſua uerba duos:
Bruma noui pria eſt ueteriſq; nouiſſima ſolis
Principium capiunt phœbus & ãnus idẽ

PAV. MAR.

¶ET noua gẽma:nouus uitis oculus ita hic accipit̃:ut apud Vir.Turgẽt ĩ palmite gẽmæ.TVM et de palmite grauido:q iã plenus ẽ naturali hũore:uel p trãſlationẽ a grauidis pariẽtib⁹:ex eo ꝙ turgẽtes gẽmas pares pariat: & ĩferi⁹ ĩ.iiii.li.Nũc timido gẽmas cortice palmes agit.Palmites.n.aliq eſſe uolũt uitiũ capita:Põpeius tñ ĩquit:palmites uitiũ ſarmẽta appellant̃:ꝙ ĩ modũ palmarũ humanarũ uirgulas q̃ſi digitos edũt.ET Modo uerno quoq; tpe. ARbor opit̃:tegit̃ ſeu cohopit̃.FRondib⁹ formatis:q̃ſi ſuã formã reſumẽtibus.ſeu natis ſub forma naturali:aliq legũt formatis uitibus quæ formãtur ipſa ſupputatiõe ab initio ueris:de quo Ply.hæ uites tõſura ãnua coercẽt̃. ARBor dixit qa ulmis adiũgunt̃.Vt Vir.Vlmiſq; adiũgere uites & populus aliis ĩ locis:de quo Ply.in cãpano agro populis nubũt.Et herba ſemis:q a ſemine ꝓcedit.PROdit ĩ ſũmũ ſolũ.exit ĩ telluris ſũmitatẽ qa tũc ſegetes & cæteræ herbæ emergũt.ſic ẽt ĩ q̃rto.Nũc herbæ rupta tellure cacumĩa tollũt.Et uolucres lætæ iã uerno tpe:& ad nidificãdũ paratæ.MVLcẽt.demulcere & delinire uidẽtur:uelut humanas aures.Aerea tepidũ.aera uernũ hyemali tepidiorẽ & tẽperatiorẽ.CONcẽtibus:uaria cãtuũ ſuauitate.ET pecus ipſa aĩalia effigie hũana carẽtia.LVDIt:iocatur.In pratis & luxuriat laſciuit uel ad amoris ſtimulos referas. TVNC:uerno tpe. BLAndi ſoles:lenes & tẽperati: & nos ad ſuos radios alliciẽtes.ET hyrũdo ignota ꝓdit:ĩ aptũ exit qa tũc redit.Ignota qa nõ ſcit̃ uñ ueniat:aut quo receſſerit.Ply.tñ ĩquit abire hyrũdies ĩ mõtana aphricæ ſecutas mõtiũ receſſus.ĩuẽtaſq; ibi nudas & deplumes. Ariſt.ãt lib.vii.de aĩalibus ait hyrũdines ĩ hyeme uel latere ĩ arborũ cõcauitatib⁹ uel ſe ad loca calida trãſferre.FT Fingit:cõponit.Opus luteũ:nidus ex luto. SVB celſa trabe:ſub altis domorũ trabibus ĩ ipſis laquearibus. Vnde & Gellio Toxi⁹ cœli filius:lutei ædificii ĩuẽtor placet exẽplo ſũpto ab hyrũdinũ nidis. TVNC ager patit̃ cultus:qa cõgruũ illud tẽpus ad excolẽdũ agrũ.ET Renouat̃ aratro:nã aratro ꝓſcindit̃ & Ply.inqt tepidioribus locis a bruma ꝓſcindi arua oportet.frigidiorib⁹ ab æqnoctio uerno idẽ a moderato & aliis aſſerit̃.ager ut Var.inqt dr̃ ꝙ ĩ eo aliqd agatur.Quinti.a græco detorquet.græ.n.αγρος dr̃.IVRE hæc uocãda fuit anni nouitas: merito ab ea q̃ dicta ſũt appellari debuit illud anni principiũ.QVÆſierã multis:lõga ãplificatiõe uerborũ uſus a iano quæſierã cur nõ eẽt ea anni renouatio. ILLE:ianus.NON multis moratus:nõ me multis uerbis in mora detinẽs. CONtulit ſua uerba ĩ duos uerſus:ſuã ſñiam & rei rõnẽ duobus tm̃ uerſib⁹ explicuit. BRVma:rõnẽ affert ianus ĩ bruma ſolarem curſum terminari.& renouari ſic ab ipſa ſolaris curſus renouatiõe renouari annũ.q ad ipſius ſolis curſum ĩſtitutus ẽ.& ſi qs quæreret:cur nõ idẽ ĩ æſtiuo ſolſtitio:cũ ẽt curſus ſolis terminari uideat̃:& ſol ab ultimo gradu cãcri in capricornũ redire incipiat.Reſpondetur.Annus ex diebus conſtat. Dies nihil aliud eſt niſi ſolis lumen ad cuius curſum creſcit & decreſcit.Quod deficere incipit:inchoare non dicitur.Quod autem creſcit principiũ habet ĩcremẽti ut cũ decreſcit detrimẽti.Dies poſt hyemale ſolſtitiũ:cũ ſol curſum ꝓtrahere incipit maiores eſſe incipiũt.ergo ab ipſo incremẽti pricipio iure principiũ annus capit:nõ ab ipſo ſolſtitio æſtiuo:cũ dies decreſcere incipiũt Plutar.de hoc diſſerit problemate decimooctauo.& poſt aliquas opiniones inquit. Sed uide:ne Numa Põpilius magis cõſentaneũ naturæ:quãtũ ad nos attinet pricipiũ anni ſumpſerit.oĩno enim eorum quæ in circulo circũ ferũtur:nihil eſt: quod natura aut extremum ſit aut primũ.SED lõge factum:ut alii aliud ſtatuãt ãni principiũ. Oprime uero qui poſt hybernũ tropicũ annũ incohant:cũ ſol finem ulterius progrediẽdi faciat rurſus ad nos ſe recipit:fit.n. naturale quodã modo modi principium quo & lucis tempus auget̃.tenebrarum uero & noctis diminuitur. princeps deniq; & toti

us ſubſtantiæ fluxæ autor propius accedit.BR Vma eſt prima noui ſolis:hyemale tempus eſt primum ſolis.quaſi hyemali tempore exacto curſu ſol nouus redire incipit.nouus quia renouare curſum incipit.rediens a capricorno ĩ cancrũ:bruma a breuitate dierũ dicta tẽpus illud eſt cũ breuiores dies ſunt.Et ut florentinus princeps oſtendit ab octauo calẽdarum decembrium uſq; ad nonum calen.ianuariarum celebrantur feſta brumalia.Et ueteris ſolis nouiſſima:ultima ſolis cum curſum perficit.hoc dicit in bruma ſol curſum perficit & renouat. PHOEbus & annus capiunt idem principium:ſolis curſus & anni idem eſt principium.

ANT. FAN.

Sacrificaturi Ianum & Iouẽ præfari ſolebant

Cur læta uerba dicebãtur calendis ianuarii

Veteres aliquid aggreſſuri quod fauſtum fœlixq; ſit dicebant

Omen

Augurũ ſigna diuerſa

¶POSTEA mirabar.cur nõ ſine litibus eſſet.Prima dies.Delibabat unuſquiſq; artẽ ſuã calendis ianuarii non lucri grã ſed auſpicii.Collumela:ita tñ ut agricolæ ipſis calẽdis ianuariis auſpicãdi cã oẽ genus opis ĩſtaurarẽt.Agitabãt ergo cauſidici ꝑticulã aliquã ſuaꝝ litiũ ut ſolitũ opus teſtificarẽtur:& aperirẽt ſuæ artis ꝓfeſſionẽ:ne cũ omnia ꝓricipiis ineẽ ſoleãt ſi pria ãni die occiſi eẽnt:uiderentur ſibi totius ãni inertiã auſpicari.Sciẽdu; litis noĩe oẽm actionẽ ſignificari ſiue in rem ſiue ĩ pſonã.Eſt aute; poſtea hoc loco nõ una dictio ſed præpoſitio & pronomen ne claudicet uerſus.CVR quãuis aliorũ numina placem Iane tibi primũ thura meruq; fero.Maiores nr̃i diis immortalibus rẽ diuinã facturi ianum & Iouem præfari ſolebãt Ioui.n ut diximus oẽ debet initiũ.ianus aũt inuocari aſolebat qui ianuis ꝑeſt hũanis ꝑcib⁹:ut ad cæteros deos aditũ ꝑſtaret & ianuã Hunc quidẽ ſcripſerũt primũ ĩ italia diis tẽpla feciſſe & ritus iſtituiſſe ſacroꝝ:ideoq; ĩ ſacrificiis ꝑfationẽ meruiſſe ꝑpetuã.Martia.Te primũ pia thura rogẽt:te uoce ſalutẽt Purpura te fœlix te colat oĩs honos,inuocari ẽt ueſtã oĩbus ſacrificiis qda; tradiderũt qa nullũ ſacrificiũ ſine igne eſt. AT Cur læta.tuis dicuntur uerba calendis:Ply.Cur n.primũ anni incipientis diẽ lætis ꝑcationibus ĩuicẽ fauſtũ ominamur?Cautũ erat apd Romanos:ne qd mali ominis uerbũ calẽdis ianuariis efferret.Si quid.n.ſiniſtro omine auditũ eſſet ĩfœlicẽ annũ portẽdere putabatur quod idẽ & priuatim dieb⁹ natalibus obſeruabãt.Hinc ẽ quod meuius quidam ut ſcribit Porphyrio poſt abſorptum patrimoniũ calẽdis ianuariis in capitolia clara uoce optauit ut.L.milia nummorũ æris alieni haberet.Cũq; admiratus quidã quæſiuiſſet qd ſibi uellet qui tã ſolẽni die optaret incõmodũ.Meuius nõ eſt inqt cur mireris octingenta milia debeo.Diuus Hieronymus autor eſt nullũ eẽ toto ãno præter calẽdas ianuarias diẽ quo nõ afflicti ſupplitiis noſtris quingenti martyres numerentur.AD Primam uocem timidas aduetitis aures:ueteres teſte Donato aliqd aggreſſuri quod fauſtũ fœlix ſit dicebãt ut omen ita dicẽdo ſuſciperent.EEſt autẽ omẽ ut eidem autori placet quid ore dicitur.Quod nomẽ & Varro & feſtus ab ore deductum oſtendunt:quorũ feſtus omen inquit quaſi oremen dictum quod fit ore augurium non auibus alioue modo.Quamuis nõ ſolum oris ſed mentis ẽt ſit omen autore Nonio.Vnde a ſacrificantibus dicebatur.Bona habete omina.Scire aũt demus augures e quorũ ritu autor probat hoc loco omina ineſſe prĩcipiis ut plurimum uel ex auium cantu uel ex uolatu augurari ſolitos.Cicero ad.A.Cecinam non.n.ex alitis uolatu nec e cantu ſiniſtro oſcinis ut in noſtra diſciplina eſt tibi auguror ſi diuerrſa ſignorum genera obſeruabãt:ex cœlo.ex auibus:ex tripudiis.ex quadripidibus:ex diris. Sed dum p aues futura ſcrutari uellent ad primũ auis cantum aures auertebant:uel ex aue quæ prima templi fines ĩgreſſa fuiſſet augurium captabant.Templum apello deſignatas lituo æthereas regiones.Timidas autem aures dicit:quod uereantur augures ne malum offeratur augurium.

Poſtea mirabar cur non ſine litibus eſſet
Prima dies:cãm percipe ianus ait:
Tempora commiſſi naſcentia rebus agendis
Totus ab auſpicio ne foret ãnus iners:
Quiſq; ſuas artes ob idem delibat agendo
Nec plus q̃ ſolitum teſtificatur opus:
Mox ego:cur (q̃uis aliorum numina placẽ)
Iane tibi primum thura merumq; fero:
Vt poſſis aditum per me qui limina ſeruo
At quoſcunq; uoles inquit habere deos:
At cur læta tuis dicuntur uerba calendis:
Et damus alternas accipimuſq; preces:
Tũ deus icũbẽs baculo:quẽ dextra gerebat:
Omnia principiis (inquit) ineſſe ſolent:
Ad primã uocem timidas aduertitis aures
Et primum uiſam conſulit augur auem:

PAV. MAR.

¶POSTea:quærit cur prima dies non uacaret contentione & certamine.& ſuperius cõtrariũ dixiſſe uidetur.Lite uacẽt aures:inſanaq; ꝓtinus abſint.iurgia. Sed illud refertur ad cõtẽtiones forẽſes:& amicoꝝ iurgia:& maledicentiam iuidoꝝ.hoc ãt ad artis demõſtrationẽ:& delibationẽ.quãtum ex iani uerbi colligi poteſt.De more.n.erat calẽdis ianuariis certare demõſtratione artis:quã quiſq; ꝓfiteri potuiſſet ut bono omine præpoſitio & pronomẽ:nam ſi aduerbiũ facis:nõ ſtaret uerſus. MIRAbar:q̃ſi cũ admiratione q̃rebã.CVR prima dies:anni.ſ NON eſſet ſine litibus:ſine ulla cõtẽtione.IANus ait ꝑcipe cãm:intelligas & ꝑcipias rõnẽ q̃re id fiat.TEMpora:rõnẽ nũc affert ianus:quã iã explicauimus. EGO cõmiſi tẽpora naſcẽtia:hoc eſt ipſorum temporum principia.REBus agẽdis:demõſtrationi & deliberationi rerũ agẽdarũ.Deus qui agẽdis rebus præeſt agonus dicit:unde agoniũ & agonalia. S; de his paulo inferius. NE totus annus foret iners:ne inertia cõſumeretur ãnus:ſed arte ſolertia & induſtria.Auſpicio ob auſpicium:hoc eſt auguriũ a primo die captatũ.Sed auſpiciũ ad auiũ aſpectũ:auguriũ ad auiũ garitũ refertur QVISq;:unuſquiſq;.OB Idẽ:hoc ẽ ut fauſtũ:fœlixq; omen & auſpiciũ ab initio captet.PRÆlibat ſuas artes:prægustat:& certatim ꝑmonſtrat artes:quas profiteri põt. AGENdo.aliquid faciendo & certando. NEC teſtificatur pluſq̃ opus ſolitum:nec eius indicat:aut pollicet:quam quod ſolitus eſt.MOX ego:nũc aliud quæris:cur cũ alicui deo res diuia fiat primum iano ſacrificatur.MOX:ſtatim poſt iani uerba.EGO:dico.CVR fero tibi iane primũ thura:& merũ:cur ego primum tibi ſacrificio thura & merũ offerẽs.QVAMuis placẽ aliorũ numina:quamuis alios deos placaturus ſum.& illis ſacrificaturus. VT per hoc erat:quod ſuperius auctore ꝑtextato Macrobio diximus ianũ inuocari primũ cũ alicui deo res diuina celebrat:ut p eũ pateat ad illũ cui ĩmolet acceſſus q̃ſi ꝑces ſupplicũ per

portas ſuas ad deos ipſe tranſmittat inquit ianus. VT poſſis habere aditum: ideo mihi thura & merũ offers: ut p̃cibus tuis accedere poſſis. AD quoſcũq; uoles deos p me: opa mea. Q VI ſeruo limina: q ſum ianitor cœli: & ſeruo deoꝝ limina. A T Cur læta: q̃rit aliud nũc poeta. cur iani calẽdis lætis utamur uerbis: & uti & ſupius: Nũc dicẽda bona ſunt uerba die. AD cur dicũt uerba læta tuis calẽdis: cur prĩo die tui mẽſis dicamus uiciſſim. bõa & læta uerba. ET Damus & accipimus alternas p̃ces: cũ alternatim p̃camur & optamus: ut nobis bñ ſit: & alter alterũ ſalutamus: oramuſq; deos: ut fauſtũ & fœlicẽ annũ tribuãt: & duo ſunt q̃ petiit: cur læta uerba dicãtur: & cur dẽtur alternæ p̃ces. T VNC deus rñdet ianus cãm eẽ captationẽ ominis & augurii: p̃terea de alternis p̃cibus inq̃t q̃a aptæ deoꝝ ædes faciũt ut dii quoq; aptis auribus eas audiãt. T VNC deus: ianus. INCũbens baculo: innixus baculo quo ſuperius diximus figurari. INQ uit: dixit. OMNia ſolẽt eẽ pricipiis: initio reꝝ agẽdaꝝ ſolẽt oĩa: & auguria captari: ſic ẽt ab ãni principio q̃ ſi bona ſunt ſequat̃ fauſtus ãnus: & Vale. maxi. inq̃t in principio de iſtitutis antiquis. Apud antiquos nõ ſolũ publice: ſed ẽt priuatim nihil gerebat̃: niſi auſpicio prius ſũpto: quo ex more nuptiis nũc haruſpices interponuntur: qui quãuis auſpicia petere deſierĩt: ipſo tñ noĩe ueteris cõſuetudinis uſurpant̃. AD uertitis aures timidas: dubias de augurio & omine. bonũ ne an malũ futurũ ſit. AD primã uocẽ: & ad prima hoĩuꝫ uerba uel uocẽ quãcũq;: & ad id quod per aues oſcinas accipitur referre potes. ET Augur: ſacerdos quia auguribus præeſt. erat enim collegium augurum romæ: ſed unde inſtitutum dicemus in ſecũdo. Conſulit autem primum uiſam obſeruat aues & conſulit quam primum uidet: in ea. n eſt auſpicii pondus & hoc ad aues præpetes referendum. Aues enim oſcines cantu: præpetes uolatu futura prænunciant.

Tẽpla patẽt. aureſq; deũ. nec lĩgua caducas
  Cõcipit ulla p̃ces: dictaq; põdus habent.
Deſierat ianus: nec longa ſilentia feci:
  Sed tetigi uerbis ultima uerba meis:
Q ui uult palma ſibi: rugoſaq; carica dixi:
  Et data ſub niueo condita mella cado:
Omen ait: cauſa eſt: ut te ſapor ille ſequatur
  Et peragat cœptum dulcis ut annus iter.

ANT. FAN.

TEMpla patẽt aureſq; deũ. Nõ cadũt i irritũ p̃ces noſtræ ad deos imortales: cũ fiãt calẽdis ianuariis: & iſit tũc uerbis omen & põdus. Q VID uult palma ſibi rugoſaq; carica: Mos fuit apud romanos calendis ianuariis largiri amicis caricas mella & palmulas in omen ſuauitatis totius anni. Vñ illud eſt. Martia. Aurea porrigit̃ iani cariota calẽdis Sed tamẽ hoc munus pauperis eẽ ſolet. Sũt ãt palmaꝝ multa genera ut inq̃t Plyn. quibus cariotæ q̃s & cariotides dicimus cibo & ſucco uberrimæ ſunt: q̃re ex iis p̃cipua uina fiebãt iniqua capiti: unde cariotis nomen inditũ eſt [illegible] enim eſt caput unde & gargara dicta ſunt capita ſiue cacumĩa mõtis idæ & aries a græcis [illegible] Nec nos lateat palmã mõ fructũ mõ arborẽ dici. Var. Nucẽ iuglãdẽ & palmulã & ficũ ſabinã q̃tõ citius ꝓmas: iucũdiore utareq; uetuſtate ficus fit pallidior: palmula carioſior & nux aridior. Ply. depẽdẽt alia pediculis ut pira: alia racemis ut uuæ palmæ. Idẽ haꝝ arboꝝ generi folia non decidunt oleæ: lauro: palmæ. Hanc arborẽ placuit maioribus noſtris ſignũ eẽ uictoriæ: qd̃ ut inq̃t Plutar. ingeniũ eius ligni ẽ ut urgẽtibus p̃mentibuſq; nõ cædat. Si. n. maximũ põdus palmæ ligno ip[illegible]ita ut pæne ſuſtineri nequeat: non deorſum palmã cædit: ſed ſurſum nititur: & aduerſus pondus reſurgit. Hui[illegible] fructibus qui dactili appellantur nomẽ ipoſitũ eſt a forma oblõga & i medio dorſi quedã quaſi nodũ aſſumente q; digito ſimiles uideãtur. Carica autẽ fici genus eſt quod quidã dictũ a caria ſuſpicantur cui prouinciæ Caras auguriorũ inuẽtor nomẽ dedit. Nam (ut ait Strabo) Antiochia ad Meandrũ ſita: quæ ad cariã pertinet regionẽ multã habet ex utraq; fluminis parte totam fertilem & caricam multã ferẽtẽ: quã antiochiã & triphylon uocãt. Cauẽdũ. autem ne (quod me puero quoſdam memini docuiſſe) putemus caricam eẽ aridam ficũ. Q uãuis. n. non negemus arere caricã atq; ut cætera ficorum genera rugoſam fieri & ſeruari: tñ proprie caricam eſſe dicimus fici genus. Ply. Syria in ficorũ genere habet caricas & minores eius generis quæ cottana uocant. Idem inuentum. M. apitii fico carica ſaginatis ac ſacietate necatis repente mulſi potu dato. Accipimus autem hoc loco a ſpecie genus: hoc eſt per caricam omnia ficuum genera: quæ cum menſe Ianuario nõ niſi aridæ ac rugoſæ habeantur: factum eſt ut quidam exiſtimauerint caricas eẽ aridas ficus. Q uid q; nonnulli Bononiæ tradiderũt caricam etiam eſſe palmæ fructuꝫ, propter illud Ouidii. Hic nux hic mixta eſt rugoſis carica palmis. Credentes ſignificari dactylos e palmæ arboris ramo pendentes: cum palma eo loco pro fructu accipi debeat. ET DAta ſub niueo condita mella cado. Cadus proprie eſt uas uinarium hic pro uaſculo accipitur quo mella conduntur. Erat autem candidum ut feſto congueret quemadmodum & ueſtes romanorum: de quibus ait ſupra. Et populus feſto concolor ipſe ſuo eſt.

Donandi mos apud Romanos calen ianua.
palmarũ genera
Palma ꝓ fructu & arbore
palma ſignum uictoriæ.
Dactili
Carica
Error Bononienſis

PAV. MAR.

PATẽt tẽpla: deorũ ædes calẽdis ianuariis aptæ ſũt: & iano duce: q̃ aperit & claudit. ET aures deũ patẽt: quia paratæ ſũt ad audiẽdas p̃ces: & uota ſuſcipiẽda & hoc refert̃ ad illud ſecundũ damus alternas preces. Nec lingua concipit caducas preces: q̃ſi nõ effundunt̃ preces fruſtra: cũ irritæ ſint nũquã. nec uane: nã a diis audiuntur. CONcipit dixit: cũ mẽte cõcipiant̃ & lingua pronuncient̃ preces. ET Verba: ipſæ preces. HABent põdus: ſortiunt̃ effectũ: nã a diis audiũtur & exaudiunt̃. DESierat: querit qua rõne: iſdẽ calẽdis tam ſuaues fructus offerãtur. Mittebant̃. n. amicis palmarũ poma: quæ cariotæ: ſeu cariotides appellãtur. Caricæ & mella in omen futuræ ſuauitatis ineũtis ãni Martia. in diſticis. Aurea porrigit̃ iani cariota calendis: ſed tamen hoc munus pauperis eſſe ſolet: & alibi hoc linitur luto iani cariota calẽdis. Q uã fert cũ paruo ſordidus aſſe cliens. & in ſiluis Papynius: & latente palma prægrandes cariotides cadebant: & Ouidius in. ix. meta. HIC nux: hic mixta eſt rugoſis carica palmis. pro palmarum fructibus. hoc eſt cariotis ipſis: IANVS deſierat. loqui. ſ. quia iam tacebat. NEC feci longa ſilentia: quia ſtatim locutus ſum Sed tetigi ultima uerba iani. ſcilicet. VER bis meis: naꝫ ſtatim cũ ille deſiit ego ſubſequutus ſum: dixi. Q VID uult ſibi palma: quaſi qd ſibi uolũt palmarũ fructus q tuis calẽdis offerũtur de palmis & fructibus earũ agit Ply. libr. xiii. Palma etã uictoribus dicata eſt. de quo diximus in odis horatii autore gellio & Ariſt. & Plutar. Et rugoſa: carica: ca

ricas inter ficus Ply.refert:& Iulius polux genus eē ficuū dicit:ſed multi ꝑ ficubus ſiccis accipiūt:& iō rugoſa carica dicit̄. ET Mella.data oblata. CONdita ſub niueo cado:quæ cōdita erūt ſub quocūq̧ uaſe cādido ſiue nouo: nā cadus uas uinariū ē.OMEN:fauſtū hæc ī omē mitti ianus inqt. AIT cā ē omē:ominis ratio.VT Ille ſapor ſeq̄tur res ꝑ hyppallagen ut res ī totū ānū ſucceſſuræ ſequāt̄ ſaporē illū rerū dulciū:ut illæ dulces:ſic oīa ſint ꝑ totū ānū dulcia. ET ut Dulcis annus qui dulce principium habuit.Sequatur iter cœptū:quod incepit a dulcibus.

Dulcia cur dētur: uideo: ſtipis adiice cauſam:
Pars mihi de feſto ne labāt ulla tuo:
Riſit: & o quā te fallunt tua ſæcula dixit
Qui ſtipe mel ſumpta dulcius eſſe putas.
Vix ego ſaturno quēquā regnante uidebā:
Cuius nō animo dulcia lucra forent:
Tp̄e creuit amor: q nūc ē ſummus: habēdi:
Vix ultra quo iam progrediatur: habet:
Pluris opes nūc ſunt: q̄ priſci tēporis annis:
Dum populus paup: dū noua Roma fuit
Dū caſa martigenā capiebat parua q̄rinum:
Et dabat exiguū fluminis ulua torum:
Iuppiter anguſta uix totus ſtabat in æde:
Inq̧ iouis dextra fictile fulmen erat:

ANT. FAN.

Stipes donabantur calendis ianuarii

ſtips.unde ſtipendium ſtipulari

Stipatores

CSTIpis addiice cām:ſtipē quoq̧ qua multi nihil dulci⁹ arbitrātur prio āni die donare mos fuit.Sue.in Caligula: Stetitq̧ ī ueſtibulo ædiū calēdis ianuariis ad captādas ſtipes:qs plenis aī eū manibus ac ſinū oīs generis turba fūdebat.Eſt āt Stips autore feſto nūmus ſignatū.unī ſtipēdium nomē accepit qm̄ ut ait Var.æs ſtipem dicebāt.Inde quoq̧ ortū ē uerbū ſtipulari cū ſpōdet̄ pecuniæ:& ſtipator nomē.Sūt āt ſtipatores cuſtodes corpis: qbus a ſtipe quā accipiebāt:nomē iditū putāt:iidē & latrōes a maioribus dicebantur. PLVris opes nūc ſunt q̄ priſci tpis ānis. Repellit̄ pauptas deoꝝ munus:qua nihil ē tuti⁹: & nihil ī ꝑcio ē niſi ꝑciū:ac tāti ē opulētia:ut recte dictū illud uideat̄.O ciues ciues:quærēda pecunia primū ē:uirt⁹ poſt nūmos. DVM caſa martigenā capiebat pua qrinū. Bene addit martigenā:cur.n.cæſaribus ædes latericæ non ſufficiāt:cū puo tugurio Romulus Marte genitus tegeretur.FICtile fulmen:non aureum ſed e creta fictum.

PAV. MAR.

CDVLcia.itellecta dulciū cā:qrit nūc ſtipis rōnē. VIDEO cur dent̄ dulcia.itelligo cur cariotides caricæ mella dentur. ADIIce cām ſtipis:adde his rōnē:cur ſtipē eo quoq̧ die offerāt.Ne ulla pars de feſto tuo: ne qd eoꝝ: q̄ tuis calēdis agunt̄. LABET mihi:excidat a me.labet a labo labas & breuis ē pria. HOC dicit ne qd me lateat eorū q̄ ad tuū diē ꝑtinēt.Et.n apd̄ ueteres calēdis ianuariis ſtrēna dari ac .piq̧ ſolebat:id ēt & aliis diebus mēſis factitatū: Tyberius tn̄ Cæſar.Trāquillo teſte inhibuit ſtrēnarū cōmertiū:ne ultra calēdas ianuarias exerceret̄.Strēna munus ipm appellatū ē:dabant̄ tn̄ nūmi:iō hic ſtipis dixit.Stipē Pōpe.iquit eſſe nūmū ſignatū:teſtimonio ē:& de eo qd̄ dat̄ ſtipiēdiū militi:& cū ſpōdet̄ pecunia qd̄ ſtipulari dr̄:q aūt primus ſtipē fecerit:ſeu nūmū ſignauerit iferi⁹ dicemus. RISIT:& id arguit ianus dulciora eē ſtipis munera quā mellis.Veꝝ eius nūc ſermo deſcēdit uſq̧ ad ſextū.xxx.uerſū:inqt ab regno uſq̧ ſaturni:fuiſſe hoīes lucri cupidos:& auiditatē tp̄e creuiſſe:Laudat tn̄ antiquā pauptatē:dānatq̧ & opulētiā & luxuriā:ſed poſtq̄ auctū eēt impium:& facti ditiores hoīes aurea fiūt & ꝑcioſa.quæ prius erāt uilia tēpla ēt deoꝝ:& uti ab antiquis æra ī omē dabant̄:ita nūc aurū dat̄:ī quo certe melius ē omē. RISIT: ianus cū ita rogaret̄.Et dixit o q̄ fallūt te tua ſæcula:q̄tū decipiūt te tua tēpora. Qui putas mel eē dulcius ſumpta ſtipe magis eē mel dulce quā ſit nūmus. VIX ego ſaturno:ſaturn⁹ cū iano pariter regnauit de quo paulo īferius dicemus:& ut auctor ē Mac.Romani ædē ſaturni ærariū eē uoluerūt:qd̄ tp̄e quo incoluit italiā fert̄ ī eius finibus nullū furtū eē cōmiſſum:aut qa ſub ipſo nihil erat cuiuſquā priuatū:ut apud eū locaret̄ pecunia cōmunis:ſub quo fuiſſent cūctis uniuerſa cōmunia.Hoc igr̄ in loco ianus uult dicere: licet ſub ſaturno oia eſſent cōmunia:& nihil priuati tn̄. VIX ego uidebā quēq̄:aliquem.REGnāte ſaturno:cū in terris ſaturnus regnaret.CVIVS animo nō forēt:non eſſent. DVLCia lucra:quaſi q uoluptatem ex lucro nō cōciperet ſic ēt & eſſet lucri ſtudioſus:& hoc quo ad priuata. TEMpore:nunc in cupiditatem mortalium inuehitur:quod eo uentum eſt:ut nullus ſit auaritiæ modus. AMor habendi immoderata lucri cupido:& in meta.Et amor ſceleratus habendi.CREuit tempore:paulatim per ipſa tēpora. QVI:amor. NVNC eſt ſummus:quaſi qui ita creuit:ut maior fieri non poſſit. VIX habet iam quo ultra ꝓgrediatur:adeo conualuit ipſa auiditas:ut ulterius ꝓgredi.aut aliquid ulterius addi minime poſſit.PLVris opes: pluris qdē hoc tēpore eſtimant̄ diuitiæ q̄ ab initio urbis cū ipſe conditor & cæteri modice.& in pauptate uiuerēt. NVNC: hoc tēpore.OPes:diuitiæ.SVNT pluris:quaſi pluris eſtimātur & in maiore ꝓtio habentur.QVAM annis priſci tēporis:quam exiſtimarent̄ priſcis tp̄ibus ab antiquis. DVM fuit populus pauper: qui nūc inhiarūt diuitiis. DVM noua roma fuit:dum illi uiuebāt qui romā cōdidere:nā a paupibus cōdita:& qui luxuriæ rerum & auaritiæ hoſtes eēnt pauper a pauca pecunia dicit̄. DVM parua caſa exiguum tuguriolū. CAPiebat. recipiebat. QVIrinū: Romulum. MARtigena:marte genitus hoc dum Ro.paruum tugurium incolebat etiam urbe condita.Modico.n.cōtentus fuit:nā ubi populum in curias diuiſit agrum.ut Diony.refert.xxx.partes diuidens æquales ſuam cuiq̧ ſortem curiæ tribuit:tātū ipſe excipiēs:quātū ad ſacrificia:templaq̧ ſatis eēt nihil ſibi relinquēs.ET HErba fluminis: fluuialis ſeu paluſtris ulua aut alga. DABat exiguū torū:& recte tdrū a tortis herbis:nō.n.in puluinaribus:& in molibus:ſed in toris aſperioribus & duriuſculis recūbebat.Iuppiter:non modo in humanis rebus: ſed in diuinis uigebat ipſa paupertas:cum dii quoq̧ modico contenti eſſent. IVPpiter:iouis effigies. VIX ſtabat:ſtare erectus poterat. TOTVS in anguſta æde:in arcto & anguſto tēplo:parua.n.erat ædes ut recte collocari uix poſſet ſimulachrū. ET in dextra iouis erat fulmē fictile:creteū a figulis effictū & ut fictile fulmen ita fictilis eſſe credatur imago Quin etiam et parui ꝓtii oīa ad ſacrificia peragenda:de quo Diony.ēt de Romulo ſermonem habens. Erat inqt ſacroꝝ cōium particeps uir nō mō hmōi ſapientiæ gratia laudari dignus:ſed uictimaꝝ ēt quibus deos coli ſtatuit utilitate.Quaꝝ plurimæ ꝑmāſerūt uſq̧ ad ætatem noſtram:ſed non oēs quidem uetuſto pactæ ritu.

❧FRONdibus ornabāt quæ nūc capitolia gēmis:de capitolii origine uenuſtate ac maieſtate ſuo loco dicemus nunc illud cōſtet tātū auri tātum lapilloꝝ ac cæſaribus in ornatum capitolii fuiſſe collatū:ut iure diceres mūdi arcem ac totius orbis tellarū caput. PAScebatq; ſuas ipſe ſenator oues nō erat probro ſenatoribus oues paſcere & arare ſed laudi:qđ bene paſcere ſecundū Catonē eēt certiſſimus. Vidi in ſacris laribus cœnas diis appoſitas ſuper mēſis ligneis in uetuſtis caniſtris & fictilibus hordeaceas pultes:& liba:& farra & fructuū quorūdā primitias:alia q; multa ſumptu facili & ab inſolētia omni libera quæſtus & agrum male colere probrum cenſorium duceretur.

ANT. FAN.

Frōdib9 ornabāt quæ nunc capitolia gēmis:
Paſcebatq; ſuas ipſe ſenator oues:
Nec pudor in ſtipula placidā cœpiſſe quietē
Et fœnum capiti ſuppoſuiſſe fuit:
Iura dabat populis poſito mō prætor aratro
Et leuis argenti lamina crimen erat
At poſtq̄ fortuna loci caput extulit huius
Et tetigit ſummo uertice Roma deos
Creuerunt & opes & opum furioſa cupido
Et cum poſſideant plurīa:plura petunt:
Quærere ut aſſumāt;aſſūpta reqrere certāt

In agris ergo nunc erant ſenatores ut ait Cicero. & ipſorum manibus impatorū teſte Ply. colebātur agri gaudēte terra uomere laureato & triumphali aratore. Itaq; ruſticæ tribus laudatiſſimæ in ciuitate habebantur. Vrbanæ uero in quas transferri ignominia eſſet deſidiæ probro. NEC pudor in ſtipula placidam cœpiſſe quietem. Quies maiorum ac ſomnus in ſtramentis erat:Iuuenalis Siluestrem mōtana torum cum ſterneret uxor Frondibus & culmo uicinarumq; ferarum pellibus. FOENVM capiti ſuppoſuiſſe. Fœno ueteres pro tomento utebantur & milites pro uexillo. Idem & cornupetarum boum cornibus apponi conſueuit ut occurrētes cauerent quoniam ex repletione & ſacietate boues inſoleſcunt: item equi aſini & homines ut Sophocles ſcripſit:Ex quo. M. Craſſum fœnum in cornu habere dixerunt:quem tanq̄ iniuriarum perſequentiſſimum fugiebant:cui Cæſar qui ei reſtitit fœnum dicitur detraxiſſe. ET Leuis argenti lamina crimen erat. Valerius Maxi. ſcribit Fabritium cenſorem ſenatu mouiſſe Corneliū rufinum pinde ac malo exemplo luxurioſum q; decem pōdo uaſa argentea comparaſſet. Vnde illud eſt Iuuenalis: Argenti uaſcula puri:ſed quæ fabritius cenſor notet. Idem etiā ſtatuit ut ne bellice quidem imperatores plus q̄ paterā & ſalinum argenteum haberēt quin & ſpartacus autore Ply. interdixit caſtris ſuis ne quis aurū aut argentum haberet. Sciendum laminam differre a bractea quoniam bractea eſt tenuis & ut plurimum ex auro argentoue. Lamina uero craſſiore quouis genere metallorū.

Fœnum uſus apud ueteres

❧FRONdibus:ordinabant capitolia frondibus:quæ nūc gemmis: quæ hoc tempore margaritis & quibuſcūq; lapillis precioſis ornant̄:illi ueteres aut pauperes:aut precioſi cultus & luxuriæ hoſtes capitolia frondibus ornabant:& ut aliquid de eo dicamus. Tarquinius priſcus ut a tacito refertur ædem Ioui bello ſabino uouerat iecitq; fundamenta addidere aliquid:& Tullus:& ſuperbus:ſed operis gloria libertati reſeruata:Horatius puluillus iterū conſul dedicauit:ea magnificentia:ut ab immenſis poſtea opibus populi romani potius ornari q̄ augeri poſſent poſt uero quadringentos:& xvi:annos C.Norbanos & L.Scipione conſulibus. Capitolium tam magnifice extructum flagrauit reſtitutum a Luctatio Catullo ad uitellum uſq; manſit: Rurſus incenſum Domitianus princeps inſtaurauit. De capitolii uero ornatu Plyn. inquit laquearia quæ nunc & in priuatis domibus auro teguntur poſt euerſam Carthaginem primo inaurata ſunt in capitolio cenſura:mummii qui achaiam uicit: Inde tranſiere in cameras:in parietes quoq;:qui iam & ipſi tanq̄ uaſa inaurantur cum ſua ætas uaria de luctatio catullo extimauerit:quod tegulas æreas inauraſſet primus. At cæſares eo ſumptu capitolium ornauerunt ut fere quicquid in eo conſpiciebatur gemmeum & aureum eſſet. Ideo nunc dixit quæ nunc capitolia gemmis: & de hoc etiam Ammiauus hiſtoricus inquit huius totius artis ornamenta quibuſcunq; ægyptiorum miraculis ſunt anteponenda. ET IPSE ſenator paſcebat ſuas oues diximus diuiſum populum a Romulo & ſenatum ab eo conſtitutū. Credendum eſt aliquos e ſenatoribus ipſius paſtores fuiſſe:nam collegerat ille paſtorum multitudinem: et qui prius paſtor fuerat etiam urbe condita paſtoralem interdum uitam agebat. SIC et poſtea:ſicut illi qui rei ruſticæ hoc eſt agrorum culturæ operam exhibebant:Ideo paſſiue ſuas oues ſenatores dicit. NEC Pudor:nec erat illis rubori aut dedecori. COEPISſe placidam quietem in ſtipula:Placide requieſſe:aut quiete dormiuiſſe in ſtipula:non in puluinaribus:non in tapetibus:non ſub aureis culcitris:ſed in nudis paleis. ET SVppoſuiſſe fœnum ſuo capiti:non etiam erat rubori habuiſſe fœnum ſub capite loco puluinaris. Fœnum a fœnore deducitur: cum nil aliud ſine aliqua cura tantum fœnoris præbeat. IVRA:poſt exactos reges cum conſules creari cœpiſſent ab ipſo aratro interdum ſunt accerſiti:qui rempubli. adminiſtrarent & populo iura dicerent & exacto magiſtratus tempore arua repetebant:et ipſorum ut inquit Plinius imperatorum manibus colebantur agri. Serentem inuenerunt dari honores Seranum unde cognomen aranti quattuor ſua iugera in uaticano:quæ prata quintia appellantur:cincinato uiator attulit dictaturam. Quid quod poſt magiſtratum eburneo Scipiōe depoſito agreſtem ſtiuam aratri repetere rubor nō fuit. Multa etiam referuntur exempla illorum:qui diuitias uelut ſcelus fugere:et qui in paupertate ad ſummum magiſtratum prouecti ſunt. et maximo reipubli. & uſui ornamento fuere de quibus cum Valerio maximo loquamur per Romuli cauſam:perque ueteris capitolii humilia tecta:et per æternos ueſte focos fictilibus etiam nunc uaſis contentos iuro nullas diuitias talium uirorum paupertati poſſe præferri. CONſul dabat iura:dicebat iura: POPVlo romano:ſcilicet. POSito aratro:a quo paulo ante fuerat accerſitus:Conſules Pompo. iuriſconſul. de origine iuris:dictos inquit quod plurimum reip. conſulerent. ET LEuis lamina:leue fruſtrum. ARgenti erat crimen:pro ſcelere habebatur argentum habere:Et enim ex cenſoria nota dānabant̄:qui quinq; pondi argēto poſſideret. LAMna et lamina pro rudi et ī fabricata materia metalli quod in odis Hor. quoq; diximus:Nullus argento color eſt auaris. Abdito terris inimicæ lamnæ criſpæ Saluſt. &c.

PAV. MAR.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE GRANADA

AT Poſtq̃ aucto ĩperio:auctæ ẽt ſunt opes &cũ ipſis aucta eſt habendi cupido ut expleri nunq̃ poſſit:& appetit̃ & ꝓfundit̃ augꝫ:& qui prius paupes fuerãt:tum primũ e pſimonia in luxũ immutati cũ acceſſere actalicæ opes:& corynthiace:& cypriæ:&.n.corynthos:& cyprus faciũt:ut aliqua notent̃ ignominia Mumilis & Cato qd̃ pp opes ea loca depopulaſſe exiſtimãtur. AT poſtq̃ fortuna loci huius fatũ urbis romæ & ipſis reipu.ſtatus. EXTulit caput.i eleuauit caput:q̃ſi poſtq̃ auctis uiribus imperiũ ꝓpagauit:& Virg.regꝫ hæc tãtũ alias inter caput extulit urbes. Quã tũ lẽta ſolẽt iter iuburna cupreſſi. ET Roma tetigit deos ſummo uertice:q̃ſi extulit caput uſq; ad ſidera.ꝑ hiperbolẽ. ET Creuerũt opes:quia romãi facti ſunt opulẽtiores. ET Furioſa cupido opũ & creuit inſana:& iexplebilis diuitiarũ auiditas. ET Cũ poſſideãt plura:cũ ſint iã rerũ dñi:& multa ſub ſua poteſtate teneãt. PLVRA petunt: appetũt ẽt plura:neq; pluribus q̃ hñt ſunt cõtẽti. CER tãt.certatim cõtẽdũt. QVErere opes ſ. VT Abſumãt:ut quid abſumere:& ꝓfundere poſſint ut ẽ illud ſcripſi diuitias ſuas uincere nequeũt:quas ꝓfundãt in extruẽdo mari & in mõtibus coæquãdi s CER tant:conant̃. REQVIrere abſumpta:ea quæ iã abſumpſerint & profuderint.

Atq; ipſæ uitijs ſunt alimenta uices
Sic quibus ĩtumuit ſuffuſa uenter ab unda
Quo plus ſunt potæ plus ſitiunt̃ aquæ
In precio preciũ nũc ẽ:dat cenſus honores
Cenſus amicitias:pauper ubiq; iacet:
Tu tamen auſpiciũ ſi ſit ſtipis utile quæris
Curq; iuuent noſtras æra uetuſta manus
Aera dabãt oli melius:nũc omẽ in auro ẽ:
Victaq; cõceſſit priſca moneta nouæ:
Nos quoq; tẽpla iuuãt(q̃uis ãtiq̃ ꝓbem9)
Aurea:maieſtas conuenit ipſa deo:

ANT. FAN. | Hydropici quo plus bibũt eo ſitiunt magis | Veternoſus | Moneta ærea | ærarium | Aerarii milites | obærati | Auari | æruſcare | æris inuẽtum | quis primuꝫ æra ſignauit | pecunia | Penſio | notæ argenti | Bigati | Aureus nummus q̃n percuſſus fuit | PAV. MAR.

ℭ ATq; ipſæ uitiis ſunt alimenta uices: Alterna cupiditas nũc quærẽdi nũc quæſita perdẽdi gignit inexplebilem auaritiã & cætera uitiorũ genera:quæ auariciã comitant̃. Sic quibus intumuit ſuffuſa uẽter ab unda. Qui laborant morbo quæ intercutis quo plus bibũt eo ſitiũt magis Hor. in ſecũdo carminũ. Creſcit indulgens ſibi dyrus hydrops:Nec ſitĩ pellit niſi cã morbi fugerit. Venis & aquoſus albo corpore lãgor. Eos cato ueternoſos appellat:ut Veternoſus q̃ plurimũ bibit tam maxime ſitit. Quãuis ꝓprie ueternoſus ſit q graui p̃mit̃ ſomno:his auari & inſatiabiles aptiſſime cõparant̃:quoniã ut ait Cice.in paradoxis:nũquã explet̃ nec ſatiat̃ cupiditatis ſitis. AERA dabãt olim melius nũc omen ĩ auro. PRIſca mõeta fuit ærea. Vñ teſte Var.ab ære ærariũ appellatum ẽ:quod populus.Romanus. in æde ſaturni habuit: inde milites ærarii. inde quoq; obæberati dicti qui cum ſoluẽdo non eſſent permittente ture manu capiebant̃:ſimiliter:& auari ſecũdũ Nigidiuꝫ q̃ſi æris auidi: inde & æruſcare.i.æra undiq; pecuniaſq; colligere. Hinc etiã æra militum & tribuni ærarii dicti autoribus Feſto & Plynio. Aeris primã inuẽtionẽ nõnulli Cariſto alii Cypro tribuũt:quã antiqui æroſam appellarũt qd̃ in ea plurimũ æris naſceret̃.cuius materia magis in uſu apud ueteres fuit teſte Seruio qd̃ religioni apta putabat̃. Quare thuſci ut Macro. refert æneo uomere utebant̃ cũ urbes conderẽt & in ſabinis ex ære cultri erãt quibus ſacerdotes tõdebãt̃. Primus ãt omniũ æra ſignauit Ianus ſi Macro.credimus:ſi Ply. Seruius rex. HIC dr̃ æra ſignaſſe nota pecudũ:unde pecunia credit̃ appellata. Ille uero ex una quidẽ parte capitis ſui effigiẽ:ex altera nauim expſſit. Sed añ nummum percuſſuꝫ rudi ære Romæ utebãt̃ ut Timæus tradidit:teſte Ply.eoq; pẽſo nõ numerato debitũ ſoluebãt a quo pẽſiões dictæ & pœnas pẽdere. Argẽto ãt ſignato pop R o uti cœpit.v.ãnis añ primũ bellũ.pu.antea libralis aſſis ac dipõdius appendebat̃ Notæ argẽti fuerunt bigæ & quadrigæ necnõ & uictoria. Vnde nũmi bigati ac quadrigati uictoriati dicti. Aureus uero nummus poſt annũ ſexageſimũſecundum percuſſus eſt q̃ argenteus. Cæterũ externoꝝ lydi primi nummum aureum & argenteum percuſſerũt ſecundũ Herodotũ a quo lucanus diſſentire uidet̃ in ſexto pharſaliæ Theſeus autem Athenis ut ſcribit Plutarchus nummum percuſſit & in eo bouẽ incidit uel ob Marathonium tauꝝ uel ob Minois ducem uel ut ciues ad agriculturam prouocare uideretur.

ℭ ATq; ipẽ uices alternatões:ſeu uiciſſitudies q̃rẽdi & abſumẽdi. SVnt alimẽta uitiis:alũt cupiditatẽ ipſã ĩſatiabilẽ SIC qbꝫ cõpat auaritia hydropiſi:ſic & Ho.i odis creſcit ĩdulgẽs ſibi dir⁹ hydrops.quo ĩ loco nos multa dixim⁹:& tria gña hydropiſeos eẽ oñdimus tĩpanitẽ aſchitẽ & hypposarchã.hic uero de aſchite ĩtelligẽdũ cẽſeo:q̃ ẽ cũ ex aliq̃ mala digeſtiõe debilitat̃ epar aquoſitas ĩ ipſo epate gignit̃:q̃ quidẽ pulmonẽ ipm̃ reſpirare nõ ſinit:cũ p ipſam diaphragma eleuet̃ calor gignit̃:inde creber anhelitus:et iõ ſitit̃:nec ullo potu ſitis extingui põt. Vñ apud Hor. Nec ſitim pellit niſi cã morbi Fugerit uenis.et aquoſus albo corpe lãgor. SIC eodẽ mõ. QVIbus ab illis quibus. VENter intimuit ab unda ſuffuſa:ab aquoſitate ipa ſuffuſa per epar. QVO plus ſũt potæ aquæ plus ſitiunt̃:quãto magis bibit eo morbo correptus:tãto magis ſitit. IN PREtio nihil iã ẽ qd̃ poſſit niſi pecunia cõparari. PREtiũ eſt in pretio q̃ſi quicquid p̃cioſum eſt:et alicuius æſtimationis uenale ẽ quoniã nõ datur ultro cuiquã ſine precio. CENſus dat honores:precium ſiue pecunia dat publica munera hoc eſt ipſos magiſtratus:ut eſt illud horatii certet tergeminis tollere honoribus. CENſus dat amicitias:et amicitiæ etiam pretio parantur:et alio loco dictum eſt. ILLud amicitiæ quondam uenerabile nomen proſtat et in quæſtu pro meretrice ſedes. PAVper.qui pretium ſoluere nõ poteſt. IACET ubiq;.quia pro abiecto et uili habetur:hæc olim dicebantur:ſed nos noſtrorum temporum pudet. SED uenias optata dies:et conſule rebus. Impia ne ſerpat pectora acerba lues. Cenſus pro pretio:et cenſus pro reditu et ãnuo fructu:et cenſus quod uiritim ærario ſoluebat̃. Cenſum romæ primũ Tullus rex inſtituit: ſed de hoc alias. TV Tamen:cum a propoſito digreſſus uideat̃ ad ipſum redit:petiuerat.n.cãm ſtipis poeta:eã nũc explicat. TV Tamẽ quæris ſi ſit utile auſpiciũ ſtipis.hoc ẽ ſi omẽ utile ac fœlix ab oblatione ſtipis ipſius digne captabit̃. ET Cur æra uetuſta:ãtiqua. IVVent:delectẽt: NOStras manus:cũ calẽdis nr̃is offerunt̃. AERA uetuſta dixit: qa æs p̃us ſignari cœptũ ẽ. Ser.n.Tull⁹ ut autor ẽ Ply.p̃mus ſignauit æs:añ rudis lamie æreæ uſus erat Signatũ ẽ nota pecudũ:ĩde pecũia dcã. Verꝫ Ply.xviiii.li.iqt.Ser.rex ouiũ:boũq; effigie p̃mũ æra ſignauit. Argẽtũ ſignatũ fuit ãno

ab urbe condita.D.lxxxv.Fabio conſule.v.annis ante primum bellum punicum:notæ argenti fuere:ex uno latere bigæ & q̃drigæ:ex altero caput cõſulis inde argẽti nũmi bigati:& q̃drigati.Signatũ quoq; fuit nota uictoriæ:unñ uictoriatus nũmus:Aureus uero nũmus ꝑcuſſus fuit ãno urbis.D.xlvii.autorẽ icerto.VETeres:ipſi ãuqui.DABant olim ea æreos nũmos.NVNc ẽ melius omẽ i auro:bonũ erat prius omẽ ĩ ære:ſed lõge melius i auro i ipſis aureis nũmis & in ꝑcioſiorẽ metallo.ET prior:mõeta ærea.VICta:ab auro qđ poſterius ſignatũ.CONceſſit:nouæ ceſſit aureo nũmo.NOS quoq;:& i diuinis quoq; q̃uis uetera laudẽt.noua tñ ditiora magis oblectãt. NOS quoq;:nos etiam dii. QVAMuis ꝓbemus:cõmẽdemus.ANTiqua tẽpla:quæ a pauperibus antiquis fuere cõdita:& ære tãtũ ornata IVVant tñ.TEMpla aurea:auro exornata a poſteris magnificẽtiore ſumptu poſita.IPSA maieſtas:auri & ditioris tẽpori.CONuenit deo:quaſi magis conueniunt diis ꝑcioſa q̃ uilia:de maieſtate dicemus in quinto lib.

Laudamus ueteres:ſed noſtris utimur ãnis
Mos tamen eſt æque dignus uterq; coli:
Finierat monitus:placidis ita rurſus ut ante
Clauigerum uerbis alloquor ipſe deum.
Multa quidem didici:ſed cur naualis in ære
Altera ſignata eſt:altera forma biceps:
Noſcere me duplici poſſes ut imagine dixit:
Ni uetus ipſa dies extenuaſſet opus:
Cauſa ratis ſupereſt:thuſcũ rate uẽit i amnẽ
Ante pererrato falcifer orbe deus.

ANT. FAN.

Cur in altera parte æris iani effigies in altera nauis erat

¶SED noſtris utimur ãnis & moribus nr̃i tpis.Loquiẽ ãt ianus q̃ſi unus romanoꝶ.Tale illđ ẽ apud Vir.Nos tua ꝓgenies cœli q̃bus ãnuis arcẽ.Mos tñ ẽ æque dignus uterq; coli.Priſca ꝑſimõia & tẽploꝶ maieſtas. SED cur nauales i ære.ALTEra ſignata ẽ altera forma biceps:Ianus cũ Saẽnũ claſſe puectũ excepiſſet hoſpitio & ab eo edoctus pitiã ruris feꝶ & rudẽ añ fruges cognitas uictũ i melius redegiſſet:regni eũ ſocietate mũerauit:& cũ primus æra ſignaret ut inq̃t Mac.ſeruauit & i hoc ſaturni reuerẽtiã ut q̃m ille naui fuerat aduectus ex una q̃dẽ pte ſui capitis effigies ex altera uero nauis exprimereẽ quo Saturni memorã ẽt i poſteros ꝓpagaret.Vñ olĩ pueri denarios i ſublime iactãtes capita aut nauĩ exclamabãt.Aliis ãt placet nũmũ ita fuiſſe ſignatũ ut res duas præ ſe ferret:q̃ꝶ altera i ciuitate pulcherrima ẽ altera maxime neceſſaria:legũ uidelicet bonitatẽ & affluẽtiã reꝶ:q̃rũ illã oñdit frõs iani duplex q feros hoĩes optimis legibꝰ redegit ad uitæ cõmutationẽ:hãc nauis expreſſa.Nouimus.n.nauigabilẽ fluuiũ ſuppeditare ciuitati reꝶ oĩum ubertatẽ.Lege Plu.i q̃õnibus.Sciẽdũ ut Seruio placet Saturnũ italis primũ uitẽ oñdiſſe.Vñ illud ẽ:Vitiſator curua ſeruãs ſub imagine falcẽ.Sed is uitẽ oñdiſſe dr̃ nõ ꝙ fuerit uitis iuẽtor ſed qđ uitis genus italis populis demõſtrarit.Eiꝰ ædes ut dixius ærariũ fuit:ubi & tabulæ publicæ ſeruabãẽ a q̃bus tabulariũ dicebaẽ autore Plu.quia ferũt Saturni tpe nec auaritiã nec iprobitatẽ in hoĩbus fuiſſe ſed fidẽ.Id tẽplũ prius oĩum Vale. Publicola exactis regibus ærariũ declarauit ubi a ꝑfectis erarii legatorũ oĩuʒ undecũq; romã ueniſſent noĩa ſcribebãẽ.Prius ãt omniũ Saturno arã erexit Cecropus ut Mac.refert NI Vetus ipſa dies exte.o.Dies hic tps ſignificat:ut diẽ adimere ægritudinẽ hominibus & lõga dies homini docuit parere leones. ANTE pererrato falcifer orbe deus:Saturnꝰ falcẽ hẽt ĩ tutela:q̃ diciẽ pr̃i cœlo uirilia ãputaſſe q cũ i mare cecidiſſent Venerẽ creauerũt.Qđ iõ fingiẽ autore Ser.q̃a niſi hũor de cœlo i terras deſcẽderet nihil crearet.Alii Saturnũ deũ eẽ tẽpoꝶ dñt q̃ ſicut falx i ſe recurrũt:alii eũ i ꝓgreſſu nihil nocere.cũ ãt retrogradus ẽ afferre picula:iõq; euʒ hẽre falcẽ i tutela qđ falx ꝓtẽta nullã ui hẽt:retro uero acta q̃cq̃d ei occurrit ſecat.Sũt & q falcẽ Saturno tributã putẽt qđ tps:ut inq̃t Macro.oĩa metat exercet & icidat. Aliis placet dari Saturno falcẽ ueluti meſſis iſigne:qđ melioris uitæ autor fuerit. PErerrato autem orbe dicit:ꝙ is deus multum errauerit iram fugiens iouis.

Saturnus falce cœli patri uirilia amputauit

¶LAVdamus ueteres:ueteꝶ mores.SED utimur nr̃is ãnis:q̃ſi moribus nr̃i tpis:deus ẽ qui loquiẽ:ſed interdum hominis pſonã accipit. TAMEn uterq; mos:utraq; cõſuetudo & uetus & noua. EST dignus coli æq;:pari mõ dignus ẽ uterq; qui celebreẽ & ſerueẽ. FINierat:q̃rit nũc poeta cur in antiquis nũmiſmatibus ex altera pte ſit Ianus biceps:ex altera ſit nauis:cuius rei rõnẽ mox ſubnectã. FINIErat:Ianus. MONItus ſuos. IPSE:ego. PLAcidis uerbis ut ante:ut prius feceram. RVRſus:iterum. ALLOQuor deum clauigerũ:ianũ qui cũ claui & uirga figuratur.MVLTA quidẽ didici:iã ex tuis uerbis multa ꝑcepi:ſed. CVR in ære:in æreo nũmo. ALTEra forma ẽ ſignata naualis:quaſi cur ex altero latere eſt nauis. ALTEra eſt biceps:ex altero latere habet formã bicipitẽ. NOſcere:bicipitẽ formã ſibi aſcribit Ia.naualẽ ſaturno in italiã rate aduecto.& plyn.Meminit in æreo nummo ex altera pte Ianus geminus erat:ex altera roſtrũ nauis & nobis domi plura ſunt numiſmata antiquiſſima huius notæ:& aliquod ẽ põderis unius aſſis:de hoc Mac.ita inquit Ianus cũ ſaturnũ claſſe puectum hoſpitio cœpiſſet:& ab eo edoctus peritiã ruris ferum & rudem illum ante fruges cognitas uictum in melius redegiſſet:regni eũ ſocietate munerauit.Cũ primus æra ſignaret:q̃m ille naui fuerat aduectus:ſeruauit in hoc ſaturni reuerẽtiã:ut ex una pte ſui capitis effigies:ex altera nauis exprimereẽ.Aes ita fuiſſe ſignatũ itelligiẽ hodie in aleæ luſu:cum pueri denarios in ſublime iactantes capita aut nauim luſu teſte uetuſtatis exclamant hæc ille:ſed aliunde rationem aucupatur Plutar.xl.problemate:ubi cum ſuperiorem & ipſe rationem attigit:& tacite refelli ſubdit.Sed illud potius quiſpiam coniiciat:alia eſſe in ciuitatibus quæ pulchra alia quæ neceſſaria:maximum uero atq; omnium pulcherrimum iudicari bonitatem legum.Longe uero ex omnibus neceſſarium eſſe copiam & ubertatem.Quoniam uero Ia.feros homines ad mãſuetudinem traducẽs optimis legibus informauit:neceſſariã uero rerum affluentiam fluuius nauigabilis ſuppeditat & partim ex agro ac uicinis locis:partim & longinquis ac mari deuehens:nihil quod ad uſum pertineat deſiderari patitur ideo nummus ita ſignatus eſt:& ut legis latoris duplicem frontem propter uitæ cõmutationẽ ut dictũ eſt & imaginẽ nauium propter fluuii cõmoditatẽ pſe ferat.DIXIT:Ianus.Vt poſſes me noſcere duplici imagine iõ in æreo nũmo ex altera pte ẽ forma biceps:ut i bicipiti forma meã imaginẽ duplicẽ cognoſceres.IN Ipſa uetus dies:niſi ipſa uetuſtas.Extenuaſſet opus:excidiſſet & attriuiſſet imaginis notã:ſeu nũmũ ipm.SVPereſt cã ratis:reſtat ut abſoluã cur nauis ẽ in æreo nũmo.DEVS falcifer:ſaturnus.VENit in amnẽ tuſcũ:in tybrĩ ætruriæ fluuiũ.

PAV. MAR.

ANte:hoc ẽ prius q̃ ſignaret̃ nũm⁹. PErerrato orbe:cũ diu p orbẽ erraſſet fugiens iouis filii uires:& iracũdiã:fal
cifer ſaturn⁹ dr̃ & cũ falce figurat̃:uel ob meſſis peritiã:uel qa italis p̃mi⁹ uitẽ putar̃ oñdit. Vñ Vir. Vitiſator curuã
ſeruãs ſub imagine falcem:uel ut Mac.aſſerit:cũ ſaturnũ q grę. dr̃ cronos ĩpm tp̃s interp̃tetur falcẽ quidã attribu
tam putant quod tempus omnia metat:exercet & incidat.Pendet addhuc iani or̃o: & deſcendit ad plures uerſus.

Hac ego ſaturnũ memini tellure receptum:
Cælitibus regnis a ioue pulſus erat.
Inde diu genti manſit ſaturnia nomen.
Dicta quoq; eſt latium terra latente deo.
At bona poſteritas puppem formauit in ære
Hoſpitis aduentum teſtificata dei.
Ipſe ſolum colui:cuius placidiſſima leuum
Radit arenoſi tybridis unda latus.
Hic ubi nuc roma ẽ;tũc ardua ſilua uirebat
Tanta quæ res paucis paſcua bobus erat.
Ara mea ẽ colli:quẽ uulgus nomine noſtro
Nuncupat hæc ætas ianiculũq; uocat
Tunc ego regnabã:patiens quũ terra deorũ
Eſſet;& humanis numina mixta locis.

AMT. FAN.

Saturnia Latium

INDE diu genti manſit ſaturnia nomen.Saturnia & re
giõis:& urbis nomen eſt.Regionis ut hoc loco: Ianus.n.
teſte Macr.excogitauit honorum ſaturni argumentum &
terram omnem ditiõi ſuæ,parentem ſaturniam noiauit.
Vrbis ut.i.viii.æn.Hãc.ian⁹ pr̃ hãc ſaturnus cõdidit urbẽ:
Ianiculũ huic illi fuerat ſaturnia nomẽ.Cæterũ ianiculum
oppidũ &ſaturnia a ſaturno ianoq; cõi opa cõdita ſũt:mor
tuo iã Cameſe cũ quo Ianus p̃ticipata potẽtia regnaſſe dr̃
quã ob cãm duo mẽſes cõtinui eis dicati ſũt Decẽber Sa/
turno:Ianuari⁹ iano. DICta q.ẽ.la.ter.la.deo: Varroni
plcet latiũ dici italiã qd̃ lateat iter p̃cipitia alpiũ & appẽni/
ni:ſed eſt & ps italiæ pene oĩbus nota:& ſic dicta qd̃ ſatur
nus ibi latuerit quã iõ poetæ finxerũt e cœlo,pulſũ qd̃ ita
liã cõſtet eẽ iferiorẽ græcia ubi olimpus ẽ:quo noĩe & cœ
lũ accipimus.Eſt ãt mõs tanta altitudine ut excedat nubes
excedit olympus lege deũ.Re ãt uera iuppiter ſaturnũ e
creta dr̃ pepuliſſe:ſed placet & illud Macro. Saturnũ eſſe
tp̃s:q; ſeneſcẽs ab his pellit̃ q̃ poſtea naſcuntur. Arx mea
col.e.quẽ uulg⁹ noĩe nr̃o.,Nũcupat hæc ætas iãiculũq; uo
cat.Ianiculũ oli antipolis dicebat̃ atq; ut Liuius tradit ur/
bi adiectũ ẽ ñ inopia loci ſed ne qñ ea arx hoſtiũ eẽt.Sciẽ/
dũ ianiculũ eẽ nõ ſolũ collẽ q ẽ ĩ regiõe trãſtyberia ſed oppidũ:qd̃ a iano denoĩatũ Saturnus Ianuſq; concordes cõi
opa ut dixius cõdiderũt ſicuti & ſaturniã ĩ colle ſaturnio q nũc capitolin⁹ dr̃.Feſtus uero ianiculũ dictum exiſtimat
qd̃ p ip̃m popu.Ro primitus ĩ agrũ hetruſcũ trãſierit.Quare porſena rex Hetruſcoꝝ cũ targnios ĩ urbe reſtituere
uellet prĩo ĩpetu ianiculũ cœpit:quẽ regẽ qm̃ Mutius ſua cõſtãtia ab urbe dimouit Mutia porta trãſtyberia ex eo
tradit̃ noĩata.Sũt q legant. Ara mea eſt colli:qd̃ nõ diſplicet.Oñſum.n.mi hi ẽ ĩ ianiculo huius dei ſacellũ cũ ad ur/
bẽ me cõtuliſſem orator miſſus a ſenatu ſanẽſi ad Sixtũ.iiii.Pon.Max.ubi diligẽtiſſime p̃ſcrutat⁹,ſũ q̃cũq; antiq̃tatis
monumẽta cernũt̃.TVnc ergo regnabã patiẽs cũ terra deoꝝ:cũ ſcelera hoĩu; nõdũ e terris deos exceder̃ cõtuliſſet.

Cur ſaturnus e celo pulſus fingitur

Ianiculũ prius dicebatur antipolis

PAV. MAR.

HAc ego:mortuo cameſe iani ſocio aduectum in Italiam Saturnum Ianus ſuſcepit:& cum eo pariter regnauit:
unde poſteri ut Aurelianus ille uectius refert duos eis menſes continuos dicarunt:ut december ſacrum ſaturni. Ia/
nuarius alterius uocabulum poſſideret.Cum autem ſatuuus inter regnandum non comparuiſſet: excogitauit ia/
nus honoꝝ eius augumẽtum ac terrã oẽm ditioni ſuæ parẽtem ſaturniã nũcupauit:arã cũ ſacris cõdidit q̃ ſaturna
lia noĩauit regni ei⁹ tp̃a fœliciſſima:tũ ob reꝝ copiã:tũ qd̃ nõdũ qs ſeruitio:uel libertate diſcrĩabat̃.Dion.ẽt iq̃t ſatur
niã a ſaturno noĩatã italiã & ſaturniũ collẽ:q nũc capitolinus dr̃ & ſat̃niã urbẽ:idẽ ubi.ſũmis laudibꝫ italiã extulit:ſub
didit itaq; miniẽ miꝝ ẽ priſcos hãc terrã opiatos eẽ ſaturno ſacrã:cũ exiſtiarẽt hũc deũ eẽ hoĩbꝫ fœlicitatis oĩs largi
torẽ & p̃fectorẽ.Laudes italiæ a Dion.Ply.Stra.Theodo.& aliis fere ĩnũeris referũt̃ cumulati⁹.Ego memini ſatur
nũ receptũ hac tellure:q̃ſi memini me recepiſſe ſaturnũ hoſpitio ĩ hac terra latia.Erat pul.a.io.celi.re. pepulerat illũ
iuppiter fili⁹ a r̃gno cœleſti:ueꝝ ñ a cœleſti:ſed a cretẽſi regno.Euememerus.n.ĩ hiſto.ſacra refert ſaturnũ ſorte ad
mõitũ:ut a ioue filio caueret:ne eũ regno pelleret:effugiẽdi p̃iculi gr̃a ioui iſidias itẽdiſſe Qd̃ ubi iuppiter reſciuit
patrẽ fugaſſe:armatoſq; iſequẽtes miſiſſe q eũ necarẽt.Saturuũ cũ diu erraſſet uix ĩ italia locũ:quo lateret iueniſſe
Mac.uero cũ tp̃s ſaturnũ dicat:eũdẽ inq̃t a filio pulſũ:qd alid̃ ẽ:quã tp̃a ſeneſcẽtia ab his q̃ poſtea nata ſũt depelli: fa
cit ad hoc illd̃ Hor.trudit̃ dies die nouæq; p̃gũt iterire lũæ.Veꝝ qa italia iferior ẽ q̃ græcia:ĩ q̃ mõs ẽ olĩpus fixere
poetæ illũ ab ætereo olĩpo ad italiã aduẽiſſe.Vñ apd̃ Vir.Prius ab ætereo uẽit ſaturn⁹ olĩpo Arma iouis fugiẽs &
regnis exul adẽptis:uel dicas.CÆlitibꝫ regnis.pulſus a regno p̃r̃no:cũ ip̃e ſat̃nus cæli fili⁹ dicat̃.INDe:h̃ ẽ qd̃ mõ
dicebamus a ſat̃no regionẽ & urbẽ:& gẽtẽ ſaturniã denoĩatã.INde ex eo.Diu mãſit gẽti nomẽ ſaturnia:diu & gẽs
latia & regio ſaturnia dcã.ET terra quoq; ẽ dicta latiũ latẽte deo:& qd̃ i ea terra latuerit latiũ ẽ appellatũ: qd̃ Var.
p̃bar̃ ñ ur̃ cũ dicat latiũ uocari:qd̃ iter mõtes lateat.AT bõa:ñ ſumus adeo & ĩgẽii & iudicii paupis:ut errores ue/
terũ ñ aduertamus Mac.n.aſſerer̃ uelle ur̃ ut paulo añ diximus primũ Ianũ æra ſignaſſe ſub imagĩe ſua bicipiti & na
ui ply.primũ q æra ſignaret Tullũ fuiſſe oñdit:& nũc poeta Ianũ ĩtroducẽs poſteritati aſcribit.Vr̃ ergo ian⁹ p̃m⁹
ñ fuiſſe.& nos cũ Ply.poeta ſẽtiam⁹.AT bõa poſteritas:ip̃i poſteri pii & mẽores meritoꝝ.FOrmauit ĩ ære pup
pẽ ĩ æreo nũmo nauĩ formauer̃.qa naui fuerat Saturn⁹ ĩ italiã aduectus.TEſtificata:ip̃a poſteritas.Aduentũ:ho/
ſpitis dei:ea nota teſtimoniũ p̃hibẽs de ſaturno.quẽ ego hoſpitio ſuſcepi:aliq legũt puppim ſeruauit in ære:nã ab
initio imp̃ſſam poſteritas ſeruauit:melius erit formauit ut ẽ in uetuſtiſſimis codicibus:nam e poſteris fuit. Tullus
rex:q primus æra ſignauit.IPSE ſolũ:ſaturnus cis tybrim & ianuarius trãſtybrim hĩtauere. IPSE: ego. COLui
ſolũ:tellurẽ. CVIus læuũ latus:q̃ſi partem ſiniſtra;. RADit placidiſſima unda tybridis arenoſi:a qua tyberina
abluit:nã q ĩ ea regiõe ẽ:& uertat ſe ad mare ad ſecnmdum curſum fluminis.a ſiniſtra tybrim habet ſic leuum latus
recte dixit. HICubi & in libris de arte:que nũc ſub phœbo ducibuſq; palatia fulgẽt:quid niſi araturis paſcua bo/
bus erãt.ARdua ſil.alta & difficilis acceſſu ſilua.VIrebat:tũc eo tp̃e hic.VBI nũc ẽ ro.ubi nũc ẽ ea urbs q̃ toti orbi

ſpitat &. TANta res:q̃ta ē ipa roma:aut locus ī quo cōdita ē. ERAnt paſ.paucis bob⁹:qa uix pauci ſatis erant: aut qa paupes colōi,paucos hēbāt boues. ARA mea:aliq legūt arx mea collis erat:melius ara mea ē colli:nā fidē facit uerbis ſuis:quod ſacellū ſuo numini dedicatum adhuc extet in eo colle quem incoluit:& qui ab eo ianiculus nuncupatur. ARA mea eſt col.quaſi habeo aram in eo colle. QVEM collem. VVLgus nuncu.no noſtro ap/pellat a meo noie. ET hæc ætas uocat ianiculū:qa ñ mō ueteres:ſed q nūc uiuūt ianiculū dicūt:& nro quoq꜅ tpe mōs ianiculus dr̄ ubi ē tēplū diui onophrii:clarꝝ tū ipa religiōe:& hoīum freq̃ntia. Tū ēt Antonii cāpani iunioris fratris mei ſepulchro:quē ſi i maturiorē ætatē fata ꝑuexiſſent:ſuo carmīe ātiquorꝝ poetarꝝ famā adeq̃ſſet:ſꝫ fortuna bōis iuidēs eū nobis i ipa adoleſcētia ſurripuit. TVNC:eo ergo tpe i terris regnabā cuꝫ iter hoīes dii erāt. TVNC:eo tpe. EGO regnabā:cū terra eſſet patiēs deorꝝ:eo tpe quo terra poterat ſuſtinere deos:hoc ē anq̃uā ab hoīum ſceleribus pellerent̃. ET numīa mixta eēnt.ſ. HVMAnis locis:metonymiæ ſpēs ē:nā qd̃ tenet ꝑ eo qd̃ tenet̃:hoc ē locū ꝑ locato.& .d.cū dii eēnt hoībus īmixti. Nōdū iuſticiā:regnabat tūc ianus.nōdū mortalium ſcelera iuſticiā ex orbe fugaſſent.cū oēs iuſti ſuapte natura eēnt:neq꜅ arma uſq̃ fabricarentur. NONdum:nō ad/huc. FACinus mortale:ſcelera mortalium interdum facinus in bonam partem accipitur:ut egregium facinus & clarum facinus & ſimilia. FVGArat iuſtitiam:pepulerat ex orbe aſtream ipſam:quæ iuſticia dicitur.

Nondum iuſtitiam facinus mortale fugarat
  Vltima de ſuperis illa reliquit humum
Proq꜅ metu populū ſine ui pudor ipē regebat
  Nullis erat iuſtis reddere iura labor.
Nil mihi cum bello:pacem poſteſq꜅ tuebar.
  Et clauem oſtendens hæc ait:arma gero
Preſſerat ora deus:tūc ſic ego noſtra reſoluo
  Voce mea uoces eliciente dei.
Cum tot ſint iani:cur ſtas ſacratus in uno
  Hic ubi iuncta foris:templa duob⁹ hēs:

ANT. FAN.

ꟸVLTIma de ſupis illa reliquit humū:Ipſe alibi & uirgo cæde madētes ultima cæleſtiū terras aſtrea reliquit. Vir.i Geor. Extrema ꝑ illos iuſtitia excedēs ter/ris ueſtigia fecit. ET clauē oñdēs hæc ait arma gero. Quia ē portarꝝ cuſtos ut dixius. Vñ & Portunus cla/uē tenere māu fingebat̃ q꜅ deus putaret̃ eſſe portarū. Cū tot ſint iani cur ſtas ſacratus in uno. Quærit cur iano uno tm̃ i tēplo Romāi rē diuinā faciāt cū multa eius dei tēpla i urbe ſint. HIC Vbi iuncta foris tēpla duobus hēs. Aedes iani cæleberrima:quā ſcri. Liuius Numa fecit ad īfimū argiletū ut apta bellū:clauſa pa/cē ſignificaret fuit īter duo fora:boariū uidelicet & piſcariū apd̃ tyberi: Vñ ait Varro:Ad ianū forꝝ piſca/riū uocāt fuit i hac æde ſimulachrū iani uetuſtū q̃dem ſed qd̃ artificio placere poſſet. Ply. Fuiſſe āt ſtatuariā artē familiarē Italiæ quoq꜅ & uetuſtā īdicāt Hercules ab Euādro ſacratus ut ꝑdūt in foro boario qui triūphalis uocat̃ atq꜅ p triūphos ueſtit̃ hitu triūphali ꝑterea ianus gēinus a Numa rege dicatus:q pacis belliq꜅ argumēto colitur. Hæc imago ut inquit Ser. trāſlata ē ad trāſitoriū forꝝ poſteaq̃ captis phaleris ciuitate thuſciæ inuentum ē ſimulachrum iani cum frontibus quattuor & unum templum quattuor portarum eſt conſtitutum ut diximus ſupra. Multa hoc loco præterire libet:quorꝝ partem explicamus ptē dicturi ſumus ptē omittimus faſtidio ꝑcētes.

Cur iano uno tātū in templo cū plura ſint ſacrificant

Iani ædes ubi fuit

PAV MAR.

ꟸVLTIma.illa:aſtrea ſeu iuſticia. DE Superis:ultima ex omni deorꝝ cæleſtiū nūero RELIquit humū:hoc ē deſeruit terras.cœlūq꜅ aſtrea petiuit:& in meta. Vltima cœleſtiū terras aſtrea reliquit. tādiu.n.in orbe fuit: q̃diu ſine ſcelere uixit mortale genus. Iuſtitiā q̃ & uirgo dr̄ hyginus iouis & themidis filiā dicit. Aratus aſtrei & auroræ: q̃ eodē tpe fuerit cū aurea ſecula:& eorꝝ principē fuiſſe demr̃at q̃ pp diligētiā & equitatē:iuſtitiā appellatā neq꜅ il lo tpe ab hominib⁹ exteras natiōes bello laceſſitas eē neq꜅ nauiglo quēq̃ uſū ſed agris colēdis uitā agere cōſueuiſ/ſe.ſed poſt eorꝝ obitū qui ſunt nati:eos minus officioſos magis auaros cœpiſſe fieri. Quare minus iuſtitiā inter homines eē uerſatā. Deniq꜅ cām ꝑueniſſe uſq꜅ cordū diceret̃ æneū genus hominū natū eſſe.itaq꜅ iā non potuiſſe pati āplius & ad ſidera uolaſſe. Vñ apd̃ aratū a germāico traductū. Deſeruit ꝑpere terras iuſtiſſima uirgo. Et cœli ſortita locū:q̃ ꝑximus illi. Tardus in occaſum ſequit̃ ſupra plauſtra bootes. Criſpus āt ut teſtat̃ Gellius iuſtitiæ imaginē effingēs os & oculos:uultūq꜅ ſeueris:atq꜅ uenerādis coloribus depinxit. Virginali aſpectu uehemēti: & formidabili:luminibus oculorꝝ acerbis neq꜅ humilis:neq꜅ atrocis:ſed reuerende cuiuſdam triſtitiæ dignitate. Ex huius imaginis ſignificatiōe:intelligi uoluit iudicem iuſtitiæ oportere eſſe grauem ſanctum.ſeuerum:incorruptū inadulabilem. Contraq꜅ improbos:nocenteſq꜅ immiſericordem atq꜅ inexorabilem erectumq꜅:& ardum ac po/tentem ui & maieſtate æquitatis ueritatiſq꜅:terrificum &c. IPSE pudor:quaſi cum unuſquiſq꜅ turpe ſibi duceret peccare. IPSE pudor:qui ſemper rationem habet honeſti. REGEbat populum: in ſumma.ſ. laude honeſtatis PRO metu:loco metus ſupplicii.multi.n.metu ſupplicii non delinquunt. AT illi nonnullo metu : ſed pudore tantum quæq꜅ turpia uitabant. SIVE ui:quaſi cū nullis uiribus cogerentur pudore tantum non delinquebant. NIL mihi cū bello:eo tpe ñ erā ego bellis ꝓpoſitus ego bellis ꝓpoſitus:uti nūc qui i bello aperior. TVEbar pa/cem & poſtes:defendebam pacem cui præeram:& ſeruabam ianuas. ET OSTENdens clauem:ut ſæpe dixi/mus cum claui figurari:& ſunt hæc uerba poetæ. AIT:ianus.ſ. HÆC arma gero: quaſi hanc ſolum clauem:pro armis gero non enim mihi ſunt bellica inſtrumēta:quoniā deo pacis armis nō opus eſt. PRESſerat:ubi tacuit Ianus poeta ſciſcitat̃ cū plura ſacella habeat. Cur uno tātū in loco ſibi ſacra fiant. DEVS:Ianus. PRESſerat ora: iam tacuerat:& ora clauſerat. TVNC ego ſic reſoluo noſtra:apio mea ora & ita loquor. VOCE mea elicien/te:prouocante. VOCES dei:uerba iani:nā ſciſcitāti mihi reſpōdebat ille.ſic eliciebam eius uoces. CVM ſint tot iani:tot ſacella tibi iano dedicata. Cur ſtas ſacratus in uno:cur uno in loco ſacrata eſt tua effigies & ſacrificia tibi fiunt. HIC ubi habes templa iuncta duobus foris:ubi eſt templum tuum:quo in loco terminantur duo fora. Romanum & boarium: &.n.ut ſuperius diximus. Iani tēplū ad infimū argiletū numa cōdiderat.eratq꜅ ſua cliuo ca/pitolino ad uelabrū ubi & nūc ſunt q̃ttuor illi ingētes & marmorei arcus:in quattuor mūdi partes reſpicientes.

ibi quoq; & tẽplũ diui georgii ad uelabrũ: ſic.n.iſcribit᷑.cumq; ſciamus ad uelabrũ fuiſſe tẽplũ Iani illic eſſe affirmãdũ ẽ: ubi ea fora terminabant᷑ eſt eniꝫ illic archus ſeueri ptinacis.cũ bouũ ſimulachris: teſtat᷑ q; illinc incipe foꝶ boariũ & qđ ulterius i uiã nouã ꝓtendebat᷑.erat foꝶ romanũ cui iunctum erat foꝶ Cæſaris: ab auguſto cũ æde martis ultoris dedicatis.de quibꝰ foris dixĩus in prĩcipio tertii libri triſtiũ.. Verũ q̃ ad tybrim uergebat erat forũ piſcariũ.nã inquit Varro ſcđm tybrim ad ianum foꝶ piſcarium uocãt.recte ergo dixeris duobus foris: aut romano & boario aut boario & piſcario.nam hæc duo erant iunctiora.

Ille manu mulcẽs ꝓpexã ad pectora barbã
Protinus œbali rettulit arma tatii:
Vtq; leuis cuſtos armillis capta ſabinis:
Ad ſummæ tatios duxerat arcis iter.

ANT. FAN. ¶PROtinus oebalii retulit arma taci: Oebalia ipſa ẽ laconia dicta a rege Oebalo Argolii filio quẽ Lactantius grammaticus Laconũ regem fuiſſe teſtat᷑. unde
Oebalia Iacones Oebali & Oebalidæ dicunt᷑: Statius De caſtore & polluce oebalidæ fratres. Oui. de Helena: Et pars oenonẽ ſummos tenuiſſet ĩ annos. Si nõ oebalia pellice læſa foret. Sed quia conſtat Sabinos uelle Lacædemoniorum ſe fuiſſe coloniam ut Plutarchus teſtatur in Numa. Sunt.n. Sabini gens antiquiſſima indige
Sabini næ & aborigenes quos nuncupabant Græci ut ait Strabo Samnitas: alii uero Laconas: ideo autor. T Tatiũ oebalium dicit qui e curibus oppido Sabinorum Romam excitus eſt. Lege Dionyſium Halicarnaſſeum: qui ubi loquitur de origine Sabinoruꝫ refert multa ei gẽti fuiſſe iura lacõica. VTq; leuis cuſtos armillis capta ſabinis:
Tarpeia uirgo AD Summæ tatios duxerat arcis iter: Tarpeia Spurii tarpei filia qui Romanæ arci præerat cum ſabini ob raptas bellũ aduerſus Romulum ſumpſiſſent & Romæ propinquarent aquatum profecta extra mœnia in hoſtes incidit ei. T. tatius optionẽ muneris dedit ſi exercitum ſuum in arcem produxiſſet: illa petiit quod in ſiniſtris illi manibus gerebant uidelicet annullos & armillas: quibus doloſe repromiſſis ſabinos in arcem produxit: ubi clypeis & annulis in eã coniectis uirgo obrupta eſt ut Plutarcho placet: quæ ibi ſepulta tarpeiæ ſedi nomen dedit. Additur fabula ꝙ exercitui ſabinorum urbem inuaſuro ianus ſubita feruidarum aquarum iundatione iter clauſerit unde meruit templum. Quanq̃ & quod de armillis dicitur pleriq; fabuloſum exiſtimãt & tarpeiam auro corruptam armis necatam dicunt uel ut ui capta arx uideretur uel prodendi exempli cauſa ut inquit Liuius ne quid uſ q̃ fidum proditori eſſet. Legimus autem poſt arcem ab ea uirgine proditam cantuꝫ fuiſſe ut ærei cardin[illegible]rẽt quorum ſtridor poſſet aperta oſtia omnibus indicare. Sane armillæ quæ græcæ ψελλια dicuntur [illegible]mẽta ſunt proprie humerorum brachiorumq; licet interdum aliis quoq; partibus corporis tribuantur. Fe[illegible]rmillas ex auro quas uiri militares ab imperatoribus donati gerunt dictas eſſe exiſtimant ꝙ antiqui hu[illegible]os cum brachiis armos uocabant. Vnde arma ab his dependentia ſunt uocata. Srabo: Aurea illis ſunt geſtamina collo q dẽ torques manibus autem & lacertis armillæ Propertius atq; armillatos colla moloſſa canes. Dicebãtur & calbei armillæ quibus triumphantes utebantur teſte feſto quibuſcunq; ob uirtutem milites donabantur Armillaꝶ
Spinter armillum uero genus quo mulieres utebantur brachio ſummo ſpĩter uocabatur. Armillum uero ſi dixeris ſignificabis uas uinarium in ſacris dictum quod armo.i.humero deportetur.
PAV. MAR. ¶ILLE manu: & ſequuntur uerba iani uſq; ad. xvi. uerſum refertq; cauſam huius rei de qua ſciſcitatus eſt poeta ad bellũ ſabinũ: cum hoſtes irrupturi fuiſſent ſua ope repulſi. De quo ita Macrobius cuꝫ ianum patutium: & cluſium dicat: quod bello pateat pace claudatur: cum bello inquit. Sabino raptarum gratia commiſſo romani portam ſub radicibus collis uiminalis: quæ ex euentu ianualis uocata eſt claudere feſtinarent: quia in ipſam hoſtes irruebant. Poſtq̃ clauſa eſt. Mox ſponte patefacta eſt: cum iterum ac tertio contigiſſet: armati plurimi pro limine: quia claudere nequibant cuſtodes ſtetere. Cum ex altera parte acerrimo ꝓlio certaretur ſubito fama pertulit fuſos a tacio noſtros. q̃ ob cauſam romani: qui aditũ tuebantur territi profugerunt. Cum ſabini per portam patentem irrupturi eſſent fertur ex ede iani per hãc portã magnaꝫ uim torrentium undis ſcatentibus erupiſſe: multaſq; per duellium cateruas: aut exuſtas feruenti aqua: aut deuoratas rapida uoragine depiſſe. Ea re placitum ut belli tẽpore uelut ad urbis auxilium profecto deo fores reſerarent᷑. Hæc Macro. At nos mirabamur olim quo pacto diceret portam ſub radicibus collis uiminalis: cum uiminalem collem longe & ab æde Iani: & a monte tarpeio diſtare putaremus: in quo cum præceptoribus nr̃is errabamus qui dum loca urbis perſcrutabant᷑ ſeipſos & alios quoq; decipiebant. Is.n.ẽ collis uiminalis. quem putabamus parteꝫ exquiliaꝶ eẽ: ubi ſunt eq marmorei: phidiæ & praxitelis opa & termæ conſtãtinianæ: in cuius radicibus extant ipſa excelſa traiani palatia & eiuſdẽ fora. Quæ quidem loca exiguo ſpatio a montibus capitolino: & palatino diſiungunt᷑: ibi eam portã fuiſſe conicer̃ debemus & licet non illi iunctus: tamen ex æde ſua uſq; ad illam ianus aquas eiaculatus eſt: & ut conſtet illum eſſe uiminalem inuenimus nuꝑ plures tabulas & publicas ſcriptas quingentis iam antea ianis cum inſcriptione in alta ſemita in colle uiminali & regione caballoꝶ eamq; eſſe altam ſemitam: quæ ꝑ eum collem tendit compertum habemus: & ibi etiã ſunt ipſi caballi: haberẽ & alia plura: quæ ad huiuſcemodi confirmationem afferre poſſem. Sed longius q̃ oportet oratio progrederetur. Quod ſi qui ita non ſentirent. Satis ſit unius Pomponii noſtri auctoritas: uetuſtatis diligentiſſimi indagatoris: & de hac re idem quod ego ſentientis: ſed hæc hactenus. ILLE: ianus MVLcens manu barbam ꝓpexam: longam ſeu longe pexam. PROtinus: continuo. RETVlit arma: bella & arma ipſa. TATI œbali: tatii regis ſabinoꝶ. œbalus n. unde œbalia dicte cretẽſi teſte rex laconiæ filius fuit Arguli filii Amydatis: & a ſe ꝓuinciã illam œbaliã dixit: ex qua ob duritiã legum lycurgi Dionyſius plures exceſſiſſe refert: deueniſſeq; in agros pomentinos. Locum in quo primum conſtiterant. Feroniam ab æquora latiõe nominaſſe. Fanumq; conſtruxiſſe feroniæ deæ. quam detractione litteræ feronam uocarunt. Inde ꝓfectos quoſdam eoꝶ eſſe cohabitatores ſabinis factos: ac ꝓpterea multa eſſe ſabinoꝶ iura laconica. Maxime autem bellica ſtudia. Tenuitas uictus: & in omnibus uitæ officiis durities: hæc ille: ſed de ſabinis alias: ergo tati œbali ſabini:

ab ipſis laconibus illuc ꝓfectis. Et Tacius ipſe poſt raptas a Romulo ſabinas romanis bellũ ĩtulit. VT q; leuis & retulit ianus. VT Leuis cuſtos: tarpeiaq; cuſtodie arcis ꝑerat. CApta armillis ſabinis: capta cupidĩe ſabinarũ armillarũ. DVxerat tacios: tacii militãs ipſos ſabinos qui ſub eo militabãt. AD iter ſũmæ arcis: ad uiã qua in ar cẽ capitolinã aſcẽdebat. TARpeia: Tarpei filia: cui⁹ ſupra meminimus armillas: q̃ ornaméta ſunt ſabinoꝝ bra chioꝝ hñdi cupiditate ſabinis romanã arcẽ ꝓdidit. iõ leuis cuſtos dixit: qa pro re uili magnã ꝓdidit: alii dicunt captã ornamẽtis aureis & anulis: q̃ in ſiniſtris brachiis ſabini geſtabãt. alii auꝝ petiiſſe ueſtalem & nõ armillas: armillæ ſunt ornamẽta uiroꝝ: q̃ in ſiniſtris brachiis ferebant: ſic dicta ab armis. i. humeris: ĩde armillũ: põpe io teſte uas uinariũ in ſacris. Verũ ipſa uirgo cũ ꝓmiſſa peteret ſabinis ſcutis ibidẽ eſt obruta: & ab ea tarpeius mons dictus. Sed poeta ſimul: cuius Plutarchus meminit ꝓrſus ĩſanire credit: exiſtimãs nõ ſabinis: ſed Celtis tar peiã capitoliũ ꝓdidiſſe cũ eoꝝ regẽ depiret ſic ait. Dum capitolinũ colet tarpeia collẽ Galloꝝ exardens regem tũc hoſtibus urbẽ ꝓdidit: & patrias euertit ꝑfida ſedes. Nec multo poſt inquit. Aborei celteq; ſimul populoſa iu uẽtus. Hãc fluuio ĩmerſa ſpectata cæde piarunt. Inſup horrentes clypeo atq; arma ruentes. ANT.

Inde uelut nũc eſt per quẽ deſcẽditis, inquit

Arduus in ualles per fora cliuus erat:

Et iam contigerant portam: ſaturnia cuius

Dempſerat oppoſitas inuidioſa feras:

Cum tãto ueritus cõmittere numine pugnã

INDE uelut nũc eſt p quẽ deſcẽditis inqt. ARdu us in ualles per fora cliuus erat. Cliuũ publicũ dicit p quẽ deſcẽdebat a capitolio in boariũ & piſcariũ fo rũ. De hoc Varro. Cliuus publicus ab ædibus plebei publicis qui eũ publice ædificarit. Hinc cliuus & pu blicus & publicius recte dr̃. Publicius aũt qd̓ publicii ædiles plebis cũ cliuũ faciẽdũ ſternẽdũq; curauerint Hi ſunt de qbus legimus in qnto hui⁹ opis libro. Ple bis ad ædiles ꝑducta licẽtia talis publicios. Ab his cli uus de quo nũc agit publicii nomẽ accepit ut a publio publius: a coſtonio coſtonius. Vñ illud eſt: Parte locãt cli uum q tũc erat ardua rupes. Vtile nũc iter eſt publiciũq; uocãt. Mẽdoſũ igit eſt illud Varronis qd̓ ſcripſimus ſupra & ſic legẽdũ. Cliuus publicius ab ædilibus plebei publiciis q eũ publice ædificarũt. Simili de cã publius & Coſtonius qd̓ ab his uiris dñr ædificati. Vbi notãdũ plebei genitiuũ eẽ ab eo qd̓ eſt plebes cuius meminit Pri ſcianus & publicios ꝓpria eẽ duoꝝ noĩa: qui uti ſors tulit ſimiliter noĩati eodẽ ãno ædiles fuere: quo populo ro m[illegible] ſũ eſt ut mulctaticiæ pecuniæ quã hi pepẽdiſſent qui pecora in publico ſaltu pauerãt altera pars in ludos flora[illegible]ſferret ex altera uero pte cliuus ſterneret q publicii nomẽ accepit. Ac ne qs forte dubitet publicios ꝓ pria[illegible]i fuiſſe noĩa expẽdat diligẽter ea uerba Varronis q̃ ſubiecimus ut rei ueritas eluceſcat ubi qui grãma ticẽ no[illegible]orat & demõſtratiui uim ꝓnoĩs fateat neceſſe eſt uti publiũ & Coſtoniũ ſic & publicios ꝓpria uiro rũ eẽ noĩa. Legimus ſane apud Macrobiũ in primo ſaturnalioꝝ tribunũ plebis publiciũ noĩatũ: ut illud quoq; in litteris inuenio q cum multi occaſione ſaturnalioꝝ p auaritiã a cliẽtibus ambitioſe munera exigerẽt idq; onus tenuiores grauaret Publicius tribunus plebis tulit ut nõ niſi cerei ditioribus miſſitarent. Quin & publicia inue nio fœmininũ ꝓpriũ nomẽ. Pli. li. xxxiiii. naturalis hiſtoriæ bonorẽ eius habuit e diuerſo Amnius fecialis eque ſtrẽ ſtatuã cõtra Iouis ſtatoris ædẽ in ueſtibulo ſupiore domus Valeriæ fuiſſe Publiciæ cõſulis filiæ eãq; ſolam fuiſſe tyberimq; trãſnatauiſſe. Cliuũ Publiciũ nõnulli tradiderũt porrigi ad ſubliciũ pontẽ. Nos hi ſumus qbus diuinare nõ placet ac tradere ĩcerta pro certis ubi ꝓbati ſcriptoris deſiderat auctoritas. Et iã cõtigerãt portã ſaturnia cuius Dẽpſerat oppoſitas ĩuidioſa feras Sub radicibus collis uiminalis porta erat: q̃ poſtea ex euẽtu ia nualis uocata eſt ut inqt Macrob. Ea poſtq̃ a romanis clauſa mox ſpõte patefacta eſt. Cũq; iterũ ac tertio idem cõtigiſſet armati plurimi pro limĩe qa claudere neqbãt cuſtodes ſteterũt. Cũq; ex altera pte acerrimo ꝓlio cer taret ſubito fama ptulit fuſos a Tatio romanos. Quã ob cãm q aditũ tuebant territi ꝓfugerũt. Cũ igit Sabi ni ut idẽ Macrobius ſcribit p portã patẽtẽ irrupturi eẽnt ferũt ex æde iani p eã magnã uim torrẽtiũ undis ſca tẽtibus erupiſſe multaſq; p duellũ cateruas aut exuſtas feruẽti aq̃ aut deuoratas rapida uoragine periiſſe. Ea re placitũ eſt ut belli tpe uelut ad urbes auxiliũ ꝓfecto deo fores reſerarent. Eiuſdẽ porte meminit Varro his uer bis. Tercia eſt ianualis dicta ab iano & iõ ibi poſitũ ſignũ & ius inſtitutũ a põpilio ut ſcribit in annalibus Piſo ut ſit aperta ſemper quum bellum ſit. Saturnia iuno quum dicitur poſſeſſiuum eſt pro patronymico. Hæc Sa binis fauebat infenſa Romanæ felicitati: quam audierat excidio fore Carthagini.

INDE: ex ea arce. ERAT Cliuus in ualles arduus. erat deſcenſus difficilis. nam arduum dicimus altum & difficile. Vnde in metamorpho. ardua prima uia eſt quod erat alta & difficilis aſcenſu. Et cliuus: magnus infle xus: κλινω: quod eſt inclino. eratq; & Cliuus Capitolinus: & cliuus publicus. Varro trium cliuorum memi nit: publici: publii: & cuſtonii: & inquit cliuus publicus ab ædibus plebei publicis: qui eum publice ædificarit. Si mili de cauſa Publius: & Coſtinius: quod ab his uiris dicuntur ædificati. deinde Varro uidetur addere quartũ. Cum ſubiungat Cliuus proximus eſt ad florales uſus: uerſus capitolium uerus quod ibi ſacellum iouis: iunonis: mineruæ. IN VALLES: quæ ſunt inter eos montes. Tarpeium & palatinum & auẽtinum. PER FORA: Romanum boarium piſſarium. VELVT Nunc eſt: quia nunc quoq; eſt ipſe cliuus. PER Quem deſcen ditis: e capitolio ſcilicet in ualles: & in ipſa fora. ET IAM contigerant portam iam uenerãt ſabini magno im petu ad portam ſub radicibus uiminalis: ut inde ingredientes arcem aſcenderent. CVIVS: portæ. SATur nia: inuidioſa: iuno quæ ſummo odio troianos inſectata eſt ſic & romanos ab illis progenitos. Dempſerat fe ras oppoſitas. remouerat uectes: & obices quibus clauſa tenebatur porta. illa autem eam aperuit uerum q hu mana ratione caret ad numen refert: nam ut diximus. Ter ſua ſponte porta patefacta eſt. Cum tanto ego ue ritus: non hic ad timiditatem: ſed ad reuerentiam ſpectat. COMMIttere pugnam cum tanto numine quaſi propter reuerentiam nolens ego manus conſerere cum iunone quæ portam aperuerat.

FAN. Cliuus Publicus Plebes. Plebeia PAV. MAR.

Ipſe meæ moui callidus artis opem:
Oraq;(qua pollens ope ſum) fontana recluſi
Sumq; repentinas eiaculatus aquas:
Ante tamen madidis inieci ſulphura uenis:
Clauderet ut tatio feruidus humor iter:
Cuius ut utilitas pulſis percepta ſabinis
Quæ fuerat tuto reddita forma loco eſt:
Ara mihi poſita eſt paruo cõiuncta ſacello:
Hæc adolet flammis cum ſtrue farra ſuis.
At cur pace lates. motiſq; recluderis armis.
Nec mora quæſiti reddita cauſa mihi eſt:
Vt populo pateant reditus ad bella ꝑfecto,
Tota patet dempta ianua noſtra ſera:
Pace fores obdo; ne qua diſcedere poſſit.

ANT. ¶IPSE Meæ moui callidus artis opem: Aperire & claudere ars iani eſt. Vnde ora fontium a ſe recluſa ſubiun
FAN. git. Ante tamẽ madidis inieci ſulphura uenis. Varro autor eſt ad ianum geminum aquas calidas fuiſſe uñ Lau
Lautole tole a lauando ut eidem placet nomen acceperunt. Eſt aũt natura ſulphuris excalefaciens & concoquens teſte
Igneæ Plinio ſentiturq; eius uis & in aquis feruẽtibus neq; alia res facilius accendit. Vnde apparet ignium magnam
Sulphuris natura. uim ſulphuri ineſſe. Ara mihi poſita eſt paruo coniũcta ſacello. Sacello ut feſto placet ſunt loca diis ſacrata ſine
tecto. Hæc adolet flammis cum ſtrue farra ſuis: adolere uerbum eſt ꝓprie ſacra reddentium autore Nonio qđ
ſignificat uotis uel ſupplicationibus numen auctus fa
Sacella. cere. hic aũt eſt urere: ut uerbenaſq; adole pingues. Sa
Adolere. ne ſtruem in ſacris diuerſarum rerum congeriem uo
cant ut farris tritici. hordei. fabe ſeminis rapicii. thu
Strues. re ac uino additis: quæ Strue ante meſſem iano ioui
& iunoni rem diuinam faciebant. Sed eſt & Strues
Strufertarii. libi genus autore Feſto unde qui fertum & ſtruẽ ad
ſacra ferebãt Strufertarii dicebant de Strue iani Ca
tonis hæc uerba ſunt. Priuſq̃ porcã fœminã imola
bis iano ſtruem cõmoueto ſic. Iane pater te hac ſtrue
cõmouenda bonas præces: præcor uti ſies uolens ꝓ
pitius mihi liberiſq; meis domo familiæq; meæ. Itẽ
poſtea uinum iano dato ſic: Iane pater uti te ſtrue cõ
Farre iãorẽ diuinã faciebant mouenda bonas ꝑces bene precatus ſum eius rei er
go macte uino inferiori eſto. Cõſueuiſſe aũt iano far
re rem diuinã fieri dubiũ nõ eſt. Iuuenalis. Quædã
de nũero lamiarũ ac nõis alti cum farre & uino ianũ
ueſtãq; rogabat. Id numa docuit nõ eſſe purum niſi
torreret: Itaq; in ſacris bis toſtũ erat qm̃ & ante fue
rat igne purgatum & tunc urebat. Vnde nihil affe
Farreum. rũt q ꝑ farra & ſtruẽ accipiũt farra cũ culmis. A far
Farraceæ re farreum deducit libi genus ut Feſtus tradit q apud maiores nr̃os in maiore ꝑcio hẽbat. Item farraceæ quo
nomine legitima matrimonia uocabant & diffarre acio ſacrificii genus quod inter uirum & mulierẽ fiebat far
reo libo adhibito. At cur pace lates motiſq; recluderis armis. cauſæ a nobis ſuperius explicatæ ſunt.

PAV. MAR. ¶IPSE Callidus: prudens & aſtutus. Moui opem meæ artis: ſuccurri romanis ea arte qua poteram. ORAq; recluſi: aperui. ORA fontana: ora fontium: hoc eſt ipſas aquarum ſcaturigines. QVA ope ſuꝫ pollens quæ potentia præ cæteris ualeo: pollere: ſplendere: pollet ea ope ianus: quia exitus & introitus deus eſt. Sum eiaculatus: longe eieci. AQVAS repentinas repente ſcaturientes: nam ut diximus magna uis aquarum feruentium ſubito ni aduerſos hoſtes eripuit. ANTE tamen: ſcaturgini ipſarum aquarum ſuppoſuiſſe ſe ſulphura dicit: ut eſſet humor feruens: quo magis hoſtes obrueret. Tamen anteq̃ ipſa aqua erumpet. SVBIECI Sulphura uenis madidis: ipſis aquarum meatibus & uenis undis unde ſcaturiunt ſuppoſui ſulphur: cuius natura ut Plynius teſtat excalefacit: & coquit eius uis in aquis feruentibus ſentitur. VT Humor feruidus aquæ feruens. CLAVDERET iter tacio: includeret iter Sabinorum regi: ne ingredi poſſent aquæ calidæ ſcaturientes plerunq; ſulphureuꝫ odorem ſapiunt. quoniam per uenas ſulphuris tranſeunt. unde eſt illud Ply. Aquæ tales ſunt: qualis terra per quam fluunt: quales ue herbarum quas lauant ſucci. Sulphuris autem genera eodem Plynio teſte quattuor eſſe conſtat: uiuum quod græci ακηρον uocant. Alterum genus glebam fullonum appellant. tantum in officinis familiarem. Tertium Egula uocatur cui tantum uſus eſt ad ſufficiendas lanas quoniam candorem tantum mollitiemq; confert. Quartum cautem ad lycnia maxime conficienda λυκνια candelabra. Cuius ut utilitas: cuius aquæ ut poſtq̃. Vtilitas eſt percepta pulſis ſabinis. poſteaq̃ romani ꝑcepere ipſius aquæ utilitatem: quia ea ſabinos pepulerat. FORMA: hoc eſt ipſius loci facies. QVÆ Fuerat prius: ſcilicet q̃ id fieret. EST Reddita loco tuto: reſumpſit priorem formam locus cedentibus aquis. TVTO: quia hoſtes erãt fugati inde. ARa mihi romani hac ope iam ſeruati eo in loco unde eruperant aquæ aram templo iunctã dedicauerunt. Ara eſt poſita: erecta. MIHI: numini meo. CONiuncta paruo ſacello: ædiculæ meæ ex æde iam eruperat aqua ut diximus. HÆC: ara. ADOLET: urit. SVIS Flammis farra. nam ut diximus: farre & ſale iano ſacrificabatur. CVM ſtrue: farra & ſtrues iano offerebantur. ut Cato aſſerit. eſt enim ſtrues libi genus: quod addebatur in ſacris & ſuperius imponit libum farraq; mixta ſale. AT CVR: querit nunc poeta cur pace cludatur. bello pateat: quod ſuperius quoq; diximus. AT CVR PACE LATES: cur cluſus es: quaſi cur clauſum eſt templum tuum tempore pacis Et recluderis aperiris. MOTIS ARMIS: cum arma mouentur ad inferenda bella. NEC mora: nulla facta eſt tardatio. EST Reddita mihi cauſa quæſiti: ſtatim ianus reſpondit: & propoſitæ quæſtionis rationem reddidit. VT POpulo: bello inquit ianus patere: ut pateat militiæ reditus pace claudi tur: ne pax ipſa diſcedat: quæ ad hæc faciant ſuperius dictum eſt: & quo tempore clauſus fuiſſet: & regnante Numa & poſt primum bellum punicum. & poſt bellum actiacum ſub Auguſto. TOTA ianua noſtra: ianua noſtri templi. PATET: aperta eſt tpe belli. DEMPta ſera: amotis uectibus & obicibus. Vt reditus pateat: ſit aptus. POPVLO ꝑfecto ad bella romanæ militiæ quæ in bellum ierit. PACE: cum eſt pax. OBDO fores: claudo uectibus: ſe obicibus ianuas & te. peſſululum hoſtio obdo: quaſi peſſulo hoſtium claudo. Neq; ne ulla ex arte poſſit diſcedere ipſa pax.

ANT. FAN.

Cur pace iani téplũ clauditur. Pax ſub auguſto. Germanicus.

CÆSAR eoq; diu numine clauſus ero. Numine cæſaris auguſti poſt bellũ Actiacũ pace mariq; parta: de q̃ inqt Strabo. Nunq̃ igiẽ tãta pacis facultas tãtaq; bonoꝝ copia Romãis & eis ſocietate fœderatis affuit quantã cæſar ſuppeditauit Auguſtus. Numine ẽt tyberii germanici & druſi cæſarũ pacẽ retẽtã accipe poſſumus: quam idẽ ſcribit Geographus tpibus ſuis ſucceſſorẽ Auguſti p̄ſtare tyberiũ nec minus eius filios Germanicũ Druſumq; ſuã genitori nauãtes operã. VESTRI germanice cã triũphi: Germanicus teſte Suetonio miſſus ad exercitũ in germaniã morte Auguſti nũciata legiões uniuerſas iperatorẽ Tyberiũ recuſantes & ſibi ſũmã reip. deferẽtes cõpeſcuit atq; hoſte mox deuicto triũphauit. Cũ eni cheruſci tres romanoꝝ militũ legiões cũ impatore Quĩtilio Varro fractis fœderibus p inſidias obtruncaſſent a germanico domiti pœnas luerũt eiq; triũphũ clariſſimũ p̄buerũt in quo una cum aliis uiris illuſtribus ductus eſt Semigũtus cheruſcorũ ductor. Hãc germanici uictoriã ali aſq; glorioſiſſimas q̃s nũc p̄terimus nõ puduit Tyberiũ ceu dãnoſas rei: icrepare p̄claraq; facta eius pro ſupuacuis eluere uſq; adeo Germanico obtrectauit tradiderat famulas tam tibi Rhenus aquas: poetice germanos ait a germanico in iugum redactos: rhenus enim galliam diuidit a germania.

Cæſareoq; diu numine clauſus ero:
Dixit & attollens oculos diuerſa uidentes
Aſpexit toto quicquid in orbe fuit:
Pax erat: & ueſtri germanice cauſa triumphi
Tradiderat famulas iã tibi rhenus aquas:

Rhenus.

PAV. MAR.

ET DIV ero clauſus numĩe cæſario ſub iperio cæſarũ: diu ſub eoꝝ auſpicio clauſuꝫ erit tẽplũ meũ. nã pace terra mariq; parta ianũ q̃rinũ clauſerat auguſtus. DIXIT: ianus. ET Attollẽs oculos: q̃ſi in altũ reſpiciẽs. VIDENTES diuerſa: diuerſas p̄tes & a pectorẽ: & a tergo ãteriora & poſteriora. ASPExit q̃cq̃d fuit i toto orbe: totũ orbẽ: & q̃ in orbe erãt. PAX erat o germanice: erat pax cũ hæc ſcribebã: aut cũ ita mecũ loq̃ret ianus. ET rhenus: fluuius q ex alpibus labẽs diuidit galliã a germanis & in oceanũ gallicũ exit. TRAdiderat iã tibi aq̃s famulas: ſeruire iã cœpat tuæ domui. & hoc pp acolas rheni: q iã domiti fuerãt. CAVSA ur̃i triũphi: q̃a de germanis triũphaſtis: & hoc arguũt germanico nõ cõuenire q̃a nõ uiuẽte Ouidio triũpharit. Sed aduertãt q̃ſo: cũ poeta dicat cã ur̃i triũphi: potes itelligere: triũphi ur̃æ domus. adde q facta parẽtũ ſũt filiis quoq; coĩa. Vterq; germanici pr̄: & pr̄ & uerus & adoptiuus germanos domuere. ſed plura geſſit druſus: ſub quo germanicus filiꝰ militabat. Liuius eni li. cxxxvi. rhetiã a Tyb. nerone & druſo domitã refert & li. cxxxvii. narrat ciuitates germanie cis rhenũ & trãs rhenum poſitas a druſo oppugnatas. & li. cxxxviii. Ceruſcos: Cẽchreos. caucos aliaſq; germanoꝝ gẽtes a druſo ſubactas itẽ & lib. cxxxix. bellũ cõtra trãſrhenas gẽtes a druſo geſtũ refert. idẽ p̄ſeq̃t lib. cxl. & de eius obitu agit p̄ticeps tot uictoriaꝝ pr̄natũ eẽ debebat filius. iõ poeta hic ur̃i triũphi dixit: & rhenus tradiderat famulas manus tibi ut alluderet uictoriæ pr̄næ: q ſi mihi id nõ cõcedit: cõcedat & aliud quod mox ſubnectã. Aſſerũt hos faſto. lib. ſub auguſto principe ſcriptos: & id ego fateor. primo eni ãno exilii ad auguſtuꝫ ſcribẽs dicit ſe. xii. lib. faſtoꝝ ſcripſiſſe. uerũ nõ cõſtat eo tpe editos: ergo hoc credẽdũ & aſſerẽdũ ẽ ſcriptos fuiſſe romæ magna ex p̄te. ſed in ponto emẽdatos ſed priores lib. tm̃ editos. Dũq; emẽdaret: multa ſuſtuliſſe: multaq; addidiſſe q̃ de auguſto uiuẽte ſcripſerat nõ imutauit. nã poſt obitũ eius editũ putãdũ eſt: addebat q̃ ad laudẽ germanici p̄tinere uidebant. Quĩto eni ãno eius exilii auguſtũ e uitã migraſſe ſcimus. Cõſulibus: duobꝰ ſextis Põpeio & Apuleio in lib. de põto extãt ad hũc põpeiũ cõſulẽ & legiæ & ſubſeq̃nter ad brutum ſcribẽs ait in ſythia nobis q̃nq̃nnius olympias acta eſt q̃ntũ ãnũ idicat: eo ãno auguſtus deceſſit: nã poſtea in iſdẽ lib. ad Suillũ cũ multa polliceat ſe ſcripturũ de germanico: primũ inq̃t Dii tibi ſunt cæ. iuuenis: id de germanico: nõ de Tybe. dicit & ſeq̃t tua numĩa placa. hac certe nulla eſt notior ara tibi & paulopoſt. Nec tibi de pario ſtatuã germanice tẽplũ. Marmore. carpſit opes illa ruina meas. Tẽpla domus faciẽt uobis urbeſq; b̄tẽ. Naſo ſuis opibus carmine gratus erit. multaq; de eodẽ agit. Deĩde. Et mõ cæſar auũ: quẽ uirtus addidit aſtris. Sacrarũt aliq̃ carmina p̄te tuũ. & de augu. itelligit quẽ relatũ in deos aliis carminibꝰ approbat. & ad illud ſeq̃t. Si q̃d adhuc igit uiui germanice nr̄o Reſtat in igenio ſeruiet oẽ tibi. Nõ potes officiũ uatis cõtẽnere uates. Iudicio p̄ciũ res hẽt iſta tuo. Sed quorſũ hæc ut oñdã de germanico: & nõ de Tyberio dicta. nã alterũ ab altero ſepat ut de Põ. cõſule aut ferret auguſto ſolitã naroq; ſalutẽ deq; parũ noto cõſulet offõ. hæc apte dicta ſũt de Auguſto & Tyberio: & ſeq̃t Tẽpus ab his uacuũ Cæſar germanicus oẽ Auferet: a magnis hũc colit ille deis. Sed de relato in cœlũ auguſto ad grecinũ nec pietas ignota mea eſt Videt hoſpita tellus in nr̄a ſacrũ cæſaris eẽ domo. nec itelligas de. C. cæſare dictũ: ſed de augu. nã ſubdit ſtãt p̄iter natuſq; pius: cõiũxq; ſacerdos. Numĩa iã facto nõ leuiora deo. & hæc de Tybe. & liuia facto deo Octauio aug. relato iã in deos deĩde Neu deſit p̄s uila domus ſtat uterq; nepotum hic auiæ lateri p̄ximus ille p̄ris. & itelligit de germanico druſi & druſo tybe. filiis & paulopoſt tu certe ſcis hoc ſupis aſtite: uideſq; Cæſar & eſt oculis ſubdita terra tuis. Tu nr̄a: audis iter cõuexa locatꝰ Sidera: ſollicito quas damus ore p̄ces. Peruenient iſtuc & carmĩa forſitã illa. Quæ de te miſi celite facta nouo: nouo celite dixit: nõ ueteretut auguſtũ oñderet. nã cæſar. lx. antea ãnis in deos relatꝰ eſt: & poſtea ad carũ ſcripſiſſe ſe getico ſermone laudes auguſti cæſaris inq̃t materiã q̃ris laudes de cæſare dixi. Adiuta eſt nouitas numĩe nr̄a dei. Nã p̄ris auguſti docui mortale fuiſſe. Corpus ihæreas numẽ abeſſe domos. iã negari nõ põt de auguſto dictũ. Sed q̃d ſeq̃tur Eſſe parẽ uirtutẽ pari: q frena rogatus ſæpe recuſati cœpit iperii. & hoc de Tybe. Nã iperii ſũmã diu recuſaſſe Sueto. docet & poſtea eẽ duos iuuenes firma adiumẽta parẽtis. Qui dederit animi pignora certa ſui. & de germanico & druſo iuniore itelligit. Sed aperiã qua rõne hæc dixerim primũ ut oñdã poetã: cũ germanicũm dicit nunq̃ tyberiũ itelligere. Poſtea ut illud cõſtare faciã q̃nto ãno exilii poetæ auguſtũ exceſſiſſe: nã q extremo loco adduxi. vi. ãno ſcripſit: addit eni ſed meã Care niuali Sexta relegatũ bruma ſub axe uidet. Demũ ut ex his illud colligã: & aſſerã q hoc in loco faſtoꝝ dicit de triũpho germanici itelligẽdũ eẽ. Arrigite nũc aures: nã id dixi

qđ minime expectabatis. Scitis eni auditores hūaniſſimi q̄ a pricipio oñdimus circa finē pricipatus augu. germanicū cū exercitu in germaniá miſſu;: & exceſſu augu. nūciato cōpeſcuiſſe legiōes tyberiū recuſātes & ſibi ſūmá impii deferētes: & de eo poeta in eadē ad carū elegia ſic capto latiis germanicus hoſte Catenis. Materiá noſtris afferat īgeniis. & Sueto. inqt de eo atq̄ hoſte mox deuicto triūphauit: cū ita dicat id arguit eū nō multo poſt exceſſu; auguſti uiciſſe hoſtē & triūphaſſe. Sic uiuēte Ouidio triūphauit: ná q̄rto áno tyberii poeta migrauit e uita. adde q̄ ab auguſto miſſus in rebelles germanos poſt cladē uaria ná de hoſtibus uindictá ſūpſit: cuius memi nit Stra. li. 7. his uerbis. Quibus fides adhibita fuerat. hi magnas clades ītulerūt: ſicuti cheruſci: & eo⁊ ditiōi ſubiecti: in qb⁹ tres romano⁊ ordīes militū cū imꝑatore Quintilio Varro fœderibus fractis ꝑ inſidias obtrūcati ſunt: pœnas uero luerūt uniuerſi. Et germanico iuniori clariſſimū ꝓbuere triūphū ī quo illuſtriū uiro⁊ ducta ſunt corpa ſimul & fœmiarū. Multos ꝑterea Stra. cōmemorat: q in triūpho ducti ſūt: & de hoc germanico intelligit. ná paulo ſupius druſi mētionē fecit qui dū iter Sallá & rhenū fluuios belligeraret: domitis hoſtib⁹ uictor oppetiit. Ex his igit̃ q̄ diximus iá tádē cōſtet germanicū Ouidio adhuc uiuēte triūphaſſe: ná periit q̄rto áno tyberii: qđ Euſebius teſtat̃. Sic & hos duos uerſus in illius triūphi laudē addidiſſe. Sed longius q̄ fuerit nr̃m inſtitutū ꝓgreſſi ſumus. coacti qdē fecimus ad reprimēdos eo⁊ obſtinatos aīos. Qui dum hæc ꝓfitemur maledictis aſſidue nos inceſſūt: quoniá ab eo⁊ ſententiis abhorrere uidear: cum a ueritate abſtrahere me nō poſſint Sed ne reus maledicentiæ arguar: hæc ſatis ſint. & ſit iam mihi ad cætera tranſeundum.

> Iane face æternos pacem paciſq; miniſtros
> Neue ſuum: præſta: deſerat autor opus:
> ¶ Quod tñ ex ipſis licuit mihi diſcere faſtis.
> Sacrauere patres hac duo templa die:
> Accepit phœbo nymphaq; coronide natum

ANT. FAN. ¶ NEVE ſuū ꝑſta deſerat autor opus. Elargire cæſaribus lōgitudinē uitæ ne pax quá mūdo pepererūt deſerat̃ ab eius autoribus. SACRA Vere pr̄es hac duo tépla die. Romani calēdis ianuariis duo tépla alterū iouis alterū æſculapii ſacrauerūt in īſulas tyberina: quá hodie duo pōtes iungūt hic urbi: ille ianiculo. Ibi æſculapio tēplū iō datū eſt q̄ laborātibus peſtilētia rōanis cōptū eſt eá ſedari poſſe ſi æſculapi⁹ ī urbē ex Epidauro ueheret̃. Miſſi itaq̄ ſūt legati decē principe. Q. uolūnio q̄ cū eo ſe cōtuliſſent & ſimulachrū ingēs mirarent̃ anguis e ſedibus eius elapſus eſt qui ꝑ mediá urbē ad naues romano⁊ ꝑrexit delatuſq̄ Romá uerſus cū aduerſo tyberi ſubueheret̃ in ꝓximá inſulá deſiliit ubi tēplū ei cōſtitutū eſt & peſtilētia mira celeritate ſedata. Huius īſulæ tēploruq̄ eius Liuius meminit ī prima Decade his uerbis. Ager tarqnio⁊ q inter urbē ac tyberim fuit conſecratus Marti Martius deinde fuit. Forte ibi tū ſeges farris dr̃ fuiſſe mature meſſi: quē cápi fructū qa irreligioſū erat cōſumere deſectá cū ſtramēto ſegetē magna uis hoīum ſimul imiſſá corbibus fudere in tyberim tenui fluētē aq̄ ut mediis calorib⁹ ſolet ita in uadis hæſitátis frumēti aceruos ſediſſe illito limo īſulá inde paulatim & aliis q̄ fert temere flumē eodē inuectis factá poſteaq̄ credo additas moles manuq̄ adiutū ut tá eminēs area firma tēplis quoq̄ ac porticibus ſuſtinēdis eēt. Scire aūt debemus q̄ ait Serui⁹ nihil apud romanos tá ſolēne fuiſſe q̄ diē cōſecratiōis: uñ coniectare poſſumus quátū calēdis ianuariis ac iani feſto duo⁊ tēplo⁊ dedicatiōe celebritatis acceſſerit. Fiebat ſane tēpli cōſecratio ut idē Seruius docet hoc mō. Qui tēplū dicabat poſtē tenēs dare ſe dicebat numini: qđ ab illo neceſſe fuerat iá teneri & ab hūano iure diſcedere. Nec nos fugiát ornamēta ut ſūt clypei coronæ cæteraq̄ id genus non dedicari eo tp̄e quo delubra ſacrant̃ mēſas uero arulaſq̄ autore Macrobio eodem die quo ædes ipſe dedicari.

Iouis & æſculapi tēpla condita calendis ianuariis. Tyberia inſula. Æſculapii tēplū a romanis cōditu; tēpli conſecratio quō fiebat.

PHOEBO nymphaq̄ Choronide natū. Æſculapiū q̄ Apollinis filius fingit̃: qa ſecto uētre coronidis m̄ris ꝓcreatus eſt: Oēs eni ſic in lucē editi Apollini cōſecrati ſunt qa deus eſt medicinæ ꝑ quá lucē ſortiunt̃. attribuunt̃ æſculapio dracones qđ uigilātiſſimi gn̄is putant̃. q̄ res medicinæ maxime neceſſaria eſt. huic deo nōnulli dicunt iō factá ædē in īſula q̄ ægroti a medicis aq̄ maxime ſuſtētent̃ & modoſū bacillu; ab eo teneri ꝑp artis medicæ difficultatē eiuſq̄ tēplo canes adhiberi qm̄ is deus uberibus canis. nutritus dr̃. Dicabant̃ in æde huius dei tabellæ in qbus q ſeruati erāt ex ualitudine pinxerāt morbi genus Placet aūt Pli. anguē iō dicari æſculapio qđ ei multa credunt̃ ineſſe remedia. Cæterū huius tēplū Plutarchus iō extra urbē eē poſitū inqt q̄ maiores foris ſalubrius q̄ in urbe hītari crediderūt & q̄ in græcia tēplū eius fuit ſed ꝓcul ab Epidauro. Pli. uero lib. xxix. nat. hiſtoriæ ubi meminit artis medicæ: nō rē inqt antiq dánabát ſed artē maxime uero q̄ſtū eē īmani ꝑcio uitæ recuſabant. Ideo templum æſculapii etiam cum reciperet̃ is deus extra urbē feciſſe iterūq̄ in īſula tradūt. Cætera ad hunc deum pertinentia apud Macrobium lege.

PAV. MAR. ¶ IANE FACE perpetuam ac æternam pacem optat. O IANE face pro fac. ÆTERNOS pacem & pacis miniſtros: fac ut æterna ſit pax: & æternum imperitent cæſares qui pacē populis ſuggerūt: q pacē orbi peperere PRÆſta neue autor deſerat ſuū opus: q̄ſi cōcede ne ego qui ſum autor faſto⁊ deſerá īſtitutū opus: ſed ꝓſequar uſq̄ ad finē ut dicas ꝑſta ne domus cæſarea q̄ eſt autor pacis deſerat eá: ſed ſemp ſuggerat: Quod tñ hactenus cū iano ſermonē habuit: & ab eo multa didicit: nūc ea q̄ ex ánalib⁹ & ueterib⁹ faſtis & pōtificū libris excerpſit apiet Primūq̄ inquit calēdis ianuariis duo tēpla in īſula Tyberina iouis. ſ. & æſculapii fuiſſe cōſecrata: de quo mox agemus. Tamen qđ licuit mihi diſcere ex ipſis faſtis: qđ potui ꝑcipere ex ipſis faſto⁊ libris aliqui legunt. LICVIT dicere: tunc intelligas qđ ex faſtis referre licet. Partes: quaſi maiores noſtri: ſeu ueteres romani. SACRAVERE: cōſecrauere. Hac die: calēdarū. ſ. ianuariarū. Duo tēpla: iouis. ſ. & æſculapii. ACCEPIT. ex phœbo & choronide nympha filia phlegiæ filii martis natus eſt æſculapius: q in epidauro urbe colebat̃: q̄ eſt in ſinu ſaronico: cuius numē tá uiuētis: q̄ ubi ex humanis. exceſſit ob artis medicæ gloriá ſæpe multis & maximis ciuitatibus fuit adiumēto. Vnde cū romani peſtilētia cōtinuis tribus annis uexarent̃: ex libris Sybillinis cōpertum eſt ut apud Vale. maximū libro primo. & apud Liuiū. xi. legit̃ non poſſe recuperari priſtináſalubritatem

niſi æſculapius ab epidauro eſſet accerſitus. Miſſis ergo illuc legatis .x. duce Q uito uolũnio. Anguis quẽ epidau rii raro: ſed nunꝗ ſine magno ipſoꝝ bono uiſu in modum æſculapii uenerati fuerũt. Mitis labi cœpit. T riduo ꝗ religioſe cõſpectus ad triremẽ romã ꝓrexit: & cũ eo ꝓſperã emẽſi nauigationẽ romã aduecti ſũt ĩ rypã tybri dis egreſſis legatis: in ĩſula ubi tẽplũ dicatũ eſt: Anguis trãſnatauit aduẽtuq; ſuo tẽpeſtatẽ. cui remedio ꝗſitus fu erat diſpulit. Sedata peſte cũ optima tẽperies aeris rediret ioui. quia luci ꝑeſt: aliud tẽplũ eodẽ loco: eodem tpe poſuere. V erũ ſerpẽtẽ pro æſculapio: romã aduectũ eẽ myſterio nõ caret. Simulacris enĩ æſculapii: & ſalutis: ut in ſaturnalibus legimus Draco ſubiũgitˀ: ꝙ hi ad ſolis naturã: lunæq; referuntˀ. Eſt æſculapius uis ſalubris de ſub ſtãtia ſolis ſubueniẽs aĩs: corpibuſq; mortaliũ. Salus aũt naturæ lunaris effectus eſt. Q uo aĩantiũ corpa iuuantˀ ſalutifero firmata tẽperamẽto. iõ ſimulacris eoꝝ iũguntˀ figuræ draconũ quia ꝓſtãt & hũana corpa: uel ut infir mitatis pelle depoſita: ad priſtinũ reuireſcãt uigorẽ: ut reuireſcũt dracones ꝑ ãnos ſingulos pelle ſenectutis ex uta. Apollodorus in libris περκφεων: ſcripſit æſculapiũ auguriis: & diuinationibꝰ ꝑeſſe nec mirũ. nã oportet medicũ: ut Hipocrates ait: dicere de ægroto. Q uæ ſint: ꝗ fuerint: ꝗ mox uẽtura ſequantˀ &c. Inſula ꝗ ꝓmit am nis aꝗ diuidua: inſula tyberina: ꝗ fluuio cingitˀ: cũ aquã diuidit. Accepit natũ a phœbo & nympha choronide ac cepit æſculapiũ apollinis & choronidis filiũ ut dictũ eſt quia in ea inſula dedicatũ eſt illi tẽplũ. & de ea ĩſula agit: ꝗ fecit tybris ex cõgregatione primo palearũ ſectarũ in cãpo martio poſt exactũ T arquiniũ: deinde ex conge ſtione arenarũ augurio monẽte iactis fũdamẽtis: ꝗ nõ ex arte: ſed a natura facta uidetˀ. De quo Liuius li. ab urbe cõdita ſecũdo. De bonis inqͭ Regis: ꝗ reddẽda aῆ cẽſuerãt res integra refertˀ ad pr̃es. Ibi uicti ira uetuere reddi: uetuere in publicum redigi. Diripiẽda plebi ſunt data: ut cõtacta regia ꝓda ſpẽ in ꝑpetuũ cum his pacis amitte ret. Ager T arquiniorũ: qui inter urbẽ ac tyberim fuit conſecratus marti: martius deinde campus fuit. Forte ibi tum ſeges farris dr̃ fuiſſe matura meſſi. Q uem campi fructum quia irreligioſum erat conſumere. Defectam cum ſtramento ſegetem magna uis hominum ſimul immiſſa corbibus fudere in tyberim tenui fluentem aqua: ut mediis ſolet caloribus: ita in uadis hæſitantis frumenti aceruos conſediſſe illitos limo.

Inſula: diuidua quam premit amnis aqua:
Iuppiter in parte eſt: cæpit locus unus utrũq;:
Iunctaq; ſunt magno templa, nepotis auo:
Q uis uetat & ſtellas: ut qq; oriturq;: caditq;:
Dicere: promiſi pars fuit iſta mei:
Fœlices animæ: qbus hæc cognoſcere primis
Inq; domos ſuperas ſcandere cura fuit:

ANT. FAN.

¶Q VIS Vetat & ſtellas ut quæq; oriturq; cadit q; Dicere. Q uia occurrebat in libris ãnalibus q die rũ hñt cõputationẽ hoc eſt in faſtis ortus occaſuſq; ſi derũ nõ cõtineri: qđ ſine dubio res hẽt. ii enĩ faſtorũ quidẽ ordinẽ & rõnẽ poetæ ſuggerere potuerũt: or tus uero occaſuſq; ſignorũ minime. V ñ autor ait ſu pra. Sacra recognoſces ãnalibus eruta priſcis. Hic ue ro ſubiũgit. Nos quoq; ſub ducibus cælum metabi mur illis. FOELICES aĩæ quibus hæc cognoſcere primis. Inq; domos ſupas ſcãdere cura fuit. laudat in uẽtores aſtrologiæ de quibus ita uaria leguntˀ ut ni hil certũ tradi poſſe uideatˀ. Pli. aſtrologiã inquit inueniſſe A tlãtẽ Lybiæ filiũ ut aliis placet ægyptios: ut alii uo lũt aſſirios: quibus eã primus prometheus indicauit: autore Seruio. Laertius refert putare nõnullos T haletum Mileſiũ aſtrologiæ ſecreta rimatũ ſolis defectus cõuerſioneſq; dixiſſe. Si Porphyrionẽ audimus Babylonii eã inueniſſe dicentˀ. Si Iuſtinũ zoroaſtres rex Bactrianorũ. Si Plutarchũ A naxagoras primus lunaris luminis atq; umbræ cãm deꝓhẽdiſſe ac lr̃is mãdaſſe putabatˀ qui rogatus teſte Laertio cuius rei cã natus eẽt inſpiciẽdi inqͭ cæli & ſolis & lunæ. Sũt & alii qui alia tradiderũt quorũ opiones nõ imprudẽs ꝓtereo. Illud dubium nõ eſt iure appellari hoc in loco fœlices quorũ ingenia cõſecuta ſunt qđ aliqñ Mãtuanus noſter Homerus optauit: ut Me uero primum dulces ante omnia muſæ quarũ ſacra fero ingẽti ꝑculſus amore accipiãt cæliq; uias & ſidera mõ ſtrent. Sane ratio ſiderum adeo nobis neceſſaria eſt ut qui eam ignorat: ut inquit Q uintilianus poetas intelli gere nequeat qui ut alia omittantur totiens ortu occaſuq; ſignorum in declarandis tẽporibus utuntur. Eſt autẽ notandum præter eos ortus occaſuſq; ſignorũ qui coſmii chronici & heliaci nuncupantur meridianum hoc eſt circulum qui medius eſt inter ortum & occaſum finem eſſe ortus ſiderum & occaſus initium.

Aſtrologiæ laus.

Syderum cognitio neceſſaria

PAV MAR.

¶INSVLAM ĩde paulatim & aliis quæ fert timere flumẽ eodẽ ĩuectis factã Poſtea additas credo moles: ma nuq; adiutũ: ut tã eminẽs aera firmaq; tẽplis quoq; ac porticibꝰ ſuſtinẽdis eẽt. Idẽ fere Diony. Iuppiter eſt ĩ par te ipſius inſulæ: quia & ibi tẽplũ eſt illi cõſecratũ. V nus locus una inſula. Cœpit: recepit. V trũq; & iouẽ & Æſcu lapiũ: quia in eadẽ inſula & ſimul iũcta hñt tẽpla TEMpla nepotis. Æſculapii q nepos eſt iouis. qm̃ hic phœbi pr̃: cuius ille filius. Sũt iũcta magno auo tẽplo magni iouis. Et Plutarchus ꝓblemate nonageſimoqrto ait cur ex tra urbẽ ædes æſculapii poſita eſt. An quod foris ſalubrius: quã in urbe hĩtare crediderũt. Nã græci quoq; ĩ ex celſis ac puris locis æſculapii tẽpla plane collocãt: An qđ deũ ex Epidauro accerſitũ in urbẽ cõmigraſſe opinatˀ In græcia enĩ nõ in urbe: ſed ꝓcul ab epidauro æſculapii tẽplũ eſt. An qđ dũ draco ex naui in inſulã deſcẽdiſſet & ex oculis euanuiſſet: ipm eo in loco edis ponẽde auctorẽ ac ꝓmõſtratorẽ fuiſſe opinantˀ. Q uis uetat ps ꝓpoſi tiõis fuit: ortus & occaſus ſignorũ: eã aggredietˀ: & ſuo dierũ ordine ꝓſequetˀ. Q uis uetat dicere & ſtellas: quis ꝓhibet me de ortu: & occaſu ſtellarũ agere. V t quæq; oritˀ & cadit. ut una quæq; ſtella ſurgit ab oriẽte mane & ueſpi occidi ſiue ẽt heliace ſeu coſmice. Illa fuit ps mei ꝓpoſiti: ꝗſi fuit illa una ps meæ magne ꝓpõnis. nã in pri cipio dixit. lapſaq; ſub terras ortaq; ſigna canã. FOELICES aĩæ: magna illoꝝ philoſophorũ cõmẽdatio: q cæ leſtia primũ indagarũt: & aliis quoq; ꝑcipiẽda tradiderũt: & præ cæteris a ſũma uitiorũ & laſciuiæ cõtinẽtia ac ſobrietate cõmẽdat: qui nec ſtrepitui forẽſi obnoxii: nec rei militari nulla ambitiõe: aut inani gloria aut haben di cupiditate tangebantˀ. Q ua quidẽ rõne cælum dimenſi ſunt: & mortalibus aperuere. Sed uidetˀ locus hic exi gere: ut de his primis pauca referamus cœlum primi obſeruarunt aſſyrii: caldei & ægyptii. Ab egyptiis ut Euſta

chius inquit aſtrologiā: & arithmeticā mercatoꝝ & nautarū cōmercio Sidoni phœnices accepe: & ab his ut
alii referūt in græciā penetraſſe cōſtat. Signiferi tñ circuli obliquitatē: ut Pli. refert primus intellexiſſe: hoc eſt
rerū fores aperuiſſe. Anaximāder mileſius tradit olympiade. lviii. ſigna deīde in eo Cleoſtratus. Et primā arie
tis ac ſagictarii ferā ipſā ante multo atlas. Veneris ſtellæ naturā Pythagoras Samius primus dephēdit: lunæ ue
ro ſingula mortaliū primus dephēdit Endimiō. Defectus ſolis & lunæ rationem romanoꝝ primus in uulgus
extulit Sulpitius gallus. Apud græcos Thales mileſius primus inueſtigauit. Poſt eos utriuſq; ſideris curſū in dc.
ānos ptinuit hipparchus mēſes gētiū: dieſq; & horas: ac ſitus locoꝝ: & uicos populoꝝ cōplexus quo teſte Demo
critū ferūt primū cum terris cœli ſocietatē ītellexiſſe: oſtēdiſſeq;. Ariſteus ſolſtitii rōnē īuenit. Pythagoras ēt
ſiderū interualla dimēſus. hæc ex Pli. Sed illud addēdū: quod poetæ atlantē in montē cōuerſum referūt: cœluʒ
humeris ſuſtinentē: myſterio nō uacat: nā primus atlas ſua indagatione cœlū mortalibus apuit: & cū ſiderū pe/
ritia polleret: creditū eſt a poſteris illū manibus ſidera tractaſſe. Prometheū caucaſo affixū dicūt: qd' ignē e cœ
lo furatus ſit nō aliud in nobis oſtēdit: quā ignitū elemētū primū a Prometheo intellectū fuiſſe: licet ſint q eū
figulū arbitrent. Eudoxus gnydius æſchinis filius aſtrologiā multis philoſophoꝝ cōdimētis ornauit. Eandem
carmine ſcripſiſſe aratus cilix & Empedocles agrigētinus. ſed hæc hactenus. Fœlices aīæ: illorū. ſ. philoſophoꝝ
Quibus primis fuit cura cognoſcere hæc quaſi qui curā oēm ac diligentiā adhibuere harū rerū indagationi. Et
ſcandere domos ſuperas. ideſt aſcendere cœlum: hoc eſt ſummo ſtudio indagare cœleſtia: pro cœleſtium ip/
ſorum cognitioue. Fœlices animas appellat & Virgilius. Fœlix qui potuit rerum cognoſcere cauſas.

Credibile eſt illos pariter uitiiſq; iociſq;
Altius humanis exeruiſſe caput:
Nō uenus & uinū ſublimia pectora fregit
Officiumq; fori: militiæq; labor:
Nec leuis ambitio: perfuſaq; gloria fuco
Magnarūq; fames ſollicitauit opum:
Admouere oculis diſtantia ſidera noſtris
Aetheraq; ingenio ſuppoſuere ſuo:
Sic petit cælū: nō ut ferat oſſan olympus:
Sūmaq; peliacus ſidera tangat apex:

ANT. ¶ NON Venus & uinum ſublimia pectora fregit.
FAN. Vinūʒ quidē modice ſumptū firmat & roborat feſ/
ſiſq; corpib' celerrime ſubuenit: īmodice uero ener/
Vini natura. uat & ſtatū mētis euertit. Vnde in puerbiū ceſſit ui
no ſapiētiā obumbrari. Proptius. Vino forma perit
uino corrūpit ætas. Vino ſæpe ſuū neſcit amica ui/
rū. Quā ob cām ſolebāt cēſores uinoſos ſenatu amo
uere & apud Homerū hector nō uult ſibi uinū affer
ri ne eneruet neue animus ac robur elāgueſcat. Cor
rūpūt enī blāde uoluptates ut ait Plutarchus oē ro/
bur animi īdoleq; uirtutis ingeniū labefactāt cōſiliū
Vini uſus olim mulieribus interdictus. eripiūt. Vñ Plato merito eſcā malorū appellat uolu/
ptatē. Vinū Anacharſis dixiſſe fert tres ferre uuas.
Primā uoluptatis: ſecundā ebrietatis. tertiā mœroris
eius uſus mulieribus olim interdictus fuit quæ iō co
gnatos ore oſculabant ut multi exiſtimarūt: ne bibētes laterēt ſed domeſticoꝝ cōgreſſu redarguerent. PER/
Fucus. FVSA q; gloria fuco: inanis gloria nō uera non parta uirtute. Fucus enī quis & alia ſignificet eſt herbæ genus:
autore Seruio uñ tingunt ueſtes. SIC Petit cœlū nō ut ferat oſſan olympus: ingenio ſtudio: uirtute cœlum pe
titur: non congeſtione montium ut oſſæ pelii olympi: quod a gigantibus tentatum eſt.

¶ EST CREdibile: credi par eſt quaſi id credere poſſumus. ILLOS: cœleſtium. ſ. indagatores. EXER Viſſe:
PAV. eleuaſſe. CAPVT altius: ſublimius. HVMANIS Pariter uitiis & iocis: hoc eleuaſſe mentē ad altiora contem/
MAR. plāda: magis q liceat uitioſis: & laſciuiæ deditis hoībus: ſeu quia potius cōtēplationi & rerū indagationi ſeſe tra
didere: q uitiis humanis. NON uenus & uinū: nō res uenerea: nō crapula: quaſi nō laſciui: nō ulla ſympoſi uo/
luptas. FREGIT: cōtudit. PEctora ſublimia: mētes ad ſublimia tēdētes: qſi rerū cœleſtiū indagationi deditas.
TAnta erat eoꝝ cōtinētia: ut nulla uoluptate ab ea cōtēplatiōe ſeduceret. ET Fori officiū: munus ſeu rō agen/
darū in foro cauſarū. ET Labor militiæ: militaris induſtria nō fregit ea pectora: quia nihil harū rerū: quæ uel
ad quæſtū: uel ad inanē gloriā ptinēt: ab incepto reuocauit. NEC ſollicitauit: ſollicitos reddidit eos. LEVIS:
inutilis. AMBitio: indigna honoris appetitio. ambitus Pōpeo teſte pprie eſt ædificiorū circuitus. Sed eodē uo
cabulo crimē auaritiæ: ſeu affectati honoris appellat a circuēdo: ſupplicādoq;: inde ambitio ipſa actio ambitien
tis. ET Gloria pfuſa fuco nec ſollicitauit eos inanis & falſa gloria. Perfuſa fuco dixit: quaſi nō uero ſed ficto co/
lore. & eſt trāſlatio a mulieribus quæ herbarū ſucco ut colorē accipiāt faciē ſibi illiniunt Verū fucus interduʒ
ueſpam ſignificat: unde eſt illud Virg. Ianū fucos pecus a pſepibus arcent: interdū ut pleriq; uolunt accipit pro
cōcharū ſanie: quæ tingit pānus: & herbā alii eē dicūt: cuius ſuccus tingēdis etiā pānis adhibet. Verū græ. φυκοσ
alga maris dicit. & φυκιον ille mulierū ornatus ex quo multi putāt ex herbis marinis ſuccū illū cōfici. Ve pro
uel. Fames magnarū opus: nec eos ſollicitauit īmēſa cupiditas habēdi magnas opes: hoc eſt auaritiæ crimen: cu/
piditatē famē appellauit. ſic & Virg. Auri ſacra fames. ADMouere: illi quidē philoſophi ppinqua fecere. Ocu
lis nr̄is. ſidera diſtātia lōge a nobis remota: iō admouere. quia ſua inqſitione patefecere. ET Suppoſuere: etiam
aſpectui nr̄o. ÆTHERA: ſupiorē aera: uel potius cœlū ipm. SVO ingenio acumine īgenii & diligēti indaga/
tione: ſuppoſuere dixit: qa cœli: quod ſupius eſt rōnē ita apuere: ut illud inferius & in manibus hēre uideamur
Aut ſuppoſuere ingenio ſuo: qa totū illud pſcrutati ſunt: & oēm eius rōnē intelligere. SIC Petit: hac uia in cœ
lum itur: nō quæ gigantū inſolētia tētauit. Qui ut eſt in fabulis ad oppugnādū cœlū mōtes cōſtruxere. Olym/
pū oſſan pelion. Sic petit cœlū hac rōne: & īſtitutione uitæ ab oībus uitiis abhorrenti referunt hoīes in deos.
NON ut olympus ferat: ſuſtineat. OSSAN: pro oſſam: nā aliter nō ſtaret uerſus: etenī gigātes: qui ex terra ge/
niti cœleſte regnum affectaſſe ferunt: iccirco altiſſimo theſſaliæ montes conſtruxere: primo loco olympum
ſtatuere. deinde oſſan: poſtea ſuperiore parte locauere pelium. Olympus quidē altiſſimus eſt. & nō mō in theſ/

ſalia:uerũ in creta:& myſia aſiatica & Cypro:& in æthiopia eiuſdẽ noĩs mõtes eẽ cõſtat. Theſſalicũ: creticum: Cyprũ noſipſi uidimus & aſcẽdimus. Oſſam uolũt ab olympo auulſam. fuiſſe:& inde patuiſſe peneio amni uiã Peliũ centaurico bello pirithous ui occupauit:& ex eo cẽtauros eiecit. & ut refert Pli. Dicearchus regũ cura ꝑmẽſus montes:ex oĩbus altiſſimũ ꝓdit pelion. ET Apex peliacus:ſũmitas pelli montis. TANgat ſũma ſydera: quaſi tendat in cœlum propter ingentem eius altitudinem dictum. SEd unde hæc gigantum machinæ fabula emanarit:dicemus in quarto libro. Apex ſacerdotum erat inſigne:quod capite ferebatur uinculis alligatum:inde pro ſummitate ponitur:dictus quod comprehendere antiqui uinculo apere dicebãt. NOs quoqꝫ:nos etiam in rerum deſcriptione:preſertim occaſus & ortus ſequemur illos ſanctiſſimos philoſophos.

Nos quoqꝫ ſub ducíb⁹ cælũ metabímur íllís;
Ponemuſqꝫ ſuos ad ſtata ſigna díes:
¶ Ergo ubí nox aderít uẽturís tertía nonís;
Sparſaqꝫ cœleſtí rore madebít humus.
Octípedís fruſtra quærunt̃ brachía cancrí;
Præceps occíduas ílle ſubíbít aquas;

¶ NOS quoqꝫ ſub ducib⁹ cœlũ metabimur illis: dimetiemur cœlũ ducibus aſtrologis tractantes de ortu occaſuqꝫ ſignoꝝ cũ libri annales talia nõ ſuppeditent. PONEmuſqꝫ ſuos ad ſtata ſigna dies: Stata ſigna dicit uel q̃ ſuo & fixo tp̃e oriunt̃ & occidunt:uel qᵈ magis placet q̃ cœlo affixa ſunt neqꝫ errãt ut planetæ. Ply. Cũ oĩa hæc ſtatis ſideribus cæloqꝫ affixis cõſtẽt. Dicunt̃ & ſtata ſacra ꝙ ſtent neqꝫ mutent̃ ſed certis diebus fiãt. De q̃bus Statius in primo thebaidos. Vnde hæc ſtata ſacra quotãnis ſolẽnes recolũt epulæ Cato. Sacra ſtata ſolẽnia ſancta deſeruiſti. Forma uero ſtata dicit̃ quæ neqꝫ pulchra ẽ quã modicã & modeſtã Phauorinus uxoriã appellabat. Stati aũt dies uocant̃ iudicii cã cum peregrino cõſtituti. Sciendum ꝙ cum ſtaturus primã ſyllabã producat ſtatus eam corripit ut recte Priſci. docet:ut Cõſtatura fides ſuperum & zephyros quoqꝫ uana uetuſtas his aſcripſit aquis:quorum ſtata tempora ſtatus. OCTIpedis fruſtra q̃runt̃ brachia cancri. Præceps occiduas ille ſubibit aquas. Tertio nonas Ianuarias cãcer occidit:autore Columel. Accipiendus aũt hoc loco eſt occaſus coſmicus q fit pene oriẽte iam ſole. Cũ.n. hoc tp̃e ſol capricornũ tenens magnã eius ꝑtem emẽſus fuerit cãcer oppoſitus capricorno coſmice occidat neceſſe eſt. Hoc zodiaci ſignũ dicit̃ porta cœli teſte Macro. ſicut & capricornus. In eo ſol obliquũ ĩcipit agere retrogreſſum quẽadmodũ & cãcer aĩal retro atqꝫ obliqꝫ cædit:cui octoni ſunt pedes in obliquũ fixi:ꝑterea & bina brachia forcipibus dẽticulatis. Ferunt cãcrũ inter ſidera collocatũ Iunonis beneficio cũ momordiſſet e Lernæa palude Herculis pedẽ cũ hydra pugnantis ab eoqꝫ ĩterfectus eſſet. Lege Iginiũ ne tibi oĩa recitem. Occidit hic & exorit̃ poſteriore corpis parte. conſtatqꝫ ſtellis. xviii. ut q̃buſdã placet:quarũ duæ aſelli appellant̃ ĩter quas ut ſcribit Pli. Exiguũ ſpaciũ obtinẽte nubeculã quã ꝑſæpia appellãt cũ cœlo ſereno apparere deſierit atrox hyems ſeq̃tur ſi alterã earũ aq̃loniam caligo abſtulerit auſter ſæuit ſi auſtrinã aq̃lo:ſunt aũt aſelli in cãcri texta. Stellarũ ſitũ in hoc & cæteris ſignis (ne te obtũdam) pete ab Igino & Baſinio noſtro parmẽſi quẽ Frãci. Phi. iure appellat igenioſum bonũ atqꝫ a muſis nutritũ. Is eſt q moriẽs Arimini hoc ſibi epitaphium reliquit. Parma mihi patria eſt ſunt ſydera carmen & arma. NOS QVOqꝫ metabimur: metis dirigemus:hoc eſt ſuo ordĩe deſcribemus. COELum illis ducibus:quaſi ea rõne:quã illi primi ĩdagatores tradidere ĩ multis codicibus eſt. Meditabimur.i. meditando ſcribemus. Et ponemus:deſignabimus. SVOS:ꝓprios. DIES ad ſtata ſigna:ad ea q̃ ſunt ſuis circulis fixa:ut ſunt duodecim illa ſigna fixa zodiaco circulo:cuius uertigine uertunt̃ & ipſa. Sunt quoqꝫ & erraticæ ſtellæ ſeptẽ:quæ cõtra cœli uertiginẽ innitunt̃:inde dicti ſunt ſolis & lunæ labores. ¶ ERGO ubi:cũ paulo ſupius dixerit partẽ ꝓpoſiti fuiſſe: uelle ortũ & occaſum ſignoꝝ ſcribere:nũc illud aggreſſurus. ERGO inquit ubi aderit nox tertia uenturis nonis cũ uenerit nox:quæ diẽ tertiũ calẽdariarũ ianuariarũ p̄cedit. ET Humus:terra. MADEbit ſparſa rore cœleſti fiet uda ſeu madida pp rorẽ matutinũ e cœlo decidentẽ. Sic diluculũ ipſius diei ſignificat. FRVſtra quæruntur brachia cancri octipedis:in caſſum tolles in cœlũ oculos ut cancrũ uideas:qm̃ tertio die a nonis: ſic & tertia die ianuarii occiderit ILLE cancer. PRÆceps:quaſi ꝓnus occidens. SVBibit aquas occiduas:imerget̃ oceano:& ſic occidet. OCTIPEDIS:quoniã octo pedes hẽt. Et aduerte occaſum hũc cancri eẽ coſmicũ:ſic & totus coſmice etiã ortus capricornus. Ita enĩ in circulo zodiaco:qui ex obliquo cingit zonas:locata ſunt ipſa ſigna:ut cũ aliquod eoꝝ occidere incipit aliud quid illi eſt oppoſitũ oriri incipiat:ut occidẽte coſmice ariete orit̃ libra:occidẽte tauro orit̃ ſcorpius:ita & geminoꝝ occaſu ortus eſt ſagittarii:& occidẽte cancro orit̃ capricornus: qui illi eſt e regiõe locatus:& ut fabulã quoqꝫ referamus. CAncer herculis cũ hidra pugnãtis in lerna palude pedem momordit:ſed ab hercule pede cõtritus a iunone inter ſidera poſitus eſt:ut eẽt ex duodecim ſignis: quæ maxime ſolis curſu cõtinent̃. Hũc mediũ ut Iginius inq̃t diuidit circulus æſtiuus ad leonẽ exortus ſpectantẽ:paulũ ſupra caput hidræ collocatũ occidentẽ:& orientẽ poſteriorẽ corpis ptẽ:habet in texta ſtellas duas:quæ aſini uocant̃: in dextris pedibus ſingulas obſcuras:in ſiniſtro primo & ſecũdo binas obſcuras:in tertio & q̃rto ſingulas obſcuras:in ore unã in dexteriore chela tres ſimiles nõ grãdes:in ſiniſtras duas. Aſini in texta cancri a libero collocati dicunt̃. Nã fugientẽ liberũ p theſprotiã ira iunonis:& ꝓperantẽ ad oraculũ iouis dodonei. Aliter e duob⁹ aſellis obuiã factis per magnã paludẽ in tuta traiecit:nõnulli dicunt liberum illi aſino quo fuerat uectus humanam uocem dediſſe:qui cum uoluiſſet cum priapo de rerum natura contendere:uictus interemptuſqꝫ eſt: miſertus liber aſinum inter ſidera collocauit. Eratoſthenes autem inquit. Tempore quo iuppiter ad opprimẽdos gigantes: omnes deos conuocaſſet:ueniſſe liberum patrem:& ſatyros: Sillenos aſellis uictos. Qui cum nõ longe ab hoſtibus eſſent dicuntur aſelli pertimuiſſe:& ita magnum clamorem & inauditum gigantibus feciſſe: ut omnes hoſtes perterriti in fugam ſe conuerterint:& ita ſuperati fuere:& aſini ſideribus annumerati. Hæc ex Iginio accepimus:& quoniam capricorni occaſum attigimus erat & de illo agendum:ſed dabitur poſtea locus

ANT. FAN.
Stata ſigna.
Stata ſacra.
Stata die
Staturus primã ꝓducit.
Status primã corripit.
Cãcer occidit tertio nonas ianuarias.
Coſmic⁹ occaſus.
Porta cœli.
Cancer ĩter ſidera.
Baſinius parmẽſis.
PAV. MAR.

Inſtiterint:circa exortũ capricorni:uel paulopoſt:qm̃ hoc ſignum & frigidum & humidũ eſt:iminent plerũq; hymbres.Id maxíe erit nonis ianuariis cũ lyra exoritur.

¶ Obſtiteritq; hibres miſſi niſi nubib9 atris
Nonæ ſigna dabunt ex oriente lyra:
¶ Quattuor adde dies:ductis ex ordie no-
Ianus agonali luce piandus erit: (nis:
Nois eſſe pōt ſuccinctus cauſa miniſter.
Hoſtia cælitibus quo feriente cadit:
Qui calido ſtrictos ticturus ſanguie cultros
Semper agat ne rogat:nec niſi iuſſus agit:
Pars:qa nō ueniãt pecudes:ſed agãt' ab actu
Nomen agonalem credit habere diem:
Pars putat hoc feſtũ priſcis agnalia dictum

ANTO. FAN. ¶ OBSTITErintq; hymbres miſſi niſi nubibus atris Nonæ ſigna dabunt ex oriente lyra. *Lyræ ortus nonis ianua.* Ortus lyræ qui erit nonis ianuariis cuius meminerunt Pli.& Collu.indicabit cancrũ occidiſſe niſi forte hymbres nubeſue obſtiterint. Quod ideo dicitur quia nonis *Lyræ ortus heliacus.* quibus fidicula oritur quam græci ναπην ideſt uocum uarietatem:lyram noſtri fidem ſiue fidiculam uocant uaria tẽpeſtas eſt ut idem ait Collumel.Loquimur aũt hoc ĩ loco de ortu lyræ heliaco. Eam.n. *Lyra iter ſidera.* cum ſagittario ĩ ortum ferri cernimus quare ſole ad capricorni imatendente lyra ſe profert emergitq; ſolis abſceſſu.Hæc qua Orpheus quõdã manes ſibi cõciliaſſe narraẗ.Syllius:ſed quos pulſabat riphæũ ad ſtrymona nerui auditus ſuperis auditus manibus orpheus emerito fulgent clara iter ſidera ſæclo.Id ſiduſ nouem ſtellis cõſtare dicitur.Sunt q legant inſtiterit hymbres miſſi de nubibus atris:qui uerſus cum me adoleſcẽte Ferrariæ iter diſcipulos celeberrimi uiri Guarini Veronenſis uarie iactaretur memini non diſplicuiſſe multis iudicium meum: qui ſentiebam eum uerſum legendum ut de tempeſtate ambigi uideretur quod autore Collumel.idibus uaria ſit non certa tempeſtas.

Agonalia qnto idus ianu. ¶ QVATTuor adde dies ductis ex ordine nonis Ianus agonali luce piandus erit. Agonalia iani ſacra quinto idus ianuarias celebrantur quorum inuentorum Antias Numam pompilium refert autore Macrobio. Sũt autem agonalia quemadmodum & carmentalia lupercaliaq; feriæ ſtatiuæ certis & conſtitutis diebus ac menſibus celebrari ſolitæ & in faſtis ſtatis obſeruationibus annotatæ atq; ab agendo nominatæ:quoniã miniſter ſa- *Agones* crorum cultrum manu tenens atq; hoſtiam feriturus rogare ſolebat an ageret nec niſi iuſſus hoſtiam feriebat. *Victimatores* Moris enim fuit ut aut ſacerdotes ipſi percuterent uictimas & agones appellabantur aut in tenẽtis cultrum alter uictimam impingeret unde uictimatores dicti. *Agonia* Aliis placet agonalia dicta eſſe q; pecudes non ueniant: ſed agantur. *Agonius dies* Vnde putant hoſtias ab agendo agonias dictas:a quibus agonium diem uocarunt quo rex hoſtiam immolabat. *Agonũ ludus* Alii uolunt ab agnis agonalia dici quaſi agnalia quamuis rex ſacrorum arietem immolaret. Sunt & q agonalibus nomen inditum exiſtimant a metu hoſtiarum quæ uino cultro quo erant feriendæ in aqua ſiue in mola ubi tengebantur trepidabant. *Agõi dei feſta* Nam αγωνια trepidationem ſignificat: quamuis reuera non ſemper eueniret ut trepidarent. *Agoniũ* Potuerunt etiam hæ feriæ απο των αγωνων ſumpſiſſe uocabulum ob ludos a maioribus fieri ſolitos. nam αγωνες ludi ſunt: quod nomen eſt generis non ſpeciei ſiquidem & *agonia* gladiarios & muſicos αγωνιστας dicimus. Feſtus autor eſt agnum dictum q; locus in quo ludi initio facti ſunt ſine angulo fuerit cuius feſta agonalia dicebantur: quo nomine etiam agonii dei feſta uocari conſue- *Egonus mõs* uerunt: quem putabant agendis rebus præſidere ſiue quia agonos montes uocabant. Vnde agonia ſacrificia dicta exiſtimantur quæ in monte fiebant ex quo Romæ mons Quirinalis Egonus appellatus eſt & *Egonẽſis porta* colonia porta Egonenſis. *agnalia*

PAV. MAR. ¶ HYMBres:pluuiæ ab υω quod eſt pluo. Inſtiterint: immebunt. MISSI de atris nubibus:qui mittũtur ab obſcuris nubibus. NOnæ dabunt ſigna:pluuiæ ſcilicet ſi erit dies pluuius:aut ſerenus. EX Oriente lyra:cum lyra oritur. Nonas ſigna dare ideo dixit:cum eo die nona luna a pontifice obſeruetur:& uiſa regi ſacrificulorum indicetur ut ſuperius diximus. Quo etiam die:pronoſtica:aut ſerenitatis:aut tempeſtatis captabantur ab ipſa luna:nã pura & nitida ſerenitatem:obtuſa & aliqua caligine obſeſſa pluuium tempus portendit. Lyra autem ut Iginius inqt:poſita eſt cõtra regionem loci:qui eſt inter genu & manũ ſiniſtram eius q Engonaſis uocaẗ: cuius ipſa teſtudo ſpectat ad aricũ circulum. Sũmum aũt cacumẽ ad polũ notiũ contẽdere uideẗ. Hæc uirgine exoriente occidere:cũ ſagittario oriri perſpiciẗ:Habet ĩ teſtudinis lateribus ſingulas ſtellas:in ſingulis cacuminib9 eorum quæ in teſtudie:ut brachia ſunt collocata. Singulas in mediis hiſdẽ:quos humeros. Eratoſthenes fingit ſingulas ĩ ſcapulis ipſius teſtudinis:unã in una lyra:q ut baſis totius uideat una. Lyra iter aſtra muſæ cõſtituerunt. Cãm Eratoſthenes ait:qđ a Mercurio initio facta de teſtudine Orpheo eſt tradita Calliopes:& oeagri filio:& eius rei maxíe ſtudioſo. Alii dicũt ubi Mercurius lyrã feciſſet:& phœbi boues abegiſſet:ut facilius ſibi ignoſceret:petẽti apollini ut dicere liceret ſe ĩueniſſe:lyrã cõceſſit qua accepta dr̃ orphea docuiſſe:& poſtq̃ cytharã inuenit illi lyrã cõceſſiſſe. Lyrã alii fidiculam uocãt. Pli.inqt cæſari oriri nonis ianuariis & Iginius cum ſagittario exoriri oſtẽdit. Ne erres accipias alteꝝ ortũ coſmicũ:qđ ab ipõ oriẽte ſurgat:alteꝝ portũ heliacũ.ut cũ ſol remotior erit:illa ĩ cœlo uideaẗ. Sic nonis heliacus erit ortus:occaſus uero ei9 erit ab initio equinoctii.de quo poſtea. QVATtuor:quarto die poſt nonas:hoc ẽ nono die mẽſis:qđ erit.v.ab idib9:mactaẗ aries iano:uocaturq; dies agonalis:& agonalia ipã feſta. Sed q̃re ſint ita dicta qnq; opĩones refert uſq; ad.xviii.uerſũ.nã aut ab ĩterrogãdo:aut agẽdo:aut ab agõalibus:aut metuẽdo:aut a græca noiatiõe:q oĩa p ſingulos locos explicabim9. Adde q̃ttuor dies nonis ductis ex ordíe:adiũgas nonis hos q̃ttuor dies:nec retrograde nũerato:ſed ex ordine poſt nonas. Erit piandus:quaſi hoſtia placãdus. Ianus luce agonali:die quo agonalia celebrantur arietis immolatione.

NOMINIS: prima opinio cauſæ nominis: a rogãdo cum rex ſacrificulus mactaturus arietẽ: rogat populũ: ſeu principẽ ciuitatis agone ab ea uoce rogãtis putat agonalia dici. & Varro inqt agonalidie rex ſacrorũ i regia arietẽ imolat: nomẽ ab eo quod interrogat a principe ciuitatis. & princeps gregis imolatur. i. aries. SVCcinctus miniſter: ipſe ſacerdos: ſeu rex ſacrificulus q ſe ſuccingit ut expeditior ſit ad opus: ut eſt illud Lucani. Turba timor ſequitur ritu ſuccincta gabino. POT eſt eſſe cã nominis: quia poteſt huic rei nomen dediſſe. Qui rex ſacrificulus. TINCtur' cultros: itecturus gladios. SANguĩe calido: cruorẽ imolatæ hoſtiæ. SEMp rogat iterrogat. AGAT ne: an agat: an uictimam imolet. NEC agit niſi iuſſus: niſi cũ iubet a principe: ſeu a populo. Sacrificulũ aute3 regẽ poſt exactos reges conſule Bruto creauere: de quo apud Liuium libro ſecundo ab urbe condita in ipo principio. Rerum inde diuinarum cura habita: & quia quædã publica ſacra per ipſos reges factitata erant: nec ubi deſiderium regum eſſet. REGEM ſacrificulum creant. id ſacerdotium pontifici ſubiecere: ne additus nomini honos: aliquid libertati. Cuius tũc prima erat cura efficeret: Hæc Liuius: & inde Plu. Illud accepit: regi ſacrificulo: q eſt rex ſacrorum: ac religionum: nec magiſtratum gerere: nec concionem habere licere: rationemq reddit. lxiii. Proble. An quid antiquis temporibus reges plurima: & maxima ſacra facere cõſueuerũt: & ſacerdotibus rem diuinam facietibus aderãt poſt ubi graues: & inſolẽtes cœperunt eſſe: Græci qdẽ pleriq licẽtiam regibus ademerũt: ius & poteſtatẽ ſacrificãdi tantũmodo reliquerũt. Roma autẽ regibus penitus exactis alium rebus diuinis præfecerũt cui nec magiſtratũ habere: nec cũ populo agere permiſerũt: ut in tẽplis ſolum conſultare uideatur & regnum ꝓpter deos ſuſtinere. Eſt igitur & in comitio quodã ſacrificii genus: quod ubi rex peregit ex foro ſe ꝓripit. PARS: quia altera opinio: quod pecudes ad ſacrificium ſponte: non ueniant: ſed aguntur. ſeu abiguntur: & inde agonalia dici: quod Pompeius approbat primo de ſignificatu uerborũ. cum dicat agonias hoſtias ab agendo dici. PARS: quia pecudes non ueniant: non ultro ad aram accedant. SED aguntur: a miniſtro ſacrorum. CREdit agonalẽ diem habere nomen ab actu: quod ab agendis pecudibus agonalis dicatur. Dicimus etiam abigere: q eos eſt q pecudes pellunt: ſeu ante ſe agunt inde Abigei ipſi actores hoc eſt ductores ea ratione. PARS putat antiquos uocaſſe: hoc feſtum agnalia per detractionem unius litteræ ab agonalia. PARS: quaſi multi. PVTAT hoc feſtũ hæc agonalia. PRIScis: ab antiquis dictum agnalia. Vt una littera una uocalis o.

Vna ſit ut poprio littera dempta loco:
Aut qa præuiſos i aqua timet hoſtia cultros:
A pecoris lux eſt ipſa notata metu
Fas etiam fieri ſolitis ætate priorum
Nomina de ludis græca tuliſſe diem:
Et prius antiquus dicebat agonia ſermo:
Veraq; iuditio eſt ultima cauſa meo.
Vtq; ea nõ cęrta eſt: ita rex placare ſacrorũ
Nomina laniferæ coniuge debet ouis.

¶ VNA ſit ut proprio littera dempta loco: Si priſci agnalia dixerũt quomõ dempta inde littera fiet quod nunc dicimus agonalia: atqui ſummota o littera ex eo q nunc agonalia dicimus relinquetur nomen agnalia quo ueteres utebantur. VTq ea non certa eſt ita rex placare ſacrorum. Coniunge lanigere numina debet ouis. Periphraſis eſt arietis quem agonalibus rex ſacrificulus dicebatur q ea ſacra faceret quæ reges facere aſſueuerant. Huic Romani nec magiſtratum gerere nec cum populo agere ſeu concionem habere permiſerũt autore Plutarcho ut in templis ſolum conſultare uideretur ac regnum propter deos ſuſtinere. Itaq in comitio fuit quoddam genus ſacrificii quod ubi rex peregerat ex foro ſe proripiebat. Idem in conuiuio ſuper flaminem dialem accumbere conſueuit ut. A. Gel. tradit.

ANT FAN.
Agnalia
rex ſacrificulus

¶ SIT DEMPTA: ſit remota. PROPRIO loco: nam remoto. o. ab agonalia: remanet agnalia non deſunt qui deducant ab agnis: uerum non agnus: ſed aries mactatur. AN QVIa: quarta opinio: quod immolandus aries ad aram: cum uidet peluim aqua pura plenam cum gladiis quæ quidem huiuſmodi ſacris adhibebantur: extimeſcere uidetur. Inde ab illo metu dies agonalis dictus. Nam αγωνιω uel αγωνιουμαι ide3 q metuo: aut angor. ANISTA lux: agonalis dies. EST NOTAta: ſignata. ET ITA: appellata. A METV pecoris arietis immolandi. QVIA HOſtia: illud ipſum animal quod mactatur. TIMET CVLtros: gladios. PRÆVISOS in aqua: quos in aqua uiderit. FAS ETIAM: ultima opinio: quam ueriorem aſſerit. quod traxerit appellationẽ græcam a ludis ueteribus certaminũ. Mam αγων græce certamẽ ẽ. αγωνιζω: uel αγωνιζομαι cõtendo ſeu certo inde αγωνοθετης præfectus ludorum & ordinator: αγωνιστηριον locus certaminis: αγωνισμα præmium. FAS ETIAM eſt: licet & credi par eſt. DIEM: agonalem. TVLiſſe græca nomina: græcam appellationem. DE LVDis: ſolitis fieri ætate priorum: a ludis: quos ueteres exercebant: dicebantur enim ludi agonales. Primus eos inſtituit Hercules in Elide apud iouem olympium. Non tamen arbitreris in olympo monte. Longe enim diſtat. Elis ab olympo: ſed ubi erat ædes iouis olympii: de quo cu3 diſſererẽ: audebat multi negare: & omnino apud olympum montem ludos fieri uolebant. Nec aduertebant alia cauſa iouem cognominatum olympium legant Diodorum: Inuenient Dionyſium conſtituiſſe regem ægypti iouem puerum addito ei præfecto olympo a quo eruditus & ad uirtutem inſtitutus olympius eſt cognominatus. ET ANTIQVVS ſermo dicebat prius agonia: antiqui uocabant ipſa feſta agonia: de quo Pompeius primo de ſignificatione uerborum. Agonium diem appellabant quo rex hoſtium immolabat. Hoſtiam enim antiqui agoniam uocabant. Agonum etiam putabant dici deum præſidem rebus agendis. Agonalia eius feſtiuitatem: ſiue quia agonos dicebant montes: agona ſacrificia quæ fiebant in monte hinc Romæ mons quirinalis egonus: & collina porta egonenſis. Agonum: ideſt ludum ob hoc dictum quia locus in quo ludi initio facti ſunt fuerit ſine angulo: cuius feſta agonalia dicebantur. VLTIMA cauſa: nominis ſcilicet. EST VERA meo iudi-

PAV. MAR.

do quia ita arbitror græcam habuiſſe appellationẽ:ut incertá eſt nominis cauſa:ita certum eſt regem ſacrificulũ arietem mactare debere. VT EA cauſa.ſ.nominis.NON eſt certa:ſed ambigua cũ uariæ ſint opiniones..ITA rex ſacrorum:ſacrificulus.DEBET placare numina coniuge ouis placare ianum immolatione arietis:qui eſt uelut coniunx:hoc eſt uir ouium:quando quidem illi ſuccumbunt.

> Victima quæ cecidit dextra uictrice uocat̃:
> Hoſtibus a domitis hoſtia nomen habet.
> Ante(deos homini quod conciliare ualeret)
> Far etat, et puri lucida mica ſalis.

ANT. FAN. ¶VICTIMA quæ cecidit dextra uictrice uocat̃.Hoſtibus a domitis hoſtia nomẽ habet.Digreſſio ẽ i qua de ritu ſacrificioꝝ loqtur id qd̃ faſtoꝝ materia exigebat:quoꝝ ſolẽnia primus iſtituiſſe dr̃.Phoroneus rex argiuoꝝ quẽ primũ ẽt ferũt iunoni tẽpla dicaſſe.Multi ſane hoc loco exiſtimãt ſentire Ouidiũ uictimaꝫ ab hoſtia nõ differre ꝙ uictima uictis hoſtibus:hoſtia iiſdẽ domitis imolet̃.Sed errãt nõ intelligẽtes cur autor dixerat dextra uictrice.Nã ut apud.A.Gel.legimus hoſtia poſt cæſos hoſtes a quouis ſacerdote. Victima uero eiꝰ qui cerãt manibus ĩmolat̃.Puerile igit̃ eſt ꝙ quidã dicũt legẽdũ hoc loco domitis pro domãdis:licet Seruius cẽſeat hoſtias dici ſacrificia q̃ ab his fiunt qui in hoſtẽ pergunt. Victimas uero q̃ poſt uictori.Sed ſolere hæc licenter auctoritate cõfundi.Sunt qui uictimas dici arbitrent̃ ꝙ ictæ ui cadant uel ꝙ uinctæ ad aras ducant̃.Vnde ait Iuue.Sed ꝓcul extẽtũ petulãs quatit hoſtia funẽ.Solebãt.n.uictimæ duci funibus:q̃ ſi geſtarent̃ humeris nõ litabãt.Feſto placet hoſtiã ab eo dictã quod eſt hoſtire.i.ferire uel ab hoſtibus ut quibuſdã uidetur quia laribus ĩmolabatur ꝙ ab eis hoſtes arceri putarent.Sed hi feſti Pompei locũ deprauauerũt pro hoſtilis laribus hoſtiã laribꝰ legẽtes.Hoſtiæ ut Verarius in pontificalibus q̃ōnibus ſcripſit teſte Macrobio eximiæ dicebant̃ quæ ad ſacrificium deſtinatæ eximebant̃ e grege uel ꝙ eximia ſpecie quaſi offerendæ numinibus eligerentur.Hæ qum aut ab ara perfugiſſent aut perculſſe mugitum dediſſent:aut in aliam partem corporis q̃ oporteret cecidiſſent piacularia faciebant auſpicia:quæ(ut inquit Feſtus)ſacrificantibus triſtia portendebant. Maiores teſte Donato hoſtias harugas dicebant ab hara in qua concludi conſueuerunt.Ex iis quæ conſumebantur prodigæ dictæ ſunt:unde luxurioſos prodigos uocamus & animales in quibus ſola anima deo ſacrabatur cum aliæ eſſent autore Trebatio ꝙbus uoluntatem dei per exta diſquirebant Hoſtiarum alie amburbiales dictæ ꝙ circuꝫ terminos urbis Romæ ducerentur.Aliæ ambaruales quæ circum arua rei diuinæ cauſa duci conſueuerunt ab hiis qui pro frugibus faciebant.Aliæ ambegnibos uidelicet & ueruex cũ ad eorum utraq̃ȝ latera agni in ſacrificium agebantur.Aliæ p̃cidaneæ:aliæ ſuccidaneæ:Lege Feſtum & Seruium Sciendum autem eas quas diximus aĩales tantũ ĩmolari ſolitas cũ aliaꝝ ſanguis ſolũ diis offeret̃:unde illud eſt ſanguinis & ſacri pateras:aliaꝝ corporis pars:ut extaq̃ȝ falſos porriciam in fluctus.aliæ integræ:ut & ſolida ĩponit taurorũ uiſcera flãmis.Detractis.n.extis aræ ſupimponebãtur q̃ exta nõnunq̃ ablata elixa ẽt ipſã reddebant̃.ANTE de.ho.q.cõ.ual.Far.erat & puri lucida mica ſalis:Molã dicit ut oſtendimus ſupra:de qua Tibul.Omnia noctis farre pio placent & ſalientem ſale. Salis granum ut ingt Porphi.& quottidie uidemus in ignem miſſum ſalit:unde a Tibullo ſaliens dicitur.De farre Pli. Nihil religioſius confarrationis uiculo erat nouæq̃ȝ nuptæ farrum præferebant Adeo autem uerum eſt conſueuiſſe maiores noſtros farre ſibi deos conciliare quod inquit Nonius epulis & immolationibus ſacris pium putabatur ut adorare uerbũ dictũ putetur a farre qd̃ adoreũ ueteres appellarũt:q libis quoq̃ȝ adoreis ſacra diis exhibebãt. Varro de re ruſtica.i loco humido far adoreũ potius ferũt q̃ triticũ.Inde maiores noſtri gloriã adoreã dixere ꝙ is glorioſus putaret̃ qui farris copia abũdaret tantus fuit honor farris ut Pli.tradit.Dicebatur auteꝫ farris genus ador quod poſtea:quoniam arduretur:ador appellatum eſt.Id urebat̃ autore feſto ut toſtum fieret ex quo in ſacrificio mola ſalſa efficiebatur.Aliqui ut Nonius refert adoreum far dictum putarunt ꝙ cibi ora.i.principium ſit.

PAV. MAR. ¶VICTIMA unde uictima:& unde hoſtia dicat̃:illa a manu uictrice.& hæc a uictis hoſtibus utrũq̃ȝ autem accipitur pro eo ꝙ diis immolat̃. VICtima uo.quæ cecidit dextra uictrice illa immmolanda beſtia appellatur uictima q̃ a uictoribus ĩmolat̃:hoſtia fuit dicta a uictis hoſtibus:cũ quis uiciſſet hoſtes:ſacrificabat & hoſtiã ab hoſtibus appellabat:ſed aliter ſentire uidet̃ Põpe.ingt.n.hoſtiã dictã eſſe ab eo:quod eſt hoſtire ferire:ſed duo genera hoſtiarũ eẽ Trebatius docet li.i.de religionibus. Vnũ in quo uoluntas dei ꝑ exta diſquirit̃ Alterũ ĩ quo ſola aĩa deo ſacrat̃:unde & haruſpices aĩales has hoſtias uocãt. Vtrũq̃ȝ Vir.oñdit:& prio qdẽ.illud quo uolũtas numinũ ꝑ exta mõſtrat̃.Mactat̃.Mactat lectas de more bidẽtes:& mox pecudũq̃ȝ recluſis pectoribus inhiãs ſpirãtia cõſulit exta:alteꝝ illud in quo hoſtia animalis dicit̃:quod eius tantum aĩa ſacrat̃:oñdit cũ facit Entelũ uictorẽ erici mactare taurũ.Hãc tibi erix meliorẽ aĩam pro morte daretis.Perſoluo in his hoſtiis: ſunt q̃ iniuges uocant̃.i.q̃ nũq̃ domitæ ac iugo ſubditæ ſunt.De quo Virg.nunc grege de itacto ſeptẽ mactare iuuẽcos:præſtiterit totideꝫ lætas de more bidentes:& ut iniuges euidentius exprimeret adiecit & intacta totidem ceruice iuuẽcas. Eximii quoq̃ȝ in ſacrificiis uocabulũ non poeticum epitheton:ſed ſacerdotale nomẽ eſt. Veratius.n. i põtificalibus q̃ōnibus docet eximias dictas hoſtias:q̃ ad ſacrificiũ deſtinatæ eximant̃ egrege:uel qd̃ eximia ſpecie quaſi offerendæ numinibus eligantur hinc Virgi.quattuor eximios p̃ſtanti corpe tauros:ubi quod eximuntur eximios:ꝙ eliguntur præſtanti corpe monſtrauit.Deinde ambarualis. hoſtia eſt ut ait Pomponius fe.,quæ rei diuinæ cauſa circum arua ducitur ab his qui pro frugibus faciunt.Inde eſt illud & cum luſtrabimus agros: nomen.n. hoſtiæ acquiſitum eſt ab ambiendis aruis:& in georgicis. Terq̃ȝ nouas circum fœlix eat hoſtia cultro. Sed hæc de hoſtiis hactenus.ANTE deos:ab initio uilia erant:quæ diis offerebantur huic propoſitioni rõnẽ addit poeta: qa in italiã ꝑcioſa nõdũ erãt aduecta:& uelut pro cõnexione ſubiũgit:cũ externa ꝑcioſa & odoratiſſima nõ eſſent:ea offerebãt & adolebãt quæ haberi poterãt:& odora uidebant̃:illudq̃ȝ addit nec ullius gladii in ſacris erat uſus. FAR & lucida micas ſalis:ipſa mola q̃ ex farre & ſale mollito fit:ut ſupius diximus.LVCIda mica:quod puꝝ ſal

Phoroneus rex argiuorũ ritus ſacrificiorũ primus inſtitui
Victima
Hoſtia
Victima uñ dicit̃
Hoſtiæ eximiæ
Si hoſtia ab ara ꝑfugiſſet quid
Haruga
prodigiæ uñ ꝓdigi
Amburbiales
Ambaruales
Ambegnibos
præcidaneæ
Succidaneæ
Hoſtiæ ꝑtẽs ripli ces
Mola
Salis granum
Far
Adorare
adoreum
adorea liba
Adorea
Edor

fucere uideatur. ERAT ante:ab initio. QVOD ualeret conciliare deo homini:q poſſet numia placare mortalibus:nam aliud diis non offerebant:q̃ far cum ſale mollito diximus ſuperius de farre:ſed de torrendi farris feriis inferius dicemus. Item & de uilitate eorum:quæ diis offerebantur a Romulo.

Nondũ ptulerat lachrymatas cortice myrras
Acta per æquoreas hoſpita nauis aquas.
Thura nec euphrates:nec miſerat idia coſtũ:
Nec fuerant rubri cognita fila croci:

ANT. FAN.

LACHRYmatas cortice myrrhas:ipſe alibi. Stillataq; cortice mirrha nomen herile tenet. THVRA nec euphrates:Ply. lib. v. nat. hiſto. huius fluminis originem uariam tradit. Strabo autem ſcribit Euphratẽ a boreali tauri latere ex orientem per Armeniã fluere occidentem uerſus:deinde ad auſtrum flexum iter armenios & cappadocas & cõmagenos taurum recidere. egreſſum uero cum prope Syria; peruenerit ad hyemales ortus reuerti uſq; Babylonem & ad tygrim Meſopotamiam efficere & ambos emittere ĩ perſicum ſinum quorum Euphrates maior eſt & plus regionis flexuoſo alueo percurrit. Ex hoc ſinu per euphrate; ad nos thura transferri poſſe nemo dubitauerit:quem fluuium ſunt qui putẽt arabiam attingere. Itaq; pomponius geographus eũ ſcribit in meridiem auerſum ſyros atq; arabas ingredi. Cæterum non omnis arabia thus habet. ſuo ſabæi tantum gloriantur:ut ſolis eſt thurea uirga ſabæis:iliacis temporibus thure non ſupplicabant autore Plynio ſed cedri tantum & citri cõuolutum fumo nidorem uerius q̃ odorem nouerant. Poſtea uero thure dii conciliati ſunt. Vnde illud eſt lucretii. Thuricremas propter mactatus concidit aras:& illud Macrobii:nunq̃ fas fuit ægyptiis pecudibus aut ſanguine ſed præcibus & thure ſolo placare deos. Non libet hic intactũ relinquere quod de Alexandro magno Ply. refert:cui in pueritia ſine parſimonia thura aris ingerenti cum pedagogus dixiſſet ut eo modo cũ deuiciſſet thuriferas gẽtes ſupplicaret ille Aabia potitus thure onuſtam nauim ei miſit large exhortatus ut deos adoraret. De thure ac thuriferis arboribus lege quæ idem autor ſcribit lib. xii. nat. hiſto. NEC miſerat india coſtum. Coſti radix guſtu feruens odore eximio ac frutice inutili foditur in patale indi amnis inſula. Inuenitur tamen & apud alios. Vnde illud eſt Horatii. Achameniumq; coſtum. Duo eius ſunt genera:nigrum & quod melius eſt candicans. Quidam e recentioribus medicis coſti duas ſpecies ponunt: indicam & arabicam: præferuntq; arabicæ indicam quæ diuerſis medetur doloribus & ſumpta cum mulſo uenerẽ excitat. Cõſueuiſſe autem maiores noſtros hac radice in ſacris uti oſtendit Ply. his uerbis:Odorum cauſa unguentorũq;: & delitiarum ſi placet etiam ſuperſtitionis gratia emantur quoniam thure ſupplicamus & coſto.

Euphrates

Thus Antiqs tẽporibuſ thure nõ ſupplicabant

Coſti radix

PAV. MAR.

NONDum hoſpita nauis:peregrina nauis. ACTA per æquoreas aquas:impulſa maritimo curſu non adhuc. PERTVLERAT myrras lachrymatas cortice:myrras quæ ex ſuorum arborum cortice tanq̃ ex oculis lachrymæ emanant:& ad illud alludit:quod in decimo lib. met. dixit myrram amore cynare patris correptam:& dolo grauidam effectam:ac iram paternam fugientem in ſabea tandem terra quieuiſſe in arborem ſui nominis uerſam:fletu præcioſas guttas effundere. Vnde flet tamen & tedide manant ex arbore guttæ. Eſt honor & lachrymis:ſtillataq; cortice myrra Nomen herile tenet:nulloq; tacebitur æuo. Hanc autem arborem Plynio autore in iiſdem ſiluis cum thure permixtã naſci tradidere nõnulli. Plures ſeparatim:& multis in locis arabie gignitur. Strabo cum fœlicem arabiam a quattuor maximis nationibus inhabitari dicat hoc eſt amineis:ſameis: catthabanenſibus:catramotitis catabania inquit thus gignit catramotitica myrram. Additq; Ply. ſabeos non dare ex myrra deo portiones:quoniam & apud alios naſcatur. Regi tamen gebanitarum quartas partes eius pendere. EVPHRAtes nec mi. thura nondum ex ſinu perſico qui ab oriente fœlicem arabiam claudit:& in quẽ exit euphrates accepta inde thura ad nos miſerat:quia nondum in italiam aduecta fuerant:ut diis cremarentur. Thura præter arabiam nullis inquit Plyni. ac ne arabiæ quidem uniuerſæ. Strabo ut diximus cattabaniam thus gignere aſſerit. At Ply. regio inquit eorum thurifera ſabea appellatur & paulopoſt. Nec præterea arabii alii thuris arborem uident:ac ne horum quidem omnes feruntq;. ccc. non amplius eſſe familiarem quæ ius per ſucceſſiones id ſibi uendicent Sacros uocari ob id:nec ullo congreſſu fœminarum: funerũq; cum incidant eas arbores: aut metant pollui. Atq; ita religione meſſes augeri:quidam promiſcuum ius his eſſe populis tradunt in ſiluis:alii per uices annorũ diuidi. Nec arboris ipſius quæ ſit facies conſtat. Multa præterea ſubdit Ply. quodq; arbor ſit incertum habeatur:& thuris inſuper genera ab eodem late referuntur:uerum Diodo. ita ĩnqt thus pcipiẽ hoc pacto. Arbor eſt magnitudine parua aſpectu ſpinæ ægyptiæ albæ:folia arboris quæ cirea dicitur ſimilia flos colore croceo. Thus ab arbore quẽadmodum lachryma emanat:myrræ arbor lentiſco æqualis eſt folium frequentius:tenuiſq; fluit ab effoſſa radicibus terra in ſolo ubere bis in anno fructu; reddit. Vere atq; æſtate:ſed rubrũ uere propter rorem:æſtate album. De euphrate flu. multa apud Ply. & Stra. hẽs De quo Euſtachius ad oriente; inqt capadociæ euphrates fluuius immenſus armeno mõte fluit porrectus in auſtrum primum deinde incuruans ualles ad eos & mediam babylonem tranſiens in pſicum mare euomiẽ iuxta. Teredonem pſarum ciuitatẽ hæc ille. Sed nemo poetam κακησ γεογραφιασ arguat: quod longe ab euphrate ſit regio thurifera:& quod per euphratem thura minime uectebantur. Errant qui ita arguũt nã cũ in pſicũ mare exeat:quod ab oriẽte fœlicem arabiam claudit. Merces & ſabea aromata per perſicum ſinũ in euphratẽ:inde in Babylona:deinde in cõmagenã:& in tapſum uectabanẽ:deinde pedeſtri itinere:quo mercatores uoluiſſent:& pons euphratis in commagena diſtat a ſinu iſſico. l. milibus paſſuum:q eſt ſinus noſtri maris:ubi etiam nunc mercatores noſtri aromata per euphratẽ in cõmagenã:& ĩde in ſinum ipſam uecta accipiũt. Sic ẽt olim accipere potuere. Habes præterea apud Aſtribolum Strabone referente Gerroæs arabes frequentius in babylonem ratibus mercatum ire atq; inde p euphratem cum mercibus tapſum enauigaẽ:poſtea quo libeat pedeſtri itinere referri. præterea ut ide; Strabo refert:Alexander cũ expeditionẽ in arabas pararet. Nauigia ptim in phœnicia:cyproq; cõſtruxerat tu;

plicatilia:tum cum pacta quæ tapſacum portata flumine in Babylo deferentur.Si igitur nauigia per continẽtes
in euphratem traiiciebantur:ſi geræi arabes p euphratẽ merciũ gratia deferebant:eo magis delata per euphra
tẽ aromata ĩ noſtrũ mare traiici potuere:errarũt ergo uehemẽter:q poetã erraſſe rettulerũt. NEC idia miſerat
coſtũ:qſi.nõdũ ex ĩdia delata fuerat coſti fruticis radix:q̃ qdẽ ex ĩdia & patale ĩſula indi flumini trãſfert.De quo
Ply.indis maxime ptio radix coſti:guſtu feruẽs:odore eximio frutice alias ĩutilis:prio ſtatim ĩtroitu amnis indi
in patale iſula:Duo ſũt eius genera:nigrũ:& cãdicãs qd melius ẽ.Oui.tã in pãchaia:q̃ eſt fœlicis arabiæ regiũcu
la naſci putat:cũ dicat in.x.meta.ſit diues amomo:Cynamaq;:coſtũq; ſuũ:ſudataq; ligno thura ferat:floreſq; ali-
os pãchaia tellus.NEC fuerãt.cognita fila rubri croci:nõdũ erat uſus croci in italia:nec ulla eius notitia:qa e cili-
cia nondum aduehebatur in italiã ubi nũc tanta eſt eius ubertas:pſertim ĩ regiõe marſoru;:ueſtinorũ & peligno
tum ut cilices oẽs ſuperemus.Qui quidẽ laudatiſſimũ habuiſſe crocum referunt:& aliqui a coryco dictũ putãt
crocũ cyliciæ oppido:ſiue corycio antro:cum iunius moderatus dicat accepimus tinolon & coricion florere cro
co.Aliqui dictũ uolunt a croco iuuene ĩ florem ſui nominis cõuerſo.Cuius amore cum cameciſſos deperiret:& ip-
ſa in ſui nominis fruticem conuerſa eſt huius ẽt rei meminit Pli.cũ agit de cameciſſo:quã ſimilacẽ uocãt:& ſimilẽ
hederæ affirmat.& inquit infauſta omnibus ſacris & coronis quoniam ſit lugubri uirgine eius numinis propter
amorem iuuenis croci mutata in hunc fruticem.Coricium crocum Solinus ſummopere laudat:& diaſcorides
ANT. in uſum medicinæ cæteris melius eſſe comperit.

Ara dabat fumos herbis contẽta ſabinis
Et non exiguo laurus aduſta ſono:
Siquis erat factis prati de flore coronis
Qui poſſet uiolas addere:diues erat:
Hic q nũc aperit percuſſi uiſcera tauri:
In ſacris nullũ culter habebat opus:
Prima cæres auidæ gauiſa ẽ ſanguine porcæ:
Vlta ſuas merita cæde nocentis opes
Nam ſata uere nouo teneris lactentia ſuccis
Eruta ſetigeræ comperit ore ſuis:
Sus dederat pœnas: exemplo territus huius

FAN. ¶ARA dabat fumos herbis cõtẽta ſabinis:Herba ſa
Herba ſabina bina utilis in ſuffitus pro thure aſſũmebatur:duplica
to enim pondere eoſdem effectus habere quos cinna
mũ traditur.De hac Properti⁹ Flore ſacella tergo uer
benis compita uelo.Et crepat ad ueteres herba ſabi-
na focos.Eius herbæ duo genera ſunt:altera eſt ama-
Laurus raco ſimilis altera cupreſſo.ET NON exi.lau.adu.ſo.
Verbena Laurus manifeſto crepitu & quadã deteſtatione ignes
Immolandi initiu; abdicat.Ea inter uerbenas eſt autore Seruio ut mir-
tus olea:oẽs.n.frondes ſacratas abuſiue uerbenas uo-
Porcus camus quaſi faſciculi ut ait Feſtus deorũ capita dice-
& porca bantur.PRIMa ceres auidæ gauiſa e ſanguine porcæ
mactabantur cereri Immolãdi initium a ſuillo genere ſumptum exiſtimã
tur Oui alibi.Prima putatur hoſtia ſus meruiſſe mo-
Præcida ri quia ſemina pãdo eruerit roſtro ſpemq; intercepe-
nea porca rit anni.Ea uictima ut autor eſt Varro initiis cereris immolabatur:cedebantq; porcum initium pacis in coniun
Porci ctione fœderis ut idem inquit.Et nuptiarum initio noua nupta & nouus maritus in hetruria porcum immola-
eximii bant.Priſci quoq; latini & græci in italia idem feciſſe uidentur:nam & noſtræ mulieres maximeq; nutrices natu
Boues ram qua fœminæ ſunt in uirginibus appellabant porcum:& græci Mactabatur autem por-
egregii cus cereri:quia hoc animal frugibus nocet.Solebãt.n.uictimæ pro qualitate numinum immolari & uel cedebã-
oues le tur quæ obſunt eorum muneribus:ut caper libero quia uitibus nocet:capra mineruæ quia lambendo quoq; oli-
ctæ uam ſterilẽ facit.Vel aliqua ſimilitudine credebantur numinibus placituræ:ut ĩferis nigræ pecudes:albæ ſuperi
Caper us.Scire aũt debemus q; Cereri & porcus & porca ĩmolari cõſueuit.ſed Oui.hoc loco ideo fœmininum genus
baccho elegit.quia elocutiones quædam per fœmininum genus elocutiores fiunt Vir.Cæſa iungebant fœdera porca.
ſacrifica Vel quia in omnibus ſacris ut ait Seruius fœminini generis uictimæ potiores ſunt.Vnde ſi per marem litari nõ
batur poterat ſuccidanea non poterat adhiberi.Meminiſſe præterea conuenit porcam quæ cæreri mactabatur ab eo
Caper qui mortuo iuſta non feciſſet.ideſt glebam non obieciſſet præcidaneam uocari:quia mos erat ea facere prius q̃
nouas fruges guſtarent autore Feſto:qui præcidaneam porcam a præcidendo dictam oſtendit q; immolaretur
anteq̃ nouam frugem præciderent.Eligebantur autem ad ſacrificia porci maiores & dicebãtur eximii teſte Do
nato.Nam boues ad id electos egregios:oues lectas dicebant.

PAV. ¶CÆRES prima eſt gauiſa ſanguine auidæ porcæ:quaſi cæreri primu; placuit mactare porcam.VLTA ſuas
MAR. opes:quaſi uindictam ſumens pro erutis frugibus:quæ erant ſuæ opes.MERIta cæ.no. cæde ſuis quæ mactari
meruerat quia nocuerat frugibus.Nã cõperit:ipa cæres inuenit. Sata lactentia teneris ſuccis ſegetem:quæ tenel
lam & uirentem:quæ lactere uidebatur per tranſlationem ab animalibus lactentibus.ERVta uere nouo:uerno
tempore.ORE ſuis:rictu porcæ.Cæres dicta ut Ci.aſſerit:quaſi gerens quod fruges gerat.Nam ita litterarum
affinitas patitur.SVS dederat:poſt mactatam cereri:porcam:mactatus eſt baccho caper.quoniam uires abro-
ſerat:quæ bacchi ſunt:& in meta.Pithagoras ad illud ſuperius ſequitur.Vite caper morſa bacchi mactat ad aras
Vltoris ductus nocuit ſua pœna duobus Plynius tamen inquit capras immolari palladi.Quod oliuam lamben-
do ſterilem faciant. SVS:porca. DEDERAT pœnas:mactatus fuerat pro frugibus erutis dare pœnas tra-
ctum eſt a pœna pecuniaria quæ ſoluebatur.ſic contra recipere pœnas dicitur Virgili. Vlta uirum pœnas ini-
mico a fratre recipio.ARA cõtẽta herbis ſabini dabat fumos:quaſi fumabat tãtũ ara cũ ſolæ ſabinæ herbæ cre
marent:hoc ẽ ſacerdotes erãt cõtẽti ſolis herbis ſabinis & lauro:nec ĩtelligas herbis quas ſabini aduexiſſent:ſed
de ea herba:quæ ſabina uocatur:& in templorum dedicatiõe:adhibebat ſemp a ueteribus:qui mos ad poſteros
& noſtros quoq; trãſiuit:& ſabina dicitur a σέβομαι quod ẽ color ſeu ueneror:quia ptinet ad cultũ deorũ:ſed
malæ mulierculæ ea abutuntur.Taceo uim ne alios quoq; doceam. ET Laurus aduſta non exiguo.nõ paruo.
SONO:nã ſemp cũ aduritur:magnũ facit crepitũ.ut refugere ab ipſo igne uelle uideatur.DABat ẽt.FVMos:qm

in ſacris adurebatur. Laurus triũphis ꝓprie dicatur: uel gratiſſima domibus ianitrix. Cæſarum pontificũq́ꝫ ſola & domos exornat: & an limina. excubat: de ea multa referũtur a Ply. li. xv. C. xxviiii. facitq́ꝫ genera. xiii. SI Quis erat q poſſit addere uiolas coronis factis de flore prati: ſiqs inſertis floribus in coronã quis offeredã habuiſſet: qs adderet uiolas. ERAT diues: habebatᷣ opulẽtus: quãdoqdẽ precioſiora minime haberet. Ply. poſt laudata lilia uiolis inqt honor proximus: earũq́ꝫ plura genera purpureũ. Luteæ albæ: purpureo græco noie diſcernũtur appellatæ hiacynthi & ab his hiacynthina ueſtis. HIC culter: qui nũc aperit uiſcera. MACtati tauri: gladius quo & taurum: ſeu bouẽ mactamus: & interiora aperimus: ſeu nudamus. Vt eſt illud Virg. & uiſcera nudant. NVLlũ opus habebat in ſacris: quaſi non erat eo opus in re diuia cum nullum adhuc pecus ĩmolaretᷣ: nõ. n. oibus diis gratus ẽ uſus gladii: ut libãtes uina leſãtiaca muſis: i ſummo parnaſo diximus: quo pauci unquã e hoſtis aſcenderunt. NON tibi ſanguis ait nõ ſæui munera cultri. Nõ opulẽta manus grata ẽ regina ſororũ. MENS humilis: mẽs caſta placet: caſtã accipe mẽtẽ. Et tenues dignare dapes: nõ thura cremẽtur. VLTIma: at euboici libantur munera bacchi. PRIMA: unde pecorũ mactatio habuerit originẽ: ab illis quidẽ: q adinuenerũt aliquid ad uſum humani generis: nã cum aliqđ pecus ſuis iuuencis noxium eſſet illud mactabatᷣ. Ceres prima porcã immolauit: quoniã fruges eruerat. Ea. n. ut Ply. teſtis eſt inuenit frumẽta cũ antea glande ueſcerentᷣ eadẽ molere: & cõficere in actica: Ita ſia ſicilia ob id dea iudicata: ea prima leges dedit ut alii putauere. Corcynus traginus frumẽtum a cerere mõſtratum unde & dea ſit habita in ſuo poemate affirmat & Diodo. addit præter frumẽtũ repertum leges dediſſe: quibus iuſte: pieq́ꝫ homines uiuere aſſueſcerent. Sed de ea plura in quarto libro dicemus. ALIQui putant ideo mactari porcam: pro fœcunditate: quia nullum animal eſt ea fœcũdius. Parit. n. uicenos: ſuperior ratio pythagoræ uerbis affirmatur: Quæ in meta. a poeta refertur & prima putatur Hoſtioſus meruiſſe muri: quæ ſemina pando: Eruerit roſtro ſpemq́ꝫ interceperit anni.

Palmite debueras abſtinuiſſe caper:
Quẽ ſpectans aliquis dẽtes in uite ꝓmẽtẽ
Talia non tacito dicta dolore refert.
Rode caper uitẽ: tamẽ hic (cũ ſtabis ad arã)
In tua quod ſpargi cornua poſſit erit:
Verba fides ſeqtur: noxa ẽ tibi deditus hoſtis
Spargitᷣ & effuſo cornua bacche mero.
Culpa ſui nocuit: nocuit quoq́ꝫ culpa capellæ

PALmite debue. abſti. cap. Apoſtrophe eſt ad caprũ qui cedebatᷣ Baccho qa hoſtis ẽ uinearũ ſicut & capra Virgi. Nõ aliã ob cãm baccho caper oibus aris cæditᷣ. Mar. Vitæ nocẽs roſa ſtabat moriturꝰ ad aras Hircꝰ bacche tuis uictia grata ſacris. Fuit in ſacris liberi hæc conſuetudo ut ait Lactan. grãmaticus: ut occiſo capro ſacrati oẽs ſanguinẽ eius biberẽt. EST autẽ caper: autore Var. qui latine dicitᷣ ex caſtratis: hic pro hirco accipitᷣ. HINC cum ſtabis ad aram: In tua quod ſpargi cornua poſſit erit: Aptum & placiturum ſignificat ſacrificiuꝫ ut Et ductus cornu ſtabit ſacer hircus ad arã. Hoc autem dicit rode nunc uitem cum nemo te abigit: non deerit tamen uinum: quod in tua cornua ſpargatur cum ad aram ſtabis baccho mactandus. ANT. FAN.

¶CAPER. & eſt apoſtrophe hoc eſt ſermonis auerſio. TV Territus exemplo huius debueras abſtinuiſſe palmite, monitus & exterritus pœna ſuis debueras dentem a uitibus continere. De palmite ſuperiꝰ dictum. Exemplum eſt ut Pompeius inquit quod ſequamur: aut uitemus Caper & capræ dictæ: quod omne uirgultuꝫ carpant ſiue a crepitu crurum: unde & crepareas antiqui dicebant. QVEM. caprum. SPECTans: uidens. ALIQVIS ꝓmẽtem dentes ui. quaſi dentes uitibus infigẽtem & eas abrodentem. REFERT talia dicta: uerba. DOLOre non tacito: non occultato: ſed aperto. Dolebat enim ita ſæuitum eſſe ſacras uites. CAPER rode uitem: rodas nunc cum nemo prohibet. Plecteris tamen: & eſt ironia: quia non diu rodet. TAMEN HIC ex hac uite. ERIT QVOD pargi poſſit in tua cornua: erit uinum quod tibi mactando in cornua ſpargeretur. Erat enim uſus uini in ſacris: & eo uictimarum cornua infundebantur præter quam in ſacris cereris CVM STAbis ad aram: ubi eris immolandus. FIDES ſequitur uerba: uerba illius ſortita ſunt fidem: nam uera fuere: quoniam caper mactatus eſt. O BACCHE: apoſtrophe ad bacchum uini repertorem. De quo alias dicemus. HOSTIS: ipſe caper. DEDITVS tibi noxa: traditus tibi pro peccato: aut pro peccati pœna: nam utrunq́ꝫ noxa ſignificat. SPARgitur cornua: per ſynecdochem: quaſi ſparſa habet cornua effuſo mero: ut moris erat. CVLPA ſui: ſus & caper meruere mactari: quoniam deliquerunt: ſed quid deliquit innocẽs ouis & bos: quem capitale erat mactari: ut diximus ſuperius. & pithagoras eodem in loco. QVID meruiſtis oues: placidum pecus inq́ꝫ tuendos Natum homines: pleno quæ fertis in iubere nectar Mollia quæ nobis ueſtris uelanima lanis. PRΕbetis: uitaq́ꝫ magis: quam morte iuuatis. Quid meruere boues. animal ſine fraude: doliſq́ꝫ. Innocuum: ſimplex: natum tolerare labores. Immemor eſt demum: nec frugum munere dignus. Qui potuit curui dempto modo pondere aratri. RVRICOlam mactare ſuum qui trita labore. ILLA: quibus totiens durum renouauerat aruum. TOT dederat meſſes: percuſſit colla ſecuri. Nec ſatis eſt: q̃ tale nefas committitur ipſos. Inſcripſere deos ſceleri: numenq́ꝫ ſupernum Cæde laboriferi credunt gaudere iuuenci. VICTIMA labe carens: & præſtantiſſima forma. Nam placuiſſe nocet: uictis ĩſignis & auro Siſtitur ante aras: auditq́ꝫ ignara præcantem. Imponiq́ꝫ ſuæ uidet inter cornua frontis. Quas colit fruges: percuſſaq́ꝫ ſanguĩe cultros Inficit: in liquida præuiſos forſitan unda. Protinus ereptas uiuenti pectore fibras Inſpiciunt: menteſq́ꝫ deum ſcrutantur in illis. Vnde fames homini uetitorum tanta ciborum. Audetis ueſci. genus o mortale: quod oro Ne facite: & monitis animos aduertite noſtris. Cumq́ꝫ boum dabitis cæſorum membra palato. Mandere uos ipſos ſcire: & ſentire colonos. HÆC ille: quæ quidem quia aurea uerba uidentur his commentariolis addidi. CVLPA: crimen. NOCVIT: ſui porce quia fruges eruerat. NOCVIT quoq́ꝫ etiam. CVLPA capelle: capro & capillis ob uites abroſas. PAV. MAR.

ANT. FAN. ℂQ VID bos quid placidæ cõmeruiſtis oues. Magno uſui mortalibus bos eſt aratione.uectura.lacte.caſeo.corio. Vnde apud ueteres tam capitalis habebatᷣ qui boué ſine cauſa q̃ qui hoíem occidiſſet. Non meruit ergo ſocius hominũ in ope ruſtico ac cæteris miniſter ob eius uſum innocentiaq̃ mactari quẽ Solon ímolari nõ pmiſit teſte Plutarcho. Sed cædendi bouis mos hic tractatus eſt. ariſteus apollinis ac cyrenes filius cũ eurydicen uxoré orphei uiciare uoluiſſet & illa fugiens a ſerpente fuit occiſa amiſſis apibus nympharum iracundia matris auxilium petiit unde edoctus q̃ rõne apes reparari poſſent ut í fine Geor. plene a Virg. tractatᷣ: Mactãdi bouis initium dedit. PROtheus tua damna leuabit. Hic uates clariſſimus oceani & tethyos filius fuit qui tenuit íſulã carpathũ q̃ é íter rhodũ & ægyptũ. Alii regé ægypti eſſe uolunt in uarias formas uerti ſolitũ: Lege Diodorũ a quo de hoc & Ariſtæo multa referunᷣ: Mox domitus uinclis in ſua membra redit: Vir. in ſeſe redit atq̃ hominibus tandem ore locutus.

Bouis uſus
Bouem occidere capitale erat
Bouis cedendi mos ariſtæus

Q uíd bos: quíd placídæ cõmeruíſtís oues
Flebat aríſtæus: q̃ apes cum ſtírpe necatas
Víderat íncæptos deſtítuíſſe fauos:
Cærula quẽ genítrís ægre ſolata dolentẽ
Addídít hæc díctís ultíma uerba ſuís:
Síſte puer lachrímas ꝓtheus tua dãna leuabít
Q uoq̃ modo repares: quæ píere dabít.
Decípíat ne te uerſís tamẽ ílle fíguris
Impedíant gemínas uíncula fírma manus
Peruenít ad uatẽ íuuenís: reſolutaq̃ ſomno
Allígat æquoreí brachía capta ſenís:
Ille ſuam facíẽ trãſmutat. & alterat arte:
Mox domítus uínclís ín ſua mẽbra redít:
Oraq̃ cærulea tollẽs rorantía barba
Q ua: dixít: repares arte requírís apes:
Obrue mactatí corpus tellure íuuẽcí
Q uod petís a nobís: obrutus ílle dabít
Iuſſa facít paſtor. feruent examína putrí
De boue: mílle anímas una necata dedít:

PAV MAR ℂQ VID bos: meruit. ſ. & tamẽ mactatur. Q VID cõmeruiſtis ouis placidæ: quaſi dicat nihil: & tamen neq̃ oui: neq̃ boui parcitur. FLEbat ariſteus macta ton bouis initiũ ſumpſit ab ariſteo primus. n. ille pro reparãdis apibus boué ímolaſſe ferᷣ. Oui. paucis uerſibus hiſtoriã: ſeu fabulã perſtringit: nã in fine georgicoꝝ Virgilius pluribus refert. ubi inquit Ariſteũ paſtorem amiſſis apibus quærulũ ad cyrené matreꝫ ueniſſe: & monitum ab ea ad prothea: a quo didicit calamitaté illi illatã nõ ira deoꝝ: ſed ab orpheo í uindictã amiſſe coniugis: quam cũ ille amans inſequeretur: fugientem anguis morſu peremit. DEINde cõſilio matris taurorũ: & iuuẽcarũ immolatiõe: placatis orphei & eurydices manibus: apium examina reſtituta ſunt Ouidius tñ inquit a protheo mactãdi iuuenci conſiliũ accepiſſe: & ſic amiſſas apes reparaſſe. Diodorus inqt Ariſteũ ex Apolline & cyrene ipſei filia natũ. nam cuꝫ mater apud pelium educareᷣ ab Apolline rapta. & in lybiam delata eſt ad loca ubi poſtea urbs a ſuo nomine cõdita. Suſceptus ex ea filius Ariſteus: a nymphis enutrit⁹ é: a q̇b⁹ lac coagulare: mel atq̃ oleũ cõficerᷣ didicit. Q uæ cũ primus í hominũ uſum traduxiſſet a poſteris ut deus cultus eſt. Profectus í boetiã autonoen cadmi filiã uxoré duxit: genuitq̃ Acteona: quẽ ira dianæ fabulæ ferũt a canibus diſcerptũ poſt eius obitũ ab oraculo p̃ris habuit: ut ceã adiret: in qua ei honores ípenderẽtur. Q uo cũ ueniſſet orta p oẽm græciã peſte pro græcis oíbus ſacra fecit: morbuſq̃ ceſſauit. Relictis in cea nepotibus: in lybiã ad matré rediit. Deíde í ſardoꝝ íſulam ꝓfectus eſt: quã cõſitis arboribus cultoré reddidit ibi duos filios genuit: charmuꝫ & calircapum. ad alias inſulas cũ acceſſiſſet in ſicilia aliquandiu mãſit: quæ cũ fructibus armẽtiſq̃ referc̃ta eét: ſinguloꝝ uſum edocuit: quo beneficio ſiculi & hi præcipue apud quos olee naſcunᷣ: pro deo ſummo honore coluerũt: tranſgreſſus in thraciã perceptis a Dionyſio orgiis in æmo habitans: cũ poſtmodũ nõ cõparuiſſet honores nõ ſolum a barbaris: ſed a græcis aſſecutus eſt. FLEbat Ariſteus: Apollinis & Cyrines filius. Q VOD uiderat apes necatas cũ ſtirpe: apes extinctas cũ oí ſpe ſobolis. nã ad unũ omnes interierant. Deſtituiſſe incœptos fauos: mella cum toto opere: qđ incœperant nec perfecerant. Verũ fauus eſt ubi ceram fingunt & mella diſponũt: nã tria hæc ſimul Var. rettulit apium opera. Ply. uero inquit primum fauos conſtituunt: ceram: fingunt hoc eſt domos: cellaſq̃ faciunt deinde ſobolem poſtea mella. Sed de his latius in georgicis diſſeremus. Q VEM: ariſteum. AEGRE dolentem: quaſi cum uerſareᷣ in magna perturbatione & animi ægritudine. GENItrix: cyrene ut Dio. ait ipſei. ut alii penei amnis filia: & ideo cerula: dixit quia aquaruꝫ nympha ſic & cerula maria dicimus. Solata: conſolata. ADdidit hæc ultima uerba dictis ſuis: nã pluribus uerbis uſa in leniendo dolore. deinde hæc addidit. PVER: fili: nã appellatione puerorum: ut paulus iuriſconſul. docet ueniunt & ſerui & filii & qui ſunt ætate puerili. SISTE lachrimas: noli magis lachrimari. PROtheus leuabit tua dãna: alleuiabit & rependet extinctarũ apiũ iacturã. ET DABit docebit te. Q ũo repes repiere: quo pacto repare poſſis examía extícta. PROthe⁹ a multis oceãi & tethios fili⁹ credit⁹ é: & marioꝝ piſciũ paſtor: ut í odis Ho. dixius: oé cũ ꝓthe⁹ pec⁹ egit altos uiſerᷣ mõtes: p̃terea hitaſſe í carpato íſula. Multi ægyptiũ dixere regé & Hero. ꝓtheũ uaté: & ægypti regẽ dicit ad quẽ appulſo tẽpeſtantibus paridi cũ heléa rapta: ſublatiſq̃ græcoꝝ erãt & græciæ reſtitutis multa p̃dixiſſe. Dío. autẽ hæc ait. Cũ ægypt⁹ rege careret ex digniorib⁹ qdã í regẽ aſſũpt⁹ é: iliaci belli tpe. Q uẽ ægyptii cetẽ: græci ꝓtheũ appellãt hũc artiũ pitũ & í uarias ſe formas ſolitũ uerterᷣ tradiderũt: ut aíal arbor ignis uidereᷣ. Q uoꝝ cognitioné ex cõtinuo aſtrologoꝝ: ac ſacerdotũ uſũ aſſecutus é. Cõſuetudo ãt græcis trãſmutatiões fingẽdi cãm p̃buit: nã mos erat ægiptiis regib⁹ leõis: aut tauri aut dracõis: prioré pté í capite ferre íſignia prícipatus qñq̃ arboré igné & redolẽtia ſupra caput unguẽta: hæc tũ ad decoré: atq̃ ornatũ ſpectabãt: tũ ſtuporé ac ſupſtitioné quãdã aſpiciẽtib⁹ iniiciebãt: hæc ille mater igiᷣ nũc íſtruit filiũ ne mutatõe formæ decipiaᷣ: ſed cũ primũ íuenerit alliget de quo latius apud Vir.

TAMen firma uincula:firmi laquei.IMPEdiãt geminas manus:q̃ſi alligato utranq; ꝓthei manum firmis nexi-
bus.NE ILle:ꝓtheus.DECipiat te uerſis figuris:uariis formis in quas ſolet ſe uertere.PER uenit ad uatē:paru-
it Ariſteus mr̄i dormiēti ꝓtheo laqueos iniecit apprehēſum tenuit:& cū ille in uarias ſe formas trāſmutaſſet:ni-
hilq; ꝓficeret:reſūpta uera forma:docuit obruēdū eē iuuēcū & eo pacto examīa reparari.Et Ply.ēt docet uentri-
bus bubilis:in totū poſſe repari fimo obrutis.IVVEnis:ariſteus.PERuenit ad uatē:accedit ad ꝓtheū &. ALLI-
gat:laqueis:nectit brachia capta ſenis æquorei:brachia prothei marinoꝝ piſciū paſtoris.q̃ iā ipē apprehenderat.
RESOluta ſomno:cū altius dormiret & eſſet ſomno reſolutus.ILLE:protheus.TRANſmutat ſuā faciē:uertit
ſe in uarias facies.Et Altera arte:dolo & īduſtria ut iuuenē exterreret mō illā:modo alterā aſſumebat.Aut. AR-
te:ītelligas uenefica & magica:q̃ forte plurimū poterat.MOX:ſtatim.DOMitus uinclis:uinctus laqueis:qbus
erat alligatus.REDit in ſua mēbra:in propriā formā.ET Tollens ora rorātia:eleuās uultū aquis madētē.BAR-
ba cerulea:marina.Dixit tu reqris qua arte repares apes:tu petis a me ſcire quaqua rōne poſſis apes repare.OB-
rue corpus:defodias.TELlure:putri.ſ.aut fimo corpus.IVVENci mactati:queꝫ tu mactaueris.ILLE:iuuēcus.
OBRutus:fimo defoſſus.DABit:tibi.ſ.Quod petis a nobis:hoc ē apes q̃s petis a me tibi repari.iuuēco.n.ob-
ruto renaſcenť.PASTOR:Ariſte.alluſit ad illud Vir.paſtor ariſte.fugiens peneia tēpe:& illud cui pinguaceæ.
Tercētū niuei tōdēt dumeta iuuēci.FACit iuſſa:obruit iuuēcū ut Prot.iuſſerat.EXAmīa:ipſa apiū agmīa.FEr-
uēt:feruere & emicare pullulantes uidentur.DE Boue putri.de iuuenco putrefacto.Vna anima.ſ.Mecata:unus
bos Mactatus.DEDIT mille aīas mille uiuētes apes:nā examen īde emerſit apium eo.n.pacto repatæ ſunt apes
qua rōne multi apium & mellis inuentionem Ariſteo tribuerūt multi theſſalis multi meliſſo creſſorum anti-
quiſſimo regi:qui quideꝫ:ut Dydimus in li.narrationis tyndarice refert primus diis ſacrificauit:hūitq; filias duas
Amaltheam & Meliſſam quæ Iouem puerum caprino lacte ac melle pauerunt:uñ Meliſ.apes dicta fuit alii palla-
di aſcribunt.alii aliis.Verum apium reparatio ariſtei fuit:ſed mellis inuentio fuerat aliorum.Examen ut.p.f.ait
eſt equamentū & iudicii īueſtigatio examinatio & apum congregatio uel locuſtarum. ANT.

Pauit ouis pratum:uerbenaſq; īproba carpſit
Quas pia diis ruris ferre ſolebat anus:
Quid tuti ſupereſt:aīam quum ponat ī aris
Lanigerumq; pecus ruricolæq; boues:
Placat equo perſis radiis hyperiona cinctum
Ne detur celeri uictima tarda deo:

PAVIT ouis pratum uerbenaſq; improba carpſit: FAN.
Oues agno ueruece.Iana.pelle.lacte.caſeo.ſtercore ho- Ouium
minibus utiles ſūt:ſed iō imolari cæperūt q; uerbenas uſus
carpant:quibus maiores rē diuinā faciebāt.Eſt āt uer- cur oues
bena herba q̃ nulla Romāæ nobilitatis plus hēt auto- immola
re plynio eā qđ ſacra exiſtimeť a Græcis hierabotone bant
dr̄.Aliq eā piſtereon uocāt nr̄i uerbenecā.cuius gene- Verbena
ra duo ſūt.Lege eūdē autorē li.xxv.natu.hiſtoriæ.Ser-
uio āt placet proprie uerbenā eſſe ſacrā herbā ſumptā
de loco ſacro capitolii q̃ pr̄ patratus & feciales facturi
fædera uel bellum inducturi coronabanť.quo uocabulo ſæpe abutimur ut diximus ſupra.Appellabātur uerbe-
næ ſagmina ut ait Feſtus uel a ſanciendo.i.cōfirmādo:uel qđ ex loco ſancto arcerentur legatis proficientibus ad
fædus faciendum bellūq; īdicēdū.De ſagminis Ply.hæc uerba ſunt:Sagmina gramē ſignificat ex arce cū ſua ter- Sagmina
ra euulſum:quo ſemper legati cum ad hoſtes clarigatūq; mitterentur uſi ideſt res raptas clare repetitum.Vnus Verbena
utiq; uerbenarius uocabatur.PLAcat equo pſis radiis hypiona cīctū.Hypionē alii ſolē eē uolūt ſic dictū q; eat ſu- rius
per terras autore feſto.Vñ illđ ē Statii:ictuſq; hypiōe multo acer anhelātes īcēdit ſirius agros.Alii ſolis patrē ti- Hypion
tani ac terræ filiū:ſed ut plurimū ꝓ ſole accipiť ut hoc loco quē deū titanē uocamus ut qbuſdā placet a mr̄e titea Titan
Eū pſæ colut ut inqt Strabo & mitrā uocāt.Quare xerſes teſte Herodoto ſolē ueneratus ē anteq̃ p pōtes ſuper Equus ſo-
helleſpōtū fabricatos trāſitus fieret:idē pſæ ſoli equū immolant ut deoꝝ pnicīſſimo e pecoribus oībus pnicīſſi- li imolať
mū tradāt.Quod eādē ob cām feciſſe Meſſagetas Herodotus ſcribit.Et quoniā ſol aliqñ ecclipſim patiť:iō apud Cā cur
Perſas in antro colitur ubi ipſe ē leonis uultu & pſico hītu cū thyara utriſq; manibus bouis cornua cōprimēs re- Cerua
luctantis:quaꝝ reꝝ ſignificationē apud Lactantium grāmaticum lector inueniet immolabať ēt equus Marti au- dianæ
tore Feſto:uel q; per eius effigiem Troia ſit uel q; eo genere animalis mars delectari putaretur. ſacrificať
PAVit:ouis tū primū īmolata ē cū paſcēs uerbenas e prato capſit ſacra uiſa uiolať.nā q uerbēa a nr̄is gr̄.ιερο- PAV
βοτάνη.i.ſacra herba dr̄ q̃ Ply.teſte li.xxii.legati cū ad hoſtes clarigatū.i.res claŕ repetitū mittereť uſi unus utiq; MAR.
uerbēarius uocabať.& li.xxv.Nulla inqt romāæ nobilitatis plus hēt q̃ hierobotāæ:quā aliq ariſtereō nr̄i uerbe-
nā uocāt:hæc ē q legatos ferre ad hoſtes īdicauimus:hac Io mēſa uerit:domus purgāť luſtrāturq;:& paulo poſt
cū duo eius gñā eē oñderit.Vtraq; ſortiūť galli & pcinūt rñſa:ſed magi utiq; circa hāc īſaniūt:hac punctos īpetra-
re quod uelit febres abigeŕ:aīcitias cōciliare nulliq; nō morbo mederi & reliq.Ipā igiť uerbēa aræ decorabanť:
uñ apđ Terē.Ex ara hic ſume uerbēas.Quiēt utebāť & eā rōani ī pr̄e patrato creādo:uñ apđ Liuiū ab urbe cō.
Fecialis erat.M.Vale.patrē patratū.ſp.Fuſiū fecit uerbēa caput capilloſq; tāgēs.Pr̄ patratus ad iuſiurādū.i.ſanci-
endū ē & Plu.de eo.lxii.ꝓblemate ipm ſe nomē expōit.Vult.n.patratū:q̃ſi finitū ac determīatū qddā ſignificaŕ
illđ pfectus ſit cui contigit ſimul:ut & pr̄ eēt:& patrē hēret.OVIS pauit pratū paſcēs aborſit prati gramīa.IM-
PROba temeraria:aut īprudēs.CARpſit uerbenas:ipſas ſacras herbas.QVAS anus pia:religioſa.FRR re ſo-
lebat diis ruris offerebat illis nūinibꝰ:q̃ ruris tutelā ſimul & agroꝝ hñt ut cereri baccho.QVId tuti cū igŕ & bo-
ui q nr̄ ē colonus & oui cuius lana ueſtimur:ñ pcať:& qđ erit illđ e brutis aīal cui parci poſſit nullū qdē.Paulatī
.n.licētia ad oīa mactāda trāſiit.QVID ſupeſt tuti:q̃ſi qđ aīal erit iā tutū a ſacris cultris.CVM & pecus lanigeꝝ:
ouis lanata:cuius uellera nos ueſtiūt.PONat aīam in aris macteť ad arā.ET boues ruricolæ:q noſtra rura colūt
& coloni noſtri ſunt boues ideo capitale erat eos interimere:At nūc heu miſeri tetricam mactantur ad aram.
PLAcat:per ſe equum ſoli mactant:ea rōne quod celerrimo numini celeris ſit offerenda uictima.PER SIS ipſa:

perſarum regio:ūeſ ipſi per ſe.PLAcat hyperiona cinctum radiis placat ſolem ipſu; radiantem:qui lucem ut Ply. inquit rebus miniſtrat.aufertq; tenebrat:hic reliqua ſidera occultat illuſtrat hic uices tēpoꝝ:annumq; ſemper re/naſcentem temperat ex uſu naturæ:hic cœli triſtitiam diſcutit:atq; etiam nubila humani animi ſenerat & reliq. EQVO:immolatione equi.NE TARda uictima detur:celeri deo:hoc eſt ne tardius & pigrius animal: celeri ſoli immolerur.Perſis orientalis prouincia carmania ſinu perſico media & caſpiis terminatur. perſarum gētem Euſtathius dictam inquit:ut alii putant a perſe filio Medi:ut alii a perſe perſei & Andromades filio.Et ut de pſaꝝ religione aliquid dicamus.Nec ſtatuas nec aras erigunt in loco ſacrificant excelſo.Cœlum Iouem putant colunt ſolem:quem mithram uocāt:Item lunam & uenerem & ignem & tellurem:& uentos & aquam ſacrificant ī loco mundo cum imprecationibus & coronatam hoſtiam ſtatuunt.Cum uero magus qui ſacrificio præeſt mēbratim carnes in quenq; diuiſerit:abeunt nulla parte diis relicta.dicūt.n.deum nihil uelle.Perſe.in flumen non mi/cturiunt:nec lauantur:nec abluuntur:nec mortuorum iniicium:nec alia quæ immunda eſſe uideantur a quinto uſq; ad. xxiiii.annū diſcūt ſagictare iaculari:equitare:& in primis uera dicere.Diſciplinarū magiſtris cōtinentiſſimis utuntur.Qui fabulas ad utilitatem reductas inſerunt:cum cantu & ſine cantu deorum & clarorum uirorum facta referentes:& alia multa laudabilia de his referuntur.Nos libentiſſime hic inferimus:quem memoratu di/gna ſunt.HIPEriona:græci teſte lactantio grammatico ſuper thebaida pacyni dicunt Titani & terræ filium: Soliſq;& lunæ ac auroræ patrem:quoniam & in hoc errare dicor:non equide;erro.Scio.n.quid dicturus ſim.Ego lactantium adduco.Si error eſt ille errauit non Marſus.Diodorus docet hyperiona Saturni fuiſſe fratrem cœli & Titheæ filium.QVI ſolis:ac lunæ aliorumq; aſtroꝝ motus.Horaſq; primū ſumma cura obſeruatio neq; ab ſe pcepta cæteris noſcenda tradidit:ideoq; hoꝝ parens nominatur ueluti ipſoꝝ naturæ contemplator.At Pōpeius inquit hyperionem:alii patrem ſolis:alii ipſum q eat ſuper terras ita appellatum putant.POEtæ fere oēs hyperiona pro ſole ponunt uti & in pronoſticis Cice.Vt cum luna micans hyperionis officit orbi.Stringuntur radii cæca caligine tecti.ita hoc in loco pro ſole ponitur.

> Quod ſemel ē triplici p uirginæ cæſa dianæ:
> Nūc quoq; pro nulla uirgine cerua dať:
> Exta canum uidi triuiæ libare ſaphæos:
> Et quicunq; tuas accolit æme niues:
> Cæditur & rigido cuſtodi ruris aſellus
> Cauſa pudenda qdē eſt:ſed tamē apta deo:

ANT. FAN. ¶QVOD ſemel eſt triplici pro uirgine cæſa dianæ Nunc quoq; pro nulla uirgine cerua datur:Iphigenia; ſiue iphianaſſa; dicit Agamennonis filiam:quam cum græci in aulidæ immolare uellēt Diana miſerata ſuſtulit cerua ſuppoſita:unde tractus mos eſt ut ei deæ cer/ua immoletur.Cum.n.græci ad aulidē ueniſſent Aga/mennon Dianæ ceruum occidit ignarus.unde illa ira/ta uentorum flatus remouit.Quare cum græci naui/gare non poſſēt & peſtilentiam ſuſtinerent oracula cōſulta dixerunt Agamennonio ſanguine placanda eſſe Dianam.Quo circa cum Vlyxes per nuptiarum ſimulationem iphigeniam adduxiſſet ut immolaretur. illa miſeratione numinis cerua ut diximus ſuppoſita tranſlata eſt a uentis in tauricam regionē ubi Dianæ ſacris præfecta eſt & poſtea diuinos honores cōſecuta.Vnde ait Herodotus dæmonē cui immolant ipſi tauri aiunt eſſe iphigeniam Agamennonis filiā Hanc Lucre.& Home.Iphianaſſam dicūt:quoꝝ Homerus fuiſſe Agamennoni tres filias docet Chryſothemin.Laodicem.& iphianaſſam:Lucretius autem inquit:Aulidæ quo pacto triuiæ ad uir/gines aram Iphianaſſæo turparunt ſanguine fœdæ ductores danaum. EXTA canum uidi triuiæ libare ſabæ/os:quia uenatrix dea canibus delectatur Ro.autem id uiſum accipe cum omne hominum genus undiq; in urbe; conflueret ut iampridem in Tyberim Syrus defluxit orōtes & hic alta ſicyone aſt hic amydone relicta hic an/dro ille ſamo hic trallibus aut alabandis exquilias dictumq; petunt a uimine collem:Græci quoq;(ut Plutarchus autor eſt)Proſerpinæ canem immolabant ſicut Romāi Gynæcie pro his qui domi naſcebantur: quod animal etiam in purgationibus cædebant ut idem in quæſtionibus tradit quoddam piaculi genus circumcatulationem appellantes. Et quicunq; tuas accolit æme niues.Perite ait quicunq; licet.n.æmus a multis dicatur mons Thra/ciæ eius tamen pars in pharſaliam:porrigitur.Lucanus:Conſpexere procul prærupta in caute ſedentem. Qua iuga deuexus pharſalica porrigit æmus.Cæditur & rigido cuſtodi ruris aſellus:Mactatur aſinus priapo q poſtea q̃ e lampſaco urbe helleſponti pulſus eſt ob uirilis membri magnitudinem ut quidam dicunt & in deorum numerum receptum meruit eſſe numen hortorum quibus ob eorum fæcunditatem præeſſe dicitur:horti.n. nunq̃ ſi/ne fructu ſunt. de hoc deo plura alias: nunc illud non ſuppremum Aſinum qui priapo cædi conſueuit.quoniam (ut poeta fabulatur)clamore ſuo eius dei obſtitit uoluptati baccho aſſignari:quoniam ferulæ ut autor eſt Ply. aſinis ī pabulo gratiſſime ſunt cæteris uero iumētis præſentaneo ueneno.Cōſtat aūt & libero ferulam aſſignari.

PAV. MAR. ¶QVOD ſemel dianæ cerua imolať:id īde ſumpſit initiū.Cū agamēnō ī aulidæ dianæ ceruā ignarus occidiſ/ſet:& ob id Diana uētos ſuſtuliſſet:habitū ē a reſpōſo:ut agamēnonio ſanguīe:hoc ē uirgīe filia dea placareť Iphigeniā igiť ex cliténeſtra agamēnonis filiā Vlyxes dolo a matre tradēdā achilli mrīmonio fingēs extorſit:q̃ cū i/molāda eēt miſeratiōe deoꝝ oblata ē cerua:Quæ pro ipſa uirgine imolata Iphigenia ī tauricā delata.de quo la/ti[9] ī triſtib[9] dixīus.Ex illo igiť Diāæ cerua cæpit imolari:ſed nō ſolū Diāæ p uirgīe cerua imolabať:Veꝝ ēt aliis immolabať.n.prius ut teſtis ē Euſeb.in iaudicia ſyrie palladi uirgo poſtea cerua immolata ē.Quod cerua ē ceſa ſemel Dianæ triplici:qđ dianæ tricipiti ceruā ſemel immolauerūt:cū p Iphigenia ſuppoſita ē.Pro uirgine loco Iphigeniæ uirginis. NVNC quoq;:ēt hoc tpe.DATur:offerť & immolať.PRO nulla uirgīe:quēadmodū tūc p Iphigenia.DIAnæ triplici:qa triuia & triceps ut ſupius diximus.nā eandē eē uolūt:q̃ & proſerpina.ueꝝ diana dicta q̃ſi deuiana:qa uenātes p ſiluas errant.proſerpina qa proſerpit ſub terras. EXTa: traces aliqui triuiā cane imolāt:nec ab re cū triuiæ canes aſſignētur.unde & Cerberus triceps addiť:ſicut illa triceps:ſed ad hoc plura ab

Iphigenia ſeu iphianaſſa

Canis Triuiæ immolať

Circuncatulatio

Æmus

Aſinus mactatur priapo

Cur aſinus priapo cediť

aurelio referunť. VIDI ſabeos:ita oēs legerunt:nec aduerterunt errore:cū uoluerint de ſabeis arabibus ītelli/
gi:quos nūq̄ poeta uidit:quo nūq̄ penetrauit.at cum dicat uidi de populis quos uiderit loquutū conſtare debet:
nam uidere eſt oculoꝝ ſenſu percipere.de quo Ariſtoteles Senſus uiſus multas rerū differentias nobis demō/
ſtrat.Poeta cū accolas æmi mōtis his ſimul iūgat:de propinquis æmo populis loquiť quos prius uiderit:ꝑſerti
cū in locum exilii ꝑ continētem,thraiciæ ꝓfectus eſt.de quo in triſtibus diximus.Emēdemus ergo locum:& ſa
pheos dicamus:qm̄ ſaphei inter thraciæ populos a Plinio memoranť. VIDI Ergo ſapheos:thraciæ populos.
ET o æme qcunq̄ accolit tuas niues:quaſi oēs tuos accolas:& tua niuoſa ſaxa colētes. Æmus.n.mons thraciæ
ualto:ut Pli.inqt iugo in pontū procūbēs oppidū habuit in uertice mariſteū.LIBARe triuiæ:litare ꝓſerpinæ.
EXTA Canū:mactare canes ipſos & exta libare de extis ſupius diximus. CÆdiť: aſinus priapo īmolať hoc
a poetis referť:ſed nos cōpertū habemus ca manitas pſis finitionis ꝑꝑ equoꝝ inopiā:aſinis in bello uti:& aſi/
nū marti ſacrificare.cuius rei ēt Stra.meminit.ASELlus cediť:feritur hoc eſt īmolať. RIGIdo cuſtodi ruris:
hoc eſt priapo q hortoꝝ & uineaꝝ cuſtos diciť.de quo alii aliter ſentiunt Nā multi fuiſſe ciuē lampſacenū affe
runt qui ob uiriū mēbri magnitudinē ciuitate electus ſit:ſed demū meruiſſe ibi diuinos honores.Diod. aūt in/
quit antiquos fabulari Dioniſii ac ueneris filium priapū fuiſſe:hac coniectura ductos.Quod q uino īdulgent
ſint ad uenerē ꝓmptiores.Nōnullos ēt aſſerere priſcos cū uellēt pudenda occultius noiare:priapū dixiſſe: Alii
genitalia cām eē hoium generationis.Aegiptii Titanas alunt oſiride dolis interfecto corpus ī æquas diuiſiſſe
partes.hiſq̄ domo clā elatis:partē pudēdā cū ſinguli eā reſpuerēt:abieciſſe ī flumē.Iſidem poſtmodum ulta uiri
mortē Titanibus occiſis uiri corpus inqſiſſe:parteſq̄ reptas cū in formā hois cōpoſuiſſet ſacerdotibus tradidiſ
ſe ſepeliēdas:ut oſiridē uelut deū colerent īperaſſe Sola pudēda nō repta:pro deo coli iuſſit:& in tēplo ſuſpen/
di.Hūc deū qdā typhalū:alii typhonē noiant nō ſolū in urbiū tēplis:ſed in agreſtibus quoq̄ locis:tanq̄ uineorū
atq̄ hortoꝝ cuſtos coliť:fructuū fures caſtigās:huic deo ſacra cū riſu & ludo fiūt:hæc ex Diodo.Cauſa pudēda
quidē:origo huius ſacrificii non ſine pudore eēt referēda.SED Tamē apta deo:quaſi cōueniēs priapi numini
& refert fabulam:unde habuerit initium mos mactandi aſini deſcenditq̄ uſq̄ ad.I.uerſum.

Feſta corymbiferi cælebrabat græcia bac
 Tertia q̄ ſolito tpe bruma refert: (chi:
Dii quoq̄ cultores in idem uenere licæi:
 Et qcunq̄ loci non alienus erat:
Panes & i uenerem ſatyrorū prona iuuentus:
 Quæq̄ colunt amnes ſolaq̄ rura deæ:

FESTA Corymbiferi cælebrabat græcia bachi. ANT.
Hæc feſta tertio quoq̄ anno innouari cōſueuerūt: FAN.
dicūturq̄ trieteria nā triennium ſignificat.
Quāuis cōſtet trieteridē eē magni anni ſpēm q con Corimbi
iūctis duobus uertētibus īplebať.Referebāt āt græ ſerbachuſ
ci ea celebritate q̄ apud eos fuit maxīa id tp̄s ꝙ bac Coribus
chus dū ex india uictor rediret ī patriā in pegrinatio Licæus
ne dr̄ cōſumpſiſſe.Is corymbifer dr̄ ꝙ edera coro/ arcadiæ
neť cuius fructus corymbus appellať Dii quoq̄ cul mōtes īſi/
tores ī idē uenere lycæi & qcūq̄ loci nō alienus erat gnes Saty
panes & in uenerē ſatyroꝝ ꝓna iuuentus. Bn̄ licæo panes ſubiūgit a quo mōte pā deus arcadie cognomē acce/ ri uñ dicti
pit ut alibi dicituri ſumus.Ea ꝓuicia mōtes īſigniores hēt cyllenē. Pholoē. liceū.parthenū.mænalū: & in liceo Saturnus
iouis lycæi phanū Satiros āt bachi comites eē ī libidinē ꝓnos eoꝝ nomē oñdit.Putantur.n.a nōnullis dicti ut Cur Saty
ait Macrobius quod nomē mēbrū uirile ſignificat.Vñ & Saturnus ꝑꝑ abſciſoꝝ pudēdoꝝ fabu ri ſūt bac/
lā nomē crediť accæpiſſe.Et reuera nihil aliud hn̄t hois q̄ figurā teſtibus Pli.ac diuo Hiero.Fingūturq̄ bacchi chi comi/
pomites ludi ioci ac riſus grā & ꝙ uini comes libido ē q̄ ſine cerere & libero friget ut ait Terē.Eos porphyrio tes
eē inqt acutis auribus & oblōgis quoꝝ q ad nimphæū captus traditur ad ſillāq̄ ꝑductus ut Plutarchus memi/
nit aſperam uocem edidit equi hinitu & hirci balatu permixtam.
FESTA: fabulā aggrediť:unde ſacrū hoc habuerit originē refertq̄ cām ad priapi amores:nā cū multi ī tri PAV.
athericis dii cōueniſſent:& deæ ſimul:& cū qſq̄ ſua flāma & uoluptate traheref priapus ēt q illuc uenerat. Lo/ MAR.
thida nymphā ardere cœpit noctu cū dormiētē eēt adortus:eā aſellus rudēs excitauit idignatus illū priapus ī/
molat.& īde poſteri eiuſdē numini aſinos īmolarūt.aſſignať tn̄ altera cā īmolādi aſini:q̄ paulo ſupius tetigimus
cū de cācro cœlo appoſito ageremus:nā alteri ex duobus aſinis:quos ī eo loco rettulimus:cū liber humanā uocē
dediſſet:auſuſq̄ eēt ille cū priapo de natura reꝝ certare uictus mactatuſq̄ ē.Inde uolūt aliqui apud lāpſacū initi/
um ſumpſiſſe aſinoꝝ mactationē.Tertia cā eſt quā ī ſexto referemus:cū adoriēs ueſtā īterruptus eſt ab ope iti
dē aſini ruditu:quē ēt īmolauit & ea cā lāpſacenos quoq̄ īmolař.GRÆcia:græci ipſi ita appellati a græco quo
dā rege acticæ:ut tradit Ariſtoteles ī meteoris.CELebrabat feſta bacchi corymbiferi:feſta ipſius liberi patris
hedera coronati:nā corymbus hæderæ fructus ē:& hedera ipē liber coronatus ē.Aliq legūt racemiferi: & hoc
ꝑꝑ uuas & uinū cuius reptorē dicūt.Qui ēt Pli.teſte emere ac uēdere īſtituit idē diadema regiū īſigne.& trium/
phū iuenit.QVæ:feſta.TERtia bruma:tertius annus a bruma ſumēs initium.Refert ſolito tpe:tertio quoq̄
anno:& brumali tpe:inde feſta ipa dicta ſunt trietherica:ſic dicta.qa triēnalia.Quæ tertio quoq̄ anno:ſūptuo
ſiora quotidianis orgiis agitabanť:īde trietherides a græcis īſtitute:a triēnio pegrinatus ē bacchus:cū in p̄riam
uictor rediret.De quo Diodor⁹ ī idiā cū exercitu trāſcēdēs:triēnio poſt multis cū ſpoliis in boetiā rediit.Prius
oīum triūphauit elephāto īdico uect⁹.Boetii cæteriq̄ græci.Thraces quoq̄ ī memoriā īdicæ expeditōis ſacra
tria therica ſibi īſtituerūt.Vñ & ī multis græcis urbib⁹ quoq̄ triēnio bacchides mulieres cōueniunt apud q̄s de
more uirgīes Thirſum ferūt ī honorē dei bacchātes:eiq̄ ꝑ cœtus ſacrificātes Poſtremo memoriā menadū:q̄
feruntť illi deo aſtitiſſe hymnis:& cātu renouāt:ſed latius alias de eo.DII Quoq̄:cū ī græcia feſta ea celebrarē/
tur:græca numia cōmemorat:q̄ eo cōuenerūt nā dii arcadū:& fluuioꝝ nymphæ & numina quoq̄ ruſtica DII
quoq̄:cultores licæi.dii lycæū arcadiæ mōtē īcolūt:ubi ē ſedes panos lycei:a quo lycæa ludicra:q̄ nos lupcalia

dicimus:nam lycos gr. lupus eſt de quibus latius dicemus in ſecũdo. VENere in idẽ. quaſi in eũdem locum & ad eadẽ feſta:aut ſimul illuc cõuenere. ET qcunq; non erat loci alienus. cæteri dii qui ab eo loco nõ erant alieni. aliqui legunt &. Quicũq; meri:tũc intelligas oẽs dii:quibus merũ erat gratum. PANES:etiam uenere hoc eſt fauni ipſi. nam pan & faunus idẽ eſt. Horatius.n. Pana faunũ dicit:odis uelox amœnũ ſæpe lucretilẽ mutat lyceo faunus & igneam defendit æſtatem capellis uſq; meis. Hũc porphirius in libro de reſponſis Dioniſi famulum enarrat fuiſſe quẽ cum in numero bonoꝝ dæmonum collocet:agricolis quibuſdã apparuiſſe confirmat: quos & repente poſtea mortuos aſſerit ſic dicens. Pana. Dioniſi famulũ fuiſſe apollo iſto reſponſo ſignificauit. nam cũ nouem ſimul homines. in quodã branchidarum agro mortui eſſent interrogãtibus:quænam necis eorum cã fuerat ſic apollo reſpondit. Toruus Dioniſii famulus pan auriq; cornis. Per nemora obſcura gradiens monteſq; per altos Pinum una atq; alia reſonans ſiringa tenebat. Geſtabat manu multos is corpore uaſto. Proſtrauit:mortiq; uiros dedit horridus ille. & Plutarchus in eo libello qui inſcribitur περιτωνεκλελιπωτωτων χρηστιριων. Quẽ nunc diuini ingenii iuuenis:tam græcis quam latinis litteris ornatiſſimus. atq; utroq; dicendi genere præſtãtiſſimus:ſimul & omni ſtudioꝝ laude cumulatiſſimus Hermolaus barbarus magnificẽtiſſimi æqtis zacharie.f. me hortãte latinũ facit:pana extĩctũ aſſerit:quæ qdem hiſtoria qa memoratu digna eſt:& aliqua ex pte ad religionẽ noſtram ptinere uidet non erit a nobis ſilẽtio ptereunda:quæ quis ab Euſebio referat a græco tamẽ codice ipſius auctoris accipiemus:ita.n. inquit. De morte ãt taliũ demonũ hæc accepimus ab homine neq; imprudẽte:neq; uano:æmiliã rhetoris quẽ & ex uobis ipſis aliqui diſſerẽtem audiſtis pater fuit Epitherſes noĩe:pceptor grãmatices:hic italiã qñq; nauigaturus:nauim traiectitias pecunias:mercatoreſq; multos ferẽtem cõſcẽdit. Ad ueſperã uero circa echinadas inſulas cecidiſſe uentũ nauimq; ppe paxas delatã conſtitiſſe porro uigilãtibus plurimis:multis uero ẽt a cœna bibẽtibus:repẽte uocẽ auditam ex paxis Thamũ quẽdã noĩatim inclamãtẽ uſq; adeo ut mirarẽtur oẽs. Erat aũt Thamus uir egyptius:& ipſius nauis gubernatorq;:neq; multis ex his q aderant noĩe cognitus:ſemel igit atq; iteꝝ uocatũ ſiluiſſe. Tertio reſpõdiſſe. At illum quiſquis erat exteriore uoce dixiſſe:cũ ueneris ad Paludes nũciabis uerba hæc Pan magnus interiit. Hæc cũ audiſſent narrabat Epitherſes obſtupuiſſe oẽs:cõſultaſſeq; inter ſe an obtẽperandũ:an cõtra negligẽdũ quod imperaret. ita conſtituiſſe thamũ. Si ſecũdũ flarent uenti:pter nauigãdum ſilentio:ſin tranqllitas eẽt:cũ ad locũ deueniſſent. pdendũ eẽ quod audiuiſſent. Cũ igit ad paludes uẽtũ eſt:& nauis nec aura uehi:nec fluctibus poſſet pſpiciẽtem ĩ terrã thamũ:e prora pnunciaſſe q accepiſſet:hoc eſt pan magnus ĩteriit. Quæ uerba uix edita:ululatu ingenti nõ uniuſmodi:ſed multoꝝ miraculo quodã excepta gemẽtiũ:ſimulq; admirãtiũ. Quæ res:utpote multis præſentibus geſta celeriter romã allata:diſſeminataq; eſt. Thamũ uero ipſum a Tyberio cæſare:acceſitũ adeoq; adhibuiſſe fidẽ facto tiberiũ ut ſciſcitaret & qreret de pane:quẽnã deũ intelligi oporteret. Cõiectaſſe aũt cõſultos ab eo frequẽtes philoſophos eũ eẽ:qui ex mercurio & penelope natus eẽt. hæc ille. Verũ Euſebius & hæc ſimilia accidiſſe:refert ad illud tyberii tps:quo quidẽ tpe Saluator & dñs noſter cũ hoĩbus cõuerſatus:omne dæmonũ genus ab hũana uita depulit. At alii religiõis nr̃æ uiri ſanctiſſimi aſſerũt eã uocẽ auditã e paxis ea nocte:quæ ſecuta ẽ paſſionis dominicæ diẽ. xix. anno tiberii:quo qdẽ chriſtus paſſus ẽ:qua uoce miraculo quodam ex ſollitudĩe deſertorũ ſcopulorũ edita nunciabat illud dñm.ſ.& deũ nr̃m paſſum. Quid.n. pan ſignificat:niſi totũ. Sic totius & uniuerſæ naturæ dñs paſſus erat. An de Dioniſi famulo:q tot ſæculis troiana tpa pceſſerat. uox illa eẽt elata. Nec me terret Cicero:dicẽs ſæpe ĩ pliis auditos eẽ phaunos & ĩ rebus turbidis ueridicas ex occulto uoces emiſſas:qm̃ & poſt aduẽtũ dñi legimus ĩ ſacris litteris mõſtra qdã ptim humanã effigiẽ:ptim ferinã referẽtia ĩ remotiſſimis nemoribus repta. hos illi faunos putauerũt:nos uero d pane agimus:d quo melius apd theodoſiũ:cũ dicat hũc deũ arcades colũt appellãtes:τόντῆσυλησκυριον ñ ſaliuarũ dñm:ſed uniuerſæ ſubſtantiæ materialis dñatorẽ ſignificari uolẽtes. Cuius naturæ uis uniuerſorũ corporũ ſiue illa diuina ſiue terrena ſint:cõponit eẽntiã:& pluribus ille pſequit de ui huius numinis:q licet ad ſolẽ referat. tñ ſi qs diligẽter aduertat altius miſteria tẽdũt. Sed iã ſatis ſit. ad rẽ nr̃am redeamus. ET iuuẽtus ſatirorũ pna ĩ uenerẽ. SAtiri:q a natura ſũt libidioſi:ipſaq; uerbi uis libidioſos ĩdicat:& a ſatiris ſatiriõ herba:q cõcitatricẽ uim hẽt libidinis. Satiri bacchi cõites ſũt duxiſſeq; eos ſp tradit:qd eoꝝ opa ĩ ſaltatiõe plurimũ oblectaret:& quorũ riſu ac ioco uitã oẽs fœlicẽ traducebãt. Hi ſunt:ut Pli. inqt ſubſolanis mõtibus indorũ aĩal pniciſſimũ tanq̃ qdrupedes:recte tñ currentes humana eius effigie pp uelocitatẽ. niſi ſenes aut ægri nõ capiunt. Et deæ q colũt annes & ſola rura:uenere ẽt ad ſacra trietherica nimphæ fluuiorũ & fontiũ:& deæ ruſticæ:q & agris & nemoribus pſunt:hoc oñdit ueniſſe naiadas & napeias. Venerat & uenit ẽt ſillenus itidẽ & priapus:de quo dixius. Silenũ ãt nutriciũ fuiſſe bacchi dicunt:& eũ ſp ſecutũ. de quo Diodorus inqt:Secutus eſt ipm ſilenus quoq; pedagogus ac nutritor optimorumq; inſtitutor ſtudiorum:qui plurimum Diodor. ad uirtutem ac gloriam:reſq; bellicas profuit & alio loco dixerat ſilenum regẽ ſed alterum ab hoc oſtendit his uerbis. Dicunt inſuper ſubſidium ei tuliſſe niſeorum nobiliores:quos a primo eorum rege ſileno eius autem propter uetuſtatem ignotum eſt genus ſilenos uocant.

Venerat & ſenior pando ſillenus aſello
Quiq; rubro pauidas ingũie terret aues:
Dulcia qui dignum nemus ĩ cõuiuia nacti
Gramine ueſtitis accubuere thoris:

ANT. FAN. ¶ VENerat & ſenior pãdo ſillenus aſello. ipe alibi. Ebrius ecce ſenex pãdo ſillenus aſello. Vix ſedet & pſſas cõtiet arte iubas. Hic ſenio cõfectus & bacchi (ut aiũt) nutritor eũ ſeqtur:qa uinũ ẽ lac ſenis. Sane pãdũ curuũ dicimus uñ pãdas naues uocamus. QVIq; rubro pauidas inguine terret aues. Periphraſis ẽ priapi hortorum dei qui aues abigit.

¶ VENerat:ſillenus ſenior:qa iã grãdæuus. Pãdo. h eſt curuo. Aſello:aſellus.n. erat eius uector:pãdũ curuũ eſt. Et q iret aues pauidas:& papus quoq; uenerat:uinea

rum:& hortoꝝ cuſtos. Vnde exterritas aues pellit. Rubro inguine:mēte pua:ſed ī turpibus nō ē immorandū Dulcia:dii quos rettulimus nacti & loci & tpis opportūitatē ad celebre cōuiuiū coluere gramineiſq; toris accubuere:Et ſi qs aduertat q a gellio ex ſentētia Varronis in cōuiuio reqrenda referunt:oīa hic inueniet.qttuor.n. ſunt:locus idoneus:cōgruū tps:res ſplēdidæ:belli homūculi:hic uero nē⁹ dignū. Trithericorū tps.deorū dapes & nymphæ miſtræ. Qui dii nacti:iueniētes:ſeu hñtes p occaſionē In dulcia cōuiuia.& ob id magis dulcia:qa dii cū deab⁹. NEm⁹ dignū:accōmodū & cōueīēs is nūmib⁹. ACcubuerē:cōſcēdētes:cenauerē. Toris ueſtitis gramīe: toris gramīeis:ñ.n.erat hum⁹ tapetib⁹ ſtrata ñ uilloſa mātilia patæ:gramib⁹ ornatæ:nā ī hūo gramīea cēitabāt.

Vina dabat liber:tulerat ſibí qſq; coronam.
Miſcendas large riuus agebat aquas.
Naiades effuſis aliæ ſine pectinis uſu.
Pars aderant poſitis arte manuq; comis:
Illa ſuper ſuras tūicam collecta miniſtrat.
Altera diſſuto pect⁹ aperta ſinu:
Exerit hæc hūerū ueſtes trahit illa p herbas:
Impediūt teneros uincula nulla pedes.
Hinc aliæ ſatyris incendia mitia præbent.
Pars tibi q pinu tempora nexa geris:
Te quoq; inextinctæ ſillene libidinis urunt
Nequitia ē quæ te non ſinit eſſe ſenem
At ruber hortorū deus & tutella priapus

ANT. FAN.

¶VINEA dabat liber tulerat ſibi qſq; coronam. Oīa ſunt irritamēta libidinis:improbaē tamē uſus coronarū a Plinio q capiti noceāt. Diſſuto pectus apta ſinu:diſſuta & ſoluta ueſte qua pectus tegit:qūis ſinus & alia ſignificet. Incēdia mitia. Libidinis ſtimulos:quā Valeri. Maxi. blādū malū uocat. PArs tibi q pinus tpa nexa geris. Faunū dicit:ut Cornigerūq; caput pinu pcīctus acuta faunus. Proptius. Fagus & arcadio pinus amata deo. Idem & Pan dicitur. NEquitia ē q te nō ſinit eſſe ſene; Donatus neqtiam ꝓprie ait eē libidinoſam inertiam: ſic dictā q nihil quæat nulliq; rei apta ſit. Sic & nequam hoīem dicim⁹ (autore Capro) nō malū ſed iutilē: eūq; ut. A. Gel. ſcribit q nihil ē & neq; rei neq; frugis bonæ. Cicero tēperātiæ inqt ꝓpriū eē mot⁹ aī appetētis regere & ſedare ſpq; aduerſantē libidini moderatam ī oī reſeruare cōſtātiā:cui cōtrariū uiciū neqtia dē. Eā. Q. Claudius ī prio ānaliū appellauit luxū uitæ ꝓdigū & effuſū.

Incendia mitia
Malum blandum
Faunus
Pan
Nequitia
Nequam

PAV. MAR.

¶VINA:bacchus uinū ſuggerebat:& lymphā riuulus corōatiq; ſedebāt. LIber. Diony. ſeu bacch⁹ liber pē appellatus. q boetiæ urbes liberas fecit:ut multi uolunt. Vñ Diodorus inqt in boetia iuſſit in grām priæ oēs urbes liberas eē ciuitate ſui noīs cōdita quā & liberā ꝓnūciauit. Plutar. uero. C. iiii. ꝓble. ita inqt Cur Dionyſiū liberū prēm uocāt. An qd bibētib⁹ libertatis cā ſit:fiūt.n. pleriq; petulantiores. An q liberationē pbuit. An ſicut Alex. liber dē q p boetiæ libertate pugnauit. Dionyſiū liberū dictū fuiſſe putādū ē. LIBer dabat uina: ſuggerebat uinū accūbētib⁹: QVſq; tulerat ſibi coronā unuſqſq; ex illis diis tulerat ſibi cratera coronatū:ut uina hauriret. De poculo.n. ego potius intelligēdū putarē quā de corona capitis. Nā iepta eēt cōtinuatio a rinis ad coronā. Sed ſi illud magis ꝓbas itellige eos coronatos bibere. RIVVS agebat large miſcendas aqs:qſi ſuggerebat riuulus aqs q uino imiſcerenē ad euitādā ebrietatē:prius āt q uinū aq miſceri docuerit Staphilus Sitheni filius tradiē auctore Plynio. Sed de hmōi potu ſic Diodorus inqt. Aiūt cū purū in cœnis uinū daē:oēs deū ſoſpitem optare bibēti. Cū uero poſt cœnā aq mixtū ſumiē:iouē uocari ſaluatorē. Nā puri uini pot⁹ ad iſaniā redigit. Aq iouis mixt⁹ uoluptatē:lætitiāq; affert. & ꝓhibet iſaniā. NAIAdes:aderāt ut dixius nymphæ diis accūbētib⁹ miniſtrātes. Sed cū aliæ paſſis aliæ cōpoſitis crinibus eēnt:aliæ aliq pte corpis detecta:cū membra illa cādētia:& oī ex pte pulchra libidinis furor diis incutiebaē:& alius alia forma pūgebaē. ADerāt naiades:dee fluuiorū a ναω fluo. Aliæ effuſis comis ſine uſu pectinis:aliæ crinibus paſſis & impexis:nō.n pectine crines diſpoſuerāt. PArs: ipſarū naiadū:qſi aliæ nymphæ. ADErāt comis poſitis:ꝓ cōpoſitis. ARte & manu:p endyadi hoc eſt artificio manus:aut manu artificioſa. Coma ut aliqui uolūt mulierū ē:& detorquēt a κομμευω. quod eſt orno. alii deducunt a κοπτω qd eſt incido:& tunc eſſet uirilis:quia uiri incidunt ſibi capillos. ILLA: alia nympha. COLlecta tunica:hñs ueſtē collectā. SVper ſuras ſup crura. MINiſtrat:dapes:& uina cœnātibus. Tunica Marcello teſte ē ueſtis lōga ſine manicis Suræ aūt ſūt poſteriores tybiarū ptes:ſed interdū ꝓ crurib⁹ ipſis accipiunē. Hora. in odis brachia & uultū:tereteſq; ſuras integer laudo & Vir. Suras uicire coturno: ALtera:nympha miniſtrat. Aperta pectus:habēs undatū pectus. Diſſuto ſinu:ob diſſutā ueſtē. nā hic ſinus pro ueſte poniē: uti apud Virg. Sinus collecta nitētes. Interdū ꝓ uelis:ut ē illud Iuue. Totos pande ſinus & ꝓ curuato litore & mari quē græci κολπον uocāt ēt & pro oculorū curuaturis:ut ē illud. Hæc effata ſinū lachrimis impleuit abortis EXErit hæc humerū:denudat alia cādentes humeros. Et erāt hæc omnia libidinis incitamēta. ILLA trahit ueſtes p herbas: alia ad ſplēdidiorē cultū maiorēq; luxuriā trahebat incedēs lōgā ueſtē. NVLLA uincula:nulli calceorū laquei. Impediūt:alligāt. TEneros pedes:oēs.n. ſine calceis incedebāt. Hinc ex hac rōne:quia ita miniſtrabant. ALiæ præbēt incēdia mitia ſatyris:incutiūt dulces amoris ac libidinis ſtimulos ipſis libidinoſis a natura ſatyris. Pars: quaſi aliæ nymphæ pbent. ſ. incēdia. Tibi. o pan. QVI geris tpa nexa:ligata. Pinu:qui geris caput pinu coronatū:& piphraſi pana oſtēdit. nam pinu coronaē. Te quoq;:te. Vrunt:illæ nymphæ. O ſyllene libidinis inextinctæ:libidinis inſatiabilis:& q nullo tpe extingui poſſit. NEquitia:ipſa laſciuia eſt. Quæ nō ſinit:nō pmittit. TE eſſe:te uideri. SEnē. nequitia.n. eſt & laſciuia:& ſunt ipſæ blāditiæ:& blādi geſtus:quib⁹ ad libidinē hoīes magis incēdunē. AT Ruber ex his q aderāt:ali⁹ alia forma tāgebaē:Priapus tamē ſolā ardebat lothida Nota eſt fabula:& in metamorphoſi. delibata lothon ſcilicet nymphā priapi obſcœna fugiētē. in arborē ſui nominis cōuerſam fuiſſe:de qua multa a Plynio referuntur:& de eius ſuauiſſimis fructibus:a quibus in Aphrica lothophagi dicti & unde auelli non poterant Vlyxis ſocii. Hic uero poeta non lothon ſed lothida appellat. AT Priapus ruber:a rubris inguinibus rubrum dicit. DEVS & tutela hortorum qui hortos tuetur.

ANTO. FAN. Lothis nimpha Pulchre fœīe ſūt ſupbæ Acer Lãpſacus Cur aues mactanꝶ. PAV. MAR.

¶OMNIBVS ex illis lotide captus erat. Hæc nympha ē de qua Ouidius alibi. Lotis ĩ hãc nymphæ fugiẽs obſcena priapi Cõtulerat uerſos ſeruato noīe uultus. Hæc cũ amatã priapus ꝑſequereꝶ miſeratiõe deoꝝ cõuerſa eſt ĩ arborẽ loton ex ꝗ optime fiũt tibiæ ut ĩfra dicemus. Faſtus ineſt pulchris. Sñia color rhetoricus. Sub acernis ultima ramis. Acer cũ arborẽ ſignificat primã corripit ut ab eo deriuatũ acernus: cũ ẽ adiectiuũ eã ꝓducit: ut Acer & ĩdomitus libertatiſq; magr̃. CORpus librabat ĩ herba: Vi ꝓpria ſuſtinebat ne dormiẽs nympha expergiſcereꝶ. Helleſpõtiaco ui uictima grata deo Ad helleſpõtũ urbs eſt priapus dicta a priapo ꝗ ibi colebaꝶ: itẽ lampſacũ ſiue lampſacus (utrũq; n. dr̃) priapi patria uñ pulſus ẽ: quæ urbs quondã inſignis fuit & autoribus Plinio & Strabone pyriuſa uocabatur.

Omnibus ex illis lotide captus erat:
Hãc cupit: hãc optat: ſolam· ſuſpirat in illam
Signaq; dat nutu ſollicitatq; notis:
Faſtus ineſt pulchris. ſeqturq; ſupbia formã:
Irriſum uultu deſpicit illa ſuo:
Nox erat & uino ſomnũ faciente iacebant:
Corpora diuerſis uicta ſopore locis:
Lothis in herboſa ſub acernis ultima ramis:
Sicut erat luſu feſſa quieuit humo.
Surgit amãs animaq; tenens ueſtigia furtim
Suſpẽſo digitis fert taciturna gradu:
Vt tetigit niueæ ſecreta cubilia nymphæ:
Ipſe ſui flatus ne ſonet aura cauet:
Et iam finitima corpus librabat in herba:
Illa tamen multi plena ſoporis erat:
Gaudet: et a pedibus tracto uelamine uota
Ad ſua fœlici cæperat ire uia:
Ecce rudens rauco ſilleni uector aſellus:
Intempeſtiuos edidit ore ſonos:
Territa conſurgit nymphæ mãibuſq; priapũ
Reiicit et fugiens concitat omne nemus
At deus obſcæna nimium quoq; parte paratꝰ
Omnibus ad lunæ lumina riſus erat:
Morte dedit pœnas autor clamoris: et hæc ẽ
Helleſpontiaco uictima ſacra deo:

¶EX Oĩbꝰ illis: ex oĩ illaꝝ nũero. ERat captꝰ lothide: lothidos amoꝝ. HAnc lothida. CVpit hãc optat & diligit eã ſibi ſolã amãdã: & ſolã cupit. IN illã ſolã ſuſpirat. ſuſpiria trahebat: ita ut apte fatereꝶ amorẽ. ET Dat ſigna nutu: nutibus amorẽ ĩdicat. Et ſollicitat notis ſtimulat & angit illã oĩbꝰ ſignis. FAſtus: loquiꝶ poeta ex ſnia ꝑſtãtes forma: ĩſolẽtes eẽ. Sic & lothis erat ꝗ miſerrimũ illũ deridebat. Faſtus: ſupbia. INeſt pulchris: ẽ ĩ formoſis. ET Supbia ſeqtur formã nã oĩs forma ſupba: faſtus ꝓprie ẽ indigna ſui ipſius ꝑ ſupbiã exiſtimatio. ILla: lothis. DESpicit contẽnit illũ. IRRiſum: quẽ irridet. SVO uultu: oculis & ore. NOX erat: iã erat nox: & qeti ſeſe oẽs tradideꝝ ꝑſertim cũ epotũ quoq; uinũ urgeret. at ultimo loco reqeuit lothis: nõ mero uicta ſed luſu faſſa: & ex hoc duplex priapo datur explẽdæ uoluptatis occaſio & nocturnæ tenebræ: et corpa dormiẽtia. Erat nox ꝗ tenebris celatura facinꝰ audacẽ iuuabat: uñ & ĩ li. ad chori Nox & amor uinũq; nihil moderabile ſuadẽt. Illa pudore uacat liber amorq; metu. Corpa uicta ſopore: ꝗſi ſõno correpta. VINO faciẽte ſomnũ: ipſo epoto mero ꝑꝑ fumoſitatẽ ex imo ad cerebrũ aſcendẽtẽ ſomnũ cõcitãte. IACebãt diuerſis locis: per diuerſa loca. LOthis ultĩa: qa poſt oẽs alios. FEſſa: defatigata. Sicut erat feſſa luſu: ita ut erat feſſa: qa ꝑ diẽ choreis & luſibꝰ ĩcubuerat: nã bacchi feſta luſu: riſuq; abſoluunꝶ. QVieuit: qeti ſe dedit. In herboſa humo: ĩ tellure graminea. SVb ramis acernis: ſub aceꝝ arbore: & ĩ hoc pudicitia: & cõtinẽtia illiꝰ oſtẽdiꝶ: nã nõ añ: ſed poſt alios reqeuit: nõ epoto uino ſicut cæteri: ſed feſſa luſu correpta ſõno. SVRgit amãs: nactus hãc noctis & ſoporis occaſionẽ priapus ſurrexit & ne ãhelaret ſpũm cõprimẽs ſine ullo ſtrepitu ad eã delatꝰ: ſe quoq; humi ſternẽs: eleuata ueſte dormiẽtẽ adortus ẽ: rẽq; agere cœpit. SVrgit amãs: priapus. ET tenẽs aĩaꝫ cõprimẽs ſpũm: ne flatus aut ipſa ſpiratio ſentireꝶ. nã α ν ε μ ο σ uẽtꝰ ẽ. FErt furtĩ: clã. VEſtigia taciturna: ꝗſi ſine ullo ſtrepitu ne ſẽtireꝶ. Gradu: ipſo ĩceſſu. SVſpẽſo: retẽto DIGitis: ꝗſi ſuſtinẽs ſe erectũ digitis tacitꝰ ĩcedebat. VT tetigit: poſtꝗ attigit. CVbilia ſecreta: ab aliis ſemota. NYmphæ niueæ: cãdẽtis & pulchræ. CAuet ipſe: priapꝰ. NE ſonet aura ſui flatus: cauet ne ſpirãdo & reſpirãdo ſpũs eius ſẽtiaꝶ: & dormiẽtẽ excitet. ET iã librabat corpꝰ ĩ herba finitima: ꝓpinꝗ: & iũcta lothidi. LIbrabat dixit: qa leuiter ſua ui ſeipſm ſuſtinẽs: & apud illã ſeſe collocabat. ide apđ Luca. librati pondera cœli ꝗſi ſua ui ſe ſuſtinẽtis. Tñ illa lothis. ERat plẽa multi ſoporis: nã altius & uehemẽtius dormiebat: nec aliqd ſẽtiebat. GAudet amãs. quod illa ita dormiet. ET tracto uelamĩe a pedibus: eleuata tunica illius ab imis pedibus: uſq; ad optatũ amoris ſaceſſũ. CÆperat ire ad ſua uota: ad ea ꝗ potiſſimũ cupiebat: hoc ẽ ad optatos ex arbore legẽdos fructus. FOElici uia: nã iã femur femori: & clauẽ ſeræ admouerat. Fœlici dixit: nã dulcia & fœlicia ſunt ꝗ furtĩ ſurripiunꝶ Sed nimiũ hic poeta laſciuit. Ecce: erat iã uoti cõpos priapus: ſed inopiato caſu ab incœpto reuocaꝶ. Rudẽs. n. aſellus ſylleni nymphã excitauit. ECce ꝑticula hæc plærũq; aliqd noui ĩdicat: ecce aſellus uector ſylleni ꝗ ſyllenũ uehere ſueuit: uector ãt uehẽta: & ĩterdũ ꝗ uehiꝶ ſignificat: ut alias & ſæpe dixius & ĩ æneide honoratus ipſe teſtaꝶ. RVdẽs: ruditũ emittẽs. Rudere. n. aſinoꝝ ẽ: ut rugire leonũ: ululare lupoꝝ. EDidit: emiſit. ORE ſonos ĩtẽpeſtiuos: nõ tꝑaneos: nõ ſuo ĩ tꝑe: & cũ ñ eẽt ille ꝑturbãdus. NYmphæ lothis: nã nympha & nymphæ dr̃. TErrita: duplici qdẽ cã: & aſello rudẽte & ꝓuiciã occupãte priapo. COnſurgit & reiicit priapũ mãibus: naꝫ mãibus e fœmore fœmur excuſſit: & illũ lõge ab ſe ĩpulit. ET fugiẽs cõcitat oẽ nemꝰ: cõmouet & excitat clamoꝝ oẽs ꝗ ĩ nemoꝝ erãt. AT deꝰ: dixius bacchi feſta luſibꝰ & riſibus abſoluit: ſeruauit & hoc poeta: ut riſu & ioco feſta hæc abſolueret & magno qdẽ artificio cũ cãm diis ridẽdi dederit. patũ uidẽtibꝰ ad oppugnãda oppida priapũ. AT deus: priapus. NImiũ quoq;: nimiũ ẽt nũc cũ reiectus. PAratus obſcœna ꝑte: hoc ẽ ipſo erecto ĩguie

ERat riſus oib⁹ diis.ſ.q̄ aderāt:nā oībus riſū mouit. AD lūina lu.cū p lucē lunæ uidere oēs poſſet. MOR te:ob illud facīus qa nympha excitarat:aſellus mactat⁹ ē:& ide lāpſaceni accepe morē aſini priapo mactādi. A Vctor. cla.aſellus ſylleni rudēs:& q cā fuit:ut illa quoq; territa clamaret. Dedit poe.mor ſupplicio affect⁹ ē. ET hæc ui aſini imolatio ē: GRata deo hel.priapo lāpſacæno a lāpſaco urbe q̄ ē ī littor helleſpōtii:ī ora aſiatica priapi patria:helleſpōt⁹ dictus ab accaſu Helles ſororis Phryxi:fretū illđ ē anguſtū ab ægeo ī ꝓpōtida:& ubi ſūt illæ anguſtiæ ſeptē tm̄mō ſtadiis Aſiā ab europa diuidētes:& illic a nob̄ fœlicior tpe ſæpe cū turcis pugnatum eſt.

Intactæ fueratis aues ſolatia ruris
Aſſuetum ſiluis innocuumq; genus:
Quæ facitis nidos:quæ plumis oua fouetis
Et facili dulces editis ore ſonos:
Sed nil iſta iuuāt:qa linguæ crimen habetis
Diiq; putant mentes uos aperire ſuas:
Nō tamē hoc falſū nā(diis ut ꝓxima quæq;)
Nunc pēna ueras nunc datis ore notas:
Tuta diu uolucris proles tum deniq; cæſa eſt
Iuueruntq; deos indicis exta ſui:
Ergo ſæpe ſuo coniunx abducta marito
Vritur in calidis alba columba focis:

INTactæ fueratis aues ſo.ru. Nō uidebātur aues mœreri ut mactarēt cū ſoleāt aures hoīum dulciſſimis cātibus oblectar & maxia eaꝝ ps ſit īnocua:ſed iō cæſæ ſūt q ī auſpiciis ſiue auguriis deoꝝ mētes & ſecreta detegūt. DIIS ut ꝓx.qq; ē. Vel altius uolās ac cœlo adhærēs uel diis dicata ut aqla ioui:colūba ueneri:coruus Apollini. Quæ aues:uidet accipe ab iis qdā qſi ſciā futuroꝝ. NVnc pē.eras nūc da.ore notas. Pēna & uolatu aues ꝑpetes futura nūciāt oſcines cātu. Auguria ex auibus primū cōperta dicūt a Cara rege teſte Plynio ex quo Caria regio nomē accepit. VRit ī calidis alba colūba focis. Deæ cādidæ ac uenuſtiſſimæ alba colūba mactat ipa ſimilitudie placitura. Vñ illđ ē Propti: Sed cape torqtæ gēus o regina colūbæ. Ob meritū āñ tuos guttura ſecta focos. Vir. Mīnas agnouit aues. Delectat āt Venus hui⁹ auis holocauſto ut Lactā.grāmaticus tradit hac đ cā Cū Venus & Cupido laſciua cōtētiōe certarēt uter plures ſibi flores colligeret:& cupido alis adiutus uenerē ſuparet:periſtera nympha accurrit:& adiuuādo Venerē ſupiorē effecit:idignatus cupido,mutauit eā ī auē quā græci piſterā appellāt. Venus āt ut honore pœnā miueret colūbā ī tutelā ſuā eē mādauit. Sed autore Seruio hæc auis pp freqntē fœtū & coitū Veneri cōſecrata ē cui mactat ut dixius Martialis. Ne uoles teneras præ duro dēte colūbas tradita ſed gnidiæ ſint tibi ſacra deæ. Eadē auis & pauo amici ſūt teſte Plinio ut turtur & pſitacus:merula & turdus:cornix & ardeola. Ouid alibi:& uariis albæ iūgūt ſæpe colūbæ. Viuit āt ānis octonis cū palūbos īguina tardātes ad triceſimū annū pueniāt & eo amplius adeo fructuoſū ē Venerē detractare. Vnde quidā non improbāt noſtrum illud epigramma. Exhaurit uenas & leſbia uare crumenam:demens cui gemino ſanguine conſtat amor.

ANT. FAN.
Cur aues mactā nt
Præpetes aues
Oſcines aues
Auguria ex auibus
Caras a quo Caria
Colūba mactatur ueneri
Periſtere mutatio ī columbā
Cur colū be ſūt conſecratæ ueneri.

INTactæ ſæuitū iā fuerat ī qdrupedes. Sed adhuc hūanū genus ab auibus manū cōtinuerat:qđ & ruriculis magno eēnt ſolatio:& ī ſiluis uerſatæ nocerēt nemini:q nidificāt pariūt & enutriūt fœtū:replētq; oīa cantu ſuauiſſimo:ī quo ñ mediocris ē eaꝝ cōmēdatio:& ab inocētia.& ab iduſtria:& a uoluptate:quā oībus cōferūt nihil tñ iſta ꝓfuere:qa cū altius datū ſit illis,euolar:putarūt dii ſua de rebus hūanis cōſilia ab auibus & percipi & mortalibus quoq; referri:qđ tūc dephēſū:cū tā ab eaꝝ garritu:quā ab aſpectu moralibus futura ꝓnūciarēt. tūc deniq; ea rōne cœpe:& ipe diis ſupis īmolari. O Aues fue.itactæ:qſi a nemine diis ipis imolatæ. SOlatia ruris p appoſitiōe;q ruriculis ſolatia ꝑbetis. GEnus aſſuetū ſiluis:& īnocuū uos aīaliū genus ſiluas īcolētiū:& nulli,noxiū. QVæ fa.ni.q ñ alioꝝ ope:ſed domūculas uobis uos ipæ fabricatis. ET fouetis oua plumis:īcubatis ouis:& ī his cōceptū fouetis:& editū pullū enutritis. ET editis:emitittis aut effūditis. OR e facili:ore benigno. DVLces ſonos:cātus ſuaues. Sed iſta:a qbus cōmēdationē laudēq; meremini. NIhil iuuāt:nulla ex pte pſunt. QVIA hētis crimē linguæ:qa eſtis paulo loqtiores. ET dii putāt uos apire mētes ſuas:putāt dii uos archana eoꝝ cōſilia referre q diuina mēte cōcepint. NEC tñ hoc ē falſū:ſed ueꝝ qa apitis deoꝝ mentē. Nā ut qq; ꝓxima diis:ut quæq; ueſtꝝ ē diis ꝓpinqor q cæteræ aiantes:cū uos aerea & illi cœlū colāt. NVnc datis ueras notas:uera futuroꝝ ſigna. PEnna:uolatu. NVnc ore:garritu:ſic auſpiciū & garritū expſſit:de quo ſupius. Sūt aūt aues aut ꝑpetes:aut oſcines illæ uolatu:hæ cātu futura ꝓnūciāt. PRoles uolucꝝ tuta diu:ipæ aues:q diu fuerāt ab inſidiis tutæ. TVnc deniq; cæſa:tūc tādē imolata:cū ab ipis auguria captare cœpiſſēt hoīes. Auguria ex auibus primū inueniſſe Carrā oſdit Pli.a quo Carria appellata. A dieciſſe ex cæteris aiantibus Orpheū Haruſpicā dicit:& Delphū igni ſpicā:& Amphiaraū auſpicia auiū. Sed Tyrreſiæ Thebāo interꝑtatio oſtētoꝝ aſcribit: Sōnioꝝ uero Amphitriōi. EXta ſui indicis iteſtina auiū deoꝝ mētes indicātiū. IVuerūt:delectarūt deos:qa placuit imolatio auiū. ERgo ſæpe ob eā cām quā rettulimus mactari cœpunt aues imolata quoq; ē colūba:qđ eo grauius eē debuit:qm̄ mite aial & felle carēs. Adde qđ ſyri colūbā ꝓ dea colūt:ut Diodo.inqt cū fabulet qdā Semiramidē in colūbā fuiſſe cōuerſam:hoc tñ illi nō ꝓdeſt. Adde & aliā rōnē. Dicūt.n.aliq ut Iginius teſtis ē piſces in euphrate amne ouū inuentū in ſiccū deieciſſe:& inde colūbam exiſſe:quæ uenus credita eſt.quā uolitare per urbes ſyroꝝ ferunt:a cuius uolatu futura captant haruſpices. Ergo ꝓpter eam cauſam.ut eſt illud Virgi.in.vi.ænei.illius ergo uenimus.i.cauſa illius. ALba columba cōiunx:quæ uelut coniugii fidem nō uiolant:Cōmunemq; ſeruant domum:niſi celebs aut uidua domū nō relinquit:& imperioſos mares ſubinde ēt iniquos ferunt:quippe cū ſuſpicio eſt adulterii:quis natura non ſit. SÆpe abducta:abſtracta. SVO marito:a ſuo columbo. VRITVR. & immolatur:& torretur:ſeu crematur. IN calidis focis:ad ignem focus pro loco ubi fit ignis. & pro aris.& ꝓ ipſo igne ponitur. Fit n.ex columba holocauſtum. Dicimus n.holocauſtum uictimā:quæ tota aduritur:& qm̄ multa de ratione horum ſacrorum dicenda erant reſeruauimus in hunc locum in quo de beſtiarum ſimul.&

PAV. MAR.

uolatiliũ immolatiõe diceremus Appolo de cultu & ſacrificiis deoꝝ ſic per reſponſa homines inſtituit. Hæc age qui nutu diuorum ingreſſus amice. Huius iter uitæ mactanda eſt hoſtia cunctis. Multa deis: ſeu qui terrã: ſeu q̃ mare uaſtũ. A era ſeu qui habitant latũ: ſeu qui æthera: ſeu qui alta colũt cœli: ſeu qui infima regna barathri. Q uæ quibus obſeruanda modis ſint ſingula dicam. T V me mori cõſcripta: animo mea dicta teneto TER na qdẽ diuis cœleſtibus hoſtia: & ipſa candida mactanda ẽ terna & terreſtribus: atq;. A tra eadẽ gaudent porro et capiuntur apertis T erreſtris aris: foueas cũ numina contra. Expoſcant atro imbutas inferna cruore. NEC placeat: niſi quæ terræ mandeť humana Hoſtia: mel uero nymphæ: atq; linquẽtia uina: offerri lætãť: at ignẽ accendier aris: Q Væ circũuolitant terram ſibi numina quærũt. IMPoniq; atrũ corpus: tum thura: ſimulq; Iniicier ſalſas fruges: & dulcia liba. HÆC facito: ueꝝ q̃bus eſt data cura ꝓfundi: His ipſo ſemꝑ fer ſacra in litore. totũ proiicieſq; in fluctus aĩal: cœleſtibus aũt Extremas reddes partes: atq; igne cremabis. Q VOd ſuper eſt ꝓpone. tibi dapibuſq; reſerua. S V det odoratis craſſiſq; uaporibus aer. Hoc aũt apollinis oraculũ Porphyri⁹ ĩ libris reſponſorũ ita exponit. C V m igiť & terreſtres: & inferni dii ſint: oĩb⁹ iſtis atras q̃drupedes offerẽdas iubet. Modus aũt differt: nã terreſtrib⁹: q̃dẽ ſuꝑ aras. ĩfernis aũt ĩ foueis mactãdas eẽ hoſtias p̃cepit. AER is aũt uolatilia dicit offerẽda corporib⁹: holocauſtis: & ſanguine ad arã circũducto: uolatilia ẽt marinis. ſed uina in fluctibus proiicere mandat ita oĩbus diis p̃ter quã terreſtribus uolatilia ĩmolari poſſũt. SED maritus ſolũmodo nigri coloris uolatilia. Q uare cæteris alba offerenda ſũt. CÆ Leſtibus uero & æthereis beſtiarũ: quas albas eſſe uult extremitates ait cõſeruãdas: reliquas aũt partes comedẽdas. EX his. n. ſolũmodo comedeř oportet. Ex aliis uero minime. I TA quadrupedes & terreſtres terreſtribus ſacrificande ſũt. Simili nãq; ſimile gaudet. Ouis porro terreſtre animal eſt: & iccirco Cereri gratiſſimũ: atra uero: q̃a & terra naturaliter tenebroſa. T R Es autẽ ſimul: quoniam terreſtris corꝑis tria ſũt ſymbola & ſuꝑ aras terreſtribus: quoniã ſuper terrã uerſanť. CÆ T eris uero diis iccirco uolatilia ſũt offerẽda: quoniã uniuerſi mouenť. In motu. n. ſemꝑ maris aqua eſt cuius atrælunt hoſtie: quoniã & ceruleus color aquarũ. Alba uero aeris. Lucis enim receptiuus aer eſt. cœleſtibus aũt atq; ætheris extremitates dat cõſecrandas: quoniã leuiores reliquo corpore ſunt: quorũ ſacrificiis cõmunicare oportet: q̃a cum alii dii arcere mala ſoleant: cœleſtes bona nobis largiunť. Hæc ille. Sed in eo libro: quem de abſtinendo a carnibus animalium cõſcripſit nihil ſacrificandum. neq; cædendũ cenſet. Aſſeritq; nõ eẽ deos illos: qui cæde aĩalium gaudent. SCEleſtiſſimã enim eſſe brutorũ ẽt aĩalium cædem: & abominabile nõ ſolũ deo primo uerũ ẽt cœleſtibus & diuinis uirtutibus. Sed hæc hactenus: ad rẽ noſtrã redeãus: CEDiť igiť: & aduriť columba. Nam diis aeres ĩmolať: q̃a ueneri: cuius ſedes eſt in tertio circulo. Infra ſolẽ. n ambit: ut Plinius ĩquit Ingens ſidus appellatũ ueneris alterno meatu uagũ. ipſiſq; cognominibus emulũ ſolis: ac lunæ p̃ueniens quippe & añ matutinũ exoriens luciferi nomẽ accipit: ut ſol alter diemq; maturãs. cõtra ab occaſu refulgẽs nuncupať ueſper: ut ꝓrogans lucem. uicemq; lunæ reddens: ſed de hoc alias. Sacrificať igitur ueneri columba: ꝓpterea q̃ animal ẽ nimium ſalax: & corpore holocauſto: hoc eſt toto aduſto.

Nec defenſa iuuãt capitolia quo minus anſer
Det iecur in lances inache laute tuas:
Nocte deæ noctis criſtatus cæditur ales
Q uod tepidum uigili prouocet ore diem:

ANTO. ❡NEC defenſa Iuuãt capitolia quo minus anſer.

FAN. DET iecur in lances Inache laute tuas Honor q̃dem anſeribus olim exhibitus eſt a romanis q̃ cenſores eorũ cibaria ĩprimis locare cõſueuerũt & argenteus anſer in capitolio poſitus eſt in memoriã eius q̃ clangore ſuo gallis per ardua obrepẽtibus canũ ſilentio. M Manilliũ arcẽ tenentẽ exercitauit. Nõ adeo tamẽ huic aui ꝓfuit uigil cura capitolio ut ait Ply. teſtata defenſio. ut in ſacris expers cædis fuerit eũ eius iecur detur inacho cui deo fluminis argiuorũ recte aui mactať q̃ aquis gaudet. Eũ aũt Lautũ dicit poeta q̃ anſeris iecore delecteť q̃d inter lautiſſima cibaria olim habebať. Vnde ait Ply. nõ ſine cã eẽ in q̃one q̃s primus tẽtũ bonũ iuerit. Scipio an Metellus uir conſularis: an. M. Seſſeius eques Romanus iecur in extis primũ locũ obtinet. unde ꝑ iecur exta ĩterdũ accipimus q̃d cũ diſtabuit in coquẽdo monſtrũ diciť autore Feſto. Sũt qui legãt. Det iecur in lãces inachi uacca tuas: q̃d magis placet: cũ apud Herodotũ ĩuenerim ægyptios ſacerdotes olim ſolitos anſerinis ac bubulis carnibus ueſci: a q̃bus Iſis coliť qua quidã uolũt lunã eẽ: ut Inerãt lunaria fronti cornua. Anſer aũt eius tꝑis q̃d eſt lune ꝓpriũ i. noctis ſilentiũ turbat. Eius auis iecur fartilibus in magnã amplitudinẽ creſcit exemptũq; lacte mulſo augeť: lingua uero in cibo uel potiõe ſumpta mulierũ libidinẽ mouere diciť: Sane io inachi argiuorũ regis filia a quo fluuius nomẽ accæpit a phœnicibus rapta eſt: ut Herodoto placet atq; in egyptũ adducta. Eã poetæ fabulanť ĩ uaccã fuiſſe cõuerſam. Nota ẽ fabula. Poſt mortẽ Iſis appellata eſt atq; habita ægypti genius auctore Seruio: ubi eius ſimulachrũ ſiſtrum dextra tenẽs ac ſiniſtra ſitulã bubulis p̃ditum cornibus, fuit quẽadmodũ Io græci deſcribũt. Habuit aũt tẽplũ ĩ urbe Buſuri q̃ in medio delta ægypti ſita ẽ ubi ei rem diuinã aq̃ & igni ĩprimis faciebant in monumentũ nauigatiõis q̃ Io in ægyptũ delata eſt. Q uã ob cãm factũ exiſtimo ut anſer Iſidi mactareť qui aquis gaudere cõſueuit. Hãc deã nõnulli Lunã eſſe uolũt ut diximus ſupra: alii cererẽ: alii terram: cuius ſacra Romã trãſlata ſũt ubi iuxta campũ martiũ ædẽ hũit. Iuuena. Antiquoq; ꝓxima ſurgit ouili. Luca. nos in templa tuã Romanã accepimus Iſim. Propertius: Atq; utinã nilo ꝑeat q̃ ſacra repente Miſit matronis inachis auſoniis. Eius ſacerdotes & baculo quẽ Siſtrũ appellabãt. ut quibuſdã placet & lineis ueſtibus utebanť: uñ linigeri dicti ſũt: ac tertio quoq; die. tondebanť. NOCte deæ noctis criſtatus cædiť ales. Gallus Nocti deæ noctis noctu mactať: q̃a cantu ſuo diem nocti cõtrariũ p̃nunciat atq; ut inquit Ply. ſolis ortum nõ patiť incautis obrepere.

Anſer Inacho mactať Anſeris iecur
Iecur
Anſeris lĩgua in cibo
Io tabula
Iſis dea
Iſidis ſacra Romã trãſlata.
Iſidis ædes
Iſidis ſacerdotũ inſignia
Linigeri
Gallus nocti mactatur

PAV. MAR. ❡NEC defenſa Inacho anſer mactať. Nec tutať ratio illius uigiliæ: q̃ capitoliũ tutat⁹ ẽ noctu ſenonibus gallis capitoliũ aſcendẽtibus: opp̃ſſis ſõno cuſtodibus. & ipſis canibus: cũ clãgorẽ edidiſſet: romanis excitatis: pulſi ſũt

hoſtes ꝑſerti opa.M.Manilii:qui ex eo capitolinus cognominatus ē.De quo latius apud Liuiū.v.lib.ab urbe cō. Vnde & ply.Eſt & anſeris uigil cura capitolio teſta defenſio:ꝑ id tēpus canū ſilentio ꝓditis rebus. Quáobrem cibaria anſeꝝ cenſores imprimis locāt.Quin & fama amoris argis directa forma pueri noīe oleni:& glauces Ptolæmeo regi cythara canētis:quā ex eodē tpe & aries amaſſe ꝓdit̄:pōt & ſapiētiæ uideri intellectus his eē.& Plutar.xcviii.ꝓble.agit cur cēſoris magiſtratū ineūtes nihil aliud agūt:q̄ ut ſacroꝝ anſeꝝ alimēta locēt:& imaginis ſplēdorē:rōneſq; has refert.An a uilioribus icipiētes q̄ nec multo ſūptu:nec magna opa egent:an uetus q̄dā huic animāti grā refert̄:a bello uſq; gallico repetita:ꝙ dormiētibus canib⁹ primi oīum anſeres galloꝝ ī capitoliū aſcēſum ꝑſenſerūt & clāgore uigiles excitarūt.An cū ſint maximarū reꝝ:& q̄ ſumma cura idigēt cuſtodes cēſores ut ædiū ſacrarū:ac publicaꝝ:moꝝ deniq; & uitiorū:& uitæ uniuſcuiuſq; diligētiſſimi & cuſtodiētiſſimi oīum animātiū rōnē habēdā ſibi eē putauerūt.Simul.n.anſeribus curādis ciues admouēt:ne deoꝝ cultū negligāt:āſeris uero abſterſi & ſplēdor neceſſarius ē.Cito.n.rubrica defluit ac deflorēſcit.Ea.n.ueteres ſtatuas obducere:& illinire cōſueuerūt.NEC ca.de.q̄ defendit ille anſeris clāgor ab iſidiis galloꝝ cuius imago argētea ī Iunonis æde ſacrata ē.Iuuarit.anſerē.ſ.quominus:ut nō ipſe anſer.OINAche laute:ſplēdide & delitioſe. DET ie.ilā.tuas:det iecur ī tuis ſacris epuladū Inachus qdē rex argiuoꝝ fuit.a quo & fluuius qui orietur ex lyrico ad cynuriā mōtem arcadiæ:iuxta argos labēs:inachus denominat̄:& in quē uolūt eū ipſū fuiſſe cōuerſum:huic fuere filii Phorone⁹:& ii:quoꝝ alter argiuis:alter ægyptiis:primi leges tradidiſſe ferūtur:poeta lautum appellauit inachū ꝙ in eius ſacris iecur anſeris offert̄ quo nihil eſt inter epulas melius:iō Ply.inqt Noſtri ſapiētiores:q eos iecoris bonitate nouere.Farctilibus in magnā amplitudinē creſcit.Exēptū quoq; lacte mulſo auget̄ Nec ſine cauſa in qōne ē quis primus tm̄ bonū īuenerit.Scipio an metellus uir conſularis:an.M.Seſſeius eadā ætate eques romanus.Sed ut addit ipſa Meſſalinus Cotta Meſſalæ oratoris.f.palmas pedū ex his terrere:atq; patinis cū gallinaceoꝝ criſtis cōdire repit.NOCte:cū multa ſint ī gallo laudabilia:nō proſunt tn̄.Nā deæ noctis imolat̄ ea rōne ꝙ excubet:& diē nūciet.propterea qđ ipſi galli:ut aſſerit Pli.Norūt ſidera & ternas diſtinguunt horas iterdiu cātu cū ſole eunt cubitū.Quartaq; caſtrenſi uigilia ad curas laborēq; reuocant.Nec ſolis ortum incautis patiuntur obrepere.diemq; uenientem nunc āt cātu.ALES cri.ipſe gallus.CEDItur:immolatur.NOctæ::noctis tpe. DEAE no.ipſi nocti:nā & nocturnū tempus:& ipſius temporis dea:eodē nomine nuncupantur eſtq; ipſa nox eumenidum mater:ideo eas nocte ſatas uocant:& Virgi.Matri eumenidum pro nocte poſuit.

¶ Interea delphin clarū ſuper æquora ſidus
Tollitur:& patriis exerit ora uadis:
¶ Poſtera lux hymē medio diſcrimīe ſignat
Aequaq; præteritæ quæ ſuperabit erit
¶ Proxima ꝓſpiciet tithono aurora relicto
Arcadiæ ſacrum pontificale deæ:
Te quoq; lux eadem turni ſoror æde recæpit
Hic ubi uirginea campus obitur aqua:
Vnde petā cauſas horum moreſq; ſacrorum
Dirigit in medio quis mea uela freto:

ANT. FAN.

¶ INTErea delphin clarū ſup æquora ſidus.TOLLitur.v.idus ianuarias delphin in ortū heliacū tollit̄ Sol.n.Aquario indies magis adherēs ſagittarium lōgius relinqt cuius cū poſteriore pte delphin exoritur. Nec reluctat̄ nobis aduerbiū interea:quo nō q̄ uenerunt agonalia:ſed q̄ pœne iam ueniūt demonſtrant̄. Quod plane intelligit quæcūq; carminis illius ſenſū intuebit̄ Ianus agonali luce plandus erit:nam paululū illud tpis quo Heliacus delphinis ortus appet uel potius incipit apparere recte agonalibus applicatur: cū nō falſo iuriſcōſulti doceāt qui in eo eſt ūt accingat̄ accinctū hēri.Dicit̄ aūt delphin inter ſidera collocatus qm̄ ut autor ē Eratoſthenes cū Neptūnus amphitritē uxorē ducere optaret eaq; uirginitatē ſeruare cupiens ad Atlantē fugiſſet.Delphin a neptūno miſſus uirgini ut ei nuberet ꝑſuaſit:quo merito tranſlatus in cœlum decem ſeu nouē ſtellis cōſtare dicit̄.Eā ob cām ferunt omne genus delphinū maiorem in modum diligi a neptūno teſte Opiano in primo halieuticō.Alii aliter fabulant̄ ut infra dicēus. ¶ POSTEra lux hye.me.di.ſi.Diſſentit ab Ouidio Columella q medīū hyemis pridie nonas ianuarias ponit:cum id autor hoc loco qr.to idus eſſe doceat:Cæterū eius initium mediū & finē ſicuti ueris æſtatis & autūni medici & aſtronomi nō eadē accipiunt rōne. ¶ PROXIma ꝓſpi.titho.au.re.Arcadiæ ſacrū pōtificale deæ.TE QVOq; lux eadē turni ſoror æde recæpit.TERTIO idus ianuarii carmētalia celebrant̄ necnō & dedicatio tēpli iuturnæ qđ fuit ī cāpo martio ꝓpe ductū aquæ uirginis.Cōſtat aūt Iuturnā fuiſſe ſororē Turni:quā qdā dicūt lacui in quo ſubmerſa ē nomē dediſſe.Seruius uero ſcribit fontē eē in Italia ſaluberrimū iuxta numicū fluuiū:cui a iuuando nomē inditū eſt:qa cū naturaliter oīs aqua noxia ſit extraneorū corporibus:hic fons oībus ſaluberrimus ē De quo Romā ad oīa ſacrificia aqua afferri cōſueuerat.Statius quoq; in ſiluis Iuturnā fontē eſſe oñdit:ut quis nō in oī uertice Romuli reptaſſe ducem.Septimiū putet.Quis fonte iuturnæ relictis uberibus neget eē paſtū.Inde ægroti autore Varrone aquā petere cōſueuerūt.Sane aquā uirginē ad quā iuturnæ tēplū fuiſſe diximus agrippa ut iqt Plynius in urbē adduxit ab octaui lapidis diuerticulo:q̄ qm̄ declinabat herculaneum riuū q̄ſi Herculē fugeret uirginis nomē accæpit.Sunt q̄ a uirgine dictā exiſtimēt q̄ militibus aquā q̄rentibus quaſdā uenas monſtraſſe dicitur:quas ſecuti qui foderunt ingentem aquæ modum inuenerunt:ut Frontinus tradit in libro de aquæductibus quem ſcripſit ad Neruam imperatorem.

Delphin oritur.v.idus ianuarias.

Delphin inter ſidera.

Medium hyemis q̄rto idus ianua.

Carmētalia & dedicatio Iuturne tēpli.iii.id⁹ ianu.

Iuturna

Aq̄ uirgo unde nomen accepit.

PAV. MAR.

¶ INTErea:nimis euagatus ur̄ in referēdis uictimarū rōnibus:iā redit ad inſtitutū ad ſigna:& ſtellas ipſas aſſerēs exoriri iā delphinū:ex quo ur̄ oñdere id eodē die quo fiūt agonalia:hoc eſt.v.id.Ianua. AT Cæſari pridie nonas exorit̄:& matutino exigua qdem hæc dr̄ia qnq; tantū dierū:ſed ita intelligamus cæſari matutinū pridie nonas:huic.v:idus cū ſole exoriri:ſeu cū occidit ſol cū ab oriēte ſurgere Iginius oſtendit oriri cū poſteriore pte

ſagittarii:qđ eodē tēdit:quo & ratio cæſaris nā p̄euntis in zodiaco:poſterior illa pars ſagittarii iuncta eſt capri
corno:& tertia illius facies erit hui⁹ prima. Sic & eodē tpe:& coſmice orieť delphin. Q ui ut idē iginius inqt ñ
lōge ab aqlæ ſigno figuratū icuruatiōe caudæ nouiſſimæ tāgit eqnoctialis circuli circūductionē. Capite ꝑpe cō
iūgēs eq pegaſi roſtrū exoriť cū ſagittarii poſteriore pte. Occidit āt cū uirgo exorta ē a capite collocatū inter
ſidera. Eratoſthenes inqt a neptūno:cū nuptias amphitritē ad atlantē uſq; fugiēt ēt delphin miſſus allexiſſet. &
nitē ad neptūnū ꝑduxiſſet. Gloſtenes āt unū fuiſſe ait ex tyrrenis nautis:q bacchū trāſferri uolētē naxon:ꝑdi
turi erāt:& idē in delphinos cōuerſi ī rei memoriā a baccho ſideribus annumeratū. Alii dicūt illū fuiſſe q ex ſi/
culo mari ī tenaꝝ Ariona cytharedū trāſuexit. Cuius rei hiſtoriā ī ſequēti libro lati⁹ referemus. INTErea:dum
hæc refero:aut dū ī his īmoror. DELphin:p appoſitionē. CLArū ſidus tol. ſup æquora:attolliť ſup ipſa maria
qa oriť. ET exerit:apit:& eleuat. ORA patriis uadis:ab ipſo mari patrio. POSTEra q̄rto. id. ianu. hoc ē. x. die.
ianu. media ps hyemis erat exacta:aliq id eē dicūt pridie nonas. alii. vi. calē. febru. POSTEra lux:ſequens dies.
SINAT hye. me. diſ. hoc ē diſterminat ipſam hyemē bipartitā. Q VAE ſupabit:ps illa hyemis q̄ adhuc reſtat
EST æq̄ p̄teritæ:qa tm̄ p̄teriit:q̄tum ſuperit. PROxima. iii. id. ianu. feſtū erit Carmētis nymphæ fatidicæ ma
tris Euādri de q̄ paulopoſt. PROxima aurora. i. dies ſequēs:aurora. n. diē refert. RELIcto ti. quē fingūt ei⁹ fuiſ/
ſe uiꝝ:& hoc qđ orietē uerſus:& in æthiopiā uſq; militauit ut Diodo. tradit. RESPIciet ſacrū pōtificale:qđ pō/
tifices faciāt:maioriſq; erat ueneratōis pōtificale:quā alioꝝ ſacerdotū. DEAE ar. Carmētis:q̄ ex arcadia ī ita/
liā cū euādro filio uenit. TE quoq; eodē die:hoc ē. iii. id. ianu. dedicatū ē tēplū luturnæ nymphæ ſororis Turni
in cāpo martio:apud ductū aq̄ uirginis. EADē lux:idē dies quo erūt feſta Carmētis. RECEpit te quoq;: te ēt
O SOROR tur. qa ea die dedicata ſūt tibi tēpla:de luturna plura hēs apud Vir. & plura nos ī fine hui⁹ primi
libri & in ſecūdo quoq; dicem⁹. HIC ubi cāpus martius:cui⁹ ſupra meminimus. OBiť:circūfundiť. AQVA.
uirginea:hāc aquā. M. AGRIPpa:ut Frōtinus teſtis ē in libro de aq̄ ductibus poſt annū. xiii. quā iuliā abduxe/
rat in urbē ꝑduxit in agro lucullāo collectā. Virgo appellata ē qđ q̄rēribus aquā militibus puella uirgūcula q̄ſdā
uenas mōſtrauit:q̄s ſequuti q foderāt ingētē aq̄ modū inuenerūt:ædicula fonti appoſita hāc uirginē dictā oñdit
Cōcipiť uia collatina ad miliariū octauū paluſtribus locis. Ply. tm̄ inqt. M. Agrippa & uirginē adduxit ab octaui
lapidis diuerticulo ad duo milia paſ. uia p̄neſtina. VNDE petā:dubitare uř poeta uñ petat rōnē carmentalio/
rū:cū ſint ab hoīum memoria remota Carmētis igiť nymphæ opē implorat q̄ a carmine ita fuerit appellata.
SED de hoc ſuo loco agetur. VNDE a qbus faſtoꝝ libris:aut annalibus:aut a quo. PETAM cauſas:originem
& rōnē. HORum ſacrorū q̄ a pontificibus Carmēti fiunt. ET MOrem conſuetudinē: ſeu unde ipſe mos ha/
buerit initiū. Q VIS dirigit mea uela:per tranſlationē a nautis. i. q̄s dirigit ingenium meū. IN MEdio freto in
medio mari:quaſi in tam ardua materia:& quæ mihi incognita. MONE:inſtrue:me tu.

Ipſa mone quæ nomē habes a carmine ductū
Propoſitoq; faue ne tuus erret honos:
Orta prior luna (de ſe ſi creditur illi)
A magno tellus arcade nomen habet:

ANT. FAN.

Nicoſtrata uel carmentis.

Carmētis noīs orīgo

Cur mřes carmētiſacrificabāt & ædē cōſtruxerūt.

Carmētis filia mercurii.

Arcades ante lunares Arcadia.

¶IPSA mone quæ nomē habes a carmīe dictū. Ni/
coſtratā inuocat Euādri matrē:q̄ qa carminibus uati
cinabať: Carmētis dicta ē ut qbuſdā placet licet Plu
tar. in qōnibus tradat nō carmēti carmina nomē īdi/
diſſe ſed ab ea potius accepiſſe q̄ diuino ſpiritu affla/
ta uerſu oracula edebat. Ea Themis uocata ē & ab ali
qb⁹ Nicoſtrata:poſteaq; mutato noīe carmētis:quaſ
nōnulli fatū ſiue ſortē eē putauerūt.
Dicta āt Carmētis crediť q̄ſi mēte carēs qđ ſpiritu afflata furere atq; īſanire uidereť:cui ꝓcreationis gr̄a ma/
tres rē diuinā faciebāt q̄ ſenatuſcōſulto ꝓhibitæ uehiculis uti cōſpiraſſe ī er ſe dicunť ne qua eaꝝ cōciperet ne
ue pareret atq; ita uiros ulciſcereť qb⁹ coactis mutare ſñiam cū pueri fœliciter naſcereť matres carmētis ædē
cōſtruxerūt. Hanc Diony. ſcribit Euādri matrē e Mercurio fuiſſe & annis. lx. añ res troianas ī italiā ueniſſe:ubi
ut qdā dicūt Euander pulſis ab originibus eo loca tenuit in qbus Roma eſt. Q uare autor in re uetuſtiſſima pe
rite numinis auxiliū īuocat ſcđm illđ Horatii. Nec deus īterſit niſi dignus uindice nodus īciderit. Sic Virg. i. vii.
æn. Nūc age q reges erato q̄ tpa reꝝ Q uis latio ātiquo fuerit ſtat⁹ aduena claſſē Cū primū auſoniis exercit⁹
appulit oris. Expediā & priæ reuocabo exordia pugnæ. Tu āt tu diua mone. ORTA pri. lu. (de ſe ſi crediť
ulli) A magno tellus arcade nomē hēt. Arcades oli auſi ſūt ātelunares ſe dicere & ſolos ſe nobiles p̄dicare. Vñ
a græcis πρωτοιτηνοι uocāť ex quo factū putať ut apud Romanos q nobilitate p̄ſtabāt lunulas in calceis fer
rēt. Mos āt fuit græciæ populis in alienas ire terras quas fertiles eē cognouerāt & eas habitare pulſis ueteribus
incolis. Sed qm̄ ſoli arcades ob ſterilitatē agroꝝ pulſi nō ſunt:iō ſe uetuſtate ac nobilitate cæteris ꝓſtare dixe/
rūt. Vñ illud eſt Senecæ in Hippolyto: Aut te ſtellifero deſpiciēs polo ſidus poſt ueteres arcades editū currus
nō poterit flectere cādidos. Et Strabo Geographus gentes inqt arcadiæ azanes atq; parraſii cæteriq; eiuſdem
generis græcā nationē uetuſtate p̄ſtare credūť. Herodotus ſeptē inqt gētes Peloponenſum incolere Achæos.
Dorīēſes ætolos. Dryopes Lemnios. Arcades & Cynurios:quarū duas tm̄ ait indigenas eūdem quē olim te/
nuerūt locū habitare Arcades uidelicet & Cynurios. Alii Arcades dicūt cum ſoli diluuio ſupfuiſſent poſtq̄ aq̄
ſubſederūt e ſpelūcis egreſſos exiſtimaſſe oīa diluuio fuiſſe cōſumpta:cūq; lunam poſtea intuereť & eam tunc
natā & ſe añ illā genitos credidiſſe. Q uā ob cām eos fuerūt aliqñ de antiqtate certaſſe cū Phrygibus itaq; ſin/
gulos cū ſingulis nutricibus clauſerūt quibus nutricibus linguas ademerāt ut experirenť utrum uox īnata eſſet
an doceretur:& ſi eēt innata quæ illa eſſet Phrygum an arcadū: ꝑductos aūt pueros uerbum locutos eſſe aiunt
cuius ſignificatione Phrygum lingua panis intelligitur. Q uare cognitū eſt arcades non eſſe primogenas.
Eos diuinum oraculum ut ait Plutar. Glandiphagos appellauit qui ideo de arboribus nati dicuntur q̄ ante uſū
caſarum homines aut cauas arbores aut ſpeluncas habitabant:quumq; inde egrederentur ut ſuam educerent

ſobolem exiſtimati ſunt ex arboribus procreati. Quare ait Statius in.iiii.thebaidos. Quercus lauriq ferebant dura puerperia populoſq umbroſa creauit fraxinus & foeta uiridis puer excidit orno. Eſt āt Arcadia ī media pe loponēſo dicta ab arcade iouis & themiſtus filio uel calliſtus de quo Naſo alibi. Et iā puer arcas (idipſum idoluit iuno) fuerat de pellice natus. In hac regiōe aptiſſima equis & aſinis equarum ſuppoſitoribus paſcua ſunt. Vnde Iuue. Stultumq obtuſi ingenii iuuenem arcadicum uocat.

¶IPSA quæ habes nomē ductū: p̄ deductū: hoc ē deriuatū. A CARmie: quæ a carmine Carmētis appellaris. ET Faue p̄poſito: mihi q p̄poſui ſcribere ad originē tuæ celebritatis. De carmēti ita Diony. antiquitatū romanaꝝ ſcriptor. Cū multos rettulit e græcis q̄ ī italiā uenerūt hæc ſubdit. Poſt n̄ multū tp̄s alia claſſis græca: ad hæc loca italiæ appellit. Annis. lx. ān res troianas: ut romāi ipſi dicūt: ex pallātio urbe arcadica exurgēs duce p̄fectio nis Euandro Mercurii credito: & nymphæ cuiuſdā arcadiæ incolæ: quā græci Themim eē dicūt deiq paciētē: & fatidicam demōſtrāt. Qui uero romanas cōſcripſerūt origies ligua eā patria Carmētū noiant. Eſſet āt ipſi nym phæ nomē ſermōe græco Theſpiodos. Odos. n. romāi dicūt carmia. Hāc āt dicūt diuino ſpiritu detētā: & uētura populo ſolitā eſſe carmine p̄dicere. Et Plu. lvi. p̄blemate themī uocari aſſerit: aut queadmodū aliq nicoſtratā & p̄ſequit: quoniā uerſibus oracula ederet carmētim mutato noie uocauerūt. Nā τα ε πη romani carmia appellāt Sūtq μοιρ ον: hoc ē ſorte. & fatū carmētim putēt: & ob eā rē matres rē diuinā facere. Eſt aūt noīs uera rō ν σ τ ε ρ η π ε ν η ν δια τα θεοφορησεις. i. mēte priuata pp afflatiōes: Nō carmēti nomē carmī ididerūt. Sed ab ea po tius acceperūt. Diuino nāq ſpiritu afflata uerſo ac metro oracula edebat: ī uita Romuli nōnulli iq̄t arcadis euā dri matrē fuiſſe arbitrāt reꝝ futuraꝝ admonitricē: q phoebo dedicata carmib⁹ oracula ſignificabat. Vn̄ dicta ē carmēta: nā nicoſtrate ei græce nomē fuit. Quidā uero carmēte nomē alio pacto interp̄tant: quod quaſi careat mente carmēta dicta fuerit: ut ſolebat his euenire: quæ apollinis numine debacchabantur. PAV. MAR.

Hic fuit euander qui quanq clarus utroq
 Nobilior ſacræ ſanguie matris erat:
Quæ ſimul æthereos animo cōceperat ignes
 Ore dabat pleno carmia uera dei:
Dixerat hæc nato motus inſtare ſibiq
 Multaq præterea tempore nacta fidem:
Nam iuuenis nimium uera cū matre fugatus
 Deſerit arcadiam parrhaſiumq larem:

¶HINC fuit euāder qui q̄q clarus utroq. Nobilior ſacre ſanguie m̄ris erat. Euāder arcas fuit quē alii mercurii alii pallātis filiū crediderūt. Et mater carmētis p̄dixit fore diſſenſionē ac ſeditionē ī patria ſuaſitq ut dimiſſa arcadia ī Italiā ſe cōuertit. Erat. n. nō nympha ut inq̄t Seruius Sed uaticinatrix. Vn̄ illud eſt Silii: Aſpice carmētis greſſus euādria mater. Hæc fuit & noſtros tenuit p̄ſaga labores. Euander igit̄ in italiā uenit cōſeditq ī mōte palatino ubi fundaſſe dicit̄ oppidum Pallāteū. Sūt tn̄ q euādrū tradūt ex arcadia diſceſſiſſe q patrem per imprudentiam occidiſſet: quibus Ouidius aſtipulatur hoc loco. ANT. FAN. Euander Pallanteū

¶HINC fuit: arcades uetuſtiſſimi ac nobiliſſimi græcorū oīum ſunt: q ut Euſtathius inq̄t p media pelopōneſum cōuexā terrā habitāt ſub erimātho mōte: dictaq eſt arcadia regio: ut multi uolūt ab arcade iouis & Caliſtus filio ut Euſta. ipſe ab arcade filio iouis. & Themiſtus. Arcadeſq ipſi ob ſummā uetuſtatē: προσελ ηνοι: hoc eſt antelunares dicti ſunt q fuere anteq̄ luna eſſet. Datur locus huic rei quod cacumina montiū habitātes ſoli diluuio ſuperfluere: & per antra latitantes: ubi aqua reſederat egreſſi: credētes: oia diluuio fuiſſe īmerſa. ſerenitatē cœli lunāq poſtea ſpectantes: & ea tūc nouiſſime facta arbitrātes ſeu prius factos eſſe: ſeu natos dixerūt: & Strabo arcades ſuperare oēm græciā antiquitatē teſtat̄. Tellus p metonimiā nā q̄d tenet p̄ eo quod tenet̄: hoc ē gens: quæ in ea tellure arcadica eſt orta prius. LVNA. quæ prius nata eſt quā luna. Si creditur ulli de ſe: ſi cui eſt adhibenda fides de rebus ſuis referēti: quaſi nata prior luna ſi illi credēdū eſt: Habet nomē a magno arcade: denominat̄ arcadia ab arcade Iouis & Themiſtius: aut Caliſtus. Sed de Caliſtone & filio relatis in cœlū dicemus inferius. Veꝝ arcadia ut Euſtathius aſſerit noiata eſt aliquando pelaſgia: aliquando parraſia: aliquando lyconia: aliquando gigantis: aliquando a zania. HINC: ex arcadia. FVIT euander: quem diximus Carmentis filium. QVI q̄q clarus: licet eſſet illuſtris. VTROq ſanguine: materno & paterno creditus ē filius mercurii ex carmēti. Vnde & in æneid. Vobis mercurius pater. Alii dixere filium Pallantis: pronepotis illius magna pallantis regis arcadiæ: cuius filia Cryſe nupſit Dardano: ex qua dyamāta genuit: qui ſucceſſit auo materno. Sed de his in quarto dicemus ERAT TAmen nobilior ſanguine ſacræ matris: nobilior erat materno genere: quoniam illa nimpha: & ſacra: & fatidica erat: & honores diuinos aſſequuta: etiam ex eo q arcades aiūt Carmētim filiā fuiſſe pallātis filii primi licaonis: & palladis cōtubernalē. Ferūt. n. Iouē palladā educandam pallāti dediſſe. QVAE: carmētis: SIMVL poſtq̄. CONCeperat aīo æthereos ignes cœleſtes & diuinos ſpiritus. Cū altius cogitatiōe ī cœlū elata hauſiſſet diuinā mētē ut uaticinātes ſolent: ut eſt illud agitante caleſcimus illo. Dabat uera carmina: dabat reſponſa & oracula carminibus. ORE pleno dei: pleno numinis appollinei: nam ut ex Plutarcho diximus phoebo dedicata carminibus uera prædicebat. DIXErat: īter cætera q̄ illa uera p̄dixerat: hoc Euādro filio dixit īminere ſibi tumultus & ſeditionē in populo: qua rōne eſſet a patria fugiendū: quod exitu cōprobatū. SED ſolabat̄ eum parens: quod in italia eſſet ſedem habiturus quo ille parata claſſe uenit. Diony. ait Euandri claſſem ex arcadia nō publico conſenſu miſſam: Sed diſſedente populo inferiorem partem ultro exceſſiſſe contigiſſe autem eo tempore eſſe regem aboriginum. Fanū Marris pronepotē. qui cū multa charitate arcades ſuſcepit: deditq agri portionē: q̄tā uoluerūt. Arcadeſq Carmēti diuina aperic te collē elegiſſe: uicū extruxiſſe: nomēq īpoſuiſſe pallantium a metropoli eorū in arcadia. Euſtathius aliter ſentit. Nam ubi tyrrhenoꝝ meminit: ita de his ſubdit. In tyrrhenis ſunt pelaſgi: qui pp paupertatē illuc aliq̄n uenerūt a cyllene ex arcadia euandro quodam eorum duce. Regnante autem in arcadia Agamede Stymphalio. Hic PAV. MAR.

ut dicunt fatidice matris ſue populũ cõgregans in italiam uenit ibiq̃ quieuit. Pani tẽplum dedicans: collem mu niit: pallentiũq̃ nominauit a pallente filio: quẽ extinctũ in uertice ipſius collis ſepeliit. Vñ ẽt nũc latini regum di gna loca palatiũ uocãt per detractionẽ duarũ liquidarũ. Et rogus inq̃t euãdrũ arcadiæ regẽ: a Pallante urbe deſcẽ dentẽ in italiã cũ mediocri turba populorũ ueniſſe. Faunũq̃ & agrũ: & mõtem benigne cõceſſiſſe. Et quoniã pal lantiũ & pallatiũ attigimus: de eo quoq̃ diſſeramus: quoniã alii aliter dicũt. Varro dictũ oſtendit palatium: quod pallãtes cũ euandro uenerũt: qui ẽt palatini & aborigines ex agro rheatino: qui appellatur pallarium: ibi conſede runt. Sed hoc alii a palatia latini putarũt. Eundẽ hunc locũ a pecore dictũ putent q̃dã: itaq̃ Neuius balãtiũ appel lat. Põpeius uero ita inquit Palatiũ. i. mons Romæ appellatus eſt: quod ibi pecus paſcẽs balare cõſueuit. Vel q̃d pallare. i. errare pecudes ſolerẽt: uel quod ibi Hyperborei filia Pallanto habitauerit: quæ ex hercule Latinũ pepe rit. Alii eundẽ: quod Pallas ſepultue ſit exiſtimãt appellari. Nec p̃tereundus ſilentio Cyrillus autor græcus: q̃ ſic inquit Pallatium nomẽ inuenit ex hoc in mõte palatino ubi Fauſtulus habitauerat Romuli nutritus poſtea Cæ ſar Auguſtus habet domiciliũ: & inibi quoq̃ p̃torium. Et propterea ẽt: ſi alibi diuerſatur imperator: ei loco no mẽ pelatii habuit. SED ad rem redeamus. DIXErat hæc: Carmẽtis. INSTAre motus nato: iminere filio Euã dro tumultus & cõmotiones: ſeu ſeditionẽ: ut ex hiſtoria ẽt habet̃: & ſibi matri. Præterea & multa alia. ſ. p̃dixit. NACta fidẽ tp̃e: q̃ ſortita ſũt effectũ. Nã fuere poſtea uera. Nã iuuenis. Euander fugatus diſſenſione: & ſeditione ciuili. CVM matre nimiũ uera: ut eſt illud in Heroidi. Ah nimium miſere uates mihi uera fuiſti. DESErit arca diam patriã regionẽ. ET Larẽ: domũ p̃priã. PARraſiũ: arcadicũ. Nam ut oſtẽdimus parraſia dicta ẽ Arcadia.

Cui genitrix flenti fortuna uiriliter inquit.
(Siſte p̃cor lachymas) iſta fereda tibi eſt:
Sic erat in fatis: nec te tua culpa fugauit.
Nec tamen offenſo pulſus es urbe deo:
Nõ meriti pœnam pateris: ſed numinis iram:
Eſt aliquid magnis crimen abeſſe malis:
Conſcia mens ut cuiq̃ ſua eſt: ita concipit itra
Pectora pro facto ſpemq̃ metumq̃ ſuo:
Nec tamẽ ut prim⁹ mœres mala talia paſſus:
Obruit ingentes iſta procella uiros:

ANT. FAN. ¶ CVI genitrix flẽti fortũa uiriliter inq̃t (Siſte p̃cor lachrymas) iſta ferenda tibi ẽ: propoſitio eſt in q̃ ma ter filiũ admonet dicẽs fortunã aduerſam magno ac uirili eſſe animo tolerãdã: ut quicq̃d erit ſuperãda om nis fortuna ferẽda ẽ. Sed illud ſiſte præcor lachrymas p interpoſitionẽ legendum eſt. Confirmatur autem hæc propoſitio ratione: & deinde ut minuatur dolor Euandri. ſubiiciuntur exẽpla & uulgatiſſima illa ſentẽ tia. Omne ſolum forti patria ẽ. Sed deus: uel fatum Io uis. n. uerba fata ſunt. uel quicunq̃ deus offenſus parri cidio: Cadm⁹ i aonia conſtitit exul humo: Ageno rex phœniciæ iuſſit cadmo ut quæreret ſororẽ europã le ge impia ut nõ reuerteret̃ niſi ea inuenta: qua diu fru ſtra quæſita Cadmus exul in boetiam uenit ubi the bas ædificaſſe dicitur.

Cadmus

PAV. MAR. ¶ CVI genitrix: uerba hæc carmẽtis quibus mœren tem filium quoniã patria pelleret̃ artificioſiſſime cõſolat̃. & quãq̃ diximus: diffidẽte populo pulſum: tamẽ ex no ſtris ſunt qui dicant ideo fugatum q̃ patrem inſcius interemiſſet hoc interpres. Virgilii teſtat̃ honoratus. Idem oſtendere uelle poeta uidet̃. Nã & eo tendũt matris argumẽta: nõ ſcelere eum deliquiſſe Prima tamen argumen tatio hæc ẽ ad dolorẽ illius leniẽdũ noli lachrymari: accidit ratio: quia forti aĩo debes aduerſam ſortẽ ferre. AC CEdit confirmatio: quoniã uolebãt fata: quoꝝ nolũtati reluctari nemo põt: Deinde eſt alia conſolationis effica cior ratio ideo mœrere nõ debes: quia nõ tuo ſcelere pulſus: ſed uoluntate numinis tua imprudentia læſi. CVI: euandro. FLENti: cum fugeret. GENItrix: Carmentis mater inquit. SISTE lachrymas: quaſi noli lachrymari. ISTA fortuna: quæ eſt nunc tibi aduerſa: aut iſta calamitas quã tibi intulit fortuna. EST ferenda tibi: toleran da a te. VIRIliter: forti atq̃ conſtãti animo: ut uirũ decet Illud. n. ad laudem ſpectat fortitudinis: æquo animo tolerare aduerſa. SIC erat in fatis: ita ab initio fatali neceſſitate datuꝝ erat: ut effugere nullo modo poſſes. NEC tua culpa fugauit te: quaſi tu ſine crimine & culpa facti es pulſus. quia imprudẽter deliquiſti: nõ ergo tuũ crimẽ te pepulit. Sed deus ipſa dei uolũtas: quod etiã ad fatũ potes referre. Nam dicunt fatum quod dii fantur: & deoruꝝ uoluntatẽ. Ci. tamen ſic definit fatum id appello: quod græci hemarmenem dicũt: hoc eſt ordinẽ ſeriemq̃ cauſa rum cum cauſa cauſam ex ſe gignat: ea eſt ex omni æternitate ueritas fluens ſempiterna PVLſus es urbe: pallãtio patria. DEO offenſo: quem non culpa: ſed imprudentia offendit: aut offenſo irato domui & tibi. NEC meriti alia argumentatio qua oſtendit illa leuiora: quæ ſine culpa eius inferuntur ratio quia magnum eſt: non delinque re ſcelere Confirmatio quaſi ex prouerbio ſumpta: nam quicquid agunt homines intentio iudicat omnes. Dein de exornatio ab exemplis: quæ etiam uehementia ſunt ad ſuadendum. NEC pateris pœnam meriti. quaſi nõ ple ctẽris exilio tuo delicto: quod Mœreris. Sed iram numinis. pateris quod habes iratum numen. EST aliquid: q̃ſi non parum eſt immo ad utilitatem redundabit. ABESSE crimen: facti uoluntatem peccandi. A TANtis ma lis: quæ potius in fata aut in deos referãtur. qui in merita hominum. VT Sua mea eſt cuiq̃ conſcia: quaſi ut unuſ quiſq̃ eſt conſcius ſui ipſius: ſiue bonæ: ſiue alienæ uoluntatis: ſiue ſceleris: ſiue officii. ITA concipit intra pecto ra: in animo ſuo. PRO fato ſuo: pro eo quod deliquit. ſiue uolens ſiue inſcius: & SPEM futurorũ commodorũ. ET MEtum incõmodoꝝ: nã ſi alioquin pius imprudentia peccauit poteſt bene ſperare. Si autem ſcelere. male ſpernendum eſt. NEC ta. ut ab exemplis quoq̃ moueat: nõ eũ eſſe primũ inquit: q̃ talia mala p̃tulerit: ſed heroes multi ut illud aſſerere uideat̃. quo eſt in meta. neq̃. n. fortuna quærenda iſta tua eſt ſimiles: aliorũ reſpice caſus. Mitius iſta feres NEC tñ mœres: non tu doles aut luges. VT Primus paſſus talia: ueluti ſi primus eſſes qui i ta lem incideris exilii calamitatem. ISTA procella: calamitoſum exilium. OBRVit immergit & eſt tranſlatio a tẽ peſtate: qua ſit naufragium. INGENtes uiros: quaſi magnos heroas.

ANT. FAN.

¶PASſus idē tideus: Mos fuit apud antiquos ut reus homicidii exularet: ut exiliū dira pœna; ꝑ cæde luebat: in regū tñ legibus autore Seruio lectū ē noxios homicidii arietis dāno pœnā luere Cæterum tideus Oenei filius pollutus ſanguine Melanippi frīs ſui: quē in uenatiōe incautus occiderat in exiliū abiit & cōtulit ſe ad Adraſtum regē argiuoꝝ. eū nōnulli dicūt auūculū occidiſſe: alii aliter. Sed cōſtare uidet interemptū ab eo fuiſſe Gern anū ut pollutus placuit fraterno ſanguine tideus. Sane hic Tidei frater Melanippus nō menalippus dicēdus eſt cum uocet a græcis. Et idē pagaſeus Iaſon. Afferunt exēpla ingētiū uirorū qbus cōtingit exulaſſe qđ & talis ē quē mater cōſolat & nemo ſordidus atq; ignobilis uel īſignis īfamia ut apud Plu. legimus exilii pœnā ſubire cōſueuit. Sane iaſon poſt interfectū Peliā dolis Medeæ Corinthū abiit ubi Creuſan Creōtis regis filiā duxit uxorē. Quare a Statio iure leuis dictus eſt ob animi uidelicet mobilitatē. Nullā .n. firmo amore poſſedit uxorē q ipſam quoq; Hypſipylē pietate inſignē deſerere nō erubuit. Sciēdū Iaſonē dici Pagaſeæū hoc ē theſſalū qa æſonis filius fuit fratris peliæ regis theſſaliæ. Legimus āt pagaſas emporiū fuiſſe uicinum iolco quo ex loco Pelias iaſonē ad nauem argo foras emiſit uñ Pagaſas dictas uolūt ꝙ is ibi nauē argo cōpegerit. Alii propter uicinos fontes ipſi loco nomen impoſitum putant enim fontem ſignificat: unde Pagus & paganus deducuntur. Philoſtephanus autor eſt longa naue iaſonem primum nauigaſſe: ut Plini. refert. OMNE ſolum forti patria eſt. Vt ſubitis bonis gaudendum non eſt: ita nec malis deſperādū: ſed medius tenor ſequēdus ē. Itaq; uir forti exilio nō triſtatur quippe qui totum orbē unam urbē eſſe cenſet nec Romanum ſe aut Athenienſem: ſed mundanū exiſtimat. Vnde Socrates interrogatus ut inquit Cicero: cuiatem ſe eſſe diceret: mundanum inquit. Totius enim mundi ſe incolam & ciuem arbitrabat & Diogenes teſte Laertio cum quidam percontatus eſſet: unde eſſet: mundanus ait. Thuſcis obuius ibat aquis: Tyberinis: quia tiberis e Thuſcia labitur.

Paſſus idē eſt tyriis qui quōdā pulſus ab oris
Cadmus in aonia conſtitit exul humo:
Paſſus idem tydeus: et idem pagaſeus iaſon:
Et quos præterea longa referre mora eſt
Omne ſolū forti patria eſt; ut piſcibus æquor
Vt uolucri uacuo quicquid in orbe patet:
Nec fera tempeſtas toto tamen errat in anno
Et tibi crede mihi tempora ueris eunt:
Vocibus euander et firmus mente parentis
Naue ſecat fluctus italiamq; tenet
Iamq; ratem doctæ monitu carmētis ī amnē
Aegerat; et triſtis obuius ibat aquis:

Tideus
Homicidii reorū pœna
Melanippus
Iaſon exulauit
Pagaſeus Iaſon
Pagaſæ
Pagus
Paganus
Socrates mundanū ſe eē dixit

PAV. MAR.

¶PASSVS: arguit nunc ab exemplo cadmi Agenoris phœniciæ regis filii: qui miſſus ad inquirendam europā ab Io raptam Duram a patre legem accepit: niſi inuenta illa in patriam ne rediret ex quo exul in boetia ſedem ſibi delegit: thebaſq; condidit. CADmus eſt paſſus idem: quod tu. ſ. hoc eſt exilium. QVI quondam pulſus a patre ſ. AB Oris tyriis: a phœnicia: ſeu a tyro clariſſima phœniciæ urbe. Vñ profecti ſunt aliquādo colōi: & ī lybiā & fretū uſq; athanticum. CONſtitit exul in humo aonia: in boetia. Nam aonia pars mōtana boetiæ. PASSVS idem: nunc ab exēplo THidei & Iaſonis: qui a patriis quoq; ſedidus exularet. Thideum aliqui dicūt fratrem menalyppum uenando imprudenter occidiſſe: ſed Diodo. cum ſcribit Polynicem ad Adraſtum cōfugiſſe proſequitur hoc tempore thy. œnei cum in calydone calcatum Lycotheumq; nepotes occidiſſet ex ætholia profugit in argos. His Adraſtus benigne ſuſceptus: quodam reſponſo motus. utriq; filias uxores dedit Polynici argiam: deiphilem Thy. THIdeus: œenei regis calido. f. PASSVS idem: hoc eſt exilium. ET IDEM: eſt paſſus. Iaſon pa. theſſalicus a pagaſis in theſſalia: & Stra. teſte pagaſas dictas eſſe aiunt. quod in eo loco nauem argo compegerit: uel propter uicinos fontes. i. pagas. Iaſon a pelia in colchos miſſus eſt. Victor reuerſus poſt dedicatam nauem argo neptuno ad creontem corinthiorum regem diuertit. Secumq; uitæ reliquum tempus egit corinthi ut teſtis eſt Diodorus: & hoc eſt quod in libris de ponto inquit. EXVL ab æmonia pirenida ceſſit ad undam. Quo duce trabs colcha ſacra cucurrit aqua. PRÆterea & quos: etiam & alii paſſi ſunt ideȝ. QVOS referre lōga eſt mora: quaſi nimium immorarer ad referendum. OMNE ſolum: loquitur ex ſententia: uiro forti: ubiq; eē patriam: iuxta illud. Omnibus eſt inquam communis patria tellus. Vt uacuum uolucri: piſcibus utq; mare eſt. OMNE Solum: omnis tellus. EST patria forti uiro: qui fortitudinis laude excellat. Quid enim eſt totus orbis: niſi unius urbis inſtar: quæ in plures uicos & regiones diuiſa ſit quocunq; ieris: in eadeȝ eſt urbe: ſic in eadem patria: nec aliud eſt in aliam regionem demigrare: niſi domū ipſam cōmutare. VT æquor: mare eſt patria. PISCIbus. quia omnibus aqua communis. ET Volucri. ut auibus patria eſt. Quicquid patet in orbe uacuo: hoc eſt in aere: uacuum enim aera poetæ dicunt. Quod non probat Ar. cum arguat non eſſe dare uacuum in rerum natura. NEC fera a ſimili arguens illud connectit affutura quoq; illi tēpora lætiora Similitudo a tempore ſumitur non toto anno durare hiemem: ſic nec ſemper illum in calamitate futurum. NEC tamen fera tempeſtas: aſpera hyēs. ERAT in toto anno: quia per totum annum non durat: ſed uerna: æſtiuaq; ſerenitas redit. CREde mihi. matri tuæ uera prædicenti. ERVNT & tibi tempora ueris: erunt lætiora fœlicioraq; tempora. VOCibus euander: iam firmatus εθόφορητω quæ mari obediens claſſe in italiam ueniens in colle poſtmodū ab ſe munito requeuit. EVANder firmata mente: iā animo roborato & confirmato. VOCIBus parentis ſuaſione & oraculo fatidicæ matris. SECAT fluctus naue: nauigat ionium: & triremum æquor: &. TENet italiā: nā poſt longā nauigationē appulit italiæ. IAMq; ratē: iā arcades italiæ appulerāt & fatidica nimpha monente: ingreſſi ſunt hoſtia tiberina. Cūq; aduerſo amne nauigarent attollētibus iam ſe a dextra collibus: correpta ē illa diuino furore & firmato curſu: uix contineri potuit quin in ripam deſiliret. Præſertim cum deſerta tunc illa loca: prænoſceret q̄ta eſſent futura. SALutat ergo: & de illis oraculū aperit. IAMq; egerat: euander impulerat. RATEM. nauim. Verg.

ut Pon.inquit rates uocant ligna colligata:quæ per aquam aguntˀ quo uocabulo interdũ etiam naues ſignifican/
tur.IN A Mné.i.fluuiũ tyberinũ.MONItu doctæ carmẽtis.q̃ſi ita fatidica matre monẽte.Et ibat obuius aduer/
ſus.THVſcis aquis:aquis tyberinis:nauigabat aduerſum fluuium qui ex hetruria labitur.

ANT. ❡FLVminis illa latus cui ſũt uada iũcta terẽti Aſpi
FAN. cit:Dextrũ latus fluminis dicit aduerſus uim tyberis
nauigãti.Si.n.carmẽtis ſecũdo flumine ueheretˀ ad ſini
ſtrã ripã.Terẽtũ hẽret q locus ẽ in cãpo Martio ſic di/
ctus qꝫ ara ditis patris & proſerpinæ ibi terra cõderetˀ.
Ant iqui.n.ut ait feſtus diis ſupis i ædificiis a terra exal
tatis ſacra faciebãt diis terreſtribus i terra diis uero in
feris in effoſſa terra.Detecta ẽ ãt ara Terẽti quo tpe
Terẽti ara Valeſius duobus filiis & filiæ ad deſperationẽ uſqꝫ me
dicoꝝ laborãtibus ſalutẽ quærẽs autore Valerio ma/
ximo ubi de ſæculariũ ludoꝝ initio loqtur arã emptu
rus reliqt nõnullos i cãpo Martio:ubi Terentũ fuiſſe
diximꝰ ut cõſtituẽdoꝝ fũdamẽtoꝝ gr̃a terrã ad ſolidũ
foderẽt q egeſta hũo ad.xx.pedũ altitudinẽ aĩaduerte
rũt arã diti pr̃i & ꝓſerpĩæ iſcriptã q̃ poſtea Va. publi
cola cæſis atris bobus lectiſternioqꝫ ac ludis trino/
ctio factis terra ut ante fuerat obruit i eo loco:deinde
(at qbuſdã placet)ſacra trigeſimo quoqꝫ ãno inouari
cõſueuerũt.uñ illud ẽ marti.Bis mea Romão ſpecta/
ta ẽ uita terẽto.PINea texta:Nauis tabulatũ:q̃uis e pi
nu ipẽ quoqꝫ naues utiliſſimæ fiãt.Vir.Dãt utile lignũ
nauigiis pinos:EST.n.hæc arbor:teſte Plinio aduer/
ſus cariẽ tineaſqꝫ firmiſſima.Nouos cælo terra datu/
pinus ra deos:Romulũ:iuliũ cæſareꝫ.Auguſtũ.FALLOR
an hi fiẽt ingentia mœnia colles.Fiet urbs cui omnia
mundi miracula ceſſura ſunt.

Fluminis illa latꝰ cui ſunt uada iuncta terenti
Aſpicit:et ſparſas per loca ſola caſas:
Vtqꝫ erat immiſſis puppem ſtetit ante capillis
Continuitqꝫ manum torua regentis iter:
Et procul in dextram tẽdens ſua brachia ripã
Pinea non ſano ter pede texta ferit:
Neue daret ſaltum properans iſiſtere ripæ
Vix eſt euandri uixqꝫ retenta manu:
Diiqꝫ petitorum dixit ſaluete locorum
Tuqꝫ nouos cælo terra datura deos:
Fluminaqꝫ et fontes qbus utitˀ hoſpita tellus
Et nemorum ſiluæ naiadumqꝫ chori:
Eſte bonis auibus uiſi natoqꝫ mihiqꝫ:
Ripaqꝫ fœlici tacta ſit iſta pede:
Fallor an hi fient ĩgentia mœnia colles.
Iuraqꝫ ab hac terra cætera terra petet:
Montibus his olim totus promittitˀ orbis
Quis tantũ fati credat habere locum:
Etiam dardaniæ tangent hæc littora pinus

PAV. ❡ILLA:carmẽtis aſpicit.LATVS fluminis:dextrã
MAR. tyberis ripã.Cui lateri ſeu ripe ſũt.IVMcta ꝓxima.VAda terẽti:uadoſa loca p quæ terẽtũ uadebatˀ.Terẽtũ ali/
qui eẽ putãt iter palatiũ & auẽtinũ:locũ i quẽ carmẽtis deſiliit.Põ.tñ terẽtũ inqt locus ẽ i cãpo martio dictus:qđ
i eo loco ara ditis pr̃is i terra occultaretˀ:Nota ẽ hiſtoria.quã Vale.maximus refert Valeſii ruſtici habitãtis uicũ
ſabinæ regiõis.eo i loco arã diti:ꝓſerpinæqꝫ iſcriptã repiſſe ibidẽqꝫ ob liberatos filios imolaſſe nigras hoſtias:tri
duo iſup ludos & lectiſternia feciſſe.Exẽplũ publicola ſecutus:boues mares atros diti:fœminas ꝓſerpinæ imola
uit lectiſternia:& trinoctes ludos fecit inde iſtitutos tauros ludos putãt i honorẽ deoꝝ iferioꝝ.Põpe.ãt refert ad
tpa.Tarqnii ſupbi:cũ magna incidiſſet peſtilẽtia in mulieres grauidas:q̃ fuerat facta ex carne diu uẽdita taurorũ
ob hoc diis inferis inſtituti:& tauri uocati ſũt.ET aſpicit:uidet ipſa carmẽtis.Caſas ſparſas:aliq̃ paſtoꝝ tuguria
uelut hinc inde diſpſa.PER loca ſola:colõis carẽtia.ET ut erat:quẽadmodum.IMMiſſis capillis:paſſis & pẽdẽti
bus lõge crinibus.immiſſũ.n.ꝓ dimiſſũ.i.lõgius pẽdẽs.Vñ Siſenna barba immiſſa:& intõſo capillo.STEtit añ
puppi:quo ex loco Triremẽ egreſſuri i terrã deſiliũt.ET Torua:ferox:& furẽs:qa diuĩo ſpiritu repleta.CON
tinuit manũ regẽtis iter:illius q temonẽ gubernabat:tenuit manũ:ne ulterius ꝓgrederetˀ:ſed in ripã deflecteret
& curſũ ſiſteret.ET Tendens ſua brachia:extẽdẽs procul.IN Dextrã ripã:tybridis ſub ipſis collibus.FERit pi/
nea texta:ipſa nauis tabulata.NON Sano pede:ſed furẽte:ut repletæ ſpiritu ſolẽt.NEVE properãs inſiſtere ri/
pe:ꝓperãs egredi & ſiſtere in ripa tybridis.DARET ſaltũ:ne deſiliret.VIX & uix:cũ difficultate.EST retenta
manu euãdri:uix potuit eã retinere filius euãder:qui deſiliret.DIIqꝫ petitorum:oratio carmẽtis ad latinos colles.
Quos ſimul & locoꝝ numina ſalutat & ut bono omine niſi ſint optat aperitqꝫ oraculo ſecreta fata.Extruenda
illis in collibus mœnia habitura totius orbis monarchiã.TROianoſqꝫ iã affuturos:& fœminã noua bella conci
taturã perirurũqꝫ nepotẽ pallãta:ſed nõ omnino multũ. Quin etiã p æneam ad uehẽda troiana ſacra & ea in po
ſterũ in tẽplo ueſtæ ſeruãda:gubernãdaqꝫ p Cæſarẽ omnia:& auguſtæ domui imperiũ orbis deberi.DIXi:ſalue
te o dii locorũ petitorũ:numina hoꝝ locoꝝ quo nos ex arcadia uenimus.ET tu o terra:ſalue ẽt cũ tellus.DAtu/
ra:q̃ dabis.NOVos deos cœlo:quos nõ ipſa accipies ut cæteros:ſed tu dabis:& hoc ob romulũ:& Cæſarẽ:q in
deos relati ſũt & Vale.reliquos inqt deos accæpimus cæſares dedimus &.FLVmina:ſaluete &.FONtes:etiam
ſaluete.QVIbus:fluminibus & fontibus.VTItur tellus hoſpita:quæ nos alienigenas hoſpitio ſuſcipiet:& ſalue/
te.DIVE nemorũ:driades:& Amadriades.DRYAdes deæ nemorũ a δρῦς quod eſt.quercus:& ὕλη locus arbu
ſtus.Amadriades:q̃ cũ arboribus naſcũtˀ & moriũtˀ:et ſaluete.Chori naiadũ cœtus nimpharuꝫ.q̃ flũinibus et fõ
tibus præeſtis.ESTE uiſi:uos loca:et locorũ dii eſte uiſi et.NATO:euãdro &.MIHI:marti. BOnis:ouis bo/
no augurio:et fauſto feliciqꝫ omine:&.HÆC ripa tiberina.SIC tacta felici pede:feliciter attingamus ripã hanc.
FALlor:nũc icipit uaticiari igẽtẽ i ipis collibus urbẽ extruẽdã:totiqꝫ orbi dominaturã eidẽqꝫ leges & iura datu/
rã.FALlor:decipior ne:an ueꝝ ẽ qđ mẽte cõcipio.An hi colles fiẽt igẽtia mœnia:an in his collibus magna urbs
ſurget:&.n.ſeptẽ colles cõplexa ẽ urbs ipa palatinũ:capitolinũ auẽtinũ:cæliũ:exqlinũ.uimialẽ:qr̃ialẽ &.CÆtera
ter.uniuerſus orbis.Petet iura ab hac terra:hæc.n.tellꝰ iura dabit gẽtibꝰ uniuerſis.TOtus orbis oli:i futuꝝ.PRo

mittiť a diis & fatoꝝ decretis.HIS mõtibus:ubi cõdetur ũrbs.Q VIS credat locũ hunc.ſ.nunc incultũ & ſolum
Habere tãtũ fati.ut tãtũ ſibi ꝑmittãt quo ſit dominaturus uniuerſæ terræ.ET iam iã aderunt troianæ naues:&
hic quoq̃ quẽadmodũ ad troiã pro fœmina bella gerẽtur:& Virg.Cauſa mali tanti coniunx iterũ hoſpita teu-
cris.Externiq̃ iterũ thalami.ET Iã dardaniæ pinus:troianæ naues ex pinu fabricatæ.TANgẽt hæc littora:ue
niẽt i hãc orã Italicã.ET Iã dixit:qſi nõ multo:poſt:at ut Dion. inquit ãnis añ res troianas ĩ italiã Euãder uẽit.

Hic quoq̃ cauſa noui fœmina martis erit
Chare nepos palla funeſta quid induis arma
Indue non humili uindice cæſus eris
Victa tamẽ uinces euerſaq̃ troia reſurges
Obruet hoſtiles iſta ruina domus
Vrite uictrices neptunia mœnia flammæ
Num minor hic toto ẽ altior orbe cinis
Iam pius æneas ſacra et ſacra altera patrem
Afferet;iliacos accipe ueſta deos;

HIC quoq̃ cã noui fœmĩa martis erit.Vt alibi fu ANT.
it Helena ita hic Lauinia erat cã belloꝝ. Vir.Cã mali FAN.
tãti cõiũx iterũ hoſpita teucris.Funeſta qd ĩduis arma
Quia Pallas Euãdri filius interficieť a Turno:ut pal
lãtis pueri uictũ quẽ uulnere Turn⁹ ſtatuerat.IN Due
nõ humili uindice cæſus eris:Præuiſa morte pallãtis
ſuadet ne arma ĩduat.cognita uero uindicta ſubiũgit
indue.Obruet hoſtiles iſta ruina domos: Romani a
ruina.Troianã pæneã deducti græcorũ domos obru
ent.nã.L.Mumius cui uictoria Achaici cognomẽ de- .L.Mu
dit oĩ achaia.In ditionẽ accepta Corinthũ achaiæ ca- mius a
put & græciæ decus ubi Romanoꝝ legati uiolati fue- chaicus
rãt ex ſenatus cõſulto diruit Vir.Veniet luſtris labẽti Corintũ
bus ætas cũ domus aſſaraci phthiam claraſq̃ micenas diruit
ſeruitio ꝑmet:& uictis dõinabiť argis.Sed & alii quoq̃ græcos domuerũt ut.Q.Celius Metell⁹ cui.L. Mumius
uictoriã ĩtercæpit & multis ãnis antea Curius & Fabritius a qbus pyrrhus ſupatus ẽ.Quaŕ Virg.teſte.A. Gel.
repħẽſus ẽ diuerſas pſonas & tẽpora cõfundẽs ubi ait.Eruet.ille argos agamẽnoiaſq̃ mycenas Ipſum q̃ æacidẽ
genus armipotẽtis achilli Vltus auos troiæ tẽpla & temerata Mineruæ.Vnde ſi medius uerſus eximať nihil ẽ Sacra
q̃ reprehendi queat.ILIAcos accipe ueſta focos:ſacra ueſtalia de qbus ſuo loco dicemus æneas e phrygia in ita ueſtalia
liam tranſtulit:ut ſic ait:Et manibus uitas ueſtamq̃ potentem Aeternumq̃ adytis effert penetralibus ignem Iulius
Ea primus in urbem dicitur Numa Pompilius intuliſſe.

HIC QVOq̃ hic etiam in latio uenit ad troiam.FOEMIna lauina latini filia.ERIT cauſa noui martis:no PAV.
ui belli inter turnum & æneam de quo inferius dicemus.CHARE ne.uaticinatur nũc de nepote:hoc ẽ de pallã MAR.
te euãdri filio eo bello perituro:ſed nõ ſine ultione:nã & ĩteremptorẽ æneas iter:& poeta q uaticiniũ refert per
hæc alludit ad uirgilianam æneidem:ubi latius bellũ illud explicatur.Diony.tamen id nõ aſſerere uideť:cũ refe-
rat,polybium megapolytanum oſtendere adoleſcẽtẽ pallãtẽ ibi mortuũ:& nomẽ dediſſe loco fuiſſe uero pallan
tem:ex hercule & dyna euãdri filia natum & ſubdit Diony.Ego tamen neq̃ ſepulchrum romæ pallantis ullum
uidi:neq̃ parẽtalia neq̃ aliud ex cõſuetis ſacris cognoſcere quicq̃ potui:uelut euandro & aliis heroibus:& carmẽ
ti aras erectas:& reliqua:Euſtathius tamẽ oſtendit pallantem euandri filium fuiſſe:& in eo colle ſepultum:& pal
lantiũ ab eo denominatum o.PALla carẽ nepos:quia filii filius.Quid induis arma funeſta:mortẽ & funus affe
rentia:quaſi quid ibis in militiam in qua hoſtili manu moriere.INDVE:ut exhortetur:cum dehortari uiſa ſit
id ne exterreat:quod caſurus ea militia ſit.Nam puſillanimis eſſet mortem ſubterfugere.ERGO indue:ẽcũ ſis
ſub ipſis moriturus.NON eris cæſus:interemptus.HVMILI:obſcuro aut ignobili. VINdice ultore:ſed nobili
& magnanimo.& illuſtri.Te enim interimet turnus rex rutulorum:& æneas de eo uindictam & ſupplicium ſu
met.Vindictam dictam uolunt a Vindicio.Qui coniurationem direxit illorum iuuenum qui erant tarquini-
os recepturi:ut teſtis eſt Liuius.ii.ab.ur.con.VICta tamen:uaticinabať illa ante bellũ troianũ:& mẽte cõtẽplaba
tur iam uictam:& euerſam troiã ꝑdicit ergo eã uicturam & reſurrecturã atq̃ hoſtes dõitura:tu.TROia uicta:a
græcis ſ.Vinces ipſos hoſtes & euerſa:q̃ græci diruunt:Reſurges ſed in italia:& hoc ꝑ urbẽ romam ab æneæ ꝑ
nepotibus ædificandam.ISTA ruina:immo illud exiguum q̃ tuis ſuperit ruinis.OBRuet:euertet.HOStiles
domos:urbes græcas.Nam omnis græcia ſuccubuit romanis.& corinthum totius græciæ lumẽ funditus euer-
terũt.etiam & quod Vir.inquit cũ domus aſſaraci phthiã claraſq̃ mycenas.Seruitio ꝑmet:ac uictis dominabiť
argis.Sed Oui.locũ hunc.a Propertio accepit:dicente Dicã roma cades.& troica roma reſurges.Verum Ouidi-
us de troia loquutus.Propertius autem de urbe roma.cuius imperium.cccl.poſtea annis defluere cepit:ſed om-
nino reſurrectura eſt:licet etam nunc impet aliqua ex parte:ſed erat longius imperatura & priſce maieſtatis for-
mam reſumptura ante tempora pronepotum.VRITe:per quandam ironiæ ſpeciem in græcos inquit.Redigi-
te troiã in cineres.at hic cinis & uos ſubiget:& toti domiabiť orbi.FLAmme uictrices:flamme uictricis græciæ.
VRITE neptunia mœnia:ipſa troiana.PERgama a neptuno:phœboq̃ cõſtructa.His cinis troianæ urbis quã
ĩ cinẽrẽ redigitis.NVNC minor:quia uobis iferior.EST altior:ſublimior.TOTO orbe:qa tãti eſt:ut toti or
bi ſit impaturus.IAM pius æneas:feret troiana ſacra in latiũ.& deos penates:q in tẽplo ueſte ſeruabunť. IAM
æneas pius afferet ſacra:troiana:& quæ fuerũt.illa qdẽ q̃ ab hectore fuerãt cõmẽdata.SACRA.ſuoſq̃ tibi cõ-
mẽdatoria penates &.AFFERret patrẽ ꝑ appoſitionẽ.ALTera ſacra:altera a prioribus nã illa deorũ immorta
lium.hoc uero hominis:ſed quẽ ipſe in deos rettulit:nã pro deo coli uoluit:At hoc ĩ loco cũ afferret patrẽ dicat.
intelligamus de troia in ſiciliam.ubi extinctum ſepeliit:non deſunt qui dicant:eum quoq̃ ueniſſe in latium o.
VESTA ACCIPE deos iliacos:deos troianos.de templo ueſte intelligit:quod poſtea numa condidit ubi ſer
uata ſunt ſacra troiana:& palladium & dii penates.Nam cum his idem æneas ueſtam & eius myſteria tulit in
italiam.Vnde ſubdit ad illa hæctoris uerba ſic ait.& manibus uictas:ueſtemq̃ potentem:æternumq̃ adytis ef-
fert penetralibus ignẽ.Romæ autẽ poſtea ea ſeruata ſunt cum deorum penatium ſimulachris de qbus diis apud

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE GRANADA

Theodoſium diſſeritur. Nigidius aũt de diis li. xix. requirit. Num dii penates ſiue troianorũ apollo: & neptunus ꝗ muros eis feciſſe dicunt: & nũ eos ĩ italiá æneas aduexerit. LABeo de diis penatibus eadẽ exiſtimat: hác opinionẽ ſecutus maro dicit: eo ĩ loco. Sic fatus meritos aris mactauit honores: Taurũ neptuno: Thaurũ tibi pulcher apollo. Varro hũanarũ ſecũdo dardanũ refert deos pẽates e ſamo thrace ĩ phrygiá & æneá ex phrygia ĩ italiá detuliſſe. Sed qui in eo lib. non exprimit. Sed qui diligentius eruunt ueritatem: penates eſſe dixerũt: ꝑ quos penitus ſpiramus ꝑ quos habemus corpus: ꝑ quos rationẽ aĩ poſſidemus: & alii aliter diſſerũt. de his aũt qui ſeruátur ĩ tẽplo ueſte: ita Dion. inqͭ hos deos romãi pẽates uocát. Qui uero ipſũ nomẽ ĩ liguá græcá cõuertũt. ALII patrios. Alii genetlios ſunt & qui otheſios: Alii michios: Alii herceos appellant. DEOS ipſos ꝗ ſunt poſtea refert. ADOleſcentes duo ſedentes. pila tenentes: Iuuenes militari aſpectu apparere quod ipſe uiderit. De palladio & ueſta inferius ſuo loco dicemus.

Tempus erít cum uos orbẽq; tuebitur ídem
Et fient ípſo ſacra colente deo:
Et penes auguſtos patríæ tutela manebít
Hanc fas imperíi frena tenere domum
Inde nepos natuſq; dei lícet ípe recuſet
Pondera cœleſtí mente paterna feret:
Vtq; ego perpetuis olím ſacrabor ín arís
Sic auguſta nouum liuía numen erít
Talibus ut dictís noſtros deſcendít ín annos
Subſiſtít ín medio præſcía lingua ſono
Puppibus egreſſus látia ſtetít exul ín herba
Fœlix exilium cuí locus ílle fuít:

ANTO. FAN. ¶ TEMPVS erit cũ uos orbẽq; tuebiť idẽ: iuliũ cæſarẽ dicit᷑ ꝗ primus orbis iperium tenuit fuitq; põtifex
cæſar maximus. Eũ naſo alibi ueſtæ ſacerdotẽ uocat: ut i me
Pontifex acui ſceleratos cernitis enſes. Q d᷑ ꝓhibere ṗcor faci-
maximus nuſq; repellere Neue cæde ſacerdotis flammas extinguite ueſtæ. Erat põtifex maxius autore Plu. ĩ Numa ſacrarũ uirginum cuſtos q̃s ueſtales appellát: cui cõſtat oĩa ſacra & publica priuata fuiſſe ſubiecta cuiuſq; iuſſu ueſtales uirgĩes ſi forte earũ negligẽtia æternꝰ ignis extinctus eẽt flagro cædebáť. Hæ quáti ab eodẽ cæſare fierẽt illud oñdit q; paulo añ mortẽ teſtamẽtu; idibus Septẽbris a ſe cõditũ ueſtali uirgini demãdauit quem poſtea imitatus Auguſtus teſtamẽtũ ſuũ apud ſex uirgines ueſtales depoſuit teſte Sueto. Et fiẽt ipo ſacra colẽte deo: Deũ cæſarẽ uocat ꝗ poſtea ĩ deorũ numeru; relatus ẽ. & ſic dictũ ut illud: Fortunate ſenex ergo tua rura manebũt: q̃uis ſcimꝰ uaticinãti oĩa eẽ pñtia. Luca. Venit ætas oĩs ĩ uná cõgeriẽ miſerũq; ṗmũt tot ſæcula pectus. Cũ penes auguſtos pr̃iæ tutela máebit: Repetẽdũ ẽ tempus erit. NEPos natuſq; dei Auguſtus acci piẽdus ẽ ꝗ iure adoptiõis fuit diui cæſaris filꝰ iure át cõſanguinitatis nepos: ex Accia. n. ſorore cæſaris natus ẽ. licet eá nõnulli neptẽ cæſaris fuiſſe tradiderit. Licet ipe recuſet. Cõſtat (ut ſcribit Sueto) Auguſtũ bis de reddẽda rep. cogitaſſe prío poſt oppſſũ Antoniũ ac rurſus tedio lõge ualitudinis. ſed Virg ſentẽtiá ſecutus (ut autor ẽ Serui.) tenuit pricipatũ cũ agrippa utile fore tyrãnidẽ reliquere lõga or̃one cõtẽdiſſe q᷑d Mecænas dehortari magnoṗe conabaẗ. Idẽ & dictaturá magna ui offerẽte populo genu nixus deiecta ab hũeris toga nudo pectore deṗcatus ẽ cũq; eo ludos ſpectãte a minio ꝓnũciatũ eẽt o dñm æquu; & bonũ nõ ẽ paſſus deide uel ioco uel ſerio ſe dñm appellari: Põdera cæleſti mẽte pr̃na feret: Cæleſti mẽte inqͭ qa uiuẽte Auguſto diuini honores exhibiti ſũt: ut pñti tibi maturos largimur honores. Hoc ergo dicit diuus Auguſtus pr̃ni ĩperii põdera diuío cõſilio ſuſtinebit. Audio quoſdá ad Tiberiũ referre ꝗ hoc ĩ loco de auguſto dicta ſũt cũ ſemel ſibi pſuaſerit Oui. hoc opus iſcripſiſſe Tiberio q᷑d falſũ eẽ oñſuri ſumus atq; ut id planũ facimus ita Octauianũ Auguſtũ nõ Tiberiũ eẽ dicíus quẽ autor hic appellat nepotẽ natũq; dei tum aliis rõnibus quas libet,
Liuia omittere tũ q᷑d Liuiá Druſillá uxorẽ Auguſti ac Tiberii matrẽ quá Oui. poſt Auguſtũ laudat carmẽtis uaticinio
druſilla cõſtat a marito delectá fuiſſe ꝓbatáq; unice ac pſeuerãter ut Sue. ſcribit cõtra uero Tiberio cui autor hoc opeplacaȓ ſtudet (ſi quorũdá opioni credimꝰ) ita fuiſſe iuiſá ut ídigne tulerit actũ eẽ ĩ ſenatu ut titulis ſuis q̃ſi Auguſti ita & liuiæ filꝰ adiiceret & ut cætera ṗtereáť qbus nobis idẽ Sue. aſtipulať ægræ adeſſe ñ curauerit & funeratá ꝓhibuerit cõſecrati. Sic Auguſta nouũ liuia numẽ erit Octauianus cũ feciſſet diuortiũ cũ Scribõia Liuiá Druſillá mr̃imonio Nerõis ṗgnátẽ uxorẽ duxit dilexitq; ut diximus ita ut ĩ teſtamͥto iuſſerit eá ferre nomẽ Auguſtæ defeceritq; ĩ oculis eius & in hac uoce: Liuia nr̃i cõiugii memor uiue ac ualæ. Hæc ẽ de qua Oui. cũ exularet ſcribẽs ad Auguſtũ ait: Liuia ſic tecũ ſociales cõpleat ãnos: Quæ niſi te nullo cõiuge digna fuit. Idẽ alibi. Tu quoq; cõueniẽs ingẽti nupta marito. Accipe ñ dura ſupplicis auȓ ṗces. Et alibi. Quæ ṗſtat uirtute ſua ne priſca uetuſtas Laude pudicitiæ ſæcula nr̃a ṗmat: Quæ ueneris forma mores iunõis hñdo. Sola ẽ cæleſti digna r̃pta toto. Eádẽ autor ĩ ul. met. ſáctá dicit dũ Au. placeȓ ſtudet: ut ꝓlẽ ſácta de cõiuge natá: Ferȓ ſimul nomẽq; ſuũ curſaq; inbebit.

PAV. MAR. ¶ TEMPVS: hoc ad. C. cæſarẽ referť: qui & pontifex max. & ſacerdos ueſte curá erit illorũ habiturus: & orbi imperaturus: & referendus in deos. ERIT tempus cum idẽ: cæſar. TVEbitur: ſuſtẽtabit & curá geret: &. VOS deos: iliacos & ueſte ſacra: qa nõ ꝑ aliũ: quam per pontificem & Virgines adminiſtrabantur. ET TVEbitur idẽ orbẽ: quia erit orbis rector. ET FIET ſacra: ueſtæ & diis penatibus. IPSO deo colẽte: ipſo pontifice adminiſtrante: qui in deos referetur: & de hoc ẽt inferius hoc dictum pro octauio auguſto qui imperio ſuccedat: & digna eſt domus auguſta quæ orbem regat. ET TVTEla patriæ: cura romanæ urbis & romani imperii. ERIT penes auguſtos: erit penes octauium auguſtum & eius domum: Sed cur auguſtus ſuo loco dicemus. PENES hic plus ſignificat q̃ apud: ut ſuperius diximus. FAX eũ quaſi dignum & conueniẽs ẽ. HANC DOMVM auguſtam ſcilicet. TENERE frena imperii per tranſlationem ab equis quaſi gubernare imperium romanum. INDE nepos: hæc pro tiberio & germanico dicta: filio & nepote auguſti: ex adoptione: qui erunt imperio ſucceſſuri. INDE: poſtea. NEPOS: germanicus. ET NAtus.: tiberius filius. DEI: auguſti quoniam & illi diuini honores perſoluti ſunt. FERET põdera paterna: reget imperium patris. COELEſti mẽte: diuía q̃dá prudẽtia.

Licet ipſe recuſet:quis ipſe tyberius recuſaturus ſit imperii molem:ut ſuperius quoq; diximus:& ſi poeta ſcripſit hos faſtorũ libros uiuẽte auguſto.non tamen edidit nã emẽdauit prius:& multa addidit.&.n.hic locus aperte in dicat tyberiana tpa:q̃q̃ uaticiniũ refert. Tyberius.n.fuit:q diu recuſauit imperiũ & qđ ſupius adduximus ĩ lib. de põto inqt itidẽ de tyberio: Qui frena rogatus ſæpe recuſati cœperit ĩperii:& Sue.diu recuſare teſtat̃ ĩpudẽtiſſimo aĩo adhortãtes nũc amicos increpãtẽ:ut ignaros q̃ta belua eẽt ĩperiũ:nũc pcãtẽ ſenarũ:& pcũbẽtẽ ſibi ad genua:ãbiguis reſponſis ſuſpẽdẽtẽ:& tãdẽ ut idẽ aſſerit q̃ſi coactus & quærẽs miſera:& onerosam iniungi ſibi ſeruitutem recepit ĩperiũ &c. VT q; ego:ultimo loco uaticinat̃ de ſe ipſa:& iulia auguſta hoc pacto:ut mihi erunt aræ dedicatæ.ita iulia auguſta referetur in deas.Carmẽtim.n.ut Dion.meminit.Ara fuit erecta ſub capitolio : iuxta portam carmẽtalẽ.De iulia auguſta nõ legimus aliqd ſacri.immo.iulias filiã & neptẽ:oĩbus pbris contaminatas relegauit auguſtus.Niſi forte poeta alludat ad formã:aut ut q longe ab italia ſummotus fuerat.diſſimilat res urbanas:aliqui legũt liuia auguſta quod magis pbauerim Nãq; illã ĩprimis princeps auguſtus amauit:Ceſſere huic uni cætera cõiugia:aut de liuia germanici filiã tũc admodũ pua ĩtelligas.ET ut ego olim in futurũ.Sacrabor ĩ aris perpetuis:ut referar ego ĩ deas:& erunt mihi a põtificibus aræ cõſecratæ SIC iulia:aut liuia:Auguſta erit nouũ numẽ.noua dea.TALIbus:his dictis ĩ medio uerboꝶ curſu loqui deſiit.TALIbus dictis:poſtq̃ talia uerba dixerat.VT Deſcendit in noſtros annos:ut rerum fama uenit in noſtra tẽpora.LINgua præſcia:uox illa fatidica.& præſcia futuroꝶ lingua.SVBſiſtit in medio ſono:in medio ſermone:aut in medio furore uaticinantis lĩguæ.PVPpibus:e claſſe arcades exeũt:& in ripa germinea cõſiſtũt urbẽq; cõdunt:quãuis alii uicũ dixerit breuiq; factum eſt:ut latinis collibus nemo eſſet euandro ſuperior.EXVL:euander.EGRESſus puppibus:e naui. Stetit ĩ herba latia:conſtitit in gramine latino:aut ſedem fixit in collibus herbidis.FELix exilium:fuiſſe illud euandrico CVI fuit locus:cui contingit figere ſedem in italia.& ubi cõdenda erat urbs roma.Exilium ut in triſtibus quoq; diximus triplex eſſe Martianus inquit aut certorum locorũ interdictionẽ aut lata fugam:ut omnium locorũ iter dicatur præter certum locum:aut inſulæ uinculũ.i.in inſulam relegationem.

Nec mora lõga fuit ſtabãt noua tecta:nec al-
Mõtibus auſoniis arcade maior erat: (ter
Ecce boues illuc erythreidas applicat heros
Emenſus longi clauiger orbis iter:
Dũq; huic hoſpitiũ domus ẽ tegeæa:uagant̃
Incuſtoditæ lata per aura boues
Mane erat excuſſus ſomno tyrinthius heros
De numero tauros ſentit abeſſe duos:
Nulla uidet quærens taciti ueſtigia furti
Traxerat auerſos cacus in antra ferox

STABANT noua tecta:Oppidũ quod ĩ palatio Euãder condidit.Ecce boues illuc erithreidas applicat heros:Hercules abduxiſſe boues dicit̃ ex erithra ĩſula quam Pherecides(ut autor eſt Strabo) Gades eẽ dixit quãuis quidã aliter ſenſerint.Eſt autem hæc inſula extra colũnas Herculeas prope erumpentẽ ĩ Oceanum betin ſtadiis cœlum longa & opibus inſignis:ita ut idem Strabo uno ætatis ſuæ cenſu audiuiſſe ſe ſcribat equeſtris ordinis Gaditanos uiros quingentos eſſe cẽſos:quod nulla urbs italiæ præter Patauium habuit.Fuerũt in iſula proxima paſcua fertilitate præſtantia unde armẽta Gerionis illic fuiſſe finxerũt quæ dicitur Hercules abduxiſſe.Sciendũ tñ in hiſpania tres reges fuiſſe ſimilimos:quibus abſtulit armenta Hercules:quiq; in Herculẽ bellũ mouẽtes interfecti ſunt Quare fingitur Geryon trium capitum ſecundum Heſiodum ſiue tricorpor occiſus ab Hercule & priuatus armẽtis. Vir.in.viii.æne.Nam maximus ultor tergemini nece Gerione ſpoliiſq; ſuperbus Alcides aderat taurosq; hac uictor agebat.Sane Tirii profecti a rubro mari ſiue erithreo cui ab erithra rege ut inquit Pli.nomẽ inditum eſt hanc inſulã erithram uocauere.Sunt qui boues ab Hercule abductos dicũt nõ ex hac inſula ſed ex alia quæ Luſitaniam intuet̃ & Gerionẽ fuiſſe chriſauri filium regis Hiberiæ.Lege Diodorum.Erithra a quibuſdam ideſt Erithra dicitur.Dũq; huic hoſpitiũ domus eſt tegeæa :Domus euandri arcadis eſt n. tegea oppidũ arcadiæ unde & tegeæus & tegeaticus deducuntur:ut adſis o tegeæ fauens & non plura interprete lingua nunciat excelſis ales tegeaticus aſtris.De numero tauros ſentit abeſſe duos:Virgilius quattuor tauros & totidem iuuẽcas ſcribit abductas:ut quattuor a ſtabulis præſtanti corpore tauros Auertit totidẽ forma ſuperãte iuuencas.

ANT.
FAN.
erithra Gerionis armẽta
Gerion trium capitum
erithreũ mare ſiue rubrum
Boues ab Hercule abducti
Tegea & deriuata

NEC fuit lõga mora:nõ lõge poſt eius aduẽtũ.STAbant noua tecta:quæ edificauerat:q̃ſi ſtabat:iam oppidũ ab euãdro cõditũ.NEC alter erat maior montibus anſoniis:nullus erat ſuperior in latinis mõtibus.ARCAde: ipſo Euãdro arcadũ duce.ECCE boues:dum in pallãtio regnaret Euãder hercules perrato orbe:abducẽs ex hiſpania gerionis armẽta illuc appulit ſuſceptus ẽ comiter hoſpitio ab archidibus:dũq; illic quieſceret a latrone caco furto abducti ſũt duo tauri ĩ occultã ſpelũcã:quos cũ mugitus pdiſſet:ab Hercule eſt interemptus latro:immo latoq; altero ex illis arã maximã ſibi cõſtituit.De his latius ĩ octauo æneidos diximus.Ecce heros:uir excellens & cæteris uirtute præſtans. CLauiger:hercules clauem ferẽs.EMẽſus iter lõgi orbis:quaſi emenſus orbem longo itinere:nã ex creta ubi exercitũ parauit in ægiptũ traiecit:& peragrata libia in hiſpaniã uenit:& ĩde in italiã. APPLIcat illud:ĩ latiũ apud pallãtiũ.Boues erithreides:armẽta gerionis ab erithra ĩſula ĩ extrema hiſpania. Verum erithreũ mare rubrũ dicit̃ ut Strabo teſtis eſt ab erithra filio pſei:q in illis locis ĩperarit.Etiã inſula extra fretum ãtlãticũ ad dextrã exiguo quodã ſpacio a gaditana diſiũcta:quæ teſte Pli.uocat̃ ab ephoro:& philide Erithrea a Tymeo & ſileo aphrodiſias ab ĩdigenis ĩſula iunonis maior:Thimeus pithiuſam aliquando uocatã ait noſtri arteſon appellãt pœni gadiriã punica ligna ſeptẽ ſignificãte ſubdit Pli.erithra dicta eſt quoniã tirii habitatores ab origine eorum orti ab erithreo mari ferebantur:in hac geriones habitaſſe a quibuſdam exiſtimatur.cuius armẽta hercules abduxerat.Diodo.aũt labores herculis referens.decima ait ab Euriſteo iniunctum fuiſſe ut gerionis boues:qui in hiberia loca uerſus oceanum ſita paſcebantur:ad ſe deduceret . uulgata erat fama Chriſeum . ſeu

PAV.
MAR.

chriſautū.hoc.n.nomen a diuitis traxerat:uniuerſæ hyberiæ imperantem tres habere propugnatores filios:tum robore corporis:tum armis egregios.Exercitum præterea cuilibet fortiſſimorum militum eſſe:horum maioré natu uolunt.aliqui gerionem dictum fuiſſe.Illuc poſt peragratam lybiam Anteo:& Buſyride peremptis:hercu les cū ueniſſet Chriſauri filios tribus magnis exercitibus fidétes ſingulari prouocatione ſuſtulit.Capta hyberia armenta boum ſecū abducés:poſt multa tranſcédens alpes:liguribus deinde ac tyrenis relictis ad tiberim fluui um puenit:ubi roma multis poſtea ſeculis cōdita fuit. Tenebant tunc ab origines quod nunc palatium appel lát.Hos īter præſtantiores potius & pinarius erant qui herculem ut hoſpitem magno honore:doniſq; ſuſcipere. Hæc ex Diodoro excerpſimus reliqua ī locis dicentur.Euſtathius Euandrum hoſpitio recepiſſe Her. a gerionis bobus reuertentē ait.Quod'de naſo noſtro & Vir.quoq; teſtať.DVM domus tegeæa:domus regis arcadici a tegea oppido:quod eſt in arcadia.ETS huic herculi HOSpitium:quaſi dum hoſpes ab euandro retinetur.BO VES incuſtoditæ ſine ullo cuſtode.Vaganý p lata arua:uagantes paſſi per agros paſcebaný.Aruum eſt ut Var. de re ruſtica inquit quod aratum:nec dum ſatum.MANE erat:quaſi iam illuxerat poſt quietem her. de mane ſuperius diximus:Heros tyrinthius a tyrintho oppido in boetia in quo natus eſt EXCVSſus ſomno: excitatus a quiete.Sentit abeſſe duos tauros de numero cognoſcit ex omni numero duos boues eſſe ſurreptos.Quærés inquirens quod eēt de bobus.NVLLA uidet ueſtigia taciti furti:nec aliquod ſignum:nec pedu; ueſtigia diſcer nit per quæ furtum occultum depræhendi poſſet.Cacus latro:qui ab ipſa re dictus eſt cacus: quoniam κακοσ malus FERox traxerat quaſi ſummis uiribus abſtraxerat. AVERſos boues:retrouerſos:qa nō rectis ueſtigiis. IN ANtra:in ſpeluncam boues per caudam traxerat:ut inde uideren egreſſi:potiuſq; ingreſſi:& hoc illi refellé di criminis poterat facultatē afferre apparentibus in contrarium ueſtigiis.Hunc cacum Vulcani.F.& Virgi.& Oui.& alii multi fuiſſe oñdunt:& tandem ab her.pemptum.Multa ex his quæ a poetis referuntur Dion.attigit ſed fabuloſa putat.At uerá ipſe hiſtoriam recenſens.Ca.ait præpotentem quændá ímaniu; hominum principé ī minutis locis habitaſſe.ac propterea grauem accolá finitimis fuiſſe ut her.in propinquo cāpo caſtra habentem ſenſit latronum more in curſione uſus eſt ſubita: atq; prædá abegit.quam incuſtoditam repperit.Intercluſus ta men eſt a græcis & ui capta ſunt oppida:& ipſe interfectus eſt:ſed nos poetam ſequamur.

Cacus auentínæ tímor atq; ínfamía ſiluæ
Non leue finitimís hoſpitíbuſq; malum:
Dira uíro facíes uíres pro corpore corpus
Grāde:pater mōſtri mulciber huíus erat:
Proq; domio longís ſpelūca receſſibus ingés:
Abdita uíx ipſis iuenienda feris:
Ora ſuper poſtes affixaq; brachia pendent
Squalidaq; humāis oſſibus albet humus:
Seruata male parte boum íoue natus abibat
Mugitum rauco furta dedere ſono:
Accípio:reuocamur aít:uocemq; ſecutus
Impía per ſiluas uictor ad tanta uenít:
Ille adítum fractí perſtruxerat obice montís
Víx iuga mouíſſent quiq; bís illud onus:

ANT. FAN. ¶CACVS Auentinæ timor atq; infamia ſiluæ: Hic Vulcani filius fuit ut poetæ fabulantur ore igné & fu mum uomés ſecundum aūt hiſtoricos Euandri ſeru' nequiſſimus:uel ſceleſtiſſimorum hominum priceps quod eius nomen indicat.Nam malū græci dicūt.Hic agros igne populabatur quem ſoror eiuſ dem noīs prodidit unde ſacellum meruit in quo ei p uirgines ueſtæ res diuina fieri conſueuit.Caci ſpelun ca fuit in mōte Auentino qui ſolus e ſeptem urbis mō tib'ut.A.Gel.méinit cū cæteri ītra pomeriū eént diu extra pomeriū fuit qđ ī eo mōte Remus aues irritas hūerit ſupatuſq; ī auſpicio a Romulo ſit.Vñ loc' i ſū mo Auentino Remoria dicebaý autore Feſto. Eum Diuus Claudius intra pomerium diciý recipiſſe qué quidam tradūt a Remo Remonium appellatum. Lo co quem Cacus habitauit Salinæ nomen fuit autore Solino ubi eſt nunc porta Trigemina. Pater mōſtri mulciber huius erat Vulcan' mulciber diciý q; ignis omnia mulceat.i.molliat ac uincat licet qdam a mul ctando dictum putauerint quaſi mulctiberu; Adibat non tam longe abierat ut incluſoru; boum mugitum audire non poſſet quem mouerant alii mugientes ad deſiderium relictorum.Obi.mō.ſaxo ingenti.

Cacus

Caci ſpeluncas auētinus

remori

Salinæ locus

Trigemina porta

Mulciber

PAV. MAR. ¶CACVS auen.incolebat Cacus auentini montis ſiluam.quam ſuis craſſationibus & formidandam redde bat & infame; eratq; tam uicinis:q̄ peregrinis infenſus monſtroſa illi facies:& monſtroſum corpus erat illi ſpe lunca domus ante aditum cuius pro uictorum ſpoliis membra humana affixerat.CACVS:reperitio nominis īfauſti. Timor atq; infa.ſil auē.qui auentini de quo dicemus in iiii.nemoroſi mōtis accola pp ſuas populationes reddebat ſiluā auētiná timédá & īfamé:ná oēs formidabát ꝓpius accipere:ſic illa reddebaý infamis.Nō le.ergo graue.MALum:alluſit ad nominis ſignificationé.Nam κακοσ malus finitimis uicinis & hoſpitibus peregrinis. FACIES uiro:erat ſ.Dira truculenta & deoꝝ ira nata diꝝ.n.q̄ſi deoꝝ ira natū dicius:& Vir.ſemihois caci fa cies quá dira tegebat.VIRES ꝓ corpe:pro magnitudine corpis.CORpus grāde:ingens:ſic īgétes uires. MVL ciber:uulcanus.ERAT pater huius monſtri:hoc a Virgilio acecpit ſic.n.ille inquit Huic mōſtro uulcanus.erat pr̄.Spelunca ingens:uaſtum antrum.LONgis receſſibus:quæ infra loge recedebat erat.PRO domo: nam ſpe lūca erat eius domus & Virg Hic ſpelunca fuit uaſto ſummota receſſu.ABDITA:occulta VIX īueniéda ipis feris:erat ita occulta ſpelunca:ut fere:nedum homines uix eam inuenire potuiſſent.PENdét ora:hominū uul tus.ET BRAchia:humana.PENdent ſuper hoſtes:in poſtibus ora:& brachia pédebát pro tropheis & ſpoliis graſſationes:& truculentiam illius indicantiam illius indicátia.ET HVmus:terra. SQVAlida:fedata.AL BET:albere uidetur.HVManis oſſibus:tot.n.hoíes interemerat ut oé illud ſolum humanis oſſibus tegeretur:& ſic humus albere uidebaý:ut de cæde latinoꝝ apud Virgilium campiq; ingétes oſſibus albent:& de caco dixerat

ſemperq̧ recenti cæde tepebat humus:foribuſq̧ affixa ſuperbis. Ora uirum:triſti pendebant pallida tabo.
SERVA ta:hercules nõ deprehenſo furto abire cœperat.& in ipſo diſceſſu:boues incluſi mugierunt: & Liui/
us inquit.Æx loco infeſto agere porro armentum occepit.Inde cum actæ boues quædã ad deſideriũ:ut fit:reli/
ctarũ mugiſſent:Reddita incluſarum:ex ſpelunca boum uox Herculem cõuertit:& Virgi.Diſceſſu mugire bo
ues:atq̧ oẽ querelis Impleri nemus & colles clamore relinq.Reddidit una boũ uocẽ uaſtoq̧ ſub antro Mugiit
& caci ſpem cuſtodita fefellit.NATVS ioue:hercules iouis filius.Abibat.diſcedebat.PARte boum male ſer
uata:nõ bene cuſtodita.FVRta:boues quos ille furto ſubtraxerat.DEDEre mugitũ:mugierunt. RAVco ſo/
no:nam in ſpelunca ſonus uidet̃ raucus.ACCIpio reuocamur:mugitum incluſarũ ſequutus Her. ad ſpelũchã
uenit.ACCIpio:audio mugiẽtes.Ait:hercules.Reuocamur ad inueniẽda & plectenda furta.Et ſequutus uocẽ:
mugitũ boũ. Victor.uoti cõpos.aut uictor & domitor oĩum mõſtrorum.VENIT ad antra ĩpia:ad ſpelũcã im
pii & crudelis caci latronis:ILLE:cacus in antro ſe incluſerat:mũierat q̧ aditũ ſaxo ingẽti:qd iugati boues ui/
ginti uix mouiſſent.ILLE:cacus.PER ſtruxerat occluſerat.ADItũ:hoſtiũ ſpelũcæ.OBIce fracti mõtis:obiectu
& oppoſitõe ſaxi ingẽtis:qd e mõte effregerat:& Vir.Ruptiſq̧ ĩmane catenis deiecit ſaxũ:ferro qd & arte pa/
terna pẽdebat:fultoſq̧ emuniit obice poſtes.VIX mouiſſent:mouere potuiſſẽt.ILLVD onus:oneroſum ſaxũ.
BIS q̃nq̧ iuga:hoc ẽ decẽ iugatorum boũ paria.SED accepit hoc ab Homero ex ſaxo Diomedis Saxũ ingẽs me
dio qd forte iacebat in agro Biſleni qd uix iuuenes tellure moueret̃ Impulit & magno conamie miſit in hoſtẽ.

Nititur hic humeris cælũ quoq̧ ſederat illis
Et uaſtũ motu collabefactat onus:
Qd ſimul euerſũ ẽ:fragor æthera terruit ipſũ
Ictaq̧ ſubſedit pondere molis humus
Prima mouet Cacus collata prælia dextra
Req̧ ferox ſaxis ſtipitibuſq̧ gerit:
Quis ubi nil agit̃:patrias male fortis ad artes
Confugit:& flãmas ore ſonante uomit:
Quas quotiẽs pflat ſpirare typhœa credas
Et rapidũ ætneo fulgur ab igne iaci:
Occupat alcides adductaq̧ claua trinodis
Ter quater aduerſi ſedit in ore uiri:
Ille cadit,mixtaſq̧ uomit cũ ſanguine flãmas

¶NITItur hic hũeris cælũ quoq̧ ſederat illis:Si her ANT. FAN.
culis humeri cælũ ꝑ atlãte ſuſtinuerãt:cur nõ ſaxum
euerterẽt:Quas quotiẽs pflat ſpirare typhœa credas Typhæus
Diuidit̃ in hoc loco diphthõgus ut ĩ illo uerſu: Aethe
reas auſũ ſperare typhœa ſedes.Æſt aũt Typhæus gi
gas cui Vir.inarimẽ inſulã ſupimpoſitã dicit:ut Inari
me iouis impiis ĩpoſta typhœo Similiter & Lucanus
ut Conditus inarimes æterna mole typhœus.Legi/
mus & Siciliã ei ſupimpoſitã:ut Vaſta giganteis inie/
cta ẽ inſula mẽbris trinacris:& magnis ſubiectũ moli
bus urget æthereas auſũ ſperare typhœa ſedes.Qd
nos mouere nõ debet adeo poetis licet fere oĩa cõmi
niſci nã & in miſia typhœũ eſſe fabulant̃ cũ regio ex/ Typhœus
uſta dicat̃ ubi ſumma cãporum facies cineruléta ẽ mon in locis ubi
tana petroſa & nigra qd qdã ex crebro ictu fulminũ ẽ uis ignea
cõtingere putauerũt.In eiuſmodi igr̃ locis ubi natura Iouis araꝫ
uim igneã præ ſe tulit iure typhæũ eẽ finxerũt q dum dicau it her
lat⁹ uertit flãmas euaporare dr̃.Quare alii ſub ætna cules
Siciliæ hũc eẽ dicũt Pindatus uero cũ ſciret oẽm tra/
ctũ a Cumis uſq̧ in Siciliã ignitũ eẽ & ꝓfundas quaſ
dã atq̧ in unũ coeuntes cauernas hñtem nõ ſolũ ſub lipare ſed & puteolano agro neapolitano ac baiano nec/
non & pithecuſis ſepultum finxit iacere typhæum.

¶NITItur innixus hercules humeris:qbus & cœlũ ſuſtinuerat cõmouet.cõfringitq̧ ſaxũ cũi⁹ ĩpulſi:fragore PAV. MAR.
aer exterreri uidebat̃.HIC:hercules.NITItur humeris:nitit̃ in aduerſũ oĩ conatu ut inde ĩpellat molẽ obiectã
COElũ quoq̧ ſederat illis:humeris.ſ.nã ferunt pro atlãte ceruicẽ cœlo ſuppoſuiſſe.uñ ipſe in meta.Hac cœlum
ceruice tuli.& in hercule curẽte Seneca:ſubdidit mũdo caput.Nec flexit humeros molis ĩmenſæ labor.Mediuſ/
q̧ collo ſedit herculeo polus.Immota ceruix ſidera & cœlũ tulit.Et collabefactat motu:cõcutiens crebro motu
cõfringit.ONVS ua.ĩmẽſum:hoc ẽ honeroſam ſaxi molẽ.QVOD:ſaxũ.SIMul:poſtq̃.ÆST euer. q̃ſi poſt
q̃ ĩpulit & euertit.FRAgor:ille ingẽs ſonitus & ſtrepitus ex euerſione.& cõfractione ſaxi.TERruit æthera:ae
ra.ET hu.icta:terra ꝑcuſſa.PONdere mo.põderoſa ſaxi mole.SVBſedit:q̃ſi inferius p̃ſſa eſt.PRIma patefa/
cta iã ſpelũca:cacus cũ ſubterfugere magis nõ poſſet: cœpit cõſerere manus & ſaxis:& ſtipitibus ĩ hoſtẽ pugna
re.Quibus cũ nihil profeciſſet:cœpit euomere ignẽ q̃ magna erat illi paterna uis ita ut etnæi ignis eructatões
imiraret̃.CACus mouet prima p̃lia primũ ipſe pugnare cœpit.COLlata dextra:quaſi cominus manũ cõſerẽs
ET FErox gerit rẽ:agit pugnã.SAXis & ſtipitib⁹.hæc.n.erãt ſua arma:ut ab ingreſſu ſpeluncæ herculẽ ꝓhi/
beret.unde Liuius.Quẽ cũ uadẽtẽ ad ſpeluncã:cacus ui ꝓhibere conatus eẽt:ictus claua:fidẽ paſtorũ ne quicq̃
inuocas morte occubuit.QVIS.ꝑ qbus armis.VBI:poſtq̃.NIL agit̃ qa nil iuuat illis armis ĩ herculẽ pugna
re.MALE fortis:parum:aut nõ fortis habita herculis rõne.CONfugit ad p̃rias artes:ad uulcanios ignes.Quos
uulcani ĩduſtria ĩuẽtos ueteres arbitrati ſunt.Nã cũ:ut Diodo.inqt arbor ĩ mõtibus ictu fulminis cõflagraſſet:
ligna ꝓpinq̃ hyberno tp̃e flãma ſũt cõpræhẽſa.Qua ex re uulcanũ calore lætatũ:hoĩes cõuocaſſe ad ei⁹ aſpe/
ctũ:tãq̃ a ſe repti dicũt.Ergo hic cacus patriis artib⁹ utebat̃ &.Vomit:euõit flãmas ore ſonãte ex ipſa eructatõe
flãmarum ſonitũ edebat.Quas flãmas.Quotiẽs ꝓflat.flãdo emittit credas.Spirare typhæa credas ſpiratũ eẽ ty
phœi ignes ex ætna efflãtis.Typh.un⁹ e gigãtib⁹ terræ fili⁹:ut Oui.oñdit ſiciliæ ſuppoſit⁹ nã ĩ met.li.v.ſic ait ua
ſt a gigãteis iniecta ẽ ĩſula mẽbris Trinacris:& magnis ſubiectũ molib⁹ urget.Aethereas auſũ ſperare typhœa
ſe des:& paulo poſt.Degrauat etna caput ſub q̃ reſupinus arenas Eiectat flãmaq̧ fero uomit ore typhæ⁹.huic
er go poeta cacũ cõparat.Lucan⁹ homerum imitat⁹ ſuppoſitũ ĩ arime ĩſulæ typhœũ dixit.Cõditus inarimes æter
na mole typhœus:& cũ ſit dyphthõgus ĩ ſecũda ſyllaba:poetæ aliqñ diuidũt.ET credas iaci:emitti.RAPidũ

fulgur:uelocem corruſcationẽ. AB Igne ætneo: qui ex ætnea erumpit: qui mons eſt in ſicilia: ſed de eo inferius aliqui legunt ab igne æthereo: tũc ad flumẽ referas: qđ imitetˀ ille fulmina. OCCVpat: hercules ita ſe tuentem cacũ admota claua peremit. Cõciditq; ille moriẽs & igne ſimul & aĩam euomuit. ALCIdes: hercules. OCCVpat apphendit & detinet illum. ET CLAua trinodis: triũ nodorũ. Adducta admota illius capiti. TER quater: quaſi pluries: Sedit heſit: IN ore uiri aduerſi: in uultu & capite caci qđ undiq; cõtudit. Clauũ herculis dicta a κλάω: qđ eſt frango: qm̃ oĩa cõfringit. ILLE: cacus. Cadit & uomit flãmas cum ſanguine: euomit ſanguineam animam: cuius ſedem in ſanguine eſſe dicunt: & ignes fumidos.

Et lato moriẽs pectore plangit humum:
Immolat ex illis taurũ tibi iupiter unum;
Victor: & euandrum ruricolaſq; uocat:
Conſtituitq; ſibi quæ maxima dicitur ara

ANT. FAN.

❡CONSTItuitq; ſibi q̃ maxima dr̃ ara. Hercules autore Solino lõge ante urbẽ conditã dicauit quidẽ aram patri inuentori cum de Caco ſupplicium ſumpſiſſet ac ſe ut inqt Dionyſius cede pollutũ flumine abluiſſet: ea fuit iuxta portã trigeminã: uouerat enĩ ioui arã ſe erecturũ ſi amiſſas boues reperiſſet. ſed ea nõ ẽ ara q̃ maxĩa dicta ẽ. Idẽ n. Hercules ſuo numini non ioui arã cõſtituit in foro boario ſiue ut q̃buſdã placet prope id forũ q̃ maxima apud põtifices habebatˀ: atq; (ut placet Seruio) ex magnitudine fabricæ maxime nomẽ accepit. Canendũ aũt ne q̃dam nos in errore inducãt q tradiderũt Herculẽ ſibi ædificaſſe tẽplũ ĩ foro boario idq; aram maximã appelaſſe qđ falſum eſt. nã ut Vir. ait Hãc aram luco ſtatuit nõ hãc ædem ſiue hoc templũ. Itẽ. Aræq; ſacerdos: nõ Aedis tẽpliue ſacerdos. Vñ ait Seruius poetã ideo dixiſſe aræ q̃a nondũ tẽplũ hercules fuerat ſed ara tantũmodo. Et Solinus manifeſte arã maximã diſtinguit a cõſepto qđ ſibi Hercules inſtituit ubi ſacrorũ rius factis bouicidiis potitios docuit: quo diuinitus neq; muſcis neq; canibus ingreſſus erat q̃a cũ uiſceratiõe ſacrificii litaret Myiagrũ deũ dicitˀ imp̃catus clauãq; in aditu reliq̃ſſe cuius olfactu canes refugerũt. Nec me latet duas ædes Herculis Victoris fuiſſe Romæ ut ſcribit Macrobius ſic dicti qđ oẽ aĩalium genus uicerit. Alterã ĩ foro boario rotundã ut Liuius ſcribit ad quã pudicitiæ patriciæ ſacellũ fuit: Alterã ad trigeminã portã. Sed Herculẽ dico cũ aram maximã ſibi inſtituit arã inſtituiſſe nõ tẽplum quã ei ab Æuãdro dicatã nõnulli tradiderũt ubi ſacra Romulus prima ex oĩbus p̃egrina cæpit. Hanc aliq̃ñ cũ uicino cõflagraret incendio liberatã a pinariis ferũt apud quã nec lectiſterniũ fiebat nec ſacrificabatˀ niſi apto capite quẽ morẽ Varro græcũ eſſe ait: ideoq; id fieri. C. Baſſus memoriæ p̃didit teſte Macrobio: qđ ara maxĩa ante aduentũ æneæ in italiã cõſtituta eſt: q̃ uelãdi capitis ritũ inuenit. Ibi ẽt ſacrificãtes lauro coronabantˀ: q̃ conſuetudo multo poſt Romã conditã ſumpſit exordiũ poſtq̃ in auẽtino laurẽtũ fuit nã Euandrũ cõſtat ante urbẽ conditã uſum populo herculi gratiſſima: Huius dei ſacri mulieres ĩ italia itereſſe nõ licebat: qm̃ Herculi Geryonis boues p̃ italiã ducẽti ſitiẽtiq; rñ diſſe mulier dr̃ aquã ſe nõ poſſe p̃ſtare q; fœminarũ deæ celebraretˀ dies nec ex eo apparatu uiris guſtare fas eẽt. Cæteꝝ Plutar. duas ĩqt aras ĩ tẽplo Herculis fuiſſe unã ex q̃ uiri guſtabãt alterã ex q̃ fœmĩæ. Huic deo Romãi bonorũ ſuoꝝ decimas uouere ſoliti ſũt ſcđo atq; optimo eoꝝ euẽtu q id feciſſent qđ Hercules ita fore dicitˀ nondũ relatus in deorũ conciliũ prædixiſſe teſte Diodo. Nos q uerũ atq; oĩpotentẽ deũ colimus pudeat impietatis noſtre pudeat auariciæ ac temeritatis dũ uſurpãtibus nobis q̃ dei ſunt tãtæ maieſtatis ſpernũtur imperia. Et miramur potuiſſe barbaros his tẽporibus italiam attingere ac ſæuire in ſanguinem noſtrum.

Ara maxĩa a magnitudine fabricæ dicta Herculis ædẽ neq; muſcæ neq; canes ĩgrediebãtˀ Herculis uictoris ædes duæ romæ q̃uo herculi ſacrificabatˀ decimæ uouebantˀ herculi.

PAV. MAR.

❡ET MOriẽs plãgit humũ. uerberat terrã. LATO: amplo. PECtore: plãgere ẽ crebrũ manu p̃cutere: ut illud mea pectora plãxi. Ab illo dictũ eſt plãgit humũ: q̃a moriẽs ille p̃cutiebat crebro terrã pectore. IMMOlat ĩterfecto caco: uelut eſt apud Diony. Her. ut uidit locũ ſucceſſioni maleficiorũ apte poſitũ ſpelunchã ipſam euertit furiiq; ſupiecit. Cũq; ſe flumine ob recentẽ cædẽ abluiſſet: arã ei loco p̃ximã erexit Iouis inuẽtoris: q̃ eſt romæ iuxta portã trigeminã. Immolauiq; deo iuuencũ gratũ munꝰ inuẽtionis boũ. Æuander cũ uellet oẽs hoĩes p̃uenire deoꝝ honoribus: Herculẽ primus placãs: arã illi ſtudioſe extp̃alem erigit ĩmolat iuuẽcũ indomitũ. p̃caturq;: ut ſacra p̃ficiat. Ad maritus hercules q̃ſdã ex bobus ĩmolans: epulũ populo dedit. Excerpẽs ex alia p̃da decimas Reges ipſos multa regione donat. Dicũt p̃terea familias duas fuiſſe illuſtriũ q cerimonias didicerint græcas: potitios & pinarios penes quas familias multũ tp̃s durauit cura ſacrificii: ut ille inſtituerat. Ara uero ad quã hercules decimã obtulit: uocata ẽ a romanis maxima. EST. n. foro boario p̃xima ueneratiõeq; apud incolas ĩter cæteras p̃cipua hæc ex Diony. pauca e multis excerpſimus. Diodorus: aũt inqt: Hercules ob honorẽ ſibi a palatinis ĩpẽſum: dixiſſe ferˀ eos q ſibi poſtq̃ ad deos trãſlatus eſſet: Decimã bonorũ dicarẽt: uitã fœlicẽ uicturos: qđ & eueniſſe uſq; ad hoc tp̃s cõſtat. Multi enĩ romanoꝝ: nõ ſolũ mediocri cẽſu: ſed q ditiſſimi ſũt habiti: decimas herculi uouerũt. Poſteaq; fortunatiores facti: bona ſua ad q̃tuor tolẽtorũ miliũ herculi ſacrarunt. Lucullus romanorũ ferme ditiſſimus æſtimatis bonis decimã Herculi partẽ dedit. epulas p̃bens cõtinue: ac p̃fundẽs multa. Tẽplum inſup iuxta tybrim egregiũ herculi cõdidere romani: in quo ex decimis ſacra deo offerũt. Et liuius p̃ſequẽs ad ea quæ de morte Caci rettulimus: Euãder inquit tũ ea p̃fugus ex peneloponneſo auctoritate magis: qui impio regebat loca. Venerabilis uir: miraculo lr̃arum: rei nouæ iter rudes artiũ hoĩes. Venerabilior diuinitate credita Carmẽtæ matris: quã fatiloquã: añ Sybillæ in italiã aduẽtum. Miratæ in ea gentes fuerant. Iſtũ Euander concurſu paſtorum trepidantiũ circa aduenam: manifeſte reum exitus: poſtq̃ facinus: facinoriſq; cãm audiuit Habitum formãq; uiri aliquantũ ampliorem auguſtiorẽq; humana intuens: rogitat qui uir eſſet: ubi nomen: patrẽq;. ac patriã accepit. Ioue nate Hercules ſalue inquit. Te mihi mater ueridica interpres deum auctorũ cœleſtium numerũ cecinit: tibiq; aram hic dicatum iri. Quam opulẽtiſſima olim in terris gens maximam uocet tuoq; ritu colat. Dextra Hercules data: accipere ſe omen impleturumq; fata ara condita atq; dicata ait. Ibi tum primum boue eximia capta de grege: ſacrum adhibitis ad miniſterium: dapemq; potitiis ac pina

riis:quæ tum familiæ maxime inclitæ ea loca incolebant:factum.Forte ita euenit:ut potitii ad tēpus pſto eēnt uſq; exta apponerentur. Pinarii extis adheſis ad cæteram uenirent dapem.Inde inſtitutū manſit donec pinari um genus fuit:ne extis ſolēnibus ueſcerentur:& reliqua. Virgilius quoq; hanc rem pluribus uerſibus in octauo æneidos refert.Sed de hiis hactenus.O IVPPIter uictor:Hercules.IMMOlat:mactat. TIBI unum taurū ex illis:ex duobus:qui fuerant ſurrepti alterum īmolauit.ET VOcat euandrum regem.ET RVricolas:ut adeſſent ſacrificio.VETum uenere illi ad Herculem lauro coronati.ET CONſtituit ſibi aram:ſtatuit & conſecrauit aram.QVAE maxima dicit̄:nam appellata fuit ara maxima & erat:ut Dionyſius inquit iuncta foro boario.POETA in ipſo foro fuiſſe oſtendit.Ideo inquit.

Hic ubi pars urbis de boue nomen habet:
Nec tacet euādri mater ppe tempus adeſſe
Hercule quo tellus ſit ſatis uſa ſuo:
At fœlix uates ut diis gratiſſima uixit
Poſſidet hunc iani ſic dea menſe diem:
¶ Idibus in magni caſtus iouis æde ſacerdos
Semimaris flammis uiſcera libat ouis:

ANT. FAN.

¶HIC ubi pars urbis de boue nomē hēt Boarium forum aliq dictū putant a boue quem ibi Hercules imolauit.Feſtus uero ſic dictū ſcribit qd boues ibi uiderent̄.Alii ab æreo tauri ſimulacro:quod(ut ſcribit Cornelius Tacitus)fuit in eo foro.Quoniam id genus animalium aratro ſubditur ibiq; ſulcus deſignādi oppidi cæptus eſt:ut magnam Herculis aram amplecteretur.Id ſimulachrū fuit ex ære æginetico:licet cōſtet eginam æs non gignere:ut inquit Plynius.Sed ea inſula temperatura officinarum ita nobilitata eſt ut bos æreus inde captus in foro boario fuerit q ut idē tradit æginetici æris exēplum fuit.NEC tacet Euādri mr̄.Prædicit Herculis deificatōe3.HINc Euāder apd Liuiū:a Ioue nate Hercules ſalue inqt.Te mihi mater ueridica interpræs deū aucturū cœleſtiū numē cecinit. IDIBus in magni caſtus iouis æde ſacerdos Semiramis flāmis uiſcera libat ouis.IDIbus ianuariis flamen dialis in æde iouis capitolini mactat ueruecem.Sunt qui accipiāt agnā lætā & pinguē ut poſſis eam ſemimarē appellare.OMNes.n.idus ut diximus huius dei noīe feſtas ſanxit antiquitas. Vnde autor ait ſupra: idibus alba ioui gratior agna cadit.Conſueuit aū flamen albatus ut apud.A.Gel.legimus ioui hoſtiā immolare cui gratum eē arietē illud oſdit q libero patri in Lybia cū toto exercitu ſitienti & oranti ut Iuppiter opē ferret occurrit aries q monſtratis aqs ſub oculis admirātis euanuit.Vn̄ in Lybia ſtat tortis cornibus ammon.

Boarium forum

Æginetićum æs

Idibus ianua. feſtū iouis

PAV. MAR.

¶HIC ubi pars urbis hēt nomen de boue:ubi eſt forum boariū:quod forū ita appellatum uolunt aliqui:quod ibi bouē Hercules immolauerit.ALII ab æenea bouis ſtatua:quæ ibi erat.POEta hoc in loco Herculē uictorē uocauit.IDEM & Virg.fecit.HAEC inqt limina uictor Alcides ſubiit.VARro diuinarū libro quarto.Victorem Herculē putat dictum:qd oē genus animalium uicerit.ROMæ autē uictoris Herculis ædes ſūt duæ:una ad portā trigeminam.Altera in foro boario.Huius cōmenti cauſam Maſſurius Albinus memorabilium libro ſecūdo aliter exponit.Marcus inqt Octauius herennius prima adoleſcentia tibicen.Poſtquam artis ſuæ diffiſus eſt.Inſtituit mercaturam:& bene re geſta.Decimam Herculi profanauit. Poſtea cum nauigans hoc idem ageret:a prædonibus circunuentus:fortiſſime repugnauit:& uictor receſſit. Hunc in ſomnis Hercules docuit:ſua opa ſeruatum.Cui Octauius impetrato a magiſtratibus loco ædem ſacrauit:& ſignum. Victorēq; inciſis litteris appellauit.Dedit ergo epitheton deo:quo & argumentū ueterū uictoriarum Herculis:Et cōmemoratio nouæ hiſtoriæ:q̄ recenti Romano ſacro cauſam dedit cōtineretur:hæc ex Aurelio.Verum quis crederet tot iā elapſis ſæculis ab eo tempore:quo celebris erat illa ara:illis diebus:quo hæc Romæ profitebar:ī ultimo angulo fori boarii:ab his qui marmora inqrebant:reperta eſt ara maxima:& effoſſa ærea Herculis ſtatua:eum multis circa eam epigrāmatibus.Quæ oīa delata mox fuere in capitolium:& in atrio dominorū conſeruatorum collocata:atq; omnibus uiſenda patent.NEC tacet:Carmentis uaticinata eſt cito fore:quo Hercules in deos referretur.Dionyſius non Carmentim:ſed Euandrum diuinationē hanc matris Herculi aperuiſſe refert Idem etiā & Liuius oſtendit.NEC tacet:ergo fatur.MATER Euandri:Carmentis.Prope adeſſe tēpus:proxime futurum.QVO tellus ſit ſatis uſa ſuo:Hercule:quo terra iam ſatis fructus ab Hercule accœpiſſet.Nam Hercules omnem tellurem monſtris expurgauit.Ergo poſt abſoluta officia ad deos migraturus eſt. AT Fœlix:Rettulit iam unde habuerit originem feſtum carmentaliorū.Connectit:ut illa diis fuit acceptiſſima.Sic celebratur eius feſtū tertio idus Ianuarias.AT Fœlix uates:Carmentis ex eo fœlix:qa fatidica.VT uixit diis gratiſſima:ut uiuens fuit gratiſſima diis.SIC dea:ipſa relata in deas.POSSIdet hanc diē:quæ eſt tertia iduum.MENſe Iani.In ianuario menſe.IDIBVS in magni idibus Ianuariis immolatur ioui.Veruex:dieſque illa relata in faſtos:in ea enim Octauius Cæſar auguſtus cognominatus eſt.Qui poſt extinctam Cleopatram in urbem reuerſus.Tres triumphos egit.unum ex Illyrico:alterum ex actiaca uictoria:tertium ex Cleopatra continuo triduo.Deinde compoſitis rebus:& omnibus prouinciis in certam formam redactis. Auguſti cognomen aſſumpſit:ut Tranquillus teſtis eſt Munacii Planci ſententia:cum quibuſdam cenſentibus Romulum appellari oportere:quaſi & ipſum conditorem urbis præualuiſſet:ut Auguſtus potius uocaretur:non tantum nouo:ſed etiam ampliore:quod loca quoq; religioſa:& in quibus augurato quid conſecratur.Auguſta dicantur ab auctu:uel ab auium guſtu geſtuue:ſicut etiam Ennius docet ſcribens auguſto augurio.Poſtquā indita condita Roma Idem & Pompeius aſſerit auguſtum eſſe locum ſanctum ab auium guſtatu:ſiue geſtu.SACERdos caſtus:purus & ſanctus flamen dialis.LIBat flāmis:ſacrificat.VISCEra ouis ſemimaris ueruecis.ideo ſemimarem dixit:quia adempti ſunt teſtes genitales.IN æde.magni iouis in templo iouis capitolini.IDIBus:ipſo die iduum ianuariarum:& ſuperius diximus idibus immolari agnam.Sed in his idibus immolatur ueruex.

ANTO. FAN.

Octauianus dict⁹ auguſtus octauiani cognomina thurinus octauianus auguſti cognomē un̄ Auguſta loca. Faſtos Ouidi⁹ inſcripſit tyberio.

¶REDDItaqꝫ eſt omnis populo prouincia noſtro. Per legatos uidelicet pace terra mariqꝫ parta ut diximus Nam ſi aliter īterpteris nihil fere afferri poterit quod ꝓcedat. ET tuus auguſto nomine dictus a uus Idibus quo ꝙ ianuariis Octauianus Cæſar auus Germanici cui hoc opus inſcriptū diximus hoſtibus iā domitis & oībus ꝓuinciis in certā formā redactis Auguſtus cognominatus eſt quē in infantia thurinū dictum Suetonius ſcribit uel in memoriā maiorum originis. Vel ꝙ eo recens nato eius pater Octauius in regione Thurina aduerſus fugitiuos rē proſpere geſſiſſet. Idē & Octauianus dictus eſt a patre Octauio. &. C. Cæſar Iulii cæſaris teſtamēto: ſed Auguſti cognomē aſſumpſit Munacii Plāci ſnia. Cum enim qdā cenſerent eū Romulū appellari ꝓualuit ut Auguſtus uocaret̃ ampliſſimo cognomine qd loca religioſa & in qbus augurato qd conſecratur auguſta dicant̃ ab auctu uel ab auium geſtu gu ſtuue ut Centū oratores auguſta ad mœnia regis ire iubet. Abuſiue tñ loca nobilia & quaſi maieſtatis plena auguſta dicimus ut ſi quādo ſedē auguſtā ſeruataqꝫ mella theſauris relines Libet hoc loco ꝑcōtari ex his q hoc opus Tyberio inſcriptū uolunt qūo interpræteut̃ hoc carmē. Et tuus auguſto noīe dictus auus.

> Redditaqꝫ eſt omnis populo ꝓuīcia noſtro
> Et tuus auguſto nomine dictus auus:
> Perlege compoſitas generoſa per atria cæras
> Contigerant nulli nomina tanta uiro:
> Aphrica uictorem de ſe uocat alter iſauras
> Aut cretum domitas teſtificatur opes:

Quiſnā eſt hic auus Tyberii q idibus ianuariis auguſti nomen accæpit. Rn̄debunt ſcio quod unū rn̄dere ſoliti ſunt eē Iuliū cæſarē quē huius mēſis idibus interfectū eſſe & Auguſtū.i. diuinū nomē aſſumpſiſſe contendunt ꝙ in deoꝝ numeꝝ ſit relatus: ut Ecce dionei ꝓceſſit Cæſaris aſtrū. Præter hoc qd aliud dicāt nō hn̄t nec habere ſe aliud cōfitent̃. Sed uideamus q̄ hoc ſit ridiculū: q̄ puerile: q̄ falſum. Vbi legiſtis amici ut uobis rn̄deam ubi inquā ſomniaſtis Iuliū cæſarē idibus ianuariis cæſum eē: atq & Seruius & Euſebius & Sueto. tradūt iuliū cæſarē idibus martiis nō ianuariis periiſſe. Quare placuit idus martias parricidiū noīari: & ne unq̄ eo die Senatus haberet̃. Idem ēt docet Ouid. in. iii. huius opis libro: ut Præteriturus erā gladios in principe fixos. Cum ſic a caſtis ueſta locuta focis. Ipſa uirū rapui ſimulachraqꝫ nuda reliq. Quæ cecidit ferro cæſaris umbra fuit. Deſinite igit̃ ueritati deſinite inquā Ouidio quē puertitis reluctari & legite q̄ſo epiſtolā quam autor exul ſcribit ad Suillum cū auguſtus humanis rebus exceſſiſſet: quē ibi quoqꝫ germanici auum uocat ubi pollicet̃ eiuſdē germanici laudibus oē ſuū ingeniū ſeruiturū: ut Et modo cæſar auū quē uirtus addidit aſtris. Sacrarūt aliqua carmina parte tuū. Si qd adhuc ergo uiui germanice nr̄o. Reſtat ī īgenio ſeruiet oē tibi. In eadē epiſtola germāicus ab Ouidio Cæſar iuuenis dicit̃: ut Dii tibi ſunt Cæſar iuuenis tua numina placa. Idē alibi. Te iuuenu princeps cui dat germania nomē. Cōſtat autē eo tp̄e ſenē fuiſſe Tyberiū ut facillime oſtendi pōt: ſed hæc ſatis: nunc qui hac in re a nobis atqꝫ a uero diſſident cum ſua pertinacia relinquantur. Perlege diſpoſitas an. p atria. cæ. Auoꝝ imagines q̄ ī atriis expſſe ſingulis diſponebāt̃ armariis: ut qdā dn̄t: ut tota licet ueteres exornēt undiqꝫ cæræ atria. APRI

Imagines cæreæ in atriis Aphricani cognomē. P. Seruilius Iſauricus cognomiat⁹

ca uic. de ſe uo. Pub. Cor. Scipio q ſcd̄m bellū pu. cōfecit hānibale ex italia reuocato a uicta Aphricani cognomē accepit. Hic primus Romanoꝝ Sardonycæ uſus ē: q gēma ide romanis fuit celeberrima. ALTer. P. Seruilius ſub quo ſcribit Sue. Iuliū Cæ. in cilicia breui tp̄e meruiſſe cilices q maria inuaſerāt & ſe piratis ac ꝑdonibus maritimis iūxerāt nō incruēta uictoria ſupauit & deīde iſauriā oēm latronū domiciliū q romanis negocia exhibebāt ſubegit un̄ iſauricus cognominatus ē. Eos poſtea q multis cladibus domiti terra ſe cōtinere nō poterā atqꝫ in aquas reſilierāt Pōpe. ma. intra q̄drageſimū diē ita domuit: ut nulla gēs īpoſteꝝ ſit repta fidelior Frōtinus refert Seruiliū iſaurā oppidū flumine ex quo hoſtes aq̄bant̃ auerſo ad deditionē ſiti cōpuliſſe. Is ꝓconſul ad ꝑdonū bellū miſſus ē: ut autor eſt Ruffus: uiāqꝫ p taurū montē primus inſtituit & de iſauris ac cilibus triūphauit. cōferunt̃ āt in unū illuſtriū uiroꝝ diuerſa cognomina ut exaggeret̃ nomē auguſti. AVT cretū domitas teſtificat̃ opes. Metel. creticus metelli macedonici filius ac frater Baleatrici cretam īſulā quæ aduerſus romanos fauiſſe Mithridati uidebatur ferro & igne populatus eſt. Vnde nihil amplius q̄ cognomen creticum reportauit cū antea cretenſes captis quibuſdam nauibus. M. Antonii non ſine ſummo dedecore populi Roma. uictoriam reportaſſent. Maria. creta dedit magnum maius dedit aphrica nomen. Scipio quod uictor quodqꝫ Metel. habet. Eſt autem cretum genitiuus a nominatiuo cres quæ a græcis. dicitur.

PAV. MAR.

¶ET oīs ꝓuincia eſt reddita populo noſtro imperio populi Ro. NAM oēs ꝓuincias in certā formā redegit: & totus orbis ſuccubuit ut diximus fere in pricipio in illis uerſibus. Dexter ades ducibus: & reliq. ET tuus auus: hoc ē Cæſar Octauius Tyberii ex adoptiōe pater: & auus tuus o germanice. EST dictus: auguſto noīe. q̄ ſi cognominatus auguſtus: p hæc uerba qd niſi deſipictis ingenii eſt: dicere opus hoc tyberio dicatū: cuius auus auguſtus dictus nō fuerit: ſed pr̄. Cōſtet tandē de germanico intelligendū. PER lege in laudē tanti cognominis cū alii alios ſibi titulos: & cognomina uēdicauerit: nemo tñ ampliore cognomento uocatus ē. PER lege oculis: perluſtra. Cœras diſpoſitas: ſtatuas cereas. Quarum uſus erat: anteq̄ ex ære aut marmor efierent. PER atria anno. digeſtas ſtatuas cū inſcriptiōibus ſuis p antiqua nobiliū atria: nobilitatē generis & clariſſima facta referētes NVLli ui. nulli unq̄ ex romanis ducibus. CONtigerāt tāta noīa: tā magna cognomīa: q̄ magna cæſari aug. cōtigerūt. Aphrica: ut magis illud auguſti cognomē extollat: refert ēt un̄ alii cognomenta acceꝑint: nā plerūqꝫ a uicti gētibus fuere tradita. APHRIca uo. ui. de ſe: nam uicta uictori a ſuo noīe cognomen dedit. P. Cor. Scipio. P. Scipionis. F. ad arcendū ex italia hānibalē aphricā ꝓuinciam accepit. Reuocatū bello hānibalē in patrio ſolo fugauit. Carthaginē domuit. Tributariā reddit: & inde aphricani meruit cognomēto uocari. ALTer. h. ē. P. Serui. iſauricus. TESTIficat̃ q̄ſi ſuo cognomēto refert. Iſauras opes domitas: potētiā iſauroꝝ populoꝝ: quos uicit: & multas eorū urbes expugnauit. P. Serui. unde iſauricus appellatus eſt. Iſauria regio aſiatica ciliciæ anne

xa eſt.AVT opes cre.cretenſiũ ab eo qđ dicimus cres cretis.Q.Metel.ꝓcõſul:Cecilii Metelli macedonici fili us:Cnoſon:& lyction:& cydonẽ:aliaſq̃ plurimas cretæ inſulæ urbes expugnauit:qſtus tñ eſt aliqñ gloriá rerũ a ſe geſtarũ a Põpe.ſublatá ꝑteriri q in cretá legatũ miſerit ad capiédas urbiũ deditiones:tamẽ ex ea illuſtri acto ria cretici cognomẽ aſſumpſit.De creta dicemus in.iii.Hũc numidæ:q ſunt in aphrica:ita ab errore paſtorali di cti.FACiunt ſu.cognomento ſ.

Hunc numidæ faciunt:illum meſſana ſupbũ
  Ille numantina traxit ab urbe notam:
Et mortem & nomen druſo germania fecit
  Me miſerum uirtus q̃ breuis illa fuit:
Si petat a uictis:tot ſumet nomina cæſar
  Quot numero gẽtes maximus orbis hẽt:
Ex uno quidã celebres.aut torquis adempti

ℭ HVNC numidæ:Metel.numidicus.L.Luculli au unculus(autore Plutar.)is q lingua latina caſte ac pu re uſus ẽ:ut.A.Gel.ſcri.uicto.Iugurrha rege numi diæ numidicus cognominatus ẽ.Nota ẽ hiſtoria apđ Salu.Hic uir nõ minus grauis q̃ diſertus i cẽſura orõ nẽ dixit ad populũ q̃ eũ adducẽdas uxores exhortatus ẽ.Idẽ cũ Smyrne exularet & i theatro reuocatõis lr̃as accepiſſet ñ prius eas legit q̃ ſpectaculũ finiret.ILLũ me.ſa.ſu.Valerius Meſſala poſtq̃ meſſanã urbẽ Siciliæ nobiliſſimã cœpit Meſſala cognomĩatus ẽ autore Macro.Id oppidũ ẽ in pelori ſinu freto ĩcũbẽs ut inqt Sillius nimiũq̃ reuulſa diſcretũ italia & ortu oſco memorabile.Strabo ſcri.Meſſenios q pelloponeſũ hitant:cõ didiſſe meſſanã uñ & nomẽ mutauit.Cũ.n.prius zancle reuocaret qđ in loco curuo ſit poſtea mutato nomĩe meſſana dicta ẽ quã ferunt Anaxilaũ meſſeniũ cõdidiſſe.Sed antea Naxioꝝ ædificiũ fuiſſe dr̃ q Catanæ finiti mi ſũt.Deinde uero mamertini i.cãpani eo hĩtatores induxerũt Quare Syllius eã ortu oſco memorabilẽ dicit Capuẽſes.n.teſte Seruio oſci q̃ſi ophici appellati ſunt & reuera dicti olĩ ophici q̃ ſerpẽtib⁹ abũdarẽt.ILLe nu. tra.ab ur.no.Scipio æmilianus Pauli macedonici filius:& Scipionis ma.iure adoptiõis nepos numãtiã i hiſpa nia fame uicit correcta prius diſciplina militari & reuerſa carthagine uñ Numãtinus dictus ẽ.Nota ẽ hiſtoria. Poſt ea uictoriã po.ro.uicia cũ impii magnitudine legimus excreuiſſe.Notãdũ notã hoc loco laudis eẽ nõ uicuȝ: ut cũ dicimus.Cenſoriã notã.ETMortẽ & no.dru.ger.fe.Druſus Tyberii frater miſſus in germaniã ualidiſſi mas natiões aggreſſus ẽ & ſpecioſam uictoriã reportauit.Sed equo ibi ſup crus eius collapſo trigeſimo die q̃ id acciderat mortuus ẽ:cui ſenatus nõ adulatõe ſed merito germanici cognomẽ ex ꝓuincia dedit.Ad eũ egrotan tẽ Tyberius ut Ply.autor ẽ feſtinauit emẽſuſq̃ ẽ die ac nocte lõgiſſimũ iter:ac defuncti corpus romã uſq̃ ꝓue xit pedibus(ut ait Sueto.)toto itinere ꝑgrediẽs.Cõditus aũt ẽ Druſus in ſepulchro.C.Iulii:& a Cæſare Aug.ui trico laudatus q ſupmis ei⁹ muneribus plures honores dedit.Hic ẽ pr̃ germanici ut diximus.Vnde autor ait ali bi.Præterit ipſe ſuos aĩo germanicus annos.Nec uigor ẽ Druſi nobilitate minor.De huius interitu idẽ inqt ad Liuiã eius matrẽ.Sic quẽ dura tibi rapuit germania Druſum ps fuerit ꝑtus ſola caduca tui ſic tibi mature fra terni funeris ultor Purpureus niueis filius inſtet eqs.ME miſeꝝ uir q̃ bre.illa fuit:Latẽter autor hoc dicit mea ſnĩa.Niſi parẽtẽ mihi tuũ mors ademiſſet ſperabã fore ut eius ope ab exilio reuocarer.Idẽ & infra ubi exilii ſui meminit ſe miſeꝝ uocat:ut me miſeꝝ ſcythico q̃ ꝓcul ille ſolo ẽ.AVT tor.adẽ.gallis aduerſus ramanos apud Anienẽ pugnãtibus.T.Mãlius tribunus mili.cũ qdã ex hoſtibus torque atq̃ armillis decoratus utroq̃ exerci tũ pugnãte.manu ſignificaſſet ut romani galliq̃ qeſcerẽt & magna uoce ꝓuocaret aliquem ex militibus roma nis in ſingulare certamẽ ac nemo ꝓdire auderet ꝓceſſit ad pugnã atq̃ hoſte occiſo ex eius ſpoliis ſibi & torquẽ & cognomẽ induit:Idẽ poſtea latino bello cũ cõſul eẽt filiũ ſuũ q̃ cõtra impiuȝ pugnaſſet ſecuri percuſſit.Vnde illud eſt.Sæuũq̃ ſecuri aſpice torquatũ.Ab hoc Manlio impia aſpera & imitia mãliana dicta ſunt teſte.A Gel. Legimus &.C.Nouiũ aſpernatũ in ludo troiæ lapſu debilitatũ aureo torque ab auguſto donatũ eſt:q paſſus eſt ipſum poſteroſq̃ eius torquati ferre cognomẽ:Quã rem tetigiſſe mihi uĩ Vir.in v æn.ubi facta haſtilium mẽtione q̃ idẽ cæſar pueris qui troiã luſerũt donaſſe dr̃ ſubiungit:It pectore ſũmo flexilis obtorti per collũ cir culus auri.Sane torquis ut plurimũ maſculino ge.proferri ſolet inuenit tamẽ & fœminino ꝓlatum id nomen A.Gel.Torquẽ detraxit eamq̃ ſanguinolentã ſibi in collũ imponit.Hoc ornatu romani milites utebant ſum pto a gallis more.Iuuena.Vt læti phaleris omnes & torquibus omnes.

ℭHVNC:ceciliũ metel:q iugurtã ꝑ iiurias nũidiã occupãtẽ fugauit & uniuerſã numidiã uaſtauit:cũ añ eũ & cal phur.& Poſthu.turpiter rẽ geſſiſſent:ide numidicus cognoiat⁹ ẽ.MESſana:q̃ urbs ẽ i ſicilia.FACit ſu.il.Vale riũ:nã ut auctor ẽ Macr.Vale.max.poſtq̃ meſſanã nobiliſſimã ſiciliæ urbẽ cœpit:meſſala cognoiatus ẽ.ille Sci pio æmili.TRAxit no.titulos & cognomẽtũ i bonã ꝑtẽ hic ſumit nota.AB ur.nu.a numãtia:q ut Stra.iqt nobi liſſima celtiberoꝝ ciuitas ẽ q̃ bello celtiberico:q̃ aduerſus ro.po.geſtũ ẽ uirtutẽ ꝓpriã oñtauit:q̃.xx.durauit ad annũ:i numãtiã miſſus Scipio æmilia.poſt deletã cartha.adeo hoſtes occluſit:ut ne i ꝑtãtẽ romanoꝝ deuenirẽt ſeipſos ferro:igne & ueneno cõſũpſerit:nihil ꝑde relatũ ẽ:nã oĩa cõcreauerãt ex ea tñ triũphatũ ẽ: & Scipio nu mãti.dict⁹.ET mor.druſus tyberii fr̃ & germanici pr̃:cũ iter ſalã.flu.ut Stra.iqt:& rhenũ aduerſus germãos bel ligeraret:uictor oppetiit:& ut Liui.ult.lib.refert:Ex fractura:e quo ſup crus ei⁹ collapſo.xxx.die q̃ id acciderat: mortu⁹ ẽ corp⁹ a Nerõe frẽ:q nũcio ualitudinis euocat⁹ rapti occurrerat:romã reuectũ:& i.C.iulii tumulo cõ ditũ.Laudat⁹ a cæ.au.uictrico:& ſupmis illi⁹ funerib⁹ plures honores dedit & Suet.inqt tyberiũ ei⁹ corpus ro mã uſq̃ pedibus ꝓſecutũ eẽ:& in funere germanicũ appellaſſe:iõ poeta dicit.GERmania fe.mor.& no.Druſo pr̃i tuo:qa mortu⁹ in germania:& germãicus ẽ appellatus.ME Miſeꝝ:dico & cõmiſeratio cõcitat hac pr̃is ad filiũ recordatiõe.ILLA uir.pa.tui.Quã fuit breuis:qa dignior erat uita lõgiore.SI PEtat:hoc ꝓ.C.cæſare:& ꝓ auguſto accipe poſſum⁹:uterq̃.n.uicit orbẽ:melius tñ ꝓ auguſto:q ut ſupius dictũ ẽ oẽs orbis gẽtes ſubegit er go ſi a deuictis gẽtibus cognomina ſumet:a toto orbe accipiet.SI Cæſar:auguſtus.PET at noĩa: cognomina A

ANT. FAN.
Metellus creticus
Metellus nũidicus
Valerius meſſalla
meſſana zancle
Oſci
Scipio Numantinus
Nota pro laude
Druſus cognomina tus germanicus
Druſi mors
T.Mãlius torquatus
mãliana i peria.
Torqs. maſcu.& fœmini no.g.
Valerius coruinus
Cn.Põ. magnus
PAV. MAR.

Victis:ab illis:quos uicit. TOT ſumet:tot accipiet ille cognoīa. QVOT gen.ha.nu.maxi.or.quot numerari poſſent gētes in imēſo orbe. ÆX uno: Maniliū torq̃tum:& Vale. Coruinū oñdit: Māli.ſub Sulpitio dictatore trib.mil.romani noīs cōtēptorē gallū ſingulari certamine uicit:& occidit:detraxitq̧ aureū torquē:& idē Torq̃ti nomē accepit. Vale.aūt trib.mil.ſolus aduerſū ingētē gallū ꝓuocatorē militū romanoꝝ ꝓceſſit. At coruo ab ortu ſolis hoſtis galeæ inſidēs:alaꝝ plauſu:uiſū ita īpediuit ut a Vale. occideref inde coruinus dict⁹. QVIdam ha.ex uno:facto.i.aut ex una pugna. CELEbres ti.celebria cognomēta. AVT adem tor.ablati ab hoſte torqs quod ornamentū erat colli.

ANT. FAN.

Aut corui titulos auxiliaris habent:
Magne tuum nomen rerum eſt mēſura tuaꝝ
Sed q te uincit nomine maior erat.
Nec gradus eſt fabios ſupra cognoīs ullus
Illa domus meritis maxima dicta ſuis:
Sed tamē humaīs celebrant honoribus oēs
Hic ſociū ſūmo cū ioue nomen habet:
Sancta uocāt auguſta patres:auguſta uocāt
Templa ſacerdotū rite dicata manu
Huius & auguriū dependet origine uerbi
Et quodcūq; ſua iuppiter auget ope:
Augeat imperiū noſtri ducis augeat annos:

AVT Cor.ti.aut. Cū galloꝝ ingētes copiæ agrū pōtinū inſediſſent Camillo eoꝝ reliqas pſequēte Valerius tribu.militaris ducē galloꝝ ꝓuocatorē hoſtēq̧ ferociſſimū interfecit tū uirtute ſua:tū corui opa q ſuper caput Valerii pugnantis ſediſſe & os atq̧ oculos galli euerberaſſe dr̄. Quā ob cām Valerius coruini cognomē habuit cui diuus Auguſt⁹ ſtatua in foro ſuo ſtatuēdā curauit i cuius capite corui ſimulachꝝ fuit. MAGne tuū no.re.eſt mē.tuarū. Cn. Pōpeius a magnitudine reꝝ geſtaꝝ magni cognomē accæpit:cui⁹ titulos ac triūphos nūcupare ut inq̄t Ply.nō ſolū ad uiri unius ꝑtinet uictoriā ſed ad impii ro.decus æq̄to ñ mō Alexandri mag.reꝝ fulgore ſed ēt Herculis ꝓpe ac liberi pr̄is:is cū eēt annoꝝ q̄ttuor:&.xx. ac numidiā ſubegiſſet a Sylla q reuertēti romā Pōpeio obuiā factus ē ingēti uoce magnus ſalutatus ē autore Plutarcho. Vñ Craſſus Pōpeiū inq̄t adhuc īpuberē magnū cognominatū. Et cū romanorū q̄dā dixiſſet iā aderit Pōp.mag.idē ridēs cū īdignatiōe:& q̄tuſnā inq̄t. Alii dicūt magni cognomē i aphrica ab uniuerſo exercitu Pōpeio inditū:q̄d tñ ipſe lōgo tp̄e poſt ꝓconſul in Iberiā aduerſus Sertorium miſſus uſurpauit ac ſe in epiſtolis ſuis ... ictiſq̧ magnū Pōpeiū ſcripſit cū ex ipſa cōſuetudine id cognomē iā careret inuidia. QVI te ui. Iulius cæ. q famā aſtris terminauit teſte Virg. ILLA do.me.ma.di.ſuis: Familia fabioꝝ hercule autore ſui generis gloriat̄:ut cum regia uirgo hoſpite uicta ſacro. Fabiū de crimine læta ꝓcreat. Eadē ob uirtutē & merita maxīa cognominata ē. Scribit āt Liui.primæ decadis li.ix. Fabiū quēdā cēſorē q inſtituiſſe dr̄:ut eq̄tes idibus q̄ntilibus trāſueherent oēm forēſem turbā excretā in q̄tuor tribus conieciſſe urbanaſq̧ eas appellaſſe eāq̧ rem adeo gratis aīs acceptā fuiſſet ut maximi cognomē reportarit:q̄d ſibi multis uictoriis nō pepeat: Hic ē fabius ille rutilan⁹ q de apulis nucerinis ſannitibus:gallis:umbris:marſis ac thuſis triūphauit. Cui mortuo tantū æris a populo cōgeſtū ē ut filius uiſcerationē & epulas publice dederit:ex hac familia originē duxit Fab.maxi.cūctator quē romani autore Poſſidonio clypeū dixerūt cū Mar.gladiū uocitarē: Ex eadē gēte fuit tp̄ibus Naſonis maximus ille facundiſſimus ad quē is ſcripſit cū exularet:ut maxime q tanti menſurā noīs imples & geminas aī nobilitate genus:q naſci ut poſſes q̄uis cecidere trecēti: Nō oēs Fabios abſtulit una dies. SANcta uo.au.pa.au.uo. TEMpla ſa.ri.di.ma. SANcta loca:ut autor eſt Feſtus dicunt auguſta ab auium guſtu:quod aues ea ſignificauerint:uel ab auium guſtatu quod aues ea rata fecerint. Placet autem Priſciano auguſtum ab augure deriuari qui ut idem ait Feſtus ab auibus gerendoq̧ dictus eſt quia per eū auium geſtus edicitur ſiue ab auium garritu unde & augurium: Alii ab auctu ſiue ab augendo auguſta loca dicta exiſtimant:quod ea iuppiter ope ſua augere uideatur:ſimiliter & auguria quod ea iuppiter mittat augeatq̧: In his captandis augures obſeruabāt ne uenti flarent autore Plutar.quorum augurum.ſ.qui ulcus habebant ſedere prohibebant.

Fabioꝝ familia.
Fabia gens maxia cognomiata
Fabius Maxius cūctator.
Auguſta loca uñ ſūt appellata.
Corona ciuica uel querna.

PAV. MAR.

AVT corui auxi.q ſibi fuit auxilio. MAGne: Ply.cū Pōpeiū laudat & ob recupatā ſiciliā: aphricāq̧ ſubactā magni cognomē accepiſſe dicit. Titulos refert quos i mineruæ delubro cōſecrauit. Cn.Pōp.mag.ipator bello xxx.an.cōfecto.fuſis:fugatis:occiſis:& in deditionē acceptis:hoīum centies uicies ſemel.lxxxiii.mili. dep̄ſſis aut captis nauibus.dcccxlvi.oppidis caſtellis dxxxviii.in fidē receptis terris a Meotis lacu ad rubrū mare ſubactis: uotū merito mineruæ:hoc ē breuiariū eius:ab oriēte uero triūphi quē duxit.iii.calē.octo.M.Piſone:&.M.Meſſala cōſſ.pfatio hæc fuit. Cū orā maritimā p̄donibus liberaſſet. Et impiū maris.po.ro.reſtituiſſet:ex aſia:ponto armenia:paphlagonia:cappadocia:colchas:hyberia:albanis hyrcanis:ſcytys:cilitia:ſyria:iudeis:paleſtinis:arabibus:creta:& ſup hæc de duobus regibus Mytridate:ac trygane triūphauit ægypto regē dedit in oriente q̄nq̧ reges ꝓ uolūtate mutauit:& reliq̄: Æ cōtrario ut idē aſſerit:ſi q̄s ſimili mō uelit pcēſere Cæſaris res q maior illo apparuit: Totū ꝓfecto terrarū orbē enumeret:q̄d infinitū eē cōueniet O MAGne:o pōpei. TVVM nomē: hoc cognomē magni. EST mēſu.rerū tuarū:q̄ſi indicat res tuas maxīas. SED q uicit te:cæſar a quo bello pharſa.ſupatus es. ERAT te:quo ma.quia te & ſcīa rei mi.& uirtute & fœlicitate ſupabit. NEC gra. Flauius ſcriba libertino patre natus:ædilis curulis fuit:p forēſem factionē creat⁹ q̄ cū comitia & cāpū turbaret & i his pp nimias uires dñaret:a. Q. Fab.cēſore i.iiii.tribus redacta ē: Eaq̧ res Fab.max.nomē dedit:de quo Liui.i fine. ix.li.ab ur.cō. Fabius ſimul cōcordiæ cā ſimul ne hūillimoꝝ i manu cōitia eēnt oēm forēſē turbā excretā in.iiii.trib⁹ cōiecit:urbanaſq̧ eas appellauit:adeoq̧ eā rē acceptā gratis aīs ferūt:ut maximi cognomē:q tot uictoriis ñ peperat hac ordinū tēperatōe pareret. Ab eodē iſtitutū dr̄.ut eq̄tes ibi q̄ntili trāſueherēt:hæc Liui. Idē aſſētit Val.li.i.q uerba i ultia idicauit. Q.F.rutilianū fuiſſe:cui a Pli.i.ii.de ui.illu.eadē aſſignāt NEC ē ul.g.c.ſi q̄ nulla ma-

or cognominatio.SVPra fab.ſupra fabioꝝ cognomēta.ILLA do.fa.ē dicta cognominata. MAXima.ſu.m. merito.Q.f.rutiliani.SED ta.ſed cæteri hũano auguſtus dino cognoīe exornatus ē.Sed.t.o.quos rettulimus. CELe.laudaꝰ.HONOri qſi nō deoꝝ:ſed hoīum titulis.HIC augu.cæ.HABet ſo.no.cũ io.hēt cognomē qđ ſibi iouiq; cōe ē:nā & auguſtus hoc ē ſanctus.iuppiter:ſic & Cæ.aug.Sācta uo.qd ſignificet auguſtũ apit:ea rōne:q̄ ſupius dixius:ꝙ loca religioſa & in qbus augurato qd cōſecraꝰ auguſta dicāꝰ ab auctu:uel ab auiũ guſtu.geſtuue optat deinde poeta augeri:& impiũ:& uitā ducis:& ſalutē ciuiũ:& ut diis fauētibus germāicus impio ſuccedat.Pr̄es nr̄i maiores.VOCant au.ſā.ea q̄ ſacra & intemerata ſūt TEM.ſacer.cōſecrata:RITe ſcđm:cōſuetudinē:augurio prius ſũpto SACErdotũ ma.pōtificũ: & ſenatus auctoritate:ut publice cōſecrarēꝰ. Nā ut iuriſcōſulto placet Sacra loca ſūt q publice cōſecrata:VOCanꝰ aug.ab eo qđ augurato cōſecrāꝰ.ET au.de.deduciꝰ AB ori.hu.uer.auguſtinā & auguriũ & auguſtũ deducūꝰ ab auiũ guſtu geſtuue.ET qđ iu.au.ſua ope:ſuo auxilio hoc dici ab actu ēt auguſtũ đduci:q̄ſi auctũ iouis ope īpiũ:& auguſtũ eādē hn̄t originē.Nā ab augēdo.Augeat ergo iuppiter.IMPEriũ no.du.tyberii:nā ut ſupius diximus:multa ſunt q̄ oñdūt tpa poſt Octauiũ aug.ut illud : licet ipſe recuſet alio in loco auſoniũ ducem appellat:& paulo inferius dux uenerāde:Auget an.q̄ſi ꝓroget uitam nā.ly.ſue ætatis anno impii ſummā accepit:imperauitq;.xxiii.ET coro.quer.ex quærcu.

Protegat & noſtras quærna corona fores
Auſpicibuſq; deis tanti cognominis hæres
Omine ſuſcipiat quo pater urbis onus
¶Reſpiciet titan actas ubi tertius idus
Fient parraſiæ ſacra relata deæ:

¶PROtegat & no.q.co.fo.Vel illđ tāgit qđ legimꝰ i.i.metamor.Poſtibus auguſtis eadē fidiſſima cuſtos. Añ fores ſtabilis mediāq; tuebere q̄rcũ.Vel qđ ut inqt Pli.Ciuicā coronā a genere hũano auguſtus accepit.Ipſe alibi.En domus hæc dixi iouis eſt ut qđ eē putarē auguriũ mēti q̄rna corona dabat. Fuit āt corona ciuica primo ex illice:poſtea ex eſculo deīde q̄rna quā auctore Seruio accipiebāt q in bello ciuē liberaſſent qm̄ olim cā uitæ in hac arbore fuit hoībus q glādibus ueſcebanꝰ Luca.Seruati cuius referētē p̄mia q̄rcũ.Plutar.aūt iō inqt ei q ciuē in p̄lio euaſſet coronā q̄rnā donari ꝙ ubiq; ita expeditiōibus facile ſit q̄rcũ inuenire:uel ꝙ ioui & iunoni quos urbi p̄ſidere putāt q̄rcus cōſecrataꝰ eſt niſi ueterē ab arcadibus morē acceptũ exiſtimemus qbus ē q̄dā cũ q̄rcu cognitio:qa ut primi hoīes ex terra archades ſic q̄rcus prima ex oībus plātis nata dr̄.De hac arbore.Val.max.cæteꝝ inqt ad q̄rcũ ꝓnæ manus porrigunꝰ ubi ob ciues ſeruatos corona dāda eſt:q̄ poſtes auguſtæ domus ſempiterna gloria triũphāt. Hæc corona cũ murali uallari atq; aliis p̄cio cæderet ſoliꝰ honoris gratia donabaꝰ:qa maiores nr̄i nefas putarūt ſeruari hoīem lucri cā. TANTI cogno.hæres:Tyberius quē Octauianus pr̄ in teſtō iuſſit ferre cognomē auguſti. Vñ ait alibi qđ ſupra diximus ꝓlē ſanctā de cōiuge natā ferre ſimul nomēq; ſuũ curaſq; iubebit.Reſpiciet titan actas ubi tertius idus.xviii.calen.februa.iteꝝ Carmētalia celebrāꝰ in honorē matris Euādri:itē Porrimæ ac Poſtuertæ q̄s cōſtat ēt appellatas fuiſſe carmentes.Eſt aūt ſciendũ Porrimā quā ēt Proſam & Anteuoriā dicunt necnō & Poſtuertā diuinitatis aptiſſimas comites:ut inqt Macro.habuiſſe uim noſcendi illa p̄terita:Hæc futura : quas autor putat uel ſorores uel comites fuiſſe carmētis:cui duo fiebāt ſacrificia:unũ ut pueri alterũ ut puellæ fœliciter naſcerenꝰ q̄ honor iō ſolebat hoc tpe carmēti ac ſororibus ſiue comitibus adhiberi.ꝙ matronæ carpentorũ qbus olim uehebanꝰ honore ſublato curauerāt ne maturi partus in lucē ederenꝰ.Is.n.ut Liui. tradit honorē a ſenatu habitũ legimus.ut Plauſtro ad ſacra ludoſq; carpētis feſto de ꝓfeſtoq; uterenꝰ cũ captis uelis ac ciuitate uoti donata oīa ornamēta ſua in ærariũ detuliſſent:quibus autore Plu.in Camillo ēt decretũ ē poſt mortē laudatiuā orōnē hēri cũ antea moris nō fuiſſet apud romanos laudari mortuā mulierē hũc honorē romani cũ mulieribus ſuſtuliſſent & eæ nequa ipſarũ cōcipet cōſpiraſſent coacti ſunt mutare ſn̄iam p̄miſerūtq; matronis & uehiculis uterenꝰ a qbus fuerunt eo tpe tēplũ edificatũ fuiſſe carmēti.Cæterũ.A.Gel.ſcri.difficillimũ eoꝝ partũ ægerrimũq; hēri quorũ in naſcēdo nō caput ſed pedes primi ſunt:quos ab ægritudine & pedibus agrippas uocēt.Cōfixos.n.eē pueros in utero:Varro dicit a capite infimo nixos ſurſum pedibus elatis nō ut hoīs natura ē:ſed ut arboris pedes enim curaq; noſtra arboris appellat ramos:caput uero ſtirpē atq; caudicē. Quādo igitur inquit cōtra naturā forte cōuerſi in pedes brachiis plerũq; deductis retineri ſolent ægrius tunc mulieres enitunꝰ.Itaq; huius periculi dep̄candi gratia aræ ſtatutæ ſunt Romæ duabus carmentibus:quarũ altera Poſtuerta noīata eſt.Proſa altera a recti peruerſiq; partus & poteſtate & nomine.

ANT.
FAN.

Carmētalia feſtum porrimæ & poſtuerte.xviii.calē.februa.
Porrima.
Poſtuerta
Agrippæ

¶PROTEgat fo ue. portā palatinā anteq̄ erat q̄rcus:& hic ide lauri & corona q̄rna dabaꝰ illi qui ciuē in p̄lio ſeruaſſet:iō ciuica dicta & de q̄ i pricipio tertii li.triſtũ.Et iouis hæc dixi domus ē qđ ut eē putarē Auguriũ mēti q̄rna corona dabat Et paulopoſt:Cā ſuppoſitæ ſcripto teſtata coronæ.Seruatos ciues iudicāt huiꝰ ope.Sed hoc in loco poeta iō dixit:ꝓtegat o germanicæ ur̄as fores:q̄ſi uos exornet a ſeruatis ciuibus: & me quoq; ſeruetis. ut ꝓſeqꝰ i eodē loco triſtiũ.Adiice ſeruatis unũ pr̄ optie ciuē q ꝓcul extremo ſolus in orbe iacet. Aut dicas ꝓtegas ueſtras fores:q̄ſi ſit in ueſtris foribus clemētia:nā & ciuica corona:& Ply.ipſo referēte:& militũ uirtutis & clemētiæ pricipiũ inſigne clariſſimũ erat.Quin & auguſtus ipſe ciuicā a genere hũano accepit: & Plutar. plures affert rōnes.cur ciuē ſeruāti q̄rna corona daꝰ.An qđ in expeditōibus facile ſit q̄rcũ inuenire.An ꝙ ioui & iunoni:quos urbi p̄ſidere putāt ea corona cōſecrata ē:an uetus ab arcadibus mos acceptus:qbus eſt q̄dā cũ hac arbore cognatio:ut.n primi hoīes ex terra arcades.Sic q̄rcus prima ex oībus plātis nata: & reliq̄.ET Hæres tan.co.pōt hoc referri ad germanicũ q ab augu.erat tyberio ſubſtitutus:ut ſupius oñdimus:ergo germāicus q poſt tybe.auguſtus quoq; cognoīabaꝰ.SVScipiat onus or.impiũ roma.DIIS auſpi.diis fauētibus . OMIne quo pr̄ fau.fœliciq; augurio : quoꝝ tybe.Sed ſi ad tyberiũ referres:dicas.SVScipiat:ſuſceptũ tueaꝰ eo omine:quo augu.pr̄.REſpiciet ti.xviii.calē.feb.fiũt rurſus ſacra carmēti:cui ēt ædes dedicata ē a mr̄ibus:pp reſtituta ueichu

PAV.
MAR.

li iura.Nã ut Liui.v.li.ab ur cõ.docet:cũ eẽ mittẽda decía ex p̃da uaiẽtana Apollini delphico fuit pecũia ex ærario prõpta:& trib.militũ cõſularib⁹:ut aurũ ex ea coemerẽt negociũ datũ.Cui⁹ cũ copia ñ eẽt.Matrõæ cœtibus ad eá ré cõſultádá hitis cõi decreto pollicitæ tribũis mili.aurũ & oĩa oraamẽta ſua ĩ ærariũ detulerunt. Grata ea res:ut q̃ maxĩe ſenati unq̃ fuit.Honoréq; ob eá munificẽtiá ferũt matronis habitũ:ut plauſtro ad ſacra ludoſq; carpẽtis feſto ꝓfeſtoq; uterẽť:hæc ex Liuio.Verbũ Plutar.ĩ uita camil.ĩqt ſenatũ illis mulierib⁹ honoré referẽté decreuiſſe poſt morté quéadmodũ ꝓ uiris:ita ꝓ fœminis laudatiuá orõné héri ñ.n.átea mos erat apd̃ romanos mulieré mortuá laudare.Deide hoc plauſtri ius illis adẽptũ fuit:de quo Plutar.lvi.ꝓble.Ferũt ĩqt mulieres ſenatus cõſul.uehiculis uti ꝓhibitas iter ſe cõſpiraſſe:neq; earũ cõcipet:neue pareret:atq; ita uiros ulciſcerẽť:donec coacti ſniam mutauerũt atq; uti ꝑmiſerũt.Natis deide pueris:cũ & multitudie liberorũ & bonitate fœlices fuiſſe uiderẽť:Carmẽtis ædé ædificauerũt.Vbi poſtq̃.TERtius ti.ius ſol.nã ut ſupius dixius hypion fuit unus ex titanibus:& pr̃ ſolis ſic ſolé quoq; titana appellát.RESpicietidus ac.iá p̃ter ita &.xv.dié ianu.iudicat.FIEnt ſa.re.iterũ lata.DEæ pa.carmẽti arcadicæ.ut ſupi⁹ dictũ.

Nã prius auſonias matres carpẽta uehebãt
Hæc quoq; ab Euãdri dicta parẽte reor
Mox honor eripiť matronaq; deſtinat oĩs
Ingratos nulla prole nouare uiros.
Neue daret partus ictu temeraria cæco
Viſceribus creſcens excutiebat onus:
Corripuere patres auſas immitia nuptas
Ius tamẽ exemptum reſtituiſſe ferunt:
Binaq; nũc pariter tegeæ ſacra parenti
Pro pueris fieri uirginibuſq; iubent
Scortea non illi fas eſt inferre ſacello
Ne uiolent pueros examinata focos:
Si quis amas ueteres ritus aſſiſte præcanti
Nomina ꝑcipies non tibi nota prius
Porrima placať poſtuertaq;:ſiue ſorores
Siue fuge comites menali diua tuæ:
Altera quod porro fuerat ceciniſſe putatur
Altera ucturum poſt modo quicqd erat

ANT. FAN.

Carpentũ. Pilenta. Scorteũ. Scorta. Scortes.

¶NAM pri.au.ma.car.ue.Carpẽtũ uehiculi gen⁹ a carmẽti dictũ Oui.céſet:põt tñ a carpẽdo deductũ uideri:uel q eo cõmode iter carpať:uel q celeriter eať:qm̃ carpe iterdũ eceleriter p̃teriť.Hoc uehiculo Tullia Seruii regis filia olĩ uecta iterfecto pr̃e ꝓpauit ĩ forũ.Vñ iuſſa diſcedere ſup pr̃is cadauer carpẽtũ ægit.Secutus matronas ad tẽpla ꝑgẽtes pilẽtis uehi ſolitas dicit:q̃ uehicula erãt coloris ueneti Vir.ĩ v.li.æn.Caſtæ ducebãt ſacra purbẽ pilẽtis m̃ris ĩ mollib⁹.IVs tñ exẽp.reſti.P̃tẽut carpẽtis ueherẽť:q ut dixius matronis exẽpta & ſublata fuerat.SCortea ñ il.fas ẽ ĩtrare ſacel.Violari hæc ſacra putabanť:ſi qs huic tẽplo ſcorteũ aliqd ĩtuliſſet:hoc ẽ e pellibus factũ q̃uis & alia ſacra fuerũt ac ſacella ĩ qb⁹ ne fas erat(ut docet Varro)ſcorteũ aliqd ſiue morticinũ adhiberi.q̃re obſeruatũ arbitror apd̃ Cretẽſes ne ĩ ædẽ Dianæ quá illi religioſiſſime uenerãtes Britomartẽ gẽtiliter noĩant qſq̃ p̃terq̃ nudus ueſtigia ĩgrederet.Nouimus ãt Scortũ pellé ſignificare:uñ & meretrices ſcorta dicĩus q ut pelles ſubigãť:& ſcortes ut ait Feſtus i.arietinorũ teſtiũ pelles nomé habuerũt.Inde ẽt q̃cũq; e pellib⁹ facta ſũt ſcortea appellãť.Martia.de penula q̃ ex pellibus fiebat aduerſus hymbres:Ad ſubitas nũq̃ ſcortea deſit aq̃s.Sane ut a q̃buſdá ſacris ſcortea ſubmouerẽť:factũ exiſtĩo ne forte aliqd pellibus cõſtás aĩalis qd̃ ſua morte piiſſet ea ſacra funeſtaret.Legius.n.flamĩbus nõ aliá ob cãm nefas fuiſſe uti calceis e mortuæ pecudis corio:niſi q oĩa ſua morte extĩcta funeſt ra putabãť.Solinus tradit parté capitolini mõtis habitaculũ fuiſſe.Carmẽtis ubi poſtea eius templum fuiſſe teſtatur licet nonnulli aliter ſentiãt.ALIter qd̃ por.ſue.ceci.pu.Bene putať:qa nemo ex probatis ſcriptoribus memoriæ prodidit porrimam:quæ porro.i.longe ante fuerant & poſtuertam futura canere.

PAV. MAR.

¶NAM car.paluſtra:ſeu uehicula.VEHe pri.ma.au.ferebãt romanas:eo iure a ſenatu cõceſſo.REOr:arbitror.HAEC quoq;:hæc ẽt carpẽta.DIcta ab Euá.m̃re:a Carmẽti ꝑ mutationé lr̃æ.m.ĩ p.Mox q̃ſi ñ lõgo poſt tp̃e:ná plerũq; mox ſtati:ſeu cõtinuo ſignificat.ERIpiť ho.ereptũ ẽ hoc ius carpẽtorũ.ET oĩs ma.deſti.deputat NOVare ui.renouare ſobolá uirilé.NVLla ꝓle.id decreuere matrõæ:ſobolẽ ñ ꝓpagare:ſed ĩmaturos pt⁹ edere.A.Gel.referť:Heliſiũ de ꝓprie.nocabu.uelle matroná eẽ q̃ ſemel peꝑit.matrẽfamilias:q̃ ſæpi⁹:ſicut ſuẽ:q̃ ſæpe:& ſcrofã q̃ ſæpi⁹.Sed qd de matrõa ĩqt ſcriptorũ auctoritate cõfirmari ñ p̃t:ut ip̃e teſtať Gellius.Meli⁹ ãt matron⁹ ẽ q̃ ĩ m̃rimoniũ cũ uiro cõueñiſſet:& ĩ eo mãet:ẽt ſi liberi nõdũ nati ſũt.M̃rfamilias nõ ĩ m̃rimoniũ tm̃:ſ; q̃ ĩ familiá quoq; mariti:& ĩ ſui hæredis locũ uẽiſſet.NEVe te.audax mulier.DAret par.ne peret fetũ maturũ.EXcutie.cæ.occultis uerberib⁹ excutiebat:& excuſſũ eiiciebat.ONus cr.ui.ẽbrioné ĩtra uiſcera cõceptũ & creſcẽté.Verberabat.n.mulier uterũ:ut abortũ faceret.FERũt:dicũt rerũ ſcriptores:PAtres ſenatores.CORripuiſſe:ĩcrepaſſe.NVptas:matrõas.AVſas ĩmi.q̃ auſæ ſũt tá crudele:tãq; ĩmane facin⁹.Liui.viii.ab ur.cõ.refert qd̃dá matronarũ ueneficiũ:quo uiros necabãt.Plureſq; ea cá dãnatas.Tñ:ferũt pr̃es.REſtituiſſe ius exẽptũ:ius uehiculi:qd̃ eripuerãt.ET iub.ipſi pr̃es.FIEri bi.ſa.bina ſacrificia.PRO pue.& uir.ꝓ ſalute puerorũ & puerarũ:quos pri⁹ ĩ utero necabãt.TEgeæ æpa.Carmẽti:a tege a oppido ĩ arcadia.NON ẽ fas ñ l;.INferre illi ſa.ferre ĩ illud ſacellũ:ubi ea bina ſacra fiũt.SCOrtea:morticina.ſine aĩa:Ná ut ẽ apd̃ Varro.In aliqb⁹ ſacris ac ſacellis ſcriptũ hẽm⁹ neq; ſcorteũ adhibeať:iõ ne morticinũ qd adſit:& pri⁹ dixit.Scortari ẽ ſæpi⁹ meretriculá ducẽ q̃ dcá a pelle:id.n.ñ ſolũ ãtiq dicebãt ſcortũ:ſ; ẽt hũc dicĩus ſcorta ea q̃ corio ac pellib⁹ ſũt fcá:& reliq̃.NE exa.ĩpa morticĩa ſine aĩa.VIOlẽt:cõtaminẽt.PVEros:caſtos.FOcos.SI qs.In carmẽtalib⁹ ſacris placabãť ẽt duæ deæ porría:& poſtuerta:q̃s aliq ſorores:aliq comites Carmẽtis putauerũt:iõ ipſis ſimul cũ carmẽti res diuina ſit:qbus ab ipſis reb⁹ data ſũt noĩa:ná porria dcá ẽ:q id qd̃ porro:hoc ẽ lõge añ fuerat:cãeret:poſtuerta qd̃ poſtea uẽturũ eẽt p̃diceret.Vñ dcm̃ ẽ porria p̃teritũ canit:& poſtuerta futurũ.SI qs amas ue.ri.ſi qs es qui cupias noſcere

ueteres cerimõias.AS Siſte præ.cũ Carmẽti fit res diuia a ſacerdote:ipi ſacerdoti aſſiſtas:ut audias ei⁹ uerba pcã tia.TV Per.no.itelliges noia a ſacerdote ,plata.NON no.ti.pri.q antea nõ audieras.PLA caſ:pcibus ſacerdotis. POR rima.& poſtuerta.O DI.me.o.carmẽta a menalo mõte arcadiæ.SIVE ſo.tuæ ſi co.fu.ſiue erãt tibi ſoro⸗ res:ſiue te ex arcadia fugiẽtẽ comitate ſũt.ALtera:porria.ſ.putaſ ceci.ueridica uoce dixiſſe.QVod porro fue rat:qđ lõge añ fuerat:nã porro lõge iterdũ ſignificat:qđ notiſſimũ ẽ.ALtera:poſtuerta.ſ.putaſ ceci.fatidica uoce pdixiſſe.QVic.e.poſt mo.uẽ.oia q futura erũt:ſed hoc iõ fictũ ẽ qa carmẽtis tã futura:q pterita canere ſolita ẽ.

¶ Cãdida te niueo poſuit lux proxima tẽplo
Qua fert ſublimes alta moneta gradus.
Nunc bene proſpicies latiam concordia turbã
Nunc te ſacratæ conſtituere manus
Furius antiqui populi ſuperator ethruſci
Vouerat & uoti ſoluerat ille fidem:

¶ Cãdida te ni.po lux ,p.tẽ.xvii.ca.fe.cõcordiæ tẽplũ dicatũ ẽ q a corde cõgruẽte nomẽ accepit ut autor eſt Var.Cæterũ ne fallamur cõcordia nõ unã tm̃ ædẽ ro mæ hũit ut facillie diligẽs rector iueniet:ſed plures e q bus nec đ illa nũc agiſ quã Mãli⁹ ptor uouit &.C.Atti lius duũuir cũ.M.ei⁹ collega đdicauit ut Li.tradit tertiæ đcadis li.iii.nec đ.alia quã flauiũ ſcribã legius i area uul cani ſũma iuidia nobiliũ dedicaſſe:ſed đ tẽplo illo am pliſſimo qđ Plu.i cãillo igẽs.Oui.i.vi.hui⁹ opis lib ma gnificũ uocat.Id ñ fuit i capitolio ut qbuſdã placet.ſed añ cliuũ.capitolinũ ñ lõge ab æde iunõis mõetæ atq ad Saturni tẽplũ qđ ẽ añ cliuũ capitolinũ Hæc ẽ ædes con cordiæ.uñ ut ſcri.Var.Curti⁹ equo cõcitato i,pfũdiſſimũ hiatũ ſe pcipitẽ dedit.Tu ãt lector cãdide noli exiſties ſcripſiſſe Var.apđ uoraginẽ illã Curtii fuiſſe Cõcordiæ tẽplũ đ quo nũc agimus:nã.n.uel nos ita ſẽtius uel.Var. tale aliqd mẽoriæ ,pdidit.Sed Curtiũ dicius a cõcordia uerſũ cũ equo ſe.i hiatũ illũ ,pfũdiſſimũ deieciſſe.Hoc tẽ⸗ plũ ẽ qđ Camil.uouit i ſeditiõe pop.& ſẽatus autoſ Plu.cũ popu.ãnittereſ ut alter ẽ cõſulibꝰ popularis eligereſ. Id a Cãillo cõſecratũ poſteaq a Liuia Druſilla & ara & ſimulachro ac rebus aliis exornatũ Tyberius dedicauit cũ triũphũ illyricũ ægiſſet teſte Sue.quo tpe.Ou.exulabat.Vñ illđ ẽ.Nup ut huc magni puenit fama triũphi.Au ſus ſũ tãtæ ſũeræ molis onus.Itẽ illđ.Nec dedignata ẽ abiectis illyris armis cæſareũ ſãulo uertice fere pedẽ.Fuerſt i hac æde ut Pl.ſcri.obſidiãi qttuor elephãtes quos ibi ,p miraculo dicauit Aug.Itẽ gẽma Sardõix Auguſtæ dono cornu aureo icluſa quã fuiſſe dicebãt eius ãnulli quẽ a Polyc.tyrãno i maſ điectũ piſcis culiæ dñi reddidit.Præte rea & Latõa puerpa opus Euphranoris Apollinẽ & Dianã iſantes ſuſtinẽs & liber pſ pictoris clariſſimi Niciæ athenieñſis op⁹.Itẽ alia ſũmoꝝ artificiũ opa q pcẽtes faſtidio pterim⁹:Sciẽdũ ut Liui.refert nemĩ aliqñ licuiſſe tẽ plũ dedicaſ niſi cõſuli aut ipatori.Vñ cũ flauius ſcriba ædẽ cõcordiæ i uulcãi aerea dedicaſſet ex auctoritate ſena tus latu ad populũ ẽ ne qs tẽplũ arãue i uſſu ſẽatus aut tribunoꝝ plebis ptis maioris dedicaret.Dſ ãt hoc loco cõ cordia cãdida q bẽigna ſit ac multoꝝ bonoꝝ mſ ut aiæ qles nã cãdidiores terra tulit nã qs me ſit deuictior alter. Hæc ẽ.n.q puæ res creſcũt:cũ diſcordia maxiæ dilabãſ.Agretius albũ inqt nã tm̃ ẽ:cãdidũ ſtudio:nã & corpi & aio aliquotiẽs aſſignaſ.Vñ albos capillos recte dicius & cãdidũ carmẽ.Tibullus:Pax cãdida primũ duxit aratu⸗ ros ſub iuga curua boues.Cælius i epiſtola ad Cice.Ne paꝝ ſimpliciter & candide poſuiſſe inimicitias uidearis. QVA fert ſub al mo.gra.A edẽ Iunõis mõetæ de q ſub loco dicẽus fuiſſe cõſtat i mõte capitolio.Solinus Ta ti⁹ i arce ubi nũc ædes ẽ iunõis mõetæ q ãno.v.poſtq igreſſus urbẽ fuerat a laurẽtibꝰ iterẽpt⁹ ẽ:ſeptia & xx.olĩpia de hominẽ exuit.Oui.infra Arce quoq in ſumma iunoni tẽpla monetæ ex uoto memorãt facta Camille tuo. POPuli ſu.ethruſci:Qui phaliſcos in ſuam ptãtẽ redegit & ueios obſidione domuit cuniculo effoſſo.Nota ẽ hy ſtoria Id oppidũ Plu.autore fuit thuſciæ propugnaculũ.A.Gel.ſcribit partam eam uictoriã a Camillo ea fere tẽ ¶ CANdida xvii.calẽ.fe.hoc xvi die (peſtate q ſocrates athenis capitis dãnat⁹ & carcere uenẽo necatus ẽ. ianua erit cõcordiæ feſtũ.quo die đdicatũ ẽ ei tẽplũ a Cãillo pmũ.Deide ſ lõge poſtea Ty.đ prĩo ãt ita iqt Plu. Camil p⁹ illuſtres uictorias:fuſis gallis:cũ i urbe eẽt:dictaturãq ñ đpoſuiſſet.Diſſidẽte pop.a ſẽatu: ãnitẽteq:ut alter e cõſulibꝰ popularis.Dubit⁹ pñtibꝰ rebꝰ ſẽatũ petit:& pus quã diceſ aggreſſus eẽt:ad capitoliũ cõuerſus.de os teſtaſ:ut ea dicturus ſit:q tãdẽ bñ uertẽt rep.& ſi ſeditio.ciuilis tollaſ:Tẽplũ cõcordiæ ædificatuꝝ ſe polliceſ. Cũ multæ i ſẽatu cõtẽtiões eẽnt:i hãc tãdẽ ſentẽtiã itũ ẽ:ut alter ẽ cõſulibꝰ e popu.creareſ.Dictator cũ hoc ad po pulũ renũciaret:ſtatĩ popu.cũ ſenatu recõciliatus ẽ:& Cãillũ plauſu & clamoſ domũ uſq remittũt.Poſtridie aũt cõgregati đcreta tuleſ:ut cõcordiæ quẽadmodũ Cami.uouerat i foro:& i cõciõe igẽs ,p rebꝰ bñ geſtis.Tẽplũ mo lireſ i celebritatibꝰ:qs latinas uocãt:addita una die:p qtriduũ ſolẽnitates iſtituerũt:hæc đ Camil.Tybe.ãt regreſ ſus e germãia triũphũ.quẽ diſtulerat egit:& prãdiũ popu.mille mẽſis:& cõgiariũ cricẽos nũmos uiriti dedit.De dicauit & cõcordiæ ædẽ hæc ex Trãq.fuit & aliud cõcordiæ tẽplũ antea cõſecratũ.Sed poſt Camil Liui.n.i fine noni li.pmæ decadis oñdit a flauio ſcriba.Cuius ſupra meminimus:cũ is eẽt ædilis.ædẽ Cõcordiæ in area Vul cani ſũma inuidia nobiliũ đdicaſſe.qđ iõ rettuli ne potes aut Camil.aut Tybe.in area uulcani ædẽ poſuiſſe Sed flauiũ:nã aliud tẽplũ erat nõ lõge a lacurtio:q in capitoliũ ad tẽplũ iunõi monetæ aſcẽdebat.Poeta ad cõcordiã uerba apoſtrophat.O Cãdida:o cõcordia:quẽ iõ cãdidã appellat q pura & ſcã ſit:qđ cicõiæ aues magna ex pte al bæ:ſub eius tutela ſint:& dicta ẽ ꝯcordia:ut Var.placet:qſi cõgrua corda.LVx ,pxia:dies ſeqns ipa ſacra carmẽtis. POſuit te tẽplo niueo:tẽplo marmoreo:qđ eo die tibi ꝯſecratũ ẽ.QVa alta mõeta:exceſſũ iunõis mõete tẽplũ qđ erat in ea pte capitolii i q fuerat dõus.M.Mãlii capitolini đ quo lati⁹ i.vi.li.dicẽus.FERT ſubli.gra.p hyppala gẽ.hoc ẽ uia q ſublimibus gradibꝰ ad iunonẽ mõetã itur.NVNC qſi hoc die.O CONcordia be. ,pſpi.la.tur.la tiũ popu. ad te ueniẽtẽ Nũc.hoc die.MAnus ſacra mãus põtificũ.COnſtitueſ:cõſecraneſ tibi tẽplũ.FVri⁹ ca⸗ mil.nã.M.furi⁹ camil.dicebaſ.SVpator ethruſci populi:q ueiẽtes uicit qm̃ hi ſũt in ethruria:q qdẽ.x.ãnoꝝ obſi dionẽ tuleſt.tãdẽ expugnati ſũt ueii cũiculo a rõanis effoſſo i arcẽ uſq iunõis.ueios dicius urbẽ.ueiẽtes populos VOVErat antiquũ uetus cõcordie tẽplũ.nã camilli uoto dedicatũ.ET fecerat ille fidẽ uoti:quaſi ſeruauit quod

ANT.
FAN.
Concor die feſtũ xvii.calen. feb.cõcor diæ tem⸗ pla plura romæ
Opera quæ fue runt in cõcordiæ
Quibus licebat tẽ⸗ plũ dedi care cõcor dia candi da. Albũ candidũ
Iunonis monetæ

PAV.
MAR.

uoto promiſit.CAVſa uouēdi & dedicādi tēpli fuit.QVOD uulgus:quod plebs.SECceſſerat a patribus:a ſe-natoribus.SVMptis armis:armata plebs diſſidebat a patribus:& uolebat alterū ex plebe cōſulē.ET ipſa ro.ti mebat ſuas opes ſuas uires:ſeu ſuū populū opulētū:& gallorū præda ditatū.& uictoria quoq; elatum

ANT. FAN. ¶ CAVSA ut uoueretur id tēplū dedicaretq; cā fuit plebis ſenatuſq; diſſenſio.IPSA ſuas roma timebat opes: Quia opulētia ſæpenūero diſcordiā pere cōſueuit:ſed tū demū plebs Senatui recōciliata ē cū a Cāillo audiuit decretū eē ut alter ex cōſulib⁹ popularis crearef.Cā recēs melior:Quia ſupior illa dedicatō a diſſēſiōe originē hūit hæc a uictoria & triūpho.SPArſos ger.cri.corrigit:Germāi iuſſu uictoris Tyberii crines tōdēt cū uicti a uictoribus leges accipiāt.Sūt āt flauæ Germāoꝝ comæ qs nutrir cōſueuerūt.Iuue.Cerula qs ſtupuit germāi lūina flauā Cæſariē & madido torquētē cornua cītro.INDE:Ex pda Germāoꝝ.HÆC tua cōſti.geni.& rebus & ara:

Cauſa qđ a patrib⁹ ſumptis ſeceſſerat armis
Vulgus & ipſa ſuas roma timebat opes
Cauſa recens melior ſparſos germania crines
Corrigit auſpiciis dux uenerande tuis
Inde triumphatæ libaſti munera gentis
Templaq; feciſti quæ colis ipſe deæ
Hæc tua conſtituit genitrix & rebus et ara
Sola toro magni digna reperta iouis
¶ Hæc ubi tranſierint capricorno relicto
Per iuuenis curres ſigna regentis aquā:
¶ Septimus hinc oriēs cū ſe dimiſerit undis

Qui hoc opus Tyberio iſcriptū putāt decipiūf hoc loco paꝝ diligēter ītuētes facta ædis cōcordiæ mētione Oui.p apoſtrophē.i.orōnis cōuerſionē Tyberii alloq a quo eā ædē dicatam accepimus.Sic & ī.ii.huius opis li.Auguſtū alloqf:ut tēplorū poſitor tēploꝝ ſancte reptor.Nec tñ iō dicēdū ē hoc opus Augu.poetaꝝ exulē iſcripſiſſe:Sciēdū pterea ut iqt Feſtus uiros prudētes dicer auos & pauos auias & pauias parētū noīe appellari:Sane mirari ñ debem⁹ q hic legif:Concordiæ tēplū a liuia reb⁹ & ara cōſtitutū,& ī.vi.hui⁹ opis lib.Te quoq; magnifica cōcordia dedicat æde liuia:cū Sueto.tradit hoc tēplū nō a Liuia ſed a Tyberio dedicatū:Accipimus.n.arā cū ſimulachro tātū a Liuia dedicatā exornatāq; reb⁹ ad ſacra neceſſariis cū cōſtet iterdū autore Liuio ipſas quoq; aras ſepatī dedicari.quod adeo ueꝝ ē ut Oui.īfra nō ædē dicat a Liuia ſed ī ædē cōcordiæ dedicatā.Scio eē qbus placeat Liuiā Druſilā tēplū aliud cōcordiæ dedicaſſe:ii (ut dicā qđ ſentio) mihi referre uidēf ægroꝝ ſomnia.SOLA toro magni digna repta iouis:Oui.Auguſtū ſæpenūero Iouē appellat q uiuēs ut diximus diuos honores meruit:ut Me quoq; q ſenſi fateor iouis arma tīmere.Idē & titulo pris priæ dōatus ē hūitq; nomē ioui ſimile q iuppiter dr qſi iuuās pr Hora.Hic ames dici pr atq; priceps.HÆC ubi trāſierit.Solis trāſitū ī aqriū Pli ſcribit fer.xvi.cal.Fe.euēire:cui⁹

Sol in aqrium.xvi.cal.febru. opioni aſtipulāf Porphyrio & Colūella itē autor hoc loco.Qua ī re cū nroꝝ tēpoꝝ aſtrologi uideāf a uetuſtioribus diſſētire nō ē cur moueri debeamus.Facit.n.id ut qbuſdā placet & nos diximus ſupra qdrātiū.uñ intercalaris dies cōficif lōgitudo qbus iplēdis qcqd ultra modū tēporis.adiectū ē dici nō pōt qta uarietate diuerſi aſtrologiæ ſcriptores metiāf.

Octaua ſphæra Accedit ad hoc qđ octauæ ſphære zodaicus mobilis ſupioris zodaici motu non reſpondet qui fixus atq; immobilis dicitur.Nouimus enim octauā ſphæram tribus diuerſis motibus agitari:quorū unus ab ortu ē ad occaſū.alter huic cōtrari⁹ ab occaſu ad ortū.tertius quō cœlū illđ p acceſſū ac receſſū qſi trepidās nūc oriētē nūc occidētē mō ſeptētrionē mō meridiē petit.Vñ ſūt q tpibus nris quas ſimul octauū cœlū ſphæras mobiles poſuerūt uolētes ñ aliter fieri poſſe ut octaua tripliciter moueaf.q cū ita ſint & ſupioris arietis caput iferiori miníe rñdeat tāta fit tēpoꝝ ieqlitas ut uerū eē uideaf qđ Plu.& Pli.ſcribūt ab huiuſmōi rebus mathematicorū peritiā ſupari & ſolis motus rōnē ppe iexplicabilē eē.Sane p aqriū ut Macro.ſcri.ipſa uis ſolis oſtēdit qm hymber ī terras nō caderet niſi ſolis calor ad ſupma traheret humorē:cuius refuſio pluuialis ē copia.Dr āt Ganimedes īter ſidera collocatus aqrii nomē accæpiſſe quis ſūt q eū deucalionē eē dicūt.Vñ ait Seneca in thyeſte:Cadet

Aquarius ſole in aqrio,quid Capricornus ægoceros frāgetq; tuā qſqs es urnā:ī hoc ſigno ſole cōſtituto horrēde tēpeſtates & īgētia frigora eē ſolēt ut Porphyrio autor ē.Cōſtat āt aqrius cū aq effuſiōe ſtellis.xxx.occiditq; & exorif capite prius q reliqs mēbris ut Iginius tradit Capcorno relicto:Hæc p zodaici īter ſigna hyemalia nūeraf orifq; ſcđm Por.xvi.cal.ia.qđ tps īundat dñaf ac ſæuit.Vñ hor.Capcornū aq tyrānū uocat.Conſtat āt hoc ſignū ſtellis.xxii.cuius fabulā lege apud Iginū

¶ HAec ubi.xvi.calē.feb.hoc ē.xvii.die ianuarii Relicto capricorno ſol aqriū īgredif.De aqrio dicemus ſequēti li.capricorni:effigiē Hygi.inqt ſimilē eē ægipāi:quē iuppiter qđ cū eo erat nutritus īter ſidera eē uoluit.Eſt.n.

PAV. MAR. priori pte capra:& poſteriori piſcis Vt ab ægyptiis ſacerdotibus refert.Cū typhō deorū hoſtis acerrimus illuc ueniſſet.Dii q ibi erāt timore pciti.ī uarias ſe formas mutauerūt mercurius ī ibim.Apollo ī auem:q threicla dr Diana ī merulā.Pā ī flumē ſe pcipiauit.& poſterior pars q aqs attigit ī piſcē reliq ī hircū ſe uertit.Iuppiter admirat⁹ effigie īter ſidera collocauit Spectat āt:ut idē iqt ad occaſū occidit pceps exorif erect⁹.VBI poſtq.Hæc cōcordiæ feſta.TRANſierit:qſi die ſequēti O phebe.o ſol.CVR res:currer icipies.PER ſigna iuuēis regētis aq p ſigna aqrii:de quo ī ſcđo dicem⁹.RELicto capricorno:cū iā capricorn⁹ āceſſerit.SEPtim⁹.x.cal.feb hoc eſt xxiii.die ianua.Lyra de q ſuperius diximus icipit occider:cuius totus occaſus erit Cæſari:ut oñdit Pli.pridie nonas feb.đ quo ſuo loco dicem⁹.HInc:ab hoc īgreſſu ſolis ī aqriū SEPtim⁹ oriēs:ſol ſ.CVM di.ſe un.cū occidet.

¶ CAVſa re.noua:quaſi nri tpis.MELior q fuerit illa camilli:nam illa propter diſſidentem plebem :hæc pro ſubacta germania & pace:terra:mariq; pta.ergo melior cā Tyberii.DVX uene.apoſtrophe ē ad Tyberiū.non quo eū toto ope alloquaf.eteni hæc quoniā plura deus ductu:quā cæteroꝝ Augu.uiuēs bella geſſit.GERmania corrigit cōprimit.TVis auſpiciis:tuo felici ipio.Spſos crines:hoc ē fuſas uires.CVM germani criniti ſint.& iā breuior erat populus.qa pauci admodū iā ī germāia remāſerāt.Spſi.n.erāt cæteri.Nā ut Trāql oñdit.GERmani fuere ultra Albi fluuiū:ſūmoti ēt ex germāis Sueui:& Sygābri ī galliā traducti.ET h mō cōſ ſſi ſpſi crines ga

factus eſt diminutior populus.Inde ex eo.LIBAſti:libanda dediſti.MVNera gentis triumphatæ:de qua trium
phū egiſti non munera:quæ ab hoſte acceperit:ſed q̃ ex p̄da populo dederit.Nam ut diximus Prandiū populū
mille menſis & congiarium tricenos nummos uiritim dedit. ET Feciſti tu o Tyberi. TEMpla deæ:Concor-
diæ. QVAM tu ipſe colis:quam uenerarıs:& cuius feſta celebras. NEC tēpla.CONſtituit:diſpoſuit.TVA
genitrix:Liuia druſilla:quam auguſtus matrimonio Tyberii neronis:& quidem prægnantē abduxit dilexitq; &
ꝓbauit unice:ac perſeueranter.ET rebus ad rem.ſ.diuinam facientibus:aut quia re ipſa concors cū uiro ſemper
uixerit.uoluit etiam concordiæ ædem cōſtituere.ET ARA:in qua ſacra fierent:aut ipſa conſecratione. SOLA
liuia reperta digna toro:quam matrimonio.MAGni iouis:auguſti:quē ioui comparat.Nam iam relatus in de-
os.& in triſtibus ad auguſtum inquit:Liuia ſic tecum ſociales impleat annos:Quæ niſi te nullo coniuge digna
fuit.Quæ ſi non eſſet celebs te uita deceret.Nullaq; cui poſſes eſſe maritus:erat.

Fulgebit toto iam lyra nulla polo:
Sidere ab hoc ignis uenienti nocte leonis
Qui micat in medio pectore merſus erit.
Ter quater euolui ſignantes tēpora faſtos
Nec ſementina eſt illa reperta dies
Cū mihi (ſenſit enim) lux hæc idicit᷑ inquit
Muſa:quod a faſtis non ſtata ſacra petis:
Atq; dies incerta ſacris ſic tempore certo
Seminibus iactis eſt ubi fœtus ager.

FVLgebat toto iā lyra nulla polo.X.cal.feb.ſiue ut ANT.
Columellæ placet undecimo lyra occidit ueſpi. Neq; FAN.
in.hoc tpe de occaſu eius ſigni matutino.i.coſmico lo- Lyra occi
qui poſſumus qui eſt ſecūdū quoſdā pridie idus Augu dit.x.cal.
ſti ſecūdū alios tertio idus ſiue ut aliis placet ſexto iduſ febr.
quo tpe lyræ occaſus autūnū īchoat autore Pli.Hoc ſi-
gnū ut diximus ſupra cū ſagittario i ortū fert᷑ & occi-
dit oriēte uirgine:ut Occidit hæc orit᷑ cū iā pulcherri-
ma uirgo.Eripit æmonia chirō cū tela pharetra infle
xum oſtēdens terris mirantibus arcum naſcitur æthe
rias cœli manifeſta ſub oras.Illud quoq; ſciēdū errare
nōnullos q heliacū lyre occaſum hoc loco accipiunt q
fieri ullo modo nō pōt cū eiuſdē ſigni ortus heliacus
nonis ianuariis fuerit.qs.n.neſciat ubi aliquid ſidus p
abſceſſum ſolis apparere ac proferre ſe cæperit expectandū eſſe annum ut idē occultetur ſolis acceſſu & conſpici
deſinat Varro autor eſt ſi lire occaſu coſmico uua picta inter uites cōſecretur minus nocere tēpeſtates. Lyram
a Mercurio i cyllene monte arcadiæ iuentā muſæ Orpheo tradiderūt ut ſcribit Eratoſthenes quæ in celū trāſla-
ta eſt ut diximus ſupra.Sidere ab hoc ignis inuēti nocte leōis.QVI micat in medio pectore merſus erit.ix.calē.
Februarias regia ſtella quæ ut inquit Pli.Venº appellatæ i pectore leonis mergit᷑ occaſu coſmico.occidit.n.cū Pectus
ea leonis pectus cum Aquarius in ortum fertur. NEC Sementina eſt ulla reperta dies.Sementinæ feriæ ut ait leonis oc-
Var.a ſemente appellatæ ſunt ꝗ ſationis cauſa ſuſpicerentur:quas feſtus ait inſtitutas eſſe quaſi ex eis fruges grā- cidit.ix.
deſcere poſſent.Sunt āt hæ.feriæ conceptiuæ ſicut latinæ paganalia cōpitalia:quæ quotānis a magiſtratibus uel cal.feb.
etiā incertos ut inquit Macro.Vnde ait autor hoc loco nullā ſe diē ſemītinā in faſtis repiſſe ubi ſtatiuæ quidē fe- Capricor
riæ erant certis diebus & ſtatis obſeruationis annotatæ:conceptiuæ autem nuſq̃.Nec nos lateat publicarum fe- ni effigies
riarum quattuor eſſe genera autore Macro.nam p̄ter ſtatiuas ferias conceptiuaſq; aliæ erant imperatiue quas Semētie
cōſules p̄toreſq; idicebant pro arbitrio poteſtatis aliæ nundine feriæ paganorū.Erant p̄terea ferie familiarū ꝓ- feriæ
priæ:quas diuerſe familiæ ex uſu celebritatis domeſtice obſeruabant.TEMpore certo:Peracta ſatione frumen-
ti:quæ fere extenditur uſq; ad finem brumæ quo tempore agri fæti & grauidi uidentur.Vir.Serite hordea cā-
pis uſq; ſub extremum brumæ intractabilis hymbrem.

NE re.ē.ul.di.ſe.nō iunoni diē ſementi ſacrā.CVM mi.inquit.n.quia ſenſit me quærere diem ſemētinā.HÆC
lux ſementina.Indicitur:a ſacerdotibus.ſ.uel a magiſtratibus cum ſint feriæ conceptiuæ:ut diximus.Quid.p.a. PAV.
ſ.quid requiris in faſto.li.Sacra non ſta.quæ non ſunt fixa & certa conſtitutis diebus.Et cato dicit ſacra ſta.ta.ſolē- MAR.
nia ſancta deſeruiſti.Et ut eſt di.ſa.ſementini.Incerta:quia conceptiua:Sic.c.t.fit ſacrum ſementinum.VBI poſtq̃
Ager eſt fœ.grauidus.& fœtam dicimus mulierē:uel grauidā:uel quæ peperit.Seminibus ia.poſtq̃ iacta & cōdi-
ta ſolo ſœmina tunc erūt feriæ ſementiæ:quod quidem fit uel celerius:uel ſerius pro qualitate temporis & re-
gionum.iacto ergo ſemine dies indicitur:antiqui autem deam ſeriam a ſerendo.ſegeſrā a ſegetibus appellabāt:
ut autor ē Ply.quarum ſimulacra erant in foro.IAM nulla ly.fulge.to.po.quaſi non omnis lyrā fulgebit in cœ-
lo.Nam cum pluribus ex ſtellis conſtet:non omnes:eius ſtellæ.uidebuntur.aliquæ enim coſmicæ occidere inci-
pient.Sed de omnium occaſu agetur in ſecundo.SIDEre:Nono calen.febru.occidet.poetæ: Sed ex ratione cæ-
ſaris.viii.ſtella regia ut ply.ut inquit appellata Tuberon:in pectore leonis matutino.Verum per eam partem le-
onis occidentem : eiuſdem partis aquarii qui leoni eſt oppoſitus:occaſus demonſtratur.Leonem inter ſidera cō-
ſtitutum Hyginius inquit ab ioue:quod omniū ferarum princeps exiſtimatur.Alii ꝗ herculis fuerit prima con-
certatio.& quod eum inermis occiderit.Callymacus inquit crimen fuiſſe Beronices Ptolemei coniugis quē Ca-
non mathematicus īter ſidera collocatum uideri dixit ſeptem ſtellas oſtendens quas crimen eſſe fingeret.Leo
ad occaſum ſpectat.ſupra corpus hydræ a capite:qua cācer īſtat uſq; ad mediā eius partē cōſtitutus:medius æſti-
uo circulo diuiditur:ut ſub ipſo orbe priores pedes habeat collocatos occidens a capite:& exuriens:hæc ex hi-
gino:Sidere ab hoc:q̃ſi poſt occaſum huius ptis lyræ.NOcte ue.nocte inſequenti.IGNis ignita & lucida ſtella re-
gia.QVI mi.lucet.IN ME.pe.leo.erit mer.iā occiderit.ſic media pte occiderit leo.& media pte erit ortus aqua-
rius & uterq; coſmice.TER qua.euoluerat poeta faſtorū li.nec inuenire potuit diem ſementinam.ſed admoni-
tus ē ſtatus nō eē ferias:Quapp illud erit aīaduertēdum feriaꝝ publicaꝝ gn̄a eſſe q̃ttuor:aut.n.ſtatiuæ ſunt aut
cōceptiuæ:aut ipatiuæ aut nūdiæ.Statiuæ ſūt uniuerſi populi cōes:certis & cōſtitutis diebº:ac mēſibus.& i faſtis
ſtatis obſeruatiōibus ānotate i quibus p̄cipue ſeruāt᷑ anagonalia:carmētalia lupcalia.CONceptiuæ ſūt:quæ quot

ãnis a magiſtratibus:uel ſacerdotibus cõcipiũtur:in dies uel certos:uel ẽt incertos: ut ſunt latinæ ſemẽtinæ pa-
ganalia:cõpitalia.Impatiuæ ſunt:q̃s cõſules:uel p̃tores pro arbitrio ptãs indicũt.Nundinæ ſunt paganorum.Itẽ
q̃ ruſticorũ quibus cõueniũt negociis ꝓpriis uel mercibus ꝓuiſuri.Sunt præterea feriæ familiarium propriæ:
ut claudiæ familiæ:uel æmiliæ ſeu iuliæ:ſiue corneliæ.Et ſi q̃s ferias ꝓprias quæq́ familia:ex uſu domeſticæ cele
britatis obſeruat:& reliqua hæc Theodo. EVOLui:euoluendo legi. Ter qua pluries. FASTos faſto.li.anna
les. SIgna tẽ.in quibus ſignata:& deſcripta ſunt tempora & omnia quæ quibuſq́ temporibus fiant.

State coronati plenum ad præſæpe iuuenci
Cum tepido ueſtrum uere redibit opus:
Ruſticus emeritum palo ſuſpendit aratrum
Omne reformidat frigore uulnus humus
Villice da requiem terræ ſemente peracta
Da requiem terram qui coluere uiris:
Pagus agat feſtum pagum luſtrate coloni
Et date paganis annua liba focis:
Placentur matres frugum telluſq́ cereſq́
Farre ſuo grauidæ uiſceribuſq́ ſuis
Officium commune ceres & terra tuentur
Hæc præbet cauſam frugibus illa locum
Conſortes operũ p quas correpta uetuſtas
Quernaq́ glans uicta eſt utiliore cibo:
Frugibus immenſis auidos ſatiate colonos
Vt capiant cultus præmia digna ſui:

¶STATe coronati plenũ ad p̃ſæpe iuuẽci:Sit præ
ANT. FAN. miu; laboris iuuenco qui a iuuando nomen accæpit.
Plenũ:præſæpe ociu; & corona.Vere redibit opus.
Vir.Depræſſo incipiat iam tum mihi taurus aratro
ingemere.Item Vere fabis ſatio.Emeritum pallo ſu-
Emeritũ ſpendit aratrum:Sumptum a militibus qui emeriti
aratrum dicuntur cum uacationem habent militiæ:Merere.n.
Sementis eſt militare:ut aere merẽt paruo.Villice da requiẽ ter
ræ ſemente pacta.Semẽtis eſt ſatio ut hoc loco ſed nõ
nunq̃ ſemen ſignificat licet contra ſenſerit uir qui-
dam noſtra ætate doctiſſimus qui miratur diuũ Hie-
ro.ſementem pro ſemine poſuiſſe atq́ ſicut meſſis
modo ſignificat meſſionem modo ſegetem iam ma-
turam ita ſementis mõ pro ſtatione modo pro ſemi-
ne accipit:ut incipe & ad medias ſementẽ extẽde prui
nas.Ouidi.infra:Vos date maturos teneris ſemen-
tibus actus.A.Gel ea caſtita in ſementes forte conceſ
ſerat tempeſtiuiores.Plyni.Cauendum ne id oriente
ſole faciant enim ſementem naſcere.PAGus a.ſe.Ru
ſtici qui uicum paganum habitant a cõtinente figura-
teq́ continetur accipimus.VISCeribuſq́ ſuis:Quia
ut diximus hoc ſacri genere gaudet ceres:ut prima ce
res auidæ gauiſa e ſanguine porcæ.Et accipiat graui-
Ceres a creando dicta dæ cur ſuis exta ceres.Eſt autem cereri & terre communẽ officium ferendarum frugum.unde Cereri a crean-
do nomen inditum putant & terram opem dictam uolunt q̃ eius ope humanæ uitæ alimenta quærantur.Ceres
eſt quæ ſemina terræ ſuppeditat:Terra quæ fouet.Sed de his alibi latius.
PAV. MARS. ¶STATE co.Poſt peractam ſementem erit per hyemen a labore ruſtico uacandum:danda eſt tam bobus:q̃
colonis quies nec terra proſcindenda:noxia enim eſt hyberna glacies ꝓſciſſe nuper terræ ergo per hyemẽ erit
quieſcendum.OIVVen.co.per tranſlantionem a militibus qui poſt exactos labores coronantur.STATe ad
ple.præ.iam ſtantes mandite & requieſcite.Iuuencus:ut Var.inquit dicitur q̃ iam iuuare ad laborem poſſit.Ve
ſtrum.o.uidetur labor.Redibit cum te.ue.uerno tempore erit ad arua proſcindenda redeundum.& aliqui præ-
cipiunt in locis tepidioribus a brũa proſcindi oportere arua.Vir.uero inquit Vere nouo gelidus canis cum mõ
tibus humor Liquitur:& zephiro putis ſe gleba reſoluit.Depræſſo incipiet iam tũc mihi taurus aratro Ingeme
re:& ſulco attritus ſplendeſcere uomer.RVSticus ſuſpen.pa.alte ad palum ligat.ARatum eme.perſtat in trãſ
latione a militibus:qui cum emeriti ſunt:uacationem habent.HVMus:terra.REFormidat omne uul.fri.ti-
met oẽm p hyperna frigora ꝓſciſſionẽ.VILlice:tu q̃ præes pago & turæ totius rei ruſticæ.DA requi.ter.pacta
ſe.noli terrã proſcindere poſt ſemetẽ.DA requiem ui qui colue.ter ſine etiam colonos requieſcere.PAgus agat
feſtum:qui in pago ſunt celebrem ſementinas ferias:& feſta paganalia.Pagus αϖὀτησ ϖητησ quod eſt fons.
Nam plerũq́ pagi:hoc eſt uillæ apud fontes erigebantur.O COloni:qui pagum icolitis.LVStrate pagum:cir-
cuite ſolẽni pompa in ſemẽtinis & paganalibus feſtis: ET Date annua liba:ſacrificare quot annis.FOCis paga
nis:aris deorum qui rura tuentur.De libo ſuperius dictum eſt:PLAcentur:in ſementinis & paganalibus feſtis
ſacrificandũ eſt terre:cereriq́ frugum parentibus & farre & porca prægnanti:Tellus & ce.matres fru.q̃ ſunt cã
oium frugũ exhibẽdarũ:immo & ſine his nulla agricolatio eſſet.Placet farre ſuo quod ipſæ tradũt.ET VIſce.
ſuis gra porcæ p̃gnãtis.& porcã cereri ĩmolari diximus fruges a fruẽdo dictæ.Volũt aliqui eãdẽ eẽ cererẽ:& tellu
rem.Diodo.li iiii.Ab antiquis inquit ſcriptoribus:& poetis tradiẽ:cererẽ fuiſſe terram matrẽ appellatã eadem &
Orphei tradũt poemata:& ĩ cerimõiis ĩtroducũtur.de q̃bus nequaq̃ fas eſt inſcios loqui.Et in.i.li.terrã inq̃t tãq̃
uas aliqd̃ eoꝝ q̃ fierẽt putãtes mr̃e; appellarũt a græ.ſimiliter:τημητησ.mutato deĩde paululũ uerbo Δημητ-
ηρ ẽ cognomĩata.Antiq̃tus.n.terra mr̃ ẽ appellata.poeta nõ dicit eãdẽ eẽ:ſed idẽ offĩm abas tueri.Ceres & ter-
tuã.cõ.offi.cuſtodiũt & ꝓtegũt ſimul agricolationẽ.Ceres.n.facit ſemĩa tell⁹ recipit:hæc alit illa curat excutitq́
matura.Hæc ceres.ſ.Præbet cãm fru.nã ipa ẽ artifex:& illa officia:ĩ q̃ fit artificiũ.Illa tellus.ſ.Præbet lo.nã ẽ uas
eoꝝ q̃ fiũt:& ĩ ea gn̄erãt.Cõſor.nũc orone ad ipas frugũ duas uertit cererẽ & tellurẽ:ut & agricolas fructib⁹ exa
turẽt:& ſemẽtẽ ita augeãt ut ĩ herbis a niuib⁹ ñ aduraẽ ſeges & q̃ expoſcũt Sẽina cœli tẽpiẽ p̃ſtẽt tueãẽ a noxiis
cætera q̃ faciũt adhibeãt:deſcẽditq́ uſq́ ad.xxiii.uerſũ.O Cõ.o.o.ceres:o tell⁹:quæ ĩ agris eãdẽ ꝑgeritis ſortẽ.Per
quas ue.ẽ cor.q̃ſi q̃ rudẽ uetuſtatẽ & ſilueſtrẽ cultũ ad ciuilẽ uſu; redegiſtis.Et quer.g q̃ prius hoies ueſcebanẽ.Eſt
ui.u.ci.ceſſit uicta frumẽto a uobis exhibito q̃ ſuauior & utilior fuit cibus.Sacia co.a.explete auiditatẽ colono
rũ.Immẽ fru.ingenti fructuum copia.VT ca.recipiã.Præ.di.ſui cul.præmia cõueniẽtia ſuo labori in rẽ ruſticam.

ANT. FAN.

¶PER.PEtuos auctus.Iuge incremētū donec ad maturitatē pueniāt:ut ad mea perpetuū deducite tēpora carmē.Cū ſerius cælum uentis apite ſerenis.Sementis tēpore uirile ē & agricolæ optāda ſerenitas:ut Nudus ara ſere nudus.Graues cultis:quæ ſemina eruūt:ut Anſeres agreſtes grueſq;.Vir.Nec tñ hæc cū ſint hominūq; boūq; labores uerſando terram expti nihil improbus anſer ſtrynoniæq; grues & amaris intyba fibris officiunt.SCAbræ rubiginis:Vicii quo culmi peunt.Vnde numa inſtituit rubigalia ut ſuo loco dicemus.ET Careant lolii oculos uiciātibus agri:Loliū frugibus quidē noxiū eſt:ut interq; nitentia culta infœlix loliū & ſteriles dominant̃ auenæ.Sed mixtū frumēto & oculis nocet.& ſomnū inducit:qđ cū Pii ſecūdi ſummi pōtificis copiæ te duce atq; iperatore Fanū fortunæ meā patriā obſiderēt primi oīum multis admirātibus explicarūt eminētiſſimi uiri atq; oīum bonarū artiū.cultores Marius Bartholellus philoſophus ac medicus illuſtris & Vgolin⁹ Palatinus Fanēſis nobilitatis ſplēdor & decus.Erat.n.cernere in oībus cōpitis per ſtrata uiaꝝ in foro reꝝ uenaliū in officinis plæbeios homines ubi eos ſomnus oppreſſerat dormiētes cū ediſſent panē lolio uiciatum.Nec ſterilis culto ſurgat auena ſolo:Vel q; agrū ſterilē reddat uel qđ magis placet qa i thracia(teſte Seruio) auenæ fructuoſæ ſunt:quibus(Agretio autore in orthographia)ab occupandi auiditate nomen inditum eſt.Secundum ergo ſitum italiæ dicit ſterilis.Paſſuraq; farra bis ignem pati.Audio quoſdā nunc locū male interpretari dicentes.Farra bis ignem pati quod & ui ſolis i agro torreāt̃:& igne poſtea dū coqtur panis.Quis.n.ñ uideat oē frumēti gñs uñ cōficit̃ pāis ea rōne bis ignē pati:atq; autor hic de farr̃ frumēti ſpē ñ đ oī frumēto loqt̃ cū & triticū añ far noīet & deīde ſubiūgat:hordeaq; igēti fœnor̃ reddat ager.Dicēdū igit̃ far bis ignē pati ex iſtitutiōe Nūæ.is.n.ut Pli.ſcri.& iſtituit far torreri q; toſtū cibo eēt ſalubri⁹ & fornacalia celebrari farris torrēdi ferias pſuaſiq; ñ eē far purū ad rē dīnā niſi toſtū.Ergo ñ ſolū far qđ adolebat̃ i ſacris bis ignē patiebat̃ ſed & quo maiores utebāt̃ i cibo cū uel panis uel aliud cibi gñs ē farre ñ niſi eo prius toſto cōficeret̃.Hero.autorē Scythas aratores q ſupra halizōes icolūt non ad panē cōficiēdū ſerere triticū ſed ad torrēdū.Ingēti fœnore:Id qđ terræ ꝓpriū eſt ut multo plus reddat q̄ accæpit uñ iuſtiſſima dr̃.SARcula ceſſabāt uerſiq; i pila ligōes:Subiiciūtur hæc i laudē domus Auguſtæ p quā pax toti orbi parta ē.Sūt āt Ligo & Sarculū inſtrumēta ruſtica quoꝝ hoc a ſerēdo ſiue ſarciendo nomē accæpit ut autor eſt Varro:illud a legēdo:eo qđ propter ipſius latitudinē terra facilius legitur.

Lolium

Farra bis ignem pati

Ligo
Sarculū

Vos date perpetuos teneris ſemētibus auctuſ
Nec noua per gelidas herba ſit uſta niues
Cum ſerimus:celum uentis apeṛite ſerenis
Cū latet æthereā ſpargite ſemen aqua;
Neue graues cultis cerealia dona cauete
Agmine læſuro depopulentur aues;
Vos quoq; ſubiectis formicæ pcite granis
Poſt meſſem prædæ copia maior erit;
Interea creſcat ſcabræ rubiginis expers
Nec uitio cæli palleat ulla ſeges;
Et neq; deficiat macie neq; pinguior æquo
Diuitiis pereat luxurioſa ſuis;
Et careāt loliis oculos uiciātibus agri
Nec ſterilis culto ſurgat auena ſolo;
Triticeos fœtus paſſuraq; farra bis ignē
Ordeaq; ingenti fœnore reddat ager;
Hæc ego ꝓ uobis hæc uos optate coloni
Efficiatq; ratas utraq; diua preces;
Bella diu tenere uiros et erat aptior enſis
Vomere:cedebat taurus arator equo;
Sarcula ceſſabāt uerſiq; in pila ligones
Factaq; de raſtri pondere caſſis erat;

PAV. MAR.

¶VOS date uos deæ p au.cōtinuatū icremētū uſq; ad maturitatē.TENeris ſeme.dū i teneris herbis ſūt ſemia.NE her.no.tenella:aut nup nata.SIT:uſta PER.ge.ni.ne nimio rigor̃ niuiū aut pruīæ purat̃:pruia.n.a purēdo dcā q; ſata purat nixi.αυιφω:qđ ē mīgo.Cū ſerim⁹.tpe ſemītis.Apite cœlū:pelite nubes q̄ cœlum uobis claudunt.VEntis ſe.ſerenitatē iducētib⁹:ut ſūt ſeptētriōales.CVM la.ſe.poſteaq̄ latū ē & ſemē latet itra terrā.SPArgite aq̄ æthe.pluuia:& hoc añq̄ emergāt.nā i ianua ſi cadāt pluuies & gelicidia creſcēt frumēta i ſpicā.SI Is feb.aut in martio creſcēti ſtipulas nō i ſpicas.NEue & caue.cauta curā adhibeatis aut cauete uos agricolæ.NE aues gra.cultis.moleſtæ & iſeſte ſatis ipis.DEPopulāt̃:diripiāt.DOna cærealia ipa ſemia.AGmie læſu turba agrū pdatura Ergo depellite auiū agmia agꝝ populātia.VOS quoq; apoſtrophe ad formicas ut nolit ſemia ſolo iniecta depopulare expectēt meſſē:nā ex ea maior eis pda ſuggeret̃.VOS quoq;:o.Formicæ pcite ſubiectis grāis:nolite attinger̃ grana:q̄ ſolo credita & ſubiecta ſt̃.nā tēſus eēt illa uobis pda.MAior copia pdæ:maior abūdātia depdādi frumēti.Erit p⁹ meſſē:q̄ſi p⁹ excuſſū e paleis frumētū maior erit tūc cumulos pat⁹.INTerea:creſcāt:ſegeres ſine ulla rubigīe:nec ulla itēperie cœli cōtrahāt uitiū.CReſcat ſeges:creſcāt ad maturitatē fruges.SEges.n.ē:ut Var.đ re ruſtica iqt qđ aratū & ſatū.EXps ſca.rubi.q̄ſi ſine ulla aſpæ rubigīs leſiōe.Prouenit.n.rubigo ex calor̃ ſolis:cum adurit madefactos aqs:culmos.uñ iferi⁹ i.iiii.li.Nec uēti tm̄ cereri nocuere:nec hymbres.Nec ſi marmoreo pallet aduſta gelu.Quantū ſi culmos titā icalficitudo.Tūc loc⁹ ē iræ diua tremēda tuæ.ppea nūa.xi.āno regni ſui:feſta rubigalia iſtituit.deqbus agemus i.iiii.li.NEC ulla ſeges paleat:palloꝝ cōtrahat.VITio cœli:aeris intēpe:uel pruinis:uel nimiis caloribus qbus interdū ſolēt qdē uremiculi gigni & in radicibus ergo nō palleat ante maturitatē:nā pallor tēpeſtiuis fruſtrat̃ miſeros colonos.ET neq;.ñ ſit ſterilis ſeges neq; nimiū pīguis:cui⁹ qdē luxurii eſſet repримēda more Vir.Quid ne grauidis procūbat culmus ariſtis:luxuriam ſegetū tenera depaſcit in herba & Ply.luxuria inquit ſegetum caſtigat̃ dēte pecoris in herba duntaxat:& depaſtæ quidem ſepius nullam in ſpica.iniuriam ſentiunt.ET neq; deficiat:ipſa ſeges.MACie:& tenuitate:& ſterilitate.NEq; pinguior æquo:pluſq̄ ſatis ſit.LVXVrioſa.ſeges nimium pinguis PARcat ſuis diuitiis:ſuæ nimiæ pinguedini.

ET Careant:nõ naſcatur in agro loliũ:nõ auena quoniá hæ ſunt pnicioſæ peſtes ſegeti:lolium infœlix appellat Vir.& ideo uolunt infelix dictum:quod ex tritico & hordeo per negligentiá fiat & deſinat eſſe triticum quod felix eſt.Et auená primũ oíum fruméti uitiũ eſſe Ply.inquit:& auenas maro ſteriles dixit.extenuát.n.terrá & in fecundiorem reddũt.ET agri careant loliis:ſint ſine lolio:quod noxium eſt.VITIantibus oculos:hebetantibus uiſum:& caput aggrauat:& nimium ſoporem inducit:& uiſum hebetat.immixtum frumento Iolium.Nec auena ſterilis:ab effectu:cum faciat ſterilem agrum.SVRgat ſolo culto:in agro ex culto.Triticeos proueniat ex agris magna tritici farris & hordei abundantia.hæc agricolæ pro uobis p̃catus ſum.& idẽ facere uos debetis:& quod p̃camur cereris & telluris munere ſortiatur affectum.Ager reddat fœtus triticeos:triticum ipſum.ET farra paſſura bis ignẽ:quæ bis torrent̃.Primum quæ relatũ erit in horrea.deinde in ſacris:ſiue in cibis.Numa inſtituit deos fruge colore:& mola falſa ſupplicare:atq; ut autor eſt.EMina far torrere quoniá toſtum ſalubrius eſſet.Id uno mõ cõſecutũ:ſtatuendo nõ eſſe purum.ad rem diuiná:niſi toſtum:Is & fornacalia inſtituit farris torrendi ferias & reliqua.ET Hordea:etiam reddat ager.INGenti fœnore: quaſi multo labore copia q̃ accepit.HÆC ego p nobis:opto hæc omnia pro noſtra utilitate o. COLoNi agricolæ. HÆC uos optate:præcibus a diis poſcite. ET Vtraq; diua:ceres & tellus.EFFIciat p̃ces ratas:firmas putat ad effectũ.quicquid nos & uos ſimul p̃camur. BElLa cũ diu & reſpu.& oẽ imperium bello ciuili p̃meret̃:nulla hẽbat̃ rõ rei ruſticæ:cuius inſtruméta in arma bellica uertebant̃.Sed deo⁊ & auguſtæ domus munere:bella q̃dẽ extincta:atq; orbi pax reddite toti.ET cultus fruges undiq; p̃bet ager.Bella diu tenuere uiros diu fuere uiri ĩ armis:p̃ferti ciuilibus occupati.Enſis erat aptior uomere accõmodatior erat enſis ad bella:q̃ eſſet uomer quo terra aratur:aut cætera ĩſtrumenta ruſtica: immo & uomer uertebat̃ in enſem:ut de falcibus dixit maro.Et curuæ rigidũ falces conflantur in enſe.Taurus arator terræ pſciſſor.CEDEbat equo.bellatori.CESſabant ſarcula:ab opẽ ruſtico ſarculum a ſarriendo crates eſt illa detentata:quæ ſubtrahit̃ ſatis.Hora.gaudẽtem patrio findere ſarculo agros & LIGones:quibus terra effoditur. VERſi:ſunt mutati in PILA:tella romana:& CASſis:galea.ERAT facta:fabricata.DE Pondere raſtri de raſtro ferreo põderoſo hoc inquit omnia inſtrumenta ruſtica in arma:& in pniciem hominum uertebantur.

Grata diis domuiq; tuæ religata cathenis
Iampridẽ ueſtro ſub pede bella iacent:
Sub iuga bos ueniat:ſub terras ſemen aratas
Pax cererem nutrit.pacis alumna ceres:
¶ Atquæ uenturas præcedit ſexta calendas
Hæc ſunt lædæis templa dicata deis:

ANT. FAN. ¶RELIgata catenis Iáp̃ridẽ ueſtro ſub pede bella iacent:Vir.Furor impius itus ſæua ſedẽs ſuper arma & centum uinctus aenis poſt tergum modis. Quo in loco notandũ eſt poetá furoris uincula ideo ænea dixiſſe ut perpetuá pacẽ futurá oſtẽderet:quoniam eris materia non ſicut ferrum rubigine conſumit̃.AT Quæ uenturas p̃cedit ſexta calendas.Hac ſunt lædeis templa dicata deis.VI:calendas februarias dicata ẽ ædes Caſtori & polluci Lædæ filiis ad lacũ iuturnæ quẽ quidam fuiſſe prope aquam Virgineam putãt quibus parum fidei adhibemus.Dicauit id templum Tyberius ſuo fratriſq; nomine ũt Sueto.ſcribit. Sed iampridem ante amiſſam a Romanis duti lenas faciemq; ſeruantes tanq̃ redeuntium ex p̃lio ſpecie pugilum ut inquit Dionyſius in foro romano uictoriam nunciarint.Supra caſtrorum ædem Tyberio principe coruus ĩ ſutrinam oppoſitam deuolauit qui mature ſermoni aſſuefactus omnibus matutinis euolans in roſtra Tyberium & deinde Germanicum ac Druſum cæſares & mox tranſeuntem Romanum populum ſalutabat.Conſtat in eodem templo dicatum fuiſſe cyllarum autore Papinio:ut Et pauet aſpiciens ledæus ab æde propinqua cyllarus. Dicuntur ſane Caſtor & Pollux fuiſſe fratres maxima iuncti concordia ac dum uiuerent mare a Piratis infeſtatum pacauiſſe.Vnde poſtea in cœlum tranſlati ſolebar a nautis intempeſtate periclitantibus inuocari.Sed de his alias.

Feſtum caſtoris & pollucis.vi.calendas februarias

libertatem.A.Poſtumius dictator qui nihil ut inquit Liuius nec diuinæ nec humane opis prætermittens ad lacum regillum aduerſus latinos proſpere propugnauit eiſdem diis quibus ueluti commilitonibus uſus creditur ædẽ uouerat q̃ poſtea eius filius duumuir ad ipſum creatus idibus Quintilibus dedicauit.Lege hiſtoriam apud Liuium & Dionyſium ac Valerium Maximum de miraculis Hoc templum legimus in uita Coriolani ad forum ac prope fontem fuiſſe:quod caſtor & pollux ſtatim poſt pugnam ſudantibus equis ac bellicas in.

PAV. MAR. ¶GRATA diis & domui tuæ:o germanice gratia ẽ habenda deis:& auguſtæ domui:hoc eſt diuo auguſto & tyberio:& tibi quoniam.IAMpridem:longe ante ab actiaca.ſcilicet uictoria.BELLA religata catenis a Virgilio accepit centum uinctus aenis poſt tergum nodis:quaſi.d.bella iam ſedata.IACEnt ſub noſtro pede:quia ſubegiſtis & peſſum dediſtis hoſtes:& rebelles oís bellũ inferentes.VENiat bos ſub iuga:ligentur iam ad iugum boues:& aratum redeant.SEMen ueniat ſub terras aratas.fiat ſementis ſerantur arua.PAX Nutrit cererem:rem ruſticam:& RES alũna pacis:nam & ipſa pace nutritur.ATQuæ:ſexto:cal.feb.feſtum eſt caſtoris & pollucis:quo die eſt illis ædes conſecrata apud fontem iuturnæ:a Tyberio ſuo fratriſq; nomine.ut Sueto.meminit:uerum & longe ante fuerat illic ædes:q̃ bello latino nouerat aulus poſtumius dictator in ipſo conflictu in quo erit paululum immorandum: Nam cum primus omnium noſtri ſæculi:compereri ego quo in loco eſſet aqua iuturna: collatis ſimul ſcriptorum ueterũ monumẽtis:& ipſa rerum experientia non cõueniet equitati:me mea laude defraudare,Dionyſius.n.cũ ſcribat cõflictũ ad lacũ regillũ & uiſos duos iuuenes ad fonte; eo die apud ueſtam:nõ appellat eá aquá iuturná.Sic enim inquit.In hac pugna dicitur Poſthumio dictatori:& qui cũ eo in acie erãt:eqtibus apparuiſſe duos forma & magnitudine longe ſuperiores uiris: quos noſtra natura nutrit. Pubeſcereq; incipientes:Ducentes equitatum romanum:& qui obuiam latinorum irent ferientes haſtis:propellenteſq; & cohortãtes ſocios:Poſtq; fugá latinorũ:captionẽq; caſtrorũ ſuorũ:inclinãte iá die in ueſperũ uiſi eſſe in romano foro eodẽ habitu adoleſcentes dicunt̃ duo bellicas induti lenas pceriq; & pulcherrimi:& eádẽ hñtes ætatẽ faciẽq;

ſeruātes tanq̃ redeuntiū ex ꝑlio ſpecie pugilū:equoſq; madidos ſudore adducētes deſcēdēteq; aiunt utrq; equos abluere ad ſcaturiginē:q̃ manat iuxta tēplū ueſtæ:lacū faciēs ꝓfundū:paruū multis circūſtātibus: & ſi qd eēt ab exercitu noui dicere poſtulātibus narraſſe eos pugnā ut fuerat:& qđ uiciſſet romāi nūciaſſe.Diſcēdēteſq; deide dicūt eos ex foro a nemine uiſos āplius q̄q̄ multā eoꝝ īquiſitionē relicto ī urbe duce faciēte poſtq̄ āt die poſtero acceperūt a dictatore epiſtolas:hii q reipu.pſidebāt & cū cæteris q̄ geſta erāt ī ꝑlio.De apparitiōe ēt numinū acceperat:exiſtimātes utraq; eē eorūdē nr̄a:aut uerifimile ē caſtoris & pollucis ſimulachra ea eē crediderūt.Hui⁹ aūt īopinatæ admirabiliſq; apparitiōis cū ſigna adhuc romæ multa:tū uero ē ædes pollucis & caſtoris:q̄ ſup foro extruxit ciuitas:ubi diuiſa ſūt ſimulachra:& iuxta eā fons deoꝝ hoꝝ uocataq;:& ſacra:& hucuſq; exiſtimata. Sacrificiaq; ſūptuoſa:q̄ quot ānis populis pficit:idibus qntilibus:quo die ꝓſpere adminiſtrarūt hoc bellū.Sup iſta uero oīa:eaq; poſt ſacrificiū dicit̃ pōpa hn̄tiū equo de publico:q tributi:curiātiq; ornati.cateruatiq; eqs uecti incedūt oēs:ut ex pugna uenīetes.Coronati oliuaꝝ ramis:purpureiſq; punicei ſub tegminis togis:q̄s trabeas uocāt circū uelati.a tēplo quodā extra urbē mr̄is īcipiētes:ꝑuadēteſq; urbē reliquā p foꝝ:ædēq; caſtoris & pollucis ꝑtereūtes.Viroꝝ milia aliqn̄.v.ferētiū quæcūq; ī ꝑliis acceperint a ducibus ꝑmia fortitudinis:Hæc ē Diony.q tn̄ iuturnæ fontē ī his noīat Liuius cū de illo cōflictu agit.Ibi inqt nihil:nec diuinæ:nec humanæ opis dictator ꝑtermittēs:ædē caſtori nouiſſe ferṫ.ac ꝓnūciaſſe militi ꝑmia:Valerius uero ubi de miraculis agit:ſic inquit cū apđ lacū Regillū Aulus poſtumius dictator:& tuſculanoꝝ dux mālius octauius magnis uiribus īter ſe cōcurrerēt ac neutra acies aliquādiu pedē referret caſtor:ac pollux romanoꝝ partium pro pugnatores uiſi hoſtiles copias penitus fuderunt.Addit quoq; Valerius aliud exēplū.Itē bello macedonico.p. Vatinius reatinæ præfecturæ uir noctu urbē petens:exiſtimauit duos iuuenes excellentis formæ albis equis dētes obuios ſibi factos nūciare:die q ꝑterierat:pſam regē a Paulo captū.Quod cū ſenatui indicaſſet:tāq̃ maieſtatis reus & āplitudinis uano ſermone cōtēptor:in carcerem coniectus.Poſtq̃ pauli litteris illo die pſam captū apparuit & cuſtodia liberatus:& inſuper agro ac uocatiōe dignatus ē.Et ſubdit Caſtorē uero:& pollucē ēt:illo tēpore:ꝓ īperio po.ro.excubuiſſe cognitū eſt:quo apud lacū iuturnæ:ſuum equorūq; ſudorē abluiſſe uiſi ſunt.iunctaq; fonti ædes eoꝝ:nullius hoīum manu reſerata patuit.Ex his igitur patet neq; Dio.neq; Liuiū aquā iuturnæ nominare.ſed ego cōferēs eaq; adduxi id quod apte nūc uidet̃ aiaduerti de eodē loco & aqua loqui Valerium & Diony.nā uterq; de fonte loqtur ī quo caſtor:& pollux abluere ſudorē equū uiſi ſunt.Cūq; Valerius lacū iuturnæ dicat:eū eſſe cōſtat:qui erat apud ueſtæ tēplū:qđ quidē tēplū īter pallantiū & capitolium cōprehēſis iā utriſq; collibus unis mœnibus & ſtante in medio eorū foro Numa extruxit:ut idē Dionyſius teſtatur.Erat ergo in foro & ipſa aqua iuturnæ:quæ nūc paulo illinc remotior cernitur:a poſteris quoquo mō tranſuerſa.Eſt.n.apud templum diui georgii turris ſemiruta ſub qua eſt ipſe fons:& aquæ quidem ſalubres.Quod ego experiri uolui quo certior fierem an ea eſſet aqua iuturnæ.Præſertim cū Var.diceret nympha iuturna:quæ iuuaret.Itaq; multi egroti:ꝑp id nomen.hinc aquam petere ſolent.duxi igitur illuc ad abluendum quinquies diſcipulum ſcabidumq; protinuſq; ab omni ſcabie liberatus eſt. Hic forte nimium immoratus ſum:ſed referre uolui hiſtoriam:& rei ueritatem apire.inquit ergo poeta.AT ſextam:dies.ſ.Quæ procedit calendas uenturas:hoc eſt calendas februarias:& ſignificat.xxvii.diem ianuarii.Hac.ſ.Templa ſunt dicata:conſecrata.DIES lædeis:caſtori & polluci Lædæ filius.

Fratribus illa dies fratres de gente deorum
Circa iuturnæ compoſuere lacus:
¶Ipſum nos carmē deduxit pacis ad aram
Hæc erit a menſis fine ſecunda dies
Frōdibus actiacis comptos redimita capillos
Pax ades:& toto mitis in orbe mane:
Dum deſunt hoſtes deſit quoq; cauſa triūphi

ANT. FAN.

¶FRATRIbus illa dies fratres de gēte deoꝝ Circa iuturnæ cōpoſuere lacus:Ordo eſt:illa qdē dies dicata eſt fratribus Caſtori & polluci:ſed fratres de gente deoꝝ Tyberi⁹ uidelicet & druſus tēpla cōpoſuerūt circa lacus iuturnæ.quod ideo dicit qa Tyberius ut diximus eā ædē dicauit ſuo fratris noīe.Iuturnæ lacum fuiſſe exiſtimamus ad eū fontē cuius Plutar. meminit ī Coriolano q̄uis qdā aliter ſentiāt.Vide ſupra ubi explicauimus illud carmē:Te quoq; lux eadē turni ſoror æde recæpit.Ipſum uos carmen pacis deduxit ad arā:Colebat̃ pax a maioribus nr̄is ut fides uirtus cōcordia ſed prīcipatu Auguſti ac Tyberii nullā inuenio pacis ædē fuiſſe m ī urbe memoratu dignā:tm̄ uel ædiculā fuiſſe arbitror.Poſtea uero Diuus Veſpaſianus huic deæ tēplū illud magnificentiſſimū dedit quo ut inqt Ioſephus oīa collata ſunt quorū uiſendorū ſtudio antea per totū orbē hoīes uagabant̃.Eius ego ruinas īgētē cū eſſem Romæ in ſua ſacra uolui cōtēplari.uñ auelli nō poterā quāuis grauiſſimis negociis īpeditus cū expleri mētē negrē exardeſcerēq; tuēdo tātū licuiſſe fortunæ ut tantæ rei nobis ſpectaculū ſubtraxiſſe.FROndibus actiacis:Frōdibus oleæ ob pacē partā ex actiaca uictoria.qđ dictū ē ī auguſti laudē cæſareæq; familiæ.cui autor placere ſtudet.Nouimus.n.Actiū Epiri ꝓmōtoriū eē apud qđ cæſar Aug.Antoniū & cleopatrā nauali ꝑlio ſupauit añ oſtiū uidelicet ſinus Ambracii.Poſtq̃ uictoriā Ambraciā urbē ut ait Serui⁹ Nicopoli appellauit.i.uictoriæ ciuitatē & ludos cōſtituit qnquēnales Actiū Apollini cōſecratos adauxit uetus Apollinis tēplū:cui deo (ut inquit Strabo) prius quoq; actia a finitimis agebant̃:q̄ Aug.poſtea honorificētius edidt.Alludit āt ad certamia Olympiaca quæ in honorē Olympii iouis fiebāt ubi uictores corona oleagina donabātur nec mirū cū autor ut ſupradixi ſæpenumero Auguſtū iouē appellet.Eſſe aūt oleā arborem pacis memini dubiū eſt.Vnde legimus in cōtētione Palladis & Neptuni cū hic equum illa produxiſſet oleā Mineruæ munus cōprobatum eſſe uti rem meliorem ac paci inſigne:cui tātū honorē ꝑbuit Romana maieſtas autore Pli. ut equitum turmæ idibus iulii ex hac arbore coronarētur:item minoribus triumphis ouantes.Athenienſes quoque uictores olea coronarunt.Sunt qui legant Frondibus attiacis ab Attica quod non placet.

Iuturnæ lacus

Feſtum pacis.iii. calendas februarias

PAV. MAR. ¶ILLA dies fratribus:caſtori & polluci ſacra ē tunc.n.eſt eorū feſtū.FR.A tres.Tyberius & druſus: non quod ambo ſimul dedicauerint:ſed qđ Tyberius.IPSE:ſuo:& fratris nomine dedicarit.ut Trāquillus oñdit De gēte deoꝝ:& hoc propter domū Iuliam q̄ ab aſcanis emanuit ī quā adoptatus auguſtus Tyberiū & ipſe adoptauit in filium.COM poſuere:ea tēpla.ſ.CIR ca lacus iuturnæ:de quo iam diximus.Ipſum.xxx.die ianuarii erit feſtum pacis.inuocet igit̄:& orat illā:ut diutius in orbe manet:ne magis bella gerantur cum laudabilius ſit pacem quam bellum colere.Sed gerantur arma ſolū ad propulſandam:non ad inferendā iniuriam. timeatq; oīs orbis romanū nomē aut potius amet:ſi nō extimeſcit.Ipſum carmē deduxit nos ad arā pacis:quia nūc pacis mœnibus pax cererem nutrit.& reliqua:ad finem libri & menſis properamus ipſa oportunitate ad tēplū pacis uenimus:& feſtum:quo fiunt illi ſacra.AD arā:ad tēplū:quod auguſti tēpore exiguū erat ad uiam ſacram.Cæpit illic maius erigere e fundamētis agrippina:ſed ueſpaſianus poſtea perfecit.HÆC die:pacis.ERIT.ſecunda a fine menſis: ſecūda ab ultimo die ianuarii retro numerando.Sic erit penultimus dies.ADES tu pax redimita:ornata.CAPILLos comptos:ornatos.FRONdibus actiacis:corona uictrici &triumphali ab actio promontorio epyri:apud quod cæſar octauius antonium & cleopatrā fudit poſtquam:uictoriam Ianum quirinum cluſit.Protinus & totuꝫ pax alma effuſa per orbem:ad illud ergo alludit.aliqui legunt frondibus acteis ab actica:& pro olea accipiunt:cū pacis ſit inſigne:Et mane mitis lenis & benigna.IN toto orbe:ſicut per uniuerſum orbem fuit auguſto imperante. DVM deſunt hoſtes:dum non eſt hoſtis.qui ī romanos gerat arma.DESit quoq; cauſa triumphi:quaſi nec a romanis bellum geratur:ſpe triumphi.Bello.n.ſubactus hoſtis triumphi cauſa eſt.

Tu ducibus bello gloria maior eris:
Sola gerat miles:quib⁹ arma coerceat: arma
Canteturq; fera nil niſi pompa tuba.
Horreat æneadas & primus & ultimus orbis
Siqua parum romam terra timebit amet:
Thura ſacerdotes pacalibus adite flammis
Albaq; perfuſa uictima fronte cadat:
Vtq; domus quæ præſtat eā cū pace perennet
Ad pia propenſos uota rogate deos:
Sed iam prima mei pars eſt extacta laboris
Cūq; ſuo finem menſe libellus habet.

ANTO. FAN. ¶TV Ducibus bello gloria maior eris:Quia bellicas laudes ut inquit Cicero ſolent quidam detrahere ducibus & eas communicare cum multis:quarum maximam partem fortuna que in re militari plurimū poteſt ſæpenumero ſibi uēdicat:qui uero pacis autores ſunt & uel togati quieti publicæ recte conſulunt ampliores laudes conſequuntur:exuperant q; gloriam militarem:unde illud eſt.CEDAnt arma togæ. Et illud: Tantum igitur muros intra toga contulit illi nominis ac tituli quantū non Leucade quantum Theſſaliæ cāpis Octauius abſtulit udo cædibus aſſiduis gladio. Sola gerat miles quibus arma coerceat arma. Vt ꝓpulſetur non inferatur iniuria Laude eniꝫ dignus eſt qui nemini infert iniuriam qui auteꝫ iniuriam inferre uolentibus reluctatur longe maiori laude dignus eſt. Ille enim ſibi dūtaxat:hic alii pluribus eſt utilis Nil niſi pōpa.Quæ exhibetur in ludis eſt autem græcum uocabulum.Vtimur etiam pompæ nomine in funebribus rerum ferculis teſte Quintiliano.Si qua parum romam terra timebit amet.Vt roma imperet uolentibus quod hi faciunt qui iuſte imperant nec timeri uolunt ſed diligi:cum malus ſit cuſtos diuturnitatis metus.Hinc illud eſt Virgilii:Victorq; uolentes per populos dat iura uiamq; affectat olympo.Alba uictima Pro qualitate numinis.Nihil eſt enim pace candidus cuius gratia legitima bella ſuſcipiuntur.Nam(ut autor eſt Cicero)eam ob cauſam bella ſuſcipienda ſunt ut ſine iniuria in pace uiuatur.que ſi uel libidine dominandi uel alia quauis eiuſmodi cupiditate ſuſcipiantur ac non paces & quietis gratia iniuſta & deſtabilia ſunt.Perfuſa frōte:mola qua frons uictimæ aſpergebatur autore Seruio.item culti i ac foci.Quod & Naſo manifeſte oſtendit in ultimo Metamorphoſeos.Domus quæ præſtat eam:Familia cæſarum de qua inquit ſupra:Gratia diis domuiq; tuæ.

PAV. MAR. ¶TV:pax.ERIS ducibus:imperatoribus:& ipſis ducibus.MAIOR gloria bello:quia maior ex pace.q̄ ex bello gloria comparatur.MILES gerat arma.quibus:armis.COERceat:ſola.ARMA propulſet inferentes armis.iniuriam:q̄ non ipſe inferat.NIL cantetur fera turba niſi pompa:non crepitet tubarum clangores:ad incendendos ad pugnam animos:ſed ad exhibendam ludorum pompam:& ad ſupplicationes.Ille enim ordo procedentium in his pompa dicitur.ET PRimus & ultimus orbis:oriēs & occidens.HORreat:extimeat. AENEadas: romanos ab ænea progenitos.SI Qua terra parū timebit:ut ſunt remotiſſimæ gentes indi & ſcythiæ.AMET: ſit romanorum amica.ut ideꝫ fuere qui in amicitiam:recepti ſunt.THVRA:o.SACERdotes addite thura:& punite & adolete.FLAMmis pacalibus:aris:& iguibus pacis.dicuntur enim pacalia ſicut fornacalia.ET CAdat uictima alba immoletur paci pecus alba.FRONte perfuſa:mero.ſ.ut moris eſt & ſuperius diximus. In tua quod ſpargi cornua poſſit erit & ROGATE:uos ſacerdotes.DEOS propenſos:inclinatos ad.PIA uota:quaſi qui pia uota:& caſtas præces exaudiunt.VT Perennet:perpetuet.CVM pace:domum auguſtā. QVÆ dom⁹ auguſta.PRAEſtat eā:pacē humano generi.SED iam pars prima noſtri laboris:Primus faſtorum liber. EST exacta:quaſi eſt deductus ad finem.Et libellus:hic primus.Habet finem cum ſuo menſe:quia iam perfecimus primum librum & rationem primi menſis:qui eſt Iano dicatus.

FINIS INTERPRETATIONVM PRIMI LIBRI FASTORVM PER ANTONIVM DE FANO ET PAVLVM MARSVM POETAS.CL.ET.RH.

¶INTERPRETATIONES SECVNDI FASTORVM LIBRI PER ANTO. DE FANO ET PAVLVM MARSVM POETAS CLARISSIMOS.ET.RH.

ANT. FAN.

IANVS habet finem cum carmine creſcat & annus. Vtilis exornatio ſiue color rhetoricus Græci metabaſin latini tranſlationem uocant. Oſtendit.n.breuiter quod dictũ eſt ac propo nit breui quid cõſequatur:ut Hactenus aruorũ cul.& ſi cœli nũc te Bac.canã. Annum autẽ naturalem accipe ex quo magni cõſtabat ciuiles nominati ꝙ eos populi ſiue gentes pro ar bitrio ſibi ſtatuerent:ut his qui trieteris dicit̃ duobus annis uertentibus conſtans quãuis ſit ꝓprie dieteris. Similiter & is qui olympias quattuor ãnos amplexus:unde quito quoq; re deunte græci Ioui olympio agonem celebrabant. Additur iis anuus eudoxi octo e noſtris continens. Item Chaldaicus qui duodecim & Metonicus qui unde uiginti conſtare dicitur. Nunc primũ uelis elegi maioribus itis. Tranſlatio eſt uelis autem maioribus dicit ꝙ elegi nati ad quærimonia explicandas ut eorum nomen oſtendit:nunc tractent ſacra & ſeria non amores & ludrica. uidebatur enim hæc materia poſtulare carmen heroicum quod alibi oſtendi:ut ſæpe dedi nocte grã.ue.rati. LVSit: ſcripſit humilia Ludere q̃ uellẽ calamo ꝑmiſit agreſti. HÆC mea militia eſt gerimus quæ poſſumus arma: Bñ meremur de germanico carmine q eſſe nõ poſſumus.

Annus ciuilis Trieteris Olympias Annus eudoxi Annus caldaicus Annus metonicus

P. Ouidii Naſonis Faſtorum Li.II.

IAnus habet finem cum carmie creſcat & annus
Alter ut hic menſis ſic liber alter eat:
Nũc primum uelis elegi maioribus itis
Exiguũ memini nuper eratis opus
Ipſe ego uos habui faciles ĩ amore miniſtros
Cum luſit numeris prima iuuenta ſuis
Idẽ ſacra cano ſignataq; tempora faſtis
Et quis ad hæc illinc crederet eſſe uiam
Hæc mea militia ẽ gerius q̃ poſſumus arma
Dextraq; non omni munere noſtra uacat
Si mihi non ualido torquentur pila lacerto
Nec bellatoris terga præmuntur equi
Nec galea tegimur nec acuto cingimur enſe.

PAV. MAR.

IANVS Habet: Numa cũ anno romuli duos addidiſſet menſes. Primum Ianuarium nuncupauit: primumq; anni menſem eſſe uoluit. Secundum februariũ uocauit februo deo dicatum: qui luſtrationum potens creditur: ultimumq; anni eſſe uolunt. Luſtrari autem eo menſe ciuitatẽ neceſſe erat. ſtatuit ut iuſta diis manibus ſoluerentur: ſed poſtea a decem uiris februarius poſt ianuarium numeratus eſt. Diony. tamen aſſerer̃ uidetur ſacrificia hæc in februario poſt brumam ab euãdro initium habuiſſe: qui mos poſtea a romanis ſeruatus eſt. Nec diſſentit Var. februarius enim inquit appellatus a februo. Februare. purgare ſignificat: eo menſe purgabat̃ antiqua ciuitas.i.palatiũ a nudis lupercis ab hoc deus purgationum februus ẽ nominatus: ſed de hoc paulo poſt latius diſſeremus. Ianuariũ mẽſem primũ priore lib. diis aſpicibus abſoluimus: nũc ad ſecũdũ his duobus uerſibus trãſitionẽ poeta facit. IANus: hoc ẽ mẽſis iano dicatus. HABet finẽ: ꝗa abſolutus ẽ. CREſcat & ãnus cũ car. Creſcat ãnus ꝑ additionẽ mẽſiũ: & carmia in ꝗbus aget̃. VT id alter mẽſis: ſecũdus.ſ. SIC eat alter liber: quo ſecũdus ipſe mẽſis deſcribat̃ ꝗd mẽſis: & uñ ſupius diximus. Grauia grauiori ſtilo cõmẽdata erãt: ſed cũ magis ingeniũ elegis accõmodatũ hẽret ẽt hæc q̃ grauia ſunt: elegis decãtat: his.n.uerſibus miſerabiles hoĩum erũnæ & amoris q̃rimõiæ decãtãt̃ dicti ab ελἑεμ qđ ẽ miſereor. Inde ελεος materia: uertit ſermonẽ ad ipſos elegos O elegi nũc primũ: q̃ſi non añ hac. ſed nunc primũ. ITIS uelis ma. ſublimiore ſtilo & lucupletiore materia ꝑ trãſlationẽ a nauibus & mari. MEMini eratis: nuꝑ opus exigua materia. quia leuia leuiori ſtilo canebant̃. At nũc magna canitis uerba ſententiis accõmodãdo. IPSE elegias: de amoribus multas ſcripſerat: quaꝝ extãt ad corynna tres libelli. ſcripſit & artẽ & amoris remediũ. IPSE ego habui uos elegos.ſ. FACile: benignos. MINiſtros in amore: & ut excuſatus hẽret̃ ſubdidit. CVM prima iu. ipa ætas iuuenilis. LVSIt ſuis nu.q.d. cũ ea laudarẽ: quæ iuuenes nõ dedecebãt. IDEm qđ de amore attigit: cũ humilis eat materia: humili ẽt ſono exꝑſſit: hic uero cũ grauia dicat ſe totũ ipſo carmine attollit: uerbaq; rebus accõmodat. Idẽ ego cano ſacra: omnia ad religionẽ facientia. ET Tempora ſigna. deſcripta. Faſtis in faſtoꝝ: omnia hæc ſupius diffiniuimus. ET ꝗs cre. illinc: ex ipſa re amatoria. ESSE uiã ad hæc: ſacra ſ.& tpa deſcribẽda. Hæc trahit ſua quẽq; uoluptas: & cũ magno ſit ornamẽto militaris ĩduſtria: cũ illi ſe a pueris nõ dederit: hãc eſſe ſuã militiã inquit. nec omni ab officio uacare. Hæc ẽ mea militia poetice.ſ. ſacra tenere. FErimus arma quæ poſ. ac ſi diceret calami ſunt mihi ꝓ haſtis bellicis. DEXtra nr̃a nõ uocat omni munere: omni officio. immo aliqđ munus affert: nã ſi tela nõ torquet tractat calamo: quibus ad ſcribendũ utit̃. SI Mihi: ut magis laborẽ ſuũ grammatico cõmẽdaret ꝑ lõgũ hyperbathõ inquit. Si a me nõ tractãtur arma nõ ꝑmitur bellator equus nõ habemus arma neq; ad ꝓpulſandã: neq; ad inferẽdam iniuriã quæ quidem ab omnibus hẽri pñt. Canimus tñ cæſareũ nomẽ & ſuas laudes & dignitatẽ celebramus: ac ſi dicere uelit: illa a multis fieri pñt: hæc ãt a paucis: inqt ergo. SI PILa: pilũ genus teli eſſe diximus. Nõ torquent̃. nõ torquẽdo emittunt̃. MIHI: a me. VALido lacerto: forti & robuſto brachio. NEC ꝑmunt̃ terga bellatoris: equi bellicoſi: nã animal bellicoſum eſt: & equũ ꝑſagire pugnam Ply. teſtatur. NEC tegimur galea. capitis tegmine: & hoc ad defenſionẽ. NEC cigimur enſe acuto: & hoc ad offenſionẽ: aut ad propulſandam iniuriam: quilibet poteſt eſſe habilis.i. aptus.

BIBLIOTECA UNIVERSITAR DE GRANADA

His habilis telis quilibet eē poteſt:
At tua proſequimur ſtudioſo pectore cæſar
Nomina p titulos ingredimurq; tuos
Ergo ades & placido paulū mea mūera uultu
Reſpice. pacato ſi quid ab hoſte uacas
Februa romani dixere piacula patres
Nūc quoq; dant uerbo plurima ſigna fidē
Pontifices ab rege petunt & flamine lanas
Quis ueteri lingua februa nomen erat

ANT. FAN. Februarius Februa Februatū Februari Februus deus Piacula Piacularis porta Saga Laneæ imagines Flamines pomonalis Flamen Dialis Pontifex maximus pont. Munera pōtificū numerus pontifices unā dicti Annales maximi

ANT. FAN. ⁋HIS habilis tellis &c. Bene ſupremit ingenioſus poeta qđ cū arrogātia expreſſiſſet: nā ex eo q̄ dicit: Bellica tela a quouis poſſe tractari itelligēdū reliq̄t cōcedi paucis poeticū ipetū. quoꝝ in numero ipſa ſit. STVdioſo pectore: Non docto: ne ſit arrogantis. FEBrua romāi &c. Februarius q̄ luſtratiōis expiationiſq; mēſis fuit autore Plu. dictus ē ut feſto placet q̄ tū populus februaret hoc ē luſtraret: ac purgaret quo tpe nouo germie ſacrificabāt ut legimus i uita Numæ: uel a iunone februata: cuius feriæ lupcalia fuerūt: quo die mulieres februabant a lupcis amiculo iunonis .i. pelle caprina. Vnde is dies februatus dicebat: q̄cūq; .n. purgamēti cā i ſacrificiis adhibebantur romāi februa appellarūt & qđ purgatū fuerat februatū deducto a Sabinis ut arbitramur uocabulo q̄ teſte Var. purgamētū februū dicūt. Idē Varro ſcri. regē cū ferias mēſtruas nonis februariis diceret eū diē februatū appellaſſe & i q̄buſdā ſacris cōſtat liba cū ſcā eēnt farris ſemina iniici cōſueuiſſe ac dici ea tunc februari hoc ē pura fieri ut nonius refert: Sciēdū februū deum cui hic mēſis dicatus ē eē ut q̄buſdā placet ditis p̄rem ut alii ipm ditē: cuius hoſtia capta fuit: quā nunq̄ febri carere. Archelaus autor ē: ut Plyn. docet: iōq; buccina q̄ dii iferi iduebant e capra fieri cōſueuit. Sane piacula & piamēta dicebant oīa q̄b⁹ maiores nr̄i utebant i expiādo unā piacularis porta Romæ dicta pp aliqua piacula q̄ ad eā fiebāt & Piatrix dicebat ſacerdos expiare ſolita quā & Sagam appellauerūt. PONtifices a rege pe. & fla. la. Laneis imaginibus ueteres i ſacris magicis utebant. Hora. i ſermōibus Laneā & effigies erat altera cærea. Et lana lacte madida: hoc mēſe lupcalibus duorum adoleſcētiū frōtes abſtergebātur tinctæ cultro ſanguine pfuſo: ut Plu. ſcribit i Romulo: i cōpitiiſq; ſuſpēdebantur cōpitalibus tot pilæ ex lana quod capita ſeruoꝝ: tot effigies uiriles: ac mulıebres quot liberi eēnt ut dii inferiores quos lares uocabāt uiuis pcerent & pilis ac ſimulachris cōtēti eſſent. Lanis .n. autore Ply. ueteres romani auctoritatē ēt religioſam habuere poſtes a nubētibus attingi iubētes apud quos flamines pileū ferebāt i quo erat breuis uirga deſup habes lanæ aliq̄d quo cū tegi æſtu ipedietē nō poſſent filo capita religabāt. Vnā Varrone. Feſto. Seruio ac Priſciano autoribus flamines p ſyncopā q̄ſi filamines dicti ſūt. Hi a diis q̄bus ſacra faciebāt cognomina habuerūt: ut Flamē Dialis. Martia. Pomonalis. Vulcanalis. Quirinalis: quoꝝ Pomonalis (autore Feſto) inter q̄ndecim flamines minimus habebat qđ Pomona leuiſſimo fructui agroꝝ p̄ſideat. Dialis uero maximus ac maxime dignatiōis iſigni ueſte curuli ſella & albo galero ornatus. Ab his pōtifices iterdū lanas petebāt iterdū & a rege ſacroꝝ q̄ q̄uis magna eēt auctoritate p̄ditus ut diximus ſupra cedebat tn̄ pōtifici maximo. quē feſtus ſic dictū ait q̄ reꝝ ad ſacra & religiōes ptinētiū maxim⁹ iudex eēt uidexq; cōtumaciæ priuatoꝝ magiſtratuūq;: cuius erat nō cœleſtes mō cerimōias docere. ſed iuſta quoq; funebria & manes placādos. Erūt āt pōtifices olim q̄ttuor e patrib⁹ creati quoꝝ q̄ alios auctoritate anteibat maxius dicebat: ſed his poſtea totidē e plebe adiecti ſunt quos oēs a poſſe & facere q̄dā dictos pōtifices tradiderūt. Var. āt a pōte & facio qđ ab eis pōs ſublicius factus ac ſæpe reſtitut⁹ ſit. Idē & Dio. tradit docēs oēm dīni cultus iſtitutionē a Numa i octo ptes diſtributā: q̄ꝝ unā eos ſortitos refert q̄ q̄ pōtē ligneū reficiāt pōtifices appellant. His ut ſcribit Macro. pmiſſa ē ptās memoriam rerū geſtarū in tabulā cōferēdi quos ānales maxios appellabāt nō a magnitudine ut iquit Feſtus ſed q̄ eos Pōtifex maxius conſecraſſet: Is oē genus ſacroꝝ penes ſe ſcriptū habuit & q̄bus diebus q̄bus hoſtis q̄buſq; tēplis ſacra fieri oporteret.

PAV. MAR. ⁋HIS telis. ac ſi dicere uelit carminibus tn̄ q̄libet eē habilis nō pōt. AT TVA. pticula hæc d̄ria rerū ſignificat Pō. teſte: ut cū dicius Scipio bellator: at. M. Cato orator. AT o Cæ. ger. pſeq̄mur ſcribēdo. TV Noīa: cæſarea .ſ. STVdioſo pe. officioſo ſeu diligēti. ET i gre. p tu. ti. imus p tuas laudes p tuas dignitates: tituli tn̄ & milites appellati ſūt Pōpe. inq̄t: q̄ſi tituli q̄ p̄riam tuerent unde & Titi p̄nomē ortū eſt. ERgo: cæſaris: ut ēt ſupius germanici benignitatē iplorat: ut hæc trāquillo aīo munera reſpiciat. Si q̄d ocii i bellis ſupeſt. nā & hæc ad eū belligerātē i germania ſcripta ſūt. unā hic pacādo ſi q̄d ab hoſte uacas &c. Ergo .a. faue cū .ſ. canā tua noīa. ET re. pa. mum. pla. uul. trāq̄llo aīo. nā ut ſupradixi. uult⁹ ē uolūtas q̄ pro motu aī i facie oñdit. SI Quid ua. ab ho. pa. ſi qđ ceſſas a pacādis hoſtibus: aut ſi q̄d ocii aut tpis tibi ſupereſt dū pacas hoſtes FEBrua. ubi fauorē germanici iplorauit rē ipſam aggredit: hic .n. incipit narratio februariorū: unā mēſis februarius nomē traxerit: & cū a februis dicatur februa qđ ſit primū diffinit. Februa piamīa eē dicit: idq; plurimis argumētis pbari. Romāi pa. di. uocauere. PIAmina: pugatiōes luſtratiōes. Feb. nūc quoq;: nūc ēt. PLVrima ſi. dāt fidē uerbo huic .ſ. februoꝝ. PONtifices: cū capellæ p lupcos mactarent. ut apud Plu. ē: gemini adoleſcētes p̄clari ſanguinolēto gladio fœdatā ſibi faciē attingebāt. ALII illico cū lana lacte madida accurrebāt atq; abſtergebāt ſanguinē ergo: idē expurgatiōibus lanæ uſus erat. PONti. de la. ad expurgationē .ſ. A RE. a rege ſacrificulo. & q̄ ſub pōtifice erat. ET fla. ſacerdote. QVÆ iis: pro quibus lanis. IN Li. ue. in antiqua loquella. ERAt no. feb. nā februa appellabātur. POntifices: nūa ut Dio. refert: oēm diuini cultus iſtitutionē i. viii. diuiſit ptes: quod erāt ſacroꝝ ordines Primā tricurionibus tradidit. qui hoſtias publicas p curiis imolabāt: Secūdā his q̄ a græcis ſtepheophori romāis flamies quos a geſtatōe pileoꝝ & iſularū hoc noīe appellāt. Tertiā ducibus ſcelerū regū cuſtodibus. Quartā interp̄tātibus ſigna a diis miſſa: quos augures uocāt. Quītā ſeruātibus ſacrū ignē uirginibus: q̄s a dea quā colūt: ueſtales appellāt. Sextā Saliis de quib⁹ ſuo loco dicemus. Septimā collegio eoꝝ: qui feciales uocabant. Vltimā ſortiti ſunt ii qui magnū apud romanos ſacerdotiū & ptātem habent qui ab opere quod faciūt pontē .ſ. ligneū reficiēter Pōtifices nuncupantur: hi rebus oībus diuinis p̄ſunt: & ſacras oēs cauſas diiudicāt magnāq; in oībus poteſtatem & immunitatem habent.

UNIVERSITAT

ANT. FAN.

❡QVÆq; capit lictor dõibus pur.cer. Torrida cũ &c. Flaminius q̃ flamini Diali ſacrorũ cã pſto erat lictor di cebaẽ autore feſto. Hic ẽ q farra cũ ſale auctiora electioraq; certis e locis ad rem diuiná petere cõſueuit (uñ molá faciebant ut dixius ſupra quã hũiſſe uim expiãdi ut antiqui exiſtimabãt) dubiũ nõ ẽ. Farra ãt torrida iõ dicit q̃ ñ niſi toſta Pura & apta ad rẽ dinã putarenẽ ut ſupra dictũ ẽ. Alii legũt turbida qd' nõ placet: interp̃tanturq; turbi da nõdũ toſta cũ peterẽtur. Sciendũ lictores qui nõnullis magiſtratibus ad rẽ diuinam nõ ſpectantibus miniſtra bãt dictos eẽ a ligatis uirgarum faſcibus quos gerebãt: ſiue (ut alii putãt) a ligando q̃ carnificis officio antiquit' fungerentur: Cuius ſententiæ fuit Valgius Ruffus q (ut. A. Gel. ſcribit) ideo dictũ uolui q̃ cũ magiſtratus popu. ro. uirgis quẽpiã uerberari iuſſiſſent: crura eius & manus ligari a uiatore ſolita ſint: iſq; e collegio uia-torũ q officiũ ligãdi haberet lictor ſit appellatus: Tyro ãt Tul. M. Cice. libertus lictorẽ uel a licio uel a lino di ctũ tradidit: q̃ q magr̃atibus p̃miniſtrabãt licio tranſ-uerſo cincti erat. Plu. uero ĩ q̃ōnibus ſcribit lictores lo ca ĩ ſinu geſtãtes. Romulũ ſequi ſolitos: q ut quibuſdã placet olim litores dicebãtur χαὸν eni græci populũ dicũt: uñ miniſter populi λειτούργοσ uocatur. Qui cæſus ab arbore pura. Nõ fulgurita nõ maculoſa ſicut pura ueſtimenta dicius q̃ ut inquit Feſtus ſacerdotes adhibebãt nõ obſita nõ fulgurita nõ maculã habentia nõ funeſta. Dicũtur & pura eodẽ autore q̃ in uſu ſpurco nõ fuerũt. Talia. n. decet diis ĩmortalibus exhiberi. Tibullus: Diſcedat ab aris cui tulit heſterna gaudia nocte uenus. Placet aũt ut p arborẽ purá hic laurũ accipias ĩ quã Daphae puella caſtitate inſignis mutata eſt cuius arboris frondibus ſacerdotes utebãtur: ut Crines ĩ terga ſolutos cãdida phocaica cõplectiẽ ĩſula lauro. IPSE ego fla. po. feb. uidi. Vxorẽ flaminis dicit. Eſt ãt cauendũ ne p flaminica flaminiã dicamus niſi forte ſacerdotulã ſignificare uelimus q̃ flaminicæ Diali p̃miniſtrabat & flamiea di cebaẽ. eratq; p̃rimes & m̃rimes. i. patrẽ & matrem adhuc uiuos hñs quo uocabulo etiam ſignificamus flaminis Diali domũ ut Feſtus & A. Gel. ſcribunt: uñ ignẽ efferri niſi diuíæ rei gratia ius nõ erat. Flaminica uero ẽ uxor flaminis Macro. Flaminica quotiens tonitrua audiſſet feriata erat donec placaſſet deos. A. Ge. Quas flaminicas ſacerdotiſſas dialis ſeorſum aiũt obſeruare. Feſtus: Rica eſt ueſtimẽtũ quadratũ fimbriatũ purpureũ: quo flaminice pro palliolo utebãtur. FEBrua po. pi. uir. da. ẽ: Pinus ſacra eſt matri deũ ut ait Seruius ex qua arbore dabanẽ coronæ uictoribus apud iſthmum autore Ply. Eadẽ & Pani deo arcadiæ grata dr̃. Proper. Fagus & arcadio pinus amica deo. hoc apud intõſos nomẽ habebat auos. Veteres pp ſeueritatẽ hirſuti erant teſte Porphyrione: uñ Catonẽ intonſum dixerũt. Primus autẽ tonſorẽ in urbẽ duxit Scipio. MENſis: ab his dictus. a Februis februarius noĩatus ẽ: quo mẽſe Lupci per urbẽ diſcurrẽtes & ſecta pelle hoc ẽ loris obuios ferẽtes (ut ĩ lupercalibus latius dicemus) oĩa luſtrare ac purgare credebãtur Potuit & februario uocabulũ dari qd' peracti feralib' quæ feſta diis manibus ſacrata ſunt tpa februata & purgata eẽnt. q̃ pura nõ ſunt dũ feralia celebranẽ. Quare infra legimus: dũ tñ hæc fient uiduæ ceſſatæ puellæ. Expectet puros pinea tæda dies. Nouimus. n. funebria pollutionem facere. Quã ob cãm inqt Macrob. oportuiſſe ciuitatẽ hoc mẽſe luſtrari quo iuſta diis mãibus ſoluebanẽ: & apud maiores qui funera p̃ſecuti fuerãt redeuntes aſpergebanẽ aqua & ignẽ ſupgrediebãtur: quod purgationis genus ſufficionẽ uocabãt autore Feſto. Itẽ æneæ apud Virgiliũ funeſtato morte Palinuri flumẽ monſtrãt ut ſe expiet quãuis nõ uidiſſet funus ſed tãtũmodo agnouiſſet doluiſſetq; Diximus & a iunone februata putari Februarium dictũ quã & februalẽ & februllã uocabãt teſte Feſto ei. n. hoc menſe rẽ diuinam faciebant.

Elamini' lictor,
Lictores uñ dicti
Pura ueſtimenta
pura arbor,
Flaminica
Flaminia
p̃rimes m̃rimes
Flaminea
pinus matri deum ſacra
Intonſi romani
Februarius a februis
Sufficio

Quæq; capit lictor domib' purgamĩa certis
Torrida cum mica farra uocantur idem:
Nomen idem ramo qui cæſus ab arborẽ pura
Caſta ſacerdotum tempora fronde tegit
Ipſe ego flaminicam poſcentem februa uidi
Februa poſcenti pinea uirga data eſt:
Deniq; q̃dcunq; eſt quo corpa noſtra piãtur
Hoc apud intõnſos nomen habebat auos
Menſis ab his dictus ſecta quia pelle luperci

PAV. MAR.

❡QVÆq: lictor ut Gellius cẽſet a ligãdo dictus: licet Plu. græcũ putet q̃d græce λετουργοσ per ſimplex. T Miniſter populi dr̃: cõfuſus miſter ẽ. & p̃cõſulis & p̃toris q faſcẽ uirgarũ alligatũ ſecuri portabat: hic uel q̃ ligaret uel q̃d plecteret merẽtes ſingulis ĩ expiationẽ ãnis q̃ſdã pultes ex farre & ſale accipiebat: hæc ẽt februa appellabãtur: ſed cur lictores uirgas alligatas ferãt Plu. ita p̃blemate. lxxxii. inqt. An ſignũ ẽ nõ oportere magr̃atus iracũdiã p̃rõptã ac diſſolutã eſſe an uirgarũ diſſolutio: mora & tarditate irã frãgit & ĩpetũ moderaẽ: ſed malitia quoniã pti curari nõ põt: uirge q̃d medicari põt: corrigũt. Secures aũt q̃d emẽdari nõ põt abſcindũt hic. Et farra torrida: q̃a ut dixius bis torrẽtur. CVM mica: ſalis. ſ. ut ſupra far erat & puri lucida mica ſalis. QVÆ lictor capit: accipit. DOmibus certis: locis deputatis. VOCantur idẽ: hoc februa. NOMen: idẽ etiã uocaẽ & ex lauro ramus: quo ſacerdotes expiaturi coronabãẽ. IDEM nomẽ: februa. ſ. eſt. Ramo q cæſus ab ar. pu. nõ uiolata. iõ dixit: ut p piphraſim laurũ arborẽ oñderet ĩ quã daphne ſe cõuertit uirginitatẽ corrũpi nõ paſſa. TEGit frõde. frõdb' ſuis. TEMpora caſta: pura ſancta. SACerdotũ: ipſe ego itidẽ & pineus ramus. cuius eſt ad expiationẽ uſus idẽ uocaẽ. VIDI ipſe ego fla. hoc eſt flaminis miniſtrã. POScentẽ februa: cũ poſceret februa. PINea uir. ramus ex pinu. DATA ẽ po. feb. flamina dicebaẽ q̃ flamini diali p̃r miſtrabat: eaq; p̃rimes ac m̃rimes erat. i. q̃ p̃rem matrẽq; uiuos hñt. DENiq;: ut aliq̃ñ cõcludat: deniq; inqt oĩa q̃ ad expurgationẽ a ueteribus februa uocabanẽ. Idẽ Põpe. inqt. Quæcũq; purgamẽti cã in q̃buſq; ſacrificiis adhibebanẽ. Februa appellanẽ: id uero q̃d purgaẽ diciẽ februatũ. DENiq; quodcũq; quo patiãẽ: expurgãẽ. MENſis ab his. ergo mẽſis februarius appellatus ẽ: quo lupercis hoc ẽ panis ſacerdotes ſectis caprarum coriis oĩa circueũt: & expurgãt. Plu. tñ inqt cũ hæc ſacra attigit capellas mactat & erectis caprarũ tergoribus nudi p ciuitatẽ diſcurrũt: q̃cũq; ſibi obuiã fiũt uerberãt coriis: adultæ mulieres ultro ſe his offerũt exiſtimãtes id ſibi fœlicẽ pariundi facultatem p̃ſtare: ſed de hoc inferius: Põpe. ãt inquit februarius mẽſis dictus: q̃ extremo mẽſe anni populus februareẽ. i. luſtrareẽ ac purgareẽ: uel a iunone februata:

quam alii februalem:romani februlā uocāt:ꝙ ipſi eo mēſe ſacra fiebant eiuſq; feriæ erant lupercalia:quo die mulieres februabantur a lupcis aīculo iunonis.i.pelle caprina. Quam ob cauſam is quoq; dies februatus appellabať.& reliqua quæ paulo ſuperius diximus. MENſis dictus eſt ab his luſtrationibus. Quo menſe.ſ. LVPerci:ſacerdotes panis:ſed de his inferius. LVStrant:circueunt. SECTA pelle.ſecto caprino corio.

Omne ſolum luſtrant idq; piamen habent
Aut quia pacatis ſunt tēpora pura ſepulchris
Tunc cum ferales præteriere dies
Omne nephas oēmq; mali purgamine cauſā
Credebant noſtri tollere poſſe ſenes:
Græcia principium moris dedit illa nocentes
Impia luſtratos ponere facta putant
Actoridem peleus ipſum quoq; pelea foci
Cæde per æmonias ſoluit acaſtus aquas.

ANT. FAN.

Expiandi ritus

Patroclus cæde facta ad peleum confugit

¶IDq; piamē hn̄t:exiſtimāt oīa expiari diſcurſū luporum & iunōis amiculo. CREdebant:Idem: & nos credimus q ī uera religione uerſamur:nā & qui dei filiū ac uerū deū ꝓdidit potuitq; expiari potuit oīu; iſcœliciſſimo ſi uoluiſſet tm̄ facinus condonari. ACTori dē peleus. Brobāt exemplis expiandi ritū a græcis ꝓncipium habuiſſe. Patroclus.n.Menæcii filius & actoris nepos cū in opūte oppido locridis luderet aſtragalis cū amphidamantis filio Clyſonimo ut quidā uolūt iratus ob ſurreptor aſtragalos eū interemit & Pythiā cōfugit ad peleum:ut Cæde puer facta patroclus opūta reliqt theſſalicāq; adiit hoſpes Achillis humū. Dicitur āt a Peleo non ſolū purgatus ſed & domi acceptus ut inquit Homerus & magna cura educatus atq; inter familiares habitus. Quod non alienum a uero exiſtimandum eſt cū eum achilli neceſſitudine fuiſſe coniunctu; Euſtathius colligat. Vnde is deinde a peleo ſocius Achilli datus cū eo ī bellū troianū ꝓfectus eſt. Ceterū Strabo nō cliſonymū ſed Eanem eū uocatū refert a Patroclo īterfectus ē diciturq; occaſus ꝑ īprudētiā:quē eius affinē fuiſſe nōnulli tradūt. Strabonis ī nono ſuæ geographiæ hæc uerba ſunt. Cæterū ex opūtia terra natū eē patroclū teſtať:Home.qui cū cædē patraſſet īuitus fuga ſe ſubtraxit ad peleū Menætius uero eius pater māſit in pr̄ia. Ait enim Achilles ſe menætio pollicetū cū ex ea expeditione reuertiſſet illū ī patriā reductur̄ū. Verū nō ille ſed aiax locrus opūtiorū regnū obtinebat quē a patria aryco genitū ferūt. Eanē uero uocatū fuiſſe eū dicūt quē patroclus īteremit a quo & ſacellū eaniū & eanidē pontē oſtendunt nominatū. ſane opus unde opūtius ſinus qui eſt e regiōe Euboiæ nomē accæpit metropolis fuit diſtās a mari ad ſtadia:xv.ubi menætius actoris filius teſte Diodoro immolatis Herculi cū amicus fuit tauro capro & ariete:iſtituit ut ſingulis annis ei ſacra fieret utiq; ibi pro heroe coleret. A menætio patroclū menætiadē ab Actore actoridē dicimus:ut ſiue menætiadem falſis cecidiſſe ſub armis:& quæ fuit actoride cū magno ſemper achille laudari ſolita eſt hæctoris ore fides. IPSVM Quoq; pelea phoci:Cæde ꝑ æ.peleus æaci ex ægina filiū phocū fratrē interfecit ut Diodo.ſcribit ſed inuitus. Alii eū dicūt adiutū a Thelamone Phocū iugulaſſe:ut fœlix & nato fœlix & cōiuge peleus:& cui ſi demas iugulati crimina phoci omnia contigerant. Ea cæde pollut⁹ fugit ad ceicē poſteaq; ad Acaſtū regē magneſiæ eū uidelicet quæ ferunt phthiriaſi periiſſe ut legimus in uita Syllæ a quo purgatus dicitur ut Magnetas adiit uagus exul. & illic ſumit ab

Aqua prímum purgationis genus

Magneſia Theſſalia lia:uel æmonia

æmonio purgamina cædis acaſto. Olim n.reges & ſacerdotū & regum munera obire cōſueuerunt:ut rex anius rex idē hominum plæbiq; ſacerdos. Eam ob cām Apollo ut ſcribit Statius in.i.thebai.pollutus cæde phytonis ad crotopū regē ſe cōtulit ut noua de hinc piacula cædis ꝓquirēs nr̄i regna haud opulenta crotopi attigit. Diciť āt peleus aq̈ expiatus quod primū eē purgationis genus Seruitus tradit. Cū.n.oīs purgatio ut ei placet aut ꝑ aq̄s aut ꝑ ignē aut ꝑ aerē fiat.ut aliæ pandūtur inanes ſuſpenſæ aduentos aliis ſub gurgite uaſto infectū eluitur ſcelus aut exuriť igni. Maximū inqt purgationis genus eē qđ ꝑ aerē fit cū primū ſit aquæ ſecundū ignis tertiū. licet ſint q hac in re a Seruio diſſentire uideanť. Sciendū magneſiā ubi acaſtus regnaſſe dr̄ annexā eſſe theſſaliæ autore Ply.inde orta eſt magneſia urbs aſiæ q̄ ſita ē ad meandrū flumen:ut.ſcribit Hie. ide & genus magnetis magneſiacū nomen accepit. Vocatur aūt theſſalia inter eum æmonia a rege æmone quē dn̄t fuiſſe Deucalionis filium.

PAV. MAR.

¶OMNE ſolum oēm tellurē: ET id:hæc luſtratio. HABet piamē:habet expiationē. AVT quia in februario nō ſolū pro uiuentium expurgatione:ſed ēt pro mortuorū expiatione fiebāt ſacrificia:quod niſi factū eēt putabāt circa ſepulchra errare manes:& ex eo aeris intēperiē:tēpeſtates & peſtilentias oriri. Maniū ergo expiatio iſtituta eſt circa ſepulchra ipſa:unde in hoc mēſe Numa Macro.teſte ſtatuit ut iuſta diis manibus ſoluerentur. Et Plu.lupercalia inquit ad expiandos manes cōſtituta uidebantur:fiebāt.n.nephaſtis diebus mēſis feb.quem piacularē interp̄tant:& reliqua. Inquit ergo aut dictus menſis ab his expiationibus. Aut quia tūc cū ferales dies.i. dies in quibus fiebant feralia hoc eſt ſacra pro mortuis. Præteriere:pro p̄terierūt. TEMpora ſunt pura:hoc ē ſine ulla lue ſerena & lucida. PLAcatis & ſepulchris.factis ſacrificiis circa ſepulchra:uel exturatis manibus. OMNE nullū erat nephas:nullum adeo ingens ſcelus:ꝙ ueteres expiatione deleri nō putarent. NOSTri ſenes:maiores noſtri. CREdebant poſſe collere:poſſe delere:poſſe auferre. OMNE nephas:& oēm cām mali purgatione:luſtratione expiatione. GRÆcia:facilitas hæc expurgādi criminis a græcis initium ſumpſit:qui putabant delinquētes ubi expurgati eſſent ab oībus criminibus abſolui non eſt alienū hoc a religione noſtra:nam hæc noſtra fides eſt ut peccata oīa purgatiōe ſacerdotis diluanť. Græcia dedit principium moris huius.ſ. cōſuetudinis expurgādi ſceleris. GRÆcia dicta ē a græco rēge attice regionis:ut Ariſt.inquit in meteoris. ILLA græcia.ſ.hoc eſt græci ipſi putāt. NOCentes luſtratos:expurgatos. PONere facta impia:deponere & delere ſcelera. ACtoridē.arguit ab exēplo græcoꝝ heroū:qui ob patratā cedē expurgati fuere.& q expurgauerūt. Actor menæci pater. Menæcius patrocli. Inde actorides patronymicū q̄ſi nepos actoris. Petroclus ut Helanicus leſbi⁹ reꝝ ſcriptor inquit menæci filius educatus ī opūte:cedē nō uolūtariā patrauit. Puerū.n.coæuum Amphidamantis filiū Clyſonomū:uel ut qdā dicūt:eanadetalis iratus iterfecit ob hoc itaq; pr̄ia exul phthiā uenit:ubi pro affinitate q̄ inter

cedebat cū Peleo & achille moratꝰ ē amicitiaq; excellētē iter ſe ſeruātes ſimul i bellū troianū profecti ſunt:hæc ANT.
ille: A,peleo ergo de patrata cede expurgatus fuit. Peleus uero æaci:& eagine filius phocū fratreʒ iterfecit exulās: FAN.
ut i met.refert:ex pria i trachinā tellurē ad ceicē uenit deide ad magnetas uñ i met.magnetas adit uagꝰ exul:& il Medeæ
lic ſumit ab æmonio purgamia cedis acaſto:& ab acaſto ſacerdote expurgatus ē:ſunt tñ q dicāt ab actore i opū fabula
te expurgatū fuiſſe. Acaſtus peliæ theſſaliæ regis filius fuit:inqt ergo. PELeus lauit:expurgauit. ACTolidē:pa æetæ fi
troclū actoris nepotē. ACAſtus lauit ipſū quoq;:ipm ēt. PELEA:peleū per. AQVas æmōias:p aqs theſſali liæ tres
cas theſſalia.n.æmōia dicta ē ab æmone deucalliōis filio. CÆDE fratris:occiſiōe fratris ſui:q phocus dictus eſt. angitia

Vectam frenatis per inane draconibꝰ ægeus
Credulus immerita phaſida fouit ope
Amphiaraides quā naupacteo achaloo:
Solue nephas dixit:ſoluit & ille nephas.
Ah nimium faciles qui triſtia crimia cedis
Fluminea tolli poſſe putatis aqua
Sed tamen antiqui ne neſcius ordinis erres.
Primus ut eſt iani menſis:& ante fuit
Qui ſeqtur ianum ueteris fuit ultimus anni
Tu quoq; ſacrorū termine finis eras:
Primus enim iani mēſis qa ianua prima eſt
Qui ſacer eſt imis manibus imus erat
Poſt modo creduntur ſpacio diſtantia lōgo.
Tempora bis quini continuaſſe uiri.

¶VECTAM frenatis p inane dra.ægeus: Credulus imerita phaſida fuit ope:Medea ætatæ colchoꝝ regis filia ex idyia phaſis dr̄ poetis a phaſi flumie colchoruʒ q rura ſecat ditiſſima ut inqt Luca. hāc ſcribūt qdā fuſo bitumie uenenato Creōtē regē Corinthiorum & Creuſam eius filiā cū tota regia cōbuſiſſe atq; iſup trucidaſſe Didimū aſcimenū: & Therſandrum quos ex Iaſone ſuſceperat quod is ea repudiata Creuſam quaʒ & Glaucē uocāt duxiſſet uxorē quo dolore ſūt q dicāt Iaſonē pcitū ſeipſū peeremiſſe. Eā ob cām Medea ad ægeū regē atheniēſiū fugit q eā nō purgauit ſolum: ſed mr̄imonio ſibi iūxit.ut excipit hāc ægeus facto, dānādus i uno. Nec ſatis hoſpitiū ē thalami quoq; fœdere iūgit. Seneca in Hippolito: Sileant aliæ ſola coniunx ægei Medea reddet fœminas dirū genus. Inde ut qdā tradūt p diuortiū recedētē Medeā pp adultā priuigni ætatē iaſon exulē miſerata recepit q̄ comite necnō & Medo ægei filio colchos dr̄ repetiſſe ac ſocero regnū reſtituiſſe. Cæterū ut,apud Solinū legimus Oetes tres filias habuiſſe dicitur angitiā:medeā. Circē: quaꝝ medeā a Iaſonē butroti ſepultā ferunt. Angitiā uero cū
uicina fucio occupaſſet deā habitā ꝙ ſalubri ſcia aduerſus morbos reſiſtēs hoies uiuere dediſſet:q̄uis dicāt nōnul
li ut Ser.meminit medeam poſteaq̄ relictis colchis Iaſonē ſecuta ē ad italiā pueniſſe atq; a marubiis populis cir
ca fucinū lacū hītātibus Angitiā noiatā qm̄ ii ab ea cōtra ſerpētes nōnulla remedia edicti carminibꝰ ſerpētes an Colchi
gerēt: Sunt q dicūt Medeā creōtis regia incēdio abſūpta cū fugere cogeret allatis draconibus uectā thebas pue Phaſis
niſſe uñ cū Herculē iſania liberaſſet ad ægeum athenas ſe cōtulit ide in phœnicā & alias aſiæ regiōes poſtremo
colchos ubi humanis rebus dr̄ exceſſiſſe. Sunt āt colchi ad ſiniſtrā partē pōtici maris i ſcythia a quoꝝ flumine ce
leberrimo poeta ut diximus eā phaſidē uocat. Noliʒ tū ſiniſtrā ptē hoc loco accipias ad quā Oui.exulauit q̄uis ibi Amphia-
medea fratrē abſyrtum laceraſſe narretur quē tñ nonnulli tradiderūt ut autor eſt Strabo ad abſyrtidas inſulas i raides
teremptum. AMPHiaraides. Additio facta ē patronymico uerſus gr̄a:ut ſedit atlātiades ſignificat aūt alcmæo- Alcmeo
nem āphiarai auguris argiui filiū q eriphylē mr̄em necauit quoniā ea latentem bello thebano maritū pdiderat nis fabu
Polynici. Vnde is poſtea hiatu terræ dū curru dimicaret abſūptus ē:ut Laurigeri ſubditos an uatis hiatus. Virg. la
in.vi.ænei. Mœſtaq; eriphylē crudelis nati mōſtrātē uulnera cernit. Alcmæon poſtea uti Oreſtes furore corre- Achelous
ptus ē:diciturq; expiatus ab acheloo & a fratre amphilocho interfectus qui eū mea ſnia nō recte purgatū melius Naupa
expiauit. Notū ē cur amphiaraus Oiclei filius latuerit cur uxor eius eriphyle latētē prodiderit Naupacteus auteʒ ctus
achelous hoc loco dr̄ a naupacto etholiæ oppido. Hic.n.fluuius ortus a pindo mōte theſſaliæ acarnaniā ut inquit
Ply.ab ætholia diuidit ubi naupactus ē apud quā aliquot ſæculis anteq̄ i puteolano mari qdā de phinoꝝ amato Februari
res flagrātiſſimi cogniti ſūt ut Theophra.tradit: Dicta ē āt naupactus a pāgēdis.i.cōſtruēdis nauibꝰ:ut Strabo au- us ulti
tor ē ꝙ illic heraclidæ claſſem cōpegerit. TV quoq; ſacroꝝ &c. Februarius erat ultīus āni mēſis ut dixīus ſupra mus anni
ita ut i eo tpe āno iā fere cōſumato terminalia celebrarēt q cū ānū q̄ſi termiarēt celebrari aptiſſimo tpe uidebāt.
POST mō cre.ſpa.di.lō. TEMpora biſqni cō.uiri:bene credūt cū nuſq̄ legat uel decēuiros creatos iſpiciēdis li
bris Sibyllinis uel q creati ſunt ſcribēdis legibꝰ ianuariū.& februariū cōiūxiſſe. Ego is ſum q neutros exiſtimē id
feciſſe cū & Ouid.ea de re dubitet & neminē legerim a quo certū aliqd tradat. Creati āt ſunt decēuiri ſcribēdis le PAV.
gibꝰ ut placet Solio āno urbis.ccciii.quo tpe Emped. Agrigēnus i philoſophiæ nālis ſtudio florebat teſte. A.Gel. MAR.
¶VECTam:medea Oetæ colchoꝝ regis filia ex hiſpea cōiugē pr̄em pdidit.fr̄em iteremit Iaſonē ſecuta & Iaſoni nupta ex eo filios peperat:a quo poſtea ob Creuſam creōtis corynthioꝝ regis filiā repudiata:accenſa furiis creuſam quodā ueneficio cū pr̄e creōte cremauit:filios ex iaſone necauit:iunctis ad currū draconibus athenas cōfugit:ab ægeo athenaꝝ rege expurgata & i mr̄imoniū accepta ē:ex quo medū pepit:a quo media poſtea dicta ē Sed reuertēte Theſeo ex lōga peregrinatione ægei ex prior uxore filio:tū illa illi uenenū paraſſet ne regno ſuccederet detectis iſidiis aufugit. Trogus tñ inquit p diuortiū ab ægeo diſceſſiſſe in orietē urbēq; a filii noie ædificaſſe:a qua & puincia oīs media denoiata ē. Inquit ergo. Aegeus credulus.qa credidit illius ſcelera aqua dilui poſſe FOVit:& expurgauit & fouit aut ſi fit. SOLuit:purgauit aut ēt. IVVit ope imerita:ope qua illa nō merebatur & hic immerita cum paſſione ponitur. PHAſida:patronymicum formauit a phaſi flumine colchorum: euxinum ingredienti:Phaſida medeam a phaſi. VECTam pro inane:per uacuum:hoc eſt per aerē. DRAconibus frenatis:iūxerat.n.dracones ad currū quo uecta ē. AMPHiaraides:amphiaraus Oichei filii antiphatis fi

li malāpi filius Vates cum ꝓuideret ſi i bellū thebanū cū cæteris ducibus accederet ſe periturū cauebat diſſidētes cū Adraſto rege ut autor ē Diodo ad eryphylē uxorē āphiaraidis ſenſionis oīs detulerunt:q̄ qa dono acceperat a Polynice:ut uiro belli ſocietatē perſuaderet torquē aureum a Venere Armoniæ filiæ datum hanc pro amphiarao ſniam dedit adiiciēs:ut thebani belli ſocius:adiutorq̧ eēt.Ille putās ſe ab uxore ꝓditū alcmeōi filio mādauit: ut poſt obitū ſuū uxorē iterimeret ꝓfectus i bellū hiatu terre abſortus ē & ꝑter adraſtū cæteri duces periere:reſpōſū deīde apollinis habitū ē.eā græcos ciuitatē expugnaturos ſi alcmeonē imperatorē cōſtituiſſent.Dux fact⁹ deū & de thebano bello:&an matrē puniret cōſuluit:rn̄dit apollo ut utrūq̧ faceret nō ſolū qa monile aureū mr̄ ī pr̄is necē.ſed & peplū ob filii iteritum acceperat hæc ille alchmeō ſiue alii dicūt:alcmeus itaq̧ mr̄em iteremit Cōfugit diu furore actus i locros:tādē & i acheloo flumīe ſe lauit q̄ nō lōge naupacto locroꝝ regia fuit:de quo alias:alii dicūt calliroē achiloi filiā i mr̄imoniū accepiſſe ergo. AMPhiaraides:alchimeō āphiarai ſ.dixit. AChelon naupacto ſolue nephas:cedis.ſ.patratæ:qa mr̄em iterfecerat.ET ille ſoluit nephas:achelous.n.fluuius acarnanes ab ætholis diuidit. A H:nimiū arguit illos nimiæ facilitatis:q̄ cædis crīa putāt aquæ aſꝑſione deleri.AH Admirātis eſt. MIMIum faciles.dico.ſ.uos eē. Q VI putatis poſſe tolli:ſolui & deleri. A Q VA admirantis fru.flu.flumīe.n.uiuo ſe abluebant:uñ Vir.&cæde recēti obtractare nephas:dōec me flumīe uiuo abluero.TRI Stia crīa cædis:occidiōis:triſtia qdē ab effectu ipſo. SED tñ:redit ab ordinē mēſiū:nā q̄ nūc prius eſt Ianus.ſ. & olī a nūa ꝑor īſtitut⁹ fuit.SED tñ ne tu erres neſ.in errore uerſeris ignarus.ORDInis:antiqui quē antiqui ſeruabāt: VT Menſis iani.hoc eſt,ianuarius. EST primus:qa primus āni. ET:ēt. ANTE fuit:prius.ſ.Q VI ſeqt̄ februari⁹ uero q̄ nūc poſt ianuariū ē:tūc ultio loco erat duplici argumēto:& q̄ i fine āni fiebāt expurgationes:& q̄ finis ſacroꝝ & termini feſtū:de quo dicemus ſuo loco. MENſis q̄ ſe.ia.mēſem iano dicatū:hoc eſt februarius erat ultimus anni ueteris anni a numa īſtituti. T V quoq̧ o ter.apoſtrophā ē o termini feſtū. ERas finis ſa.quiaa in fine anni celebrabatur tuum feſtum:quod tam annales q̄ fauſtos claudebat. PRImus: ratio cur ianuarius primus:cur februarius ultimus.Ianua eſt primus ingreſſus & inde ianuarius primus ingreſſus anni. Primus enim eſt.menſis iani ianuarius.Quia eſt prima ianua: eſt primus ingreſſus. Q VI MEnſis:qui EST ſacer:ſacratus. IMIS ma.diis inferis:qa ī eo fiebāt feralia ſacra ut diximus. ERAtimus:ultimus ut ſudeus diximus a.x.uiris lōge poſt numam februarius poſt ianuarium numeratus eſt.Status urbis ut a regibus ad cōſules:ita a conſulibus ad.x.uiros mutatus eſt.Decem uiri creati fuere Ap.claudius.T.gēutius.P.Sextili⁹.L.uetrurius.C.iuli⁹.A.māilius.P.ſulpitius.P.curiatius.T.romulus Sp.poſtumius hos cū itertiū ānū iperium detinuiſſet appii libido ſummouit ſed de hoc alias. POST.m.quaſi lōge poſt. CREdunt. BISquini:hoc eſt.x.uiri:q̄ poſt cōſules creati ſunt:aliqui debēt de decēuiris:q̄ creati fuere ad iſpiciendos libros ſybillinos:q̄ ēt faſtos corrigerēt. CONti.continuū alterum alteri poſuiſſe. TEMpora di.quaſi menſes diſtantes. LONgo ſpa.quia ianuarius erat prius:ille uero ultimus:ſed ita continuati ſunt ut poſt ianuariū mox februarius ſequeretur.

ANT. FAN. Soſpita coliter calen.februariis Soſpita dea ſoſpitare Iuno maxima Soſpes

Principio mēſis phrygiæ cōtermia matri
Soſpita delubris dicitur aucta nouis.
Nūc ubi ſunt illis:quæris:ſacrata calendis
Templa deæ,lōga procubuere die.
Cætera ne ſimili caderēt labefacta ruina
Cauit ſacrati prouida cura ducis.
Sub quo deludris ſentitur nulla ſenectus
Nec ſatis eſt hominē,obligat ille deos:
Tēplorū poſitor tēplorum ſancte repertor
Sit ſuperis opto mutua cura tui:

PRINcipio mēſis:Calēdis februariis colit̄ ſoſpita cui ad ædē mr̄is deū ī palatio ut qbuſdā placet tēplū cōſtitutū ē:& prio hui⁹ menſis die dedicatū:qđ autor ait ꝓcubuiſſe lōga die ac uetuſtate conſūptū.Hoc ego fuiſſe arbitror qđ uolui iunōi hoſpite Corne.cōſul in pricipio pugnæ cū certaret aduerſus iſubres ſi hoſtes fuſi fugatiq̧ eēnt quoꝝ ea pugna.xxx.milia ꝑiere. Eſt āt ſoſpita iuno teſte Priſciano ubi hoꝝ carminū argumēto ꝓbat.ſoſpitā fœminino generi cōuenire. Soſpitare.n.eſt ſaluare teſte Nonio.Ennius ī menalippa regnūq̧ nr̄um ſuſpitēt ſupſtitētq̧.Hāc deā ꝑtātem habere ſeruandi Ariſt.docuit q ut ī eius uita legimus Nicanore genero ægrotāte uouit ſtatuas duas alterā ioui ſeruatori alterā iunōi ſoſpitæ ſi nicanor icolumitatē recipet.Hui⁹ deæ tēplū ñ obſcurū fuit Lauinii cu ius ſæpe Liui.meminit.Sūt & aliæ multæ iunōis ꝑtās ut iurio maxīa:quā theologi dixerūt ipām eē matrē deū q̄ terra dr̄.Vñ ei porcā ſacrificabāt itē iuno lucīa:curetis:matrōa:regia:Sciēdū q̄ ſoſpes licet ſaluū ſignificet Enni⁹ tñ ꝓ ſeruatore ſoſpitē poſuit ī q̄ ſignificatiōe maiores innonē ſoſpitā hoc ē ſeruatricē cognoīauerūt. CÆTera ne ſi ca.la.rui.Soſpitæ iunōis tēplū ab auguſto refectū nuſq̄ iuenies q̄uis memiī me adoleſcēte multos cōtra ſetir̄.ſi.n.aug.eā ædē reſtituiſſet ñ loqret̄ poeta uti dubitātes ſolēt:nec diceret ſoſpita delubris dr̄ adacta nouis:ſed poti⁹ ut affirmātē de recēti ædis reſtitutiōe dicer̄ oportebat.Soſpita delubri eminet aucta nouis.uel tale aliqđ. Diligēter itaq̧ aīaduertēdū ē ne ita iterꝑtemur hūc locū ut a poeta diſſētire uideamur:neq̧.n.auctū tēplū iō dr̄ q̄ auguſtus āplificauerit ædē uetuſtate cōſūptā:ſed q̄ calēdis februariis Romāi ſoſpitæ primū tēplū dđerit q̄ auguſti & Oui.tꝑib⁹ ꝓcūbebat Aucta n.dicūt numīa & exaltera cū mortales ea ſacroꝝ honore ꝓſequūt.Vñ illđ ē Catonis:Iane pr̄ macte uio iferiori eſto:& ī ſacris dicebāt autore Ser.Mactus ē taurus uio uel thure hoc ē cumulatē hoſtia & magis aucta Sēſus ergo ē.Prio die februarii nouū tēplū dicatū iunoni ſoſpitæ uel ut meli⁹ loqr ſacratū dr̄.Sed ſi q̄ris ubi ſit tēplū iliud nuſq̄ ē:ꝓcubuit.n.lōga uetuſtate ſūptū.Cætera aūt ne ſimiliter ꝓcūberē cauit Augu.Duo.n.illi uerſus ſic legēdi ſūt.Nūc ubi ſint illis q̄ris ſacrata calēdis tēpla deæ:lōga ꝓcubuere die. CAVIT ſa.ꝓui.cu.du.NON tyberii:quē cōſtat circa deos ac religiōe negligētiorū fuiſſe ſed Octauiāi cæſaris quez & Liui.lib.iii.priæ decadis tēploꝝ cōditorē reſtitutorēue fuiſſe teſtat̄:& Sue.ſcri.ædes ſacras uetuſtatē collapſas aut icēdio abſūptas refeciſſe eaſq̧ & cæteras opulētiſſimis donis adornaſſe & publica oꝑa plurima extruxiſſe ut

Auguſt⁹ tēplorum cōditor reſtitutorq̧

ſ uestre ... [illegible]

ædem Martis ultoris:templum apollinis in palatio ædem tonantis Iouis in capitolio ac priceps uiros ſæpe hor
tatũ eẽ ut ꝓ facultate qſq; monumẽtis uel nouis uel refectis urbẽ adornarẽt. Itaq; multa a multis tũc extructa ſũt
ut.a. M. philippo ædes Herculis & muſaꝝ.a.L. Corni ædes Diãæ.a Munucio Plãco ædes Saturni ab Agrip-
pa cõplura & egregia. Sub quo delubris ſentit̃ nulla ſenectus. Liui.& Plu. autores ſunt Auguſtũ reſtituiſſe tẽplũ io
uis feretrii cui Romulus opima ſpolia ſuis mãibus reportauit. Is ut Plu. placet a ferẽdo ut feſto a feriẽdo cogno Iuppiter
mẽ accepit ꝙ pacẽ ferr̃ putaret̃ ex cuiꝰ tẽplo ſumebãt ſceptrũ ꝑ qđ iurarẽt & lapidẽ ſilicẽ quo fœdꝰ ferirẽt. Alii a feretrius
ferẽdo ioui feretrio nomẽ īditũ uolũt:qđ (ut īquit Proptius) uicta ſuis humeris huc arma ferebãt. Nõ ẽ ãt īfima Iuſticiæ
laus auguſti cũ pr̃. Poſitor reſtitutorq; tẽploꝝ. Cũ.n. Plato doceat tria eẽ genera iuſticie:quoꝝ aliud circa deos:ali genera
ud circa hoĩes:aliud circa defunctos uerſat̃. Magna qdẽ laude digni ſũt q mutua depoſitaq; reſtituentes erga ho tria
mines iuſti ſunt:itẽ q mortuis iuſta pſoluũt. Sed nõ minorẽ laudẽ merent̃ q ſacraꝝ reꝝ curã habẽtes circa deos
pii ac religioſi ſunt. Hinc illud eſt Horatii in ſermonibus ad duo iuſticiæ genera ptinentibus. Cur eget indignus
quiſq̃ te diuite q̃re tẽpla ruunt antiqua deum? cur ĩprobe charæ nõ aliqd patriæ tanto emetiris aceruo.

¶PRINcipio:calẽ.feb.feſtũ ẽ deæ ſoſpitæ:aliq iunonẽ ſoſpitã dicũt:cuius ipſis ẽt calẽdis ſacratũ fuerat:quo ue- PAV.
tuſtate collapſo nouũ tẽplũ iuxta ædẽ cybellis īſtauratũ ẽ: Hæc.n. dea ſoſpita cũ peſtis illa:q̃ ex fetore cadauerum MAR.
bello canẽſi fuit euanuiſſet Romæ primũ coli cœpta eſt: At Herodo. teſtis ẽ. Veneri ſoſpitæ ab Helena cum ſo
ſpes ī ægyptũ pueniſſet primũ erectũ fuiſſe tẽplũ. Principio mẽſis ī ipſis calẽ.feb. SOSpita:dea. CONtermi-
na: uicina ſeu iũcta. MATri phrygiæ:tẽplo cybellis:q̃ ex phrygia aduecta ẽ:de quo ſuo loco dicemus. DICItur:
aucta:īſtauratas ſeu ī altũ educta. NOVis delubris:nouis tẽplis:nã uetera erãt collapſa:& ubi eẽnt neſciebat̃. De
lubrũ ſacellũ dicimus ī quo dei alicuius effigies ẽ. Priſca non extabant:& iõ. NVNC ubi ſunt.q.d.neſcit̃. TEM
pla deæ:ſoſpitæ ſ. QVÆ ſunt ſacrata.dedicata. ILLIs:calẽdis februarii.ſ. PROcubuere:ꝓ ꝓcubuerũt:cecide-
rũt collapſa ſunt. LONga die:lõgo tpe:hoc ẽ.uetuſtate. CAEtera:cõmẽdatio Auguſti principis a religiõe.nam
& noua ſoſpitæ tẽpla & cætera oĩa ne collaberent̃ ab ipſo auguſto cautũ ẽ:& iõ. CVRA ꝓuida:hoc ẽ curioſa
ꝓuidẽtia. SACrati ducis:auguſti:aliq dicũt Tyberii ſed melius auguſti Scripſit.n.hæc uiuẽte auguſto:ut oſtẽdi-
mus a pricipio:ſed poſt illius obitũ:edidit multa:igr̃ q̃ ī eius uiuẽtis laudẽ dixerat:nõ ĩmutauit ſed addidit multa
q̃ ad rẽ Tyberii aut germanici ptinebãt. CAVit ne cætera tẽpla.ſ. CADErent labefacta:cõmaculata. RVI
na ſimili:ut reliq̃ ob uetuſtatẽ. SVB quo auguſto.ſ. NVLla ſenectus ſentit̃ delubris:nã ita oĩa reparabat:ut no
ua uiderentur. NEC ſatis eſt:ipſi.ſ. HOMines obligare:nã ob æquũ & trãqllũ ĩperiũ Auguſto uniuerſu; debe
bat genus humanũ. OBLigat ille deos:reddit ſibi deos obligatos:cũ & ſtrueret & reparet eoꝝ tẽpla. TEM-
plorũ:& noua auguſtus ædificabat tẽpla & uetera reparabat.uñ apud Trãquillũ publica opa pluria extruxit ex
qbus ꝑcipua foꝝ cũ æde Martis ultoris tẽplũ Apollinis ī palatio ædẽ tonãtis Iouis ī capitolio:& paulopoſt pri
cipes uiros ſæpe hortatus ẽ:ut ꝓ facultate quiſq; monumentis: uel nouis uel refectis urbẽ adornarẽt multaq; a
multis extructa ſũt:ſicut a Martio Philippo ædes herculis & muſaꝝ a.L. Cornificio ædes dianæ.ab aſinio pollio
ne atriũ libertatis a Munacio Plãco ædes ſaturni.ẽt & paulopoſt ædes ſacras uetuſtate collapſas:aut incendio ab
ſumptas refecit:eaſq; & cæteras opulẽtiſſimis donis adornauit:utpote q in cellã capitolini iouis.xvi.milia pondo
auri gẽmaſq; ac margaritas quingẽties ſeſtertium una donatione contulerit.&c. ergo hoc de auguſto intelligen-
dum eſt. O SANcte:quia auguſte. POSItor:ædificator. TEMplorũ repetitio eſt. TEMplorũ repertor:quia
reperiebat uetuſtate collapſa:ut ea repararet. OPTO ſit mutua cura tui ſupis.i.ſicut tu curas q̃ ad ſupos ptinent
ſic ſuperi tui:tuarumq; rerum curã gerãt. Optat auguſto longam uitam.

Dent tibi cœleſtes:quos tu cœleſtibus annos
Proq; tua maneant in ſtatione domo
¶ Tum quoq; uicini lucus celebrat̃ auerni
Qua petit æquoreas aduena tybris aquas:

¶DENT tibi cœleſtes quos tu cœleſtibus ãnos: Sẽ ANT.
ſus eſt. Dii ĩmortales tãtã tibi uitæ lõgitudine; ꝑſtent FAN.
quãtã ipſe ſacris ædibus tribuis qui & ædificas nouas
& reſtituis uetuſtate collapſa. PROq; tua ma.in ſta.
do. Tueant̃ domũ Auguſti cuius ꝑſidio ædes ſacræ ñ
ſentiũt uetuſtatẽ. ¶TVM quoq; ui lu.cele.auer. Hæc lucaria
ſunt feſta lucaria:q̃ (ut autor eſt Feſtus) Romani ī lu- feſta
co celebrabãt q pmagnus intra mare Salariã & Ty-
berim fuit.eo ꝙ uicti a gallis Romãi fugiẽtes e ꝓlio in ipſo ſe occultauerit. Per uicinũ itaq; auernũ accipe paludes
hoſtiẽſes:q̃ ſũt (ut autor ait) qua petit æquoreas aduena tybris aq̃s. Has autor ꝑ ſimilitudinẽ auernũ uocat. Vñ il
lud ẽ taciti ruderi accipiẽdo hoſtiẽſes paludes deſtinabat. Auernũ ãt uicinu; uocat ac tyberi ꝓximũ cõparatione
auerni q baiis cõtiguus ẽ. De quo ait Proptius: Clauſus ab umbroſo qua ludit pontus auerno. Vbi maiores nr̃i
ut īquit Strabo homerica defunctoꝝ uaticinia fuiſſe fabulis ediderũt opinatiq; ſũt locũ Plutoni dicatũ eẽ:itaq; il- lucrinus
lic deos manes aliqñ ꝑ ſacrificia placare mos fuit. Sane lucrinũ lacũ licet multi ſcriptores ab auerno diſtinctum lacus
uelit nonnulli tamen olim auernũ dixerunt:alii Cocyton teſte Syllio:ut Aſt hic lucrino mãſiſſe uocabula quon-
dã cocyti memorant. Strabo autor eſt ad tymbriam uicum cariæ auernũ eẽ qui exhalationes peſtiferas habet.
Audio e nonnullis qui Ouidii faſtos publice legerũt alios deprauare hunc locum & pro auerno Aſylum ſcribe
re.alios per auernum accipere nemus aricinum. Nos hic uolumus aliena confutare qui nunq̃ mordere conſue-
uimus niſi iniuria laceſſiti. Recte ne ſentiamus poſteritas ſine inuidia iudicabit.

¶COEleſtes:dii ſupi. DEnt tibi ãnos:dẽt tibi eã uitã. QVOs ãnos:hoc ẽ quã uitã. TV:das. COEleſtibꝫ diis: PAV.
hoc dicit faciãt te dii tã diu uiuere:q̃ diu uiuẽt:ſeu ſtabũt tẽpla:q̃ diis ſupis cõſecraſti. ET maneãt ꝓ tua domo:ꝓ MAR.
ſalute tuæ familiæ. IN Statione:in ſtabili ſede:q̃ ſi procedat deoꝝ fauor eodẽ tenore:ut nunq̃ ſint uobis aduer
ſi:ſed ſemp ꝓpitii. ¶TVM quoq;:ī ipſis calẽdis itur cũ põpa:hoc ẽ cũ ꝓceſſione ad aſylũ:qđ Romulus cõſtituit
ut eo oẽs q tuti eẽ uellẽt.cõfugerẽt:& ab oĩ eẽnt noxa liberati:& hoc ut ex collecta multitudine urbem & facilius

actis uiribus condere:& tueri poſſent:de Aſylo:ita Liuius inquit. Locus qui nunc ſeptus denſis ſentibus inter duos lucos eſt aſylum aperit eo ex finitimis populis turba oĩs ſine diſcrimĩe liber an ſeruus eſſet: auida nouarum rerum perfugit:idque primũ ad cœptam magnitudinẽ roboris fuit:de loco autẽ ſic inquit Diony. Locũ umbroſũ medium capitoliiq; & arcis:quod nũc uocat̃ lingua romana intermõtiũ duorũ quercetorũ: eratq; tũc caſus reiq; ipſius cognomen:cũ ſiluæ eſſent putraq; latera opacæ:quibus cõiungebant̃ colles ſacrũ ſinens inuiolabilem ſeruis. tẽplumq; in eo erigens.cui deorũ:aut geniorũ certũ nõ habeo.confugientibus ab illud ſeruis Spõſor factus eſt ꝑ ſpeciem religionis erga deos:nihil eos detrimenti ab inimicis accepturos:ac ſi ꝑmanere apud ſe uellent: ciuitatis etiã ꝑticipes faciebat.tradebatq; agri portionẽ quẽ bello quæſierat. Hic confluebant:undiq; domeſtica fugientes mala:nec ſe ulterius alio cõferebãt. TVM quoq;:tum ẽt in calendis.ſ. LVCVS aſyli uicini:ad differẽtiã cæterorum quæ longe erant:ut in attica & in caluaria. CELEbratur:cum pompa frequentatur. QVA: ea parte qua. TYBRis aduena:quia aliunde aduenit:ut eſt ex appenninis montibus:& etruria:propterea ꝙ etruſcus fluuius dicatur: PETIT æquoreas undas:quaſi dicat uia qua tybris in mare tẽdit:nec intelligas:ut pleriq; dicũt de Aricino nemore. Nam illud non eſt uia tyberina:nam ex intermõtio protendebatur uſq; in tybrim.

¶ Ad penetrale numæ capitolinũq; tonãtẽ
Inq; iouis ſumma cæditur arce bidens.
Sæpe graues pluuias adoptus nubib9 æther
Concitat:aut poſita:ſub niue terra latet:
¶ Proximus heſpias titan abiturus in undas
Gemma purpureis cum iuga demet equis
Illa nocte aliquis tollens ad ſidera uultum

ANT. FAN. ¶ AD PEnetrale numæ capitolinũq; tonãtẽ Inq; iouis ſumma cædit̃ arce bidẽs:Calẽdis quoq; Februariis in æde Veſtæ ac tẽplo iouis tonãtis quæ rẽ diuinã faciebãt. Scire aũt debemus ꝙ Numa Põpilius(autore Solino)hitauit primũ in colle Quirinali:deinde ad ædẽ ueſtæ ĩ regia Oui.alibi:Hic locus ẽ Veſtæ q palladia ſeruat & ignẽ. Hic fuit antiqui regia ꝓua numæ. Hinc illud ẽ:Taciti numæ regia & delubrũ ueſtæ cũ pẽatib9 po.ro. exuſta. Sũt ãt Penetralia(ut ait Feſtus) penatũ deorũ ſacraria q(ut Mac.docet)dii ſũt:ꝑ quos penitus ſpiramus:ꝑ quos habemus corpus:per quos rõnẽ aĩ poſſidemus: ut iuppiter.iuno. minerua. Videt̃ ãt Vir. Voluiſſe Veſtã quoq; de numero eẽ penatũ:q cũ dixiſſet: Sacra ſuoſq; tibi cõmẽdat Troia penates:mox adiecit: Vittas ueſtãq; potẽtẽ æternũ adytis effert penetralibuſq; ignẽ. De Troianorũ Romanorũq; penatibus alia ſcitu digna apud eũdẽ Macrobiũ lector ĩueniet. Traditum ẽ ſeruari in occultis lituos ferreos æneoſq; & uas quoddã Troianũ fictile eoſq; eſſe deos penates Troianorũ. Diony.uero duos iuuenes uirilis ſpeciei deos penates eſſe inqt ſedẽtes ac pila tenẽtes Capitolini ãt tonãtis ædes ea ẽ quã Auguſtus(teſte Suetonio)ſtruxit ĩ capitolio.cõſecrauitq; liberatus ꝑiculo cũ expeditiõẽ cãtabrica ꝑ nocturnũ iter lecticã eius fulgur ꝑſtrixiſſet ſeruũq; per ducẽtẽ exanimaſſet. In hac æde iuppiter fuit deliaci æris exẽplar autore Plinio. Tu uero lector amice caue hoc loco ne ꝑ capitolinũ tonãtẽ iouis optimi maximi ædẽ accipias.aliud.n.ẽ tẽplũ iouis tonãtis qđ ut diximus ædificauit Augu.aliud iouis optimi maximi quẽ Suetonius.Pli.Plu.aliiq; ſcriptores capitolinũ iouẽ nõ capitolinũ tonãtẽ appellãt:cui targnius Demarati filius(autoribus tacito & Plutarcho)ædẽ uouit:Targnius autẽ ſupbus extruxit q librarũ argẽti q̃draginta milia ĩ fundamẽta dr̃ ĩpẽdiſſe. Capitolino ioui Põpeius magnus(ut Pli. refert) ſex pocula murrhina dicauit. Auguſtus uero in eius cellã(teſte Suetonio)ſexdecim milia põdo auri gẽmaſq; ac margaritas qngẽties ſeſtertiũ una donatiõe cõtulit. Fuerũt ãt ioues tres ut qbuſdã placet.duo theologi:atq; arcades quorũ alter ætheris:alter celi filius fuit.tertius uero q magis ab oibus celebrat̃ Saturno genitus patrẽ regno pepulit. Per hũc deũ iuraturi lapidẽ ſilicẽ tenebãt hæc dicentes ſi ſciens fallo me dieſpiter ſalua urbe arceq; bonis eiiciat ut ego hũc lapidẽ. Hic ẽ deus ille:quẽ poetæ optimũ maximũ uocãt:quiq;(ut inqt Hora.)mare & terras uariiſq; mũdũ tẽperat horis:uñ nil maius generat̃ ipo nec uiget quicq̃ ſimile aut ſcđm. Sane P.Nigidius ut A.G. refert nõ oues ſolas ſed oẽs bimas hoſtias bidẽtes dictas ait q̃ſi biennes. Iginus uero iulius bidẽtes ſcripſit appellari hoſtias quæ per ætatẽ duos dẽtes altiores hẽrent & diuidẽtes uocabant̃ ut Feſtus tradit. Hæ dicebant̃ lectæ autore Seruio:cũ nec caudã aculeatam:nec linguam nigrã:nec aurem fiſſam haberent. A bidentibus bidental nomẽ accepit: cum.n.fulgura cadebant aderant qui locũ expiarẽt bidẽtibus cæſis:quẽ clauſum & ſeptũ bidental appellabãt:itaq; ſcribit Feſtus bidẽtal quoddã tẽplũ dici:ꝙ ĩ eo bidẽtibus hoſtiis ſacrificet̃. Putatq; bidẽtes oues eſſe duos dẽtes habẽtes cæteris longiores.ĩmolabãtur aũt in bidẽtali binæ pecudes ut Nigidius Figulus ſcripſit teſte Nonio. SÆPE graues pluuias adopertus nubibus æther. CONcitat:Columella ſcribit calendis Februariis incipere fidis occaſum & eſſe interdũ auſtrũ grãdinemq;. GEMma purpureis cũ iuga demet equis: Poetice deſcribit Solis occaſum:cuius equi quattuor ſunt quorũ nomina lege in ſecundo Metamorphoſeos.græca ſunt & apertam ſignificationem habent.dicit autem.iiii.nonas lyram occidere.

Margin notes beside this passage: Iouis capitolini ſacrificium cal. febr. — Penetralia — penates — Capitolini iouis ædes — Tẽplum iouis tonantis — Capitonus iupiter — Ioues tres — Iuppiter lapideus — Bidentes — Bidental

PAV. MAR. ¶ AD pe.fit eodẽ die ſacrificiũ ĩ tẽplo ueſtæ & ĩ tẽplo Iouis ĩ arce capitolina & iõ. BIDens:quaſi ouis biennis: nec ĩtelligi uult Cel.a numero dẽtiũ:ſed a bimatu:hoc ẽ q̃ duos annos hẽrent. CÆDitur:ĩmolat̃. AD penetrale:hoc ẽ ad ſacrariũ. Penetralia.n.eſſe inquit Põpe.penatũ deorũ ſacraria NVMAE:de Numa ſuperius dixim9 hoc eſt ĩ tẽplo Veſtæ:ꝙ erat ubi fuerat Numæ regia:de quo ĩferius. ET ad:apud. TONantẽ capitolinũ ĩ tẽplo Iouis capitolini:qđ tẽplũ primus dedicauit Hora.puluilũ de ſupiore libro dictũ qđ qa obſcure dixerat per ea q̃ ſequũtur declarat & ẽ iterꝑtatio. CÆDItur bidens:pecus biẽnalis. IN Arce Iouis ſummi:hoc eſt in arce capitolina:ĩ tẽplo iouis. SÆPE ſolet tẽpus illud eẽ pluuiũ.nã ĩterdũ aq̃ interdũ niues ea die iminẽt. AEThera:aer. ADOpertus:cohoptus. ANVbibus eo.ſ.die. SÆPE concitat cõmouet. PLVuias graues:hoc eſt moleſtas uel graues quo ad magnitudinem pluuiæ. Aut latet terra ſub niue poſita:q̃ſi ſupiecta niue. PROximus:ſecũda die feb.occidit oĩs lyra:de hac ſupiore lib.diximus:occidũt ẽt leonis terga:& ſuperius diximus anteriore ꝑte oc-

cidere ibi ignis ueniẽti nocte leonis:qui micat in medio pectore merſus erit:nũc uero occidũt tres ſtellæ:quæ in tergo habet:nã hygi.teſte ſtellarũ eſt.xix. PROximus titã:ſupius diximus cur ſol titã diceret. ABIturus in undas heſ.quaſi occaſurus merſurus ſe ĩ undas hiſpanas.Hiſpania.n.heſperia dicta eſt a ſtellla ut diximus. CVM demet iuga gẽmea:gem mata aut nitida ut gemmæ. EQ VIS purpureis:ab ipſo rubicũdo colore ſolis purpureis equis:dixit equi ſolis quattuor ſunt.de quibus habetur in.ii.met.Eous:Pirous:Aethõ.& Phlegon: quæ noĩa tradita ſunt ab ipſo ſolis effectu.Eous ab ipſa luce in principio diei:nã ε ωσ εοο σ́ aurora eſt:& εωὸσ matutinus dicitur.inde φώσφοροσ.Lucifer Pirous a πυρ quod eſt ignis quaſi ignitus λιο ωυσ græce ſplendidus latine Phlegon urens.nam φλατω idem eſt quod uror & incendo latine. ILLA nocte·poſt occaſum ſolis. ALIquis tollẽs pro attollens. VVLTVM ad ſydera dicet:ubi eſt hodie lyra:q̄ fol.heri:occidit ideo nõ apparet..

Dicet:ubi eſt hodie quæ lyra fulſit heri:
Dũq; lyrã quæret medii quoq; terga leõis
In liquidas ſubito merſa notabit aquas
Quæ modo celatũ ſtellis delphina uidebas
Is fugiet uiſus nocte ſequente tuos:

CVBI ẽ hodie quæ lyra fulſit heri:Lyra quã dixim⁹ fidem & fidiculam uocant(licet fides ut quibuſdam placet proprie ſit citharæ neruus:& fidicula interdu; neruus quo ad tormenta utebantur)hoc tempore occidit ueſperi quod etiam Plinius ſcribit parum ab Ouidio Columellaq; diſſentiens:de cuius ſigni occaſu autor ait ſupra:Apparet toto ia; lyra nulla polo. Quod nos mouere non debet non ſolum quia forma & magnitudo ſignorũ facit ut alio tempore incipiant exoriri atq; occidere alio deſinant:qua ratione totius lyræ forma non apparente eius tamen particula uideri poterit lyræ nullam imaginem obiiciens inuenti:ſed quod de ſignorũ ortu atq; occaſu tanta ẽ inter autores diſſenſio ut nihil tradatur incertius'raro ut inquit Plinius illius ſententia cum alio congruente.Quod ut cætera prætereantur una oſtendit diſcordia quod matutinũ uigiliarum occaſum Heſiodus fieri dixit cum equinoctium autũni conficeretur:Thales.xxv.dies ab æquinoctio:Anaximander.xxix.Eudemon.xlviii.Nec nos latet præterea quantum hac in re addat uel minuat diuerſitas horizontis.unde non eſt cur mirari debeamus ſi eadem interdum a poeta uarie traduntur.Diodorus autor eſt mercurium ægyptium lyræ inuentorem fuiſſe quam trichordem feciſſe dicit:is eam Apollini tradidiſſe fert a quo ad amphionem peruenit.Horatius.Mercuri nam te docilis magiſtro mouit amphion lapides canendo.Ea in celũ tranſlata eſt ut diximus ſupra. MEDii quoq; terga leonis in liquidas ſubito merſa notabit aquas:Leo Cleoneus inter aſtra eſt ut quibuſdam placet uel ꝙ ſit princeps ferarũ uel ꝙ ab Hercule inermi primo certamine fuerit interemptus:qui a Cleone oppido Nemeæ ſiluæ uicino cognomẽ accepit: quamuis nonnulli tradant Nemeũ leonem non eſſe quem dicimus Cleonem.Eius terga hoc tempore mane occidũt occaſu coſmico:Aquario uidelicet oriente cũ ſole q magnam eius ſigni partem emenſus eſt.Vnde ſcribit columella tertio nonas huius mẽſis mediũ Leonẽ in occaſum ferri eius pellem hercules habuiſſe fingitur autore Feſto ut homines cultus antiqui admoneantur.Sed attende occaſum hunc tribui eidem nocti qua & lyra occidit. QVEM mõ celatũ ſtellis delphina uidebas.Is fugiet uiſus nocte ſequente tuos.iii.nonas Feb.Delphin occidet ueſperi.de cuius ortu heliaco ſupra legimus:iterea delphin clarum ſuper æquora ſidus tollitur.Sol.n.hoc tempore adhæret piſcibus:qui ubi in occaſum ferri cœperint oriat. Virgo neceſſe eſt:cuius ſigni ex ortu Delphinem conſtat occidere.Hanc alii eum eſſe nolunt:qui miſſus quæſitum amphitritem a Neptuno amatã uirgini ut ei nuberet.perſuaſit ut diximus ſupra.Alii unum eſſe dicunt e nautis quos Bacchus in delphines dicit conuertiſſe Alii eũ eſſe uolunt:a quo Arion uectus eſt fidicen nobilis:q cũ Tarento Corinthũ cũ multis opibus peteret ubi rex Corinthi Periander cũ amicũ amatũq; habuerat nautis eum interficere parantibus petiit ut prius caneret cithara ad cuius ſonũ cũ delphini conueniſſent arion ſe in mare deiecit exceptuſq; ab uno imminens periculum euitauit.Lege hiſtoriam apud Plinium.A.Gel & herodotũ ne te obtũdam:quãuis Strabo fabulari inquit herodotũ:q ait Arionẽ a Delphine in Tænarũ fuiſſe puectũ.Cæterũ Solinos in Laconia inqt fanu; eſſe Arionis Metymnæi:quẽ Delphine eo aduectũ imago ærea teſtat ad effigiẽ caſus expſſa:pterea tẽpus ſignatũ olympiade.n.xxix:id ipſum geſtũ probatur.Sane Metymna Arionis patria urbs Leſbi eſt.Vnde illud eſt:Quam metymnio carpit de palmite leſbos:ex qua ĩſula multos fuiſſe conſtat ingenio & doctrina præſtantes quorũ terpander pro tetrachordo Lyra heptachordo uſus eſt Eam Macareus rex tenuit teſte Diodoro qui methymnem & Mytilenem filias habuit a quibus duabus urbibus eius inſulæ celeberrimis nomen eſt inditũ.Plynius autor eſt ſi occidẽte Delphino hymbres fuerint per arcturum non futuros.

ANT. FAN.

Terga leonis occidunt iiii. nonas feb.

Delphin occidit iii. nonas februa.

CHODie cũ noctẽ ſcriberet:hodie dixit & hoc ad ſpacium.xxiiii.horarũ:ſub quo continet dies integra: de lyra & eius cõſtellatione ſuperius diximus.uerũ quia pluribus ex ſtellis conſtat diximus incœpiſſe occidere aliquas xxiii.die ianua.nũc uero tota occidit oĩbus ſuis ſtellis.Verũ Cæſaris occidit pridie.nonas:ut teſtat Ply.Poeta triduo ante dicit ſed exigua eſt differẽtia nã alteri ueſperi:alteri noctu fit occaſus.& quia dicit quæ ful.he.quia pridie ſuperior lyræ ſtella uidebat:nũc tota occidit.& multi uolũt hunc occaſum eſſe heliacum potius q̃ coſmicum. DVMq;:& ille aliquis.DVMq; ly.quæ iam tota diſparuit. NOTAbit quoq; etiam. SVBIto mer.in li.claras. AQVAS quaſi notabit occidiſſe. TERGA me.leo.mediæ partis poſterioris.nam anterior occiderat nunc totum coſmice occidit:ſic coſmice totus oritur aquarius:qui illi eſt oppoſitus. QVEM Modo delphinem oriri quinto idus ianua ſuperiore lib.diximus:& triplicem cauſam ſtellificationis eius:uel ꝙ is fuerit q amphitritẽ ad neptunũ pduxerat.uel qđ de nautis in delphines mutatis Bacchus unũ in rei monumẽtũ cœlo appoſuerit:uel q Arionem trãſuexerat.de quo nunc aget.Nũc uero inquit tertio nonas Februarias:hoc ẽ tertia die mẽſis Delphinẽ occidere:inquit ergo. IS:Delphin.ſ. QVEM delphina uidebas modo:paulo ante. CAELatũ ſtellis: ornatum ſtellis.nã ut & Hyginus inquit.& poeta ipſe paulo inferius ſtellas.ix.hẽt ſed in hoc dat locus

PAV. MAR.

fabulæ:cum animal hoc muſica arte mulceatur:& nouen ſint muſæ:ergo totidem ſtellis figuratus eſt. uel ꝙ no uem apud antiquos lyrarum cordæ eſſent:quarum ſonitu plurimum oblectatur:& idem ait.Habet enim in ca/ pite ſtellas duas ſupra caput ad ceruicem uerſus duas ad ea quæ uelut pēnæ in uentre uidentur.habet ſtellas tres in ſcapulis unam:in cauda duas. NOCte ſequente fugiet tuos uiſus::quia erit eius occaſus.uel occidet & erit oc caſus heliacus non coſmicus.nam Cæſar occidit.xi.calen.ſeptem.

Seu fuit occultis fœlix in amoribus index
Leſbida cum domino ſeu tulit ille lyram:
Quod mare nō nouit:q̄ neſcit ariona tellus:
Carmine currentes ille tenebat aquas:
Sæpe ſequens agnā lupus eſt a uoce retentus
Sæpe auidum fugiens reſtitit agna lupum
Sæpe canes leporeſq; umbra iacuere ſub una
Et ſtetit in ſaxo proxima cerua leæ:

ANT. ¶FOELIX in amoribus index. Secūda uſus fortu
FAN. na:q cū idicaſſet Amphitritæ amorē Neptuni: qcqd uoluit pſuaſit. LESbida cū dn̄o ſeu tulit ille lyrā:Patro
Leſbis nymicū fœmininū a Leſbo iſula notiſſima un̄ & leſbi
Leſbius us deducit & Leſbous. SÆPE auidū fugiens reſtitit
Leſbous agna lupū:Augetᷓ orō.Plus.n.eſt ſiſtere formidātem agnam ac fugientem:q̄ lupum inſequentem.

PAV. ¶SEV fuit:cauſas attigit cur delphin ſtellificatus fue
MAR. rit.& nos ſupius delibauimus ſubintelligēdū ē hic Delphin.q ſtellificatus ē. SEV fuit fœlix index i occultis amoribus:q fœliciter amorē idicauit.de amorib⁹ Neptuni intellige:nā & Eratoſthenes inqt Neptunus quo tpe uoluit Amphitritē uxorē ducere.& illa cupiēs uirginitatē ſeruare:cū ad Athlātē fugiſſet cōplures cā qſitū diuiſit.in his & delphina quēdā q puagatus iſulas ad uirginē puenit:eiqꝫ pſuaſit ut neptuno nuberet:ut ipſe eorū nuptias adminiſtraret.pro facto quo delphinis effigies:inter ſydera collocata ē.& hoc āplius q Neptuno ſimulachra faciūt delphinū aut i mane.aut ſub pede eius cōſtituunt:ꝙ Neptuno gratiſſimū eē arbitrabātur.Fœlix ergo idex:quia gratiſſim⁹ Neptuno:& cœlo figuratus ē.Amores numero multitudinis laſciui ſeu numeri ſūt.Numero ſingulari amor i utrāqꝫ ptē accipi poteſt.& i uenereā & in caſtā ut amor fraternus.& ſimilia. SEV ille:delphinus.ſ. TVLIT lyrā leſbida: patronymicū fœmininum a Leſbo inſula.De leſbo diximus in odis.Fœlix quidem inſula in ægeo & euſtachio & Strabone teſte eolicaruꝫ urbium metropolis:ut cetera ſileamus:ex ea fuere uiri & ingenio & doctrina pollētiſſimi.Pytachus unus e ſeptē ſapiētibus.Alceus Sapho Arion Terpāder:hi clariſſimi poetæ & cytharœdi.Theophraſtus & Phanias philoſophi peripatetici & Ariſtotelis diſcipuli.Hellanicus rerū cōſcriptor:Caleas qui alcei & Sapphus poemata expoſuit.Poſteriores uero:Diophanes orator:itidē & potamon:& Leſbocles &Crinagora:Theophanes etiam rerum ſcriptores & Pompeio admodū familiares.& alii multi qui e memoria excidere. CVM Domino:hoc ē cum Arione.Arion.n.ex Methyna urbe leſbi fuit:ut teſtatur Stra.hic muſicæ artis peritia nulli ſecūdus.eius hiſtoria a Ply.li.ix.delibatur:idem & a Gellio:apertius ab Hero.qui Arionē amicū periandro corinthiorū regi fuiſſe:& Corynthii Dityrābū ceciniſſe refert nauigaſſe in inſulas & in auſoniam Tarentiqꝫ remoratuꝫ Ditatumqꝫ ſua arte cum Corynthum repetiturus eſſet Corynthiis nautis:qbus fidebat plurimū:trāſferēdū ſe credidiſſe: quo cōceſſo ceciniſſe genus carminis:ꝙ orthiū dicitur cum delphinorum turba circa nauim cōueniſſet in mare deſiliiſſe:exceptūqꝫ ab uno Delphine in Laconiam uſqꝫ ad Thenarum delatum:adiiſſe Periandrū:rēqꝫ expoſuiſſe: obſeruatumqꝫ aliquantulum.Tyrāni iuſſu cōquiſitos fuiſſe poſtea nautas interrogatoſqꝫ:quid de arione:cū reſpondiſſent ditatum in italia degere.uocatum arionē apparuiſſe eo ornatu quo i mare diſiluerat:obſtupuiſſe nautas miraculo:& pro ſcelere ſupplicio affectos &c.Ab arione poſtea erectū fuit Tropheū in templo neptuni tenarei erat enim ſimulacrū delphini dorſo Arionē ferētis lyrā reſonātem:ex hoc miraculo Delphinū cœlo figuratum multi uoluerunt.Stra.tamē famulari herodotum dicit.At Pli.cū multa huiuſmodi exempla de delphinis rettulerit:ſubdit.quæ faciunt ut credatur Arionem quoqꝫ cytharœdicæ artis interficere nautis mirari paratibus ad intercipiendos eius quæſtus eblāditum:ut caneret cythara: cōgregatis cantu delphinis:cū iecīſſet in mare.exceptū ab uno tenarū in litus puectum:ergo aſſentiendū de eo fit Pli.&c.Eſt nūc robuſtus iuuenis quidam Nicolaus nomine:patria cremoneus:qui puer inſignis formæ:cum e Venetiis ad foſſam clodiam:romam cū hero ſuo rediturus ciba defertᷓ.Caſu & ciba in fluctus decidit.Cadētē Delphinus tergo excepit &extulit:ita ut ſuis redderet. Miraculū eū pluries audiui referētē:& eos q ſecū fuerāt.Quod quidē facit illa quoqꝫ eſſe credibilia:quæ a Pli.& cæteris referūtur.De Leſbo inſula ſuperiore anno multa in odis Hora.rettulimus in oda laudabunt alii claram rhodon:aut Mitylenem. QVOD mare.aggreditᷓ nunc res arionis:& magna illius commendatione utitᷓ a cytharedica arte p̄cipua:cuius dulciſſimo cantu ſiſtebantᷓ currentes fluuii & ferarū rabies ſedabatᷓ:demulcebantur qꝫ omnes.unde toto orbe notus:pro quo dictum hic. QVOD mare non nouit ariona.i.arionē ac ſi dicat omnia eum maria nouere:notus tamen maxime erat uiuens ægeo & Ionio.QVAE tellus neſcit:a qua telluris p te neſcitur.q.d.nouere etiam eum omnes terræ. ILLE:arion.ſ. TENEbat:ſiſtebat. CARmine.cantu carminis. CVRrētes aquas:ſiſtebant enim curſum flumina ad eum audiendum. SAEpe:demulcebatᷓ eius cantu lupi feritas:cū agnam inſequeretur:& fugientis agnæ metus ſoluebatᷓ:& e fuga ſiſtentes cantum illi excipiebant.

LVPVS ſequens.pro inſequens. AGNAM ſæpe eſt retentus a uoce:a cantu arionis. AGNA fugiens auidum:fameſcentē rabidum. LVPum ſæpe reſtitit:ad cantum illius αγνὸς græ.latine purus:inde agnus & agna lupus græ.λύκος. SÆPE ca.Canes cū inimiciſſimi lepoꝝ ſint:nihilominus cū leporibus ad eius cantum firmabantur itidem & leenæ cū ceruas inſequerentur. CANES & lepores iacuere ſub una.quaſi ſub eadem umbra:ut.ſ.illum audirent. ET leæ dicimus enim & lea & leena.unde nec lac bibit ille leenæ. CERua ſtetit proxima uicina uincta. IN SAxo:tapinoſis eſt rei magnæ humiliatio hoc.ſ.in monte:de ceruis non eſt id mirum. Nam & Plynius inquit.Mulcentur fiſtula paſtorali & cantu.

CVM palladis alite:Nyctimene quã Pallas in tutelã ſuã recæpit pulſa cornice. Licet aũt & multæ aues noctu am im petant cornix eo propenſius huic aui ĩfeuſa dicit.quod(ut Nuidius alibi fabulat)Nyctimene apud pal ladẽ ei n s locũ occupauit.Erat.n.cornix ut ait Naſo come iculpata Mineruæ.ea ut inquit Ply.ales eſt ĩ auſpicatæ garrulitatis.notaturq; raro ab arcturi ſidere ad hirũdinũ aduẽtũ eã in mineruæ lucis tẽpliſq; alicubi oĩno nõ au ſpici ſicut Athenis. CYNthia.Diana a cyntho mõte deli.Eſt autem magna & eminẽtiſſima laus Arionis cu ius cãtu nõ minus obſtupuiſſe inquit Dianam q̃ cum fratrem canentem hoc eſt apolline; audit.CAPtaq; erat ANT FAN.

Et ſine lite loquax cum palladis alite cornix
Sedit & accipitri iuncta columba fuit
Cynthia ſæpe tuis fertur uocalis arion
Tanq̃ fraternis obſtupuiſſe modis
Nomen arionium ſiculas impleuerat undas
Captaq; erat lyricis auſonis ora ſonis
Inde domum repetens puppim cõſcẽdit ariõ
Atq; ita quæſitas arte ferebat opes.
Forſitan infœlix uentos undaſq; timebas
At tibi naue tua tutius æquor erat:
Namq; gubernator diſtricto cõſtitit enſe
Cæteraq; armata cõſcia turba manu
Quid tibi cũ gladio dubiã rege nauita puppi
Nõ hæc ſunt digitis arma tenẽda tuis:

lyricis auſonis ora ſonis:Facta mentione Siciliæ meminit & italiæ ſcdm hiſtoriam Herodoti q ait cõcupiſſe Arionẽ cũ pmultũ tpis triuiſſet apud periãdrũ in italiam & ſiciliam nauigare. PVPpim cõſcendit Arion:Nauim Corinthiorũ:quã Arion Tarento pfecturus ab iis cõduxit cũ nullis magis q̃ Corinthiis fideret.QVID tibi cũ gladio?Poetice rectorẽ nauis increpat cum eius eſſet temonem ac rudentes tractare non gladium.

ET Sine cornis cũ infeſtiſſima noctuis ſit.tñ una ad audiendũ arionẽ tãq̃ amicæ ſedebãt.itidẽ & accipit cũ colũba. ET Cornix loquax garulla.hãc autẽ inanſpicatæ gatrullitatis eſſe Ply.inquit.a quibuſdam tñ laudatã. SEDIT cum alite palladis.Cum Nictymene:hæc puella fuit:quæ cũ patre cõcubuit ob qd' pudore in ſiluas fugit die latitãs in auem uerſa nocte egreditur:receptaq; eſt ſub palladis tutela:pulſa cornice quarum fabula in.ii.meta.refertur.ob hoc igit cum Nyctimene cornici bellum ẽ ppetuum: fugitq; cornix Mineruæ loca.unde Ply.notat eã in mineruæ locis tẽpliſq; raro alicubi omnino non aſpici ſicut athenis. SINE lite:ſine pugna nã & ipſo Ply.teſte ſoleris eſt noctuarũ contra aues dimicat maiore circundãte multitudine reſupine pedibus repugnant.collecteq; in arctum roſtro & unguibus totæ tegunt. ET Columba fuit uincta accipitri nam cu; arionis cantu demulcerentur:accipiter columbam non infeſtabat. CYNthia: cum artis cytharœdicæ ſũma gloria Apollini tanq̃ primo inuentori tribuatur.par tamẽ ipſi Apollini uidebat arion.nam Cynthia Apollinis ſoror non ſecus Arionis cantu:q̃ fratris obſtupebat & magna hæc eſt Arionis commendatio.cum Apollini comparetur.CYNthia:diana dicta eſt:ut Phœbus cynthius a cyntho monte ĩ de inſula.ſed non altiſſimo:ut aiũt.nam & nos illum aſcendimus. FERtur: dicitur. Oarion: Apoſtropha eſt ad ipſum ariona. VOCalis.uoce potens uel uoce reſonans.SAEpe obſtupuiſſe tuis ſonis:uel tuis modis:tuis uerſibus & cantu. TANq̃ fraternis uelut apolineis. NOMEN:nauigauerat Arion in inſulas circa italiam:& ĩ ipſam italiam magnumq; ſibi nomen pepererat:unde hic. NOMen arionum:nomen arionis. IMPleuerat ſiculas undas:Siculum mare & Siciliam ipſam & in inſulas.quæ in ſiculo mari ſunt.Si ſtaret in uerſu ſiculas urbes intelligeret tantũmodo de urbibus:quæ in Sicilia ſunt:ſed ſiculas undas dicit.& de ſicilia ipſa intelligimus & de omnibus inſulis quæ in mari ſiculo ſunt. ET ora auſonis:hoc.ſ.auſonia ut diximus pars Italiæ in qua ſunt Beneuentum & Cales:appellata fuit auſonia ab auſone Calipſus ex Vlyxe filio:deinde tota italia quæ appennino finitur:dicta eſt auſonia ab eodem duce a quo etiam urbem conditam auruncã ferunt:ut teſtis eſt Pompeius. ERGo:ora maritima regio. AVSOnis:nõ hic patronymicũ fœmininum:ſed nomen proprium auſon auſonis. ERAT capta lyricis ſonis:lyrico cantu ſono lyre ipſius arionis. INDE domum:ubi dicatus fuerat ĩ italia redire uolebat Corynthum ad Periandrũ:in leſbon inſulam in ſuam patriã aſcendit:igitur corynthiorum nautarũ nauigiũ:quibus maxime cõfidere ſe poſſe putabat:inquit ergo: INDE ex italia. REPetẽs:repetere uolens. DOMVM:Corynthum primo deinde leſbon. ARIon conſcendit puppim:Corynthiorũ nauim:puppis poſteri nauis eſt pars:ſed interdum pro naui accipitur. ATq; &. ITA domum.ſ.repetens FEREbat opes diuitias. QVÆſitas:acquiſitas. ARTE cytharedica.ſ.qua pollebat. FORſitã:miſericordiam mouet ab his: quæ in mari timebtur:ſed magis & nautarum perfidia:cum fidelius & tutius eſſet ſibi mare q̃ naute & nauis. FORſitã:& apoſtropha eſt ad ipſum arionem. TV Infœlix:infelix quia malis hominibus te credideras & q ſanguini & opibus inhiabãt. TIMEbas uentos & undas.uentorum uiolentiam & nudarum impetum.q.d.nõ erant hæc tibi timenda. AT equor erat tibi tutius naue tua:naue quam aſcenderas:nam in ea ſtruebantur tibi ĩfidi. NAMq;:rõnem reddit.tua erat ſibi tutius mare q̃ nauis.Nam in naui paratæ erant ſibi inſidiæ Nãq; gubernator rector nauis. CONſtitit:ĩ te.ſ. ENSE diſtricto enſe euaginato. ET Cætera turba conſcia: cæteri naute qui omnes in necem tuam conſpirauerant. ARMata manu:pro armatis manibus.QVID tibi:increpat nauis rectorem hac apoſtrophata:a quo nõ ſunt tractãda arma:ſed temone gubernanda nauis.QVID tibi o nauita cum gladio cum enſe:cum armis.q.d.nihil eſſe debet tibi cum armis:dicimus nauita & nauta. REge puppim:nauim. DVBIam & ob id dubiam:cum male:aut cum non regatur:quia tunc dubia eſt quo eat: na; ſine rectore titubat.rege ergo.DVBiam puppim:aut dubiam:cum in mari ſit:q; cum turgidum eſt.ſemper nauigantibus eſt dubitandum. NON ſunt hæc arma tenenda tuis digitis:pro tuis manibus ſed arma quibus nauis gernetur:hoc.ſ.Temo ipſe & cætera nautica inſtrumenta.

PAV. MAR.

ANT. FAN. Palla. MORTEM nō depræcor inqt.NON recuſo:nō repulſo:ut eqdem merui nec depræcor inqt utere ſorte tua. DANT:ueniā:Beneficiū canēdi.Nulla enim Arionis culpa ꝓceſſerat ꝑ quā uenia daretur hoc eſt pænæ cōdonatio.INDuerat tyrio diſtinctā murice pallā.Quidā diſtinctā legunt hoc eſt dibaphā.Veſtis enim ſi purpura bis madefiat quali Romæ uſus eſt Lentulus Spinter Aedilis Curulis dibapha dr̄.Alii diſtinctā legunt diſtinguebat̄ enim palla arte Phrigionum Plautus pallā ad phrygionē fert cōfecto prandio: Fuit id ueſtis genus tunicæ palliū accæpitq; nomē pallæ ſcd̄m Varronē ut Seruius refert ab irrugatiōe & mobilitate quæ circa finem eius eſt.i.απο τον παλλειν. Legimus tñ apd̄ eundē Varronē dictā pallā qd̄ palā geſtaret̄. Eā lōgā fuiſſe dubiū nō eſt:ut Pro crinali auro pro lōgæ tegmine pallæ:qua utebant̄ nō ſolū fœminæ:ut Pallam ſignis auroq; rigētē & circūtextū croceo uelamē achāto ornatus argiuæ helenæ ſed citharedi quoq;:ac tibicines:Cice.ad Harenniū; Vt Citharedus cū ꝓdierit optime ueſtitus palla inaurata indutus.Horatius. Et luxuriē addidit arti tibicen traxitq; uagu per pulpita ueſtē.Hāc ueſtē quidā ſignificari per ſyrma interdū arbitrāt̄ dictū.συρων.i.trahenſdo quāuis ſyrma apd̄ Græcos ꝓ quouis tractu accipit̄.Seneca de Baccho:

Syrma. Auro decorū ſyrma barbaricū trahit.De eodē Statius:Si decet aurata bacchū ueſtigia palla uertere. Cauendū ne qdam interpres Iuuenalis nos ducat in deuia:q ait prætexta palla utebant̄:q funus curabant ut inqt Pōpeius:cū legendū ſit ꝑtexta pulla.

Ille metu pauidus mortem nō deprecor inqt
Sed liceat ſumpta pauca referre lyra:
Dant ueniā ridentq; morā capit ille coronam
Quæ poſſet crines phœbe decere tuos:
Induerat tyrio diſtinctam murice pallam
Reddidit icta ſuos pollice chorda ſonos.
Flebilibus numeris ueluti canentia dura
Traiectus penna tempora cantat olor.
Protinus in medias ornatus deſilit undas:
Spargitur impulſa cerula puppis aqua:

Cygnus amphibia oſorg ræce dicitur cycnus. TRAiectus pēna tpa:Qd̄ de cygno autor ſentit hoc loco dū imminēte morte cātum flebilē facit pēna eius cerebrū ledi Magnus Albertus & iſidorus litteris mādauerūt:q̄uis Ariſtoteles & Pli.ea de re nihil ſcripſerint.Hæc auis eſt amphibia hoc ē terra & aqua uictū q̄ritans & Græce qdem cygnus latine uero olor dr̄ canitq; ſuauius qa longū collū & inflexū hēt per qd̄ neceſſe ē eluctātē uocē uarias reddere modulatōes.Fert̄ āt mortis tpe dulcius ſolito canere:ac ꝓpriā mortē flebili cātu ꝑdicere. qd̄ qdā fabuloſū putāt.Sed in primo Tuſculanaꝝ qōnū refert Cice.cōmemorare Socratē ſit oībus bonis & doctis eē moriēdū ut cygni q Apollini dicati ſūt qd̄ ab eo diuinationē hēre uideāt̄ ꝓuidētes qd in morte boni ſit cū cātu & uoluptate moriūt̄.Hi(ut Seruius ſcribit)nullis dant auguria niſi nautis:ut Cygnus in auguriis nautis gratiſſimus ales. Mouet̄ aūt pathos a ſimili Oui.alibi:Sic Vbi fata uocant udis abiectus in herbis Ad uada mæandri cōcinit albus olor.Huic aui boni poetæ cōparari ſolent.Horatius:Multa dircæum leuat aura cygnum.

PAV. MAR. ILLE metu:paratis arioni inſidiis:cū ei nautæ mortē minitarēt̄:nō refellebat mori:ſ; tm̄ ꝑcabat̄ ut ſibi pauca canere liceret.Hero tñ inqt mortē prio fuiſſe depcatū:ſed ubi nō cōficeret:petiiſſe ut ſe ornare:& lyra canere daret̄. ILLe:arion.ſ. PAuidus metu:mortis.ſ. INqt nō depræ.mor.Depcari interdū ē excuſare & refellere VNde ē illd̄ i.xii.æneī Eqdē merui nec depcor īqt ita hic ñ depcor nō refello mori. SED lic.reſer.pau.canere pauca. SVMpta ly.petiit tñ ut ſic ornaret:& lyra canere poſſet.DANt ue.cōceſſere hoc nautæ ut caneret paululū lyra riſereq; hāc mortis dilationē:ornauit ſe tñ Ariō maxīa corona.q̄ phebo cōueniēs eēt. DAnt ue.q̄ſi indulgēt nautæ:aut cōcedūt ſibi id tpis:uel hoc bñficiū.ut illd̄ Vir.Extremā hāc oro ueniā. ET ri.mo.hoc.ſ.dilationē.ILLE:ariō.ſ. CAPit coro.corona teſte Pōp.licet uideat̄ a choro dici caret tñ aſpiratōe:ſiue coronæ dñr q̄ cohonorēt eos:qbus īponūt̄. QVæ corona.ſ. O Phœbe:ad phœbū ē apoſtropha. POſſit dice.tuos cri.q̄ſi poſſit eē decens capiti tuo:digna erat tuis comis. INduerat:coronauerat ſe Arion.& induit purpureā chlamidē & ſonare accæpit. INduerat:ipſe Ariō. PALlā:palla ut Nonius īqt ē honeſtæ mulieris ueſtimētū. hoc .ſ.tunicæ palliū.uñ Vir.Pallā ſignis auroq; rigētē.Ornatus argiuæ Helenæ &c.hic uero Pallā ꝓ chlamide:aut q̄uis ueſte. DIſtinctā:diuiſā.& hoc quo ad picturā & colorē ipm. TYrio murice:Murex ut idē inqt color ē purpureus:de purpuris ſupiore libro dixīus.ibi noua purpura fulget:& dixīus cōchili genus eē ex eodē fere genere matrices ſūt:ſed ſūt aculeatiores:qualē nūc uobis oñdo ex his e littore ſyrio ī italiā a me relatis nā cū nomen in græcia retineāt e ſyria rettulimus:ut q̄lis eēt latinis amicis ēt apiremus. TYrio:a tyro urbe phœniciæ. PHœnicia.n.purpurarū piſcatu ſemp pſtitit Strabōe teſte:& tyria purpura oī optima phibeat̄: & tyrio ipſa piſcatio ꝓxima.ſ.&c.oīa q̄ ad inficiēdas ueſtes ptinēt. CORda:fidiculi. ICTa:pcuſſa. POLlicei reddidiſſet ſonos ſuos:ꝓprios:q̄les erāt Arionis.nā ubi ornatus fuit cœpit reſonare & canere. LYra:cuius pollice cordæ tāgūt̄ ad ſonitū. FLebilibus:Arionē ita canētē Cycnis cōparat:nā cycni q & olores dñr in morte hoc.ſ.cū ad ſenectā uenerit & mors iminet ſuauiſſime canūt:uñ ē illd̄ ī heroidibꝰ:Sic ubi fata uocāt udis adiectꝰ ī herbis.Ad uada Menādri cōcinit albꝰ olor:l; id Pli.ſalſū putet.cū dicat Oloꝝ morte narrat̄ flebilis cātꝰ falſis ut arbitror aliquot expimētis.At Cice.ī Tuſculāis qōnibꝰ Cycni iqt ñ ſine cā Apollini dicati ſūt:ſ; ut dīnationē hr̄e uideāt̄.qa ꝓuidētes qd ī morte bōi ſit cū cātu moriūt̄.CAntat:ergo Ariō ipe.NVmerꝰ fle.uerſibꝰ luctuoſis.cecinit.n.tūc illd̄ genꝰ carmīs:qd̄ orithiū dr̄.VEluti olor.cycnꝰ.TRaiectꝰ tē.ca.hñs traiecta tpa.ps ꝓ toto hoc.ſ.caput.CAnētia.albicātia.nā totꝰ albus.ſ.DVra pēna:qa ī ſenecta pēnā quādā hñt duriuſculā:frōtē natā uelut traiectā: qd̄ obſeruauit Pōponius in extrema germania:& ego in ionia.Seniores.n.cycni illā traiectā hñt cæteri nō.Poeta igit̄ nō ſine rōne hoc dixit:ſed miror ab aliis nō fuiſſe obſeruatū.PRo.& ita.ORnatus palla corōa Lyra.PRotinus ſubſequēter cōtinuo. DEſilit ex ipſa naui:deorſum ſalit.In medias undas in medium mare. CERula puppis:cærulam puppim dixit ab ipſo colore ceruleo. SPargitur:infunditur. AQua impulſa ipſo.ſ.Arionis ſaltu.

¶F IDE maius: Nõ eſt incredibile uectũ eſſe Arioné a Delphine cũ. A. Gel. Plinius & aliis ſcriptores de Delphinis mira cõmemorent. Quid ꝙ Simonis noĩe delectanť q Simi ſunt & recuruo tergo ? Ille ſedet citharãq; ten et præciũq; uehendi. Cantat: Cantat carmé ita ſublime ita ſuaue ut eſſet uberrimũ uecture ꝓcium. ASTris delphina recæpit: Aſtrũ græcum eſt. Vñ aſter ille Platonis a nobis ſtella dr̃: cuius diuini philoſophi pulcherrimũ diſtichũ nos ſic latinum fecimus. Stelle meus ſtellas dum ſuſcipit, ipſe ego cælũ eſſe uelim: ut multo hunc lumine deſpiciã. STELlas iuſſit habere noué: Alii delphiné decem ſtellis conſtare dixerũt. VELlé mæonide pectus ineſſe tuũ: Apoſtrophen facit ad Homeꝝ cuius optat ingenium cũ ſit de re tanta ſcripturus quanta & heroicum carmen & Homeri mereť ingeniũ. is uel a Mæonia id é Lydia ubi eſt colophon Mæonides dr̃ uel a patre Mæone. notũ. n. eſt inter opiniones q̃ de natalibus eius ferũtur hanc eſſe qđ Mæonis filius fuerit. SACras nonas: Quæ nũc Auguſto dicatæ uideri poſſunt. Dixerat. n. ſupra: Nonarũ tutela deo caret.

ANT. FAN.

Arionis fabula

Aſtꝝ latine ſtella dicitur

Mæonides

Inde fide maius tergo delphina recuruo
Se memorant oneri ſuppoſuiſſe nouo:
Ille ſedens citharãq; tenens ꝓciumq; uehendi
Cantat & æquoreas carmine mulcet aquas
Dii pia facta uident: aſtris delphina recepit
Iuppiter: & ſtellas iuſſit habere nouem
Nũc mihi mille ſonos quoq; é mẽorat⁹ achil/les
Vellem mæonide pectus ineſſe tuum
Dum canimus ſacras alterno pectine nonas
Maximus his faſtis accumulatur honor:
Deficit ingenium maioraq; uiribus urgent
Hæc mihi præcipuo eſt ore canenda dies
Quid uolui demens elegis imponere tãtum
Ponderis heroici res erat iſta pedis:

¶INDE fide: ad eius cãtum cũ delphinorũ: ut ſupra diximus turba cõueniſſet: deſiliés ab uno eorũ tergo exceptus eſt. INDE ex eo aut poſtea MEMorãt: ueteres. ſ. Delphina pro delphineʒ: Dicimus. n. & delphin delphinus delphini. SVPpoſuiſſe ſe nouo oneri: quia nouũ miraculũ: qđ homini ſe ſupponeret: licet & Pli. & Solinus exẽpla hmõi multa cõmemorét. TErgo recuruo: dorſo repãdo: uñ Pli. dorſũ repandũ ſimum qua de cã nomẽ Simonis oẽs miro mõ agnoſcũt. maluntq; ita appellari. TERgo recuruo: tergis reflexis: qa recuruati ſunt & ob id appellari Simones Pli. inqt MAIVS fide per appoſitioné dixit maius fide. quaſi plus q̃ credi poſſit. ILLE: Arion. ſ. SEDET: ſup delphines. ſ uel in dorſo delphinis. ÆT tenet cytharã: tenet & reſonat cythara. ET cantat ꝓciũ uehendi in præciũ & mercedé necturæ. nã uictura dr̃ a ueho uehis: ſi uehendi dicit eſt gerundiũ SI uehicli: uehiclum paruus currus eſt: & ꝓ ipſa uectura hic poni põt in cuius mercedé cantabat. ÆT mulcet: demulcet mitigat lenit. CARmine: carminis cãtu. AEquoreas aquas: marinas undas. DII pia: uidẽt dii bñfacta itidẽ & malefacta. Videre ergo Delphinis officiũ cõmendarunt. Vnde Iuppiter illũ inter aſtra collocauit: ornauitq; nomẽ ſtellis ut ſupra diximus. DII uidẽt pia facta quaſi delphinis pietaté & officiũ qui Arionis oneri ſucceſſit. Iuppiter recepit delphina: delphiné. ASTris: in aſtris: hoc eſt inter ſydera. Aſtrũ dr̃ ab αςρατωιω uerbo græco: quod eſt fulgeo: ide ab αςηρ & αςρον pro ſydere & ſtella. Æt iuſſit habere noué ſtellas: & Hyginius ẽt inquit eſſe ſtellaꝝ nouem: datur locus huic rei: cũ animal hoc muſica arte mulceatur: & nouem ſint muſæ ergo totidem ſtellis figuratus. ſ. uel ꝙ nomé apud antiquos lyraꝝ corde eẽnt. quaꝝ ſonitu plurimũ oblectanť. Nũc mihi cũ relaturus ſit dié in quo Auguſtus pr̃ patriæ appellatus ſit ꝓ rei magnitudine decãtãda optaret & mille uoces & homericũ hẽre ingentiũ: & ideo nũc uelut ré magnã ut eſt aggreſſurus inqt. NVNC uellé hẽre mihi: ad uſum meuʒ mille ſonos: mille uoces. ET uellé hẽre O Meonide pectus tuũ: quaſi ingeniũ tuũ & aĩum tuũ. QVO: ingenio. ACHilles eſt memoratus: Homerus é dictus Meonides & Meonius a Meone pr̃e: & ẽt a Meonia pr̃ia Aſiæ regiõe: ſed plures fuere urbes ẽt ꝓter illas: q̇ in Meonia ſunt: q̃ ſuũ eẽ dicerent: ut Cice. meminit In orõne ꝓ Archia poeta ẽt ut cõſtat illo uerſu Smyrna rhodos: Colophos Salamis chios argis athenæ: ut in odis Horatii diximus. MEmoratus achilles. nã ꝓclara Achillis geſta in Iliade ſcripſit & celebrioré illũ forte quã mœreret reddidit. uñ legiť cũ Alexãder in Sygeo ad Achillis tumulũ pueniſſet: dixiſſe. O FOrtunate adoleſcés: q laudis tuæ. Homeruʒ ꝓconé inueneris. DVM canimus: in nonis februariis Auguſtus pr̃ pr̃iæ é appellatus. uñ eo die feſtũ rei tantæ celebrabať: ꝓ quo in auguſti cõmédationé maximũ ſuis feſtoꝝ libris accumulati honoré dixit. ꝓcipue cũ tanta res in his ſcribẽda eẽt. DVM nos. CAnimus no. ſa. & ſupius dixit tutela dei carere: ac ſi nulli deoꝝ ſacræ eẽnt: & nũc ſacras appellat: ꝙ iõ facit. nã cũ antea nulli deoꝝ ſacratæ fuerint: nũc in auctos Auguſti titulos: & cum ea die honore decoratos fuerit ſacras appellauit: qa publico cõſenſu cõſecratas. ALTerno carmine: hoc. ſ. elegis uerſibus: illa. n. ſunt alterna: q̃ ꝑ uices eũt: & redeũt: ſic elegi uerſus: q ex exametro cõſtãt. & pẽtametro. nã uelut ꝑ uices alteꝝ cũ altero iungiť. MAXimus honor hoc eſt in Auguſti laudé. ACCVmulať his faſtis: his faſtoꝝ libris: in qbus id ẽt ſcribere neceſſe eſt. DEFIcit: Vr̃ exterrere in re ardua deſcribẽda: ꝙ cũ hæc dies ſit maxime celebrãda: ad eã canẽdã ingeniũ deficiat. DEficit ĩgeniũ & urgẽt: cogũt aut præmũt nos. Maiora uiribus maiora & grauiora quã nos ſufferre ualeamus. HAEC dies é tibi: a te. CAnenda ore ꝓcipuo: ore ꝓcellente: qa præ cæteris hãc canere debes. Quid uo. Reꝑhendit ſeipſũ qđ hæc grauia: q̃ ſcribẽda erãt heroico carmine: uerſibus elegis cõmendarit. QVID: cur: aut pp qđ ego. DEmens: deorſum a mẽte euaſi ueſanus. VOlui imponere tantũ põderis: methaphorice loqtur. ELEgis uerſibus. ſ. de elegis uerſibus ſupius diximus: qbus miſeriæ querimoniæ & amãtiũ affectus deploranť: ſed qa in his erat aſſuetior: ẽt hæc grauia elegis canebat. RES iſta: q tam magna eſt. ERAT intererat. PEDis heroi: heroici uerſus. Heros ut diximus uir excellens diuinus. ſ. Sed qa exametris uerſibus & deoꝝ laudes: & heroum benegeſta cani cœpere: tanq̃ a diuinis appellati ſũt uerſus heroici ergo RES iſta erat heroi pedis: heroici uerſus & eſt ſpecies metonymie: nam ex pedibus uerſus conſtat.

PAV. MAR.

ANT. FAN.

Auguſtus patriæ cognomẽ accepit nonis februariis

¶SANctæ pater patriæ: Nonis februariis Cæſar Auguſtus pr̃is patriæ cognomen accæpit: qđ ei (ut Sueto. ſcribit) uniuerſi repẽtino maximoq; cõſenſu detulerunt & Senatus in curia neq; decreto neq; acclamatiõe ſed per Valerium. Meſalẽ id mãdantibus cunctis qui ait qđ bonũ fauſtũq; ſit tibi domuiq; tuæ Cæſar Auguſte Senatus te cõſentiens cũ Po. Ro. cõſultat patrẽ patriæ. Quo tpe Auguſtus lachrymas cõtinere nõ potuit. Naſon in quarto triſtiũ. Tu quoq; cũ patriæ rector dicare pater q; Vtere more dei nomẽ hñtis idẽ Seneca: Sic ille patriæ primus auguſtus parẽs cõplexus aſtra eſt. Cicero: Vt in eius uita legimus primus oĩum Romanorũ pater patriæ appellatus ẽ. Hinc illud ẽ Plinii: Salue primus oĩum parẽs patriæ appellate. Quo noĩe. M. Cato uir ſeuerus & ſũmæ grauitatis eũ appellauit teſte Appiano. Poſtea uero impatores romani eã appellationẽ ſibi uſurparũt quæ Ciceroni cõtigit in libera ciuitate. Iuuenalis: Roma parentẽ roma patrẽ patriæ Ciceronẽ libera dixit. Quo in loco Satyrus impatores deridet q ab adolatoribus patris patriæ cognomẽ ſumebant fallebanturq; ut ait Plutar. cum excellentiã honorum a populis ſibi tributã maximũ beniuolentiæ teſtimoniũ exiſtimarẽt. Quãuis. n. ſponte ſua & beniuolentia quadã ad decorandos principes moueri populi uideanť: ducunť tñ plerũq; metu cũ tam hi q oderunt q̃ q amant ꝓſequi honoribus principes ſoleant. Prudẽtes igiť & optimi rerũ publicarũ gubernatores non tã laborant ut honores populis cõſequanť q̃ ut digni honoribus ſint. Huius tituli quo Auguſtus a Senatu Populoq; Romano donatus eſt. Meminit Horatius in primo carminum: ut hic magnos potius triumphos hic ames dici pater atq; princeps.

Sãctæ pater patriæ tibi plebs tibi curia nomẽ
Hoc dedit: hoc dedim⁹ nos tibi nomẽ eq̃s
Res tamẽ ante dedit ſero quoq; uera tuliſti
Nomina: iampridem tu pater orbis eras
Hoc tu per terras qđ in æthere iuppiter alto
Nomẽ habes: hominum tu pater: ille deũ
Romule cõcedas facit hic tua magna tuendo
Mœnia tu dederas tranſilienda Remo:
Te tacitus paruiq; cures ceninaq; ſenſit
Hoc duce romanum eſt ſolis utrũq; lat⁹.
Tu breue neſcio qd uictæ telluris habebas
Q̃dcunq; eſt alto ſub ioue cæſar habet:

Naſonis familia fuit eq̃ſtris ordinis

HOC dedimus nos tibi nomen eques. Naſonis familia equeſtris ordinis fuit. & ipſe Auguſti Cæſaris munere eques triumuiratum conſecutus eſt. Sane Nos eques dedimus eſt rara conſtructio ſed tolerabilis. Verum enim apparet quod grammatici tradunt conſtructionem quam græci ſyntaxim uocant reddi ad uocis intellectum. unde per diuerſas figuras ſolent a ſcriptoribus accidentia uariari: q licet quantũ ad ipſas dictiões incõgrue diſpoſita uideanť: rectiſſime tñ poſita intelligũť ſenſus rõne. Quid eſt. n. aliud pars in fruſtra ſecant niſi multi: & nos eques dedimus niſi nos equeſtris ordinis uiri?

Cures urbs Quirites Cenina Anteſtitõ

RES tamen ante dedit Rei ueritas & meritoꝝ tuoꝝ magnitudo: ne Auguſtus uideať adulatione populi eũ titulum cõſecutus. FACit hic tua magna tuẽdo mœnia: Aequauit Auguſtũ Ioui ꝙ pr̃ ſit uti Iuppiter: nũc præponit Romulo ꝙ tuẽdo urbẽ more optimi pr̃is ampliſſimã reddiderit: quã Romul⁹ reliqt humilimã. TV dede. tranſilieda Remo. Tantæ humilitatis ut ea tranſilierit Remus quam ob cãm fertur occiſus. Licet ſint qui rẽ aliter tradant ut alibi dicemus. CVRes: illuſtris urbs ſabinorum autore Plutarcho unde Quirites dicti ſunt ut quibuſdã placet. Nota ẽ hiſtoria. CEnina etiã oppidum eſt apud urbẽ qđ teſte feſto a Cenite cõditore nomen accæpit: Hinc dicti Ceniẽſes. TV rapis: hinc caſtas duce ſe iubet eẽ maritas. Antiſteton eſt & merito laudať auguſtus qui (ut ait Suetonius) leges quaſdam retractauit: quaſdam de integro ſanxit ut de adulteriis de pudicitia.

PAV. MAR.

¶SANctæ pater: de hoc ita Tranquillus inqt: Patris patriæ cognomen uniuerſi repẽtino maximoq; conſenſu detulerũt ei. prima plebs legatione anxium miſſa. Deinde qa non recipiebat ineunti romæ ſpectacula freqũes & laureata. Mox in curia ſenatus: neq; decreto neq; acclamatõe: ſed p Valeriũ meſſalam id mãdantibus cũctis: qđ bonũ inquit: fauſtũq; ſit tibi: domuiq; tuæ Cæſar auguſte. Sic. n. nos perpetuã fœlicitatẽ reipubli. & leta huic præcari exiſtimamus. Senatus te cõſentiens cum po. ro. cõſalutat patriæ pater: cui lachrymans rñdit Auguſtus his uerbis. Ipſa enim ſicut Meſſalia apposui cõpos factus uotorũ meorũ. P. C. Quid habeo aliud deos immortales præcari: q̃ hunc conſenſum ueſtrũ ad ultimũ uitæ finem mihi perferre liceat: hæc ille. poeta inquit. Patres equites: & plebem hoc ei nomẽ dediſſe: nihil tamen refert quia idem eſt ſenatus & populus. Eq̃tes enim medii erant inter patricios & plebem. Inquit ergo apoſtrophans ipſi uerba. O SANcte pater patriæ Auguſte: qui hoc dei fuiſti tuis meritis pater patriæ appellatus: hoc nomẽ patris patriæ. ſ. Dedit tibi plebs hoc nomen dedit tibi curia: hoc ſcilicet ſenatus qui in curia reſidebat: de diuiſione populi per Romulum & curiis ſuperius diximus. nam diuiſerat populum in. xxx. curias: quibus poſtea additæ ſunt quinq;: ita ut ſua in quiſq; curia ſacra publica faceret: feriaſq; obſeruaret: hiiſq; curiis ſingulis nomina curiarum uirginum impoſita eſſe dicuntur ex his quas de ſabinis rapuere: hæc Pompeius. At hic curia de ſenatoria dicitur: qui locus ita dictus eſt: quod ibi publicas curas gerebant. Eſt autem hic ſpecies Metonymiæ tenens pro eo quod tenetur. Eſt duplex curia: & in qua reſpublicæ geruntur. & in qua ſacrificatur. ſed de hoc inferius. CVRia: hoc. ſ. ſenatus. Hoc etiam nomen dedimus tibi nos eques: pro equites: aut equeſter ordo nos dixit. qa ipſe ẽt equeſtris ordinis erat. Vnde in triſtibus. Non modo fortunæ manere factus eques. RES tñ ut a merito tanti noĩs Auguſtũ cõmendaret. ante inqt hoc a re datum ipſa fuiſſe: ſero tamen appellatiõe. nã longe ante non mõ patriæ ſed orbis pater erat. RES tamen dedit. nomen hoc. ſ. ANTE: anteq̃ dederat ſenatus & populus. qa re ipſa erat pater patriæ. SERO quoq; tarde etiam. TVLIſti uera noĩa: quia tardius q̃ merebaris pater patriæ appellatus eſt. IAMpridem: longe ante eras pater orbis: ergo non modo patriæ: ſed uniuerſi orbis in aliquibus codicibus ſcriptum eſt urbis: melius tamen orbis quia inferius ſubſequenter compatat ipſum Ioui. NOMen habes hominum: tu pater ille deum: ille

deorum ipſe hominū pater eſt pro oīum hominum:intellige ergo bene orbis:ſed ſi urbis dicit non eſt ab re qa longe añ erat pater patriæ.HOC tu.magna ē hæc auguſti cōmēdatio:cū Ioui cōparatur.nā ille deoꝝ pater ē. Auguſtus aūt hoīum:in triſtibus ēt ad auguſtū ſcribens:cū Iouem deū genitorē dixiſſet addidit. Tu quoqꝫ cum patriæ rector dicare paterqꝫ utere more dei nomē habentis idē inqt ergo. Tu hēs hoc nomen patris patriæ.ſ. PER terras:quaſi in terris. Quod hēt Iuppiter in alto æthere:in cœlo.de æthere diximus:græce dr̄ αιθηρ ab αιθω: q̄ ē ardeo:qa in eo eſt ignis elementū.uñ ſummaqꝫ locū ſibi legit in arce:hoc.ſ.in ſūmo æthere. TV auguſte es.PATer hoīum.nā hoīes regis.ILLe:Iuppiter.ſ.Eſt pr̄ deum deoꝝ:qa diis impat.ROMule:cū uelit lōge in oībus ſupiorem dicere auguſtū Romulo urbis cōditori:ab ipſo Romulo petit hoc cōcedi.nā ipſe & urbē paruā & exigua mœnia fecit.Auguſtus aūt & mœnia & impium late auxit:ſed hæc eſt alluſio q̄dam ad id quod ſupius diximus:qñ appellatus fuit auguſtus:cū eſſent q cenſerent eum Romulū appellari oportere: quaſi & ipſum cōditorē urbis:ac ſi dicere uelit Romuli āt hac cōparatione deprimit.ROMule cōcedas:da ueniā: aut patiare me loqui:aut cōcede qd̄ dico.HIC auguſtus.ſ.TVENdo defen.& gubernādo:nō dixit dominando aut iperando ne tyrānidis illū argueret:ſed tuēdo ac ſi in tutela impium patriæ haberet.FACit tua:quæ tu fūdaſti. MAGna:nā auget ut diximus & urbē & impium.TV dederas mœnia:ipſa.TRANſilienda:trāſaltanda. REMO:fratri tuo:quē multi græci maxime Romū dicūt.Condidit aūt mœnia ita parū alta:ut Ramo trāſiliri poſſent.Vnde qd̄ in edictū reliquiſſet:morte mulctatus eſt de quo dicemus in quarto libro auctore ēt Dionyſio.nā mortis Remi duplex cā narratˀ:& diſcordia:pugnaqꝫ q̄dā q in ea ceciderit & hæc trāſſaltatio murorum præter edictū:ob qd̄ a celere quodam:qui muris præerat obtrūcatus eſt.TE tacitus:Romulus cū finitimis tm̄ pugnauit:cū ſabinis:cū cernienſibus:quoꝝ regē ut ſupius diximus obtruncauit:cum Antēnatibus:& poſtea cū Veihentibus.Terminus aūt imperii Romuli decimuſoctauus ab urbe lapis fuit.At auguſto prīcipe uniuerſus orbis romano paruit impio.Inqt ergo o Romule SENſit te tacius:rex ſabinoꝝ:de quo ſuperius diximus. Et parui cures:aliqui dicūt cures opulentiſſimā fuiſſe ſabinoꝝ urbē.Poeta aūt inquit:Parui cures nihil refert.nam poterat eſſe urbs parua mœnibus:magna aūt opibus.cures i numero multitudinis ſabinoꝝ oppidum.ET cenina & oppidū hoc nō lōge ab urbe fuit.HOC duce:Auguſto aūt principe.Eſt romanoꝝ romani iuris aut ro. imperii.VTRumqꝫ latus ſolis.quaſi extremæ orbis partes:& oīa quæ inter ipſas.cōtinētur:ſed cū dicat Vtrūqꝫ latus ſolis poſſumus intelligere de ſeptētrione & meridie:quaſi de polo arctico & antarctico:quæ loca a latere ſolis ſunt.TV breue:Auget & illius depreſſionem.quia paruus dn̄s & huius gloriā.qa oīa:quæ ſub Ioue ſūt ſua ſunt.TV habebas neſcio quid:uelut in contēptū neſcio qd dixit.Victæ telluris:quam tu uiciſti:erat tantūmodo:ut diximus uſqꝫ ad decimū octauū ab urbe lapidem.CAESar:Auguſtus.ſ.HABet quodcūqꝫ eſt ſub alto Ioue:auxit hic Poeta & rē & orationem:nam magis ſe eleuat ſecundo q̄ primo uerſu. QVOdcūqꝫ eſt ſub Ioue:quaſi & terre:& maria.SVB Ioue:interdum intelligimus ſub cœlo:aut ſub aere:ut illud Horatii manet ſub Ioue frigido:idem dicimus ſub dio.ab eo quod Διοσ Iuppiter appellatur.

Tu rapis:hic caſtas duce ſe iubet eſſe maritas
 Tu recipis luco:repulit ille nephas:
Vis tibi grata fuit florent ſub cæſare leges
 Tu domini nomen:principis ille tenet:
Te remus incuſat.ueniam dedit hoſtibus ille
 Cœleſtem fecit te pater:ille patrem:

¶TV recipis luco.Aſylum dicit a Romulo cōſtitutū latronū ac peſſimorū oīum receptaculum. Tu domini nomē:Auguſtus domini appellationē:ut maledictū & opprobrium ſemp exhorruit teſte Suetonio cūqꝫ eo ſpectāte ludos pnunciatū eēt.O dn̄m æquū & bonū:& uniuerſi q̄ſi de ipſo dictū exultātes cōprobaſſent ſtatim manu uultuqꝫ indecoras appellatiōes repreſſit & in ſequēti die grauiſſime corripuit edicto: dn̄mqꝫ ſe poſtea appellari ne a liberis qdem aut nepotibus ſuis uel ſerio uel ioco paſſus eſt. Et recte:dn̄i enī nomē quo perēpto oīs ſeruitus extincta eſt tyrāni eſt potius q̄ benigni principis qualis fuit Auguſtus q(ut Seruius tradit) palatiū iuſſu eius ædificatū reip.dono dedit. Veniā dedit hoſtibus ille:Ouidius alibi: Tu ueniā Partho ſupato ſæpe dediſti nō cōceſſurus quā tibi uictor erat.Diuitiis ēt multos & honoribus auctos uidi qui tulerant in caput arma tuum.Sueto.Clementiæ ciuilitatiſqꝫ eius multa & magna documēta ſunt ne enumerem quot & quos diuerſarum partium uenia & incolumitate donatos principem etiam in ciuitate locum tenere paſſus ſit:COELEſtem fecit te pater ille patrem.Tu martis gratia in cœlum receptus es:cuius te filium crediderunt. Auguſtus uero de patre optime meritus ut pium filium decuit Iulium Cæſarem retulit in numerum deorum Cui cum ludos funebres celebraret die medio ſtella apparuit fulſitqꝫ per ſeptem continuos dies: quam Auguſtus parentis eſſe cōfirmauit. Vnde illud eſt:Ecce dionei proceſſit Cæſaris aſtrum.

ANT. FAN. Domini appellatō nē exhorruit auguſtus.

¶TV rapis:exprobrat Romulo ſabinarum raptum & pudicitiæ obſeruantiam ex Auguſti lege commēdat. Præterea a Romulo receptos ſceleratos:ab Auguſto autem compreſſos:aut fugatos. TV:romule.RAPis: quia factis ludis ab eo cum conueniſſent finitimi multas rapuit:de quo inferius dicemus ergo.TV rapis:quaſi tu ſtupras:pro coniugum enim defectu raptæ illæ fuere:rapere interdū ſtuprare ſcilicet. Vñ illud Virgilii: Sub nixus rapto potitur.ideſt ſtupro.HIC.Auguſtus ſcilicet.IVbet ſe duce.ſe principe.MAritas.nuptas.ESSE caſtas.obſeruare pudicitiā.Inſtaurauit.n.auguſtus legē iuliam ad coercēdos adulteros. Vñ eſt ubi nunc lex iulia dormis.TV.romule.RECIpis nefas.quaſi nepharios & ſceleratos hoīes.LVco.in Aſylo.quod erat in luco.de quo ſupius diximus.Nā p augēda.urbe Aſylū cōſtituit.quo cōfugerē impune.q uel ob ſcelera.uel qūocunqꝫ ex aliis ciuitatibus pulſi erāt.ILLE.auguſtus.REPulit nephas.& ſcelera & ſceleratos.Plures.n.factiones extinxit. graſſatores diſpoſitis p opportūa loca ſtatiōibus.Tranqllus inqt.ihibuit.& multa ſimilia.TIBI.o romule. FVit grata uis.Nā uim & in rapiēdis uirginibus.& indepopulādis agris finitimis ui ītuliſti.SVb cæſare.Auguſto.ſ.

PAV. MAR.

FLOREnt leges:nam ex legibus cautum eſt:ne cui uis inferatur:multa etiã Auguſtus correxit. Vnde Tranquillus leges retractauit:& quaſdã ex integro ſanxit.ut ſumptuariam:& de adulteriis:& de pudicitia:& de ambitione:de maritandis ordinibus. TV:Romule tenuiſti.ſ.NOMen domini:quod ad tyrãnidem ſpectat:ergo exprobandũ.ILLe Auguſtus.ſ.TENet nomen principis:minus autem eſt princeps q̃ dominus. AVGuſtus aũt ut teſtis eſt Tranquillus:domini appellatiõe ut maledictum & opprobrium ſemp exhorruit:nec dominum appellari a liberis ſeu nepotibus ſerio uel ioco paſſus eſt. TE:exprobrat Romuli immunitatẽ pro fratricidio ut magis a dementia cõmendatum auguſtum extollere:qui hoſtibus perpecit præſertim lepidum triumuirũ: quẽ incolumem dimiſit.REMus incuſat te:quaſi arguit te cædis:dicemus inferius in quarto libro de cæde Remi:quã pauloante libauimus.ILLE:Auguſtus.DEDit ueniam hoſtibus:quia demens fuit illis:quos uicit.Vnde in triſtibus ad Auguſtum:Tu ueniam parti ſuperatæ ſæpe dediſti.Non conceſſurus quã tibi uictor erat. Poſſet etiam hoc intelligi de Lepido eius in triumuiratu collega:quã bello ſiculo in ſextum Pompeium:ut teſtis Tranquillus:cũ eum ex Aphrica in auxilium euocauerat:ſuperbientẽ uiginti legionum fiducia: ſummaſq; ſibi partes terrore:& minis uendicantẽ ſpoliauit exercitu:ſupplicem quem conceſſa uita in circeos relegauit. PATÆR:Mars:nam.Martis filius Romulus creditus:de quo ſuo loco dicemus fecit te cœleſtẽ:rettulit te in deos:quaſi dicat:non tuis meritis:ſed patris.ILLE:Auguſtus.FECit cœleſtem patrem:Iulium Cæſarem:quia & nepos & hæres eius fuit:ſoluit illi diuinos honores:& pro deo coli uoluit:ſed de hoc etiam inferius ſuo loco dicetur.IAM puer:ſuperius diximus occaſum leonis:per quem denotabatur Aquarii ortus:qui oppoſitus ẽ.Oritur autem Aquarius ipſe nonis februariis uſq; ad aluum anteq̃ Sol,de quo ſic Ignius inquit Aquarium compluries Ganymedem eſſe dixerunt:quẽ Iuppiter ob pulchritudinem ereptum parentibus:deorum miniſtrum feciſſe exiſtimatur.Itaq; oſtẽditur ut aquam aliquo infundẽs.Egeſſionas autem Deucalionem dicit eſſe q eo regnante tanta uis aquæ de cœlo profuderit:ut cataclyſmos factus eſſe diceretur.Eubolus uero cecropem ẽẽ demonſtrat: antiquitatẽ generis cõmemorans:& oſtendens anteq̃ uinum traditum ſit hominibus:aqua in ſacrificiis uſum & ante cecropem regnaſſe quã uinum ſit inuẽtum.Poeta autem hic de Ganymede intelligit Trois filio:cuius fabula notiſſima.Aquarius quoq; & occidit & exoritur capite priuſq̃ reliquis membris.

> ¶Iam puer idæus media tenus eminet aluo
> Et liquidas mixto nectare fudit aquas:
> En etiam ſiquis borean horrere ſolebat
> Gaudeat:a zephyris mollior aura uenit
> ¶Quīto ab equoreis nitidũ iubar extulit undis
> Lucifer:& primi tpa ueris erunt
> Ne fallere tamẽ reſtant,tibi frigora reſtant
> Magnaq; diſcedens ſigna reliquit hyems:

ANT. FAN. ¶IAM puer idæus media tenus eminet aluo: aquarius quem qdam Ganymedẽ eſſe uolunt ut diximus ſupra nonis Februariis media aluo tenus ãſcedit Solem orientẽ.Quod hoc tpe fieri neceſſe eſt Sole Piſcibus ꝓpinquante cũ Aquarius & oriatur & occidat capite prius q̃ reliquis mẽbris.Hoc ſignũ cũ aquæ effuſione triginta ſtellis cõſtare dicit̃.Aquariũ alii Cecropẽ eſſe dixerunt:alii Deucalionẽ.Poeta hic eos ſequit̃ qui uolunt hanc partẽ zodiaci eſſe Ganymedẽ qui ioui ut alibi legimus nectar miniſtrat inuita iunone.Quidã enim dicũt receptum Ganymedẽ ad miniſteriũ poculorũ remota Hebe iunonis filia.Quã ob rem exiſtimat̃ dixiſſe uirgilius.Æt genus inuiſum & rapti ganymedis honores.Æſt aũt raptus(ut ſcribit Strabo) ad Priapeni & Cizyceni agri fines in loco quem ab quod eſt ἁρπάζω quod eſt rapio harpagiam appellarunt:q̃uis alii(ut idem auctor ſcribit) arbitrẽtur id circa Dardanium promontoriũ contigiſſe.SI qs boream horrere ſolebat.Hic uentus aquilo etiã dici ſolet a uehementia uolatus q̃ uidet̃ aquilã imitari.GAVdeat a zephyris: mollior aura uenit.Fauonii hoc tpe ſpirare incipiũt: qui(ut inquit Plynius)Hibernum molliũt cœlum ſole aquarii partẽ.xxv.obtinente.Alii eorum exortũ ſeptimo idus ſiue circa idus februarias ponunt. Eſt aũt Fauonius ut idem inqt genitalis mũdi ſpiritus qui græce zephyros uocatur flans ab occaſu equinoctiali aduerſus Eurũ:latine uero fauonius dicit̃ a fouendo ut quoſdã exiſtimaſſe idem Plynius refert.A Fauonio ad eqnoctium uernũ dies quadraginta ſunt ut Varroni placet.Hunc uentũ qdam ad.viii.calen. martias chelidoniam uocarũt ab hirũdinis uiſu:alii ab aduentu auiũ ornithiam:ruſtici uero cahtlitionẽ natura fœmina accipe geſtiẽte:quẽ Hora.recte candidũ dicit:ut Quid fles aſterie quæ tibi candidi primo reſtituẽt uere fauonii.Inducit.n. ſerenitatem:& bonus ac benignus eſt quin uernũ aerem clementiorẽ facis. Quintus ac æquoreis nitidũ iubar extulit undis Lucifer & Primi tpa ueris erũt qnto idus februarias noui ueris initiũ eſt:cuius diẽ primũ ẽẽ in aqrio auctor eſt Varro:ut Aeſtatis in tauro autũni in Leone:hyemis in Scorpione:quoꝝ ſignoꝝ ut idẽ Varro ſcribit dies.xxiii.quattuor tẽporum primus eſt ita ut Ver conſtet diebus.xci.Aeſtas.xcv.Antũnus.xci. Hyemis lxxxix. Sunt tñ qbus placet eſſe initiũ Veris ad.vii.ſiue.viii.idus februarias & hãc anni partẽ a fauonio inchoari.De quo Ply.hic inqt uer inchoat aperitq; terras tenui frigore ſaluber. Ver(auctore Macrobio) & calidũ eſt & humectũ:cuius menſe primo uer nouũ dicimus ſecundo adultũ:tertio præceps.Eius certiſſimũ indicium nõnulli exiſtimarunt Papilionis prouentũ ob infinitatẽ animalis ut Plynius ſcribit.Sunt qui æſtatis principiũ ponunt.viii.idus Maias ut Autumni.vi.idus Augusti & Hyemis.v.idus Nouembris.

Ganymedes ſeu aqrius oritur nonis februariis
Aqrius.
Aquilo
Fauonius redit
Zephyros
Veris initiũ.v.idus feb.
Dies primus ueris in aqrio.
Aeſtatis i tauro
Autũni i leone
Hyemis i ſcorpione

PAV. MAR. ¶IAM etiam in ipſis nonis.PVER idæus:Ganymedes troianus ab ida monte ꝓpe Ilium de quã raptus fuit De quo Vir.in.v.æn.quẽ præpes ab ida.Sublimem pedibus rapuit Iouis armiger uncis.EMInet:eſt.n. tum ſoli eminens.MEDIA tenus aluo:qſi uſq; ad mediam aluũ:nã pubetenus,dicimus quaſi uſq; ad pubẽ ita.MEdia tenus aluo:uſq; ad mediã aluũ.Aluus eſt proprie uenter fœminæ:ut Põpe.inqt ab alendo dicta eſt quæ ſemper fœmini generis.Sed hic ꝓ ipſius aquarii aluo.ET fundit:ſpargit.AQVas liqdas:claras.MIXto nectare.quaſi

propinat:aut miniſtrat nectareos potus diis. Vñ in meta. Inuitaꝗ ioui nectar Iunone miniſtrat. Nectar eſt deoꝝ potio. Vñ & alio loco poeta nectar & ambroſiam latices:epulaſꝗ deoꝝ. Det mihi formoſa grata inuẽta manu. Quin ẽt:ꝓpe ẽt ueris tpͤs mitigatur aeris frigiditas redeunt zephyri q ſuauiores ſunt:ergo ſi qs hyemẽ exhorrebat:gaudeat:nã prope eſt uer. Quin ẽt:hoc eſt inſup. Si qs ſolebat horrere:ĩ horrorẽ habere. Boreã:q plurimus fiat in hyeme:& ſeptẽtrionalis uentus. Gaudeat nam. Mitior aura:ſuauior:leuior flatus. Venit a zephyris. n. ab occaſu flat. & eſt ſuauis plurimũꝗ in uere põt:quo tũc ſpirãte florẽt arbores:& emergunt herbæ:dieſꝗ reddit læ tiores. Quintus ab æquoreis:inqt poeta. v. idus ſub. eſſe ueris initiũ:ſed ne totiens repertituri ſimus eadem hoc loco iuuet dicere. Florẽtinus princeps:& iuriſcõſultus:in ꝑceptis rei ruſticæ ita tradit rationẽ tẽpoꝝ. Veris initiũ exponit᷑. tũc plurimũ zephyrus ſpirare incipit. Quod ẽ. viii. id. feb. ſole in aquario. Terminaturꝗ ad nonas ma ias. æſtatis aũt initiũ. vii. id. maias. Sole in tauro:finis. viii. id. augu. Autũnus incipit. vii. id. augu. Sole in leone:finitꝗ. vi. nouẽb. hyems uero. v. id. nouẽb. Sole in ſcorpione. finis nonis februariis. Solſtitioꝝ uero æſtiuũ eſt. viii. calẽ. iulias. hybernũ. viii. calẽ. ianuarias. Eqnoctioꝝ uernũ eſt ante octauũ calendaꝝ apriliũ nonnullis ante nonũ. Autũnale ante octauũ calẽdaꝝ octobriũ. hæc ex illo. Poeta ãt de ueris initio agit. Quintus lucifer:qnta dies poſt q̃rto nonas. Extulit iubar nitidũ:nitentes radios. Ab undis equoreis ab oceano oriẽtis. Et erũt tpa primi ueris: erit ueris initiũ. Ne fallare:in principio ueris ſunt ẽt magna frigora. Caue interdũ illud caue breue eſt: ut tu caue:defendas:ſed de hoc in libris triſtiũ diſſeruimus. Ne fallare:ne fallaris:ne decipiaris. Reſtant:& ĩgeminat uerbũ:uti tunc ingeminat᷑ interdũ frigus. Reſtãt. ſupſunt adhuc. Tibi frigora:qa adhuc & uẽti & niues interdũ ſæuiunt:frigus uñ diceret᷑ ſuperius diximus. Et hyems:hyemale tpͤs. Diſcedẽs reliquit magna ſigna:magna argumẽta ſui:qa reliqt frigora:Sicut æſtus in mari ceſſantibus uentis:ita ceſſante hyeme remanent etiam frigora.

¶ Tertia nox aderit cuſtodem / protinꝰ urſæ
Aſpicies geminos exeruiſſe pedes:
Inter amadryades / iaculatricemꝗ dianam
Caliſto ſacri pars fuit una chori:
Illa deæ tangens / arcus quos tãgimus arcus
Eſte meæ teſtes uirginitatis ait:
Cynthia laudauit / promiſſaꝗ fœdera ſerua
Et comitum princeps tu michi / dixit eris:
Fœdera ſeruaſſet / ſi non formoſa fuiſſet:
Cauit mortales / a ioue crimen habet:
Mille feras phœbe ſiluis uenata redibat:
Aut plus / aut medium ſole tenente diem:
Vt tetigit lucum denſa niger illice lucus:
In medio gelidæ fons erat altus aquæ:

¶ Tertia nox aderit cuſtodẽ ꝓtinus urſæ:Aſpicies geminos exeruiſſe pedes: Arctophylacẽ dixit q interꝑtat᷑ ANT. FAN. Vrſæ cuſtos & dicit᷑ Bootes. Manlius: a tergo nitet arctophylax ideꝗ bootes. Dicit᷑:& Arcturus ut Lactantius grãmaticus docet:ſed ꝓprie Arcturus (teſte Seruio) ſtella eſt in ſigno boote cuius ortus & occaſus tempeſtates grauiſſimas facit. Arctophylacis pedes. iii. idꝰ februarii chronice oriunt᷑:qd̃ ſignũ citius q̃ chelæ iu ortũ ferri cernit᷑:ſed ſiniſtrã eius manũ circulus arcticus ĩcludit ita ut neꝗ exoriri neꝗ occidere uideat᷑ q̃ dicit᷑ ſtellas quatuor cõtinere cũ totus Arctophylax. xiiii. conſtet cuius occaſus q̃tuor ſignoꝝ zodiaci tpͤus abſumit ſiue (ut quibuſdã placet) triũ:unde a poetis piger dicit᷑: ut ſiue ẽ arctophylax ſiue eſt piger ille bootes & frigida circũagunt pigri ſarraca Bootæ. Huius pes dexter æſtiuo circulo nitit᷑ q cũ lõge abſit ab eius mãibus oriat᷑ & occidat neceſſe ẽ. Dr̃ aũt iouis filius & Caliſtus q̃uis Hermippus ſcripſerit Philomelũ eẽ Cereris & Iaſonis filium. Caliſto ſacri ps fuit una chori. Hæc lycaonis filia a ioue cõpreſſa pepit filiũ Arcadẽ:q cũ pœne in eo eẽt ut matrẽ ira iũonis in urſaꝫ mutatã occideret trãſlatus ĩ cœlũ Arctophylacis nomen accepit:licet quidam hunc Icarũ eſſe uelint

Arctophylax. Bootes. Arcturus. Bootes orit᷑. iii. idꝰ feb. Bootes Piger. Caliſtus fabula. Bootes in cœlũ trãſlatꝰ.

a paſtoribus interfectũ quos uino tunc primũ repto ebrios fecerat. Vocat᷑ & idem arcturus ut diximus a quibuſdam quod poſt caudã urſæ locatus ſit:itẽ Bootes quod boues cũ plauſtro agat. Sunt qui Vrſaꝫ maiorem nõ Caliſto ſed Megiſto dictam tradiderit Licaonis neptem. Fœdera ſeruaſſet ſi non formoſa fuiſſet. Quia rara eſt concordia formæ atꝗ pudicitiæ. Ouidius alibi: Sed te decor iſte quod optas eẽ uetat: Votoꝗ tuo tua forma repugnat. Fuiſſe autem pulcherrimam eius nomen oſtendit.

¶ Tertia tertio idus feb. Bootes:q & Arctophilax dicit᷑ oritur:non q oriatur:& occidat uelut ſigna:de qbus diximus. Sed cũ in plauſtro ſit quod uertitur circa cardinẽ:in ipſa uertigine uidetur occidere:& cum ſe eleuat:oriri PAV. MAR. de hoc in triſtibus diximus. fabellam aũt poeta ipſe latius explicat:ubi quibus opus ſuis in locis dicemus. Arctophylax dictus eſt quaſi urſæ ſeu arcticuſtos:que eius mater fuerat eã ſubſequi uidet᷑ ac plauſtrum regere de quo Cicero de natura deorũ cum arati uerſus refert. Arctophylax:uulgo qui dicitur eẽ bootes quod quaſi temõe ad iunctum pre ſe quatit Arcton. Aderit tertia nox:tertia ab ipſa nona die:& ſic erit. xi. die menſis. Tu aſpicies ꝓtinus:porro ſiue longe. Cuſtodem uerſæ:maioris. ſ. hoc:Caliſtus ſeu arctĩ de qua nũc agetur. Exeruiſſe:extuliſſe. Geminos pedes:quaſi pedes ex undis extraxiſſe. Dictus eſt hic Bootes:quia plauſtrũ aut boues agitare uidetur. Inter arma. Aggreditur nũc fabellã ipſam:que & in met & ab Heſiodo:& ab aliis pluribus refertur. Caliſto licaonis Arcadiæ regis filia Dianã ſequens a Ioue cõprehẽſſa:patefacto ſcelere a Diana pulſa. a Iunone in urſaꝫ mutata pueꝝ peperit arcadẽ nominatũ:quem arctophylaca diximus qui adultus uenator inſcius cũ matrẽ inſequeretur:a ioue rapti:cœlo recepti ſunt appoſitiꝗ plauſtro:quod in mare non mergit᷑:ut ab oceano iuno impetrauit:id a poetis colligit᷑. Arctus aũt tegeates hiſtoriaꝝ ſcriptor nõ caliſto ſed Megiſto dicit appellatã:& non lycaonis:ſed cretei filiã Lycaonis neptẽ. Caliſto fuit una pars ſacri chori q̃ſi una nympharũ. Sacri chori inter amadriades:& Dianam iaculatricem. Iaculatricẽ:qa uenatrix arcu & iaculis feras inſequitur. Amadriades:deæ ſunt: quæ ſimul cũ arboribus & naſcunt᷑ & moriũtur. Caliſto nõ erat ex his:ſed ex nymphis ſilueſtribus:quæ mediæ ſunt

inter amadriades & dianā.nam Diana nemorū dea:his ſuperior ergo erat una nympharū Dianæ.ILla deæ.Dabatur nymphis ipſis dianā ſecuturis iuramentū uirginitatis ſeruādæ:iurabaturq; p Dianæ arcus: qđ ſacroſanctū habebaꝭ:et ſi de aliqua dubitareꝭ an ſeruaſſet:Idē adhibebaꝭ iuramētū.ILLA:caliſto.ſ.TANgēs arcus deæ Dianæ.AIT.o.arcus dianæ ſacri quos tāgimus eſſe teſtes meæ uirginitatis quā.ſ.ſeruauero:uel quā ſeruaui.q.d.iuro p uos me ſeruaſſe & ſeruaturā caſtitatē.CYNthia dicta ſit ſupius diximus.CYNthia:Diana.LAVdauit:cōmēdauit uerba Caliſtus.ET dixit ſerua fœdera pmiſſa:ſerua qđ promiſiſti.ET eris tu mihi princeps comitū: quaſi eris prima comitū mearū FOEdera:Quod latius in Metamor.dixit:hic breuiſſime explicat: Seruaſſet illa quod pmiſerat niſi formoſa placuiſſet Ioui:cuius uim effugere non potuit.Verterat.n.ſe Iuppiter in dianæ formā: ad illam acceſſit uim intulit:& grauiorē reddidit.SERuaſſet:caliſto.ſ. FOEdera pmiſſa; uirginitatē. SI nō fuiſſet formoſa:ſed formoſa fuit quod & ipm nomē indicat:nā a καλλοσ quod ē pulchritudo deduciꝭ:& caliſto pulcherrima diciꝭ.CAuit mortales:potuit a mortalibus cauere qđ fecit nō tñ a deo.HAbet crimen:uiolati.ſ.fœderis.AIOue:nā eam iuppiter uiolauit.MILle:Cōpreſſa a Ioue caliſtone: grauidaq; facta accidit ut ſemel diana a uenatione ingēti pda rediēs:ingreſſa cū nymphis in lignū nemus ubi fons erat pfundæ aquæ uoluit cū cæteris lauari:ſed hac denudata honuſti uentris crimē apparuit & pulſa eſt e choro uirginū.PHœbs phœbus unū ē e nominibus apollinis φωισ qđ eſt lumen ita & eius ſoror diana phœbe dr.VEnata mille feras:quæ uenādo mille feras interfecerat.Eſt.n.diana ut diximus uenatrix.Mille græci Χιλια Siluis:p ſiluas redicbat a uenatiōe.ſ.SOle tenēte aut mediū diem:aut plus q̄ mediū.ſ.diem:hoc erat meridies:uel paulopoſt.VT teti. Vt:poſtq̄:tetigit: ipa diana.ſ.LVcū:& nunc.SILuis uenata dixit:qūo lucum tetigit:habemus ſiluas nemora:lucos in eadem fere ſignificatione: Sed in hoc differūt.SILua generalior eſt omniū arbuſtorū:nemora ſunt ſiluæ amenæ.Luci ſūt obſcuriores:& græce.n.λυτα per y qđ interdū uertitur in u noſtrū tenebroſa dicimus:aliq a luce lucum dictū putant nō p antiphraſim:ſed re ipſa:qa nō eſt lucus ſine numine & religione:& ubi religio:ibi ſacrificia:ubi ſemper opus lumine.Vt tetigit lucū:nō pfecit orationē:ſed p parentheſim fecit topographiā.LVcus:& eſt hic eclypſis.hoc defectu uerbi:nā ſubintelligiꝭ erat q̄ poſtea dixit.NIger:obſcurus:oīa.n.obſcura nigra ſunt.DENſa ilice:dēſis ſeu ipſis illicibus.IN medio:luci.ſ.ERAT fons altus:profundus.GElidæ:frigidæ aquæ.

Hic ait in ſilua uirgo tegæa lauemur:	
Erubuit falſo uirginis illa ſono:	
Dixerat hæc niphis ⸗ niphæ uelamia ponūt:	
Hāc pudet ⸗ & tardæ dat mala ſigna moræ:	
Exuerat tunicas uteri ⸗ manifeſta tumore	
Proditur ⸗ indicio ponderis ipſa ſui	
Cui dea uirgineos periura lycaoni cætus	
Deſere ⸗ nec caſtas pollue dixit aquas:	
Luna nouū decies implerat cornibus orbem	
Quæ fuerat uirgo credita ⸗ mater erat:	
Læſa furit iuno ⸗ formā mutatq; puellæ	
Quid facis inuito eſt pectore paſſa iouem:	
Vtq; feræ uidit turpes in pellice uultus	
Huius in amplexus iuppiter ⸗ inquit eat:	

ANT. FAN. Tegæa: hic tegeæum Tunica Tūicaſ. Lego machiā.

¶CVIRgo tegeæa Vocatiuus caſus eſt nominis patrii a Tegæa oppido Arcadiæ.EXuerat tūicas: Tunica a tuēdo corpore nomē accepit ut auctor eſt Varro:putaturq; ueſtimentū eſſe māicas nō habens.Vñ illud eſt Virgilii:Et tunicæ manicas & habēt redimicula mitræ.idē tunicare:dicebāt pro ueſtire. Varro i logomachia ideſt pugna ſermonū.Hæc lanigeras detonderi docuit tunicareq; hominū corpus.INuito eſt corpore paſſa iouem: Caſta exiſtimanda ē:quæ ioui deorū potētiſſimo nō ſpōte ſuccubuit.TVRpes in pellice uultus.Proprie pellicē dicit quem cognouerat iuppiter uxorem habens.

PAV. MAR.

¶CHic ait:ait ipſa diana.O VIRgo tegeæa:o caliſto arcadica a tegea oppido arcadiæ. LAuēmur hic in ſilua: & in meta.de eodē pcul eſt ait arbiter oīa nuda ſupfuſis tingamus corpora lymphis.Illa āt aut appellata fuit uirgo prepudore:qa iam uirgo erat erubuit & in met.Hen q̄ difficile eſt crimē non pdere uultu. ILLA:caliſtor. ERVbuit falſo ſono:falſa uoce hoc eſt falſo nō uero nomine uirginis nā uirgo eē deſierat.DIxerat:Diana hæc eadē q̄ illi.NIMphis:cæteris.ſ.NIMphæ:cæteræ.POnunt:deponūt.VElamina:ue. a uelādo qſi denudarunt ſe.HANC:caliſto.ſ.ſeu caliſtonē.PVdet:nā pudebat eā denudare ne ſe pderet.ET dat mala ſigna tardæ moræ:qſi oſtēdit mala ſigna retardatione ſe denudādi nam pp longā morā impudicitia ſignificabaꝭ.EXuerat:tandē.TVnicas:tunica ueſtimentū eſt ſine māicis.MAnifeſta:apta iam.TVmore uteri:uētris.PROdiꝭ:manifeſtaꝭ.ILLA:caliſto.INdicio:demōſtratione.SVI pōderis: pōderoſi & tu mentis uētris qa grauidi.CVI dea:patefacto crimine ex uirginū cōſortio a diana pulſa eſt. CVI:caliſtoni.DEA:diana.Dixit o periura:quia ut ſuperius diximus iurauerat uirginitatē ſeruare ideo nūc quia nō ſeruauerat.PER iura lycaoni:caliſto lycaonis filia.DEſere:relinque.VIrgineos cœtus:uirginum cateruas. Cœtus enim a coeundo diciꝭ:& eſt plurium.NEC pollue aquas caſtas:ubi ſe caſte lauant:aut ſacras aquas:nam de eodē in met.I procul hinc dixit nec ſacros pollue fontes.LVna:de tempore partus mulierū quo menſe pariant: uariis exēplis in principio fere opis rettulimus in eo uerſu.Quod ſatis eſt utero matris cū proderat infans.Sed plerūq; pariunt decimo mēſe:nō.n.ſunt pgnantes.x.mēſibus:ſed nouē & decimo piunt:ergo caliſto pulſa a Diana decimo menſe pepit filium Arcadē ut in met.Et iam puer Arcas id ipſum.idoluit iuno fuerat de pellice natus.LVna implerat decies nouū orbē cornibus:& eſt hypallage hoc eſt decies implerat cornua nouo orbe quaſi erat iā x.mēſis:cum lunæ curſu mēſes terminarentur Quæ:caliſto quæ.FVErat credita uirgo:erat mater qa iam peperit:erat enixa puerū.LAEſa:iuno ſaturno prima fuit ples ſoror & cōiunx eſt iouis & quæ iouis cōcubinas ſūmo odio ſemp ē proſecuta indignata hanc ex ioue pepiſſe:in urſam cōuertit.Iginus tñ autoritate Heſiodi a Dianæ in urſam conuerſam dicit idē & amphim comediarū ſcriptorē dicere aſſerit.IVno læſa: offenſa amore iouis

in hác ẽt & huius partus.F V rit:fure re occepit ob indignationẽ.E T mutat formam puellæ:tráſformauit puellã Caliſtone; in urſam.Q VID facis:& eſt puellæ excuſatio hac apoſtropha.Q VID facis:o iuno.H A E C ẽ paſſa iouem pectore inuito:nõ ipſa ſponte cõcubitum ioui præbuit:ſed ut illata coacta:a ioue uel inuito pectore inuito animo & repugnanti:ergo hoc non merebatur.V T:poſtquã ipſa Iuno.VIDIT turpes uultus:turpes quia urſinos:nam eam in urſam mutauerat.IN pellice:in caliſtone.PELlices enim ſunt quæ alterius loco ſuccũbunt. ANtiqui eam Pompe.teſte proprie pellicem nominabant quæ uxorem habenti nubebat cui generi mulierum etiam pœna conſtituta eſt a Numa Pompilio hac lege.Pellex aram iunonis ne tangito.SI tãget: Iunoni crinibus demiſſis agnum fœminã cedito.INquit:Iuno ipſa:& eſt ironice locuta.EAT iuppiter in amplexus huius:quaſi amplectatur iam iuppiter urſam hanc.

Vrſa per incultos errabat ſqualida montes:
Quæ fuerat ſummo nuper amata ioui:
Iam tria luſtra puer furto conceptus agebat:
Cum mater nato eſt obuia facta ſuo:
Illa quidem:tanq̃ cognoſceret aſtitit amens:
Et gemuit: gemitus uerba parentis erant:
Hanc puer ignarus iaculo fixiſſet acuto:
Ni forent in ſuperas raptus uterq; domos:

ANT. FAN.

¶VRSA per icultos errabat ſqualida montes: Caliſto in urſam a Iunone cõuerſa.Nota eſt fabula uel potius omnium notiſſima.T R I A luſtra:Ouidius alibi:Ecce Lycaoniæ ꝓles ignara parentis arcas adeſt terquinq; ferens natalibus annos.Tu lector hoc loco diligẽter aduerte Luſtrũ quinq; annorum ſpaciũ eſſe:ſed nolo error quidam te ducat in deuia in quo me puero nõnulli iuuenes Ferrariæ uerſabanẽ ut exiſtimes & Luſtro & Olympiade ſignificari quinq; tm̃ annorum ſpacium. Stabit.n. contra te Solinus autor grauiſſimus quatuor tantũ annorum olympiadem faciẽs his uerbis.Ab iſto numeratur olympias prima:ita ſex mediis olympyadibus interiectis quibus ſingulis anni quaterni imputantur cũ ſeptima cœptante Roma condita ſit inter exortum orbis & Troiam captã iure eſſe annos quadringentos triginta duos cõſtat:item paulopoſt:quater ergo multiplicatis ſex & ducentis olympiadibus erũt anni.Dcccxxiiii. Affranius in tertio annalium.Poſt olympiadas uero qm̃ quadriennio diligentiſſime omnia notabantur nulla penitus cõfuſio temporum fuit.Euſebius:Qui numerus quaternario auctus(quadriẽniu; enim olympiadi attribuitur) quingẽtos.xlviii.annos efficit Iſidorus:Agentibus agonẽ & quinquẽnale certamen quatuor mediis annis uocãtibus quadriẽnio in una olympiade ſupputato.Ply.Redire eas uices quadriẽnio exacto eudoxus putat non mõ uentorum uerum & reliquarum tẽpeſtatum magna ex parte:& eſt principiu; Luſtri eius ſemper intercalari anno caniculæ ortu.Ouid.infra:In luſtrum accedere debet que cõſumatur partibus una dies. Quo in loco ſi qnq; annorum plenitudinẽ per luſtrũ accipere uolueris errabis maiorẽ in modũ cum tuo iſti luſtro adiiciendus ſit nõ ſolum dies unus ſed & inſuper quadrans:Hinc horrus ille apud Macrobiũ dies quidem inquit intercalaris anteq̃ quintus annus incipiat inſerendus:& Solinus cũ ꝓceptum eſſet anno quarto ut intercalarẽt unũ diẽ & oporteret cõfecto quarto anno id obſeruari anteq̃ quintus auſpicareẽ.Hinc & illud eſt Ouidii alibi:In ſcythia nobis qnquẽnis olympias acta eſt:ubi nõ aliam ob cauſam qnquẽnem olympiadem dixit niſi ut eſſe intelligamus:& quadriẽnem.Sed quid eſt dixerit quiſpiam quod Feſtus Varro & alii ſcriptores nõ pauci quinquẽnale tẽpus luſtru; eſſe memoriæ prodiderunt.Dicam ſi potero & breuiter & dilucide.Annus ille magnus que; quidam e duobus uertentibus faciebant trieterides nomen accæpit non quod trium annorum plenitudinem cõtineret cum reuera ſit dieteris ut diximus ſupra:ſed quod eius temporis circuitus a tertio anno uolueretur in tertiũ. Vnde myſteria quæ alternis annis fiebant trieterica nũcupantur.Cæterum cõſuetudo tenuit ut plenũ quoq; triẽnium ſignificaret trieteridis nomen.Sic & alius annus e magnis quem latini luſtrum græci olympiadẽ ac penterida nominarunt non quod proprie quinq; annis cõſtaret plenis atq; perfectis:ſed quod cõfecto quadriẽnio cõſumatoq; adiecto intercalari die qui quatuor quadrãtibus cõſtat quinto quoq; anno redeunte græci ioui olympio agonem celebrarent pleni quinquẽnalem ſignificationẽ obtinuit:ut Tẽpus ad hoc luſtris mihi iam biſquinq; peractis.Omne fuit muſæ carmẽ inerme meæ.Nec mirum cum ſint qui Penteteridi quẽadmodum & trieteridi conſueuiſſe intercalationem fieri memoriæ prodiderunt.Luſtrum (autore Feſto)nunc tempus quinquẽnale nũc populi luſtrationem ſignificat:quod a luendo ideſt ſoluendo(ut Vaaroni placet nomen accæpit:quod quinto quoq; anno uectigalia & ultra tributa per cẽſores perſoluebãtur.Cæterum Hora.luſtrum ꝓ ſæculo poſuit ut Remq; romanam latiumq; fœlix alterum in luſtrum meliuſq; ſemper prorogat æuum.

Luſtrũ Olympi.
Trieterides.
Luſtrũ.

PAV. MAR.

¶VRSA:mouet cõmiſerationem ab eo:quod fuerat ad id:quod nũc fuerat regis filia a ioue amata:nũc in urſam uerſa deſertos errat per mõtes.VRſa caliſto:in urſa mutata.SQVAlida:ſordida.ER rabat p incultos mõtes:non n.accedebat ad culta:ſed ad inculta loca q̃ nuper pauloante.F V Erat amata ſummo Ioui:quaſi a ſummo Ioue amata.IAM erat iam puer Arcas.xv.annos natus:cum uẽator factus eſt matri obuius.IAM puer: arcas.ſ. CONceptus furto:occulto ſtupro.Vir.uulcani:matriq; dolos:& dulcia furta.AGEbat tria luſtra.xv.annos: nã luſtrum ſpaciũ eſt quinq; annorũ & gr.olympias dicitur.CVM mater:quæ urſa erat:EST facta obuia ſuo nato:filio ſuo.SVNT qui dicãt luſtrum & olympiada eſſe ſpaciũ.iiii annorum & uehementer errant. Var.n.dicit luſtrum nominatum tpſ quinquẽnale a luẽdo.ſoluendo.q.v quoq; anno uectigalia.& ultro tributa p cenſores p ſoluebanẽ:& Ouid.ipſe in libris de ponto.In ſcythia nobis quinquẽnis olympias acta. Sed notiſſimum cũ ſit non plura adducã.ILLA quidẽ:Non refugiebat illa filiũ:ſed gemens conſtitit tanq̃ agnoſceret.ILLA quidem amens aſtitit:remorata ſtando.TANquã cognoſceret:uelut agnoſceret filium & cõmodo amens ſine mente ſi cognoſceret amens quia reſtitit:unde imminebat ſibi periculum.ET gemuit:non potuit loqui:ſed gemuit. GEmitus erant uerba parentis:ad filium.ſ.SIC n.illum alloquebaẽ:gemitu affectum animi indicabat.HANC pu.Vena-

tor filius inſcius matrem non agnoſcens illam interemiſſet:ni iuppiter miſeratiõe motus ambos in cœlũ rapuiſ-
ſet.Iginius aũt inter uarias huius rei relatiões refert caliſtoné:ubi in urſam mutata eſt hunc reperiſſet:poſtea a q
buſdam æthologꝝ captá:lycaoni regi arcadiæ cũ filio dono datá.ibi legis inſcia in iouis lycei templũ ſe cõieciſſe:q̄
cõfeſtim filius eſt ſecutus.Itaq̄ʒ cũ eos Arcades inſecuti interficere conarent̃ iuppiter peccati memor ereptá cali-
ſtonem cũ filio inter ſidera collocauit:eáq̄ʒ arcton filiũ aũt arctophilaca nominauit.PVER:Arcas. IGNArus:
quia matrem illam eſſe ignorabat.FIxiſſet tráſfixiſſe interemiſſet.ACVto iaculo:ni ꝑ niſi. VTERq̄ʒ:& mater
& filius.FOret raptus in ſupas:hoc eſt cœleſtes.DOmos:niſi ſtellis eſſent appoſiti:foret plerũq̄ʒ futurũ tp̃s ſigni
ficat:ut in futurũ eſſet:hic autem p̃ſens aut præteritum oſtendit:ſigna & caliſto:& filius ſunt.COElo appoſiti:&
eodem in loco.Arctos:quæ urſa maior dicitur:eſt prior Rrctophylax qui urſæ cuſtos ſequit̃ SIGNA:ecce nũc
ſigna non pro illis.xi.quæ ſunt in zodiaco:ſed pro aliis ſideribus.

Signa ꝓpinq̄ micát:prior ẽ:quá dicim⁹ arctõ
Arctophylax formã terga ſequentis habet.
Sæuit adhuc:canamq̄ʒ petit ſaturnia tethym:
Menaliam tactis ne lauet arcton aquis:
¶ *Idibus agreſtis fumant altaria fauni*
Hic:ubi diſcretas inſula rumpit aquas:
Hæc fuit illa dies:in qua ueientibus armis
Tercentum fabii ter cecidere duo:

ANT. FAN. Arctos nũq̄ occidit. Bootes & orit̃ & occidit. Fauni feſtũ idibus februa.

¶PRIOR eſt quá dicimus acton.Arctos qdé:ideſt ur-
ſa nunq̄ occidit.Vnde auctor ſubiũgit Méaliá tactis ne
lauet arcton aqs.Arctophylax uero hoc eſt urſæ cuſtos
quia nõ totus arctico circulo clauditur qui utráq̄ʒ urſam
cõtinet:& occidere & oriri cernitur.IDIbus agreſtis fu-
mát altaria fauni:Celebrabant̃ quidé faunalia nonis de
cébris teſte Porphyrione in qbus agreſtes feriatim ſal-
tare cõſueuerunt.Sed idibus quoq̄ʒ februariis Romani
Fauno ré diuiná faciebant in inſula tyberina:& paulo-
poſt idus lupcalia celebrabát q̄ fauni eſſe autor oſtédit
ut Nudos aurora lupercos aſpicit & fauni ſacra bicornis
erunt.Exiſtimabát.n.expedire ut eum deũ ſibi cõciliarét
cuius nõ parua uis ad nocédũ eẽ crederet̃. Cõſtat.n.fau
nũ deũ eẽ infernũ ac peſtiléte ut ait Porphyri⁹.Vñ Ho
ratius eũ orat:ut lenis p agros ſuos tranſeat:ut Lenis incedas habeaſq̄ʒ paruis equus alũnis:& Virg.in.viii.æn.cũ
inq̄t habere lucũ in albunea ſæuá mephitim & odoré grauiſſimũ exhalantem.Dicitur aũt hic deus infernus qm̃
nihil eſt terra inferrius q̄ faunus habitat q & fatuelus uocatur autore Seruio:& Faunus a fando:ſiue αποτκσ
ꝗ uoce nõ ſignis futura oſtendat.Huic uxor fuit nomine Fatua:quá Virg.mutato nomine Maricá appellat:quæ
aſſidue diuino ſpiritu impleta uelut p furoré futura p̃monebat.Vnde qui inſpirari ſolebát fatuari dicebantur:te
ſte Iuſtino.Eam nõnulli terrá eſſe uolunt ſic dictá ꝗ infantes partu editi nõ prius uocé edunt q̄ attigerint terrá.
Eadé & Fauna dicit̃:ut placet Macrobio ꝗ terra omni uſui animantiũ fauet.Cæterꝝ Seruius uxoré Fauni a fan-
do ideſt uaticinádo fauná dictam exiſtimat:unde fatuos dicimus incõſiderate loquentes.Quod idé ſentit Dõa-
tus qui ait fatuũ eẽ inepta loquentem & a fando fatuũ dici.Vnde Faunos fatuos & Nymphas fatuas dictas pu-
tat:ſed fatuos inquit ab inſulſis tardiſq̄ʒ differre:quoniá fatui ſunt uerbis & dictis:iſulſi corde & animo:tardi cor-
pore ac mébri:q̄uis interdũ qui ſtulti ſunt tardi appellent̃.Sciendũ ꝗ maiores faunũ & Picum duos dæmões eẽ
per auétinum collẽ incedere ſolitos fabulati ſunt ut ſcribit Plutar.qui credũtur eam luſtrationé fulminũ oſtédiſ-
ſe q̄ ut infra dicemus pcepas crines ac piſciculos menides fieri cõſueuit.Sunt qui tradant Faunũ primũ tépla fe-
ciſſe q̄ ab eo Fana nũcupantur:de quo alia dicent̃ inferius HIC ubi diſcretas inſula rumpit aquas. Superiorem
parté dicit inſulæ tybernæ hoc eſt eá q̄ prima flumini reluctat̃ ideq̄ʒ in duas ptes diuidit. HAEC fuit illa dies in
qua ueiétibus armis Tercétũ Fabii &c.Idibus quoq̄ʒ februariis Menenio agrippa &.M.horatio puluino conſuli-
bus anno fereq̄rto poſt ſupatũ ab atheniéſibus Xerxé duce Themiſtocle ad ſalamia ſex & trecéti patricii Fabii
cũ familiis ſuis uniuerſi a Veiétibus apud fluuiũ cremerá circũuéti piere.Vñ illud é Syllii:Primoreſq̄ʒ patꝝ Fa
bius tirynthia ꝓles:tercétũ memorabat auos quo turbie martis abſtulit una dies cũ fors nõ æqua' labori patricio
tremere maculauit ſanguine ripas.Vnus ex ea géte ob ipuberé ætaté domi relictus ꝓpagauit géus ad.Q.Fabiũ
q mora Hánibalé fregit.Nõ pigeret referre hiſtoriá a uertice(ut aiunt)ad calcé.niſi eẽt notiſſima q̄ tñ in ſequéti
bus apiet̃.Fabioꝝ familiæ tátaaliq̄n fœlicitas fuit ut ex ea tres ꝯtiui pricepes ſenat⁹ fuerit.M.Fabi⁹ ábuſt⁹ Fabi⁹
rutiliáus &.Q.Fabius gurges.Eádé familiá Ply.ſcribit ex arte picturæ traxiſſe cognomẽ & ſalutis ædé a pricipe
ei⁹ cognois pictá.Nec nos lateat cũ tria ſint militiæ gña ut ait Ser.Sacramétũ.Cõiuratio & euocatio:Cõiuratio-
nẽ fuiſſe inter Fabios cũ bellũ aduerſus uenientes gerédũ ſibi popoſciſſent.Fiebat.n.cõiuratio i tumultu cũ uici-
nũ urbi piculũ ſingulos iurare ñ pateret̃.Dicunt̃ át egreſſa cũ Fabiis aduerſus Veientes cliétũ quinq̄ʒ milia.

Faunus Fatuelus Fatua. Marica. Fatuari. Fauna. Fatuus. Inſulſi. Tardi. Faunus. Picus.

fabii ſex &.ccc. periere.

¶SIGNA hoc é ſidera:ipa.MIcát:ſplédét.PRopinq̄:qa ꝓximũ é alterꝝ alteri.EST prior qa anceditilla. Quá
dicis arctõ urſam:ná αρκτοσ græce urſus uel urſa latie.Arctophilax hoc:uríæ cuſtos:ná φύλαν græce cuſtos
& φύλακη cuſtodia a φύλαττω ꝗ é cuſtodio hẽt formá ſeq̄ntis terga:qa ſeq̄t ipam uelut cuſtos.SEuit:tũc ma
gis idignata é iuno:cũ hos cœlo receptos uideret:uñ in meta ipſa loq̄ns.O Ego q̄tũ egi:q̄ magna potétia nr̃a:eẽ
hoiem uetui:fcá é dea.Sic ego pœnas ſontibus ipono:ſic eẽ mea magna ptás:& reliq̄. ACceſſitq̄ʒ ad tethym &
oceanũ ipetrauit:ne ſidera hæc marinis aqs excipent:iõ in occaſum nõ pueiũt.SAturnia:Iuno ſaturni filia. Ad
huc:ẽt.SEuit in arcton.ſ.& petit.CAná:uel aq̄ coloré reſpexit:uel ꝗ annoſa eẽt.TEthym:tethys cœli:& ueſtæ fi
lia uxor oceái:& ut Iginius aſſerit nutrix iunonis:iõ id facilius impetratũ.NE lauet arcton:urſam Méaliũ:arcadi
cá a Menalo.arcadiæ mõte:ut ſupra diximus. TActis aqs:marinis ſ.q̄ſi ut illá nõ excipet in mare occidétẽ. IDI-
bus agre.idibus februariis fiũt ſacrificia in honoré fauni:de quo inferius dicemus:cuius téplũ erat in inſula tybe-
rina in angulo ſupiore:& eadé die fabii fuere ad cremerá cæſi de quo nũc aget̃.ALtaria ſũt:in qbus igne adolet̃:
ut Pompe.inquit.FAun agreſtis:ruricolæ.HIC ubi iſua rũpit diſcretas:diuiſas.AQuas:ubi frãgunt̃ aq̄ ab ipa

PAV. MAR.

iſula qñ i ipo iſulæ āgulo:quo flumē i duas ptes diuidit᷑:HÆC fu.il.Bello etruſco:qđ geſtū ē i ueiētes:cū i acie cecidiſſet.Q.Fa.q fuerat tertio añ āno cōſul.ſub.M.Fabio frē tūc cōſule.Itidē:& occubuiſſet Manli⁹ cōſul idigna ti iueiētes tabū: cū ꝓximo āno.Cn.fabio:& T.Virginio cōſulib⁹ uaria bella īſtarēt:Senatū adierūt.Cōſul ꝓ gēte loqtuᷓ i hæc uerba.Aſſiduo magis quā magno pſidio:ut ſcitis.P.C.bellū ueiēs eget. VOS alia bella curare: Fabios hoſtes ueiētibus dare. Autores ſumus tutā ibi maieſtatē romāi noīs fore.Noſtrū id nobis uelut familiare bellū priuato ſumptu gerere in aīo eſt.Reſp.& milite illic & pecunia uacet grāe īgētes actæ:& ueiētes bellū in priuatā curā in priuata arma uerſū ꝑfecti.Itaqȝ ſunt ad bellū ccc.& ſex milites oēs patricii:oēs unius gētis:ſeqbat᷑:ut Liuius inqᷓ turba ꝓpria alia cognatoꝝ:ſodaliūqȝ. At ut Diony.refert.M.fabius ſupiore anno cōſul erat:dux eoꝝ qt tuor ferme hoīum milia adducēs:quoꝝ maior pars ex cliētibus & amicis erat.ccc & ſex de genere fabioꝝ: ſecutaqȝ eſt nō multo poſt eos romanoꝝ manus:quā ductabat cæſo fabio.Pōpeius aūt egreſſos eos dicit cū clyentibus.v.milibus:& ut Diony.ꝓſequit᷑ cū ad cremeram flu.ueniſſent:qui haud procul ueis diſtat ſuper rupe qdam ꝓrupta caſtellum ſibi munierūt idoneum ad cuſtodiam tāti exercitus.Sed longa obſidione pugnantes ſæpe ſecūdo Marte inſidiis tādem circūuenti ſunt:& oēs ad unū cæſi.Sed nō in lōgum dilata fuit ultio.nam expugnata fuit & direpta ueiorū urbs:tātaqȝ relata præda:ut Delphico apollini decimæ miſſæ fuerint a romanis hæc hactenus Idibus ergo februariis fabioꝝ occaſus fuit:inquit ergo.Hæc dies iduum februarium.FVIT illa in qua tercētum & ter duo hoc ſex. FABII cecidere:occubuere. ARMis ueientibus armis ueientinorum.

Vna domus uíres & onus ſuſceperat urbís
 Summunt gentiles arma profeſſa manus:
Egredítur caſtrís míles generoſus ab íſdem
 Equís dux fierí quilibet aptus erat
Carmētís portæ dextra ē uía proxíma íano:
 Ire per hāc nolí quíſquís es omen habet:
Illa fama refert fabíos exíſſe trícentos
 Porta uacat culpa ſed tamen omen habet:
Vt celerí paſſu cremerā tetígere rapacem
 Turbídus hybernís ílle fluebat aquís:

ANT. FAN.

¶VNA domus uires & onus ſuſcepat urbis:Liui⁹:Dū fabia gens ſenatū adiīt.cōſul pro gēte loquit᷑ aſſiduo magis q̄ magno pſidio ut ſcitis patres cōſcripti bellū ueiens eget.Vos alia bella curate Fabios hoſtes ueientibus date.Autores ſumus tutā ibi maieſtatē Romani noīs fore noſtrū id nobis uelut familiare bellum priuato ſumptu gerere in aīo eſt.Reſpublica & milite illic & pecunia uacet.grāe ingentes actæ. GENtiles manus:Eiuſdem gentis eiuſdem familiæ. CARmentis portæ dextro ē uia ꝓxima iano.Pars capitolini motis habitaculū Carmētis fuit autore Solino a quo ut diximus pleriqȝ diſſentiunt.Sed is ibi eius deæ fanū fuiſſe teſtat᷑ a qua hæc porta primo Carmētalis dicta eſt:ut Et carmētalē romano noīe portā.Poſtea uero ſcelerata:qȝ per eā Fabii cū clientibus ſuis egreſſi atqȝ i bellū.ꝓfecti reuerſi nō ſunt.Hæc porta iani tēplū cuius ſupra meminimus ad dexterā habuit.Sed affirmare non auſim eam iano fuiſſe contiguam cum & Ouidius dicat hoc loco non portam ſed uiam portæ carmentalis iano proximā eſſe:& ei Liuius aſtipulari uideatur his uerbis.Infœlici uia a dextro iano portæ carmētalis profecti ad Cremerā flumen perueniunt Fuit & Romæ ſceleratus uicus ubi Seruii Regis filia ſuper corpus patris carpentum ægit & ſceleratus campus ap portam collinam ubi ueſtales uirgines quæ inceſtum feciſſent defodiebantur. IRE per hanc noli: Figurate pro exire cū fabii per eā portā exierint nec poſtea ſint reuerſi.PORta ua.cul.qa exeūtes fabios nō oppſſit.Vacat ergo culpa ſed nō omine.CREmerā ra.Fluuiū qui paꝝ abeſt a ueiorū oppido.Rapacē āt dicit propter id quod ſequit᷑ turbidus hybernis ille fluebat aquis.De hoc Iuuena.quod cremere legio.

Carmēta lis porta

Scelerata porta

Scelerat⁹ uicus

Sceleratus campus

¶VNA domus.fabia.ſ. SVSceperat uires & onus urbis: & Liuius inquit familiā unā ſubiiſſe ciuitatis onus: ergo qđ unius erat ciuitatis una gens ſuſcepit. VNA domus:una familia. MANus gentiles:quaſi ex eadē gēte.Gētiles enī ſūt & eiuſdem gētis & cognominis:& quoꝝ maiores nō ſeruierint. SVMūt arma ꝓfeſſa:arma quæ ꝓfitebātur. EGREdit᷑:in cōmēdationem militum fabioꝝ qȝ nō ab alienis:ſed a ꝓpriis tētoriis in bellum egrediebātur & tales milites qȝ quiſqȝ erat ad īperium aptus.MILES generoſus:nobilis qſi generoſi milites hoc eſt exercitus generoſus nam miles in ſingulari interdū magis quā in numero multitudinis ſignificat ut hoſtis & ſimilia generoſus dixit:qa nobilis ex deoꝝ ſemine manaſſe fabiā domū multi arbitrātur:ferūt enim primū fabium ex una nympharū genitū eē.Quidā uero herculem apud flu.tyberim:cū muliere īdigena cōgreſſum habuiſſe aſſerūt.& fabium uirū optimū:a quo familia fabioꝝ romæ initiū habuit genuiſſe: Quidā autē priſcos huius generis uiros:ab agroꝝ foſſione:fodios oliꝫ appellatos memoriæ tradiderūt.Deinde mutatis binis litteris fabii cognominati ſūt.NEC egredit᷑:in bellū.ſ.AB iiſdē caſtris:a ꝓpriis tentoriis:qſi exit exercit⁹ ex una & eadē familia.EQVeis:pro eqtib⁹.QVIlibet erat aptus fieri dux:& Liuius inqt quoꝝ neminē ducē ſpneret egregi⁹ quibuſlibet:tēporib⁹ ſenatus.CARmentis:egreſſi ſunt fabii porta carmentali:quæ ex mali ominis ab eo qȝ oēs ad cremerā ceciderāt:& ob id ſcelerata porta uocata:erat aūt apud forū boariū ad pontē ſublicīū habēs ad dexterā tēplū iani:de quo ſupiore libro rettulimus.VIA carmētis portæ:portæ carmētalis. ET Proxima iano:iani templo.DEXtra.qȝ ad dextrā habet in multis codicib⁹ ſcriptū:dextra eſt uia ꝓxima:melius eſt dextro iano: nā & Liuis inqt de hoc eodē.A dextro iano portæ Carmētalis ꝓfecti.nec itelligas de iauiculo mōte:qđ erat extra urbē: ſed de tēplo iani:qđ erat iter duo fora.ut ſupra.QVIſqs es noli ire:ꝓ exire.PER hāc portā.ſ. HABet omen & malū:qa q p eā egreſſi ſūt interempti ſunt fabii.ILLA:ab illa porta.FAMA refert exiſſe trecētos fabios qui ad cremerā cæſi ſunt.PORta:per quā egreſſi ſunt. VACat cul.nō eſt hoc ſcribēdū ad crimē portæ. SED tñ ha.o. quia eſt mali augurii:& uocat᷑ ſcelerata.facit enim malū omē exeūtibus ne reuertātur ut fabii.VT ſce.ueneri ad fl.cremerā:qui nō lōnge a ueiis fluit ibi caſtra poſuere:at Dio.inquit oppidū ædificaſſe:ut poſtq ipſi fabii.TETI

PAV. MAR.

gere:attigerunt.CELEri paſſu celeri cūrſu accelerato itinere.CREmerā flu.rapacē:īpetuoſa.n.flu.ſpe ripis ali/quid rapiunt.ET ideo rapa:quia tunc augebatur himbribus.ILLE:cremera fl.FLVEbat tur.turbulentus.HY/bernis a.i.aqs hiemalibus:nā hybernū hyemale dicim⁹.

Caſtra loco ponunt, díſtríctís enſibus ípſi
Tyrrhenum ualído marte per agmen eūt:
Non aliter q̄ cum lybíca de gente leones
Inuadunt, ſparſos lata per arua greges:
Díffugíūt, hoſtes íhoneſtaq; uulnera tergo
Accipíunt, tuſco ſanguíne terra rubet:
Sícíterū, ſic ſæpe cadunt, ubí uíncere aperte
Non datur, ínſídías, armaq; tecta parant:
Campus erat, cāpí claudebāt ultíma colles
Síluaq; montanas occulít alta feras:
In medío paucos, armentaq; rara relínquūt:
Cætera uírgultís abdíta turba latet:
Ecce uelut torrens undís pluuíalibus auctus
Aut níue quæ zephíro uícta tepente fluít:
Per ſata:perq; uías fertur, nec ut añ ſolebat
Ríparum clauſas margíne finít aquas:
Síc fabíí uallem latís díſcurſibus ímplent:
Q uoſq; uídēt, ſternūt nec metus alter íeſt:

ANT. FAN.
Cremera
Veii.
Tyrrhenia
Gens de brutis

¶CASTRA lo.po.qm̄ ut ſcri.Liu.is oportunus uiſus locus ē cōmuniēdo p̄ſidio.TYRrhenū ua:mar.p ag.eūt Per thuſcū agmē.Veii.n.in Thuſcia ſunt: qđ oppidum Plutat.ait fuiſſe thuſciæ ꝓpugnaculū.Nouimus.n.thuſciam a tyreno lydi fratre teſtibus Euſtachio & Strabone tyrrheniā noīatā.Atys.n.unus ex ꝓgnatis Herculis atq̧ omphales cū ſterilitate ac fame populū emittere cogeref e duobus filiis Lydū qdē regni ſucceſſorē tenuit tyrrheno aūt maiorē applicās populū foras abire iuſſit:qui thuſciā igreſſus eā de ſuo noīe tyrrheniā appellauit aqua tyrrhenū mare dictū ē ꝙ tyrrheniā abluat:licet & a tyrrhenis nautis noīatū exiſtimef q ſe ī id mare deiecerunt ut Ser.ſcri.LIByca de gē.le.Poetæ īterdū ēt brutoꝝ aīalium multitudinē gētē uocāt.INHoneſtaq; uulnera ter.ac.Turpia ut trūcas īhoneſto uulnere nares q̄ ſi pectoř exciperenf honeſta nō eēnt.INSidias ar.te pa.Liui.inde cōſiliū ex re natū īſidiis ferocē hoſtē captādi.CAMpus erat:terræ āplæ planicies:Liui.Hæc ſpes ꝓuexit ut ad cōſpecta ꝓcul a cremera magno cāpi interuallo pecora q̄q̄ rara hoſtiū apparerēt arma decurrerēt.Ecce ue.tor.hac ꝓticula ecce utimur ſæpenumero repētinū aliqd ſignificātes.NEC metus alter ineſt:Nō timēt paratas inſidias.

PAV. MAR.

¶CASTRA lo.caſtrametati ſūt ſupra fluuiū ip̄ꝫ.POnūt:diſponūt.CAStra:tētoria.LOco:eo ī loco EVNT ip̄i fabii.DIStrictis:euaginatis.ENSibꝫ uali.Mar.forti bellatore:de Marte dixim⁹:& dicēus ſuo mēſe p agmen tyrrhenū:p agmē etruſcū:tyrrheni dicti ſūt ut Euſtachi⁹ inqt a tyrrheno lydo filio Atis:uñ regio tyrrhenia etruria.NON ali.magna cōmēdatio animi & roboris fabioꝝ:quos legionibus cōparat.NOn ali.inua.ſ fabii tyrrhena agmina.Quā leo.de gen libi & eſt hic gens pro beſtiis:ita & Vir.cū gentis adultos educūt fœtus.Libica: naꝫ libia nutrix eſt leonū & p̄cipue mauritania quæ eſt pars libiæ:unde Hora.Nec libe tellus generat leonuꝫ arida nutrix.INVAdūt gte.ſpar.per la.ar.inuadunt pecora per campos fuſa.DIFfugiunt:fugiebant a fabiis etriſci & quod maius erat dedecus cedentes a tergo uulnerabantur.DIFfugiunt ho.ueientes.Et accipiunt ter.quaſi a tergo in poſterioribus.Vulnera īho.& ob id inhoneſta:quia inhoneſtū & turpe fugere.TERra ru.ſan.thuſ.ſanguine tyrrhenorum:nam tyrrhenia a ſacrificio ritu ut inquit Ply.tuſcia eſt nominata.SIC ite.ſæpe uictores fuere fabii unde cum ueientes aperto Marte nihil proficerent:occultas inſidias parauere:uñ & Liui.inquit habeſq̧ una poro.ſæpe ex opulentiſſima:ut tum res erant.etruſca ciuitate uictoriam tulit.ID primo acerbum:indignumq̧ ueiētibus eſt uiſum.Inde conſilium ex re natum inſidiis ferocē hoſtē captandi.SIC ite.etruſci.SIC ſæpe:quaſi iterū: atq̧ iterum.CADunt:quia uicti.VBI poſtq̄.NON da.ui aper.apetto marte.PARAnt inſi.& ar.te.occulta q̄a inter occulta loca armatos diſpoſuere.CAMpus facit topographiam hoc eſt loci deſcriptionem in quo īſidiis circūuenti fuere fabii.erat enim campus:cuius extremitas nemoroſis collibus claudebatur:& ita nemoroſis:ut non mō homines:ſed fere ſe ibi occulere poſſent:erat ergo uallis:quæ collibus claudebatur:& præcipue cū dicat paulo inferius:ſic fabii uallem.ERAT campus:in agro.ſ.ueiētino.COLles:qui erant eminētiores cāpo.CLAVdebant ultima extremitate campi ipſius.ſ.ET ſilua apta occulere:ad hoc occulendū celandū.MONtanas feras: feras quæ in mōtibus ſunt quaſi erāt potius loca feraꝝ q̄ hominum.IN Medio:erāt fabii aſſuefacti pecorum præda diſcurſionibus parta:ex quo moniti ueientes In campeſtri ualle pauca admodum pecora cum paucis cuſtodibus dimiſere:multitudine in inſidiis inter nemoroſos colles latitante.RELinquunt:ueientes.ſ.IN MEdio: campo.PAVCOS homines:& rara armenta:pauca pecora & hoc ut fabios ad p̄dam prouocarent.CAETEra turba:cætera multitudo.ABDita occulta abſcondita.LATET uirgultis:inter uirgulta hoc inter arbuſta.Ecce facit comparationem fabiorum ad torrentem qui uel pluuiis uel niuibus liquefactis auctus egreditur ripas & uias & arua culta deuaſtat:ita fabii per uallem diſcurrētes uallem ipſam omnem depopulant:non aliud quam id qđ uiderant ueiētes.Ecce ue.tor.flu.qui ad tempus deſiccatur.AVCTus undis pluuialibus:hi enim proprie torrentes ſunt:qui aqua pluuia augentur.AVT auctus niue:nix a νιφω quod eſt ningo.QVAE fluit uicta reſoluta.TEpente zephyro:de zephyro paulo ſuperius diximus.TEPEnte:quia cum in uere ſit tepidior hyemalibus uētis:& niues liquefacit.FERtur torrens ipſe.PER ſata:per arua culta ſata a ſero ſeui ſatum.NEC ut ſolebat ante.ſ.quam augeretur.FINit:terminat.AQVAS clauſas margine extremitate.RIPArum:quia inter ripas aquam non cōtinet.SIC fabii implent uallem latis diſcurſibus:diſcurſionibus:nam quia fuſi per eam diſcurrebāt per omnem uallem diſcurrunt.ET Sternunt deiiciunt.QVOS uident:hoſtes.ſ.NEC ineſt alter metus:quia nihil aliud metuunt non enim ſciebant ſe inſidiis circūuentos.QVO ruitis: Commiſeratio eſt poetæ a periculo Fabiis imminenti.erant inſidiæ diſpoſitæ.irruebant tamen in hoſtes neſcii ergo.

¶Q VO ruitis generoſa domus: Apoſtrophe miſerãtis poetæ tãtæ generoſitatis ĩteritũ. FR AV de perit uir/tus: Sentẽtia color rhetoric⁹. aut certe hoc dicit fraude pereũt q apto marte nõ poterãt ſuparí. AD Bellũ miſſos abſtulit una dies: Nõ cæſi ſũt eadẽ die qua & in bello ꝑdi. Id. n. eẽt alienũ ab hiſtoria. Sed una die hoc ẽ idibus Februariis Fabii cæſi ſũt ad unũ oẽs. V T tñ Herculeæ ſupeſſent ſemina gẽtis Credibile eſt ĩpios cõſuluiſſe deoſ Fabiã gẽtẽ Herculeã dicit nõ pp fortitudinẽ ſed qa ferũt Herculẽ cõcubuiſſe cũ Euãdri filia & ex ea natũ Fabiũ autorẽ gẽtis Fabiæ. Syllius: Cũ regia uirgo hoſpite uicta ſacro Fabiũ de crimine læta ꝓcreat: & magni cõmiſcet ſeminis ortus Arcas in Herculeos mater uentura nepo/tes. ANT. FAN. Fabii herculei

Q uo ruitis generoſa dom⁹ male creditis ho
Simplex nobilitas pfida tela caue: (ſti
Fraude perit uirtus, ĩ ap:os undiq; campos
Proſiliunt hoſtes: & latus omne tenent
Q uid faciant pauci contra tot milia fortes:
Q uidue, qd' ĩ miſero tẽpore reſtet habent
Sicut aper longis ſiluis latratibus actus
Fulmineo celeres diſſipat ore canes:
Mox tamen ipſe perit: ſic nõ moriũtur inulti
V ulneraq; alterna dantq;, feruntq; manu:
V na dies fabios ad bellum miſerat omnes
Ad bellum miſſos abſtulit una dies:
V t tamen herculeæ ſupeſſent ſemina gẽtis:
Credibile eſt ipſos conſuluiſſe deos:
Nã puer impubis: & adhuc non utilis armis:

Q uidã uero autore Plu. Herculẽ apd fluuiũ tyberĩ cũ muliere ĩdigna cõgreſſũ habuiſſe aſſerũt & eũ Fabiũ genuiſſe q autor fuit familiæ Fabiorũ: quos nonnulli ab agrorũ foſſiõe Fodios appellatos memoriæ tradiderũt ac deinde mutatis duab⁹ lrĩs Fabios dictos: Eã ob cãm putamus. Q. Fabiũ maximũ: cũ tarẽtũ ab hoſtibus rece piſſet Herculis ſignũ ĩde trãſlatũ in capitolio dedicaſſe Cõſtat præterea gẽtem Fabiam hæreditaria ſacra her culis habuiſſe: unde quidam Iuuenalem dixiſſe uolunt: Natus in Herculeo Fabius lare. fabii unũ dicti

¶Q VO ruitis: quos uos ipſos ꝑditũ itis. DOMus ge/neroſa: nobilis ãt generoſa familia. MALE creditis: ma le ꝑditis. HOSti: hoſtiũ iſidiis. O nobilitas ſimplex: pura ſine aſtutia. CAVE tela pfida: pfidorũ hoium: q iſidiis pugnãt. FR AV de: loqƭ ex ſnĩa nõ põt exupari uirt⁹ ar mis: aut uirib⁹: ſed fraudib⁹: & in paradoxis Cicero quã ti ẽ æſtimãda uirtus q nec eripi: nec ſurripi cuiquam põt. nec tẽpeſtatũ: nec tẽporũ ꝑturbatiõe mutari: & reliqua: & ĩ rhetoricis ĩ exẽplis. Sola uirtus ĩ ſua ꝑtãte ẽ oĩa ꝑter eã ſubiectæ ſũt fortunæ dñatiõi: ſed q nõ uirib⁹ perit. PE rit uirtus fraude: hoc ẽ dolo: & ĩ æne. dolus an uirtus qs ĩ hoſte reqrat: reꝑhẽdẽdũ tñ eſt dolis ſupare: aperit nunc ipſos dolos ipſas inſidias. HOStes undiq;: ex oĩ ꝑte. PROſiliũt: porro aut lõge ſaliũt ſaltãt. IN Apertos cãpos: circũ uallem oẽm ĩſidias ſtruxerant magno ab etruſcis omnibus acceſſito præſidio. ET Tenent omne latus. ual lis ſcilicet nam undiq; circũuenerant. Q VID fa. excuſatio eſt fabiorum quia pauci a tot etruſcorum militibus circũuenti. Q VID faciant: quid uellent aut poſſent facere. PAVci: fabii. FORTES etiam cum fortes ſint qd' tñ facere poſſunt. CONtra tot milia: & etruſcorũ. ſ. q. d. nihil. Q VIDue: uel quid. HABent quod reſtet ĩ mi ſero tpe: in tẽpore miſeriæ pp cedẽ futurã & extraneo hoc eſt quid habent: quod in eo tpe conſulere potuiſſent. AV T quid habẽt quod reſtet: quod ſuperſit nihil habent quia euadere nõ poſſunt: undiq; enim ab hoſte præmõ tur. SICV T aper. Cõparatio fabiorũ ad aprum: quia canibus uexatus: & undiq; obſeſſus. & ſi moriturus eſt: ca/nes tñ ipſos dentibus lacerat: ſic Fabii trucidati trucidabant hoſtes. SICV T aper: græce κάπροσ aper dicitƭ. alii ab ἀφρόσ quod eſt ſpuma: quia ſpumam ori emittit dictũ putant. alii aper quaſi aſper: quia hirſutus ſetis. SICut aper fulmineus: fulmineus quod ad dentium uim. ACTus uexatus. LONge ſiluis: per ſiluas. LA T ratibus: canũ ſ. DISſipat: diſiicit. ORE: rictu & dentibus. CA Nes celeres: ueloces. T AMen mox: ſubſequenter. IPSE: aper. PE RIT: quia & ipſe opprimitur. SIC: fabii. ſ. NON moriuntur inulti: ſine ultione quia etiam & ipſi diſſipant ho/ſtes: ET Dant: hoſtibus. ET Ferunt: ſuſtinent patiuntur: accipiunt ab hoſtibus. V V Lnera alterna manu: quaſi ꝑ uices quia ipſi hoſtes: & hoſtes ipſos uulnerabant. VNA dies: Hac repetitione Paton mouet. una enim die fabii omnes in bellum profecti ſunt. & in una die omnes cæſi ſunt. Romani. ut Dionyſius inquit diem illam qua is ca/nis fuit nigram & infauſtam ponunt: neq; feriunt quicquid incipiunt fortunam illius diei abominantes. VNA dies quæ fuit iduum feb. Miſerat omnes fabios ad bellum. ſ. ueiens. VNA dies perdidit miſſos ad bellum: quia ĩ die cæſi ſunt. unde & Liuius inquit. fabii cæſi ad unũ oẽs pſidiũq; expugnatũ. ccc. ui piiſſe ſatis conuenit unũ pro/pe puberẽ ætatem relictũ ſtirpem genti fabiæ: dubiiſq; rebus po. ro. ſæpe domi belliq; maximum futurum auxi/liũ: & ideo ſequiƭ ut tñ herculeæ. V T tñ: Erat fabii. ut diximus Paulo ſuperius e ſanguine Herculeo. nam rediẽs ex hiſpania Hercules ut ſuperiore libro diximus: & ubi poſtea Roma condita fuit hoſpitaretur. cũ Arcadica pu/ella concubuit: e qua natus eſt fabius a quo principium & originem ſumpſit familia fabiorum ipſa etiam puel/la cum reſciretur ab Hercule cognita cuſtos cum potitiis & pinareis Herculei tẽpli facta eſt: prouiſum eſt ergo a diis ea clade: ut aliqs ex Herculea domo ſupeſſet. T AMen credibile eſt: credi põt. IPSos deos cõſuluiſſe: ꝑui/diſſe ut ſupeſſent ſupſtarẽt ſupuiuerẽt. SEmia Herculeæ gẽtis fabiæ familiæ: q ab Hercule traxit originẽ. NAM pu. Diony. lõga diſputatiõe ꝓbare conaƭ ueriſimile nõ eẽ unũ tm̃ ex oĩ fabia gẽte ſupfuiſſe nec oẽs ꝑter unũ tm̃ fabios cæſos fuiſſe. nã & qui apti in bellũ ꝑfecti ſunt ſine cõiugibus & liberis oẽs eẽ nõ poterãt: credẽdũ eſt er go: & alios ſupfuiſſe. SED de uno dr: qa hic cæteris uirtute clarior euaſit: & ideo ab eo ĩſtauratã eẽ familiam fa/biorũ putarent. & fuit auus illius Q uinti fabii Rutiliani qui primus maximus in ea familia appellatus eſt: cuius Pli. meminit de uiris illuſtribus & Liuius ut Plu. & Diony. & Valerius a quo deſcẽdit poſtea Q uintus fabius: q Hãnibalẽ tarditate & cõſilio frenauit cõſuluere ergo in hoc dii. NAM puer impubes: qui nondum ad puberem ætatẽ peruenerat. Puberes enim dñr: qui iam gignere poſſunt. ET uon utilis adhuc annis: ætate: quia puer. PAV. MAR.

ANT. FAN.

¶VNVS de familia gẽte relictus erat. Hic hoc ĩpuberẽ ætatẽ domi relictus fuerat ut diximus q̃uis e tãta fa⸗milia unũ tm̃ ſupfuiſſe uix credibile uideat᷑. SCIlicet ut poſſes olim ut maxime naſci: Olim hic futuri tpis habet ſignificationẽ. & eſt apoſtrophe ad. Q. Fabiũ maximũ q mora fregit Hãnibalẽ. ut unus hõ nobis cũctãdo reſti⸗tuit rẽ. Vir. Tu maximus ille es unus q nobis cunctãtẽ reſtitues rẽ. Syllius: Tercẽtũ domus hæc Fabios armauit in hoſtẽ Limine ꝑgreſſos uno pulcherrima quoꝝ cũctãdo Fabius ſupauit facta. Hũc a ueruca quã in labiis habu it uerucoſum a moꝝ clemẽtia ouiculã dictũ accæpimus q̃uis ſint qui aliã afferãt rõnẽ. Eũdẽ obtrectatores cun ctatorẽ dixerũt. cui tñ Senatus Popnluſq̃ Ro. iure coro⸗nẽ grãmineã dedit qđ urbẽ Romã obſidione hoſtiũ li⸗beraſſet. CONtinuata loco tria ſidera: Tres angues in cœlo ſunt ut ait Ser. Vn⁹ q ẽ ĩ ſeptẽtrione. Alius ſerpẽta rii q a græcis οφιοχυσ dicit᷑. Tertius auſtralis in quo ſũt coruus & crater q ut autor ait hoc loco. xvi. calendas Martias orit᷑ ueſpi. Cæteꝝ Columella cratera tm̃ oriri ſcribit hoc tpe & Iginus autor ẽ eũdẽ anguẽ quẽ hydrã dicũt triũ ſignorũ zodiaci hoc ẽ Cãcri Leonis & Virgi nis lõgitudinẽ occupare cũ qbus orit᷑. nã ex ortu Aqua⸗rii & piſciũ in occaſum fert᷑ ut occidit obliqua cũ ſurgit Aquarius urna Et nitidi piſces primũ tenuiſtis olympũ. Hæc hydra cũ coruo & cratere. xli. ſtellis cõſtare dicitur cuius ſitũ qui a nobis omittit᷑ cõſulẽtibus ut dixim⁹ bre uitati apud Iginũ lector ĩueniet. Hic ortus de quo nunc agimus & ueſptinus & chronicus appellat᷑ qui fit in ĩpo ſolis occaſu ſiue ipſius noctis initio. I MEA dixit auis: Corui eũ futura p̃dicere putẽtur Apollinis numini dica⸗ti ſunt. Oui. alibi. Sed ales ſenſit. adulteriũ plæbeius. Eo rũ peſſima ſignificatio eſt ut ingt Ply. cõglutiũt uocẽ ue⸗lut ſtrãgulati: q ut idẽ ſcribit cũ medie hoſpites occiſi ſũt oẽs e Pelopõneſo & Attica regiõe uolauerũt. Cur aũt ĩ Apollinis: tutela ſint ſᵐ fabulã Lactancius grãmaticus docet. ubi interprætatur illud Statii in. iii. thebaidos Non comes obſcurus tripodũ Inauratũ cratera: Particula in auget hoc loco ut ſi dixeris impotens regno. Dicitur crater a cirnao ideſt miſceo.

Verucoſus fabius
Fabius ouicula
Tres angues in cœlo
Coruus anguis & crater oriuntur. xvi. calendas mar.
Cur corui ſunt ĩ apollinis tutela
Crater

Vnus de fabia gente relictus erat:
Scilicet ut poſſes olim tu maxime naſci
Cui res cũctando reſtituenda foret:
¶ Cõtinuata loco tria ſidera coru⁹ & ãguis
Et medius crater inter utrũq; iacet:
Idibus illa latent oriuntur nocte ſequenti
Quæ tibi cur tria ſint tam ſociata canam:
Forte ioui phœbus feſtum ſolenne parabat
Non faciet longas fabula noſtra moras:
I mea dixit auis neq̃ nid pia ſacra moretur
Et tenuem uiuis fontibus affer aquam:
Coruus inauratũ pedibus cratera recuruis
Tollit & aerium peruolat altus iter:
Stabat adhuc duris ficus denſiſſima pomis
Tentat eam roſtro, non erat apta legi:

PAV. MAR.

¶VNVS ſolus erat relictus de gẽte fabia: occiderãt. n. cæteri: & un⁹ ſolus ſupfuit. SCIlicet ut. Ab hoc igit᷑ q tñ ex ea cede ſupfuit ꝑgenit⁹ ẽ. Q. Fabius: q Hãnibalẽ tarditate frenauit Scilicet ut poſſes tu olim: ĩ futuꝝ. TV maxime: tu Quinte fabi maxĩe: & ſupius dixim⁹: Illa domus meritis maxima dicta fuit. CVI foret: in futuꝝ eẽt. Re ſtituẽda res: romana. ſ. Cũctãdo: retardãdo: nã retardatiõe pugnæ frenabat Hãnibalis ĩpetũ & enni⁹ deus hoc un⁹ hõ nobis cũctãdo reſtituit rẽ: & Virg. Vnus q nobis cũctãdo reſtituit rẽ. CONtinua: nocte poſt idus februarias hoc ẽ. xvi. calẽ. mar. coruus: Anguis. & crater oriũt᷑: q cur cœlo ſint locati eãdẽ fere cã; quã poeta Hig. refert cor⸗uus tutela Apollinis uſus eo ſacrificãte: miſſus aquã purã petitũ uidit ficuũ arbores ĩmaturaꝝ: expectãs ut mature ſcerẽt ĩ arbore cõſedit: Poſt maturitatẽ pluribꝫ cõeſis: expectãs Apollo coruũ cũ cratere uolãtẽ uidit: coactus tñ ẽ mora corui alia aq̃ uti ꝑ quo amiſſo hac eũ ignominia affecit: ut donec ficus maturiẽrit bibere nõ poſſet: ita ꝙ il lis diea⁹ guttur hẽat ꝑtuſũ: q cũ uellet ſitũ corui ſignificare ĩter ſidera collocauit cratera: & ſuppoſuit hydrã q̃ coruũ ſitiẽtẽ moraret᷑ ipſa uero hydra triũ ſignoꝝ lõgitudinẽ occupãs cãcri: leõis: uirginis ĩter eqnoctialẽ: & hye malẽ circulũ collocat᷑. oriũt᷑ hæc hydra: coruus: crater ſole occidẽte ĩ extrema pte Aq̃rii. uerũ ut Ply. oñdit. Italiæ milus orit᷑. xiii. cal. martias. TRIA ergo ſidera: tres cõſtellatiões. Cõtinuata: ſũt. ſ. LOCo: in eodẽ loco: & ob id cõtinuata: q a occupãt ſpaciũ cãcri leonis: & uirginis: aut cõtinuata q a ſimul ſociata ſunt. CORuus. & anguis: hy⸗dra. Et crater medius latet inter utrũq;: inter coruũ & anguẽ: latet dixit quia eſt obſcurioꝝ ſtellaꝝ. CRAter: gen⁹ eſt poculi & græce κρατηρ per η iõ habet illud e lõgũ apud nr̃os. ILLA: ſidera. ſ. coruus: anguis: crater. LATent idibus: quia tunc nõ oriũtur coſmice hoc eſt q̃n ſol occidit ſed. ORIuntur: oriri incipiunt. NOCTE ſequẽti: no⸗cte poſt idus. QVAE: ſidera. TRIA canã tibi cur ſint tam ſociata: ita iuncta & cõtinuata FORte. nũc ipſam fa bellã explicat. nec in ea uelle longius ĩmorari pollicet᷑. erat phœbus ioui ſacrificaturus ꝑ ſacrificii uſu coruũ iuſſit aquã e uiuis fontibus afferre. FORte caſu. PHœbus parabat ſacrũ ſolẽne q̃ſi ſolẽne ſacrificiũ. IOVI: in honorẽ Iouis. illud ſolẽne dr̃ q ſemel ſolũ ĩ ãno fit: & ſi interdũ cõfundit᷑. FABula nr̃a nõ faciet lõgas moras: q a in recẽ⸗ſenda fabula diuti⁹ nõ ĩmorabor. hẽmus fabulã: Argumẽtũ & hiſtoriã: q̃ ſic Cicero diffiniuit. fabula ẽ: quæ neq; res ueras nec ueriſimiles cõtinet: ut hæc: q̃ tragœdiis tradita ſunt. ARGumẽtũ ẽ ficta res: q̃ tñ fieri potuit: uel ut argumẽta comœdiaꝝ. Hiſtoria eſt res geſta: Sed ab ætatis nr̃æ memoria remota. SACrificaturus: phœb⁹. DI⸗XIT auia mea: o corue: coruus. n. ẽ ſub Apollinis tutela: q prius albus erat. At niger factus ẽ reuelato adulterio co rinidis puellæ a phœbo amatæ: de q̃ natus eſt æſculapi⁹: ut in. ii. meta. IVA de: & neqd ne aliqd. MOret᷑: detine at ĩ mora. PIA ſacra: religioſa ſacrificia: uel pia: q a filii ad patrẽ. ET affer aquã tenuẽ: purã: & liquidã. E uiuis fõ tibꝫ: e ſcaturiẽti fõte. CORuus: Obtẽpatur⁹ phœbo coruus accepit craterẽ deauratũ: & uocale occepit. COruus græ. κοραξ dr̃. TOLlit: ꝑ attollit. CRAtera inauratũ deauratũ nõ. n. erãt aureũ: ſed deauratũ. aureũ eſt ex toto auratũ ex pte inaurata ãt erãt pocula: quibꝫ ſacrificabat᷑. PEdibus recuruis: q̃ſi unguibus reflexis. ET Altus: ſu⸗blimis. PERuolat aerium iter: q̃ſi uolat p aerẽ. Iter. n. ab eundo dr̃ & ẽ trãſlatio ab inceſſu pedũ. STAbat ficus

arbor ipſa. STAbat: pminebat: nã ſtare pminere ẽ ĩterdũ. DENſiſſima pomis q̃ſi habẽs poma ſpiſſa. ADHVC dũ immaturis: & iõ dura erãt ipſa poma. CORuus tẽ. eã: eius poma eã ficum. NON erat apta le. ad colligẽduꝫ: qa ĩmatura. PELlectꝰ: auiditate ficos edẽdi: ĩmemor: factꝰ ẽ iuſſoꝶ phœbi: expectauitq; dõec fici matureſcerẽt.

Im memor imperii ſediſſe ſub arbore fertur
Dum fierent tarda dulcia poma mora:
Iãq; ſatur nigris longũ rapit unguibus hydꝶ
Ad dominum rediit fictaq; uerba refert:
Hic mihi cauſa moræ uiuaꝶ obſeſſor aquaꝶ
Hic tenuit fontes officiumq; meum:
Addis ait culpæ mẽdatia phœbus & audes
Fatidicum uerbis fallere uelle deum:
At tibi dum lactens hærebit in arbore ficus
De nullo gelidæ fonte bibantur aquæ:
Dixit: & antiqui monumenta perennia facti
Anguis auis crater: ſidera iuncta micant:
Tertia poſt idus nudos aurora lupercos

IMMEMOR impii: Oblitus q̧ Apollo impaſſet ut aquã afferret. LONgũ rapit unguibꝰ hydrũ Bñ hydruꝫ cum meminerit aquaꝶ: a qbus hydrus nomen accæpit. DVM lactẽs herebit ĩ arbore ficus: Egreſcũt Corui autore Ply. ſexagenis diebꝰ ſiti maxime anteq̃ fici coquãt autũno. Cũ his & anſeres ut idẽ ſcribit ab æſtate ĩ autũnũ morbo cõflictari dñr Nõ placet & ficũ p morbo ut Priſcianus docet flecti ſecũdũ q̃rtã declinationẽ & qđ id nõ memini me legiſſe & q̧ a fico ficoſus deducit: ut ficoſa eſt uxor ficoſus & ipſe maritus. non ficuoſus a ficu ut ab actu actuoſus a fructu fructuoſus a quæſtu q̂ſtuoſus. ANT. FAN.

TERtia poſt idus nudos aurora lupcos Aſpicit. xv. calẽdas Martias in honorẽ panos lupcalia celebrant q̂ multi ſcriptores tradiderũt antiqs tẽporibus fuiſſe paſtoꝶ ſimilia lyceis arcadũ. Videtur ãt iſtituta expiatiõis gr̃a ut inqt Plu. in Romulo cũ celebrẽtur hoc mẽſe quẽ expiatiuũ ĩterp̃tant & eoꝶ diẽ cõſtet februatã ueteres appellaſſe in q̃ nudi iuuenes lyceũ Pana uenerãtes p luſum ac laſciuiã currebãt: qbus mulieres palmas caprinaꝶ pelliũ ſcuticis cædẽdas p̃bebãt pſuaſum h̃ntes ea uerbera p̃gnãtibꝫ pariẽdi ſterilibus ãt cõcipiẽdi facultatẽ afferre. Vñ illud ẽ Iuue. Nec pdeſt agili palmas p̃bere lupco. Lupcalioꝶ originẽ nõnulli Romulo ac Remo tribuũt q ut Vale. Maximus ſcribit ſolẽnitatis huiꝰ morẽ tũc ĩchoarũ cũ lætitia exultãtes qđ eis auus Numitor rex albanoꝶ eo loco ubi educati fuerãt urbẽ cõdere pmiſerat: facto ſacrificio cæſiſq; capris epuloꝶ hilaritate & uino largiore puecti diuiſa paſtorali turba ĩcincti pellibꝫ ĩmolataꝶ hoſtiaꝶ obuios iocãtes petiere. Scripſit & idẽ fere Bucas qdẽ quẽ fabulari Plut: exiſtimat. Ait. n. ĩterẽpto Amulio Romulũ ad eũ locũ cũ lætitia cucurriſſe ĩ quo ĩfantibꝫ lupa mãmã ſũmiſerat memoriaq; illiꝰ curſus lupcaliorũ celebritate referri: Sꝫ uulgarior fama tenet Euadrꝶ hoc ſolẽne ex arcadia in italiã attuliſſe qđ Plu. Liui. & pleriq; alii ſcribũt: cui Faunꝰ (teſte iuſtio) & agros & mõtẽ quẽ ille poſtea palatinũ appellauit benigne dr̃ aſſignaſſe ĩ cuiꝰ radicibꝫ tẽplũ Lyceo quẽ græci Pana Romãi lupcũ appellãt cõſtituit. cuiꝰ dei ſimulachrũ nudũ capria pelle amictũ erat: quo hĩtu Romæ (ut idẽ autor ait) lupcali ſic currebat. In his moris fuit ut capræ iugularẽt ſiſterẽt q; ibi duo adoleſcẽtes quoꝶ frõtes Alii cultro ſanguĩe pfuſo tigerẽt: Alii ſtatĩ lanã lacte madẽtẽ admouẽtes abſtergerẽt ea lege ut abſterſos adoleſcẽtes ridere oporteret q deĩde ĩciſis ĩ corrigias capraꝶ pellibꝫ diſcurrẽtes obuios uerberabãt: q̃ꝶ reꝶ cãs qcũq; afferri p̃nt Plu. docet in Romulo: Propriũ ac ſuũ p̃terea eiꝰ celebritatis fuit ut lupci canẽ ĩmolarẽt uel expiatiõis gr̃a q̧ Græci ad expiãdũ canes adhibere ſoliti ſũt: uel ad lupæ gratiã q̃ Romulũ ac Remũ nutriſſe dr̃: cui nõ ĩmerito iugulabat aĩal lupis inimicũ: uel qa Pani ſacrificiũ fit cui pp greges amicꝰ eſt canis. Ab ea lupa nõnulli lupcalibꝫ nomẽ iditũ uolũt. Vñ lupci idẽ curſũ ĩcipiebãt ubi Romulũ expoſitũ ferũ ĩueniũtur tñ ut ait Quinti. q lupcalia tres ptes or̃onis eẽ cõtẽdãt q̃ſi luere p caprũ: q̃ alii inde noĩata exiſtimãt q̧ innocatione panos lupi a ſtabulis arcerẽtur: quẽ deũ inde lyceũ dcm̃ arbitrãtur lycos. n. græce dr̃ lupus quãuis ſcripſerit Varro ut diuus Auguſtinus refert Arcades quoſdã in lupos fuiſſe cõuerſos: quoꝶ q hũanas carnes nõ deguſtauerãt decimo ãno in priſtinũ ſtatũ reuerſi ſunt e qbus idẽ Varro unius nomẽ exp̃ſſit q deguſtato ſacrificio qđ deo ſuo Lyceo Arcades faciebãt dr̃ mutatus in lupũ & poſt nouẽ annos figuræ ppriæ reſtitutus. Vñ Panẽ Lyceum dictum idẽ autor exiſtimat: cui placet quoq; lupcalia dicta eẽ q̧ in lupcali lupci ſacra facerẽt. Eſt. n. lupcal teſte Seruio ſpelunca ſub mõte palatino in q̃ de capro luebat. i. ſacrificabat uñ & lupcal dictum nõnulli putãt. alii q̧ lupa illic Remum Romulumq; nutrierit alii locum eẽ Lyceo. i. Pani ſacratum uolunt cui ẽt mons Lyceus in Arcadia cõſecratus eſt in quo Lycæi iouis tẽplum fuit teæibus Plinio & Strabõe. Lupcale ſacrum Auguſtus panlatim abolitum reſtituit ſuſcepto põtificatu maximo ut ait Suetonius uetuitq; lupcalibus currere imberbes: Hæ feræ publieæ ac ſtatiue ſunt teſte Macrobio ut agonalia carmẽtaliaq;. Sane Mẽdeſii in ægypto Pana colunt ore hircino & cruribus ut Herodotus ſcribit quẽ deum e Veſta & Cælo natum Euemerus tradit quod nõ placet: eius uxor Aege fuit ex qua iuppiter dicit filium ſuſcepiſſe per qđ æges & panos filius putaret ægipan appellatus eſt. Lupcalia xi. calẽdas martias Luperca liorum origo lycos lupcal

IMMemor impii: illiꝰ. ſ. q̧ phœbꝫ ĩpauerat hoc. ſ. ut aquã ferret. FERt: dr̃. SEDiſſe ſub arbore: dũ donec: uel uſq; quo. POma fierẽt dulcia: matura. Tarda mora: lõga expectatione: & hic natũ ẽ puerbiũ de his q tardius reuertũt miſimꝰ coruũ. IAMq; ſatur: poſtea q̃ matũruere ficus ad ſaturitatẽ de his comedit coruꝰ rediitq; ad phœbũ ferẽs hydrũ: quẽ tãtæ recordatiõis cãꝫ fuiſſe arguit. Nã & fõtes obſeruabat. & offm̃ eiꝰ ĩpediebat. IAMq; coruus ĩpe. SATur: comeſis ficubꝰ. RAPit lõgũ hybrũ: lõgum anguem. NIGris unguibꝫ: hydrũ dicimus ſerpẽtem q in aqs degit. REDit ad dñm: ad phœbum. Et refert ficta uerba: falſa: & cõpoſita uerba. HIC: anguis. ſ. OBSeſſos aquarũ uiuarũ. quaſi uiui fontis: ut paulo ante uiuis fontibus. FVIT mihi cã moræ: retardationis. HIC anguis. TENuit fontes: occupauit aq̃s. ET Officium meuꝫ: quod ex meo officio fieri debebat: hic impediuit. offm̃ eſt congruus uniuſcuiuſq; actus. Addis: excuſauerat ſe coruus hoc mendatio: quod cognitum eſt a phœbo: nam nihil eũ latere poterat. qui nõ mõ p̃ſentia uidebat: ſed futura oĩa præſciebat. ideo in coruũ inuehit. AIT dixit: PAV. MAR.

PHœbus tu ad. cul. crimini & noxæ tuæ. MENdacia. q. d. nõ ſatis. ſi te deliquiſſe niſi etiam mendatio te excuſes. ET AVdes: hoc ad corui temeritatem. AVDes uelle fal. decipere. VERbis fictis: & falſis. FATidicũ deũ: fata pdicẽtẽ. & eſt argumẽtũ a maiori: qui futura pdicit: nõ abs te põt decipi de pſenti: cũ oia uideat. HAC phœbus coruũ ignominia affecit ut dũ eſſent in arbore ficus haberet guttur prouiluз: quo aquaз nõ ebiberet. AT aquæ gelidæ bibẽtur tibi. a te. DE nullo fonte: de nulla aquarum ſcaturigine. DVM ficus lactẽs: habẽs lacteũ ſuccum: & tunc eſt immatura. HAEREbit: pendebit. IN Arbore: in ficu. DIXIT & an. phœbus in perpetuam rei memoriam anguem: coruum cratera cœlo figurauit. DIXit: phœbus ſcilicet ſuperiora uerba. ET ANguis auis: coruus. CRAter: poculũ per appoſitionem. SIDEra iũcta: ſociata & cõtinuata. MICant: ſplendẽt. Monumenta perennia: quaſi in perpetuam memoriam. FACTI antiqui: huius antiquæ rei. MONumẽtã: monumẽtũ: ut ueteres iuriſcõſulti diffiniunt eſt q̃ gr̃a ſeruandæ memoriæ exiſtit: & alias monumẽtũ generalis res. ſ. in poſterum memoriæ cã prodita: quæ ſi corpus uel reliquiæ iferũtur fiet ſepulchrũ. Si uero nil uerũ inferať erit monumẽtũ memoriæ cã factum qd' græci appellant eſt eni μνημεῖον monumẽtũ & memoriale μνημονεύω memoriã facio: μνημη & πνημοσυνη memoria πνημων memor. TERtia. xv. cal ẽ. mar: fiũt in honorẽ fauni lupcalia: q̃ q̃uis a Romulo ſint: q dicãt iſtituta fuiſſe: ut iferius ſuo loco dicemus. tñ in latio ab Euãdro originẽ habuere: nã q ſub eo erãt: arcades icolæ: ubi palatinũ cõdidere firmati admonẽte eos carmẽti: ut Dio inquit: lyceo pani tẽplũ cõſtruxere. eſt. n. ap̃ arcades pan uetuſtiſſimus: plurimũq̃ ĩ honore hĩtus: hæc ille. & Liui inq̃t: ferũt euãdrum ſolẽne allatũ ex arcadia iſtituiſſe: ut nudi iuuenes lyceũ pana uenerãtes: p luxũ atq̃ laſciuiã currerẽt: quẽ romãi deinde uocauerũt Inuũ: & reliqua. Teſtis eſt etiã Euſtathius Euãdrũ pani tẽplũ dedicaſſe. & Trogus dixit Euãdrũ ſub pallãtio tẽplũ: lyceo quẽ græci pana: romani lupcũ uocant cõſtituiſſe. Pana: Faunũ: Inũ eũdẽ ẽt cõſtat. de quo plura ſuperiore libro diximus. Sed quæ ſuperarãt hoc in loco explicãtur. Arcadeos ſiluarũ dñm eũ appellãt: habet cornua: barbãq̃ plixã caprinos pedes: uirgã & fiſtulã gerẽs: cuius amor & delitiæ echo creditur nullus oſculis obnoxia. At ſub ac figura Macro. ſolẽ itelligi debere diſputauit Probus uero ſub huius noĩe iouẽ: hoc ẽ mũdũ ipm coli, diſſeruit pcipue cũ Pan apud græcos omen ſignificat: q̃ſi uniuerſam naturã cõprehẽdẽs. Sed honoratus Inuũ Pana eẽ dixit: ab ineũdo paſſim cũ aïalibus. Nec deeſt qui dicat Faunũ primũ fuiſſe: qui ſilueſtris hoĩes in ciuicos cultus deduxerit: tẽpla fecerit q̃ ab eo fana appellari Probus inq̃t. Sed ſi de ipſo pane intelligimus. nõ aſſeritur. nã qui ſilueſtris eſt in ciuicos cultus alios deducere nõ potuit. Sed hoc ut ſuperius diximus: Saturno & Iano aſcribiť. In panis ergo honorẽ hac die cõſtituta ſunt lycea ludicra: q a noſtris lupcalia dicta ſunt. fiebant aũt a nudis lupcis: tecti tñ erãt ut teſtis eſt ipſe Trogus. caprina pelle. nã quo habitu ſimulachrum ipſius dei figurabatur: eo habitu ſua ſacra fiebãt. Sed uariæ de hoc cauſæ referũtur: quas inferius explicabimus: inquit ergo. TERtia aurora: hoc eſt tertia dies. POST idus: & erit. xv. die menſis februarii: hoc eſt. xv. calen. martias.

Aſpicit & fauni ſacra bicõnis erunt:
Dicite pierides ſacrorum quæ ſit origo
Attigerit latias unde petita domos
Pana deum ueteres pecudis coluiſſe ferũtur
Arcades arcadiis plurimus ille iugis:
Teſtis erat pholoe teſtes ſtymphalides undæ
Quiq; citis ladon in mare currit aquis:
Cinctaq; pinetis nemoris iuga nonacrini:

ANT. FAN.

Faunus

Inuus

Pan

¶FAVNI ſacra bicornis erũt: Faunus a fando nomen accæpit ut ſupra diximus: uñ ab Horatio dr̃ uiroꝝ mercurialium cuſtos qm̃ a Mercurio ſermo manauit. Idẽ & inuus dr̃ & Pan hoc eſt totius nature de⁹ ut Panos uocabulum oñdit. diciturq̃ hẽre cornua in radiorum ſolis & cornuũ lunæ ſimilitudinẽ. Eſt enim Pan uniuerſæ ſubſtantiæ materia is dñator. Quare Arcades eũ appellabant habetq̃ barbam prolixam uirgã fiſtulã & caprinos pedes quarũ rerum ſignificationem Macrobius tradit.

Pholoe

PHOloe: Mons Arcadiæ ubi pter cyllenez ut diximus autore Strabone inſigniores mõtes ſũt Pholoe Lycæus Menalus ac Parthenus.

Stymphalus mons

Stymphalis lacus

Ladon

Nonacria

TEStes ſtymphalidas uñ: Eſt in arcadia mons ſtymphal⁹ & lacus Stymphalis a quo aues Stymphalidas dictas & ab Hercule ſagittis ac tympanis fugatas poetæ finxerũt: quis Lactãti⁹ grãmaticus ſcribat occiſas eas ab Hercule nõ ſagittis ſed æris ſonitu. Alii ſublatas dicũt & tinnitu tabulæ æreæ & ſagittis cũ in hũc locũ cõueniſſent & toti⁹ regiõis fruct⁹ popularẽtur. E ſtymphalide lacu Eraſin⁹ fluui⁹ erũpit ut autor ẽ Stra. cui⁹ ripis Stymphalũ oppidũ oli icũbebat. qd' abeſt a lacu ſtadiis. l. QVIq; &c. Ladon fluui⁹ eiuſdẽ regiõis ẽ: ut Arcades hũc ladonq̃ rapax & menalus igẽs rite colũt. Huic & Eraſino contrariũ q̃dã euenit: Ladonis enim fluẽta occluſo quõdã fonte detẽta ſunt eraſinus uero exitũ aliquãdo nõ habuit. Nemoris iuga nonacrini: Nonacria teſte Lactãtio grãmatico nomẽ eſt loci uel agri arcadiæ. nã quod quidã Nonacriam dici uolunt Arcadiã a nouẽ mõtium ſummitatibus nõ placet. Eius mon nonacris eſt autore Plinio.

PAV. MAR.

¶ASPIcit nudos luper. Fauni ſacerdotes: qui lupercalia ſacra faciebãt in lupercali: ut Var. inquit: Locum eniз ubi ſacra hæc fiebãt: a romanis lupercal a græcis lyceũ: quod idẽ fere ſonat. nã & lycos lupus eſt: licet poſſet hoc deduci a lyceo arcadiæ monte. Sed de lupercali inferius diſſeremus. ET ERunt ſacra: ſacrificia & feſta. Fauni bicornis: nam cum cornibus figuratur. DICite o pierides. in referenda hoꝝ ſacroꝝ origine: muſaruз implorat numina. DICIte o pierides. pierides poſt Pieri filias deuictas. quarũ concertatio in meta. refertur cognominatas fuiſſe mũſas multi aſſerunt. Pompeius tamen a pierio monte pierides dictas muſas dixit. DIGIte quæ ſit origo ſacrorum lupercalium ſcilicet. ET VNde: a quo loco. PETIta attigerit domos latias: duo petit unde habuerint initium: & unde in italiam uenerint. PANA: exponit nunc Pana fuiſſe uetuſtiſſimum Arcadiæ numen: præſidemq̃ pecorum: quod loca ipſa arcadica teſtantur: quæ ille frequentabat: & in quibus colebatur. ARCades ueteres: uetuſtiſſima enim gens eſt arcadica: ut ſuperiore libro diximus dictiq̃ ſunt: ut alii ab arcade Caliſtus: ut Euſtathius. Themiſthus ex Ioue filio. FERuntur: dicuntur. COLuiſſe pana: pro panẽ deũ pecoris: deum armẽ

ti: hoc ē qđ Honoratus inquit ꝙ eat paſſim cũ aĩalibus.ILLE pan.ſ.ERAT plurimũs: quia pluris & magni numinis:& religiõis.IN Iugis arcadiis:in mõtib⁹ arcadiæ.Na mõs in tria diuidit:radices:latera & iuga Mõtes in arcadia:q a Ply referũtur:pholoe cũ oppido:Ité Cyllene:lycens in quo lycei iouis delubrũ Menalus:Arthemiſius: Partheni⁹:Lãphe⁹ Nonacris.Eſt ét & Erymãthus:in his ergo mõtib⁹ celebris erat panis relig:o.Erit teſtis: qđ ſ.in arcadia coleret·PAN pholoe:pholoe ut Stra.inqt:mõs eſt arcadiæ olympiæ ꝓxima ĩminés.Teſtes erũt unde ſtymphalides:eſt enĩ lacus ſtymphalius ĩ archadia.& ĩ ei⁹ ripis erat Stymphalũ oppidũ:ſed eruptiõe facta ipſius lacus:& deſiccatiõe.a lacu abeſt Stymphalia urbs:ut teſtat Strabo:ſuo tépore qnquaginta ſtadiis & teſtis erit LADon:qui currit ĩ mare citis:hoc eſt cõmotis & rapidis aqs.eſt enim Ladon arcadiæ fluuius:q cũ prius exituꝫ nõ héret:paludé faciebat.poſtea terremotu alueũ inuenit.Et erũt teſtes.IVGA:ſũmitates mõtiũ. NEMORis nonacrini.Nonacrim eſſe arcadiæ mõté diximus.& Higinus ubi multa de Caliſtus fabula retulit:ait q̃ res ĩ nonacri mõte arcadiæ geſta demõſtrat.SED multi dicũt a noué eminétioribꝫ mõtibꝫ Nonacriã dictã eé Arcadiã ut Trinacriã Siciliã.Sꝫ hic nemoria nonacrini ꝓ nõ acri mõte nemoroſo dicit.CINcta pinetis:qa plena ſũt pinu.

Altaq; trezœne, parraſiceq; niues:
Pan erat armenti, pan illic numen aquarum:
Munus ob incolumes ille ferebat oues:
Tranſtulit Euander ſilueſtria numina ſecum
Hic ubi nunc urbs eſt tũc locus urbis erat:
Inde deũ colimus, deuectaq; ſacra pelaſg:s
Flamen ad hæc priſco more dialis erat:
Cur igitur currãt & cur ſic currere mos eſt
Nuda ferant poſita corpora ueſte rogas:
Iſte deus uelox diſcurrere gaudet in altis
Montibus, & ſubitas concipit ille fugas

CALTAqꝫ trœzene:Hæc ciuitas a Ply quoqꝫ Trœzene dr̃ li.iiii.nat.hiſt.a Etrabõe ut a pleriſqꝫ aliis trœzen ANT. illud triũ eſt hoc duarũ ſyllabaꝝ nomé.Ouidi⁹ alibi Hic FAN. tecũ trezœna colá pittheia regna.Eſt aũt trœzens urbs Trezœne ꝓpe iſthmõ:quã qdã diſtare a mari ſex milibus paſſuũ tradiderũt cuꝫ Strabo.xv.tm̃ ſtadiis ſcribat. Et hic dicta exiſtimat a Trœzene pelopis filio qui cum fratre Pittheo ex Piſea terra commigrás illic regnauit quo mortuo regnũ obtinuit Pittheus. idẽ geographus trœzena urbé fuiſſe ĩſigné dicit appellatãqꝫ olim Poſidoniã quod Poſidoni.i.neptuno ſacra fuerit. Vñ ait Plu. in theſauro: Neptuuũ enĩ trœzenii ſũma religiõe colũt & ei⁹ dei tutelæ eoꝝ ciuitas dicata é cui & fructuũ primitias deligũ & ĩſigné ĩ numo tridété ĩciſum habét.Legimus & apud Ouidiũ alibi:Hic raptã trœzen celeri uirtute recæpit. Ergo qđ pauci aduerterũt in nominatiuo caſu & trœze & trœzen dr̃ & trœzene.Hãc urbem ſũt q Arcadiæ tribuũt ſũt & q Atticæ qđ miramur ẽ enim ĩter iſthmũ & ſcylleũ teſtib⁹ Põponio & Ply.quoꝝ ille trœzenios inquit eé illuſtres fide ſocietatis Atticæ hic uero eam urbem Achaiæ tribuit:cui⁹ potui qué métũ uocãt parua ĩminet inſula ut autor eſt Strabo quã Calauriã dicũt.FLAmé dialis:Sacerdos iouis.qđ iõ dicit qa in Lyceo mõte Arcadiæ Lycei iouis téplũ fuiſſe memoriæ traditũ é:& ſũt q pana ioué eé uoluerũt.CVR igit currãt:Lupci nudi currebãt uelut nuditatẽ panos imitarẽtur uel ut referrẽt ue- Luperci tuſtiſſimoꝝ Arcadũ moré uel ut teſtarẽtur ré quõdã a nudis ꝓſpere geſtã.nã cũ in honoré panos lupcalioꝝ ſo- nudi lénitas celebraret:Romanoꝝ pecora(ut inqt Ser.)ſubito a latronibꝫ rapta ſũt illi ꝓiectis ueſtibꝫ pſecuti ſũt latrões qbꝫ oppſſis ac receptis cõſuetudo pmãſit ut nudi lupcalia celebrarét.Scripſit & idé fere.C.Acili⁹ teſte Plu. q ait ea pecora fuiſſe rõuli ac pactis Fauõ uotis nudos ad pueſtigãdũ excurriſſe ne ſudor eos ĩpediret retardaretqꝫ PAV.

ET Alta trozene trozon & trœzene idẽ eſt urbs arcadiæ apud ſinũ hermionicũ cũ ameno ſedés & eminenti MAR. ĩ colle in quo ſæpe feliciori tpe ludebãt carmĩa.Et niues parraſiæ.parraſiã ſupius arcadiã dictã fuiſſe diximus & erat ét parraſia urbs.SED hic parraſiæ niues:quaſi niuoſi oẽs Arcadiæ mõtes.PAN erat:In arcadia pan pecorũ & aquaꝝ deus erat.& pro ouiũ incolumitaté pani munera offerebãt.PAN erat illic:in arcadia numé.ARMenti.deus pecorũ:quia illoꝝ cuſtodiæ:& tutelæ præerat.Nã ea tuebat.ERAT pan illic numen aquarum etiam & aquarũ deus.ILLE: pan.FEREBat munus:quia ſibi munera offerebantur.OB Oues incolumes:quas ab omni morbo tuebat.TRANſtulit:iã retulit unde ſacra habuerint originem hoc ab arcadibus qui in arcadia plurimũ colebat.Nũc refert unde in italiã uenerint:Illa inquit ex arcadia in italiã in locis ubi cõdita eſt roma:Euãder trãſuexit Euander de hoc ſuperius diximus. Trãſtulit ſecũ numina ſilueſtria:quaſi panis ſacra:qui dominus eſt ſiluarũ:ut diximus.Huc in italia. VBI nũc eſt urbs:roma.ſ.TVNC:euandro adueniéte.ERAT locus urbis nondũ erat condita:ſed ibi condi debebat:quæ eſſet futura orbis domina.INDE ab illa:trãſlatione euãdri. COLimus nos:ſcilicet latini.DEVM panas ſcilicet:ET ſacra deuecta pelaſgi ſcilicet.tranſlata in latium ab arcadibus. nam ut ſuperius diximus:Euſtathius arcadiã inquit aliquando appellatam fuiſſe pelaſgiam:aliquando lycaoniam:aliquando gigantida:aliquando paraſiam.FLAmen dialis.hoc eſt iouis ſacerdos.ERAT priſco more:ueteri cõſuetudine.AD Hæc ſacra ſcilicet perficienda.FLAmen. Varro inquit flamines quod in latio capite uelato erãt ſemper:ac caput cinctum habebant filo:flamines dicti.HORum ſinguli cognomina habent ab eo deo cui ſacra faciunt:SED partim ſunt aperta:partim obſcura aperta ut Martialis.uulcanalis:obſcura dialis:& furialis.cum dialis a ioue ſit & reliqua. CVR igitur:In his Fauni ſacris nudi iuuenes currebant. Cauſas quærit ergo cur currãt. & cur nudi:& ipſe cauſam explicat quod diſcurrens ſua uelocitate deus diſcurrentes etiam optat:& ſine ueſtibus nam ueſtes curſum impediunt. PRAETErea:& ante quam eſſent homines in ciuilem cultum redacti uelut ſiueſtres feræ degebant:præcipue ſine lanarum uſu.ergo cum hoc ſacrum ab arcadibus emanarit quæ gens uetuſtiſſima eſt in uetuſtatis monumentum ueterum etiam mors referuntur. CVR igitur currant ſacra ipſa celebrantes. ET CVR eſt mos: conſuetudo. CVRRERE & ro. uertit uerba in quemcunqꝫ interrogantem. ROGAS:interrogas.CVR corpora ſunt nuda poſita ueſte:cur denudãtur poſito uelamine: IPSE deus pan.

VELox:celer.& Horatius in odis:Velox amœnũ ſæpe lucretilẽ Mutat liceo Faunus.GAVdet diſcurrere in altis mõtibus:qnaſi modo hac modo illac per altos mõtes currere.ET ipſe cõcipit ſubitas fugas:& repẽtinos & celeres curſus concipit animo & exercet corpore.IPSE deus.cauſa cur nudos miniſtros optet quia & ipſe nudus.

Ipſe deus nudus nudos iubet eſſe miniſtros
Nec ſatis ad curſus cõmoda ueſtis erat:
Ante iouẽ genitum terras habuiſſe feruntur
Arcades,& luna gẽs prior illa fuit
Vita feris ſimilis:nullos agitata per uſus
Artis adhuc expers & rude uulgus erat
Pro domib⁹frõdes norãt,p frugibus herbas
Nectar erat palmis hauſta duabus aqua:
Nullus anhelabat ſub adũco uomere taurus
Nulla ſub imperio terra colẽtis erat:
Nullus adhuc uſus erat eq,ſe quiſq; ferebat
Ibat ouis lana corpus amicta ſua:
Sub ioue durabant & corpora nuda gerebãt
Docta graues hymbres & tolerare notos:
Nũc quoq; detecti referũt monumẽta uetuſti
Moris,& antiquas teſtificantur opes:
Sed cur præcipue fugiat uelamina faunus
Traditur antiqui fabula plena ioci:

ANT. FAN. ¶IPSE deus uelox:Pan ſiue Faun⁹ q fingit̃ ſiluaꝝ dñs & cũ ſit caprinis pedibus ea dr̃ eẽ uelocitate q̃ ſatyri. IPSE de⁹ nud⁹:Nõ erat hui⁹ dei ſimulachrũ oĩ ex pte nudũ:ſed tectũ ut dixim⁹ pelle capria:q dicebat deũ arcadie ubi olĩ Arcades uetuſtiſſimi ſimilẽ feris uitã egerũt.LVNA gẽs prior illa fuit'dixim⁹ ſupra cur Arcades pſeliniac nobiles pdicent̃.NEctar erat:Nectaris loco:hoc ẽ uini ſuauiſſimi.Accepim⁹.n.uinũ iterdũ uocabulo nectaris quãuis ſit deoꝝ latex ut poetæ fabulãt̃:ut Nectar & ãbroſiã latices epulaſq; deoꝝ.

Nectar. Vinũ aq̃ miſceri Staphylus iuenit autore Ply.LANA:Hãc lydi primi credũt̃ ſordib iſeciſſe:SVB ioue durabãt:Cũ nõdũ eẽt domorũ uſus qs primi Euryalus &Hypbi⁹ fr̃es Athenis cõſtituerũt.Ante.n.ſpecus erãt p domib.De his &aliaꝝ reꝝ inuẽtorib⁹ lege Pli.li.vii.nat.hiſt.Sub ioue ãt ẽ ſub aere ſub dio.Horatius:Manet ſub ioue frigido uenator. durabãt uero abſolute dictũ eſt ut durare atq; expectare cicadas. ANTiqs teſtificãtur opes.Quia ſatis diues ẽ q cõtẽtus pauco nulla re indiget.Priſcã ergo ſimplicitatem ac nuditatem opes uocat.

PAV. MAR. ¶IPSE de⁹ nudus:amicit̃ tñ ut alii pelle capria:ut alii pelle Inuli.Inul⁹ appellat̃ ceruus puus i primis mẽſib. IVbet ire:currere.MINiſtros nudos:i ſacris ipis.NEC ueſtis erat ſatis cõmoda ad curſus:nã eẽt poti⁹ ipedimẽto quã expeditiõi.ANte io.nũc aggredit̃ ſiluaeſtrẽ ipſum uetuſtatis cultũ.Sed cũ uetuſtiſſima oĩum eẽt gẽs Arcadica q̃ pana colebat in panis ſacris uetuſtatis cult⁹ refertur.De uetuſtate Arcadie diximus ſupiore libro.De q̃ ẽt & Stra.ingt Arcadicæ gẽtes græcã nationẽ uetuſtate pſtare credũt̃ Azanes atq; paſii & cæteri gñis eiuſdẽ.Ergo arcades ferũt̃ hũiſſe terras habitaſſe.ANte io.ge.anquã iuppiter gignerent̃:hoc ẽ antequã dii eẽnt.ET Illa gẽs fuit prior luna:& ſup gẽtis antiqtatẽ προσεληνοι.i.añ lunares dicti ſunt.VIXA:illoꝝ ſ.Arcadũ uetuſtiſſimoꝝ.SIMIlis erat.ſ.feris i.ferinæ uitæ:Nã uelut feræ degebãt.AGItata.frequẽtata:ſeu exercitata.PER nullos uſus:p nullã cõſuetudinẽ.aut cõſeruationẽ.SEV nullã induſtriã erat uulgus adhuc ad ea tẽpora.EXPers artis:ſine ulla arte.ET rude:impolitũ:informatũ:nã neq; a ſe habebãt neq; ab aliis acceperãt ciuiliorẽ cultũ.nullũ adhuc illis fuerat cũ cæteris hoib cõmertiũ.Norãt:illi.ſ.FRõdes p domib qa nõ fabricabãt mœnia:ſed nemora icolebãt:iõ frõdes dixit qſi frõdoſas arbores.ET notãt herbas p frugib:nõ erat illis uſus frugũ:ſed illaꝝ loco herbas edebãt:neq; uſus uini.& iõ.Nectar:hoc ẽ potio ſed prie nectar deoꝝ potio eſt.ERat aq̃ hauſta epota.aut hauſta e fonte.DVAbus pal.qa poculoꝝ adhuc uſus non erat.Sed manus poculoꝝ offĩm explebãt domũ cõſtituerũt primi Curialus & Hipbius fr̃es athenis antea ſpec⁹ erãt p domib⁹:Gellio Toxi⁹ cœli filius lutei edificii inuẽtor placet exẽplo ſũpto ab hyrũdinũ nidis:ut ſuperius quoq; diximus.Diodorus ſtructurã domus Veſtæ aſſignat:NVLlus:nõ erat uſus aratri nõ agricolationis.NVllus taurus:nullus bos.Anhelabat ſub adunco uomere.qa nõ domabat̃:nec ad aratrũ cogebat̃:ideo nõ anhelitu; crebrum emittebãt:qui puenit ex motu laborioſo.NVLla terra:nulla terræ pars.ERAT ſub impio colentis:hoc eſt agricolæ:nã nõdũ cupido parebãt arua colono.NVLlus adhuc:nõdum erãt domiti eq ſed qſq; ſuis pedibus incedebat:neq; erat uſus lanificii.NVLlus erat ad uſus eq:equo uehi Bellerophon primus edocuit. equoꝝ frenos Peletronius inuenit.QVIſq; ferebat ſe:nõ uehebat̃ equo:ſed ſuis pedibus ambulabat.Quis ibat amicta corpus:habẽs corpus amictum:cooptũ.Sua lana cuia:nõ tondebatur ad hominũ ueſtes non erat uſus lanificii ſed ſine ueſtibus degebatur.De hmõi artium inuẽtoribus ita a Ply.refertur quia ex italia in fecere lanas ſardi textilia:fuſum in lanificio Cleſtor filius aracnes:linum & retia Aracne fulloniam artem nicias megarenſis ſutrina; bacius.DVRabant ſub ioue:ſub dio:hoc eſt ſub aperto cœlo:quia tectis carebant.durabant ergo:quaſi patienter perſeuerabant ſub aere.ET Ge.nu.cor.quia ſine ueſtibus. DOCta:corpora.ſ. TOLErare gra. moleſtos. AVT graues:noxios.HYMBres:nymnos & pluuias græ.n.ομβροσ hymber & nymbus.ET TOlerare no. uantos.ſed notus proprie eſt meridionalis uentus.ET SÆpe indu. pluuias:diciturq; a νοτο:quod eſt humectos ſeu νοτιζω.n.i humefacio.NVnc quoq;:nunc ẽt.DETEcti hoc eſt nudi.REFErunt mo quaſi repſentant memoriã.MORis uetuſti:antiq cõſuetudinis.ET TEſti.ipſi luperci.ſ. ANTiquas opes:quæ fuerint antiquis:quaſi referunt antiquam paupertatem:cum nudi ſint.SED Cur:retulit primo ludorum lupercoru; morem ad morem uetuſtiſſimæ gentis:nunc idem ad Faunum ipſum refert.quod odio ueſtes habeat:cum ob mutationem ueſtium Herculis & omphales deceptus fuerit.fabulamq; ipſam narrat.quam mox explicabimus.SED CVR fau.perci.fugi.uel lamina:cur maxime odio habeat:& euitet ueſtes.TRAdita fabula plena ioci antiqui:hoc eſt traditur fabula antiqua plena ioco.

Forte comes dominæ iuuenis tyrinthius ibat
Vidit ab excelſo faunus utrũq; loco:
Vidit & incaluit montanaq; numina dixit:
Nil mihi uobiſcũ hic meus ardor erit:
Ibat odoratis humeros perfuſa capillis
Mæonis aurato conſpicienda ſinu:
Aurea pellebant tepidos umbracula ſoles
Quæ tamen herculeæ ſuſtinuere manus
Iam bacchi nemus & tmoli uineta tenebãt
Heſperus & fuſco roſcidus ibat equo:

¶COmes dñæ:Notũ ẽ Herculẽ aliq̃n paſſũ eẽ iperiũ ANT. FAN.
omphales q̃ ut ſcri.Donat⁹ Lidiæ regia fuit & Herculẽ Hercules
ſibi ſeruientẽ ad lanificiũ cõpulit cũ ipſa calathũ & colũ ſuiuit om
cultuſq; fœmineos cũ ſagittis herculis claua & leõis pelle phale regi
mutaſſet.ſũt q Omphalẽ & iolẽ eãdẽ eẽ:memoriæ ꝓdi næ.
derũt:alii(qđ magiſ placet)Omphalẽ reginã Lydiæ fuiſ
ſe dixerunt. De q̃ Ouidi.alibi:Se quoq; nympha tuis or
nauit iardanis armis.Ea ẽ ex q̃ Hercules Lamũ filiũ ſu
ſcepit.Lege Diodoꝝ ne tibi oĩa referã iole uero fuit Eu
ryti filia regis Oechaliæ qua urbe capta Hercules occiſis
Euryti liberis iolẽ rapuit adamauitq; tm̃ i modũ ut paſ Iole
ſus dicat̃ ex ea qcqd ſub Omphale antea ꝑpeſſus fuerat.
MOntana nu.Nymphas accipe q̃s faun⁹ pſeq̃t:ut Fau
ne nymphaꝝ fugiẽtiũ amator.Dicit ãt Oreades q̃ mon Oreades
tiũ ſũt ut eaꝝ nomẽ oñdit. Mæonis:Lyda.cõſtat eni Lydiã oli Mæoniã appellatã:Lege Strabo.Hic autor infra
Omphalẽ & Mæonida uocat & Lydã:ut Lumina poſcit Mæonis & ridet amatorẽ Lyda puella ſuũ.VMbracula Vmbraculum
exiſtimauerũt qdam ut inq̃t Macro.hoc nomẽ Virgilio autore cõpoſitũ q ait:Hic cãdida populus antro immi
net Et lentæ texunt umbracula uites.cũ & Varro reꝝ diuinaꝝ lib.x.dixerit nõnullis magiſtratib⁹ in oppido id
genus umbraculi cõceſſum:& Cicero in.v.de legibus quæ reſtant in illis alnoꝝ umbraculis pſequamur.De hoc
ueli gñe ait Martia.Accipe q̃ nimios uincãt umbracula ſoles:Sit lz & uẽtus te tua uela teget. Idẽ ueli genus dr̃ &
¶FORte comes.Hercules cũ ab Euritho in Oechalia dñanti Iolẽ fi (Vmbella qđ nomẽ ab umbra deducit̃. Vmbella.
liã in uxorẽ petẽs repulſã hũiſſet:iiuria mot⁹ Euryti abegit equos:Iphit⁹ ad illoſ iueſtigãdos Tyrinthũ acceſſit:iuſ PAV.
ſus turri aſcẽdeř ſpeculatũ:cũ ñ uideret ab Hercule ꝑceps deiect⁹ ẽ:ob cui⁹ mortẽ cũ i morbũ icidiſſz:ut ſe a cede MAR.
mũdaret:ad Neleũ acceſſit:q cũ filios ꝯſuluiſſet oẽs ꝑter Neſtorẽ purgãdũ eẽ mĩme cẽſueřt. Acceſſit ad Deipho
bũ Hippolyti filiũ.nec ſanat⁹ ẽ:ꝯſulit Appollinẽ:rñſum eẽ facilẽ ei⁹ ualitudis curã fore:ſi iuſto uẽderet̃ ꝑcio:pecu
niaq; Iphiti filiis daret̃.coactus pareř:cũ q̃buſdã amicis i aſiã nauigãs ſpõte ſua uenũdatus:ſeru⁹ Omphale uirgis
factus:filiæ Iardanæ eoꝝ reginæ:q aliq̃n meonii:nũc lydii dñr.ꝑtiũ cũ Iphiti filis datũ eẽt:priſtina ualitudĩe recu
perata:omphale ſeruiẽs:oẽs eius regiõis latrões ſuſtulit Prædones regiõi infeſtos ptim peremit:ptim omphale
uictos tradidit:& alia multa fecit:cognita eius uirtute:& q̃s eẽt omphale & liberũ fecit:& ex eo genuit filiũ Lamo
nẽ.ergo dũ omphales ſeruus eẽt:poeta inq̃t:Dũ p lydiã comes dñæ accederet:omphales amoř captũ faunũ fuiſ
ſe noctuq; cũ in ãtro requieſceret ad illos acceſſiſſe.Sed cũ hercules & omphale ueſtẽ mutaſſent ea mutatõe deluſũ
ueſtes nõ amare.& iõ nudos miſtros ſuis i ſacris optare.poeta fabulã hãc fauni late explicat & nos ſuis in locis:
in locis:quib⁹ opus ẽ:dicem⁹.Iuuenis Tyrin.hercules a Tyrintho oppido:de quo ſupra dixim⁹. IBat forte co.
omphale cui ſeruiebat̃.FAunus:ipe Pan. VIdit utrũ.her.& omphalẽ.AB excel.lo a ſũmo mõte:nã & in mõtib⁹
lydiæ uerſabat̃:de quo multa dñr in meta.VIdit:repetitio ẽ uerbi:nã & uidit.ET ica i.arſit amore illius ompha
les. ET di o nu.mõta:hoc ẽ oreades:q̃ ſunt deæ mõtiũ:qui.n.p mõtes uagabat̃ mõtanas nymphas amabat.Sed
uiſa omphale illis aſpnat̃. DIxit mõta.nu.o oreades. NIL ẽ mi.uo.q̃ſi non amo uos. HIC erit ar.me.omphales
ſ.nã hãc ardeo. IBat mæo.omphale a pr̃ia nã lydia Mæonia dicta ẽ & inde mæones populi:quos uocatos aliq̃n
maonas iq̃t Stra.maonas ẽ apđ Strabo.oẽs.Sed uel fuit librarioꝝ:aut traductoꝝ ignorãtia.nõ nr̃o ſermõe utrũ
ꝗ mæonas ſonare debet.Nã ẽ apđ Euſtah.nr̃uz dici μηονοσ.i.mæones:nã illud ita uertit̃ in e lõgũ a nr̃is:aut
αιονασ p αι:q̃ ẽ diphthõgus:& i æ diphthõgũ noſtrã uertit̃:& ſic ẽt ipo ſono mæonas dicius:diphthõgate tñ
ergo nõ maonas:ſed p ea mæonas dicẽdũ ẽ. ERgo ibat mæo.omphale mæonia. PErfuſa hume.pfuſos. CApil
lis odo.pp unguẽta.ſ.quoꝝ uſus ẽ lydis. COnſpiciẽda:digna cõſpici:uel conſpicua.aurato ſinu:ueſte aurata filio
aureo cõtexta.ſinu hic pro ueſte:aut pallio:qđ & ſupius oſtẽdimus.AVrea umbra.hoc ẽ aurea uelamina:uel au
ro cõtexta umbrã faciẽtia. PELlebãt ſo.tepi.hoc ẽ calores ſolis. QVæ tñ:umbracula.SVſtinuere ma. Her.ma
nus Herculis:nã ipſe manu ſuſtẽtabat:uelut nũc de more eſt ſupra magnoꝝ dñoꝝ capita pallia ferre quas ueneti
¶TMoli:hic mons lydiæ celeberrimus etiã Timolus dr̃:ut Timo (umbrellas uocãt:melius umbracula dñr. ANTO.
lus aſſurgit q̃bus & rex ipſe Phaneus.Vnde ait Ply.Lydia celebrat̃ maxĩe ſardib⁹ i latere Tmoli mõtis qui ante FAN.
Timolus appellabat̃ uitib⁹ cõſitus.In huius cacumie.clãnis uiuere hoĩes Mutian⁹ auctor ẽ ut idẽ Ply.refert. De Tmolus
hoc mõte Naſo alibi Aphrica quot ſegetes quot tmolia terra racemos. FVſco equo:Ob noctis aduentũ.Heſpe antea dicebatur
rus.Veſper.Lucifer ac Venus idẽ ẽ q̃uis tpe diſtinguãt̃. LAqueata:Metaphorice:cũ nihil ibi artis eſſet ſed natu
ræ oĩa. TVnicaꝝ uin.rela.Cũ tunicæ omphales Herculis mẽbra nõ caperent. VINcula parua:Calceos mino Timolus
¶lAm:Hercules & omphale. TEnebãt:occupa (res q̃ reqrebat pedis Herculei magnitudo:đ quo lõge.A.G. PAV.
bãt pedib⁹.ſ. NEm⁹ bac.p bacchi nẽore:cũ de mæõia agat regionẽ illã exuſtã uocatã:q̃ & mæõia dcã ẽ itelligere MAR.
debem⁹.Nã ut Stra & Euſtathi.affeřt:cinerulẽta i ſupficie dr̃:& tota arborib⁹ caret:ꝑter uitẽ:ergo cũ nulla hẽat
arbores niſi uires:q̃b⁹ & optimis abũdat:bacchi nemus dicet̃:q̃ qdẽ uites exuſtũ uinũ ferũt ita elegãs ut nulli ce
dat:cuius exẽplũ ex Catania dephẽdi põt q̃ q̃q̃ cinere opta ſit:optimũ tñ & largũ uinũ gignit.Vñ p urbane quidã
bacchũ ignigenã dicũt. ET timo.uine.Timolus i lydia fœlix:ut Stra.iq̃uit:mõs qui in uertice ſpeculã hẽt exedrã
albi lapidis:quã Perſæ cõdiderũt:iminet ipſe mõs ſardinib⁹:q̃ urbs ut Euſtathius ait regia eſt lydiaꝝ. Ex Tinolo
Pactolaus fluit hãrenas aureas hñs:& Tinolũ uitib⁹ cõſitũ Ply.dixit. VIneta er.tino.ergo bacchi nẽora itelligit.
HESPEros:ueſp & Virg.Ite domũ ſature uenit heſpus:ite capellæ:ſtella ẽ ſerotina:q̃ & mane lucifer. ROſcid⁹
ũidus:& hoc a noctis hũiditate. IBat equo fu.qa fuſca ẽ nox:p hanc.n.circũlocutionẽ principiũ noctis demon
ſtrat:uel equo fuſco p metaphorã.i.curſu obſcuro:qa poſt ſolis occaſũ lucet.De ueſpe q & lucifer ſæpe dixius.S3

Diodor⁹ heſpeꝝ inqt Athlãtis filiũ iuſticia ac hũanitate iſignẽ: q cũ in Athlãtis mõtis cacũmẽ ad obſeruãdoſ aſtro-rũ curſus aſcẽdiſſet: ſubito a uẽtis arrept⁹ nequaq̃ amplius uiſus eſt ob eius uirtutẽ caſũ, miſerata plebs honores ſibi pbẽs imortales aſtrũ cœleſte luciðiſſimũ ei⁹ noĩe uocauit: & reliq̃: ſed alii uolunt ut idẽ ſit heſpus & ueſp. ANtra adueniẽte nocte nõ petiuere palatia: ſed antra nõ manu fcã ſed natiua. SVbit hercules ipſe. ANtra: cryptas græce αντρον. LAqueata nõ tñ arte: ſed ipã natura. TOphis & ui. pu. ſũt hæ lapidũ ſpẽs oĩbꝰ notæ. RIuus gar. ab aq̃ꝝ murmure: q̃ſi ſtrepidul⁹ riu⁹: a ρεω φ ẽ fluo. In pri. limi. ante ĩgreſſũ ipſi⁹ antri ut augeret loci amœnitatẽ. DVmq̃ pa. dũ parabant a miſtris epulæ: qbus uexarent: omphale ſuis ueſtibꝰ herculẽ adornauit: ipſa uero herculis arma & ueſtes accepit: & poſt epulas ſõno: diuerſis tñ toriſ ſe dederũt. ET dũ mi. qui ſeruiebãt. PArãt epu. & uina portãda: illa. ſ. omphale. INduit: ueſtiit. ALcidẽ: Herculẽ ab alceo Amphitriõis p̃re: ut alias dixĩus ſuis ueſtib⁹ illa illũ induit. DAt: omphale. ſ. herculi. TVnicas te. ſubtiles. TInctas ge. mu. q̃ſi purpura ex aphrica. Getuli. n. aphri ſũt: & in aphrica in getulo oceani littore p̃cipuũ purpuraꝝ rorẽ Ply. eẽ teſtat: de purpuris & muricibus ſupius dixim⁹. DAt zonã tere. cingulũ rotũdũ: zona ζωνη græce dr̃ a ζωννω: hoc ẽ cingo. QVA fuit cincta mõ ipſa omphale. VENtre mi. hercules mẽbroſior erat & corpulẽtior ipſa omphale: ergo neq̃ tunicæ neq̃ zona illi apta erit. ZOna: omphales. EST mi. uẽ. herculis. ſ. & ipſe hercules. RElaxat: apit. VINcla: laqueos. TVnicaꝝ ut poſ. exeru. pro exerere: extrahere. MAgnas ma. nã foramina nõ erãt capacia. FREgerat: cũ uellet brachiis ſuis Hercules aptare armillas dñæ: frægit ſimiliter & calceos: de armillis ſupi⁹ dixim⁹ ibi: armillis capta ſabinis. FRegerat armil. brachioꝝ ornamẽta. NON fa. ad ilia bra. hercu. ſ. ſed ad omphales. MAgni pe. hercules. ſ. ſcindebãt uincla pua: hoc ẽ calceos puos. Nã iis pedes uincũt: & magnitudine pedis herculei ſcindebãt illi. IPſa: omphale: CApit cla. q̃ hercules utebat. GRauẽ: põderoſã. ET ſpo. leo. Hercules ſp pro amictu leonis pelle uſus ẽ ſpoliũ dixit: qa erat pellis leõis nemei: quẽ hercules iterfecit. ET ca. tæ. mi. quæ minora erãt e tælis herculeis. COndita in pharetra ſua: ppria accipit e pharetra ſagittas minores. SIC: hoc eſt eo ornatu: ſeu mutato cultu. FVncti epu. q̃ſi ſic diſcubuer̃. SIc repetitio ẽ. SIc ornati: mutatis ueſtib⁹. DAnt ſua corpora ſomno: reddunt ſe quieti.

Antra ſub thophis laqueata & punice uiuo.
Garrulus in primo limine riuus erat:
Dumq̃ parãt epulas, portãdaq̃ uina miſtri
Cultibus alciden induit illa ſuis:
Da tenues tunicas, getulo murice tinctas:
Dat teretẽ zonã, qua modo cincta fuit:
Vẽtre minor zona ẽ, tunicaꝝ uincla relaxat:
Vt poſſet magnas exeruiſſe manus:
Fregerat armillas nõ illa ad brachia factas:
Scindebant magni uincula parua pedes:
Ipſa capit clauamq̃ grauem, ſpoliumq̃ leõis
Conditaq̃ in pharetra tela minora ſua:
Sic epulis functi, ſic dant ſua corpora ſomno
Et poſitis iuxta ſecubuere thoris:
Cauſa, repertori uitis quia ſacra parabant
Quæ facerẽt pure, cum foret orta dies:
Noctiſ erat mediũ: qd ñ amor iprob⁹ audet?
Roſcida p tenebras faunus ad antra uenit:
Vtq̃ uidit comites ſomno, uinoq̃ grauatos:
Spem capit in dominis eſſe ſoporis idem:
Intrat, & huc, illuc temerarius errat adulter:
Et præfert cautas, ſubſequiturq̃ manus:
Venerat ad ſtrati captata cubilia lecti
Et fœlix prima ſorte futurus erat:
Vt tetigit fului ſetis hirſuta leonis
Vellera pertimuit, ſuſtinuitq̃ manum:

ANT. FAN.

SEcubuere: Seorſũ cubuer̃t qa poſtero die baccho rẽ diuinã facturi erãt. Vñ illð ẽ. Diſcedat ab aris cui tulit heſterna gaudia nocte uen⁹. DEcet. n. ad ſacra puros acceder̃ ac p̃cipue liberi q̃ ad purgationẽ aĩæ ptinebant. Licebat tñ diei natalis ſacrificio uoluptatibꝰ operã dar̃ teſte Seruio cũ in aliis eẽt obſeruatio caſtitatis. PER timuit. Exiſtimãs Herculem eẽ cuius ueſtẽ tetigiſſet. ORa ſub duxit ab ima: a ueſtis extremo.

PAV. MAR.

ET ſecu. i. ſeorſũ cubuere: & diuiſim. THoris: lectis. IVxta i. ppe. POſitis: qa ppe erat alter alteri. CAuſa: ſecubabãt hi cũ eẽnt mãe baccho ſacrificaturi: qð p caſtas man⁹ fieri ſolebat. Alũt. n. Orpheũ origa. i. ſacrificia bacchi iſtituiſſe a mõſtruoſis ſolũ mulieribꝰ: q̃ ab ipſaꝝ cõmixtõe uiri abhorreãt celebrari: & hoc ut caſte fierent. SIc ab his ſecu. ut caſte baccho ſacrificarẽt. CAuſa eſt. ſ. q̃re ſecubuere. QVIa pa. ſa. rep. ui. pabãt ſacrificia baccho. Nã cũ uini ueteres reptorẽ putauer̃. QVæ: ſacra. ſ. FAcerẽt pu. hoc ẽ caſte. CVm fo. or. di. q̃primũ dies illuxiſſet: uel ẽt ipo mane. NOctis erat: ſopitis dñis & ſeruis: cũ eẽt media nox Faun⁹ illuc cõceſſit. ERat me. no. q̃ſi erat media nox. QVId ñ au. amo: ipro. inſa. q̃ſi iſanus amator & eſt metonymiæ ſpẽs: & Virgi. Improbe amor qd ñ mortalia pectora cogis? audet ergo oĩa amator iſan⁹. FAunus ue. ad an. ad ea in qbꝰ illi recũbebant. ROſcida: hũida. PEr tene. p obſcura: qa noctis tpe: cũ eã ſibi traditã oportũitatẽ putaret. VTq̃: & ut faunus ipſe. VIdet co. famulos: q eos comitabãt. GRAuatos ſõ. & ui. alteꝝ: nã ex uino fit ſõnus. CApit ſpẽ. i. ſpat. ESſe idẽ ſo. in do. q̃ſi itidẽ dormire dños ut famulos: putabãt herculẽ & omphalẽ iã dormire. INtrat: ĩgredit ãtrũ. ADulter: nõ q erat: ſed q eẽ cupiebat. TEme. qa nimiũ audebat: & iõ temerariꝰ: q̃ſi iprudẽs: & audax. ERrat huc & il. nã ſine lumĩe ĩcedebat. ET præ añfert. ET ſubſequi. cau. ma. ut moris ẽ p obſcura incedẽtiũ ſp mãus p̃ferunt ne crura aut uultũ ifringãt. & ſic p̃eũtes mãus ſubſeqt q̃ſi poſt ſeqt ita nũc faunꝰ. VEnerat: appulit prĩo cubili: in quo ompha. regeſcebat. ſed qa illa amictu herculiſ: hoc ẽ leonis pelle tecta erat putãs hercu. eẽ: cœpit ptimere & ſuſtinere manus. VEne. ipſe fau. AD cu. ca. quæ captauerat. LEcti ſtra. inſtrati: aut iacẽtis: qa ad ompha. lectũ. ET erat fu. fe. pria ſor. primo euẽtu: aut prĩo caſu: qa uenerat ad lectũ: quẽ cupiuerat. VT: poſtq̃. TEtigit faun⁹. VELlera hyrſu. ſetis: q̃ſi uellera ſetaꝝ hyrſutaꝝ: uel uellera hyrſuta: q̃ſi hyrta & aſpa ſetis. i. pilis. LEõis fului: ruffi

q ꝓprie é leõis color. PErtimuit:qa putabat herculé eé. ET ſuſti.ma.q̃ſi ſurſũ tenuit:eleuauit manũ ne ſétiret hercules:cũ eũ putaret eé. ET atto.q̃ſi cõcuſſus. MEtu:timore. REdiit:retroceſſit:rediit hoc i loco illudit hét ultimá longá:rõ:qa i cõpoſitis ab eo is:hæc tpa i tertia pſona:cũ ſyncopant:ut adiit p adiuit:ſubiit p ſubiuit: illá ultimá ꝓducũt:ut plerũq apd Ouidi.ipm. Nõ adiit apte:nec legit idõea credo &c. VT ſæpe uia.rettu.pe.retroceſſit. PEdé turba.i.cõmotũ. Viſo angue:naturale é:ſolem⁹.n.expaueſcere:aut uiſũ aut calcatũ angué ob uenenũ:& frigiditaté. Iuue. Palleat ut nudis pſſit:q calcib⁹ angué. VIſo águe:uiſo ſerpéte. INde tho. ſeceſſit e cubiculo omphales:cũ ibi herculé eé putaret:& acceſſit ad herculé:deceptuſq é uelamíbꝰ puellæ:qbꝰ ille tect⁹ erat. INde: poſtea. TAngit mol.uela.mollia:qa nõ erat hyrſuta leõis pellis:ſed ſericæ ueſtes omphale. THori: lecti a tortis herbis. QVI erat ui.qui erat ibi cõtigu⁹. ET deci.mẽda.nota.i.falſo ſigno muliebriũ ornamẽtoꝝ. AScendit:thoꝝ illũ. ET recũ.reſupinat ſe aut collocat ſe. SPõda ſi.ꝓpi.ea pte lecti:q ſibi magis erat ꝓpinq̃:Spõda.n.ps lecti é. ET iguẽ tumi.i penes iſlatus & arrect⁹. ERat du.cor.dura ſũt fauni cornua. Sed tunc durior erat penes. INterea:faunus. SVbduxit:q̃ſi eleuauit. TVnicas:ueſtes. AB ima ora.i.ab extrẽitate iferiore ueſtiũ: cœpat ueſtes eleuare. Ora enim extremitas interdũ:ſeu margo eſt. HORrebant crura aſpera:q̃ſi horrida erant. DENſis pilis:denſitate piloꝝ:nõ erant:crura leuia:qualia ille.ſperauerat. CAEtera:eleuauerat ueſté:& cum uellet ſe ad ré accingere: herculis cubito excuſſus é. HEros tyrintius:hercules.

Attonituſq; metu rediit, ceu ſæpe uiator
Turbatum uiſo retulit angue pedem:
Inde thori qui iunctus erat, uelamina tangit
Mollia, mendaci decipiturque nota:
Aſcendit, ſpondaq; ſibi propiore recumbit:
Et tumidum cornu durius inguen erat:
Interea tunicas ora ſubduxit ab ima:
Horrebant denſis aſpera crura pilis:
Cætera tentantem cubito tyrinthius heros
Reppulit, e ſummo decidit ille thoro:
Fit ſonus, comites iclamat & lumina poſcit
Mæonis, illatis ignibus acta patent:
Ille gemit lecto grauiter deiectus ab alto:
Membraq; de dura uix ſua tollit humo:
Ridet & alcides, & qui uidere iacentem:
Ridet amatorem lyda puella ſuum:
Veſte deus luſus, fallentes lumina ueſtes
Non amat, & nudos ad ſua ſacra uocat:
Adde peregrinis cauſas mea muſa latinas:
Inq; tuo noſter puluere currat equus:

REPpulit: duplicaṫ puerſus gr̃a quéadmodũ & aliæ q̃dã lr̃æ ut q̃ttuor religio rettulit. COrnipedi fau.faun⁹ ſiue Pan i capræ deſinit pedes.uel terræ ſoliditas oñdaṫ. Faunũ.n.deũ eé terrenũ atq iferñũ uolũt ut diximus ſupra:uel qa Pá (ſi Sol é ut qbuſdã placet) cũ radios ſupne dimittit i terras uel cũ ſe recolligit i mõtibꝰ uiſiṫ. Nouim⁹ át caprá l; terrenũ aíal ſit ſp tñ peteṙ alta paſcẽdo. Sane hic latia cá nuditatis lupcoꝝ una tñ explicaṫ. Sũt tñ & aliæ nõ externæ quas lege apud Plutarchum.

REPpulit:excuſſit. CVbito tẽtanté:faunũ molienté. CAEtera:negocia. ILle:faun⁹ excuſſus. DEcidit e ſum. tho. excuſſus ab Hercule decidit i humũ. FIt ſo.ſtrepitꝰ ex eo fauni caſu. MEõis omphale meõia. INclamat co. iclamaṙ é cõuitiis & maledictis iſectari:ita illa i ſuos iclamat. ET po lu.lucé accéſæ facis. ACta:q̃ acta erát. PArét:fiũt máifeſta. ILlatis igni.allato lumie. ILle: faunus. DEiectꝰ gra.moleſte uel põderoſe. AB alto le.ge. ſuſpirat uel géitꝰ edit. ET uix tol.ꝑ attollit: hoc é cũ laboṙ attolleṙ poterat. SVa mé.de du.hu.tá grauiter ceciderat ut uix aſſurgeṙ poſſet. RIdet faunꝰ i eo caſu oíbꝰ riſũ excitauit. RIdet caſũ fauni & alcides hercules. ET q:cæteri q. VIdeṙ ia.faunũ. LYda pu.omphale ex lydia; ná q̃ meõia regio priꝰ uocabaṫ appellata lydia a lydo Athyos filio. RIdet ama.ſu.ridet caſũ fauni:q eá amabat. VEſte:hæc igṙ cá é cur nudos miſtros i ſacris ſuis optet? qa ueſtes odit:qbꝰ deluſus é ipe faunꝰ. DEus faunꝰ. LVſ⁹ deluſus. VEſte ompha. q̃ cũ hercule mutauerat. NON amat:ergo odit. VEſtes fal.qbꝰ fallũṫ:decipiũṫ. LVmina:oculi. ET uo.nu.miſtros.ſ.aut lupcos. AD ſua ſa.ut ſibi ſacrificét. ADde pe.hactẽus poeta lupcaliũ externas cás rettulit:nũc latiná relaturus é:hæc aũt multiplex referṫ:ipe tñ hác recéſet Romulũ.ſ.& remũ:dũ fauno ſacrificarét:cũ pararéṫ epulæ:nudos ſe comitibꝰ ludos exercẽtes uocatos ex alto a paſtore monitoſq pdões abigeṙ armẽta ſũt:uñ i rei memoriá iſtitutũ fuiſſe iqt:ut lupci nudi currerét. Cõfirmat hoc. Ná idé fere diceṙ uṙ iterpres Vir.i.viii æn.i eo.uerſu. Hic exultátes ſalios nudoſq lupcoſ. C.át Acylius:ut Plutar.refert:ſcripſit Romulũ: cũ añ ꝯditá urbé ſua pecora pdidiſſet.fauno ſupplicatũ cõceſſiſſe:deide nudũ ne ſudoṙ ipediret. oés ſaltꝰ currẽdo luſtraſſe.& iõ ludicra hæc a nudis lupcis celebrari.refert & alterá ab hac Plutar.ſniam Bucæ.cuiuſdã in elegiis de gíis de romanaꝝ reꝝ iſcriptionibꝰ Romulũ Amulio ſupato cũ Remo fr̃e p lætitia ad locũ uſq expõnis eoꝝ in quo lupa lac dediſſet cucurriſſe.qd ut poſteritati cõmẽdareṫ.eos ludos iſtituiſſe.iõq nobiles adoleſcẽtes currere ac obuios feriṙ eo pacto ut referát Romulũ & remũ ſtrictis éſibꝰ ex Alba cucurriſſe. Ságuinolẽtoq gladio facié attigeṙ ut illiꝰ cædis poſteriſ monumẽtũ eét & lacte i ſáguis abſterſiõe uti ut eoꝝ diuiná deducatõe; idicarét. DE hoc át alr̃ Valeri.ma.ſétiés ita iqt. Lupcaliũ mos a Rõulo & rẽo ichoatus é.tũc cũ lætitia exultátes qd is auus Numitor rex albáoꝝ eo loco.ubi educati fuerát urbé cõdeṙ pmiſerat ſub mõte pallatino hortatu Fauſtuli educatoris ſui qué Euáder argis cõſecrauerat. Facto ſacrificio.cæſiſq capris epulaꝝ hilaritate.ac uino largioṙ ꝓuecti.diuiſa paſtorali turba cíncti ouis pellibꝰ imolataꝝ hoſtiaꝝ iocátes petiuerṫ.cuius hilaritas mẽoria ánuo circuitu feriatũ repetiṫ. hæc ille. Nos uero reliq̃ q̃ ad ré hác faciebát ſupius dixius. Nũc ergo iquit poeta. muſæ opé ad id iploráts. O Mea mu.adde lati.cás pegrinis.o Calliope adde huic rei cám latiná.cũ pegriná & externá explicuerimus. CVRrat noſter equus.p tráſlationé ab equo & cápo.hoc eſt noſtrũ igeniũ. IN ſuo puluere.in cápo puluerulẽto hoc é in latina materia. Ná latinus ipſe latina relaturus é & romáis.potius q̃ græcis aſcribere uult moris originé.

ANT.
FAN.
Faunus cornipes

PAV.
MAR.

¶Cornipedi:cōuenit turba ad ſacrificiū fauni imolata capella : quā mactari in iiſdē ſacris mos fuit licet ſint qui
dicant ad id ſacrificii genus romanos canē mactare cōſueſſe:de quo Plutar.rōnem refert:uel ꝙ græci impiacula-
ribus ſacris canem mactare conſueuerāt:uel potius ut Romulus nutrici lupæ gratias referret: q atrociſſimos ho
ſtes canes habet:uel ut canis ad iracūdiā ſuccendiť:ita ad curſum lupci ſuccenderenť.Etenī.lxviii.quoq; ꝓble.ita
inquit.Luperci ſunt qui lupcalib⁹ per laſciuiā diſcurrētes obuios cedūt. An qđ genus quoddā luſtrādæ ciuitatis
eſt.& quo mēſe illa fiunt.Februarius dr̄:& idem quo pellibus occurrētes uerberāt februaꝝ & februarium uocāt
quo uerbo purgatio ſignificať.Cane aūt oīno:ut ita dicam græci utebanť : & multi ēt nūc in purgationibus canē
iugulant.Proſerpinæ quoq; catulos cum cæteris purgamētis efferūt & eos q expiādi ſunt catulis hoc piaculi ge-
nus circum catulationē appellātes. An qđ lycos lupus latine diciť.λυκοια uero lupcalia:& lupo canis eſt hoſtis
& iccirco lupercalib⁹ cediť. An qđ lupcis canes oblatrātes moleſti ſunt.An quia Pani ſacrificiū fit. PAni aūt pp
greges amicus eſt canis:inquit ergo. TVrba uocata eſt:ut Romulus & remus:& comites: uel quis multitudo cū
his. VEnit ad dapes exiguas:nō ſumptuoſas:ſed modicas.CAEſa capella:mactata capella. FAVno cornipedi:
habet enim caprinos pedes:& iō cornipes:& cornipedē dicimus equū ita cætera huiuſmodi unguiū:aut pedum
aīalia.DVMq;:& dum.SAcerdotes:qui ſacrificio ꝑerant.PArant exta:interiora:quid exta ſint:ſuperius dixim⁹
TRANſuta:quaſi traiecta. VErubus ſalignis:e ſalice factis.SOle tenente medias uias:medium curſum:hoc eſt
in meridie.ROmulus & frater remus.ET iuuētus paſtoralis:quaſi paſtoꝝ iuuenū multitudo. SEquebať.n.eos
paſtorum turba.DAbant nuda corpora:ideſt denudabāt corpora:uel exercēda ꝑbebant corpora denudata.SO
libus:ſolis caloribus.ET campo:& Horatius in carminibus ſuis:Patiens pulueris atq; ſolis dixit.

Cornipedi fauno cæſa de more capella
 Venit ad exiguas turba uocata dapes.
Dumq; ſacerdotes uerubus tranſuta ſalignis
 Exta parant medias ſole tenente uias.
Romulus & frater, paſtoraliſq; iuuentus
 Solibus, & campo corpora nuda dabant:
Ceſtibus, & iaculis, & miſſi pondere ſaxi:
 Brachia per luſus experienda dabant,
Paſtor ab excelſo per deuia rura iuuencos
 Romule prædones, & reme dixit agunt:
Longum erat armari:diuerſis exit uterq;
 Partibus, occurſu præda recepta Remę
Vt rediit, uerubus ſtridentia detrahit exta
 Atq; ait, hæc certe nō niſi uictor edet:
Dicta facit, Fabiiq; ſimul:uenit irritus illuc
 Romulus, & menſas, oſſaq; nuda uidet:
Riſit, & indoluit Fabios potuiſſe Remumq;
 Vincere Quintilios non potuiſſe ſuos:

¶CEſtibus. Quartæ declinatiōis hoc nomē eſt cū pu
ANT. FAN. gilū arma ſignificat ut Seu crudo fidit pugnā cōmittere
cæſtu Nā ceſtus cæſti Veneris balteū ſignificat quā Ho
ratius flagellū uocat:ut ſublimi feriaſ cloē flagello. VEru
bus ſtridētia detrahit exta:Rem⁹ uictor quē Fabii ſeque
banť ut Quintilii romulū:exta ſemicruda detraxit e ue
rub⁹ ne romulus & Quintilii q fruſtra ꝑdones ꝓſecuti
fuerāt iis ueſcerenť:ſed ipſe cū Fabiis qui recepta ꝑda ui
ctores rediiſſent. Vñ ꝙ tm̄ eis licuiſſet Licētes dicti ſunt
IRRItus:nō pp id ſequiť:Menſaſ oſſaq; nuda uidet:ſed
q̄ ſine ꝑda redierat cui remus occurrit. ET memorē fa
mā qui bñ geſſit hēt:Nuditas lupcoꝝ ꝓpagat famā rei a
remo bñ ac fœliciter geſtæ. CVR ſit loc⁹ ille lupercal:
Lupercal De lupcali dixim⁹ ſupra : id qm̄ a pleriſq; ſic dictū exiſti
mať ꝙ ibi romulū ac remū expoſitos lupa nutrierit nar
rat Rheā Siluiā ſiue iliā Numitoris filiam quā Amulius
pulſo fr̄e Veſtalē uirginē legit a matre cōpræſſam gemi
nos pepiſſe qbus iuſſu Amulii in ꝓfluente; aquā miſſis
ſupueniēs lupa mitiſſima māmas ſūmiſſas ꝑbuit ligua
pueros lambēs & eā ob cām locū lupcal noīatū. De hu-
ius lupæ miraculo lege Liuiū ac Dionyſium.
PAV. MAR. ¶CEſtib⁹:exercebāt ſe ceſtu:& iaculi & ſaxi iactu. DA
bat brachia expe.q̄ſi experiebanť & exercebāt bracchia
PER luſus:nō ut pugnarēt:ſed ut luderēt exercerētq; ſe
CEStibus:ceſtuū agitatione eſt.n.ceſtus genus clauæ pi-
las plūbeas corio appēſas habēs:quo Darete & Entellu;
pugnaſſe legim⁹. ET iaculis:iaculoꝝ iactu. ET pōdere
ſaxi miſſi:hoc ē pōderoſo ſaxo emiſſo. PAſtor : iclamauit eos paſtor qdā ex alto monēs ꝑdōes iuuēcos abigere.
PAſtor:qdā. AB excelſo:ab alta ſpecula.DIxit o romule & reme ꝑdones agūt:ꝓ abigūt.Iuuēcos p rura deuia:p
rura:q̄ deorſū auia ſūt.Rura dn̄r:ut Varro inqt:ꝙ i agris quot ānis rurſum eadē faciēda: ut rurſus factus capiaſi
LOngū erat:nudi ſicut erāt:ne lōga mora armādi noceret:hinc romul⁹: īde remus occurrit ꝑdāq; ab hoſte rem⁹
eripuit.LOngū erat amari q̄ſi lōga mora fuiſſet:ſi ſe armare noluiſſent.VTerq;:romul⁹ & rem⁹.EXit.di.pti.i di
uerſas ptes:nā alter hic:alter illic.PRæda ē recepta:recupata & ſeruata. OCcurſu:iteruentu Remi. VT re.reuer
ſus cū uictoria rem⁹ uel decocta exta accepit e dicēs:ñ niſi uictorē ex illis edere debere.Itaq̄ cū fabiis comitib⁹ ſuil
fecit. VT rediit:poſteaq̄ recupata ꝑda rem⁹ rediit.DEtrahit:extrahit.EXta:iteriora illa.STridētia: ſtridorē fa
ciētia:& dū coquerenť:& dū extraherēt. VErub⁹ atq; ait:dixit. HAEc:exta.ſ. CERte nō edet:comedet. NIſi ui
ctor:ille q ꝑdā ab hoſtib⁹ eripuit.DIcta fa.facit remus cū fabiis qđ dixerat.Fabii.n.erāt remi ſocii:& qntilii erāt
romuli.Erat.n.ipſa multitudo diuiſa i duas ptes altera romulū:altera remū ſeq̄bať.Sed de hoc alias.FAcit rem⁹
ſ.DIcta:q̄ dixerat:&. FAbii ſimul:nā ſimul edebāt ſine romūlo:& remuli ſociis. ROmulus irrit⁹.irrita dicimus
tela i ipo iactu deficiētia:aut nihil ꝓficiētia ita & irritū romulū:q icaſſū acceſſerat cū nihil ꝓfecerit. VEnit illuc
ubi remus & fabii erāt.ET uidet mēſas & oſſa nuda:q iā carnē comederāt & iō nuda oſſa. MENſas:mēſā eſcari
am:Varro inqt cibillā appellabāt:ea erat q̄drata:ut ēt nūc in caſtris ē a cibo cibilla dicta : poſtea rotūda facta : &
qđ a nobis media:& a grecis meſa:mēſa dici pōt niſi ēt qđ ponebāt pleraq; i cibo mēſa.RIſit romul⁹.ſ.ET idolu
it:q̄ſi egre tulit.POti⁹ ſe uin.uictoriā reportare ꝑda recuperata.FAbios:& remū & nō potuiſſe uicere.ſ. SVOS

quintilios comites ſuos:non inuidebat fratris glorie:ſed dolebat ſuos qntilios nõ fuiſſe tanti q̃ti fuerãt fabii.

Fama manet facti poſito uelamine currunt:
Et memorem famam q bene geſſit habet:
Forſitan & quæras cur ſit locus ille lupercal:
Quæue locum tali nomine cauſa notet:
Syluia ueſtalis cæleſtia ſemina partu
Ediderat, patruo regna tenente ſuo
Ius iubet auferri paruos, & in amne necari
Quid facis: ex iſtis Romulus alter erit:
Iuſſa recuſantes pagũt lathrymoſa miniſtri
Flent tamen, & geminos in loca iuſſa ferũt.

¶PATruo regna tenẽte ſuo:Proca rex albanoꝝ nu- ANT.
mitorẽ & Amuliũ filios ꝓcreauit:legauitq; regnũ nu- FAN.
mitori q erat natu maior.Sed plus potuit uis q̃ Pro-
cæ uolũtas aut ætatis uerecũdia ut ait Liuius.Amulius
eni fratre pulſo regnũ occupauit. IS iubet aufer.par.
& in am.necari:Amulius addidit ſceleri ſcelus intere
mit n.ſtirpẽ uirilẽ fratris ac rheæ Siluiæ(cũ per ſpeci
em honoris eam ueſtalẽ uirginẽ legiſſet)ademit ſpẽ
partus.Sed ſacerdos(ut aiunt)a Marte cõpreſſa cum
geminos edidiſſet uincta in cuſtodiam data eſt:quam
alii interemptam:alii ſeruatã dicũt.Infantes uero iuſ-
ſu Amulii expoſiti ſunt in alluuie fluminis tyberini.
IVSſa recuſantes:animo:cum re non auderent cru-
deliſſimum tyrannum formidantes.

¶FAMA:cũ retulerit hæc incerto autore addit.FA PAV.
ma manet facti:q̃ſi ita factũ fuiſſe dicit̃ ſupeſt fama de MAR.
inde ꝓba re ipſa.q; ſine ueſtibus curraṫ in ipſis lupcalibus. CVRrũt poſito uelamine pro depoſitis ueſtib⁹.i. nudi:ut cõcurrerẽ aduerſus ꝑdones. ET q bñ geſſit:hoc ẽ reus q ꝑdam recepit: HAbet famã memorẽ:quaſi ꝑpetuã:qa celebris fuit apud poſteros. FORſitan:locus in quo fauni ſacra fiũt.Lupcal dr̃. CAVSAm cur ita appelleret̃.Poeta explicat.ET primo his duobus uerſibus q̃õnem mouet. FORſitan forte: & q̃ras cur ille locus:i quo.ſ.fiũt lupcalia.Sit lupcal:ſed qa obſcure dixerat aptius declarat. QVæue:uel quæ. CAVſa no-tet locũ tali noĩe cur ita appellet̃ locus ille. SILuia hiſtoriã aggredit̃ ortus & expoſitiõis ro.& re.nã ubi expo-nit̃:lupa lac tribuit locus ille lupcal⁹ dictuſ eſt.Sed de horũ ortu latius in principio tertii libri referet̃. SILuia q̃ & rhea:& ilia dicta ẽ grauida ubi gemellos pueros edidit.Sñiam Amulius tulit:cenſente ẽt.ut is poſcebat ciuiũ cõſenſu:lege utendũ eẽ iubẽte:q corpus polluiſſet uirgis cæſam mori:qđ autẽ natũ eẽt in fluentẽ deiici. Vnde alii necatã iliã dixere Alii ſeruatã ſupplicãte Amulii filia pro conſobrine ſuæ ſalute.Sed ifantes ipſos Amulio iubẽte ut autoritate Fabii pictoris:quẽ Cyntius:& Cato & Piſo & alii multi ſecuti ſunt.Diony.refert in alueo iacẽte a famulis q̃buſdã exportatos eẽ cõſtat in fluuiũ iaciendos.xv.ferme milibus paſ.ab Alba diſtãtẽ:hi cum inũdaſſet fluuius & ulterius ꝓgredi nõ poſſent.ubi prima inũdatio excurſus tacta ẽ:ſuper aquã ipſam alueum exponũt.is paruper innatauit:& illiſus lapidi infantes eiicit.qui uagiẽtes per lacunã uoluebãtur. Lupa aũt q̃dã apparẽs paulo ante fœta turgẽtibus lacte uberibus.mãmas ſummitebat ad ora pueroꝝ.Lingua lutũ abſtergẽſ quo pleni erãt.Interim paſtores adueniũt:unus lupã ꝓſpicit miraculo ſtupefactus cæteros rem iſpecturos uocat q rem diuinã uidere ſe rati.ꝓpius accẽdebãt:terrẽtes clamore belluã.ILLA uelut mãſueta ab iſantibus ſenſim diuulſa abiit in proximã ſiluã.ubi erat petra caua fontes aperiens & ſaltus pano dicebat̃:eratq; ibide dei ara.Antrum uero unde fons emanabat cõiunctũ pailatio ædificiis oñdebat̃ ſecũdũ uiã qua itur ad hyppodromũ.tẽplũq; ei ꝓximũ cũ huius imagine rei:lupæ duobus pueris ubera ꝓbẽtis. antiq̃ opæ ærea ſimulachra.ſed ubi abſceſſit fera iſantes ipſos paſtores:ut educarent̃.tanq̃ dei eẽnt.ſtudiũ adhibẽtes ſuſcepere. Cõceſſi tñ ſũt fauſtulo ſubulcorũ regioꝝ magiſtro petẽti qđ latius ſequẽti libro referemus:locũ ergo hũc ea ex re poeta lupcal appellatũ inq̃t.Ac ne cui mirũ eẽ uideat̃ romulũ lupa educatũ fatale quidẽ hoc fuit ut multi qui eẽnt magna iperia cõſtitui difficile ortũ haberẽt:& ſummo cũ diſcrimine educarent̃:ut de Cyro legimus:quẽ aſtiages auus maternus:qa ꝑ q̃etẽ uiderat ariolum interꝑtatione nepotẽ ei futuꝝ:cuius magnitudo ꝓnũciet̃.& ipſius aſtiagis regni amiſſionẽ portẽdi exponi iuſſit:cui in ſiluis ubera canis ſubminiſtrauit:ſed ſuſceptus a paſtore ꝓ paſtoris filio educatus.Quid qđ de habide legimus gorgoridis uetuſtiſſimi hiſpanoꝝ regis ex ſtupro filiæ nepote:pudore flagitii:exponi iuſſus eſt.poſt dies aliquot inuentus eſt ferarum lacte nutritus.Relatus in tramite anguſto:ꝑ quẽ armẽta,cõmeare cõſueuerãt.ꝓiectus inuiolatus mãſit.nec eguit alimẽtis:obiectus ieiunis canibus.& ſuibus earũ uberibus educatus eſt.Ad ultimũ hũc gorgoris in oceanũ abiici iuſſit ſed manifeſto quodam numine inter furentes eſtus leui ſalo in littore exponitur:nec multo poſt cerua ei affuit:q̃ ubera paruulo offerret.Deniq; ut regnũ accepit tãtæ magnitudinis fuit ut nõ fruſtra deorũ maieſtate tot periculis liberatus uideret̃.Moſes quoq; paruulus ab ægyptiis in nilum deiectus:hic etiam dei munere ſeruatus ẽ. Multi præterea iſdem diſcriminibus ſeruati ad ſummã iperii maieſtatẽ euaſere:ut ueꝝ illud ſenecæ ſit.ſemperq; magno conſtitit naſci deum:ſed ad rem redeã. SILuia ueſtalis:ueſtæ ſacerdos Numitoris filia. EDIderat:pepererat: erat enixa. PARtu ſemina cæleſtia gemellos pueros ſemine cœleſtis dei hoc eſt martis genitos.TENente regna regnante in alba uel regna occupante.SVO patruo Amulio q numitore fratre regno fraudarat. Albanum regnum poſt multos reges amulio & numitori fratribus per ſucceſſionis ordinẽ deuenit.Amulius ut Plutar. refert res albanas bifariã diuiſit in regnũ.ſ.& quod ex troia maiores theſaurũ deuexerãt:ut utrã partẽ uelit alter deligeret.Numitor regnũ elegit.Amulius ob auri magnitudinẽ ẽ factus potẽtior fratrẽ adortus ſedẽ regiam facile occupauit. REGna ergo tenẽte ſuo patruo amulio:nã alia numitoris erat filia quã amulius.ne ex ea liberi ꝓcrearẽt:ueſtæ ſacerdotẽ deuouit ut oẽm pariũdi ſpẽ adimeret ꝑpetuã uirginitatis obſeruãtia de hoc ſiluiæ partu & caſu alias in natali urbis a nobis dictum eſt.Siluia fit genitrix heu ꝓlẽ enixa gemellã.Et uirgis cedi uirgo miſerã ſa iubet̃.Defodierq; ſolo,pœna hæc ueſtalib⁹ ipſis.Quæ uetitũ patiant̃ opus lachrymabilis aũt ho.Ante patrẽ ſupplex tumidũ ꝓcumbit & orat.Orat opẽ miſerere & ꝑcibus ſeruata ſororis. Dicitur

BIBLIOTECA UNIVERSITAT DE GRANADA

ad geminos deferri ad tybridis amnē īmergitq; iubet fluuio:mādata miniſtri inuiti pagūt tm̄ ſcelus unda refu git. Et pueri ī ſicca miſeri uerſant arena. Cætera paulopoſt. Is:amulius.ſ.ille patruus. IVBet auferri.aſporta ri. PARuos:īfantes romulū & remū. ET neca.in am.q̃ſi necādos in ꝓfluētē deiici. QVid facis: cōuerſio ſermōis ad amuliū:& pōt eē hoc miſeratiōe dictū:& ēt ironice:cū nihil ꝓficeret. QVID facis:cur hoc iubes. VEL qd facis:q̃ſi dicat nihil. ALTer ex iſtis:pueris. ERAT romulus:q̃ſi dicat erat ille q cōditurus ē urbē to ti orbi dñaturā:uel erat ille q iniuriā hāc ulciſceret:& te ipſum trucidabit:& oē tuū genus extinguet. IVSSA exhorrētes.qbus id uegocii mādatū erat tm̄ ſceleris iuiti qđ iuſſū erat nō ſine lachrymis exequūtur deferūtq; illos:quo amulius iuſſerat. MINiſtri recu.q̃ſi recuſare uolētes uel īuiti. PERagūt pficiūt. IVSſa:q dñs iuſſe rat. LAChrymoſa:ꝓ qbꝰ lachrymādū eēt. VEL iuſſa lachrymoſa lachrymas ab illis qbꝰ id iuſſū erat eliciē tia. FLēt tñ:flere ēt magis ē:quā lachrymari. ET fe.ge.gemellos romu.& re. IN loca iuſſa.ad ꝓfluētē. ALBu la.inūdauerat tybris:ut uidimus hoc quoq; tpe bis:maxīe ſeptimo idus ianuarias anno ſalutis.M.cccc.lxxxii.dū hæc ꝓfitebamur cū tybris oēs ripas excederet:ita & tūc auctus hymbribus ſupra ripas erupat:inqt ergo.

ANT. FAN. — Tybris poſtea tyberis Albula

¶ALBula: Tyberis teſte Ply.ante tybris appellatus ē & prius albula ab albo aquæ colore ut ait Feſtus. quis eū Hora.flauū dicat:ut uidimus flauū tyberim retor tis littore hetruſco uiolēter undis. Similiter & Virgi. ut Vorticibus rapidis & multa flauus harena. Sed & Varro tyberini inqt ſunt:q albulā uocitatū litteris tra diderūt:qđ nomē amiſſū ē ut ait Virgi.ut a quo poſt itali fluuiū cognoīe tybrim:diximus amiſit uerū uet albula nomē. Hic fluuius (ut inqt Strabo) ꝑ Hetruri am excurrit:deinceps aūt ipſam diſterminās primū qdē ab ea diuidit Vmbriam:poſtea uero ſabinos & latinos. Dicit aūt & tybris & tyberis & tyberinus. de

Albula, quę tyberi merſus tyberinus in undis
Reddidit: hybernis forte tumebat aquis
Hic ubi nunc fora ſunt: lintres errare uideres
Quaq; iacent ualles maximæ circe tuæ:
Huc ubi uenerunt, neq; enim ꝓcedere pñt
Longius ex illis unus et alter ait:
Ah q̃ ſunt ſimiles: ah q̃ formoſus uterque eſt

quoꝝ oīum deductiōe uaria legūt:uide Seruiū. Feſtū Liuiū ac Varronē.quoꝝ ultimus tyberim inqt a tybe rino rege latinoꝝ dictū q; ibi iterierit. HIC ubi nūc fora ſūt. Plutar.in romulo īter Palatinū Capitolinūq; col les aliqñ paludē fuiſſe oñdit haud lōge ab ea pte quā foꝝ uocāt. Solinus quoq; pallāteū inqt oppidū in palatio aliquādiu aborigines habitauerūt pp incōmodū uicinæ paludis quā pterfluēs tybris fecerat. Hinc illud ē Pro pertii romanū ſatis ē poſſe uidere forū:hac quōdā tyberinns iter faciebat. Et aiūt remorū auditos ꝑdura pul ſa ſonos. Poſſumus igit ꝑ fora uel romanū forū accipere ut ſit pluralis numerus ꝑ ſingularis:uel cū eo boariū & piſcarium. Lintres maiores noſtri utebātur nō ſolū fluuialibus ſcaphis cōpactis ſed cauatis arbore lintribus ideſt monoxylis. Vnde ait Virgi. Cauat arbore lintres. MAxime circe:de hoc Seruius ficus inquit ruminalis fuit ubi nunc eſt lupercal in circo. Hac enim labebatur tyberis anteq̃ neptūno factis ſacrificiis auerteretur. Flu xit & idem fluuius per uelabrū unde auerſus dicit ab agrippa teſte Porphyrione. Ouidius in.vi.huius operis li bro paludoſi fori ac uelabri meminit his uerbis. Hic ubi nūc fora ſunt udæ tremuere paludes. Amne redundā ti foſſa madebat aqua. Qua uelabra ſolēt in circū ducere pompam. Nil præter ſalices craſſaq; canna fuit. Sa ne circi maximi ueſtigia hodie inter palatinum montem & auentinum conſpiciuntur cui Tarquinio priſco re gnante locus deſignatus ē teſte Liuio. Poſtea uero ut ſcribit Ply.extructus ē a Cæſare dictatore lōgitudine ſta dioꝝ triū:lōgitudine unius:ſed cū ædificiis iugeꝝ q̃ternū ad ſedē ducentoꝝ.xl.miliū. Sed de hoc alias. Varro triū circoꝝ urbis meminit:maximi intimi ac flaminii. Sed fuit & Nerōis circus in uaticano. HVC ubi uene rūt neq;.n.ꝓcedere poſ. Longius. Liui. diuinitus ſuper ripas tybris effuſus lenibus ſtagnis nec adiri uſq; ad iuſti curſum poterat amnis. & poſſe quāuis languida mergi aqua infantes ſpē ferentibus dabat.

Lintres — Ficus ruminalis. — Circus maximus

¶ALBula fl.ita ab aquæ colore appellatus:ſed cū in eo merſus eēt tyberinus qui calpeto albanoꝝ regi ſucceſ ſit:tyberis appellari cœpit:& iō hic. QVEM fl. Tyberinus de quo.agit in.iiii.lib. Merſus in undis reddidit tyberim:nā ex eo tybris.ſeu tyberis appellatus eſt. Nec diſſentit. Varro nā poſt multa de hoc inqt. Sūt qui tybe rim priſcū nomē latinū albulā uocitatū litteris tradiderūt:poſterius pp tyberinū regē latinoꝝ mutatū:q; ibi īterierit:ſed de hoc alias dabit diſputādi locus. TVmebat aqs:hybernis hyemalibus:nō.n.erat hyemale tpſ. ſed autūnale nā ut Tarutius matematicus collegit tpe referēte Plutarcho primā romuli in matre cōceptionē anno tertio ſecūdæ olympiadis aſſeruit extitiſſe. Mēſe quē romani decēbrē uocēt:natum uero mēſe ſeptēbri. Ergo nō hyemael tpſ:ſed ſi qs diceret forte:q; lōge poſt ortū fuerint expoſiti erāt:nā hic paulo poſt de ilia q̃ fa cta ē uno mater & orba die. AQuis:ergo hybernis:ad pluuias & hymbres reſpexit:qbus auctus erat. Tybris magis q̃ ſi hyemale tpſ fuiſſet. HAC ubi.ita inūdauerat tybris ut æquos circa ſe campos occupaſſet:nam per loca:ubi poſtea fora cōſtituta fuere.& ꝑ circū maximū nauiculis iretur. VIDeres.uidere potuiſſes. ERRare lintres:nauiculas:ſed ꝓpriæ lintres naues ſunt fluuiales. HAC q̃ſi ꝑ hæc loca. VBI nūc ſunt fora:hoc ē forū romanū & foꝝ boariū & piſcarium de qbus ſupiore lib.diximus. QVAq;:& ea parte qua. IACēt tue ual les o circe maxime:circus maximus dictus eſt:ut Var.placet:q; circū ſpectaculis edificatis:ibi ludi fiūt & q; ibi circum metas fert pōpa:& eq currunt. Sed eo tpe nō extructus erat.ut circi locum oſtēderet Liui. quē poſtea locum deſignatum a Tarqnio priſco Liuius refert. Circiq; tres a Varrone referunt:maximus intimus flami nius.fuit & poſtea Neronis circus in uaticano. VBI:poſtq̃. VENerunt:ipſi q eos deferebāt famuli. HVC ad loca ipſa. NEq;.n.certe. POSſunt ꝓce.ꝓgredi. LONgius pp aquas ipſas. EX illis miniſtris. VNVS & alter ait:q̃ſi & alter & alter ita locuti ſunt. AH.dolētis eſt. QVAM ſunt ſimiles:qa erat ſimilis utriq; for ma. AH:quantum. VTERq; eſt formoſus:pulcher. TAMEN iſte ex iſtis.alter ex duobus.

PAV. MAR.

¶PLVS tamẽ ex iſtis iſte uigoris hẽt:romulum dicit cuius diuia pœne indoles in infantia non latebat. Si nõ ope mater egeret:qa rheá ſiluiá uinctá Amulius iuſſerat cuſtodiri:ná fuiſſe interfectá Ouidius ſentire nõ uidet. Que facta eſt uno mater & orba die:q̃ quo die peperit amiſit & filios. Depoſuitq; ſinu:depoſuit ĩfantes ſed cũ a loco. Liui. tenet fama cũ fluitantẽ alueũ quo expoſiti erant pueri tenuis in ſicco aqua deſtituiſſet lupá ſitiẽté ex mõtib' q circa ſunt ad puerilé uagitũ curſu; flexiſſe. Vocat át alueú cunas. Lege Dionyſiũ:nobis placet Liuiũ ſeq.
ARBor erat remanet ueſtigia quæq; uocaf:rumina nunc ficus romula ficus erat. Ruminalé ficũ ad quá eiecti

Pluſ tamen ex iſtiſ iſte uigoris habet:
Si genuſ arguitur uultu niſi falit imago
Neſcio quem ex uobis ſuſpicor eſſe deum:
At ſiquis ueſtræ deus eſſet originis autor
In tam præcipiti tempore ferret opem:
Ferret opem certe ſi non ope mater egeret
Quæ Facta eſt una mater & orba die:
Nata ſimul:moritura ſimul:ſimul ite ſub undas
Corpora:deſierat depoſuitq; ſinu:
Vagieranr ambo pueri:ſenſiſſe putares
Hi redeunt udis in ſua tecta genis:
Suſtinet impoſitos ſũma cauus alueus unda
Heu quantum fati parua tabella tulit:
Alueus in limo ſiluis appulſus oppacis:
Paulatim fluuio deficiente ſedet:
Arbor erat, remanẽt ueſtigia:quæq; uocatur
Romula nunc ficus romulea ficus erat:

ſunt remus & romulus romularé quoq; uocatam eé auctor eſt Liuius:q ait. In ꝓxima alluuie ubi nunc ficus ruminalis eſt quẽ romularé uocatá ferũt pueros exponunt Sed quoniá poetæ nõ ſolũ mutare uerũetiam mutilare uocabula conſueuerunt autore Seruio & ruminalis rumina & romularis romula hoc loco dicitur. Hæc arbor ut eidé placet ruminalis a rumone appellata eſt. i. tyberi ſic dicto ꝙ ripas ruminet & exedat q in ſacris ét a ſecando Seca dicebaf:& in aliqua urbis pte terés eo quod ripas tetat. Alii ut idé Seruius docet ruminalem quaſi romularé dictá exiſtimãt. Alii inter quos Feſtus Varro & Plynius ſic dictá putát qđ ſub ea lupa Romulo ac remo mamam dederit:q̃ antiquo uocabulo rumis dicebatur ſiue ruma ut Nonio placet. Vnde ruſtici agnos hædoſue lactantes quoniá adhuc ſub mámis hérenf ſubrumos appellabát. Sũt & q a ruminationib' armentoꝝ q̃ eo in umbrã cogebanf eã arboré ruminalé dictá crediderunt ut ſcribit Plutarchus. Verbũ auté ruminare deductũ eſt auctore Seruio a ruma eminéte gutturis pte p quam ad miſſus cibus a certis aĩalibus reuocaf:uel a rumine loco in uẽtre ut Nonio placet quo cib' ſumif & unde reddif. De quo ait Põponius ut idé ingt in proſtribulo. Ego rumoré paruifacio dũ ſit rumen qui impleá. Cæteꝝ Feſtus rumen ingt eé colli pté qua eſca deuoraf. Vnde ruminare dicebaf quod nũc dicimus ruminare. Legimus apud Plutarchũ deam quádá q̃ educationi infantiũ ꝑeſſe putabaf maiores nr̃os rumiliá appellaſſe apud cuius ſacellũ. Varro ingt ſatam a paſtoribus ficũ ubi rẽ diuiná lacte ꝓ lactẽtibus faciebãt. Sũt & q deá eandé altricé pueroꝝ ruminá uocét cuius ſacris uinũ nõ adhibebát cũ ſit infantibus noxiũ:ſed ei ſacrificátes hoſtias lacte aſpgere cõſueuerũt Non omittẽdum hoc loco ꝙ ait Plynius colli ficũ arboré in foro ac comitio rome natá ſacrá fulguribus ibi conditis magiſq; ob memoriá eius quæ romuli ac remi nutrix fuit miraculo ex ære iuxta dicato tanq̃ in comitiũ ſponte tráſiſſet. De ruminali ficu Cornelius tacitus eodé inquit anno ruminalem arborem in comitio quæ ſup octingentos &. xl. annos remi romuliq; infantiam texerat mortuis ramalibus & areſcente diminutá ꝓdigii loco donec in nouos fœtus reuiuiſceret. Hæc arbor areſcens infœllicia:uireſcens Ro imperio fœlicia portendere putabatur cuius ueſtigia imperante Auguſto apparebat ut Naſo teſtatur hoc loco.

ANT. FAN. Auleus ꝓ cunis Rumia lis uel romularis ficus Rumo. Seca. Terens Rumis. Subrumi agni Rumina re. Rumen Rumilia dea. Rumina dea.

¶HABET plus uigoris. ut alluderes romulo:q & mẽbris & uiuacitate aut ipſo uigore erat ſupior remo. Si genus arguif:uertés deinde ſe ad pueros cõmotus romuli indole diuiná ſtirpé eé ſuſpicali fatef. Et ſi poeta non refert mouebaf tamẽ hic in ipſa indolis cõtẽplatione:cõtẽptione Numitoris cũ Amulio aſſerés filiæ deũ uiolentiam ĩtuliſſe:geminoſq; pariturá:& ubi pepit gemellos:tũ maxime inſtátis ex deo cõcepiſſe: hic ergo ex hoc motus inqt. Si genus:ſi nobilitas aut. Si gen':unde origo trahif. Arguif oñdif. Vultu. ipſa facie. Niſi imago fallat:niſi me decipiat ipſa forma:aut ipſa effigies. Neſcio quẽ e uobis ſupioré reor. Eſſe deũ: dei filiũ: uti ſæpe regẽ regis filiũ dicim':uidef dubitare cũ dicat. Neſcio qué & hoc qa dixerat ah quá ſũt ſimiles. At ſi qs diuiná ſtirpé eé ſuſpicaf:ſed ĩ hoc dubitat:ná ſi cuiuſpiá dei filii eẽnt:ſuccurreret ĩ eo ſtatu pr̃. At ſi qs:ſi aliqs. De' eẽt auctor ueſtre origis:eẽt uobis gẽitor. Ferret opé:auxiliũ. In tpe tá ꝑcipiti:tá repẽtio:& ex hoc materiá mouet ꝙ nihil his ſupſit tpis. Ferret opé:iocũda é hæc repetitio ferret opem:& habet admirabilé quẽdá affectũ:mouetq; hic cõmiſerationé a pueroꝝ mr̃e q̃ neq; ſibi ipſi neq; pueris ſuccurrere poterat:augetq; cõmiſerationẽ ꝙ uno eodẽq; die:quo mr̃ facta é filioꝝ iteritu mr̃ eẽ deſiit. Ferret cette opé:auxiliũ. Mater illa. Si ñ egeret ope egebat qdé:ná ĩ eá aĩaduerterat amuli'. Quæ facta é mr̃:qa pepit filios. Et orta:quia iterẽpti filii. Vno die:eodẽ die. Orba ut Põpe. ĩquit:ſignificat apud poetas priuatá alq̃ pſona cara:& orba é q̃ patré aut mr̃em: aut filios: q̃ſi lumẽ amiſit. Nata ſi. & ex hoc cõmiſerationé mouet:ꝙ plures ĩ eádé pnitiẽ trahebanf:ná ãbo & ſimul nati:ſimulerát morituri. Nata ſimul corpora:o gemelli qui ſimul nati eſtis. Moritura ſimul:quia ſimul ad iteritũ dãnati. Ite ſimul ſub undas:q̃ſi ſimul imergamini:& his dictis ubi ĩundatio tacta é:cũ lõgi' ꝓgredi nõ poſſẽt:nõ fecit. Sed cũ eo aluo. In quo erát ſup aq̃s leuiter poſuit. Deſierat:loqui. ſ. Et depoſuit ſinu:a pectore ſup aq̃s pueros cũ alueo ĩ quo eos tulerát. Vagierát depoſiti ĩfantes cũ cuna ĩ aquis uagitũ dedere ãbo:ita ut ſentirĩ uiderẽt qđ & illi dixerát:& ſe ĩ fluuio eé ſup alueo & ĩ natali urbis. Quid:niſi ꝓmiſeris poterát uagire q̃rellis. Miſtriq; ipſi fatũ ĩſõtiũ pueroꝝ lachrymãtes rediere. Ambo ĩfantes ſ. Ro & Re. Pariter uagierát:quia ſimul uagitũ dederũt. Vagire ꝓprie pueroꝝ é. Putares:putarĩ poſſes. Sẽſiſſe:quid. ſ. agereſ. Simile illđ é ĩ heroidib' de caracis

PAV. MAR.

filio exponi in uiſo uagitus dedit ille miſer ſenſiſſe putares. HI:famuli.ſ. Redeũt in ſua tecta:in albã. VDis ge/nis madidis ſeu pfuſis lachrymis ob caſũ puerorum. Suſtinet:alueus ille cũ pueris:ut paulo ſupius diximus parũp ĩnatauit:ideo hic. CAuus alueus:diffinitio eſt cune. Alueũ:dicimus foſſã p quã flumĩa defluunt:ita & eadẽ for mã cauũ lignũ ut cuna eſt alueũ dicere poſſumus. Suſtinet nõ deiecit:ſed ſurſũ tenet. IMpoſitos:pueros.ſ. Sũ/ma unda:ſup ſummã undã. HEu qtũ fati:hac exclamatiõe materiã mouet Poeta ob diſcrimẽ in quo fuerat oĩs res romana:nã q romã cõditurus erat toti orbi dominaturã:pua tabella ſup aqs iacebat. Heu qtum fati:qtũ fata lis potẽtiæ. Tulit pua tabella:alueus ipſe. Alueus diximus auctore Diony. alueũ hũc lapidi illiſũ pueros eieciſſe Poeta uero inqt alueũ ubi deficit flumẽ in limo ſediſſe. ALueus:ipſa cuna cum pueris. APpulius ſiluis opacis qui appulerat illuc ad opacas ſiluas:que tunc erant circa pallantium. DEficiente paulatim fluuio. fluminis inun/datione. Sedet reſidet. IN limo:in limoſa terra. ARbor:Plutar. locũ:ubi hi cum alueo conſtiterint. Germa/nũ a poſteris uocatũ ait cũ maiores germanos dicerẽt quos frẽs appellamus:& ſubdit caprificũ quẽdã:quæ:eo forte loco coaluerat a Ro. ipo:ut opinant plurimi ruminalem uocãt:uel q ibi pſtrata pecora ſubumbra rumina re cõſueuerũt:uel potius pp puerorum lactationẽ:nã mãmas ueteres rumas appellabãt. Meminit & rumiales fic[9] Liui. dicẽs ubi nũc ficus rumialis eſt. Romularẽ uocatã ferũt pueros exponũt de q Ply. ita inqt. Colit ficus ar/bor in foro ipſo ac comitio Romæ nata ſacra fulgorib[9] ibi cõdit[9]:magiſq ob memoriã eius q nutrix fuit romu li ac remi cõditoris appellata:qm ſub ea ĩucta ẽ lupa ĩfantibus pbẽs rumen:ita uocabãt mãmã miraculo ex aere iuxta dicato:tanq ĩ comitiũ ſponte trãſiſſet:adacto nauigio ilico areſcit:rurſuſq cura ſacerdotũ ferit & reliq Var ro germalũ ait a germanis Ro. & Re. qd ad ficũ rumialẽ. & Põpeius de hac rumĩalis ait ficus dicta, eſt:q ſub eã arbore lupa mãmã dederit Ro. & Re. Mãma aũt rumis dr:unde & ruſtici appellant hedos ſubrumos:q adhuc ſub mãmis hent & rumen eſt ps colli qua eſca deuorat:unde rumare dicebat:qd nũc ruminare a rumine ergo rumi nalis ficus dicta eſt:q areſcẽs magno:erat oſtẽto uireſcẽs incolume impiũ ſignificabat. Sed cũ penitus aruit:peni tus romanorum oẽ corruit imperiũ. Arbor erat remanẽt ueſtigia:qa adhuc eius tpe truncus apparebat nondũ pe nitus aruerat. QVæq:& quæ. VOcat:nũc ficus romula ab ipſo romulo. Erat:olim.ſ. FIcus romula:quaſi ruminalis a rumine ſub hac illi arbore expoſiti fuere. Inde & rumina dea dicta eſt:cui cũ rẽ diuinã faciebãt:ho/ſtis lac ſpargebãt:& libabãt. VInũ autẽ nõ adhibebãt de quo Plutarchus ait. lvii. pble. An quod latini rumam mãmam nominant:& ficum ruminalem:ideo factam ferunt:quod ibi lupa mammam romulo præbuit. Quẽ admodum eas igitur:quæ pueros alunt a mamma dicimus φηλονας. SIc rumina nutrix quædam & puerorũ altrix merum infantibus pcipue noxiũ: prſus non recepit.

Venit ad expoſitos mirũ lupa fœta gemellos
Quis credat pueris ñ nocuiſſe ferã (nutrix
Nõ nocuiſſe parũ ẽ:pdeſt quoq quos lupa
Perdere cognatæ ſuſtinuere manus:
Cõſtitit:& cauda teneris blãditur alumnis
Et lingit lingua corpora bina ſua:
Marte ſatos ſcires, timor abfuit:ubera ducũt
Nec ſibi promiſſi lactis aluntur ope:
Illa loco nomen fecit. locus ipſe lupercal
Magna dati nutrix præmia lactis habet:

ANT. FAN. ¶VENIT ad expoſitos:locũ ubi Romulus ac remus expoſiti ſunt Germonũ uocarũt teſte Plutarcho cui an tea Germão nomẽ fuerit qd germanos frẽs uocem[9]. COgnatæ manu:Amuli cognati ſunt q cõe naſcendi initiũ habuerunt. MArte ſatos ſcires. Quibus nihil ti mẽtibus lupa fert ubera pbuiſſe:ſed & aſſuiſſe picus dr nutritor & cuſtos. Hæc autẽ aĩalia putant marti ſacra. NEc ſibi pmiſſi lactis alunt ope. Nutriunt lacte quod natura feris nõ infantibus ſiue hominibus pmittit:ſed & Cyro expoſito canis dr ubera pbuiſſe & aliis ad ſũ/ma natis imperia ſimilia infantibus contigerunt.

PAV. MAR. ¶LVpa fœta:quæ pauloãte pepererat. VEnit ad ge mel Ro. & Re. Gemelli n. dicunt qui uno eodẽ ptu na ſcuntur. EXpoſitos:quos Amulius exponi iuſſerat:uel tunc extra amnem poſitos. VEnit mirum:quaſi mirabili ter. Quis credat ferã:lupã. NON nocuiſſe pueris:quaſi nemo credẽs:& tamẽ nõ nocuit. NOn nocuiſſe:lo cus indignationis eſt:ab Amulii immanitate:nam belua eo mitior fuit:cum quos ipſe nepotes pditũ iri deſtina uerit:lupa nutrit:mirũ inqt erat ferã pueris non nocuiſſe ſed hoc admirabilius. Qd non nocuiſſe parum eſt:ha/bita rõne q eos aluerit parum eſt nõ nocuiſſe. PRodeſt quoq:ſed pdeſt lupa nutrix:quia nutricis officiũ iple/bat illi ubera porrigẽdo. QVos manus cognatæ quaſi uiolentia:& immanitas amuliana. SVſtinuere:p pati potuere. PErdere:ad necẽ mittere. COgnatæ manus:cognati:ut Vulpianus inqt titulo:unde cognati appel/lati ſunt qſi ex uno nati:ut Labeo ait:& quaſi cõe naſcẽdi initiũ habuerit & modeſtinus de gradibus cognati ab eo dicti putant:q qſi una cõiterue nati:uel ab eodẽ orti pgeniti ue ſint. & Paulus ẽt titulo de gradibus cognatio/nis nomẽ a græca uoce dictũ uidet συννεγασ illi uocãt:quos nos cognatos appellamus. Cognati ſunt & quos agnatos lex. vii. tabularum appellat. Sed hi ſunt agnati q p patrẽ ex eadẽ familia cõiungunt:qui aũt p fœminas co gnati tm̃ noiant &c. Cõſtitit:& ubera dabat:& cauda blandiebat:linguaq canũ ut diximus:quo pleni erãt ab/ſtergebat. COnſtitit:qſi firma ſtetit lupa ipſa. ET cauda. caude agitatione. BLãdit teneris alũnis:pueris quo/q alebat. ET lingit bina corpora:idẽ utrũq. SVA lingua:& hoc ut lutũ abſtergeret:& in natali urbis de hoc eodẽ. Vagitus enixa tñ lupa ſenſit ad undas. Se datura ſitim pgreſſa accurrit & illos depoſita feritate uidet miſe/rata iacẽtes liberat ecæno de hinc ubera plena gemellis Admonet o ſuperi quãta ẽ clæmẽtia cæli Qui poſi/turus erat populis ingẽtia magnis Mœnia ppetuos terre latura triũphos. Paſcit infœlix infãtia lacte ferio. Mar/te:magnitudine animi ẽt in primo natali die infantes ſe martis filios pfeſſi ſunt:nã neq expauere ob beluã ne/q a ferinis uberibus abhorrebãt alunt ergo ferino lacte:quo ſibi non debebat. SCire:ſcire poſſes eos. SAtos natos ex. MArte timor abfuit:qa beluã nõ timebãt ẽt ob id:qa animal hoc marti dicatũ eſt. DVcunt ubera:

q̄ſi fugiūt lac ex uberib9. ALunt ope lactis nec ꝑ miſſi ſibi:q̄ſi lacte qđ illis nō debebaẗ:ſ; lupoꝝ catulis. Illa loi lup ergo lupcal locus ille appellat9 ē:ſic & lupcales dici pn̄t. Plu.ēt cum multa de his retulerit:& arcadibus aſcri pſerit ſubdidit.Potuit tñ a lupa illa q̄ Romulū educauit recte emanaſſe cū lupcales inde ludieꝝ incohent:ubi ex/ poſitū Romulū fuiſſe ferūt:& reliq̄. Illa lupa.ſ.facit nomē loco locus ille. Vbi lupa lac Romulo dedit lupcal.ſ.di citur. NVtrix lupa Habet magna præmia dati lactis.ipſe Romulus:quia perpetum iuuit ob id.

Quis uetat arcadio dictos a monte lupercos
Faunus in arcadia templa lycæus habet:
Nupta qd expectas:nō tu pollētibus herbis
Nec prece:nec magico carmine mater eris
Excipe fœcundæ patienter uerbera dextre
Iam ſocer optatum nomen habebit aui:
Nam fuit illa dies,dura cum ſorte maritæ:
Reddebant uteri pignora rara ſui:
Quid mihi clamabat ꝓdeſt rapuiſſe ſabinas
Romulus:hoc illo ſceptra tenente fuit:
Si mea non uires:ſed bellum iniuria fecit.
Vtilius fuerat non rapuiſſe nurus:
Monte ſub exquilio multis inciduus annis
Iunonis magnæ nomine lucus erat:
Huc ubi uenerunt pariter nuptæq; uiriq;
Suppliciter poſito procubuere genu:

¶ QVis uetat &c.Lycæū dicit ubi Fauni tēplū fuit cui lycæa celebrabāt q̄ nos dicim9 lupcalia. Nupta qd expe ctas:Exhortaẗ nuptas ut excipiāt uerbera lupcoꝝ ſi ma tres fieri cupiūt ac depoſita ſterilitate cōcipe cū ea ma/ iorē uim hēant hermis magiciſue carmib9 ad fœcundi tatē faciēdā:qđ eo tpe cognitū ē quo Romanæ mulie res q̄s ſub Romulo ſterilitas iuaſerat corio ſecto pcuſ/ ſæ receperūt pariēdi facultatē. Pollētib9 her.Herbaꝝ multæ fœcūditatē faciūt q̄ꝝ Moly laudatiſſima ē teſte Hom.cui9 iuētio Mercurio aſſignaẗ.Vñ illđ ē ridicu/ lū:hic legiẗ radix de q̄ flos aureus exit quē cur moli uo cant mētula moli fuit. Hoc lo.&c.ꝑ iterpoſitionē dicit eā ſterilitatē fuiſſe regnāte Romulo. Si mea nō &c.Si rapuiſſe ſabinas nihil ꝓfuit ad augēdā ꝑle; & corrobo randas uires impii ſed bellum tantūmodo ſuſcitauit.

IVnonis mag.no.lu.erat:Hic lucus iunoni ſacer fuit ad radices mōtis exq̄lii ut q̄buſdā pl; ubi ēt tēplū iuno nis Lucinæ fuiſſe arbitrāẗ ante urbē cōditā quā deā ab eo luco Luciniā cognominatā ferūt:l; Ply.ædē iunonis lucinæ lōge poſt reges exactos cōditā tradat q eriā deā ipſā inq̄t a luco lucinā noīatā ut Romæ uero lotos in Lucinæ areāno q fuit ſine magr̄atib9.ccclxix.urbis æde cōdita.icertū q̄to ipſa uetuſtior.eē q̄dē uetuſtiorē nō ē dubiū cū ab eo luco Lucina noieẗ.Sūt tñ q a luce Luci nā dictā uelint.Vñ ut inq̄t Feſtus opigenā iunonē matronæ colebāt ꝙ ferre eā opē in ptu laborātib9 crederēt& ſupcilia teſtib9 Feſto & Varrone in iunonis tutela eē Putauerūt qđ iis ꝓteganẗ oculi ꝑ quos luce fruimur quam tribuere iunonē exiſtimabāt.Hæc.n.dea.i.aer ſiue ſpūs plurimū cōgruit ſi retineaẗ ut inq̄t Solinus cum ꝓpe ad uteꝝ liberādū uenerit momēta maturitatis enitētis.Nonimus & Dianā Lucinā dici:ut Caſta faue lucina:q̄a no/ uilunii uis(ut ſcribit Euſebius)ad pariēdū nō paꝝ cōfert &ꝓpriū munus eſt Lunæ teſte Macrobio diſtendere rimas corpis & meatib9 uiā dare:qđ ē accelerādo ptui ſalutare:uñ Lucina a pturiētib9 iuocaẗ una ex.v.diis quos ꝑcari ſolebāt qui mr̄imonio iūgebāẗ auctore Plu.ii fuerūt iuppiter adultus:iuno adulta. VEnus.Diana.Suade la.Colebaẗ & Rōæ iuno iuga ſic dcā ꝙ nubētes cōiūgeret:a cui9 ara iugarius uicus nomē accæpit auctore Feſto.

¶ QVis ue.& ſi latinā cām retulit nō negat tñ poſſe lupcos dici a Lyceo mōte arcadiæ:nā lycos lupus:& i eo mōte erat tēplū Fauni lycei:uñ licea ludicra:q̄ nos lupcalia:ſic & lupcales ſeu lupci ex eodē deduci pn̄t. Quis aut q̄d uetat:ꝓhibet negat.q.d.nihil. LVpcos dictos a mōte arcadico:hoc eſt a lyceo arcadie mōte. Faunus lyceus hēt tēpla in arcadia:tēplū illud appellaẗ fauni licei ſic & faunus lyceus ut ēt a tēplo dicimus iouē olympicū:nō tñ ab olipo mōte diximus ut ſupius. Nupta:lupcaliū die:ut Pōpeius inq̄t mulieres februabāẗ amiculo Iunōis.i.pel le caprina:& Plu.mulieres adultæ ultro ſe lupcalib9 offerūt exiſtimātes id ſibi fœlicē pariūdi facultatē ꝑſtare:er go ut poeta inq̄t:qđ nō herbis:nō icātatiōib9 fieri poterat:ut.ſ.mulieres cōciperent:fiebat uerberibus caprinoꝝ corioꝝ.Et uñ mos hic emanarit:explicat a Romulo.ſ.nā cū aduerteres ſterilitatē mulieꝝ Iunoni ob id in exq̄liis ſacrificatū eſt:& eius oraculo hitū:ut mulieres hircus iniret:q̄ uoce ab augure interꝑtata mactat9 ē caper:& eius execto corio uerberatæ puellæ.Vñ poſtea cōcipiēdi facultas data ē:monet ergo nuptas:ut uerbera hæc patiēter excipiāt. NVpta qd ex.nō eris tu mr̄:nō cōcipies.Herbis pollētib9:uirtute pollētiū:&ꝓtētiū herbaꝝ. Nec ꝑ. hoc ē nec ſupplici uoto:aut ꝑcib9 ad deos.Nec magico carmie:hoc ē icātatiōib9. EXcipe:accipe.Patiēter uerbe ra dextræ fecūdæ:dextræ lupcalis fructū faciētis:nā ob ipſa uerbera cōcipies & l; Iuuenalis dicat nec ꝓdeſt agili palmas ꝑbere lupco:nō tñ i māib9:ſ; in tergis cedebāẗ:ut iferi9 dicemus.Iā ſocer:pr̄ uiri tui.Hēbit optatū nomē aui:q̄a tu paries illi nepotē.Nā fuit:nūc ipſā cām aggrediẗ ꝓ cōceptiōe accipiēda ſint uerbera. Nā fu.il.di.Illđ tp̄s Cū qñ.Maritæ:uxores ſeu nuptæ. Reddebāt rara pignora raꝝ fœtū:q̄a raro pturiebāt.Vteri ſui:uētris.Dura ſorte duro euētu uel ita maligna parca uolēte:qd mihi:fuit hæc ſterilitas Romulo regnāte:ex quo ip̄e q̄rebaẗ ni hil ꝓdeſſe ad ꝓcreādā ꝓlē:ut ipii uitrs augerenẗ. Sabinas ra.nā id illi neq; uires neq; ꝓlē augebat:ſed ꝑpit bellū. Vtilius igiẗ erat ſine uxorib9 eē:quā his raptis bellū ꝑpiſſe.Clamabat Ro.qd mihi ꝓdeſt.q.d.nihil. Rapuiſſe ſa/ binas:delibauimus hāc hiſtoriā ſupius:& alias ſuo loco repetemus.Hoc:qđ dr̄.ſ.de ſterilitate.Fuit illo:Romulo Tenēte regna:regnāte eo. SI mea iniuria:quā.ſ.ſabinis ituli uirginū raptu. Nō fecit uires:nō auxit uires regni mei.Sed fecit bellū:q̄a ut diximus ſupius exortū ē ide bellū. Vtilius magis utile:q̄a ſine bello. Fuerat nō hūiſſe nurus hoc ē fœmias:l; ꝓprie nurus ſit uxor filii.Iniuria ut Vlpia.inq̄t ex eo dcā ē qđ nō iure faciat Oē.n.qđ non iure ſit:iniuria fieri dr̄:& iterdū iniq̄tatē iniuriā dicimus.Iniuriā fieri Labeo ait:aut re:aut uerbis re quotiēs ma/ nus iferunẗ:uerbis qñ cōuiciū ſit. MOnte ſub:lacus Iunonis itactus ferro erat ſub mōte exq̄lino:de hoc Varro

ANT.
FAN

Quinq; dii quos ꝑcabantur qui matri/ monio iū/ gebantur. Iuno iuga unde iuga rius uicus.
PAV.
MAR.

ſecũdæ inqt regionis exqliæ alii has ſcripſerũt ab excubiis regis dictas:alii ab eo qđ excultæ a rege Tullo eẽnt:& poſtea in exqliis lucũ & ædẽ iunonis lucinæ eẽ aſſerit.In hoc ergo luco ſupplicatũ ẽ iunoni a nuptis & uiris. Luc⁹ noie magne iunonis:lucus q iunoni erat ſacer:& lucus iunonis lucinæ dicebaẽ.Inciduus:q̃ſi nõ cœdus. Multis ãnis:qa p multos ãnos ñ erãt icĩſa ligna. Sub mõ. ex.ad radices exqlini mõtis. Vbi poſtq̃.Et nuptæ & uiri pĩter ſimul. VEnerẽ huc:ad hũc locũ iunonis. Procubuere ſuppliciter poſito genu:quaſi adorãtes,pni flexere genua.

Cum ſubito motæ tremuere cacumina ſiluæ
Eſt dea per lucos mira locuta ſuos:
Italides matres inquit ſacer hyrcus inito:
Obſtupuit dubio territa turba ſono:
Augur erat,nomen longis intercidit annis.
Nuper ab etruſca uenerat exul humo.
Ille caprum mactat:iuſſæ ſua terga puellæ:
Pellibus exectis percutienda dabant.
Luna reſumebat decimo noua cornua motu.
Virq; pater ſubito,nuptaq; mater erat.
Gratia lucinæ dedit hæc tibi nomina lucus.
Aut quia principium tu dea lucis habes.
Parce precor grauidis facilis lucina puellis.
Maturũq; utero molliter aufer onus.
Orta dies fuerit,tu deſine credere uentis.
Perdidit illius temporis aura fidem.
Flamina non conſtant & ſex reſerata diebus.
Carceris æolii ianua lata patet.

ANT. FAN.

Inire fœminam.

Inire tẽplũ

TREmuere ca.ſil.Aduẽtu numis hoc eſt iunonis:q cũ ſit aer nõ ſolũ mouet ſiluaꝝ cacumĩa ſed & terras iter dũ ut uidemus in terræmotu quẽ facit uẽtus erũpe cupiẽs.Mira locuta:bñ mira. Mõſtroſum.n.uidebaẽ ꝙ iuno dixerat uel putari poterat dixiſſe ut hirc⁹ iniret mr̃es Romanas.Dicim⁹.n.ineo Tertulliã:p cõcũbo cũ Tertullia.Sed dubiũ uerbũ ẽ ineo:cũ & alia ſignificet:ut ĩeo gratiã.i.ĩ gratiã eo teſte Donato:& ĩeo tẽplũ,p ĩgredior.

Sol trãſit i piſces.xiiii calendas martias.

NOmẽ lõgis ĩtercidit annis:Deeſt cui⁹ relatiuũ:qđ ĩter dũ ſupprimiẽ:ut eſt loc⁹ heſperiã graii cognomĩe dicũt. Nuptaq; mr̃ erat.Matris nomẽ nuptæ ſibi uẽdicãt cum peperunt. ORta dies fuerit.xiiii.calẽ.Mar.Sol in Piſces trãſitũ facit:quo tpe ut ait Columella nõnũq̃ ẽ uẽtoſa tẽpeſtas:ut auctor hoc loco uẽtoꝝ incõſtantia. Scribit & idẽ Columella.xiii.ac.xii.calendas Fauoniũ eẽ uel Auſtrũ cũ grãdine ac niuibꝰ:Sciẽdũ uberrimã piſciũ capturã eẽ Sole ſignũ Piſciũ trãſeunte:quos in ultimo zodiaci

Piſciũ captura uberrima ſole trãſeũtes.

ordine locatos cõſecraſſe Soli ſcribit Macro.nõ imaginationẽ aliquã eoꝝ naturæ ſed oſtẽtationẽ potẽtiæ ſideris a quo uita nõ ſolũ aereis terreniſq; aĩalibꝰ daẽ:ſed illis quoq; quoꝝ cõuerſatio aqs merſa uelut aſpectu Solis exulat:cui⁹ tãta uis ẽ ut abſtruſa quoq; penetrãdo uiuificet.Sunt aũt piſces q zodiaco tribuunẽ duo:quoq; alter

Piſces zodiaci.

Bureus.

boreus appellaẽ nõ ꝙ ſit ad Arcticũ circulu; ſed ꝙ inter æqnoctialẽ & æſtiuũ cõſtitutus arcticũ circulũ & polum ſpectare uideaẽ.Alter uero notius dr̃ q ſub eq ſcapulis ñ lõge ab æqnoctiali circulo collocat⁹ ſpectat ad occaſũ.Sed cauẽdũ ne fallamur exiſtimantes unũ tm̃ eẽ notiũ piſcẽ.Hic.n.cuius meminit auctor hoc loco cõſtat ſtellis.xvii.& Aquarii undã ore nõ excipit hẽtq; Boreũ fratrem ſtellis.xii.figuratũ.Alter uero noti⁹ q ſolus ẽ teſte Igino cõſtat tm̃.xii.ſtellis ad quẽ aq̃ effuſio puenit:& oriẽ qdẽ cũ piſcibꝰ:ſed occidit oriẽte Cãcro:ut Cadit ipſe renaſci incipit ut cãcer ſ; piſcibꝰ eminet ortis.Eſt aũt inter hyemalẽ & Antarcticũ circulũ ita cõſtitut⁹ ut ad exortũ ſpectare uideaẽ:dr̃q; Notius a noto uento teſte Manilio:ut Tũ notius piſcis uẽti de noie dict⁹ Exurgit de pte noti. Itẽ a Seruio Auſtralis ab aliis Auſtrin⁹:ut At notiũ graio (dicũt quẽ noie piſcẽ dicimus Auſtrinũ patrio ſermõe loquẽtes.

Notius.

PAV. MAR.

TVm:tũc Cacumĩa ſũmitates. Silue motæ:q̃ſi arboꝝ cõmotaꝝ:uel cacumĩa motæ ſiluæ q̃ſi cõmota iuga nemoroſa. Tremuere ut apud Virg.Sub pedib⁹ mugire ſolũ & iuga cœpta moueri ſiluaꝝ.Dea iuno.Eſt locuta mira admirãda.Per ſuos lucos:nã ex luco audita ẽ uox iunonis admouẽtis qd eẽt agẽdũ. ITalides ma.hæc uox ex luco reddita ẽ:& locutã deã putarũt.Inqt dixit ipa dea.Hircus ſacer:cap ſacratus.Inito:p ineat Mr̃es italides:latinas ſeu romanas ab italo.Mr̃es nupte:q̃ mr̃es eẽ cupiũt. Turba:coet9 & uiroꝝ & mulieꝝ. OBſtupuit ter.du.ſono uerbo ambiguo:nã uerbũ hoc inito ambiguũ erat uerebanẽ:ne monerenẽ:ut hyrcus ſuccũberẽt.Iniit.n.uerbũ teſte Põp.ĩterdũ p cõcubitu poni põt ĩnterdũ p introiit:ĩterdũ p inuenit:& ſic interp̃tata uoce ab augure caprino ſecto corio inuẽto:uerberatæ ſunt mulieres. Augur:augurẽ tũc affuiſſe inqt ſed nomẽ referri nõ põt:qa uetuſtate ex hominũ memoria euanuit:ex etruria.tñ uenerat in urbẽ etruſci.n.ſp diuinãdi pitia fuere celebres & oĩ religionis cultu inſignes:inqt ergo. Augur erat:tũc Ro.regnãte.Augur alias dixim⁹ ĩter viii.ſacroꝝ ordines a numa inſtitutos fuiſſe collegiũ auguꝝ. NOmẽ ipſi⁹ auguris ĩtercidit q̃ſi excidit a mẽoria.Lõgis ãnis.uetuſtate.Augur ipe:uel ſubintellige:q. Nup uenerat exul ab hũo etruſca:ab etruria ab ipa tuſcia ſeu tyrẽnia cũ exularet ĩ urbẽ uẽit.Ille augur.ſ.Mactat capꝝ:cap bacho mactabaẽ:ẽt fauno mactari cœpit:ſic & cap̃ q̃s & Palladi ĩmolari legim⁹ qđ oleas labẽdo ſteriles faciãt PVelle iuſ.ab au.ſ.Dabãt ſua terga pcutiẽda:offerebãt terga lupcis q̃ uerberarẽt. Pellibꝰ ex.i.coriis capris. Exectis: q̃ſi diuiſis.ergo nõ man⁹:ſ; terga uerbabãẽ. Luna:uerbatæ caprino corio puellæ.x.mẽſe pere cœpe. LVna reno.cor.& hoc in nouilunio.x.motu:q̃ſi x.mẽſe. Vir ſu.erat pr̃:qa iã filios ex uxore hẽbat.Et nupta mr̃:qa iam peperat.Et qa ſupi⁹ dixit Iuno magnæ:noie luc⁹ erat:q pilla:&p hæc uerba de Iuno.ſaturnia:ꝙ lucina uocata ſit intelligi uolũt:fallũẽ.Nã lucinã Diodo.Iuno.filiã dixit:& poeta in metamorphoſi lucinã a Iuno.miſſam:ut nexis mãibꝰ nõ ſineret Alcmenã pere retulit. Varro aũt lunã Iunonẽ lucinã uocari ait:uel qđ e terra luceat:uel ꝙ ab luce eius:q̃ qs cõceptus uſq; ad eã q̃ ptus qs in lucẽ luna iuuat:donec mẽſibus actis pduxit in lucẽ dicta a iuuãdo & luce iuno lucina:a quo pariẽtes eã inuocãt mulieres huic deæ ſupcilia ſua attribuebãt. Virg.ẽt dianã lucinã uocauit Caſta faue lucina tuus iã regnat appollo:& Vir.ĩterp̃s honorat⁹ a pturiẽtibꝰ inuocari dicit:qa primũ nata pturiẽti mr̃i Apollinẽ obſtetricis officiũ exercuit.Iuno ergo lucina diana:cuius illud apud Ciceronẽ exẽplũ legiẽ ꝙ q̃ nocte natus eẽt Alexander eadem dianæ epheſiæ tẽplũ cõflagraſſet:& ſubdiẽ ꝙ diana cum in partu olympiadis

ádeſſe uoluiſſet:abfuiſſet domo niſi referas ad illud:quo eadẽ ſit Iuno & diana:tũc recte intelligeres:inqt ergo.

GRatia lucinæ.ſ.ſit. LVcus:uel de hoc.q erat in exqliis:uel de quocũq luco ꝓ nemore: cũ nemoribus pſit diana. DEdit ti.hæc no.lucinæ.ſ.qa a luco lucina. AVt qa tu dea ha.prin.lu.humanæ.ſ.qa tu naſcẽtes ad lucẽ ꝓducis.inde a luce lucina dicta es. PArce:lucinã pcatur:ut grauidis adſit puellis:ut pariát ſine dolore. PArce o lu.ſa.ꝓpitia. PArce pcor pu.gra.q̃ſi parce dolori pariẽtiũ puellaꝝ. ET aufer:accipias. MOlliter:ſuauiter ſine dolore:ſed potius cũ uoluptate. VTero.ex utero puellari. ONus ma.q̃ſi infantẽ:q in utero tps expleuit pro puellis pcatur qa tenelliores & ad partũ rudes:uñ in heroidibus & rudis ad partũ & noua miles eram.

ORta dies.iã oẽs lupercaliũ cãs abſoluit:& lõgius in his moratus:redit ad inſtituta hoc ẽ ad dierũ ordinem: monẽtq poſt lupcalia die ꝓxima:q̃ erit.xiiii.calẽ.martias hoc ẽ.xvii.die februarii.credendũ nõ eſſe uẽtis:& ob id minime eẽ nauigádũ.Sex.n.diebus uẽtoꝝ clauſtra apta ſunt:ut q̃ uelint poſſint egredi. ORta dies fiũt:ſub intelligas ubi poſtq̃ illuceſcẽt dies poſt ipa lupcalia. DEſine tu cre.uẽ.q̃ſi noli te uentis cõmittere:aut noli illis credere:cãm & ipe affert. AVra:uẽtus. ILlius tpis:illoꝝ dieꝝ. PErdidit fidẽ qa decipiũt credẽtes.nã mõ hic mõ ille flat uẽtus. FLamina:uẽti ſeu uẽtoꝝ flatus. NOn cõſtat.qa nõ ſũt firma:ſed uarie mutant̃. ET ianua lata carceris eolii:ab Eolo rege uẽtoꝝ ſeu q uentoꝝ rex creditus eſt:ut in æneide hũiſtis:ideo creditus ẽ uẽtoꝝ deus:qa Eolus thellinis filius rõnẽ uentoꝝ adinuenit. PAtet reſerata:apta. SEx di.nã undiq ſpirát uenti illis ſex diebus:& ob id credit̃ Eolius carcer aptus eẽ.Sed hoc iõ dictũ qa principiũ ueris:ſp hẽt tps inconſtans mõ ſerenũ:mõ turbidũ:& hoc ꝓ uarietate uentoꝝ:cũ & ipſi incõſtátes ſint. Vñ Cæſar apud Lucanũ Fortius hyberni flatus:cœlũq Cũ cœpere tenẽt:q̃ quos incũbere certos Perfida nubiferi uetat inconſtantia ueris.

Iam leuis obliqua ſubſedit aquarius urna:
Proximus æthereos excipe piſcis equos:
Te memorãt/fratrẽq tuũ/ nã iũcta micatis.
Signa duos tergo ſuſtinuiſſe deos:
Terribilẽ quondam fugiẽs typhona dione
Tum cum pro cælo iupiter arma tulit:
Venit ad eufraten comitata cupidine paruo

ANT.
FAN.

¶IAM leuis obliq̃ ſubſe.aq̃rius urna: Sole a Piſcibus excepto Aq̃rius ab eo deſtitutus poetice dr̃ ſubſidere & q̃ſi a uehẽdi labore ceſſare. Vñ & leuis a poeta dr̃. niſi forte dixeris leuẽ Aq̃riũ qa ipſe eſt ſecũdũ aliquos Ganymedes q ab Aquila dr̃ ſublatus in cœlũ. Oritur aũt hoc tpe Aq̃rii pars heliace. NAM iun.mi.ſigna: Bñ iuncta.cõnectunt̃ eñi duo piſces nodo cœleſti ſiue linea quã.xiii.ſtellæ cõſtituũt ab Arietis pede prio. a quo piſces tãgi Mãlius autor eſt:ut Piſcibus aſſuetas auide ſubeuntibus undas Quos aries tãgit. DVos ter.ſuſti deos: Venerẽ & Cupidinẽ q fugiẽtes typhæũ eos pſeq̃ntẽ in bello Gigãteo pueniſſe dicunt̃ ad Euphraten fluuiũ ubi cũ in aquã deſiliiſſent a gemellis piſcibus excepti ſunt q a merito trãſlati ferunt̃ in cœlum. Vñ Syri memores bñficii in Venerẽ Cupidinẽq collati piſcibus abſtinẽt:uerẽturq piſcari ne piſces cõprehẽderint dãnare eos pii pſidii uideant̃. Diodotñ huius ſupſtitionis aliã cãm affert.Ait eñi Venerẽ aliqñ obuiã factã deæ quã Syri Decretã uocãt facie hoĩs ac reliqua pte corpis piſcẽ ſpecioſi cuiuſdã adoleſcentis amorẽ ei inieciſſe & ex eoꝝ coitu filiam natã:Decretãq pudore ductã amouiſſe adoleſcẽtẽ & ad loca q̃dam deſerta & ſaxoſa filiã expoſuiſſe:eãq ab auibus eſſe nutritã:deam uero pudore ac dolore cõpulſam in lacum ſe abieciſſe: atq ibi cõuerſam in piſcẽ unde Syri & piſcibus abſtinẽt:& eos pro numinibus uenerant̃.Iginus ſcribit Venerem & Cupidinem periculo liberatos cum ſe in formam piſcium conuertiſſent.Alii aliter fabulantur.

Veneris & cupidinis fuga.

Cur ſyri piſcibꝰ abſtinent.

¶IAM leuis:eadẽ die ſol relicto aq̃rio piſciũ ingredit̃ ſignũ de aq̃rio ſupius diximus.de piſce mox dicemꝰ Iã leuis aq̃rius:leuis:qa a ſolis labor̃ leuiatus. SVbſedit:qa ab officio ſeceſſit. VRna obliq̃:oblique.n.ſpectat & urna:q̃ aquas effũdit uerſus piſces:& iõ obliq̃ urna ꝓprie ẽ uas:q̃ aqua haurit̃.Vñ Varro urnæ dicte ꝙ urinãt in aq̃ hauriẽda:ut urinator.urinare ẽ mergi in aquã. Tu piſcis ꝓximus q aquariũ ſubſeq̃ris. EXcipe: q̃ſi recipias. EQuos ethe.etherei ſolis equos de qbus ſupius dictũ eſt. TE memo.cãm refert piſciũ in cœlo locatorũ:q̃ & ab higino autore.Diogneti eritaci ita tradita:quodã.ſ.tpe uenerẽ cũ cupidine filio in ſyriã ad flumẽ Euphratẽ ueniſſe:ibidẽq repẽte thiphona apparuiſſe:uenerẽ in flumẽ ſe cũ filio ieciſſe:& mũtaſſe ſe in piſciũ formã.quo facto piculo liberatos fuiſſe:deſtitiſſeq ſiros his locis ꝓximis piſces edere:qd̃ eos uereant̃ capere ne uideant̃ deoꝝ pſidia ĩpugnare:& alio loco idẽ Higinus inqt piſcẽ:qui Notius appellat̃ laborantẽ quondã Iſim ſeruaſſe.Pro quo bñficio ſimulachrũ piſcis & eius filioꝝ illã inter aſtra cõſtituiſſe.Itaq ſyrii cõplures piſces nõ edũt:& eoꝝ ſimulachra inaurata ꝓ diis penatibus colũt.Aliq dicũt piſces in euphrate amne: ouũ inuẽtũ ĩ ſicũ deieciſſe:& ide colũbã exiſſe:q̃ uenus credita ẽ quã uolitare p urbes Syrioꝝ ferũt:a cuiꝰ uolatu futura captãt haruſpices Piſces a Ioue ueneris pcibus cœlo ĩpoſitos ob id ferũt:ꝙ eius originis cã fuiſſent.Piſces uero duo ſũt alter Notius alter Boreus dr̃.Boreus inter equinoctialẽ & æſtiuũ circulũ ſub Andromede brachio collocatus arcticũ polũ ſpectans cõſtituit̃:alter in zodiaco circulo extremo ſub ſcapulis equi nõ lõge ab equinoctiali circulo collocatus ſpectat ad occaſũ.Inquit ergo poeta:cũ ad piſcẽ uerba apoſtrophet. MEmorãt:ueteres.ſ.

PAV.
MAR.

TE & fratrẽ tuum:q̃ſi alteꝝ piſcẽ & facit hãc parẽtheſim qd̃ dixerat. TE & fratrẽ tuũ nam micatis:ſplẽdentis. SIGna uicta nõ qd̃ uincta ſint:nã ille Notius hic Boreus ſed pariter in curſu uadunt:& eodẽ micant tpe.

MEmorant te & fratrẽ tuum ſubſtinuiſſe tergo duos deos:uenerẽ & cupidinẽ.Alii.n.dicũt cũ Venus cũ filio in Euphratẽ ſe pcipitaſſet a piſcibus eos ſuſceptos tergo fuiſſe.Alii uero dicũt ſe in piſces mutaſſe:ut diximus & eo pacta exitiũ euitaſſe. TErribile:Dione Heſiodo teſte oceani:& tethios filia:& ueneris mr̃ fuit:ſed ſæpe a poetis ꝓ ipſa uenere ponit̃:ut inferius hippolite infœlix uelles coluiſſe dionẽ:Cũ cõſternatis diripereris eqs. Sane ut ĩ odis diximꝰ autoritate Ci.Veneres q̃tuor fuiſſe cõſtat. Primã cœlo:& die natã:alterã ſpuma ꝓcreatam: Tertiã Iouis filiam ex dione:& q̃rtam cyro.Syriaq cõceptam.hic uero dione pro ipſa Venere ponitur.

DIOne:uenus. FVgiẽs quõdã tiphona terribilẽ. Tiphon unus e filiis terræ fuit. uñ Seneca in tragediis. Nõ tã ferũ tiphona neglecto Ioue irata tellus edidit quõdã parẽs. Tu cũ Iuppiter tulit arma ꝓ cœlo: hoc in ipa gigãto machia qñ a gigãtibus in cœlũ a diis ꝓ cœlo pugnatũ eſt. VEnit ipſa: uenus. COmitata paruo cupidie: uel qa puer erat: uel qa tũc paruus. AD euphratẽ: de euphrate ſupiore libro diximus ibi thura nec euphrates.

Ianq; paleſtinæ margine ſedit aquæ:
Populus, & cannæ riparum ſumma tegebãt
Spemq; dabãt ſalices hos quoq; poſſe tegi:
Dum latet, inſonuit uẽto nemus, illa timore:
Pallet, & hoſtiles credit adeſſe manus:
Vtq; ſinu natum tenuit, ſuccurrite nymphæ
Et diis auxilium ferte duobus ait:
Nec mora, proſiluit, piſces ſubiere gemelli:
Pro quo nunc dignũ ſidera nomen habent:
Inde nephas dicũt genus hoc ĩponere mẽſis:
Ne uiolent timidi piſcibus ora Syri:
¶ Proxia lux uacua ẽ, ac tertia dicta qrino:
Qui tenet hoc nomẽ, Romulus ante fuit,
Siue q, haſta curis priſcis eſt dicta ſabinis.

ANT. FAN. ¶ PALEſtinæ: Syria Paleſtina uocat̃ q̃ cõtingit arabas autore Ply. quã maxima gens iudeoꝝ hitat ut tradit Euſe. Hoſtiles credit adeſſe manus: Putauit adeſſe Typhonẽ ſiue Typhæũ q eã pſeqbat̃. Timidi: Quia primus in orbe deos fecit timor: ut qdã putarũt religioni deditos timidos appellam⁹. AT ter. di. qrino: Quirinalia q̃ & ſtultoꝝ ferie dicebant̃ Romani. xii. calẽ. Mar. celebrabãt dicta a qrino. i. Romulo cui rem diuinã faciebãt. Apd ueteres enĩ lãcea qris dicebat̃ autore Plu. itẽ Curis uñ Curitis Iuno appellata ẽ ut Feſtus tradit q̃ haſtã ferre putabat̃: & qa moris fuit lancea donari q ſtrenue pugnãtes laudẽ fortitudinis meruiſſẽt factũ eſt: ut Romulus pinde ac Martius qdã deus & pugnax qrinus diceret̃ a quo Romãi Quirites dicti uñ qritari uerbũ deducit̃ teſte Donato. Cæterũ ut Feſto placet Curis haſta ẽ lingua Sabinoꝝ. Vñ Romulũ Quirinũ uocarũt q, haſta uteret̃ licet qdã ſic dictũ uelint a Curibus oppido Sabinoꝝ a quo & Quirinalis collis nomẽ accæpit q, in eũ cõmigrarũt Sabini a curib⁹ uenietes q̃uis alii a tẽplo Quirini ſic dictũ exiſtimẽt a quo portæ qrinali nomẽ eſt inditũ q, ꝓxime eã Quirini ſacellũ eẽt: uel q, ea ĩ collẽ qrinalẽ iretur. Aliis ãt placet & Quirinũ dictũ uel q, Græce ciranos rex dr̃: ut ait Seruius uel pp generis nobilitatẽ. Mars enĩ qum ſæuit Gradiuus dr̃: qum trãqllus ẽ Quirinus cuius Romæ duo tẽpla fuerũt. Vnũ qrini intra urbẽ q̃ſi cuſtodis & trãquilli: Alid in Appia uia extra urbẽ ꝓpe portã: q̃ſi bellatoris. i. Gradiui. Quãuis qdã ſcripſerint foris haſtaꝝ ueteres coluiſſe Quirinũ gradiuũq; domi. Ad ædẽ Quirini quã inter uetuſtiſſima delubra urbis habitã Ply. ſcri. ſacre myrti fuere duæ. Altera Patricia appellata. Altera Plebeia. Patricia multis ãnis p̃ualuit flacceſcẽte Plebeia exuberãs ac læta q̃diu Senatus quoq; floruit illa uigẽs Plebeia torrida & ſq̃lida: q̃ poſtq̃ p̃ualuit: flacceſcẽte Pr̃icia Marſico bello lãguida autoritas patrũ facta ẽ: ac paulatim ĩ ſterilitatẽ maieſtas emarcuit. Quirini tẽplũ dolioꝝ appellationẽ aliqñ tenuit cuius rei cãm Plu. explicat in Camillo. Idẽ ſcri. Numã Iouis Martiſq; ſacerdotib⁹ a Romulo cõſtitutis adieciſſe tertiũ Romuli quẽ a Quirio Quirialẽ flaminẽ appellauit. Huic deo. L. Papirii curſoris pr̃ ædẽ uouit quã poſtea Papirius dedicauit. Sane Romulũ nõ hoc tpe ſed nonis Quintilibus Senatus in curia lacerauit. Lege Plu.

Quirinalia ſeu ſtultoꝝ feriæ xii. calen. martias.

Quirini duo tẽpla

Myrti duæ ad ædẽ quirini.

PAV. MAR. ¶ IAmq; ſedit ipſa unus ad laborẽ feſſa. MArgine: q̃ſi ĩ ripis. AQuæ pale. paleſtinã aquã dixit ñ q, Euphrates p paleſtinã fluat: ſed qa paleſtina regio ſyriæ iũcta ẽ: & Arabiæ ĩ ultimos fines eã lambit Euphrates iõ paleſtinæ aquæ. POpulus: delituit: Venus cũ filio iter populos arbores & cãnas & ſalices: q̃ in ripis erãt. POpulus: arbor herculi ſacra. ET can. tegebãt: occupabãt. SVmma: ſũmitates. RIPaꝝ: &. SALices quoq;: etiã. DAbãt ſpẽ poſſe tegi hos: uenerẽ cũ filio. DVm la. ipſa uenus. INſonuit: ſonitũ fecit. VENto: ob uẽtum. NEmus arbores ipſe. ILla uenus. PAllet timor̃: hoc naturale ẽ pallere timẽtẽ. ET credit adeſſe hoſtiles manus: adeſſe typhonẽ ipſum. VTq; tenuit natũ: cupidinẽ. SINu q̃ſi añ pectus: uel cũ ueſte añ pectus. Alto nymphæ: o aquaꝝ haꝝ deæ. Succurrite & ferte auxiliũ diis duobus: q̃ſi marti & filio: Veneri & cupidini opẽ feratis. NEc mora: ubi hæc locuta ẽ Venus deſiliit in flumẽ & a duobus piſcibus excepta ẽ ob qd cœlo figurati ſũt. NEc mora. ſ. fuit. PRoſiliit: q̃ſi lõge ſaltauit in ipm amnẽ. PISces ge. qa fr̃es cũ ſupius diceret te: & fr̃em tuũ. SVbiere: ſuppoſuere ſe ueneri & filio. PRo quo facto. ſ. SYdera: ipſe piſciũ cõſtellatiões. Habẽt dignũ nomẽ q̃ſi hñt qd merẽtur: qa ſunt ſtellis additi. INde: ab hoc. SYri timidi: populi Syriæ q circa Euphratem hitant. DVcũt exiſtimãt. Nephas ĩponere mẽſis hoc genus piſciũ. ſ. NE uio ora pi. hyppalage ẽ. i. ne uiolare uideant̃ numina piſciũ: ore aut polluere ora tãto ſcelere: eſu. ſ. ſacroꝝ piſciũ. PROxima. xii. calẽ. mar. hoc eſt xviii. die februa. erit feſtũ qrini: hoc ẽ qñ Romulus deus quirinus appellatus ẽ: de quo nũc aget̃ ẽt de eius morte nõ q, hac die obierit: obiit enĩ nonis qntilibus: ſed cũ hoc cognomine poſt mortẽ uocatus eſt de morte aũt eius multi cũ poeta cõcordant. Dionyſius aũt inquit. Qui fabuloſiora tradiderunt: aiunt enim concionẽ habentẽ in exercitu: cadẽte interim caligine ſereno cœlo: & tempeſtate magna coorta: cum fragore nõ amplius apparuiſſe: raptũq; eum crddunt a patre Marte. Qui uero ꝓbabiliora ſcribunt ciuibus interfectũ aſſerũt. cãm cædis aſſerunt redditionẽ obſidũ quos a Veiẽtibus: ſine ſnĩa publica p̃ter cõſuetum: & q, non idẽ erat cum patribus. qui fuerãt: & crudelitatẽ eius in delinquentes: & qd arrogans uidebat̃: & imperiũ tyrãnice exercere. Rẽ in ſenatu geſtã ferunt: diuiſo corpore eius in fruſtra ne cadauer appareret exiſſe eos occulẽtes ſub amictu: quẽ quiſq; habuerat partẽ clamq; humi mandantes. alii concionantẽ a nouis ciuibus dicunt interfectũ eo tpe quo iam erant tenebræ: diſperſa congregatione populi: nec aſſiſtente ei cuſtodia regia: & propterea dicunt eam diẽ conſternationis multitudinis cognomen habuiſſe: & hucuſq; turbæ fuga dicitur. Li. cum ad exercitum inquit recenſendũ cõcionẽ in cãpo ad capreæ paludẽ hr̃et: ſubito coorta tẽpeſtas cũ magno fragore: tonitribuſq; tam

déſo regē operiūt nymbo:ut cōſpectū eius cōcioni abſtulerit nec deinde in terris Romulus fuit: & paulopoſt fuiſſe credo aliquos:q diſcerptū regē patrū māibus taciti arguerēt:& reliq̄. Plu.de hoc eodē raptus inqt:nec ad modū poſt incredibile dictu:e mediis ciuiū oculis euanuit nonis qntilibus:nullū penitus ſuæ mortis ueſtigiū re linqns:niſi q̄dā humanæ rōnis exptia:q̄ qdē die adhuc poſteri q̄dā obſeruāt:q e Romuli cæde merorē idicāt: & paulopoſt creditū illū eſt:cū in Vulcani tēplo ſenatū hūiſſet ab infēſis pr̄ibus laceratū:& ſuā queq̄ ptē in ſinu clam tuliſſe. Alii raptū a nymbis e media cōcione ferūt.cū ad recēſendū exercitū ad capreā paludē cōueniſſet ubi repēte exorta tēpeſtas cū tonitribus.ac ingēti uētoꝝ fragore terrā undiq̄ grādine opuiſſet ſol quoq̄ uelut intēpeſta nocte defeciſſet. Valerius ubi de ingratis agit:in hæc uerba locutus ē. Vrbis nr̄æ parētē ſenatus ī ampliſſimo dignitatis gradu ab eo collocatus i curia lacerauit:nec duxit nephas ei uitā adhimere:q eternū romano impio ſpiritū ingenerauerat:& reliq̄. hæc igiť & hmōi uerba de morte Romuli referunť:maior pars ī hoc cōcordat ꝙ diſcerptus fuerit a ſenatu:qđ aūt de Iulio Proculo poeta refert cur Romulus poſt mortē apparuerat:idē fere & a Liuio & a Plu.referť cāsuero cur qrinus cognominatus ſit:his uerbis Plu expſſit. Nōnulli exiſtimāt romulū Quirinū appellatū eē:qđ belli ac pugnæ ſtudioſiſſimus extiterit. Alii cū ēt romani Quirites appellarenť. alii eo genere teli qđ priſci Quirinū dicebāt uñ Iunonis Qurinalis imago ſit.ab ea cuſpide appellata & in regia telū illud cōſtitutū Martē uocāt:quiq̄ hoſtes eo feriebat.ornare ēt laudibus cōſueuerūt.iō romulū tāq̄ belli ac pugne deū qrinū appellarūt.tēplū quoq̄ cōſtituere ei in eo colle.q nūc ab eo qrinalis appellať. Varro aūt qrinū a qritibus dictū dixit.ſed ad poetā redeamus. PRoxima inqt.Lux.i.ſeqns dies poſt ſolē piſcis ingreſſu. ESt ca.ſine feſto uel ſine myſterio. AT ter dies ſ.ſubſeqns.q erit.xii.cal.mar. ESt di.depu.ſeu dicata. QVirino:deo.ſ.nā tū eſt feſtū qrini ille. QVi te:hēt. HOc no.q nūc uocať qrinus. Romulus fuit āte:qa ante romulus dicebať:& nūc āt dicimus feſtū quirini.& nō feſtū romuli. Siue qđ:explicat nūc cur Quirinus dictus ſit.idē fere nunc autoritate Plu.retulimus & Pōpe.de hoc:Curis ē ſabina haſta uñ romulus Quirinus qui eā feriebat eſt dictus. Siue ꝙ:quia. HAſta eſt dicta curis.priſcis ſabinis.priſca lingua ſabina.

Bellicus a telo uenit in aſtra deus:
Siue ſuo regi nomen poſuere quirites.
Seu quia romanis iunxerat ille cures:
Nā pr̄ armipotēs poſtq̄ noua mœnia uidit:
Multaq̄ romulea bella peracta manu:
Iuppiter inquit,habet romana potentia uires
Sanguinis officio non eget illa mei:
Redde patri natum,quāuis intercidit alter:
Pro ſe,proq̄ Remo,qui mihi reſtat erit:
Vnus erit,quem tu tolles in ſidera cœli:
Tu mihi dixiſti,ſint rata dicta iouis:
Iuppiter annuerat,nutu tremefactus uterq̄
Eſt polus,& cœli pondera mouit atlas:

A TElo:laude bellica q̄ & diuinitatē adeptus ē & quirini nomē. SIue ſuo regi nomē poſuere quirites: A Quiritibus qrinū dictū pleriq̄ uolunt autore Plu. cū alii Quirites a Quirino cēſeant appellatos. Sunt tñ qui a Curibus quiritibus nomē inditū putēt. Vnde ut ait Fe.dici mos erat romāis in oībus ſacrificiis pedibuſq̄ po.ro.qritibuſq̄ hoc ē curēſibus q̄ ciuitas.ut idē inquit Sabinoꝝ potētiſſima fuit. inde quiritare dicebať clamare autore Nonio tractū ab his quirites iuocabāt. Notandū Quiritē ſingulari numero nō facile apđ ueteres inueniri teſte Porphy. Quia romāis iunxerat ille cures. Notū eſt romulū & Tatiū cenſuiſſe ut ex duobus populis unus fieret & Sabini romā migrarēt.cuius urbis noīe ſeruato Romani & Sabini Quirites dicerenť. SAnguinis mei: romuli q ē ſanguis.i. filius Martis. Poniť & ſāguis p genere ut an nympharū ſāguinis una. NVtu treme.uterq̄ ē polus. Arcticus.ſolo nutu Iuppiter omnia cōcutit qui ē mūdi aīa. & eſt Homerica & Virgiliana ſententia.

ANT. FAN.

Quiritaȓ

Sāguis p genere.

BEllicus deus Quirinus belli ac pugnæ ſtudioſus. A TElo:ab ipa haſta. VEnit in aſtra:q̄ſi ab ipa haſta q curis dicebať. Quirinus deus uocatus ē.ſeu bellorū laude q telo illo gerebat & cōficiebat in deos relatus ē. SIue qri.romāi. POſuere no.ſuo re.ꝙ a quiritibus quirinus ſit dictus. SEu qa ille romulus iūxerat cures ſabinos ſeu illā ſabinā urbē. ROmāis:nā ubi inter romanos & ſabinos cōpoſitæ res fuere.par honor romulo & Tatio datus ē.& ex duobus populis unū feceř. Romulus a ſe urbē romā & ciues romāos appellauit. Tatius ſuos Quirites dixit curib⁹ ſabinoꝝ urbe opulētiſſima a qb⁹ ēt aliquos qrinū romulū dictū putaſſe Pōp.teſtis ē & alii ēt ſūt q idē aſſerāt. Nā pr̄ ut ñ ſine numīe diuū & ex hūanis exceſſibus:ſe & cœlū aſcēdiſſe Romulū qs putet.p ſēatus excuſatiōe q arguebať pricidii ēt ut correſpōdeat ꝙ ſupius dixerat cœleſtē fecit te pr̄ &c. Martē a Ioue facit īpetrare.ut Romulū filiū in cœlū tollat nā id lōge añ Marti Iuppiter pmiſerat:ergo nūc urbe bñ fundata.& cōfectis bellis pluribus Mars a Ioue repetit promiſſa. Dixeratq̄ ab haſta deū Quirinū hoc ē ab ipa belli pſtātia ī aſtra uēiſſe.nūc ad id rē ipſā adiūgit. Nā:qa. PAter ipius Romuli.hoc ē Mars. ARmipotēs:qa bellis pſidet. POſtq̄ ui.no.mœ.q̄ſi nouā urbē mœnib⁹ cinctā:& bñ fundatā ciuitatē. ET mul.bella pacta:cōfecta. ROmulea ma.Romulea potentia:multa dixit:qa ceninēſe ſabinū & ueiens. INqt:dixit. O Iup romana potētia hēt uires:aucte ſunt uires ciuiū romanoꝝ & romanū impiū ppagatū. ILla:romana.ſ.potētia. NOn eget offi.ſan.mei.q.d.nō illi eſt magis opus opa filii mei romuli. REdde na.filiū meū Romulū. PAtri:mihi redde dixit qđ ex debito ē.& ꝙ Iuppiter pmiſerat debitū erat:honeſta eſt petitio:nā qđ pmiſſū eſt:ēt ꝙ filius pr̄i reſtituať. QVāuis alter:hoc ē Remus. INtercidit:uita exceſſit.ex hoc affectū mouet:cū alteꝝ e filiis amiſerit:& in cœlū uēire nō pōt. QVi:ille q. REſtat: ſupeſt mihi:hoc ē Romul⁹. Erit mi.p ſe & p Remo fr̄e.q.d.ſatis ē mihi:ſi hic p ſe & fr̄e referet in cœlū:erit hic un⁹ p duob⁹. TV:o Iuppiter. DIxiſti mi.un⁹ erit q̄ſi unus tm̄ ex duob⁹ filiis erit. Quē tu tol.attolles. INſy.cœ.quē feres ad aſtra:quē i deos referes. SInt ra.ſint firma:hēant fidē. DIcta Io.q̄ſi Iouis pmiſſa: &

PAV. MAR.

eſt artificioſa cõcluſio ab æq̃tate:nã equũ ẽ ſeruari:& rata eẽ uerba regia:q̃ inuiolabilia ſũt:ſint ergo firma ea q̃ dixiſti. Iuppiter. Vbi Mars dicẽdi finẽ fecit:nutu Iuppiter oſtendit ſe ratũ hr̃e qđ ꝓmiſerat:& eo nutu Iouis oẽ cœlũ cõcuſſum ẽ ita ut Atlas uiſus ſit cœli firmamẽtũ cõmouere. Iuppiter annuerat q̃ſi affirmauerat Martis dicta. VTerq; polus:arcticus:& antarcticus.i.ſeptẽtrionalis & meridiõalis:nã poli hoc ẽ cœli cardies duo ſũt:Borealis & Auſtralis:ſed ĩterdũ polus ꝓ ĩpo cœlo poniť:qa cœli pars. ET treme.cõtremuit. NVtu:ipſius.ſ.Iouis:ac ſi dicere uelit oẽ cœlũ cõtremuit ſimile ẽ illud Virgilianũ annuit:& totũ nutu tremefecit olympũ. ET Atlas mo.ꝓ cõmouit. Cœli põdera:nã Atlas fingiť cœlũ humeris ſuſtinere:de quo ĩferius dicemus.

Eſt locus antiquí capreæ dixere paludem:
Forte tuís illic romule íura dabas:
Sol fugít, & remouẽt ſubeuntía nubila cœlũ:
Et grauís effuſis decídít hymber aquís:
Hínc tonat, híc miſſis abrũpíť ígníb9æther:
Fít fuga, rex patríís aſtra petebat equís:
Luctus erat, falſæq; patres ín crímína cædís:
Hæſiſſetq; anímís forſitan illa fides:
Sed procul e longa ueníebat íulíus alba:
Lunaq; fulgebat nec facís uſus erat:
Cum ſubíto motu ſepes tremuere ſiníſtræ

ANT. ❡EST locus antiq capreæ dixere paludẽ: Romulus
FAN. autoř Liuio cũ ad receẽſcẽdũ exercitũ cõcionẽ in cãpo
Romulus ad capreæ paludẽ hr̃et ſubito coorta tẽpeſtas cũ ma-
in cœlum g\no fragoř tonitribuſq; tã dẽſo eũ cooperuit nimbo
rapitur. ut cõſpectũ eius cõcioni abſtulerit q ut ferť nuſq̃ cõparuit. Vñ inter pr̃es & populũ orta ſeditiõe Iulius ꝓculus uir nobilis uiſũ a ſe in Quirinali colle romulũ affirmauit auguſtiore forma cũ ad deos abiret: cuius autoritati creditũ ẽ:itaq; ædes ĩ colle Quirinale Romulo ẽ cõſtituta ipſeq; ꝓ deo cultus & Quirinus appellatus ẽ. Alii cẽſent fabuloſa eẽ q̃ diximus & Romulũ ĩ curia ſiue in Vulcani tẽplo a Senatoribus laceratũ cũ tyrãnidẽ exerceret diuiſũq; in fruſtra ne cadauer uſq̃ appareret. Alii aliter. Lege Dionyſiũ & Plutarchum.
Nonæ ca- Diẽ quo is hũanis rebus exceſſit uulgi fugã ac Nonas
protinæ. Caprotinas appellãt ꝗ deſcẽdẽtes ex urbe ad capreæ paludẽ ſacrificia pagãt. Varrõi placet Caprotinas nonas dici ꝗ iunoni Caprotinæ mulieres ſacrificarẽt & ſub caprifico facerẽt & e caprifico uirgã adhiberent. Idẽ ẽt ſcribit Poplifugiã diẽ dici ꝗ eo repẽte tumultu populus fugerit. Multa de his Plu in Romulo & Camillo. Sa-
Capreæ ne palus capreæ nõ fuit in capreis iſula celeberrima.ſed apđ urbẽ:quã qdẽ capræ paludẽ dicũt. FIt fuga: Con-
palus. ſternatis oĩum aĩs populus ẽ uerſus in fugã. Vñ ea dies cõſternatiõis multitudinis nomẽ hũit:& poplifugia dicta ẽ teſte Varrone qđ repẽte tumultu fugerit populus. Falſæq; pr̃es in crimine cædis: Ad Senatorũ excuſa-
Polifugia. tionẽ dictũ eſt:& ne ignorare uideať hyſtoriã ac rei ueritatẽ. VEniebat Iu.al. Hic ẽ Iulius ꝓculus uir ꝓbus &
Iuli. ꝓcu. Romulo affinitate cõiũctus:q a Senatoribus ſubornatus ẽ ut mẽtireť nũciareturq; populo uidiſſe ſe Romulũ humão hitu auguſtiorẽ. Lege Liuiũ & Plu. ne ſim ꝓlixus ĩ re notiſſima. Sane ꝓculũ iter cognomina eũ dicunt (ut Feſto placet) q natus ẽ pr̃e pegrinãte ꝓcul a pr̃ia:uel a pr̃e ꝓcul ꝓgreſſo & attenuato ideſt admodũ ſene.
PAV. ❡EST locus:adhæret uulgari opiniõi:locũ ipſũ refert:ex quo cũ cõcionẽ hr̃et Romulus raptus ẽ. ESt loc9:
MAR. deeſt quẽ. Antiq dixere pa.ca.capreã palludẽ:nec intelligas de capreæ inſula.ſed de caprea palude:q̃ erat paulo extra urbẽ mare uerſus. Vñ Plutar.ad capreã paludẽ mare uerſus diſcurrere. Forte o Romule ad Romulũ ipſũ ſermonẽ cõuertit. DAbas illic iura tuis.ciuibus.ſ nã ea die illic apud ſuos cõcionabať:& ut dicũt recenſebat.exercitũ. SOl fugit:qa eclypſis fieri uiſa ẽ:ut Plu.inqt:cũ ſol uelut intẽpeſta nocte defeciſſet. ET nubila: ſubeuntia uenĩẽtia ſub ipm cœlũ. Remouent ab oculis hoĩum cœlũ. ET grauis hymber:nymbus. DEcidit: ex ĩpis nubibus. EFfuſis aqs:nã ut diximus ſubito coorta tẽpeſtas denſo regẽ operuit nymbo. HInc: ex hac cœli pte. TOnat. & Liui.cũ magno fragore:tonitribuſq; & Plutar.ut diximus ubi repente exorta tẽpeſtas cũ tonitribus:ac ingẽti uẽtoꝝ fragore. HInc æther aer:uel cœlũ ipſũ. ABrũpiť:abrũpi & ſcindi uideť. MIſſis ꝓ emiſſis IGnibus fulmi.& coruſca.nã tũc apiri ex ĩpo fragoř cœlũ uideť. FIt ſua:a multitudine.ſ.qa oẽs ef fugere.uñ dies illa turbæ fuga appellata ẽ:ut diximus ex Diony.& ꝓpterea dicũt eã diẽ cõſternatiõis multitudinis cognomen hũiſſe:& uſq; ad hæc tpa turbæ fuga dr̃.& Plutar.diẽ etiã inqt:q̃ ipe e media euãuit cõcione: turbæ fugã uocãt:& nonas caprotinas eo qa ſacra ad capreã palludẽ deferebãt & reliq̃. REx:Romulus.ſ. PEtebat aſtra:q̃ſi cœlũ aſcendebat. Eqs pr̃iis:eqs Martis. Curru.n.ſuo Mars illũ in cœlũ referebat. LVctus:flebat populus Romuli mortẽ & parricidii ſenatus accuſabať:creditũq; eſſet a pr̃ibus interfectũ fuiſſe: niſi adueniens ex alba Iulius ꝓculus iuraſſet uidiſſe romulũ humana forma auguſtiorẽ:& alia q̃ mox dicemus. LVctus erat.populo.ſ.nã amiſſũ regẽ lugebãt & erãt. PAtres:ſenatus. In cri.falſæ cedis:quaſi arguebanť huius cedis. Falſæ:qa nõ ueræ:& hoc ut excuſaret ſenatũ:cum reuera in ſenatu diſcerptus fuerit. ILla fides:illa credulitas ꝗ ſenatus illũ laceraſſet. Forſitã hæſiſſet:ĩpreſſiſſet ſe. ANimis po.ſ. SEd ꝓcul:dum lugeret populus & ſenatus cedis accuſareť Iulius ꝓculus:ut Plu.inqt ex alba oriundus. Vir inter pr̃es & genere & nobilitate primarius tũ ẽt cũ Romu.fide beniuolẽtia & affinitate cõiunctus turbatã Regis deſiderio multitudinẽ intuẽs:in cõcionẽ uenit:adhibitoq; ad id iureiurãdo romu.inqt hodierna prima luce:cũ in foꝝ uenirẽ obuiã ſe mihi tulit:forma lõge auguſtior humana ardẽtibus armis ſeptus:cuius fulgore cũ horruiſſem primo. Quid inq̃ rex hãc tuã infelicẽ ciuitatẽ:ac miſeros ciues in tã grauiſſimo tui deſiderio luctu & merore reliqſti:ille cõtra Sic diis placitũ eſt Procule.cũ tot ãnos inter mortales extiterim in ampliſſima ciuitate cõſtituta. Inter deoꝝ ſim cœtũ ĩmortaliũ. Sed lætare atq; annũtia romãis ut iuſtitiã & militiã colãt:cũ nullæ futuræ ſint tãtæ opes:q̃ nr̃is armis reſiſtere poſſint. Ego uero meã ſp ꝓpitio numĩe ꝓgeniẽ ſoſpitabo. Mira huic uiro tradita fides:ob affinitatẽ cũ Rege: & ob ꝓbitatẽ & adhibitũ iuſiurãdũ. Tũ plebs depoſita oĩ ſuſpitiõe:& cõtũelia Romu. Quirinũ appellãtes:ut deũ coleř cœpũt & reliq̃:eadẽ ferẽ r̃fert Li. Sed qa Plu. poſterior fuit:ea potuit & a Li.& a poe.nr̃o accepiſſe. At

Lactitius primo lib. diuinaꝝ inſtitutionū: Romulū inqt deſiderio ſuis fuiſſe declarat Ennius: apđ quē populus amiſſū regē dolēs hæc loqť. O Romule Romule dic: Qualē te p̄riæ cuſtodē dii genuerūt. Tu ꝓduxiſti nos intra luminis oras. O p̄r: o genitor p̄riæ. O ſanguinē dıis oriūdū. Ob hoc deſideriū facilius creditū ē Iulio ꝓculo mētiēti: q ſubornatus a p̄ribus ē: ut nūciaret plebi ſuæ uidiſſe ſe Regē hūano hītu auguſtiorē: eūq; mādaſſe ad populū ut ſibi delubrū fieret ſe deū eē: & Quirinū uocari. Quo facto & ipi populo ꝑſuaſit Romulū ad deos abluiſſe & ſenatū ſuſpitiōe cædis regiæ liberauit. *Sed Iulius ueniebat* ꝓcul: q̄ſi lōge: ſed ꝑ hāc dictionē ꝓcul alluſit poeta ad cognomē huius. qa Proculus dicebať. ſProculi uero cognomine: hi uocanť: ut Pōpe. inqt ut peregrināte ꝓcul a p̄ria p̄re nati ſūt. Lunaq; fulgebat ergo nox erat. & Liuius & Plutar. hodierna prima luce dicūt. Tu uero hoc referas ad romanū diē: q ex media nocte in mediā noctē termiabať. Ergo hodierna prima luce: prima ꝑte diei: & ſic etiā nox eē poterat. NEc erat uſus facis: qa luna lumē dabat: non ergo opus erat face. CVm quādo. Subito motu: q̄ſi repentina excuſſione. SInıſtræ ſepes: q a ſiniſtra uiā ſepiebant. TRemuere: uiſæ ſunt tremere & hoc numine adueniente. ILle proculus rettulit gradum: quaſi retroceſſit.

Rettulit ille gradus horruerantq; comæ:
Pulcher & humano maior trabeaq; decorus
Romulus in media uiſus adeſſe uia:
Et dixiſſe ſimul, prohibe lugere quirites:
Ne uiolent lachrymis numina noſtra ſuis:
Thura ferāt, placētq; nouū pia turba q̄rinū:
Et patrias artes, militiamq; colant:
Iuſſit, & in tenues oculis euanuit auras
Conuocat hic populū, iuſſaq; uerba refert:
Tēpla deo faciūt collis quoq; dictꝰ ab illo eſt
Et referunt certi ſacra paterna dies:
¶ Lux quoq; cur eadem ſtultoꝝ feſta uoceť

¶HORruerātq; comæ: Quod ē naturale ſubito timore ꝑculſis. Vir Obſtupui ſteteruntq; comæ. ET pa. ar. militiāq; colāt: Liuiꝰ Nūcia Romāis cæleſtes ita uelle ut mea roma caput terraꝝ orbis ſit: ꝓinde rem militarē colāt ſciātq; & ita poſteris tradāt nullas opes hūanas armis Romāis reſiſteř poſſe. Eſt aūt ars Romāo[illegible] regere īperio populos teſte Virg. *Stati dies*: Quia [illegible] Quirini ſtatū ē ac certo & fixo die ſolitū celebra[illegible] X quoq; cur eadē ſtultoꝝ feſta uoceť accipe: Q[illegible] ſtultoꝝ feriæ dicebanť autore Feſto qđ eo die ſacri[illegible]cabāt hi q ſolēni die aut ñ poterāt rē diuinā facere aut ignorauerāt: q̄s ferias Varro eorū inqt hoīum eē q fornacalibus nō fuerūt feriati q̄ ſacra ſtatiua nō erāt ſed indicebanť. Vñ autor ait infra: Curio legytimis tūc fornacalia uerbis maximis īdicit nec ſtata ſacra facit. Plutar. Quirinalia inqt his aſſignari q cuius eēnt tribus ignorarēt: aut his q nō ut alii tributini fornacalibus rē diuinā fecerant ꝙ aut īpediti fuiſſent: aut aliquo ꝑegre ꝓfecti: aut deniq; diē ignoraſſent q̄bus recuperādi eius Feſti Quirinalibus ꝑtās dabať. Sane fornacalia Numa Pōpi. inſtituit Caluæ: teſte Ply. et ātq; farris torrēdi feriæ qđ & Feſtus ſcri. dicēs fornacalia ſacra eē cū far in fornaculis torrebāt q ferūt ad fornacē q in priſtinis erat fieri conſueta: religioſaq; ēt agroꝝ terminis. Inſtitutū eſt aūt a Numa ut far torrereť quoniā toſtū cibo ſalubrius eēt ut diximus ſupra. Quare ait Varro meſſū far ꝓmendū hyeme in piſtrino ad torrendū qđ ad cibariū expeditū uelimus: Sciendū ꝙ apud maiores n̄ros qa molaꝝ uſus nō erat. ut inquit Seruius frumenta torrebāt & ea in pilas miſſa pinſebāt: uñ pinſores dicti ſunt: q nūc piſtores uocanť. Hinc donatus triticū inqt torrebāt prius ut tundi poſſet. Virg. Frugeſq; receptas & torrere parāt flāmis & frangere ſaxo: Legimus apud Herodotū ſcythas aratores nō ad panē cōficiendū ſerere triticum ſed ad illud torrendum.

ANT. FAN.

Stati dies.

Stultoꝝ feſtū unđ dictū eſt.

Fornacalia.

Pinſores.

¶ET comæ horruerāt: & hoc ꝑꝑ metū q̄ſi riguerant: nā naturale eſt: ut timore deficiēte ſanguine a partibus exterioribus cōtrahiť cutis: & ex ipſa cōtractione pili rigeſcūt de hoc diſſeruimus ſuꝑiore libro in eo uerſu Obſtupui ſenſiq; metu riguiſſe capillos. PVLcher & qualis ꝓculo Romulus apparuerit. PVlcher & ma. hu. ut Plutar. inqt forma auguſtior humana ET deco. tra. de trabeis ſuꝑiore libro in p̄cipio diximus: ut Dionyſio aſſeriť: Trabeæ ueſtes togatæ dñr purpura circūductæ ſub tegmīe puniceo: q̄s aureæ fibulæ annectebāt. Romulus primū in urbe uſus ē trabea: & trabeis inqt Ply. uſos accipio reges ergo. Decorus: ornatus trabea. VIſus ē adeſſe ro. in me. uia: qa medio ī itineř appuit ipi Proculo. Et di. & ē uiſus ſimul. DIxiſſe ꝓhi. tu Iuli ꝓcule. LVgere q̄ri. lugere romanū populū. NEc ipi: ſcilicet q̄rites. VIolēt: q̄ſi offendāt. NOſtra numina: qa iā relatus ſū in deos. SVis la. q̄ſi dicat ne uideanť lachrymādo gloriæ īuidere. THura fe. q̄ſi offerāt mihi thura: ſacrificēt mihi. PIA tur. q̄ſi religioſa multitudo. PLacēt no. Qui ſacrificēt mihi nouo iā deo & Quirinū deū appellēt. ET co. pa. artes: artes p̄riæ: artes romanæ ſūt q ab anchiſa Aeneæ dicunť. TV regeř imperio populos romane memēto: hæ tibi erūt artes: paciſq; īponere morē. Parcere ſubiectis & debellare ſuperbos. Artes ergo patriæ: prudētia: iuſtitia: clemētia æquitas magnanimitas & ſimilia. ET co militiā: ꝑſtantiā rei militaris: aut militiā ipſā exerceāt ubi hæc locutus ē. Euanuit ab oculis Proculi ille populo cōuocato in cōcionē: rettulit romuli uerba. IVſſit: romulus. ET eua. ocu. ut umbra erat ianis ſuſtulit ſe ab oculis ꝓculi. IN auras tenues: & recte: nā ſpūs in ſpiritū: hoc eſt in aere. HIC: ꝓcu. ſ. Cōuocat po ī cōcione. ſ. ET re. uer. iuſſa: q romulus iuſſerat Verbis ꝓculi plebs mota ē: Quirio tēplū dedicaueř in eo colle: q ad hoc ut ēt Plu refert: Quirinalis dictus ē licet ſint q dicāt a curibus ſabinoꝝ: ꝙ ibi caſtra admouerit q̄rinalē appellatū. FAciūt: ergo romani. TEmpla deo: Quirio. ſ. COllis quoq; col. ēt. ESt di. ab illo: ſeu Quirio: ſeu q̄rini tēplo. ET certi: q ſi ſtati & cōſtituti. DIes re. ſa. p̄rna: ſacra myſteria romuli parētis romanoꝝ. LVX quoq;: eadē die q quirini feſtū eſt: ſeu q̄rinalia celebranť feriæ ſunt ſtultoꝝ: q̄s ita diffiniuit Pom. Stultoꝝ ferie appellabanť. Quirialia ꝙ eo die ſacrificāt hi: q ſolēni die: aut nō potuerūt rē diuinā facere: aut ignorauerūt: in q quidē ſnīa & ipſe poeta eſt: in hac eadem die fornacalia celebrabantur: de quibus mox diſſeremus: quæ quia non erant ſtata: hoc

PAV. MAR.

eſt certa ſeu fixa:ſed a ſacerdote indicebanť in ſcriptis in tabella foro appoſita noībus curiaꝝ:ut in ſuā curiam qſqꝫ conueniret:qui ſuā curiam ignorabāt tardius q̃ cæteri ſacrificabāt & ob id ſtultoꝝ feriæ tanq̃ ignorantiū uocatæ ſunt Poeta id ad uetuſtatē refert:nunc expoſiturus ſtultorum ferias ita inqt. ACcipe audias:aut percipias. CVR quoqꝫ:cur etiā. EAdē lux:eadē dies in q̃ ſūt qrinalia. VOcētur feſta ſtul.qa ſtultoꝝ feſta ſūt.

Accipe, parua quidē cauſa, ſed apta ſubeſt:
Non habuit doctos, tellus antiqua colonos:
Laſſabant agiles aſpera bella uiros:
Plus erat in gladio q̃ curuo laudis aratro:
Neglectus domino pauca ferebat ager:
Farra tamen ueteres iaciebāt, farra metebāt:
Primitias cereri farra reſecta dabant:
Vſibus admoniti flammis torrenda dedere
Multaqꝫ peccato damna tulere ſuo.
Nā modo uerrebāt nigras pro farre fauillas:
Nunc ipſas ignes corripuere caſas.
Facta dea eſt fornax, læti fornace coloni
Orant, ut fruges temperet illa ſuas.
Curio legittimis nunc fornacalia uerbis
Maximus indicit, nec ſtata ſacra facit.

ANT. FAN.
Farina a farre dcā
Seia dea
Segeſta dea.
Cereris inuenta.
Fornax dea.
Curio maximus
Curia.
Tribus.
Curiales flamines.
Curiones
Curioniū æs.
Curiæ.
Cētumuiralia iudicia.
decuriæ.
Decuriones.

¶PARua qdem cauſa:nō multi momēti ac ridicula & a ſtultitia nata. NEglectus ager:non recte cultus cū ignoraret rōnē agri colēdi:ideoqꝫ,puentus erāt tenues. Farra tñ &c. Maiores q̃uis impiti agriculturæ farra tñ ſerebant a qbus farinā dictā uolunt q̃uis & ex aliis frumēti ſpēbus fieri ſoleat:qđ far apud ueteres in uſu fuerit Eſt aūt iacere hic ſerere. Sane a ſerēdo Seiā deā ut Segeſtā a ſegetibus appellatā ueteres maxime norūt autore Ply.tertiāqꝫ hoc eſt fortunā caluā ut nonnullis placet:quā religio fuit noiare ſub tecto. Primitias cereri farra reſecta dabāt. Non licebat deguſtare nouas fruges aut uina:ut ſcri.Ply.anteq̃ ſacerdotes primitias libaſſent. VSibus admoniti flāmis torrēda dederunt:Intelligētes far toſtū & cibo ſalubrius eē & facilius tundi cœperūt farra torrere:ſed nulla torrēdi adhibita rōne:nā q̃ in fornace torrēda erāt igne exempto ſtulti hoies flāmis torrēda cōmiſerūt:q̃ interdū oēm farris ſubſtantiā abſumebāt ita ut cinerē ꝑ farre colligerēt & qđ peius ē aliqñ ipſas quoqꝫ caſulas adurebāt. Sciendū Cererē deā ruſticoꝝ:ut inqt Seruius inueniſſe qdē frumēta eadēqꝫ molere & cōficere teſte Ply. in atticā Italia & Sicilia ob idqꝫ deā iudicatā. Vt aūt frumenta torrerenť nuſq̃ lectū eſt Cererē docuiſſe.Huic maiores ſacrificabant primitiū de ſpicis q̃s primū meſſuiſſent qđ a ꝑmetendo dictū uideť:ſicut Libero muſtū qđ ſacrima appellabāt. PEccato ſuo:Stultitia:ignorantia:niſi peccatū uoces,impietatē qđ inutiliter abſumerēt Cereris munus. Vel qđ nulli deo rem diuinā facerēt farra toſturi. FActa dea eſt fornax : excogitatū atqꝫ inuentū eſt nouū numē deæ Fornacis:quā orabant ut eā torrendo farri tēperiem adhiberet ut ſiccareť nō urereturſed caluæ fornacalia inſtituta ſūt niſi Locus Ply.deprauatus ē. CVrio legi.nūc for.uer maximus indicit: Curio maximus is dicebať cuius autoritate curiæ oēſqꝫ curiōes regebanť.Nouimus n.Romulum diſtribuiſſe populū romanū in triginta curias q̃s nōnulli ēt tribus uocāt qbus poſtea qnqꝫ additæ ſunt ita ut in ſua qſqꝫ curia ſacra publica faceret ac ferias obſeruaret:quaꝝ ſacerdotes Curiales flamines dicebanť autore Feſto : item Curiones teſte Dionyſio uñ curioniū æs appellatū eſt qđ dareť curioni ob ſacerdotiū curionatus. Hinc Varro Curia inqt eſt ubi Senatus rēp curat Illa ēt curia dř ubi cura ſacroꝝ publica:ab his curiōes.Itē Curiōes dicti a curiis q fiūt ut in his ſacra fiāt.Ipſe aūt curiæ ut qdā dicūt ſingulæ a Sabinis mulieribus nomē traxerūt:qđ Plutar.nō placet cū cōſtet eaꝝ multis a qbuſdā locis datū eē uocabulū:ex qbus ſingulis cū.xxxv.eſſent terni ad iudicandū electi ſunt qui centūuiri ſunt appellati licet quinqꝫ ſupra centum eſſent unde centūuiralia iudicia dicta ſunt.Sciendum curias in decurias fuiſſe diſtinctas quarum Præfecti Decuriones uocabantur . Indicebātur autem fornacalia cum ſtata non eſſent a Curione maximo uerbis quibuſdam legitimis more maiorum : qualia ea ſunt apud Macrobium.Die noni poſt calendas ianuarias quiritibus compitalia erunt.

PAV. MAR. ¶PARua qdē cā ſubeſt ꝑ reꝝ aliaꝝ magnitudine:qbus magna ſubeſt cā:parua cā dixit in his:cū parua & leuis ſit cur ita dicanť. PArua ſed tñ apta cōueniēs & digna ē q̃ referať.Plu.lxxxix.ꝓblemate cū agat q̃ rōne qrinalia ſtultoꝝ feriæ noienť.Inqt an qꝫ nūc diē ut Iuba dicit:his aſſignauerūt:q cuius eēnt tribus ignorarēt. An bis qis q ut nō alii tributini fornacalibus rē diuinā fecerūt:qꝫ aut impediti fuiſſēt:aut aliquo pegre ꝑfecti aut deniqꝫ diē ignoraſſēt:hoc tpe recupandi illius feſti ptās data eēt. NOn ha.ut primas hoꝝ feſtoꝝ cās explicet:ad antiqtatē ſe refert:in q̃ agri colēdi doctrina rara:aut nulla fuit:ſed rei militaris maior erat diſciplina: quā rei ruſticæ. TEllus antiq:qſi tellus antiquoꝝ hoium:aut tellus apđ ueteres. NOn ha do.colo nō hūit doctos agricolas:nec rei ruſticæ peritos. ASpera bel.laſſa.defatigabāt. VIros agi.uiros idoneos:& q ad oīa agi poſſent. PLus erat:magis res militaris q̃ res ruſtica laudabať.& ſic negligētia minor ex agro fructus ꝑcipiebať. PLus erat laudis i gla.hoc ē armis. QVam i cur.ara.i fle.ara. AGer negle.nō bñ cultus:cui nulla cura adhibebať. PAuca fe exiguū fructū reddebat. AGer ab agēdo dř:qđ in eo qd agiť:uel qđ græ.ατρόσ dř inde ατροτησ ruſticus & ατρικοσ agricola ατριοσ agreſtis. FArrata ut alias diximus autoř Dionyſio:ſicut græci hordeū uetuſtiſſimū frugē putātes hordei primitias in ſacris dabāt ulas eas uocātes Ita romāi ꝑcioſiſſimūqꝫ uetuſtiſſimūqꝫ fructū exiſtimātes far.Sacrificia oīa ignea ab eo incipiūt:māſitqꝫ diu:nec incidit in ſūptuoſiores primitias cōſuetudo.Far ergo poeta ueteres inqt & ſerere ſolitos:& metere & cereri primitias offerre.Inqt ergo & ſi neglectus erat ager. TAmē ue.ia.ſerebāt. FArra:q̃ romāis in magno ꝑcio fuere. MEtebāt far.ſecabāt ubi matura erāt. ET da q̃ſi offerebāt. Primitias ce.q̃ ē dea agriculturæ. FArra re.in ipā meſſe.Primitiæ ſūt primi fructus:quos ex agro ꝑcipimus:diis tñ offerēdi:uñ Ply.Ac ne deguſtabāt qdē nouas fruges:aut uina anteq̃ ſacerdotes primitia libaſſēt. VSibus:Numa inſtituit deos fruge colere:& mola ſalſa ſupplicare atqꝫ ut autor

eſt Emina far torrerẽ:q̃m toſtũ cibo ſalubri⁹ eẽt:id uno mõ cõſecutũ ſtatuẽdo nõ eẽ purũ ad rẽ diuinã:niſi toſtũ. Is & fornacalia iſtituit farris torrẽdi ferias:hæc Ply. Poeta ergo iq̃t ueteres utilitate admõitos far torrere cœpiſſe:ſed torrẽdi ignorãtia dãna plurima tuliſſe:nã uſq; adeo torrebãt ut ĩ cinerẽ uerterẽt:& caſæ ubi torrerẽt:ſæpe adurerẽt. Inſtituta igit fornaci deæ fuere fornacalia quo torrẽdæ fruges tẽparent. ADmonitis ergo ueteres. VSIbus:p uſu hoc ẽ utilitate:qa ſalubrius. DEderũt farra torrẽda:deſiccãda. FLAMis:ignibus:Numa tñ ut diximus hoc inſtituit. Et tulere multa dãna:multa incõmoda. SVO pctõ ſua ignorantia. NAm uertebãt mõ nigras fauillas:q̃ſi extinctũ cinerẽ. PRo farre:loco farris:nã adeo torrebãt ut oĩa adurerent. NVnc ignes corripuere q̃ſi aduſſere. IPſas caſas:ubi torrebat far. FActa nõ erat primũ dea fornax ſed tũc inuẽta:& coli cœpta eſt. FActa:q̃ſi excogitata. Eſt dea fornax:& ab alia fornacalia iſtituta a Numa. COloni agricolæ. Læti fornace:ipſa dea:uel qa prius intra domos:ſeu in apto deficcabant ad ignẽ:& tũc in fornace extructa q̃ſi in furno torrere cœpe:uñ Põpeius fornacalia feriæ inſtitutæ farris torrendi grã:qd ad fornacẽ:q in priſtinis erat ſacrificiũ fieri ſolebat. ORant coloni ipſi. VT illa:fornax. TEmperet ſuas fruges moderent ne adurãt:fruges dictæ ut fruamur. CVrio:Romulus ut Diony.inqt:cõdita urbe rex & ab hoĩbus & a diis creatus:urbẽ trifariã diuiſit:& unicuiq; pti unũ pfecit:hi appellati fuere tribuni. Rurſus unãquãq; tribũ in denas diuiſit ptes:has appellauit curias q̃ triginta fuere ſingulis curiis ſingulos pfecit:hos appellauit curiones:rurſus & curias & ĩ decurias diſtixit decuriaꝝ pfectos decuriões uocauit:ſed curionũ officiũ erat ſacris pſidere feſta & ludos populo pdicare:& ordinibus in militia peſſe. Curio ergo q̃ſi ille:q curie perat. FOrnacalia feſta indicebat:nã nõ erãt ſtata:ſicut diximus de ſementi ſupiore libro. Curio maximus:qa ſacerdos & curiæ pfectus. INdicit tũc fornacalia:fornacis feſta. VErbis legytimis:ſecundũ legis pcepta. NEc facit ſacra ſtata:qa nõ ſunt ſtata:ſed indicta:qd ſupiore libro declarauimus.

Inq; foro multa circumpendente tabella
 Signatur certa curia quæq; nota,
Stultaq; pars populi,quæ ſit ſua curia neſcit
 Q uũ facit extrema ſacra relicta die:
❡ Eſt honor,& tumulis aĩas placarẽ pr̃nas
 Paruaq; in extructas munera ferre pyras:
Parua petũt manes:pietas p diuite grata eſt
 Munere:non auidos ſtyx habet illa deos:

❡MVLta circũpẽdẽte tabella:multis tabulis ubi certis notis ſingulæ curiæ dignoſci poterãt q̃ tabulæ ſuſpẽdebãt ĩ foro ut unuſqſq; iret ĩ curiã ſuã ad rẽ diuinã. EXtrema die:extremo ãni tpe hoc ẽ februario q̃ fuit ultimus ãni mẽſis ut dixĩus ſupra. Nã ſi extremã diei ptem accepis quo fornacalia celebrãt:nulla eẽt cã cur ſtulta ps plæbis hoc tpe faceret rẽ diuinã q̃ nõ eẽt fornacalibus ptermiſſa accedit ad hoc q̃ cõcluſũ non eẽt cur Quirinal a ſtultoꝝ feriæ dicerent. EST honor & tumulis aĩas placarẽ pr̃nas:hoc tpe diis mãibus iuſta ſoluũt & ferunt epulæ ad ſepulchra ab his qbus iuſ ẽ ibi parẽtarẽ:quaꝝ meminit Vir.ĩ.iii.æn.ut Solẽnes tũ forte dapes & triſtitia dona libabat cineri Andrõachæ:uñ a ferẽdis epulis ut Feſto & Varrõi placet Feralia dicta ſunt:qbus & a feriẽdis pecudibus nomẽ inditũ uideri põt quis.n mães uel leui munere placari ſoleãt ut lacte uino ac cæteris rebus quaꝝ autor hoc loco facit mẽtionẽ:mactãt tñ eis & uictimæ:ut Cædit qnas de more bidẽtes. Totq; ſues totidẽ nigrãtes terga iuuẽcos. Eaꝝ ſanguis libatiõe necnõ & lactis maiores nõ ſine rõne in parẽtatiõibus utebãt q̃ aĩa ſine ſãguine nobiſcũ nõ ẽ & corpus lacte nutrit poſt aĩæ cõiũctionẽ. Vir. Inferimus tepido ſpumantia cymbia lacte ſanguis & ſacri pateras. Idẽ ĩ.v.æn. Hic duo rite mero libãs carcheſia baccho fũdit humi duo lacte nouo:duo ſanguine ſacro. Ex his uinũ quo ſepulchra ſpargebant reſparſum dixerũt autore Feſto. Sciẽdũ in ferias tertiæ ptis eẽ Platonicæ illius iuſticiæ quã diuinus philoſophus ĩ trias genera diſtixit:quoꝝ aliud docuit circa deos. Aliud circa hoies aliud circa defũctos uerſari:ii efferebãt ueſptino tpe cum pp inopiam funebri põpa efferri neqrent. uñ Veſpiliões noiati ſunt q eoꝝ cadauera funerãda curabãt. PArua petũt panes. Dii iferi qd ſequẽtia oſtendunt:ut nõ auidos ſtyx habet ima deos:quis augures tam ſuperos q̃ inferos deos manes dicebant.

❡INq; foro:die q̃ pcedebat feſtũ appẽdebãt ĩ foro tabellæ cũ ſignis uniuſcuiuſq; curie ut qſq; ĩ ſuã curiã ſacrificatũ accederet. QVæq; curia ſignat certe nota:certo ſigno:ſeu certo noĩe:nã ſingulis curiis noia raptaꝝ ſabiaꝝ ĩpoſita eẽ dicũt. MVlta tabella circũpẽdẽte ĩ foro:cũ ipo.ſ.ſigno ſeu noie iſcripto. MVlta tabella:nã a ſingulis curis ſingulæ tabellæ & erãt nũero qnq; & trigita. ROmulus trigita iſtituit:ſed poſtea qnq; ſupadditæ fuer. STultaq; illi q ignorabãt ſuã curiã:ſtulti ob id dicti ſũt qa hebetes corde:& mĩus telligẽtes:faciebãt tñ & ipſi ſacra:ſed tardius cæteris. STultaq;:&. STulta ps populi q̃ſi ſtulti Ipſi. NEſcit q̃ ſit ſua curia:& ob id cũ cæteris ñ ſacrificat. SED facit ſacra ipſa ſacrificia. RElicta:eoꝝ.ſ.negligẽtia. DIE extrẽa:q̃ſi extrẽa pte diei. poſtea q̃ cæteri ſacrificiũ abſoluiſſent. Eſt honor:dixĩus ſupius februario mẽſe iſtituta p maniũ expiatiõe:aut exaturatiõe ſacrificia:ut Macr. refert a Numa:q hoc mẽſe ſtatuit:ut iuſta diis mãibus ſoluerẽt:ut Plut. aſſerere uĩ a Romulo:nã cũ lupcalia attigit:inqt q̃ ad expiãdos manes cõſtituta uidebant. Fiebãt.n.nefaſtis diebus februarii mẽſis quã piacularẽ ĩterptãt:ſed ut poetæ placet morẽ hũc in italiã Aeneas detulit:ſint tñ a qbuſdã inſtituta:eadẽ die q̃ & qrinalia:& fornacalia fiũt fieri & ipſa icipiũt. EST ergo honor tumulis:ſepulchris. PLacare:exaturare. ANImas:umbras. PAternas:parẽtũ:uel maioꝝ quorũcũq; mortuoꝝ. ET ferre pua munera ĩ extructas ĩ cõpoſitas & ordinatas. PYras:pyra ẽ illa lignoꝝ cõgeries accẽſa in q̃ mortuoꝝ cadauera adurebant:ergo ſingulis ãnis pyre ipſe referebant:niſi ĩtelligere malimus Pyras pyrãides ĩ qbus oſſa recũbebãt ſeu ſepulchra ipſa. PArua pe. dixerat pua mũera ferẽda eẽ:nũc illud cõfirmat qd pua a mãibus petãt nõ eẽ ap ĩferos auaritiã. MAnes:q̃ſi dii iferi:tñ pprie bõi dicũt.ide mãe qd ẽ bonũ niſi qd tũc dies manere incipiat intelligamus. PEtũt pua munera.ſ. PIetas q̃ſi piũ officiũ. EST grata p mũere diuite qa magis illis placet pie

ANT. FAN.
Tabellæ in foro
Feralia
Veſpiliones.
PAV. MAR.

tatis mũera q̃ opulẽtiæ: STix ſpẽs p genere:ſeu ps p toto hoc ẽ inferi ipſi:nã ſtix palus ẽ inferni & pprie mœſtitiã ſignificat a ςυτνάζω qđ ẽ mœreo ſeu ςύτεω qđ ẽ odio habeo. STIx:tñ ab Heſiodo oceãi:& Thetios filia dr̃:q ex pallãte uictoriã gẽuit. Quã a deo gygãteo bello diis fauit. Vt dii p mr̃em peierare ñ audeãt:Her. ãt tradit ſtigẽ puã eẽ quã ĩ Arcadia ĩ ciuitate q dr̃ nonaris:ex petra qđã pfluẽtẽ:q qdẽ aq Plynio teſte:licet neq̃ odor neq̃ color ſit abhoĩalibilis:illico tñ pota necat. STIx:ergo ipa inferni palus. Nõ hẽt deos auidos cupidos auaros ut magna expoſcãt:ſ; modico ſũt ɔtẽti. Tegula qbꝫ dbeas mães exaturar̃: Tegula:q a tegẽdo dcã ẽ.

Tegula porrectis ſatis eſt uelata coronis,
Et ſparſæ fruges paruaq̃ mica ſalis.
Inq̃ mero mollita ceres,uiolæq̃ ſolutæ
Hæc habeat media teſta relicta uia.
Nec maiora ueto,ſed & his placabilis ũbra ẽ
Adde preces,poſitis & ſua uerba focis.
Hunc morẽ,æneas pietatis idoneus autor,
Attulit,in terras iuſte latine tuas.
Ille patris genio ſolennia dona ferebat.
Hinc populi ritus edidicere pios.
At quõdam dũ lõga gerũt pugnãtibꝰ armis
Bella,parentales deſeruere dies:

ANT. FAN. ¶ TEgula por.ſa.ẽ uel.co. & ſpſæ fruges. Ponebant epulæ ĩ his ſacris ſup ſilicẽ q ide ut ait Ser. Silicerniũ (Silicerniũ) dicebãt:quo uocabulo qđã ſignificari uolũt fũebre cõuiuiũ qđ ſenibꝫ exhibet. Dona.uero Silicerniũ iqt cænã eẽ q infert diis mãibꝫ ꝙ eã ſilẽtes cernãt.i.umbræ poſſideãt:uel ꝙ q eã ĩferãt cernãt neq̃ dguſtẽt. De corõis Naſo alibi:tu tñ extĩcto feralia mũera ſp dẽiq̃ tuis lachrymis hũida ſerta dato. INq̃ mero mollita ceres. Quia ritus huius ſacrificii exigit meꝝ uinũ.i. puꝝ autore Ser. Violæq̃ ſolutæ: ñ redacte in ſerta ſed circũ ſilicẽ ſiue tegulã ĩpſæ. Hæc hẽat media teſta relicta uia:qa extra urbẽ erãt tumuli mortuoꝝ quos ad uiarũ latera hodie cernius uñ ait Iuue. Quoꝝ flaminia tegit cinis atq̃ latia: Sepeliebãt tñ mortui ẽt domi ſuæ uñ orta ẽ cõſuetudo ut lares ĩ domibꝫ colerent. NEC ma.ue. hoc ẽ qđ dixius ſupra ẽt mãibꝫ uictimas ĩmolari. ADde p.qa ñ ſolũ ſacrificiis ſed pcibus & uotis numĩa placãt:ut Iunõis magnæ primũ pce numẽ adora iunõi cãe uota libẽs. Et uotis pcibuſq̃ iubet expoſcere pacẽ. HVnc morẽ æneas:Numa põpi.qdẽ ut dixius ſtatuit:ut hoc mẽſe iuſta diis mãibus ſoluerent:ſed æneas putat hũc morẽ placãdoꝝ maniũ ĩ italiã attuliſſe q patri Anchiſe iſta pſoluit:ut ẽ in.v.æn. PAtris ge.ũbræ pris q colebat ut loci geniũ. Eſt.n.genius interdũ uniuſcuiuſq loci deus. Sed de hoc alias. SOlẽnia do.ãniuerſaria:ut Solẽnes tũ forte dapes & triſtia dona libabat cineri Andromache. PARẼtales deſer.dies:Romãi bellis impediti dicunt olim parẽtalia intermiſiſſe cuius impietatis pœnas luerunt morte multoꝝ.

Mortuoꝝ ſepultura. Mos ſoluẽdi. Iuſta diis ab æn.

PAV. MAR. ¶ TEgula:hoc ẽ texta. VElata:ornata:circũdata:ſeu coopta. POrrectis:appoſitis. COrõis:factis..e floribꝫ aut ex uiribꝫ. SAtis ẽ:ſufficit ad ſacra hæc:& ſatis ſũt. FRuges ſpar.& par.mi.ſa.hoc ẽ mola ipſa q erat ex farre & ſale molito:ut Var.iqt & ſæpe dixius & ſatis ẽ. CEres mol.hoc ẽ pãis mollitus. IN me.ñ ĩ uio aq ĩmixto:ſed ĩ mero. ET uio.ſo.ñ ĩſertæ ſed ſolutæ & circũſpſæ his mães cõtẽti ſũt. TEsta re.ĩ me.uia hẽat hec:ponãt hæc ĩ ipſa tegula:& relinqt ĩ media uia:nã circa uiã cõſtituebãt & nos apud barbaros ĩ aphrica cilicia & oĩ fere aſiatica ora ſeruari uidimus. NEc ma.pua qdẽ dixit mãibꝫ offerẽda:ñ tñ ĩhibet maiora:ſed puis exaturãt mães addẽde quoq̃ ſũt pces accẽſis lumibꝫ. NEc ue.ma.mũera.ſ.offerri ñ phibeo ꝙ maiora facias ſacrificia. SEd & um.aĩa extĩcti corpis:q umbra ẽ. Vñ Hor. Puluis & umbra ſumus. ESt pla.placari ſeu ſaturari pt. HIS p.ſ.oblatis mũeribꝫ: ADde p.ipis mũeribꝫ. ET ſua uer.nã poſſes adder̃ pces ñ tñ ſua uerba:& iq.

SVa uer.qſi ppria cõgrua:ſeu cõuẽiẽtia defũctoꝝ expiatiõi. ACcẽſis fo.p accẽſis lumibꝫ uti & nos criſtiãi facimus. HVnc mor.cõuerſio orõnis ad latinũ italiæ regẽ:ꝙ ĩ eius regnũ æneas morẽ hũc expiatiõis.ſ.aĩaꝝ attulerit. O iuſte latine:ut eũ ab æqtate:q polluit cõmẽdaret iuſte dixit latinũ gẽitũ ex faũo:& Marica nympha. Vir.dixit. Diony.ãt duos filios his ĩ locis ubi rõa ẽ reliqſſe dicat pallãtẽ ex Euãdri filia natũ iqt latinũ uero ex Hypbõde puella qđã:q dãte pr̃e obſidẽ extulit:ſeruauitq̃ quodã tpe caſtã:ſ; cũ deĩde nauigaſſet ĩ italiã adamatã ĩpleuit:traiecturuſq̃ iã argos. Aboriginũ regi Faũo collocauit:q eã multis opinãdi fuit:ñ Her. filiũ Latinũ fuiſſe:ſed Faũi Euſtathiꝰ ãt ait Latinũ Vlyſis ex circe filiũ. O iuſte:ergo latine æneas idõeus autor pietatis qſi religioſi officii. Pietas de ĩferiore ad ſupiorẽ ẽ. Aeneas ãt ĩſigne fuit pietatis exẽplũ:nã pius ĩ patrẽ pius ĩ patriã pius ĩ deos. IDõeus:idẽ ĩ oĩbus ẽ:qſi idẽ æneas ipe ĩ oĩbus pietatis officiis. ATtulit:hũc morẽ:hãc ãnuã cõſuetudinẽ p mortuis ſacrificãdi nã p pr̃e quotãnis ſacrificabat. IN terras tuas:in latiũ:uñ morẽ accepe poſteri. ILle:æneas.ſ. FErebat do.ſo.qſi ãnua dona. GEnio pa.Anchi.ſ.Geniũ ut Põ.iqt deũ appellabãt qui obtineret reꝝ oĩum gerẽdaꝝ. Auguſtius gẽius iqt ẽ deoꝝ filius:& parẽs hoĩs ex quo hoĩes gignũt & ppea Gẽius meus noĩat q me gẽuit. Alii gẽiũ putarũt uniuſcuiuſq̃ loci deũ:& p hoc ultĩo die accipe poſſes. GEnio pa. de eo loci p ipo loco:ĩ quo pr̃ erat ſepultꝰ:& Vir.ĩ.v.æn.ad Anchi.tumulũ. Incertus gẽiũ ne loci hic ab ipo æni

POpuli:latini. EDidicere ri ordĩes mores. PIos qa p pr̃ibus:ſeu p maioꝝ ũbris. Poeta aſſignat ordinẽ huius moris pietati æn.ueꝝ lõge añ illũ Pluto morẽ docuit honoꝝ mortuis exhibẽdoꝝ. Nã de æn. Dio.iqt: Plutonẽ uolũt ſepulchroꝝ:fũeꝝq̃ atq̃ honoꝝ:q mortis ĩpẽdũt:uſũ ĩtroduxiſſe cũ antea nulla reꝝ haꝝ ap hoĩes eẽt cõſuetudo. Quæ cã extitit ut uita.fũctis dñari exiſtimaret. Antiqtate illi huiꝰ curæ prĩcipiũ tribuẽte. AT quõdã:ſ; dũ bellis ĩcubuer̃ romãi ĩtermiſere hæc ĩterdũ.ſ; ñ ĩpũe:nã egreſſe e ſepulcris dfũctoꝝ ferũt ũbras:eraſſeq̃ cũ qrelis:& p urbis uias & p agros:qđ qdẽ magno erat oñto:ſ; cũ ĩtermiſſa:& extĩctis dbita reſtituerẽt ceſſaſſe pdigia hæc. AT:ſ;. QVõdã:p aliqñ. Dum:populi:ipſi. GErũt lõga bella.dũ diu bellãt. ARmis pugnãtibus:cũ qbus pugnat. DESEruere di.parẽ.dies parẽtaliũ ſacroꝝ ĩ qbus p parẽtibꝫ ſeu maioribꝫ extĩnctis epulũ ſepulcris ferebãt:uñ & ferales & ferialia dicta ſũt & parẽtare:qđ ẽ ipa ſacra p mortuis facere.

❡OMINE ab iſto:ominoſa īfauſta īpietate. Quid.n.aliud ſibi ominat̃ ipius q̄ irã deo℞. SVburbāis īcaluiſſe rogis:cū multi iterirēt q̄ nō lōge ab urbis mœnib⁹ urebāt̃ creditū ē iratos mães parētalib⁹ termiſſis romanos ea calamitate mulctaſſe.Et hoc ē qđ autor ait:nō īpūe fuit. Neq;.n:placet iterpteris:nō īpūe qđ nocturnis ululatib⁹ territi ſint q̄ parētalia intermiſiſſent:ſed qđ ea negligētia ſiue īpietas romāis multo℞ īteritu cōſtitit. Quod q̄a exploratū & certū nō erat Oui.ſi eius uerba expēdis ita loqt̃ ut dubitare uideat̃. PRodigiiſq; uēit funeribuſq; modus:ceſſauerūt multo℞ īteritus,& ꝓdigia ac mortuo℞ q̄rimōiæ parētalib⁹ reſtitutis ſignificat. ANT. FAN.

Non impune fuit:nam dicit̃ omine ab iſto
Roma ſuburbanis incaluiſſe rogis:
Vix equidem credo buſtis exiſſe feruntur
Et tacitæ queſti tpe noctis aui:
Perq; uias urbis latoſq; ululaſſe per agros
Deformes animas uulgus inane ferunt:
Poſtea præteriti tumulis reddūtur honores
Prodigiiſq; uenit funeribusq; modus:
Dum tamen hæc fient uiduæ ceſſate puellæ
Expectat puros pinea tæda dies:
Nec tibi quæ cupidæ matura uidebere matri:
Comat uirgineas haſta recurua comas:
Cōde tuas hymeneæ faces & ab ignib⁹ atris
Auſer,habēt alias mœſta ſepulchra faces:

enim modus hoc loco finem. DVM tamen hæc fiunt uiduæ ceſſate puellæ:dū hæc ſacra mortuis pſoluunt̃ religioſū ē nubere queadmodū & mēſe maio teſte Porphyriōe:quo lemuria celebrāt̃ a Romulo iſtituta ut occiſi Remi ūbræ placarēt̃ Legimus idē aliq̄n cuſtoditū & mēſe Martio quo Minerua Martē uiciſſe dr̃ & obtēta uirginitate Neriene appellata. PInea te. a pte totū accipimus hoc ē a face nuptiali oēm nuptiarū celebritatē. DIes puros:nō ferales q̄les ſūt uudecī dies reliq̄ Februarii ut apte autor oñdit. NEC tibi: mōuit uiduas nubēdi cupidas:nūc admōet uirgīes uiro maturas ne dieb⁹ ipuris ſe ad nuptias ꝑparēt. COmat uirgīeas haſta r̃curua cōas:ñ dicit eburneū iſtr̃m ut qdā uolūt quo diſcriminat̃ capillus: nec calamiſtrū ut aliis placet. Vñ Cicero calamiſtratā comā appellat. Eſt.n.acus maior q̄ ut inqt Var.calefacta i cineř capillus ornat̃:uñ cinerarii ac ciniflōes dicti ſūt miniſtri calamiſtro℞ q̄bus matrōæ capillū criſpabāt.ſed haſtā ſignificat q̄ nubētis caput comabat̃ ut Plu.& feſtus meminerūt ita ut haſtæ cuſpide cōa diſcriminaret̃: dicebat̃ āt hæc celibatis:q̄ ſtetiſſe oportebat̃ icorpe gladiatoris occiſi: iōq; ea ornabat̃ nubētis caput:ut ſic uxor cōiūcta cum uiro eēt in ipa cū gladiatoris corpe fuerat: uel q̄a matrōæ in iunōis:Curetis ſiue Curitis tutela ſūt: q̄ ab haſta ferēda ita dicebat̃ q̄ Curis ligua Sabino℞ haſta ut dixius uocaret̃:Vñ nōnulli eā curiti dicūt ñ curetī cuius ſtatuæ ut plurimū haſtæ inixæ cernebāt̃:uel ut omē fieret uiro℞ fortiū gignēdo℞:uel q̄ nuptiali iure ipio uiri nubēs ſubiicit̃ q̄a haſta ſūma armo℞ & ipii ē:q̄ ob cām uiri fortes ea donabant̃ & captiui ſub eadē uēdebant̃:uel q̄a pria cōnubia uiolēta fuerūt uel ut diſcerēt uxores ſeue℞ & minime effœminatū ornatū ꝓbare:uel q̄ ſolo ferro nuptiæ dirimēdæ ſint.Recurua uero haſta hoc loco dicit̃:qđ deprimi ſoleat dum eius ferro diſcriminat̃ coma nubentis.

Calamiſtrū.Haſta qua nubentis caput cōabatur. Iunonis Curetis appellatio.

❡NON fuit hoc īpu.deſeruiſſe.ſ.parētalia. NAM dr̃:refert ſe ad rumorē. AB iſto omine:q̄ſi ab hac mala: uelut īfauſto omie cā:q̄a malū fuit illa deſeruiſſe. DIcit̃ rōa icaluiſſe rogis:arſiſſe rogali: & ſuburbāo igne:uel ut alii dicūt:ñ q̄ īcēſa fuerit rogo℞ cā ulla ex pte:ſed icaluit bellis ciuib⁹:q̄ portēderūt:q̄ egreſſe ſūt e ſepulcris ūbræ. SVburbāis:ut denotet ſepulcra extra urbē fuiſſe in ſuburbiis:nā extra urbē & adurebāt̃ & ſepeliebāt̃ corpa Suburbana ſūt:q̄ extra urbē ſūt:tñ ſub urbis iuriſdictiōe. VIX eqdē credo buſtis exiſſe fe.Pythagoreū ſe eē oñdit:cū id nō credat circa ſepulcra undas errare. VIX eqdē:ego q̄dē. CRedo:uix poſſū adhibere fidē. FErūt aui:q̄ſi maiores extincti: EXIſſe buſtis:a ſepulchris. ET tacite q̄ſti:q̄relas fudiſſe. TEmpore noctis:p nocte. ET fuerūt:dicūt. ANImas deformes:ūbras terras & pullas p appoſitionē. VVlgus inane: q̄ſi multitudinē leuē & uacuā:nā utrūq; inane ſignificat uacuā:q̄a ſine corpore. VLulaſſe:qđ lupo℞ ē. PER uias urbis:p uias q̄bus in urbē itur:& p uias q̄ in urbe ſūt. ET p latos agros:p lata arua:ut apud Lucanū de Syllanis māibus & de Mario legimus inſōere tubæ & q̄to clamore cohortes miſcēt̃ tñ nox atra ſilētib⁹ aruis edidit & medio uiſi cōſurgere cāpo. Triſtia ſyllani cecinere oracula māes.Tollenteq; caput gelidas anienis ad undas:Agricolæ fracto Mariū uidere ſepulchro. POſtea.ceſſauere hæc ut diximus cū ſepulchris honores debiti reſtituerēt̃. POſtea.poſt hæc. HOnores pteriti.i.intermiſſi ipſa feralia ſacra derelicta. REddūt̃ tumulis.reſtituūt̃ ſepulchris. ET uēit modus q̄ſi finis ꝓdigiis huius portētis & mōſtris. ET fūerib⁹ ſpēs Metōymiæ ē.q̄ſi defūctis ſeu funeratis. DVM tñ hæc dū feralia hæc.p mortuis fiūt q̄ nuptæ ſūt ſecūbāt a uiris q̄ maturæ & nubiles:neq; ſe comāt neq; cōiugiū ineāt includēda quoq; ſūt inter tēpla deo℞ ſimulacra neq; illis ſacrificādū nā erāt extinctorū umbræ his diebus ut depaſcant̃ appoſitas epulas durareq; debēt ſacra hæc ad finē uſq; mēſis & tot diebus hæc obſeruāda ſūt erūtq; dies undeci. DVM tñ.dum.p donec. FIūt hæc.ſacra feralia. PAV MAR

CEſſate puellæ uiduæ q̄ſi uos puellæ:q̄ nup nuptæ eſtis. CEſſate a mr̃imonio q̄ſi ſecubate a uiro & iō uiduæ.i.illis dieb⁹ uiro diuiſæ nec itelligas de his q̄ nuptæ nō ſūt.Nā has explicat uerſib⁹ ſubſequētibus. TEda pinea.q̄ſi fax mr̃imonialis.Teda ex generib⁹ pinus ē cuius accēſe uſus in cōnubiis erat & in ſacris.Vñ Ply.de teda Flāmis atq; lumini ſacro℞ ēt grata hāc mares dūtaxat ferūt nō illā mulieres ſed mares ferebāt. PInea ergo teda.& ſpēs Metonymiæ ē fax ipſa cōiugalis q̄ſi cōiugiū. EXoptat uel expectat puros dies nō funereos.ñ mœſtos ſed imaculatos re funebri claros & lætos. NEC tibi.q̄ nubilis ē nō ſe comat nō incūbat cultib⁹ hoc ē ornatibus & ē apoſtropha ad nubilē ipſā. NEC.o tu. QVæ ma.adulta nubilis uiripotēs. VIdebere.uideberis. MAtri cupi.nā cupit hoc mr̃ ut filia placare ſtudeat:ut citius uiro iūgat̃ & hoc ut ſe comat ergo nunc his diebus. NEC haſta recurua ſtilus reflexus hoc ē calamiſtrū. COmat tibi:q̄ matura matri uidebere.Co

mat:ornet. COmas uirgineas:crines puellares:dū uirgo ē comat comas:figura locutiōis ē:q̄ traductio dr̄ cū idē uerbū repetat̄:mō i hac mō ī altera ſignificatiōe:ut ueniā ad uos:ſi mihi ſenatus dat ueniā. CONde: neq̄ ſunt illis dieb9 cōiugia ſtipulāda:& ē apoſtrophe ad Hymeneū. O hyemeneæ υμην gr.latine hymē pellicula illa ē t nuis:q̄ naſcit̄ īfans inuolutus:īde hymeneū nuptialē deū multi deductū uolūt: ſed martianus capella Bacchi & Veneris filiū dixit:cuius ſit officiū in nuptiis ſaltare canere & limia coronare. Ponit̄ tn̄ a poetis ꝓ nuptiaꝝ deo:ergo o hymeneæ cōde:abſcōde. TVas faces:mr̄imoniales.ſ. ET aufer: ab ignibus atris:hoc ē funeribus a feralibus ipſis. Mœſta ſepulchra:mœſta ab effectus:qa meſtos oēs reddunt. Sepulchra dicunt̄ quaſi ſeorſum a pulchro. HAbent alias faces:nō habēt lætas ſed mœſtas:ergo alienæ ſunt a tuis.

Dii quoq̨ templorum foríb9 celētur opertís
Thure uacent aræ ſtentq̨ ſine igne focí:
Nunc aíæ tenues & corpora functa ſepulcrís
Errant, nunc poſito paſcítur umbra cibo:
Non tamē hæc ultra q̄ quod demēſe ſuperſūt
Luciferi quod habēt carmina noſtra pedes:
Hanc quía iuſta ferunt dixere feralía lucem
Vltima placandís manibus illa díes:
¶ Ecce anūs ín mediís reſidēs annoſa puellís
Sacra facít tacite nec tamen ípſa tacet:

ANT. ¶DII quoq̨ tē.fo.ce.opis:claudunt̄ deoꝝ tēpla dum
FAN. māibus iuſta ſoluūt̄: & q̄ſi intermittit̄ deqꝝ cœleſtiū honor. Thure uacēt aræ ſtētq̨ ſine igne foci: ceſſent ſacra cætera & ſacroꝝ ignes: ſ; reluctari nobis uī qd̄ īfra legimus. Ara fit hic ignē curua fert ruſtica texta. Itē illic laīgeri pecoris tibi termie fibris ſacra iubet fieri ſextus ab urbe lapis. Dicēdum igit̄ ea lege cæteroꝝ deoꝝ ſacra ceſſare ut n̄ omittāt̄ q̄ p̄ſcribit neceſſitas.

NVnc aíæ tenues:māifeſta rō. Mortui.n.nihil coeleſtibus debēt autor Ser.& erātib9 umbris oia fere polluūt̄:uñ n̄ uidet̄ poſſe diis ſupis pura ſacra exhiberi niſi feralib9 abſolutis. COrpora fūcta ſepulchris:umbræ ſepultoꝝ:q̄ uocant̄ corpa qa reuera umbræ tres dimēſiōes recipiūt. Nec tn̄ hæc ultra:Deeſt uerbū & ē ſenſus:q̄ dixi n̄ ultra cuſtodiēda ſūt q̄ quot dies ſupſūt ad īplēdū Februariū & quot pedes nr̄i carmibus cōtinēt̄. Significat āt undecī dies qbus mortuoꝝ umbræ putabāt̄ errare ac paſci ſilicernio. Exametrū.n.cū pētametro undecī pedib9 cōſtāt. HAnc qa iu.fe.di.fe.lu. Vlti.pla.ma.illa dies:Aduerte n̄ unā his carmibus diē oñdi lector igeoioſe ſed duas.xi:Hic.n.ſenſus ē.hāc diē q̄ & Quirinalia & Stultoꝝ feſtū appellāt ēt Feralia dixerūt qa fert̄ Silicerniū ad ſepulchra & ſolui diis māib9 iuſta īcipiūt:illa uero dies q̄ Februariū termiat placādis māibus ultia ē:illa igit̄ ꝓnomē mōſtrat hoc loco n̄ refert:& mōſtrat n̄ ꝓpinq̄ ſed remotiſſimā diē:cū hic ꝓnomen

Manes. diē ī q̄ nūc ſumus oñdat:ut Hūc qa iuſta ferūt dixere feralia lucē. Dicti āt ſūt dii māes q̄ſi bōi ac ꝓſperi qd̄ melior mors ſapiētiorib9 q̄ uita ꝓbet̄. Vñ imanes dicius n̄ bonos. Augures āt(ut diximus) tā ſupos q̄ īferos deos māes dicebāt ꝙ p eos oia manare crederēt autore Feſto. Ser.uero māes iqt eē aīas eo tpe quo de aliis recedētes corpibus nōdū ī alia trāſierūt q̄ cū noxiæ ſint p antiphraſim māes dicūt̄:nā manū bonū ē. Vñ mane ſcd̄m aliquos nomē accœpit. Alii a manādo māes dictos uolūt ꝙ aīs oia plena ſint īter lunarē circulū & terrenum.

Mutæ ECce anus ī &c. Sacrificat̄ hoc tpe Mutæ nymphæ īfernæ q̄ a loq̄citate Lalar uocata ē & deīde Lar dēpta ſyl
deæ feſtū laba. Hæc ē q̄ pepiſſe dr̄ lares cū eā Mercurius cōpreſſiſſet:de qbus ſuo loco plura dicturi ſumus. Huius deæ ſacra recte feralibus iūgebāt̄ cū ei cū mortuis ſit cōe ſilētiū cui iuppiter dr̄ linguā q̄ tacere neſcierat abſtuliſſe. Ac
Lalar. cedat ad hoc ꝙ ipſa ē Lariū mr̄ q̄ Macr. Maniā uocat ipſæ āt Lares aīæ putabāt̄ eē hoīum autore Feſto & in
Lares. lucis pioꝝ māes q lares uiales dicebant̄ ut Ser.ſcribit. Huic deæ rē diuinā faciētes inimicoꝝ linguas cōpeſci exiſtimabāt queādmodū & laribus hoſtiā imolātes hoſtes ab his arceri putabāt ut legimus apud Feſtū. Sciendū deā mutā nō eē angenorā cuius feſta angenoralia dicebāt̄:nā ei deæ ſilētii p̄ſuli ut iqt Solinus decēbri menſe ſacra faciebāt īſtituta(ut ait Feſtus)cum Angiua oē genus aīalium cōſumeret̄ q̄ Po.Ro.p̄miſſo uoto libera
angenora tus ē ut Modeſtus ſcripſit teſte Macro.licet ſecūdum Verriū Flaccū Angerona dicta ſit ꝙ angores atq̨ animo
Sacrificiū rūm ſollicitudines ꝓpiciata depellat. Cuius ſimulachrū ore obligato obſignatoq̨ in ara uolupiæ collocatū eſt
deæ mute qd̄ qui ſuos dolores anxietateſq̨ diſſimulat patiētiæ beneficio ꝑueniant ad maximam uoluptatē. Huius deæ ſacellū inter antiq̄ſſimas religiones cultū eſt autore Solino q̄ qdam crediderunt eam eſſe:in cuius tutela fuerit roma:licet alii opem Conſiuiam:alii Iouem:alii Lunam eſſe crediderint.

PAV. ¶DII quoq̨ tē neq̨ ē illis diebus diis ſupis ſacrificādū:imo occludēda ſunt eoꝝ ſimulachra ītra tēpla:illa tn̄ op
MAR. ta ſint: DII quoq̨:dii ēt,q̄ſi deoꝝ ſimulachra. CElent̄:abſcōdant̄. OPertis:clauſis. FOribus.ianuis. TEMploꝝ:aræ: Arā Var.ab areis deducit:q̄ ſūt loca ī urbe ꝓpure:ꝙ ſic ēt ara deū ſit niſi potius ab ardore. ALII tn̄ dicūt a græ.uerbo:hoc ē ἀρῶμαι hoc ē oro & ἀρὰ orō ē:īde are ꝙ ī ſacrificādo oret̄. Aræ er.ua thu.q̄ſi uacēt ſacrificio:ī quo thus adhibebat̄. ET foci ſtent ſine igne:foci loca:ubi ignis ſit:uel ipſa ignis fomēta:ergo n̄ accēdāt̄ ꝓ cæteris ſacrificiis ignes. NVnc aīæ.cā cur hæc obſeruāda ſūt.ut his dieb9 nuptæ a uiris ſecubēt. Nobiles n̄ ſe ornēt cōiugia n̄ ineant̄ & deoꝝ ſimulacra celent̄ cā ē ne qd ꝓfanet̄ nā umbræ extictoꝝ cum ad epulas ueniāt errāt circa ſepulchra ne qd īficiāt ab his cauēdū ē. NVnc.his diebus. ANimæ te.q̄ſi ināes umbræ. ET cor.fun.ſepul.q̄ſi umbræ corpoꝝ fūctoꝝ ſepulchri corpoꝝ q̄ humata fuere.nā ihumata cētū errāt ānos & ad hæc ſacra n̄ ueniūt ergo corpoꝝ umbræ q̄ ſepulchris n̄ caruere. ERrāt.circa ſepulcra & epulas ipſas. NVnc umbra paſcit̄.ſaturat̄. POſito cibo.oppoſitis epulis. NEC tn̄ ſeruāda ſūt q̄ dixit ſed n̄ ultra dies xi.nā totidē dieb9 errare credūt̄ umbræ. HAEC tn̄.q̄ dicta ſūt. NVnc ultra q̄ſi n̄ pluribꝰ dieb9 ſeruāda ſūt. QVæ.quot luciferi.quot dies. SVpſūt.reſtāt. DE mēſe februario.ſ.nā ſi īcipias a decimaoctaua die numerare uſq̨ ad finē erūt.xi.dies qd̄ & ipſe nūc melius declarat. QVot carmia nr̄a.hoc ē hi elegi uerſus. HAbēt pedes nā alter hēt ſex.qa ē exameter alter.v.q pētameter & ſic ſūt.xi.pedes.ita &.xi. dies ſupſūt de mēſe.

HANC qa:ab hoc igit̃ ꝙ epulæ ſepulchris ferant̃:feralis dies dicta ē:& feralia ſacra. Vñ Põpe.feralia diis mãib⁹ ſacrata feſta ferẽdis epulis: & Var.ab ĩferis & ferẽdo ꝙ erãt tũ epulas ad ſepulchrũ qbuſuis ſibi parẽtare. DIxere:ergo ueteres:hãc lucẽ:hãc diẽ. FEralia:q̃ſi feralẽ:& feralia ſacrificia. Q Via fe.iu.qa ꝑ mortuis iuſta ſoluũt nã hæc ꝓprie iuſta dicũs. ILla dies:ultia.ſ.ẽ. PLacãdis ma.ad placãdos mães illa dies ẽ ultia q̃ feralis appellat̃ feralia & ferales fe.lõga & bre. ECce an⁹:ĩter hæc feralia fiebãt ſacrificia deæ Mutæ q̃ & ſi poeta ad fabellã referat q̃ paulo ĩferius explicabiũs.Sacꝝ tñ erat quoddã magicũ ad cõpeſcẽdas detrahẽtiũ liguas quo utinã & nos ſcirẽus & poſſemus uti ad allatratus cerberi reprimẽdos:q cũ ſapiẽtiã ꝓfiteri uelit ab oĩ ſapiæ munere ꝓfecto uacat:q cũ alios cõtineri mõeat ſe ipm cõtiner̃ ñ põt. Qui aliẽa uitia hẽt añ oculos:ſua ãt tergo reſecit:ñ obloq̃r:ne maledicẽtiæ uobis:ut ille ꝓbeã exẽplũ ſacrũ qdẽ hoc erat magicũ:ſed a paucis ĩtellectũ. Poeta tñ id ñ apit:nos tñ ſua uerba eũ myſterio ĩterꝑtemur. Qđ facillimũ ẽ nobis:q uidimus id idẽ fieri pluribus ĩ locis:eoq₃ mõ quo a poeta refert̃. Præterea religioſus qdã ĩ euboica erat q ut gener̃ græcus:ita græcis lr̃is eruditus:ad quẽ aliq̃ñ cũ ꝑ hyberna ĩ calcide eẽmus:e triremi cõfugiebã:uolebat.n.iterdũ:ut aliqd noſtraꝝ lr̃arũ apirẽ. Hũc ſemel reppi librũ tenẽtẽ:cuius ĩſcriptio erat de arcanis ueneficiis cuiuſdã theſſali. ĩter cætera græce ſcriptũ hoc ſacrũ aduerti:ꝙ ille eo tpe uoluit expiri cũ eẽt aliqđ maledici:q eũ cõuiciis laceſſare ñ deſinebãt Miꝝ qdẽ dictũ ẽ:cõpeſcuit illoꝝ maledicẽtiã:idẽ accidit:& me pñte ĩ hiſpali:& poſtea rodi. Plures.n.ſũt ꝑ oẽm græciã q hmõi ueneficia exercẽt. Quod oĩno alienũ ẽ a nr̃a religiõe:neq₃ fides ẽ hmõi ueneficiis adhibẽda:q̃ plærũq₃ autorẽ in ꝑniciem trahũt. Sed Interpretãdo poeta:mutuabimus calcidico rõnes. ECce:anus uetula annoſa:plena annis. REſidens in me.puel.Inter medias puellas. FAcit ſa.ta.deæ mutæ. NEC tñ ipſa tacet qa ſilẽtibus cæteris loquitur ipſa qa incantationibus utitur.

Et digitis tria thura tribus ſub limine ponit.
Qua breuis occultum mus ſibi fæcit iter:
Tum cantata tenet cum plumbo licia fuſco
Et ſeptem nigras uerſat in ore fabas:
Quodq₃ pice aſtrixit,qđ acu traiecit ahena:
Obſutum menta torret in igne caput:

ANT. FAN.

¶ET dig.tr.thu.tri.ſub li.po. Ternariũ nũeꝝ Ariſto. ſcripſit ad ſacra ꝑtiner̃ q primũ ĩparis nũeri lccũ tenet ut dixĩus ſupra. Vñ illđ ẽ: Terna tibi hæc primũ tripliciq diuerſa colore Licia circũdo. Recte igit̃ anus(q̃uis delira mea ſnĩa)hũc nũeꝝ ſacris adhibet q ẽ maſculiæ uirtutis ut detrahẽtiũ liguæ acrius cõpeſcat̃. CVM fu.li.plũ. Licia ad ĩplicãdas liguas:plũbũ ad reprimendas adhibet:tu lector a riſu tpa. ET ſeptẽ ni.uer.ĩ ore fa.ut ñ ſolũ ĩpedirẽt̃ ora obtrectatoꝝ ſed & ſẽſus hebetarẽt̃. SAne mortuoꝝ aĩas in Fabis eẽ qdã tradiderũt:uñ hoc legumẽ.parẽtãdo aſſumebat̃ autore Ply.qđ ut Feſtus tradit flamini Diali nec tãgere nec noĩare licebat qđ id putaret̃ ad mortuos ꝑtinere cũ faba & lemuralibus iaceret̃ aruis & parẽtalibus adhiberet̃ ſacrificiis. Vñ Var.de uita patrũ lib.i.fabã inqt ĩ qbuſdã ſacris noctu iactabãt dicẽtes ſe lemures domo extra ianuã eiicer̃ q̃ idẽ Var.cõfirmat flaminẽ ñ ueſci qm̃ ĩ flore eius lr̃æ lugubres repiant̃. Eadẽ & hebetare ſẽſus exiſtimata ẽ & ſõnia facere:dãnataq₃ ẽ ſnĩa pythagorica necnõ & ægyptioꝝ q ĩſtituiſſe dicũt̃ teſte Dio.ualitudinis cã ut fabis abſtineret̃ q aĩato maxĩe cõueniũt afferũtq₃ ĩflationẽ ac uẽto plẽæ ſũt ut Cice.& Laer.tradiderũt uñ & ĩpe aĩus ꝑturbat̃ ſimileſq₃ ſũt teſticulis & ĩferni ianuis ut ait Ariſto. Cæteꝝ licet Cic.Laer.& Callima. pythagorã fabis abſtinuiſſe teſtẽt̃. Ariſtoxenus.tñ eũ fabas ediſſe & hædis teneris ac ꝓculis ſolitũ ueſci mẽoriæ ꝓdidit. Lege.A.Gel.li.iiii.noctiũ atticaꝝ. Hoc legumĩto ĩ ſacris deæ mutæ utebãt̃ ſed nigro qa nympha ĩferna ẽ ut diximus. Vñ autor ait. CVM fu.li.plũ. Septẽ ãt fabas dicit qa nũerus ſeptẽarius uĩ obtinet uiciẽdi ac reꝝ oĩum fere nodus ẽ. De cuius nũeri plẽitudine potẽtia dignitate ac maieſtate lege Macr.ĩ libello quo interꝑtat̃ ſõniũ Scipiõis. Eo mea ſnĩa nihil ẽ legi dignius. QVodq₃ pi.aſtri.qđ acu tra.ahe. Obſutũ mẽta torret ĩ igne caput: In hmõi ſacris ficta ꝑ ueris hr̃i ſolẽt:q̃ ob cãm anus mutæ rẽ diuinã faciẽs humãi capiti pice illiti ſiue cõfecti effigiẽ igne torrebat ĩ eoꝝ pœnã q deuouebãt̃. Sic & excãtatores interdũ in ſacris q̃ corytia nũcupabãt duas imagines formare cõſueuerũt e cæra & lana:quaꝝ cærea ad ignẽ liq̃ſcebat acubus ĩfixa ĩ eoꝝ ſuppliciũ quos ĩſectabant̃. Lege Porphyrionẽ:Oui.alibi:Deuouet abſentes ſimulacraq₃ cærea fingit: Et miſeꝝ tenues ĩ iecur urger acus. Sciẽda mẽtẽ odorẽ ut inqt Ply.aĩum excitare & ſaporẽ ac auiditatẽ in cibis. Sũt q mẽta accuſatiuũ pluralẽ eſſe uelint:ab eo qđ ẽ mentũ. Quod ſi eſt licet claudicare uerſus uideat̃ ſuſtentat̃ tñ cæſura:ut Mittit Hypmeſtra de tot modo fratribus uni. Id magis placet ꝙ id herbæ genus nõ cõgruit huic ſacro. Legendũ igit̃ figurate. Obſutum menta:ut accipias capitis ſimulachrum mentum obſutum habens.

Ternarius numerus.

Mortuoꝝ aiæ fabis.

Faba dãnata eſt.

ſeptẽarius numerus.

Mentæ odor.

¶ET ponit tria thura.i.tria thuris grana. TRIbus di.ſub li.& cur ſub limine:q̃ trãſituri eſſent detractores: quoꝝ linguas cõpeſcere uolebãt:uel ipſo thure fiebat ſuffumicato loco illi q̃ trãſituri erãt uel ſic in foramine ponebãt ſub limine:iõ inqt. QVA:ea pte. Qua mus bre.ꝑuus. FAEcit ſibi iter oc q̃ſi ĩ foramĩe ñ hũana mãu facto ñ ferto:ſed qđ ſub limĩe mus ſibi fecit. TVM:poſtea. TEnet:ipſa anus. LIcia cãtata: fila licia quoꝝ ĩ his uſus ẽ. Præcipue:q̃ uenerit uirginea mãus. CAn.incãtata. PLũbo:fuſco ñ intelligas tũc eã filare ꝑ plũbo uerticulũ:qđ ẽ ĩtuſo. SED plũbo:plũbi lamĩa:q̃ ĩ reb⁹ magicis adhibebat̃. Fuſco:a color̃ ipſius. PLũbo fuſco uel potius illaborato ea rõne plũbũ adhibebat̃:qa ad Saturnũ.refert̃:nã ut auꝝ aſſignat̃ Ioui & lunæ argẽtũ: ita plũbũ. Saturnus cuius ſidus gelidæ ac rigẽtis eẽ naturæ cõſtat.adhibebat̃ ergo ſaturni rõ ad furorẽ.& ardorẽ linguaꝝ cõpeſcẽdũ. ET uerſat ſeptẽ fabas nigras ĩ ore.ꝑ fabas nigras mortui referebant̃ qbus.ut ſilẽtiũ datũ ẽ ita detrahẽtib⁹ ſilẽtiũ ĩcuteret̃ uerſabant̃ ĩ ore.qa ex ore detrahẽtiũ uerba erũpũt. Fabæ.n.ad mortuos ꝑtinẽt:uñ apud Põpeiũ flamini diali nec tãgere nec noĩare fabã licet ꝙ ea patit̃ ad mortuos ꝑtinere nã & lemuralibus iacit̃ laruis & parẽtalibus adhibet̃ ſacrificiis & in flore eius luctus litteræ apprre uident̃ ſed cur ſeptẽ & nõ plures neq₃ pauciores rõnem dicã cũ hic mos a græcis emanarit græce littere cõſiderãdæ ſunt q̃ ut & nr̃e

PAV. MAR.

in cōſonantes & uocales diuidunt̃. Cōſonātes nihil p ſe:ſed cū uocali ſonāt. Vocales p ſe uocē plenā faciunt:ergo quot ſunt uocales græce ad maledicorū uoces reprimēdas tot fabas accipiebant:ſunt aūt ſeptem αεηιουω.

QVod pice:poſſet aliqs caput hoc ad effigies uiriles & muliebres referre:qs cōpitalibus in copitis ſuſpēdebāt putātes deorū īferorū eē quos lares uocāt:ut uiuis.ſ.parcerēt:ꝑcipue cū nūc de dea muta agat̃ q̃ lariū mr̃:ſed nihil ad rē:nā ſacrū hoc alterū ē ab illo & ille effigies erāt laneæ hæ uero aliter fiebāt. TOrret:ergo ī igne:q̃ ſi calefacit ad ignē caput obſutū circū ſutū. MEnta:herba illa odora. MEnta:a ſuauitate odoris dicta. Ply. dixit aliqñ mintā appellatā. QVod caput. AStrixit pice:aſtrictū ex pice cōpoſuit. QVod traiecit ꝑforauit. ACu ahena:acu ærea:traiiciebat̃ āt caput hoc circa os:ut ſicut līgua figebat̃ acu:ita maledicētis trāſfigeret̃.

ANT. FAN. ¶ VINA quoq̄ īſtillat:q̄bus ſæpe neq̄ mēs ſuū ſatis facit officiū:ſimiliter & līgua. QVæ ſit dea muta (Muta dea.) regres:uult Iuturnā ſororē turni a Ioue dilectā fuiſſe:ac nymphā Almōis filiā cōtēpta iouis maieſtate nō ſolū admonuiſſe iuturnā ut ſibi caueret ſed ēt tāti dei amores apuiſſe iunoni. Vñ meruit lingua priuari:q̃ pœna mulctata Mutæ nomē accœpit & q̃ latii nympha fuerat nūc ē paludis īfernæ. Fabula ita māifeſte hic traditur ut pœne expoſitōe nō egeat. COryletā: A corylo arbor̃ ſic deducit̃ coriletū ut a myrto myrtetū a pomo pometū. COgnatas:q̄a iuturna re uera fōs ē ut dixius ſupra. Potes & aliarū nympharū aq̄s & Almōis accipe: Inuidet ip̄a ſibi: Stulta utilitati ꝓpriæ aduerſat̃. ANnuerēt oēs tiberinides uñ: Nymphæ oēs fluuii tyberini. (Tiberinis) Tyberinis patronymicū fœmininū ē a tyberio deductū. QVæq̄ colūt thalamos ilia diua tuos:aut idē dicit qd̄ poetæ p ſæpe faciūt. ilia.n. ut autor ē ennius ī Tyberi iuſſu amulii ꝑcipitata ē. Quare huic eā fluuio nupſiſſe fabulant̃ Vñ illud ē Horati ī primo carminū:iliæ dū ſe nimiū q̄rēti iactat ultorā Vagus & ſiniſtra labit̃ ripa ioue ñ ꝓbāte Vxorius amnis. Aut p iliæ thalamos accipimus Aniené. De quo inq̄t Syllius: Sulphureis gelidus q̃ ſerpit leniter undis Ad genitorē anio labēs ſine murmur̃ tybri. Huic.n. antea (Anio flu.) mr̄imonio iūcta credit̃. Decurrit aūt hic fluuius ex alba ut iq̄t Sra. & tyberi ītrat: FOrte fuit nais lar noīe pria ſed illi Dicta &c. Dea Muta Lar olī uocabat̃ qd̄ (Lalar) nomē ī eius filios trāſlatū ē. ſed antea Lalar ei nomen fuit ex loq̄citatis uicio poſitū nā laleo idē qd̄ loquor ſignificat:& lalous græci linguaces uocāt ut. A. Gel. ſcribit. Placet & igit̃ primā ſyllabā accipias ꝓ pria pte ſyllabæ hoc ē. L. lr̄a q̃ i lalar noīe geminat̃. Nouimus.n. (Naiasi) ut prior ad unū ſic & primū ad plura referri teſte Priſciano. Naias a nao.i. fluo dicta eſt.

Vina quoq̄ inſtillat, uni quodcūq̄ relictū ē:
Aut ipſa aut comites plus tamen ipſa bibit:
Hoſtiles linguas inimicaq̄ uinximus ora
Dicit diſcedens ebriaq̄ exit anus:
Protinus a nobis quæ ſit dea muta requiris:
Diſce per antiquos, quæ mihi nota ſenes::
Iuppiter in modico iuturnæ captus amore
Multa tulit tanto non patienda deo:
Illa modo in ſiluis inter coryleta iacebat:
Nunc in cognatas deſilιebat aquas:
Cōuocat hic nymphas latiū q̄cūq̄ tenebant:
Et iacit ī medio, talia uerba choro:
Inuidet iſta ſibi, uitatq̄ quod expedit illi:
Veſtra ſoror ſummo ſubcubuiſſe deo:
Cōſulite ābobus, nā q̃ mea magna uoluptas
Vtilitas ueſtræ magna ſororis erit:
Vos illi in prima fugienti obſiſtite ripa:
Ne ſua fluminea corpora mergat aqua:
Dixerat, annuerāt omnes tyberinides unde:
Quæq̄ colunt thalamos ilia diua tuos:
Forte fuit nais lar nomine, prima ſed illi
Dicta bis antiquum ſyllaba nomen erat:

PAV. MAR. ¶ VIna quoq̄:dū calefit ad ignē caput illud uinū ſupius inſtilat̃ guttis q̄dē exiguis. VInū illud quo caput abluebarūt:ſi quo mō potuiſſe ut maledico bibēdū tradebat. QVod āt ex ipſa īſtillatōe ſuperat & anꝰ & comites bibebāt. VIna quoq̄ īſtillat:ſup caput ſ. QVodcūq̄ ē relictū:uini oē:qd̄ ñ ē ſupius īſtilatū. AVT bibit ipſa:anus.ſ. Aut comites puellæ:& ipſa & comites bibūt. TAmē ipſa plus bibit:q̄a anus ē. HOſtiles gredit̃ poſtea e loco anus pacto ſacro & hæc. DIcit anus uiximus:a uicio uicis.i. alligauimus. LIguas hoſtiles & ora inimica ut oblōq̄ & carpe non poſſit Dicit hæc anus diſcedēs:cū diſcedit & exit ebria:& hoc q̄a plus aliis bibit.

PRotinus a nobis:rettulit ſacrū:qd̄ ſit deæ mutæ. nūc q̃ ſit dea muta:nymphā fuiſſe refert almōis fluuii filiā q̃ ex līguæ uitio lalara dicebat̃ hæc cū iuppiter Iuturnā nymphā arderet & ipſā Iuturnā:ut caueret mōuit & Iunōi Iouis amores detexit īdignatus Iuppiter līguā illi abſtulit:iubetq̄ ex Mercurio illā ꝓ īferna nympha ab īferos ducere:q ī tereūdū eius amore captus gaudiū reddit pepitq̄ ex Mercurio lares duos:q ſeruāt cōpita:īde cōpitalia feſta & dies attributi laribꝰ q̄bus ī cōpitis ſacrificabat̃. Inq̄t ergo. poeta. PRotinus:ſubſequēter. REquiris a nobis q̃ ſit dea muta. diſce q̃ mihi nota.ſ. ſūt. PER ātiquos ſenes:p ueteres. IVppiter:agredit̃ nūc ipſos iouis ignes:q multa q̃ ñ debuerat amor̃ ꝑpeſſus. IVppiter captus in modico:ergo nimio amor̃ iuturnæ nymphæ q̃ ſoror fuit turni:de q̃ plūra ſupiore lib. dixius. MVlta tulit:multa ꝑpeſſus. NON patiēda a tanto deo. q̃ pati ñ debuiſſet Iuppiter rex & deus oīpotēs. ILla mō:Fugiebat illa ſp iouē nūc ī nemoribꝰ latitās:nūc ī aq̄s. ILla iuturna. MOdo iacebat ī ſiluis:iacēs latebat ī nēoribꝰ. INter coryleta:coryleta a corylis ut q̄rceta. pinetta uineta. COryli ſūt arbores & fructꝰ. q̃ a nobis auelanæ dicūt̃. NVnc deſilιebat. aq̄s cognatas.i. fluuios nympharū latinarūq̄ cognatiōes uīculo ſibi uīctæ erāt de cognatis ſupius dixius. COnuocat. Vbi illam Iuppiter īſequēdo ñ ꝓficiebat laturas nymphas cōuocauit atq̄ illas ita allocutus ē. HIc. Iuppiter.ſ. COnuocat ī cōciliū uocat. NYmphas. q̄cūq̄ tenebāt latiū.i. oēs latinas nymphas. ET iacit talia uerba. q̄lia ſequūtur. IN medio choro nympharū ipſarū. INuidet. Hæc fuerūt uerba iouis ad nymphas. ut amori ſuo & iuturnæ

utilitati cõſuleret. VEſtra ſo.iuturna.ſ. IPſa ſibi,iuidet:q̃ſi iuidet ſuæ fœlicitati quẽ cõſeq̃ poſſet. Et uitat:fugit. QVod illi expe.q͛d illi utile ẽ.qd uitat. SVccubuiſſe:ꝑ ſuccũbere. SVmmo deo:hoc ẽ nihil Ioui hoc illi plurimũ.cõferret. COnſolite am.& iuturnæ & mihi. NAm q:res illa q̃. ERit mea uo.ma.q pariet mihi magnã uoluptatẽ. ERit magna utilitas ueſtræ ſororis:iuturnæ:nã magno uſu & ornamẽto erit illi. VOS illi i:Cũ illã Iuppiter iſequeref illa ſe i aq̃s deiciebat:& Iouis impiũ i aqs ñ erat.Iõ ab his petit ne illã i ſuis aqs recipiãt. VOS obſt:illi:iuturnæ. FVgiẽti:cũ me fugit. IN pri.ri.q̃ſi ñ illã excipiatis intra ripas. NE mer.ſua cor.ſuũ cor. AQua flu.aq̃ flumĩalis q̃ſi ne ſe ꝑcipitet i flumẽ:& ibi deliteat ubi eã hr̃e ñ poſſim. Dixerat:Iuppiter. ANnuerãt.i.nutu affirmauerãt. OMnis uñ tyberinides:oẽs nymphe tyberinaꝝ undaꝝ formauit patronymicũ a tyberino a quo nomẽ iditũ ẽ fluuio & fluuiũ ipm appellare poſſumus tyberinũ & tybrĩ & tyberĩ & tybridẽ & annuerãt. O di.ilia q̃ co.tha.tu.nymphæ q̃ colũ Anienẽ fluuiũ.Nec erretis cũ illo:q dixerat thalamos iliæ eẽ i tyberi q tybridi nupſerit nã nupſit anieni:ſicut dixĩus i ſcd̃a odã hora.Iliã ut paulo ſupius diximus multi uolũt ab amulio neci traditã.multi ꝑcibus filie amulii ſeruatã dixere q̃ ĩde ab aniene amata ẽ:ſ; obſeq recuſabat q̃rẽs doleſq tñ calamitates ſuas.deſpata.n.i anienis undas ſe ꝑcipitẽ d͛dit:ut poeta hic nr̃ i libris de amorib⁹ ad corynnã retulit:excepta tũc ẽ ab aniene & m̃rimonio iũcta.ergo anieni & nõ tybridi nupſit.

FOrte fuit:Quæ fuerit nunc illa q̃ amores iouis retexit: nympha fuit lara uocata.Sed ex loq̃citate appellata fuit lala q̃ cũ ſepe reprehẽderet pater:ut liguã cõprimeret non tñ fecit. FOrte fuit Nais:fluuialis nympha:nã Naiades fluuioꝝ deæ ſũt ἀνάω q͛d ẽ fluo. NOmine lara:nam ſic appellata. SED antiquũ nomẽ erat illi ſyllaba prima bis dicta hoc eſt lala geminabaſ ab antiquis prima ſyllaba. POſitum ex uitio:hoc eſt ex garrulitate linguæ.uitium a morbo differt.uitium innatum & perpetuum.Morbus eſt temporaneus.

Et uitio poſitum eſt,ſæpe illi dixerat Almo
  Nata tene linguam,nec tamen illa tenet:
Quæ ſimulac tetigit iuturnæ ſtagna ſororis
  Effuge ait ripas,dicta refertq; iouis:
Illa etiam iunonem adiit,miſerataq; nuptam
  Naiadã iuturnã uir tuus inquit amat:
Iuppiter intumuit quaq; eſt non uſa modeſte
  Eripit huic linguam mercuriumq; uocat:
Duc hanc ad manes,locus ille ſiletibus apt⁹
  Nympha hæc iſernæ nympha paludis erit:
Iuſſa iouis fiunt accæpit locus euntes
  Dicitur illa duci tunc placuiſſe deo:
Vim parat,hũc uultu pro uerbis illa precaſ
  Et fruſtra muto nititur ore loqui:
Fitq; grauis:geminoſq; parit q cõpita ſeruant
  Et uigilant noſtra ſemper in urbe lares:

SAEPE illi di.al.Hic fluuius ẽ urbi ꝓximus ac celeberrimus ubi)ut ait Vibius Seq̃ſter)mr̃ deũ.vi.calẽ. apri.lauabaſ.ſimiliter & cultros ſamios ferũt i eodẽ lauari ſolitos:q͛bus furẽtes galli iter ſe digladiabãſ Luc. & lotã puo reuocãti almõe cybellẽ.Syllius:Quiq; hoſtia Thuſci ãnis amant tepidoq; fouẽt almõe cybellẽ. Sta.i ſiluis:Quaq; italo gẽitus almõe cybelle ponit & idæos iã ñ reminiſciſ ãnes Cadit ãt hic fluuius i tyberim:Oui.ifra:Eſt locus i tiberi q̃ lubricus ifluuit almo Et nomen magno ꝑdit i ãne minor. IVturnæ ſta.ſo. de iuturna dixĩus ſupra.Sororẽ uocat qa nympha dr̃. ANT. FAN. almo flu.

MISeratq; nu.Miſerata iunonẽ & alias nuptas de q̃bus mariti male mereſ cũ pellices q̃rũt. ERipit huic lin.Merito q ñ itẽdẽdus ẽ i Solẽ digit⁹:& q̃uis exigua uirtus ſit reb⁹ ꝑſtare ſilẽtiũ grauis tñ colpa ẽ q̃ tacẽda ſũt eloq. LOcus il.ſilẽ.ap.Nõ ẽ aptior locus Mutæ iferis ubi ꝑpetuũ ẽ ſilẽtiũ.AC cæpit lu.eũt:Bñ luctus i loco eẽnt q lucis egebat. GEminoſq; pa.q cõ.ſer.Et ui.no.ſp i ar.la.Hi ſũt genii ſcd̃m aliquos q nobis genitis obſeruatores deputẽſ:q͛b⁹ aſſiſtẽtib⁹ poſt mortẽ(ut i.qt Ser.)aut afferimur i meliorẽ uitã:aut cõdẽnamur i deteriorẽ.Ser.Tulli⁹ teſte Pli.creditus ẽ laris familiaris filius.Quã ob cãm cõpitalia & ludos larib⁹ prius iſtituiſſe dr̃.Colebãſ.n.ñ ſolũ priuati ſed publice in cõpitis coroniſq; & floribus ornabaſ.Quare ait Pli.coronas deoꝝ honorẽ fuiſſe:& lariũ publicoꝝ priuatorũq; Et Iuue.Laribuſq; paternis thura dabo.atq; oẽs uiolæ iactabo colores.il & ꝑ icolumitate ciuitatis excubare credebanſ:ut Vrbiſq; laborẽ teſtatos ſudore lares:& ꝑ ſingulis familiis.putabãturq; arcere fures:ut Exagitãt & lar & turba diania fures:puigilantq; lares puigilantq; canes. Sane Cõpitalia (teſte Feſto itẽ Macro.A.Gel. ac Varrone)fuerũt feriæ cõceptiuæ:quaꝝ ludos q ꝑ urbẽ i Cõpitis agitabanſ Targnius ſupbus reſtituit Laribus ac Maniæ matri Lariũ:q͛d ſacrificii gẽus iunius brutus mutauit pulſo Targnio.Cũ.n.ꝑceptũ eẽt ab Apolline ut capitib⁹ ꝓ capitib⁹ ſupplicareſ:& aliquãdiu obſeruatum ut pro familiaꝝ ſoſpitate pueri Maniæ mactarenſ:capitibus alii & pauperis ſupplicari iuſſit:factũq; eſt ut effigies Maniæ ſuſpẽſæ pro ſingulorum foribus periculum ſi quod immineret familiis expiarent.Sed de laribus alibi. Lares. Genii Cõpitalia

ET uitio nõ erat loquax & garrula λαλέω.n.græce latine loquur inde λάλος loquax. Si hæc uocabaſ lala:qa loquax:& garrula. SAEpe Almo:q erat eius pr̃:Almo fluuius ẽ paulo extra urbẽ uia hoſtiẽſi:q ex paludibus oriſ nõ longe a tẽplo diui.Pauli. Dixerat illi:filiæ. NAta tene:cõprime. LINguã nec tñ ipſa tenet:qa retinere nõ poterat. QVæ ſimu.poſtq̃. TEtigit ſta.lacus. IVturnæ ſororis:lacus iuturnæ erant iuxta pallãtiũ nõ lõge a tẽplo ueſtæ. AIT effu.ri.qa Iuppiter dixerat:ut obſiſterẽt i pria ripa hæc ait. Effuge ripas.q̃ſi ne maneas in ripis:ſed in undis. ET refert dicta iouis q̃ dixerat nymphis Iuppiter:ne eã reciperẽt. ILLA ẽt:lara. ADiit iu. ET mi.nu q̃ſi dolẽs iniuriã nuptis iferri:cũ pellices ſuccũbũt. INqt uir tu⁹.Iuppiter amat iuturnã Naidã nymphã fluuialẽ. IVppiter itu.Indignatus Iuppiter linguã q̃ nõ cõtinebat huic abſtulit. IVppiter itumuit q̃ſi idignat⁹ ẽ ex uerbis & garrulitate illius. ET eripit:abſtulit. LINguã huic nymphæ. QVa ipa. NOn ẽ uſa modeſte:q̃ ñ cõprimebat ſed imodeſte loq̃baſ & uocat mercuriũ q ẽ deoꝝ nũtius de quo di- PAV. MAR.

tet̄ ſuo loco Duc hāc:hæc fuere iuſſa iouis ad Mer. Duc hanc nympha͞ ad manes ad deos īferos. Ille locus infe rorū. EST aptus ſilētibus:qa ibi ſūt ſilētia:& huic eripuerat ligua͞ ergo muta͞ ad ſilētia. hæc erit nympha͞ palu dis īfernæ q̄ erat nympha paludis latine ſit nympha paludis inferne ut īter ſilētes ꝑpetuo ſileat iuſſa iouis:du cit̄ illa ad inferos p mercuriū ſed intereūdū placuit Mer. cœpit illa͞ ardere. IVſſa io.q̄ iuppiter iuſſerat. Flūt: na͞ eūt illi. LVctus accepit eūtes lugere cœpere:& illa qa ad inferos ducebat̄ & ille cōmiſeratiōe illius motus. ILla dr̄ refert ſe ad fabula͞. PLacuiſſe tūc:duci deo Mer.q eâ ducebat. Merc. parat uim illi.ſ. uult eâ uiolare. ILla ꝑcat̄ hūc uultu ꝑ uerbis:loco uerborū derat ei lingua:nō poterat loq:ergo uultu ꝑcat̄. ET fruſtra:incaſ ſum. NItit̄ loq ore mutuo:ore ſine ligua. FItq gra. ex mercurio facta ē illa grauida:pepitq duos filios q ap pellati ſūt lares & ꝑſunt cuſtodie urbis:& ſeruāt cōpita. Et Plu. oñdit ꝑſides uocari eos:& canē aſſiſter̄:ipſos āt canū pellibꝰ ueſtiri rōneſq affert. li. ꝓblemata. An q ꝑſides ſūt q ꝑſunt aūt domus cuſtodes eē oportet & alie nis formidoloſos:ſicut cāes uidemus. Mites uero:ac lenes:māſuetūq domeſticis:Ad illud uerius ē:q̄d a qbuſdā romāis dr̄ & cryſipus opponat̄. DEmonia q̄dā mala cicūire:qbus dii q̄ſi carnificibus & ſcelerū ultoribꝰ aduer ſus in iuſtos & īpios utunt̄. Sic lares furiales qdā ſūt:& pœnarū:& exactores uictæ:& opationum ſpeculatores. Iccirco.n.ſit:ut caninis pellibus induant̄. Quibus & canis iō aſſidet:q ad inueſtiganda ſcelera:& ulciſcendo improbos ſagaces ſiūt. FItq:& fit ipſa nympha. Grauis:grauida. ET parit geminos lares:hoc eſt gemel los. QVI ſeruant cōpita:uias. ET ſemp:ipſi lares. VIgilant in noſtra urbe:qa ꝑſunt cuſtodiis urbis.

ANT.
FAN.
Chariſtia
xi.calen.
martias.

Cognati
Agnati.
Affines

¶ Proxíma cognatí díxere charíſtía chari
Et uenít ad ſocíos turba propínqua deos:
Scilícet a tumulís & quí períere propínquís
Protínus ad uíuos ora referre íuuat:
Poſtq tot amíſſos quícqd de ſanguíne reſtat
Aſpícere:& generís dínumerare gradus
Innocuí ueníāt procul hínc procul íp*us eſto:
Frater:& ín partus mater acerba ſuos:
Cuí pater eſt uíuax quí matrís dígerít annos:
Quæ premít ínuíſam ſocrus íníqua nurū:

¶PROxia cog.di.cha.chari.xi. cal. chariſtia celebrāt̄ dicta a potis charitos q̄d gratiā ſignificat:q eo die co gnati ad ſeruādū amorē & gratiā ī unū cōuenirēt:Fie bat.n.ſolēne cōuiuiū ut ſcribit Vale. Maxi. idq chari ſtia dicebat̄ cui ꝑter cognatos & affines nemo īterpo nebat̄:ut ſi q̄ īter neceſſarias ꝑſonas q̄rela eē orta apd̄ ſacra mēſæ & īter hilaritatē aīorū fautoribꝰ cōcordiæ adhibitis tolleret̄. Vñ autor ait īfra: Cōcordia ferſ̄ il lo ꝑcipue mitis adeſſe die. COgnatos ſūt q eē dicant quorū mr̄nū genus idē ē:alii aliter. Agnati uero ſūt ex eadē ſtirpe maſculina ꝓducti. Affines āt q ñ nobis na tura ſed uxoribꝰ nr̄is cōiūcti ſūt. AD ſo.deos:Ad ſa cra mēſæ cognatæ ac ꝓpinq turbæ cōia:ſiue ad deos deos generis. A tu.ad ui. A ſacris feralibꝰ a chariſtia: ab hic q̄ triſtitiā afferūt ad iocūda. DE ſā. De genere ut A nympharū ſanguis una. CVI pr̄ ē ui. Nō adſit ſacro cōuiuio īpius filius q odit parentū uitæ longitudinem. ipſe alibi:Filius ante diē patrios inq̄rit in annos.

PAV.
MAR.

¶PROxima īter feralia ꝑ mortuis ſacrificia cōuiuiū fit īter cognatos & affines. xi. cal. mar. hoc ē. xix. die feb. De quo Vale. ubi de īſtitutis antiqs agit:ita inqt. Cōuiuiū ē ſolēne maiores īſtituerūt idq cariſtia appellauere cui ꝑter cognatos & affines nemo īterponebat̄ ut ſi q̄ inter neceſſarias ꝑſonas q̄rela orta eēt īter ſacra mēſæ: & īter hilaritatē aīorū adhibitis cōcordiæ fautoribus tolleret̄. At poeta & ob id fieri aſſerere uī ēt:ut poſt exti ctos multos:ſupueniētiū nūerus ex eadē cognatiōe quotānis recēſeret̄:ſed his adeſſe debere inocuos nō aūt q fratrē itermiſſent:aut parricidas aut īpias matres & filios īpios ſeu nouercā & ſocrū nurui īfenſam:inqt ergo. Cari cognati:cari cōſanguinei q ex eodē ꝓgenitore genus trahūt. DIxere ꝓxima:feſta.ſ. CHariſtia:declinat̄ numero multitudinis & deducit̄ ἀπὸ τοῦ χαρίτος q̄d ē gratia q̄ſi gratioſa cōuiuia. ET turba ꝓpinq:q̄ ſi cœtus ꝓpinquorū hoc ē affiniū. VEnit ad ſocios deos:q̄ſi ad penates cōiunctorū nam cōueniebāt & cogna ti & affines:ut Vale. inqt. de cognatis ſupra diximus. Affines ſunt ut Modeſtinus de gradibus inqt uiri & uxo ris cognati dicti ab eo q duæ cognatiōes q̄ diuerſæ inter ſe ſunt:ꝑ nuptias copulāt̄:& altera ad alterius cogna tionis finē accedit. nā cōiungēdæ affinitatis cā fit ex nuptiis. IVuat.i.certe. REferre ora:hoc eſt uultus qua ſi reſpicere. PRotinus.ſubſequenter. Ad uiuos:ad eos qui ſuperſunt. A tumulis:hoc ē a ſepulchris cognato rum. VEL a tumulis hoc eſt a feralibus ſacris:nā tunc epulæ ferunt̄ ad ſepulchra. VEL a tumulis a tumu latis cognatis:& erit ſpecies Metonymiæ quādo ponitur q̄d tenet pro eo:q̄d tenetur. ET a propinquis q pe riere.i.ab extinctis affinibus:ergo a cognatis & affinibus iam uita functis. ET iuuat:delectat. POſt tot amiſ ſos:poſt tot cognatos uita functos. ASpicere quicqd:reſtat de ſanguine:quicūq ſuperſunt de eadem cogna tione. ET dinumerare:quaſi recenſero. GRAdus generis:gradus cognationis. ſunt enim alii ſuperioris alii inferiores ordinis dicti:ut Paulus iuriſcōſultus inquit ad ſimilitudinem ſcalarū locorumue procliuium: quos ita ingredimur ūt de ꝓximo in proximum. INNocui ueni. Non ueniant ad hæc ſontes:ſed inſontes:nō fra ter fratri aduerſus:nō mater in filios crudelis. VEniant:ad hæc chariſtia. INNocui:q nihil nocuere. ESto pro ſit. PRocul procul:longe. HINC:ab his chariſtiis. FRater impius:malus frater qui in fratrem fuerit iniquus:ut Amulius in Numitorum:Peleus in Phocum:quē interemit. ET mater acerba:crudelis. IN par tus ſuos:in filios quos peperit:ut fuit Medea. CVI pater eſt. Nec ueniat ad hoc ſolēne conuiuium qui parē tum uitam odio habet. Nec nurui ſocrus aduerſa. ESTO inquit procul hinc cui. ille cui. PAter eſt uiuax: cui pater nimium uiuere uidet̄. qui eſt naturæ robuſtæ. nam illum uiuacem dicimus qui & re. & tempore exi gente abſumi non poteſt. QVI digerit. qui numerat. AVT qui digerit. qui diſponit. ANnos matris. qui ſperat hoc anno uel illo matrem morituram eſto procul. SOcrus quæ præmit quæ uexat. NVrum inuiſam. hoc iam in prouerbium tranſit. ut ſocrus nurum diligere non poſſit.

Tantalidæ fratres abſint & Iaſonis uxor.
Et quæ ruricolis ſemina toſta dedit
Et ſoror. & progne. tereuſq; duabus iniquus
Et quicunq; ſuas per ſcelus auget opes:
Diis generis date thura boni/cōcordia fertur
Illa præcipue mitis adeſſe die:
Et libate dapes ut grati pignus amoris
Nutriat intinctos miſſa patella cibos
Iamq; ubi ſuadebit placidos nox humida ſom(nos
Larga precaturi ſumite uina manu:
Et bene uos. patriæ bñ cū pater optimæ cæſar
Dicite ſuffuſo per ſacra uerba mero:

¶TANtalidæ fra. abſint: Attreus & thyeſtes nepotes Tātali ex Pelope. Nota ē fabula. Nō uult adeſſe his ſa-cris crudeles fratres. malas nouercas. ſeuas uxores. iniq̄s ſocrus. oēs dēiq; exptes pietatis & gr̄æ ī aliis q̄buſdā ſacris (ut ſcribit Feſtus) clamitare cōſueuerūt hoſtis uictus mulier uirgo exeſto cū utriq; extra eē: & ſacris ñ iter-eē oporteret. IAſōis uxor: Quæcūq; ſimilis ē Medeæ q̄ fuit crudelitatis notiſſimæ. ET q̄ ruricolis ſemīa toſta dedit: Inonē dicit. nā cū Nephele athamātis uxor (ut ait Ser.) īſania cōcitata ī ſiluas abiiſſet: Athamas filiis ſuis inonē Cadmi filiā ſupinduxit nouercā: q̄ priuignis exitiū parās ægit cū matrōis: ut frumta ſerēda corrūpe-rēt: quo facto maxia fāes ſubſecuta ē. Quā ob cām eū ad cōſulendā Apollinē miſiſſet Athamas: in eū q miſ-ſus fuerat doloſe corrupit ægitq; ut referret ab oraculo dictū Nepheles filios ad famē tollēdā eē īmolādos quos ipa accuſauerat qd̄ frumta coxiſſēt. Quar Athamas iuidiā plæbis timēs Phryxū & Hellē publice arbitrio cōmiſit nouercæ: ſed clā illis ſalutare cōceſſit remeliū deditq; operā ut Phryx⁹ aureū arietē abduceret cuius ope puenit ad Colchos. Sāe nepheli nebula ē Vñ q̄dā fabulāt cū Phryxus & Helle ī eo eēnt ut mactarēt miſſā a mr̄e nubē cū ariete quo ābo ſūt ab īminēti periculo liberati. DIIS generis: Nouimus (autor Mac.) fuiſſe ferias ꝓprias: q̄s q̄ familia ex uſu domeſticæ celebritatis obſeruabat. Deos ergo generis uocat quos priuati colēdos ſibi familiæ delegiſſēt. LIbate dapes: Ex eodē uaſe ut q̄buſdā placet: ut īdiciū & omē ſit amoris atq; cōcordiæ. Nutriat inunctos miſſa patella cibos: Vna atq; eadē patella ſingulis oblata cibos ſuppeditet delibādos. Eſt āt patella (ut autor ē Feſtus) uas picatū puū atq; aptū ſacrificiis faciēdis. Inde uti arbitrāur libatis dapib⁹ ſuaui cōdimto pfuſis miſtri diſcūbētib⁹ reliq̄ ſuggerebāt. BEne tu: Deeſt uerbū hēas. Suadet autor ut ſinguli ñ ſolū cognatis ac ꝓpīqs ſed auguſto bo(na ominēt. — ANT. FAN. — Inonis fabula. — Nephele. — patella

¶TANTalidæ: nūc p exēpla declarat: q hoc in cōuiuiū admittēdi ñ ſint. ABſint: ſint ꝓcul. FRatres tātalidæ: fr̄es tātalidis ſimiles: ut atreus: & thieſtas fuere tātali nepotes Pelopis filii thieſtes ax atrei cōiuge filios gēuit Atreus illos pr̄i epulandos dedit: ut ī Thieſtis tragœdia Seneca refert. ET abſit uxor Iaſonis: ſimilis uxori Iaſōis hoc ē Medea: de q̄ ſupius dixius: q̄ patrē ꝑdidit: fratrē lacerauit filios ex iaſōe necauit creuſā: ob q̄ repudiata fuerat aduſſit: & abſit. QVæ dedit ſemīa toſta: ſicca ſeu decocta. RVricolis q̄ſi abſit illi ſimilis Ino Phryxi & helles nouerca: Athamātis uxor agricolis aduſta ſemīa dabat: q̄ cū minīe naſcerēt ſequuta ē ānonæ caritas: ex quo cōſulti ſacerdotes ab Inōe corrupti fuere: dixerūt ñ poſſe hoc expiari: niſi Phryxus & helle mactarēt: quo decreto: cū ad arā ſtarēt a Nephile matre īmiſſa nube cū aurei uelleris ariete rapti ſeruati ſūt: qd̄ latius ī fine tertii libri referēt: ergo abſit nouerca illi ſimilis. ET ſoror: Therei Prognes & philomenæ fabula latius ī metamor. li. vi. referēt: thereus thracū rex Martis: ut Callimacus iq̄t ex biſtōyde nympha filius. hic ꝓgnē Pādiōis Athenaꝝ regis filiā uxorē duxit: q̄ illi Itym pepit: rogatus a Progne: ut philomenā ſororē ad eē duceret: Athenas petiit. exoratoq; Pādiōe Philomenā duxit: ſed iter nauigādū eius amore captus puellā uiolauit: q̄rētiq; facinus liguā abſcidit & cuſtodia adhibita ī ſiluis dereliq̄t: rediēſq; ad ꝓgnē extīctā Philōenā aiebat. At illa depicto ī tela therei ſcelere: ſoroti rē apit: q̄ orgia ſimulās ī ſiluas uēit: Philomellāq; frōdib⁹ tectā ī regiā cōduxit: Itim filiū īteremit pr̄iq; epulādū appoſuit: quo cognito cū utrāq; interēpturus eēt thereus: Progne ī hirūdinā. Philomenā ī ſui noīs auē: Itys ī faſianū: there⁹ ī upupā cōuerſi ſūt: uñ ut apd̄ Ply. ē Biziciſ tecta ī thracia hyrūdines ob ſcelera therei ñ ſubirē. Abſint ergo ab his ſacris ſimiles mulierib⁹ his & thereo. ABſit & ꝓgne & ſoror: hoc ē Philomena: q̄a ambæ ī necē Itys cōſpirauere. ET thereus iniquus: duab⁹: ꝓgnæ & philomenæ ꝓgne nā cōiugalia iura fregit: Philome. ꝙ eā uiolauit. ET abſit q̄cūq; auget ſuas opes p ſcelū: q̄cūq; p ſcelera: aut tyrānidē: aut alterius bōa occupat: ſeu depopulat. SAcrificādū ē a bōis: & ñ a malis. illis. n. chariſtiis adeſt inter cognatos cōcordia. DAte bōi: uos bōi & ñ mali. Thura: q̄ſi ſacrificate. DIIS generis: diis eiuſdē cognatōis: diis dōeſticis: diis eiuſdē generis. COncordia: dea de q̄ ſupiore libro dixius. FErēt dr̄. ADeſſe mitis: bēigna. Præcipue illa die: ī q̄ ſūt chariſtia hoc ē ꝙ autore Valerio dixius: ut ſiq̄ iter cognatos q̄rella orta eēt adhibitis cōcordiæ fautorib⁹ tollerēt. LIbate: deguſtate. DApes: quaſi una cōedite. LIbate dapes ut pignus grati amoris: nā cū inſimul edūt aut bibūt oīs inimicitia oīs q̄rela remittēt: iō dapes amoris ſūt pignora: & ī iure ciuili ē agere neminē poſſe iniuriaꝝ: q cū eo q iniuriā ītulit comederit: ſeu biberit ſeu leſerit. PAtella miſſa: q̄ſi poſita ſup mēſa. NVtriat: bñ afficit. CIbos itinctos: ſaginatos: q̄ſi intingant cibi p oēs in ipſa patella aut ītelligas. PAtella nutriat. cōditos ſuggerat. CIMbos intinctos. ſapore aliquo reſpſos nam ꝙ græci Bāμμα uocāt nr̄i dicūt intinctū hoc ē ſaporē inde Ply. intinctū ex myrto laudat. IAMq; ubi. bibēdū eſt ſed tūc ꝓfuſius cū reddēda corpora ſōno ſūt. IAMq; ubi poſtq̄. NOX hūida ſuadebit placidos ſōnos. placidam q̄etē. SVmpte. accipite. MAnu ſumite uos. PRecaturi. ſ. ꝙ p̄caturi ſunt. ſequēti uerſu explicat. VIna larga. q̄ſi largiore poculo ut ꝓfuſius bibaē. ET bñ uos. Hæc ſunt q̄ inter bibēdū p̄cari iubet. DIcite mero ſuffuſo. mero dixit ut ſit immiſtū ſine aqua. SVffuſo ſparſo. PER ſacra uerba. p ora. uñ ſacra uerba egrediuntur. SAcra q̄a præcatoria. DIcite bene uos. qui adeſtis. ſ. bene uiuatis & ualeatis. ET bene ut. ſ. uiuas & ualeas. TV cæſar auguſte. OPTIme pater patriæ. hoc enim cognomine appellatus fuit. ut diximus morem hunc bibendi ſeruant pleræq; barbarorum nationes & e noſtris plures. — PAV. MAR.

ANT. FAN. ¶ NOX ubi trā.x.cal.martias Terminalia celebrant̄:q̄(ut Acron ſcribit)ad excludēda iurgia cōſtituta ſunt: ut p epulaꝝ feſtiuitatē cæſis agnis cōſtituti fines ſeruarēt̄. Fiebāt āt hæc ſacra deo Termio ī cuius tutela agroꝝ fines & termini eē putabāt̄:q (ut Varrōi placet)a terēdo dicti ſūt ꝙ hæ ptes pp limitar̄ iter maxie terāt̄. Huic deo primus Numa Pōpilius tēplū cōdidit autore Plut. ac ſacros lapides finiū dicauit Ioui terminali ut Diony. ſcribit:ſtatuitqꝫ ut ei ſacra fierēt īcruēta ītelligēs decer̄ Terminalē deū exptē eē necis a ſanguis:qd̄ is ſit pacis cuſtos teſtiſqꝫ iuſtitiæ. Credit̄.n.numa Romanū agrū terminaſſe qd̄ Romulus facere ſupſedit exiſtimās uinciri ſuas uiris ſi terminū obſeruaſſet. Poſt Numā uero ad agroꝝ fines ēt aīaliū cæde rē diuinā fecerūt. Vñ illd̄ ē Horatii: Vel agna feſtis cæſa termīalibꝰ. Fuit & mox circū termios urbis hoſtias duci q̄ āburbiales uocabātur. Idē rex teſte Feſto ſtatuit q terminū exaraſſet eū & bouē ſacros eē. itaqꝫ is uti ſacrilegus ipūe occidi poterat ut Diony. autor ē. Sāe Plut. ī qōnibꝰ q̄rit cur Termino nihil aīatū ſacrificaret̄ putatqꝫ Numā publicoꝝ priuatoꝝqꝫ termioꝝ cōſtitutorē exiſtimaſſe terminū amicitiæ ac pacis cuſtodē ut diximus ab oī cæde ac ſāguie īcōtaminatū cōſeruari oporter̄. Hūc deū Ennius Termonē appellauit. SIue la. Tibullꝰ ñ fixus ī agris q regeret certis finibꝰ arua lapis. TE duo diuerſa &c. Scd̄m iſtitutionē Numæ q ſtatuit ut quotānis ad locū termini ſacra fierēt a coeūtibꝰ utriqꝫ agroꝝ dñis. BInaqꝫ ſer. &c. Nō mēdoſi codices hñt: Biaqꝫ liba ferūt. Vñ illd̄ eſt. Aut ſacrū effodit medio de limite ſaxū qd̄ mea cū uetulo coluit pols ānua libo. ARa fit hic &c. Illd̄ neceſſitatis ē hoc fortūe. Nō.n.ſp texta ignis fert̄.

VBI ter fr. &c. Pultē dicit cuius mō fecius mētionē.

LIbāt̄ ſi.flā. E ſingulis libamta iaciūt̄ ī flāmas. Cādida tur. Vel cādidata feſto ac ſolēni die: uel pia ac bēig.

Terminalia.x.calē. matii sa

Cur termino nihil aīatū ſacrificat̄.

¶ Nox ubi trāſierit ſolito celebretur honore
Separat inditio qui deus arua ſuo:
Termine ſiue lapis ſiue es defoſſus in agro
Stipes ab antiquis tu quoqꝫ nomen habes:
Te duo diuerſa domini de parte coronant
Binaqꝫ ſerta tibi binaqꝫ dona ferunt:
Ara fit hic:ignem curua fert ruſtica texta
Sumptum de tepidis ipſa colona focis:
Ligna ſenex minuit conciſaqꝫ conſtruit arte
Et ſolida ramos figere pugnat humo:
Tunc ſicco primas irritat cortice flammas
Stat puer:& manibus lata caniſtra tenet:
Inde ubi ter fruges medios immiſit in ignes
Porrigit inciſos filia parua fauos:
Vina parant alii:libantur ſingula flammis
Spectant:& linguis candida turba fauet:

PAV. MAR. ¶ NOX ubi.x.ca.mar.hoc ē xx.die fe.ē termini feſtū termīalia.n.ſacra a Nūa originē habuere:q ut autor ē Diony. cōſtituit unūquēqꝫ circūſcribere fūdos ſuos:ſacroſqꝫ finibꝰ lapides appōeret:lapideſqꝫ ipſos ſacrauit ioui termiali ſtatuitqꝫ eis ſacra quotānis oēs die cōſtituta facere ſr̄ locū ipm coeūtes. HAEC romāi termialia a termōibꝰ uocāt:fineſqꝫ ipſos unius lr̄æ mutatōe a græca ligua pferētes termios appellāt. Quos ſiqs occuluiſſet:aut trāſtuliſſet:ſacrū eū eē dei lege ſtatuit:ita ut uolēti eū occidere tāq̄ ſacrilegū:& ſecuritas adeſſet & purgatio pollutiōis. eſtqꝫ ius hoc ñ ī priuatis mō:ſed ī publicis quoqꝫ cōſtitutū & reliq. At terminū deū putātes: nihil ei ut Plut. oñdit ut aīatū ſacrificāt:rōes idē affert: An ꝙ termios rōulus agro ſtatuit:quo pgredi:ac uicinos mactare licitū eēt atqꝫ oēm agꝝ ppriū exiſtiare:quo ut Leucō dicit haſta pueiūt. Nūa uero Pōpi. Vir. ciuilis ac iuſtus:& īprimis ſapiēs agri termios cū finitimis cōſtituit:& ipſis finibꝰ terminiū oium cā nominās:q̄ſi pſidē:& amicitiæ:ac pacis cuſtodē:ac oī cæde:ac ſāguie:& ī cōtaminatū cōſeruari oportere exiſtiauit. cætera ſuis ī locis dicēus. iqt ergo poeta. VBI poſtq̄: NOX cariſtioꝝ.ſ. TRāſierit:& illuceſcet ſequēs dies. DEus q ſepat. diſtermiat. ARua ſuo idicio:ſuo ſigno hoc ē affixo lapide.i.termius deus. CElebret̄:cū pōpa frequētet̄. SOlito honor̄ aſſuetis ſacrificiis. TErmie: Nūc ad terminū ipm uerba apoſtrophat qd̄ a ueteribꝰ eius feſtū iſtitutū ſit. O termie ſiue es lapis. LApidē.n.illū fuiſſe dicūt quē Saturnꝰ p ioue deuorauit: ut paulopoſt dicēus. SIue es ſtipes:trūcus arboris. DEfoſſus.q̄ſi deorſū ifoſſus. IN agro:ī aruoꝝ diſterminatiōe. TV quoqꝫ tu ēt. HAbes numē:titulū honorē:uel nomē ipm ꝙ ita appellatus fueris. Ab antiqs:a ueteribꝰ:aut ab ātiqs græcis. nā qd̄ illi τέρμωνσ nos terminū dicius. aliq legūt. NVmē hēs:q̄ſi p deo coloris. Te o termie. COronāt duo dñi de pte diuerſa:ex diuerſis ptibꝰ:nā cū duo agros diuidāt alter hic:alter illic terminū cornāt. ET ferūt:p offerūt. BIna ſer. bias floꝝ corōas:qa hic & ille. ET bia dōa:qa uter ſacrificat. ñ tñ aīatū aliqd̄ ut dixius. ARa fit:modū ſacrificii explicat. Deide orōnē refert:q̄ ad terminū hēri debeat. ARA fit hic:cōpōit̄ ī ipſo termini loco ara. COlōa ruſtica.i.uxor colōi ruris. FErt ignē curua texta:texta caua. IGnē ſūptū:acceptū. DE te.de calidis. FOcis:focis p loco ubi fit ignis:q̄ſi ñ tūc ex ſilice ignē elicit:ſed aliūde accipit & affert illuc. LIgna: Ruſtica ignē:ſed a ſene ruſtico icidūt̄ & cōponūt̄ ligna ad ignē faciēdū. SEnex:ipe ruris colōus. MInuit.i.icidit. LIgna & cōſtruit:ordiat aut cōpōit. ALte.i altū. COnciſa.ipa iciſa ligna. ET pugnat.cōtēdit & nitit̄. FIger̄ rāos hoc ē ſtipites. HVmo ſolida terra dura & hoc ad cōgeriē lignoꝝ firmādā. TVM poſtea ipe ruſticꝰ. IRritat.q̄ſi ſuſcitat ad icēdiū. PRias flāmas ſicco cortice ſiccis corticibꝰ ut illd̄ Vir. rapuitqꝫ ī fōite flāmā ita hic ī ſicco cortice flāmā irritat qd̄ uerbū nūc pēultimā lōgā hēt ſꝫ iritꝰ irrita irritū pēultimā breuiat. STat puer. colōi filꝰ qa īferiꝰ filia pua ergo filius & filia añ illū ſūt. ET tꝫ māibꝰ. pleōaſmos ē. LAta cāiſtra.āpla cāiſtra ī qbꝰ erāt qbꝰ ad ſacrificiū opꝰ erat. INde ubi. loco turis fruges adurebāt̄ deide mella delibabāt. INde. poſtea. VBI. poſtq̄. ipe colōus ſenex. IMmiſit tres fru. tria frugū genera aut tria grana frugū. IN medios ignes ut adureret̄ loco turis. PArua filia porrigit oñdit d̄libādos aut appōit. FAuos iciſos mel ſeu ipſā mellis fabricā ī fruſtra diuiſā. ALii tenēt uīa. ſine uīo ſacrificiū ñ ſit. SIngula oīa libāt̄: libāda ponūt̄. FLāmis: nā de ſingulis q hēbāt pōebāt paꝝ ī igne. TVrba cādida. uel qd̄ ī eo ſacrificio cādidis ueſtibꝰ uteret̄ uel cādida q̄ſi pia religioſa. SPectāt & fauēt liguis. uerbis ē Metonymia qd̄ facit p eo qd̄ fit aut iſtrm in re.

Spargitur & ceſo cõmunis terminus agno.
Nec quærit̃ lactens cum ſibi porca datur.
Cõueniunt celebratq; dapes uicinia ſupplex
Et cãtant laudes Termine ſãcte tuas.
Tu populos urbes & regna ĩgentia finis
Omnis erit ſine te litigioſus ager.
Nulla tibi ambitio eſt, nullo corrumpis auro
Legitima ſeruas credita rura fide.
Si tu ſignaſſes olim thyreatida terram.
Corpora non letho miſſa trecenta forent.
Nec foret Othrydes cõgeſtis tectus ĩ armis
O quantũ patriæ ſanguinis ille dedit.

❡SPARgit̃ & cæ.cõ.ter.agno: Diſtingue tpa ne Oui. & Hora. errare uideant̃ q̃ Termino ẽt aĩato ſcribũt rẽ diuinã fieri: Nã ꝙ ſtatuit Numa ut huic deo ſacra fierẽt icruẽta nõ ſp neq; ab oibus poſtea cuſtoditũ ẽ. Hinc il lud ẽ qᵈ autor ſubiũgit: Nec q̃rit̃: ac ſi dicat æq; fert lactẽtẽ quoq; porcã mactari aduerſus Numæ legẽ. Quod ſi tãtoꝝ poetaꝝ autoritatẽ refringere uolueris autoritate græcoꝝ: obiiciemus tibi illud Iuuena. Et qcqd græcia mẽdax audet ĩ hiſtoria. LActẽs cũ ſibi porca dat̃: Quæ niſi cederet̃ Termio poſſet aliq̃n Terminũ eruere. TV populos urbeſq; & regna ingẽtia finis: Quia publici termini ſũt & priuati: itẽ in urbibus & extra urbes. SI tu ſignaſſes olĩ thyreatida terrã: Thyreæ q̃s fuiſſe in Cynoſuria Thucydides ſcribit ut Stra. refert oppidũ fuit in agro Argiuoꝝ ſiue ad Argiui & Lacedæmonii agri fines: qᵈ Lacedæmõii uelut ſuũ ſibi uẽdicãtes ſuis finibꝰ adiecerũt ut ſcribit Herodotus. Cõtra Argiui ꝓ loci uẽdicatiõe bellum ĩdixere. Sed inter utroſq; ita cõuẽit ut trecẽti utrinq; dimicarẽt reliq uero oẽs domũ ſuã q̃ſq; reuerterẽt̃ ne forte ſi p̃ñtes forẽt q ſuos uinci cernerẽt ad p̃liũ cõcitarẽt̃: utrius uero urbis trecẽti uictores fuiſſent illius uictoria cẽſeret̃. Pugnãtibus igit̃ ſexcẽtis cũ aĩ & corpis uiribꝰ pares eẽnt tres tm̃ fuer̃ ſupſtites: Ex Argiuis duo Alcẽor & chromius ex lacedemõiis unꝰ Othryades: Sup̃ueniẽte nocte duo Argiui uelut uictores ſe in patriã recæperũt. Othryades uero ſpoliatis Argiuoꝝ cadaueribꝰ arma hoſtilia q̃ſi uictoriæ teſtimoniũ ĩ caſtra retulit. Poſtea uterq; populus ĩ mediũ ꝓdiit ſe uictorẽ affirmãs: Argiui: q̃a plures ſupfuiſſẽt: lacedemõii q̃a Othryades ñ fugiſſet & ex hoſtibꝰ ſpolia retuliſſet. Ex hac cõtẽtiõe inito p̃lio Lacædemõii uictores euadunt. Argiui dolore p̃citi capita d̃raſerũt cũ eis cõas nutrir̃ mos eẽt: ſtatuerũtq; ne q̃s capillatꝰ cõſpiceret̃ añ loci illiꝰ rep̃atiõnẽ Lacedæmõii cõtra nutrir̃ cõas cæpũt p̃ter eoꝝ cõſuetudinẽ. Othryades uero cũ eũ puderet ex trecẽtis ſolũ ſupfuiſſe ĩ eo loco ubi cæ. iacebãt ſe ipm̃ iterẽit. ſ; añq̃ aĩam exhalaret ſãguie ſuo ſcriptis lr̃is trophæa iuſſit attolli. Hic illᵈ Statii legĩus ĩ. iiii. the. Et lacedæmõiũ thyreæ lectura cruorẽ. Et illᵈ Val. Ma. li. iii. Otryadæ quoq; pugna pariter ac morte ſpecioſa thyreatũ laude q̃ ſpacio latiꝰ ſolũ cernit̃ q ſãguĩe ſuo ſcriptis lr̃is direptã hoſtibꝰ uictoriã tm̃ ñ poſt fata ĩ ſinũ p̃ꝛiæ cruẽto trophæi titulo retulit. Sãe Othryades tã primæ declinatiõis q̃ ualerius uſus ẽ q̃ tertiæ iuenit̃. Solinus: Sparta ĩſignis cũ pollucis & caſtoris tẽplo. tum ẽt Othryadis illuſtris uiri titulis. ANT. FAN. Thyreæ ũñ bellũ ortũ inter argios & lacedemonios. othriades

❡SPARgit̃ &: hoc ẽ qᵈ negat Diony. cũ dicat ſacrificãtq; adhuc eis ñ aĩatũ aliqᵈ. Neq;. n. piũ ẽ cruẽtar̃ lapides ſed pultes & liba atq; alias q̃ſdã fructuũ primitias: & ex Plu. ẽt oñdimus nihil aĩatũ ſacrificari. At poeta imolari agnũ ſeu ſuillã ĩqt. TErmius cõis: q̃a duoꝝ dñoꝝ. SPargit̃ cæ. agno: ſãguĩe agni ĩmolati. NEc q̃rit̃: terminus ĩpe. Dũ dat̃ ſibi: cũ ad honorẽ eius ĩmolat̃. POrca lactẽs hoc ẽ ſuilla dũ adhuc ſub lacte ẽ. COnueniũt: cõuẽit ad hec ſacra oĩs uicinia & termini laudes cãtat. SVpplex uicinia q̃ſi oẽs uicini ſupplices. COnueniũt ad epulas: ſacroꝝ hoꝝ. ET celebrãt: laudãt & frequẽtãt. DApes: ipſas ſacras epulas. ET cãtãt ſãcte termĩe laudes tuas: cãtabãt hymnos ĩ honorẽ termini. TV populos: Hæc uerba ĩ termini laudes cãit poeta: uñ ẽ or̃o tota laudatoria: q̃ panagiricũ appellar̃ poſſẽus: & ab officio eius cõmẽdar̃ terminũ icipit. TV finis: ꝓ diffinis ſeu diſtermias. POpulos hoc quo ad ciuitates ĩtra mœnia cũ ĩ plures p̃tes: ut Rõa ĩ regiões diuidat̃. ET urbes: hoc quo ad urbiũ agros. Et regna ĩgẽtia: ad regnoꝝ ĩgẽtiũ cõfinia circũſcribẽda: ut ſignãda. Oĩs ager erit litigioſus: litibꝰ plẽus. SIne te: nã niſi termĩo agri ſignarẽt̃ ſp agroꝝ dñi eẽnt ĩ lite: cũ alter alterius ſibi p̃tẽ aſcriberet. NVlla tibi: utit̃ his uerbis poeta tãq̃ rẽ uiuẽtẽ alloq̃t̃. Sed re uera ut dixĩus fiebãt hæc ſacra ioui termiali. NVlla ergo ẽ ti. am. q̃a ãbitõe flecti ñ p̃t de ãbitu & ãbitiõe ſupius dixĩus ꝙ ãbitus fit crimẽ affectati honoris a circũeũdo ſupplicãdoq; inde ãbitio ĩpa actio ãbiẽtis. NVllo au. cor. q̃ſi nullo p̃cio SEruas: obſeruas cuſtodis. RVra cre. rura uel agros tibi cõmiſſos. FIda legi. ĩtegra ut & lege ĩſtitutũ ẽ. SI tu ſig Multa euener̃ mala ab agroꝝ cõtẽtionẽ cũ loca diſtermiata ñ eẽnt ergo. SI: tu o termĩe. SIgnaſſes olĩ ter. tyr. Patrõymicũ fœmininũ formauit a tyreis. Stra. tyreas nũero multitudĩs alii tyreã dñt: quẽ locũ tucydides ĩ cynoſuria eẽ ĩqt ad argiuii & Lacedemõis agri cõfinia. TYreã Hero. Argiuoꝝ & lacedemõioꝝ cõtẽtionẽ: & pugnã fuiſſe aſſerit nã ĩter eos pactũ fuit. ut utriq; trecẽti dimicarẽt. Occubuer̃ argiui oẽs p̃ter Alcenũ. & mathinũ Sp̃tãi: ſeu lacedemões p̃ter othriadẽ ducẽ eoꝝ: oẽs cæſi. ob qᵈ d̃decori aſcribẽs othriades cæ. ꝓ p̃ꝛia cæſis ſolũ ſr̃ eẽt ĩter extĩctoꝝ cadauera ſeip̃m ĩteremit alii dicũt ſeq̃nti die rurſus ĩchoata pugna ſauciũ & ſemiuiuũ cũ ĩ certamẽ d̃ſcẽdiſſet: ĩtereiſſe. At Stra. ĩqt de his ſalioꝝ teſtimõio: quoꝝ cã argiui: ac lacedemõii certamẽ hoſtiliter cõtuler̃t: ĩ quo lacedemõi duce otriada uictoriã reportar̃t. ergo ſi termius finis illoꝝ ſignaſſet. Nõ forẽt: ꝓ fuiſſẽt. MIſſa le. ad mortẽ. TRcẽta corpa: q̃a utrinq; trecẽti cæſi ſũt p̃ter duos: quos diximus. NEc fo. lacedemõii duce othriade uictores fuere ut dixĩus. Sed cognitũ ẽ eos uiciſſe ĩſcriptiõe q̃ ſãguĩe fecit in clypeo moriẽs othriades. Vñ ap̃ Valeriũ: ubi de formidĩe agit: othriade quoq; pugna pariter ac morte ſpecioſa tyreatiũ laude: q̃ ſpatio latius ſolũ cernit̃. Qui ſãguĩe ſuo ſcriptis lr̃is direptã hoſtibꝰ uictoriã: tm̃ ñ p̃t fcã ſua ĩ ſinũ p̃ꝛiæ cruẽto trofei titulo excellẽtiſſimos ſp̃tãæ uirtutis ꝓuẽtus retulit. hæc ille tãtus ergo uir ñ occubuiſſet ſi diſtermiati agri fuiſſent. NEc fo. ꝓ fuiſſet. Othriades tectus in armis cõgeſtis in armis coaggregatis. O q̃tũ ſãg. dedit ille: otryades. PAtriæ: ẽ hæc poetæ cõmiſeratio q̃tũ ſãguinis effudit ille ꝓ p̃ꝛia. q. d. tm̃ ꝙ moriẽs p̃ꝛie ẽt. uictoriã pep̃it. PAV MAR

ANT. FAN. ℂNOVA cũ fierẽt capitolia: Antias autor ẽ(teſte Plinio) captis A piolis oppido latinoꝝ. L. Tarqniũ regem ex eius pͥda Capitoliũ icæpiſſe: ubi cũ tẽplũ iouis Tarqnius ſupbus ædificare uellet ut libera a cæteris religionibus arx eẽt exaugurare ſacella ſtatuit q̃ multa diuerſoꝝ numinũ ibi erãt. itaqꝫ cũ oĩum ſacelloꝝ exauguratiões aues admitterẽt oẽſqꝫ dei ioui cederẽt ſolus Terminus abſcedere noluit. Vñ uates dephẽderunt ꝙ Terminus cũ ioue remanẽs æternũ urbi ĩperiũ cũ religiõe ſignificaret. Quare ĩ Capitolio ps tecti patuit lapidẽ terminũ ſpectãs cui nõ niſi ĩ diuo ſacrificabaẽ. Hinc ait Vir. Capitoli ĩmobile ſaxũ. lege Liuiũ q refert iouis tẽplũ ĩ mõte Tarpeio a Tarqnio Supbo relictũ monumẽtũ regni ſui noĩſqꝫ: ſed Tarqnios reges ambos inqt alteꝝ eam ædẽ uouiſſe: alteꝝ pfeciſſe. Sũt q & iuuẽtã ſicut Terminũ dicũt ioui cedere notuiſſe. Secutũ aũt ẽ aliud ut idẽ inqt ꝓdigiũ magnitudinẽ ĩmpii portẽdẽs. Caput. n. humanũ apiẽtibus fũdamẽta tẽpli dr̃ apparuiſſe: quo uiſo ĩtellectũ ẽ arcẽ eã impii caputqꝫ reꝝ fore. Quod & ueteres ceciner̃ q ĩ urbe erãt qqꝫ ad eã rẽ cõſultãdã ex hetruria acciti ſunt. SE ſupra ne qd niſi ſidera cernat: Vt aſpectu cœli fruaẽ q ioui cedẽ noluit: & magno cũ ioue tẽpla tenet. LEuitas tibi libera nõ ẽ: Vbiqꝫ fixũ eẽ te ac ſtabilẽ decet nec cedere hoĩ q deo ceder̃ noluiſti.

Via laurẽtina. EST uia q̃ populũ laurẽtes ducit ĩ agros: hæc eſt uia laurẽtina hoc ẽ laurẽtũ ducẽs ubi ancillæ Auguſti cæſaris q̃ ĩ agro laurẽti qnqꝫ pueros peperat monumẽtũ factũ ẽ eius prĩcipis iuſſu. Hic ad ſextũ lapidẽ Romãi Termino publice rẽ diuinã faciebãt: q̃uis Romãi ĩperii uerus Terminus idẽ eẽt q orbis terre. QVondã dardãio regna petita duci: Aeneæ q(ut ſcribit Stra.) una cũ anchiſe pr̃e & aſcanio filio laurẽtũ applicuit. licet Vir. Anchiſen ſcripſerit ĩ Sicilia humãis rebus exceſſiſſe.

Sextus lapis ab urbe. SAcra uidet fieri ſextus ab urbe lapis: Lapidibus miliaria deſignabãẽ ut Stra. tradit: q ẽt docet ꝙ ĩtra qntũ & ſextũ lapidẽ olĩ romani agri terminus mõſtrabaẽ ubi ambaruale ſacrificiũ faciebãt. Hinc eſt qđ autor dicit hoc loco: Sextus ab urbe lapis.

Quid noua cũ fierent capitolia nempe deoꝝ
Cuncta ioui ceſſit turba locumqꝫ dedit:
Terminus(ut mẽorãt ueteres) inuẽt⁹ ĩ æde
Reſtitit: & magno cũ ioue templa tenet:
Nũc quoqꝫ ſe ſupra nequid niſi ſidera cernat
Exiguum templi tecta foramen habent:
Termine poſt illud leuitas tibi libera non eſt
Qua poſitus fueris inſtatione manes:
Nec tu uicino quicq̃ concede roganti
Ne uideare hominem præpoſuiſſe ioui:
Et ſeu uomeribus ſeu tu pulſabere raſtris
Clamato tuus eſt hic ager: ille ſuus:
Eſt uia quæ populum laurẽtes ducit in agros
Quondam dardanio regna petita duci:
Illic lanigeri pecoris tibi Termine fibris
Sacra uidet fieri ſextus ab urbe lapis:
Gentibus eſt aliis tellus data limite certo
Romanæ ſpatium eſt urbis & orbis idem:

PAV. MAR. ℂQVID noua: tarqnius priſcus cũ eẽt Ioui optĩo fanũ cõſtructurus de loco augures cõſuluit rñſũ ẽ in trapeio colle: ſed cũ ibi multæ eẽnt deoꝝ aræ: uiſũ ẽ auguribus: ut de unaq̃qꝫ ara deos cõſulerẽt: an ſe moueri cõcederẽt. Dii cæteri geniiqꝫ pmiſere ĩ alia loca ſuas aras trãſferri. Terminus ãt & iuuẽta minĩe ãnuerũt. Attigit & hoc Lactã. ſed ſolũ terminũ cedẽtibus ceteris mãſiſſe inqt. Qui lapis erat ĩformis ac rudis. Vñ illũ Vir. capitoli ĩmobile ſaxũ uocat: & eũ eẽt dicebãt: quẽ ꝓ ioue Saturnus uoraſſe dicebaẽ. ET facto capitolio poſtea foramẽ ẽ ĩ tecto relictũ ut qa nõ ceſſerat libero cœlo frueretẽ. HAEC ergo his ſex uerſibus a Poeta explicanẽ ĩ laudẽ ipſius termini: q ioui cedere noluerit: p qđ uatũ ĩterp̃tatiõe portẽdebaẽ ita firmũ eẽ futuꝝ ĩperiũ romãoꝝ. SEd hãc ædis iouis optimi deſignationẽ: cũ terminus nõ ceſſiſſet Tarqnio ſupbo Liuius aſcribit. Diony. uero priſco: Ego Dionyſio magis aſſentio: Nã & Cornelius tacitus inqt. VOuerat Tarqnius Priſcus Rex bello ſabĩo ſedẽ ioui optĩo maxĩo iecitqꝫ fũdamẽta ſpe magis future magnitudinis quã tũc po. ro. cõpeteret. Mox Seruius Tullius ſocioꝝ ſtudio adiecit aliqd. DEinde Tarqnius ſupbus capta ſueſſa & Pomeria p hoſtiũ ſpolia fecit. ergo ſi ille fũdamẽta iecit illi hæc de termĩo aſcribẽda: ſunt ſed ſi qs dicat ubi de his agit Diony. ſupbi mẽtionẽ facere: caueat ne fallaẽ: nã & ĩ his uti eos dicit arte Nanii auguris: q tpe Tarqnii Priſci fuit. QVid: cũ admiratiõe dictũ qd. CVM noua capitolia: noua iouis ædes. FIerẽt: fieri uellẽt p Tarqniũ priſcũ. De capitolii ædificatiõe & q̃ ad rẽ faciebãt dixĩus ſupiore lib. CVncta turba: q̃ſi cæteras oĩs deoꝝ geniorũqꝫ multitudo. CEſſit: & locũ dedit Ioui: & hoc pp aras: qa oẽs dii ſuas trãſferri pmiſere. TErmĩus ĩuẽtus: ĩter aras. ſ. VT ueteres memorãt: ut ab ãtiqs referẽ. REſtitit ĩ æde: ĩ loco ꝓ iouis æde đſignato. REſtitit: qa ñ ceſſit. Et tenet tẽpla cũ magno Ioue: qa ĩter iouis tẽplũ ẽ.
NVNC quoqꝫ nũc ẽt. NE qd: ne aliqd. CEɼnat ſupra ſe niſi ſidera: niſi cœlũ: ĩ quo ſũt ſidera hoc ẽt ut libero cœlo frueretẽ. TEcta tẽpli hñt exiguũ: puũ. FOramẽ: nã ædificato tẽplo foramẽ ẽ ĩ tẽplo relictũ. Termĩe: Ex illo termĩus ubicũqꝫ fixus ẽ: effodi nõ põt & pœna erat q̃ ſupius dixĩus ĩ eos: q aut occuluiſſẽt aut tranſtuliſſẽt terminũ. TErmĩe poſt illud poſteaqꝫ ĩde auelli ñ potuiſti. NOn ẽ tibi leuitas libera: qa ñ leuiter aut libere potes auelli ex aliis locis: nã capitale ẽ. ET manes: & firmus mães. In ſtatiõe q̃ ĩ loco quo poſitus fueris ubi fixus eris fueris illud erit lõgũ rõnẽ ĩ p̃fatiõe huius opis dixĩus. NEC tu. ui. ut ioui nõ cõceſſiſti: ſic nec hoĩ qcq̃ cõcedas. NEC tu o termĩe. CONcede ꝓ cõcedas. QVIcq̃: aliqd. VIcino rogãti: hoc ẽ ſi qd a te peteret qđ ſuũ nõ eẽt ne cõcedas. NE uideare: ꝓ uidearis. PRæpoſuiſſe hominẽ ioui: qa ioui nõ ceſſiſti: nõ cedas hoĩ. ET ſeu uomerib⁹: ſiqs te crederet ruſticis ĩſtrumẽtis: ut alter de alterius agro qd ſurripet ĩclames illud illius & hoc huius eẽ. ET ſeu: ſiue. TV pulſabere: uerberabere. VOmerib⁹ ſeu raſtris clamato: uociferes.
HIC ager ẽ tuus ille ẽ ſuus: q̃ſi hoc tuũ: & illud illius. Eſt uia: q̃ ĩ priuatoꝝ agris ſupra termĩos a priuatis ſacrificabaẽ. In cõfinibus aũt urbiũ publice ſacrificiũ fiebat: & ſi romãi impii orbis extremitates termini erãt tñ ad

uetez cõſuetudinē obſeruādā romani uia laurētina ad ſextū lapidē quot annis termino arietē imolabāt:& hoc ēt eſt cōtra id qđ Dio.inqt & Plu.ut paulo ſupius diximus:qđ animatū nō imolabaẗ.Eſt uia q̃ ducit populū in agros laurētes:ē uia p quā itur laurētū:q̃ fuerat regia latina dicta ē uia laurētina:q̃ eſt inter uiā hoſtiēſem:& ap piā:poſtea p appoſitionē addit. Regna quōdā petita duci dardanio:hoc ē,Aenæ:qa illud appulit:& poſt mortē latini regnauit. Illic:in ea uia laurētina.O termine ſextus lapis ſignabanẗ tūc milia paſſuū lapidibus. Ergo ſextus lapis ab urbe.i.in loco diſtāti ab urbe ſex mili.paſ.Videt fieri tibi ſacra:ſacrificia. Fibris:extis. Pecoris lanigeri:hoc eſt arietis:aut ouis agni &c.Nā hæc aīalia lanā hñt:fibris,p extis poſuit:nam exta ſacrificanẗ.Fibræ ſunt illę in extis uene Cētibus:ſacrificabaẗ in finib; agroꝝ:ac ne qs mireẗ tā ppe urbē a romanis ſacrificari:ac ſi breues eēnt eoꝝ cōfines:inqt gētiū ceteraꝝ agros certis limitibus definitos eē.Romā aūt cū urbe cōfinia terminaſſe. Tellus qñ telluris ſpatiū. Et da.illis gēti.æteris nationibus.Certo circūſcripto.Limite termino. Itē ſpatiū:idē terminus ē. Orbis & romanæ ur.qa eos habet urbs terminos quos habet orbis uniuerſus.

¶Nūc mihi dicēda ē rgis fuga:traxit ab illa
Sextus ab extremo nomina menſe dies:
Vltima Tarqnius Romanæ gentis habebat
Regna,uir iniuſtus fortis ad arma tamen:
Cœperat hic alias:alias euerterat urbes:
Et gabios turpi fecerat arte ſuos.
Nāq; triū minimus proles manifeſta ſuperbi
In medios hoſtes nocte ſilente uenit.
Nudarunt gladios:occidite dixit inermem:

¶NVnc mi.di:eſt re.fu.Vii.calē.mar.ſacrū refugiū celebraẗ ſic dictū auctore Feſto ꝙ eo die Tarquinius roma fugerit:quo & ſerpentem latraſſe Ply.ſcribit & Athenieſes Harmodio & Ariſtogitoni tyrānicidis publice ſtatuas poſuiſſe.Notū eſt aūt ꝙ cū Tarquinius ardeā oppugnaret Sextus,eius filius Lucretiæ ſtuprū intulit:uñ populus Ro regi ademit impiū & Tarqnioꝝ exilio ultus ē iniuriā neceq; Lucretiæ.Fuerit aūt Tarquinius ſupbus tarquinii priſci filius an nepos nō ſatis liquet Liuius filiū credit:Alii multi nepotē. Vñ illud eſt apud Floꝝ poſtremus oīum fuit rex Tarqnius cui cognomen ſupbo ex moribus datū:regnū auitū qđ a Seruio tenebaẗ rape maluit q̃ expectare.Vir iniuſtus fortis ad arma tñ.Qui imiſſis pcuſſoribus in Seruiū ſcelere partā ptātē nō melius ægit q̃ acqſierat:& in ſenatū cædibus in oēs ſupbia graſſatus eſt.Cæteꝝ dux belli fuit excellēs:lege Liuiū quē cæteris hiſtoricis antepono. Et ga.tur.fe.ar.ſuos:turpē aūt dolū dicit quo turpe eſt uincere.Vñ æneas ait apud Vir.Captiq; dolis lachrymiſq; coacti ut oſtendat nō ſpecioſam græcoꝝ fuiſſe uictoriā.Dolus aūt quo tarquinius gabiis potitus eſt oppido urbi,ppinquo(ut inqt Liuius)hic fuit.Sextū minimū e tribus filiis quē Diony.uult fuiſſe natu maximū a ſe dimiſit ex cōpoſito uerberibus cæſum:q ingreſſus Gabios intolerabilē patris in ſe ſæuitiā cōqueſtus eſt:& nudū tergū oñdit narrauitq; ſe inter gladios pris elapſum nihil uſq̃ ſibi totū niſi apud eius hoſtes credidiſſe.Quare pſuaſi gabini quos Iuue.ſimplices uocati iuuenem receperūt q ubi multoꝝ fauorē adeptus ſatis uiriū ad oēs conatus collectū exiſtimauit quēdā e ſuis ad patrē miſit ſciſcitatū qdnā ſe facere uellet:cui tarquinius nihil uoce rñdit ſed tacitus decuſſis in horto papaueꝝ capitibus mōſtrauit qua rōne gabios in ſuā ptātē redigere:nūcius q̃ uidiſſet.Sexto retulit q cæſis principibꝰ ciuitatis gabios pri tradidit:ii ſunt ad uiā q̃ pneſte itur teſte Diony.Nūc tñ oīo delecti diſtabāt ab urbe ſtadiis cētum.Triū minimus:ii fuerunt Titus Aruns & Sextus. Proles ma ſu.Vel tarqnio ſimilis corpe:uel qđ magis (placet moribꝰ ac ſi diceret uulgatū illud:mali corui malū oūū.

ANT. FAN. Refugiū vii. calendas martias.

Targnii dolus,quo gabii potius eſt Gabii.

¶NVnc mihi.xxiiii.dies mēſis februarii: hoc eſt.vii cal.mar.appellata eſt regis fuga:qñ targnius ſupbus cū filiis eiecti ſunt.Poeta longā de hoc hiſtoriā refert:cū quo Liuius cōcordat:ita ut alter alteꝝ imitatus uideaẗ.Diony.autē in aliqbus diſcrepat:ut dicemus ſuis in locis.Sed an Tarq.ſupbus filius:nepoſue fuerit tarquinii priſci:cui Ser.Tullius ſucceſſit:ſatis & a Valla iāpridē & longe poſt a Pōponio nřo & alias a nobis diſputatū ē.Liuius ipſe incertū relinqt cū dicat hic.L.tarqnius Priſci Tarqnii regis filius:nepoſue fuerit:paꝝ liquet:plurimis tñ auctoribus filiū crediderī. Sed qtū ex floro & Diony.colligi pōt ſupbus priſci nepos fuit.Hic a prauis moribus:& ab inclemētia:& inſolētia ſupbus cognoīatus eſt:inqt ergo. Nūc ē diceda:ſcribēda:canēda:referēda.Regis fuga:fuga tarqnii.Sextus dies ad extre.mēſe.qñ ab extrema die mēſis feb.ſi numerare incipias uſq; ad ſex erit.xxiii.dies:nā.xxviii tm̃ hēt februarius:illa ergo dies. Traxit noīa:denoīata ē. Ab illa:fuga.ſ.regis.Nā dr regis fuga:& maximo in honore hēbaẗ a romanis ob eiectos tyrānos & libertatē partā. Vltima:ultimus fuit romanoꝝ regū.Tarqnius ſup:quē alii nepotē priſci:alii filiū dixere Seruii Tulli filiā uxorē duxit:ipſoq; ſocero ſuo interēpto regnum inuaſi quo die ſcelerata Tullia p pris iacētis corpus carpētū egit:& ipſe gener ſoceꝝ ſepulchra,phibuit Romulū quoq; inſepultū petiiſſe dictitās.Vltima ergo Tarq.hēbat regna romāæ gētis.qa ultimus romæ regnauit.Vir iniuſtus tñ fortis ad arma:ad rē militarē ad plia & Liuiꝰ de hoc nec ut iniuſtus rex in pace.Ita dux belli prauus fuit qn ea arte eqſſet ſupiores reges ni degnatū in aliis. Cæpat hic in uolſcos bellū mouit.Sueſſam & pometiā in captas diripuit.Gabios fraude cœpit.Hic Tarq ſ.Cœpat alias urbes:qa expugnauerat. Alias euerterat:qa diripuerat & deleuerat.Et fecerat ſuos:qa in ptātē ſuā redegerat. Gabios turpi arte:fraude & dolo ac filii audacia:gabii ubi eēnt ita Diony.refert urbs erat latini gñis ab albāis cōdita.ioo.ſtadiis roma diſtās ſup uia q̃ pneſte itur gabios hāc uocāt.Nūc.n.āplius hitata nō ē ois pter qrtā ptē occupāt diuerſoria & caupōe ſm uiā & reliq. Nā q; triū:tarqnius tres filios hūit:Titū:Arūtē:Sextū tarqnios:hic natu minor cōicato cū pře cōſilio:gabios trāſfugit pris in ſe ſæuitiā intolerabilē cōquerēs iā ab alieis in ſuos uertiſſe ſupbiā:ſe qdē iter tæla & gladios pris elapſū:& alia multa:qbꝰ eos cōmouit:qſtus ē.Redegerat ergo ſupbꝰ gabios in ſuā ptātē.Sextꝰ de quo poeta agit:ut Liui inqt:& poeta aſſerere uř:e tribus filiis minor erat natu.Diony.aūt eū maximū natu pluribꝰ in locis uocat:cui aſſentiēdū puto:pcipue cū lucretiā abieis:ut inferius dicemus in uxorē eā accipe:& reginā facere pollice

PAV. MAR.

bať cũ regnũ ſibi tanq̃ natu maximo deberet. Nãq̃ mi.triũ.i.minore tribus tarqnii filiis p appõne. Proles ma.apta. Supbi:uel ob inatos mores qbus erat ei ſimilis:uel ob oĩa certa ſigna. Venit in me.ho.trãſfugit gabios. Nocte ſilẽte:noctis tpe. Nudarũt gabini q in excubiis erãt. Nudarũt gla.ut.ſ.hũc iterficerẽt. Ille di.occi ĩermẽ:ĩermis.n.illuc erat. Ergo occi.ĩer.uiꝝ ſine armis.

ANT. FAN. ¶HOC cu.&c.Callide dictũ ut uitã ipetret dũ oñdit mortẽ ſuã gabinoꝝ hoſtibꝰ placiturã. Tale illud ẽ apd Vir. hoc ithacus uelit & magno mercenť atridæ. Flẽtq̃:ſimplices Gabini miſericordia moti lachrymas cõtinere nõ pñt dũ notas uerbeꝝ ituẽť. Iãq̃ po.q ſæpe in roma nos ipetũ fecerat ex cõpoſito & gabios reuerſus fuerat uictor. Vñ obeũdo picula ac labores p̃dãq̃ ut inqt Liuius munifice largiẽdo tãta erat charitate ut nõ eẽt tarqnius pr̃ potẽtior romæ q̃ filius gabiis. Miſſo geni.&c.Ex ſuis unũ ſuſcitatũ romã ad patrẽ mittit qdnã ſe facere uellet qñ qdẽ ut o a unus gabiis poſſʒ ei dii dediſſent. Odoratis uerbis:p odoris:nã odoratũ eſt qď aliũde odorẽ accipit:ſed uſus his abutiť. Virga lilia &c. Liuius:Huic nũcio qa credo dubiæ fidei uidebať nihil uoce rñſum ẽ. Rex uelut deliberãdus in hortũ æditũ trãſit ſeqnte nũcio filio ibi inãbulãs Tacitus ſũma Papaueꝝ dr̃ capita baculo decuſſiſſe interrogãdo expectãdoq̃ rñſum nũcius feſſus redit gabios q̃ dixerit ipſe quæq̃ uiderit refert ſeu ita ſeu odio ſeu ſupbia inſita ingenio nullã eũ uocẽ emiſiſſe. Sexto ubi qd uellet parẽs qdue p̃cipet tacitis ãbagibꝰ patuit primores ciuitatis criminãdo alios apud populũ:alios ſua ipſos inuidia opportunos interemit. Idẽ hiſtoricus paulopoſt:donec orba cõſilio auxilioq̃ gabina res regi romano ſine ulla dimicatione in manu traditur.

Odoratũ.

Hoc cupiunt fratres tarquiniuſq; pater:
Qui mea crudeli lacerauit uerbere terga:
Dicere ut hæc poſſet uerbera paſſus erat
Luna fuit ſpectãt iuuenẽ gladioſq; recõdunt
Tergaq; deducta ueſte notata uident
Flent quoq;:& ut ſecum tueať bella precanť
Callidus ignaris annuit ille uiris.
Iãq; potens miſſo genitorem appellat amico:
Perdendi gabios qui ſibi monſtret iter.
Hortus odoratis ſuberat curtiſſimus herbis
Sectus humum riuo lene ſonantis aquæ:
Illic Tarquinius mandata latentia nati
Accipit:& uirga lilia ſumma metit:
Nuntius ut rediit decuſſaq; lilia dixit
Filius agnoſco iuſſa parentis ait:
Nec mora principibus cæſis ex urbe Gabina
Traduntur ducibus mœnia nuda ſuis:

PAV. MAR. ¶HOc:ut.ſ.me occidatis. Cupiũt fr̃es: Titus & Aruns. Et pr̃ tarq hoc ẽt cupit.ẽ genus diſſuaſiõis:cũ rogatur faciãt rẽ hoſti gratã:ut ſinõ apud Vir. Iãdudũ ſumite pœnas. Hoc Itacus uelit:& magno mercenť atridæ. Qui fr̃es & pr̃. Lacerarũt mea terga crudeli uerbere:p uerberibꝰ crudelibꝰ. Vt poſſet hec di.ex ueritate.ſ.qď illi eũ uerberaſſent. Erat paſſus uerbera:& Diony.de hoc diſſidere inqt ẽab eo:hoc a pr̃e ſimulat:qa bellũ aduerſus gabinos deponi nollet. Verberatuſq̃ ab eo uirgis in foro:& i cæteris cõtumeliæ hĩtus. Luna fuit: lucebat tũc luna:ita ut ad eius lumẽ bñ poſſent diſcernere. Spectãt:gabini.ſ.iuuenẽ.Sextũ. Et recun.gla.referũt in uaginã. Et uidẽt terga notata:ſignata uirgis:aut uerberibꝰ. Deducta ueſte:remota ueſte. Flẽt quoq̃:cõmiſeratione moti gabini flere cœpe:excepe illũ p̃cãti ut ſecũ in patrẽ bella gereret:ille cũ ſecũ hẽret amicos trãſfugas ſimulatos & aliis accerſitis ſpe in romanos irruẽs:ex cõpoſito cũ ingẽti p̃da reuertebať:qď cũ ſæpe feciſſet ſperantes gabini & ipſi romæ caſtra aliqñ admouere e cœlo Sextũ ipſis miliũ dicũt ducẽq̃ cõſttiuunt poſt multa fœliciter geſta:cũ in gabiis maximus eẽt:pr̃i p ſecretũ nũciũ rẽ apit:& qd facto opus eẽt pcõtať. Sʒ hæc poſtea pſeqmur. Flẽt quoq̃:flẽt gabini cõmiſeratiõe moti. Et p̃canť:ut Sextus ipſe. Tueať ſecũ:cũ ipſis bella:uel ut eos a bellis tueať uel defendat bella ipſa a gabioꝝ pte. Ille:Sextus. Callidus:aſtutus. Annuit nutu q̃ petũt pmittit. Ignaris uiris:gabinis ignaris ſceleꝝ tãtoꝝ. Iãq̃ po ipſe Sextus:qa gabinoꝝ dux. Appellat ge.miſ.amico:miſſo fideli famulo. Appellat ge.i.rñdet genitori impoſita ſibi erãt hæc negocia. Ergo de his genitori rñdet. Appellare.n.interdũ eſt familiariter rñdere.ut apud Luciliũ. Cũ me mei adeunt ſeruuli nõ dominã ego appellẽ meã & appellare eſt noĩare. Qď mõſtret ſibi iter pdẽdi cõculcãdi aut ſubiugãdi gabios. Gabii ciuitas ipſi dicebať gabii uero populi. Hortus:tarqnius ut inqt Diony.cognoſcere nolens famulũ q̃ facere filiũ iuberet:ducẽs eũ ſecũ pgit in adiacẽtẽ regiæ ſuæ hortũ:cõtigit autẽ papauera in eo multa innata eẽ & ſub tp̃s ipm fructus & collectionis:p q̃ trãſiẽs tarqnius eminẽtis cuiuſq̃ papaueris ſceptro caput feriẽs decutiebat nihil prſus rogãti rñdẽs. Cõcordat Liuius dicẽs. Huic nuncio qa credo dubiæ fidei uidebať nihil uoce rñſum eſt. Rex uelut deliberãdus in hortũ æditũ trãſit ſeqnte nuncio filii ibi inambulãs tacitꝰ ſũma papaueꝝ capita dr̃ baculo decuſſiſſe interrogãdo ſpectãdoq̃ rñſum nuncius feſſus. ut re impfecta redit gabios q̃ dixerit quæq̃ uiderit refert & reliq̃. Hortus cultiſſimus ornatus & elaboratus. Herbis odo.ſub.regiæ.ſ.ipſius tarqnii. Sectus humum.hñs humũ ſectã.i.diuiſam riuo. Aq lene:p leniter. Sonãtis murmurãtis. Illic:in eo horto. Tarq accipit mãdata latẽtia ſecreta. Nati:Sexti.ſ.nã in hortũ nunciũ duxit. Et peti:ĩpetit decuit. Virga:ſceptro. Lilia ſũma:poeta lilia decuſſa inqt Diony.& Liuius papauera dixere. In hoc Diony inqt uideri ſibi tarquiniũ imitatum fuiſſe Thraſybulũ Mileſiũ. Nã & ille nũcio Periãdi coryntioꝝ regis cõſulẽtis:queãdmodũ firmiſſimũ obtineret dñatũ:uerbũ rñdit nullũ. Sed cũ nũcio ipſo ſeqnti p ſege tẽ inambulãs eminẽtiores ſpicas frãgẽs in terram deiiciebat docẽs ipm oportere ſpectatiſſimos ciues pdere. Nũcius ut:poſtq̃. Rediit:gabios.ſ. Et dixit lilia decuſſa deiecta uirga. Filiꝰ.Sextus. Ait dixit. Agnoſco iuſ.pa.tarqnii. Scio inqt qd pr̃ impat. Nec mora Liuius ſic ſexto ubi qd uellet parẽs:qdue p̃cipet tacitis ãbagibꝰ patuit. Primores ciuitatis criminãdo alios apd populũ:alios ſua ipſos ĩuidia oportunos ĩterrimit. Multi palã qdã in qbꝰ minus ſpecioſa crimĩatio erat futura

clā īterfecti & paulopoſt orba cōſilio auxilioq; gabina res regi romano ſine ulla dimicatione in manū tradit. Diony.uero ſextū inqt intellectis tarqnii iuſſis populū in cōcionē aduocaſſe:q̄rētē cū in eoꝝ fidē cōfugiſſet:ī piculo eē.ne capt⁹ pr̄i traderet:poti⁹ deponere magr̄atū:& urbē ingredi patus:quā acerbū aliqd pati. Addebat uerbis lachrymas miſerās fortunā ſuā.ut q de uita metuūt irrita a plebe:rogāteq; qnā eum ꝑdituri eēnt clariſſimū gabinoꝝ ciuē Petronē Antiſtiū noīauit:uirū.& pace & bello q multū patriæ ꝓfuerit negāte illo:& inqſitionē tolerāte qſitū in domū miſſū ē. Corrupuerat.n. Sextus quoſdā pecunia q lr̄as in exitū ſuū pr̄is gēma ſignatas clam inter uaris tabellas abſcōderāt:q̄ cum delatæ lecteq; publice eēnt:obſtupente Petrone:& attonito nihil rn̄dente iratus populus Antiſtiū lapidibus interemit de cæteris Sexto ut ſuppliciū ſumeret ꝑmiſere. Cæſis multis bonis cognoſcēs oīa per litteras tarquinius cū copiis accelerās circa mediā noctē oppidū ingreſſus ē factuſq; dominus gabinoꝝ inquit ergo. Nec mora.ſ.fuit Cæſis interfectis principibus.i.primoribus. Ex urbe gabina mœnia nuda ſuis ducibus qui ea tuebant. Tradunt ꝓdunt ab ipſo Sexto patri Tarquinio.

Ecce (nephas uiſu) mediis altaribus anguis
Exit:& extinctis ignibus exta rapit:
Conſulitur phœbus, ſors ē ita reddita matri
Qui dederit primus oſcula uictor erit:
Oſcula quiſq; ſuæ matri properata tulerunt
Non intellecto credula turba deo.
Brutus erat ſtulti ſapiens imitator, ut eſſet
Tutus ab inſidiis dire ſuperbe tuis:
Ille iacens pronus matri dedit oſcula terre

ECCE ne.ui.me.alta.an. Exit tarqnius ſupbus cū domitis hoſtib⁹ ad urbana negocia aīū cōuertiſſet ecce portētū ingēs appuit. Anguis.n.ex colūna lignea elapſus fugā in regiā fecit. Vn̄ exterrit⁹ rex Titū & Arūtem filios quoꝝ posteriorē qdā Arūcē uocāt ad apollinē delphicū miſit Bruto comite q ſtulticiā fingebat iuuenes ubi mādata pr̄is ꝑfecerūt Apollinē conſulere ad quē eoꝝ regnū romanū uētuꝝ eēt. Dictū eſt eū regnatuꝝ q primus matrē reuerſus oſcularet. Vn̄ illd ē Vir. Antiquā exqrite matrē. Brutus igit de naui egreſſus ſimulās caſū oſculatus eſt terrā:poſteaq; in exitiū regiū cōiurauit pulſiſq; tarqniis primus cōſul creatus ē lege Diony.qui uult tarqnii filios alia cā miſſos fuiſſe ad apollinē. Nobis pl; & Liuio & Oui.fidē adhibere. ANT. FAN. Portētum ingens.

BRVtus erat ſtul.ſa imi. L. Brutus Tarqnia ſorore tarqnii ſupbi natus ſciens fratrē a rege ob diuitias & prudentiā interfectū ſe ſtultū ſimulauit ut regis crudelitatē declinaret. De quo Iuue. Quis priſcū illud miratꝰ acumē Brute tuū. Hinc eſt qd̄ qui.L.iunius dicebat Eruti cognomē hūit:is a Tito & Arūte duct⁹ delphos ludibriū uerius q̄ comes aureū baculū iclūſū corneo cauato ad id baculo tuliſſe donū apollini dr̄ ꝑ ābages effigiē īgēii ſui. Lutius Brutus

ECce ne.ui.gabiis receptis. Tarq.pacē cū equoꝝ gēte fecit fœdus:quū tuſcis renouauit:inde ad negocia urbana aīum cōuertit. Primū ut qd̄ priſcus uouerat tēplū iouis ꝑficeret:& ad foros in circo faciēdos:cloacāq; maximā receptaculū oīum purgamētoꝝ urbis. Signiā circeioſq; colonos miſit. Hæc agēti:ut Liuius cū poeta cōcordans inqt. Portētū terribile uiſū anguis ex colūna lignea elapſus cū terrorē ac fugā in regiā feciſſet ipſius regis nō tā ſubito pauore ꝑculit pectus quā anxiis īpleuit curis. Itaq; cū ad publica ꝓdigia etruſci tm̄ uates adhiberent:hoc uelut domeſtico exterritus delphos ad maximū inclitū in terris oraculum mittere ſtatuit:neq; alii cōmittere auſus duos filios ꝑ ignotas ea tēpeſtate terras ignotiora maria in græciā mittit Titus & Aruns ꝓfecti comes his additus. L. Iulius Brutus de quo paulopoſt dicemus. Diony.tacuit portētū hoc:ſed aliā cām:qua miſſi ſunt ad oraculū affert:inuaſerat inqt in principatu eius moribus qdā inſuetus in uirgines & pueros:ꝑ quem multa corrūpebant corpa grauiſſimus idē:uixq; ſanabilis in repugnātib⁹ matres ipſas in ꝑtu ſimul cū fœtu interficiēs:cū adeo cām morbi cognoſcere uellet:atq; liberationē ad delphicū oraculū Titū & Arūtē miſit Brutum quoq; cū ipſis hoc rogātibus ut hērēt:quē cōuitiis:cōtumeliiſq; afficerent:ſed anteq̄ ulterius ꝓgrediamur:de Bruto dicēdū ē ut ab eodē Diony.excerpſimus. L. Iulius Brutus. M. Iunii filius fuit e ꝓgenie unius eoꝝ q cū ænea coloniā deduxere:clariſſimi īter romanos numerati. Bruti tarqnia tarqnii priſci filia mr̄ fuit. Supbus tulliū interficiēs cū multis bonis bruti quoq; patrē clā occidit:nullo tn̄ delicto:niſi tm̄ eius diuitiis inhiās:& cū eo alteꝝ e duob⁹ filiis maiorē natu ſuſtulit. Iuuenis adhuc Brutus auxilii & cognatoꝝ inops fatuū ſe ſimulauit uñ Bruti cognomē aſſūpſit:& in ea fatuitate ꝑſeuerauit:dū uiſus nō ē hr̄e tp̄s oportunū hunc adēptis tn̄ bōis oībus ſub ſe cuſtodiebat⁹ tarqnius nō honoris gr̄a:ſed ſtulta dicēs:ſtulta agēs:& ueris fatuis ſimilia ut adoleſcētibus riſum moueret. Hic itaq; delphos cū Tito & Arunte petiuit:& cū cæteri ꝓcioſa dona obtuliſſent deo brutus baculū ligneū obtulit:ꝙ illis riſū mouit:ſed illic in baculū uirgā aureā nemine ſciēte icluſerat. Poſteaq̄ de portēto:ſeu de morbo cōſuluere.iterrogarunt deīde deū cui fato datū eēt romanū impiurn. Reddita ē uox ex oraculo:q prim⁹ oſcula mr̄i dederit. Cōponunt iter ſe iuuenes ut Sextū:q romæ erat hoc lateat:ipſi uter mr̄i oſculū redditurus ſit:ut Liui.inqt ſorti ꝑmittūt ut Diony.ut una matrē oſcularent:pariterq; regnarēt. Brutus alio rat⁹ ſpectare oraculū:ut Liui.refert uelut ſi ꝓlapſus cecidiſſet:terrā oſculo cōtigit:ꝙ ea cōis oīum mortaliū mr̄ eēt:ut Diony. Vbi q̄ celerrime italicā terrā aſcēdit:ꝓcidēs oſculatus ē terrā & ita ipſe primus regnauit:qa primus poſtea cōſul creat⁹ ē. Ply.oſculatū Brutū terrā ꝑnaſiā oſtēdit cū dicat lib.xv. de lauris ſpectatiſſimas ī mōte ꝑnaſo ideoq; ēt grata apollini aſſuetis eo dona mittere iā & regi.ro.teſte. L. Bruto.fortaſſis ēt ī argumētum:qm̄ ibi libertatē publicā is meruiſſet lauriferā tellurē illā oſculat⁹ ex rn̄ſo & reliq̄. Sed hæc hactenus inqt ergo. ECce ne.ui.eſt:uiſa ē res īfanda. Aut nefas uiſu:ad uiſum:aut dum ur̄:ut ſi dicā mirabile dictu. Exit an.me.al.de medio tēplo:aut de medio loco ſacrificioꝝ:At Li.inqt anguis e colūna lignea elapſus. Et rapit deuorat:aut rapti accipit. Exta:ipſa iteſtina:q̄ ſacrificabant. Extinctis ignib⁹:quos ipſe īpetu extinxerat anguis. Cōſulit:acceſſere illi delphos ad ꝑnaſi lat⁹ auſtrale:ubi erat oraculum cæteris uerius. Cōſulit phœb⁹:petit a phœbi oraculo cōſiliū ꝑrio ut dixim⁹ ꝓ portēto:aut morbo:& poſtea cōſuluere qs eoꝝ regnatur⁹ eēt:& huic PAV. MAR.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE G...

rñdet poeta. Sors:rñſum aut uox ex oraculo. Et ita reddita q prim⁹ dederit oſcula mr̃i:q̃ prim⁹ matrẽ oſcula biť. Erit ui.erit uoti cõpos & regnabit. Quiſq̃:& Titus & Aruns p appõtionẽ. Turba credula:facile credens:ſimplex. Tulerunt matri ſuæ oſcula ꝑpata:oſcula accelerata:cõpoſuere tñ iter ſe ut dixim⁹. Nõ intellecto deo:nõ intellecta uoce dei uoce oraculi. Brut⁹ ſa.q cũ his ierat. Erat imitator ſtulti:q̃ſi in oibus ſtultũ. Vt eét tutus o ſupbe dire:crudelis apoſtropha ẽ. Ab inſi.tui:inſidiæ ſunt q̃ ad opprimendũ hoſtẽ occultis in locis inſtruunť:ita iſidiæ erãt hæ Tarq cũ clã & patrẽ & fratrẽ Bruti interfeciſſet:& niſi ſimulata ſtultitia illum defendiſſet:eum quoq̃ interemiſſet. Ille Brutus. Iacẽs ꝓnus quaſi ore in terrã ſtratus. Dedit oſcula matri:terræ nam terrã cõem omnium parentẽ eſſe exiſtimauit.

Creditur offenſo procubuiſſe pede:
Cingitur interea Romanis ardea ſignis
Et patitur longas obſidione moras:
Dũ uacat:& metuũt hoſtes cõmitteř pugnã
Luditur in caſtris ocia miles agit:
Tarquinius iuuenis ſocios dapibuſq̃ meroq̃
Accipit ex illis rege creatus ait:
Dum nos ſolicitos pigro tenet ardea bello
Nec ſinit ad patrios arma referre deos:
Ecquid in officio thorus eſt ſocialis & ecquid
Coniugibus noſtris mutua cura ſumus:
Quiſq̃ ſuã laudat ſtudiis certamina creſcũt
Et feruet multo linguaq̃ corq̃ mero:
Surgit cui dederat clarum collatia nomen

ANT FAN ¶CRedit of. pcu pe. exiſtimatũ ẽ fuiſſe caſus qđ erat cõſilii:ut nõ ſpõte matrẽ oium mortaliũ terrã ore tetigiſſet:ſed forte ꝓlapſus cecidiſſet. Cingiť in.ro.ar.ſig.

Ardea hæc ciuitas rutuloꝝ colõia ut inqt, Strabo.lxx.ſtadiis a mari diſtat:& a laurẽto nõ ualde lõgo diſſidet ſpacio teſte Seruio:ab urbe uero ad.xx.milia paſſuũ:& dicta ẽ uel q̃ſi ardua.i.magna & nobilis. Vñ ut ſcribit Diony.el tarq pp opes tetẽdit inſidias:uel ab augurio auis ardeæ. Fabuloſu ȝ.n.ẽ ꝙ ait Oui.incẽſã ab ænea ardeã in hãc auẽ eẽ cõuerſã. Cõdita ãt ẽ hæc ciuitas (ut Ply. docet) a Danae Perſei mr̃e. Acriſius.n.rex argiuoꝝ:

Danae in italiam delata. (ut Lactãti⁹ grãmaticus tradit) Danaẽ filiã a Ioue uiciatã intra arcã incluſã p̃cipitauit in mare:q̃ delata ad italiã inuẽta ẽ a piſcatore cũ Perſeo quẽ illic enixa fuerat:& regi oblata ita placuit ut dicať eã ſibi uxorẽ feciſſe & cũ ea ardeã cõdidiſſe. ET pa.lõ.ob mo.lõga fuit obſidio & bellũ diuturnũ magis q̃ aere. Targnius iu. ſo.da.me. Accipit ex ii.re.crea.ait Per targniũ iuuenẽ ſunt q nõ ſextũ accipiãt targnii ſupbi filiũ natu minorẽ apud quẽ cœnatũ ẽ ut Li ſcribit:ſed Tarq.collatinũ ſorore targnii ſupbi genitũ quẽ poſtea Brut⁹ coegit cõſulatu ſe abdicare & ciuitate cedere. Apud hunc putant ſentire Oui hoc loco fuiſſe cœnatũ nõ apud Sextũ cũ dicat Tarq iuuenẽ accepiſſe ſocios:unũq̃ ex acceptis ſociis Sextũ dixiſſe q̃ ſequunť. Q đ niſi ẽ fateamur op ȝ relatiuũ ꝓnomẽ qđ ẽ in uerſu pẽtametro referre nõ ſolũ q accepti ſunt ſed Sextũ ẽt q accepit. Nos autẽ duos uerſus quos p̃poſuimus ſic legendos arbitramur. Tarq. iuuenis ſo.da.me.accipit:atq̃ illis rege creatus ait. ECqd in of.to.ẽ ſo.ab eo ꝙ cõtinet id qđ cõtineť accipim⁹. Et eſt ſenſus. Nunqd uxores nr̃æ pſeuerãt in lege cõiugii. SVrgit cui de.cla.col.no. Collatia oppidum ꝓpe romã fuit ut auctor ẽ Feſtus:ſic dictũ ꝙ opes aliaꝝ ciuitatũ eo collatæ fuerint. Vñ porta urbis Collatina nomen accepit. Targnius ſupbus (ut Ser.ſcribit) Collatiã ex collata pecunia cõſtituiſſe dr̃ a q̃ ipſi oppido collatiæ nomẽ inditũ putãt.qđ credẽdũ nõ ẽ:cũ cõſtet (ut auctor ẽ Strabo) añ urbẽ cõditã fuiſſe collatiã. Sed fieri potuit (ut idẽ Seruius tradit) ut tarq.id oppidũ auxerit ab Albanis regibus fundatum. Ab eo tarq. Egerii filius ac uir Lucretiæ cognomẽ accæpit dictuſq̃ Collatinus eſt:qđ multum collatiæ morareť teſte Dionyſio.

PAV. MAR. ¶CREdiť:ab aliis. Procubuiſſe:ꝓlapſũ deorſũ fuiſſe. Pede of.ac ſi pedẽ ſcrupo offendiſſet. Cingiť:Ardea.xx.M.paſ.ab urbe diſtãs a Danae acriſii filia:a ioue uiolata:pr̃iſq̃ irã ob id fugiẽti cõdita ẽ hãc obſedit targ.cãm ꝑtẽdẽs:ut Diony.inqt ꝙ Ardeates romanos exules ſuſcepiſſent:cõſpirarẽtq̃ cũ eis de reditu:re aũt uera ꝓpter opes illis tẽdebat iſidias fœliciſſimis tũc populoꝝ italicoꝝ repugnãtib⁹ ſtrenue Ardeatib⁹ durãte diu obſidione:& milites q in caſtris erãt:& q in urbe ciues tributis feſſi belli diuturnitatẽ ægerrime ferebãt. Interea ardea q̃ urbs fuit rutiloꝝ. Cingiť ro.ſig.uexillis:q̃ſi obſideť romano exercitu. Et pa.lõg.mo.obſi.qa diu durauit: ut Li.inqt lõgo magis quã acri bello. Dũ ua.dũ fit uacatio a pugna. Et hoſtes:Ardeates.ſ. Metuũt cõ.pu.metuũt & refugiũ cõſerere manus. Ludiť:in caſtris:in ſtatiõib⁹ aut tabernaculis miritũ. Miles:p milites. Agit ocia:qa erãt ocioſi nõ pugnãdo. Tarq.& Li.inqt Regii qdẽ iuuenes iterdũ ociũ cõuiuiis cõmeſſatõibuſq̃ iter ſe terebãt. At huius cõuiuii & collocutiõis hoꝝ Diony.nõ meminit. Liuius cum poeta cõcordat. Iuuenis tarq hoc ẽ Sext⁹ Tarq.filius. Nã apud Sextũ tũ cõpotabãt:ut ẽt Li.refert. Accipit ſo.da.& me.q̃ſi ſuſcipit eos & cibo & potu ex illis:q in ea cœna erãt. Creatus re.regis filius. Ait:uerba q̃ ſequunť. Dũ nos ſo.dũ in hac ardeatiũ obſidione ſumus:nec patriã repetere poſſis.nunqd ſint in nos officioſæ cõiuges nr̃æ. Nũ curã ille de nobis gerũt:ſicut nos de illis:dũ ardea tenet nos ſollicitos anxios. Pigro bello:lẽto qa nõ pugnabať:nec ſinit:nec pmittit. Referre ar.ad pa.deos:qa cũ hic nos detineat nõ ſinit in patriã redire. Arma ad pa.deos.qa confecto bello arma in tẽplo Iani recõdebanť. ECqd:cõpoſitũ ex en & qd inq̃tũ:aut nũqd. Thorus ſocia.lectus matrimonialis:metonymia ẽ q̃ſi uxor nr̃a uel cõiuges nr̃æ. Eſt in officio:in actu debito:hoc ẽ in obſeruãtia pudiciciæ. Et ecqd:nunqd. Sumus:nos. Mutua cu.cõ.no cura reciproca:ut nos de ipſis curã gerimus ꝓ pr̃ia pugnãdo:an ille de nobis curã gerat. Quiſq̃ ſuã:Liuius de hoc ſorte potãtibus his apud Sextũ Tarq ubi & Collatinus Tarq.Egerii filius cœnabat:incidit de uxoribus mẽtio:ſuã q̃ſq̃ laudare miris modis:& reliq̃. Quiſq̃:ergo illoꝝ. Laudat:laudare cõtẽdit. Suã:cõiugẽ. Certamia:cõtẽtiões. Creſcũt ſtudiis:q̃ſi ſtudio deſiderio laudandi ſuã. Et lingua:& cor feruet:incaleſcit. Multo mero:multa meri exhauſtatiõe. Nã facti erãt ob merum alacriores & loq̃ciores. Surgit:& Liuius inde certamine accẽſo collatinus negat uerbis opus eẽ:paucis id qđẽ

horis poſſe ſciri q̄tū cæteris p̄ſtet Lucretia ſua. Surgit:ille. Cui col.de.cla.no.L.Tarq.Egerii filii f̄ris Tarq̄nii priſci filiꝰ ex multa ut Diony.iqt i urbe collatia cōmoratiōe collatinꝰ appellatꝰ ē. Ergo de.col.cla no.Collatia ut Pōp.inq̄t oppidū fuit ꝓpe romā ſic dicta:ꝙ ibi opes aliaꝝ ciuitatū fuerit collatæ:a quo porta rōæ collatia dcā ē:hic Collatinꝰ erat uir Lucretiæ filie nobiliſſimi ciuis rōani Spurii lucretii tricipitini.Ait:ipē collatinꝰ

Non opus eſt uerbis credite rebus ait:
Nox ſupereſt.tollamur equis urbēq3 petāus
Dicta placent:frenis impediuntur equi:
Pertulerant dominos regalia protinus ipſi
Tecta petunt cuſtos in fore nullus erat
Ecce nurum regis fuſis per colla coronis
Inueniunt poſito peruigilare mero:
Inde cito paſſu petitur lucrecia:cuius
Ante thorum chalati lanaq3 mollis erat:
Lumē ad exiguū famulæ data pēſa trahebāt
Inter quas tenui ſic ait illa ſono:
Mittēda eſt dño(nunc nunc ꝑperate)puellæ
Quāprimum noſtra facta lucerna manu:
Quid tñ audiſtis(nā plura audire poteſtis)
Quantum de bello dicit eſſe ſuper:
Poſtmodo uicta cades melioribꝰ ardea reſtas
Improba:quæ noſtros cogis abeſſe uiros:
Sint tantū reduces(ſed enim temerarius ille
Eſt meus & ſtricto qualibet enſe ruit:
Mēs abit & morior quotiēs pugnātis imago
Me ſubit & gelidum pectora frigus habet:
Deſinit in lachrymis inceptaq3 fila remiſit
In gremio uultum depoſuitq3 ſuo:
Hoc ipām decuit:lachrymæ decuere pudicā

NOn opus eſt uerbis credite rebus ait. Liuius:Collatinus negat uerbis opus eē:paucis id qdē horis poſſe ſciri q̄tū cæteris p̄ſtet lucretia ſua. Vrbēq3 pe.romā Nam inde Collatiā petierunt ubi tunc erat lucretia. ANT. FAN

POſito pui.me.Indiciū incōtinentiæ.Cōtra illud qđ ſequit:ante toꝝ calati lanaq3 mollis erat. Nr̄a fa.lu.ma.lucerna ueſtis militaris eſt qđ & hic locus manifeſte oñdit ubi lucernā marito militi mittēdā Lucretia ꝑparat:& Feſtus q lacernā dictam uult qa minus capitio ſit.Hinc ꝑ lacernatā amicam Netonis ſpoꝝ accipimus apud Iuue. Plura au.po. Audiūt ancillæ quæ nō audit caſta mulier & ſemꝑ fere ſe cōtinēs domi. Melioribus:romanis qbus ſtati cædere debuiſti:nec pati tam diuturnā obſidionē. Deſinit in lachrymis:dolor & lachrymæ coegerūt lucretiā ſermoni,finē īponere. PAV. MAR.

NON ē opus uerbis credite rebus:res ipſa cōprobabit. Nox ſu.ſeqt ad huius uerba liuius. Quin ſi uigor iuuētæ ieſt cōſcendimus equos:inuiſimuſq3 p̄ntes nr̄aꝝ ingenia:id cuiq3 ſpectatiſſimū ſit ꝙ inopinato uiri aduentu occurrerit oculis:incaluerant uino age ſane oēs citatis eqs aduolāt romā &c.Inqt ergo collatinus.

Nox ſu.q̄ſi noctis tp̄s ſupeſt ad eūdū & redeundū in in caſtra.Erāt.n.noctes lōgiores:qa mēſe februario:ergo tp̄s ſupeſt. Tollamur:attollamur. Eqs eqtemus.

Et pe.urbē:eamus.romā:poterāt ire & redire:qa ſolū diſtabat Ro.M p.&.iiii.horis feciſſent iter maxime citatis eqs:ut Li.inqt. Dicta collatini.ſ.placent cæteris.

Eq imped fre.frenauere equos aptauere eqs hēnas.

Pertulerāt dños:eq.ſ.q̄ſi iā uenerāt romā. Protinus:ſubito. Petūt ipſi regalia tecta:ad regias ædes iure filioꝝ regis cōiuges uiſendas. Nullus cu.erat in fo.ꝑ in foribus:& hoc ad illoꝝ ignominiā:nā adeſſe debebāt:cuſtodes q fores ſeruarēt. Ecce nu.qd de hoc Liuius ſubſeq̄ntibus uerſibus dica3.Ecce inqt poeta uelut exprobraturus laſciuiā & crapulā nuruū regiaꝝ a continētia pudicitiā:& exercitio magis Lucretiā cōmēdaret. Ecce iue.nu.regis.cōiuges filioꝝ regis.Fuſis coronis ꝑ colla:q̄ſi hn̄tes colla coronata ornata monilibus:ut & adriacæ utunt̄. PEruigilare po me.indulgere crapulæ:q̄ ſi in hoīe turpe in muliere turpiſſimū.Nā olim romanis fœmīs uini uſus non fuit:ut Vale.tradit.Inde cito paſſu:& Li.Pergunt inde collatiū:ubi Lucretiā haud q̄q̄ ut regias nurus:quas in cōuiuio luxuq3 cū eq̄libus uidetant tp̄s terētes:ſed nocte ſera deditā lanæ inter lucubrātes ancillas in medio ediū ſedēte īuenerūt.Muliebris certaminis laus penes Lucretiā fuit:hæc ille.Diony.hoc tacuit:& cœnā & cōtētionem:hoꝝ accēſſumq3 nocte in urbē nō retulit. Sed Sextū tarq̄niū ex ardea collatiā a p̄re ad obeūda q̄dā negocia refert:tūc Lucretiæ forma captū ea patraſſe:q̄ ſuo loco referent̄. Inde ex regiis ædibus aut ex urbe roma:nā erat tūc Lucretia in Collatia:q̄ urbi diſtabat roma.xx.ſtadiis.Petit̄ lucretia:itur ad lucretiā.Cito paſſu:acceleratis paſſibus. At lucretia & crapulā & ociū euitabat. Añ toꝝ:añ lectū cuius. Erāt calati:caniſtri cū rebus ad tellā faciētibus:calati.n.caniſtri ſunt.Vn̄ in arte. Afferat in calato ruſtica dona puer. Et erat añ toꝝ lana mollis:nō dura qa nūc filabāt Famulæ:ancillæ lucretiæ. Trahebāt pēſa filabāt lanā ipſam.Pēſa tñ ſunt lana & linū globatū:un̄ filū trahitur.

Ad exiguū lumē:& hoc ad cōmēdandā lucretiæ pſimoniā. Inter q̄s:ancillas.ſ. Sic illa ait tenui ſono:q̄ſi ſummiſſa uoce:ut pudicas decet. Mittēda:ancillas admonet ad opus maturandū:nā pfectura eſt lacernā quā uiro mittat. Propate.feſtinate. Nūc:nūc o puellæ.o ancillæ ut ſæpe pueros ꝑ ſeruis ponimus:ſic ꝑ ancillis puellas Lacerna facta nr̄a manu:quā ego fecero:lacerna genus ueſtimēti expediti quo utunt̄ milites. Quamprimū eſt mittēda dño:uiro:ſed dño ancillaꝝ:uel dño ad maiorē reuertētiā. Quid tñ interrogat eas q̄diu duratuꝝ erit bellū. Tñ qd audītis:ibant ancillæ ſepæ romā & libere egrediebant̄ domo.ita ut oīa audire poſſent.iō hic.Nam poteſtis audire plura:q̄ ego audiā.q̄ nō egredior domo. Quantū dr̄ eē ſup.hoc eſt ſupeſſe. De bello:q̄n cōfectū erit hoc bellū:uel q̄tū duratuꝝ eſt. Poſtmodo cōuertit ſermonē ad ardeam:q̄ qa obſeſſa a romanis erat cā abſentiæ uiroꝝ. Ardea reſtas.tu reſiſtis modo. Melioribus.populis.ſ.nā ardeates romanis. Poſt:q̄ſi finaliter.Victa tu a romanis. Cedes.qa expugnaberis & deleberis Cedes tu imbroba mala. Quæ cogis abeſſe a nobis.ſ Nr̄os:uiros.Sint tñ:pudicæ mulieres de ſalute uiroꝝ ſemꝑ ſollicitæ ſunt:ſic & lucretia:q̄ curis ange

bat:ne q̄ temeritate pugnādo uir occūberet. Sit tm̄:reduces:& ſi nō cadet ardea. Sint tm̄ reduces:hoc ē tantūmodo ſoſpites reuertant:eos.n.reduces dicimus:q ex aliq̄ expeditiōe:aut pfectiōe ſoſpites in patriā reuertūtur. Sed.n.certe. Ille meus:uir.ſ. Eſt temerarius:audax q minus prudēter pugnā ineat. Et ruit:irruit in hoſtes Qualibet ex oī pte. Stricto:euaginato enſe. Imago pugnātis uiri.ſ. Quotiēs me ſubit:quotiēs uideor uidere illū pugnāte. Abit mēs efficior uelut amēs. Et mo.& uideor mori præ dolore.ſ. Et ge.frig.h3:occupat Pectora:& hoc ob metū rōne ſupius diximus. Hac dulci recordatiōe:ſollicita imminēti in bello diſcrimie. Fmonis ſui finis fuere lachrymæ deſtititq; ab incœpto ope flēs in gremiū caput deſinit loq.ſ. Aut deſinit:termiat ſermonē. In lachrymis & remittit:qſi dimittit. Fila cepta:qa nere deſiit. Et depoſuit uultū in gremio ſuo:ut dolētes & flētes ſolēt. Hoc ipm.decori ē pudicæ mulieri pudicos affect⁹ in uiꝝ oñdere. Hoc ipm.ergo qd.ſ. depoſuerit caput. Decuit pudicā.decori fuit pudicæ mulieri. Lachrymæ decuere.decori etiam fuere.

Et facies animo dignaq; parq; fuit.
Pone metum uenio coniux ait:illa reuixit.
Deq; uiri collo dulce pependit onus
Interea iuuenis furiales regius ignes
Concipit & cæco raptus amore fuit:
Forma placet niueuſq; color flauiq; capilli
Quiq; aderat nulla factus ab arte decor:
Verba placēt. & uox. quæ corrūpe non eſt.
Quaq; minor ſpes eſt:hoc magis ille cupit:
Iam dederat cantum lucis prænuncius ales
Cum referunt iuuenes in ſua caſtra pedem:
Carpitur attonitos abſentis imagine ſenſus
Ille; recordanti plura magiſq; placent:
Sic ſedit ſic culta fuit ſic ſtamina neuit
Neglecte collo ſic iacuere comæ:
Hos habuit uultus hæc illi uerba fuerunt
Hic color hæc facies hic decor oris erat:
Vt ſolet a magno fluctus langueſcere flatu

ANT. FAN. ¶ET fa.aio di.par.fuit.nō minuerūt lachrymæ corpus uenuſtatē.ſed par fuit animi & corpis decor. ET quā cor.nō ē:deeſt añcedēs caſtitas q̄ corrūpi neqt & ſi corpi uis īferat. Lucis p̄nū.ales:piphraſis galli a quo dicimus galliciniū qd iā aduenerat cū illi ex oppido collatia in caſtra redierūt. Capit atto.ab ima.ſen.figurate dictū:ut Pictus acu clamidē. Et ē ſenſus. Oīs cogitatio Sexti occupata circa lucretiæ abſentis imaginē ita carpit ei ſenſus:ut q̄ſi reddat attonitos ac ſepultos. Naturale ē.n.ut dū oīs aī intētio redigit ad alicuius rei cōtemplationem ſenſus obſtupeſcant. Quo tempore uiuentes pene mori diſcimus quaſi quodam ſeceſſu mētis atq; animi facto a corpore.

Calliciniū

PAV. MAR. ¶ET fa.lucretiæ.ſ.Fuit digna & par aīo:qa ſicut aīus erat pudic⁹.ita facile pudicitiā p̄ferebat:ut q̄lis eēt aīo in uultu cognoſceres. Pone metū:audierat Collatin⁹ e ianuis Lucretiæ uerba:uiderat illā anxia3.& ob id lachrymātē p ſalute ſua nō potuit pati:ſed pdēs ſe cōſolatus ē eā. Ait cō.uiri lucretiæ collatinus. Pone.depone metū. Veni adſum. Illa re qa ex aīs uidebat:reuixit ad uoces uiri. Et pe.dul.onus de col.ui.nā uir āplexus ē eā & ipſa uiꝝ:& ſic dulce erat lucretiæ onus. Interea iu.Liuius ibi Sextū tarqniū mala libido lucretiæ p uim ſtuprādæ capit.tū forma.tū ſpectata caſtitas icitat. Cœpit igit Sex.tarqnius lucretiā ardere. Interea iu.re.Sex.regis filius. Cōcipit furiales ignes ad deteſtationē huius ardoris furiales ignes dixit q̄ſi nō cupidineos.ſed ab īfernis furiis īcuſſos ut eſt illud in meta.de myrra Ipſe negat nocuiſſe tibi ſua tæla cupido Myrra: faceſq; ſuas a crimine uidicat iſto. Stipite te ſtygio tumidis afflauit echidnis. E trib⁹ una ſoror &c. Sic Sextus: q collatini cognātis erat. Et furit rapt⁹.correpi⁹. Cœco amore.oīs.n.amor cœc⁹ ē. Forma pl3.hæc qdē oīa ad amādū alliciūt.his capt⁹ ē ſextus. Forma.ipſa facies.aut ipſe formoſus aſpectus:ē.n.forma q̄ dat eē rei:diſtinguit rē a re cōſeruat rē in ſuo eē. Pl3.ipſi Sexto. Et co.ni.lacteus cādidus. Et capilli flaui.flauus color ē:ut Gellius inqt:ex uiridi ruffo & albo cōcret⁹:ſic flauētes comæ. Et pl3 decor ornatus q aderat lucretiæ. Factus ab arte nulla.placet decor naturalis nō fuco nō ullo artificio.ſed a natura factus. Placēt uerba.dulce eloquium aut ſuauia uerba & cōpoſita & caſta:nō laſciuia:nec ab re plata. Et pla.uox.quæ nō eſt uirilis.nō rauca.nō irata.nō obſcura:nō eſtiua:ſed erat q̄lis pudicā mulierē decebat. Et pla qd nō eſt.qd nō dat. Corrūpe.hoc ē ipa pudicitia.quā corrūpe nō eſt ipſius. Quoq; & quo. Eſt ſpes minor:qa deſperandū erat. Hoc: p eo. Magis ille cupit.nā qd minus erat ſperandū plus ille cupiebat. Iā dederat.iā erat galliciniū.cum collatia abeūtes in caſtra reuerſi ſunt.& Li.& tū qdā a nocturno iuuenili ludo in caſtra redeūt. Iam ales p̄nūcius lucis hoc eſt cantu diē p̄nūciat. Dederat cantū.unde erat pars illa noctis.quæ galliciniū df. Cum iuuenes referūt pedes.redeunt In ſua caſtra.in ſua tabernacula quæ erāt circa ardeā. Carpit ille.Sextus.q̄ſi cōſumit. Senſus attonitos. Vir. & cæco carpit igni.quaſi habēs ſenſum ut uiſum & auditū. Attonitos.ſtupefactos. Et ob hoc imagine abſentis.nam ſemp ante oculos referebat imago lucretiæ.& uerba in auribus reſonabant. Et recordanti plura magis placent.quo plura recordabatur.eo magis ipſa plura placebant. SIC ſedit.eſt hoc uelut naturale amantiū omnium.ut eoꝝ quæ uiderint aut audierint de eo quod amant.aſſidua & dulci quadam recordatione afficiātur.ut Sextus nunc de lucretia. Sic ſedit illa. Sic fuit culta.ornata. Sic neuit.filauit. STAmina fila ipſa.ſed proprie ſtamen eſt id quod firme ſtat dum texitur.non id quod hinc inde trahitur. Sic iacuere collo.per collum. COmæ neglecte.non arte comptæ. AVT diſiectæ collo.per collum. HOS.pro tales. HAbuit uultus.ut eſt illud. HVnc ego te euryale aſpicio. Hæc uerba fuere illi.hæc locuta eſt. HIC decor.talis pulchritudo. Hæc facies.& nunc uultus dixit. Sed in hoc differunt.nam uultus ut ſepæ diximus eſt animi uoluntas quæ in facie oſtenditur. FACIES.eſt ipſa oris ſpecies. HIC color erat oris.talis erat color in eius uultu.

VT ſolet.pulchra hæc comparatio rei illius quam & nos longa nauigatione ſepæ experti ſumus:ut mare

poſt uentos ſedari ſolet.ſed tamen ab eo uento qui iam ante flauit pluribus diebus interdum tumet:& inſurgūt fluctus ac ſi eēnt uēti:qa nōdū reſideť pt ſpet' unda⁊c.Sic i Sexto Tarq.amor quē pſēs cōcepat abſēs reſideť ñ poterat:imo tū maxie ſæuiebat. VT fl.mari.ſ. SOlet iā.deficeť:aut diſſolui. A ma fl poſt ma.uētos.

Sed tamen a uento qui fuit unda tumet:
Sic quanuis aberat placitæ præſentia formæ
Quē dederat pſens forma manebat amor:
Ardet & iniuſti ſtimulis agitatus amoris
Comparat indigno uimq; metumq; thoro:
Exitus in dubio eſt audebimus ultima dixit
Viderat audentes forſq; uenuſq; iuuant:
Cæpimus audendo Gabios quoq; talia fatus
Enſe latus cinxit tergaq; preſſit equi:
Accipit ærata iuuenem collacia porta
Condere iam uultus ſole parante ſuos:
Hoſtis ut hoſpes init penetralia collatini
Comiter excipitur ſanguine iunctus erat:
Quātum animis erroris ineſt parat iſcia rerū
Infœlix epulas hoſtibus illa ſuis:
Functus erat dapibus: poſcūt ſua tpa ſomnū
Nox erat & tota lumina nulla domo:
Surgit & aurata uagina liberat enſem
Et uenit in thalamos nupta pudica tuos:
Vtq; thorum preſſit ferū lucretia mecū eſt
Natus ait regis tarquiniuſq; uocor:
Illa nihil neq; enim uoces uireſq; loquendi:
Aut aliquid toto pectore mentis habet:

SED tñ a uē.q fuit un.tu. pturbatiōes aio⁊ mari a uētis agitato aptiſſime cōparāť:qđ & pħi faciūt. EXitus in du.ē aude.ultima:deeſt q̄uis:& hoc dicit:q̄uis incertus ē rei finis: & difficillimū ē expugnare pudiciſſimam.tñ ubi pcibus ac minis nihil egero ui aggrediar mulierē: VIDerit:ſubintelligēdū eſt aliqs. Qđ iō fit qa ſic loq ſolēt q amore inſaniūt. Cœpius au.ga.quoq:argumētū a maiori:ſi audēdo expugnauimus oppidū nō expugnabimus & mulierē. SAnguine iū.e.qa Tarqnius collatius uir lucretiæ ſorore tarqnii ſupbi genitus fuerat:ut dixius ſupra. VAgina libe.en.cū ſopiti oēs uidereńť ſtricto gladio ad lucretiā uēit q tū ēt dormiebat:ut Liui autor ē a quo Diony.nō diſſētit. ANT. FAN.

SEd tñ un.tu.a uē.q fu.nō q tūc eſt:ſed q iā reſedit. PAV. MAR.
SIC amor:quē dederat pſēs forma:lucretiæ.ſ.cū corā cōſpiciebať. MAnebat q̄uis ab.pſē.ipe cōſpectus. FOrmæ:pulchritudinis. PLAcitæ:q placebat Sex. ARdet:abſolute dictū. ARdet:Sex.ipe. ET agita.uexať. STimulis:amoris iniuſti:iniuſtus erat amor.qa nupta.qa cognati uxorē amabat. Alii legūt inuicti amoris.qa oīa uincit nec uinciť.& oīa ſcelera ipellit.iō exclamat Maro iprobe amor.qd ñ mortalia pectora cogis. Cōpat:pa. Vim uio. Dolū:fraudē. Toto:idi:denoīatiōis ſpēs ē cōtinēs p cōtēto pōiť.i.mrōnæ idignæ.huius & uiolētiæ & fraudis. Exitus:uerba hæc ipius Sexti ſūt. Dixit:Sex. Exitus.hoc ē finis.ut illud. Exitus act.p. Eſt i du.qa icertū ē an uicať. Audebimus ultia & q ſūt ad pudicā mulierē expugnādā.ultia ē uiolētia.nā prio pces.iñ pliū tū minæ poſtremū uis. Audebius ergo.ultia uiderit,puideat uel ipa uel aliqs ET ſors.fortūa. ET ue.iu.au.auxilio ſūt his q audēt uñ illđ. Audētē fort iu.& illđ audacē faciebat amor Arguit ab exēplo ſui ipius.q audētia gabios i pris ptātē redegerat. Cœpimus rede.i nram ditionē gabiosl

ET ta.fa.locutus hæc. CInxit la en.& pſſit ſedēdo.ſ. TErga eq:aſcēdit equū:& abſceſſit e caſtris:& uenit co.latiā. ACcipit:& Li. paucis iteriectis diebus Sextus Tarq inſcio collatino cū comite uno collatiā uēit.& Diony.inqt illū illuc a pre ob negociū quoddā militare miſſū. ACcepit ergo Col.qa i eo oppido tū erat Lucretia. IVuenē:ſextū. POrta æra.porta ferrea. IAm ſole pa.cō abſcōdeť. Vultus ſu.qſi occidēte ſole. HOſtis ut:& Liuius:ubi exceptus benigne ab ignaris cōſilii:& Diony. Lucretia hoſpitio eū excepit tanq uiri ſui cognatū multa cū prōptitudine & comitate. HOſtis:ergo ſextus. VT ho.ut amicus illic hoſpitaturus. INit:igreditur. PEnetralia:ædes. COllatini:penetralia eni ptes ſūt ædiū ſed ut Pōpe.inqt Penetralia ſūt penatū deo⁊ ſacraria. EXcipiť:recipiť. COmiter:Benigne:nec mi⁊. SAnguie erat iū.nā cognatus ipius Tarqnii Collatini uiri Lucretiæ. QVantū pa.illa illi cibos inſciæ audaciæ:& pfidiæ illius:quē ppinquū:quē amicū putabat:hoſtis erat:qđ poeta cōmiſerās. QVantū inqt erro.p quātus error. INeſt ais:ē in aīs mortaliū. ILla:lucretia.ſ. INfœlix:ad diē illā fœlix.Sed tūc infœlix ob malū iminēs:ut illud Virg. Præcipue infœlix peſti deuota futuræ:& ob id infelix:qa deſtinata futuræ peſti. Sic hæc. INfelix qa. REtū inſcia:pfidiæ ſexti & uiolentiæ mox inferēdæ:& ob futurā cedē. PArat epu.ſuis ho.qa ſexto & famulo. ERat:iā. FVnctus da.iā comederat. SOmnus poſcit ſua tpa:qſi iā erat tps dormiēdi. ERat nox:noctis tps:& ob id corpa erāt qeti reddēda.

ET nul.lu.to.do.qa cū oīs ſōno ſe reddidiſſēt:extincta erāt iā lumina.Erant ergo tenebræ:q ad libidinē ſexti faciebāt. SVrgit &:Diony.poſtq inqt oēs dormiť exiſtimauit exurgēs uadit ad cubiculū dormiētis iā lucretia hñs gladiū:& Liui.cū poſt cœnā i hoſpitale cubiculū ductus eēt amore ardēs poſtq ſatis tuta circa:ſopitiq oēs uidebanť:ſtricto gladio ad dormiētē lucretiā uenit. SVrgit:ſextus.ſ. ET li.exerit. ENſē ua.au. VEnit o nupta pudica:o collatini uxor caſta. IN tha.tu.i cubiculū tuū. VTq to⁊:& Diony.aſſiſtēs.inqt lectulo mulieris exprectæ ad ſtrepitū.& interrogantis qs eēt nomē ſuū eloqns ſilere eā:& in cubiculo manere iuſſit occiſurū ſe eā minatus:ſi uel fugeť:uel emitteť uocē conareť:& Liui ſiniſtraq mano mulieris pectoř opp̄ſſo:tace lucretia inqt.Sex.Tarq.ſū:ferrū in māu ē morieris ſi emiſeris uocē.in eādē ergo ſniam:& uerba cū poeta ueniūt hi. VTq:& ut. Preſſit to.lectū i quo recūbebat Lucretia. AIT:Sex.ipe. LVcretia:ferrū ē mecū:qſi hēo enſē:quo te iterimā:ſi uocē emittis. VOcor Tarq.na.re.qſi Sextus Tarq.ſū regis filius. ILla ni.qđ potuiſſet ad ea rñdere Lucretia. CVM pa.e ſōno mulier ppe mortē iminētē uideret:obmutuit ergo & ſine mēte ulla eē

uidebaſ. ILla Lu.ſ. NIhil.ſ.rñdet ad Sexti uerba. NEq̃.n.certe nõ. HAbet ui.& uo.lo.erat adeo exterrita: ut nullæ in toto corpe uires eẽnt:& uocis iter penitus eẽt obſtruſũ. AVt hẽt ali.mẽ.to.pe.mens ẽ:q̃ meminimus uidebaſ ergo ſui ipius imemor. SEd tre.pulchra hæc ẽ cõparatio:& rei cõuenіẽs de miti ad mitẽ: de ca‑
ANT. ſta ad caſtã:nã de agna ad pudicã mulierẽ:nullæ uires erãt Lucretiæ ad loq̃ndũ ob pauorẽ: nec erat ſibi mens
FAN. ulla. Sed tremit ut parua agna depręſa quõdã:aliq̃n.

Sed tremuit quõdã ut ſtabulis dp̃nſa rlictis
Parua ſub infeſto cum iacet agna lupo:
Quid faciat? pugnet? uicet fœmina pugnãs
Clamet? at in dextra qui uetet enſis erat:
Effugiat? poſitis urgentur pectora palmis
Tunc primum externa pectora tacta manu
Inſtat amãs hoſtis precibus precioq; miniſq;
Nec prece nec precio nec mouet ille minis:
Nil agis eripiam dixit per crimina uitam
Falſus adulterii teſtis adulter ero:
Interimã famulũ cũ quo deprenſa fereris
Succubuit famæ uicta puella metu:
Quid uictor gaudes hæc te uictoria pdet
Heu quantum regnis nox ſtetit una tuis:
Iamq; erat orta dies ſparſis ſedit illa capillis
Vt ſolet ad nati mater itura rogum:
Grãdæuumq; patrem fido cũ cõiuge caſtris
Euocat & poſita uenit uterq; mora:

STAbulis depn.reli. Vbi paſtores nõ ſunt ſiue cuſtodes. ſiue nec apd Lucretiã ſiue in lecto erat Collatinus. Eſt aũt deprẽſa triũ ſyllabaʒ pticipiũ ne claudicet uerſus. QVid faciat pugnet? Vtiſ poeta q̃ſi dialogo & ſermocinatõe dũ miſeraſ Lucretiã & excuſat. FAlſus adul.te.q teſtificabor te in adulterio depñſã. INterimã fa:Liuius demũ ubi obſtinatũ muliebrẽ aĩum uidebat & ne mortis qdẽ metu inclinari:addit dedecus: cũ mortua iugulatũ ſeruũ nudũ ait poſituʒ ut in ſordido adulterio necata dicaſ. GRandæuũ patrẽ: Tricipitinũ ad quẽ Lucretia nũciũ miſit nõ in caſtra ſed Romam nam collatinũ e caſtris quæ erant ad ardeã euocauit:Dionyſius uult Lucretiam confeſtim Romam
PAV. ſe contuliſſe quod non credimus.
MAR. STAbulis re.q̃ſi ſine cuſtodib⁹. CVm ia.ſub lu.iſe.& bñ iſeſto:qa nihil ẽ agnis iſeſtius lupo. QVid faciat ẽ i his uerſib⁹ exornatio elocutiõis: q̃ dr̃ ratiotionatio:p quã ipi a nobis petim⁹ uniuſcuiuſq; ppoſitiõis explanationẽ:& tota ẽ in lucretiæ defenſionem.
QVid faciat:qd facere debeat. PVgnet: nũc ſeqẽ excuſatio. FOemina pugnãs uiceſ:pcipue a uiro:uel uinceſ:qa illa iermis:ille armatus:illa fœmina:ille uir: illa debilis:ille robuſtus:illa iacẽs & opp̃ſſa:ille opprimẽs & erectus:uinceſ ergo pugnãs. CLamet uociferet. At enſis adeſt in dextra: Sexti.ſ. Qui necet: q̃ illã iterimat & ille dixerat morieris ſi emiſeris uocẽ. EFfugiat:nõ põt. PEctora urgẽſ:pmunſ. PAlmis poſitis manibus ſuppoſitis:nã ſiniſtra pectus oppreſſerat manu. PEctora:iocũda hæc repetitio i hoc cõmiſeratiõis loco:ab eo qd̃ patiſ:qd̃ uunq̃ ppeſſa fuerat. NAm pectora tũ primũ tacta externa manu:nemo prius tetigerat pter uiʒ:nũc aũt externus attigit: INſtat amãs: & Liuius tũ Targnius fateri amorẽ orare:miſcere pcibus minas:uerſare in oẽs ptes muliebrẽ animũ:& Diony.inquit duoʒ ei electionẽ ppoſuiſſe:quoʒ utrũ uellet capet ſiue mortẽ cũ dedecore ſiue uitã cũ fœlicitate:ſi ſuccũbat eã in uxorẽ accipiat:romãoʒ:latinoʒ:etruſcorũq; reginã faciet.cũ ipe ſit ſuſcepturus regnũ ut æquũ ẽ filiũ natu maximũ:q; ſi obſtinatã ſeruaſ pudicitiã uelit. OCcidã inqt fa.ponã ſimul ur̃a corpora. dicãq; q in cõplexu ſerui te dephẽdẽs ſupplicio uos affecerim iniuriã cognati pſeq̃ns:ita ut tu turpẽ finẽ:pbriq; plenũ ſubeas: nec honore corpus tuũ digneſ q̃ſq̃ & reliq̃. INſtat:ergo. AMãs ho.pci.pcio & minis. NEc il.mo.flectit iliã. PRece nec p̃.nec mi.nullo.n poterat moueſ. NIL agis:& Liuius de hoc ubi obſtiatã uidebat & ne mortis qdẽ metu inclinari:addit ad metũ dedecus:Cũ mortua iugulatũ ſeruũ nudũ poſituʒ ai:ut i ſordido adulterio necata dicaſ. Cũ ergo moueref Lucretia.Sextus DIXit nil agis:nil pficies hoc aĩo obſtinato. ERipiã ui occidã te. PEr cri.p fictis criminibus. EGo adul.qa te uxorẽ alienã ſtuprare uolebã. ER o fal.te.adul.dicã qd̃ te i adulterio dephẽderim. INterimã:ego. FAmulũ:cũ quo tu fereris:diceris. DEphenſa:in crimine inuẽta:hoc terrore:obſtinatã pudicitiã uicit:q̃ nõ pcibus nõ pcio ñ metu mortis mouebaſ:uicta ẽ metu dedecoris. SVccubuit pu.Lucretia caſta. VIcta me.fa.hoc ẽ infamiæ. QVid ui cõuerſio or̃onis in Sextũ cũ exclamatiõe.
QVid ga.o ui.q̃ſi dicat gaudere nõ deberes. HÆc ui.quã de pudica muliere reportas. PErdet:pfligabit.
TE & domũ tuã.Heu quãtũ una nox dedit regnis tuis:quãtũ abſtulit.nã regno pulſus es. Iãq; erat:ut primũ illuſit egreſſa e cubiculo Lucretia patrato p Sextũ ſcelere:nõ ſecus mœſta:& lachrymabũda erat ac ſi mr̃ filiũ ſepulturæ traditura. Iãq; di.erat or.il.lucretia. SEdet ca.ſpar.pfuſis. VT ſo ſedere.ſ. MAter itu.ad ro.nati: ad locũ ubi adurẽdũ eſt filii cadauer. GRandæuũ:cõcordat cũ poeta Liui.Lucretia mœſta tãto malo Romã nũciũ eũdẽ ad patrẽ.Ardeãq; ad uiʒ mittit:ut cũ ſingulis amicis fidelib⁹ ueniãt. Ita facto:maturatoq; opus eẽ rẽ atrocẽ icidiſſe.Sp.Lucretius cũ.P.Valerio uoleſi filio:Collatinus cũ.L.Iunio Bru.uẽit:cũ quo forte romã rediẽs ab nũcio uxoris fuerat cõuẽtus.Aliter ãt ſẽtire ur̃ Diõy.nã ñ inqt hos in collatiã uocatos.Sed caſũ Lucretiã acerbiſſime ferẽtẽ:celerrime currũ aſcẽdiſſe:& ueſte lugubri:cultro ſub ſtola abſcõdito:Romã uẽiſſe:nec appellãtẽ obuiũ queq̃:nec appellãti rñdentẽ:q ubi pr̃is domũ igreſſa ẽ:aderãt.n.cognati qdã:pcubuit ad pr̃is genua flẽs:uocẽq; emittẽs:nullã:erecta a pr̃e luctus cãm poſtulãte:ſupplico tibi inqt:ut iniuriã hãc intollerabilẽ ulciſcare:neq; deſpicias filiã morte longe peiora paſſã interrogãti de iniuria.Aduoca inqt quoſcũq; potes & amicos & cognatos:ut hæc a me:non ab illis accipiant:qbus auditis cõſulta nec uindictã differt:facta celeri euocatiõe illuſtriſſimoʒ uiroʒ i domũ eius Lucretia rẽ oẽm aperit:ſalutato deĩde pr̃e:& deos & lares pcata:celerẽ ſibi dari migrationẽ e uita educit cultrũ:unũq; pectori uulnus inferens ad cor uſq; gladiũ trudit. Impleta ẽ luctu

& muliebri cōtēplatiōe domus pr̄ infuſus corpori cōplectebat̃:reuocabatq;:adhibebat recreādæ filiæ diligen tiā.Ipſa uero in gremio eius palpitās:pudicāq; afflans aiam emorit̃.Atrox oībus uiſū ē facinus:una fuit omniū uox pſtare mori:quā has ſub tyrānide cōtumelias pati.Erat cū his Publi. Valerius Sabinoꝝ unius:q cū Tacio māſerāt:ꝓnepos uir prudēs & alacer.Is ad exercitū ab ipſis mittit̃ Lucretiæ uiro rē oēm relaturus:& cū eo de fectionē militū a tyrānis ſollicitaturus'uix urbe egreſſo ei fit obuius adducēte numine Collatinus reꝝ ignarus & cū eo.L.Iunius:cui Bru.fuit cognomēto.Hæc ex Diony.cætera ſuis ī locis dicēus.Sed iā ad poetā reuertāur. Euocat:inqt Lucre. PAtrē grā.q̄ſi grādis æui matuꝝ. CVm fi.cō.cū Collatino. E ca.patrē āt ut Li.inqt ex urbe euocauit.uiꝝ āt e caſtris:nā tūc erāt circa Ardeā. Et uterq;:uir & pr̄. VEnit po.mo.ſine ulla retardatōe.

Vtq; uident habitū, quæ luctus cā requirūt
Cui parat exequias. quoue ſit icta malo:
Illa diu reticet pudibundaq; cælat amictu
Ora. fluunt lachrymæ more perēnis aquæ
Hinc pr̄ hic cōiūx lachrymas ſolātur & orāt
Indicet, & cæco fletq; pauentq; metu:
Ter conata loqui ter deſtitit auſaq; quarto
Non oculos ad eos ſuſtulit illa ſuos:
Hoc quoq; tarqnio debebimus eloquar inqt
Eloquar infœlix dedecus ipſa meum:
Quodq; pōt narrat, reſtabāt ultima, fleuit
Et matronales erubuere genæ:
Dāt ueniam facto, genitor cōiunxq;, coacte
Quam dixit ueniam uos datis ipſa nego:
Nec mora cœlato fixit ſua pectora ferro
Et cadit in patrios ſanguinolenta pedes:
Tunc quoq; iā moriēs ne nō ꝓcūbat honeſte
Reſpicit, hæc etiam cura cadentis erat:
Ecce ſup corpus cōia damna gementes
Obliti decoris uirq; paterq; iacent:

VTq; uidēt ha.Quia mœſtā & attractā ſedētē in cubiculo īuenerūt Sp.Lucre.cū.P.Valerio.& Collati nus cū.L.Iunio Bru. HOc quoq; Tar.debe.Ironia ē.Debeo inqt Tarqnio qđ uiolata ſū.nūc hoc quoq; debebo qđ mihi meū dedecus ēloq neceſſe eſt. HÆc ēt cu.ca.erat:Idē fecit Iulius Cæ.q ut inqt Sueto.cū to ga caput obuoluiſſet ſiniſtra manu ſiuū ad ima crura deduxit ut honeſti9 caderet īferioris corpis pte uelata. ANT. FAN.

VTq;:ut. VIdēt ha.quia & lugubri ueſte & ſq̄lido uultu ſedebat:& aduētu ſuoꝝ lachrymæ obortæ. RE quirūt:q̄ cā luctus:cur lugeat. CVI pa.exeq.hoc ē fu nus. QVo ue:uel. QVo mō ſit icta:ſaucia afflicta. PAV. MAR.

ILla diu:nondū poterat emittere uocē:& qa uiolata pudicitia:uultū attollere nequit. Sed lachrymās uultū abſcōdebat. ILLa:Lucretia.ſ. DIV re.qa nō loquit̃, ET celat ora pudibūda:pudētes uultus. AMictu:ue ſte. FLuūt:ex oculis.ſ. LAchrymæ mo.aq̄ perē mo re aquæ:q̄ ppetuo curſu fluit:nā illđ dicimus perēne: qđ cōtinuū ē. HIC pa.cōſolabant̃ & pr̄:& uir filiā & cōiugē lachrymātē orātes apiret,qd hoc eēt nec minus flebāt & pauebāt ipi. HInc pr̄.ſ.Sp Lucretius. HInc: ex hac pte. COniūx:collatius. SOlant̃ la.lachrymā tē ipſā:uel lachrymas ipius ſolari conat̃. ET orāt pcā tur. INdicet:māifeſtet qđcūq; eſt. ET flēt:ipi tñ ET pa.cœ.hoc ē occulto. MEtu quia rē ignorabāt. TEr co.tentauit ter uelle rē apire:ter quoq; deficit & effari nō potuit:auſa tādē attollere oculos nō potuit. TER co.lo.ter deſti.ut illđ incipit affari:mediaq; in uoce re ſiſtit. ET q̄rto au.loq.ſ.ē. NOn iō:nō ob hoc q auſa eēt. ILla ſu attollere potuit. OCulos ſu.nā præ pudore aut clauſos:aut humi defixos tenebat. HOc quoq; Tar.plures tētauerat loq:pluresq; deſtiterat exorſa ē a cā reticētiæ:& artificioſa ē hæc locutio:nā uiolatā pudi citiā relatura nō potuit honeſtius inſinuare:quā dicere illū cām eē reticētiæ ſuæ. HOc quoq;:hoc ēt. INquit: qđ loqui nō poſſū qđ loq nō audeo. DEbebimus Tar.& multa debent̃:& hoc ēt. ELoquar:nō niſi ſūmo do lore uſa ē hæc uerbi repetitiōe effabor:effabor nō ſignificat nūc hic eloq̄r ornate loq̄r:ſed edā aut aperiā. IPſa infœ.dede.meū:quo nunc primū ſū affecta. QVodq; pōt:oīa rettulit uſq; ad rē:quā præ pudore nō potuit explicare:ſed ſatis intelligebat̃. At Liuius ſic eā locutā refert.cū uir q̄ſiſſet ſatin ſalue. Minime inqt.qd.n.ſal ui ē mulieri amiſſa pudicitia. Veſtigia uiri aliēi collatine in lecto ſūt tuo:cæteꝝ corpus ē tm̄ uiolatū:aīus īſons: mors teſtis erit.Sed date dexteras fidēq;:haud īpune adultero fore Sextus eſt Tarq.q hoſtis ꝓ hoſpite priori nocte:ui armatus mihi:ſibiq; ſi uos uiri eſtis peſtifeꝝ hinc abſtulit gaudiū & cætera. ET nar.refert. QVod pōt:reſtabāt ultīa hoc ē ipa pudicitiæ uiolatio. FLeuit:prius lachrymabat̃:tūc fleuit:qa flere plus ē quā lachry mari. ET ge.ma.ipius mr̄onæ. ERubuere:& hoc præ pudor̄. DAnt ue.& Liui.cōſolant̃ egrā aī auertendo noxā a coacta in autorē delicti:mētē peccare nō corpus.& uñ cōſiliū abfuerit:culpā adeſſe. Vos inqt uideritis qd illi debeat̃ ego me & ſi pctō abluo ſupplicio nō libero. Nec ulla deīde īpudica Lucretiæ exēplo uiuit. inqt ergo poeta. GEnitor Sp.Lucretius. ET cō.uir Collatinus. DAnt ue.co.fa.q̄ ad facinus coacta fuerit. VEl facto:ꝓ re ipa. Dixit:Lucretia.ſ. IPſa:ego ipa. NEgo ue.quā da.quā cōceditis.nolo qcq̄ mihi ignoſci. NEc mora:& Liui.Cultrū quē ſub ueſte hēbat:eū in corde defigit.ꝓlapſaq; in uulnus moribūda cecidit. NEc mo. nulla retardatio eſt. FIXit ſua pe.fer.cœ.hoc ē cultro:quē abditū ſub ueſte hēbat. ET ſāgui.q̄ſi ſanguine ple na. CAdit in pr̄ios pe.quia ſaucia ad pedes patris ꝓlapſa eſt. TVm quoq;:magna hæc honeſtatis Lucretianæ cōmendatio.namq; ſeruauit honeſtatē uiuens:ſeruauit tum moriēs.Cauit.n.ne minus honeſte caderet. TūC quoq;:tū etiam. IAM moriēs reſpicit ne ꝓcumbat nō honeſte:ſed honeſte cauebat.ne qd corporis detegeret̃. HÆ etiam:cura.ſ.ut honeſte ꝓcumberet. ERat ca.erat iā collabentis. ECce ſup:ut collapſa eſt Lucretia ad patris pedes impleta eſt luctu domus:ſtrauereq; ſe ꝓprii decoris obliti ſupra morientis corpus & pater & ma ritus. ECce & uir:collatinus. ET pater:tricipitinus. OBliti decoris:maieſtatis ſeu proprii honoris:quia non ita decebat fortiſſimos uiros. GEmentes dā.cōia:quia ille filiā hic uxorē. IAcēt ſup cor.Lucretiæ morietis.

ANT. FAN. ¶BRVtus adeſt tádéq; aío ſua no.fal.Oſtédit nó eſſe ſe brutũ.i.rõnis expertẽ ſeu finxiſſe ſtultitiã & acumen ſuũ maximaſq; uirtutes texiſſe fallacia:fallit ergo aío ſua noía.i.cognomẽ ſuũ falſũ eſſe aperit ui aĩ ac prudẽtia. Tarquiniũ:Supbum accipe:quia ſubiungit Profuga cũ ſtirpe. ET ſecũ lachrymas inuidiamq; trahit: Concitat lachrymas funere miſerando:necnon & odium in Tarquinios.

PAV. MAR. ¶BRVtus:cõcordát & Dionyſius & Liuius cũ poeta in his:niſi qd hæc Liuius ĩ collatia.ille in urbe roma geſta eſſe ait. BRutus adeſt:redierat.n.e caſtris cũ collatino. TAndéq;:hoc eſt poſt multa. FAllit ſua noia aío decipit ſuũ hoc cognomentũ Bruti:nã cũ ob ſimulatã fatuitatẽ Brutus appellatus eẽt tũc diſſimulatã prius prudentiã cœpit ꝓfiteri fallit ergo aío ſua noía. ET rapit:raptim extrahit. TEla ſi.ꝑ gladiũ fixũ. COrpore ſemi.ſemiextincto:qa nõdũ oẽm efflauerat ſpiritũ. STIllantẽ.Liuius Brut.inqt illis occupatis luctu cultrũ ex uulnere lucretiæ extractũ manãtem cruore præ ſe tenẽs ꝑ hũc inqt caſtiſſimũ ante regiã iniuriam ſanguinẽ iuro:uoſq; dii teſtes facio me L.Tarquiniũ ſuperbũ cũ ſcelerata cõiuge: & oĩ liberoꝝ ſtirpe ferro igniq; quacũq; dehinc ui poſſũ exactuꝝ. nec illos: nec aliũ quẽq̃ regnare romæ paſſurũ hæc igiẽ fuere Bruti uerba:q̃ his ẽt uerſibus a poeta referunẽ. TEnẽs:ergo Brutus ipſe. CVltrũ:gladiũ. STillantẽ:generoſo: nobili. SAnguĩe.lucretiæ.ſ. EDidit:emiſit. SOnos impauidos:uerba ſine metu aut pauore ullo. ORE minãte:ore minaci. IVro tibi: ſubintelligas o lucretia. PEr hũc for.& caſtũ cruo.fortẽ qa qd fortiſſim⁹ & cõſtãtiſſimus uir expaueſceret:ſe.ſ.ipm interimere nõ expauit mulier. CAſtũ:qa aío inuiolatũ & obſtinatã pudicitiã ſeruauit. ET ꝑ tu.ma.i.ꝑ tuas umbras.

Brutus adeſt,tandemq; animo ſua noía fallit
Fixaq; ſemianimi corpore tela rapit:
Stillantẽq; tenens generoſo ſanguine cultrũ
Edidit impauidos ore minante ſonos:
Per tibi ego hunc iuro fortem caſtũq; cruorẽ
Perq; tuos manes qui mihi numen erunt:
Tarquiniũ profuga pœnas cũ ſtirpe daturũ
Iam ſatis eſt uirtus diſſimulata diu:
Illa iacens ad uerba oculos ſine lumine mouit
Viſaq; concuſſa dicta probare coma:
Fertur in exequias animi matrona uirilis
Et ſecum lachrymas inuidiamq; trahit:
Vulnus inane patet,brutus clamore quirites
Conuocat.& regis facta nephanda refert:

QV.erũt mihi nu.quos ego ꝓ diis colã. TArqniũ:ſupbũ. DAtuꝝ pœnas alias diximus tractum fuiſſe a pœna pecũiaria:q̃ dabaẽ datuꝝ. ERgo poe.plectẽdũ. Cũ ſtir.ꝑ.uti Li.cũ ſcelerata cõiuge & oĩ liboꝝ ſtirpe. IAm ſa uir.diſ.cœlata ẽ. MIhi:a me.qa tyrãni metu ſtultũ ſe ſimulauerat. ILla ia.dixerat ea uerba Bru. iurauit ipſe cultrũ tenẽs coegit & alios iurarẽ.cultrũ ẽt & aliis tradẽs:ut Col.Lucr.Valer. At Lucretia ut poe.iqt iuſſa ẽ hæc ſẽſiſſe & approbaſſe. ILla ia mo ocu.ad uer.ac ſi ſẽſiſſet. OCulos ſi.lu.iã acies oculoꝝ defecerat. mouit ergo orbẽ illũ ſine papilla:in q̃ ꝓprie ẽ uis lũinis. ET ẽ ui.ꝑ di.co.cõ.cõmotis crinibus. FErẽ in: Poſteaq̃ hi in tyrãnos cõiurauerat:ut Diony in hoc ſeq̃mur:q romæ Lucre.ſe ĩteremiſſe & cõciões ĩ regẽ hĩtas refert. Cõſultũ ẽ ut in cõcionẽ populus uocareẽ.Elato in foꝝ Lucretiæ corpe obiiciẽte Valer.aduocarẽ ĩ cõcionẽ populũ magrãtus eẽ.eoſq; ſine magrãtu ñ poſſe.rñdit Bru.ſe poſſe.cũ eẽt tribunus celeꝝ a rge ãtea cõſtitutus potius obprobrii quã honoris grã eũ fatuũ illũ exiſtimaret. Demiſſi ergo ꝑcones ſũt populũ aduocãtes. Interea egreſſis domo Lucretiæ aſpſũ ſãguine corpus afferẽ in lecto lugubri ueſte inſtrato:exiuereq; in foꝝ & añ curiã poni iuſſerẽ. FErẽ:ergo inqt poe.ꝑ efferẽ. IN exe.in põpã funeris. MAtrõa aĩ ui.nã adeo fortis ut ſe ob uiolatã pudicitiã interimeret.Matrõa qd ſit alias diximus. ET tra ſe.la.qa lachrymãtiũ multitudo ſeq̃baẽ. ET in ui.qa fortitudini ipſius multi inuiderẽ.ut poſtea multi fuere emuli e romãis. Vulnus:erat añ curiã iacẽs Lucretiæ corpus ſpectaculũ populo crudele patebat uulnus. Cõuenerãt iã nõ mõ q in foro erãt ſed in urbe tota.cõgregato ergo populo oĩ:Bru.lõgã hũit orõnẽ quã oẽm Diony.refert illã ego in pauca quoad potui uerba redegi quã mox ſubſcribã. PAtet uul.ina qa uacuũ iã exhauſto ſãguine. BRutus cõ.uocat in cõtionẽ. CLamorẽ: & magno qdẽ clamorẽ ꝑconiũ. QVirites:romãos q tũc in urbe erãt. ET re.fa ne.oĩa ſcelera & oĩa facta crudelia. REgis:targnii.poſſes ẽt intelligere. Regis hoc ẽ ſexti regis filii:& hæc fuit eius orõ facturus apud uos uerba de me primũ pauca ꝑfari uolo:q uidear uir ĩprudẽs:& de rebus maximis dicerẽ aggreſſus:& iis curatoribus opus eẽt.Scitote igr̃ opinionẽ hãc cõem:quã de me:ut de fatuo hẽtis:falſã eẽ:nec ab alio:quã a me ipſo cõſictã:qd coegit ut gratũ erat Tarq.& mihi quoq; cõferre uidebaẽ.metus mortis.Prẽm meũ Tarq.interemit:ſimulatq; ipſiũ accepit:ut ingẽtia illius bõa occuparet fratrẽq; maiorẽ natu futuꝝ ultorẽ in medio ſuſtulit.clã interimẽs eripuit me illi fatuitas ſimulata.Sed dicã quoꝝ cã uos in cõcionẽ uocaui. Targniũ neq; ex pria cõſuetudine:neq; lege principatũ occupãtẽ:neq; occupato rege utentẽ:ſed cõtumeliis & iniqtate trãſgreſſũ oẽs q fuerint unq̃ tyrãnos:hac regia ptãte cõſultauimus abdicare. Cõſenſere pritii:nũc uero in tpe uos quoq; cõuocauimus qrites:ut ſentẽtiã ueſtrã ꝓnũciãtes:ſocios uos hẽamus in priæ libertatẽ uindicãdã. Hic ẽ ciuis Targnius:is qui ãtea q̃ impiũ caperet:Aruntẽ fratrẽ ſuũ:qa nollet malus fieri:uenẽis ſuſtulit:in ſcelus hoc uxorẽ ipſius hñs adiutricẽ:ſuæ ipſius ſororẽ:cui ſtupro cõmiſcebaẽ nuptã ſibi pudicã fœminã & filioꝝ ſociã:ꝑ eos dies iſdẽ ueniẽs interfecit:priuſq; q̃ pyræ maceratæ eẽnt:q̃ infelicia corpora ſuſcipiant.epulũ amicis dedit nuptiaſq; ꝑfecit:homicidamq; ſponſã in cubiculũ ſororis duxit:arcanas ſeruans.firmãſq; pactiões.Impia ille & execrãda: nec in græca:nec in barbara terra facta primus in Romanã urbẽ introduxit:q̃lia pegit in ſoceꝝ utrũq; Tulliũ clemẽtiſſimũ regũ:deq; uobis optime meritũ palam interimẽs:neq; funere:neq; ſepultura corpus fungi ꝑmiſit Tarquinium uxorem Tullii & patris ſui ſororem:ſibiq; beniuolam:ne uirum lugere poſſet: laqueo confecit. Sed quid hic immoror:tot habens huius accuſanda ſcelera: preter ea quæ in cognatos: ſoceroſq; peregerat

Principatū quonam modo accepit.nō ut reges ſuperiores ex ueteri conſuetudine & lege:non ſenatuſconſulto: non inter legū electiōe:nō ſuffragiis a populo collatis.nō auſpiciis & imolatiōibus ſine qbus nulla eēt ꝓuidentiæ humanæ ſeu diuiq; utilitas. Tráſgreſſus ē ad principatū armis:& ui & maloꝝ factiōibus uobis inuitis. egerrimeq; ferētibus. Age uero q̄ miſere peſſimeq; ab iſto oēs affecti ſumus:nr̄as qdē patritioꝝ calamitates: qs & hoſte defleret taceo.pauci.n.ex multis relicti ſumus:humiles & pontibus facti:redactiq; ex ingenti opulētia in pauptate:clari & graues uiri:p quos illuſtris aliqñ urbs nr̄a uidebaꝰ:alii pditi.alii ꝓfugati.Res quoq; ur̄æ:quonā ſe pacto hn̄t qrites nō ne nobis adeptæ leges:adempti ad ſacrificia cōuentus inhibita comitia:& ferēda ſuffragia:& ꝓ repub.cōcionatus inhibiti.Cogit enim ad qcūq; ſeruilia miſere laborare:lapides cedere : onera in ꝓfundā terrā ferre. Voragines facere & qs igiꝰ finis erit calamitatū:moriēte ne Tarquinio:& qd erit tres pro uno targnios:habiturus:pr̄e lōge ſceleſtiores ſi ipſe ex priuato ſero factus tyrānus oēm tn̄ diligētiſſime tyrānicam explicuit prauitatē. Quales credi fore ex illo genitos oportet:qbus genus improbū:educatiōes prauæ:ciuile aliqd qd̄ fieret:aut memoratū nec uidere unq̄ licuit:nec diſcere. Sed ut cognoſcatis q̄les uobis educat catulos Tarqnii tyrānis.ſpectate opus.eoꝝ uniue æuo maximi:hæc Spurii Lucretii filia:quē p̄fectū urbis tyrannus ad bellū exiens declarauit:Tarquinii collatini uxor:Tyrānoꝝ cognati:& q pro eis multa ppeſſus ē mala. Hoſpitāte apud ſe pp cognationē ſexto externa nocte:collatino ad exercitū ꝓfecto libidinoſā tyrānidis cōtumeliā nō potuit effugere:ſed ut captiua neceſſario dephēſa ſuſtinuit:qcūq; minime fas liberā mulierē pati:qd̄ poſtq̄ pr̄i ꝓpinquiſq; aliis aperuit.p̄cata & obteſtata:ut maloꝝ uindices fierēt:abſcōſum gladiū in ſinu nudās uidēte pr̄e o quirites ꝑ uiſcera exegit ferrū o admirabilis tu quidē lucretia ſūmiſq; efferēda laudibus:ex hac electione generoſiſſime extincta:ne qd te tale amplius pati oporteret. Tu quidē Lucretia muliebrē ſortita ſexū:generoſi uiri ſpiritū hūiſti. Nos muliebri uirtute iferiores erimus. Non ē nr̄m qrites uiuere in talibus uolutatos malis illoꝝ ꝓgeniē uiroꝝ:q multa ꝓ imperio & gloria picula ſubiere. Duoꝝ alteꝝ eligēdū eſt : aut uita libera: aut mors glorioſa.uenit qd̄ optauimus tp̄s:Tarqnio ex urbe ſublato pr̄itiis aggrediēdæ rei principibus:nulloq; deficiēte:ſi ad opa cū ꝓmptitudine accingamur nō corporibus nō pecuniis:nō armis:nō ducibus:nō oī deniq; in repu.apparatu.hoꝝ.n.oīum urbē hēmus plenā:in.diis ſpes optima habēda:quoꝝ ſacra tēplaq;:& aras Tarqnius inquinarit. Sed ſi q ueſtrū ciues timēt:q cū Tarqnio militāt:tanq̄ cū illo in nos uēturos:haud recte timet. grauis.n.ē illis tyrānus:innatūq; ē oībus deſideriū libertatis.hos ēt ſi auxilio eē pr̄iæ decreueritis:neq; timor cū tyrānis:neq; gr̄a retinebit. Si qbus illoꝝ pp naturā prauā tyrānidis amor inſidet:magnis adducemus neceſſitatibus:ut ex iprobis ꝓbi fiāt hēmus & filios & uxores & parētes in urbe obſides:q̄ res aīa cuiq; ſūt ſua cariores. hæc reddere ſi pollicebimur:& delicti ipunitatē facile pſuadebimus a tyrānis defectionē. Quas ob res qrites fidēter & optīe ſperātes in certamē ꝓdite belloꝝ oīum:q unq̄ ſuſcepitis pulcherrimū hoc ſtatuētes. Vos igiꝰ dii pr̄ii terræ huius cuſtodes boni & genii & urbs oīum religioſiſſima:deoq; dilectiſſima:in q̄ nati educatiq; ſumus Deuouemus nos uobis ſnīa:ſermōe:& māibꝰ & aīs & parati ppeti qd̄cūq; numē & fatū feret. Diuinos āt conatus pulchros fœlicē quoq; ſecutuꝝ finē. Inſit āt his oībus:ut eādē ſumētes fiduciā una utētes ſnīa ſeruemꝰ ipi:& ſeruemur a uobis. His uerbꝭ porauit Brutus:q ex multis ex Dioyſio pauca excerpſi:qbus cōmota multitudo ut ipiū regi abrogareꝰ exuleſq; eē iuberēt Tarq.cū cōiuge:ac liberis. Itū ē ad ardeā ad pſuadēdos milites ad defectionē:qd̄ facile obtētū ē. Sed rex iā his auditis Romā ueniēs ad cōprimēdos motus:nec obuiās q iā ī exercitū miſſi erāt portas urbis clauſas inuēit:exiliūq; illi ibi indictū eſt.& iō ſubſequiꝰ his duobus uerſibus poeta.

Tarquinius cū ꝓle fugit, capit annua conſul
 Iura, dies regnis illa ſuprema fuit:
Fallimur, an ueris prænuncia uenit hirundo
 An metuit nequa uerſa recurrat hyems:
Sæpe tn̄ progne nimiū properaſſe quæreris
 Virq; tuo thereus frigore lætus erit:

¶TARqnius cū ꝓle fugit:Atrocitate rei Romæ nūciata ubi Brutus orōnē hūit nequaq̄ eius pectoris ignii qd̄ ſimulatū ad eā diē fuerat incēſa multitudo compulſa ē:ut impiū regi abrogare exuleſq; eē iuberet.L. Tarquiniū cū cōiuge ac liberis:cuius rei nūcio ī caſtra plato cū re noua trepidus rex pgeret Romā ad cōprimēdos motus.clauſæ illi portæ ſunt exiliūq; indictū: Duo regis liberi patrē ſecuti exulatū Cere in Hetruſcos ierūt. Sextus āt Gabios tanq̄ in ſuū regnū ꝓfectus ab ultoribus ueteꝝ ſimulatū:qs ſibi ipē cædibus rapinis cōcitauerat interfectus ē. Rex poſtea cumis mortuus ē quo ſe ad Ariſtodemū tyrānū cōtulerat. ubi uitā dr̄ pſūmā ignominiā exegiſſe. Reliq̄ q nos breuitati ſtudētes pterimus apud Li.ac Diony.lege. CApit an.cō.iura:Pulſis regibus ita odioſū fuit Romāis regiū nomen ptāſq; ꝑpetua ut impiū e cōtinuo annuū e ſingulari duplex eē uoluerint cōſuleſq; pro regibus appellarint. Primi āt fuerūt.L.Iunius Bru.& Tarquinius Collatinus. ANT. FAN.

Fallimur an ueris pn̄ūcia uenit hirūdo. Hæc auis q̄ græce chelidon drꝰ a cuius uiſu ut ſupra diximus quidā zephyꝝ ad.viii.calē.Mar.chelidoniā uocarūt. Vere ad nos redit cū hibernis menſibus ad Aphros uolare credaꝰ ut Veris & aduentū nidis cantauit hirundo. Eius reditū Columella ad.x.calē.Mar.ponit. Sed iō fallimur dictū eſt q; ſæpe accidit ut cum hirundines cernimus quæ primæ ad nos reuolant aere adhuc frigido uix fidē earum reditus capiamus. Ab his auibus & chelidoniam herbam dictam legimus qua puellaꝝ oculis in nido uiſum reſtituunt. PR.Ogne:Apoſtrophe ad hirundinē eſt in quam progne a poetis conuerſa dicitur. Hirundinis aduentus.

¶TAR quinius rex. FVgit cū ꝓle:cū filiis.nā duo patrē ſecuti ſunt.qui exulatū cere in etruſcos ierūt. Sextꝰ Tarqui.gabios tanq̄ in ſuū regnum ꝓfectus ab ultoribus u eteꝝ ſimulatū:qs ſibi ipſe cedibus: & rapinis cōcitauerat ē interfectus. COnſul capit iura annua:annuas ptātes.nā creati fuere duo cōſules qui ſūmam in rēpu. poteſtatem haberent.L.Iunius Brutus & Tarquinius collatinus. ILla dies fuit ſuprema:ultima. Regnis:qa ex illo reges defecere. Et multū poeta ipſe:& nimis forte nos in eo interpretando ad eiectionē regū & partam PAV. MAR.

Romanæ urbi libertatē immorati ſumus:ſed eo mihi fuit dulcior ipſa imoratio:& in hunc hiſtoriographum collatio:quo gratior eſt ipſa libertas:q poſteaq̄ mihi me ipſi nono abhinc āno uindicaui:celebraui q quot ānis feſtū libertatis tertio nonas ſeptēbres:celebrādūq; quoad uixero Inſtitui. Sed iā ad reliq̄ cū poeta redeamus.

FAllimur:incipiūt circa februarii finē redire hirūdines de qbus q̄ ad rē faciebāt diximus ſupiore lib. TVm blādi ſoles ignotaq; ,pdit hyrūdo:redeūt ergo his diebus:metuūt tñ ne reuertaꝰ hyems. FALlimur:ergo inqt decipimur ne. AN ue.rediuit. HYrūdo p̄nū.ue.q̄ aduētu ſuo uer nobis adeſſe p̄nūtiat. ET me.ipſa hyrundo. Ne qua:ne ex aliq̄ pte. HYems uer.recur.q̄ſi retro reuertaꝰ:& hoc ob frigora q̄ etiā durant & ſolēt interdū eo tpe uæhemētiora eē. SÆpe:Apoſtropha ad hyrūdinē ipam:ſeu ad ,pgnē:q in hyrundinē ut diximus cō uerſa eſt:qđ ſæpe q̄ſtura ſit reditū acceleraſſe facit ad hoc illud Plynii notatū eſſe aduenas uolucres ſpem ueris attuliſſe ſæuiſſima hyeme cōflictas. SÆpe tñ ,pgne:hyrūdo. QVereris:lamētaberis. NIMiū prope.nimiū acceleraſſe. VIRq;:& uir. THereus:de quo ſupius diximus ī cariſtiis. ERit lætus tuo frigore:lætus tuo malo. IAmq; due:tertio calē.Mar.hoc eſt.xxvii.die Februarii fiūt equiria in cāpo martio ad honorem martis.

ANT. FAN. Egria.iii. calē. mar. ¶IAmq; duæ re.no.de mē.ſecū. Tertio calē.Martias Equiria in cāpo Martio celebranꝰ.i.ludi quos Romulus Marti inſtituit p equoꝝ curſū.ut autor ē Feſtꝰ.De qbus Varro hæc ſcripſit: Equiria ab equoꝝ curſu. eo enī die currūt in cāpo Martio.Id nomē ex uero poſitū dr̄ ne a fictis equis ac ſcænicis deductū exiſtimeꝰ.Mactabaꝰ aūt idibus Decēbris Marti equus ī curſu uictor autore Plu.qđ id aīal iracundū ferox ac bellicoſū Marti gratū exiſtimarēt cui uictorē equū accōmodatū putabāt.qa ipſæ Mars uictoriæ autor ē. Omittimus hoc loco q̄ nōnullos dicere nobis renunciatū eſt ad rē hāc attinētia oēm eis diuinādi curā quam libēter ſuſcipiūt relinquētes:necnō & ,pbatoꝝ autoꝝ ſcripta (qđ uti audimus) interdū faciunt deprauandi. Sciendum pridie calē.Mar.putari A runtē Tarqūinii filiū & Brutum mutuis uulneribus cecidiſſe ut Plutar.in publicola ſcriptum reliquit.Iure uenis gradiue:Iure ad equiria deſcendis e cœlo & ades ludis qui tibi a Romanis celebrantur cū & adeſſe te oporteat menſi qui a te nomen accæpit & nunc eſt Februario ſucceſſurus. Nauiget hinc alia iam mihi linter aqua:Metaphora eſt qua poetæ freq̄ntius uti ſolent.Ea in fine fine uicio ponitur cum ſimilitudo ibi fit (teſte Seruio,) uitioſa.

¶Iamq; duæ reſtāt noctes de menſe ſecūdo
Marſq; citos iunctis curribus urget equos
Ex uero poſitum permanſit equiria nomen
Quæ deus in campo perſpicit ipſe ſuo:
Iure uenis gradiue locum tua tēpora poſcunt
Signatuſq; tuo nomine menſis adeſt:
Venimus in portum libro cum menſe pacto
Nauiget hinc alia iam mihi linter aqua:

PAV. MAR. ¶IAMq; duæ noctes reſtant:ſupſunt. De mēſe ſecūdo hoc ē de februario. ET mars ur.p̄mit. EQVos ci. tos:ueloces. IVnctis cur.qa iunctis ad currū equis currebaꝰ. EX uero:ab equoꝝ curſu: eo enim die currunt in cāpo martio.& Pōpe.eqria ludos quos marti cōſtituit p equoꝝ curſū qui in cāpo mar.exercebanꝰ. Ex uero:ergo q̄ſi ex re ipa. PErmāſit no.po.equi.qa ab equoꝝ curſu. QVæ equiria.ſ. IPſe deus:hoc ē mars. PErſpicit in ſuo cāpo:qa in cāpo martio. IVre ue.ut faciat trāſitionē ad ,ximū mēſem:qui marti dicatus eſt. iure hæc uelut p̄nuntia ſui mēſis affuturi fieri aſſerit. IVre uenis:celebranꝰ equiria in honorē tuū ades iure ergo uenis. GRadiue:Gradiuus dictus ē mars quia gradatim itur in aciē.Pōpe.gradiuus dictus ē mars a gradiendo in bella ultro citroq;:ſiue a uibratiōe haſtæ qđ græci κραδαίνειν dr̄:uel ut alii dicūt:quia gramine fit ortus qđ interp̄taꝰ.quia corona graminea in re militari maxime honoratiōis eſt. TVA tpa:hoc ē tuus menſis. POſcunt locū & ad eſt mēſis ſignatus tuo nomine:adeſt martius mēſis:qui tibi dicatus:& a te ita denominatur. VEnimus iā in portū pacto pfecto expleto. Libro ſecūdo. CVm mēſe:ſcđo hoc ē Februario. HINc: ex hoc loco hoc eſt ex hoc mēſe. NAuiget iā mihi linter:nauis. ALia aqua:alia materia abſoluimus februarium iam dicamus martium eſt tranſlatio ſumpta a nauibus.Linter eſt nauicula fluuialis alias diximus.

¶PRAEFATIO IN TERTIVM.

¶PAVLVS MARSVS PISCINAS POETA.CL.GEORGIO CORNELIO VENETO PATRICIO MARCI CORNELII EQVITIS.F.SALVTEM.

¶TERTIA nunc nr̄i ſubeunt monumenta laboris
Scipiadum antiqui generis uenerata georgi
Progenies:iam tempus adeſt.iam pandere uela
Quo marti referatur honos:quem gloria tangit
Menſis:ab illuſtri quondam poſitore dicatus
Vrbis:ut a populo diſcreuerat ille ſenatum
Tum licet exiguo:at rerum domitore futuro
Qua pater oceanus latum circūſonat orbem.
Martis honos tum primus erat:nā primus in anni
Ordine roma tui:pro religione parentis.
Martia nunc releges interprete ſacra fideli
Corneli:rerum decus:& tutela mearum:
Pubis & attiacæ decus indelebile:noſtrum
Ingenium iam noſſe iuuet:ſi prodeat olim
Vox mea:cum licuit nobis conuiuere tecum
Tecum horas:tecumq; dies abſumere longo:
Hæc eadem profit:foueat cum maxima uatem:
Roma tuum:noſtro quicquid fundetur ab ore
Egregii.& laudem poterit meruiſſe per æuum.
Veſtrum erit.eoo ſeu iam depaſcat ab indo.
Seu mea in heſperium rapiantur carbaſa pontum.
Siue niues ſcyticæ.tellus ſeu torrida paſcat.
Nulla mihi ſine te continget gloria.nulla
Gratia.ut aoniis ſemper referare camœnis.
Dum referens aurora diem fulgebit ab ortu:
Dumq; corona pios nobis inflectet ocellos.
Illa nouem geminis:quæ ſeſe oſtentat olympo.
Tu relegere meis latia tellure libellis.

¶TERTII FASTORVM LIBRI INTERPRETATIONES ANTONII DE FANO ET PAVLI MARSI PISCINATIS POETARVM CLARISSIMORVM ETRH.

P. O. NASONIS FASTORVM LIBER TERTIVS INCIPIT.

BELLice depoſitis clí peo paulíſp̄ & haſta
Mars ades & nítidaſ caſſide ſolue comas
Forſitā íp̄e roges qd ſit cū Marte poetæ:
A te quí cāitur noía menſis habet:
Ipſe uídes maīb9 pagífera bella Míneruæ:
Non mínus íngenuís artíbus ílla uacat:
Palladís exemplo ponendæ tempora ſume
Cuſpídís ínueníes & quod ínermís agas

BELLICE depoſitis clipeo pauliſper & haſta: Duo uult imprimis deponi quæ cōmouebātur ab eo qui bellū curā ſuſceperat: is.n. ſacrariū Martis ingreſſus ancylia cōmouebat ut Seruius ſcribit: & de inde haſtā ſimulachri ipſi9 dicēs: Mars uigila: a cuius uibratione Mars Gradiui nomē accæpit quā uis a gradiēdo ſic dictus puteť: uel a gramīe unī ortus credit qđ interp̄tanť qa corona graminea in re militari maximæ honoratiōis ē. Vñ audio nō iprobari a pleriſq noſtrū illud epigrāma qđ p̄xime ad te miſimu; Federice īperatoꝝ excellētiſſime: Hoſtis ut heſperiis cedat p̄cul aduena terris Durū martis opus te uocat iſte labor. In te oīs latii ſpes īclinata recūbit Fata parāt frōti gramina laurigeræ. In eo nō diffitemur placuiſſe nobis clauā rape ex Herculis manu. Sed ut redeamus ad rē noſtrā hūc deū Romani patris appellatiōe uenerabanť ſicut & Liberū Marſpitrē cognominātes qſi martē patrē cui belloꝝ ac ſanguinis cupido gramē herbā cōſecrauerūt q̄ ex humano cruore p̄creať: & mēſe Octobri equū iñ cāpo martio īmolabāt qui October appellabať autore Feſto. Sed ſi uerū q̄rimus Mars ſidus eſt qđ (ut inqt Plinius) ignea ardētis Solis uicinitate binis fere annis cōuertiť cuiuſq ardore nimio & rigore Saturni īteriectus ābobus iuppiter tēperať & fit admodū ſalutaris. Inuocať autem Mars hoc loco q̄ ab eo hic menſis denominatus eſt: cui ſuadet ſuo eius exēplo & Palladis ut arma deponat & adſit ſcribēti. POEtæ: Qui ſacerdo muſarū ac Phœbi nō Martis dř. IPSE uides manibus peragi fera bella mineruæ: Huius deæ noīe ueteres ſapiam acipiebāt pace & bello utilē ſicut Mercuriū ad rōnē Saturnū ad æternitatē: ad naturā Venerē referebāt. Porphyrio Placuit teſte Macrobio Mineruā eē ſolis uirtutē humanis mētibus prudētiā miniſtrātē. Quā deā dixerunt nō ſolū artibus præeſſe ſed bellis. Quare mō bellona dř mō minerua q̄ſi minitās armis ut Cornificio uiſum eſt nō Pallas ab haſtæ uibratione. uñ oleaginis coronis miniſtri triūphātiū utebātur: licet Feſtus ſic dictā ſcribat q̄ Pallātē gigātē interfecerit. Eā Cicero belli inuētricē fuiſſe tradit & Pauſanias ex carmine Homeri putat una cū Enyo dea præeſſe bellis & ea curare. Sunt qui mineruā a minuēdo dictam arbitrētur. Alii q̄ bene moneat. Mineruæ qnq a Cicerōe ponunť q̄rū q̄ ex iouis capite nata eſt laniſiciū & texturā īuenit. Sed de hac alibi latius.

[Margin: ANT. FAN. — gradiuus — Marſpiter — Gramē — Minerua — Bellona — Pallas — Enyo — Mineruæ quinq]

BELLICE depoſitis Ordinē mēſiū p̄ Romulū. & poſtea p̄ Numā prío libro expoſuimus: multaq in ſecūdo. Venimus nūc ad tertiū & librū & mēſem: quæ primū Romulus īſtituit: omiſſis poetæ rōnibus. de quibus inferius diceť: Macrobiū nō prætereamus: q romuli ordinationē referēs primū inqt anni mēſem Marti genitori ſuo dicauit: huius die prima ignē nouū ueſte aris accēdebāt. & in regia: & curiis: & in flaminū domibus laureæ ueteres nouis mutabātur: eodē mēſe ad annā perennam ſacrificatū itur. ut aunare pennare cōmode liceat: Mercedes exoluebāt magiſtris: quas cōpletus annus deberi fecit: comitia auſpicabātur: uectigalia locabāt: & ſeruis cœnas apponebāt matronæ: ut domini ſaturnalibus: Ille ut principio anni ad prōptū obſequiū honore ſeruos inuitarēt. hi qa gratiā perfecti operis exoluerēt: & reliqua. aggrediēs ergo mēſem hūc poeta martis opē īplorat: & adeſſe cupidū mēſis ſibi dedicati ſacra referūtur. MARS bellice: qa armipotēs & belloꝝ deus: ſed cur Mars ſupiore libro diximus. ADES: Pro adſis & faueas. Depoſitis: deorſū poſitis. PAVliſp̄ clypeo & haſta: armis tuis. CLYpeo: ſcuto ad defenſionē. HASTA: ad offenſionē. ET Solue comas nitidas. crines nitētes. CASſide: galea: quaſi ſolue galeā a capite flauo. & eam depone. FORſitan: ſi forte rogas qd ſit mihi cū marte agēdū: nō abeſt ratio: quoniā mēſis: qui a te denomiatus eſt: ſcribēdus eſt a me. FORſitan: forte. ROGes: pro interroges. QVID ſit poetæ cū marte quæ res mihi cū marte ſit cōmunis: maxime cū poetæ ſoleāt Phœbum & muſas inuocare. MENſis: qui canitur. habet a te nomina: qa uocatur Martius a marte denominatus. IPSE uides arguitur ab exēplo Palladis: quæ & bellis præeſt. & tñ īgeniis fauet. Armis præeſſe dicitur quod e uertice Iouis armata proſilierit: ut īferius. An quia de capitis fertur ſine marte paterni uertice cū clypeo proſiliiſſe ſuo Cicero in libro de natura deoꝝ. belli inuētricem & principem fuiſſe dicit appellata eſt Minerua a minando: uel a minuendo: ut idem Ciceroni placet. Dictaq eſt Pallas: uel quod Pallas ab ea interemptus ſit: uel a παλλω q̄ ē uibro qđ haſtā uibrare cōſueuerit: de hac multa ſupiore āno i odiſſea: iqt ergo poeta. IPSe uides tu ipſe teſtis es. MINeruæ manibus p̄agi fera bella: cū bellis præſit. ut apud Homerū: apud Flaccū legitur. cū in aciem deſcendebat. NON minus fauet illa artibus ingenuis artubus liberalibus: ſcientiis. quæ īgeniū: hoc eſt liberum hominem faciūt. PALlades exemplo: ſume ergo tibi ocium ab armis: ſicut & pallas. SVME tempora: accipe ociu;. PONENdæ cuſpidis: diſponendi tæli acuti deponēdorum armorum. EXEmplo Palladis: ſicut pallas ipſa ſolet. Inuenies & quid agas agere poſſis.

[Margin: PAV. MAR.]

ANT. FAN. ¶ROMana ſacerdos: illa ſacerdos ueſte quã mars cõpræſſit: ut dictũ eſt. Hæc Numitoris filia ac Remi & Romuli mr̃ ab aliis ilia. ab aliis Rhea ab aliis Sluia appellať ut ſcribit Plu. SEMina magna: Quáta regrebat urbs futura toti⁹ orbis terrarũ caput. QVid. n. uetat ide moueri: Breui⁹ ẽ narratio q̃tũ ad ei⁹ ſpectat initiũ ſi icipim⁹ ide rẽ exponere uñ oportet. nã uitioſum ẽ a nimis remoto pricipio narrationẽ ordiri. Horatius: Nec gemino bellũ Troianum orditur ab euo. Meminiſſe tamen debemus q̃ Quinti. docet ſatius eſſet narrationi ſupereſſe aliquid q̃ deeſſe. Narrat ergo Martem concubuiſſe cum ilia ex qua Romulus natus primum anni ſui menſem a Marte pr̃e Martiũ noiauit. Alii ex aliis natũ Romulũ uolunt. Lege Dionyſiũ & Plutarchũ a q̃bus uaria referũtur iter quæ dixiſſe nõnullos iliã ab Amulio fuiſſe cõp̃ſſã. SAcra lauaturas: Quia erat uirgo Veſtalis. Sané a lauo lautũ ac lotũ. dicius & lauatũ. Fictilia urna Vas quo aquã haurius ab orinãdo dictũ ut Varroni placet. Eſt. n. oriare (ut ide inq̃t) i aquã mergi. Quidã o lr̃az uertẽtes urinare dicũt. Surrepſit: Cláculũ uenit a ſurrepo. nã ſi a ſurripio eẽt ſurripui p̃teritũ diceret. ¶TVQVoq; eras inermis eo tẽpore. INErmis: etiã ſine armis cur arma depoſueris. Arguerat ab exẽplo Palladis: nũc ab exẽplo ſui ipſi⁹: qđ iermis fuerat. cũ matrẽ cõditoris urbis grauẽ reddidit: de quo mox dicemus. CVM romana ſacerdos: Rhea ſacerdos ueſtalis. COEpit te amoř. ſ. nã amaſti & illa cõcepit ex te. VT dares magna ſemina: q̃ſi magna principia. HVic urbi: rõanæ. ſ. SILuia ueſtalis: ſcriptur⁹ mẽſeꝫ q a Rõulo Marti p̃ri dicat⁹ ẽ ab ip̃a Rõuli cõceptiõe rẽ exordiť: ob qđ de Rõulo pauca dicẽda ſũt. Rõlũ: ut Plu. refert: Alii Aeneæ filiũ & dixit hæc Phorbátis gnato fuiſſe. exiſtimauit: illũq; cũ fr̃e Remu puulos admodũ i italiã delatos fuiſſe. Alueũ fluminis igreſſos amiſſis nauibus i ripá incolumes euaſiſſe. Alii e Roma genitũ Romulũ ferũt Troadis illius filia: q̃ latino Thelemacho nupſerat. Alii ex æmilia p̃clara Aeneæ & Lauiniæ p̃le a Marte cõpreſſa: ſed poſt alia multa p̃babiliorẽ idẽ ſniam affert cũ albanorũ regnũ priuato e regia maieſtate Numitore. Amulius occuparet: ueritus ne ex numitoris filia p̃les naſcereť: q̃ ilia ab aliq̃bus tñ Rhea dicta eſt: illã ueſtæ deuouit: cũ in adulterio dep̃hẽſam p̃ter ueſtaliũ cõditionẽ obſeruari iuſſit: Antho tñ Amuli filia: ne q̃d malĩ Iliæ: quã amabat: eueniret. non ceſſabat parẽtẽ obſecrare. ne uellet in Siluiã ſeuire: edidit tãdẽ ifantes duos: quos Amulius exponi iuſſit: ut ſup̃iore libro diximus: & paulo poſt ſubdit: Tũc q̃ illã dicát ab Amulio cũ ſe obuiã in armis uirgini dediſſet ĩpudẽter fuiſſe cõpreſſaꝫ. Diony. aũt rẽ ẽt ita aſſerit extitiſſe. Amuliũ Numitoris filiũ egeſtũ latẽter in iſidiis obtrũcaſſe. Siluiã iã nubilẽ ueſte deſignaſſe: cui q̃rto deinde anno eunt in ſacrũ lucũ martis aquæ ferẽdæ gr̃a: ad ſocrorũ uſum: uim q̃dã intulit: quẽ nõnulli unũ e p̃cis ſuis fuiſſe dixeræ puellæ amore captũ. Alii uero Amuliũ ip̃m fuiſſe dicũt armatũ nõ cupiditatis cã magis q̃ iſidiarũ. Armatũ ut ſtupẽdus cõſpicereť: & cognitionẽ incertã relinqueret. Plurimi fabulãtur genii fuiſſe imaginẽ: cuius erat locus adhibẽtẽ caſui ſolis obſcurationẽ ſubitã & caliginẽ in aere aſpectus imaginis lõge admirabilior humano dixiſſeq; puellæ aiũt deo concubuiſſe: parituráq; geminos hominũ lõge clariſſimos uirtute: & rebus bellicis. At poſtea quã grauida cognita ẽ: ſeruata ẽ ut ſup̃ius diximus. De his oĩbus ita in natali dictũ. Inde p inſidia trũcat Numitore creatũ. Egeſtũ in ſiluis: quo fratri nulla uirilis Sit ſobolis: tãtũ ſeruabat filia ſedes Siluia & hác ueſtæ curãda in ſacra relegat. Hæc quoq; ſiue Proco: genioue: aut numine diuum: Aut ipſe inſignis preſſiſſet amulius armis: Sacra lauatura dum mane incedit ad undas: Et uiridi cõſedit humo correptaq; ſomno. Fit grauida: obſcura tegiť caligine tellus: Solq; fidem fecit rutilo mutatus amictu: Cõcepiſſe deo: ſed quo cõceperat orbi incertũ eſt. Silua ergo ueſtalis: ueſtæ ſacerdos poſtea facit parẽteſim poeta. QVI. n. uetat. qui p̃hibet. MOVEri inde: q̃ſi ab ipſa icipere. MANE: uñ mane dicať alias diximus. PETEbat aq̃s: ibat p̃ aq̃s. LAVaturas ſacra: pãnos quorũ erat in ſacris uſus: aut quecũq; ſacra. LAVaturas: loturas. nã aut lautũ aut lotũ dicim⁹. VENtũ erat ab ipſa Ilia. AD mollẽ ripã: mollẽ q̃a nõ durã: q̃ſi heroſaum. VEL mollẽ: ſuauẽ q̃a ſuaues in ea carpſit ſomnos. DECliui tramite: q̃a decliui qua ex ripa ad aq̃s deſcẽdebat. VRNA fictilis: e creta ficta a figulis. VRna: uas ad hauriẽdũ aquã: de quo ſupra diximus. PONItur. deponitur. E SVMma coma: e capitis ſũmitate: aut cũ capite ferebát onera: quẽadmodũ & nũc in latio. FESſa ilia. RESEdit: requeuit humo. ET Accepit uẽtos pectore apto: nudo. ET reſtituit: q̃ſi recompoſuit. COMAs turbatas: ab urna reſedit igiť. & feſſa: & flauas cõpoſitura comas. DVM ſedet: omnia ſũt dulces hæc ſuitátia ſomnos: aura: umbra: & cantus: leneq; murmur aquæ. DVM: ergo. SEDet ilia SALIces: quæ erát circa ripã fluminis. VMBroſæ & canoræ uolucres canẽtes auiculæ. ET lene ſuaue q̃a gratũ. MVRmur aquæ ſtrepitus fluẽtis aquæ. Vñ illud Horatii: Fõteſq; riuis obſtrepũt manantibus ſomnos: quod inuitet leues: hæc ergo FECerũt ſomnos: incuſſere ſoporẽ iliæ. BLAnda quies: inuitãtibus tot ad ſomnũ. VICta & ſopore eſt. cœpit dormire innixa dextra: ſed ẽt dextra altius dormiẽte illa: lapſa eſt a mento. QVIES blanda: & uere blanda: q̃a nullo diſcrimine bláditur oĩbus. FVRtim: occulte & paulatim. SVrrepſit uictis ocellis: tranſlatione a rep̃tilibus: quaſi repſit in ocellos uictos ipſo ſomno. ET Manus facta languida: quaſi deficiens: ſeu torpens ſopore. CADit a mento: ipſius ut honeſtius rem explicaret manum cecidiſſe a mento inquit: nam collapſa manu ſe dormiens ſtrauit: & ita ad rem facta eſt paratior & amatori tradita maior oportunitas.

Ilia · Lauaturus · Vrna · Orinare ſeu Vrinare · PAV. MAR.

Tu quoq; inermis eras cũ te romana ſacerdos
Cœpit, ut huic urbi ſemina magna dares:
Sylua ueſtalis (quid enim uetat inde moueri)
Sacra lauaturas mane petebat aquas:
Ventum erat ad mollem decliui tramite ripam
Ponitur e ſumma fictilis urna coma:
Feſſa reſedit humi uentoſq; accepit aperto
Pectore, turbatas reſtituitq; comas:
Dum ſedet umbroſæ ſalices uolucreſq; canoræ
Fecerunt ſomnos & leue murmur aquæ:
Blanda quies furtim blandis ſurrepſit ocellis
Et cadit a mento languida facta manus:

¶MARS uidet hanc uiſamq; cupit potiturq; cupita :climax eſt color rhetoricus quia latinis gradatio dicitur habetq; aptioré arté ac fere nimis affectatam.ideoq; eſſe ratior debet:is eſt cũ ante ad cõſequés uerbũ deſcendit̃ q̃ ad ſuperius aſcenſum eſt. DIVIna furta fefellit ope cõpræſſit illã dormiẽté effecitq; ui numinis ut illa nihil ſentiret. ARBore nixa:quia languor coegit ut arbori incũberet. QVOD imagine ſomni uidemus: Macrobi. oĩum quæ uidere ſibi dormiẽtes uidẽter qnq; ſpés ponit & nomina ſomnium Viſioné oraculũ. Inſomnium & phantaſma:e quibus ꝓprie uocat quod hoc loco narrat̃ a Siluia tegens uidelicet figuris & ambagibus uelans nõ

ANT. FAN. Gradatio Sõnium

Mars uidet hãc, uiſãq; cupit, potit̃q; cupita
Et ſua diuina furta fefellit ope:
Somnus abit, iacet ipa grauis; iã ſcilicet intra
Viſcera, Romanæ conditor urbis erat:
Lãguida cõſurgit, nec ſcit cur languida ſurgat:
Et pagit tales arbore innixa ſonos:
Vtile ſit fauſtũq; precor qd̃ imagine ſomni
Vidimus: an ſomno clarius illud erat:
Ignibus iliacis aderam: cum lapſa capillis
Decidit ante ſacros linea uitta focos:
Inde duæ pariter uiſu mirabile palmæ
Surgunt: ex illis altera maior erat:
Et grauibus ramis totũ protexerat orbem:
Contigeratq; ſua ſidera ſumma coma:
Ecce meus ferrum patruus molitur in illas:
Terreor a monitu: corq; timore pauet:
Martia picus auis gemio pro ſtipite pugnãt
Et lupa, tuta per hos utraq; palma fuit:
Dixerat & plenam nõ firmis uiribus urnam

niſi interꝑtatione intelligẽdam ſignificationem rei quæ demõſtrat̃. DECidit uitta:ſignificãs amiſſã uirginitaté. Erat enim uitta pudoris inſigne. Ouidius alibi. Eſte ꝓcul uitte tenues inſigne pudori. Idem ſummouimus oẽs quas ſtola cõtingi ſumptaq; uita negat. Tibullus: Sit mõ caſta doce quãuis non uitta ligatos impediat crines. Inde duæ pariter uiſu mirabile palme ſurgunt: E uitta delapſa.i.ex amiſſa uirginitate duæ palmæ ſurrexerũt: hoc eſt nati ſunt Remus ac Romulus. GRAuibus ramis: hi ſunt romani imperium oceano famam aſtris terminaturi. ECCE meus ferrum patruus mollitur in illas: Amulius palmas ferro parat ſubuertere dum romulũ ac remũ iubet exponi ut pereant. MARtia picus auis gemino pro ſtipite pugnat Latini picũ uenerabantur: autore Plu:& ab eo abſtinebãt:uel q eum uxoris beneficio in auem mutatũ putabãt oracula edere & interrogantibus reſpondere:uel q ad romulum ac remũ expoſitos nõ ſolũ lupã ſed picum quoq; acceſſiſſe credebant ac pueros aluiſſe. Vnde pro gemino ſtipite dicit̃ hoc loco pugnare:uel q eam auem marti ſacrã exiſtimarũt ut etiam autor eſt Strabo:quæ uncis unguibus eſt & natura fidens & elata roſtroq; adeo firmo ut robora ſubuertat cum truncum ſæpe pulſando ad medullã uſq; perueniat: Eadem ĩ auſpiciis magna eſt teſte Plynio:diciturq; picus martius a quo picenæ regioni nomen inditum ẽ quia cum Sabini Aſculum proficiſcerẽtur in uexillo eorum dicit̃ cõſediſſe. Serui⁹ ſcripſit romanã pomorũ deã amaſſe Picũ regẽ cui⁹ ẽ ſortita cõiugiũ. Sed eũ Circe cũ amaret & ſpneret̃ irata ĩ auẽ Picũ martiũ uertit:qd̃ iõ fingit̃ qa augur & domi hũit Picũ p quẽ futura noſcebat.

uitta pudoris inſignia

Cur picus uenerabatur a latinis Picus Martius Picena regio

¶MARS uiſa ẽ:hæc dormiẽs a marte & ĩ eo ſopore cõpreſſa exornatioq; ẽ hic locutiõis q̃ gradatio dr̃.q̃ nõ añ ad cõſequẽs uerbũ deſcẽdit̃:quã ad ſupius aſcẽſũ ẽ:ut hic. MArs uidet hãc:iliã. ET cupit uiſã:q̃ uidit:& potit̃ cupita. Ilia quã cupiuit. ET fefellit ſua furta:decepit ſtuprũ ſuũ hoc ẽ ipſã ſtupratã uirginẽ: OPE diuia:diuia potẽtia decepta ẽ illa:nã nihil ſentiẽs grauida ẽ effecta. SOMn⁹ abit:expgefacta a ſõno grauior uidebat̃. Cõceperat iã romulũ futuꝝ urbis urbiũ regiæ cõditorẽ: SOMnus abit.ergo expgefacta ẽ. IACet ipſa grauis.nõ.n. poterat & torpe ſõni & grauitate cõcepti tã cito ſurgere. IAM.ſ.certe: ERAT ĩtra uiſcera cõditor urbis romulus q urbẽ cõditurus erat:toti orbi dominaturã. LANguida:ſurrexit tãdẽ ilia:ſed lãguida:qa iã erat grauida:attamẽ ignorabat ipa uñ arbori ĩnixa cœpit qd̃ p qẽtẽ uiderat ſecũ repetere. CONſurgit:ilia. LANguida: torpẽs & pigra. NEScit.ipa. CVR ſurgat lãguida:torpẽs neſcit ſe eẽ grauidã. ET pagit tales ſonos:talia uerba. INnixa arbore:uix poterat ſe tenere pedib⁹:ergo arbori ĩnixa ẽ. VTile ſit.fauſtũ optat qd̃ p qetẽ uidit:& uiſui & fœlicitati ſuccedere.Præcor:inqt. SIT utile & fauſtũ fœlix Quod uidimus imagine ſõni p qetẽ:neq;.n aliud ẽ ipſa p ſõnũ uiſio:quã inanis q̃dã imago. AN erat illud clarius:lucidi⁹ aptius. Sõno: eẽt ne illud ueꝝ: qd̃ uiſa ſum uidere. IGNibus illac.Nũc ipſa aggredit̃ p qetẽ uiſã q̃ qdẽ oĩa aliqd portẽdũt myſterii ut declarabimus. ADErã.iquit q̃ſi adeſſe uidebat. IGNibus iliacis:igni ueſtali exilio aduecto.ẽt & ipſa una erat ueſtalẽ ignẽ ſeruãtib⁹ ſed de igni hoc ſuo loco diſputabit̃. CVM linea uittã:uitta pãnus erat tenuis quo ſacerdos utebant̃. CVM uitta lapſa capillis:e capite meo. DECidit ante ſacros focos:añ ſacrũ locum ignis ueſtalis:uel ante ipſos ueſtales ignes:qd aliud portẽdit lapſa uitta:quæ pudoris ĩſigne eſt:q̃ uirginitatẽ ipſius iliæ iã ẽt collapſam & ad arã magis ire nõ poterat. INDE:ab ipſa uitta ergo ab ipſa uirginitate rapta. SVRgũt pariter duæ palmæ:hoc portendebat naſcituros gemellos. PALma ãt arbor uictoriæ dedicata:ita & q ab his palmis naſcerent̃ uictores erãt orbis futuri. MIRabile dictũ:mirabile dũ dicit̃. ALTEra:palma.ſ. EX illis duobus. ERAT maior:Hæc portẽdebat romulũ. ET grauibus:palmæ ille ramis totũ orbẽ obũbrauerat comis ſydera attingẽtes:hoc nil aliud ſignificare uult niſi ꝓgeniẽ romanã toti terraꝝ orbi dominaturã terminaturãq; cœlo famã.iuxta illud Virgili. de cæſa ĩperiũ oceano famã q terminet aſtris. ET ꝓtexerat:ille maior palma. RAMis grauib⁹ ꝓgeniæ fœcũda. TOTum orbẽ & cõtingũt:ramis ipſis:aut ipſe palmæ. SVMma ſydera:ſua coma:ſua ſummitate:uel ad famã referas ut diximus uel q eoꝝ alter referet̃ in deos. ECCE meus:p hoc portẽdit̃ expoſitio Romuli & Remi quos deiici in ꝓfluentẽ iuſſit Amulius. ECCE patru⁹ meus:hoc ẽ Amulius. MOLlitur ferrũ. parat arma. IN illas palmas.ſ.qa parat eas incidere. TERreor.extereor. ADmonitu hoc eſt recordatiõe.ſunt tñ q dicant

PAV. MAR.

iuſſu ipſius Amulii:qui eas incidi iubet. ET COr pauet aut micat:hoc eſt tremit. TIMore: metu. MARtia picus:portendebat hoc educādos eē eos lupa & a pico:unde Plutar.in uitā Romuli.Aiunt ludam quandam ac uo lucrem picum adeo ſumma cum beniuolentia infantibus aſtitiſſe:ut & hæc uerba benigne & ille alimenta pluri ma contuliſſet. Sed cum eiuſmodi animalium genera Marti in primis dedicata ſint & latini præ cæteris Picum colant:non mediocrem mater præbuit fidem eos præclaram martis ſobolem extitiſſe:& problemate.xx.differit qua ratione latini picum uenerantur & eo uehementer abſtinent & inquit. An quod picum uxoris ueneficio mu tatum ferunt.Auem deinde factum oracula edere:& interrogantibus reſpondere ſolitum.An hoc cum incredi bile:tum monſtri plenum exiſtimandum:& altera fabula multo ueriſimilior:Ro.ac Re.cum regis iuſſu expoſiti eſſent:Non modo lupam mammas infantibus præbuiſſe:ſed picum quoqꝫ ad infantes uentitaſſe:atqꝫ aluiſſe.Nā nunc quoqꝫ locis nemoroſis ac ſilueſtribus in quibus crebro picus appareat:lupum uerſari animaduerſum ē.An illud magis ut aliam alii deo auem.ſic picum marti ſacrum putauerunt. Eſt enim naturam fidens:& elatus atqꝫ audax.Roſtrum quidem adeo firmum habet:ut robora ſubuertat:cum truncum ſæpe pulſando:ad medullam uſqꝫ peruenerit.&c.Inquit ergo: PICVS per appoſitionem. AVIS martia:qa marti dedicata.Et lupa pugnāt pro gemino ſtipite:pro utroqꝫ trunco palmæ:nam illa ubera:hic cibos afferebat. VTraqꝫ palma:quia uterqꝫ fi lius. FVIT tuta per hos:picum & lupam. DIXErat:finem fecerat relationi eorum.quam per quietem uide rat:ſed dum loquebatur:urnam impleuit.quā poſtea ſuſtulit:nō tamē his uiribus quibus prius ſolebat:quia debi litata conceptione. DIXErat:hoc ſcilicet ipſa ilia.

ANT. FAN. ¶DVM ſua uiſa refert:alteri ſed ſibiipſi narrat quæ dor miens uiderat.Notandum ſane Ciceronem quod phā taſmata dicitur uiſum appellaſſe quod reuera nihil diui nationis apportat quemadmodum & inſomnium ſiue enipnion. RESTABANT nitido iam duo ſigna deo decem menſes abiiſſe ſignificat cum e duodecim ſignis zodiaci duo tantum ad implendum annum. Soli per currenda reſtarent. SVBiit ceneres:quia ueſta nihil ali ud eſt q̄ flamma ut aliqaibus placet: ideo flammam dicit ſeſe in cineres ſubtraxiſſe:ne a ſacerdote corrupta cerne retur. CONTEMptor amulius equi:iniuſtus: ipſe ali bi.Proximus auſonias iniuſti miles amuli rexit opes. VICtor.uoti compos:propoſiti effector qui Numitori fratri regnum abſtulerat.

Phantaſma uiſum

PAV. MAR. ¶ET SVſtulit ſurſum tulit. VRNAM plenā:uas il lud aquarium. NON firmis uiribus.quia iam erat debi lior. IMPLErat urnam ſuam. DVM refert ſua uiſa: dum ſecum uiſionem ſomni referebat. INTErea dum creſcebant infantes porrigebatur uenter eius:& latenti onere interius tumebat exterius:interea uenter erat tu midus. tumebat uenter. CRESCENte remo & cre ſcente quirino.Ro.qui quirinus appellatus eſt ut ſuperiore libro diximus. COELEſti pondere cœleſtis ſemi nis:quia cœleſtia ſemina conceperat nam marte grauida effecta eſt. QVO MINVS:erat iam decimus men ſis.perfectumqꝫ tempus humani partus:de quo ſuperius diſputauimus:quando Siluia peperit. & cum uirginitas obſeruanda eſſet a Veſtæ miniſtris:pariente illa cognita eſt uiolata uirginitas:a quo quidem ſcelere abhorrente Veſta.ſimulachrum eius uiſum eſt oculis manum opponere:& alterni ignis flamma ſe ſub cinere abſcondiſſe. RESTABANT IAM DVO ſigna deo nitido:ſoli qui nitidis orbem radiis illuſtrat. DVO SIGNA:duo menſes:nam ſingulis menſibus per ſingula ſigna curſum facit:quæ ſunt duodecim in zodiaco:quibus decurſis ex pletur annus:reſtabant ergo duo menſes. QVOMINVS:ut non. Exiret annus emeritis curſibus. e ſpaciis exactis & per tranſlationem a militia loquutus:quia dicimus emeritos:qui debita militiæ tempora complerunt. Sic emeritis curſibus:emeritis iam ſolis laboribus:erat igitur decimus menſis. SILVIA SIT MATer:nam pe perit. SIMVLACHRA effigies:aut imagines. FERVNtur dicuntur. OPPOSVISSE oculis uirgineas manus:ne ſcelus inſpicerent miniſtram ſcilicet ſtupratam parere. TREMVIT CErte ardeæ:Veſte. PARI ENTE dum pararet. MINISTRA:Ilia quæ credita uirgo erat. ET FLAMMA territa:ipſa ueſtalis flamma uelut refugiens ſcelus. SVBIIT Cineres ſuos:latuit ſub cineribus.ne uideretur iam a corrupta uirgine HOC ubi quæ ad rem hanc facerent diximus ſuperiore libro cum locus exigebat in uerſu Siluia ueſtalis cœleſtia ſemi na partu ediderat:nato Romulum & Rhemum ex lege ſententiam ferens.Amulius iuſſit in profluentem deiici iliam necari.licet alii ſeruatam dixerint præcibus Anthus filiæ Amulii inundauerat tunc Tybris:cuius inundati one ceſſante remanſerant pueri cum Alueo in ſicco. AMVLIVS CONTEMPTor equi:equitatis & iuſtitiæ. VBI POSq̄. COGNOVIT hoc:illam ſcilicet peperiſſe. CONTEMPTor equi:ob hoc maxime. NAM VICtor:uoti compos. HABEBAT OPES raptas fratri:Numitori:& de hoc eodem loco ſuperioris libri di ximus. IVBET mergi amne:in fluuio. GEMINOS romulum & remum. VNDA refugit ſcelus:nam ceſſa uit inundatio:ut diximus.& ſic illi in ſicco remanſere. PVEri:romulus & remus. DESTituuntur.ab ipſa un da. IN HVMO ſicca in tellure ſine aqua.

Suſtulit,implerat dum ſua uiſa refert.
Interea creſcente Remo,creſcente Quirino
Cæleſti tumidus pondere uenter erat:
Quo minus e meritis exiret curſibus annus:
Reſtabant nitido iam duo ſigna deo:
Syluia fit mater ueſtæ ſimulacra feruntur
Virgineas oculis oppoſuiſſe manus:
Ara deæ certe tremuit pariēte miniſtra
Et ſubiit cineres territa flamma ſuos:
Hæc ubi cognouit contēptor Amulius æq
(Nam raptas fratri uictor habebat opes:)
Amne iubet mergi,gemios ſcel⁹ unda refugit:
In ſicca pueri deſtituūtur humo:

¶LACTE ferino:lacte lupæ Cõſtat aũt lupos eē in tutela Martis teſte Porphyrione. NEC taceã ueſtras fauſtule paup opes. Si paupes ſũt fauſtulus & Laurẽtia cur autor eos opulẽtos uocat? Quia licet Fauſtulũ multi dicãt regii pecoris fuiſſe paſtorē q romulũ ac remũ īfantes Laurẽtiæ uxori educãdos dedit. De quo Varro inquit Quis fauſtulũ neſcit paſtorẽ fuiſſe nutriciũ. Coniectare tñ poſſumus eũ (ut inqt Strabo) fuiſſe ſubſiditũ quedã amulio locupletẽ q acceptos educauit īfantes. VEſter ho.ue.cũ laurẽ.di. hæc feſta ſm Var. Accalia dicebant necnõ & laurẽtalia:ab Acca laurẽtia. Sed ut Plu.in q̄ſtionibꝰ tradit alia eſt Acca Laurẽtia quã ferũt romuli fuiſſe nutricẽ cuiuſqꝫ diē feſtũ romãi mēſe aprili celebrabãt & alia quã cognomẽto flauiã appellatã ſcortũ fuiſſe uulgatiſſimũ tradũt & deide euanuiſſe ī uelabro ubi prior laurẽtia ſepulta fuerat. Vñ factũ exiſtimo ũt utriuſqꝫ laurẽtalia cõundant. Ceteꝝ Feſtus laurẽtalia eē inqt cõiugis fauſtuli iuẽtionẽ remi & romuli laurẽtiæ feſta. Huic ſacerdos Martis libabat mẽſe aprilis ut ſcribit Plu. Sed & decē calē. ianuarias laurẽtalia celebrãtur iouis feriæ ut ait Macro. ī honorẽ laurẽtiæ:q̄ cũ eēt opulentiſſima po.ro. nũcupauit hæredē. Vñ ſolēne ſacrificiũ ei īſtitutũ ē quo diis manibꝰ eius ꝑ flaminem ſacrificaret:iouiqꝫ feriæ cõſecratæ:qa exiſtimabant aĩas a ioue dari & rurſus poſt mortē eidē reſtitui. Lege Plu. in romulo & in q̄õnibus & Macro in prĩo ſaturnalioꝝ a q̄bus. & hæc & alia q̄ ad laurẽtalia ꝑtinēt explicãtur.

ANT. FAN.
Lupi in tutela Martis
Accalia Laurentalia
Acca laurentia

Lacte quis infantes neſcit creuiſſe ferino
 Et picum expoſitis ſæpe tuliſſe cibos:
Non ego te tantæ nutrix laurentia gentis
 Nec taceam ueſtras fauſtule pauper opes:
Veſter honos ueniet cum laurentalia dicam
 Acceptus geniis illa december habet:
Martia ter ſenos proles adoleuerat annos
 Et ſuberat flauæ iam noua barba comæ:
Omnibus agricolis armentorumqꝫ miniſtris

ACCEptus geniis: Vel q̄m hyems natura genialis ē:ut iuitat genialis hyems Vel ꝑp ſaturnalia q̄ antiqtas celebrauit mēſe decẽbri uno tm̃ die hoc eſt. xiiii. calē. ianuarias:mox triduo: deinde diebus .vii. e q̄bus q̄nqꝫ feſti habebãtur. Vñ illud eſt Martialis: Omnia miſiſti mihi ſaturnalibus imber Munera cõtulerat q̄ tibi q̄nqꝫ dies iis adiũgebãtur epulationes ut autor ē Feſtus. Quã ob cãm decẽber genialis ob uoluptates potuit appellari. Quotiēs.n. uoluptati operã damus īdulgere dicimur genio teſte Seruio uñ genialis nomē deducit. Iuuenalis: Genialis agat iſte dies. Gaudet.n. noſter genius uoluptate ad quã natura ꝓcliuiores ſumus. Quare genialia curare dicit q̄ lautius uiuit autore donato:& geniũ fraudare dñr q̄ neceſſaria & iocũda naturæ ſubtrahũt ter ſuũ defraudãtes geniũ. Eſt aũt genius ut q̄dã uolũt naturalis deus uniuſcuiuſqꝫ loci uel rei uel hoīs. Nullus.n. locus ē ſine genio ut placet Seruio:q ꝑ anguē plerũqꝫ õndit. Perſius: Pinge duos angues pueri ſacer ē locus. Et nos cũ naſcimur duos ſortimur genios:quoꝝ alter hortat ad bona:alter depramat ad mala:licet q̄dã dixerint ad bona q̄dē honeſta īpelli nos genio & numine quodã familiaris nobis naſcẽtibus dato:parua uero noſtra mẽte nos cupe q̄ ſua ſpõte mouet. nec fieri poſſe:ut praua uolũtate nnminũ faciamꝰ q̄bus nihil malũ cõſtat placer̃. Huic deo frõs dicata ē ut auris memoriæ:dextris fidei:genua miſericordiæ:quē Feſtꝰ refert:deoꝝ filiũ eē ac parẽtē hoim ex quo hoies gignũt:ꝓpea meũ geniũ noĩari qa me genuit. Alii geniũ appellari deũ:qui uim obtinet reꝝ oĩum gerẽdaꝝ. Sũt & q geniales deos dixerũt aquã:terrã:ignē.aerē ut autor ē idē Feſtus hæc eni ſũt reꝝ ſemia. Duodeci quoqꝫ ſigna & Lunã ac Solē īter hoc cõputabãt quos geniales dixere a gerẽdo qa plurimũ poſſe putãtur:uñ & eos gerulos appellarũt. MARtia ter ſenos &c. Romulus ac Remꝰ Martis filii creuerãt ad ãnos. xviii. nã adoleſcere īterdũ ē creſcere:ut Dũ prĩa nouis adoleſcit frõdibꝰ ætas. Vñ adoleſcẽtes dicti.

¶LACTE quis: hoc etiam ſuperius diximus:lupam.ſ. illis ubera porrexiſſe:& picum cibos contuliſſe. QVis neſcit. quaſi dicat oēs ſcire debẽt. INFAntes:ipſos.ſ. romulum & remũ. CREuiſſe:quaſi educatos adoleuiſſe. LACte ferino:lacte lupino. ET picũ:quæ eſt auis martia Sæpe tuliſſe cibos expoſitis extra amnem iacẽtibꝰ NON ergo te:ut attigimus ſupiori libro accurrẽtibus ad miraculũ paſtoribus. Lupa lac pueris præbẽte: Fauſtulus cõcedẽtibus cæteris eos educãdos accepit. Rediēs domũ cõiugem enixam inuenit: ſed mœſtam ut Diony. inquit: infante mortuo: ſolatur eam uir: gemelloſqꝫ illi pro uno extinctos educãdos tradit: appellataqꝫ eſt hæc laurẽtia: quæ quia corporis fuerat liberioris: dixere multi ideo creditũ fuiſſe a lupa educatos: quod quæ corpus ꝓuulgaſſet: lupa appellari ſolita ſit. huius laurẽtiæ ob hãc educationē ſolēne feſtũ apud ueteres romanos celebrat decẽbri mẽſe: ſed cũ poſteritati ſex ouidianoꝝ faſtorũ libri deperierint: ſacrum illud ex Poeta referre non poſſumus fuit poſtea & eiuſdem nominis & famæ mulier Acca laurẽtia: cui a populo romano in Iouis feriis ſacra inſtituta fuere. Decimo die calẽdarum ianuariarũ: ut Macrobius refert. ut autem Plutar. ſacrificabatur huic aprilis mẽſe: cuius illa ab utroqꝫ horum fabella refert: de edituo Herculis deũ teſſeris prouocãte. ut uictus ſcorto: & cœna mulctaretur: qui poſtea ſcortum. hoc inter ædes incluſit: poſtea Tarutio nuptam uiro ditiſſimo: quo mortuo ditata mulier populũ romanũ reliquit hæredem: ideo ab ancho in uelabro loco celeberrimo urbis ſculpta eſt. ac ſolēne ſacrificiũ inſtitutum. Sed ut refert Plutarchus: ubi Tarutio nſipſerat: reliquum uite tempus adeo cum laude & gloria uixiſſe: ut ab acolis Theophila nominaretur: & eos ideo honores a romanis conſecutã: eo eam in loco euanuiſſe ubi ſuperioris laurẽtiæ corpus iacebat: quē poſtea bilaurum uocauere. Cato autem ut Macrobiautor ē illam inquit meretricio quæſtu locupletatam reliquiſſe populo romano agros. Turacẽ: Semurum: Linterium. & Solinium & ideo magnificẽtia ſepulchri. & annue parentationis honore dignatam: Macer uero fauſtuli cõiugē Tarutio tuſco poſt exceſſũ primi uiri nuptã ait. & eius hæreditate ditatã po.ro. hæredē reliqſſe. Idē fere dicer̃ uidet: quo ad edituũ ſpectat. Plu. p. xxxiiii. & eã flauiã a romãis noĩatã aſſerit. & Var. miminit laurẽtinarũ feriaꝝ ac Acca laurẽtia. cui ſacerdotes publice parẽtãt: &c. ſed ad poetã redeamus: ſermonē ad ipſã laurẽtiã cõuertit. O LAurẽtia nõ taceã: nõ tacere debeã ego te. NVTrix tãte gẽtis. tãtoꝝ uiroꝝ: quãti fuere romulus & remus. NEC taceã o paup fauſtule ueſtras opes: q̄bus ſ. romulũ educauiſtis ſub ur̃o tugurio. VENiet ue. ho. o

PAV. MAR.

ſauſtule & laurentia. CVM dicam'cum ſcribam laurentalia:nam feſta illa'in decembri appellata fuere laurentalia ab ipſa laurentia. Aliqui tamen dicunt'laurẽtinalia. December acceptus geniis habet illa.laurẽtalia.ſ. & ſi ſuperius dixi genium eſſe deum.qui uim haberẽt rerum gerendarum:& genium deorum filium & parentem hoim & uniuſcuiuſq; loci deũ:ponit tñ interdũ pro uoluptate:cum dicam indulget genio:hoc eſt indulget uoluptati: dicimus ergo decembrem acceptũ geniis ob ſaturnalia:quæ eo menſe fiebant:conuiuia uoluptuoſa celebrabant

MARtia ter:educati fuere hi a fauſtulo & coniuge. Sunt tñ qui dicãt Numitorem conſcium alimenta clam ſuggeſiſſe:ut Plu.refert:& litteris apud gabios eruditos Romulum autem & remum uocatos:quoniam rumas.i.lupæ mãmas emũgere cõperti ſunt. Erant indole aut quaquã ſeruili:ſed quæ magnitudinem quandam:& probitatem præſe ferret:cum ambo adoleuiſſent uiribus ac aĩo p̄diti quo quæq; res factu difficilior erat eo audacius ſe conferebant:ea de ſe p̄ſtabat romulus:quã potius imperatorio uiro:quam ſeruo apertiora eſſe uidebant contribulos:& quẽq; ex infimo loco uirum ambo ad ſe cõtrahebant. NEC pluris regis p̄ſides:& regii pecoris magiſtro exiſtimabãt:minas:& aliorum in ſe furorem parui ducebant uictu & cõſuetudine liberali præ cæteris utebãtur:id in primis haud quamquã ingenui hominis officiũ eſſe rati:ſi otio aut ignauia deſipiſcere animos ſinerent: ſed curſando.uenando:p̄dones ꝓfligando:fures capiundo:uiolentiſſimis quibuſq; manus inferendo:gloriam ſibi parare poſſe putabant:hæc ex Plutarcho:quæ quidem & poeta delibat. Et in natali:ubi de eorum educatione agitur. Suſcipit tunc illos Euandri Fauſtulus archas gente ſatus:ſecumq; refert:& tradit alendos uxori claruʒ:cui tunc laurẽtia nomẽ. Educãt hæc creſcũt cœleſti ſemine nati Iam tum iuuenes.iam pectore forti Nõ his cura greges:armẽtaue paſcere.nõ hos paſtorum cultus:& fiſtula pacta iuuabat:ſed ſtudium ludis primam'exercere iuuentam:aut iaculo:aut nuda corpus laſſare paleſtra. Et ſophiæ gabiis ambo incubuere pelaſgæ. Fauſtuleas tutantur opes cæduntq;:fugantq; latrones:& cura fuit cũi uiuere rapto. MARtia proles:martis filii. ADOleuerat ter ſenos annos:creuerãt in octauũ & decimũ annũ Adoleſcere enim creſcere eſt:inde adoleſcẽs dicit:& adolere ẽ urere ut apud Virgilium. Verbenas adole pingues & adolere augere:honorare.ꝓpitiare:ut illud cura penũ ſtruere & flãmis adolere penates. ET noua barba:noua lanugo. SVBerat flauæ come.flauis crinibus.

Iliadæ fratres iura petita dabant:

Sæpe domũ ueniũt prædonũ ſanguinæ læti

Et redigũt actos in ſua iura boues:

Vt genus audierant aĩos pater editus auget:

Et pudet in paruis nomen habere caſis:

Romuleoq; cadit traiectus amulius enſe:

Regnaq; longæuo reſtituuntur auo:

Mœnia cõdũtur,quæ quãuis parua fuerũt:

Nõ tamen expediit tranſiliiſſe Remo:

Iam modo,q̄ fuerãt ſiluæ pecorũq; receſſus:

Vrbs erat æternæ cum pater urbis ait:

Arbiter armorum de cuius ſanguine natus

Credor,& ut credar pignora multa dabo:

A te principium Romano ducimus anno

Primus de patrio nomine menſis erit:

Vox rata fit,patrioq; uocat de noĩe mẽſem.

Dicitur hæc pietas grata fuiſſe deo.

ANT. ¶ILIAdæ.Patronymicum abuſiuũ ab eorum matre Ilia.

FAN. ANImos pater editus auget:quia ferunt accœpiſſe ro-

Iliadæ mulũ a fauſtulo q̄ eſſet martis filius:apuit aũt romulo eã rem fauſtulus metu ſubactus. Lege Liuium. Romuleoq; cadit traiectus amulius enſe. Amuliũ & remus & romulus obtrũcarunt quantum e Liuio & aliis colligit:quorum Liuius undiq; inquit regi dolus nectitur. Romulus non cũ globo iuuenum (nec enim erat ac uim apertã par) ſed uliis alio itinere iuſſis certo tpe ad regiã uenire paſtorib' ad regẽ impetũ facit:& a domo Numitoris alia cõparata manu adiuuat remus:ita regem obtrũcant. Cæterum Florus ſtatim inquit prima iuuenta patruũ amulium romulus ab arce deturbat. REGna.regnum Albæ interfecto Amulio numitori reſtitutum eſt. NOn expediit.non fuit utile:Eſt aũt figura Liptote ac ſi dicat: pernitioſiſſimũ fuit remo tranſiliiſſe urbis mœnia: ob id enim dicit interemptus. AETErnæ urbis:Virg. Imperium ſine fine dedi. A te principium romano ducimus anno:ab eo mẽſe quem a nomine tuo denominauimus ideſt a martio:quẽ tum eo tẽpore ſola denominauerat uoluntate:nam ſequitur. Patrioq; uocat de nomine menſem

PAV. ¶FRATres'iliadæ:Romul' remoluſq; Iliæ filii. DA-

MAR. bant iura petita:reddebant ius ac dominii. OMNibus agricolis:agrorũ cultoribus. ET miniſtris armentorum hoc eſt paſtoribus.quibus curæ erãt armenta. SAEpe domũ:ſi qñ p̄dones abegiſſent armẽta recuperabãt illa p̄donũ cede. SAEpe ueniũt domũ:redeũt domũ. LAEti ſanguine p̄donũ:quos ipſi uulnerauerãt. ET redigũt:reducũt. BOVes actos ꝑ abactos a p̄donib'. In ſua iura:in ſuã ptãtẽ:q mõ fuerãt ĩ ptãte p̄donũ. VT.poſtq̄. AVDierãt genus.uñ originẽ haberẽt. PATer editus. manifeſtatus a Fauſtulo ipſo:q romulo rẽ aperuit. AVGet aĩos:& ſi magnanimi erãt:tũc lõge maioris facti ſũt animi. ET pudet eos. HABere nomẽ.hoc'eſt famã & laudẽ. IN PAruis caſis.hoc ẽ ĩ uillulis:nã decuiſſet eos urbibus dñari. Romuleo:ut ex Plu.& Diony.excerpſimus orta cõtẽtione ĩter Amulii:numitoriſq; paſtores.ob pecorũ pabulationẽ:Ro.& Re.aduerſantes oppreſſere.& ĩtacti cũ p̄da domũ redire:ĩdignatus numitor his inſidias ſtruit:occupatoq; ĩ ſacris Ro re. capt' ẽ:ductus regi:cui' ſuppliciũ nũitori cõceſſũ ẽ. Sʒ motus nũitor & ĩdole & cõſtãtia Remi cœpit ĩterrogare q eẽt relata expoſitiõe gemellorum percuſſit numitoris aĩum nepotũ memoria romu interea fratris auxilio cũ magna manu accurrens. Fauſtulo rẽ oẽm aperiente cogniti ſunt ambo numitoris nepotes:ireuẽteſq; in amulium illum obtruncant. Albanorũq; regẽ numitori reſtituũt. CAdit ergo. Amulius traiectus tranſfixus: ENSE romuleo.romuli gladio. Et regna reſtituũtur auo lõgæuo:numitori auo materno iam ſeniori. MOEnia cõduntur:numitor iis conceſſit ut illuc ubi educati fuerãt:coloniã traducere poſſent.

Aedificata ergo ſunt ibi mœnia urbis romæ q̄ cũ p̄ter edictũ tráſiliiſſet remus a celere qui mœnibus præerat obtruncatus é:licet alia de eius morte cá referať:quá ſuperiore libro attigimus:& inferius latius explicabimus MOEnia:ergo rõana.ſ. COndũť:ædificanť. QVæ quáq̄ fuerũt parua túc cũ primũ noua erát. NON tñ expedit:utile fuit. REmo tráſiliiſſe:tréſaltaſſe qa ob id extinctus eſt. IAM mõ:loca ubi roma cõdita eſt prius erant inculta & nemoroſa & ferаꝝ ſaltus iõ hic. IAM mõ:& ſi idé uideať ſignificare.differunt tñ. IAM erat urbs qua:ea parte qua. MOdo:paulo ante. FVErát ſiluæ & receſſus:ſemotiones ſeu loca ſemota. PEcorũ beſtiaꝝ. CVM pater urbis:hoc é romulus. AIT:dixit uerba:quæ ſequunť. ARbiter:longa rerũ relatione ad hoc uenit unde primus anni mẽſis marti dicatus fuerat a romulo.ſ.ipſo:qui cõdita urbe romani anni principiú.Marti genitori dicare uoluerit hæc ergo fuere eius uerba. O ARbiter armoꝝ:o bellorũ domine:aut o armis p̄ſidens. DE ſanguine cuius credor:ego.ſ.natus. ET dabo multa pignora:q̄ſi multá fidé. VT credar.ſ. ex te natus:nõ ſtat adhuc ſnía:ſed ſeqtur. DVcimus.p deducimus:uel dicimus. A TE principiũ anno ro.ut a martio icipiat. PRImus menſis anni erit de primo noíe:quia a marte martius diceť in dei patris reuerentiá. VOX:ipſius romuli. FIT rata:firma:quia ſeruauit quod dixit. ET uocat menſem de nomine primo: quid martium a marte. HAEC pietas:hoc filii officium erga patrem. DICItur fuiſſe grata deo ipſi marti quia placuit eo affici honore.& habere primũ menſem ſibi conſecratum.

Et tamen ante oẽs Martem coluere priores.
Hoc dederat ſtudiis bellica turba ſuis:
Pallada cecropidæ, minoia creta Dianam.
Vulcanum tellus hipſipylea colit:
Iunonem ſparte.pelopeiadeſq; mycenæ.
Pinigerum fauni mænalis ora caput:
Mars latio uenerãdus erat, qa p̄ſidet armis.
Arma feræ genti, remq; decuſq; dabant:

ANTE oẽs marté coluere priores:Latini martem ét ante romulũ p̄cipue coluerunt cũ eos militia delectaret ac belli ſtudium. CEcropidæ:Athenienſes a crope:ii i re Palladé coluerũt a qua ferũt athenis fuiſſe nomé ipo ſuũ:uota eſt fabula. MInoia creta dianá cretéſé dianá colunt quá ibi a retibus dictynnam dictá nõnulli uolũt Lege Strabonem libro.x.eius Geographiæ. Solinus autor aſt cretenſes Dianam quá religioſiſſime uenerátur Britomartem gentiliter nominare:quod nomé ſermone noſtro ſonat Virgineam dulcem:cuius ædes Dedali manus oſtentat quá nemo niſi ueſtigia nudus ingreditur. VVLcanũ tellus hypſipylea colit:Lemnon dicit ægæi maris inſulam celeberrimam ubi regnauit. Thoas pater Hypſipyles qui Liberi filius fuiſſe diciť teſte Lactantio grámatico.In hanc iuno Vulcanũ ſuũ ac iouis filiũ e cœlo p̄cipité dedit ubi a Simiis exceptus ac nutritus dicitur.Fingitur aũt p̄cipitatus in hanc inſulá quia uulcanus ignis eſt & conſtat fulmina ex aere cadentia crebro in eá deiici. SPARte pelopeadeſq; mycenæ Sparta eſt urbs Laconiæ quam & Lacedæmoné dicimus.Sed & ſparta & ſparte recte dicitur. Hác & mycenas agamẽnonis patriá Plynius dat.Achaiæ.Vtrũq; oppidũ iunonem coluit:& Mycenarũ incolæ cũ argiuis cõiter. PInigerum faunũ. BEne addidit ora Menalis cum dixiſſet Pinigerũ.Legimus.n.in Buc.Mœnalus argutumq; nemus p noſq; loquentes ſemp habeti& pinifer illũ etiam ſola ſub rupe iacenté mœnalus.Sane faunus Pici filius de quo multa diximus primus in latio.Saturno eius auo ſacra inſtituiſſe dicitur:ut.C.Baſſus memoriæ prodidit:& faunam ſororem eandemq; uxorem ac picum conſecrauit:ab eo qui noctu in pellibus oracula patebant in latio furere conſueuerunt.

ANT. FAN. cretéſes. Dianam colunt. Dictynna. Britomars. Lemnos. colit uulcanum Spta & micenæ iunonem colunt. Faunus piniger. Faunus

ET tñ:& ſi a romulo pricipiũ anni a marte ſumptum eſt.Marté tñ longe ante romulũ italos coluiſſe cõſtat quia ipſa natura bellica gens & tamen priores:latini.ſ. COluere marté ante omnes deos.ſ. BELlica turba qualis eſt latina. Dederat hoc ſuis ſindiis ſuæ militari diſciplinæ ſuæ armorum peritiæ:ſed poſſet per hypalagem reſolui quaſi ſua ſtudia debere hoc:ut Marté.ſ.colerent. BEllicæ turbæ:latinæ multitudini bellis aſſuetæ. Pallada.quæq; externá regio ſuũ habet numen.Latini tamé matté præ cæteris colunt.Colunt pallada athenæ Creta dianam.Lemnos Vulcanum.qui deus eſt ignis.Cecropidæ.athenienſes a Cecrope rege.qui in Attica regnauit ante proditũ Ilium.ut eſt teſtis Euſebius.annis trecentis.lxiiii. Colunt pallada.Mineruá.de qua paulo ſuperius diximus.erat enim Athenis in ſaxo,ut Stra.refert.Vetuſtum mineruæ poliadis téplũ.in quo lucis inextinctæ lychin erat:& uirginum domus:quá Ictinus cõdidit.Vrbs ſacra palladi:cum rebus bellicis præſit:& ſtudiorum diſciplinis:quibus athenæ aliquando principatũ obtinuere. VEL quod certans de imponendo urbis noie cũ Neptũno aſtantibus duodecim diis uictrix fuit:ut i odiſſea diximus. CREta minoia:a minoe primo iouis & Europe filio. COlit dianá:colitur in creta diana:cuius téplum eſt in dycteo mõte crrtæ.Vnde dyctinna appellata é:licet a Callimacho referatur:quod Strabo nõ aſſerere uideť.Brithomarté uirginé: Minois uiolentiam euaſurá edycte fugienté intia dyctia:ideſt retla piſcatorũ deſiliiſſe:unde locum dyctiná appellauere.Quapropter & alii tradunt ſecutam peſtem io Creta:& ex oraculo habitum:ut ædem dianæ cõderent.& inde dyctanam appellatam. CREtam auté inſula a ſeptentrione:ut ſtrabo inquit ægæo abluitur. Pelago ſimul & cretico ab Auſtro abluitur aphro. Ad occidenté.ut Euſtachuis ait Egillam & Cytherá inſulas ſpectat. Ad orienté carpaton.Dictaq; referentem eodé Euſtachio.ut antiqui dicũt ab habitantibus in eo. Curetibus i cureta:& per ſyncopam reta. Alii a crete quodam iouis filio nominatam dicunt. Arrianus auté inquit:nõ creta cognominata eſt:ſed Cres ab eo qui iouem abſcondit in monte dycteo:quando Saturnus inquirebat eum p dere uolens.Archiias auté Creetem illam nominauit adiectione littere.e. TELlus hipſypilea: hoc lemnos inſula ab Hipſipyle Toantis filia:quæ in ea regnauit.Eſt enim in ægeo mari ab oriente Troiam:ab occaſu aton ſpectans:a borea thraciam,ab auſtro:ſed longo,tractu cretæ eſt oppoſita in hac aliquando fuere noſtræ delitiæ COlit uulcanum idem aſſerit Euſtachius:colitur in ea uulcanus tertius ioue & iunone natus. Quattuor enim

PAV. MAR.

fuere uulcani: primus Cœlo natus:alter Nilo:qui dictus eſt Opas quem regno ægyptii præfecerunt:cui etiam inuentio ignis aſcribitur. Tertius de quo hic agimus iouis & iunonis filius:qui lemni fabricæ præfuiſſe dicitur Quartus pui tenuit inſulas propter Aeoliã:de hiis etiã in odiſſea diximus. SPARtãi:& micenei ante alios deos iunonẽ colebant & arcadia faunũ. SPArte colit.ſ. IVnoné.ſparta uel ſparte dicimus:eadẽ quæ & lacedæmon in laconia. Taigeto monti ſubiicitur:ut ſtrabo inquit:ſed cur ſpartani dicti Trogus libro tertio doeet.q fuere nati ex eo promiſquo cõcubitu:ob notam materni pudoris ita uocati ſunt.Et micenæ pelopeiades:a Pelope:tum quod fuit in pelopõneſo:tum quod ea regia pelopidaꝝ micenas enim ut Strabo refert:Perſeus cõdidit cui Sthenelus ſucceſſit in regno.Hæ poſt argos ampliora ſuſceperunt incrementa ꝓpter cõmigrantes ĩ eas pelopidas:nam cum omnes ad Atrei filios conſiſterent.Agamẽnon grandior natu regnũ adeptus:uirtute duce comite fortuna regiõis poſſeſſionẽ ampliauit.ob hoc igiť. PElopoiades:micenæ:quas inter & argos:nam ſolũ inter ſe diſtant.l.ſtadi.erat tẽplum iunonis ambabus urbibus cõe:in quo Policleti ſimulachra artis laude omnium præſtãtiſſima. ORA menalis:Archadia a menalo mõte:ut ſuperius dictũ eſt. COlit caput pinigerum fauni.Faunũ ipſum pinu coronatũ:de quo in primo & ſecũdo libro diximus:ſicut cætera loca habent ſua peculiaria numina :ita numen Martis peculiare erat romanis.propter præſtantiam rei militaris.MArs erat uenerandus:ſumma cum ueneratione colendus. LAtio:in latio a romanis. QVia præſidet armis: nam in ſua poteſtate ſunt arma:& bellis præeſt. ARma dabant feræ genti:populo ro.feroci in bello. ET rem.hoc eſt imperium. ET decus.ornamentũ & gloriam:& eſt entimema a cõſequenti.Mars preeſt armis. & illi armiſcæteris ꝓſtant.ergo colere debent.Martem.qui illis fauet.Non modo romani. ſed alii quoqꝫ latini nominis populi etiã aliqui ex etrucis menſem martiũ hebebant:ut in eorum faſtis uidere licet.Verum poſtea romano imperio ſoccumbentes:ut leges a romanis.ita & anni quoqꝫ ordinem accepere.

Quod ſi forte uacat pegrinos iſpice faſtos
Menſis in his etiam nomine Martis erit.
Tertius Albanis:quintus fuit ille Phaliſcis
Sextus apud populos Hernica terra tuos:
Inter aricinos:Albanaqꝫ tempora conſtat
Factaqꝫ Telegoni mœnia cælſa manu:
Quintum laurentes:bis quĩtũ eqculus acer.
A tribus hunc primũ turba forenſis habet:

ANTO. FAN.

Hernici

Herne

Tuſculum

Mamilia

Equiculi

¶PEREgrinos inſpice faſtos. quarũdã urbium faſtos quæ in italia ſunt.Has peregrinas uocat uel eaꝝ faſtos peregrinos qď aliquando nõ fuerit iidẽ qui & romani TERtius albanis.apud albanos martius aliq ñ tertium in ãno locũ tenuit: apud Phaliſcos qntũ:apď Hernicos ſextũ apď arcinos & Thuſculãos tertiũ queãdmodũ & apď albãos. HEmica terra. Strabo auctor ẽ Hernicos quorum nobiliſſima olim ciuitas fuit anagnia lauinio & albæ ac ipſi rome eſſe uicinos.qui(ut placet Seruio)ſic dicti ſunt quia ſaxoſos montes habitant.Sabinoꝝ.enim lingua ſaxa herne uocantur.Sed (ut Iginius ſcripſit in libro ſecundo urbium teſte Macrobio) Hernicus quidã pelaſgus dux hernicis fuit a quo ita appellati ſunt. Fuerunt enim uetus colonia pelaſgoꝝ. INter aricinos albanaqꝫ tempora conſtat.Sic dictum ut ſæuius iter ſe conuenit urſis.i.cõuenientia ẽ.Albana aũt tẽpora uocat faſtos albanorũ tempora cõtinẽtes. FActaqꝫ telegoni mœnia cælſa manu.Tuſculũ dicit a Telegono circes & Vlxſſis filio conditum. Vnde ait Horatius.Nõ ut superni uilla candens thuſculi circæa tangat mœnia.Et Sillius mœnia laerte quondam regnata nepoti. Hoc oppidum.ut ſcribit Strabo.egregiis ornamentis inſigne & uineta olim & tecta magnifica coronarunt ubi Telegonus mamiliam filiam procreauit.a qua teſte Feſto Mamiliorum familia eſt appellata.Sane tanta fuiſſe ordinis menſium incõſtantiã uerũ exiſtimari poteſt cũ regnante Romulo ut inquit Plutar.ꝑter & rõnẽ & ordinẽ menſibus uteretur.Quintũ laurentes biſquintũ equiculus acer martius apud laurẽtes quintũ locũ apud Aeqculos decimũ tenuit.Sũt aũt æqculi populi Sabinis finitimi.Vnde Ancus martius ius feciale trãſtulit quoad res repetendas legati uterentur.Hos Naſo hic acres Vergilius horridos uocat:ut Horrida ꝓcipue cui gens aſſuetaque multo uenatu nemorum duris æqcula glebis armati terram exercẽt ſempqꝫ recẽtes.Cõuectare iuuat ꝓdas & uiuere rapto. ATRIbus hunc primum turba forenſiſ habet ſenſuſ eſt:apud æquiculoſ qui in foro iudiciali uerſabantur quarto loco martium habuerunt.Sunt qui romæ ſeruatum aliquando in rebuſ iudicialibuſ eum ordinem uelint quod non placet.Alii per forenſem turbam accipiunt quattuor tribuſ urbanaſ ĩ quaſ Fabiuſ Cẽſor omnem Forenſem turabm excretam coniecit auctore Liuio.

PAV. MARS

¶QVOD ſi forte uacat ſi forte uacuum eſt tibi tempus ab aliis curis ĩſpicere. FAſtos.faſtorũ libros. PEregrinos.nõ ĩtelligas græcos aut barbaros.ſed aliaꝝ urbiũ ĩ italia qm̃ italorũ locorũ ſubiecit exempla. ERIT intus:faſtorũ libris peregrinis. ERit menſis noĩe martis.erit inſcriptus martiuſ menſiſ. Albani cum annum decem menſium haberent:haberent & ipſi menſem patri dicatũ:eũqꝫ tertio loco numerabant:phaliſci autem quinto heraici ſexto:aricini uero & thuſculani eodem loco habebant :quo albani. TERTius albanis: menſis martius erat tertius in ordine anni ab Aſcanio inſtituti in alba:quæ ab eo condita eſt:ita enim in faſtorum libris & annalibus eorum cõſtare dicebať ille:martius FVit.quintus:quinto loco. PHAliſcis:ãno phaliſcorum de quibus in primo diximus.qui ſunt in etruria.non tamen ab urbe multum diſtantes: habuereqꝫ originem ab Haleſo:quem alii filium.alii aurigam Agamemnonis dixere . O hernica terra fuit ſextus apud populos tuos hernici populi ſexto loco martium numerabant. Via latina ſunt hernici: in quibus eſt agnania urbs olim inſignis ut Strabo ait:& Virg.Hernica ſaxa colunt:quos diues anagni paſcit.hi autem oriundi ſunt a pelaſgis:& appellari ita a pelaſgo quodam duce ſuo.qui hernicus nominabatur. cuius rei meminit Theodoſius Idem etiam Iuliũs Iginius non paucis uerbis probat. ET conſtat inter arcinios:& albana tempora:& mœnia

cæſſa facta manu Thelegoni:cõuenit idẽ ordo mẽſis inter albanos:aricinos & thuſculanos:eũdem enim ordinẽ ſuare:quoad ſtetit alba:iõ dixit albana tpa:qa ab aſcãio ad Tullũ hoſtiliũ:q eã ſubegit:pugna trigenua uctor & diruit. Aricini aũt ab aricia ñ lõge ab alba:quã alii ab Hippolito ubi reuixit:alii ab oreſte alii ab archilo ſiculo ædificatã uolũt. THElegoni:thelegon⁹ Vlixis ex Circe filius a quo tuſculũ cõditũ aiũt ĩde tuſculani. Laurẽtes qnto loco & eqculi decimo loco. MARtium numerabãt:forẽſes uero quarto. LAVrẽtes:a laurẽto oppido:ubi regia latini fuit. HABent quintũ:quĩto loco. Nã quintus eoꝝ mẽſis appellat̃. EQVICulus acer:fortis. HAbet bis quintũ:hoc eſt decimũ. Nam decimo loco martium menſem habebant. EQVI & equiculi ſunt inter marſos:& ſabinos utriſq̃ finitimi:& alba erat equoꝝ caput & ĩ eqculis primæ urbes ſũt Clyternũ & Caſſeoli. TVRba forẽſis habet hũc:mẽſem martiũ. PRImũ a tribus:primo loco poſt tres mẽſes:& ſic erat q̃rtus ĩ ordine fori ꝓpe reate in ſabinis:ĩde forẽſes poſtea dicti fuere foruli:& eos quoq̃ Strabo Sabinoꝝ eẽ ait. Verũ cũ ſubſequẽte ſabinoꝝ meminerit. Putãt aliqui melius dicendum turba ferenſis:hoc eſt ferentinia ferentino oppido:quod Strabo uia latina ponit:& eſt in ipſis hernicis. Sabini & peligni quarto loco martium habebat.

Et tibi cum proauis miles pelignæ ſabinis
Conuenit,huic genti quartus utriq̃ deus
Romulus hos oẽs ut uinceret ordine ſaltẽ:
Sanguinis autori tempora prima dedit:
Nec totidẽ ueteres,quot nũc hũere calẽdas
Ille minor geminis menſibus annus erat:
Nondum tradiderat uictus uictoribus artes
Græcia:facundum ſed male forte genus:
Qui bene pugnabat,romanã nouerat artẽ:

¶ET Tibi cũ ꝓauis miles & peligne ſabinis cõuenit: Sabinis ac Pelignis cõuenit.i.conuenientia eſt:q utraq̃ gens q̃rto loco deũ martẽ.i. Martiũ habẽt. Vocat autẽ Sabinos ꝓauos pelignoꝝ:qa ſunt qui pelignos Sãnitib⁹ tribuũt:& Samnites nouimus teſte. A.Gel a Sabinis ortos gẽte antiqſſima ut autor ẽ Strabo:a qua ut idem inqt Picẽtini Sãniteſq̃ in colonias deducti ſunt. Eidẽ gẽs ſimplicitate ac bõitate oẽs ſupauit a religiõe ac deoꝝ cultu Seuina appellata:ut Pli ſcri. Cæteꝝ:ut ait Feſtus: Peligni ex illirico orti ſunt. Inde enim ꝓfecti ductu Volciſci regis cui cognomẽ fuit Lucullo partẽ italiæ occuparũt. Eius nepos Pelicus fuit a quo peligni nomẽ acceperũt. Sciendũ proaui uocabulũ nõ ſemp accipi pro eo qui ꝓpe auum eſt. Nã maiores ſæpe & auos & ꝓauos & atauos appellamus. Ordine ſaltẽ: quia dixerat menſis in his etiam noĩe martis erit. Ergo ſi non mẽſis denoĩatione:ordine ſine dubio reliqui a Romulo uicti ſunt a quo martius primo loco cõſtitut⁹ eſt. Calẽdas:a parte totũ acipimus hoc eſt mẽſes qui decẽ tm̃ ut diximus fuere ſub romulo. NONdum tradiderat uictas uictoribus artes græcia. Nõ miꝝ ſi romulus annum ſuũ Solis curſui accõmodare neſciuit:quia romani nõdum a græcis aſtrologiã acceperant quos poſtea domuerũt FACundum ſed male forte genus. Euſebius autor eſt apud barbaras nationes quas fœcũditate agroꝝ excellere uidem⁹ raro naſci homines ingenio excellenti. Vnde ut alimentis quidam abundant ita & hominibus carere uidentur. Contra uero græcia quæ ſine cultu nihil producit homines generat cœleſtes atq̃ diuinos & ad omnem ſcientiam natos deditoſq̃:ut inqt Macrobius ocio ſapientiæ itaq̃ inde omnis litteraꝝ claritas effulſit teſte Plinio quoniam ut ſcripſit Heraclitus ubi aer ſiccior eſt ibi anima prudnetior. Eadem tamen gens autore Liuio lingua magis ſtrenua eſt q̃ factis ferox. Cicero in ſecũdum Tuſcu. quæſtionum: Græci autem homines nõ ſatis animoſi ſed prudentes ut eſt captus hominum ſatis hoſtẽ aſpicere non poſſunt. Illud nobis moleſtius eſt quod ſcribit Plinius:qui ubi ait græcos uſum olei ad luxuriam uertere eos uocat uitiorum omnium genitores.

ANT. FAN. Sabini ꝓaui pelignorum Sãnites a ſabinis Sabinoꝝ religio pelignorum origo Fertills barbaroꝝ religiones raro gignunt homines ĩgenio ꝓſtantes Vbi aer ſiccior ibi eſt aĩa prudẽtior græci nõ ſatis aĩoſi ſed prudentes. PAV. MAR.

¶O miles peligne cõuenit tibi:hic mẽſis.ſ. CVM ꝓauis ſabinis:qa eodẽ loco numeras tu martiũ quo ſabini. QVARtus fuit:martius quart⁹ anni mẽſis. FVIT huic utriq̃ gẽti ſabinis & pelignis quos ſabinoꝝ ꝓnepotes oñdit poeta:ueꝝ Põpeius refert habuiſſe originẽ ab illirico ductu Volſurii regis:cui cognomẽ fuit Lucullo: cui⁹ nepotẽs fuere Pacini⁹ a quo pacinates & pelicus:a quo peligni. Horũ oli metropolis erat corphiniũ nũc ẽ ſulmo:ſunt.n. peligni marſis finitimi. CVm aduerteret:romulus oĩb⁹ his populis:quos rettulimus eẽ martiũ mẽſem a marte denoĩatũ:eũdẽ accepit & ipſe:deditq̃ marti in anno a ſe cõſtituto primũ locũ. ROMulus: dedit: PRIma tpa:primũ mẽſem. AVTori ſanguinis:marti.parti:ut diximus in pricipio operis. VT uiceret hos oẽs populos. SALtem ordine:quia cũ alii alio loco haberẽt martium romulus primo cõſtituit. Quod a principio diximus:cũ annũ alii aliter obſeruarent:Romulus ſuum decẽ menſium conſtituit. SIC erat minor duob⁹ menſib⁹:qui fuerir ãnus ad ſolis curſum redactus. NEC ueteres habuere totidem calẽdas tot menſes:principia menſium:pro ipſis menſibus poſuit. Quot nunc:quot calendæ:aut quot menſes nunc habentur. ILLE annus ueterum.ſ. ERAT minor menſib⁹ geminis duob⁹:nã ille.x.& hic.xii.eſt. NONdum:ideo ueteres romani habuerãt ãnum decem menſium quia nondum in græciã traiecerãt: Vnde ſcientias reportaſſent:præſertim aſtrologiã:ut ad ſiderum obſeruationem ciuilis ann⁹ redigeretur. SED erãt aliæ artes romanis: Nã præſtãtia rei militaris:qua cæceros ſuperabãt. NONdum græcia quæ fuit doctrinarum parens:unde dictum eſt diſciplinaruꝫ genitrix uenerãda bonarum. TRAdiderat artes uictas uictorib⁹:quia nondum uicta fuerat a romanis qui eaꝫ poſtea & totum orbem uicere. Verum arx græciæ erat pelopõneſus:& pelopõneſi caput erat Corinthus: ideo eam urbem toti⁹ græciæ lumen uocat Cicero:ubi cum iniurioſius legati tractati eſſent. Romani duce. L. Mummio eã urbem funditus euerterunt. aliqui legunt. VICtas artes:artes uictorum: quia eas a græcis uictis nondũ acceperãt. FACundum gen⁹:ſed male forte:quaſi græcia quæ eloquentiæ & aliarum artium laude præſtaret non ãt animi fortitudine:qua in militia excelleret. MALE:in compoſitione ſignificat negationem ut male ſanus pro inſanus:male fortis:non fortis. QVI bene pugnabat:qui ſtrenuus erat in bello. NOVerat artem romanã:cum romanis eſſent u res & animi robur:& ſcientia rei militaris.

ANT. FAN.

Axis

Vrſæ due nautis obſeruantur

Cinoſura

Helice

DISER tus erat.tãti habebatur quãti habetur hodie qui diſertus eſt. Sed re uera diſertus eſt minus q̃ eloquẽs ut Fæcundi calices quem non fecere diſertum. ATLAntes:Pleiones & atlantis filias de quibus alibi. GEMInos &c. Axis interdũ eſt linea quæ ab altero mũdi polo in alterum tendit:ſed habet & alias ſignificationes. lege Feſtum. CYNOſura:Denius Vulcani filius Gynoſuram & helicen genuit ut quidam uolunt quæ cum iouem in idam nutriſſent eo merito in cœlum relatæ ſunt.illa urſa minor hæc maior dicitur:quarum prior in nauigatione obſeruatur a phænicibus:poſterior græcis inſeruit:ut Sidoniis cynoſura regit fidiſſima nautis:& graiis helice ſeruãda magiſtris.Naſo in.iiii.triſtiũ:Magna minorq̃ feræ quarum regis altera graias altera ſidonias utraq̃ ſicca rates De his lege Germanicum in carmine arateo lege de Iginum:Nobis ubi opus nõ eſt omnes fabulas referre non placet.Significat aũt cynoſura canis caudam. SOROris equos.Lunæ:quæ uocatur a Plinio ſidus nouiſſimum terriſq̃ familiariſſimum & cum ſit ꝓxima cardini minimo ambitu.xii.ſigna zodiaci quæ ſol anno uicenis diebus ſeptenisq̃ & tertia diei parte percurrit ac deinde remorata in coitu ſol biduo cum tardiſſime a triceſima luce rurſus ad eaſdem uices exit. LIBEra currebant:Nõdũ a nobis ita obſeruata ut ferrẽt quãdam ſpeciem ſeruitutis uti nũc ferre uidentur. Legim⁹ enim ſupra æthereaq̃ ingenio ſuppoſuere ſuo.

Mittere qui poterat pila, diſertus erat:
Quis tunc aut hiades, aut pleyades atlãteas
Senſerat: aut geminos eſſe ſub axe polos:
Eſſe duas arctos, quarũ cynoſura uocatur
Sidoniis, helicen graia carina notat:
Signa quæ longo frater percenſeat anno.
Ire per hæc uno menſe ſororis equos
Libera currebant, non obſeruata per annũ
Sidera: conſtabat ſed tamen eſſe deos:
Non illi cœlo labentia ſigna tenebant:

PAV. MAR.

QVI poterat mittere pila:qui erat excellẽs pili. hoc eſt teli romani iaculator. ERAT diſertus:erat facũdus ſiue eloquẽs. Verum plus ẽ eloquens q̃ diſertus. nam & M.Anto.apud Cice ait a ſe diſertos uiſos eẽ multos:eloquentem aũt neminẽ. QVOD fabius ita exponit. Diſertos putat dicere quæ oportet. Ornate autem dicere proprium eſſe eloquentiſſimi & reliqua. QVis tũc: Nõdum romæ habebatur ulla aſtrologicæ diſciplinæ ratio.Sic nec aſtrorum curſus obſeruatus quia nõdũ penetrauerant in græciam latini.nec in phœniciam.aut in ægyptũ:cum ægyptii ſeu aſſirii primi cœlum obſeruauerint:a q̃bus mercatorum & nautarum commertio accepe phœnices & ab his græci.Cũq̃ ad hos populos nõdũ acceſſiſſent percipere cœli rationem minime potuerunt.Sola ea erat romanorum cura ut tenerent ſua ſigna:& illa tuerẽ Signa autem cœleſtia nõ intelligebãt. QVIS tunc:eo tempore quo condita eſt urbs. Senſerat hyadas:cognouerat ſucculas:aut pleiades atlãteas:atlãtis ex pleiõe filias:Vir.hoc.d.quis obſeruauerat ſydera aut uerna aut hyemalia hyades enim ortu hyemen referunt pleiades uero oriuntur in uere:inde uergiliæ dictæ. Hyades.v.ſtelle ſunt in fronte tauri:quæ fuere atlãtis ex æthra filiæ:anteq̃ ex iſdẽ parentibus naſceretur hyas:a quo muſeus hyades uocari dicit.Cicero uero ab σειν quod eſt pluere:quia pluuiæ ſunt dici uoluit.Pleiades ſeptẽ fuere:De his dicemus in principio ſequentis libri. AVT quis ſenſerat eẽ duos polos ſub axe:polum arcticum & antarcticũ axẽ ſuſtinentes:& axi pro ipſo polo ponitur interdum. DE quo Pompeius. AXIS inquit quem græci αζων uocãt plures habet ſignificationes:nam pars cœli ſeptemtrionalis:& ſtipes teres circa quem rota uertitur:& tabula ſectilis axis appellatur:Poli duo ſunt borealis & auſtralis.Borealis altiſſimus eſt his:qui ſunt in noſtro hemiſperio Auſtralis imus & depreſſus:& qui a nobis uideri non poſſit. Vnde & Virgi.Primum de boreali hoc eſt de arctico polo:Deinde de auſtrali hoc eſt antarctico loquens ait:Hic uertex nobis ſemper ſublimis:at illum ſub pedib⁹ ſtyx atra uidet maneſq̃ profundi. QVIS ſenſerat eſſe duas arctos.urſam maiorem & minorem:de quibus ſuperiore libro diximus. QVArũ.arctorum ſeu urſarũ. SYDOniis:hoc eſt a phœnicibus a Sydone urbe. PETAtur cynoſurã:hoc eſt minor urſa ad cuius obſeruationem phœnices nauigant. GRAia carina:per metonymiã hoc eſt græcus nauta. NOTat helicem:hoc eſt maiorem urſam:ad cuius obſeruationem græci nauigant hæc enim ſydera a nautis obſeruabantur.De quo in.xiii.pharſaliæ:ſignifero quæcũq̃ fluunt labẽtia cœlo. Nũq̃ ſtante polo miſeros fallentia nautas:Sydera non ſequimur.ſed qui non mergitur undis Axis inoccidiuus gemina clariſſimus arcto:Ille regit puppes:hic cum mihi ſemper in altum. Surget & inſtabit ſummis minor urſa cherucis:Boſphoron & ſcytiæ curuantem littora pontum Spectamus:quicquid deſcendit ab arbore ſumma.Arctophilax propiorq̃ mari cynoſura feretur.In ſyriæ portus tendat ratis inde Canopos excipit auſtrali cœlo contẽta uagari Stella timens borean:illa quoq̃ ꝑge ſiniſtra:Trans pharon:in medio tangit ratis equore ſyrtim.Ex his conſtet phœnices obſeruare minorem urſam quam primus omnium obſeruaſſe Licurgus phœnix traditur.græci helicem ſequuntur:Vnde & Flaccus graiis helice ſeruanda magiſtris.ponitur q̃ helice pro maiore urſa:ab hilice oppido:in quo nata caliſto ab Higino fertur:quæ in ipſam maiorem urſam uerſa eſt.Cynoſuram autem uolunt aliqui ut Higinus meminit fuiſſe unam e nutricibus iouis:appoſitamq̃ plauſtro.& pro minore urſa accipitur. ET quis.ſenſerat. SIGna.xii.illa ſigna quæ ſunt in zodiaco. QVE pcenſeat enumeret. FRAter ſol:ipẽ. LONgo anno:anno ſolari qui conſtat ex.xii.menſibus:quibus.xii.illa ſigna ſol pmeat.nam in uno quoq̃ ſigno menſem unum abſumit. QVIS ſenſerat equos ſororis:lunæ. IRE per hæc omnia duodecim ſigna. VNO menſe:nam ſpacium ſignorum per zodiacum.quod ſol duodecim menſibus decurrit.Luna ſingulis menſib⁹ cõficit. SYDera currebant libera:quaſi nondum latinorum obſeruatione percepta. NON obſeruata per annum & ob id libera quia non obſeruata pro anni ratione. Sed tamen conſtabat eſſe deos:qui ſyderibus nomina dederant non tamen intelligebant ſiderum rationem. Illi:conditores urbis aut ipſi ueteres. NON tenebant nõ intelligebant. SIGna labentia cœlo:rationem occaſus ſiderum.ſic nec ortus.

¶Sed ſua:Nõ cœleſtia ſigna ſed ſua.i.ſigna militia ſiue uexilla. ILLA quidẽ fœno:Paup ſub Romulo Roma nus exercitus haſtis manipulos alligabat qbus pro ſignis utebatur. Vñ ſigniferi manipuli dicti ſunt auctore Ser uio.Hinc Donatus Romani inquit & Latini cũ ſub nouo cẽturione bellum aggreſſuri deputabanť ſertũ ſibi uel coronã ex manipulo herbæ cõficiebant quẽ ꝓ ſigno ſequebãtur.unde manipulus militũ nomen accæpit: Hunc Varro eẽ inqt exercitus minimã manũ q̃ unum ſeqtur ſignũ Eã Flaui⁹ Vegetius cõtuberniũ uocat docẽs manipulũ decẽ aliqñ militib⁹ cõſtitiſſe & ſic dictum ꝙ cõiunctis manib⁹ pariter dimicabãt. Hælianus autẽ in libro

ANT. FAN. Manipuli. Manipul⁹ militum Cõtubernium.

Sed ſua, quæ magnũ perdere crimen erat:
Illa quidem fœno, ſed erat reuerentia fœno
Quantam non aquilas cernis habere tuas:
Pertica ſuſpenſos portabat longa maniplos
Vnde maniplaris nomina miles habet:
Ergo animi indociles & adhuc rõne carentes
Menſibus egerunt luſtra minora decem:
Annus erat decimũ cũ luna recæperat orbẽ:
Hic numerus magno tunc in honore fuit:
Seu quia tot digiti ꝑ quos numerare ſolem⁹:
Seu quia biſquino fœmina menſe parit,

quẽ de inſtruẽdis acieb⁹ ſcripſit ad Adrianũ impatorẽ duas inquit cẽturias Manipulũ cõſtitueř:cui.A.Gel. aſtipulatur docẽs fuiſſe in legione centurias.xl. cohortes.x. manipulos.xxx. Quãuis ſub Romulo initio eius regni: ut Plutarch⁹ auctor ẽ Legio tria tm̃ millia peditũ &.ccc. equites habuit:q̃ poſtea ita excreuit ut ſex milib⁹ hoium cõſtiterit teſte Vegetio:qbus ẽt iterdũ aliq̃ fiebat acceſſio:adeo ueꝝ eſt qđ quidã docẽt uarietatẽ ducũ acceſſu tpis mutaſſe militiæ diſciplinã.Feſtus ſcribit ſex miliũ & cc hoium primũ.C.Marium legionẽ deſcripſiſſe cũ antea q̃tuor milium fuiſſe:uñ ẽt quadrata uocabať. Nõ uř omittẽdum hoc loco qđ legim⁹ apud Liuium de Manipulis ac militũ ordine.Quod inqt antea phalãges ſimiles Macedonicis hoc poſtea Manipulatim ſtructa acies cæpit eſſe.poſtremo in plures ordines iſtruebanť. Ordo eni ſexagenos milites:duos centuriones uexillarium unũ hẽbat.prima acies haſtati erãt Manipuli.xv. diſtantes inter ſe modicũ ſpaciũ.Manipulus leuis uicenos milites aliã turbã ſcutatoꝝ hẽbat leues aũt qui haſtã tantum geſſaꝗ gererent uocabanť.Hæc prima fons in acie florẽ iuuenum pubeſcẽtiũ ad militiã habebat Robuſtior deinde ætas totidẽ manipuloꝝ quibus principibus ẽ nomẽ.Hos ſequebanť ſcutati oẽs inſignibus maxime armis. hoc xxx.manipuloꝝ agmen Antepilanos appellabant qa ſub ſignis iã alii.xv ordines locabãtur: ex quibus ordo unuſquiſꝗ tres ptes hẽbat eaꝝ unãquãꝗ primum pilũ uocabant. Tribus ex uexillis conſtabat uexillũ.clxxxiii. hoĩes erãt Primũ uexillum triarios ducebat ueteranũ mil tẽ ſpectatæ uirtutis.Secundũ Rorarios minus roboris ætate factiſꝗ. Tertium accẽſos minimæ fiduciæ manũ eo & in poſtremã aciẽ reiiciebãtur: Vbi his ordinibus exercitus iſtructus eſſet haſtati oĩum primũ pugnã inibant. QVANta non &c.Marius has aues Romanis legionibus in ſecundo cõſulatu ſuo proprie dicauit teſte Plinio q etiã ſcribit penetraſſe aliqñ in caſtra gratiã unguentoꝝ ita ut aquilæ ac ſigna pulꝰerulenta feſtis diebus iniungerẽtur: Vt aũt aquilæ ſigna militum comitarentur a fælici augurio natum eſt(auctore Seruio)qđ Iuppiter ad bellum egrediens aduerſus Saturnũ uiſo aquilæ augurio ſit uictoriam cõſecutus.Fuit & inter ſigna militaria porci effigies quintum locũ obtinẽs: qa cõfecto bello inter quos pax fieret cæſa porca fædus firmare ſolebant.Item effigies Minotauri(ut alia ꝑteream)quoniã non minus occulta eſſe debent ducum conſilia:q̃ fuit eius domicilium labyrinthus. MANIplaris:Manipularis a fœni manipulis figurate dictum uerſus gratia. MENſibus egerunt &c.Conſtituerunt annum decem mẽſium. Vnde conſequens eſt ut luſtrum:ideſt quinquennium eius temporis minus ſit noſtro menſibus.x.cum hoc con ſtet menſibus.xl illud.l.

Legio. Quadrata legio. Haſtati Principes Antepilani. Primus pilus. Triarii. Rorarii. Accenſi Cur aquilæ ſigna militũ cõmitabanť Porci effigies inter ſigna militaria. Minotauri effigies.

¶Sed ſua:tenebant quæ tũ ſui iuris erãt:tenebant ſua ſigna:qbus in bellũ ꝓdibãt. QVæ ſigna ꝑdere erat magnũ crimen:nam pro magno ſcelere hẽbatur deſerere ſigna romana aut hoſti cõcedere.Sed que ſigna erãt mox dicemus. ILLA quidẽ fœno:pria romanoꝝ ſigna fuere fœni manipuli:Vnde manipulares milites dicti:quod ab occupatione albæ ſumpſit initiũ De quo Plu cũ ſcribit Romulũ cum paſtoribus in Amuliũ irruentẽ & albã ingreſſum:Cõſedere inquit in inferiore ciuitatis loco:cũ iam intromiſſæ eẽnt.& partẽ ipſius plurimã occupaſſẽt Verutis longis armati.faſciculo ſtipulaꝝ adiuncto:quos latini manipulos uocãt:Vnde & nunc in exercitu pedites ab his manipularii appellanť:hæc ille:ueꝝ poſtea ſigna romanoꝝ fuere:aquilæ:lupi:leones:apri:minotauri:boues. ILLA quidẽ:ſigna.ſ. FOEno:ex fœno erant. SED erat reuerentia fœni:nam oẽs fœnum quod ꝓ uexillo ferebant:reuerebanť non ſecus ac poſteri aquilas. QVANtum:tãta erat fœno reuerentia. QVantam cernis:uides o germanice. HAbere nunc aquilas tuas:quas tu fers in exercitu. Aquila.n. erat quæ legionẽ ꝑcedebat:& unaquaꝗ legio ferebat aq̃lã. Pertica lõga nõ.n.erat haſta expolita:ſed rudis ptica uelut ex nemore erat auulſa:portabat. MAnipulos:ſuſpẽſos:manipulũ fœni. INde:ab his fœni manipulis. MIles:manipu laris:ꝓ manipularis. HAbet noĩa:qa ide manipularii dicti ſũt. Et Varro inqt Manipulos exercit⁹ minimas manus:q̃ unũ ſequunť ſignũ. ERgo:ut cõcludat ſimplicitate q̃dã:& ſydeꝝ imperitia: Annus tantũmodo.x.menſiũ cõſtitutus eſt. ERgo aĩ indociles:q nihil diſcere poterãt.Et adhuc carẽtes rõne.ꝓ rõnibus.i.reꝝ cauſis q̃s ignorabãt. EGErũt:cõſtituerunt. LVſtra minora.x.mẽſibus:nã ut minores anni:ita minora luſtra.Luſtrũ n.cum ſit ſpatiũ qnꝗ annoꝝ:ut ſupius oſtẽdimus:& annus cõſtaret ex.x.mẽſibus. Cõtinebat tantũmodo illud.L.mẽſes:& cum cõputať annus ex.xii.menſib⁹ luſtrũ cõſtabit ex.lx.ſic eo tpe.x mẽſib⁹ erat minus. Licet poſt Romu lum a Tullo hoſtilio luſtrũ fuerit inſtitutum.ſed ꝑ hæc uerba poeta uoluit oſtẽdere anno naturali:duos menſes a principio defuiſſe. ANnus erat:Decimo quoꝗ lunæ peracto curſu ciuilem tunc annum computabant:ex eo quod denarius numerus perfectior ſit: & in honore erat: uel quia.x.digitos continent hominum manus: uel quod decimo menſe parit fœmina:uel quia cum numeramus ad decimum uſꝗ aſcendimus.Erat annus cum lu

PAV. MAR.

na receperat orbem decimum cum decies in rotunditatem ſe repleſſet. Hic numerus denarius.ſ. Erat tunc: ro. muli tpe. IN MAgno honore: ex qua perfectior numerus. SEV quia tot digiti ſunt.ſ. in hominum manibus. PER quos ſolemus numerare. plerũq; enim digitis numeros computamus. SEV quia fœmina parit biſqui no: hoc ẽſt decimo menſe de quo plura circa principium primi libri diximus.

ANT. FAN
Denarius numerus in honor̃.
Tres eq̃tum centuriæ.
decuriões.
Cohors
Centuria
Cõtubernia.
Principes
Haſtati
Triarii.
Haſtati.
Pilani.
Principes
Principalis porta.
Armati
Peltati.
Velites.
Cataphracti eqtes.
ferentarii
Haſtati.
Scutati.
Contati.

¶ SEV qd ad uſq; decẽ numero creſcẽte uenitur: Denarius numerus in honore fuit non ſolum qa decem digiti ſũt in hoĩum manibus & fœminæ decimo mẽſe pariũt: ſed qa is primus limes dr̃ numero℞. INDE pares cẽtũ denos ſecreuit in orbes Romulus: Ex obſeruatione denarii numeri factũ eſt: ut nõ mõ annus a Romulo in decẽ menſes fuerit diſtributus: ſed ẽt cẽturiæ militũ in decurias. Sane Curiæ q̃ ſub Romulo triginta fuerũt ſingulæ decẽ equites dederũt. Vñ Romulus tres eq̃tũ cẽturias habuit. & q̃ denis eq̃tibus p̃erãt Decuriones dicebant auctore Feſto qd & Varro confirmat his uerbis: Primi ſingula℞ decuria℞ Decuriones dicti quo noĩe ẽt aliq̃ñ uocabaẽ q turmæ duo℞ &.xxx. equitũ p̃erat: Significat tñ & aliud decurionis nomẽ qd intactũ relinq̃mus cum Laurẽtius Valla tpibus nr̃is ea de re nõ pauca tradiderit in elegãtiis ſuis. Cæte℞ nõ belli ſolũ ſed domi Centuriæ aliq̃ñ in decurias diſtributæ ſunt. Liuius rem iter ſe centũ patres decẽ decuriis factis ſinguliſq; in ſingulas decurias creatis q ſũmæ re℞ præeſſent cõſociant. De decuriis Columella media ſtimæ inquit claſſes nõ maiores q̃ denum hoĩum faciundæ: quas decurias appellauerũt antiqui. Eſt aũt ordo: Romulus ſecreuit centũ in denos orbes pares. Quod ſi triũ Centuria℞ equitũ diuiſionẽ accæperis ordo erit: Secreuit centũ pares in denos orbes. Sed placet ſupior expoſitio. HAſtatos inſtituitq; decẽ: Nõ eſt exiſtimandũ decẽ tñ haſtatos fuiſſe ſub Romulo. quo regnante: anteq̃ Tatius humanis rebus excederet. Plutarchus auctor eſt legionẽ ad ſex milia peditum & ſexcentos equites excreuiſſe. Romulũ ergo dicit haſtato℞ centurias in decurias diſcreuiſſe: queadmodũ & principũ pilanorũq;. Eſt igitur aſſeueratio eius ſnĩæ: pares centũ denos ſecreuit in orbes. Legimus maiores noſtros cohortes in cẽturias & centurias in cõtubernia diuiſiſſe: ut decẽ militibus ſub uno papilione degentibus unꝰ præeſſet Decanus qui caput cõtubernii dicebatur: ut Vegetio placet: qui ẽt inquit haſtatos olim in acie ſecunda pugnaſſe: ut in prima principes: in tertia qui & Triarii uocabantur. Alii aliter ſcribunt ue℞ enim eſt qd diximus mutari militiæ diſciplinã. HAſtati uero dicti ſunt: ut Varro ſcribit: quod haſtis pugnarẽt: ut Pilani quod pilis q̃ tela erãt ferro ſubtili trigono præfixa pedaliq; ſiue untia℞ nouẽ. Principes uero (ut idẽ inquit) principio gladiis pugnauerunt: qui poſtea cõmutata re militari minus illuſtres fuere. Ab his & principia in caſtris & principalem porrã dictã exiſtimant cuius meminit Feſtus. Sane Hælianus bellatores qui pedibus ſuis in terra nituntur in tres partes diuidit Armatos. Peltatos. Velites: quo℞ armatos grauẽ: Peltatos ac Velites leuẽ armaturã inq̃t appellari. Ex equitibus aũt qui in Turmas diuidi cõſueuerunt. Alios eſſe docet Cataphractos qui toti armis teguntur. Alios Ferentarios qui arcu uel iaculis ſolent eminus dimicare. Alios Haſtatos qui manus conſerũt & haſta cominus decertant: quo℞ alios ſcutũ gerere & ſcutatos dici. Alios tradit ſine ſcuto haſta pugnare quos inq̃t & Haſtatos & Contatos uocari. Idẽ etiã docet nullam haſtã ſumi oportere decẽ cubitis breuiorem.

Seu q̃ ad uſq; decẽ numero creſcẽte uenitur
Principium ſpaciis ſumitur inde nouis:
Inde pares centum denos ſecreuit in orbes
Romulus, haſtatos inſtituitq; decem:

PAV. MAR.

¶ SEV qd uenimꝰ uſq; ad decimũ numero creſcẽte cũ numeramꝰ aſcẽdimus uſq; ad.x. poſtea reſumit primꝰ nũerus decimo additꝰ: ut.x. poſtea.xi.xx. poſtea.xxi. ſic de reliqs. INde: a decẽ. SVMItur pricipiũ numeri.ſ. qd eſt illud unũ. NOuis ſpatiis: p quæ numeramꝰ. INde pares: nõ mõ in ãni cõputatione ſeruatus ẽ denarius numerus: ſed etiã in militia cũ centurias haſtatos pricipes pilanos equites & oẽs ordines denario numero diuiſit. Quod ut facilius intelligatur ordinem aciei referemus: qui poſtea ſeruatus eſt. in plures ordines inſtruebantur. Ordo enim ſexagenos milites duos centuriones. Vexillarium unum habebat. Leues aũt qui haſtã tantum: geſſaq; gererẽt uocabãtur. Hæc prima frons in acie florẽ iuuenũ pubeſcẽtium ad militiã habebat. Robuſtior inde ætas: totidẽ manipulo℞: quibus pricipibus eſt nomẽ. Hos ſequebantur ſcutati oẽs: inſignibus maxime armis. Hoc.xxx. manipulo℞ agmen. ANte pilanos appellabãt: quia ſub ſignis iam alii.xv. ordines locabãtur. Ex q̃bus ordo unuſquiſq; tres partes hẽbat: ea℞ unamquãq; primũ pilum uocabant. Tribus ex uexillis cõſtabat. Vexillum.clxxxiii. hoĩes erant. Primũ uexillum: Triarios ducebat ueteranum militẽ ſpectatæ uirtutis. Secundũ Rorarios minus roboris ætate: factiſq;: Tertium accẽſos: minime fiduciæ manu: eo q̃ i poſtremã aciem reiiciebãtur. Vbi his ordinibus exercitus inſtructus eẽt. Haſtati oĩum primum pugnã inibant. SI HAſtati p̃fligare hoſtem nõ poſſent: pede preſſo: eos retrocedentes in interualla ordinũ principes recipiebant. Tum principũ pugna erat: haſtati ſequebantur Triarii ſub uexillis conſidebant: Siniſtro crure porrecto: ſcuta innixa humeris: Haſtas ſub erecta cuſpide in terra fixas: Haud ſecus: q̃ uallo ſepta inhorreret acies tenentes: Si apud principes quoq; haud ſatis proſpere eſſet pugnatum a prima acie: ad Triarios ſenſim referebantur. Inde rem ad Traiarios rediſſe cum laboratur: Prouerbio increbuit. TRIArii conſurgentes ubi in interualla ordinum ſuorum principes & haſtatos recepiſſent: Exemplo comperſis ordinibus uelut claudebant uias unoq; continente agmine. Iam nulla ſpe poſt relicta in hoſtes incidebant. id erat formidoloſiſſimum hoſti: cum uelut uictos inſequenti nouam repente aciem exurgentem: auctam numero cernebant. Hæc ex Liui. viii. primæ deca. libro. INde ex ea ratione denarii numeri. ROMVlus ſecreuit: diuiſit. CENTVM: centurias ipſas: quæ ut Varro inquit ſub uno centurione ſunt: quarum centenarius iuſtus numerus. IN DEnos orbes pares: in decem equas circũnumerationes. nam denario numero diuiſit. ET INſtituit.x haſtatos: quo denario quoq; numero diuiſit: nam in ſingulis ordinibus.x. erãt: & poſtea ad ſexagenos auctus eſt numerus. Haſtati: ut Varro inquit: dicti qui primi haſtis pugnabant.

ANT. FAN.

¶ET TOtidem princeps totidem pilanus habebat corpora:Principum ac pilanoꝝ decani pfecti cōtuberniis
ſiue manipulis totidem hoc eſt decem militibus perant:& decuriones.decani.duces.primi ac pſtites dicebātur
ut autor eſt Hælianus:qui tradit ultimū in decuria tergi ductorē appellari.Neq; enim placet hoc loco ut p prin
cipē accipias primæ cohortis cēturionē.Lege uegetium ne tibi oīa recitē.Laurētius Valla docet primi piliū qui
primipilatū gerit primipilarē uero qui geſſit nuncupari.Liuius de primipilo:Cēturio erat quē nunc primipiluȝ
appellāt. LEGitimo:Non ſtrigoſo ſed qnali legitimū equitē uehi oportebat ne a cēſoribus notaretur.Dixim᷒

Tergi ductor
primipili•
Primipilo ris

Et totidem princeps: totidem pilanus hēbat
Corpa, legitimo quiq; merebat equo:
Quinetiam partes totidem titienſibus ille
Quoſq; uocāt ramnes luceribuſq; dedit:
Aſſuetus igitur numeros ſeruauit in anno
Hoc luget ſpatio fœmina mœſta uirum:
Neu dubites primæ fuerit quin ante calēdæ
Martis, ad hæc animū ſigna referre potes
Laurea flaminibus quæ toto perſtitit anno

ſupra equites quoq; fuiſſe i decurias diſtributos. Qui
etiá partes totidem titienſibus ille quoſq; uocāt ramnes
luceribuſq; dedit:Cōſtat tres partes po.ro.fuiſſe ſub Ro
mulos quas tribus dixerunt.unam Titiēſium a.T.Ta-
tio duce Sabinorū appellatā.Aliá Ramnenſium a Ro-
mulo.Tertiá lucerum quoq; noīs & originis cauſa icer
ta eſt ut Liuius ſcribit:quāuis feſtus Luceres doceat ap-
pellatos a Lucero ardeæ rege q Romulo aduerſus Ta
tium bellāti auxilio fuit Varro autem a Lucumonibus
quod quidá id uocabulū Thuſcum exiſtimauerint. Fe-
rūt enim Romulum(ut ſcribit Seruius)dimicantem cō
tra.T:Tatium a lucumonibus auxilia poſtulaſſe.Vnde
quidá uenit cuȝ exercitu cui iam recepto T.Tatio pars
urbis data eſt a quo in urbe thuſcus uicus nomē accepit.
Thuſcia enim ut idē inquit.xii.Lucumones habuit.i.re
ges.ut Gens illi triplex populi ſub gente quaterni:Plutarchus uero a luco aſyli luceres dictos putat in quem mul
ti fuga delati ciuitate donati ſunt.Has tribus tres fuiſſe nomē ipſum declarat a quibus tribuni dicti. Vnaqueq;
aūt tribus decē cōtinuit Curias autore Plutarcho.Vnde origo fuit turmæ dictæ q ter deni equites e tribus tri-
bubus darētur auctoribus Feſto & Varrone.Sciēdum Titiēſem tribum quá plerių; nō recte Tatienſem dicūt
a.T.Tatii prænomine appellatū eſt autore Feſto:cuius locū deprauatū inueni ſecūdū quē ea tribus Titienſis di
cēda eſt nō tatienſis.Illud quoq; non ignorádum quod admonet columella multiplicatas tribus nomē priſtinū
retinere ſicut Centuria a centum iugeribus uocata ut idem inquit mox duplicata idē nomen retinuit.Vnde ait
Feſtus Centuriam in agris ſignificare ducenta iugera:in re militari centum homines.Idem Romæ inquit.xxxv.
tribus curias appellari. HOC luget ſpacio.&c.Numa pompilius lugendi modū ſtatuit autore Plutarcho:uolu-
itq; puerum non lugeri citra trimatum:licere aūt natu grandiores lugere tot mēſibus quod annos uixiſſent ad
decem uſq; prolixiore uero fletu ætatem lugere nullam ſed longiſſimum tempus eſſe menſium decem.

Tribus tres
Titienſes
Ramnenſes
Luceres
Thuſcus uicus
lucomones.xii.
Tribuni
Turma
Cēturia in agris
Centuria in re militari

Lugēdi modus

PAV. MAR.

¶ET Totidem corpora habebat princeps hoc principum numerus continebat.x.milites.nam & denario nu
mero diuiſi princeps:qui ut oſtendit Varro a principio gladiis pugnabant:& poſt cōmutata re militari minis il
luſtria ſunt.Totidem corpora habebat pilanus.nam & pilanorum numerus in denos quoq; diuidebatur. PI
LAni qui pilis pugnabát.Verum ut Var.iquit Pilani Triarii quoq; dicti q in acie triario ordine:extremis ſub
ſidio deponebantur:quod hi ſubſidebant ab eo ſubſidium dictū:a quo Plau.Agite nunc ſubſidite omnes:quaſi
ſolent triarii. ET Qui:& ille. MæREbat:militabat.Sed merere ſine diphtongo ſcribere: ſtipendium milita-
re eſt.nam poeta in amoribus ait.Iuſſit & in caſtris æra merere ſuis. EQVO legitimo: lege ſibi conceſſo nec
corrupte legas hunc locū:ut alii fecere quiſq; merebat equo:non enim quiſq; ſed quiq; dicendum eſt nam de eq-
tum turma intelligit in denas quoq; partes diuiſa.nam in unaquaq; tribu decem.Turma enim ut oſtendit Var.
Terma eſt.e iuadiit:quod ter deni equites ex tribu tribubus Ticienſium.Ramnenſium :& Lucerum fiebant.Ita
q; primi ſingularum.decuriarum.Decuriones dicti:qui ab eo in ſingulis turmis ſunt : & nunc terni. QVIN-
ETIAM ille:Romulus. DEDit totidem partes titienſibus & luceribus.& quas uocant Ram etiam denario nu
mero diuiſit tribus Titienſem Ramnemſem & Lucerem : nam unaquæq; tribus in decurias decem diuiſa eſt.
De harum appellatione ita Var.inquit:Ager Romanus primum diuiſus in partes tris.A quo tribus appellata:
Titienſium Ramnū Lucerum nominatæ : ut ait Ennius Titienſes a Tatio Ramnenſes a Romulo:Luceres
ut ait Iunius Lucomone.Sed omnia hæc uocabula thuſca.ut uolumus qui tragœdias thuſcas ſūripſit dicebat. Et
Pompeius inquit Tirienſem tribum a prænomine Tatii regis appellatam uideri.& titiam quoq; curiam ab eo-
dem rege dictam.Et Plutarchus aſſerit.In compoſitione rerum cum ſabinis Centurias tres deſcriptas & ap-
pellatas.primam a Romulo Ramnenſem.alteram Tatienſem a Tatio & a luco Lucerem.ubi erat conſtitutum
aſylli templum.Centuriæ tribus dicte:ſunt qui iis præerant tribuni uocati.Pompeius autem inquit Lucerenſes
& Luceres : quæ pars tertia popu. ro.eſt : diſtributa a Tatio & Romulo appellati ſunt a luceo ardeæ rege : qui
auxilio fuit Romulo aduerſus tacium. ASSVETOS:cum & in diuiſione dopuli de quo ſuperius & in militia
denarium ſeruaſſet numerum:ſeruauit & in anno ea etiam ratione:quam a principio rettulimus.Per totidē mē
ſes a funere coniugis uxor ſuſtinet in uidua triſtitia ſigna domo. SERVAuit igitur:romulus. NVMEros aſ-
ſuetos:& in populo & in militia ſeruauit etiam. IN ANNO:in anni ratione. HOC ſpatio.x.menſium. FOE
mina mœſta:uidua & ob id mœſta. LVget uirū:uiri mortē.x.enim mēſibus lugubris ſeſe domi cōtinebat ut i
primo lib.oſtendimus. NEV dubites:Vt conſtet calen.Martias fuiſſe anni principium:ea ſigna refert : quæ in
principio huius libri rettulimus ex Macro.& in regia & in curiis & in flaminū domibus:& in templo ueſtæ lau
reas ueteres nouis mutari.quod qa olim in prícipio anni romulei fiebat:Seruabat ēt ſuo tēpore:& nouus ignis
a ueſtalibus accēdebat. NEV ut nō. DVBites.ſed ut certior fias. QVIN:qđ ita hoc in loco exponas qn p

quod nam crebrum hoc reperitur in epiſtolis Ciceronis:ut non dubito q̃in eo ſis animo:quo ego eſſem: ſiquid tu me rogares:hoc eſt certus ſum q eo ſis aio:quo ego eſſem. Terentius non dubium eſt quin uxorem nolit:qua ſi certum eſt quod nolit. Ponitur etiam pro quid non:ut eſt illud Saluſtianum: Quin igitur expergiſcimini: ponitur etiam pro inſuper ut apud Virgilium quin protinus omnem perlegerent oculis:ergo hoc in loco. NEV dubites:certus ſis. QTIN.quod. FVErint ante primæ calen. Martii mẽſis fuerint prius primæ:nam in anni principio. LAVrta quæ perſtitit toto anno flaminibus:corona ex lauro:quæ a principio anni ad finem permã ſit,aut pependit in flaminum domibus:

Tollitur & frondes ſunt in honore nouæ
Ianua tunc regis poſita uiret arbore phœbi
Ante tuas itidem curia priſca fores.
Veſta quoq; ut folio niteat uelata recenti
Cedit ab iliacis laurea cana focis.
Adde q arcana fieri nouus ignis in æde
Dicitur,& uires flamma refecta capit.
Nec mihi parua fides annos hic eſſe priores
Anna q hoc cœpta eſt menſe perẽna coli.
Hic etiam ueteres initi memorant honores
Ad ſpacium belli perfide pœne tui:
Deniq; quitus ab hoc fuerat quitilis,& inde
Incipit a numero nomina quiſquis habet

ANT. FAN.

Laureæ ueteres nouis mutabantur

Curia duplex

Nouus ignis accẽdebatur

Cures oliuifere

FRONdes ſunt in honore nouæ ingrediente Martio(ut inquit Macrobius)in regia curiiſq;,atq; flaminū domibus laureæ ueteres nouis laureis mutabãtur. IAnua tunc &c. Domus regis ſacrorum quem & regem ſacrificulum uocant calẽdis martiis ornari noua lauro cõſueuit:quæ arbor e phœbi. CVRIA PRiſca. De hac Varro Curiæ inquit duorum generum ubi curarent ſacerdotes res diuinas ut Curiæ ueteres &ubi Senatus humanas:ut curia hoſtilia quam primus ædificauit hoſtilius rex:ante hanc roſtra. LAVrea cana:Calendis Martiis & laureæ ueteres ædis Veſtæ mutabant̃ & accendebatur nouus ignis teſte Solino.iliacos autem focos dicit:quia æneas Veſtæ ſacra ex Troia dicit̃ attuliſſe. Vnde illud eſt:Et uos uirginea lucentes ſemper in ara Laomedonteæ Troiana altaria flammæ. ANNA:huius ſupra fecimus mentionem quam perennam uocarunt ut ſuo loco dicemus & celebrarunt hoc menſe ut annare p annareq; commode liceret. HINC etiam ueteres initi memorantur honores ad ſpaciũ belli perfide pæne tui: Lege liuium apud quem inuenies & poſt ſecundum bellum punicum idibus martiis initum conſulatum.

PAV. MAR.

TOLlitur:remouetur. ET nouæ frõdes ſunt in honore:nã reiecta ueteri laurea:noua apponitur. TVnc calendis martiis. IANua regis.ianua regiæ:& de regia conſulum intellige:quæ erat in pallatio. VIRET:uiridis:tũc uidet̃. POSita arbore phœbi:appoſita lauro quæ ſub phœbi tutela eſt propter Daphnem uirginẽ:quã amauit in eam arborem demutatam. CVRia priſca.quaſi uires tu etiam uetus curia. ITIdem:ſimiliter. Ante tuas fores:appoſita ſ.lauro:nam illud repetẽdũ poſita arbore phœbi Curiæ ut Var.inquit duorum generũ:Nã & ubi curarent ſacerdotes res diuinas:ut Curiæ ueteres:& ubi ſenatus humanas:ut curia hoſtilia:q primus ædificauit hoſtilius rex. Ante hãc roſtra:cuius id uocabulum:ex hoſtibus capta fixa ſunt roſtra. Et alio loco inquit:Curia ubi ſenatus rẽpu.curat Illa:& etiam curia dicitur:ubi cura ſacrorum publica ab his curiones Et Pomp.iii.de ſignificatu uer. Curia inquit locus eſt ubi publicas curas gerebant. CAlabra:curia dicebatur:ubi tantũ ratio ſacrorum gerebatur. Curiæ etiam nominantur:in quibus uniuſcuiuſq; partis po.ro.quid geritur. Quales ſunt hæ in quas Romulus populum diſtribuit:numero.xxx. Quibus poſtea additæ ſunt quiq; ita ut in ſua curia ſacra publica faceret:feriaſq; obſeruaret:Hiſq; curiis ſingulis nomina curiarum uirginum impoſita eſſe dicuntur:quas uirgines quondam Romani de ſabini rapuerant. LAVrea cana:Laurea uetus:nam canas ſenes dicimus a canis crinibus. CEDit ab iliacis focis:remouetur a templo ueſtæ:cuius ſacra ex ilio aduecta. VT ueſta quoq; niteat:ut ueſtalis ara aut templi ianua. NITEat uelata:tecta. FOlio recenti:nouis lauri frondibus:nã inde etiam ueteres laureæ remouebantur:& noue ponebantur. ADDE:ad hæc quod dicitur fieri nouus ignis in æde arcana:in penetralibus ueſtæ nouus ignis accenditur:arcana dixit:quia non licebat igredi maribus. FLAmma refecta:noua quæ tum ſuccenſa. CAPit uires.cum paulatim uehementius accẽdatur. NEC:Et ex hoc etiam argui poteſt. Menſem hunc anni principium fuiſſe:quod in eo menſe:ut & Macro.aſſerit ad annam perennam ſacrificatum itur:ut annare perennareq; commode liceat:quodq; calendis martiis comitia auſpicabantur:qui quidem mos uſq; ad bella punica ſeruatus eſt. Tunc enim primum cœpere auſpicari comitia calendis Ianua. Alia ratio:cũ dicamus quintilem quinto loco:ſic ſextilem ſexto.ſic uſq; ad Decembrem:qui eſt ultimus & decimus a martio ſignificat martium fuiſſe primum. NEC Mihi parua fides: ſed magna fides habenda eſt:quaſi credendum eſt. HVNC:a martio. ESSE fuiſſe annos priores:incœpiſſe ueteres annos:ſeu anni prĩcipia fuiſſe. QVOD hoc menſe eſt cœpta coli anna perenna. QVOD hoc menſe martio cœpere fieri ſacrificia annæ perẽnæ:cũ eſſet tunc anni principium quo ut Macro inquit annare & perennare commode liceret. Sed de anna inferius dicemus. HINC EX HOC menſe. MEMORANTVR:referuntur initi ab ineonis. HONORES VETERES:magiſtratus priſci quaſi referuntur comitia auſpicata & initi magiſtratus. Honor enim ut caliſtratus iuriſcon.iquit eſt municipalis adminiſtratio reipublicæ cum dignitatis gradu:ſiue cum ſumptu:ſiue cum erogatione contingens. AD ſpatium:quaſi uſq; ad tempus. O Pœne perfide:o Aphri ſex cartaginenſes fœdifragi:de quibus Syllius Te Marte finiſtro iuratumq; iou fœdus.cõuentaq; parum Sydoni fre.du. Atq; impius enſis Ter placidam iuaſit temerando abrũpere pacẽ:ide fœdifragi dicti & in ꝓuerbio fuit punica ꝑfidia. BElli tui uſq; ad bella punica. DENiq; Qui.Iulius q pri⁹ qntilis dicebat̃:ut in prio dixius. Quæ ſeqtur nũero turba uocata fuit. FVErat qntus ab hoc:qntus a martio. ET inde a qntili. QVISquis menſiũ. INCipit cuiuſcũq; ſit initium. HABet numina a numero:nam Sextilis a ſex. September a ſeptem. October ab octo & ſic de religs.

¶OLIVIFERIS:Ager Curium.Vnde.T.Tatius & Numa Pompilius exciti ſunt oliuetis ac uinetis egregie ANT.
præditus fuit ut autor eſt Strabo.Non placet hic repetere quæ ſuperius dicta ſunt.Lege Macrobium. SAMIO: FAN.
Pythagora(qui ut ſcribit iuſtinus)Sami natus eſt patre Demarato.Vnde illud eſt Virgi.Erat hic ortu Samius pythago
ſed fugerat una.Et ſamon & dominos odioq; tyrannidis exul ſponte erat.Ariſtoxenus tamen(ut inquit Laerti- ras ſamius
us)Tyrrhenum hunc eſſe uoluit e'quadam inſularum quas eiectis tyrrhenis Athenienſes tenuerunt:cuius pa-
trem alii Veſcaré fuiſſe tradiderunt alii Mamarchum:alii Meneſarchum annulorum ſculptorem.Illud dubiũ

Prímus oliuíferis Romã deductus ab aruís
Pompilíus menſes ſenſit abeſſe duos:
Síue erat a Samío doctus quí poſſe renaſcí

non eſt italicæ philoſophiæ principem hunc fuiſſe eum
ionica ab Anaximandro Thaletis diſcipulo fluxerit:di
ctamq; italicam philoſophiam q eius autor Pythagoraſ pythago
in italia plurimum philoſophatus ſit. Cum enim e Sa ras italiæ
mo in ægyptum & mox Babylonem ad perdiſcendos philoſo
ſiderum motus originemq; mundi ſpectandam profe- phiæ au
ctus ſummam ſcientiam conſecutus eſſet regreſſus in tor
de in cretam & Lacedæmona ad cognoſcendas Minois & Lycurgi leges in italiam uenit:ubi multum diuq;
philoſophatus eſt Tarquinio regnum obtinente cui cognomentum Superbus fuit ut.A.Gel.docet.Quare ſine
dubio fabuloſum eſt q aiunt Numæ Pompilii præceptorem fuiſſe Pythagoram.Vnde ait Liuius autorem eius
doctrinæ:quia non extat alius falſo Samium Pythagoram edunt.Et Cicero:quin etiam inquit arbitror propter
Pythagoreorum admirationem Numam quoq; regem Pythagoreum a poſterioribus exiſtimatum:nam cum
Pythagoræ diſciplinam & inſtituta cognoſcerent,regiſq; eius æquitatem & ſapientiam a maioribus ſuis accæpiſ
ſent:ætates autem & tempora ignorarent propter uetuſtatem eum qui ſapia excelleret Pythagoræ auditorem
fuiſſe crediderunt.Sciendum tamen ſcripſiſſe Caſſium Heminam(ut ait Plinius)Cn.Terentium ſcribam agrũ
ſuum in ianiculo repaſtinantem offendiſſe arcam in qua Numa rex ſitus fuiſſet:in eademq; eius libros repertos
in quibus ſcripta eſſent præcepta philoſophiæ Pithagoricæ eoſq; combuſtos a.Q.Petilio prætore.Sed memi-
niſſe debemus quod Plutarchus tradit putaſſe non nullos Pythagoram quendam ſpartiatam olympiade.xvi cu- pythago
ius anno tertio Numa rex creatus dicitur Nume congreſſum eſſe:ac ſimul cum eo regnum conſtituiſſe.Sane Py- ras ſpartia
thagoras Samius(ut Ariſtippus cyreneus putauit)ideo Pythagoras appellatus eſt q uera non minus pythio lo- ta
queretur:a quo unũ e tribus generibus braſicæ quæ a Catone ponuntur Pythagoricum dicitur quod eſt exten-
tis foliis & caule magno.Eundem philoſophum Ariſtoxenus ait cuncta animata in cibum permiſiſſe præter bo
uem aratorem arietemq;.Et Liuius Seruio Tullio regnante Romæ in ultima italiæ ora circa metapontum he
racleamq; & crotonam iuuenum æmulantium ſtudia cætus habuiſſe.Dionyſius quoq; ſcribit fieri non potuiſſe
ut numa Pythagoræ ſamii diſcipulus fuerit. QVI POSſe renaſci nos putat.Notum eſt uoluiſſe Pythagoram
eſſe animas immortales:& renaſci nos animis in noua corpora tranſeũtibus.Ouidius alibi:Quoniam non cor
pora ſolum uerum etiam uolucres animæ ſumus inq; ferinas poſſumus ire domos pecudumq; in uiſcera cõdi.
¶PRIMVS.Et primo libro diximus anno Romuleo numam duos menſes addidiſſe. NVNC IDEM RE- PAV.
fert..Romulus annum decimum menſium computarat a Martio incipientem:qui conficeretur diebus.ccciiii. MAR.
ut ſex menſes Aprilis Iuniis.Seytilis:September:Nouember:December:tricenum eſſent dierum.Quattuor
uero Martius:Maius:Quintilis:October:Tricenis & ſingulis expedirentur.Numa.L.dies addidit:ut in.ccc-
liiii:dies.Quibus.xii.Lunæ curſus confici credebat:Annus extenderetur.His.L.a ſe additis adiecit alios ſex retra
ctos illis menſibus ſex:qui.xx.habebant dies:ideſt de ſingulis ſingulos:factoſq;.L.& ſex dies in duos nouos men-
ſes pari ratione diuiſit:ac de duobus priorem Ianuarium nuncupauit.Secundum dicauit februo deo luſtratio-
nem.Paulopoſt in honorem imparis numeri:Secretum hoc:& ante Pythagoram parturiente natura.Vnum
adiecit diem:quem Ianuario dedit:ut tam in anno quam in menſibus ſingulis:præter unum Februarium impar
numerus ſeruaretur.Nam quia duodecim menſes ſi ſinguli:aut pari:aut impari numero putarentur.Conſuma-
tionem parem facerent. VNVS:pari numero inſtitutus uniuerſam putationem imparem fecit.Ianuarius
Aprilis Iunius Sextilis September Nouember December:Vnde tricenis cenſebantur diebus Martius Maius
Quintilis October dies tricenos ſingulos poſſidebant.Solus Februarius.uiginti & octo retinuit dies:quaſi infe
ris & diminutio & par numerus conueniret:Hæc ex Macrobio de anno & Numa inſtituto:cui poſtea Cæſar
addidit decem dies:& inſtituit in fine cuiuſq; quarti anni:ut dies unus intercalaris adderetur ad ſupplementum
quarte partis diei:ſed de his in principio diximus.Si quis plenam aut cumulatam rationem intercalationis ſcire
cupit.legat ipſum Macrobium. PRIMVS pompilius:Numa pompilius pompilii pomponii uiri illuſtris fili
us. DEDVCTVS ROMAM ab aruis oliuiferis:accitus in regem ex ſabinis aruis olea abundantibus.Reſpe
xit poeta ad ſua tempora:non autem ad tempora Numæ:nam & Plynius referente Oleam Theophraſtus cele
berrimis græcorum auctoribus urbis romæ anno circiter.ccccxl.negauit:niſi intra.xl.milia paſ.a mari naſci.Fe
neſtella uero omnino non fuiſſe in italia hiſpania atq; aphrica Tarquinio priſco regnante:ab annis populo ro
mano.clxxxiii.Ergo Nume tempore oliuiferi non erant. SENſit numa habere duos menſes ſcilicet a Romulo
conſtituto ſenſit deeſſe menſem qui Iano deo principiorum debebatur.& alterum qui deo purgationum.
SIVE DOCTVS:hæc ſcilicet quæ inſtituit. A SAMIO:a pythagora philoſopho:qui ſamius fu
it ex ſamo ionica. QVI:Pythagoras. PVTAT NOS POSSE REnaſci:putat animam eſſe immor
talem:ut eſt.Sed cum a corpore auellitur in alia quoq; corpora tranſire.De quo latius in metamorphoſi.O ge
nus actonitum gelidæ formidine mortis. QVID ſtyga:quid tenebras:& inania regna timetis materiam
uatum & reliqua.Numam multi uolunt pythagore philoſophi auditorem fuiſſe.ſed ut Dionyſius inquit repu
gnant tempora:Nam quattuor ætatibus pythagoras poſterior fuit Numa ſextadecima olympiade media

Romanum accepit imperium. Pythagoras poſt quinquageſimum olypiadem in italia manſionem habuit. Præ
terea: quando a Romanis in regnum numa euocatus eſt: nondū erat urbs Croto. ubi pythagore ſedes fuit: ſed
condita quatriennio poſt anno tertio decimæ ſeptimæ olympiadis ita in ea urbe: quæ nondum fuerat: Diſcipu
lus eius eſſe non potuit. De hoc eodem Liuius auctorem inquit doctrinæ eius: quia non extat alius: falſo ſamiuꝫ
pythagoram edunt. Quem ſeruo tullio regnante romæ: centum poſt annos amplius in ultima italiæ ora cir
ca Metapontum Hercleamq́: & Crotonam: iuuenum æmulātiū ſtudia cœtus habuiſſe conſtat. Ex quibus locis
& ſi eiuſdeꝫ ætatis fuiſſet quæ fama in ſabino: aut quo linguæ commertio quemquam ad cupiditatem diſcendi
exciuiſſet. Quoue præſidio: unus per tot gentes diſſonas ſermone: moribuſq́ perueniſſet: Suopte igitur īgenio
temperatum animū uirtutibus fuiſſe opinor magis: inſtructumq́ nō tam peregrinis artibus: q̄ diſciplina tetrica
ac triſti ueterum ſabinorum quo genere quondam nullum incorruptius fuit: Hæc ille Plutarchus uero ubi alio-
rum opiniones retulit & poſteriorem pythagoram dixit. Addit nō hūc pythagoram: ſed pythagoram ſpartia-
tam: qui ſtadiū in olympia uiciſſet: olympiade ſextadecima: cuius anno tertio numa in regnū conſtitutus eſt: in
italiam errabundū ueniſſe. Numæq́ congreſſum: ac ſimul regnū conſtituiſſe: Quare nonnulla ex laconibus Ro
manis inſtitutis doctore pythagora: admixta ſunt. & reliqua: ſed ut de euocatione Numæ in regnum aliquid di-
camus ex hiſtoriis noſtris mutabimur: poſt mortem Romuli cum inter reges per annum regnaſſent: & plebs re
gem expoſceret: permiſſa eſt populo poteſtas: decreuerunt enim patres ut cum populus regem iuſſiſſet: id ſic ra-
tum eēt: ſi partes autores fierent. Tum interrex Concione aduocata: Quod bonum: fauſtum fœlixq́ ſit: inquit
Quirites: regem create: ita patribus uiſum eſt: Patres deinde ſi dignum: qui ſecūdus a Romulo numeretur: crea
bitis: autores fierent. Adeo id gratū plebi fuit: ut ne uicti beneficio uideretur: id modo ſciſcerent: iuberentq́: ut
ſenatus decerneret: qui romæ regnaret. Inclyta iuſtitia: religioq́ ea tempeſtate numæ pompilii erat: Curribus
ſabinis habitabat: Cōſultiſſimus uir: ut in illa quiſq̄ ætate eē poterat: oīs diuini: atq́ humani iuris. Audito nomi-
ne numæ patres romani: Quāquā inclinari opes ad ſabinos: rege inde ſumpto uidebatur: tñ neq́ ſe quiſquam
nec factionis ſue alium: nec deniq́ patrū: aut ciuium quēquam præferre illi uiro auſi: Ad unuꝫ omnes numæ pō
pilio regnum deferendum decernūt: Accitus ſicut Romulus augurio urbe condenda: regnū adeptus. De ſe quo
q́ deos conſuli iuſſit. Inde ab augure: cui deinde honoris gratia: publicum id: perpetuumq́ ſacerdotium fuit: dedu
ctus in arcem: lapidem ad meridiem uerſus conſedit. Augur ad leuam eius. capite uelato ſedem cœperit. Dextra
manu baculum ſine nodo aduncum tenēs: quem lituum appellarunt: Inde ubi proſpectum urbem agrumq́ ca-
ptu. Deos præcatus regiones ab oriente ad occaſum determinauit. Dextras ad meridiem partes: lœuaſq́ ad ſe-
ptētrionem eē dixit. Signum contra quod longiſſime conſpectum oculi ferebant: animo finiuit. Tum lituo in
lœuam manum tranſlato: Dextra in capite numæ impoſita: præcatus ita eſt. Iuppiter pater: ſi fas eſt hunc Nu-
mam Pompilium: cuius ego caput teneo: regem romæ eē: uti tu: ſigna nobis certa ac clara ſint īter eos fines: quos
feci. Tum pegit uerbis auſpicia: quæ mitti uellet. quibus miſſis: Declaratus rex Numa de templo deſcēdit: Qui
regno ita potius urbem nouam: cōditā ui: & armis: iure: legibuſq́ ac moribus deītegro cōdere parat. Sed hæc ha
ctenus. Quæ ideo rettulit: ut his quoq́ cōmentariis adderem morem creandorum regum.

> Nos putat Egeria ſiue monente ſua:
> Sed tñ errabant etiā tūc tempora donec:
> Cæſaris in multis hæc quoq́ cura fuit:

ANT. FAN. ¶ EGEriam ſiue monente ſua: Egeriaꝫ Nympham ne
moris aricini amicam ſuam eē numa Pompilius fin-
Egeria xit ad affirmandam legum ſuarum autoritatem ut fe-
rum populum religio molliret: exiſtimantem omnia ab
eo rege iuſſu Egeriæ fieri. Statius in ſiluis: Sic ſacra numā
ritusq́ colendos Mitis aricino dictabat nympha ſuban-
tro. Hanc ueteres crediderunt unam eē e nouem muſis
quibus Numa ædem conſtruxit qui hac ratione perſuaſit populo cum Egeria ſe habere congreſſum. cuꝫ multos
ad conuiuium inuitaſſet iiſq́ ante horam ductis nihil fere paratum eē oſtenderet: eoſdem ueſperi cum duxiſſet
Egeria ab egerē do dicta magnificentiſſimum apparatum oſtendit. Hæc nympha ab egerendo ut Feſto placet egeria dicta eſt: cui præ-
gnantes ſacrificabantq́ ad conceptum partum egerenduꝫ eis fauere putaretur. SED tamē errabant etiam tūc
tempora: Nondum annus ſolis curſui accommodatus fuerat. Lege Macrobium & Solinum. Iulius Cæſar po-
ſtea rem tantum ſuſcæpit impleuitq́: ſed tum quoq́ per ſacerdotes uicio admiſſo Auguſtus annum reformauit
Nō pigeret uarios ītercalātium errores referre niſi ueremur ne & ipſi obiter erraremus lectori faſtidiū afferētes.
¶ SIVE MOnente: inſtruentes ſeu docente. EGERia ſua. quam ſuam coniugem eē fingebat. Egeriam enim ut
PAV. MAR. Dionyſius inquit: fabulati ſum nympham quādam fuiſſe numam docentem ſapientiam regiam: Alii non nym
pham ſed muſarum unam. De ea tamen plura inferius dabitur dicendi locus. SED tamē: poſt Numæ ordina
tionem anni. Errare uidebantur tempora: q́ a ſolis curſu annus non conficiebatur. unde ceptum eſt interca-
lari græcorum more & in hoc etiam erratum eſt Cæſar qui in deos referendus erat: Rem dignaꝫ ſe ratus: ut cœ-
lum prænoſſet obſeruauit cœleſtia: & in primis ſolarem curſum: incrementum: & decrementum dierum. Nam
cum ſol a Capricorno in Cancrum uenit dies creſcunt: decreſcunt uero cum a Cancro in Capricornum redit.
Sic perpetua alternatione obſeruata: ad eius rationem annum ciuilem conſtituit. SVPER addito intercalari
die in fine quarti cuiuſq́ anni ut diximus etiam ſuperius. SED TAmē etiam tunc: eo tempore a Numa ad Cæ
arem ERRABANT tempora: quia annus ad ſolis curſum non perficiebatur: & mēſes uerni: factuꝫ eſt eo er-
rore ut hyberni aliquando eēnt. DONEC uſq́ quo. HAEC quoq́ cura Cæſaris in multis: hæc etiam inter
multas curas tam bellicas q̄ urbanas. FVIT una: quaſi fuit inter cæteros præcipua: ut annum ad certiorem ordi
nem redigeret: Sed cum intercalationibus eēt erratum: rem emendauit Auguſtus: ſublato omni errore interca-
ri: ut diximus in primo quoq́ libro.

¶ILLE deus:Iulius Cæſar q̄ in deos relatus ē ut diximus ſupra:q̄ iuppiter ꝓmiſerat Veneri:ut Hūc tu oli cœlo ſpoliis oriētis honuſtū Accipies ſecura uocabiť hic quoq; uotis. NEC deus ignotas hoſpes inire domos: Sēſus ē: Voluit deus cœlū inire nō hoſpes. Hoc eſt cœli pene ciuis eo p̄cognito. MOras ſolis: Omne tp̄s qđ abſumiť donec Sol a Capricorno p Cācrū redit ad Capricornū. EXActis notis. *Signis exq̄ſitis.* Eſt.n.exigere iterdū exq̄rere:ut Tēpus ſecū ipſa moduq; exigit: Et ſociiſq; exacta referre. Sunt aūt oīum anni dieꝝ notæ ī faſtis: q̄ colliguní.ccclxv.q̄bus anno ītercalari unā adiici Cæſar īſtituit. ET pleno tp̄a quarta die: Plenū diē e q̄ttuor tp̄ibus. Eſt.n.figura Hypallage. Dicit aūt diē q cōficiť ex q̄drātibus quattur ut diximus ſupra:uocaťq; dies intercalaris quoniam ut ratio Solis cōueniat interponitur. Intercalaris dies.

Nec hæc ille deus tantæq; ꝓpaginis autor:
 Credidit officiis eſſe minora ſuis:
Promiſſumq; ſibi uoluit prænoſcere cælum:
 Nec deus ignotas hoſpes inire domos:
Ille moras ſolis quibus in ſua ſigna rediret:
 Traditur exactis diſpoſuiſſe notis:
Is decies ſenos tercentum & quinq; diebus
 Iunxit, & expleto tempora quinta die:
Hic anni modus eſt in luſtrū accedere debet,
 Quæ conſumatur partibus una dies:
Si licet occultos monitus audire deorum:
 Vatibus, ut certe fama licere putat:
Cum ſis officiis Gradiue uirilibus aptus:
 Dic mihi matronæ cur tua feſta colant:
Sic ego, ſic poſita dixit mihi caſſide mauors

IN luſtrum accedere debet:quarto anno ītercalari debet cōſumata ideſt pfecta ex q̄drātibus dies. De luſtro diximus ſupra. SI licet occultos mōitus audire deoꝝ: Vatibus ut certe fama licere putat: Verecūde petit a marte quam ob cām matronæ calendas martias colant. Officiis uirilibus bello. Vn̄ Numa (ut Plutarchus arbitrať) iō martium a marte cognominatū e prima ſede mutauit qđ in oībus uellet rē urbanā bellicæ in honore p̄ferri. Ianus.n.unde ianuarius nomē habuit diciť feꝝ & ſiluestrē cultū in urbanū ciuilēq; mutaſſe. DIC mihi matronæ cur tua feſta colant cū romulus aduerſus. T. Tatiū pugnās fugiētibus romāis ioui ſtatori ædē uouiſſet: Exercitus reſtitit & raptæ ī mediū ꝓceſſerūt ac pacē cōciliarūt:quā ob cām dicatas matrōis calēdas martias putant & matronalia ſacra ut inq̄t Plutarchus eis tributa cōpoſiti belli monumētū. Hic eſt qđ Horatius dicit admirati mœcenatē ut ab eo calēdæ martiæ celebrenť q matronā.i.uxorē nō habeat ut martiis cælebs quid agā calēdis. Sciendū matronā differre a matrefamilias. Matronā.n.dictam ꝓprie tradiderūt:ut placet. A. Gel. q̄ in matrimonū cū uiro cōueniſſet in eoq; matrimonio māſiſſet ēt ſi liberi nondū nati forēt. Matrē aūt familias eā eē uolūt q̄ ī mariti manu mācipioq; ē aūt in eius ī cuius maritus manu mācipioq; eſſet q̄m nō in matrimoniū tm̄ ſed ī familiā quoq; mariti & ī ſui hæredis locū ueniſſent. Alii matronas uirgines nobiles dicūt:iidēq; matreſfamilias q̄ ī m̄rimoniū p coemtionē uenerūt & p quādā iuris ſolēnitatē ī mariti filiā migrarūt. Vlpianus āt matrēfamilias inq̄t accipere debemus eā:q nō in honeſte uixit quāq̄ a cæteris fœminis mores diſcernūt. Vn̄ nihil ītererit nupta ne ſit an uidua īgenua an libertia. Nā neq; nuptiæ neq; natales matrēfamilias faciūt:ſed boni mores. Nonius ueteres inq̄t matronā accœpiſſe q̄ ſemel peperiſſet. Matrēfamilias q̄ ſæpius. Matronaꝝ (ut ait Seruius) crinales uittæ erāt q̄ meretricibus nō dabanť: ſimiliter & ſtolæ. Vnde Feſtus Matronas inq̄t appellabant eas fere q̄bus ſtolas habēdi ius erat. Hæ (ut auctor ē idē Feſtus) a magiſtratib⁹ nō ſūmouebanť ne pulſari contrectariq; uiderenť: neue grauidæ cōcuterētur: nec eaꝝ uiri ſedētes cum uxoribus in uehiculo deſcēdere cogebātur. Eodem auctore materfamiliæ nō ante dicebatur q̄ uir eius paterfamiliæ dictus eēt: nec Plures poſſunt hoc noīe in una familia appellari quo nec uidua nec quæ ſine filiis eſt uocari poteſt. matronarū uittæ & ſtolæ.

¶ILLE deus. Cæſar qui iā in deos relatus ē. ET auctor tantæ ꝓpaginis: tātæ ſobolis: q̄ſi pater Auguſti: Auus Tyberii: & proauus tuus o Germanice. NON credidit hæc: Hanc tēpoꝝ curam. ESSE minora: q̄ſi minus digna: ſe bene cōuenientia. SVis officiis: muneribus & actiōibus impatoriis: tā in rebus bellicis q̄ urbanis. VOluit Cæſar p̄noſcere cœlū anteq̄ aſcenderet uoluit cognoſcere īdagatione: & obſeruatiōe ſideꝝ & cœli rōnem. PAV. MAR.

PROmiſſum ſibi: nā ꝓmiſerat id iuppiter Veneri a tp̄ibus æneæ: qđ a Virgilio referť: Ionē loquentē ītroducēs: Hūc tu olim cælo ſpoliis oriētis onuſtū Accipies. NEC deus: ne uoluit ipſe Cæſar. HOSpes: tāq̄ hoſpes & pegrinus. INIre: īgredi. DOmos ignotas: ſed p̄cognitas: uoluit p̄noſcere loca cœleſtia: ad q̄ uēturus erat. ILle tradiť dr̄. DISpoſuiſſe notis exactis: ſignis & termīs diffinitis & cōſtitutis. MOras ſolis: hoc ē tp̄a q̄ eundo & redeūdo ſol abſumit. Aut ipſa ſolſtitia ītellige: hybernū & æſtiuū. tūc.n. remorari ſol uř: ante octauū calēdaꝝ Iuliaꝝ: & añ octauū calēdaꝝ Ianuariaꝝ. QVIbus moris q̄bus ſolſtitiis. REdiret ī ſua regna: rediret ſol e Cācro ī Capricornū: & e Capricorno ī Cācrū: Ab his igiť cōuerſiōibus ſolis Nā cōuertit ſe ſol ex īferiore gradu capricorni ad alteꝝ gradū Cācri. SIC ex Cācro ī Capricorno: iō græci Solſtitiū Tropicō dicunt: cū τροπη conuerſio ſit. Cæſar cōſtituit ſpatiū ciuilis āni. IS: Cæſar. IVNxit ad anni terminationē. DEcies ſenos: ſexagēos dies. TER cētū & q̄nq; dieb⁹: cōiūxit ſimul. ccc. lxv. dies. ET tp̄a q̄nta: q̄ntos quoſq; ānos. Die expleto. die ītegro: q tūc ītercalať: ut dū hæc ꝓfiteremur: quo poti⁹ caſus: q̄ rō deduxit: eo.n. die hūc locū legimus: q q̄dē dies ad ītercalationē februario ſup additus ē. Anno ſalutis. M. cccc. lxxvi. Tp̄a q̄nta dixit nō qđ q̄nis ānis fiat ītercalatio: ſed q̄ternis: hoc ē ī fine cuiuſq; āni. Sed q̄a de q̄nto ī q̄ntū: numerādo utrūq; ītercalatū: ut q̄rtanā febrē dicimus: q̄a de q̄rto ī q̄rtū: & tñ duo ſūt ītermedii dies: ſed nūerať a die febris ad alterā febrē: ita ab āno ītercalatiōis ad alterā: intercalationē: iō ſubdit. HIC āni modus terminus & diffinitio āni. DIes una: intercalaris. QVæ cōſumať: pficitur & expleť. PARtibus: ſenis cuiuſq; anni horis. ſic in fine quarti anni accipitur una dies integra. DEBET accedere in lu. in q̄nquēniū. nūq̄ in fine q̄nquēnii addať dies: ſed numerādo ab intercalato ad inter-

calatũ efficies q̃nariũ nũmeꝝ:ut a.lxxvi.ad.lxxx.q̃nariũ cõplecteris; SI licet:cũ uideaẽ poeta iã ſatis euagatus in hac ãni diſputatiõe:redit ad inſtituta:hoc ẽ ad ipſa feſta.Calẽdis.n.martiis martis feſtũ a matrõis celebraẽ. Cãm poeta ab ipſo marte reqrit:nõ.n.cõuenire uĩ:ut mulieres colant feſta dei armoꝝ p̃ſidis. SI licet:ſi fas ẽ. VAtibus au.occul.mo.deoꝝ aranas deoꝝ inſtructiões:& eruditiões. VT cer.fa.pu.lice.ut dĩ & arbitranẽ oẽs licere cũ & uates habeãt aliq̃d numinis. DIC mihi o gradiue:o mars & in fine ſupioris libri diximus q̃re mars gradiuus dictus:uel a gradiẽdo:uel ακρα Ϫ ά ίηειη uel a gramie.Cũ ſis aptus officiis & uiribus p Endyadi:n:hoc ẽ officiis uirilibus:nã inde mars a maribus dictus.Cur matrõæ colãt:celebrẽt. TV A feſta:calẽdas tui menſis:quo die ẽ tuũ feſtũ.Sic ego:ubi ita p̃catus ẽ poeta Mars depoſita:ut ille orauerat galea rñdit:& hæc primũ inq̃t. Aduocor nũc primũ in pacis ſtudia: q bellis p̃ſum: placetq; & ſtudioſe:& pacis militiæ p̃eſſe ne id ſoli palladi aſcribaẽ.Diſce igiẽ q̃d tu ſtudioſe poeta requiris:& relaturus cãm:ab urbis prĩcipio repetit. SIC ego: loquutus ſum.
SIC dixit ma.Mars magna uortẽs. POSIta caſ.galea ut ſupius orauerat:& nitidas caſſide ſalue comas.

Sed tamen in dextra miſſilis haſta fuit:
Nunc primũ ſtudiis pacis deus utilis armis:
Aduocor:& greſſus in noua caſtra fero:
Nec piget icæpti:iuuat hac quoq; pte morari:
Hoc ſolum ne ſe poſſe minerua putet:
Diſce latinorum uates operoſe dierum:
Quod petis: & memori pectoř dicta nota:
Parua fuit(ſi prima uelis elementa referre)
Roma:ſed in parua ſpes tamen huius erat:
Mœnia iam ſtabant populis anguſta futuris:
Credita ſed turbæ tunc nimis ampla ſuæ:
Quæ fuerint noſtri(ſi quæris regia nati:
Aſpice de canna ſtraminibuſq; domum:
In ſtipula placidi capiebat munera ſomni:
Et tamen ex illo uenit in aſtra thoro:
Iamq; loco maius nomẽ Romanus habebat:
Nec coniunx illi nec ſocer ullus erat:
Spernebat generos inopes uicina diues
Et male credebat ſanguinis autor ego:
In ſtabulis habitaſſe et oues pauiſſe nocebat:
Iugeraq; inculti pauca tenere ſoli:
Cũ pare quæq; ſuo coeũt uolucreſq; feræq;:
Atq; aliquã de qua procreet anguis habet:

ANT. FAN. IN dextra miſſilis haſta fuit: q̃a relatur⁹ ẽ bellũ ſabiorũ quoꝝ ẽ curis.i.haſta.uñ Romulus Quirinus dictus.
NEC piget incepti:Liptote ẽ & hoc dicit placet maiorẽ in modũ uerſari nũc in ſtudiis pacis ne Minerua mihi anteferaẽ:& bello & paci p̃eſt. LATInoꝝ uates opoſe dieꝝ:cuius opa.i.labor abſumiẽ circa faſtoꝝ dies. SPes huius:magnifice ut nũc ẽ Proptius oĩa romanæ cedent miracula terræ natura hic poſuit quicq̃d ubiq; fuit. ASpice de cãna ſtraminibuſq; domũ. Vir.i.viii.æn Romuleoq; recẽs horrebat regia culmo:ubi Seruius ait curiam calabriã dici quã romulus texerat culmis.Oui. ſupra romuli regiã caſam uocauit:ut Dũ caſa martigenã capiebat parua q̃rinũ.Hæc poſtea ſũmæ apud romanos religiõis fuit. ET tñ ex illo uẽit i aſtra thoro:q̃a nõ diuitiis:ſ; uirtute cuius comes ẽ gloria cœlũ petiẽ.Ea ẽ q̃ iter pãdit ad ſupos teſte Seneca. SPErnebat generos iopes uicinia diues. Liuius ſcribit miſiſſe romulũ q ſocietatẽ cõnubiũq; nouo populo peterent legatoſq; nuſq̃ benigne auditos.

calabria cutia

PAV. MAR. SED tñ ha miſ.fuit in dexta:ne pẽitus ab armis diſcederet:depoſuit galeam:& retinuit haſtã.Miſſilia tela dicimus q̃ longe mitti pñt. DEVS utilis armis: ego qui bellis p̃ſum:et utilis ſũ i re militari. NVnc primũ aduocor ſtudiis pacis:ad pacis officia:q ſp exercui bellica. FERo greſſus i noua caſtra:i militiã pacis.& poeticã. FERO greſſus:dixit ut alluderet ſuo cognomini cũ gradiuus a gradiẽdo dicaẽ. NON piget icepti:nõ mihi graue ẽ p ſeq q̃d aggreſſus ſũ. IVuat.d̃lectat. MOrari i mora detineri. HAC quoq; pte.hac ẽt militia litteraria.& pacis ſtudio.Ne minerua pallas a minãdo.ſiue minuẽdo ut alias dictũ eſt. PVTet ſe ſolã poſſe hæc. putet ſe ſolã poſſe utrũq;.& armis & paci.ſeu lr̃is p̃eſſe. DIſce tu uates opoſe.ſtudioſe. DIeꝝ latinoꝝ faſtoꝝ romanoꝝ. QVod petis. hoc ẽ cãm cur matrõæ colãt mea feſta. ET nota dicta pectore memori. q̃ ego dicã mẽoria teneas. PArua fuit cãm ipſã aggrediẽs prĩcipiũ ab urbis initio ſumit. uſq; ad raptũ ſabinaꝝ.p quo illata ſũt romanis bella.Sed cũ raptæ iã matres eẽnt bellũ dirimerũt.de quo paulo poſt.addi & alias duas cãs uel q̃d ilia de eo mr̃ fuerit.uel q̃a Iuno ẽ eius mr̃ q̃ rõe matres colũt feſtũ.Nũc hoc primũ dicit.ab initio romã fuiſſe puã.ſed i illa ſpabaẽ futura magnitudo.Regiãq; romuli fuiſſe caſã exiguã e paluſtri cãna.& in ſtipula ſolitũ reqeſcere.Inde tñ cœlũ aſcẽdiſſe cætera.ſuo ordie pſeq̃mur. PARua iq̃t. FVit roma ſi uelis referre pr̃ia elemẽta.q̃ſi ſiue uelis memoria repetere ipſa urbis primordia. SED in pua quãta tunc fuit.
ERat ſpes huius.tãta q̃ta nũc ẽ.q̃a ab illa pua futurã hãc urbis magnitudiẽ ſpabamus.Iã ſtabant mœnia. romana.a romulo cõdita. ANguſta.arcta q̃a.exigua tũc urbs q̃ tñ mille paſſus ambitu cõplecteretẽ.Sic erãt tunc anguſta future multitudini. POpulis futuris.q̃ſi q̃ cape nõ poſſet futurã multitudinẽ. adeo coaluit populus ro. Sed tũc i ipſo prĩcipio. CRedita ſũt nimis ampla turbæ ſuæ.& ſi pexigua erat urbs.tñ ampla & ſpatioſa erat nimis ipſis cõditorib⁹.q̃a nõ erãt tot cũ romulo ut eã iplere poſſent. SI q̃ris q̃ fuerit regia.domus regis. NOſtri nati.romuli. ASpice domũ de cãna.extructã e paluſtrib⁹ cãnis. ET ſtramib⁹.nã ſtramie & tecta & iſtrata.Caſa romuli cãnis & uiminibus cõſtructa magnæ fuit apud poſteros religiõi.& q̃uotiẽs de ea aliq̃d uetuſtate fœdabaẽ.ſacerdotes iſtaurabãt.ut integra ſeruareẽ.iõ mars Aſpice dixit q̃a ẽt tũc ſuperat.de ea plura diximus in prio lib. CApiebat munera placidi ſõni.q̃ſi dormiẽs romul⁹ reqeſcebat. IN ſtipula.& ẽ cõmẽdatio romuli a modeſtia & frugalitate.q̃a nõ regio luxu & ornatu utebaẽ domi.nõ delicate uiuebat. ſed duriter.nõ in plumis.& ſericis thoris.ſed in ſtipula reqeſcebat. ET tñ ex illo thoro ex illa ſtipula.Venit in aſtra relatus ẽ in deos. IAMq;

loco maius:iam cœperat romanū nomen apud finitimos extolli: maiuſq; habebaᵗ q̄ re eſſet:iunctæ tñ affinitates cū quoq; minime erāt:cū uicinæ ciuitates contēnerent romanos generos nec romulus habebaᵗ martis filius. EDVcatio pterea paſtoralis:& inopia nocebat. Aues & uenata aīalia habent un̄ poſſint ſobolem ꝓpagare:romanus ipſe nō habebat:nō repudiantᵗ externi:repudiabantᵗ romani. cū ita fieri uiderē inſpiraui mentē filio inito cōſilio rapuit ille uirgines. hæc nūc inqt mars uſus ē hac inſinuatiōe ut oſtēdat iuſtā fuiſſe cām rapiendaꝝ uirginū. ſāq; romanus habebat maius nomē loco. erat po.ro. iā maioris nominis & famæ. q̄ ipſa re locus eſſet. erat.n.urbs parui nominis. NEC illi.romano. ERat cōiunx nec ullus ſocer.nec cōiugē.nec ſoceꝝ habebāt. qa cōtrahere affinitatē cū his nemo uolebat. DIues uicinia.ſabini & finitimi. SPERnebat inopes generos.contēnebant illi & repudiabāt romanos generos.cū eſſent inopes. ET ego.mars. MAle credebar.non credebar. AVctor ſanguinis:nemo credebat romulū eē filiū martis.Et Liui.inqt Ro.legatos circa uicinas gētes miſit q ſocietatē cōnubiūq; nouo populo peterēt. Vrbes quoq; ut cætera ex infimo naſci. Deinde q̄ ſua uirtus ac dii iuuent magnas opes:magnūq; nomē ſibi acire: ſatis ſcire origini romanæ:& deos affuiſſe:& nō defuturā uirtutē: ꝓinde:ne grauarentᵗ hoīes cū hoībus ſanguinē ac genus miſcere. Nuſq̄ benigne legatio audita ē:adeo ſimul oēs ſpnebant:ſimul tantā in medio creſcētē molē ſibi ac poſteris ſuis metuebant:pleriſq; rogitātibus dimiſſi:& qdᵗ fœminis quoq; aſylū aperuiſſent. Id:n.demū cōpar cōnubiū fore &c. NOcebat:romu. HAbitaſſe i ſtabulis: cū paſtoribus. ET pauiſſe oues:nā educatus a Fauſtulo inter paſtores aliqn̄ oues pauiſſe creditᵗ: & id illi nocebat:qa pudebat finitimos affinitates cōtrahere. ET nocebat tenere iugera parua:habere exiguū agrū. IVgerum tñ eſt:q̄tū uno iugo boū exarari pōt. SOli inculti:nō prius culte terræ. Ipſa: ergo inopia cogebat. habere repulſam. ET cōtēnebant eos:& erāt ut Diony.inqt:uicine urbes romanis infenſe tētauit romulus & illas cōciliādas & ad ꝓpugnandā ſobolē cōtrahere cū illis cōiugia:qd̄ cū aſpnarentᵗ:Numitorē conſuluit. Statutūq; ut p raptū uirginū ꝓmiſcuū affinitate iungerēt:qd̄ uim illatam ferrēt æquiore aīo. Cætera paulo poſt: quæq; uolucres:& quæq; feræ coeunt cū ſuo pare. AVes & ſilueſtres beſtiæ habēt paria:cū qbus iunganᵗ. ATq; anguis: ſerpēs. HAbet aliq̄ de q̄ ꝓcreet:mouet ex hoc loco cōmiſeratiōnē i romanos.& idignatiōnē i finitimos.qd̄ & feræ.& ſerpentes qbus nihil eſt truculētius.habent parē.unde ſobolē poſſint propagare & romanis miſeris iniuria finitimoꝝ coniugia non danᵗ. CONnubia:matrimonia.hoc eſt ipſe coniuges dantur.

Externis dantur connubia gētibus:atq;
Romano uellet nubere nulla fuit:
Indolui patriamq; dedi tibi Romule mentē:
Tolle preces dixi:quod petis arma dabunt
Feſta para conſo:conſus tibi cætera dicet:
Illo feſta die dum ſua ſacra canes:

❡EXTERNIS danᵗ cōnubia gētibus. Nō uidebaᵗ nec gādū romanis qd̄ i italia cōcedebaᵗ græcis & barbaris. Dicunᵗ hæc ad excuſationē romuli.ut uideaᵗ ad rapiendas ſabinas neceſſitate cōpulſus. FEſta para conſo.conſualia dicit.q(ut ſcribit Plutarchus.xiiii.calēdas ſeptembris celebranᵗ q; eo die ſabinæ raptæ fuerint cōſualibus ſimulatis.hoc ē ludis quos (ut ingt Feſtus)in honorem Conſi faciebāt.quē deū cōſilii putabāt. VIdēs.n.romulus deeſſe cōiugia p legatos ea petiit ut diximus a finitimis ciuitatibus qbus negatis i honorē Cōſi ideſt neptūne equeſtris(ut qbuſdā placet)cōſualia ſimulauit ad q̄ cū utriuſq; ſexus multitudo conueniſſet dato ſigno uirgines raptæ ſunt Ara cōſi i circo maximo fuit autore Plutarcho q deus tēplū habuit ſubterraneū & optum qa nō ſolū neptūnus eques dicebaᵗ ſiue poſidon.ut Diony.ſcribit. Vnde in eius honorē ludi eqſtres celebrabanᵗ. ſed cōſilioꝝ deus teſtes Seruio Nouimus aūt oportere arcanū ac tectū eē cōſiliū. Quare fidei pāno uelata manu ſacrificabaᵗ.qa fides tecta eēt debet & uelata. Ferūt aūt romanos ideo dicato Cōſi ſimulachro ſabinas rapuiſſe.ut initū de rapiēdis cōſiliū tegereᵗ Ad huius dei aram in equeſtribus tm̄ ceraminibus dabaᵗ acceſſus cū reliquo anni tpe lateret. De hac Varro Cōſualia inqt dicta a cōſo q; tū feriæ publicæ ei deo & in circo ad Arā eius a ſacerdotibus fiūt ludi illi qbus uirgines ſabinæ raptæ. Sane neptūnus hippius ſiue equeſter dictus eſt teſte Feſto.uel q; pegaſus ex eo & pegaſide natus ſit.uel q; equuleus(ut putant)loco eius ſuppoſitus Saturno fuerit quē ꝑ neptūno deuorauit.uel q; tridētis ictu terræ equū excuerit. cui ob hoc i illirico nono quoq; anno quaternos equos in mare iaciebāt. Cōſualibus equi & aſini coronis ornabanᵗ & ociari pmittebanᵗ autore Plutarcho. qm̄ inſtituta nauigatione cū multa nauibus ueherenᵗ ociū quoddā & remiſſio iumētis data ē. Plura de his ludis lege apud eundē Plutarchū ac Dionyſium.nam Liuius paucis rem expedit. COnſus tibi cætera dicet. Deus cōſilii in ipſa ludoꝝ celebritate ſuppeditabit q̄ agendo fuerunt ne deſint coniugia.

ANT. FAN.
conſualia
Conſus
ara cōſi.
Neptūnus equeſter.

❡EXTERNIS gentibus.nō neganᵗ cōiugia ab italis his.q itali nō ſunt. EOS n.appellamus externos. q i noſtra regiōe nō ſunt.& hyſtorici uocant externos quicūq; nō ſunt itali. AT nulla fuit q̄ uellet nubere romano. nulla fuit q̄ uellet matrimonio iungi romanis ciuibus. Indolui.ęgre tuli. ET romule p apoſtrophen dedi tibi mentē patriā.iſpiraui tibi mentē & conſiliū meū. DIxi tolle preces.noli amplius precari finitimos. ARma dabunt qd̄ petis ipſas cōiuges:qſi experiere uiolentiā qa uim illatā ferēt equiore aīo: hoc aūt cōſiliū fuit numitoris. PAra feſta con deo cōſilioꝝ. CONſus dicet tibi cætera:ipſe cōſilii dies inſpirabit tibi qd ſis facturus. ILLO die:ludoꝝ.ſ. DVM canes ſua feſta ſacra dū tu celebrabis eius ſacra:tūc ipſe cōſiliū tibi ſuggeret:huius diei feſta cōſualia dicta ſunt:de qbus Varro cōſualia inqt dicta a Conſo:qd̄ tū feriæ publicæ ei deo & in circo ad arā eius ab ſacerdotibus fiūt ludi illi qbus uirgines ſabinæ raptæ. Et pōpeius inqt Cōſualia ludi dicebanᵗ quos in honorē Cōſi faciebant:quē deū cōſilii putabant:de hoc Diony.primū inqt deo arcanaꝝ cōſultationum duci. SI dolus ſibi ex ſnīa eueniret ſacrificiū quot annis:& ferias agēdas uouit. Poſtea uero ſenatui rē aperiēs: ubi ipſis etiā cōſiliū illud placuit.diē feſtū & ludos idicens neptūno agēdo:circūmiſit i urbes ꝓximas euocās q cūq; uellent:& certaminū:& mercatus eē participes:&.n.cuiuſq; generis certamia acturus erat equoꝝ & hoium. Cōuenietibus

PAV. MAR.

ſtaq̃ ad ludos hoſpitibus multis cũ uxoribus:& filiis ubi ſacra neptũno peregit:& certamia die ultimo quo nũdi
nas diſſoluturus erat.Iuuẽtuti edicit:ut cũ ſignũ extuliſſet Virgines q̃q; raperẽt:q̃ſcũq; cõtigerẽt:ſeruarẽtq; ipſas
oẽs ea nocte caſtas.Dieq; poſtero ad ſe ducerẽt:Diuiſi igiꝰ ꝑ cõpita Iuuenes:ut elatũ uideř ſignũ ad raptus uirgi
nũ repẽte diſcurrũt. INgẽſq; ſtati ſecuta ẽ ꝑturbatio:fugaq; hoſpitũq;:malũ aliqd maiꝰ ſuſpicatiũ. PRoductis at
ſequẽti die Virginibus:ignominiã eaꝝ cõſulẽs romulus: qd nõ ad cõtumeliã:ſed ad nuptias raptæ eẽnt:æquũ eẽ
cẽſebat ut datos eis uiros a fortuna diligerẽt.Dinumeratiſq; poſtea puellis ſexcẽtis & octogĩta tribus nũero inuẽ
tis.uiros celibes totidẽ delegit:qbus puellas ipſas ſcdm leges patrias:uniuſcuiuſq; eaꝝ cõſuetudineſq; locauit: i cõ
munionẽ panis & aquæ cõnubia ipſa cõciliãs:ſicut ẽt hucuſq; faciũt:& paulo poſt ſacratã illã ſolẽnitatẽ. Nunc ẽt
romani ꝑficiũt:cõſualia uocãtes:i q̃ ẽt ara ſubterranea cõſtructa:iuxta circũ maximũ:circũfoſſa terra ſacrificiiſq;
igneis:& ſolẽnitatibus coliꝰ.Curſuſq; equoꝝ agiꝰ iũctoꝝ & nõ iũtoꝝ. Vocaꝰ ãt is deus:cui hæc ꝑficiunꝰ cõſus a
Romãis ſ. quẽ qdẽ iterꝑtãtes i lĩguã græcã Poſſidona Syſicthona eſſe dicũt. ET Liuius ꝓſequiꝰ ad ea q̃ adduxi
mus: Agere id romana pubes paſſa. & haud dubie ad ui res ſpectare cœpit. Cui tꝑs:locũq; actũ ut daret Romu
lus ægritudinẽ aĩ diſſimulãs:ludos ex iduſtria parata Neptuno æq̃ſtri ſolẽnes.Cõſualia uocat. INdici deĩde fini
timis ſpectaculũ iubet:q̃toq; apparatu tũ fiebãt:aut poterãt cõcelebrãt: ut rẽ clarã expectatãq; facerẽt. MVL
ti mortales cõuenere:ſtudio ẽt uidẽde noue urbis:maxie ꝓximi q̃q; Ceninẽſes cruſtũeni. Antẽnates.Iã ſabino
rũ oĩs multitudo:cũ liberis:ac cõiugibus uenit Inuitati hoſpitaliter ꝑ domos:cũ ſitũ:mœniaq;:& frequentẽ tectis
urbẽ uidiſſent miranꝰ tã breui rẽ romanã creuiſſe.Vbi ſpectaculi tꝑs uenit:deditæ q̃ eo mẽtes cũ oculis erãt. Tũ
ex cõpoſito orta uis:ſignoq; dato:iuuẽtus romana ad capiẽdas uirgĩes diſcurrit. Magna ꝑs forte:ut i quẽq; icide
rat.Raptæ q̃ſdã forma excellẽtes primoribus patrũ deſtinatas:ex plebe hoĩes qbus datũ negociũ erat:domos de
ferebãt.Et Plutarchus ingt.It iterea fama ꝑ finitĩas orbes:qd ſacrã cuiuſdã dei arã i ſubterraneo ſpecu abditam
offendit:quẽ Cõſum romãi uocãt:uel potius ut Proculo placet:neptũnũ eq̃ſtrẽ:hãc igiꝰ cũ apuiſſet:ilico ſacra:ſo
lẽneſq; ludos ſimulat ſe factuꝝ.Cõuenit ex finitimis ingẽs multitudo cũ uxoribus & filiis.Signũ aũt dederat ro
mulus:ut cũ aſſurgeret:& purpureã clamidẽ cõplicaret:oẽs in ſabinas irruerẽt Triginta a nõnullis raptas fuiſſe
tradiꝰ.Vnde.xxx.curiæ appellatæ ſint. Vale.antiaſ.dxxxvii.fuiſſe tradit. Iobas uero.dclxxxiii. A quaꝝ cõtagine
romulus penitus abſtinuit:q̃oſtq̃ Herſyliã unã habuit:ex q̃ duos filios genuit alteram fœmellam Promam uoca
tam Alteꝝ Aoliũ dictũ ab ea ciuiũ multitudine conuocata Sed poſtea mutatis litteris Aſyllum uocatum. RE
liqua uero ſuis in locis ſatis ample ac ſuccincte inferius proſequemur.

Intumuere cures & quos dolor attigit idem:
Tunc primum generis intulit arma ſocer:

ANT. ¶Intumuere cures: Ab eo q̃ cõtinet id qd cõtineꝰ acci
FAN. pimus:& a ꝑte totũ hoc eſt ſabinos a curibus eoꝝ oppi
do. CAEterum.cruſtumeni ceninenſes & antẽnates
ad quos iniuriæ pars ꝑtinebat bellũ mouere. Sed (ut iqt
Liuius) nouiſſimũ a ſabinis bellum ortum eſt qd multo
maximũ fuit:ii nihil ꝑ iram aut cupiditatem egerunt nec oſtenderunt bellũ priuſq̃ intulerunt.Raptæ aũt idicun
tur a romanis triginta uirgines tm:q̃uis nonnulli raptas fuiſſe tradiderint.Dxxxvii.alii.Dclxxxiii.

PAV. ¶Intumuere cures:Diony.ingt ubi de raptu uirginũ:deq; cõnubiis in urbes ꝓximas rumore uulgatũ eſt:alias q
MAR. dem id factũ in irã uertit. Aliæ:quo affectu id factũ eſſet conſiderantes:moderate rem tulerunt: Recidit igiꝰ res
poſt tꝑs aliqd in bella:alia qdem facilia. VNum uero cũ ſabinis magnũ:atq; difficile ſed exitus fœlix fuit:ſicut
romulo ꝓdixerat oracula.Et Liuius ſcribit bella romanis illata:& romuli uictoriã de ceninẽſibus: Antẽnatibus
& cruſtumenis & ſubſequiꝰ:Nouiſſimum bellũ ab ſabinis ortum: multoq; id maximũ fuit. Nihil enim ꝑ iram:
aut cupiditatem actũ eſt:nec oſtenderunt bellũ.priuſq̃ intulerunt. CVres ſabini a curibus. INtumuere:indi
gnati ſunt ob eã acceptam iniuriam. ET quos:illi quos. IDem dolor attigit:hoc eſt qbus ea erat iniuria & do
lor cõis ceninenſes:antẽnates:& cruſtumeni:quoꝝ ẽt uirgines raptæ fuerãt. TVM primũ ſocer:ſabini & alii:
quoꝝ raptas filias romani uxores acceperãt. INtulit arma generis:intulit bella romanis.Exigit hic locus: ut de
curibus & de ſabinis ipſis aliqd dicamus:ut Varro ipſe retulit:queadmodũ ab eius liberto accœpimus. Virgo
quædã indigena:præcipui generis in templũ iuit Enyalii choreas agens.Enyalium aũt ſabini:& ab eis diſcẽtes ro
mani quirinum uocãt:nequaq̃ certum habẽtes ipſi.Mares ne ſit ille:an alius qdam ſimiles cum marte honores
habens.Alii enim de uno deo bellico & certaminum duce utraq; putãt dici nomina.Alii aũt duobus ea diuis bel
licis ĩpoſitis In hoc itaq; dei tẽplo ſaltans puella ſubito fit diuina.Atq; relinquẽs choꝝ in aditum dei currit. Præ
gnãſq; deĩde ex deo:ut oĩbus uiſum eſt:facta filiũ parit Modium noĩe Fabidium cognomine.uir factus forma
qdem fuit non hoĩs ſed diui.Fuitq; bello oĩum clariſſimus.Capit deinde Cupido cõdendæ urbis:magnãq; ma
num congregãs uicina loca ĩcolentiũ:Breui admodum tꝑe eas condidit:q̃ nunc uocanꝰ Cures:hoc noĩe:ut non
nulli ſcribũt ex deo:cuius eum filium ſermo erat urbi ĩpoſitæ:ut aũt alii tradunt:a cuſpide:quires.n.ſabini cuſpi
des uocãt Zenodotus aũt trozenius hyſtoricus.imbricæ gentis ĩdigenas habitaſſe ait circa agrũm reatinũ. Pul
ſos deinde illinc a pelaſgis in hãs terram aduenſſe ubi nunc habitãt.mutanteſq; nomen ſimul cũ loco.uocatos
eſſe pro umbris ſabinos. CAto aũt nomen ſabinoꝝ:genti impoſitũ eſſe ait:ex ſabino Sangi.diui gentilis.Hũc
aũt Sangum a qbuſdam Piſtium uocari atq; in patria eoꝝ habitationes fuiſſe aſſerit uicum quẽdam uocatum
Teſtrunam ꝓpe urbem amyternam poſitũ.ex quo mouẽtes tum ſabinos in terram ait Rheatinoꝝ irripuiſſe.
habitãtibus ſimul cũ eo aboriginibus. Vrbẽq; eoꝝ clariſſimam Cotynas bello captam occupaſſe. Atq; ex rhea
tino agro colonos emittentes & alias condidiſſe urbes.in qbus habitabant ſine muris.& hanc ipſam.quæ Cures
dicunꝰ. REgionem aũt obtinere eos diſtantẽ ab adriatico qdem mari ducentis ferme. & octoginta ſtudiis. A
tyreno uero ducentis & quadraginta.Longitudinem aũt eius eſſe ait paulo minus ſtadioꝝ mille. De alio ſermo
ne qui in hyſtoriis eſt de laconibus qui illuc ſe tranſtulere diximus in primo libro in eo uerſu.Protinus oebalii re

tulit arma tāti. IAmq; feræ raptæ iā inceperant raptæ matres eſſe: cū ex romanis filios peperiſſent: ꝓtractaq; erāt diutius bella. Cūq; ſæpe ambiguo marte pugnatū eēt. Deideq; eſſent acies ad pugnā inſtructæ. Mulieres q̄ꝝ cā bellū erat: cōuenietes ſine uiris in quēdā locū: & cōſilia cōferētes: ut Diony. refert in ea fuere ſnia: ut uerba ipſa de recōciliatiōe apud utroſq; inciperēt. Re ad ſenatū delata placuit eas legatiōis munere fungi. Harꝝ princi ps Herſylia fuit: q̄ lōga & miſerabili rōne poſtulauit ut uiris ſuis pacē cōcederēt. Vnde cōmoti iūt ſabinoꝝ aīs & fœdera inita ſunt. Plutarchus tacuit legationē hāc. Sed inqt. Cū ambæ acies firmato īpetu cōſtitiſſent: mira res q̄dā: & ſpectatiōe digna ſtuporē oibus attulit. Nā raptæ ſabinoꝝ uirgines cū id uidiſſent: raptis ī ulnis īfanti bus: paſſiſq; crinibus: diuino quodā inſtigāte ſpiritu cū lachrymis: ac gemitu ꝑ medias acies peruolant. Exhorrē tes mō patres: modo uiros: ut fœdatas iam acies dirimerent: & parcerent ſanguini. Cuius rei admiratione moti: ſiſtunt aciem tela comprimunt: iras mittunt: animos colligunt: cætera paulo poſt.

Iāq; ferē raptæ matrū quoq; nomē habebāt:
Tractaq; erant longa bella ꝓpinqua mora:
Conueniūt nuptæ dictam iunonis in ædem:
Quas inter mea, ſic eſt nurus auſa loqui:
O pariter raptæ quoniam hoc cōe tenemus:
Non ultra lentæ poſſumus eſſe piæ:
Stant acies, ſed utra dii ſint pro parte rogādi:
Eligite, hinc cōiunx hinc pater arma tenet:
Quærendū eſt uiduæ fieri malitis an orbæ:
Conſilium uobis forte piumq; dabo:
Conſilium dederat: parent: crineſq; reſoluūt:
Mœſtaq; funerea corpora ueſte tegunt:
Iam ſteterant acies ferro mortiq; paratæ:
Iam lituus pugnæ ſigna daturus erat:
Cum raptæ ueniunt, inter patreſq; uiroſq;:

¶RAPTæ matrū quoq; nomen habebant: oēs raptæ iā feræ pepererāt poterātq; nō ſolū raptæ ſed & matres uocari. DIctā iunonis ī ædē: in tēplū iunonis quo ſe cō uēturas cōſtituerāt cōdixerātq;. Eſt ſane cōditū q̄d in cōi eſt dictū autore Feſto. QVas iter mea ſic ē nurus au ſa loq: Herſiliā dicit ex q̄ legimus Romulū duos filios ſu ſcepiſſe. Sed ſciēdū oēs uirgines raptas: ut placet Seruio: excepta Herſilia. quā ſublatā a marito Romulus ſibi fe cit uxorē. Hanc q̄dā aiunt Hoſtilio claro inter romanos hoī nupſiſſe teſte Plutarcho. Quidā ipſi Romulo ī ma trimoniū ceſſiſſe & ex eo Promā & Abyllū pepiſſe. O pariter raptæ exequat ſe īferioribus ut beniuolētiā au cupeť & q̄d uult facilius pſuadeat. NON ultra lentæ poſſumus eſſe piæ: ſi lentæ fuerimus ac nō exequamur cito q̄d faciēdū eſt erimus & īpiæ. SED utra dii ſint ꝓ pte rogandi Eligite: ꝓponit duo quoꝝ neutrum eligen dum ē: ut quærať tertium. i. pax qua nihil eſt ſalubrius. VIDuæ fieri malitis an orbæ: uiduæ parētum uicto ria occidētibus uiris: orbæ uincētibus maritis. CON ſiliū dederat: q̄le id uerat ſequētia indicāt. CRIneſq; re ſoluūt: ad mouēdā miſericordiā ut interea ad tēplū non æq̄ Palladis ibāt crinibus iliadis paſſis. Liuius ſabīæ mu lieres q̄ꝝ ex iniuria bellū ortū erat cribus ſparſis ſciſſaq; ueſte uicto malis muliebri pauore auſæ ſe īter tela uolātia īferre ex trāſuerſo īpetu facto dirimere īfeſtas acies.

ANT. FAN.

Herſilia

¶IAMq; raptæ: puellæ ſabinæ. HAbebant feræ: quaſi nomen quoq; matrum: iā pepererant: ut q̄ raptæ dice banť: matres quoq; uocabanť: q̄bus iam nati erant filii. ET bella propinqua: bella a propinquis: & affinibus il lata. ERant tracta: pro ꝓtracta. & dilata. Longa mora: longo tempore uti: & in natali romano dictum. Pu gnatumq; diu dubio diſcrimine: donec mater erat: quæ uirgo fuit: quæ rapta ſabinis. NVptæ ſabinæ: & cæte re iam romanis nuptæ: CONueniunt coadunantur. IN ædem iunonis: in tēplum iunonis. DIctam con ſtitutam ab ipſis. INter quas: nuptas. MEA nurus: Herſylia: cuius paulo ante meminimus: quæ erat uxor Ro muli: ideo nunc mars ſuam nurꝫ appellat. Sic eſt ꝓrſa loqui: ſic fari cœpit. O pariter raptæ. proponit herſylia in mulieꝝ cœtu quæſtionem cum utrinq; ſtaret ad prælium inſtructa acies conſultarent quid decernendum eſ ſet. an uiduæ fieri uellent. an parentibus orbæ. Si enim patimur uiros uincere. efficiemur orbæ parentibus. Si parentes efficiemur uiduæ. ut utrumq; a nobis euiteť pacem inter utroſq; tractemus. EFFIcax fuit hæc Her ſyliæ propoſitio. quando quidem utrunq; euitandum eſſe facile perſuaſit. O raptæ pariter. quæ ſimul mecum raptæ fuiſtis. QVOniam tenemus hoc cōmune quoniā hæc nota omnibus cōmunis eſt. q̄a ſimul raptæ fui mus. NON poſſumus ultra lente. tarde. Eſſe piæ. quaſi non poſſumus ulterius differre. & diſſimulare pietatē quam hinc parentes hinc exigunt uiri. STant acies quaſi iam ad pugnam inſtructi exercitus hinc parentum. hinc uiroꝝ ſunt. SED eligite. quaſi maturo conſilio diſcernite. & deliberate. Pro utra parte. pro qua duaꝝ par tium. DII ſint rogandi. an pro uiris. an pro parentibus. Hinc ex hac parte. CONIunx tenet arma: quaſi hic uiroꝝ exercitus eſt inſtructus. & ad pugnam paratus. HINC tenet arma pater. ex altera parte parentes arma ti manus ſunt ad pugnam collaturi. EST quærendum qua ſi illud inquirendum q̄d melius eſſe ducatis. AN malitis potius uelitis. FIERI uiduæ. uiris diuiſe. quaſi an uelitis potius amittere uiros. AN orbæ. ſine paren tibus orbum enim dicimus re chariſſima priuatum. ut qui patrem aut matrem. aut filios. quaſi lumen amiſit. DAbo. ego. VObis conſilium forte. q̄ laudem fortitudinis & magnanimitatis mereať. ET pium. cum lau de quoq; pietatis. Conſiliumq; dederat. Herſylia id cenſuerat ut legationis officium ſumeret. aut ut poeta. & Liui. aſſerunt. ut in medias acies irent. PArent. obediunt cætere oēs herſyliæ. ET reſoluunt crines. diſſoluūt & pandunt capillos. ET tegunt corpora mœſta. mœſtitiam præ ſe ferentia. VEſte funerea. lugubri. qualis eſt uſus in funere parentum aut uirorum. Iam ſteterant acies. de hoc ita Liuius inquit. Sabinæ mulieres. quaꝝ ex iniuria bellum ortum erat. crinibus ſparſis ſciſſaq; ueſte uicto malis muliebri pauore. auſe ſe inter tela uolan tia inferre. Ex tranſuerſo impetu facto dirimere infeſtas acies dirimere iras. hinc patres hinc uiros orantes. ne ſe ſanguine nefando ſoceri generiq; reſpargerēt. ne parricidio macularent partus ſuos. nepotum illi liberoꝝ hi pro

PAV. MAR.

genie.ſi affinitatis inter uos.ſi coniugii piget in uos uertite iras.Nos cauſa belli.nos uulnerum ac cædium uiris ac parẽtibus ſumus.Melius peribimus q̃ ſine alteris ueſtrum uiduæ:aut orbæ uiuamus.Plutar.uero ſic loquentes ĩtroducit.Quid mali fecimus uiri? Aut qd deliqmus patres? Nec dũ ſatis de nobis ſumptũ ſupplicium eſt? cũ in tm̃ dedecus ac ignominiam deuenimus:ut amiſſo pudore & pudicitia alienis uiris raptæ præmeremur: niſi & hanc quoq; ſupremam oium:ac infœliciſſimã calamitatem:ueſtro telo ueſtro ſanguine pferamus. Si uindicandum erat hoꝶ ſcelus.Si ulciſcẽda iniuria.Si redimenda tanto ſanguine captiuitas noſtra.Cur non ab initio aduerſum nequiſſimos hoſtes ueniſtis? Cur contẽpſimus:cũ recens erat ſcelus:& adhuc pudorem & uirginitatem noſtram intra ſua limina tuebamur. Sed expectaſtis.ſ. ut cum his uiris aliquo pignore deuĩciremur. Quo maiori poſtea mœrore:ac moleſtia:& maritis iam factis patribus:& uobis afficeremur. Quippe quæ tam nefando prælio:tam infeſtiſſimo ferro:cõi ſanguini.ac parricidio partus noſtros fœdari intueamur.Heccine eſt paterna pietas? Hiccine liberoꝶ amor.Heccine cõnubiis fides? ſi ſalutem noſtrã petitis:ſi libertatem q̃ritis: ſi pietatem colitis:mittite hos aíos:hæc arma quæ nõ niſi in generos ueſtros quaſi in proprium ſanguinẽ cõtuliſtis.

NEue finite:ut ſine his uiris uiuamus:ex qbus iam & liberos genuimus & beniuolentiam:& charitatẽ cõparauimus.Neue in aliam ſeruitutẽ ac calamitatem concidamus. HAEC herſylia unaq; cũ cæteris locuta ẽ. IAM q; ſteterant acies:inſtructi ſuis ordinibus ad pugnã fuerant exercitus. PArate ferro:armis exercẽdis. ET morti ad mortẽ:quaſi ad inferenda:ſuſcipiendaq; uulnera:& mortem. IAM lituus erat daturus ſigna pugnæ: tuba erat clangore ad pugnam acies mortua:nam cum primũ inſonuiſſet:conſeruiſſent manus.Lituus & baculus incuruus quo ſedentes augures auibus templa deſignabant:& p tuba ẽt incurua ponit̃.Virg.Et lituo pugnas inſignis obibat & haſta. ET lituus ille Romuli baculus:q poſt romulũ in medio incendio integer manſit. Sed de eo alias. Cum raptæ mulieres:quæ raptæ fuerant. VEniunt inter patres & inter uiros:irrupuere in medias acies:ut in natali. Tum pperata manus conſerta p agmina paſſis Crinibus ante patres caros interq; maritos: Germanoſq; ruunt:& dulcia pignora natos. OSTentant:celũ magnis hinc queſtibus implent.

Inque ſinu natos pignora chara tenent.
Vt medium campi ſciſſis tetigere capillis:
Interram poſito procubuere genu:
Etquaſi ſentirent blando clamore nepotes:
Tendenbant ad auos:brachia parua ſuos
Qui poterat clamabat auũ, tũc deniq; uiſũ
Et qui uix poterat, poſſe coactus erat.
Tela uiris animiq; cadũt gladiiſq; remotis
Dant ſoceri generis, accipiuntq; manus:
Laudataſq; tenent natas, ſcutoq; nepotem:
Fert auus, hic ſcuti dulcior uſus erat:
Inde diem primaſq; meas celebrare calẽdas

ANT. FAN. ¶PIGNORA chara:qa nihil magis amat̃ a parẽtibus q̃ filii q ſunt pignus parentũ. QVaſi ſentirent: quaſi intelligerent rem quã p ætatem re uera ĩtelligere nõ poterant. POſſe coactus erat:exprimẽte uagitu primam aui litterã. TELA uiris animiq; cadunt:ui pietatis quæ penitus & in penetralibus animi recondit̃. Liuius mouet res tũ multitudinẽ tum duces:ſilentium & repentina fit quies. SOceri generis:ſoceri dicti ſunt q; ſibi generũ aſſocient.Generi q; aſſumant̃ generandi cã. SCVtoq; nepotẽ fert auus:Auus ab æuo nomiatus putat̃ q; patre antiqor ſit.Nepos uero dictus uĩ q̃ſi natus poſt.

Soceri
Generi
Auus
Nepos

PAV. MAR ¶ET tenent in ſinu natos: quaſi ferunt filios ex romanis natos complexos. CARA pignora:quia nil carius filiis. VT:poſtq̃. TEnuere medium campi:quaſi fuere in medio campo:ubi paratæ erãt acies. CApillis ſciſſis:& paſſis: & ſciſſis crinibus. PROcubuere:inflexere ſe. GEnu in terram poſito:more ſupplicum ante deos & reges ſũmos. & Diony. poſt legationem & Herſyliæ uerba inquit his dictis procubuerũt oẽs ad regis genua: ſimul cũ filiis pmanſeruntq; humi pſtratæ donec eas aſtãtes erigerent:moderata oĩa p uiribus ſe facturos polliciti. ITA nũc poeta pcubuiſſe eas dicit. ET nepotes:ipſi ĩfantes:quos in ulnis ferebãt mulieres. Tendebãt. extendebant. PARua brachia ad auos ſuo:ad ſabinos. Blando clamore:leni uagitu:quo auorum mentes ad miſerationẽ alliciebãt.Quaſi ſentirent:q̃ſi cognoſcerẽt ipſos: aut q̃ſi ſentirent de q̃ a matribus agebat̃. QVI poterat ex illis infantibus. CLAmabat auum:qui erat bimus aut trimus: ut p ætatem poſſet uerbum pferre. clamabat auum etiam ſi uerbum non proferebat.Vagiebat. & alluſit poeta ad puerilem uocem. nam illa eſt a ſic prima littera uidebatur auum clamare. TVM deniq; uiſum: quem tandem tum primum uiderat. ET qui non poterat tunc uagire.aut clamare. ERat coactus, poſſe.cogebatur a matribus ut uagiret. & clamaret.

TELA uiris animiq; cadũt.& Liuius Monet res tũ multitudinem.tum duces.ſilentiũ & repentina fit quies. Inde ad fœdus faciendũ duces pdeunt.Nec pacem mõ ſed ciuitatem unã ex duobus faciunt.regnum cõſotiant: ĩperium omne cõferunt romã.Ita geminata urbe. ut ſabinis tñ aliquid daret̃ quirites a curibus appellati:& reliqua eadem fere ab aliis quoq; referunt̃. TELA & animi cadunt uiris.cõcidere arma e manibus illoꝶ. & hoſtiles animi cõmoti ſupplici filiaꝶ oratione & nepotum aſpectu. ET remotis gladiis.reiectis utrinq; enſibus.

SOceri.ſabini. DANT manus generis.romanis. ET accipiunt:qa alter alterius dextrã tangebat.generi aũt & nurus appellatione.ut Vlpia.inquit.Sponſus quoq; & ſponſa continent̃.Itẽ ſoceri & ſocrus appellatione ſpõſoꝶ parentes cõtineri uident̃.& titulo de uerboꝶ ſigni.Generi inqt appellatione & neptis & pneptis tam ex filio quã ex filia editarum.ceterarumq; maritos contineri manifeſtũ eſt. ET tenẽt.ipſi ſabini parentes. NAtas: filias. LAudatas.dignas laude.aut laudatas.& cõmendatas ab eaꝶ pietate. q̃ bellũ dirimerũt & honores ob id habiti.ut ab ipſis.xxx.curiæ denominarent̃.licet ſint q aliter ſentiãt.Præterea ut ab oĩ labore eſſent liberæ pter q̃ a lanificio. AVus.ſabinus. FErt nepotem ſcuto imponebat.& ferebat nepotem ſcuto. uelut in cuna. HIC uſus ſcuti.inferendo in concordia.& pace nepotem.Erat dulcior:qup fuerit in diſcordia.& bello. INde.ex illo.

❡OEBALIAE:ſabinæ. Vt enim diximus ſupra ſabini uolunt Lacedæmoniorũ ſe fuiſſe colonam. Vnde illud eſt. Protinus oebalii rettulit armati. LAcedæmonii aũt oebalii dicti ſunt ab Oebalo Argoli filio: q in Laconia regnauit. Per ſabinas aũt ſiue oebalias accipe romanas matronas quarũ multæ a ſabinis ꝓgenitæ ſunt. VEL ꝙ erat de me fœliciter ilia mater. Prima ratio. q̃ matronæ calẽdas martias colebant hæc fuit: ꝙ ſabinæ ſtrictis mucronibus interpoſitæ Martia bella finierũt. Secũda eſt: ut fauore Martis eã fœlicitatem cõſequerent̃ i filiis quã uidebat̃ is deus iliæ conceſſiſſe: q̃ a marte cõpreſſa romulũ ſũme fœlicitatis filium pepit. Tertia deide ſubiungit̃ qđ mẽſe martio terra fœcũda eſt q̃les matrone fieri cupiũt. Item q̃rta ꝙ calẽdis martiis Iunoni Lucinæ tẽplum datũ eſt ad Exqlias. Addit̃ & quinta ꝙ mars iunonis dicit̃ filius q̃ coniugiis præeſt. ET pereunt lapſæ ſole tepẽte niues: Vir. Vere nouo gelidus canis cũ montibus humor liquit̃. VVIda gẽma: uuidũ eſt qđ aliqd humoris hẽt intriſecus. Vnde uua dicta exiſtimat̃: nam humidũ eſt qđ humorẽ hẽt extrinſecus. MIlitiã uotaq;: deſiderat mulier partũ ſicut & miles ꝑlium q̃uis nõ ſine periculis illa ad partũ hic deſcẽdat ad ꝑlium. EXcubias ubi rex romanus habebat: ſcripſerũt qdã (ut ait Varro) Exquilias ab excubiis regis dictas. Alii ꝙ excultæ a rege Tullo fuerit. Seruius.n. Tullus: quem Solinus exqlium dicit Quirinalẽ & Viminalẽ colles urbi addidit & auxit exqlias teſte Liuio: Ibiq; ipſe ut loco dignitas fieret habitauit: ubi & Vir. domum habuit autore Seruio iuxta hortos mœcenatis: q eo i loco ab eo cõſtituti ſũt ob aeris ſalubritatẽ cũ Exqlina regio ante ſepulchris uacaret. Ab exqliis exqlina dicta eſt una q̃tuor tribuum in q̃s urbs a Seruio Tullio diuiſa eſt. Eæ fuerũt Suburbana. Palatina. Collina. Exqlina. Sane Romulus bello ſabino in exqliis excubias ægit: ide exqliæ dictæ. A nuribus latinis: nurus eo ꝙ nubãt dicunt̃ nomẽ accepiſſe. PVblica facta: Sacrata: neq; eni exiſtimare debemus unius diei ſpacio & cœptã ædẽ & ꝑfectã fuiſſe. Feſtus autor ẽ iunõis ædẽ calẽdis martiis coli cœptã. QVid moror: deſcendit ad ultimam rationem: qua docet iure fieri ut matronæ calendas martias colant.

ANT. FAN.
Sabini a lacedemoniis oriundi Oebalii
Cur matrone calen. martias colebant.
Vuidum. humidũ:
Exquiliæ.
Nurus.
Iunonis ædes.

Oebaliæ matres non leue nomen habent
Aut quia cõmitti ſtrictis mucronibus auſæ
Finierant lachrymis martia bella ſuis:
Vel quid erat de me, fœliciter ilia mater:
Rite colunt matres, ſacra diemq; meum:
Quid ꝙ hyems adopta gelu tũ deniq; cedit
Et pereunt lapſæ ſole tepente niues:
Arboribus redeunt detonſæ frigore frondes:
Vuidaq; i grauido palmite gemma tumet:
Quæq; diu latuit: nunc ſe qua tollat in auras:
Fertilis occultas inuenit herba uias:
Nũc fœcũdus ager pecoris, nũc hora creãdi
Nunc auis in ramo tecta laremq; parat:
Tempora iure colunt, latiæ fœcũda parẽtes:
Quarum militiam uotaq; partus habet:
Adde qđ excubias ubi rex Romãus agebat
Qui nunc exquilias nomina collis habet:
Illic a nuribus iunoni templa latinis:
Hac ſunt (ſi memini) publica facta die:
Quid moror? et uariis onero tua pectora ca(uis
Eminet añ oculos, qđ petis ecce tuos:
Mat̃ amat nuptas: matrũ me turba frequẽtat
Hæc nos præcipue tam pia cauſa decet:

❡MATRES oebalides: laconicæ. i. ſabine. Nam ut Plutarchus inqt. Sabini. lacedemoniorũ colonias fuiſſe uolunt. Sed de hoc in prio latius. HAbẽt nõ leue munus habẽt ipſe ſabine matres: & ab his ꝓgenite magnũ hoc munus. CElebrare diẽ & primas meas calẽdas: diẽ calendarũ martiarũ: mihi dicatarũ. Sacrificabant Marti matres romanæ calẽdis martiis: non qđ eo die eſſent cõſualia: ſed in honorẽ Martis. Nam ut Plutarchus inqt. Conſtat tñ facinus a romanis ꝑpetratũ die octaua ac decima mẽſis ſextilis: quẽ nunc Auguſtũ uocant. Qua qdem cõſo conſualia feſta celebrabãt. Hæc ille in uita romuli. Sed ut oſtẽdit in ꝓblematibus ꝓblemate. xlvii. Eo die cõſualiorũ equos & aſinos coronis exornãt: & oriari ſinunt: & has rõnes adducit. An ꝙ Neptũno equeſtri diẽ feſtũ agunt. Aſinus aũt ꝑp equũ pari fruit̃ licentia. An illud potius ꝙ inſtituta nauigatione: cũ multa nauibus ueherent̃ otiũ quoddã: ac remiſſio iumentis data eſt. AVT qa: hac rõnes matres marti ſacrificant: uel qa auſæ ingredi medias acies: bellis finẽ ĩpoſuere. Vel iliæ recordatione: q̃ ex me romũ pepit. Aut qa auſæ ſunt ipſe matres. COMmitti ſtrictis mucronibus: cõmittere ſe euaginatis enſibus. FInierant martia bella: finẽ impoſuerant bellis: qbus ego ꝑſum. SVis lachrymis: fletu & q̃rellis ſuis. VEL qđ ilia: uirgo ueſtalis: Numitoris filia. ERat de me mater pepererat ex me romulũ. Fœliciter: qa fœlix fuit ille partus: q erat tãtã urbem poſiturus. MAtres: romanæ: RIte: ex ritu & cõſuetudine. COlunt ſacra: & idem meũ. celebrãt & ſacrificant mihi calẽ. martiis. QVid qđ hyems: tertia ratio cur matres celebrãt calen. martias? qa tunc eſt tp̃s fœcundũ quo oĩa putreſcere incipiunt: & ꝓcreare ſuos fœtus. Et q̃ fœcunda eſt: aut fœcunda eſſe cupit: principiũ fœcundi tpis colit inde matres marti eo die ſacrificãt. QVid: dicã ſcilicet. QVod hyems hyemale tp̃s. ADopta gelu: quaſi quæ terras glacie & niuibus tegit. TVnc deniq; cedit: cum ego referã uernum tp̃s cedit tunc hyems. ET niues lapſæ: collapſæ qa in aquas reſolutæ labunt̃. SOle tepente: q cũ tepidior fit q̃ in hyeme fuerint. PEREunt ab ipſo ſole liquefactæ. FRONdes dẽ ſole frigore: q̃ rigoris deciderãt ex arboribus. REdeũt arboribus: qa renaſci incipiunt. GEMma uuida tumet in palmite uitis: turgeſcit in ipſis uitiũ ſarmẽtis: uuidũ dicimus qđ hẽt humorẽ iterius: ſicut uua: humidũ uero qđ exterius: gẽma ꝓ oculo uitis ponit̃: ut in prio diximus: ipſe tñ non põt dici uuidus: ſed ex eo uuida naſcunt̃. PALmite tenero: dixit ꝑp redeuntẽ ſuccũ. ET herba q̃ diu latuit: hoc ẽ ꝑ hyemẽ ſub terris fuerat: Latuerat tñ aut ſemẽ: aut radices: herba uero aruerat. INuenit herba ipſa fertilis uias occultas: nã ſubterraneas. QVA. pte. ſ. hoc ẽ qbus uiis. TOllat ſe i auras. emergat in aera. & attollat ſe. NVNC uerno tpe. NVNC

PAV. MAR.

in uere. AGer eſt fœcūdus:parit fœtum:q̄a naſcunt̄ & creſcunt fruges in ſpicas: fœcundus a faciendo dicit̄ ꝙ fructū faciat. NVNC ē hora:eſt tp̄s. CReādi pecoris:redit.n.amor & cōiunctionis appetitus: pecoribus ipſis:& qđ qdem:ut Cicero oſtēdit.Cōe eſt oīum animātiū ꝓcreandi cā. pariunt̄ ergo uerno tp̄e pecora: p̄ſertim & hædi & agni. NVNC auis parat ī ramo:in ramis arboꝝ. TEcta & larē:tecta ut ſit ſub frondibus. LArē nidū ut pariat:in eo:& educet pullos. IVre:merito igit̄.Parētes latiæ romane mulieres. COlūt fœcūda tpa:celebrāt principiū ueris:hoc ē calē.meas:q̄ tpa ſunt fœtus referētia. QVaꝝ:mulieꝝ. MILItiā & uota hēt partus q̄ſi quaꝝ ſtudiū & uotū eſt ipſa ī pariēdo fœcūditas:nā ꝓ militia laborē ꝑtum ſignificat ꝓ uoto deſideriū:qm̄ partus mulieꝝ laborioſus ē & deſideratus. ADde qđ excubias:q̄rta ratio:qa calēdis martiis in ualle exqlina nuptæ tēplū iunoni lucinæ dedicarūt:ꝓ aſſequenda fœcūditate:de quo latius diximus ſupiore libro.Cūq; iuno p̄ſit nuptis:& ſit martis mater:iure ob martis reuerētiā marti mulieres calēdis martiis ſacrificāt. ADde qđ ubi rex romanus agebat excubias:uigilias:& cuſtodias:& ſupiore libro diximus autore Varrōe exqlias dictas ab excubiis regis:uel ab eo qđ exculte a rege Tullo eſſent:Qui colis hēt nūc noīa exqlias:uocant̄ nunc exqliæ ab excubādo:ſeu excolēdo. ILlic:ī exqliis. A nuribus latinis:mulieribus romanis. SVnt facta tēpla publica iunonis: publice fuere cōſecrata tēpla iunōis lucinæ:qbus ſupius. HAC die ſi memini:calēdis meis:ſi recte recordor. QVid moror:qd detineo te ī mora. ET onero tua pectora uariis cauſis:q̄ſi cur affero tibi tot rōnes. QVot tu petis q̄ſi rō huius rei. ECce eminet ante oculos tuos:ecce tu me uides iunonis filiū:q ſum huiuſce rei cā. MAter:iuno. AMat nuptas:p̄eſt cōnubiis:& nupte ſunt illi cure:qa eas amat. TVRba matrū frequētat me: celebrat diem meū:& frequentes matres in ædē meā. HAEC cā tam pia:qua pie matres me colūt. PREcipue:q̄ſi in primis. DEcet nos:& me & matrē:aut me iunonis filiū.Mars enim ex iunone & gramīe natus ē:ut inferius dicemus.

Ferte deæ flores:gaudet florentibus herbis:
Hæc dea, de tenero cingite flore caput:
Dicite tu lucem nobis, Lucina dediſti
Dicite tu uoto parturientis ades:
Si qua tn̄ grauida eſt, reſoluto crine precet̄:
Vt ſoluat partus molliter ipſa ſuos:
Quis mihi nunc dicet, q̄re cæleſtia martis:
Arma ferunt, Salii, mamuriumq; canant:

ANT. FAN. ¶GAVDET florentibus herbis hæc dea:Iuno floribus gaudet:Vnde credit̄ Mars tacto flore a iunone conceptus.Hūc feſtum exiſtimare nōnullos refert Gardiuū dictū ꝙ gramīe ortus ſit.qđ interprætat̄ (ut idē inqt & nos diximus ſupra) qa corona gramīea ī re militari maxime honoratiōis ē.Ego ex flore Martē conceptū fingi exiſtimauerim:qa ſæpenumero e re nullius momēti cōcipit̄ diſcordia & bellū orit̄. TV nobis lucē lucina dediſti:Quia ope iunonis Lucinæ ꝑtus in lucē edit̄. SI q̄ tn̄ grauida ē:Nō expectēt q̄ grauidæ ſunt pariēdi tp̄s ut tūc dicāt iuno lucina fer opē:ſerua me obſecro:ſed īcipiant calēdis Martiis p̄cari iunonē ut cū tp̄s aduenerit ꝑariēdi eius ope ꝑtus molliter emittat̄. QVis mihi nūc dicet q̄re cœleſtia martis Arma ferāt ſalii mamuriūq; canāt:

Ancylia martis ferunt̄ a ſaliis calē. mar. Anno octauo regni Numæ cū peſtis italiā occupās Romā quoq; inuaſiſſet:ferūt breue ſcutū e cœlo lapſum in Numæ manus:q ſe ait ex Egeria muſiſq; audiſſe ſcutū ad urbis ſalutē miſſum ſeruari oportere aliis undecim ad eius ſimilitudinē factis qbus id miſceret̄ ne īternoſci poſſet.Datū ē igit̄ negociū Mamurio īclyto fabro ſūmoq; artificibus cæteris diffidētibuſq; deſperātib' ut ſimilia eius ancylia fingeret.Quod opus cū ille arte exq̄ſitiſſima abſoluiſſet ita ut neq; ipſe Numa iā ſcutū cœleſte digno

Scutum e cœlo Lapſum. Salii. ſceret & ei qđcūq; peteret præmiū ſe exhibituꝝ polliceret̄:artifex ñ pecuniā ſed gloriā ꝓ mercede petit ut uidelicet Salii īter carmina ſuū nomen canerēt:qđ ꝑ multa tpa obſeruatū eſt. In Salioꝝ.n.carminibus cū Pyrrhichii modulo abſolutis ueturius Mamurius canebat̄.Licet qdam dixerint ueterā memoriā cani ut Plutarchus & Varro ſcripſere.Eidē Mamurio legimus diē cōſecratū eſſe quo pellē uirgis feriebant ad artis ſimilitudinē.Cōſtat aūt Salios ancylia cuſtodiſſe q̄ hoc tp̄e circūferre conſueuerūt.Erant enim Martis ſacerdotes a Numa cōſtituti ac dicti Salii nō ut qdam fabulant̄ a uiro Samothrace ſeu mantineo:ſed a ſaliendo:qđ (ut inquit Seruius) circa aras ſaliant & tripudient.Id enim in ſacris quotānis & facere ſolēt & debent ut inqt Varro:ubi ſuauiter mouebant̄ cōuerſiones ac mutationes celeri & crebro numero robuſte leuiterq; reddentes.Saltabat̄ aūt in religionibus teſte Seruio:qa nullam maiores noſtri corporis partem eſſe uoluerunt quæ nō ſentiret religionem:nam ut cantus ad animum:ita ſaltatio ad mobilitatem corporis ꝑtinebat:Hic ſacerdotes (ut ait Plutarchus) induti puniceis tunicis æneiſq; balteis ſuccincti æneas capitū.galeas ferebant:ac paruis gladiis arma pulſabāt: qbus ſecundū Liuiū Numa tunicæ pictæ inſigne dedit & ſup tunicam æneum pectoris tegmen:iidem dextra uirgam læua peltam gerebant.de qua loco ſuo dicemus. Vir.eos Herculi dedit q̄uis antiquitas ſacrauerit Marti:ut Tum ſalii ad cātus incenſa altaria circum Populeis adſunt euincti tpa ramis.Quod recte poetā feciſſe Macrobius docet ꝙ Hercules

Saliorum numerus apud pontifices idem qui & Mars habebat̄ & Chaldæi ſtellam Herculis uocent quam reliqui oēs Martis appellant.Salioꝝ numerum Tullius Hoſtilius dicit̄ duplicaſſe cum Numa.xii.tm̄ ex patriciis iuuenes ſpectatiſſimos ad id ſacerdotium legerit:qđ quanti fuerint hinc facile coniectare licet.Quod Appius Claudius ut triumphalis Salius uſq; ad ſenectutem fuit:& pro gloria obtinuit ꝙ inter collegas optime ſaltaret.Neq; abhorruiſſe ab eodē ſacerdotio dicuntur Aphricanus & L.Florius Bibaculus:quoꝝ poſterior tulit ancylia præcedentibus ſex lictoribus cum præter eſſet.Hinc epulæ ſplendidæ atq; opiparæ ab Horatio ſaliares dicuntur:ut nunc ſaliaribus ornare puluinar deorum tempus erit dapibus ſodales Saliebant autem hi ſacerdotes non ſolum circa aras ſed per urbem.xii.ancylia circūferentes ne illa firmo intuitu cerni poſſent.

Saliares epulæ.

PAV. MAR. ¶FERTE deæ:hortat̄ nuptas ut iunonē colant ferantq; capita ſertis coronata:præcenturq; parturiētibus adſit quo ſine dolore poſſint partum edere. FErte:offerte. FLores deæ:iunoni luciuæ. HAEC dea:iuno. GAVdet herbis florentibus:gaudet offerri ſibi flores:& floridas herbas. CINgite coronate. CAput ueſtrum de te-

ſnero flore:ſertis ex tenellis floribus cōtextis. DIcite:uos nuptæ. TV lucina dediſti nobis lucē.qa te duce ad lu
cē uenimus ſupiore libro diximus iunonē lucinam dianā eſſe:licet Diodo.Lucinā iunonis filiā dixerit: & alio ī lo
co poeta lucinā a iunone miſſam & hic ꝑ iunone ītelligi uelle demōſtrat rō eſt q̄ ex Macro.ſumit:ueteres putaſ
ſe iunonē & lunam eādē eſſe:qa luna p aerē meat:uñ αρτεμην nūcupauerūt αεροτομην q̄d aera ſecat: & iuno
aeris arbitra eſt cui mēſium initia cōſecrauerūt ut in.i.lib.diximus.Dicite tu iuno. ADes uoto ꝑturiētis cum a
ꝑturiente uocaris fer opē & ſerua illā. TAmen ſiqua ē grauida:cū cal.ita iunonē nupte præcari debēt ſiqua ex
his grauida eēt. PRecet crine reſoluto:crinibus ſolutis & paſſis. VT illa:lucina. SOluat ꝑtus ſuos īcluſū par
tum ſoluat ut edere poſſit. MOlliter leniter & ſine ullo dolore. QVis mihi nūc: hactenus cū marte locutus ē:
nūc ſcripturus feſtū ſalioꝝ egeriam nymphā īplorat de q̄ paulopoſt.Et ūt ſupius diximus.Numa ſacroꝝ īſtitu
tiōes in octo ꝑtes diuiſit.Sexta pars ut alycarnaſeus inqt his diſtributa eſt:q uocant a romanis ſalii quos Numa
ex patriciis creauit Iuuenes.xii.ſpectatiſſimos deligēs:quoꝝ ſacra manebāt in palatio:uocatiq; palatini:hi qdem
agonales:a qbuſdā collini dicti:quoꝝ ſacrariū erat in collino mōte poſt numa ab hoſtilio rege conditum ex uo
to:hi ſalii oēs ſaltatores & laudatores armatoꝝ deoꝝ.Tunicas uerſicolores balteis ſuccincti æneis.apices capiti
bus imponētes pilleos altos quos græ.cirbaſias appellāt:accincti oēs gladio:dextra lāceam:aut uirgam tenēt: le
ua peltā thraciā:ea eſt ſcuti cuneati ſpecie arctiora habentis latera qualia ferunt apud græcos:qui curetum ſacra
perficiunt unum ineſſe dicunt cœlo demiſſum:inuentūq; in regia Numæ:nemine inſerēte:nec uiſa apud italos
tali forma:ueritum Numā inſidias:& furta ancilia huic cœleſti ſimilia:multa paraſſe dicunt.Cū Mamurio quo
dam opifice:ita ut īcerta inſidiaturis:& indeſcreta fieret diuini illius natura: nec īternoſci poſſet:& reliq̄.Hæc aūt
a poeta multis uerſibus explicant Feſtum uero ipſum calēdis martiis celebrabat.Sed cætera quæ ad rem faciūt
ſuis ī locis referemus.Quis nūc dicet mihi:quaſi a quo diſcere potero. QVare ſalli martis:qui ſacerdotes ſunt
martis. FErant arma cœleſtia:ancilia ipſa:& illud quod e cœlo cecidit. MAmuriūq; canant:cantando mamu
rii nomen repetunt. VOLuit.n.ipſe mamurius in mercedem clypeorum : quos fecit inſtar illius cœleſtis cani
carminibus ſaliorum. Sed de eo paulo inferius.

Nympha mōe nemori ſtagnoq; opata dianæ
  Nympha numæ coniunx ad tua feſta ueni:
Vallis Aricinæ ſilua præcinctus opaca
  Eſt locus antiqua religione ſacer:

ANT. FAN.

¶NYMPHA mone:inuocat Egeriā oīum Numæ cōſi
lioꝝ cōſciam cū qua is credi uoluit ſe hēre cōgreſſum
ac frui ſecreto eius collogo ut cōſilia qbus reſp.ab eo re
ge adminiſtrabat maximam autoritatē hērent.Cæteꝝ
nōnulli eū hydromātia uſum exiſtimāt ut futura ꝑnoſce
ret. NEmori ſtagnoq; opata Dianæ : Artemiſiū dicit — Artemiſium.
Dianæ lucū ut inqt Strabo:cuius tēplū ſilua circūdata:
cui lacus more pelagi fluctuās adiacet.Dicebat aūt id tē — Taurica
plū ædificiū Tauricæ ubi Oreſtes Dianæ ſimulachrū collocauit:q̄d e Scythia Taurica credit attuliſſe ſic dicta a — a tauris
tauris loco eius regiōis:ut Eſt locus in ſcythia tauros dixere priores:Id ſimulachrū faſce cælatū dr̄ quo tpe ab Ore — Faſcelis
ſte ſurreptū eſt.uñ Dianā faſcelidē ꝓhibent nuncupatā:eadē & Aricina dicebat q; haud longe eſſet ab Aricia. Itē — Nemorē
ut qbuſdam placet nemorēſis a nemore Aricino.De quo ait Lucanus : Qua ſublime nemus ſcyticæ qua regna — qs diana.
dianæ.Et Cato in prīo originū teſte Priſciano:Lucū dianiū in nemore Aricino Egerius Libius Tuſculanus dedi — artemis
cauit.Hunc Artemiſiū ueteres dixerūt a Diana q̄ artemis dicit autore Macrobio quaſi aerotemis id eſt aerem — operari.
ſecans.ipſa enim ē Luna ut diximus ſupra. Vult aūt Egeriā eē dianæ aricinæ miniſtrā.Vnde ait Operata: q̄d in — Aricia.
terdū de ſacris dr̄ autore Seruio eſt ſane Aricia oppidū nō lōge ab urbe a qua diſtare dr̄ ad decē milia paſſuū : & — Cynthianum.
ꝓpe Albā a qua diſtat ſtadiis.xx.In eius nemore oppidū eſſe aiunt q̄d hodie dicit Cynthianū. ANtiq̄ religio
ne:Quia Oreſtes in eo luco cū iphigenia ſorore tēplū ſacrarunt:q; neceſſe eſt fuiſſe paulo poſt Troiam dirutā
& longe ante Romam conditam.Nota ſunt quæ de Oreſte poetæ fabulant q̄uis multa ſint quorum Sophocles
& Euripides meminerunt. Vnde illud eſt:Scriptus & in tergo nec dum finitus Oreſtes.

PAV. MAR.

¶MONE:inſtrue:& doceas tu me O nympha:& periphraſi egeriā oñdit:de qua paulopoſt.Operoſa:officio
ſa.Nemori & ſtagno diane:qa nympha eſt fontis:q in nemore cinthyæ eſt ubi nūc oppidū appellat cynthianū:
cuius fontis riuulus ſtagnū init ꝓpe ariciam. O nympha o egeria. CONiunx numæ:cū qua numa cōgreſſum
ſe hēre dicebat. VEni ad tua feſta:ad ea feſta q̄ tuo conſilio ſunt īſtituta. VAllis ariciæ ſilua:relaturus poeta:q̄
& ubi ſit egeria facit topographiā:hoc eſt loci deſcriptionē.Locum enim eē dicit in aricina ualle:ubi latet hipo
litus:& dianæ ſymulachrū eſt ex taurica aduectū.cui mitiore iam ritu fiunt ſacra:īde riuulus dāfluit.aquas egeria
ſuggerit:q̄ muſis grata numæ uxor & conſiliū fuit.Sed qm̄ exigit locus ut de egeria dicamus de ea plura repeten
da ſunt.Numa accepto imperio effrenum populum religione cōpeſcuit. de egeria ut Diony. inquit ſermonem
coufinxit.Quo facilius ipſum attenderent qui diuina uerebantur & impoſitas ab eo leges prompte ſuſciperent
tanq̄ a diis latas.Imitatus exemplum minois cretenſis & licurgi lacedemonis:quorum alter colloquio ſe frui io
uis aiebat:pergens in dicteum montē:ubi iuppiter educatus eſt deſcēdebat in ſpecum ſacram ubi leges compo
nens:quas a ioue accipere affirmabat:illas ad populum ferebat.Lycurgus delphos profectus:doctum ſe eſſe ab
Apolline dicebat legum conſtitutionem:quas lacedemoniis tradebat.Sic numa egeriam deam præferebat: &c.
Et Liui.Inqt. Simulat ſibi cum dea egeria congreſſus nocturnos eſſe:Eius ſe monitu q̄ acceptiſſima diis eſſent:ſa
cra inſtituere Et Lactan.ille firmi.Cum antiquoꝝ ſacrificia dānet:ſic inquit. Harum uanitatum apud romanos
autor:& conſtitutor Sabinus ille rex:qui maxime animos hominum rudes.atq; imperitos nouis ſuperſtitioni
bus implicauit. QVOD ut faceret aliqua cum autoritate ſimulat cum de egeria nocturnos ſe habere congreſ
ſus. Erat quædam ſpelunca propaca in nemore aricino : unde riuus perenni fonte manabat . Huc remotis
arbitris ſe inferre conſueuerat : ut mentiri poſſit monitu deæ coniugis . ea ſacra populo ſe tradere . quæ acce

ptiſſima diis eſſent uidilicet aſtutiã Minois uoluit imitari:q ſe in antrum iouis recondebat:& ibi diu moratus leges tanq̃ ſibi a ioue traditas aſſerebat:ut homines ad parendum non modo imperio:ſed ẽt relligione conſtringeret. Nec difficile ſane fuit pſuadere paſtoribus. Itaq̧ pontifices:flamines:ſalios:augures creauit. deos p familias deſcripſit Sic noui populi feroces aĩos mitigauit:& ad ſtudia pacis a rebus bellicis auocauit. Sed cum alios falleret:ſeipſum tñ non fefellit. Nam poſt annos plurimos:Cornelio & Bebio conſulibus in agro ſcribe Petili ſub ianiculo: Arce duæ lapideæ ſunt reptæ a foſſoribus:quaꝝ in altera corpus numæ fuit:in altera ſeptem latini libri de iure pontificio. Item græci totidẽ:de diſciplina ſapientiæ ſcripti: Quibus religiones:non eas modo quas ipſe inſtituerat:Sed oẽs præterea diſſoluit. Quare ad ſenatũ delata decretum eſt ut hi libri abolerentur. Ita eos Qu. Petilius prætor urbanus in concione populi concremauit. & reliqua. EST locus præcinctus: circundatus. SILua opaca:umbroſa. VAllis aricinæ:ab aricia:quæ diſtat ab alba uiginti ſtadiis. SAcer antiqua relligione:hoc ideo dictum qđ conſecrata ibi ara dianæ ante Albam conditam. Nam com Iphigenia:cuius in prĩo libro meminiũ: preeſſet aræ dianæ taurice in Scithia:ubi hoſpites mactabanť:appulit illuc Oreſtes:cui cum eũ agnouiſſet pepcit. Querẽtibus ſcythi illam Oreſtẽ non mactaſſe:tumultum uerita aufugit noctu cũ fratre:ab alto Dianæ ſimulachro:uenitq̧ in italiam:& in ſilua aricina tẽplum dianæ conſecrarunt.

Hic latet hippolytus loris diſtractus equoꝝ:
Vnde nemus nullis illud aditur equis:
Licia dependent longas uelantia ſepes:
Et poſita eſt meritæ multa tabella deæ:
Sæpe potens uoti frontem redimita coronis:
Fœmina lucentes portat ab urbe faces:
Regna tenẽt fortes maĩb⁹ pedibuſq̧ fugaces

ANT. FAN. Hippolitus aricie latuit. Virbius

HIC latet Hyppolitus &c. Cum Hyppolitum equi traxiſſent laceraſſentq̧ Diana eum ab inferis p æſculapium reuocauit ac Nymphæ cõmẽdauit Egeriæ & Virbium quaſi bis uiꝝ uocari iuſſit. Sed re uera ut ĩquit Seruius Virbius eſt numen Dianæ coniunctum:ut Veneri adonis. Nec nos moueat Horatius qui ait ĩfernis: Neq̧ in tenebris diana pudicum liberat hippolytum quem Virg. ſcribit ad ſydera rurſus ætherea & ſuperas cœli ueniſſe ſub auras Pæoniis reuocatum herbis & honore Dianæ. Nõ. n. quod Horatius dicit ad illud referri debet qđ poſt diſtractionem quam ab equis eſt paſſus Hippolytus in uitam reſtitutus diciť:ſed ad conditionẽ mortalitatis:quã ante reuocationem effugere nõ potuit fauore Dianæ. is fuit Theſei filius ex Antiope ſiue Hippolytæ amazone q apud Pyttheum troezene educatus eſt De qua Oui. Hic tecum troezena colam Pyttheia regna. Vnde nemus nullis illud adiť eqs: Vir. in. vii. æne. Vnde ẽt templo triuiæ Luciſq̧ ſacratis cornipedes arceť equi qđ littore curruũ & iuuenem monſtris pauidi effudere marinis. Idem & ſcripſit callimachus teſte Seruio.

Tabellæ pictæ i tẽplis Lien. Fœminæ accẽſis facibus aricia currebant. Rex nemorenſis Oreſtis fuga. Dianæ Thauricæ ſacrificium.

Licia depẽdent longas uelantia ſepes: Tabellæ pictæ ac licio ſuſpẽſæ ab his q uota ſoluerunt. Quod & maiores noſtri facere conſueuerunt Vnde illud eſt Tibulli: Nam poſſe mederi picta docet tẽplis multa tabella tuis: & hac ætate non pauci faciunt. Scimus aũt Dianam morbo affectis opem afferre. Quare Siculi eam (teſte Diomede) Lien appellaret apotylio. i. ſoluc quaſi ſolutricem maloꝝ q ea placata laborantes morbis finem malis inuenerunt. Potens uoti: Fœmĩa uoti cõpos & conſecuta quicqd petiit a diana ſæpenumero accẽſis facibus ex urbe roma confert ſe ad artẽmiſium ut agat deæ gratias uel uota pſoluat. REgna tenent manibus fortes pedibuſq̧ fugaces: Sacerdos dianæ aricinæ rex olim dicebať. Vnde illud eſt: Immitis aricia regni. Et Suetonius ait i Caligula Nemorẽſi regi qđ multos iam annos potireť ſacerdotio ualidiorem aduerſarium ſubornauit. Erat ãt hic ſacerdos fugitiuus. fuit. n. In hoc templo poſt mutatum ritum ſacrificioꝝ arbor quædam ut ſcribit Seruius de qua infringi ramum non licebat Dabať tñ fugitiuis poteſtas:ut ſiquis inde ramum potuiſſet auferre monomachia id ſingulari certamine cum tẽmpli ſacerdote pugnaret:qui fugitiuus erat (ut qdam putant) ad imaginẽ fugæ Oreſt is q poſt occiſum regem Thoantẽ in regione Taurica cum ſorore iphigenia fugit & ſimulachrũ inde ſublatum haud loge ab Aricia collocauit. Dabať aũt facultas dimicandi quaſi ad priſtini ſacrificii reparationem:apud Tauros. n. Diana humano ſanguine placabať cui tranſlatæ in nemus Aricinum ſeruos tm̃ aliquando ĩmolarunt. Sed cum poſtea romanis ſacroꝝ crudelitas diſpliceret Diana ad Laconas tranſlata diciť ubi ſacrificioꝝ conſuetudo adoleſcentuloꝝ uerberibus ſeruať qui (ut ſcribit Cicero in. ii. Tuſcu. qõnum) ad aram ſic uerberanť ut multus e uiſceribus ſanguis exeat:quoꝝ nemo exclamat. nemo ingemiſcit cum qdam uerberibus afficianť ad necem. Eundem tẽpli ſacerdotem fugitiuum fuiſſe Strabo quoq̧ teſtať his uerbis: Barbaricus qdã ſcytarũq̧ circa templum mos obtinet q. n. uictime mactator prius extiterit ſacerdos inſtituiť fugitiuus qdam uir gladium tenens & inſultus ſemp circum ſpectãs ad tutandum ſtrenue paratus. Sane mutatum ſacrificii ritũ oſtẽdit Vir. in. vii. æne. cum ait: Pinguis ubi & placabilis ara Dianæ. Sciendum igiť fugaces pedibus hic accipi fugitiuos. qa non niſi fugitiuus ſacerdos ſiue Rex creari poterat. Nam ſi diceres regnum tenere ſtrenue. pugnantes ac celeriter fugientes: nõ recte acciperes ſenſum autoris:reluctareturq̧ tibi & Seruii & Strabonis autoritas. Quo modo. n. ad tutandum ſtrenue paratus eſt qui fugit? Vel quomodo fugitiuum uocat Seruius qui cum ſacerdote regnum obtinente nondum monomachia pugnauit?

PAV. MAR.

HIC ĩ hac ſilua. LAtet Hippolitus: Theſei ex Hippolyta:q̃ Anthiope filius. DIſcept⁹ loris. habẽis. EQuorũ. i. ab eqs frenatis. & loris ĩplicitis:tractus laceratuſq̧ ẽ & q̃uis Cicero fabulam eſſe putet hiſtoria tñ fuit: ſed ĩ tragœdias:ſic & in fabulas relata. Phœdra deucalionis cretẽſis filia: Theſei uxor ob denegatũ ab hippolito concubitum:cũ uiro appetiti concubitus falſo accuſat. Theſeus:cum eſſent ſibi tria uota a Neptuno conceſſa: ut in fabulis eſt Hippolyti interitum optauit:de quo apud Annæum in Tr. genitor æquoreus dedit: Vt uota prono trina concipiam deo. Et inuocata munus hoc ſanxit ſtyge En perge donum triſte regnator freti non cernat ultra lucidum Hippolytus diem: Adeatque manes iuuenis: irato patre, & reliqua. AT neptunus monſtrum

ſngens immiſit: quo exterriti equi Hippolyti: fugientes eum diſiecere:& loris implicitum lacerauere. Sed ut in hiſtoriis legimus: Cum feret̃ curru Hippolytus:ei audita nouercæ calũnia labenti animo:frena e manibus exciderunt. TVRbati equi:excuſſis habenis:currũ præcipitẽ egerunt. QVO effracto Hippolytus ueſtibus ĩplicitus atq; ad terram delatus interiit. Poetæ uero eum Aeſculapii ope reuixiſſe dicunt. Virbiũq; mutato nomine appellatũ:de quo alio loco dicet̃.Retinereq; Dianã Aricinam eũ apud ſe dicunt.Alii egeriæ cõmendatum: q̄d oſtendit etiam Vir.in fine ſeptimi æneidoꝝ cum dicat egeriæ nemoriq; religatum:Appellatũq; Hippolytũ uolunt ab ιππος equus λύω lacero:ſeu diſcerpo. VNde:ex quo. ILlud nemus aricina ſilua. Adit̃ nullis equis:ex eo q̄d equi iuuenem diſcerpſerunt: illud nemus ingredi non poſſunt:& Vir. Vnde etiam triuiæ templo luciſq; ſacratis Cornipedes arcentur ꝙ litore circum.Et iuuenem monſtris pauidi effudere marinis.Litia dependẽt uelantia:tegentia. LONgas ſepes: alligabantur tabellæ inſcriptæ liciis: & appendebant̃ ſepibus:uota teſtantes. Sæpem a ſepiendo dicimus:& plura ſunt genera ſepimentorum de qbus agit Varro in re ruſtica.& multa tabella:inſcripta nominibus ſeruatorum. EST poſita meritæ deæ:dianæ quæ uota exaudiuit. SAEpe fœmina potens uoti:hoc eſt uoti compos. REdimita frontem coronis:hoc eſt coronata. POrtat faces lucentes ab urbe: portat faces accenſas ex urbe Ariciam cũ aſſecuta eſſet:q̄d uoto optabat. REgna tenent fortes: regnum appellat poeta:eo q̄d ſacerdos triuie illic rex uocabat̃:& ſicut dicimus ariciam nemoralẽ ita & regem nemorẽſem: & regna dianæ dicta.Lucanus in tertio pharſaliæ:Qua ſublime nemus:ſcythicæ qua regna dianæ:& in ſexto: Parua myceneæ quãtum ſacrata dianæ Diſtat ab excelſa nemora aritia roma: & Suetonius in uita.C. Caligulæ Nemorenſi regi q̄d multos iam annos potiret̃ ſacerdotio:ualidiorem aduerſarium ſubornauit.ſic & naſo regna dixerat. FORtes:ergo. MAnibus tenent regna:ipſius dianæ. ET fugaces pedibus:ille enim efficiebat̃ rex: qui & uiribus corporis:& pedum celeritate præſtaret.opus enim erat dimicatione:& qui ualidior erat : alterum pellebat.Strabo cum de hoc agit:ita inquit:Eſt & diane lucus:ideſt Artemiſium:ſic enim uocant:e ſiniſtra uiæ regione:ex aricia ad arcinam ſiluam conſcendentibus:quod templum nominant ædificium Tauricæ: Nam barbaricus qdam:ſcytarũq; circa templum mos obtinet.Qui enim uictimæ mactator prius extiterit:Sacerdos inſtituit̃: fugitiuus quidam uir: gladium tenens:& inſultus ſemper circũſpectans:ad tutandum ſtrenue eſt paratus. Templum autem ſilua circundat:cui lacus inſtar pelagi fluctuans adiacet.Circum:circa montanum ĩminet ſupercilium continenter:unũq; prææltum.Caua inde regio tẽplum aquã quæ excipit.Fontes ſpectare licet:e qbus lacus explet̃.Horum ſacra ſub cuiuſdam dæmonis appellatione habent hoc in loco ſcaturigines obſcuræ ſunt: & reliqua.Hæc uerba Stra.indicant eum lacum montibus circundatum:qui eſt ultra albam. Vbi eſt ab uno latere oppidum cynthianum:ab altero nemus:ſic n.alterum oppidum nunc uocant.His in locis aliquando adoleſcenti mihi delitiæ fuerant æſtiuæ:iam diu ab illis abfui. Veꝝ in eodem templo olim humana uictima ĩmolabantur. Sed cum poſtea ut honoratius inqt romanis ſacroꝝ credelitas diſpliceret:quãq̃ ſerui ĩmolarentur ad laconias ĩ diana tranſlata:ubi ſacrificii conſuetudo adoleſcentuloꝝ uerberibus ſeruat̃: qui uocabatur βωμαικαι quia aris ſuperpoſiti contendebant:qui plura poſſent uerbera ſuſtinere.

Et perit exemplo poſtmodo quiſq; ſuo:
Defluit incerto lapidoſus murmure riuus
Sæpe ſed exiguis hauſtibus inde bibi:
Egeria ẽ quæ p̄bet aquas dea grata camenis:
Illa Numæ coniunx conſiliumq; fuit:

¶ET perit exemplo poſt modo quiſq; ſuo:Qui cæde aliena Rex Nemorẽſis creatus eſt:cum occurrit fortior aduerſarius priuatur & regno & ſacerdotio dum interſicitur quẽadmodum & ipſe alium interfecit. INcerto murmure q̃ uix percipitur ſenſu aurium. Hic riuus fluuit e fonte cuius nympha putatur Egeria. DEA grata camenis: Liuius camœuis eum lucum ſacrauit ꝙ deaꝝ ſibi concilia dum coniuge ſue Egeria eſſent: Plutarchus in Numa: Præterea opus eſſe camenis locum eum & q̂ circum locum prata ſunt ſacrare quo frequenter ad ſuum congreſſum ueniant. Hæc Numa ex Egeria audiſſe apud eundem inquit autorem.Lege utrunq;. ANT. FAN.

¶ET quiſq;:ex illis regibus nemotenſibus. POſtmodo poterit ſuo exemplo:qa ualidior alios opprimit. DEfluit per lucum cynthie. RIuus lapidoſus:inter lapides fluens. INcerto murmure:quaſi tam leui ſuſurro:uix auribus percipiatur. INde:ex eo riuulo. SAEpe bibi ſed exiguis hauſtibus.bibi ſæpe:ſed paꝝ aquæ hauſi. EGEria eſt quæ prebet aquas:quaſi egeria eſt illius fontis nympha:quæ aquas fundit. DEA grata camœnis: muſis: nam ut Pomp. inquit camœne muſæ a carminibus ſunt dictæ uel quod canunt antiquorum laudes:uel quod ſint caſtæ mentis præſides: ſed poeta egeriam camœnis gratam dixit: ꝙ alii putauere eam eſſe unam ex muſis: uel quia locus ille camœnis eſt conſecratus. de quo Liuius inquit. Lucus erat: quem medium ex opaco ſpecu fons perenni rigabat aqua: Quo: quia ſe perſæpe numa ſine arbitris: uelut ad congreſſum deæ inferebat. Camœnis eum lucum ſacrauit quod dearum ſibi conſilia cum coniuge ſua egerie eſſent.& ſoli fidei ſolẽne inſtituit. Ad id ſacrarium flamines bigis:curro arcuato uehi iuſſit.Manuq; ad digitos uſq; inuoluta:rem diuinam facere:ſignificantes fidem tutandam:ſedemq; eius etiam in dextris ſacratam eſſe &c. Plutarchus uero ubi de ſaliis agit:inquit.Annum iam octauum regnante numa morbus peſtifer italiam occupans romam inuaſerat:mœrẽtibus cunctis tradit̃ peltam æneam e cœlo delapſam in numæ manus: in eam mirabilia quædam dixiſſe regẽ: ſe ex egeria muſiſq; audiſſe:peltam in urbis ſalutem miſſam.Oportere eam ſeruare:aliis.xi.& illius figuram effectis.Præterea opus eſſe camœnis lucum eum.& q̂ circum locum prata ſunt ſacrare.quo frequenter ad ſuum congreſſum ueniant &c.Inde eſt illud Iuuenalis.Hic ubi nocturnæ numa conſtituebat amicæ.& paulopoſt ubdit. & eiectis mendicat ſilua camœnis In uallem egeriæ deſcendimus. Egeriam nolunt dictam ab egerendo.ex eo quod Pompeiũs inqit Egeriæ nymphæ ſacrificabant prægnantes quod eam putabant facile conceptam aluum PAV. MAR.

egerere: ILLA:egeria. FVIT coniunx nome:&c. CONſiliũ:qđ dicebat ſe habere cum ea congreſſum & cõſu lere de rebus agẽdis:ut iam late oſtendimus. Principio nimium: Numa regno ita potitus ut Titus inqt Vrbẽ nouam:conditam ui:& armis:iure:legibuſq;:ac moribus de integro condere parat:quibus cum inter bella aſſueſcere uideret non poſſe quippe efferos militia animos:Mitigandum ferocem populum:armoꝝ diſſuetudine ratus:Ianum & infimum argiletum:indicem pacis belliq; fecit:aptus ut in armis ẽ ciuitatem:Clauſus pacatos circa oĩs populos ſignaret:& paulopoſt:ne luxuriarent ocio animi:quos metus hoſtium:diſciplinaq; militaris continuerat:oium primum rem ad multitudinem ĩperitam & illis ſæculis rudem:efficaciſſimã: Deoꝝ metum iniciendum ratus eſt. Qui cum deſcẽdere ad aĩos ſine aliquo cõmento miraculi:non poſſet:ſimulat ſibi cũ dea egerea congreſſus &c.qa de aliis iam egimus non ĩmoremur. Sed de geſtis & moribus eius ſic Alycarnaſeus inqt Vnde pauca hæc excerpſimus. PLEbeios pauperes ſuſcepit diuidens eis ex agro quem Romulus poſſederat. Et ex publico partẽ exiguam. Patriciis prioribus nihil ademit aduentitiis alios quoſdam honores tradidit. Diſſidentes cõpoſuit:diſpoſito congrue populo:duo hæc tractauit:docuitq; populum: qbus ornatam ciuitatem fieri felicem:& magnam putabat cultum diuinoꝝ:qa dii eſſent bonoꝝ oĩum mortalibus largitores. Deĩde iuſtitiã: pquam data a diis bona:honeſtos ferre poſſeſſoribus fructus afferebat &c.

Principio nimium promptos ad bella qrites:
Molire placuit, iure deumq; metu:
Inde datæ leges, ne fortior omnia poſſet:
Cæptaq; ſunt pure, tradita ſacra coli:
Exuitur feritas armiſq; potentius æquum ẽ.
Et cum ciue pudet cõſeruiſſe manus:
Atq; aliquis modo trux uiſa iam uertitur ara:
Vinaq; dat tepidis, farraq; ſalſa focis:
Ecce deũ genitor rutilãs per nubila flãmas:
Spargit:& effuſis æthera ſiccat aquis:
Non alias miſſi cecidere frequentius ignes
Rex pauet, & uulgi pectora terror habet:
Cui dea nec nimium terrere piabile fulmen:
Eſt ait, & ſæui flectitur ira iouis:

ANT. FAN. ¶PRINCIPIO nimium prõptos ad bella qrites Molire placuit iure deũq; metu:Docet quale fuerit Numæ ſtudium a po.ro.feritas religione mollita eſt & ad quietem redacta. Vnde illud eſt Horatii:Romulũ poſt hos prius:an quietũ põpili regnum memorem? deinde ut oſtendat cur Salii ferentes ancylia Mamurium canãt dicit regnante Numa largiſſimas Pluuias cum fulminibus decidiſſe & ſuaſiſſe Egeriam Numæ ut fulminum expiationem a Pico & Fauno peteret a qbus iuppiter ſecreta quadam arte elicitus expiandi fulminis ritum Numam edocuit:eiq; pollicitus eſt certa ſe romani imperii pignora tradituꝝ. VNde cum Numa conuocato populo rẽ diuinam ageret breue ſcutum e cœlo delapſum eſt ut diximus ſupra. Hunc regem conſtat iuſtitia prudentia & religione excellentiſſimum fuiſſe:ac po.ro.traduxiſſe ad pacem & ſacrificia celebranda cum omnem diuini cultus inſtitutionem in octo partes diſtribuiſſet quaꝝ meminit Diony.tricurionum.flaminum ducum celeꝝ.augu.uirginum ueſtalium Salioꝝ.collegii fecialium & põtificum. Vnde tantæ apud externos populos autoritatis fuit ut nemo eo regnante Romanis bellum intulerit. Hæc ita uulgata ſunt referri a nobis ſupfluum uideaẽ. INde datæ leges: Sine qbus pax eſſe non põt:q̃ niſi forent uiolentia ſibi oĩa uendicaret. ARmiſq; potentius æquum ẽ:Plus q̃ arma æquitas põt. Salue leges membra ſunt iuris. Aequitas eſt qua æquum & bonũ dicimus: id eſt qđ ſine lege & conſuetudine ab oĩbus probari ſolet.

Leges: æquitas VIſa iam uertiẽ ara:Molleſcit religione q antea ferus & paratus ad uiolentiã fuit. EFFuſis æthera ſiccat aqs: Aetherem pro aere poſuit:ut illa leue fugiens raptim ſecat ethera pennis Hic exoneraẽ atq; ſiccaẽ dum pluuit & terra hymbrem excipit. Contra uero fit dum pluuiæ ĩminent:ut dum ſicca tellure licet dũ nubila pendent. NE nimium terrere:Imperatiuus modus eſt cui aptius ne iungiẽ q̃ non:ut pete dardaniam fruſtra theti mergere claſſem:& ne pueri ne tanta animis aſſueſcite bella. Legimus tamen in pharſalia Lucani:Nõ qua tellure coacti quod q; procul tectis captæ ſedeatis ab urbis cernite. FLEctitur ira iouis: Contra Epicuros qui eſſe deos dicunt ſed nihil curare ut autor eſt Cicero de natura deorum.

PAV. MAR. ¶PRINCIPIO:quaſi ab initio. PLAcuit:numc. MOliri:leniri & mites fieri. IVre:iuris obſeruãtia. ET metu deũ:relligione:nã ea demum uera relligio eſt:cũ deũ timemus. Inde uolunt deum dictum qđ δέος metus ſit:& papinius nõ ab re dixiſſe uideẽ. PRImus in orbe deos fecit timor. Et Pomp.inquit Deus dictus:q; ei nihil deſit:uel qa oĩa cõmoda hominibus dat: ſiue a græco δέος qđ ſignificat metum:eo qđ hominibus metus ſit: ſed magis conſtat id uocabulũ ex græco δέος eſſe dictũ:aſpiratione dempta:q mos antiqs noſtris frequẽs erat. Numæ ergo placuit iuris obſeruantia:& religione frenare & manſue facere. QVIrites:romanos:quãquã quiter a curibus dicti. NImiũ prõptos ad bella.bellicoſos quos Romulus armis ſemp exercuerat. Inde:ex eo. DAtæ leges.a nũa.ſ.dedit.n.populo leges q̃s ab egeria accepiſſe ſimulabat. NE firmior.ualidior.& potẽtior. POSſet oĩa ne oĩa potentioris arbitrio adminiſtrarenẽ. DEdit leges qbus iuſtitiam ſeruare diſcerent. SAcra tradita.quaſi cerimoniæ.& ritus ſacroꝝ.& deoꝝ cultus.quos ipſe dradidit. SVNT cœpta coli & ab ipſis romanis. PVre.caſte. FEritas exuiẽ.cũ eſſent prius feroces.iã ipſam feritatẽ exuerunt.& induerũt manſuetudinẽ. ET æquũ eſt potẽtius armis.qa arma & uires ab eqtate uincunẽ. Illudq; dicimus æquum & bonum eſſe.qđ ſine lege ac conſuetudine ab oĩbus comprobaẽ. Spectareq; ad ius naturale dicitur. Nam paulus iuriſconſultus de iuſtitia & iure. ius inquit pluribus modis dicitur. Vno modo quidem id quod æquum & bonum eſt dicitur & eſt ius naturale. Altero modo. quod omnibus. aut pluribus in quacunque ciuitate utile eſt ut ius ciuile neque minus ius recte in ciuitate noſtra ius honorarium &c. Vulpia. inquit. Ius a iuſtitia dictum. Et ut legem definiamus. Cicero lux inquit eſt certa ratio e mente diuina manans. quæ recta ſuadeat. prohibeatque con-

traria.Et Papinianus ait:lex eſt cõe p̃ceptum uiroꝶ prudentiũ:Demoſthenes ſic definit lex eſt cui oẽs hoĩes debẽt obedire.Et Chryſippus:lex eſt diuinaꝶ & humanaꝶ reꝶ notitia.Et Modeſtinus:legis uirtus hæc eſt ĩperare:uetare:punire:ꝑmittere. ET putet.Iã. Cõſeruiſſe manus cũ ciue:pudet,inter ſe pugnare nõ enĩ aut ꝓ agris: aut aliis bonis armis decertabãt:ſed iuſtitiæ ſuccũbebãt. AT q; aliqs mõ:pauloañ Trux ferus:& crudelis. VErtiĩ Iã uiſa ara:q truces:prius:& exptes religiõis.uertiĩ iã uiſa ara:iã mites redditi:& r̃ligioſi:cũ primũ uiderit arã uertũt ſe:& ſacrificatũ eunt. ET dat uina & farra ſalſa:hoc ẽ molã ex farre & ſale mollito. TEpidis focis:aris ubi fit ignis ſacrificii. Ecce deũ:Iã expoſito numæ ſtudio dirigit narrationẽ:ad ingrẽdã ancilioꝶ narrationẽ:& inqt eo tpe emiſſa ab ioue crebertima fulmina:ſic & creberrimas fuiſſe pluuias.Vnde forte exortus ẽ poſtifer ille morbo:quẽ ex Plutarcho retulimus. Ecce genitor deũ:Iuppiter ſpargit. FLãmas rutilas:coruſcos ignes ideſt ignea & coruſcãtia fulmina. PER nubila & ſiccat æthera:aera.Aqs effuſis:effuſiõe aquaꝶ bene aũt exoneraĩ: atq; ſiccaĩ aer p pluuiaꝶ effuſionẽ. Nondũ allas:q̃ſi nunq̃ hactenus ſeu ad ea uſq; tpa: Cecidere frequẽtius:crebrius. Ignes miſſi:fulmina e cœlo miſſa. REX pauet:expaueſcit numa:& Terror habet pectora uulgi:oĩs multitudo exterrita eſt:& Plut.ea peſte mœſtos fuiſſe cũctos oſtendit. CVI dea:Egeria territum numã conſolaĩ: monſtratq; iouẽ poſſe placari:ſed id oſtendit:quo pacto fieri poſſit:debere a pico: & fauno.docuitq; nympha: qua ratione eos cogeret:& ab ipſis ritum edoceret. CVI:numæ dea egeria ait. NE nimium terrere:nõ exterrearis nimium. Fulmen eſt piabile:quaſi cauſæ uel delicta:quibus iratus eſt Iuppiter & fulmina emitti poſſunt ſacrificiis expurgari. ET flectitur:mitigatur:ſeu placatur. IRA iouis ſeui.irati.

Sed poterũt ritum picus faunuſq; piandi
Tradere:Romani numen utrũq; ſoli:
Nec ſine ui tradent adhibe tu uincula captis
Atq; ita qua poſſunt edidit arte capi:
Lucus Auentino ſuberat niger ilicis umbra:
Quo poſſes uiſo dicere numen ineſt:
In medio gramen,muſcoq; adoperta uirẽti.
Manabat ſaxo uena perennis aquæ:
Inde fere ſoli faunus picuſq; bibebant:
Huc uenit,& fonti rex Numa mactat ouẽ:

¶SED poterũt ritũ faunus picuſq; piandi Tradere. Hi dei p Auentinũ montẽ errare dicebanĩ autore Plutarcho.cũ is neq; urbis pars eſſet neq; habitareĩ.quos cæpiſſe Numã fabulanĩ cum uinũ & mel fonti ex quo bibere conſueuerant miſcuiſſet:q ubi ſomno excuſſo quẽ potus fecerat.uiderunt tenaciſſimis ſe uinculis cõprehẽſos edocuiſſe regem dicunĩ fulminum luſtrationem.q̃uis qdam(ut idem ait Plutarchus)eam luſtrationẽ non a pico & fauno ſed a ioue traditam dicãt ab iiſdem diis arte magica deuocato.qui cum dixiſſet luſtrationem fieri capitibus oportere & Numa ſubdidiſſet cepaꝶ iuppiter hoĩum inqt Rurſus uero cum Numa p̃cepti acerbitatẽ inuertens interrogaret capillis:r̃ndiſſe iouem ferũt aĩatis.& tũc Numã piſciculis menidibus ſubieciſſe.Itaq; diu obſeruatũ eſt ut p cepas crines & menides piſciculos fulmina luſtrarenĩ. ROmani numẽ utrũq; ſoli.Quia Picus regnauit in Latio Saturni filius & Fauno pater Picus fuit.Vir. Fauno picus pater iſq; parentẽ te Saturne refert. ARte.Dolo.q aũt ars ſiue dolus fuerit ſequẽtia indicant. NVmen ideſt:Denſæ arbores atq; intactæ necnõ & aqua perẽnis Numen eſſe ibi oſtendebant & bene lucum more Virgiliano ſacrum dicit.

ANT.
FAN.
Fulminũ expiatio.
Picus.

¶Sed picus & faunus poterit tradere ritũ piandi.quo ritu ſacroꝶ mitiges iratum iouẽ. VTrũq; numen romani ſoli.q̃ſi uterq; deus latiũ tueĩ.nã latii fuere reges.Picus enim Saturni filius.quẽ in picum auẽ materiam circes ueneficio uerſum dicunt.uñ & Vir.facit auem circe.ſparſitq; coloribus alas.Sed latini eum ꝓ deo coluerunt.uñ eſt illud Plutarchi qd latini eum p̃cæteris colant.At aues eius nominis Picos martios uocat Pli.cognomine inſignes.& in auſpiciis magnos.& poſtea ſubdit ipſe principales latio ſunt in auguriis.a rege.q huic aui nomẽ dedit. FAVnus.nõ intelligas de pane.aut uino.q & faunus diciĩ.arcadum numine. de quo ſuperius egimus Sed de huius pici filio.patre latini.de quo Lactantius.Sed ut Pompilius apud Romanos inſtitutor ineptaꝶ religionum fuit.ſic ante Põpilium Faunus in latio.q & Saturno auo nefaria ſacra conſtituit.& picũ patrem inter deos honorauit.& ſororem ſuã faunam.eandẽq; coniugem conſecrauit.Et de his intellexit Cice.cum inqt in libris de diuinatione.Sæpe ẽt in præliis audiri fauni & in rebus turbidis ueridicæ uoces ex occulto miſſe eſſe debentur.& Var.ait Fauni dei latinoꝶ ita ut Faunus & fauna ſint in uerſibus.quos uocant Saturnios.ĩ ſilueſtribus locis traditũ eſt ſolitos fari.quo fando faunos dictos & Honoratus quoq; oſtendit faunum & faunam dictos a uaticinãdo ideſt fando. NEC tradent.ipſi nõ docebunt te placare iouẽ. SIne ui.niſi uiribus cogas. ADhibe tua uincula captis.quaſi cum eos occupaueris alliges tuis uinculis.uel,cum inueneris dormiẽtes.capias.& alliges. ATq; ita edidit.dixit & docuit numam egeria. QVA arte quo dolo qbus inſidiis. POſſent capi apprehendi appoſito. ſcilicet uino in eo loco:quo illi potare conſueuerant. Lucus auentino.Topographia eſt.Erat in auẽtino colle ſilua aquæ ſolo aſpectu ineſſe aliqd numinis indicabant.locuſq; erat herbidus.unde & a qua ſcatebat.de q̃ picus & faunus haurire conſueuerant ibi oue mactata diſpoſitiſq; circa poculis numa in ĩſidiis latuit. SVberat auẽtino lucus erat ſilua ſub auẽtino mõte. NIger.obſcurus.Vmbra illicis.qd erant ibi denſæ umbroſæ illices.ueꝶ alio loco legimus fuiſſe in auẽtino ſiluã lauriferam.Sed q̃re auentinus dictus dicemus in q̃to. QVO.luc. Viſo.inſpecto. POſſes dicere ineſt numen.qa indicabat alicui numini eſſe ſacrum.ob umbrã.& horrorem.quẽ incutiebat.ut de luco maſſilenſi apud lucanũ arboribus ſuus horror ineſt. In medio gramen.erat gramineus ſeu herbidus in medio locus. ET uena aquæ perennis.ꝑpetuo fluentis. ADopta.tecta. Muſco.illa tenui herba q̃ naſciĩ circa aquas. NItẽti.uiridi aut nitẽti aquæ aſpergine. Manabat e ſaxo.ſcaturiebat e rupe. INde.ex ea aq̃. SOli fere.q̃ſi ſoli ipſi. Faunus.& picus bibebant.qa raro alii illuc penetrabant. Rex numa uenit huc.ad hũc fontem. ET mactat ouem fonti immolat ouem.

PAV.
MAR.

ANT. ¶ODORATI:Odori.nā odoratū eſt proprie ut diximus qđ aliūde odorem accipit. GElido numa ꝓdit ab an
FAN. tro:Vbi eū ītelligimus latuiſſe Egeriæ cōſilio ne a Pico & Fauno ad fontē uenientibus cerneret. SI ſcelus īgenio
odoratū ſcitis abeſſe meo: Affirmantis ē ſi coniūctio hoc loco nō dubitātis. MAgna petis: Quia in ptāte iouis fulminas
ſunt ius aūt deoꝝ agreſtiū agri nemora mōteſq; pſcribunt. Dixerat hec Faunus par ē ſnia pici:Si Fauno Picu-
pater ē:cur Faunus prior rñdit? cur nō ceſſit parēti? dicemus ne īgenioſum poetā hoc loco dormitare? at q fan.
di arbitriū iure Fauno tribuit cui qdem a fando nomē inditū putant cū picū uerſum ī auē Martiam fabulent

Plenaq; odorati diſponit pocula Bacchi:
Cunq; ſuis antro conditus ipſe latet:
Ad ſolitū ueniūt ſilueſtria numina fontem:
Et releuant multo pectora ſicca mero:
Vina qes ſeqtur:gelido numa ꝓdit ab antro:
Vinclaq; ſopitas addit in arcta manus:
Somnus ut abſceſſit, pugnādo uīcula tētāt:
Rumpere:pugnātes fortius illa tenent:
Tūc numa dii nemoꝝ noſtris ignoſcite factis
Si ſcelus ingenio ſcitis abeſſe meo:
Quoq; modo poſſit fulmen monſtrate piari:
Sic numa:ſic quatiens cornua faunus ait:
Magna petis:nec q̄ monitu tibi dicere noſtro
Fas ſit:habēt fines numina noſtra ſuos:
Dii ſumus agreſtes & qui dominamur ī altis
Mōtibus:arbitrium eſt ī ſua tecta ioui:
Hūc tu nō poteris per te deducere cœlo
Sed poteris noſtra forſitan uſus ope:
Dixerat hæc faunus, par eſt ſententia pici
De me tamen nobis uincula picus ait:
Iuppiter huc ueniet ſumma ꝓductus ab arce
Nubila promiſſi ſtyx mihi teſtis erit:
Emiſſi laqueis quid agāt quæ carmina dicāt:
Quaq; trahāt ſuperis ſedibus arte iouem:
Scire nefas homini ē, nobis cōceſſa canētur:
Quæq; pio dici uatis ab ore licet:
Eliciunt cœlo te iuppiter, unde minores:

NVbila ꝓmiſſi ſtyx mihi teſtis erit:Iurat p Stygiā pa-
ludē.Notū ē cur dii p eā iurare ac fallere timeāt.Eſt aūt
Nubila adiectiuū nomen atrum ſignificans. Hinc Vir.
ait:Sub pedibus ſtyx atra uidet maneſq; profundi.
PAV. ¶ET diſpōit pocula plena:crateres:ſeu calices plenos.
MAR. BAcchi odorati:uini: qđ quo odoratius eo melius. Et
uſus ē denomiatione:q eſt cū ponimus inuētorē pro re
inuēta: & Cōditus:abſconditus. Latet cū ſuis antro:ab
ſcōdit ſe & comites:in inſidiis diſpoſitos: ne abſterreret
deos a guſtu uini: & ebrios: & dormiētes apprehēderet.
AD ſolitos ueniūt:uenere ad fontē dii: & exhauſto ui
no qeti ſe dedere : quos egrediēs ex inſidiis numa occu-
pat: & laqueis manus alligat. NVmina ſilueſtria:picus
& faunus ſiluaꝝ pſides. VEniūt ad ſolitos fontes:quo
ſæpe uenire cōſueuerant. ET releuant pectora ſicca:
pp ſitim.releuant ergo a ſiti. MVlto mero:qa multum
hauſerunt. QVIes:ſōnus. SEquit uina:nā poſt po-
tum uinū ſōnus ocellos oppreſſit. NVme ꝓdit : exit.
AB antro gelido:ubi īſidiis delituerat.&. ADdit ma
nus ſopitas. deoꝝ ſopitoꝝ. In arcta uincula.nā manus
utriuſq; laqueis alligauit. SOmnus. expcti a ſomno
dii.quo magis tētabant uincula rūpere.eo magis impli
cabant. VT.poſtq̄. ABSceſſit.ſōnus. PVgnant.cōtē
dunt.& conant picus & faunus tentando & experien-
do. RVmpere uincula.laq̄os.qbus erant deuincti. IL
la teuēt fortius.ualidius. PVgnātes.diſſoluere.aut frā-
gere conantes.& eſt tranſlatio ab auibus. captis in reti
bus. aut uiſco. nam fugere conantes fortius tenent. &
magis implicant. TVnc numa.petiit ab his ueniam
numa.cū qđ fecit non ſcelere fecerit. ORatq; ut oſtē-
dant quo pecto iouē placare poſſet. NVnc numa.ait.
¶ DII nemoꝝ. qui nemora īcolitis.& quorum præſides
eſtis. IGnoſcite noſtris factis.date ueniam.& benigno
aīo ferte qđ fecimus. SI ſcitis.pro qa ſcitis. ABeſſe ſce
lus ingenio meo.q̄ſi me nō feciſſe hoc ulla īpietate. De
cepi ūos qdē ingenio.ſed ob ſcelus abeſt. ET mōſtrate
quō. quo ritu.quo ſacrificio. POſſit piari fulmen.poſ-
ſit placari Iuppiter.q fulmīa emittit.uel expurgari cā.q̄
fulmīa emittūt. SIC ait numa.ſic faunus numæ rñdēs.
QVatiēs cornua.qa bicornis fingit. MAgna petis.hæc fuere uerba fauni.petis qđ pſtare nō poſſumus.nā
agroꝝ & montiū dii.nō habemus ī cœlo ius.qđ ſolius ē iouis quē e cœlo euocare p te nō potes.poteris tñ ſi a no
bis docebere. PEtis.tu numa Magna q̄ nec ſit tibi fas nō liceat tibi. DIſcere nřo mūitu.nřa īſtructiōe.& addit
huic rei rōnē. NVmina nřa habēt ſuos fines.q̄ſi qa licet dii ſimus.pfinita tñ ē nobis ptās. & uelut circūſcripta ī
agris & ī mōtibus.q̄ a nobis petis.opus ē ut Iuppiter e cœlo ueniēs.te doceat.cuius ſunt ipſa fulmina.Suū ergo ē
tradere expiationē.& nō noſtrū.Dii ſumus agreſtes.q agris præſumus aut ſumus dii ruſtici αγροτικό.n. ruſticus
eſt. ET q dominamur in altis mōtibus. qa ius & dominium habemus in montibus.& in nemoribus. IOui eſt
arbitriū in ſua tecta:ipſe Iuppiter in cœlo dominat. TV non poteris deducere hunc cœlo non poteris elicere:
& euocare ad te e cœlo iouem. PER te:tua ope. AT forſitan poteris:deducere ſcilicet. VSus noſtra ope:no
ſtro conſilio & auxilio. DIxerat:hæc uerba. Faunus par ſententia eſt pici:qui affirmauit: quæ faunus dixerat.
TAmen ait picus deme nobis uincula:diſſolue laqueos:& a uobis remoue. IVppiter ueniat huc: quaſi cum
dempſeris uincula : docebimus te : quo pacto iouem elicias & huc ueniet. PERductus ab arce ſumma ab æthe
re ſummo. NVBILA ſtyx : palus inferni : per quam dii iurant. ERIT mihi teſtis promiſſi : quaſi iuro per
ſtygem Iouem huc affuturum στύξ triſticiam ſignificat : a στυγνάζω quod eſt triſticiam infero. filia credi-
ta eſt uictoriæ quæ deos contra gigantes iuit . unde datum eſt illi : ut nullus per eam deus peieraret : ſed de ea
plura alias. EMISSI laqueis : ſoluti & liberati e uinculis. NEFAS ſcire homini quid agant : non licet ho-
mini ſcire : quid faunus : & picus ſoluti dixerint : quidue fecerint ad deducendum e cœlo Iouem. QVæ car-

mina dicant.quaſi quibus carminibus.ſeu incantationibus utantur.Et Virgi.Carmina de coelo poſſunt deduce re lunam. ET qua arte trahant abſtrahant qbus precibus. IOVem eſuperis ſedibus.e coelo hæc omnia ſunt q̃.homini ſcire non licet.Nouis conceſſa canent.dicemus ea q̃ cõceſſa ſunt poetis ſcire & referre.&. QVAE licet dici ab ore pio uatis.dicemus quæ dici poſſunt a uate ſalua pietate. Eliciunt.faunus & picus precibus dedu cunt e coelo Iouem.unde ab eliciendo Elicius Iuppiter dictus eſt.Sed ut rem altius repetamus:Poſt multa ſacro rum inſtituta:Pontificẽ deinde:ut Titus inquit Numa Martium marci filium ex patribus legit. Eiq; ſacra om nia excripta:exiguaq; attribuit:quibus hoſtiis:quibus diebus:ad quæ templa ſacra fierent.Atq; unde in eos ſum ptus pecunia erogaretur.Cæteraq; omnia publica:priuataq; ſacra:pontificis ſcitis ſubiecit:ut eſſet:quo conſultũ plebs ueniret.nequid diuini iuris negligendo patrios ritus:peregrinoſq; aſciſcendo turbaretur Nec coeleſtes mo do cerimonias:ſed iuſta quoq; funebri:placãdoſq; manes ut idem pontifex edoceret.Quæq; prodigia fulmini bus:alioue quouiſmodo ſuſciperentur:atq; curarentur.Ad ea elicienda:& mentibus diuinis Ioui Elicio aram in Auentino dicauit.Deumq; conſuluit auguriiſq;:quæ ſuſcipienda eſſent.Ad hæc conſultanda:procurandaq; mul titudini omni:a ui & armis conuerſa & animi aliquid agendo occupati erant:& deoꝝ aſſidua inſidens cura.inter eſſe rebus humanis coeleſte numen uiderẽt.Ea pietate oĩum pectora imbuerat:ut fides ac iuſiurandum:proxi mo legum ac poenaꝝ metu ciuitatem regerent:& reliqua.Ex eo igitur q̃d deum conſuluit:q̃d aram poſuit:quod ita oĩa bene inſtituit putat̃ iouem e coelo elicuiſſe.Verum & poteſtatem eſſe hominibus dicuntur cogendorũ talium demonum inuocatoꝝ ad reſpondendum.Porphirius enim:ut ab Euſebio aliquid mutuemur.Recte in/ quit a Pythagora dictum eſt non ſponte inuocatos deos:ſed neceſſitatem quadam ĩpulſos accedere quãuis alios maiore:alios minori impelli neceſſitate non ignoremus. Nonnulli autem quadam accedendi conſuetudine & maxime ſi natura boni ſunt:facilius accedunt.Nonnulli cum inuocati aduenerint:nocere conentur.Præſertim ſi negligentius quiſpiam in ea re ſe habuerit. HAEC enim omnia uera eſſe:ac neceſſitate omnes inuocatos ue nire:a reſponſis eoꝝ diſcere poſſumus:non aũt ſimpliciter dicta neceſſitate:ſed perſuaſione quadam perfuſa co guntur. Exorata tuis ueni ſermonibus iſtuc.Mortales quos conſilio inuenire deoꝝ.Et in alio multo clarius.De coelis hecate cur huc compulſa uenire es.Et paulo poſt reſpondetur.Victa hominum precibus coeleſtia numi/ na terram cogunt̃ petere:& caſus aperire futuros.Apollo quoq;:inquit cogi ſe hoc reſponſo declarauit.Carmi/ nibus domitis phoebus fulgor ab alto Defluxit tacitus:purũq; per area uectus:afflatu ſpirans:labenſq; in corda ſonoro.Et ſubiit mentem innocuam:ſanctiq; capacem Numinis:& peperit mortali ex gutture uocem.Sed hæc hactenus. O iuppiter eliciunt te coelo:faunus & picus eliciunt te:& deducunt e coelo ĩ terras. VNde:ex quo.

MINOres:poſteriores:aut homines noſtræ ætatis quos uernacula lingua modernos uocãt & in triſtibus Vt q; ego maiores:ſic me coluere minores & loquitur de hominibus ſui temporis.

Nunc quoq; te celebrant,elliciumq; uocãt:
Cõſtat auentinæ tremuiſſe cacumina ſiluæ:
Terraq; ſubſedit pondere preſſa iouis:

¶ELICIumq; uocant:Ab eliciẽdo ut Varroni placet. ANT. Vel q; coelo elicitus deuocatuſq; fuerit a quo uerbo ele FAN. cebre argentariæ meretrices dictæ ſunt quod argentum eliciant uel quod ad eliciendum ex diuinis mẽtibus quæ prodigia fulminibus aliaue ratione miſſa ſuſciperentur: atq; curarentur ei Numa in Auẽtino aram dicauit.De quo inquit Plinius:Ictos fulmine lucos & aras:& ſacra habemus interq; ſtatores ac tonantes & feretrios Elicium quoq; accepimus Iouem.Sciendum in numæ libris ſcriptum fuiſſe quo ſacrificio Iuppiter coelo elici poſſet.Vnde Tullus hoſtilius ut.L.Piſo in primo annalium ſcripſit eodem ſacrificio Iouem coelo deuocare conatus:quoniam parum rite quædam fæciſſet fulmine ictus eſt.Et re uera dæmones putantur aliquando ut ueniant neceſſitate compelli:m:qui nocere interdum conſueue/ runt quod in patria mea quidam expertus eſt ædibus ubi is erat eiuſmodi deos inuocans ſalientibus terre mo/ tu:quem ſcimus pallidiorum buxo redditum humanis rebus poſtea exceſſiſſe:Illud quoq; omittendum non ẽ quod exiſtimant quidam. ELIcium Iouem quaſi ilicium dictum cum ſcribat Plutarchus Iouem poſteaq̃ ileos: Illicius id eſt propitius numen factus eſt abiiſſe & locum eam ob rem ilicium appellatum.Sane ab elicio uerbo maio/ iuppiter res noſtri aquelicium dixerunt:cum aqua pluuial quibuſdam remediis eliciebatur ut manali lapide in urbem Aqueliciũ. ducto.De Ioue Elicio Liuii hæc uerba ſunt:Pontificem deinde Numa Martium Marci filium ex patribus legit eiq; ſacra omnia excripta exiguaq; attribuit quibus hoſtis quibus diebus ad quæ templa ſacra fierent atq; unde in eos ſumptus pecunia erogaretur:cæteraque omnia publica priuataque ſacra pontificis ſcitis ſubiecit:ut eſſet quo conſultum plebs ueniret ne quid diuini iuris negligendo patrios ritus peregrinoſque aſciſcendo turbare/ tur. NEC cæleſtes modo cerimonias:ſed iuſta quoque funebria placandoſque manes ut idem pontifex edo/ ceret:quæque prodigia fulminibus alioue quouis modo miſſa ſuſciperentur atque curaretur ad ea elicienda e mentibus diuinis Ioui Elicio aram in Auentino dicauit deumque coſuluit aguriiſque quæ ſuſcipienda eſſent.

TREmuiſſe:aduentu iouis cum tanti numinis ponderi terra cæderet:qui ſolo quoque nutu olympum ſi/ ue coelum concutit.

¶NVNC quoq;:hoc ẽt tempore: CELEbrant:colunt ſub hoc cognomine. ET uocant elicium:elicius iuppi/ PAV. ter dictus eſt ab eliciendo:uel quod ara eſt ei conſecrata in auentino ad elicienda conſilia quibus manes placarẽ MAR. tur:& prodigia fulminibus facta purgarentur. CONſtat:deſcẽdit e coelo iuppiter:quo quidem adueniente:tre muit auentinus mons ut de aduentu hecates apud Vir.Sub pedibus mugere ſolũ:& iuga coepta moueri ſiluaꝝ uiſæq; canes ululare per umbram aduentante dea. CONſtat manifeſtũ eſt. TREmuiſſe cacumina:ſũmitate. SILuæ auentinæ:q̃ in auentino erat:nam trementibus iugis tremuit & ſilua. ET terra preſſa pondere iouis: qui iam e coelo deſcenderat. SVBſedit.ſubſidere uiſa eſt.cum uix ſuſtinere poſſet tanti numinis maieſtatem.

ANT. FAN. ¶Corda micant regis:mouent̃ ſaliunt timente Numa.Vnde auctor ſubiũgit:Totoq; e corpore ſanguis fugit. DA certa piamina dixit fulminis:dic q̃ rõne fulmina miſſa luſtrari ſiue expiari ualeát.SIN tua cõtingimus manibus donaria puris Hoc quoq; qd petit̃ ſi pia lingua rogat:Donaria ꝓprie nõ ſunt tẽpla ſed abuſiue ꝓ tẽplis ſæpe ponunt̃:ut Vris ĩparibus ductos alta ad donaria currus.Proprie uero loca ſunt ubi deoꝝ dona reponunt̃:q̃ dona a macrobio ẽt donaria uocant̃ q ait ornamẽta eẽ clipeos coronas & huiuſcemodi donaria:nec donaria dedicari eo die quo delubra ſacrant̃. VErũq; ambage remota abdidit Sine ullo uerboꝝ circuitu ueꝝ paucis edidit ſed occulte.

Corda micãt regis,totoq; e corpore ſanguis:
Fugit,& hirſutæ diriguere comæ:
Vt rediit animus da certa piamina dixit.
Fulminis,altorum rexq; paterq; deum:
Si tua cõtigimus manibus donaria puris:
Hoc quoq; quod petitur,ſi pia ligua rogat:
Annuit orãti,uerumq; ambage remota:
Abdidit,& dubio terruit ore uirum:
Cæde caput dixit,cui rex parebimus ĩquit:
Cædẽda eſt hortis eruta cæpa meis:
Addidit hic,hominis,ſumes ait ille capillos:
Poſtulat hic animam,cui Numa piſcis ait:
Riſit,& his ĩquit facito mea tela procures
O uir colloquio non abigẽde deum:
Sed tibi protulerit,cũ totus craſtinus orbẽ:
Cynthius,imperii pignora certa dabo:
Dixit:& ĩgẽti tonitru ſuper æthera notum:
Fertur,adorãtem deſtituitq; Numam:
Ille redit lætus,memoratq; quiritibus acta
Tarda uenit dictis difficiliſq; fides:
At certe credemus ait,ſi uerba ſequatur
Exitus:en audi craſtia quiſquis ades:
Protulerit terris cum totum cynthius orbẽ:

At.n.cæde.caput nõ exprimẽs cuius niſi poſtq̃ Numa ſubiũxit fore ut cæpã cæderet. SVMES ait ille capillos:ſeruat̃ decoꝝ pſonæ ab oĩ crudelitate abhorrẽtis: itaq; ꝓ capite hoĩs capillos ſe datoꝝ ꝓmittit. Poſtulat hic aĩam:petiit iuppiter animato fulmina procurari. Vnde Numa ſubiecit ea ſe piſciculis menidibus luſtratuꝝ. Riſit deus & cõcedẽs regi qcqd uoluerat: iuſſit cæpa capillis & menidibus fulmina expiari. O uir colloquio non abigende meo:qui ſecundum mentem operat̃ & eam colit:& optime diſpoſitus ẽ amiciſſimus diis ẽ q̃ optimo & cognitiſſimo gaudere exſtimantur:ut ſcribit Ariſtoteles atq; ut ait Plutar. non equos non aues amant ſed hoĩes:nec aſpnantur boni uiri ſapiẽtiſq; congreſſum. SIC aũt dictum eſt non abigẽde ut illud munera nec ſpno. CInthius:apollo cuius ſoror ẽt cynthia dicitur a cyntho qui mons eſt Deli.

PAV. MAR. ¶Corda micant nõ poterat humanitas tantã ferre diuinitatẽ:iõ. MIcant:hoc tremuit. CORda regis: numæ ob metũ:q in corda eſt. ET ſanguis fugit toto corpore:ex oĩbus corpis ptibus.nã aut cordi deficienti ſuccurrẽs extremas ptes reliqt:aut ĩtus metu cõcreuit. ET comæ hirſutæ:hirtæ:& erectæ. DIRIguere:pp cedẽtẽ ſanguinẽ cuti cõtracta:inde rigẽt hirſuti crines:ut in primo quoq; libro diximus. VT rediit:petiit hoc ab ioue numa ubi in ſe rediit:ut doceat expiari fulmina.. SI ſua pietate meret̃. VT:poſtq̃.Rediit animus:q̃ſi ubi in ſe reuerſus ẽ:nec exterreat te ſyllaba.qm̃ in ſcopã illud rediit ultimo loco longũ ẽ.ut ſæpe in ſimilibus utit̃ poeta. Veluti in meta. NON adiit ad te.nec legit idonea credo tpa &c. DIxit.numa o. REX.& pr̃ deũ altoꝝ cœleſtiũ. DA certa piamina fulminis.doce me quo ſacrificio poſſim te placare.ne mittas fulmina. SI cõtigimus tua dõaria.aras tuas. MAnibus puris.caſtis q̃ſi Da hoc ſi pie.& caſte ſolitus ſum tibi ſacrificare. DOnaria.aras ſeu tẽpla.nã ut armariũ dr̃.ubi arma reponunt̃. ſic donariũ ubi dona offerent̃.aut recõdunt̃. SI pia ingua rogat.rogando petit.Hoc quoq; qd petit̃.q̃ſi ſi in his petendis pius uideor da mihi expiationẽ. ANnuit.affirmauit nutu iuppiter.aut nutu affirmatiõis ſignũ numæ dedit.

ORanti.Sed abdidit.inuoluit.Reꝝ remota ambage.ſine ulla obſcura circuitiõe uerboꝝ. breuibus docet. Sed dubie ueꝝ ꝓtulit.&. TERruit uiꝝ.numã. ORE dubio hoc ẽ ambiguis uerbis. DIxit iuppiter. CAEde.incide & macta. CAput.ſed qd caput nõ explicuit. CVI.ioui. REX.numa. INqt parebimus obediemus. CAEpa ẽ.cedẽda incidẽda. ERuta hortis meis hoc ẽ incidã tibi cæpã.q̃ eruã.ſeu euellã ex hortis meis. ADdidit hic hoĩs q̃ſi ſubiũxit iuppiter mactato capite hoĩs.nõ cæpã: AST ille.numa rñdit. SVmes capillos.accipies qd capitis diminutiuũ ẽ hoc ẽ capillũ.nã a capite capillos dicimus. HIC.iuppiter. POſtulat aĩam. q̃ſi nõ cæpã. non capillos.ſed animatũ corpus.da igit̃ mihi uiuentẽ aĩam. CVI numa ait piſcis.mactabo tibi piſcẽ & piſcis aĩam tibi dabo. ET in his numæ lenitas cognoſcit̃.cũ nõ ſit ſecutus barbaroꝝ morẽ.q humana uictima putabãt deos placere.Non.n.uoluit ipſe mactare hoĩes abhorrẽs ab omni qdẽ barbarica feritate. RIſit.iuppiter &. INquit.facito. PROcures mea tæla.curam habeas.& ſic expiabis.ſeu expurgabis mea fulmina. HIS rebus.ſ. cæpa.capillis.piſce.Sic modum expiandi fulminis tradidit cæſa cæpa.inciſis capillis.& mactato piſce. O uir non abigende.non repellende.ſed admittende. COlloquio deum.magna hæc numæ cõmẽdatio a ſanctitate & pietate.qbus dignus ſic deo.& alloqo ipſius iouis cẽſura frui. SED tibi.iã ad ancilioꝝ cãm deſcẽdit.qa ab ioue primũ ancile traditũ Nũc.n.iuppiter pollicet̃ ſe datuꝝ certa impii pignora. Sed cũ cynthius craſtinus.ſol die craſtini cynthius phœbꝰ dr̃.a cyntho mõte deli. PRotuleri.oñderit. TOtũ orbẽ.totã rotũditatẽ.Hoc ẽ cũ ſol craſtinus totus erit ortꝰ. DAbo certa pigonra impii.dabo certã fidẽ mãſuri ĩpii romãi.Dedit.n.peltã q̃ q̃diu ſeruata ẽ ſeruatũ ẽ ĩpiũ icolũe. DIxit.ita loquutus ẽ iuppiter.&. FErt̃ ingenti tõitru ſicut mos ẽ.& natura ipſius illi.n. tõitra et fulmĩa ſignãt. SVp æthera motũ.cõcuſſũ redeũte ĩpo.&. DEſtituit.dereliqt. NVmã adorãtẽ.hiſterõ ꝑterõ.nã prius deſtituit numã.ĩde in cœlũ rediit cũ magno tõitru. Ille redit.ex ſilua auẽtina in regiã numa redit. LAEtus.qa iouẽ alloquutus.&. MEmorat acta qritibus refert q̃ fecerit.q ue audiuerit populo in concionem

uocato. TARda & difficilis fides uenit dictis:tarde:& cū difficultate adhibebatur fides uerbis eius.Non enim poterant illi hoc ſibi pſuadere mortalem hoiem iouem eſſe allocutum:ea quoq; pignora pollicentē. AT certe:illi erant duriores ad ea credenda:dicebant ſe fidē adhibituros:cū res ipſa effectu cōprobaretur.Numa uero refert uerba iouis:quod die craſtini ſit uera daturus pignora. Alt.numa. AT certe credemus:quaſi ita dicitis at fidē adhibebimus. SI exitus ſequeẽ uerba:ſi uerba ipſa ſortienẽ effectum:aliter credere nō uultis. QVis quis ades en audi craſtina:aduerte:quæ futura ſūt die craſtini. CVM cynthius:ſol.Protulerit terris totū orbē: cū ſol craſtinus erit ortus:& utitur more legatorum:cum eadem omnia fere uerba referat:quæ ab ioue acceperat.Paucis tantum immutatis.

Iupiter imperii pignora certa dabit:
Diſcedunt dubii promiſſaq; tarda uidentur:
Dependetq; fides adueniente die:
Mollis erat tellus rorataq; mane pruina:
Ante ſui populus limina regis adeſt:
Prodit & in ſolio medius conſedit acerno:
Innumeri circa ſtantq; ſilentq; uiri.
Ortus erat ſummo tātūmodo margie phœbꝰ:
Solicitæ mentes ſpeq; metuq; pauent:
Conſtitit atq; caput niueo uelatus amictu:
Iam bene diis notas ſuſtulit ille manus:
Atq; ita tempus adeſt promiſſi muneris inqt:
Pollicitam dictis Iupiter adde fidem:
Dum loquitur totum iam ſol emouerat orbē:
Et grauis æthereo uenit ab axe fragor:
Ter tonuit ſine nube deus:tria fulmina miſit.

¶IMPErii pignora certa:ancyle dicit qđ e cœlo adurbis ſalutem miſſum ferunt. DIFFIcilisq; fides: qa non facile credi poteſt iouem mortali cōgreſſum. TARda uidētur:nimio deſiderio uidendi quæ Numa pdixerat. ANT. FAN.
PRODidit & in ſolio &c.Regnāte Numa non erat in urbe ſella curulis quā Hoſtilius rex primus romam curauit inferri. Sedit itaq; rex in ſolio quod erat ex acere quam arborem operum elegantia ac ſubtilitate citro ſe cūdam Ply.ſcri. CAput niueo uelatus amictu:more ſacerdotum cuius qdem autorē ænea apud nos fuiſſe arbitrātur.Sed de hoc alibi lege Plutarchū in qſtionibus. TER tonuit ſine nube deus: ominoſa inqt fuiſſe tonitrua Vir.Nō alias cælo ceciderūt plura ſereno fulgura. ¶IVPPIter dabit certa pignora imperii:pignora ſtabilis & manſuri iperii. DIſcedunt:diſceſſit populus: dubiuſq; uſq; in ſequentē diē:& cum primū illuxit ſequēti die.Cōuenit ante regiam populus exiit deide rex:& medio loco cōſedit. DISCEdunt dubii:ciues q illud futuꝝ non arbitrabātur:&. PROmiſſa uidenẽ tarda nā q; cupidius expectabaẽ:tardius affutuꝝ exiſtimabatur. ET fides dependet:dubia eſt. ADueniente die: ēt ubi illuxit dubii erant:cum fides effectū non ſortiretur. Nam fides cū dicatur ex fieri:& dico:quandoqdem fit id quod dicitẽ:Cūq; adhuc non fieret: dubia erat fides. TEllus erat mollis:& ob id mollis qa. ROrata:aſpſa. PRVIna rore cœleſti. Veꝝ pruina eſt uæhemētioris frigoris: dictaq; pruia:a purendo:q; perurat frondes tenella folia. MAne:iā exorta aurora. POpulus adeſt ante limina:ante fores regie. SVI regis:numæ ut apud Vir.ad limina primi penoꝝ expectant. PROdit:exit e regia numa:&. Cōſedit medius:medio loco. IN ſolio acerno:nō eburna:nō aurea:nō argentea ſella: ſed ſolio ex acere facto. INnumeri uiri ſtant circa & ſilēt:ſedente rege turba ſtabat:expectāt uerba regis. ORtus erat iam illuxerat:& ſol exoriri cæpit dubiæ anxie quæ erāt oīum mētes numa tecto capite pcatus eſt iouē:ut pmiſſa ſeruaret. ORtus erat phœbus ſol. Tantūmodo ſūmo margine:ſūma extremitate:qa tātum ſupior extremitas ſolis uidebaẽ. Mentes eoꝝ.ſ.qui illic cum rege erāt. Sollicitæ anxiæ. Pauent:expaueſcūt & ſpe. Et metu: ut ē illud Virgi.Spem metūq; inter ſpe futuri boni:metu alicuius incōmodi. CONſtitit numa.Atq; uelatus caput:habēs caput uelatū.i.tectum. Amictu niueo candido. SVſtulit ille:numa eleuauit. Manus iā bene notas diis:qs bene dii nouerāt.& ob eius religionē:& qa deoꝝ alloqo fretus. Velauit caput numa more ſacerdotali:cum ſalutantes aut uenerātes deos caput uelēt. Viris aūt dignitate pditis:& honore dignis ſi quo caſu occurrerint caput aperiunt.Hoc.n.ut inqt Plu.p.x.illā quoq; dubitationē uideẽ augere:nā ſi q̄ de ænea ferunẽ:uera ſunt:ut ptereunte Diomede caput opiens rē diuinā fecerit:rōnem hēt nec repugnat:ut queadmodū in occurſu hoſtiū caput uelētur.Sic amicis ac bonis uiris obuiā facti capita detegamus. NAM qđ ad deos ptinet:id ppriū non eſt.Sed caſu accidit:& ab illo ſeruatū poſtea māſit. Quod ſi aliud dicēdū eſt.Vide ne illud ſolū qrendum ſit: quāobrē deos uenerantes capite uelenẽ.Alteꝝ uero conſentaneū eſt.Potētioribus.n.occurrētes iccirco caput apiunt nō ut eis aliqd addant:ſed ut iuidia potius detrahāt. Ne pares diis īmortalibus honores poſcere:neue eodē cultu delectari uideanẽ.Deos uero iccirco ſic adorabant:ut aut opiēdo capite ſe ipſos humiliores redderent: aut metu neqd ignominioſum:ac triſte iterptandū alicunde auribus accideret.Iccirco ueſtē ad aures uſq; attollebāt.Hoc āt eos uæhemēter uitaſſe.Ex eo facile pſpici pōt:qđ oraculū adeuntes:aera pulſari:& quā maximū ſtrepitum fieri uolunt:aut illud eſt:qđ caſtor dicit mores romanos pythagoricis cōparans geniū q unicuiq; nr̄m ineſt deos q extra ſunt rogare:& caput uelādo ſupplicare animi ſ.uelamētū:ac reuelationē p corpus:quodā enigmate oſtendētem.Hæc ille. ATq; ita dixit:numa. ADeſt tps pmiſſi:aduenit hora:qua pmiſiſti te datuꝝ imperii pignora. IVPpiter adde fide pollicitā dictis.qſi fiat o iuppiter qđ pollicitus es.Da qđ pmiſiſti. DVM loquiẽ: dum ita oraret numa Ter ſereno cœlo tonuit a ſeptētrione oēs oculos iflexerunt Deciditq; e cœlo ſcutū de quo paulo ſupius diximꝰ.Plutar.inqt peltā æneam e cœlo delapſam in Numæ manꝰ decidiſſe.& Diony.ſcutū cœlo demiſſum iuentū in regia numæ.nemine iſerēte. DVM loqtur:ipſe rex iouē orans. IAM ſol emouerat totū orbē. extulerat ſe totū:qa toto orbe iā ſe ſupra terrā eleuauerat:&. GRAuis fragor:qſi igēs crepitus.nā igēs tonitru. VEnit ab axe æthereo ab axe ſeptētrionali.Sic & i triſtibus: quantus ab æthereo peruenit axe fragor. & illinc PAV. MAR.

ueniētia fulmina p̄cipue cum in expetiđas redeũt partes Plynio auctore optima ſũmaqꝫ e lœua pte cœli ueniũt: ideo ex etruſcorum diſciplina lœua fœlicia eſſe creduntur. TER deus:iuppiter. TOnuit ſine nube:quaſi cœlo ſereno. TER dixit ob fœlicitatem imparis numeri.& ſine nube quod maioris eſſet oſtenti. Licet Horatius ſimili tonitru exterreatur ubi in odis inquit plerũqꝫ per purum tonātes. Egit equos uolucremqꝫ currũ. TRIA fulmiua miſit:qa quot tonitrua:tot fulmīa eiaculatus eſt.

Credite dicenti:mira ſed apta loquor:
Amedia cælum regione dehiſcere cæpit:
Summiſere oculos cum duce turba ſuos.
Ecce leui ſcutum uerſatum leniter aura:
Decidit:a populo clamor ad aſtra uenit
Tollit humo munus cæſa prius ille iuuenca:
Quæ dederat nulli colla premenda iugo:
Atqꝫ ancyle uocat:qꝫ ab omni parte reciſũ eſt
Quéqꝫ notes oculis:angulus omnis abeſt.
Tum memor imperii ſortem conſiſtere ĩ illo
Conſilium multæ calliditatis init.
Plura iubet fieri ſimili cælata figura
Error ut ante oculos inſidiantes eat.
Mamurius morum fabræ ne exactior artis
Difficile eſt ulli dicere:clauſit opus:
Cui numa munificus facti pete p̄mia dixit
Si mea nota fides,irrita nulla petes.

ANT. FAN. ¶MIRA ſed acta loquor:reddit auditorē attētũ. Acta aũt dicit uera & nõ ficta. A MEdia cælũ regione dehiſcere cæpit. Cæli ſũmitas hiare uiſa ē. Eius læuā partem nõnulli ortũ faciunt dextrā occaſum. VErſatũ leniter: qd repēte nõ cecidit. Vel ne uiolaret exceptum a terra: uel ut pateret miſſum cõmodo ac beneficio regis & romanoꝝ. ATqꝫ ancyle uocant qd ab oī parte reciſũ eſt: placet qdem Feſto ſcutũ cæleſte ancyle noīatũ eē quod ex utroqꝫ latere reciſũ eēt ut ſummũ infimũqꝫ eius latus medio pateret. Quod ſi uerũ eſt:ab an qd eſt circũ: & cædo dictũ putabimus. Alii tñ ut iobas cuius Plutarchꝰ meminit cupientes id nomē a greco deducere a cubito q aſcon dr̄ ancyle dictũ exiſtimant qd eiuſmodi ſcuta ſolerent ad cubitũ circũferri. Alii a remedio qd aciſis dicit quod inflexũ & tortũ ſignificat. Vnde Saturnus aſcylomitis cognomine dictus ē. Alii aliter. Lege Plutarchũ in Numa. Ouidio placet ancyle latinũ eſſe uocabulũ:quod fuit ſcuti cuneati ſpecie arctiora habētis latera. Eius forma ante apud italos uiſa non fuerat. QVemqꝫ notes oculis angulus oīs abeſt: Ita reciſum erat ab oī parte id ſcutũ ut nullus eēt angulus q ſe oculis uidendũ offerret. Fuit aũt breue. Vnde qdā ancyle Peltā Thraciā appellarunt. Ea ē ut Seruio placet ſcutũ breuiſſimũ in modum Lunæ iam mediæ. IMperii ſortē:bonā ſi ſeruaret: malam ſi cõtra fieret. PLVra iubet fieri. Vndeci eiuſdem generis qbus miſceret cœleſte ne internoſci poſſet. Morũ fabræ ne exactior artis. Fuerit ne moꝝ probitate an arte præſtantior. Eſt autem exactus exquiſitus ſiue perfectus.

Ancyle unde dictum

PAV. MAR. ¶CREdite dicēti mira:adhibete fidē uerbis meis:cũ admirabilia referā. SED acta loquor:dico admirāda: ſed q̄ fuere uera Nõ deſunt q ita exponant. Sed acta:ſed quæ in ſcœna relata ſunt. COElum:cœpit. Dehiſcere: aperiri. A MEdia tegione:nõ intelligas a meridie:ſed ab altiore parte cœli. Illa.n.media eſt:quæ altior illaqꝫ uiſa apiri. Vnde cũ Iuppiter ſcutum eſſet demiſſurus. Turba cum duce: populus cum rege. Sũmiſere oculos ſuos demiſere in humũ inflexo capite reſpicientes:qd & reuerentiæ eſt:& ĩterdum cogitātis & dubitantis. Ecce decidit:e cœlo.ſ.ſcutum uerſatũ uolutatum. Leniter:nõ cum ĩpetu:ſed leniter uerſatum. LEui aura:exiguo uento. CLAmor uenit ad aſtra a populo:recepto ſcuto:qd erat imperii pignus Relatus eſt in cœlum clamor ab oī populo:& applaudente:& gr̄as agente ioui. Tollit humo:extulit peltā ſeu ſcutum numa:mactauitqꝫ iuuencam iniugē:& quoniā nullus inerat ſcuto angulus:qd undiqꝫ cæſum uideret ancyle uocarunt:iccirco dixit Varro Ancilia dicta ab an & cæſum:qd id armoꝝ genus ab utraqꝫ parte reciſum. Plutar. uero inquit Peltas ancilia pp figuram. Circulus enī non eſt:neqꝫ ueluti pelta circũferentiā reddi:ſed exciſuram hēt lineæ ελικοειδης cuius apices curuaturā habentes:& denſitate in ſe cõuerſæ figurā ancilis faciunt:aut pp ancona.i.cubitum:ad quē circũferuntur. Hæc.n. Iobas inquit:cupiens nomē a græco deducere. Poſſet ēt primum hoc cognomen a motu:uel impetu deſcendere:qui anecatem.i.ſupne factus ſit:ſiue ab rotantiũ curuatione:quæ ακαίσησ dicitur: ut ab ἀυχινονλισεοσ:ideſt ſiccitatum ſolutione. Præterea a triſtium amotione:quā αναοχεσην uocant:ex quo Caſtorem & Pollucē αναχᾶσ athenienſes appellent &c. TOLlit:ille attollit Numa. MVnus ſcutum e cœlo delapſum. HVmo:e terra. CAEſa:mactata. PRIus iuuenca quæ dederat colla p̄menda nulli iugo:imolauit iouiuuencam ex armento delectā:quæ adhuc iugum non tuliſſet. ATqꝫ uocant ſcutum ipſum. Ancile:quod ē reciſum ab omni parte:non quod rotũdam habeat effigiem:ſed ita inciſum uideatur ut angulus ullus minime diſcernatur:ideo poeta innuit. OMnis angulus abeſt:quem notes:notare:& diſcernere poſſis. OCVlis:quia nullus ineſt angulus. TVM memor:cum aīo uolueret numa imperii pignus in eo ſcuto conſiſtere:plura ad eius ſimilitudinē effingenda eſſe curauit.ut ſi quis furta ſurripere uoluiſſet falleretur imagine:& Plutar. inquit in eam peltam mirabilia q̄dam dixiſſe regem.ſe ex egeria:muſiſqꝫ audiſſe. Peltam.n.in urbis ſalutē miſſam oportereqꝫ eam aſeruare.aliis undecim ad illius figurā magnitudinem & formam effectis.quo dubium ob ſimilitudinē. ſit cœleſtis illius adipiſcendæ. MEmor tum.numa. CONſiſtere.in illo ſcuto. Sortē imperi.fatum ĩperii romani. INIT cõſilium multæ calliditatis.poſt longā cogitationem illud conſiliũ iniuit.ut plura.ſ.ad eius ſimilitudinem fierent. IVbet fieri plura ſcuta:nam undecim alia: CAElata ſimili figura.quæ in ſculptura & ipſa forma ſimilem figurā referent. VT eat error ante oculos inſidiantes.ut errarent & fallerentur ſimilitudine illi. qui p inſidias & furta ſurripere uoluiſſent. MAmurius. Plutar. inquit. Peltā autem ex eius auctoritate atqꝫ impio effingere artifices.cum certaſſent.diffidentibus cæteris. Veturium:Mamurium:traditur ũnum e ſummis opifi

cibus uſq; adeo ſimilitudinē effinxiſſe:ſtruxiſſeq; oēs ſimiles:ut neq; Numa iam ipſe dignoſceret. & Pōpeius inquit. Mamurii Veturii nomē frequenter in cantibus romani frequētabant. Hac de cauſa Numa pōpilio regnāte e cœlo cecidiſſe fertur ancyle:ide ſt ſcutū breue:qđ ideo ſic eſt appellatū:quia ex utroq; latere erat reciſum: ut ſummū:infimūq; eius latus medio pateret. Vnaq; edita uox oium potentiſſimā fore ciuitatē quādiu id in ea māſiſſe. Itaq; facta ſunt eiuſdē generis plura:qbus id miſceret.ne internoſci cœleſte poſſet. Probatū opus eſt maxime Veturii:qui p̄mii loco petiit.ut ſuū nomen inter carmina Salii caneret. MAmurius moꝝ fabræ ne an morum:an artis fabræ. EXActior:Mamurius:an morū laude:an artis fabrilis ſtudio pfectior. DIfficile eſt ulli dicere:qa utrūq; excellit & moribus & arte fabrili. CLauſit:celauit. OPus:qa undecim peltas ad cœleſtis illius ſimilitudinē effinxit. Hoc tñ acceptum eſt a Palladio:de quo ſuo loco. CVI mamurio. NVma munificus:liberalis & gratus. DIxit pete præmia facti:præmia artificii tui. NVLla:munera.ſcilicet ſeu præmia. PETES irrita:nihil petes fruſtra. SI mea nota fides:ſi ueridicus ſum:& tu & cæteri fidem meam nouiſtis.

Iam dederat ſaliis a ſaltu nomina dicta
Armaq;,& ad certos uerba canēda modos:
Tum ſic Mamuri9, merces mihi gloria det
Nominaq; extremo carminā noſtra ſonet:
Inde ſacerdotes, operi promiſſa uetuſto:
Præmia perſoluunt, mamuriūq; uocant:
Nubeř ſi qua uoles;q̄uis properabitis ambo:
Differ hñt paruæ cōmoda magna moræ:
Arma mouet pugnā, pugna ē aliena maritis.
Condita cum fuerint aptius omen erit:
His etiā coniunx capitis diſcincta Dialis:
Lucibus, impexas debet habere comas:
¶ Tertia nox dimēſa ſuos ubi mouerit ort9:

¶ IAM dederat ſaliis a ſaltu noia:ſalios duodecim iam Marti gradiuo legerat de quibus abunde ſuperius dictū eſt. Ad certos uerba canenda modos:carmina cū Pyrrhichii modulo abſoluta nomen Mamurii continebāt. Sane Mamurius duabus ſyllabis poſteriorib9 quæ breues ſunt Pyrrhichium facit:ſimiliter & mamuriū. Eſt autem pyrrhichius quē & Dibrachū uocant pes a pyrrho denoiatus Achillis filio qui primus uictoria potitus huiuſmodi genere metri.laudatus dicitur: q̄uis alii a flāma Pyrrhichium dictū uolunt q̄ mobilitate flāmarum acies imitetur. Alii aliter. NVbere ſi qua uoles q̄uis properabitis ambo differt. Religio fuit nubere ancylibus nondum conditis in tēplo Martis ubi ea ſeruari mos fuit ne dum arma mouebantur:quæ pugnæ adhiberi ſolēt nubentibus omen diſcordiæ fieret. Idem tēpus non neglectum in quibuſdā a maioribus noſtis Cornelius Tacitus monet his uerbis:fuere qui proficiſcenti Otoni moras religionēq; nondū conditoꝝ ancylium afferrēt: tūc & uxor flaminis Dialis impexis crinibus eē debet. Vnde apparet non eſſe idoneū tp̄s nuptiis celebrandis. Eadem flaminica teſte. A. Gel. cū id ad argeos neq; comit caput:neq; capillū depectit:quā autor ideo diſcinctam dicit quia inter multiplices cantus cerimoniaſq; impoſitas flamini. DIAli:quas ferme oēs flaminicæ diales obſeruabant. Hæc fuit ut nodum:neq; in apice:neq; in cinctu:neq; alia in parte ullum haberet. Ea quoniā flammeo aſſidue utebatur moris fuit apud romanos ut omnis nubens boni ominis cauſa flāmeo amiciretur:cum flaminicæ diuortium facere non liceret. DIſcincta:uel ſine cinctu penitus hoc tempore:uel certe non ſolum triduo ancylibus nondum conditis:ſed ſemper ut diximus ſine nodo.

ANT. FAN.

Pyrrhichius

Nuptiæ uetantur nondum conditis ancilib9.

¶ IAM dederat ſalios:item ut inqt Liuius duodecim Marti gradiuo legit:tunicæq; inſigne dedit:& ſuper tunicā æneum pectori tegumē. cœleſtiaq; arma:quæ ancylia appellantur:ferre ac per urbē ire canentes carmina: cū tripudiis. Solēniq; ſaltatu iuſſit hæc ille. Varro quoq; ſalios a ſaltando dictos oſtendit:quod facere in comitiis:in ſacris quot annis:& ſolent & debent. Plutar. uero ubi de ipſis peltis agit:harum aūt inquit: Cuſtodes ac miniſtros conſtituiſſe dicitur ſalios ſacerdotes. Salii uero uocandi ſunt nō ut qdam fabulātur a uiro Samothrace:ſeu mantineo Salio noīe:qui ſaltationem:quæ in armis dicitur edocuerit:ſed ab ipſo potius tripudio ſaltatorio:quod uehementius:robuſtiuſq; per urbē euntes ſubſaltant. Cū ad menſem martiū ſacras peltas ſuſcipiāt: induti puniceis tunicis:æneis balteis latiſq; ſuccincti:æneas capitum galeas portantes paruis gladiis arma pulſantes. Reliquū uero ſaltationis pedum eſt opus. Mouentur enim ſuauiter conuerſiones ac mutatiōes in celeri & crebro numero: robuſte & leuiter reddentes. IAM:Numa. Dederat nomia ſaliis dicta a ſaltu.iam delegerat duodecim iuuenes quos a ſaltando ſalios appellauit. ET inſtituit arma:quæ illi gererent. & uerba canenda: carmina cantandas AD certos modos:ad quoſdā modulos conſtitutos. Et Dionyſius inquit. MOuentur ad tibiam ex modulo enopiliis motibus.quandoq; ſimul ac uiciſſim.quandoq; patria quædā canentes carmina. TVM ſic mamuri9: hoc Veturius Mamurius in mercedem petiit:ut in carminibus ſalioꝝ ultimo loco ſuum nomen caneretur: de quo Plutarchus. Mamurio autē inquit artis ſue mercedem fuiſſe ferunt:memoriam quādam per ſalioꝝ carmen: ſimul cum pyrrhichii modulo abſolutum. Tum ſic Mamurius reſpondit Numæ. MERces detur mihi gloria: quaſi date in præmiū eternitatem nois hoc eſt famam & gloriā. ET noſtra noia ſonent extremo carmine:reſonent in ultimo loco carminis:ſic erit pyrrhichii modulus.in fine uelut eſt in multis iambicis: ubi ſedes ultima pyrrhichio datur.uelut in his Feras ancyle:cluſit hoc Mamurius. Geratq; nomen inclytū Mamurius. INde: ex eo. Sacerdotes Salii.ſacerdotes Martis. Perſoluunt p̄mia promiſſa:quæ Numa promiſerat. Operi uetuſto.ancylibus uetuſtis a Mamurio fabrefactis.hoc eſt promiſſa ipſi artifici.qui fabrefecit. ET uocant mamuriū.repetunt nomen.hoc in fine moduli. Agant & oēs gratiam Mamurio. NVbere. Saliorum feſta triduo integro durabant.quo tpe cum malum ſit nubere.quia nuptiæ ab armis auſpicande non ſunt.admonet nubiles expectandum eſſe.uſq; ad ea recondita arma. Prætereà uxor flaminis dialis eo triduo.nec pectere.nec ornare ſe debet. Si qua uoles nubere.ſi qua puella eris nuptias contractura & uiro tradenda. Quāuis ambo probabitis.& tu. & iuue-

PAV. MAR.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE GRANADA

nis:qui uir tuus erit:quãuis amore iuuenili properetis. DIffert:tamen uelis differre ad alium diem. PARuæ moræ habent magna commoda:nam ex parua dilatione magna ſequetur commoditas. ARma mouent pugnam:hæc eſt oratio cur non debet nubere:quia non fauſtum omen captatur ab armis:nam mouent pugnam. PVgna eſt aliena maritis:qui cum concordes eſſe debeant:a diſcordia & pugna penitus abhorrere debent. APtius commodius & fœlicius.Omen erit cum fuerint:condita cum ipſa ancilia & alia arma erunt recondita:tunc meliore auſpicio nubere poteris. HIS etiam lucibus:his tribus diebus. CONiunx dialis:uxor Flaminis dialis:hoc eſt ſacerdotis Iouis a dios Iuppiter. Diſcincta debet habere comas capitis impexas: debet & diſcincta eſſe nec crines pectere:nec ſe excolere:ueluti cum Ioui ſacrificatur.Sunt enim nunc dies Martis. SVperſedendum eſt a cultu:qui in ſacris iouis exigitur. Etenim tantæ erat uenerationis uxor flaminis dialis:ut ea extincta flamen ſe ſacerdotio abdicaret:cuius rei rationem inquirens Plutarchus ita diſſerit.Pr.il.An quod qui uxorẽ ducens:poſt amiſit.Eo qui nunq̃ duxit multo eſt infœlicior.Eius.n.qui uxorem duxit: domus integra eſt.Eius autem:qui uxorem in matrimoniũ acceptam amiſit:nõ ſolum imperfecta domus eſt:ſed immunita prorſus ac manca:An eodem tpe uxor una cum uiro conſecratur:quemadmodum multa ſunt in ſacris:quæ abſente uxore agi nequeunt.Priore autem amiſſa altera ſtatim ſuperducere:tum difficile eſt:tum uero iniquum atq; impium.

TErtia nox:qnto nonas martias:hoc tertia die menſis noctu coſmico occaſu alter e piſcibus oculitur. Duos.n. eſſe ſuperiore libro diximus & fabulam quoq; rettulimus:qua ratione cœlo eſſent appoſiti:nunc auſtralis occulitur maturius:quia in inferiore parte cœli eſt. VBI:poſtq̃. Tertia nox de menſe martio.ſ.Mouerit ſuos ortus: cum orietur:aut cum orta eſt.

> Conditus e geminis piſcibus alter erit:
> Nam duo ſunt, auſtris hic eſt:aqlonib⁹ ille:
> Proximus:a uentis nomen uterq; tenet:
> ⸿ Cum croceis rorare genis titonia coniunx
> Cœperit, & quintæ tempora lucis aget:
> Siue eſt arctophilax, ſiue ẽ piger ille bootes:
> Mergetur, uiſus effugietq; tuos:

ANT. FAN. ⸿ CONditus e gemmis piſcibus alter erit: quinto nonas martias alter piſcium qui Auſtrinus dicitur mergit occaſu chronico.Duo enim piſces ſunt quibus unum zodiaci ſignum tribuitur aquilonius & notius ſiue auſtrinus:quorum hic ante illum occidere & exoriri cernitur ut Iginius ſcribit. Vnde Columella Auſtrini occaſum definere inquit quarto nonas ſeptembris:Aquilonii uero ſeptimo idus eius mẽſis.Eſt & alius piſcis ut dixim⁹: quem hoc loco accipere nõ poſſumus occidens exortu cancri qui Notius quoq; dicitur & Auſtrinus uocaturq; a Virgilio Aquoſus quod aquam quæ ab aquario funditur ore excipere uideatur. QVinte tempora lucis erunt: Tertio nonas martias Bootes ſiue Arctophylax occidit:cuius pars(ut diximus ſupra)nunq̃ fertur in occaſum:pars & oriri cernitur & occidere. Hunc poetæ modo pigrum modo tardum uocant:ut Pigri ſarraca Bootæ & tardum dux ante Bootem:quia uix ſero alto mergitur oceano Eundem uerno tempore occidere oſtendit Virgilius in Geor.ut Si uero uiciamq; ſeres uilemq; phaſelum:nec peluſiacæ curam aſpernabere lentis:haud obſcura cadens mittet tibi ſigna bootes. Huius occaſus quatuor ſignorum zodiaci tempus abſumit. Lege iginium & intelliges occaſum de quo nunc agitur eſſe matutinum ſiue coſmicum.

Piſciũ aliter occulit .v. nonas martias Aquiloni⁹ Auſtrinus

Bootes occidit .iii. nonas martias

Bootes tardus.

PAV. MAR. ⸿ ALTER piſcibus geminis:ex duobus. ERIT conditus: abſconditus nam occulitur notius ſeu auſtralis. NAM duo ſunt ipſi piſces. HIC: qui nunc occulitur. EST proximus auſtris:ſic & auſtralem oſtẽdit. ILle:alter piſcis. EST proximus aquilonibus:ipſi ſeptẽtrionali. VTER q; piſcis tenet nomina a uento. Ná a noto notius a borea boreus dicitur:ſiue auſtralis & aquilonaris. Cum croceis.iii.nonas martias:hoc eſt quinta die ipſius menſis occidit arctophylax:de quo diximus ſuperiore libro in fabula. Caliſtus non occidat:ſicut ex oriente in occaſum labentia ſydera:ſed in ipſa uertigine circa polum:undis immergi uidetur:præcipue coſmice. Ná oriente die poeta pigrum uocat.Nam ut Iginius inquit cum Tauro Gemini:Cancro & Libra occidit:ideo ſero occidere dicitur:quod magis erectus a pedibus peruenit ad terram. At exoriens citius quam chelæ uidetur. CVM coniunx titonia:aurora uxor Titonis:de quo alias dictum. COEPErit rorare. rorem effundere. GENIS croceis:reſpexit ad aeris colorem:cum uideatur mane oriens croceus:ſic & Virg. Titoni coniunx linquens aurora cubile:ſed quia genis dixit:unde lachrymæ fluunt:qui terris ros effunditur: reſpicit fabulam quam refert in.xiii met.Cum illa ab Ioue peteret corpus Mẽnonis filii:quem Achilles interemerat:illud redditum medio aere aduſtum:conuerſumq; in aues memnonias cinirem refert:& ex illo lachrymas:hoc eſt ipſum rorem effudiſſe auroram. ET erunt tempora quintæ lucis:erit quintus dies menſis:Siue eſt arctophylax:cuſtos urſæ ut diximus ſuperius. SIVE ille piger Bootes:quaſi ſiue dicas cuſtodem urſæ αρκτη urſa φιλαξ cuſtos:ſiue bootem rectorem boum:quia plauſtrum regere uidetur. Mergetur mergi uidebitur. Et effugiet uiſus tuos:quia occidet eo modo quo dixi.Hæc omnia quæ ad ortum & occaſum ſyderum pertinent in fine operis Lucidius explicabuntur:ibi omnia repetemus. At non effigiet occulitur:dixit bootes:ſed non occulitur.immo ſeſe oſtendet uindemitor. Oritur igitur eodem die. hoc eſt.iii.no.mar. uindemitor. Sed aliter uidetur ſentire Ply.inquit.n.xi.calen.ſeptembris Cæſare & aſſiriæ ſtellaq; uindemitor appellatur.Mane exoriri incipit. Vindemiæ maturitatem promittens. Quo pacto igitur.iii.nonas mar.oritur:ſi Ply.xi.calen.ſeptembris: & Ply.dicit tunc mane exoriri. Aliter dicere poſſes quod heliacæ oriatur:& occidente ſole in ſummo cœlo uideri. Eius fabula hæc refertur Ampelos puer thrax:mirum immodum a Baccho amatus eſt:cui bacchus uitem tradidit: de qua collecturus uuas:cum ulmum ubi hærebat aſcendiſſet. EXANImis decidit.Bacchus ſyderibus intulit: & uitem ab eo Ampelon appellauit.

¶AT non effugiet uindemitor: hæc ſtella quã græci tryſitira: nři uindemitorẽ uocant orit̃ chronicæ.viii.idus martias: ut Ply.ſcribit ut Columella.vi.nonas: ut autor hoc loco.iii.nonas. Neq; enĩ hoc tpe matutinũ eius ortũ accipere poſſumus cũ ea cõſtet cum uirgine in ortũ ferri.vii.calen.ſeptẽbres ut placet Columellæ. Vñ & uindemitorẽ dictũ putant ꝙ exoriens mane: ut inqt Ply. uindemiæ maturitatẽ ꝓmittat ſecundũ quẽ orit̃ cæſari & aſſyriæ.xi.cal.ſeptẽbres. Fabulant̃ aũt pueꝝ ampelon a Baccho dilectũ in iſmato q mons eſt thraciæ tranſlatũ eẽ in cœlũ ac uindemitoris nomen accæpiſſe. Quod ideo fictũ eſt: qa ampelon græci pampinũ ſeu uitẽ dicũt: quã qdam a Baccho inuentã ferũt unde & labruſcã ampeloſagriam uocãt & uineas ampelones quo noie uſus ẽ Varro: & Xilampelon aridã uitẽ. Quare Iuuenalis (ut quibuſdã placet) Xelamperinas ueſtes dicit uirides tritas ac ſemicõſumptas: q̃les ſunt uitiũ frondes lãgueſcẽtes mẽſe nouẽbri. Et. M. Varro de re ruſtica ampelones: (ut diximus) uineas uocat: ut laureta daphnones. Eſt & ampelos Sami ꝓmontoriũ: ut ait Strabo: q̃uis ea inſula uino: ut idẽ inqt infœlix ſit cũ Chius Leſbos aliæq; uicinæ uina optima ferant. DE pueri noie: uult uitẽ a nomine pueri ampelon appellari. SEXtus ubi e terra cliuoſum ſcandet olympũ Phœbus: pridie nonas martias Auguſtus pontificatũ maximũ ſuſcepit quẽ nunq̃ uiuo Lepido auferre ſuſtinuerat: ut ſcribit Suetonius. Et quia pontifex maxi. erat ſacraꝝ uirginũ cuſtos teſte Plutarcho: quas Veſtales appellabant. Idẽ Auguſtus ſuſcepto pontificatu maxi. cõmoda eaꝝ uirginũ auxit: cũq; in indemortuæ locũ capi aliam oporteret: ambirentq; multi ne filias in ſortẽ darent adiurauit ſi cuiuſq̃ neptiũ ſuarum cõpeteret ætas eã ſe oblatuꝝ fuiſſe. Vnde Ouidius & hic ait: Gratare iliacis thuraq; pone focis. Et in.vi.huius operis lib. Nunc bene lucetis ſacræ ſub Cæſare flãmæ ignis in iliacis nunc erit eſtq; focis. In eodẽ pontificatu ut alia ꝑtereantur quæ Suetonius refert ſupra duo milia fatidicoꝝ libroꝝ cremauit: quæ nullis uel paꝝ idoneis autorib⁹ uulgo ferebant̃ ac ſolos retiuit Sibyllĩos: eoſq; delectu habito quos cõdidit ſub palatini Apollinis baſi.

ANT. FAN.

¶At nõ effugiet uĩdemitor: hoc quoq; cãm:
Vnde trahat ſidus, parua docere mora eſt:
Ampelon ĩtonſum ſatyro nymphaq; creatũ:
Fertur in iſmariis Bacchus amaſſe iugis:
Tradit huic uitẽ pẽdentẽ e frondibus ulmi:
Quæ nunc de pueri noie nomen habet:
Dum legit in ramo pictas temerarius uuas
Decidit, amiſſum liber in aſtra tulit:
¶Sext⁹ ubi e terra cliuoſũ ſcandet olympũ:
Phœbus: & alatis æthera carpet equis:
Quiſqs ades, caſtæq; colis penetralia ueſtæ:
Gratare, iliacis thuraq; pone focis:

Vindemitor oritur ii. nonas martias

Vindemitoris fabula

Ampelos Xilãpelos

¶AT uindemitor: uindemitoris ſtella. NON effugiet: uiſus ſcilicet tuos quemadmodum Bootes quia non mergitur tunc: ſed exurgit. PARua mora eſt exigua retardatio. DOCEre: unde hoc quoq; ſidus: hoc etiam ſicut cætera. TRAhat cauſam: Ducat originem. BACchus fertur: dicitur. Amaſſe. IN iugis Iſmariis: In Iſmario monte Thraciæ. AMPElon intonſum: crinitum puerum. CREAtum ſatyro & nympha filium ſatyri unius ex illis: qui Bacchum comitantur. Aliqui filium marſiæ dicunt quem ſatyrum poeta inferius uocat: ſed nõ conſtat. Nam Diodorus celibem marſiam fuiſſe tradit: de quo plura inferius dicemus. TRAdidit: Bacchus. Huic ampelo. VITem pendentem e frondibus ulmi: quæ pendebat e ulmo cum ulmis adiungantur: ut primo libro diximus. QVæ uitis. Nunc habet nomen de nomine pueri. Nam uitis græce uocat̃ ἀμπελοσ: & ἀμπελῶν uinea. Dum temerarius imprudens. LEgit: colligit. VVAS pictas uarii coloris. IN ramo: in ramo ſa ulma. DECIdit ex alto ſcilicet in humum. LIber Bacchus. TVLIT amiſſum: puerum quem iam amiſerat: quia extinctus erat. IN aſtra: in cœlum rettulit: & inter ſydera collocauit. SEXtus ubi: ſexta die menſis: hoc eſt pridie nonas martias Veſtæ ſacrificatur: quo die Cæſar Veſtæ ſacerdos & pontifex maximus: creatus eſt. Verum alii hoc in loco dictum de Iulio Cæſare: alii de Auguſto uolunt. In uetuſtiſſimis Codicibus in ordine feſtorum per ſingulos menſes: illa dies Iulio Cæſari aſſignatur. At poeta loqui uidetur de eo qui tunc uiuebat: cum dicat. Quos ſancta fouet ille manu: ſic eſſet ad Auguſtum referendum. Nam in primo libro diximus ſcripſit hoc opus uiuente Auguſto: ſed edidit poſt eius exceſſum: quod certe indicat ille locus in primo: licet ipſe recuſet. Nam de Tyb. loquitur: in eo loco diximus. Ego illud pũto: quæ appoſuerat in Augu. laudem: non mutauiſſe: cum emendauit: ſed addidiſſe multa in laudem tam Tyberii: quam Germanici: ſed ut de pontificatu Iulii Cæſaris. deinde Augu. aliquid dicamus. Defuncto Metello pontifice maximo cum pontificatum ſtudio: & diſceptationibus plenum Iſauricus: & Catullus clariſſimi uiri: & in ſenatu potentiſſimi. peterent aut propterea Cæſar: quin & ipſe candidatus deſcenderet: ceſſit cæterum pari undiq; fauore ac ſtudio apparente. Catullus quo amplior erat dignitas: eo magis euentus incertitudinem reformidans miſit: qui grandi pecunia Cæſarem ut ab ea contentione deſiſteret inducerent quibus ille grandiorem ſe mutuaturum: certatimq; enixius petiturum eſſe reſpondit: inſtante comitiorum die: cum mater eum ad fores uſq; lachrymis proſequeretur: illam complexatus dixiſſe fertur: mater hodie aut pontificem: aut exulem tuum uidebis filium. Euntibus igitur certatim in ſuffragia tribubus. Superior declaraturus: non paruum ſenatui: & optimatibus terrorem incuſſit. tanquam ad omne audaciæ genus plebem adacturus: & reliqua hæc ex Plutar. Tranquillus uero inquit. Depoſita prouinciæ ſpe: pontificatum maximum petiit: non ſine profuſiſſima largitione: in qua reputans magnitudinem æris alieni. Cũ mane ad comitia deſcenderet: prædixiſſe matri oſculanti fertur. Domum niſi ſe pontificem non reuerſurum: atq; ita potentiſſimos duos competitores: multumq; & ætate: & dignitate antecedentes ſuperauit: ut plura ipſe in eorum tribubus ſuffragia: quam uterq; in omnibus tulerit. hæc de Cæſare. de Auguſto autem ſic Tranquillus inquit. Poſtq̃ uero pontificatum maximum quem nunquam uiuo Lepido auferre ſuſtinuerat. mortuo deinde ſuſcepit. Quicquid fatidicorum librorum græci latiniq; generis nullis. uel parum idoneis auctorib⁹ uulgo

PAV. MAR.

ferebatur:ſupra duo milia cõtracta undiq; cremauit ac ſolos retinuit Sybillinos &c. Vbi poſtq̃ Sextus Phœbus: ſextus ſol menſis: ſic ſextum diem ſignificat. SCANdet: aſcendet. AEthera: quaſi ex inferiore parte in altum olympum cliuoſum cœlũ conuexum. CARpet ætherea: carpet iter per æthera. EQuis alatis: uelocibus ideo alatis dixit: & quatuor ſunt ut oſtendimus. QVisquis ades & colis penetralia: ſacella ſecretiora. VEſtæ caſtæ: de ueſta oia: quæ ad rem faciunt: in. vi. li. dicemus: & aliquid ſuperius attigimus. Gratare pro gratulare uel ipſi ueſtæ: uel tanto pontifici. ET pone thura focis iliacis: aris ueſtalibus: ubi æterni ſunt ignes: ex Ilio aducto. Nam æneas ueſtæ ſacra ex troia in Italiam aduexit. Honor pontificalis ipſa dignitas pontificatus.

Cæſaris innumeris, quos maluit ille mereri
Acceſſit titulis pontificalis honor:
Ignibus æternis, æterni numina præſunt:
Cæſaris imperii pignora iuncta uidetis:
Dii ueteris troiæ: digniſſima præda ferenti.
Qua grauis æneas tutus ab hoſte fuit:
Ortus ab ænea tangit cognata ſacerdos:
Numina, cognatum ueſta tuere caput:
Quos ſancta fouet ille mãu bñ uiuitis ignes:
Viuite inextincti, flãmaq; duxq; precor:
¶ Vna nota eſt martis nonis ſacrata; q; illis
Templa putant lucos ueiouis ante duos:

ANT. ¶ QVos maluit ille mereri: maluit recte factis & uirtute mereri honores q̃ ſumere. ACceſſit: adiectus eſt.
FAN. Vnde acceſſio eſt adiectio. Imperii pignora iuncta uides: apparet ex uerbo uides id quod diximus Ouidium hæc ſcripſiſſe uiuente Auguſto: quem uocat pignus imperii quemadmodum & ignem ueſtæ quod icolumitas urbis ex utroq; pendeat. Hinc illud eſt: Veſtaq; mater q̃ Thuſcum tybrim & romana palatia ſeruas. QVA grauis æneas tutus &c. Grauis hic non refertur ad animum: ſed ad corpus. COgnatum caput: Auguſtum qui a troianis originem ducit: nam æneam ferunt ueſtam e troia in latium trãſtuliſſe. VOcauit autem Auguſtum ſacerdotem quia fuit pontifex maximus: ut hoc loco autor oſtendit. QVos ſancta fouet illa manu: quia legimus ſupra. Sancta uocant Auguſta patres iure auguſti manus ſanctæ a poeta dicuntur. Hæ fouet ignes Veſtæ cum ſacris ueſtæ ac cæteris cõſtet pontificem maximũ præſidere. LVcos ueiouis ãte duos: Duo luci ad quos nonis martiis Veioui: ideſt Ioui paruo ædes dicata eſt fuerunt ſub rupe tarpeia ubi & aſylum. de quo ait Cornelius tacitus: tum diuerſos Capitolii aditus inuadũt iuxta lucum aſyli: & qua Tarpeia rupes centum gradibus aditur. Liuius uero locus inquit qui nunc ſeptus denſis ſentibus inter duos lucos eſt aſylum aperit. De his lucis dixiſſe Martialem exiſtimant illinc Pompeii dona nemuſq; duplex. Fuerunt & multa circa urbem loca diis attributa quæ lucos uocabant quorum prouentus in ludos cõferebantur teſte Plutarcho. Eſt autem Veiupiter ut diximus paruus iupiter ſicut Ouidius ſentit hoc loco cuius ædes fuit teſte Aulo Gel. inter arcem & Capitolium. Sed idem uult Veiouem eſſe nõ iuuenem ſiue paruum iouem ſed iouem uim nocendi habentem: non iuuandi poteſtatem quod ut Diiouem dicimus. Luceciumq; quoniam nos die ac luce quaſi uita ipſa afficit & iuuat: ita & Veiouem appellauerunt dempta atq; detracta iuuandi poteſtate cum conſtet deos quoſdam ut proſint celebrari: quoſdam ne obſint placari. Ve enim particula modo intenſionem ſignificat modo minutionem. Vnde quædã uocabula: quibus ea p̃ponitur ambigua ſunt ac diuerſam ſignificationem capiunt. Quare Veſcũ ſalem dicimus ex edendi intẽtione & aliter ueſcũ cum edendi aſtidio: quo uocabulo Lucretius pro edaci uſus eſt teſte Feſto: ut nec mare quæ impẽdent ueſco ſale ſaxa pereſa. Virgilius uero (ut placet Nonio) pro minutim conciſo: ut Veſcas ſalicum frondes. Vbi Seruius Veſcum inqt ſignificare ſiccum ac tenerum. Alibi uero aliter. Simulachrũ Veiouis habuit aliquando ſagittas: quare eum deũ pleriq; Apollinem eſſe dixerunt: cui capram ĩmolabant: cuius animalis effigies erat apud eius ſimulachrum. Coluerunt & campani iouẽ imberbem qui a Virgilio Anxyrus dicitur ut quis Iuppiter anxyrus aruis præſidet. Et uiridi gaudens feronia luco. A quo nonnulli Anxur Volſcæ gentis oppidum nominatũ putant. Ipſe ãt Anxyrus dictus ẽ q; barbã nunq̃ raſiſſet: q̃ſi anei xyras: ideſt ſine nouacula ut ait Serui⁹: uel ab anei cai xyro: ideſt rado.

Veiouis feſtum nonis mar. — Aſylũ ub duo luci — Veiupiter. — Veſcum — Simulachrum ueiouis — Iuppiter imberbis. — Anxirus Iuppiter Anxur.

PAV. ¶ ACCEſſit: addita eſt. TItulis innumeris cæſaris: multis dignitatibus. QVos illa Cæſar. MAluit: potius
MAR. uoluit. MEreri: ſubintelligendum: quã habuit: tamen uoluit meritis oẽs dignitatis gradus: & titulos aſſequi: non ambitione: aut aura populari: ſed propria uirtute: ſi ad Iulium Cæſarem referret: quia fuit q̃ſtor edilis. Pontifex totiens conſul & dictator: ſi ad Auguſtum: quia omnes magiſtratus aſſequutus: adeptus eſt ad alios quoq; titulos: nam & Aug. cognominatus eſt: & pater patriæ. NVmina æterni Cæſaris: qui relatus eſt in deos immortales: nam uterq; eorum relatus eſt in deorum numerum: & quoniã de Aug. in cœlum relato ĩ. i. li. diximus de Iulio Cæ. paulo ĩferius dicemus. Præſunt æternis ignibus: ueſtalibus ſacris: quæ per pontificem maximum adminiſtrabantur. nam ignem inextinctum uirgines ſeruabant. VIdes pignora imperii iuncta. hoc ẽ ueſtales ignes & pontificem Cæſarem: quæ ſunt duo imperii pignora. nam quoad ſeruantur inextincti ueſtales ignes: & ĩcolumis domus cæſarea ſeruatur incolume imperium. DII ueteres: orat nũc deos troianos pro ſalute cognati pontificis. Nam cum Iulius Cæſar ab Iulio aſcanii filio progenitus fuerit. uidetur cognatione attigere ueſtam: cuius ſacra e troia aducta ab ænea patre aſcanii fuerit in italiam. Eſt & alia cognatio: ſiquis altius inſpiciat. Nam ueſta ſaturni fuit: quæ ſtructuram domus inueniſſe dicitur: auctore Diodoro: ſic illa ſoror Iouis: & Iuppiter Veneris pater a qua emanauit genus Iuleum. Ea omnino cognatio eſt: & Aug in iuleã domum adoptatus ea quoq; cognatione deos attingebat. DII troiæ ueteris: antiquæ. O ueſta & dii penates. PRæda digniſſima ferent. æneæ qui uos e mediis hoſtibus tanq̃ p̃dam eripuit. QVA p̃da. AEneas grauis: onuſtus. Fuit tutus ab hoſte: ab hoſtium inſidiis: quia ſoſpes euaſis. Sacerdos ortus ab ænea: Cæſar ab Iulio nepote æneæ progenitus: & de Auguſto potes ĩtelligere Diui Iulii ex adoptione filius & gloriabaẽ ipſe quoq; ab ænea genus ducere. TAngit

cog.nu.ueſtam & penates:de cognatis ſuperius diximus. O Veſta tuere defendas & ſerues. COgnatū caput: Cæſarem aug. O IGnes ueſtales. BEne uiuitis:inextīcti eſtis:bene ſub optimo pōtifice. QVos ille. CAE ſar aug. FOuet:quaſi quibus fomites ſuggerit. MAnu ſancta alluſit ad auguſti cognomen qm̄ auguſta ſancta dicuntur:ut oſtendimus in primo. VIuite p̄cor inextīcti & flamma:& dux.quaſi uiuatis æterni & ignis:& Cæ ſar & nunq̄ extinguamini. VNA nota:nonis martiis feſtū eſt ueiouis:ideſt parui Iouis: Quo die ſacrata fue re ei templa ante lucos aſyli in intermontio:cuius rei myſterium illud eſt ut Iuppiter paruus poſteaq̄ adultus eſt cœlo regnauit:ſic urbs roma parua ab initio:ubi Romulus aperuit aſylum:paulatim coaluit:& ad ſummum im/ perii culmen aſcendit:ideo conſecrauere templum parui Iouis eo in loco:unde ſumpſit initiū augmenti: VNa nota.unus titulus una in faſtis inſcriptio.nam nota iterdum in bonam partem accipitur:ut in primo diximus. EST nonis martiis ſcilicet. QVod illis:nonis. PVtant ſacrata conſecrata. TEMpla ueiouis:parui iouis: ſed de hoc noīe paulo poſt. ANte duos lucos:ante lucos aſyli. Nam locus erat:ut Liuius de aſylo inqt: ſeptus denſis ſentibus inter duos lucos.ante hos duos ergo dedicatū fuit. Romulus ut:poſtq̄. Circūdedit ſepſit.

Romulus ut ſaxo lucum circundedit alto:
Quilibet huc dixit confuge tutus eris:
O q̄ de tenui Romanus origine creuit:
Turba uetus q̄ non inuidioſa fuit:
Nec tam eſt ignaro nouitas tibi noīs obſtet
Diſce/ quis iſte deus/ cur ue uocetur ita:
Iuppiter eſt iuuenis/ iuueniles aſpice uultus
Aſpice deinde/ manus fulmina nulla tenet:
Fulmina poſt auſos cœlū affectare gigantes.
Sumpta ioui/ primo tempore inermis erat:
Ignibus oſſa nouis & pelion altior oſſa
Arſit/ & in ſolida fixus olympus humo:
Stat quoq; capra ſimul/ niphæ pauiſſe ferūt
Cretides/ infanti lac dedit illa ioui:
Nūc uocor ad nomē/ uegrādia farra coloni:
Quæ male creuerūt/ ueſcaq; parua uocāt:
Vis ea ſi uerbi eſt: cur nō ego ueiouis ædem:
Aedem non magni ſuſpicor eſſe iouis:

¶LVCVM:luci partem quā Romulus aſyli ſtructu/ ra complexus eſt:Fuit hic lucus teſte Dionyſio inter Arcem & Capitolium. Huc dixit confuge tutus eris: Aſyli locum oſtendit dicti apoti a cai ſylan:ideſt a non auferendo. Vel(ut aliis placet)apoti a cai ſyro quod eſt traho.inde eni nullus abduci poterat:quod non fuit in omnibus templis ut Seruius docet:ſed in his tantum qbus id erat conſecrationis lege conceſſum:Primi auté Aſylū inſtituiſſe dicuntur apud Athenienſes Herculis filii cum eos inſequerentur qui ab Hercule oppreſſi fuerant:Alii non a filiis Herculis ſed a nepotibus id Aſylum.i.téplū miſericordiæ inſtitutum dicunt:ut Herculeos.ſedé fun/ daſſe nepotes.Quod Romulus imitat⁹ ipſe quoq; Aſylum condidit:ementituſq; eſt id ſe Apollinis oraculo cō didiſſe.Quidam tamen Cadmū primo Aſylū inſtituiſſe ferunt:cum ad Thebas condendas multitudinem deſideraret.Placet aſylum potius deducas ab a chi ſylao q̄ aliunde. FVLmina nulla tenet:quæ barbatum decét: non puerum Iouem. COElum affectare:quoniam gigantes affectu dicti ſunt ad oppugnationem cœli nō recta uoluntate.Hinc ipſe alibi affectaſſe ferunt regnū cæleſte gigantes. CApra:Amaltheæ capræ effigies quæ ſuo lacte Iouem īfantem nutriſſe dicitur. Nymphæ pauiſſe feruntur Cretides:Putantur Meliſſa & Amalthea Meliſſi regis Cretenſis filiæ Iouem aluiſſe. VEgrādia farra coloni:quæ male creuerunt ueſcaq; parua uocant: Vult Vegrande compoſitū eſſe a ue particula priuatiua & ſignificare minutum:quod & Feſtus ſcribit:ut Vegrande frumentū.Idem tamen nomen ualde grande interdum ſignificat teſte Nonio:ubi ue particula uim augendi habet:ut nec uitæ uegrandi datur.Veſcum quoq; paruum ſignificat.Vnde Feſtus Veſcus inquit faſtidioſus:ue.n.pro puſillo utebantur.

ANT. FAN.

Aſylum.

Qui primi aſilum inſtituere

Vegrāde

PAV. MAR.

¶LVCum:quercetum in itermontio. ALto ſaxo:alii exponūt mœnibus:alii per hypallagem intelligūt: hoc eſt ſaxum circūdedit luco:ſed ita intelligendum eſt aperuit lucū ſaxo:hoc eſt rupibus circūdatum:quia hinc inde erant altæ rupes capitolinæ. Dixit Romulus. QVIlibet hunc confuge:confugias in hoc aſylum. TVTus eris:quia nemo te inde abſtrahet:de aſylo egimus in ſecūdo. O QVam:pro quantū creuit. ROmanus po/ pulus. De tenui origine:de exiguo principio in magnā coaluit ciuitatem. QVam.quantū. VEtus turba: pri/ ſci romani. FVit non inuidioſa:qa tam paruus populus:tam exigua ciuitas:ut nullus inuideret. Nam in oſus noīa Gellio teſte in utrāq; poſſunt accipi ſignificationem:ut inuidioſū:& inuidentem dicamus.& cui inuidetur.

Tamen ne nouitas nominis:qa ueiouis nouum tibi nomen uidetur ne hæc nouitas. OBſtat ad intelligendum feſta. TIBi ignaro:qui ignoras nominis rationem. DIſce quis iſte deus:quis deus ſit hoc nomine appellatus: CVR ue uocetur ita:uel cur ſit hoc nomine uocatus:& duo proponit quis deus:& cur illud nomen. IVppiter eſt:iuuenis:quaſi imago iouis:quæ eſt in eo templo iuuenem eū monſtrat. Aſpice uultus iuueniles:quos in imagine refert. ASPIce deinde manus:etiam iuueniles: NVLla tenet fulmina:nam cum iuuenis erat:ea nondum acceperat. FVLmina ſumpta ioui:quaſi accepit Iuppiter fulmina. POſt auſos gigantes affectare cœlum:po/ ſtea q̄ gigantes affectarunt regnum cœleſte:& auſi ſunt oppugnare conſtructis mōtibus:de quibus in primo diximus. PRImo tempore:in adoleſcentia. Erat inermis.nam non habebat fulmina: OSSA mons arſit:no/ uis ignibus:nouis fulminibus. ET pelion etiam arſit. ALtior oſſa:propterea quod dicearchus altiſſimum eū prodit. ET Olympus eſt fixus in ſolida humo.hoc eſt ita fixus ut iam auelli non poſſit: ſed de his latius dictū eſt a nobis in eo loco primi libri:ſic petitur cœlum &c. STAT quoq; capra ſimul extat etiam cum Iouis ima/ gine. EFfigies Amaltheæ capræ quæ ſuo lacte Iouem pauit:ut illud indicet aliquando Iouem paruum fuiſſe. Capella enim Amaltheæ nymphæ uberibus ſuis aluit iſantem de qua germanicus Cæſar in Aratheo carmine

a

ſic ait illa putatur:nutrix eſſe iouis:ſi uero Iuppiter infans:ubera creteæ mulxit fidiſſima capræ:Sydere quæ claro gratum teſtatur alumnum:huius capellæ corio uſum eſſe pro ſcuto Iouem contra Titanas dimicantem:Muſeus autor eſt:unde a poetis Aegiocus nominatur. Nymphæ cretides:cretenſes. FEruntur:dicuntur. Pauiſſe Iouem:nam Melyſſa & Amalthea Melyſſi regis antiquiſſimi in Creta filiæ: qui ut Didimus inquit primus diis ſacrificauit. ILLA capra. DEdit lac Ioui:quia aluit infanté:ſed de his plura agemus in ſequenti libro. NVnc uocor:Nunc ipſum nomen diffinit quia ueiouis paruus eſt iouis:& a ſimili arguit:quia uegrádia male hoc eſt nō grandia dicuntur:hæc enim particula ue diminutionem facit in compoſitis:unde & Pompeius uegrande inquit ſignificat male grande:& uecors ueſanus malicordis male ſanus.Alii paruum ſiue minutum intelligunt ut uegrāde frumentum &c. NVnc uocor ad nomen:ad aperiendā nominis ſignificationem. COloni:agrorum cultores. VOcant farra uegrandia:quæ male creuerunt:quæ non habuere ſuum incrementum.ſic parua ſunt. ET ueſca uocant parua:hodie etiam in marſis noſtris:lingua uernacula:quæ parua ſunt ueſca dicuntur:ut cū dicunt maluam ueſcam:de ea quā Romæ paruam uocant intelligūt:& Feſtus inquit:Veſcus faſtidioſus. Ve enim pro puſillo utebatur.Lucretius ueſcum dixit edacem:cum ait.Nec mare quæ impédent ueſco ſale ſaxa pereſa. SI ea uis eſt uerbi:ſi ea eſt proprietas uocabuli:ut ueſca parua dicantur:& uegrandia non grandia. CVR ego nō ſuſpicor:puto. AEdem ueiouis eſſe ædem non magni Iouis:templum parui Iouis.

ANT. FAN.

Pegaſus oritur nonis martiis ueſperi.

Iamq; ubi ceruleum uariabunt ſidera cœlū:
Suſpice gorgonei colla uidebis equi:
Creditur hic cæſæ grauida ceruice meduſæ:
Sanguine reſperſis proſiluiſſe comis:
Huic ſupra nubes:& ſubter ſidera lapſo.
Cælum pro terra.pro pede penna fuit.
Iamq; indignanti noua frena recæperat ore.

¶IAMq; ubi ceruleum uariabant ſidera cœlum:Suſpice gorgonei colla uidebis equi:Signa quæ heliace oriuntur in pricipio noctis uideri nequeunt quippe cū ut nox iniens occaſum oſtendit heliacum ita & deſcedens ortum eiuſmodi nobis offerat.Senſus ergo eſt:ubi nox aduenerit ſuſpice ad eius finem uidelicet non noctis initio: quia equi gorgonei collum uidebis in ortum heliacū ferri. Eſt autem ortus matutinus equi cui Pegaſo nomen eſt ſecundum Columellam.iiii.nonas Martias ſecundū Manilium Sole.xxi.partem piſcium obtinere.Iginus uero idē ſignum inquit cum Aquario & altero Piſcium cū quo occidit exoriri.Eius pars antecedit hoc tēpore Solem cum Piſcibus orientē.Conſtat autem pegaſus(ut auctori placet hoc loco)ſtellis.xv.ut Igino xviii. qui quod tin piſin:ideſt fontem produxerit Pegaſi nomē accæpit.Nota eſt fabula.Gorgoneus uero dictus eſt quod ex ſanguine Meduſæ gorgonis eum natū fabulantur:cuius domus gorgones fuerunt inſulæ teſte Plinio bidui nauigatione diſtantes a continenti quas quidā gorgades uocant quo penetrauit hāno pœnorum imperator.Sunt.n. cōtra Atlantem montem ad fines Mauritaniæ.Vnde nonnulli alias fuiſſe Heſperides:alias gorgones recte arbitrantur.Nā Heſperides habuiſſe hortos dicuntur ad Lixon Libyæ.Sciendum de huius ſigni ortu:atq; occaſu pleroſq; ita diuerſa tradere ut fere uidere non ſit unū cum altero congruentem. CREditur:hic: Bene creditur de re fabuloſa tale & illud eſt:illa putatur nutrix eſſe Iouis.Pegaſum alii e ſanguine Meduſæ natum uolunt cui Perſeus caput dicitur abſtuliſſe alii Neptuni & Meduſæ filium dicunt & alatum fuiſſe fabulantur. COElum:Aer hoc loco.is eſt uolantium ſolū. NOua frena:Quia poetæ finxerunt Pegaſum captum a Bellerophonte q poſt domitam Chimærā hoc equo uſus dicitur unde altius uolās decidit.quo tēpore Pegaſus in cœlum trāſlatus eſt.

PAV. MAR.

¶IAMq; ceruleum:ueſperi nonarum oriri inquit pegaſum equum alatum:quem Iginus aratū adducens:& alii complures. NEptuni & Meduſæ filium dixere:Sed ut alii ex ipſo Meduſæ ſanguine quam pſeus interemit natus eſt.Peruolauit in Elicona:ubi ſaxum ungula feriens fontem aperuit:qui ex eo hippocrene eſt appellatus:ſed hic apud Pyrenem corynthium fontem captus:unde Strabo:Fama eſt equum pegaſum:cum potaret hoc in loco a Bellerophonte deprehēſum fuiſſe:alatum inquam caballum e Meduſæ ceruice:& de gorgonis execto guttere proſilentem. Vulgatum eſt etiam caballinum fontem in Elicone erupiſſe:cum ſubiectam ibi tellurem fieret ungula.Hæc ille Bellerophon poſt interfectā Chymeram:cū altius hoc equo uſus euolaret:decidit equus inter ſydera collocatus exiſtimatur:qui ut higinus ipſe oſtendit.Arcticū circulū ſpectans pedibus æſtiuo orbe niti: extremo ore caput delphini tangere uidet'. Aquarii manū dextram ceruici ſuæ coniūgens:huius in ſtellis corpus apparet uſq; ad umbilicū:q occidit cum piſce de duobus primo:qui ſupra tergū eius eſt fixus:exorit' cū aquario toto & piſce cum quo occidit:& manu aquarii dextra.Hic habet in roſtro ſtellas duas obſcuras:ī capite ūnā in maxilla unam:in auribus ſingulas:in ceruicibus quatuor obſcuras:ſed maxime lucet:quæ proxima capiti apparet:in humero claram unā in pectore:unam in ſcapulo:unā in umbilico nouiſſimā unam:in genibus ſingulas: in poplitibus ſingulas.Poeta oriri dicit ueſperi nonaꝝ martiaꝝ.Plinius uero pridie idus Auguſti:ſed ortū poetæ accipiamus heliacū.nam occidente ſole.tū in alto cœlo uidetur:quod aperte oſtēdit:cū Suſpice dicat.quaſi ſurſum aſpice. IAMq; ubi ſydera uariabūt cœlum uariū & pictū oſtendet in nocte. CEruleū cœlum.inquit cum uidet' ſimilis color cœli qui & maris. SVſpice.attollas oculos.& cœlum reſpice. VIdebis colla equi gorgonei pegaſi nati ex ſanguine Gorgonis.hoc eſt Meduſæ a gorgadibus inſulis. CREditur hic:equus. PROſiluiſſe: procul ſaliiſſe:uel ſaltans exiuiſſe. GRauida ceruice meduſæ cæſæ creditur ſaltaſſe ex execta.& fœta Meduſæ ceruice.quam perſeus execuit.cū eam interemit. COmis reſparſis ſanguine:tū cum reſectū a ceruice caput. COElum.aer. FVIT terra:loco terræ. HVic:equo. LApſo uolanti. SVpra nubes & ſubter ſydera:q̄ſi uolanti altius inter ſydera & nubes.& ideo cœlum fuit pro terra:quia per aera uolabat:ac ſi per terram curſum intendiſſet. Penna fuit pro pede:erat alatus:utebatur alis pro pedibus. IAMq; receperat noua frena: iā apud Pyrrhenem ſub acrocorynthio deprehēſus fuerat a Bellorophonte:& accepat noua frena. ORE indignāti:reluctāti

ℭAONias aquas:Hippocrenē fontē Boetiæ dictū ab equo ut eius nomen oſtendit. De quo ait Perſius. Nec fonte labra prolui caballino. Hinc illud eſt: Dicites quæ fontes aganippides hippocrenes grata medulæi ſigna teneris equi: Strabo: Vulgatū ē ēt Caballinū fontē in helicone erupiſſe cū ſubiectā ibi tellurē feriret ungula. PRotinus aſpicies uenīēti nocte coronā: Corona ariadnes.viii. idus oritur chronice: quā (ut placet Manilio) xv. pars Virginis in ortum dicit cui Ouidius aſtipulatur hoc loco: Alii tñ (ut Iginus) cū Scorpione coronā exoriri dicunt Alii cū Libra ut Columella & Plinius. Alii eius partē cū libra: totā uero cū ſcorpione exoriri uolunt quæ occidit mane orientibus Cācro & Leone Cōſtat aūt ſtellis nouē. Et eſt corona Vulcani opus quā Venus cum Liber pater Ariadnē uxorem duceret ei donaſſe dr̄: quāq; ad uxoris inſigne idem deus inter ſydera collocauit. De cuius ſitu legimus in.viii. Metamorphoſeos. Tenues uolat illa per auras: Dumq; uolat gemmæ ſubitos uertuntur ī ignes cōſiſtūtq; loco ſpē remanēte coronæ qui medius nixiq; genu eſt anguēq; tenentis. Præſtat in hac corona cæteris fulgore ſtella quædam: quæ.viii. idus Octobris occidit Cæſari teſte Plynio. Hāc & cæteras coronā cōſtituētes Cretēſes olī; uti ſydus peculiare ſequebātur. Sciēdū Ariadnē a Theſeo raptam atq; in naxo relictam eſſe ut quibuſdā placet: quā Bacchi ſacerdos dicitur excepiſſe. Alii memoriæ ꝓdiderūt eā diu apud Theſeū pmā fiſſe & ex eo duos filios ſuſcepiſſe. Alii in Cypro grauidam a Theſeo relictā ferūt: ubi excepta a mulieribus cypriis anteq̄ pareret e uita dicit̄ exceſſiſſe. Scriptores autem naxii duos fuiſſe Minoes tradiderūt & totidē Ariadnas prioremq; Baccho nupſiſſe in naxo inſula. Alteram uero a Theſeo deſtitutam in eandem inſulam nauigaſſe. De hac corona non eodem modo omnes fabulant̄. Lege Iginū. GNOſida: Cretēſem a Gnoſio cretæ oppido ubi fuit Minois regia. Virgilius. Gnoſiaq; ardētis deſcendat ſtella coronæ. INgrato uiro: Theſeo a quo nōnulli Ariadnem abactam ac derelictā uolūt: de qua incerta ferūtur. Lege Plutarchū in Theſeo. Notum eſt beneficio ariadnes theſeū e labyrintho regreſſū eē. Oui. alibi. cū tibi ne uictus tecto morereſ recuruo. Quæ regerēt paſſus pro duce fila dedi. SORte tori gaudēs. Læta q̄d ei Bacchus pro theſeo cōtigiſſet ac pro mortali deus. DEPExos crinibus indos. Oneſicritus autor eſt ut ſcribit Strabo indos cæteris qdē in rebus frugales eē circa ornatū uero curioſos. Ad eos ſecūdū Megaſthenē (ut idē ait Strabo) nemo extrinſecus cū exercitu ꝓfectus eſt ꝑter Herculē Liberū patrē & Macedonas. FILia regis Vnam captiuarum dicit indorum regis filiam quæ Baccho placuiſſe dicitur. ANT. FAN. Hippocrene corona orit̄..viii. idus martias corona ariadnes

Cum leuis aonias ungula fodit aquas:
Nūc fruitur cœlo,quod pennis ante petebat
Et nitidus ſtellis quinq; decemq; micat:
ℭProtinus aſpicies uenienti nocte coronā.
Gnoſida,Theſeo crimine facta dea eſt:
Iam bene periuro mutarat coniuge Bacchū
Quæ dedit ingrato fila regenda uiro:
Sortethori gaudēs,qd flebā ruſtica dixit.
Vtiliter nobis perfidus ille fuit:
Interea liber depexis crinibus indos
Vincit:& eoo diues ab orbe redit:
Inter captiuas facie præſtante puellas
Grata nimis baccho filia regis erat:
Flebat amās coniūx,ſpaciataq; littore curuo
Edidit incultis talia uerba comis:

ℭCVM ungula pegaſi. LEuis qa alati eq. FODit aquas: aonias aq̄s: gorgoneū ſeu caballinū ſeu pegaſeū fontē in elicone ab Aonia mōtana regiōe Boetiæ. NVnc ipſe equus. FRuit̄ cœlo qa cœlo locat9 eſt. Quod añ petebat pēnis: in q̄d prius euolabat. ET nitidus micat. lucet. QVinq; & decē ſtellis. cū cōſtet qndecī hēre ſtellas. At Higinus inqt decē. & ſeptē. & in numero eaꝝ: q̄s ipſe cōmemorat. ſunt decē & ſex: nō igit̄ abſurſum eēt: ſi locus diceret. Sexque decēque micat qa decem & ſex numero ſūt. PROtinus aſpicies. octauo idus martias. & octaua die mēſis orit̄ corona de qua dictū eſt: O nimiū effulgēs cœli de pte ſerena. O oculis nimiū grata corona meis. ASpirato mihi ſiqd tua numina pñt. Humani æthereo. ſi quid ab axe uides. Dū ꝓcul iliacæ decus īmortale coronæ. Et quo nūc celari nō licet ire uia. Gnoſiacā liceat tātū obſeruare coronā. Sint tua ꝓ latiis ſydera ſyderibus. Nā quotiēs orta fulges nitidiſſima nocte: In radios totiēs lumīa tolo tuos. Fūdit̄q; genis lachryme dū mēte uoluto. Nō noſtro iliacā poſſe fouere ſinu. & reliqua. Coronam hāc ex auro & gēmis a Vulcano factā uolunt: & ueneri datā. quæ poſtea cū Ariadne baccho nuberet. ei a Venere oblata eſt. Hac uolūt aliq theſeū pro lumine uſum in labyrintho. Qui aūt Argolica ſcripſere: aiūt coronā hāc a Venere acceptā bacchū ſecū tuliſſe: cū ad reducendā matrē ab inferis accederet: ſed doctus ire ab Hippolirno promiſſo: quod peteret: Coronā diuiſit in loco qui ab ea ατεφανοσ appellatus eſt: reducens matrē. Coronā inter ſydera collocauit. VVLgatior tñ fama habet Ariadne a Theſeo derelicte in dia inſula: Baccho poſtea nuptæ a Venere traditā: Bacchūq; deuictis indis: indorum regis filiā: præſtantem forma ſecum ducentē: cū quereretur Ariadne: Bacchus eam cū corona īter ſydera collocauit. CORonam humero ſiniſtro prope contingeret Arctophilax uidetur: quæ autem Ergo quaſi dextri pedis calce coniungitur. HAEC cācro & leone ex oriente occidere: cum ſcorpione exoriri perſpicitur habet autem ſtellas nouem in rotundo diſpoſitas: ſed ex his tres clarius cæteris lucentes. DE Ortu autem coronæ Plynius cū poeta non cōcordat. ſic enim inquit ſexto nonas octobris acticæ corona exorit̄ Mane. Aſiæ & Cæſari quinto calendas Eniocus occidit matutino tertio calendas Cæſari corona exoriri incipit. ET POſtea ſubdit. viii. idus octobris. Cæſari fulgens in corona ſtella exoritur: Idibus corona tota. VERum alter Heliacus: alter Coſmicus ortus eſt. PROtinus: ſubſequenter. Venīēti nocte: poſt noctem nonarium ſequenti nocte. ASPicies coronam gnoſida: cretenſem. Nam Ariadne cretenſis fuit. GNOſo urbe: fuit regia minois. ESTFACTA dea: ipſa Ariadne eſt in cælum relata. THEſeo crimine. perfidia theſei. qui eam in dia reliquit. IAM bene mutarat Bacchum periuro coniuge. Iam bene uirum commutauerat: nam pro homine deū: PAV. MAR.

pro periuro & perfido fidelem acceperat. QVæ ariadne. QVAE dedit fila regenda uiro ingrato: alluſit illud Virgilianum: Ceca regens filo ueſtigia. nam ariadne dederat filum theſeo: quo ſciret e labyrintho regredi & in heroidibus. CVM tibi ne uictus tecto morere recuruo Quæ regerent paſſus pro duce fila dedi: Et paulo poſt. Nec tibi quæ reditus monſtrarent fila dediſſem: Fila per adductas ſæpe recepta manus. A t ille non rettulit beneficii gratiam. SORte tori. gaudens. iam cum gauderet thalami. ſeu coniugii fortuna. DIXit quid flebā ruſtica: quid flere debebam me ab illo relictam. ILLE: theſeus fuit nobis perfidus: periurus proditor. VTILIter: quaſi ſua perfidia fuit nobis utilitas: quia deo nupſimus. INTerea liber: poſteaquam ariadne baccho nupſerat. Ad indicam expeditionem Bacchus profectus eſt. CVMq; uictor rediret ducens ſecum indorum regis filiam: Verens ariadne. ne illius amore a Baccho relinqueretur: Cœpit miſerabiliter queri: non ſecus ac fecerat cum a theſeo relicta eſt. Interea: dum ſe fœlicem tanto coniuge Ariadne exiſtimabat. LIBer: bacchus. VINcit indos: & hoc quoq; tetigimus in primo libro: quia triennio totam indiam domuit: perque omnem urbem exercitum circuduxit: & plura reliquit trophea ſtatua quæ ſuarum expeditionem teſtes. DEPExis crinibus ſicut eſt eorum mos: pectere: & enutrire comas & barbam. ET redit diues: quaſi cum ingēti præda ab urbe eoo: ab oriente. FILIA regis: indorum ſcilicet. PRAEſtanti facie: quæ præſtabat cæteris forma. INTer puellas captiuas quæ captiuæ ex india ducebantur. ERAT nimis grata baccho: mirum in modum placebat. AMANS coniūx Ariadne. FLEbat: cum audiſſet illum illam ducere: & gratam eſſe. SPAciata q; littore curuo: cum ſpaciaretur hoc eſt cum deambularet per littus ſinuoſum. ut eſt illud in arte. An tu modo pompeia lætus ſpatiare ſub umbra. EDIdit talia uerba: ita loquuta eſt. COMis incultis. crinibus nō ornatis: ſed ſolutis. En iterum fluctus: querela ariadnes: q; adducta eēt ei pellex a Baccho. Querebatur primum de theſeo: nunc ſimilis cauſa data eſt fletui profunditur in quæſtus & lachrymas: & undiq; mouet cōmiſerationem. O FLVctus: o marinæ undæ.

En iterū fluctus ſimiles audite querelas
En iterū lachrimas accipe harena meas:
Dicebā memini periure & perfide theſeu
Ille abiit eadē crimina Bacchus habet:
Nūc quoq; nulla uiro clamabo fœmina cre dat
Noie mutato cauſa relata mea eſt:
O utinā mea ſors quo primū cæperat iſſet:
Iamq; in præſenti tempore nulla forem:
Quid me in deſertis moriturā liber harenis
Seruabas potui dedoluiſſe ſemel:
Bacche leuis: leuiorq; tuis quæ tpa cingūt:
Frōdib9 i lachrimas cognite bacche meas
Auſus es ān oculos adducta pellice noſtros
Tā bene compoſitum ſolicitare thorum:
Heu ubi pacta fides: ubi quæ iurare ſolebas
Me miſerā quotiēs hæc ego uerba loquor
Theſēa culpabas fallacemq; ipſe uocabas:
Iudicio peccas turpius ipſe tuo:
Ne ſciat hoc qſq; tacitiſq; dolorib9 urar
Ne totiens falli digna fuiſſe puter:

ANT FAN ¶SIMILes audite querelas: Quales audierant fluctus cum Ariadne de Theſeo quereretur NOMine mutato Theſei in bacchum. IN Deſertis morituram liber arenis ſeruabas: Chii inſulæ: uel naxiarenas dicit ſecundum Senecam. moriturus autem principium aptitudine; hic non actum ſignificat. POTuit dedoluiſſe ſemel. Potuit ubi me Theſeus reliquerat morte dolorem deponere THEſea culpabas: Quia carere debet omni uitio qui in alium paratus eſt dicere. NESciat hoc quiſquā: Ne mea culpa bis derelicta uel decepta uideat.

PAV. MAR. ¶EN ITerum audite ſimiles querelas: quales audiuiſtis prius: cum a Cæſare eſſem relicta. EN iterum: o arena accipe meas lachrymas: ſicut tūc acceperas. DICEbā tunc cum me ille perfidus reliquiſſet. MEmini: me. ſ. ſic dixiſſe. O THeſeu periure & perfide: appellabam illu; periurum. & fidei uiolatore;. Ille abiit diſceſſit a me: nec reuocatus rediit. BAChus habet eadem crimina fidei ſ. uiolatæ: quia adducit pellicem. NVNC quoq; clamabo nulla fœmina credat uiro: nūc etiam illud cū clamore dicam. non eſſe a puellis adhibendam uiris fidem: nā omnes ſunt deceptores. CAVſa mea: ob perfidiam uirilem. ET Relata mutato nomine nam quærebar de Theſeo: nunc de baccho: ita nomen mutatum: de Theſeo. in bacchum. O VTinam remanſiſſem inquit: utinam deſerta in littore: nec me Bacchus reperiſſet. nam iam extincta non hos ſentirem dolores. O Vtinā mea ſors: mea fortuna. ISSET quo primum cœperat: perſeueraſſet in tenore incœpto. IAMq; in præſenti tempore nulla forem. quia eſſem extincta & muliebris locutio eſt cū dicat nulla: ac ſi ſpiritus non ſuperfuiſſet. QVid me ariadnem in dia inſula a Theſeo relictam: ex eius epiſtola in heroidibus late conſtat liberum illi opem tuliſſe: in coniugem accepiſſe: & in metamorphoſi & in arte amandi. & in annei trag. refertur: & paulo ante rettulim9 Nunc queritur ſeruatam a Baccho fuiſſe. nam mortua rurſus eundem minime dolorem ſentiret. appellatq; illū leuem. quoniam adduxerit pellicem: uiolariq; fidem: quod turpius eſt. quod qui Theſeum damnabat eiuſdem criminis poſſit accuſari.. O liber: Bacche. QVId ſeruabas me morituram. cum iam moritura eſſem: cur opē attuliſti. IN Arenis, deſertis: incultis: cum eſſem in deſerto littore. POTVI ſemel carere morte ſcilicet. HAEc particula de ſæpe in compoſitione deficientem uim ſui ſimplicis indicat: ut ſæuit deſæuit: diſco dediſco. tego detego: ſic doleo dedoleo. BACCHE leuis: inconſtans. ET LEuior tuis frondibus: quæ cingunt tempora. leuior pampinis quibus coronaris: nam ut illi decidunt ex arboribus. nec ſeruant uiriditatem. ita tuus animus ſua inconſtantia agitur. COGnite Bacche in lachrymas meas. quarum tu cauſa es cum pellicem ſuperinducas. ES auſus ſollicitare ſollicitum & anxium reddere. THOrū thalamū. TAM bene cōpoſitū. nā bene iugali iure munitum. ADDucta pellice cum pellicem adduxeris. Ante oculos noſtros. pellices nunc qdem appellantur alienis

ſuccũbentes non ſolũ fœminæ ſed etiam mares. Antiqui eam proprie pellicem nominabant quæ uxorem ſuam habenti nubat:cui generi mulierum etiam pœna conſtitnta eſt a Numa pompilio hac lege. PELlex aram iunonis ne tangito:ſi tanget iunoni crinibus dimiſſis agnam fœminam cedito:hæc Pompeius maſſurius libro memorabilium pellicem apud antiquos eam habitam ſcribit:quæ cum uxor non eſſet: cum aliquo tamen uiuebat: quã nũc uero noĩe amicã paulo honeſtiorẽ cõcubinam appellari. C Flacus in libro de iure papyriano ſcribit pellicem nunc uulgo uocari:quæ cũ eo cui uxor ſit corpus miſceat quoſdam eam quæ uxoris loco ſine nuptiis in domo ſit:quã græci παλλακην uocant. HEV ubi pacta fides:ubi ea quã promiſiſti fidem. VBI quam ſolebas iurare:per quam iurabas. Me miſeram:dico.ſ. QVOtiens ego loquor hæc uerba:quotiens cogor ita loqui: nam primum perfidie theſei:nunc uero bacchi:facit ut ita loquar. Culpabas Theſea:damnabas theſeum a perfidia:ꝙ me reliquiſſet. ET Tu ipſe uocabas fallacem:quia periurus. TV ĩpe peccas turpius:reprehenſibilis tuo iudicio quia qui perfidum & fallacem illum iudicabas:nunc cum in eodem ſis crimine:ex eo quod illum damnabas lõge magis damnari mereris. NESciat hoc uellet inquit hoc omnes latere:ne quis putet me totiens mea culpa derelictam:& in primis latere uelim theſeum:ne gaudeat:nunc deum in me fuiſſe fallacem:nam numinis exemplo culpam ſuam extenuaret. NESciat quiſq̃:hoc me.ſ.a baccho fuiſſe deceptam. ET Vrar:abſumar ego. TAcitus doloribus:ne cui ſint cogniti:ſed tacita ipſa adurar. Ne puter:ne exiſtimer. FViſſe digna totiens falli:meruiſſe aliqua mea culpa totiens a uiris decipi.

Præcipue cupiam cælari Theſea,ne te
Conſortem culpæ gaudeat eſſe ſuæ:
At puto p̃poſita ẽ fuſcæ mihi cadida pellex:
Eueniat noſtris hoſtibus ille color:
Quid tñ hæc refero:uicio tibi gratior ĩpo eſt.
Quid facis amplexus inquinat illa tuos:
Bacche fidẽ p̃ſta:ne p̃fer amoribus ullam.
Coniugis:aſſueui ſemper amare uirum:
Cæperunt matrem formoſi cornua tauri
Me iuuat & lædit ille pudendus amor:
Ne noceat qď amo nec.n.tibi bache nocebat
Quod flãmas nobis faſſus es ipſe tuas:
Nec ꝙ nos uris,mirum facis,ortus in igne
Diceris,& patria raptus ab igne manu,
Illa ego ſum,cui tu ſolitus promittere cœlũ:
Hei mihi,pro cœlo qualia dona fero:
Dixerat:audiuerat iã dudum uerba q̃rẽtis:
Liber ut a tergo forte ſecutus erat.
Occupat ãplexu lachrymaſq; poſcula ſiccat
Et pariter cœli ſumma petamus ait:

¶PRAEcipue cupiã celari theſea:Cupio neſcire Theſeum quod & deus quoq; me ſpreuerit. PRAEpoſita ẽ fuſce mihi candida pellex. Proprie dicit pellicem quæ cũ eo corpus miſcet qui habet uxorem. Eſt autem hoc loco ironia ubi Ariadne ſe fuſcam & pellicem candidam dicit:quam figuram illuſionem uocant teſte Quintiliano:quæ aut pronunciatione intelligitur:aut perſona aut rei natura. INQuinat: Vicio nigredinis quod Ariadne ſuſpicatur in Bacchum poſſe tranſferri. MATrem: paſiphæn ex qua & tauro natus eſt Minotaurus. Nota eſt fabula. ME tua:Exemplo Matris cui taurus placuit cornibus præditus:nam & Baccho a poetis dantur cornua ut accedant capiti cornua Baccus eris: uel quod primos tauros iugo ſubiecerit & arare docuerit:uel quod nimio uino(ut inquit Feſtus)homines Truces fiunt. Per cornua enim ſignificatur proteruitas & contumatia teſte Porphyriõe. Vnde illud eſt. Addis cornua pauperi. Cæterum plures fuerũt Dionyſii teſte Diodoro. ORtus in igne diceris:Bacchum ignigenam dicunt quod Semele matre a fulmine ꝑcuſſa ab eius aluo erept⁹ eſt. PRO cœlo q̃lia dãna fero:Pathos ab eo quod eſt præter ſpẽ. ¶PRAEcipue:in primis. CVIpiam celari theſea: cupiam hoc eſſe illi occultum. Ne gaudeat te eſſe conſortẽ ſue culpæ:te fuiſſe eiuſdem fallaciæ ſtudioſum: AT puto:ironicus ſermo:ut pellicem in conceptum adducat: præfers inquit mihi illam candidam. cum illa patrio colore fuſca ſit:& ariadne candida. AT puto eſt præpoſita:in amore tuo. Mihi fuſcæ nigranti. Pellex candida:captiua quam pro amica ducis niueæ faciei. ILLE color fuſcus qui eſt in iſta pellice. Eueniat noſtris hoſtibus quaſi non amici:ſed hoſtes ſint ita nigri:ut illa eſt. TAMEN quid cur refero hæc eſt tibi gratior & iucundior. IPſo uitio ipſa nigredine:quod uitium eſt corporis. Nam ut modeſtinus de uerborum ſignificatione inquit. Morbum eſſe temporalem corporis imbecillitatem uerum eſt. VITium uero perpetuum corporis impedimentum: & ſubdit. nam & luſcus utiq; uitioſus eſt morbum apud ſabinum ſic diffinitum eſſe ſciendum eſt Habitum cuiuſq; corporis contra naturam:qui uſum eius ad id faciat deteriorem:cuius cauſa natura nobis eius corporis ſanitatẽ dedit. Id autem alias in toto corpore:alias in parte accidere. Namq; totius corporis morbus eſt:puta febris. partis ueluti cæcitatis licet homo ita natus ſit. Vitium a morbo multum differre:ut puta ſiquis balbus ſit. nam hũc uitioſum magis eſſe q̃ morboſum:& reliqua plura enim de his agit Vlpi. iuriſcon. de quib⁹ alias. QVid facis o bacche qui illam amas. ILLA inquinat. polluit. Tuos amplexus conmaculat tua brachia ſuo colore. nam nigredinem contrahent. bacche fidem p̃ſta. adhibe mihi fidẽ. Ne p̃fer noli præponere. Vllam amoribus coniugis quia magis te amat coniunx q̃ ancilla:ergo ne preferas ullam mihi:Semper aſſueui ſemper amare uirum: nam prius theſeum:deinde te ardentiſſime amaui ſeruauiq; fidem inuiolatam. Cornua tauri formoſi cœperunt matrẽ:q̃ſi Paſyphæ mater capta fuit cornibus tauri pulcherrimi. nota ẽ fabula paſyphes uxoris minois. q̃ tauro ſuccubuit. unde natus eſt minotaurus:ſed de his cumulatius in. vi. æne. diximus. Me tua. ſ. cornua capiũt quaſi ego capta ſum cornibus tuis. nã bacchus cũ cornib⁹ pingitur:de quo paulo poſt. Sed lædit me. ſ. qa nimiũ excruciat. ILLE amor prudẽdus. amor tu⁹ in captiuã. iõ pudẽdus. qď ſerua ẽ & fuſca. aliq referũt illď ad paſyphẽ. qa pudẽd⁹

ANT. FAN' Cornua donatus baccho

PAV. MAR.

amor illius quæ tauro ſuccubuit. NEC noceat mihi.ſ.qd amo te ſed potius proſit.Eni qa.NON nocebat ſed proderat TIBi o bacche quod tu ipſe es faſſus nobis flāmas tuas quod aperuiſti nobis amores tuos:ſic prodeſſe debet & mihi:cū ſcias te amari a nobis. NEC facis miſe͡:nō eſt res miſerāda. QVOd nos uris: ꝙ uror ego tuo amore. Diceris ortus in igne.iccirco nō eſt miſe͡:qa tu natus in igne iniicis mihi flāmas.Et diceris raptus ab igne a fulmine manu patria:manu iouis:nā cū ſemele examinata eēt fulmine editus īmaturus infans femor adhæſit ubi tpa debita cōpleuit.Et ſi unus tātū bacchus ſeu Diony.a pleriſq; poetis referat:plures tn̄ fuere.Diodo.Dionyſius fuiſſe teſtat:Priorē indū:q primus docuerit ex uua uinū elicere.& arborū curā.Secūdū ex ioue & ꝓſerpina:uel ut alii ex cerere natū:q primus boues ad aratrū iunxerit:cū terra prius hoīum manibus coleret. Aut ob multa bnficia:diuini ſunt inſtituti honores.additaq; ad eius ſtatuas:uelut īſigne quoddā cornua:ob putilē agricolis inuētionē aratri.tertiū ex ione & ſemele cadmi thebis in boetia natū dicūt.Semeles Iouē amore captū:& cū ea ſæpius:cubuiſſe ferūt.Inde Iunonē in ancillam uerſam ſuaſiſſe ſemel:ab ioue petere.ut ea ſecū maieſtate cōcuberet:qua cū iunone cōſueuiſſet.QVO ꝓmiſſo:cū tonitru & fulmine ad eā deſcēdit:q territa expirās aborſa ē. Editū ante tēpus filiū Iuppiter in femore recipit:& partus tēore in nyſam arabiæ ciuitatē tulit.Vbi a nymphis educatis infans:a patre & nyſa Diony.eſt appellatus.δίος enim græce:latine iuppiter.Hic igr ortū in igne dicit:qa iouis fulmine.Prætrea ut inqt pōpeius.Cornua liberi patris ſimulachro adiiciūtur quē inuētorē uini dicūt eo quod homines nimio uino truces fiūt. ILLA ego ſum:qui tu o bacche ES Solitus ꝓmittere cœlum ſæpe pollicitus es me in cœlū referre. HEI mihi:qualia dona fero pro cœlo:loco ꝓmiſſi cœli.Sum ita abſte:relicta & pro munere pellicē indicā adducis. DIXErat audierat:querentem ita ariadnē bacchus audiuit.Amplexuſq; eam:primū uerbis conſolatur.Deinde in cœlū rettulit:coronamq; ſimul inter aſtra collocauit.Nouemq; gemmas in totidem ſtellas tranſformauit DIXerat iam queſta erat ariadne liber.bacchus.IAMdudum:ex illa cœpit loqui. AVDierat uerba querentis:ariadnes:lamentantis. VT.ſicut. FORte erat ſequutus a tergo.dum deambulans illa per arenas querebatur.ſequebatur a tergo bacchus.OCCupat amplexu.amplectitur illā. ET ſiccat lachrymas per oſcula:oſculabatur illius genas.& ſiccabat lachrymas. ET ait petamus pariter ſumma cœli.conſcedamus ſimul in cœli ſummitatem.

Tu mihi iūcta thoro, mihi iūcta uocabula ſumes
Nā tibi mutatæ libera nomē erit:
Sintq; tuæ tecū, faciā monumenta coronæ
Vulcanus Veneri quam dedit illa tibi:
Dicta facit gēmaſq; nouē trāſformat ī ignes:
Aurea per ſtellas nunc micat illa nouem:
Sex tibi ſuſtulerit, totidēq; demiſerit orbes:
Purpureum rapido qui uehit axe diem:
Altera gramineo ſpectabis equiria campo:
Quem Tyberis curuis ī latus urget aquis.
Qui tamen eiecta ſi forte tenebitur unda.

ANT. FAN.

¶MIHI iuncta uocabula ſumes ut me liberū uocāt ita & te liberā noiabunt. MONVmēta coronæ: Corona quæ referetur in cœlum ut monumentum amoris liberi in ariadnem non ꝙ eam Bacchus ariadnæ dederit ſed ꝙ in cœlum relaturus ſit.quam & retulit in eius gratiam. Eſt aūt monumētū quicqd in poſterū memoriæ.cā ꝓditur & qcquid ob memoriam alicuius fit:ut Fana Porticus.Carmina & ſimilia:& a monendo dictū exiſtimatur. PER ſtellas nunc micat illa noue: Seruius ſcribit ſex ſtellas eſſe quibus in cœlo corona hæc declarat. alii nouem.Vnde illud eſt:inde nouem numero creſſa; fecere coronam.Id ſignum maxime lucere cernitur: ut Hic illa eximio poſita eſt fulgore corona. Ouidius alibi Bacchi coniunx redimita corona præradiat ſtellis ſigna minora ſuis. SEX ubi ſuſtuleritq; totidemq; remiſeri orbes.iii.idus Martias iterū Equiria celebrant dicta ut ait Varro ab equorū curſu Eo.n.die currūt in cāpo martio:cuius admirabilis magnitudo(ut inquit Strabo)curruleſ curſus & alia equeſtria certamina expedita ſuppeditabat.Dicit autem altera equiria.quia ſupra legimus:Iamq; duæ reſtant noctes de menſe ſecundo Marſq; citos iunctis curribus urget equos.Hos ludos diximus a Romulo inſtitutos eſſe Marti patri.qui(ſi forte hoc tempore:quo flumina hymbribus augeri ſolent campum martium aquæ tyberis occupaſſent)transferebantur ad Celium montem.Vnde ait Feſtus:Martialis campus in cælio monte dicitur.ꝙ in eo equiria ſolebant fieri ſi quando aquæ tyberis campum Martium occupaſſent.Ad hunc montem uia fuit propemodum plana ut Cælius ex alto qua mons deſcendit in æquum hic ubi non plana eſt ſed prope plana uia eſt.Dictus autem eſt Cæli'(ut Feſto placet)a Cælo quodam ex hetruria qui Romulum auxilium aduerſus ſabinos præbuit & in eo domicilium habuit. Vel(ut ait Varro)a Cælio iubenno ex eadē ꝓuincia qui dicitur Romulo ueniſſe auxilio.poſt cuius obitum Thuſci ꝙ nimis munita loca tenerent deducti dicuntur in planū a quibus uicus thuſcus dictus eſt.

Monumē tum

Equiria iii.idus martias Equiria fiebant in campo martio uel in cœlio monte Cælius ūn dictus

PAV. MAR.

¶TV Mihi iuncta toro:quaſi iuncta iure iugali:nam tu mea coniunx. SVmes uocabula mihi iuncta.quæ iuncta es thalamo:eris quoq; iuncta nomine. NAM tibi mutatæ:ex humana in deam:ex mortali in immortalem. ERIT nomē libera.nā ut ego liber dicor.tu quoq; libera diceris. ET Faciant ſint tecum monumenta tuæ coronæ.ut tecum habeas in cœlo coronam tuam:aut ipſius memoriam:nam eius gemmæ in ſtellas transferent. Monumētū eſt ut Vlpianus iuriſcōſultus inqt quod memoriæ ſeruandæ gratia exiſtit.& florenti.Monumentū inquit generaliter res eſt in poſterum memoriæ cauſa prodita:in qua ſi corpus.uel reliquiæ inferuntur:fiet ſepulchrum.ſi uero nihil eorum inferatur erit monumentum memoriæ cauſa factum. QVAm coronam. VVLcanus dedit ueneri quod ſuperius diximus. ILLA tibi.nam uenus tibi dono dedit. DICTA facit.nam rettulit illam in cœlum. ET Transformat tranſmutat. NOVem gemmas quæ ſunt in coronam.IN ignes.in totidē ſtellas ignitas. AVReacorona ex auro. MICat.lucet. PER ſtellas nouem.nā quot gēmæ fuerant tot nunc ſūt ſtellæ numero nouem. SEX VBI ſuſtulerit tertio decimo die menſis hoc eſt tertio idus Mar. fient equiria

in campo martio prope tybrim quod ſi inundaret tibris ut ille locus aquis tegeretur:itur in cœlium montẽ.ibi erunt equoꝝ curſus:quos multi putãt a romulo inſtitutos marti genitori. VBI poſtq̃. QVI phœbus. VEhit axe rapido:refert currũ ueloci nã partem pro toto poſuit.Diem purpureum:rubicundum. SVStulerit:eleuauit. SEX orbes:rotũditates:ſeu ſolares orbes. DIMiſerit:deorſum miſerit:hoc eſt poſtq̃ ſexies orietur ſol & totiẽs occidit ſol.i.poſtq̃ fluxerit ſextus dies ab ipſo ortu coronæ. SPEctabis altera eqria.equoꝝ curius. CAmpo gramineo:in campo martio herbido.altera dixit:quia & altera fiebãt in fine februarii de quibus ſuo loco diximus. QVEm.cãpũ. TYbris urget in latus:quaſi ambit ab uno latere aqs curuis flexis & ſinuoſis.Cãp⁹ martius iuxta tybrim:ubi ſæpe fiebãt ludi & certamina circũ erãt porticus pulcherrimæ.& horti nemoroſi.In eo etiã erat Auguſti mauſoleũ & marmore candido:in uertice æneum Auguſti ſimulacrũ habẽs. QVI tñ: campus. Si forte tenebitur:occupabitur. VNDA eiecta.inundatione tyberina:nam tunc eiicitur unda a tybride.

ANT.
FAN.

Cælius accipiet puluerulentus equos:
Idibus eſt annæ feſtum geniale perennæ
Non procul a ripis aduena Tybri tuis:
Plæbs uenit,ac uirides paſſim diſiecta p̃ her
Potat,& accũbit cũ pare quiſq; ſua: (bas
Sub ioue pars durat,pauci tentoria ponunt:
Sũt quibus e ramis frondea facta caſa eſt:
Pars ibi pro rigidis calamos ſtatuere colũnis
Deſuper extentas impoſuere togas:
Sole tamẽ,uinoq; calent,annoſq; precãtur:
Quot ſumãt cyathos,ad numerũq; bibũt
Inuenies illic,qui Neſtoris ebibat annos:

¶PVLuerulẽtus:Quod eo non puenerint aquæ tyberis cãpũ Martiũ inũdãtis. IDIbus eſt annæ &c.Idibus. Martiis priuatim & publice ſacrificabaꝑ Annæ perennæ ut annare perennareq̃ cõmode liceret ut ſcribit Macrobius.Hãc deã nõnulli Lunã eſſe credidere e cuius curſu mẽſes annũ implentes colligũtur. Alii Themim quã idẽ eſſe exiſtimabãt quod fas eſt autore.Fe.Alii annam dido ſororẽ.alii unã Atlãtidũ. Alii iſidẽ.Alii anum quandã ſuburbanã:quæ fameſcẽti plebi cũ in ſacrum montẽ ſucceſſiſſet Liba diciꝑ miniſtraſſe. Quod adeo gratum plebi fuit:ut eam in dearũ numerũ referendã curauerit. Placet aũt Syllio in.viii.punicorum Annam perennam Dido ſororẽ eẽ:ut regniſq; æneadũ germana colaꝑ eliſſe:quã nymphã in aricino agro ſiue laurẽti cõſecratam a ppetuitate perennã exiſtimãt appellatã.Eius feſtũ geniale diciꝑ quod plebei apud tyberim genio & uoluptati operã darẽt & cautu & potu largiore perennẽ uitam ſibi auſpicãtes. SVB ioue pars durant:Sub diuo nullis tẽtoriis nullis frõdibus tecti. AD numerũq; bibũt:mite certaminis ſiue ludi genus fuit apud antiquos qui etiã tot calices interdum exhaurire conſueuerunt quod litteras amicarũ nomina continerent.Martialis:Næuia ſex cyathis ſeptem iuſtina bibatur.Quinq; lycas lyde quattuor ida tribus. QVI neſtoris ebibat annos:Tot calices quot annos uixiſſe diciꝑ Neſtor.de quo autor alibi. Vixit annos bis centum nunc tertia uiuitur ætas.Cicero in Catone maiore:Videtis ne ut apud Homerum ſæpiſſime Neſtor de uirtutibus ſuis prædicet,tertiam enim ætatẽ iam hominum uiuebat Iuuenalis:rex Pylius magno ſi quicquam Credis Homero Exemplum uitæ fuit a cornice ſecundæ.eſt autem ætas interdum annorum triginta ut Lactantius Grammaticus & pleriq; alii ſcribunt.

Annæ perennæ feſtum idib⁹ martiis
Anna perenna
Geniale
Potandi mos apud priſcos

¶CAElius mons. PVLVErulentus:ſiccus ubi non fit inundatio. ACCipiat equo:& fient equiria in Cœlio:qui mons ita dictus ut Varroni placet a Cœlio iubenno thuſco duce nobili:qui cum ſua manu dicitur Romulo ueniſſe auxilio contra latinum regem.Hinc poſt cœlio obitum: quo nimis munita loca tenerent: neq; ſine ſuſpitione eſſent:deducti dicuntur in planum:ab eis dictus uicus tuſcus.& ideo ibi Vortunum ſtare.quod is deus etruriæ:princeps de Cœlianis:quia ſuſpitione liberi eſſent:traductos uolunt in eum locum:qui uocaꝑ Cæliolus com cælio coniunctum.Et Pompeius ait Cælius mons dictus eſt a cælio quodam ex etruria:qui Romulo auxilium aduerſus ſabinos præbuit eo q̃ in eo domicilium habuit. IDIBVS EST:& ſuperius diximus autore Macrobio menſe Martio ſacrificatum iri ad Annam perennam:quo commode annare:& perennare liceat.Poeta uero referens Anne ſacra turbam inquit in campum conuenire hæc celebraturam:& pro uitæ perennitate mero indulgere:precariq;:ut quot calices exiccarent:tot annos uiuerent.ita ut inde nemo diſcederet non ebrius:ſed quæ dea ſit Anna:uarias refert opiniones:alios putare annam ſororem dido:alios lunam:alios:themum:alios iſidem.alios pleionem:ſeu Maiam:alios annam quandam in ſuburbanis bouillis natam.Annæ autem feſtum idibus Martiis celebrabatur. IDIBVS.martiis ſcilicet hoc eſt.xv.die menſis. EST FESTVM genia le:quaſi plenum uoluptatis nam genium pro deo uoluptatis interdũ accipitur.& pro uoluptate ipſa:ut illud Acceptus geniis illa december habet. ANNAE PEREnnæ:quæ commode annare & perennare facit. NON procul a ripis tuis o tybri aduena.qui aliunde aduenis:nam ex etruria.Ergo in campo martio prope tybrim fiebant ſacra geniale a plebe: PLEBS VEnit:in campum. AT Diſiecta per uirides herbas:effuſa in diuerſis locis. PASSIM aperte per gramina. POTAT,& accũbit quiſq; cum pare ſua:quiſq; bibit:& eſt cum cõiuge.aut ſocia. SVB ioue:aliqui ſub dio ſunt aliqui ſub extructorum ramorum umbra. PARS durat ſub ioue:ſub dio hoc eſt ſub aere:non ſub tectis & dios eſt Iuppiter:& horatius.Manet ſub ioue frigido uenator:teneræ coniugis immemor. PACI ponunt:erigunt. TENTOria.more militum:ut ſub tentoriis ſint. SVNT aliqui. QVIbus caſa eſt facta frondea e ramis qui caſam faciunt ex frondoſis arborum ramis. PARS eorum qui illuc conuenire. STAtuere calamos:erexere humi defixas harundines. PRO columnis rigidis:duris & firmis. IMpoſuere deſuper:ſuper columnas ipſas. TOGAS EXTentas:Toga ut Marcellus inquit. VESTIMENTum erat commune & uiris.& mulieribus:tam diurnũ quã nocturnũ dicitur a tenendo. SOLe tñ.excaleſcunt multi a m calore ſolis:q̃ exhauſto mero:ornatq; ut quot pocula deſiccauerint totidem annorum uita contiugat qua

PAV.
MAR.

quidem ratione multi erant qui neſtoreũ numerum ſuperarent:& ad Sybillæ numeros aſcenderent. TAmẽ calent:illi. SOLE & uino:quod hauriunt. ET præcantur annos:ꝓcibus,a diis tot annos poſcunt. QVOT ſumant cyathos:quot plenos diſcernit uicini cyathos. ET Bibunt ad numerum:quia numerant quotiens bibũt ut numerum teneant. INVEnies illic:in eo campo. QVI ebibat annos neſtoris:qui totiens bibat:quot ãnos uixit neſtor ille pylius:quem uixiſſe dicũt treeétos annos:de quo dixit:iam tertia uiuitur æras.

Quod ſit per calices facta Sibylla ſuos:
Illic & cantãt quicquid didicere theatris:
Et iactant faciles ad ſua uerba manus:
Et ducunt poſito iunctas cratere choreas
Cultaq; diffuſis ſaltat amica comis:
Cũ redeũt titubãt,& ſunt ſpectacula uulgi
Et fortunatos obuia turba uocat:
Occurrit,nuper uiſa eſt mihi digna relatu
Pompa,ſenem potum pota trahebat anus:
Quæ tñ hæc dea ſit,qm̃ rumoribus errat:
Fabula propoſito nulla tegenda meo:
Arſerat æneæ dido miſerabilis igne:
Arſerat extructis in ſua fata rogis:
Cõpoſituſq; cinis,tumuliq; i marmore carmẽ
Hoc breue quod moriẽs ipſa reliquit erat:
Præbuit æneas,& cauſam mortis,& enſem
Ipſa ſua dido concidit uſa manu:
Protinus iuadũt numidæ ſine uindice regnũ:

ANT. FAN. ¶ SIBylla:ſibyllæ decem fuerunt ut ſcripſit Varro.Lege Lactantium firmianum.Earuꝫ uni dilectæ ab Apolline dicitur oblatum ab eo poſcendi quod uellet arbitrium:quæ tot annos popoſcit quot harenas manibus haberet.Hanc eſſe nonnulli Cumæam uolunt:quæ fuit lõge ante bellum troianum ac uixiſſe dicitur roma regibus ſeruiẽte Eſt autem hoc loco figura hypbole. Quis enim tot calices hauſerit uno die quot annos uixiſſe Sibylla dicitur. Quicquid didicere theatris: carmina in theatris audita & cohærentia uoluptati cui nunc inter uina uulgus indulget. CVM redeunt:e campo martio ubi largius poti ebrietatem contraxerunt. FORTunatos:quibus uina omnem triſtitiam abſtulerunt. PRæbuit æneas:& cauſam mortis & enſeꝫ:ipſa ſua dido concidit icta manu. Fabulantur quidẽ poetæ qđ ob æneæ diſceſſum Dido ſtructa pyra gladio incubeit:iidẽq; etiã canunt Carthaginem paulo poſt excidium troiæ conditam eſſe ſed(ut ſcribit Iuſtinus)Hiarbas decem pœnorum prĩcipibus accerſitis Dido nuptias ſub belli denũciatione petiit:quæ pyra in ultima parte urbis extructa uelut placatura Sichæi manes hoſtiis cæſis eam conſcẽdit & gladio uitam finiuit.Garthago autem condita eſt lxxii.annis antequam roma.

PAV. MAR. ¶ QVOD ſit facta ſibylla per calices ſuos:quot etiam annos ſibyllæ adequarit:hoc ob Cumæaꝫ dictum: quæ fuerit longe ante troiana bella:& uixerit:ut a multis aſſerit ad romanorum uſq; regum tempora.Nam in metamorphoſi ipſa æneæ refert uiciſſe ſeptẽ ſecula:ſupuicturã quæ annos.ccc. Sibylla dicitur:q̃ſi dei mens:hoc eſt cõſiliũ. ILLIC & cantãt:canũt qđ in theatris audiuere cani:agitãt.& excutiũt manus uelut eſt mos ebrioꝝ:& ſaltãt depoſitis parũper poculis. ET cantãt illic:in cãpo. QVIcquid didicere theatris:nã carmina adhũc uſum cõpoſita:ſed ea q̃ in theatris didicere.cũ recitatæ ſunt fabulæ. THEatrũ:ſpectaculũ a θεάομαι:qđ eſt uideo. ET iactãt:ut ebrii ſolẽt. MANus faciles ad ſua uerba:nã eas ad cantũ agitãt. ET ducũt iunctas choreas:ſaltationes a χορεύω:qđ eſt ſalto.Virg. PARS pedibus plaudũt choreas & carmina dicũt.Syllabaq; media ad placituꝫ ponit̃,ut ẽt in eo uerſu imemores noſtri feſtas duxere choreas: POSito cratere:depoſito parũper poculo. ET amica culta:ornata. SALtat diffu co.paſſis crinibus. CVM redeũt:e cãpo domũ. TITVbant:tremẽti & incõſtanti paſtu incedũt:nã ebrii redeũtes eũt titubãte:& firmare paſſum nequeũt.Et ſunt ſpectacula uulgi:qa ab omni multitudine ſpectãtur.Et turba obuia:q̃ illis redeũtibus occurrit.Vocat fortunatos:appellat eos fœlices.quia quoad ebrii ſunt nec bona:nec mala diſcernũt:nec cupiditate ulla:nec ambitione mouent̃. OCcurrit nuper mihi põpa:turba ebrioꝝ redeũtiũ & in ordinẽ incedẽtiũ facta eſt mihi obuia. VISA Eſt digna relatu.digna quæ refert̃. ANNus pota:ebria uetula:quæ multũ potauerat. TRAhebat ſenem potũ:ebriũ:Iucũdũ erat ſpectaculũ cum ebria ebrium duceret. POtus:in utrãq; accipitur ſignificationem:& pro eo qui potauerit:ut hic:&pro eo quod potauerit.ut inferius.Clauiger & tanto eſt albula pota deo. QVAE tñ:ſed quæ dea ſit anna.quoniam uariæ ſunt opiniones:ego omnes referam. TAmen quæ dea ſit.hæc quæ Anna perenna dicitur. QVOniã fabula erratur.incerta eſt & uaria refert̃. RVMoribus:incertis relationibus. NVLla:fabula.ſ.eſt. TEGenda uelanda. MEO ꝓpoſito:ex inſtituto meo,qa de omnibus agam. Arſerat acturus de Anna ſorore Dido ab ipſius morte dido incipit:imitatus in hoc Virgilium:qui dixit eam ſibi necem conſciuiſſe ob amorem æneæ:qđ falſum eſt.nam non ob æneam ſed ſeruatam pudicitiam.Cum ab hiarba rege præmeretur:cogerentq; eam ciues illi ſe tradere:extructa pyra ſe ipſam interemit.OCCVpata eſt ea extincta Carthago ab Hiarba: fugit inde Anna.poſtq; longos errores uenit in Laurentinum litus:ubi agnita ab ænea benigna ſuſcepta eſt: commendataq; lauiniæ.Sed cum illa putaret adductam ſibi pellicem.parauerat Annæ inſidias. QVAE quidem per gentem ab umbra ſororis munita diffugit.raptaque eſt a Numicio amne.cum poſtea inquireretur. fertur eleuaſſe caput.dixiſſeque ſe in nympham mutatam.& annam perennam uocari. DIDO MISERABilis.digna commiſeratione. ARSERAT ignis.hoc eſt amore æneæ.ut apud Virgilium.Vritur infœlix dido. ARSERAt regiis exſtructis.lignorum congerie compoſita. IO SVA FATa.in ſuam mortem.arſerat ergo duplici igne.& amore & igne rogali nam extruxit pyram qua eſſet aduertendum cadauer. Deinde gladio incubuit: & in ea pyra cremata eſt.ET IGNIS SST Compoſitus hoc eſt cinis qui ex cremato cadauere ſuperfluit eſt in urna reconditus. ET ERAT hoc breue carmen in marmore tumuli hoc exiguum epigramma inſcriptũ eſt tumulo.

QVOD.carmen. IPSA moriens reliquit alludit ad illud ꝙ in heroidibus prius fecerat cũ in epiſtola ad æneã dido ita dicat. NEC conſumpta rogis inſcribar heliſſa ſychei hoc tamen in tumuli marmore carmen erit. & ſubſequuntur hi duo uerſus.quos etiam appoſuit. AENeas præbuit & cãm mortis.quia fugiẽs fuit illi cauſa ut ſeipſam confoderet. ET enſem:ꝑbuit cãm:& ꝑbuit inſtrumẽtũ:nã reliquit enſem:quo ſe illa cõfecit. IPSa dido cõcidit:extĩcta eſt. VSA ſua manu:ad ſeipſam extinguẽdã. PROtinus iuadũt:extincta didone aphri duce Hiarba carthaginẽ occupãt. Tyrii uero oẽs in fugã cõuerſi ſunt. NVMIdæ:ſpeciem pro genere poſuit:hoc eſt ipſi aphri.Numidia uero pars aphricæ:iter Tingitanã & Carthaginẽſem regionem. INVAdunt:adoriuntur:& occupãt. REGnũ carthaginis.ſ. SINE uindice:quaſi cũ nullus eſſet uindex qui iniuriã ꝓpulſaret:qm̃ Regina erat extincta:& alii reges non erant qui regnum tuerentur.

Et potitur capta maurus hiarba domo:
Seq; memor ſpretũ, thalamis tñ iquit elyſſæ
En ego quem totiẽs reppullit illa, fruor:
Diffugiũt Tyrii quo quẽq; agit error, ut olĩ:
Amiſſo dubiæ rege uagantur apes:
Tertia nudatas acceperat area meſſes
Inq; cauos ierant tertia muſta lacus:
Pellitᷣ ãna domo, lachrymãſq; ſororia linq̃t
Mœnia:germanæ iuſta dat ante ſuæ:
Mixta bibũt molles lachrimis unguẽta fauillæ
Vertice libatas accipiũtq; comas:
Terq; uale dixt:cineres ter ad ora relatos
Preſſit, & eſt illi uiſa ſubeſſe ſoror:
Nacta ratẽ, cõiteſq; fugæ pede labitᷣ æquo:
Mœnia reſpiciẽs, dulce ſororis opus:
Fertilis eſt melite ſterili uicina coſcyræ
Inſula, quam libici uerberat unda freti:
Hãc petit hoſpitio regis confiſa uetuſto:

¶ MAVrus hiarba:rex Mauritaniæ q̃ ꝓuĩcia eſt aphricæ ad occidẽtẽ & fretũ gaditanũ.Sed idẽ & numidiæ regnũ obtinuit q̃ ab occaſu ad mauritaniã extẽditᷣ ab ortu ad Syrtes unde regio carthaginẽſis incipit. EIVS incolæ numidæ quaſi nomades a ꝑ mutãdis pabulis appellãtur.Hũc regẽ Virg.Getulũ uocat:ut captat ducat gentilus hiarbas. TERtia nudatas.deſcriptio tp̃is poetica a meſſibus & uindemia. FAVIllæ cineres Didus unguẽta & annæ diſceſſuræ lachrymas bibũt. PEDE labitur equo:ꝓſpera utitᷣ nauigatione donec ad Melitam peruẽtum eſt. EST aũt pes funis quo tẽditᷣ uelũ autore Seruio.Seneca:In medea nũc ꝓlato pede trãſuerſos captare notos. FERTilis eſt melite.melita inſula uñ melitæos canes dictos eẽ callimachus putat inter corcyrã & illyricum eſt:ut Ply ſcribit Strabo iminere inq̃t Pachino melitam uñ melitæi canes exportãtur.Sed ſciẽdũ & ſamothraciã (ut autor eſt idẽ geographus) olim melitã dictã; Cæterũ melita de qua nũc agimus in aphricã uerſa eſt. quẽadmodũ & coſyra teſtibus Plynio Põponio & dioδoro. Vñ.Ouid:ſubiũgit.Quã lybici uerberat uñ freti ¶ ET Hiarba maurus:nã & Numidarum rex erat.& maurorũ.uel ut Euſtachius inquit Mazicorũ. Mauri i extrema ad oceanũ libya iuxta fretũ colũnarũ:ut Stra.inquit.Hi ut Criſpus aſſerit a medis originem traxere:ſed corrupere uocabulũ libes:& pro medis mauros dixere. POTitᷣ capta domo:diuus regia.& memor:hiarbas. SE ſpretũ:fuiſſe prius quẽ in cõiugẽ dido noluerat.Vñ & Virg.nõ ante tyro deſpectus:hiarbas. INQuit tñ En ego quẽ illa:dido. TOTiens repulit:qa totiẽs ſpreuit:& in cõiugẽ nõ admiſit. FRVor:nũc. THAlamis toro. Heliſſæ:didus quæ ut Euſtathius inq̃t heliſſa nominata eſt:& ab aliis Annã quoq; uocatã dicit:ſed ubi carchedona cõdidit dido dicta ẽ.Carchedona uero uocauit urbẽ a ſe cõditã a carchedone uero phœnice. Sed ab aphris Carthago dicta eſt:ꝙ ſonat lingua punica noua urbs. Tyrii:q ſequũti erãt heliſſam a Tyro urbe phœniciæ. QVO quẽq; agit error:quo unũquẽq; fuga duxit. VT olĩ:aliqñ. VAGantᷣ:uagãtes errãt. DVBiæ amiſſo rege cũ regẽ amiſerint:dubiæ tũc ſũt apes quẽ potiſſimũ ſequãtᷣ regẽ.Ply.iq̃t.Apes rẽp.& cõſilia priuati:& duces gregati.& qđ maxie mirũ ẽ mores hẽre ſemp ꝙ duce ꝓhenſo totũ agmẽ teneri Amiſſo delabri migrareq; ad alios.Eſſe utiq; ſine rege nõ poſſe. TERtia nudatas tertio anno poſt morte eliſſæ:& occupatã ab Hiarba carthaginẽ:pulſa ẽ & Anna.q̃ lachrymãs iuſta ſorori ſoluit:ſolutoq; ſupremo munere fugit. TERtia area:in qua terãtur fruges. ACCeperat meſſes nudatas:frumẽta e paleis excuſſa:& ita nudatas:qa frumẽta ipſa nudata ter in area. ET tertia muſta ierãt In nouos cados:hoc inquit ꝓterierat.iã tertia meſſis:& tertia uindemia.Et ex his tertiũ ãnũ indicat. ANNA pellitᷣ domo.Carthagine. ET lachrymãs relinq̃t mœnia ſororia:urbẽ a ſorore cõditã. DAT ante iuſta.ſuæ germanæ:facit exeqas:ſorori ſic iuſta ſoluit. FAVillæ molles bibũt unguẽta mixta lachrymis:ſpargit unguẽto cineres lachrymas imiſcẽs. Ideo molles fauillas dixit: qa unguẽto & lachrymis miſcebãtur:aut fundebãtᷣ:uel molles qa dulces ſorori. ET accipiũt.ipſæ fauillæ. COMAs libata:excerptos crines. VERtice:e capite ãnæ. TER dixit uale: ſicut moris eſt extremo loco dicere. TER preſſit cineres.ter cõplexus ẽ urnã ubi erãt cõditi. RELatos ad ora:qa ter oſculatus eſt. ET ſoror.Dido. EST uiſa ſubeſſe.qa uiſa ẽ.Annæ Dido ſentire piũ officiũ:& ſubeſſe. NACTA ratem.ubi nauem repperit. ET Comites fugæ:qui eam in fuga ſequerẽtur. LABitur equo pede:nõ hoc referendum ad pedes eius:quia non dicitur proprie labi pedibus.ſed incedere. SED Referas ad nauem annam ferentem quæ pedibus caret & æque omnis mouetur:& proprie labitur.Aut equo pede pro equatis omnium pedibus remigium in uerrendo mari:aut in trahenda podia:ſeu erigendis malis nauium. Vnde Virgilius in quinto æneidos.Vna omnes facere pedem. SIC LABITVR.anna ſua naui. EQVO PEde.equatis omnium nautarum pedibus. RESPIciens mœniam carthaginis ſcilicet. DVLCE.etiam eo tempore illi. OPVS SORoris.quod dido ſoror extruxit. FERtilis eſt melite.fugiens anna melitem uenit ſuſceptaq; hoſpitio a Batto rege. Qui audita & morte heliſſæ.& ipſius annæ calamitate.commiſeratus. omnia ei obtulit.ſed ſeruare non po-

ANT.
FAN.
Hiarbas
Numidæ
pes
Melita
Melitæi
Coſura
Batus
rex
PAV.
MAR.

tuit:Pygmalione ſororem inſequête. MELite ẽ iſula fertilis:hæc iſula eſt in lybico mari:iter Siciliã & aphricam diſtãs a pachino ſiciliæ.lx.milia paſſuũ:quo ſpacio nos ipſi in eã iſulã traiecimus:nec eo anno q fuit.M.cccc.lxviii. a natali dominico erat fertilis pp ſiccitaté.Quatriẽnio.n.itegro aqs pluuiis caruerat:fertile tñ ſolũ hẽt cũ aquaẽ Ex ea portabãtur Catelli:quos meliteos uocabãt.Cuius rei meminit Strabo lib.vi. VICIna coſyræ ſterili:cuꝫ fertilis ſit melite coſyra ſterilis eſt.Inſula quidẽ ẽ in eodẽ mari:quæ & olim:& nũc Gozus diciẽ.Regnabat i me lite Battus.quẽ uolũt aliqui eundẽ eſſe:qui & cyrenas in aphryca cõdiderit.Cyrni regis Therrannis inſulæ filiuꝫ cuius meminit Trogus. QVAM:inſulã. VERberat unda freti Lybici:cum in mari lybico ſit:libycis pulſa tus fluctibus. HANC:inſulam. PETit:anna. CONfiſa uetuſto hoſpitio regis:fiduciã habens in antigno ho ſpitio Batti:& fuerant aliguando hoſpitia inter eos mutua:& alter alteri auxilio fuerat.

Hoſpes opum díues rex íbí battus erat:
Quí poſtq̃ dídícít caſus utríuſq; ſororís:
Hæc ínquít tellus quantulacũq; tua eſt:
Et tamẽ hoſpítíí ſeruaſſet ad ultíma munus:
Sed tímuít magnas pygmalíonís opes:
Sígna receſſebat bís ſol ſua, tertíus íbat
Annus, & exílío terra paranda noua eſt:
Frater, adeſt belloq; petít, rex arma peroſus
Nos ſumus ímbelles tu fuge ſoſpes aít:
Iuſſa facít:uentoq; ratem cõmíttít & undís:
Aſperíor quouís æquore frater erat:
Eſt prope píſcoſos lapídoſí crathídís amnes:
Paruus ager:Cameren íncola turba uocat:
Illuc curſus erat:nec longíus affuít índe:
Quam quãtũ nouíes míttere funda põt:
Vela cadunt prío, & dubía lıbrãtur ab aura:
Fundíte remígío nauíta díxít aquas:
Dumq; parant torto ſubducere carbaſa líno:
Percutítur rapído puppís adunca noto:
Inq; patẽs æquor fruſtra pugnãte magíſtro:

ANT. FAN. ¶REX ibi battus erat:De hoc Syllius: Battus cyreneꝫ molli tum forte fouebat impio mitit batt⁹ lachrymaſq; dediſſe caſibus humanis facilis.Idẽ poeta uult annam a batto nõ in melita ſed in oppido Cyrene exceptã fuiſſe Lege principiũ.viii.libri punicoꝝ.Iuſtinus cyrenẽ a Bat to cõditã tradit eũq; ſic dictũ pp linguæ obligationem. SED timuit magnas Pygmaleonis opes q annæ imi nebat exitio.ut Ferre p equor exitiũ miſeræ iã pygma liona docebat.Hic Annæ & Didus frater fuit. NOS ſu mus imbellæs:qui te armis tueri aduerſus fratrẽ nõ poſ ſumus. Crathidis:crathis fluuius eſt Galabriæ: de quo ipſe alibi: Crathis & hinc ſybaris nr̃is cõterminus oris Electro ſimiles faciũt auroq; capillos. CAmeren incola turba uocat.i.quẽ.Eſt aũt Camerẽ agri ꝓpriũ nomẽ ad hoſtia Crathidis.Quidam cremerem legunt. TOR to lino:funibus quibus uela deducuntur:his laxatis his ad ductis ut hodie uidere licet.

PAV. MAR. ¶REX ibi hoſpes:qui eã ſuſcepit hoſpitio. ERAT bat tus diues opũ:opibus abũdãs. QVI rex poſtq̃ didicit: audiit ab ipſa anna. CASus utriuſq; ſororis: & heliſſæ miſerabilẽ exitũ:& Annæ calamitatem. INQuit hæc tellus:melitea. QVANtulacũq; tua eſt:licet tenuæ ſit regnũ:põt tuo arbitrio uti. SED tñ ſeruaſſet ad ultima uſq; ad finẽ. MVNus hoſpitii:qđ illi obtulerat. SED timuit magnas opes Pygmaleõis: timuit igẽtes pygma lionis uires.Qui iã ſororẽ annã inſequebaẽ. SIGna re cẽſebat.Iam fluxerant duo anni:ex quo e carthagine fu git:ueneratq; tertius:cũ iſequẽte pygmalione magna claſ ſe:rex illam a ſe dimiſit.Rurſuſq; illa miſerrima ſe fugæ credidit. SOL recẽſebat:remunerabat. BIS ſua ſigna xii.illa:q̃ ſunt in zodiaco:per quæ it & redit annũ cõficiẽs.cõfecerat iã bis illud ſpatiũ. TERtius ãnus ibat & no ua terra ẽ parãda exilio:cogiẽ illa:noua loca q̃rere ad exulãdũ. ADEſt frater:Pygmalion:q eã iſequebanẽ. DE pygmalione latius in prio æneidos refereẽ.nõ inſiſtimus in eo. ET Petit annã. Bello:illaturus.bellũ apud quẽ cũq; fuiſſet. REX:bathus. Peroſus bella:odio habẽs bella. AIT nos ſumus ibelles:nõ apti ad bellũ. TV Fu ge ſoſpes:fuge nũc incolumis:antequã maiorẽ facias iacturã. IVSSa anna. FVgit & cõmittit ratem uẽto & un dis:hoc eſt mari uẽtis agitato. FRAter pygmaleon. ERAT illi aſperior quouis æquore aſpera:& turbita erãt illa maria. Sed oĩ aſpior ac truculẽtior mari erat frater.Eſt ꝓpe:uertit ãna fugiẽs prorã in calabriã:cũ eẽnt ꝓpe Cratiſluuiũ:depoſitis uelis Nautæ rẽis iſurrexere:ut portui ſubirẽt:a tẽpeſtate reiecti ſũt. Eſt pu⁹ ager ꝓpe am nes cratidis ꝓpe cratĩ fluuiũ.LApidoſi:qa ex apẽninis labẽs p̃ ſaxa fluuii.Cratis fluui⁹ ẽ achiuoꝝ:herodoto teſte quo ut idẽ ait q i italia fluui⁹ ſic cognoĩatus ẽ nomẽ accepit.Eſtq; fluuius calabriæ iu ora reginoꝝ. De quo i mee. Cratis & hinc Sybaris nr̃is cõterminus oris Electro ſimiles faciũt auroq; capillos & Ply.in eodẽ quoq; ponit cra tim. ACCola turba.q̃ incolit ripas cratidis. VOCat ip̃m agrum. CAMeren.nã ꝓpe cratim pau⁹ erat ager ca mere appellatus:quo prorã anna uerterat:Nec accipias ꝓ camerina ſicula.nẽ lõge diſtat.Eſt.n.camarina iter pa chinũ & lybeũ in ſicilia. ILLVC erat curſus:.ibi curſũ direxerãt nautæ.Nec lõgius abfuit:anna non magis diſta bat. INDE ab eo agro. QVAm quãtũ põt mittere funda nouies poſſet qs ſaxũ eiaculari funda. VEla cadũt ut mox ẽ nautaꝝ.cũ ꝓpe portũ ſũt. VELA deponũt:& remis icũbũt. DIXit nauita: un⁹ e nautis aut ipſe na uis rector. FINdite aq̃s remigio.iã remis fluctus uertite:& in portũ tendite. CVMq; parãt:inituri portũ a uẽ to repelluneẽ.notus.n.eos magno impetu adorſus p mediũ fretũ anguſtũ in patentius æquor impulit.cũ nimiuꝫ inualeſceret tẽpeſtas. MAre ip̃m a ꝓfunditate uerſum in miſerã cimbã ſæuiebat. DVM nautæ parãt ſubdu cere:remouere ex antemnis. CARbaſa:uela. TORto lino:aut pro torti lini:nã linea uela aut torto uoluto.Nã inuoluũtur uela cũ reponũtur. AVT torto lino.rotatis ſeu obuerſis antẽnis:ubi linea uelãt erãt:quo facilius de ponerẽt. PVPpis adũca curua:percutiẽ radio noto celeri & furioſo meridionales uenti turbine:uerũ ſi nũc no tũ acciperemus nũc qui flat e medio ſpatio inter auſtrum & eurum:quẽ nautæ Syrocchon uocãt:recte dictũ eẽt:

nam plurimus inflat in illius freti fauces:ergo ratem ipſam per medium fretum in patentiores aquarum cãpos ille turbo tranſtulit. FERtur:ratis. IN Equor patens:in apertum & ſpacioſum mare. FR Vſtra pugnante:in caſſum reluctante & retinente. MAGiſtro:gubernatore nauis.

Fertur/ & ex oculis uiſa refugit humus:
Aſſiliũt fluctus/imoq; a gurgite põtus
Vertitur/ & canas alueus haurit aquas:
Vincit̃ ars uẽto/nec iã moderator habenis
Vtitur/ac uotis/is quoq; poſcit opem:
Iactatur tumidas exul phœniſſa per undas:
Humidaq; appoſita lumina ueſte tegit:
Tũc primũ dido fœlix eſt dicta ſorori:
Et quæcũq; aliquã corpore preſſit humũ:
Ducitur ad laurẽs ĩgẽti flamine littus
Pupis/ & expoſitis omnibus hauſta perit:
Iam pius æneas regno/nataq; latini
Auctus erat/populos miſcueratque duos:
Littore dotali ſolo comitatus achate
Secretum nudo dum pede carpit iter:
Aſpicit errantem nec credere ſuſtinet annam
Eſſe:quid in latios illa ueniret agros:
Dum ſecum æneas:anna ẽ exclamat achates
Ad nomẽ uultus ſuſtulit illa ſuos:
Heu fugiat/ qd agat/quos terræ q̃rat hiatus
Ante oculos miſeræ fata ſororis erãt:
Senſit & alloquitur trepidã cythereius heros
Flet tamẽ admonitu mortis eliſſa tuæ:
Anna p hãc iuro quã quõdã audire ſolebas
Tellurem/fato proſperiore dari:
Perq; deos comites hac nuper ſede locatos
Sæpe meas illos increpuiſſe moras:
Nec timui de morte tamẽ/ metus abfuit iſte
Hei mihi credibili fortior illa fuit:
Ne refer/aſpexi non illo corpore digna:
Vulnera tartareas auſus adire domos:

¶VISA refugit humus:dum nauis a uento repelleret̃ in mare terra refugere uiſa eſt.HABenis per Metaphoram ſiue tranſlationem temonem accipimus. PHœniſſa:anna a phœnicia quæ regio a phœnice nomen accepis. TVNC primum dico phœlix eſt dicta ſorori:Sic æneas apud Virg.O terq; quaterq; beati quis ante ora patrum Troiæ ſub mœnibus altis contigit oppetere. EXPoſitis omnibus hauſta perit:periit quidẽ nauis ſed anna & cæteri qui in ea fuerunt incolumes terræ redditi ſunt. POPulos miſcueratq; duos:ſcribit Strabo æneã una cum anchiſæ patre & Aſcanio filio:qui & Iulius & Euryleon dictus eſt teſte Dionyſio laurentũ applicuiſſe. ac non longe ab oſtia oppidulum ædificaſſe.Deinde uero aduẽtantem Latinum regem aborigenum qui tunc loca ubi nunc Roma eſt incolebant cum ænea ſocietatẽ iniſſe aduerſus finitimos Rutulos:ac Latinum in pugna cecidiſſe:& uictorẽ æneã adeptum imperium ſuos etiã latinos appellaſſe.Licet enim uicti uictorum nomina accipiant æneas tamen ut fauorem latii ſibi conciliaret Latinum nomen non ſolum uictis non ſuſtulit ſed etiam romanis impoſuit. DOTAli:quia a latino rege regnum acceperat æneas dotem Lauiniæ. DVM SEcum æneas deeſt dicit uel cogitat quid illa ueniret in latium. QTOS terræ queras hiatus:ne uideat æneã cuius cauſa perierat ſoror. ANNa per hanc iuro:æneas ſui diſceſſus cauſam in deos reiicit ut excuſet ſe apud annam. PER q; deos comites: per deos penates quos æneas lauinii collocauit. CREdibili fortior illa fuit:fortior q̃ credi potuit quæ ſeipſã interfecit. Vnde dido uocata eſt q nomen phœnicum lingua uiraginem ſignificat. NE REfer:quoniam anna uidebatur æneæ relatura didus ſororis interitum. ANT. FAN. Dido uiragine ſignificat

¶ET Humus uiſa:quam prius uiderant. REFugit ex oculis:qui iam lõgius eos impulerat uentus. FLVctus aſſiliũt:unde attolluntur magno turbine. PONtus uertitur eruitur. IMO gurgite.quaſi ab imo fundo. ET alueus:curua nauis ad aluei ſimilitudinem. HAVrit canas aquas haurit undas quæ tum maxime caneſcunt:cuã uentis aguntur.Vincitur ars:iam nihil poterat rebus cõſulere rector nauis ſna arte:uertit ſe in tanto periculo ad ſſota.Agitur per tumidos fluctus infœlix anna.tegebat q; oculos ne irruentes undas inſpiceret. ARS nautica VINcitur uento uentorum impetu.NEC iam moderator:rector nauis. VTItur habenis:per tranſlationẽ ab equis:qui habenis reguntur.Ille iam temone non regit ratem ATVotis utebat̃ HIS quoq;:uotis. POſcit opem:a diis ipſis. Phœniſſa exul.Anna a phœnicia ſic & Vir.Hũc phœniſſa tenet dido:ſicut dicimus Creſſam:threiſam:uel treiſſam:cilyſſam:ſic & phœniſſam. IACtatur.ut illud terris iactatus & alto. PER undas tumidas:per mare & tumidum:& turbulentum. TEGit lumina oculos. VESTE humida:aquis reſperſa. OPPOſita:ipſis oculis ne uideret periculum. TVM primũ:fœlicẽ ſororẽ extinctã.& quæcũq; e uita migraſſet appellabat:p̃ſertim q̃bus tu tellure ſolida mori cõtigiſſet:quoniã fluctibus nõ iactarẽtur. Demũ appulere laurẽti:litori ubi periit nauis.Expoſitis tñ his qui in ea erant ſoſpitibus in terrã TVM primũ dido eſt dicta fœlix ſorori.appellauerat prius ĩfœlicẽ:q ſibi mortẽ cõſciuerat.ſed tũ primũ fœlicẽ dixit.q̃m e uita migrauerat. IAM pius æneas:eo tpe quo anna illuc appellabat æneas in latio regnabat.Venerat.n.ad ſedes fatales ubi urbẽ cõdidit.q̃ a latini regis filia lauinia quã inito cũ rege fœdere in uxorẽ accipit lauiniã appellauit.Populũq; ſuũ latinũ appellari uoluit.Prio tñ anno ſolis troianis impauit. Deide extincto latino ſimul & hoſte turno ĩ eadẽ pugna accepit regnũ ſoceri ĩmiſcuitq; ſimul troianos & latinos. & utriſq; imperauit Eo igitur tpe cũ per litus deambularet annam aſpexit. IAM pius æne.erat auctus re.auxerat imperium ſuum: nam peæter illud quod ipſe conſtituit ſoceri regnum erat aſſecutus.Et nata lauinia qua in coniugem acce

perat. ET Miſ.ſimul iunxerat. DVOS populos latinum & troianum. DVM ipſe comitatus ſolo achate:ut Virg.Imitet̃ uno comitatus achate:qui perpetuus comes illi datur. Verũ achate Home.meminit. Sed ab aliquibus ab achaos quod eſt cura & moleſtia:& deductum nomẽ putat̃:tñ æneæ perpetuo adiungitur:ac ſi curam regiam ſignificaret:q̃ cura regũ ſemper ſit cõmunis. Achates etiã præcioſi lapidis nomen eſt. Solino & Ply.teſtibus:quem lapidem ſicilia in ripis achatis fluminis primum dedit:ſed poſtea alibi quoq; compertus.nam & pyrrum regem hunc in anulo habuiſſe dicunt. Detinentes nouem muſarum effigies non artificioſas.ſed naturales & apollinem ipſum cum lyra.ita diſcurrentibus maculis auto.Ply.ut muſis quoq; ſingulis ſua redderétur inſiguia.

DVM igitur æneas comitatus ſolo achate carpit iter ſecretum quaſi dum incedit remotis aliis omnibus. NVDO pe.& quod pedes:& quod nudis pedibus incedebat. LIT ore do.quod illi pro dote lauiniæ contigerat. ASPicit annam er.quæ per litus errabat. NEC cre.lu.non poteſt credere eam eſſe. Quid illa ueniret in latios:agros dicebat hunc ſecum ad quid illa nunc in latium ueniret. DVM ſe:æne.ea uerba diceret. ACHAtes ex.an.eſt:agnouit & eam eſſe clamauit. ILLa:anna. SV Stulit ſu.uul.ad no.cum audiſſet nomen ſuum ab aliis proferri:eleuauit uultum & oculos ut intueretur. HEV fu.cum æneam agnouiſſet:quod facere debuiſſet fugere & quo. QVid ag.quos hiatus terræ quærat? quam uoraginem? quam dehiſcentem tellurem requirat? quo ſedeiiciat. FATa ſo.mors heliſſæ miſeræ. ERAnt an.oc.cum primum uidit æneam:uenit in mentem lachrymabile ſororis fatum quæ æneæ cauſa ſibi mortem conſciuerat. SENſit:æneas cognouit:& pudorem & dolorem ac metum illius. ET he.cy.æneas uir excellens cythereæ ueneris filius. Nam cytherea dicta eſt uenus a cythera urbe in quam concha delata eſt:ut Fe.inquit. ET al.tre.timentem annam. FLET tamen:æneas. O heliſſa:dido. Admonitu:recordatione. MORtis tuæ.nõ potuit continere lachrymas cum primnm recordatus ẽ acerbiſſimi caſus illius. ANNA per hanc:æneas uult depcari culpam ſui abſceſſus:quo illam ad necem impulit. Iurat ſe fuiſſe a diis coactum qui moras in carthagine increpabant:nec potuiſſe ſibi perſuadere futurum ut illa ſe extingueret.referri uulnera non cupit quoniam apud inferos uidit:offert deinde ipſi annæ emeritæ omnia quæ in regno latino ſunt. Anna iuro per hanc tellurem:per terram italicam. QVAM:tu. QVOndã:cum carthagine eſſem. SOlebas au.a nobis.ſ. DARi mihi fa.proſpe.fœlitiore. IVRo per deos co.per ueſtam & deos penates:quos mecum e troia tuli. LOCatos nuper:paulo ante collocatos. HAC ſe.lauinii & recte locatos dixit:quia per longa tempora alio transferri:aut locari non ſunt paſſi. Nam cum aſcanius albam condidiſſet:tranſtuliſſetq; illuc deos:noctu redire lauinium. IVRO igitur per deos. Illos deos. SEPE incre.mo. obiurgaſſe & accuſaſſe nimie tarditatis. Sic excuſans ſe de fuga culpam in deos refert. NEC ti.de mo.non timuit tantũ illi mali quod ſe ipſam trucidaret. ISTE me mortis.ſ. ABFVit a me quia id de illa non metuebam. HEI mi.cũ miſeratione dictum: ILLA iu.for.cre.hoc eſt maioris animi q̃ credi potuiſſe:cum morte ſibi conſciuerit. NE REfer.non referas aliquid de eius morte:quoniam mihi omnia nota: Nam ſi illa referret:dolorem & lachrymas refricaret. ASPexi uui.non di.il.cor.quæ corpus illud pulcherrimum non merebatur. AVSus adire domos tartareas:aſpexi inquam ego qui auſus ſum ad inferos deſcendere. De quo in ſexto æneidorum in eo loco. Quas inter phœniſſa recens a uulnere dido. Errabat ſilua in magna:quam troius heros. Vt primum iuxta ſtetit:agnouitq; per umbram obſcuram:& reliqua. At tu.anna.

ANT. FAN. SEV rõ te.no.ap.o.ſi.de.ſiue conſulto huc ueneris ſiue te aliquit numen impulerit. CREdidit:uel ſe commiſit ſi accuſatiuum ſubaudias uel fidem adhibuit. PIA cauſa:ne lauiniã adductam pellicem ſuſpicetur. NAM habet exa.quid agat.nondum exquiſitũ habet qua pœna annã afficiat:ſed tãto eã odio proſequitur ut mori cupiat dum perdat q̃ pellicem putat.

PAV. MAR. SBV ratio.ap.te no.oris.ſiue aliqua ratione factum. quod conſulte:& induſtria ad nos ueneris. SIVE deus ſiue aliquid numẽ ut caſus te huc egerit. CARpe con.re.mei.quaſi fuere cõmodis omnibus mei regni: & omnia carpe q̃ ad commodum:& uſum tuum fluit. NOS me.oſtendit gratitudinem animi. Nam memor eſt accepti beneficii. DEBemus mul.ti.cum fueris de nobis benemerita. NIL non de.he.tibi multa Sed heliſſæ debemus omnia. Etenim cum ita loquimur non nihil aliud ſignificat. Cũ uero poſtponimus non ſignificat omne magis.n.poſt poſitũ nõ ſignificare facit.quã ante poſitum ideo hic nil nõ debemus.i. omnia debemus. ER is gra.no.tuo:qa tibi multum debeo. ERIS gra.no.ſo.ho eſt heliſſæ cui omnia debeo. TAlia di cre.anna cõmiſit ſe æneæ:qui ita oĩa offerebat. Et expo.ſu.er. quem admodum e carthagine pulſa mari iactata tandem illuc appullerit. Neq;.n.reſtat alte.ſpes.nihil aliud uſq̃ erat:unde opem ſperare poſſit:neq; alterum erat conſilium:niſi ut æneæ ſe crederet ſibi munifice regnum offerenti.

At tu ſeu ratio te noſtris appulit oris
  Siue deus,regni commoda carpe mei:
Multa tibi memores/nil nõ debemus eliſſę
  Nomine grata tuo grata ſororis eris:
Talia dicẽti(neq; enim ſpes altera reſtat).
  Credidit:errores expoſuitq; ſuos:
Vtq; domũ intrauit tyrios induta paratus
  Incipit æneas cætera turba ſilet:
Hãc tibi cur tradã pia cauſa lauinia cõiunx
  Eſt mihi:cõſumpſi naufragus huius opes
Orta tyro ẽ,regnumq; libica poſſedit ĩ ora
  Quã p̃cor ut charæ more ſororis ames
Omnia pmittit,falſumq; lauinia uulnus
  Mẽte p̃mit tacita:diſſimulatq; metus
Donaq; cũ uideat p̃ter ſua lumina ferri
  Multa:tñ mitti clam quoq; multa putat:
Nõ habet exactũ quid agat furialiter odit
  Et parat inſidias & cupit ulta mori:
Nox erat,ante thorũ uiſa eſt aſtare ſororis

VTq; do. ubi æneæ domum ingreſſa eſt. eam ille coniugi commēdauit: dicebatq; ſe ex officio facere: nā bona illius abſumpſerat. equum eſt ut aliquā uicē referat. VT: poſtq̄. ANNA indu. ty. da. ueſtes & ornatus phœniſſos. Nam tyros in phœnicia eſt: ut alias diximus. INTrauit do. regiam æneæ. INCipit æn. cæpit loqui. CAEtera tur. ſilet: & recte loquente enim rege tacent alii. O lauinia cō cā pi. honeſta & officioſa. EST mi. cur. tra. ti. hanc: cur annam tibi & tuæ fidei commēdē. Vtitur officio cōmeodationis. nā arguit ab equitate rei: & exponit meritum & dignitatē. nā poſſediſſe regnū dicit: ut plura ſint quibus uideatur id iure facere. EGO nau. cum naufragium feciſſem in mari lybico. CONſumpſi opes huius: quia diu fuerat carthagine cum omni claſſe: & illam ibi refecerat opibus ipſius: & ſororis. Et dido apud Virgilium eiectum littore egentem Excepi & regni demēs in parte locaui. ORTA: nata. Tyro. eſt. POSſedit re. in ora ly. tyria eſt genere. Sed regnum habuit in aphrycæ ora. Quam ames præcor more caræ ſororis: proſequaris eam amore: & beniuolētia: ac ſi eſſet ſoror. OMnia annuit ille ſe oia facturā cōprimit tñ dolorē. TIMebat. n. nec eēt ea pro pellice adducta. LAVinia pro omnia quæ. ſ. æneas iuſſerat. PRAEmit. cōprimit. MENte ta. ſecreta. VVLnus fal. dolorem intimū: iniuſtū. Nō enī iuſte dolebat. Sic falſum uulnus: quia nō uera: ſed falſa cauſa. ET diſ. me. occultat: & nō palam oſtendit ut eſt illud. Spē uultu ſimulat: p̄mit altū corde dolorē. DOnaq; cū: lauinia cū uideret aperte ab ænea aū annā mitti munera. Exiſtimabat lōge plura mitti occulte. Cōcepit igitur in illā maximū odiū & inſidias quoq; parauit. CVm uideat palā: aperti: FERri ad annā. MVLta dona: ab ænea miſſa. PRAEter ſua lu. iuxta ſuos oculos: ut apud Vir. p̄ter uada feruida uexit. PVTat. exiſtimat. CLAm. quoq; etiā occulte. MITti mul. dona. ſ. NON habet: lauini. ſ. adhuc. EXActū: diligēter exquiſitū. QVid agat: in hoſpitā. ODI fu. nō habet nūc quid aliud agat īſectatur magno odio. FVRialiter: uero īquit quia nō iuſto: ſed a furiis iniecto. ET pa. inſi. quibus hoſpitā perdat. ET Cu. mo. ul. cū pellicem illam exiſtimaret. ulciſci uolebat iniuriam: & ulta mortē nō curat. dum prius illā interimat. NOx erat: noctu per quietem: uiſa eſt admoneri a ſorore. ut fugeret & cum fores uento crepuiſſent putauit illa hoſtes adeſſe. Exiliit. & fuge ſeſe cōmiſit. ERAT nox ui. eſt: dido ſanguinolēta: lena ſanguine. nam ī entus noīa ſignificant plenitudinem: ut opulētus plenus opibus. Sī ſomnolētus plenus ſomno. COMa ſqa. fœdatis crinibus. ASTare ante tho. ſo. ante cubiculum ipſius annæ. DICere: eſt ēt ſic uiſa dicere. EFFVge: o ſoror accelera hanc fugam. NE du. quaſi nihil uerearis. FVGe te. mœ. mœſtitiam allaturum. SVB uer. quaſi in fine uerborū illi⁹. AVRA. uentus iuppiter cōmouit. FORes qrulas ſtridulas. nā fores cubiculi crepuere: putauit hoſtes adeſſe. EXIliit: e ſtrato. ſ. ET VE au. quæ pauore nō retardaret. ILLinc: de ipſo cubiculo. IACIT deiicit ſe. SVPer fe. hoc eſt de feneſtra: ut eſt illud Virg. Multa ſuper priamo rogitās ſuper hectore multa: hoc eſt de priamo & de hectore. ILLE timor quem conceperat ex crepitu ianuarum. fecerat audacem ad fugā. ſ. ET rapit̄ cū metu: timebat qdē illa: & cū eo timore rapit̄: quaſi raptim fuga p̄cipitat̄. VElata: cohoperta.

Squalenti dido ſanguinolēta coma:
Effuge ne dubita mœſtū ſoror effuge tectū
Sub uerbū querulas impulit aura fores:
Exilit, & uelox illuc ſuper auſa feneſtra
Se iacit, audacem fecerat ille timor
Cumq; metu rapit̄, tunica, uelata recincta
Currit, ut: auditis territa dāma lupis
Corniger hāc tūidis rapuiſſe numici⁹ undis
Creditur, & ſtagnis occuluiſſe ſuis:
Sydonis interea magno clamore per agros
Quæritur, apparent ſigna notæq; pedum:
Vētū erat ad ripas, inerant ueſtigia ripis
Suſtinuit tacitas cōſcius amnis aquas:
Ipſa loq uiſa ē, placidi ſum nympha numici
Amne perenne latens, anna perēna uocor:
Protinus erratis læti ueſcunt̄ in agris
Et celebrant largo ſeq; diemq; mero:
Sūt qbus hæc luna ē, qa mēſibus ipleat ānū

TVNIca uelata recincta: qd̄ anguſtia tpis nō uidebat̄ pati ut tunicam cingeret. CORniger hanc tumidis rapuiſſe numicius undis credit̄ fluui⁹ celeber morte eneæ ut Littus adit laurens ubi tectus arundine ſerbit in freta flumineis uicina numicius undis hūc iubet æneæ quæcūq; obnoxia morti abluere. SVStinuit aquas. ut annæ uerba exaudiri poſſent ſuſtinuit aquas & tacitas reddidit. AMne perenne latēs: anna (ut diximus) a p̄petuitate perenna dicta exiſtimat̄ nō pro perenne. i. p̄petuo in numicio lateat. LAEti ueſcūtur in agris: læti qd̄ adepti eēnt quaſi peculiarē deam cœperunt ueſci epulis & genio idulgere: qd̄ romāi poſtea imitati ſunt. QVia menſibus impleat annum: ſunt qui annā cui in annum ius eē uidetur lunam exiſtimant cuius menſes colligūtur quibus annus impletur.

ANT.
FAN.

Numicius

Perennā anna a perpetuitate dicta

TVNica recincta. incincta tunica ueſtis lōga ſine manicis. CVRrit. fugiens e lauinio. VT dāma territa: q̄ territa eſt. AVDitis lupis. cū audierit luporum ululatus: aut ſtrepitū inſequentiū dānæ ex generibus caprarum ſunt: ſed ſilueſtres. ut Ply. inquit. Subdit: Dāmæ ınā ſueſcunt raro cū feræ dici non iure poſſunt. Cōplura nāq; ſunt nec plēcita: nec fera: ſed media inter utrūq;: ut in uolucribus hyrūdines. & reliqua. COR niger: fugientē Annā numicius amnis rapuit. Factaq; eſt nympha. Numicius flu. qui labitur ex aricina ſilua per laurentē agrū ubi ſubmerſum æneā dicunt. COR niger: omnes enī amnes cornua habere dicontur. ET Virg. Cornigerum tybrim uocat heſperidum aquaꝝ regnatorem. CREditur rapuiſſe hanc annam. AQVis tumidis: nam tunc erat auctus hymbribus: ideo tumidis cum paruus ſit flu. ET occuluiſſe. occultaſſe. STAgnis ſuis. aquis tūc ſtagnātibus. Sydonis: cū fugiſſe annam conſtaret: miſſi ſunt qui eam inquirerent: inuenire ueſtigia: non tamē illā. SYDOnis: anna a ſydone urbe phœniciæ. QVAEritur interea dum illa eēt in amne. PER agros: latinos.

PAV.
MAR.

MAGno clamore:clamabant annam:ut illa audiret. APPArent ſigna & notæ pedum:hoc eſt ipſa ueſtigia: VENtum erat.qui inquirebant. VENere ad ripas amnis.Numicius undarum fluentium ſonitus compeſcuit annaq; loqui cœpit dicens ſe in nympham eẽ demutatam:uocariq; Anna perennam illi qui uocem exaudiuere: celebrauere diem mœro. INDe mos originem cœpit. ERAT uentum:iam uenerant:qui quærebant. AD ripas:numicii. INErant ueſtigia ripis:erant notæ pedum in ripa fluminea. AMNis conſcius:numicius.qui eam rapuerat. SVStinuit aquas tacitas:ne fluentes immurmurarent:quo uox Annæ loquuntur audiri poſſet undis tacentibus. IPSA:Anna iam nympha uiſa eſt loqui.& ita dicere. SVM:ego. NYMpha:dea. PLAcidi numici:quaſi nolite me ulterius quærere.nam in nympham huius amnis conuerſa ſum. LATens:ego. AMne pereune:perpetuo delitens in hoc flu. VOCor anna perenna:a perenni aquarum lapſu.Sic annorum dea a perenni temporum fluxu PROtinus ueſcuntur:qui eam quæſierant:audita uoce læti. VEScunt in agris erratis: p quos errauerant eam quærentes.Et celebrant ſe & diem largo mœro:reddunt ſe celebres ebrietate:celebrem diem:quia lætum:& pompa frequentem. SVNT quibus:hactenus de Anna ſydonia:nunc alias opiniões refert: alios ſcilicet putaſſe Annam perennam eſſe lunam ea ratione:cum ipſa menſes efficiat:& ex menſibus annus cõſtet.uidetur & ipſam anno uuoq; dominari:ſic. ET annam perennam uocari.Alii dixere Themin:quæ Diodo. teſte cœli & terræ filia:diuinandi artem:& ſacra cultuſq; deorum introduxiſſe dicitur. Et Apollo quidem traditur:cum eſſet reſponſa daturus Themim conſulere ſolitum tanq̃ diuinandi artis inuentricẽ: hæc ille: cumq; illa ſacra & cultus deorum introduxiſſet:aſſignatur illi annorum ratio:q ea ad anni eationem digeſſiſſet.Sic & anna perenna uocatur.Multi Iſim uetuſtiſſimam ægiptiorum deam putauerunt:q ea quæ leges ægyptiis dederat.annum quoq; ciuilem illis conſtituit.Sic & anna dicta.Sunt igitur aliqui QVIbus hæc.Anna perenna eſt luna: aliqui qui lunam eſſe putant. QVIA impleat:perficiat annum menſibus. PARS putat Themin:quæ in parnaſo oracula reddebat.De quo Lucanus cum regna themis tripodaſq; teneret.

Pars themin inachiã pars putat eẽ bouẽ:
Inuenies qui te nymphen atlantida dicant:
Teq; ioui primos anna dediſſe cibos:
Hæc quoq; quã referã nr̃as puenit ad aures:
Fama:nec a ueri diſſidet illa fide:
Plæbs uetus & nullis ẽt tunc tuta tribunis
Fugit.& in ſacri uertice montis erat:
Iam quoq; quẽ ſecũ tulerãt defecerat illis
Victus & humanis uſibus apta ceres:
Orta ſuburbanis quædã fuit anna bouillis:
Pauper ſed multæ ſedulitatis anus:
Illa leui mitra canos incincta capillos:

¶PARS themin:Themin deam putabant(autore Feſto)quæ præciperet hominibus id petere quod fas eſſet
ANT. FAN. themis
eamq; id eſſe exiſtimabant quod fas eſt.Eam cœli & terræ filiam dicunt teſte Diodoro:quam uoluntnon ſoluʒ diuinandi artẽ inueniſſe ſed ſacra & deoruʒ cultus: quos uidemus per annum fuiſſe digeſtos. INAchiam pars Putat eẽ bouẽ:Iſidem quæ Io fuit Iuachi filia & Romæ culta eſt:ut Nos romana tuam in templo accœpimus iſim. NYMphen atlantida:unam e filiabus atlãtis quã uolunt iouis fuiſſe nutricẽ montis: IN Sacri uertice mõtis erat:ſacer mons(autore Feſto)trans anienem fluuiũ
Sacer mons
ultra tertiũ miliariũ appellatur quia ioui fuerat cõſecratus.In eum ſeceſſiſſe plæbem Liuius ſcribit libro ſecũdo primæ decadis ſicinio quodam autore cũ a patribus diſſideret:cuius animis delinitis oratione. Menenii agrippe regreſſus in urbem omnibus tribuni plebis creati ſũt
Victus
Nota eſt hiſtoria. Defecerat illis uictus: uictus nomen
Bouillæ,
aliud quoq; ſignificat q̃ quæ nobis æſui ſunt. Hic per uictum panem accipimus. Vnde autor ſubiũgit. Et humanis uſibus apta ceres.Bis enim idem dicit more poetarum. ORTA ſuburbanis quædaʒ fuit anna bouillis:Bouillæ ſunt non longe ab urbe ac Lauinio in agro Labicano inter Ariciam uidelicet & Romam.Aſconius poſtera die occurrit ei circa horam nonã clodi⁹: paulo ultra bouillas rediens ab Aricia.Perſius.Accedo bouillaſcliuũq; ad uirbi.Hũc locũ ſuburbanũ eẽ ex Suetonio quoq; colligimus qui ait decuriones municipiorum & coloniaꝝ Auguſti corpus a Nola bouillas uſq; deportaſſe:a bouillis uero equeſtrẽ ordinẽ ſuſcepiſſe. urbiq; intuliſſe: q̃uis hic nõnulli campaniæ bouillas accipiunt quod nobis nõ placet. LEVI mitra canos incincta capillos: hoc geſta
Mitra
men lydorum fuit & phrigum quo & meretrices utebantur:ut ite quibus grata eſt picta lupa barbara mitra. & uiri molles ut mœnia mentum mitra crinemq; madentem ſubnixus Propriæ autem(ut inquit Seruius)eſt pilleus incuruus e quo pendebat buccarum tegmen.de quo Hero. Aſſirii capita crinita habentes mitris redimiũt.
PAV. MAR.
¶PARS putat eẽ bouem inachiam:hoc eſt Iſidem quæ prius Io dicebat Inachi regis argiuorum filiam. a quo & inachis flu quæ uiolata ab ioue mutata:deinde in uaccam:cũ diu erraſſet in ægiptũ. Tandem uenit ubi reſtituta illi priore forma Iſis appellata eſt:& Oſiridi iouis filio nupſit.Sed de Iſide & Oſiride aliter a Diodoro & Plutar.referuntur inuenies & alios.Qui dicant te nimphen atlãtida te pleiouem a lantis coniugem:nam cum νύμφη apud græcos ſponſa ſit:ſponſam atlantis intelligũt formato patronymico ab ipſo uiro aliqui intelligũt nympham atlantis filiam Maiam q id a Mercurio filio aſſecuta ſit:ut pro dea annorum coleretur.Et te anna dediſſe ioui primos cibos & inuenies o anna qui te nutricem iouis eſſe dicant.Nam cum primis annis iouem paueris. te annam perennam uocauere de nutricibus iouis dictum eſt ſuperius. HAEC quoq; refert & aliam opinionẽ quam ueriorem eẽ aſſerit. HAEC etiam. FAMA:ipſius rei quam referam:mox exponam. PERuenit ad noſtras aures.Nec diſſidet illa.A fide ueri non diſcrepat a fide.nam aliquid ueritatis habet.Plebs uetus.plebs cuʒ propter nexos ob æs alienum a patribus ſeceſſiſſet autore Sicinio in montem ſacrum qui ut Liui.& Dion. referunt non longe ab urbe eſt iuxta anienem flu.deficiente plebi uictu in eo mõte quædam anna e bouillis liba illi

ſubminiſtrabat.recōciliata poſtea ſenatui plebe oratione Menenii agrippæ:ſtatuam annæ erexere:& ex eo pro dea coli cœpta eſt. VETVS plebs:antiquus po.ro.Etiam tum tura nullis tribunis:ad ea uſq; tempora nondū creatis ex plebe tribunis ad eius defenſionem:nam tum primum creati ſunt. FVGit & erat in uertice montis ſacri quo ſeceſſerat ſacer mons:ut Pomp.inquit Trans anienem flu.ultra tertium miliarium appellatur:quia Ioui fuerat conſecratus:& tria milia paſſuum etiam Liui.diſtare oſtendit. IAM QVOq; uictus:res ad uictum facientes. Verum ut Vlpia.de uer.ſigni.ait Victus uerbo continentur.quæ eſui potui:cultuiq; corporis: quæq; ad uiuendum homini neceſſaria ſunt:ueſtem quoq; uictus habere uicem Labeo ait.Cæteraq; quibus iuuandi curā diq; corporis noſtri gratia utimur:ea appellatione ſignificātur.Inſtratum omne ueſtimentū continetur. Quod iniciatur labeo ait.Neq; enim dubiū eſt quin ſtrāgula ueſtis ſit omne pallium:periſtroma in uictum ergo ueſtē accipiemus. Sed poeta uictum poſuit pro rebus ad æſum pertinentibus. DEFEcerat illis.plebeis. QVEM ſecum tulerant:cum ex urbe ſeceſſerat & defecerat. CERES:panis cuius uſum Ceres tradit.. APTA uſibus humanis:quæ cōuenit uſui humanæ uitæ. FVIT quædam anna orta:nata.Bouillis ſuburbanis:quæ erant in ſuburbano. NAM duæ fuerunt bouillæ. ALTErum in latio oppidum prope lauinium:de quo hic agitur.Alterum in campaniam prope ſinueſſam. PAVPER:illa anna. *Sed* anus multe ſedulitatis: diligentiæ & īduſtriæ ILLA:anna bouilla: INCINCTA capillos canos.ſeniles. MITRA leui:innexos habebat illa crines mitra *ly*darum mulierum more.

Fingebat tremula ruſtica liba manu:
Atq; ita per populum fumātia mane ſolebat
Diuidere,hæc populo copia grata fuit:
Pace domi facta ſignum poſuere perenne:
Quod ſibi defectis illa ferebat opem:
Nūc mihi cur cātēt ſupeſt obſcæna puellæ:
Dicere,nam coeunt,certaq; proba canūt:
Nuper erat dea facta,uenit gradiuus ad ānā
Et cum ſeducta talia uerba refert:
Mēſe meo coleris,iūxi mea tēpora tecum.
Pēdet ab officio ſpes mihi magna tuo:
Armiger armigeræ correptꝰ amore mineruæ
Vror,& hoc longo tempore uulnus alo:
Effice dii ſtudio ſimiles coeamus in unum:

¶FINGEBAT:formabat.ut figuli e ludo diuerſa fingentes.Significat & alia uerbum fingo.Sed effingere eſt ad alterius formam aliquid fingere unde effigies dictæ. PACE domi facta.Oratione Menenii agrippæ.Lege Liuium. NVNC mihi cur cantet ſupereſt obſcœna puellæ dicere:Canebantur a puellis iocoſa quædam & obſcena in feſto annæ quod hæc dea martem intentum rebꝰ Veneris eluſiſſet. PENdet ab officio ſpes mihi magna tuo:Artificioſum exordium.Oſtendit enim ſupra qualis in Annam fuerit ut beniuolam redderet.nunc cū ſuā ſpem ab ea pendere ſubiungit orare uidetur ſibi ut auxilio ſit & auget beniuolentiam. ANT. FAN. Effingere

¶FINGEbat:componebat. MANV tremula.ſenili trementi. LIBA ruſtica:qualia ruri fiunt. DE libo primo diximus. ATq; ita ſolebat diuidere:ea liba. PER populum:per plebem ipſam. FVMANtia mane.calida:& ob id fumantia: cum e furno eximeret. HAEC copia.abundantia librorum : licet exigua eſſe. FVIT grata populo:plebi.cui libis uictū ſuggerebat Pace domi facta:ubi recōciliata eſt plebs patribus per meneniū Agrippam:de quo Liuius ita inquit:Placuit igitur oratorem ad plebem mitti:Menenium Agrippam facundū uirum.Et quod inde oriundus erat plebi Carum.intromiſſus in caſtra:priſco illo dicēdi & horrido modo nihil aliud quā hoc narraſſet fertur tempore quo in homine:non ut nunc omnia in unum conſentiebant:ſed ſingulis membris ſuum cuiq; conſilium ſuus ſermo fuerat:indignatas reliquas partes ſua cura:ſuo labore: ac miniſterio uentri omnia quæri uentrem in medio quietum nihil aliud quam datis uoluptatibus frui conſpiraſſe ide ne manus ad os cibum ferrent:nec opus acciperet datum:nec dentes conficerent.Hac ira dum uentrem fame domare uellent.ipſa una membra:totumq; corpus ad extremam tabem ueniſſe. INDE apparuiſſe uentris quoq; ad ſegne miniſterim eſſe nec magis aliquam alere eum reddentem in omnes corporis partes. HVNC Quo uiuimus:uigemuſq; diuiſumq; pariter in uenas maturum:confecto cibo:ſanguinem comparando hinc:quam inteſtina corporis ſeditio ſimilis eēt ire plebis in partes flexiſſe mentes hominum. AGI deinde de concordia cœptum:conceſſumq; in conditiones ut plebis ſui magiſtratus eēnt ſacroſancti:quibus auxilii latio aduerſus conſules eēt. NEVE cui patrum capere eum magiſtratum liceret. ITA tribuni plebei creati duo.C. Licinius & L. Albinus. HI Tres collegas ſibi creauerunt. IN His Sicinium fuiſſe ſeditionis autorem. DE Duobus qui fuerunt.minus conuenit. SVNT qui duos in ſacro monte creatos tribunos eē dicant.Ibi ſacratam legem latam ꝑ ſeceſſionem plebis &c.Ergo ubi facta eſt pax.Poſuere ſignum annæ perennæ:erexit populus illi ſtatuā. QVod illa fiebat ſibi opem:ſuccumbebat libris in ea rerum penuria ipſis. DEFectis:cum iam defeciſſent cibi propter meritum illius populus gratus ſtatuam erexit. NVNC mihi:in his feſtis Annæ obſceni quidam luſus referebantur:cum uerbis quoq; obſcenis:eam poeta cauſam affert:ꝙ ubi anna relata eſt in deos Mars eius operam petiit ad Pallada conclinandam:cuius amore tenebatur:ꝙ illa ſe facturam promiſiſſet:retulit poſtea ſe illam tandē exoraſſe:& amatorem quodam ioco deluſit.de quo paulo poſt. NVNC ſuper eū.reſtat mihi dicere. cur puelle cantent obſcœna.turpia quod eo turpius.cum puellæ canerent. NAM coeunt.ſimul ipſæ puellæ. ET Canunt certa probra.uituperatione digna. NVPER:paulo ante.Erat facta dea.erat Anna relata in deos. GRAdiuus Mars de quo ſuperius. VENit ad annam. ET Facit talia uerba.ita loquitur.CVM ſeducta.cum anna ab illis ſemota. COLEris meo menſe.quia celebratur tuum menſe Martio. IVNxi mea tempora tecum. quaſi feci PAV. MAR.

menſem meum tibi eſſe commune iunxi enim tecum tempora ut tuæ feriæ ſint eo menſe qui mihi ſacratus: & artificioſe arguit ab hac coniunctione ut uideatur illa debere id agere ut illi opem præſtet iure neceſſitudinis. MAGNA ſpes mihi pendet ab officio tuo: quaſi plurimum ſpero in tua ſedulitate. EGO ARmiger: qui armis & belli præſum. VROR CORreptus amore mineruæ armigeræ: quaſi uehementer amo pallada: quæ bellis præeſt quemadmodum ego: ut in principio huius libri diximus ipſe uides manibus peragi fera bella mineruæ. Sic nunc armiferam mineruam uocat. ET in longo tempore alo uulnus. a Virgi. accepit uulnus alit uenis: & hoc ideo dictum: quod quanto magis in ea cura ſumus: magis augetur amor. EFFIce id: id effectũ reddas. VT dii ſimiles ſtudio: quaſi qui in eodem officio uerſemur. COEAmus in unum. coniugamur. CVM enim par ſit noſtrum numen: quia ego armifer illa armifera conueniens eſt: ut ſimul quoq; coniungamur. O COMis: o benigna anus. HAE PARTES: hæc officia: quaſi dare operam ut ſimul coeamus.

Conueniunt partes hæ, tibi comis anus:
Dixerat, illa deum promiſſo ludit inani.
Et ſtultam dubia ſpem trahit uſq; mora:
Sepius inſtanti mandata peregimus inquit:
Euicta eſt precibus uix dedit illa manus:
Credit amãs, thalamoſq; parat, deducit illũ
Anna tegens uultus, ut noua nupta ſuos:
Oſcula ſumpturus ſubito mars aſpicit annã
Nunc pudor eluſum, nunc ſubit ira deum:
Ludit amatorem charæ noua diua mineruæ
Ne res hac ueneri gratior ulla fuit:
Inde ioci ueteres, obſcenaq; uerba canentur
Et iuuat hanc magno uerba dediſſe deo:
¶ Præteritur9 erã gladios in principe fixos:
Cum ſica caſtis ueſta loquuta focis:

ANT. FAN. ¶ CONVEniunt partes hæ tibi: Tuum eſt talia tractare quæ anus es. STVLTAM ſpem: Quia non erat ſperandum fore ut pallas abiecta prudentia flecteretur ad Venerem. SAEpius inſtanti: Vrgenti annam ut mandata perageret. PRAECibus uix dedit illa manus Bene uix ut res ueriſimilis uideretur. EST AVTEm metaphora. TEGENS uultus: Flameo. Lucanus: Nõ timidum nuptæ leuiter tectura pudorem Lutea demiſſos uelarunt flammea uultus. VENEri: Quã MAars cognouit. ut Primus adulterium Veneris cum Marte putatur hic uidiſſe deus. VERBA dediſſe: Decipiſſe: nam uerba dare eſt decipere. PRAEteriturus eram gladios in principe fixos: Idibus Martiis iulius Cæſar in põpeii curia tribus & uiginti uulneribus confoſus eſt: teſtibus Suetonio & Plutarcho: licent & ſint qui tertio idus eum interfectum dicant. Curiam in qua occiſus eſt obſtrui placuit ut ſcribit idẽ Suetonius idusq; Martias parricidium nominari: quibus ferũt uatem prædixiſſe Cæſari ut diſcrimen præcaueret: qui cum ĩ ſenatum iret uati dixiſſe traditur idus Martias adueniſſe: cui uates uenere quidem ſed nondum præteriere reſpondit. Eundem cædis locum a Pompeio ante theatrum dedicatum accepimus Cæſaremq; ad baſim imaginis Pompeii a conſpiratoribus interfectũ: quam eius cruor magna ex parte reſperſit: poſtea uero in deorum numerum relatum non ore modo decernentium ſed opinione uulgi: ſi quidem ludis quos ei conſecratos hæres Auguſtus edebat ſtella crinita per ſeptem dies continuos fulſit: quam eſſe animam Cæſaris crediderunt. Lege Suetonium & Plutarchum in Cæſare. Item Appianum: quoniam (ut ſæpe dixi) nobis omnia referre non placet. Cæſar idus Martias ſibi ferales notauit Scorpionis occaſu.

PAV. MAR. ¶ CONVENIVNT tibi: quia anus es. & ſedula tuum eſt efficere. DIXERAT illa deum: deludebat anna martem. At cum nimium urgeret: rettulit ſe palladis animum inflexiſſe: paratamq; eſſe ad coniugium. Cumq; illa pararet nuptias: deducitur ad eum anna uelata luteo flameo tanquam noua nupta & cum illa eſſet eam oſculaturus: cognouit ſe ab illa deluſum. HAEC igitur erant: quæ in feſtis Annæ referebantur. DIXERAT: ergo mars. ILLA: anna. LVDIT deludit. DEVM promiſſo inani: uacuo fine effectu: quia non ſeruabat promiſſa. ET TRAHIT: protrahit. VSq; ſemper ſpem ſtultam. ſtulti martis: nam ſtultum erat illud ſperare de de pallade. MORA dubia: incerta: dicebat enim ſe obtemperaturam: ſed tempora protrahebat. INQVIT inſtanti ſepius. cum ſepius & uehementius ille inſtaret dixit. PEREGimus mandata. tua ſcilicet. ET VICta eſt præcibus: tandem exoraui. VIX DEDit illa manus. quaſi uix dedit fidem: ita prius repugnabat: ut uix uinci potuerit. AVT dedit uictas manus: per tranſlationem ab his qui in ipſo prælio capiuntur. qui uictas manus porrigunt. AMANS. mars. CREDit pallada ſcilicet uictam. ET PARAT Thalamos. nuptias. Nam thalamus thorus iugalis eſt: ut alias Dictum. Deducitur, illuc ad martem. Anna tegẽs uultus ſuos: flameo ſcilicet. VT NOVA NVpta. ut moris eſt cum noua nupta ad uirum ducitur: de quo Luca. in ſecundo pharſaliæ. Non timidum nupte leuiter tectura pudorem Lutea demiſſos uelarũt Flaminia uultus. Flameo enim ut Pom. inquit amicitur nubens boni cauſa. q eo aſſidue utebatur Flaminia. ideſt flaminis uxor: cui non licebat facere diuortium. Et eodem modo tegebatur nupta Flameo: ut perpetuo cum uiro manerent. Attigit in hoc, romanum morem poeta. Mars ſumpturus oſcula: cum uellet eam oſculari. SVBITO aſpicit: annam. detecto enim uultu aſpicit & cognoſcit illam. NVNC pudor nunc ira ſubit eluſum deum. nunc pudebat illius ignominiæ: q ab ea eſſet deluſus: nunc ira excandeſcebat. NOVA diua: quæ nuperrime facta es dea. LVdis amatorem caræ mineruæ: deludis matrem qui mineruã amat. Nec ulla res fuit hac ueneri gratior. nihil potuit eẽ Veneri gratius q̃ martẽ cuʒ quo aliq̃n recubuit ab Anna eẽ deluſum. INde ioci ueteres. qui in campo martio referuntur. ET canuntur dicta

obſcœna:turpia: E T iuuat delectat ſpectatores. HANC annam. DEdiſſe uerba:hoc eſt eluſiſſe: ſeu decepiſ-
ſe:nam dare uerba decipere eſt:ut apud Teren.Cui dare uerba difficile eſt. MAgno deo:marti:hæc in feſtis an
næ referebantur. PRæteriturus eram:idi.mar.C.Cæſar interfectus eſt:& ea quidem dies parricidium nomina
batur:nec ſenatus unquam cogebatur in tantæ cædis mœſtitiam:Erat hoc præteriturus poeta:ne forte refrica-
ret lachrymas:monitus tamē a ueſta:cuius ſacerdos fuerat Cæſar:ne uerteretur:nam & cœlo receptus eſt Cæ-
ſar:& de coniuratis ſupplicium ſumptum. De eius morte in epitomate Liui.lib.cxvi.ſic habetur Cæſar ex hiſpa
nia quintum triumphum egit:& cum multi ꝗ maximiq; honores ei a ſenatu decreti eſſent inter quos ut pater
patrie appellaretur:& ſacroſanctus:ac dictator in perpetuum eſſet inuidiæ cauſam aduerſus eum præſtiterunt:
ꝙ ſenatui deferente hos honores:cum ante ædem ueneris genitricis ſederet:minime aſſurrexit.Et ꝙ M.Anto.
collega ſuo inter lupercos currente:diadema capiti ſuo impoſitum in ſella repoſuit.Et quod Epidio marullo: &
Cæſereo flauo tribunis plebis inuidia:& tanꝗ regnum affectanti mentibus poteſtas abrogata eſt. Ex his cauſis
conſpiratione in eum facta:cuius capita fuerunt:Marcus Brutus &.C. Trebonius:& Caſſius:& ex Cæſaris par
tibus.D.Brutus in curia Pompeii occiſus eſt uigintitribus uulneribus:occupatumq; ab interfectoribus eius Ca-
pitolium obliuione deinde cædis eius a ſenatu decreta:Obſidibus Antonii & Lepidi liberis acceptis coniurati a
Capitolio deſcenderunt. Teſtamento Cæſaris hæres ex parte dimidia inſtitutus eſt.C.Octauius ex ſorore ne-
pos:& in nomen adoptatus.Cæſaris corpus:cum in campum martium ferretur a plebe ante roſtra crematū eſt.
Dictature honos in perpetuum ſublatus eſt.Et Tranquillus cum de hoc eodem agit:& acceſſiſſe in ſenatum dicit
ſic proſequitur.Aſſidentem conſpirati ſpecie officii circūſteterunt.Illicoq; Cimber Tullius:qui primas partes ſu
ſceperat:quaſi aliquid rogaturus propius acceſſit.Rennuentiq;:& geſtu in aliud tempus differenti.ab utroq; hu-
mero togam apprendit.Deinde clamantem.Iſta quidem uis eſt:Alter Caſſius aduerſum uulnerat Paulum infra
iugulum: Cæſar Caſſii brachium arrepto graphio traiecit.Conatuſq; proſilire alio uulnere tardatus eſt. Vtque
animaduertit undiq; ſe ſtrictis pugionibus peti toga caput obuoluit:Simul ſiniſtra manu ſinum ad ima crura de
duxit:quo honeſtius caderet:etiam inferiore corporis parte uelato. Atq; ita tribus & uiginti plagis cōfoſſus eſt.
Vno modo ad primum ictum gemitu ſine uoce edito.Et ſi tradiderunt quidam Marco Bruto irruenti dixiſſe:
καὶ συὲι ἐκεὶ νωγκαὶ συτἕκνον. Exanimis diffugientibus cunctis aliquādiu iacuit:donec lecticæ impoſitum
dependente brachio tres ſeruuli domum retulerunt.Hæc ille qui plures quoq; honores ei in morte collatos re-
fert ſi quis hyſtoriam cumulatiorem cupit perlegat Plutarchum: & Apianum cum Appianus nominatim etiā
referat coniuratos omnes. Sed ꝙ in deorum numerum relatus ſit ita idem Tranquil.inquit.Periit.vi.& quin
quageſimo ætatis anno:atq; in deorum numerum relatus eſt: non ore modo decernentium: ſed & perſuaſio-
ne uulgi: ſiquidem ludis quos primo conſecratos ei hæres Auguſtus edebat ſtella crinita per ſeptem con-
tinuos dies fulſit. Exoriens circa undecimam horam. Creditumque eſt animam eſſe Cæſaris in cœlum
recepti: & hsc de cauſa ſimulachro eius in uertice additur ſtella. Curiam in qua occiſus eſt obſtrui placu-
it. Iduſq; Martias parricidium nominari. Ac ne unquam eo die ſenatus cogeretur: percuſſorum autem fe-
re: neq; triennio quiſquam amplius ſuperuixit: neq; ſua morte defunctus eſt. DAMNATI omnes: alius
alio caſu periit. pars naufragio: pars prælio. Nonnulli ſemet eodem illo pugione. quo Cæſarem uiolaue-
rant: Sed hæc hactenus ERAM præteriturus ſilentio: ſcilicet hoc eſt non relaturus. GLADIOS fi-
xos in principe in Cæſare: hoc eſt Cæſarem in curia trucidatum. CVM ueſta ſic locuta a caſtis focis:cum
ita ex ara æterni ignis Veſta admonuit.

Ne dubita meminiſſe:meus fuit ille ſacerdos
Sacrilegæ telis me petiere manus:
Ipſa uirum rapui ſimulachraq; nuda reliqui
Quod cecidit ferro Cæſaris umbra fuit:
Ille quidem cœlo poſitus iouis atria uidet
Et tenet in magno templa dicata foro:
At quicūq; nefas auſi prohibente deorum
Numine:polluerant pontificale caput:

¶MEVS fuit illle ſacerdos: Pontifex maximus ip- ANT.
ſe alibi: Ne ue cæde ſacerdotis flammas extinguite ue FAN.
ſtæ. SIMVLACHRAq; nuda reliqui. Vult con-
iuratis in umbram tantum Cæſaris ius fuiſſe: cum ue-
rum Cæſarem Veſta rapuiſſet in cœlum. ET TE-
net in magno templa dicata foro: Appianus: Popu-
los cæpit interfectores eius undique conquirere funus
etiam in medio foro edidit temploque conſtituto iu-
xta pyram ueluti deo ſacra exhibuit. Sane Auguſtus
autore Plinio Venerem exeuntem e mari nobiliſſi-
mam Apellis picturam dicauit in æde Cæſaris pa-
tris. Legimus & plebem tanto fauore mortuum Cæ
ſarem proſecutam eſſe:ut non ſolum ad Bruti & Caſ-
ſi domum: cum facibus tetenderit: ſed ſolidam colum
nam.xx.pedū lapidis numidici in foro ſtatuerit ad quā
lōgo tpe ſacrificare:uota ſuſpicere.controuerſiaſq; interpoſito per Cæſarem iureiurando diſtrahere perſeuera
uit.Suetonius ſcribit pro roſtris auratam ædem ad ſimulachrum Veneris genitricis collocatam.

¶NE DVBITA meminiſſe: non uerearis mentionem de eo facere. ILLe Cæſar. FVIT meus ſacer- PAV.
dos: nam fuit pontifex maximus: de quo plura paulo ſuperius diximus. MANVS ſacrilegæ:ſacrilegorum MAR.
coniuratorum: nam ideo ſacrilegi: quia ſacra uiolarunt. nam ſacrum pontificem maximum confoderunt.
PETIERE me telis:quaſi me ipſam uulnerarunt:nam qui pontificem meum ulularunt: in me ipſam ma-
nus iniecerunt. IPSA uirum rapui:eripui ego e manibus eorum Cæſarem: & in cœlum retuli.& reliqui ſimu

ſachra nuda.quaſi umbram ſine corpore. VMBRA Cæſaris fuit quæ cecidit ferro non fuit Cæſar: ſed eius umbra:in quam armis ſacrilegi ſæuierunt. ILLE quidem poſitus cœlo locatus inter ſydera:ut iam diximus; Et in Buc.Ecce dionei proceſſit cæſaris aſtrum. VIDIT atria Iouis:quia in cœlum:& Iouis regiam aſcendit
ET tenet templa dicata:conſecrata. IN MAgno foro:in foro romano. Et Suetonius inquit.Et pro roſtris aurata ædes ad ſimulachrum Veneris genitricis collocata. AT quicunqꝫ auſi nefas: auſi tam indignum facinus. POLLVErant:fœdauerant:ſeu uiolauerant. CAPVT pontificale:Cæſaris pontificis. PROHIbente numine deorum: quaſi contra deoꝝ uolũtatem.

Morte iacent merita, teſtes eſtote philippi
Et quorum ſparſis oſſibus albet humus:
Hoc op9, hæc pietas, hæc prĩa elemẽta fuerũt
Cæſaris, ulciſci iuſta per arma patrem:
Poſteá cum teneres aurora refecerit herbas
Scorpius a prima parte uidendus erit:

ANT. FAN. ¶MORTE iacent merita.C.Cæſaris genius(ut ſcribit Plutarchus)terras & maria peragrans omnes eius percuſſores inueſtigauit: quorum nemo(teſte Suetonio)triennio amplius ſuperuixit: nemo ſua morte defunctus eſt.Dãnati omnes alius alio caſu perierunt pars naufragio pars prælio.Nonnulli ſemet inter quos Caſſius eodem pugione quo Cæſarem uiolauerãt interimerunt. TESTES eſtote Philippi:oppidi nomen eſt & camporum Theſſaliæ ubi uictus eſt Brutus. Vtrũqꝫ.n. eo nomine ſignificari auctor eſt Porphyrio. Nomen a Philippo rege deductum exiſtimatur.ibi Auguſtus Cæſar(ut ſcribit Plutarchus)a Bruto contra quem inſtructus erat profligatus caſtra quoqꝫ amiſit:uixqꝫ manus hominum effugit:ut ipſe in commentariis ſcripſit ſomnio cuiuſdam familiarium admonitus.Caſſium uero in alio cornu ab Antonio uictus cum ignoraret Brutum uiciſſe a Pindaro liberto uolens mandanſqꝫ occiſus eſt. Deinde iterum pugnatum eſt paucis diebus interiectis & in ea pugna uictus Brutus ſibi mortem conſciuit:cuius caput ab Auguſto Romam miſſum eſt ut ſtatuæ Iulii Cæſaris ſummitteretur. OSSIbus albet humus:Quia inſepulti ſunt. Hæc prima elementa fuerunt Cæſaris:Laudat Auguſtum a pietate qua factum eſt ut extixerit omnes Iulii Cæſaris percuſſores:auſpicatuſqꝫ fuerit res poſtea a ſe geſtas ultione paterna:unde marti ultori templum dedit. SCorpius a prima parte uidendus erit: Secundum Chaldeos loquitur Libram & Scorpium unum ſignum accipientes.De quo ait Macrobius: Scorpius totus in quo Libra eſt naturam Solis imaginatur qui hieme torpeſcit.Dicit enim Libram quam faciunt Scorpionis chelæ.xvii.cal.Apriles chronice orituram.Quod fieri neceſſe eſt noctis initio cum Sol hoc tẽpore propemodum in eo ſit ut Arietem ingrediatur.Sane Scorpius cum chelis.xix.ſtellis conſtare dicitur.Nec nos moueat quod diximus ſupra idibus Martiis occidere Scorpionem.Quis enim neſciat fieri poſſe: ut eodem die & chronice?Eſt autem Scorpius Martis domus.Vnde Horatius eum formidoloſum uocat:ut ſeu Libra: ſeu me Scorpius aſpicit formidoloſus.Et Virgilius ardentem:ut ipſe tibi iam brachia contrahit ardens Scorpius.

Philippi

Sorpi⁹ occidit.xvii. cal.apriles

Scorpius formidoloſus

PAV. MAR. ¶IACENT morte:merita:quam meruerunt. ESTote teſtes philippi.campi ubi Brutus & Caſſius princeps coniuratorum:alter ſua:alter ſerui manu confecti ſunt:& Cæſ.Octauio ultori uictoria parata. PHIlippi ciuitas eſt:ut in odis Horatii quoqꝫ diximus:in Macedonie finibus: quæ ut Appius meminit Datos olim dicebatur: Crenida ante dati nomen appellata:eum locum Philippus ut accommodatum metatus ſuper thraces uallo ſepſit:& a ſe Philippos nuncupauit. ET quorum:& illi ſunt teſtes. QVOrum oſſibus ſparſis diffuſis. ALbet humus:nam omnes illi parricidæ mortui:& iſepulti iacuere:Sic & oſſibus inhumatis albeſcere uidebatur tellus. Hoc opus in laudem Octauii Cæſaris:qui paternam mortem ad internitionem inimicorum ultus eſt: & marti ultori ædem conſecrauit. ET Suetonius inquit:ædem marti pro ultione paterna bello philippenſi nouiſſe. Sed de hoc plura dicemus in.v. HOC fu.o.hæc ple.filii in parentem. Hæc fuerunt prima elementa Cæſa. Octauii fuere magna & pia initia rerum agendarum:quibus ad ſummum imperium promotus eſt. VLCiſci patrem:Iul.Cæ.Per iu.ar.iuſtum.n.erat ulciſci patris neceſſe illud Octauius rediens ex epyro egit:ut opem contra percuſſores patris haberet nec deſtitit:quoad omnes extinxit. POſtea cum.xvii.calen. Aprilis:hoc eſt.xvi. die prima pars Scorpionis oritur.Scorpius enim cuius prior pars quæ chelæ dicuntur:ita ponitur ab equinoctiali circulo:ut eum ſubſtinere uideatur:ipſe autem pedibus phiulci ſubditus extrema cauda circulum hyemalem contingere uidetur:occidit autem inclinato capite.Exoritur erectus a chelis:hic habet ſtellas in his quæ chelæ dicuntur.In unaquaqꝫ earum binas:ex quibus proxime ſunt clariores:præterea habet ĩ fronte ſtellas tres:quarum media eſt clariſſima. INter ſcapulas tres in uentre duas:in cauda quinqꝫ:in acumine ipſo: quo percutere exiſtimatur duas:omnino ſunt ſtellæ decem & nouem:Scorpius ipſe propter magnitudinem membrorum in duo ſigna diuiditur quorum priorem partem libram dixerunt.Sed omnino totum ſignum hac de cauſa ſtatutum aſſignatur: Quod Orion eſt ueneratur:& in eo exercitatiſſimum ſe eſſe confideret:dixiſſe & dianæ:& Latonæ ſe omnia quæ ex terra oriuntur occidere ualere quare terram permotam Scorpionem eduxiſſe: qui cum interficere demonſtratur. Iouem autem admiratum Scorpionem inter aſtra collocaſſe: ut ſpecies eius hominibus documento eſſet. ne quis eorum aliqua re ſibi confideret. Dianam autem propter ſtudium Orionis petiſſe a Ioue:ut illi idem beneficium daret petenti:quod terræ ultro tribuiſſet:itaqꝫ conſtitutum:ut cũ Scorpio oriatur: Orion occidat: Hæc ex Higyno. Poeta inquit eo die uidendum eſſe Scorpium mane a prima parte de coſmico eius ortu intelligere non poſſumus: nam eſt arietis:qui illis diebus oriri incipit. Ego ſic accipere uideri per ortum heliacum: in occaſu tamen: ita ut ſignificet occidentem Libram: Sic Arietis ortus indicaretur: qui Libræ oppoſitus eſt. Sed de ariete poſtea dicemus. Plinius tamen inquit Cæſarem idus

Martias ſibi ferales annotaſſe ſcorpionis occaſu. Nos uero in fine operis plura ſimul de omnibus dicemus. Cum poſtera:ſequens. AVrora refecerit:rore madefecerit. Herbas teneras Scorpius erit uidendus a prima parte:aut poſt primam partem:hoc eſt poſt chelas:ſiue a prima parte ſui ſigni eo modo:quo dictum eſt. TERtia:decimoſexto calen.apri.hoc eſt xvii.die martii feſtũ erit bacchi quo die ad liba populus conueniebat in eius honorem:& pueri relicta prætexta uirilem togam ſumebant:profunditurq; in Bacchi laudes & in ſileni fabulã: & in togæ libere rationem:quæ omnia ſuis in locis explicabimus.

¶ Tertia poſt idꝰ lux ẽ celeberrima baccho
Bacche faue uati:dum tua feſta cano:
Nec referã ſemelen:ad quã niſi fulmina ſecũ
Iuppiter afferret:paruus inermis erat:
Nec puer ut poſſes maturo tempore naſci
Expletum patrio corpore matris opus:

ANT. FAN.

Bacchi ſacra.xv.calẽdas apriles.

Liberalia.

Liber.

¶TERTIA poſt idus lux eſt celeberrima Baccho.xv. calendas Apriles Baccho ſacra fiunt quæ conſtat teſte Seruio:Iulium Cæſarem primum Romam tranſtuliſſe ut Daphni & armenias curru ſubiungere tigres inſtituit: daphnis thyaſos inducere Baccho.Dicuntur autem hec feſta.Liberalia a libero.i.Baccho qui repertor uini ideo liber dicitur:ut Feſto placet ꝙ uino uſi omnia libere loquantur:quos ebrietas petulantiores facit. Vnde illud eſt Neuii:libera lingua loquemur ludis liberalibus: licet alii a libatione liberum dictum uelint ꝙ ipſe libationem præbuerit.Alii ꝙ pro Boetiæ libertate pugnauerit.Alii a liberando dictum putent cuius ſacra(ut inquit Seruius)ad purgationem animæ pertinebant. Alii ꝙ liber & uagus ſit:nam ſecũdum Ariſto.Apollo & Liber pater unus atq; idem deus eſt:de quo ait Neuius. Hac qua Sol uagus igneas habenas immittit propius iungitq; terræ. Hinc eſt ꝙ(ut ſcribit Macrobius)in ſacris h religioſi arcani obſeruatio tenebatur:ut Sol cum in ſupero hemiſperio eſſet Apollo uocaretur:cum in infero Dionyſius q eſt Liber pater:quem Herodotus ſcribit ubi editus eſt in lucem ab Ioue iſutum femori portatumq; in Nyſam quæ eſt ſuper ægyptum in æthiopia ubi educatus dicitur. Vnde a Ioue cuius grecus genitiuus eſt dios & Nyſa Dionyſius dictus eſt & eius ſacra Dionyſia:ut a Baccho Bacchanalia.a Libero Liberalia. Nam orgia & trieteria a nullo huius dei nomine deducta ſunt:quorum illa nõ ſolum Liberi patris ſed deorum omnium ſacra apud græcos ſignificabant. Hæc autem a poetis trietias.i a triennio dicta ſunt:quo exacto ut ait Lactãtius Grammaticus mos fuit ea celebrari:Sane Bacchus ut quidam tradunt primus omnium ſubactis indis uictoriam reportauit:apud quos Nyſam urbem condidit teſte Iuſtino:ad quam cum Alexander macedo ueniſſet oppidanis non repugnantibus fiducia religionis Liberi patris parci iuſſit cum ſecutum ſe non tantum militiã: uerum etiam dei ueſtigia lætaretur. Eſt & Nyſa in Boetia:de qua inquit Lucanus:Bacchumq; auertere Nyſa. Item in Caria:in Lycia & Ionia. Hic deus emere & uendere inſtituit inuenitq; Diadema regum iſigne:necnon & triumphum: ut Plinius & Macrobius meminerunt: Athenienſes primi liberales ludos inſtituerunt:ut quibuſdam placet. Scythæ autem(ut ſcribit Herodotus)Græcis probo dederunt Baccanalium conſuetudinem negantes eſſe credibile deũ inueniſſe quo homines ad dementiam adigerentur Aegyptii Baccho porcum mactabant:alii hircum:ut diximꝰ ſupra:eidem maiores noſtri ſacrima.i.muſtum ſacrificarunt pro uino uaſis:ac uineis conſeruandis:cui antiquiſſimi ruſtici(autore Feſto)confecta uindemia dionyſia faciebant. Canebantur autem hymni libero patri apud græcos græca:apud latinos uoce latina cum hymni matris deorum ubiq; græcam linguam reqrerent teſte Seruio. Primus uero apud corinthios dithyrambici carminis genus cecidit Arion Methymneus quod a dithyrambo.i.Baccho id nomen accæpit ſic dicto ꝙ per duas portas uenerit uentrem ſemeles & Iouis femur a quo dithyrambici poetæ nominati ſunt:qui cum hymnos in Bacchum canerẽt tripodem in præmium accipiebant. Erant autem Bacchi ſacra non tacita ut plæraq; alia:ſed aperta ſicut & ſacra matris deorũ:adhibebantur.n.orgiis Bacchi pene omnium generum inſtrumenta. Nec referam ſemelen. Bacchi matrem & cadmi filiam. Nota eſt fabula. Hæc Thyone græce dicitur a qua(ut placet Porphyrioni)Bacchus thyoneus dicitur: Vnde bacchæ thyades dictæ:Eſt autem color occupatio. PARuus inermis eras:Senſus ẽ niſi Iuppiter fulmine armatus ueniſſet ad Semelen in infantia inermes fuiſſe ac ſi dicat:inter arma hoc eſt fulmina natus es:ut conſtaret quantus imperator ac deus futurus eſſet qui armatus erat cum ederetur in lucem. BIſtonas:populos thraciæ in qua & ſtagnũ biſtonium eſt dictum a rege Biſtone:ut quibuſdam placet:ii cum in ſacris Liberi patris uerſantur ſolutis crinibꝰ angues & capite & manu geſtant teſte Porphyrione cum mos ſit Bacchantium(ut ſcribit Diodorus)comis ſerta & manibus thyrſos ferre:ideſt haſtas pampinis inuolutas.

Dionyſia. trieteria. Niſa urbs multis in locis. Bacchi inuenta. Dithyrãbici carminis auctor. Bacchi geſta. thyoneus. thyades. Biſtones.

¶TERTIA lux:tertia dies poſt idus martias.hoc eſt.xvi.dies mẽſis martii:Eſt celeberrima Baccho:bacchi numine.nam celebratiſſimum bacchi feſtum. BAcche faue uati:faue mihi. Dum cano:cantãdo ſcribo. TVA feſta:diem tuis ſacris conſtitutam. Nec referam non agam nunc de matre tua ſemele:quæ perſuaſa a Iunone: non aliter credens Ioui ſuccumbere:niſi ea ſecum maieſtate cõgrederetur:qua cum Iunone examinata eſt ꝙ niſi illud illa experiretur:te Iouis filium non putabat. NEC referam:nolim nunc referre. SEmelẽ:matrem tuã: quæ ut Diodorus inquit:ex harmonia Veneris filia:& cadmo nata eſt. AD quam:ſemelẽ. NIſi Iuppiter inermis:prius tamen inermis. AFferret fulmina:quæ poſtea ob iuratã fidem inuitus tulit. Tu eras paruus: parui nominis quia non creditus Iouis filius. NEC puer:de his plura ſuperius egimus in querela Ariadnes. Extincta ſemele fulmine:quæ abortũ fecit in Iouis femur Bacchus receptus eſt:ideo hic. NEC referã ſcilicet. OPus matris:officiũ maternũ. EXpletũ corpore patrio:hoc ẽ in Iouis fœmore. Vt puer poſſes naſci tpe maturo: ut naſcaris pfecto tpe partus hoc ẽ decimo mẽſe. Sythonas & ſithicos:nolo cõmemorare nũc uictorias tuas:& triũphos toto orbe partos. ETeni Dionyſius:nã & ipſe bacchus totũ orbem bellis & uictoriis pagrauit. Ex aſia

PAV. MAR.

BIBLIOTECA UNIVERSITAT DE GRANADA

in europā tranſfretaturus:cū amicitiam iniiſſet cum Lycurgo rege thraciæ:& ab eodem inſidiæ in eū pararent᷑: ut refert Diodo. Tharope quodā rē referente lycurgū domuit:regnūq; thraciæ tharopi tradidit: cuius ſacra & cerimonias demonſtrauit. ideo hic. Longū eſt memorare ſythonas: quaſi qa longum eſſet:nolo nunc cōmemorare thraceas q ſythones dicuntur a ſythonio flu.cuius meminit Plinius. Inde apud Virgilium. Sythoniaſq; niues: & in heroid. Nec uehit acteas ſcytonis nuda rates.

Biſtonas & ſythicos lōgū ē narrar̄ triūphos:
Et domitas gētes thuris & inde tuas.
Tu quoq; thebāæ mala p̄da tacebere matris
Inq; tuum furiis acte lycurge genu:
Ecce libet ſubitos piſces/ tyrrhenaq; mōſtra.
Dicere/ ſed nō eſt carminis huius opus.
Carminis huius opus cās exponere:quare:
Vilis anus populos ad ſua liba uocet.
Ante tuos ortus aræ ſine honore fuerunt:
Liber:& in gelidis herba reperta focis:
Te memorāt gange totoq; oriente ſubacto:
Primitias magno ſuppoſuiſſe Ioui:
Cinnama tu primus captiuaq; thura dediſti
Deq; triumphato uiſcera toſta boue

ANT. FAN. ¶ET ſcythicos longum eſt narrare triumphos. Sunt qui primum triumphi autorem Dionyſium putēt a quo non indi ſolum:ſed & Scythe domiti ſunt & alii. GENtes thuris:Arabes quos Bacchum ferunt etiam domuiſſe. TV quoq; thebanæ mala præda tacebere matris: Pentheum dicit:quem Liberi patris ſacra aſpernantem ira numinis matri lacerandum dedit. Inq; tuum furiis acte lycurge genu:Ipſe alibi:Penthea tu uenerande bipēniferumq; lycurgum ſacrilegos mactas: Fuit autem hic Lycurgus rex Thraciæ qui dum in Bacchi contemptū uites ſuccideret crura ſibi falce amputauit. Vnde eum abſtemium fuiſſe Seruius ſcribit. Sed hyſtoria hoc habet uoluiſſe Lycurgum decipere Bacchum ex india reuertentem:cui cum regni aditum promiſiſſet noctu milites miſit qui in eius exercitum impetum facerent: quod cum deus reſciuiſſet inſtructa acie Thraces aggreſſus Lycurgum oculis priuauit & ſocios eius cruci affixit. Lactantius Grāmaticus duos īquit fuiſſe Lycurgos Thracem & Nemeum: quibus additur ab aliis Lycurgus legum lator. Sed lycurgus Bacchi cōtemptor is eſt quem quidam Boreæ:alii Dryantis filium dicunt ac Phyllidis patrem. SVbitos piſces:Nautas Tyrrhenos qui a Baccho in delphines cōuerſi ſunt. Nota eſt fabula. VIlis anus: Quæ conſueuit in feſto Bacchi uocare populum ad liba quæ ipſa formauerat & ea populo Romano diſtribuere:ut unuſquiſq; Baccho particulam offerret uel libaret. In gelidis herba reperta focis: Vult ante ortum Bacchum nullum ſacrorum uſum fuiſſe & ubi Foci poſtea ſacrorum ignes continuere nihil aliud fuiſſe q̄ herbas. Primitias magno ſuppoſuiſſe Ioui:Obtuliſſe Ioui primitias prædæ.

Lycurgus rex thraciæ.

PAV. MAR. ¶ET ſcythicos triumpho:quos e ſcythia retuliſti. Scythiæ enim ſeptentrionales ſunt partim in Europa:partim trans tanaim in Aſia. Hoc etiam cum indis Bacchus debellauit Dionyſius enim primus omnium triumphauit elephanto indico inuectus:ut refert Diodorus. ET domitas gentes thuris: quaſi non agam de arabibus a te uictis:apud quos thus naſcitur:Nam in Catthabania regione Arabiæ. Sed de his latius in primo libro diximus. Et inde tuas gentes ſcilicet domitas. Indiam enim ut diximus totam domuit. Indus fluuius indiæ maximus:& indos populos dicimus:ipſa quidem regio ſub oriente ſole iacet de qua alias. TV quoq; thebanæ:nec dicā nunc de pentheo Thebano aut Lycurgo Thraceo. Pentheum enim Thebis bacchi ſacra ſpernentem:atq; prohibentem Agaue mater interfecit:cuius fabula refertur in tertio Metamorphoſeos. Et Diodorus inquit ſuſtuliſſe omnes impios:qui in orbe erant: Sed maxime Pentheum:ac Lycurgum. Quem etiam dicunt:dum bacchi uites incideret crus ſibi abſcidiſſe. TV quoq; o pentheu. Mala præda matris Thebanæ qui ab Agaue matre tua thebana diſcerptus es. TAcebere:a nobis:quia non cōmemorabo:& tacebere tu. Lycurge:rex thraciæ. ACte furiis:qui a furiis impulſus es. IN tuum genu:nam dum putabas uites incidere crus a genu abſcidiſti. Ecce libet uellem commemorare tyrrhenos nautas:Sed non pertinet ad præſens argumentum. Bacchus crediderat ſe tyrrhenis nautis:ut eum naxon deferrent:qui cum illi uim inferre putarent in delphinos mutati ſunt:de hoc etiā in met. Ecce libet dicere piſces ſubitos:delphinos repente factos:& Monſtra tyrrhena:tyrrhenos nautas:in delphinos ſubito conuerſos. SEd non eſt opus huius carminis:non pertinet ad hoc carmen. Ea enim in meta.carmine heroico ſcripſit:nunc in hoc elago non ſunt repetenda:præterea non conuenit huic argumento: quia nūc non agimus de his:ſed de libis:ad quæ uocatur ab anicula populus. OPus huius carminis eſt:quaſi pertinet ad hoc carmen. EXponere cauſas:quare:quibus cauſis. Vilis anus uocet ad populum ad ſua liba. VEtula:quæ liba finxerit:ad ea populum uocat. Nam ab ea accipit populus iu feſto Baccho:poeta rationem aucupatur a primis libationibus:quæ ab ipſo fuerunt inſtitutæ præſertim cum uictor rerum primitias magno Ioui offerret: ſic in libero patre liba & libamina dicta. O liber:o Dionyſi.ſeu bacche:cur liber in primo diximus. Aræ fuerunt ſine honore.ſine ſacrificio. Ante tuos ortus:anteq̄ tu natus eſſes.& Herba fuit reperta in gelidis focis:in locis ubi poſt ortum bachi aræ ſunt conſtitutæ herba erat: ideo foci gelidi quia nulla fiebant ſacrificia nullus erat in ea uſus ignis: nulla uictima torrebatur: nulla thura cremabantur. TE memorant:te dicunt o liber. SVbacto gange & toto oriente: poſtq̄ domuiſti & ſubegiſti populos totius orientis: indos præſertim per quos ganges flu.vii.alueis fluit in orientem ſolem. Suppoſuiſſe primitias magno Ioui:obtuliſſe Ioui primitias prædæ: & fructum partes. Primitiæ enim fructuum diis offerebātur:de iis in.ii.lib.diximus. TV primus:o bacche liber pater. Dediſti obtuliſti ioui. Cynnama quæ quidē naſcunt᷑ in æthiopia trogotidis teſte:Ply. At in met. in pāchaia arabiæ regione naſci.dicuntur:ſit diues amomo cynnamaq;:coſtumq; ſuum:ſudataq; ligno thura ferat. floreſq;

alios panchaia tellus. ET thura captiua:captiuorum arabum:quos ſubegiſti: tu primus ea diis concremaſti. ET uiſcera toſta:cocta. DE boue triumphato:de boue rapto ab hoſtibus. DE quibus triumphaſti.

Nomine ab autoris ducũt libamina nomen:
Libaq; q̃ ſacris pars datur inde focis:
Liba deo fiunt:ſuccis quia dulcibus idem.
Gaudet:& a Baccho mella reperta ferunt:
Ibat arenoſo ſatyris comitatus ab hebro:
Non habet ingratos fabula noſtra iocos:
Iãq; erat ad rhodopen pãgæaq; flumĩa uetũ.
Aeriferæ comitum concrepuere manus:
Ecce nouæ uolucres coeunt tinnitibus actæ.
Quoq; mouent ſonitus æra ſequunt᷑ apes:
Colligit errantes:& in arbore claudit inani
Liber:& inuenti premia mellis habet:
Vt ſatyri læniſq; ſenex tetigere ſaporem.
Quærebãt flauos per nemus omne fauos:
Audit in exeſa ſtridorem examinis ulmo:
Aſpicit:& cælat:diſſimulatq; ſenex:
Vtq; piget pandi tergo reſidebat aſelli.
Applicat hunc ulmo:corticibuſq; cauis:
Conſtitit ipſe ſuper ramoſo ſtipite nixus
Atq; auide trunco condita mella petit:
Milia crabronum coeunt & uertice nudo.

¶NOMINE ab auctoris ducunt libamina nomen:Li- ANT.
ba quidem(ut diximus ſecundum Varronem)a liban- FAN.
do dicta ſunt:q; libandi cauſa fiant. Libamina uero a li- Liba.
bero ut Naſoni placet hoc loco:cuius feſta idem Var- Libamia.
ro ſcribit dicta liberalia quod per totũ oppidum eo die ſacerdotes liberi ſederent hedera coronatæ cum libis & foculo ſacrificantes Ea liba e farre & melle conſtabãt apta ſacris ut ĩquit Seruius. Quod ſacris pars datur inde focis:Dictum inquit Libum q; eius particulæ focis ſacris ſiue aris libent. HEbro:Fluuio Thraciæ cuius pro- Hebrus
uinciæ mõs eſt Rhodope cui a regina Thracum rhodope ibi ſepulta nomen inditum putant.ibi & Pangea ſũt Pangea
quæ iunguntur Macedoniæ:ut uideo pangæa niuoſis cana iugis. Vnde autor ſubiungit:Pangeaq; flumina e pã-
gæo fluentia:quod Thraciæ promontorium eſſe beſſis Bacchus
conterminum conſtat:ad cuius radices fluit amnis quẽ mel reppe-
mæſtum uocant. AERA ſequuntur apes:Vir.in quar- rit
to Geor. Curetum ſonitus crepitantiaq; æra ſecutæ.

Gaudent apes (teſte Plinio)plauſu atq; tinnitu æris Apes gau-
eoq; conuocantur quo manifeſtum eſt:ut idem putat: dent tinni-
auditus ſenſum eis ineſſe q̃uis nonnulli aliter ſentiant tu æris
iiſdem inimica eſt echo reſultanti ſono a quo pauide alterno ictu pulſantur:ut aut ubi concaua pulſu ſaxa ſonant:uociſq; offenſa reſultat imago. IN arbore claudit inani:Nouimus apum aluearia ĩterdum fieri e cauis arborum truncis. LAEniſq; ſe. Silenum dicit. DISSImulatq; ſe. Nemini rem aperit ut ſolus melle auditi examinis potiretur. MILIA cra.co. Hæ uolucres ex eqs creantur:dicunturq; ĩterficere hominem ictibus.xxvii.

¶LIBAMINA:libationes:quæcunq; in ſacris liban- PAV.
tur. DVcunt nomen a nomine auctoris:a libero pa- MAR.
tre:qui primus Ioui libauit:dicta ſunt libamina. ET liba:a libaminibus:ſeu libando ab ipſo libero. QVOD pars:liborum.ſ. INDE a libationibus. DATVR ſanctis focis:offertur aris:ideo Varro oſtendit liba dicta:quod libandi cauſa fiunt. Fictores dicti a fingendis libis:& Saturnio in carmine Libaq; fictores argeos:& tutulatos. Libum panis genus erat & melle infundebatur: ſed plura diximus in.i.li. LIba:ita ut diximus infuſa melle. FIVNT deo:hoc eſt ipſi Baccho. Quia idẽ:bacchus. GAVDET dulcibus ſuccis:hac cauſa liba baccho offeruntur:quia dulces ſucci & liquores illi grati ſunt. ueluti mella quæ ipſe adinuenit.ideo ħ. ET ferunt:dicunt. MELla reperta a baccho:quaſi mellis inuentionẽ i.lib.diximus.id nunc poeta ipſi deo aſcribit. Refertq; iocoſam ſpleni fabulam:cum auidus edendi mellis:crabronum aculeis eſt infixus:& pro medela luto delinire uultum iuſſus eſt. IBat:bacchus. COmitatus ſatyris:q ſunt eius comites:ut in primo diximus. AB hebro arenoſo:hebrus thraciæ flu.prope Aenon urbem in mare ægeum influit. Noſtra fabula:quam nunc referemus. NON habet ingratos iocos:ſed gratos. IAMq; erat uentum:iam uenerat ad. RHOdopen:rhodope mõs eſt thraciæ:ſic a rhodope regina thracum ibi ſepulta cognominatus. ET ad pangea flumina:ad fluuios e pangeo ſcaturienſes:pãgeum.n.thraciæ promontorium beſſis conterminum:& macedonie iunctum Plinius inquit:ad cuius radices fluit amnis mœſtus. Et in pangeo auri: & argenti fodias eſſe teſtatur herodotus. MAnus comitum:ſatyrorum & menadum & cæterorum: qui bacchum comitantur. AERIferæ:geſtantes tam cymbala:quam ærea inſtrumenta:quibus colliſis tinnitus ederetur. CONcrepuere:inſonuere:ut eſt illud Horatii. Quis poſt grauem militiam:aut pauperiem increpat: qui locus in eam ſignificationem a nonio adducitur. ECce uolucres nouæ:apes illis tunc ignotæ. ACtæ tinnitibus:ſonitibus qui fiunt ex æris uerberatione. COeunt congregauerunt. ET apes ſequuntur æra:æris tinnitum. QVO mouent ſonitus:quaſi quo fient tinnitus æris eo ſequuntur & apes:& totus ħ a Vir. locus in.iiii. geor. Nunc age naturas apibus quas Iuppiter ipſe Addidit expediam:pro qua mercede canoros Curetum ſonitus:crepitantiaq; æra ſequutæ dicteo cœli regem pauere ſub antro & paulo ante:cum tradit quo pacto egreſſæ ex aluearis apes reuocentur:ſic inquit. Hinc ubi iam emiſſum caueis ad ſidera cœli nare per eſtatem liquidam ſuſpexeris agmen:Obſcuramq; trahi uento mirabere nubem. Contemplator aquas dulces & frondea ſemper. Tecta petũt:huc tu iuſſos aſperge ſapores: Trita meliſphylla:& cerinthæ nobile gramẽ: Tinnituſq; cie: & matris q̃ te cymbala circũ. Ipſe cõſident medicatis ſedib⁹:ipſe ĩtima:more ſuo ſeſe ĩ cunabula cõdẽt. Sic Ouidius hoc in loco ſequutus tinitus inqt:& cauo trũco cõditas:cũ id muneris baccho uelit aſſignari. LIber:bacchus. COLligit errãtes:eas ſcilicet apes tinitus ſequutas. ET claudit in arbore inani:uacua hoc ẽ in cauo arboris trũco.ſiue ĩ ipo

alueario. ET habent præmia mellis inuenti:habent laudem inuentionis mellis.nam uere laudes ſunt uirtutis præmia. VT ſatyri qui deguſtauerant mella:capiti ea dulcedine:inquirebant per ſiluas:ſi ea in cauis arboribus inueniſſent:Sylenus:putauit ea inueniſſe:cum aduerteret faui ſimilitudinem:eo tacitus acceſſit Crabrones:& ueſpæ infixere illi aculeos. VT poſtquam. *Satyri*:qui liberum patrem comitantur. ET lenis ſenex: *Sylenus* de quo plura in primo. TETIgere ſaporem:guſtauere ſaporem mellis. Querebant fauos:flauos flauentia mella. PER omne nemus:per omnis ſiluas. SENEX: *Sylenus* audit ſtridorem. EXAMInis: hoc eſt apes ſtridentis:uel quas ipſe apes putauit:cum eſſent Crabrones:& ueſpæ. IN VLmo exeſa:caua quam uetuſtas exederat. ASPIcit & ceras:nam & ueſpæ componunt inanes ceras ad ſimilitudinem faui. ET DISSImulat:quia uidebatur non uidiſſe:ne alii quoq; aduerterēt. ET VT piger:quia ſenex. RESIdebat tergo aſelli pandi recurui:ſedebat in curuo tergo aſelli. APPLIcat hunc:aſellum. VLMO & cauis corticibus:non enī deſcendit ex aſello:ſed cum eo ad ulmum acceſſit: & arborem ipſam aſcendit. IPSE NIXus:innixus arboris trunco. CONſtitit ſuper ramoſo ſtipite:ſuper ipſo trunco. ATq; auide:cum auiditate. PEtit mella condita:quæ ipſe illic eſſe exiſtimabat. TRVNco:ipſius ulmi. COeunt crabronum milia: quaſi innumeri crabrones conueniunt. ET defigunt:deorſum infigunt.

Spicula defigunt, oraq; prima notant:
Ille cadit præceps & calce feritur aſelli.
Inclamat ſocios, auxiliumq; rogat:
Concurrunt ſatyri turgentiaq; ora parentis
Rident, percuſſo claudicat ille genu:
Ridet & ipſe deus, limūq; inducere monſtrat
Hic paret monitis, & linit ora luto:
Melle pater fruitur, liboq; infuſa calenti:
Iure repertori ſplendida mella damus:
Fœmina cur præſtet, nō eſt rationis opertæ:
Fœmineos thyrſo concitat illa choros:
Cur anus hoc faciat quæris: uinoſior ætas:
Hæc erat & grauidæ munera uitis amat:

ANT. FAN. ❡SPICVLA:aculeos quibus affixis excitatur dolor & tumor. LImumq; inducere monſtrat: Vt intuentes Sileni faciem luto oblitam mouerentur ad riſum: perſuaſit Sileno ut ad tollendum dolorem timoremq;,ori & capiti limū induceret:q̄uis legi apud ſcriptores ac medicos probatiſſimos luti genus mederi eiuſmodi morſibus & hauſtum cum uino & illitum cū aceto. SPLENdida mella:Electa & pura qualia ſacris adhiberi oportet. FOEmina cur præſtet:Si quæris cur ī Feſto Bacchi fœmina potius q̄ uir populo liba ſuppeditet:ratio in promptu eſt:quia fœminarum ac menadū greges Bacchum ſequebantur quas thyrſos gerentes deus concitabat. Conſtat.n.bacchum teſte Diodoro peragrantem orbem duxiſſe exercitum non uirorum tantum:ſed etiā mulierum. Vnde in multis Greciæ ciuitatibus cum trieteria aduenissent mulieres in unum conueniebāt & uirgines thyrſos gerētes Liberum patrem hymnis & cantibus uenerabant. CVr anus hoc faciat quæris:Quia uino ſenectus & gaudet:& indiget ut lacte infantia: diciturq; uinum lac ſenis.

PAV. MAR. ❡SPICVla:aculeos. VER tice nudo:inudato: & detecto ſileni capite. ET notant: ſignant aculeis: quem ſubitus tumor ſequitur. PRIMa ora:uultum ipſum in ſuperficie. CRAbrones ex mulis: Veſpæ ex aſinis: fuci ex equis:apes ex bubus naſcuntur:& de hiis quoq; in primo. ILLE:ſylenus. CADIT præceps. decidit ex arbore cum capite deorſum. ET FEritur calce aſelli:aſellus ſyleni caſu exterritus illius genu calce percuſſit.

INCLAmat ſocios:ut ei ferant opem. ET AVxilium rogat:rogando petit:ut ipſi ſuccurrantur quia tollere ſe humo non poterat. SATYri concurrunt ad clamorem ſyleni. ET RIdent ora turgentia:uultum iam tumefactum Crabronum ſpiculis infixis. PARENtis:ipſius ſyleni ſenioris. ILLE ſyl. CLAVdicat genu percuſſo:quod calce percuſſerat aſellus. RIDET & ipſe deus:bacchus. Non ſine artificio fabellas huiuſmodi immiſcet poeta:quoniam ut in primo diximus:ſacra & feſta bacchi ioco & riſu abſoluebantur: ſeruat & ipſe mortem in ſacrorum deſcriptione:fabellas immiſcet:quæ riſum moueat. ET monſtrat bacchus. INDVcere limum:lutum hoc eſt ſuperponere ori tumenti lutum:Hic:ſyl. PARET monitis:facit quod ille monuerat: & linit ora luto:ut augeret riſum delinit ille uultum luto. PATER:liber ipſe. FRVItur melle:redit ad propoſitum:quod mella Baccho libantur:nam eius eſt inuentum:ideo fruitur hoc eſt ueſtitur melle cuius uſum adinuenit. IVRE:merito igitur Damus offerimus:Mella ſplendida:nitentia. INFVſa libo:de quo agebamus.

CALENti:nam tunc plus mellis haurit. Repertorii baccho merito liba calentia melle infuſa libero patri offeruntur:cui mellis inuentio aſſignatur:& a quo libamina ipſa dicuntur. FOEmina cur fœmina potius q̄ mares:huic liborum muneri præpoſita ſit. EAMq; rationem affert quod ſecum bacchus puellas comites ducat tyrſum ferentis:& in græcia in feſtis trierhericis:& in orgiis mulieres conueniunt cum tyrſis:& in choreis bacchantes. NON eſt optæ:ſed aperte:non occultæ:ſed manifeſte rationis. CVR preſit fœmina: cur fœmina ſit:quæ ad liba populum uocet. ILLE:bacchus. CONcitat:commouet. TYRſo quæ eſt haſta pampinis inuoluta. CHOros fœmineos:quo ſecum ducit.nam Ducebat Menadas:ut Diodo.inquit. CVR anus: nunc illic quærit cur potius uetula:q̄ adoleſcentula:id faciat ratio eſt:q; anus plus appetit & plus uini haurit: q̄ adoleſcentule.illa enim ſenilis ætas cum ſit effeta & parum ſanguis habeat & ob id frigeat. uino alit calet & uires ſuſcipit.unde in prouerbio eſt uinum eſſe lac ſenum. Tu quæris cur anus:uetula. FACIat hoc.i. præſit libis. HAEC æ.ſe.ſ. ERAT ui.magis hauriens uini:& ſic magis ebria. ET.a.mu.ui.gra.amat uina & uuas. quæ e grauida uite leguntur. unde uinum exprimitur. VITIS gra.per tranſlationem a prægnantibus:quia quoq; fetum uitis parit.

ANT. FAN. Hedera baccho gratiſſima

¶CVR hedera hæc cincta eſt. oportebat eandem anum cinctam hedera liba populo miniſtrare. HEdera eſt gratiſſima bacco: Ouid. in primo triſtium De me meis hederas bacchica ſerta comis. Hac Alexander coronato exercitu ex India rediit exemplo liberi patris: ut ſcri. Ply. cuius dei thyrſos galeas & ſcuta thraces hedera ornabant in ſolẽnibus ſacris: quam mirum eſt (ut idem inquit) ullo in honore habitam eſſe cum ſerpentium frigori ſit gratiſſima & inimica omnibus ſatis: hic eſt ꝙ eam Plutar. tradit hominibus inutilem eſſe ſterilemqꝫ: ac non temere in ædibus ali innaſciqꝫ permiſſam. Sciendum apud lacedæmonios ſimulachrum liberi patris coli ſolitum haſta inſigne non thyrſo: cuius mucro hedera tegebatur: ut ſcribit Macrob. quod oſtendebat impetus belli uinculo quodam patientiæ obligandos habet enim hedera uinciendi obligandiqꝫ naturam Ea in tutela liberi eſſe putabatur autore Feſto quia ut ille iuuenis ſemper ita hæc uiret: uel quia ita omnia ſicut ille mentes hominum alligat. Dicta eſt autem hedera ꝙ hæreat: uel ꝙ edita petat: uel quod id cui adhæſerit edat. Bacchi ſimulachrum cornua geſtabat: ut dixim⁹ uel ut proteruitas ſignificaretur & contumacia: uel quod (ut Diodo. ſcri.) ferunt ammonem Bacchi patrẽ uſũ in bello galea cuius inſigne fuit Arietis caput. Vnde & Bacchæ cornua ſumebant & ceratophori dicebantur. PVerum quirente nouer. Hanc frondem cuius &c. Iunone bacchum infantem querentẽ ut perderet: ferunt Iouem eum dediſſe Mercurio deferendum ad antrum Nyſæ urbis arabiæ cuius ſupra meminimus ubi a nymphis ſummo ſtudio educatus eſt: quas autor hic fabulatur oppoſuiſſe Iunoni frondem hædere cunis infantis ac arbore circũſeptis.

Hedera unde appellatur.

Cur hedera hæc cĩcta ẽ: hedera gratiſſĩa bac-

Hoc quoq; cur ita ſit, dicẽ nulla mora ẽ: co

Nyſiades nymphas puer ꝗrẽte nouerca

Hanc frondem cunis oppoſuiſſe ferunt:

PAV. MAR.

¶CVR hedera cincta eſt quærit hederæ cauſam: nam anus illa hedera cingitur: & menades: & quæcunqꝫ baccho ſacrificantes hedera utebantur: poeta originem moris aucupatur ab incunabulis bacchi: quoniam nymphæ: quæ educabant cuna hedera: ne puer a Iunone uideretur. Verum pro corona liber pater eſt uſus hedera ad cuius exemplum: ut inquit Ply. Alexander hedera exercitu coronato uictor ex india rediuit: ſed ut Plut. oſtendit flaminem dialem committere piaculum ſi hederam attigiſſet: nec iter ĩde facere poſſe: ubi umbraculum aut arbuſtum: deſuper promineret: & ſubdit rationes. An hoc ſimile ei eſt quod dicitur. De curru non eſſe: phœnici non inſidere: ſcopam non tranſcendere: non quod hæc Pythagorici uitant. Sed quod per hæc ab aliis deterreant Nam quod ſub uitem ingredi prohibent: ad uinum referebant: quod ſacerdoti ebrium fieri nefas eſſet. Temulentis enim uinum ſupra caput eſt: & deprimuntur omnes ebrii: & humiles fiunt: cum hanc ipſam uoluptatem uincere oporteat. non ab ea uinci. Hederam uero tanq̃ ſterilẽ: hominibus inutilem: & propter fragilitatem adminiculo alterius ſemper egentem: umbra ſolum ac uiriditate oculos capientem: non temere in ædibus alii atqꝫ innaſci permiſerunt. Quicqꝫ quæ plantes complexa maxime noceret: nec ſolo extirpari facile poſſit: quo fit: ut cœleſtium templis penitus amoueatur. Nec in æde palladis athenis: ac thebis quiſq̃ facile hederam uideat. Nocturnis uero ſacris. & bacchanalibus adeſt. An & hoc quoqꝫ miſticum quoddam ſignum erat: ut a Thyaſis ac reliquis bacchanationibus abſtinerent; Namqꝫ bacchicis furoribus mulieres correptæ fuerĩt: ad hederam ſtatim feruntur: & abreptam manibus diuellunt. Dentibus lacerant: ut non omnino incredibilia dicere uideantur qui aſſerunt hederam: quod ſpiritum habeat: quo mentes in furorem concitet: & loco moueat. Ebrietatem abſqꝫ uino inducere: & hylares eos reddere: qui in furorem procliues fuerint &c. Cur anus ipſa eſt cincta hedera: cur eo die ſe hedera cingit: & coronam fert ex hedera rationem mox ſubiungit. Hedera eſt baccho gratiſſima: ſed quare gratiſſima. Nulla mora eſt dicere: non retardabor in dicendo hoc quoqꝫ cur ita ſit: cur longe gratior cæteris frondibus. FErunt: dicunt. NYMphas nyſiades: a nyſa urbe arabiæ: quibus ab Ioue nutriẽdus eſt datur puer.

OPPOſuiſſe hanc frondem cunis: quaſi texiſſe cunas ubi puer iacebat hedera. QVERente nouerca: dum querenet priuignum Iuno: quæ eum perdere uolebat. REſtat ut inueniam: ſecunda pars propoſiti. Eo bacchi feſto menſe martio: adoleſcentes nobilium filii relicta prætexta uirilem togam ſumebant: cauſas eas affert: uel quod adoleſcens bacchus fugeretur: uel quod pater dicatur: iure a patribus illi filios commendari: uel quia liber eſt. In eius feſto libera accipienda toga: uti & illis liberior uita permittitur: uel quod tum maxime dabatur cum rei ruſticæ ueteres incumbentes urbem in feſto bacchi repetebant: quo adeſſent. & eo die pueris toga daretur. Verum ut rem altius repetamus: prætexta & bulla erant illuſtrium puerorum ueſtes: quarum altera magiſtratuum: altera triumphantium erat. De quo uectius apud Theodoſiũ hæc inquit. Tarquinius priſcus: quem lucumonem uocitatum ferunt: rex tertius ab hoſtilio. Quintus a Romulo: de Sabinis egit triumphum. Quo bello filium ſuum: annos quatuordecim natum quod hoſtem manu percuſſerat: & pro concione laudauit & bulla aurea: prætextaqꝫ donauit inſigniens puerum ultra annos fortem præmiis uirilitatis & honoris. Nam ſicut prætexta magiſtratuum: ita bulla geſtamen erat triumphantium: quam in triumpho præ ſe gerebant: incluſis intra eam remediis: quæ crederent aduerſus inuidiã ualentiſſima. Hinc deductus mos ut prætexta & bulla in uſum puerorum nobiliũ uſurparentur: ad omen ac uota conciliande uirtutis ei ſimilis: cui primis in annis: munera iſta ceſſerunt. Alii putant eundem priſcũ: cum is ſtatum ciuium: ſolertia prouidi principis ordinaret: cultum quoqꝫ ingenuorum puerorum iter præcipua duxiſſe: inſtituiſſeqꝫ: ut patricii bulla aurea: cum toga: cui purpura prætexitur: uterentur dun taxat illi quorum patres curulem geſſerant magiſtratum. Cæteris autem ut prætexta tantum uterentur indultũ.

Sed uſqꝫ ad eos:quorum parentes equis ſtipendia iuſta meruiſſent.Libertinis uero nullo iure uti prætextis licebat.Ac multo minus peregrinis:quibus nulla eſſet:cum romanis neceſſitudo.*Sed* poſtea libertinorũ quoqꝫ filiis prætexta conceſſa eſt:ex cauſa tali:quam.M.Lelius augur refert:qui bello punico ſecundo duũ uiros dicit ex ſenatuſconſulto:propter multa prodigia libros ſybillinos adiſſe:& inſpectis his nunciaſſe in capitolio ſupplicandum:lectiſterniumqꝫ ex collata ſtirpe faciendum ita ut libertine quoqꝫ quæ longa ueſte uterentur:in eam rem pecuniam ſumminiſtrarent.Acta igitur obſecratio eſt.pueris ingenuis:itemqꝫ libertinis:& uirginibus patrimis:matrimiſqꝫ pronuntiantibus carmen.Ex quo cõceſſum:ut libertinorum quoqꝫ filii qui ex iuſta dumtaxat matrefamilias nati fuiſſent:& totam prætextam:& lorum in collo pro bullæ decore geſtarent.Verrius flaccus ait cum populus ro.peſtilentia laboraret:eſſetqꝫ reſponſum id accidere:qđ dii deſpicerentur:Anxiam urbem fuiſſe:quia non intelligeretur oraculum.Eueniſſetqꝫ ut circenſium die puer de cœnaculo pompam ſuperne deſpiceret:& patri referret:quo ordine ſecreta ſacrorum in arca pilenti compoſita uidiſſet:qui cum rem geſtam ſenatui nuntiaſſet.Placuiſſe uelari loca ea:qua pompa ueheretur. Atqꝫ peſte ſedata:Puerum qui ambiguitatem ſortis abſoluerat:togæ & prætexte uſum munus impetrauiſſe.Vetuſtatis peritiſſimi referunt in raptu ſabinarum:unam mulierem nomine Herſyliam:dum adhæret filiæ ſimul raptam:quam cum Romulus hoſto cuidam ex agro latino:qui in aſylum eius confugerat:uirtute conſpicuo uxorem dediſſet:nam natum ex ea puerum:anteq̄ alia ulla ſabinarum partum ederet. Eumqꝫ quod primus eſſet in hoſtico procreatus hoſtum hoſtilium a matre uocitatum:& eundem a Ro.bulla aurea:ac prætextæ inſignibus honoratum.Is.n.cum raptas ad conſolandũ uocaſſet:ſpopondiſſe fertur:ſe eius infanti:quæ prima ſibi ciuem romanum eſſet nixa:illuſtre munus daturum.Nonnulli credunt ingenuis pueris attributum:ut cordis figuram in bulla:ante pectus annecterent:quam inſpiciẽtes:Ita demum ſe homines cogitarent:ſi corde prædarent. Togamqꝫ prætextam his additam:ut ex purpure rubore ingenuitatis pudore regerentur.De bulla autem Plutar.prob.Cicero cur pueros monilibus quæ uocant bullas exornant.An honoris raptarum cauſa:ut alia multa:ſic & hoc conſtitutum eſſe uoluerunt:his quos ex eis ſuſcepiſſent.An Tarquinii uirtutem honorandam putarunt.ferũt.n.Tarquinium cum puer adhuc eſſet in prælio aduerſus latinos:& etruſcos:in hoſtes impetum feciſſe:cũqꝫ ex equo defluxiſſet excepto hoſtium impetu:romanos confirmaſſe:hoſtibus in fugam cõuerſis.Cum pluſq̄.lx.milia hoſtium eo prælio cecidiſſent:hoc a patre:& rege decoris inſigne accepiſſe.An apud maiores noſtros ſpecioſum ſeruum donare:turpe. Non exiſtimabatur:quemadmodum nunc quoqꝫ comediæ teſtimonio ſunt.Pueris autem liberis uæhemẽtius abſtinebant:ac ſi forte accideret:ut in pueros nudos inciderent:ne ambigerẽt:hoc inſigne liberi ferre conſueuerunt.An uel ad moleſtiam conſeruandam:hoc etiam pertinet & intemperantiæ:ac flagitii frenũ eſt cum uirum agere eos pudeat anteq̄ pueritiæ inſignia deponant.Nam quod Var.ſcribit ueriſimile non eſt:cum æoles bullam boliam proferant.Hoc conſulis inſigne pueros indui ſolere.*Sed* uide ne hoc quoqꝫ propter lunam ferant:nam lunæ figura:cum plenilunium eſt non globoſa eſt.*Sed* lentis formam oſtendit:& quemadmodum opinatur empedocles illud etiam:quod ſubiectum eſt:non modo quod apparet.Hæc diximus de bulla ſi prætexta:qua ratione pueris datæ ut intelligeretur.In adoleſcẽtia uero relicta prætexta:uirilem togam ſumebant:ea erat liberior ueſtis pro liberiore ætate.Inde in triſtibus:liberior fratri ſumpta:mihiqꝫ toga. Ea.ſ.ratione:ꝙ puerilia omnia deponerent:& uirilia induerent:eſſentqꝫ uitæ liberioris:ſed ad poetam redeamus.

Reſtat ut inueniã quare toga libera detur:
Luce geris pueris candide bacche tuis:
Siue ꝙ ipſe puer ſemper iuueniſqꝫ uideris:

ANT. FAN. ℭQVAre to.li.de.Luce ge.pu can.bac tua:mos fuit apud romanos:ut nobiles adoleſcentes in feſto liberi patris cum ætas poſtularet depoſita prætexta uirilem togam induerent:quod genus ueſtis a tegẽdo dictum ut autor eſt Var.ueteres ad calceos uſqꝫ demittebãt:ſicut græci pallium teſte Quinti. qui miratur ſcripſiſſe Ply.ſecundum Cicero.id facere ſolitum uelandarum uaricum gratia. Fuit autem iuſta togæ menſura ſex ulnaꝝ:ut ait Porphy.q̄ ueſtẽ induit Virg.auct.Ser.cũ eſſet annoꝝ.xvii.& Augu:Cæ.(ut ait Sueto.)libris ſenatoꝝ ꝑtinus ꝑmiſit induere ut celerius reip.aſſueſcerẽt.Sed utebant̃ pueri anteq̄ uirilẽ ſumerent togã alii prætexta tñ:quæ olim regũ & magiſtratuum fuit:ut Diomedes grãmaticus ſcribit. Alii toga ꝑtexta patricii dũtaxat atqꝫ hi quoꝝ patres currulẽ magiſtratũ geſſiſſent:ut ait Macrob.Id autem amictus genus:cui purpura ꝑtexebat̃:ut ex eius rubore pueri ingenuitatis pudore regerent̃ ab.A.Gel.toga dicit̃.Virilis uero toga ideo libera dicit̃ unde eſt illud Propertii.Ante deos libera ſumpta toga es:quod q eã induiſſent liberius uiuerent.Statius in ſiluis.Quẽ non corrũpit pubes effrena nouæqꝫ libertas properata togæ.Poſtea uero toga in uſum uenit paupeꝝ tñ ut quibuſdã placet:quos interdũ Martialis togatos uocat & fœminæ adulterii conuictæ cogebant̃ togatæ in publicũ procedere:ut ſcribit Porphyrio.*Sumebant* aũt pueri togam uirilẽ in feſto liberi patris ob ætatis cõuenientiã:quæ pueris eſt iam maturis togæ ſumendæ cũ hoc deo:cuius ætas media dicitur inter pueritiã & iuuentam:uel ut cõmendarentur a parentibus libero:quem Romani patrẽ uocant:ut quos pedagogi cura deſtituit numinis tutela ſuſciperet:uel ꝗ dicere uidebatur in feſto liberi patris ſumi ab his liberã togam q̄ liberioris uitæ iter ingrederent̃:uel ut adoleſcentiũ frequentia ludis liberalibus nõ deeſſet cũ ad eos multi nõ religione ſed togæ ſumendæ ſtudio conuenirẽt.De ꝑtexta toga ꝑtexta & bulla pueroꝝ lege Macrobiũ:Conſtat aliq̄n togã anno.xxiiii.ſumi ſolitam.

PAV. MAR. ℭREſtat:ſupereſt. VT inueniã q̄re det̃ toga libera:q̄ rõne liberior ueſtis det̃. PVeris:adoleſcẽtib⁹:nõ

Viril ẽ togam ĩduebãt ĩ feſto bacchi

Togæ mẽſura prætexta

Toga libera.

enim ni pueriſi ætate:ſed iñ adoleſcentia dabatur.O candide bacche tuis luciferis: tuis feſtis. SIVE quod ipſe puer:uel quod ſemper tu uideris adoleſcens. SEMper iuuenis:ex his duabus ætatibus: hoc eſt puero & iuuene:erit adoleſcens:quia nec penitus puer:nec omnino iuuenis.

Et media eſt ætas inter utrũq; tibi:
Seu qa tu pater es:patres ſua pignora natos:
Commendãt/curæ/numinibuſq; tuis:
Siue q: es liber:ueſtis quoq; libera per te
Sumitur:& uitæ liberioris iter:
An quia cum colerẽt priſci ſtudioſius agros:
Et faceret patrio rure ſenator opus:
Et caperet faſces a curuo conſul aratro:
Nec crimen duras eſſet habere manus:
Ruſticus ad ludos populus ueniebat ĩ urbẽ:
Sed diis/non ſtudiis ille dabatur honor:
inventor
Luce ſua ludos uuæ cõmẽtor habebat:
Quos cum tædifera nunc habet ille dea:
Ergo ut tyronũ celebrare frequentia poſſet:
Viſa dies dandæ non aliena togæ eſt:
Mite pr̃ caput huc placataq; cornua uertas:
Et des ingenio uela ſecunda meo:

❡MEDIA ætas:adoleſcentia media inter pueritiam & iuuentam. SEV quia tu pater es:romani autore Macrobio Martem ac liberum unum eundemq; deum eſſe uoluerunt & utrũq; patris appellatiõe uenerati ſunt:ut diximus ſupra. Vnde illud eſt.Huc pater o leneæ ueni.Seruius.Pater inquit licet generale ſit omnium deorum: proprie tamen libero ſemper coheret: nam liber pater uocatur. SENator:ſenatores quorum manibus olim agri colebantur:ſed & conſules imperatoreſq; idem faciebant gaudente terra ut inquit Ply.uomere laureato. DIIS non ſtudiis:religioni ac deorum cultui non cupiditati & uoluptati. VVæ commentor:comminiſci a con & mente dictum putatur cũ ea finguntur in mente quæ nõ ſunt. Hinc eſt quod cum comminiſcẽtes noua excogitemus & inueniamus. Cõmẽtor hic pro inuẽtore ponitur. Quos cum tædifera nunc habet ille dea. Cerere cuius ſacerdotes cum facibus diſcurrebant ſicuti & dea ferat ad filiam indagandam. Papinius: Tuq; actea Ceres curſu cui ſemper anhelo uotiuam taciti laſſamus lampada myſtæ. Huius deæ ſacra romanos liberalibus coniunxiſſe aperte quidem autor oſtendit hoc loco:ſed & Virg.haud occulte q̃uis non intellectus a Seruio in primo geor.ut Cuncta tibi Cererem pubes agreſtis adoret Cui in lacte fauos & miti dilue baccho.Et latenter Claudianus qui bacchum ex adytis Cereris egredientem inducit.Bacchi nomina diuerſa ſunt a græcis ac latinis deducta uocabulis:quorum rationem ab aliis hoc tempore non male traditam ſilentio p̃terimus. TYronum:adoleſcentium:quãuis tyro eſt nouus miles.

ANT. FAN.

Comminiſci

Sacra Cereris liberalibus coniuncta

Tyro

PAV. MAR.

❡IDEO ſubdit & media ætas eſt tibi inter utrũq;:inter pueritiam & iuuentam ſic erit adoleſcentia: ergo quia adoleſcens bacchus fingitur:in eius feſto adoleſcenti toga datur. SEV quia tu pater es: uel quia liber pater diceris. PAtres commendant ſua pignora natos:hoc eſt ipſos filios. CVræ & numinibus tuis.tuo numini & tutelæ filii commendantur:iure eo quo pater diceris. SIue quod es liber: quia a libertate tu liber diceris:& ſub tuo patrocinio ſunt:urbes & populi:quibus tu autor es libertatis. VEſtis quoq; libera: toga ipſa liberior. SVmitur per te:hoc eſt per libertatem tuam cui tu quidem præes:& ſumitur iter uitæ liberioris:nam tum primum illa ætas:ſuccumbere pedagogo deſinit:& paternam quoq; renuit diſciplinã. AN quia cum priſci ueteres ipſi. COlerent agros ſtudioſius.maiore diligentia:& cura rem ruſticã exercent:& Senatus:ipſi ſenatores. FAceret opus:proſcinderet terram offenderet ſereret:& quod in primo li. dixerat:Paſcebatq; ſuas ipſe ſenator oues:& Ply.inquit: & ipſorum tunc manibus imperatorum colebant agri. RVre patrio:agello paterno. ET cum conſul caperet faſces:inſignia magiſtratus. ACVruo aratro:dum proſcinderet agrum:ut eſt illud Plynii ſerentem inuenerunt dati honores:ſacrarum:unde cognomen Aranti quatuor ſua iugera in uaticano:quæ prata quintia appellantur cincinnato uiator attulit dictaturam:ſed plura in.i.lib.in eo uerſu Iura dabat populo poſito modo conſul aratro. NEC eſſet crimen:quaſi non haberetur turpe. HAbere manus duras:duratas aſſiduo labore agricolationis. POpulus ruſticus:qui ruri erat. VENIEbat in urbem ad ludos:diebus feſtis urbem repetebat ex agris:ut ludis ĩtereſſet. SED ille honor:ludorum.ſ.& ſolẽnis celebritatis. DAbatur diis non ſtudiis:quaſi celebrabant diem feſtum in honorem deorum immortalium:non ad explenda deſideria illorum:qui tunc in urbem redibant: & ſi ueniebant:ut ludos illos uiderent:tamen non deorum cauſa:ſed deorum immortalium exhibebantur.

COMmentor uuæ:bacchus:qui ex uuis uinum exprimere:& ſeruare in uſum docuit: nam commentum dicimus fictum:ut in meta.commentaq; funera narrat.i.ficta & commentum aliquem in aliquid dicimus cum multa fingit:& componit.quæ pertineant ad illud aperiendum:& dilucidandum. SIC commentorẽ uuæ bacchum dicemus:qui occultum in ea fructum aperuit:& rationem oſtendit. HABEbat ludos ſua luce:ſuo die feſto exhibebantur ſibi ludi. QVos nunc ipſe habet cum tædifera dea:qui hoc tempore ſibi: & cereri ſimul eduntur.Prius.n.ſoli baccho fiebant:poſteritas illos cum cerealibus iũxit:nec ab re cũ Dionyſius ſecundus cereris filius creditus ſit:ipſaq; ceres tædifera dicitur:quod tæda accenſa:filiam proſerpinã quærebat.Sacerdoteſq; eius tæda quoq; ſacra celebrabant:unde appellati ſũt λαδᾶυχοι.a λαδαλοσ quod eſt tæda ἔχω habeo.Ergo ut frequentia tyronum:ut multitudo adoleſcentium frequens ex agris in urbem redeunt. POSſit celebrare:celebrem reddere diem. DIES:hæc.ſ.qua feſtum bacchi celebratur.

NON eſt uiſa aliena:ſed conueniens. DANdæ togæ: qua toga adoleſcenti daretur. TYRonum: dixit per tranſlationem a nouis militibus: nam tyro nouus miles: ſic eos adoleſcentes tyrones uocat. MITE caput: bacchum præcatur: ut faueat: quo fauente eius nomine cœptum opus proſequatur. O pater: o liber o bacche. VERtas huc: ad me. CAput mite: lene & benignum. ET cornua placata: non tumida: nõ irata: ſed quieta: & lenia. Et des uela ſecunda ingenio meo tranſlatio a nauigantibus: hoc eſt aſpirato meo ingenio: quo proſpero curſu proſequar: & ad finem deducam inchoatum opus.

Itur ad argeos qui ſunt ſua pagina dicet:
Hac ſicut memini: prætèritaq; die:
¶ Stella lycaonia uergit decliuis ad arcton
Miluius: hæc illa nocte uidenda uenit:
Quid dederit uolucri, ſi uis cognoſcer̃ cœlũ:
Saturnus regnis a ioue pulſus erat:
Concitat iratus ualidos tytanas in arma:
Quæq; fuit fatis debita tentat opem:
Matre ſatus terra monſtrũ mirabile taurus:
Parte ſui ſerpens poſteriore fuit:
Hunc triplici muro: lucis incluſerat atris:
Parcarum monitu, ſtyx uiolenta trium:
Viſcera qui tauri flammis adolẽda dediſſet:
Sors erat, æternos uincere poſſe deos:

ANT. FAN. ¶ ITVR ad argeos: Numa pompilius multa loca: ut Liuius ſcribit ſacris faciendis dedicauit: quæ argeos pontifices uocabant: quos Varro dictos putat a principibus qui cum Hercule argiuo uenerũt romam: & in ſaturnia ſubſederunt: de quibus ſuo loco plura dicemus. Ad eos flaminica dialis cũ iret nec capillo depexo: ut apud. A. Gel. legimus in his locis &.xvi.&.xvii. calendas Apriles Romani rem diuinam faciebant. STELla lycaoniam uergit decliuis ad arcton miluus. Hæc ſtella.xv. calen. aprilis oſtenditur italiæ teſte Plynio: quam quidam dicũt hoc tempore cum libra in ortum chronicum tolli. Miluus autem auis (ut idem autor ſcribit) e genere accipitrum eſt: quæ quis rapaciſſima ſit ac ſemper famelica nihil tamen eſculenti unquam rapuit ex funerum ferculis: nec Olympiæ ex ara. Eadem flexibus caudæ uidetur docuiſſe gubernandi artem in mari: quæ in cœlum tranſlata (ut autor hic fabulatur) uergit ad ſeptẽtrionem & in ortum fertur: ut Ouid traditur hoc loco xv. calen. apriles. IRAtus: Saturnus infeſtus Ioui qui eũ, regno deiecerat. VALidos titanas: gigantes. Hos (ut ait Ser.) irata terra aduerſus deos creaſſe dicitur in ultionem. Vnde & titanes dicti apotis tiſeos: ideſt ab ultione. Alii aliter fabulantur. TENtat opem: ut imoletur taurus monſtroſus terræ filius: cuius mactator poterat uincere deos immortales. Lege fatorum ſi adoleret eius monſtri uiſcera.

Argeos

Miluius orit. xv. calẽ. apri.

Miluius

Titanes

PAV. MAR. ¶ ITVR ad argeos: eodem die: quo bacchi ſacra ſolẽnia fiunt: & die qui præceſſit: itur cum pompa ad tẽplum caſtoris & pollucis: de quo templo diximus circa finem primi libri. ITVR cum pompa. ſ. AD argeos. ad argeorum hoc eſt laconicorum deorum templa: Verũ & Varrone & Pompeio teſte Argeos uocabant ſcyrpeas effigies: quæ per uirgines ueſtales iaciebantur ſingulis annis in tybrim: de quo dicemus in quinto lib. & Argea: ut Pom. aſſerit loca romæ appellantur. quod in his ſepulti eſſent: quidam argiuorũ illuſtres uiri: hoc autem in loco poeta de Caſtore & Polluce intelligit: uel ab argis: ſeu ab ipſis argeis: nam ut arbitror: ipſa loca ubi poſtea conſecratum fuit ſacellum horum numinum apud aquam iuturnam appellata fuere argea. Nam ad radices pallantii. QVI ſunt argei. ſ. DIcet ſua pagina: ubi inſcripta ſunt feſta ſtata. Nam in uetuſtiſſimis monumentis: inſcriptio huius diei eſt: pompa ad templum caſtoris: & pollucis duobus continuis diebus. Sic dicet ſua pagina ubi eſt ea inſcriptio: & inferius quoq; repetet ipſorum deorũ nomina. ITVR hac die & præterita: quia. xvii. &. xvi. calen. apri. SIcut memini: hoc dixit: quia erat in ponto: & diu non interfuerat his feſtis. ideo ſicut memoria repeto. STella lycaoniam: ea nocte quæ ſequitur oritur miluus: & Ply. inquit miluum italiæ oſtendit. xv. calen. april. Sic a poeta non diſcrepat ſtella eſt in ſeptẽtrionali parte cœli: cuius fabula hæc refertur. Saturno ab Ioue pulſo: titanes ioui bellum intulerunt. Pepereratq; terra horrendum monſtrum anteriore parte taurũ poſteriore anguem. Quod ita monentibus parcis ſtygiis eſt aquis intercluſum. Cũq; fatum eſſet: qui beluæ adoleuiſſet exta: deorum imperio potiturum briareus mactauit. AT miluius exta ioui rettulit: pro quo beneficio iupiter inter aſtra collocauit. MILuius ſtella: quem in ſtellam mutauit iuppiter. VERgit decliuis: prona ſeſe inflectit. AD arcton lycaoniam. ad urſam lycaonis filiam: de qua in ſecundo. Hæc ſtella. VENit uidenda illa nocte: quæ diem pompæ ſequitur ea quidem nocte ſe oſtendit. SI uis cognoſcere: ſcire cupis. QVIS dederit cœlum uolucri: quis miluium inter aſtra collocauit. SAturnus erat pulſus regnis: a ioue Iuppiter filius patrẽ regno deiecit inde eſt apud Vir. arma iouis fugiens: & regnis exul ademptis. IRatus: Saturnus. CONcitat in arma: in bella contra iouem. VALidos titanas: fratres ſuos. ſed poeta intelligit de gigantibus in ſubſequenti libro de titanibus agemus. Et tentat opem: auxilium: Quæ fuit debita fatis: quæ fatali neceſſitudine debeatur: illi maxime qui monſtri illius exta adoleuiſſet. tentauit ergo eam opem imolationis beluæ. FVIT ſatus matre terra taurus parte ſui: belua quæ antetiore parte erat taurus nata eſt ex terra per appoſitionem. MONſtrũ mirabile: hoc eſt monſtroſa belua admiratione proſequenda. POſteriora: parte. ſ. fuit. Serpens: incipiebat a tauro: & deſinebat in anguem. STix: inferna palus. VIOlenta: propterea: quod eſt irremeabilis unda. INcluſerat atris lucis: in obſcuris ſiluis. HVNC: taurum & anguem. TRIplici muro: triplici murorũ ambitu. a Marone locum accepit Mœnia lata uidet triplici circundata muro. MOnitu trium parcarum:

orit hic in ponto:—

ita parcis iubentibus quæ tres ſunt Cloto lacheſis atropos. Hæ quæ diſpenſant mortalia fila ſorores.
ERAT ſors:erat reſponſum. Vnde eſt hinc lycie ſortes. QVI dediſſet uiſcera tauri adolẽda flammis: qui taurum illum mactaſſet:& inteſtina cremaſſet:nam adolere interdum cremare eſt:ut uerbenaſqꝫ adole pingues: & maſcula thura. POſſe uincere deos æternos: ſuperare deos bello: & potiri eorum imperio.
BRIAreus:de quo Virg. Et centum geminus briareus.& Hora.centimanus gigas unus ex terræ filiis.

Immolat hũc briare9 facta ẽ adamãte ſecuri:
Et iamiam flammis exta daturus erat:
Iuppiter alitibus rapere imperat,attulit illa:
Miluius:& meritis uenit in aſtra ſuis:
¶ Vna dies media ẽ:fiũt cũ ſacra Mineruæ:

¶IMMOLAT huic briareus facta ex adamante ſecuri:briarenſi qui & ipſe monſtrum eſt monſtroſum animal domuit:terræ filius. *Sæpe enim* euenit:ut monſtrum monſtri opera & impii manibus occidant impiorum. Briareus ſecundum fabulas cẽtimanus fuit & ipſe eſt ægeon. Eſt autem inenarrabilis adamantis duritia:ut ait Ply. quod eius gemmæ nomen oſtendit:dictæ ab a particula priuatiua & ſamazo quod eſt domo cuius uis cum ferrum ignemqꝫ contẽnat hircino rumpitur ſanguine calido & recenti. IVPPIter alitibus rapere imperat. Recte dicimus impero tibi certare: & impero te certare. VNA dies media eſt & fiunt ſacra mineruæ.xiii.calen. aprilis. Quinquatrus mineruæ celebrantur dictæ autore Feſto ꝗ poſt diem quintum iduum celebrẽtur ut triatrus ſexatrus & ſimilia. Primus enim dies quinquatruum quintus poſt idus inuenitur. Quintum autem dicimus excluſis idibus non comprehẽſis ut ſæpe fieri conſueuit. *Sic* Ouid.ſupra tertia poſt idus lux eſt celeberrima baccho Vbi nixi.xviii.diem menſis acceperis primum quinquatruum diem non quintum ab atro:ſed quartum inuenies. Quinqꝫ autẽ diebus mos fuit quinquatrus celebrari quorum primus erat quidem expers ſanguinis ꝗ eo die Mineruam natam exiſtimarent:reliquis uero in harena gladiatores nudis enſibus pugnabant: ut Hæc eſt armiferæ feſtis de quinqꝫ mineruæ Quæ fieri pugna prima cruenta ſolet. Quo tempore(ut inquit Porphyrio) pueri ludis inſatiabiliter utebantur:& quidam teſte Plynio putandas generoſarum uitium pgulas tradiderunt. Sunt autem qui a quinqꝫ & atro quinquatrus uolunt nomen accepiſſe quod primum quinqꝫ feſtorum mineruæ quintum ab atro die ſit qui poſt idus inuenitur. *Sed his.* A.Gel. auctoritas reluctatur qui docet qnquatrus dictas ꝗ quinqꝫ ab idibus dierum numerus ſit:atrus uero nihil ſignificare:& eſſe nominis ſupplementum. Alii a quinqꝫ dierum numero quinquatrus:quod Pallas a romanis hoc tempore non uno tãtum die celebratur:ſed quinqꝫ coniunctis:quod non placet. Scire autem debemus nõ modo quinquatrus dici genere fœminino. Vnde eſt illud feſti. Minuſculæ quinquatrus appellabantur idus Iuniæ. Et illud Ciceronis ad.M.Cælium ita tumultuoſæ conciones ita moleſtæ quinquatrus afferebantur:ſed & quinquatria neutro Cornelius Tacitus: Vtqꝫ quinquatria quibus aperte eſſent inſidiæ ludis annis celebrarentur:& quinguatres quinquatrium uirili genere teſte Priſciano.

ANT. FAN.

Briareus

Adamantis duritia

Quĩquatria mineruæ. xiii. cal. apri. qnq̃trus

Quĩquatria

Quĩquatres

¶IMMOLAT hunc taurum.ſ. SECVRI facta ex adamante:ex lapillis inuiolabilibus quorum: ut inquit Plynius. Duritia inenarrabilis eſt ſimulqꝫ ignium uictrix natura:& nunq̃ incaleſcens. Vnde & nomen interpretatione græca indomita uis accœpit:& paulopoſt ſubdit. Siquidem illa inuicta uis duarum uiolentiſſimarum naturæ rerum:ferri igniſqꝫ contemptrix:hircino rumpitur ſanguine.ac ne aliter:quam recenti: calidoqꝫ macerata:& ſic quoqꝫ multis ictibus. Tunc etiam præterquam eximias incudes:malleoſqꝫ ferreos frangens:cuius hoc ingenio quoue caſu rẽpertum:aut quæ fuit coniectura experiendi rem immenſi ſecreti:& in fœdiſſimo animalium omnium:profecto muneris talis inuentio hominis eſt. Nec quærenda in ulla parte naturæ ratio:ſed uoluntas:ut cum fœliciter rumpere contingit in tam paruas frangitur cruſtas. ut uix cerni poſſint. Expetuntur hæc a ſculptoribus: ferroqꝫ includuntur. nullam non duritiam ex facili cauantes. HAEC diximus:ut credatur fieri poſſe ſecurim:immixto adamante. Tali igitur ſecuri briareus beluam immolauit. ET iam erat daturus exta flammis:quaſi tunc:tunc cremare uolebat exta. IVPpiter imperat alitibus:auibus. RAPERE:imperat ut ni diripiant exta antequam adoleantur ab illo. PAV. MAR.

ATTVlit:exta.ſ. ILLI:ioui. Miluius & uenit in aſtra ſuis meritis:quia eo beneficio Iuppiter aſtris intulit. DICIMVS miluium:& miluum quem inter accipitrum genera refert Ply. & illud de eo inquit: Notatum in his rapaciſſimam ac famelicam ſemper alitem nihil exculenti rapere unq̃ e funerum ferculis: nec olympie ex ara:ac ne ferentium quidem manibus:niſi lugubri municipiorum immolantium oſtento & reliqua ob id quidem fabulæ locus datus eſt:eripuiſſe exta ab oſtentoſa briarei immolatione. Milui & ipſi hybernis menſibus latent:non tamen ante hyrundines abeuntes. VNA dies media.xiiii.calen.apriles. hoc eſt decimo nono die martii:incipiunt quinquatria mineruæ:quinqꝫ diebus continuis celebrantur:qua quidem ratione:multi putarunt a quinario dierum numero quinquatria dicta. Alii a quinquatro die. de quo Pom. Quinquatrus feſtiuus dies dictus:ꝗ poſt diem quintum iduum celebraretur:ut triatrus:& ſexatrus:& ſeptematrus: & decematrus:uel decumatrus. Et Varro ait Quinquatrus hic dies unus:ab nominis errore obſeruatur:proinde ut ſint quinqꝫ dictus: ut ab Thuſculanis poſt diem ſextum iduum ſimiliter uocatur ſexatrus:& poſt diem ſeptimum ſeptimatrus:ſic hic quod erat poſt diem quintum quinquatrus. Hæc Varro at ille fuit error: cum numeretur ab idibus: quãdoquidem numerari debuit ab atro:hoc eſt ab iduum poſtridiano. Verum hæc quinquatria feſta poeta ita dicta oſtendit a quinqꝫ diebus iunctis. primo.n.die

fiebant ſacrificia:tribus ſequentibus gladiatores in theatro certabant qũinto die:erat luſtratio tubarum ſo-nitu:& ſacrificia quoq; fiebant. Secundus quinquatrium dies & primus gladiatoriæ pugnæ clarus eſt ortu ipſius naſonis. Eo.n.die natus eſt:nam ut in quarto triſtium inquit. De natali ſuo:& fratris intelligens Lucifer amborum natalibus affuit idẽ. Vna celebrata eſt per duo liba dies. Hæc eſt armiferæ feſtis de quinq; mineruæ quæ fieri pugna prima cruenta ſolet. VNA eſt dies media:inter ortum milui & primum diẽ quinquatr.una interponitur dies:& ſic ſignificat.xviiii.diem menſis. ET fiũt ſacra mineruæ:ſacrificia palladi.

Nomina quæq; iunctis qnq; diebus habẽt:
Sanguĩe pria uacat,nec fas cõcurrere ferro.
Cauſa,q eſt illa nata minerua die:
Altera treſq; ſuper ſtrata celebrãtur harena:
Enſibus exertis bellica læta dea eſt:
Pallada nũc pueri teneræq; ornatæ puellæ:
Qui bene placarit pallada doctus erit:
Pallade placata lanam mollire puellæ
Diſcant & plenas exonerare colos:
Illa etiam ſtantes radio percurrere telas:
Erudit,& rarum pectine denſat opus:
Hãc cole q maculas leſis de ueſtibus aufers:

ANT. FAN.

NOMINA quæq; iunctis qnq; diebus habẽt:cauendum ne putemus hoc loco errare Naſonem & a doctiſſimorum ſcriptorum traditione diſſentire. Non enim dicis Quinquatria a quinq; dierum numero appellata quod mineruæ ſacra diebus quinq; celebrentur:ſed docet quinquatrus nomine non ſolum hunc diem uocari qui primus quinq; dierum eſt & quintus poſt idus ſed quatuor dies adiunctos. Vnde illud eſt Iuuena Et totis quinquatribus optat. Senſus ergo eſt:ſacra fiunt Mineruæ quæ habent quinquatruum nomina quinq; diebus adiunctis. Non errauit hic quidam Iuuenalis interpres cuius deus omnipotens miſereatur nuper enim exceſſit e uita. Eius uerba hæc ſunt quinquatria dies ſacri Mineruæ qui diebus quinq; celebrabantur:ut Ouidius docet ita appellata: quoniam quinq; diebus poſt idus fiebant. Varro quantum ex eius loco q̃uis mutilatio colligitur a Feſto atq;.A.Gel.nõ diſſentit. Errore enim factum uult ut quinquatrus dictæ credantur quod quinq; dies ſint. Sed ut idem inquit quemadmodum ſexatrus & ſeptimatrus nomen acceperunt:non quod ſex ſeptemue dies ſint: ſed quod ſexatrus poſt diem ſextum idus. Septimatrus poſt ſeptimum ſint: ita quinquatrus appellata eſt dies quæ poſt diem quintum erat. ALTERA treſq; ſuper ſtrata celebrantur arena. Sternebatur arena in theatris ubi gladiatores pugnabant necnon & alibi. Vnde per arenam theatrum accipimus uel alia loca ubi eiuſmodi ſpectacula exhibebantur. ENSIBVS exertis bellica læta dea eſt:expeditis & euaginatis enſibus. Eſt autem exertis participium a paſſiuo eius uerbi qđ eſt exero. QVI bene placarit pallada doctus erit: quia pallas & bello præeſt ut mars ac bellona dicitur & eſt artium dea:poterit & rei bellicæ ſcientiam præſtare & artium quibus in pace utimur. LANAM mollire puellæ diſcant: conciliata dea lanifici artiumq; omnium & prudentiæ quam metapontini teſte Iuſtino pannificiis aliquando iratam placarunt. Dicitur autem Minerua & bellorum dea & prudentiæ: quia uires ſine prudentia: ut inquit Porphyrio non tantum uanæ ſunt: uerum etiam ſibi aduerſariæ. Eadem arcibus præeſſe dicitur: quia fertur nata e Iouis capite. STANTES radio percurrere telas: radius inſtrumentum eſt quo ſub tegmen ſtamini a textoribus interponitur: eſt & uirga qua geometræ interdum lineas ducunt. Stantes autem dicit quia ſtamen a ſtando nomen accepit:ut autor eſt Varro qui etiam ſcribit ſub tegmen dictum quod ſubit ſtamini. Id & tramam uocant:quãuis idem Varro ueſtimenti genus tramam eſſe doceat:dicti q id ſi igus tramet:denſumq; a dentibus pectinis nominatum oſtendat quibus feritur. QVI maculas læſis de ueſtibus aufers:fullonem dicit.qui a græcis ſnaphys uocatur. Artem fulloniã Nicias megarenſis inuenit teſte Plynio.

Arena p theatro

Minerua dea bellorũ & prudentiæ.

Radius

Stamẽ

Subtegmen

Trama

PAV. MAR.

ET habet nomina quinque diebus adiunctis:nam quinquatria dicta ab ipſo quinario dierum numero. PRIMA dies uocat ſanguine: non effunditur primo die ſanguis:quia abſtinent eo die a pugna gladiatores. NEC fas: non licet. CONCVRrere:congredi:& confligere. FERRO:armis. CAVSA: quare non concurritur. QVOD minerua eſt nata illa die: putabãt eo die e Iouis uertice natam mineruam. ALTERA treſq; ſuper:quatuor ſequentes dies. CELEbrantur:a gladiatoribus ipſis. HArena ſtrata:arena theatri:quæ ſternebatur cum digladiandum erat:& aliis quoq; ſpectaculis. Vnde apud Iuuena. Et latum media ſulcum deducit auena. DEA bellica:pallas quæ bellis præeſt. EST læta enſibus exertis: experimento:& exercitatione enſium in theatro. PALlada nunc:hortatur unumquẽq; uel litteris:uel aliis quibuſcunq; artibus deditum:ut feſta celebrent:& placent pallada pueri:quo litterarum ſtudio proficiant: puellæ:quo lanificio:& ſic in cæteris. O PVEri & teneræ puellæ ornatæ:colitæ:& celebrate. PALlada: palladis numen. QVI bene placuit pallada:qui ſacrificiis placauerit et proprium ſibi fecerit palladis numen. ERIT doctus:quamcũq; ſcilicet uoluerit artem. PVELlæ diſcant mollire lanam quaſi exercere lanificium. PALlade placata ſacrificio ſcilicet & donis & p̃cibus nam ea eſt lanificii dea. ET exornare plenas colos:nere lanam. Tunc enim exornantur coli:cũ filantur penſa. ILLA etiã erudit:inſtruit & docet. PERcurrere telas ſtantes firme manẽtes. RAdio:q̃ſi docet texere pannũ:cum tenta in longũ fila: pcurrunť radio:qui cũ alio filio interiicit:Deinde pectine pẽdenti ad cõiungẽda:dẽſandaq; fila ipſa uerberanť. Ideo hic. ET dẽſat:dẽſare docet. OPus:ip̃m pannũ:nam qđ rarũ eſt ſpiſſũ facit inculcando. PEctine:pe-

ctinis percuſſione. COLE hanc:pallada. QVI aufers auferre uoles:aut ſoles. MACVlas de ueſtibus læſis:infectis.i.Colite eã fullones:qui ueſtes & pannos ab omni macula expurgatis. COLE hanc pal. QVis quis parat æna:uaſa ærea. Virgilius litore æna locãt.

Hanc cole uelleribus quiſquis aena paras:
Nec quiſq̃ inuita faciet bene uincula plantæ:
Pallade:ſit Tytio doctior ille licet:
Et licet antiquo manibus collatus epheo
Sit prior irata pallade mancus erit:
Vos quoq; phœbea morbos qui pellitis arte
Munera de ueſtris pauca referte deæ:
Nec uos turba feri ſenſu fraudata magiſtri
Spernite, diſcipulos attrahit illa nouos:
Quiq; moues cœlũ, tabulãq; colorib9 uris:
Quiq; facis docta mollia ſaxa manu:
Mille dea eſt operũ, certe dea carminis illa ẽ
Si mereor, ſtudiis adſit amica meis:

ANT. FAN.

VELLERIBVS quiſquis aena paras: ſuadet his qui lanas tingere conſueuerunt ut Palladem colant. VINCVla plantæ calceos a quibus pedes uinciuntur. Eorum ſutores non ſunt proprie cerdones dicendi. Cerdo enim generale nomen eorũ eſt qui artificio lucrum queritant ut uocabulũ oſtẽdit:accipiturq; interdum pro humili ac plebeio. Iuuena. Poſtq̃ cerdonibus eſſet timendus ceperat. — Cerdo

SIT ticio doctior ille licet. ticium quidam exiſtimant fuiſſe Ouidii temporibus præclarum artificem calceorum. Nobis placet Tychio legi qui ab Homero nobilitatus eſt In ſeptimo iliados is cerdo excellentiſſimus multa fabricauit & præcipue ſcutum aiacis. ANTIQVO manibus collatus adeo hic dicitur inueniſſe ad troiam equum qui in muralibus machinis aries uocatur fuitq; fabricator Epeus:ꝙ Metapontini reſtantur. qui in templo Mineruæ ferramenta quibus is equum troianum fabricauit oſtentant ut ſcribit Iuſtinus. Legimus enim ĩ uita Sertorii Troiam ter captam eſſe. Primum ab hercule ob Laomedõtis equos. Deinde per ligneum equum ab agamẽnone. Tertio a Charidemo duce propter equum qui in porta conſiſtens ilienſibus eam claudere uolentibus impedimento fuit. — tychio — Tychius — Epæus — Troia ter capta

VOS quoq; phœbea morbos qui pellitis arte:medicos dicit quorum artis inuentorem alii Apollinem fuiſſe dicunt.ut Inuentum medicina meum. Alii Arabum Babylonis & Apollinis filium. Aegyptii eam apud ipſos repertam uolunt.ut Plynius ſcribit. MVNEra de noſtris pauca:ſenſus eſt:Offerte Veneri munus aliquod ex his quæ a nobis accipitis. SENſu fraudata magiſtri:quia ſæpe diſcipuli non recte intelligunt quæ magiſter ſentit & docet. QVIq; cœlum:& aſtrologum accipere poſſumus & ſculptorem. Sed magis placet aſtrologum accipi:quoniam autor ſubiungit. Quinq; facis dota mollia ſaxa manu. MOLlia ſaxa:ſic Virgi.in.vi.æn. Excudent alii ſpirantia mollius æra. Facit enim ſculptor egregius:ut æra & ſaxa molliſſima uideantur. Horatius. Et molles imitabitur ære capillos. — Medicine inuentor — Mollia ſaxa

PAV. MAR.

VELleribus quinq; pro tingendis:aut prætioſo liquore inficiendis pannis uaſa paras:ſacrificiis placata pallada. Verum ut Plynius inquit:qui ex italia infecere lanas ſardi:textilia fuſum in lanificio Cleſtor filius aragnes inuenit Linum & retia aragne. Fulloniam artem nitias megarenſis. NEC quiſquam faciet bene uincula plante:nemo poterit bene facere calceos:ea enim ſunt plantarum uincula a uinciendo dicta:quia pedes uinciunt. INVita pallade:quaſi niſi pallas fauerit. Nam ſi illa aduerſa repugnat fruſtra laborauerit cerdo. SIT licet ille doctior Tytio.etiam ſi eſſet in ea arte cerdonum omnium præſtantiſſimus. Aliqui legũt ſit batio doctor ex eo quod Plynius dicat batium inueniſſe Sutrinam Alii legunt pythio:quod qua ratione dicant neſcio.niſi referant ad apollinem ſandalarium. Ego autem legi.& qui me ſequuti ſunt. Idem fecere: ſit tytio. Propterea quod apud Porphyrium legimus: Tytium quendam fuiſſe optimum calceorum magiſtrum. Ergo ſi ſit ille tytio doctior:inuita pallade calceos non bene conſuet. ET LICet antiquo:ſi quis fabrili arte:aut architectura præſtans Epæum architectum equi troiani ſuperare:ſi pallas irata ſit: exercere artem non poterit. ET COLLATVS.qui conferretur. ANTIQVO epæo ſit,licet prior. quãuis eſſet ſuperior in peritia architecturæ. Epæus enim fuit frabricator equi troiani. Virgili. & Menelaus & ipſe doli fabricator epæus:& Cicero quoque aſſerit Plynius uero inquit: epæum inueniſſe equum ad troiam: qui nunc aries appellatur: immuralibus machinis ERIT mancus.(quaſi manum ope carens aut imminutus.aut exercere ſuum munus nequeat. IRAta pallade:ſi illa irata ſit:ergo id agendum ut placata ſit. VOS QVOq; phæbea:uos etiam medici libate palladi:ut medendi arte præſtare poſſitis. QVI PEllitis ægrotos:& ab his morbos auertitis. ACTE PHOEbea:arte apollinea. Nam apollo medice artis repertor traditur.ſed de hoc in primo dictum. REFERTE PAVca munera deæ libate & offerte dona palladi. DE VESTRIS:muneribus ſcilicet. NEC VOS Turba.ſcolaſticorũ ſcilicet. Pro his enim dictum eſt: qui ſub feris magiſtris nihil profecerunt. FRAudata.decepta. SENſu:ſententia & peruerſa rerum intelligentia. MAGISTRI feri:a feris minime diſſerentis.indocti & inculti:ſine ullis moribus:aut feri crudelis. qui nimium diſcipulos cœdat ꝙ alienum debet eſſe a liberis & bonæ indolis. SPERNITE:nolite uos aſpernari:& contemnere numen palladis. ATTRAhit:ad ſe trahit illa. NOVOS diſcipulos:quia præeſt ſtudiis litterarum:& ingeniis fauet. QVIq; moues cœlum: alii ita dicunt. Nec ſpernas pallada tu aſtrologe: qui cœli motus perſcrutaris. Alii quoniam ſubſequenter de pictoribus agit. pro ſculptoribus dictum putant. præſertim cum cœlum ſculptorum inſtrumẽtum ſit:ut illud:cœlo fabricata myrõis. VERum quia ſubdit

poſtea de ſtatuariis:aſtrologos referrem. ET Qui'uris tabulam coloribus:hoc eſt qui uſtis coloribus tabulam pinguis:nam magna pars colorum ex aduſta materia fit:de quo late diſputat Plynius libro trigeſimo quinro. ET Qui facis ſaxa mollia docta manu. Vos ſtatuarii:qui dura ſaxa in quácunq; uultis formam uertitis:ideo molliadixit quod ad ſummum artificium refertur.præſertim cum & minima quæq; liniamenta:& tenuia in maioribus referant. Ad id enim reſpexit:cum & Maro dixit. Excudent alii ſpirantia mollius æra.& Mar:Molles laudentur honores:Ergo uos omnes colite pallada:&illi offerre munera. MILLE DEA EST operum:præeſt multis artibus & officiis:& operibus. CERTE illa eſt dea carminis: quaſi præeſt & illa poetis ſcribentibus carmina. Si mereor adſit amica ſtudiis meis faueat mihi & ſtudio meo ſi dignus uideor:cui illa faueat.

Cælius ex alto qua mons deſcendit in æquũ
Hic ubi nõ plana eſt ſed prope plana uia ẽ:
Parua licet uideas captæ delubra mineruæ
Quæ dea natali cœpit habere ſuo:
Nominis in dubio cauſa ẽ, capitale uocam9
Ingenium ſolers ingenioſa dea eſt:
An quia de capitis fertur, ſine matre paterni
Vertice cum clipeo proſiluiſſe ſuo.
An quia perdomitis ad nos captiua phaliſcis
Venit, & hoc ſignum littera prima docet:
An q habet legẽ capitis quæ pẽdere pœnas
Ex illo iubeat furta reperta loco:
A quacũq; trahas ratione uocabula Pallas
Pro ducibus noſtris, œgida ſemper habe:

ANT. FAN. COELIVS ex alto qua mons deſcendit in equu; Aedes Mineruæ capite fuit ad radices montis cœlii ſic dictæ uel ob eius igenium quod capitale: ideſt ſolers creditur:uel quod uictis Faliſcis imago eius captiua romam tranſlata eſt:uel q ex hac æde quicunq; deprendebatur furto aliquid abſtuliſſe capitis pœnas pendere lege cogebatur:uel q de capite iouis nata dicitur tempore quo pindarus ex fabula auro inquit pluiſſe in iſulam Rhodon. Licet quidam uoluerint teſte Herodoto Mineruam eſſe neptuni ac paludie tritonidis filiam: Vnde Tritogenia ſiue tritonia dicta eſt autore Lactantio grammatico. Alii tamen Tritoniam dictam putant qa cum ſit dea ſapientiæ in partes tres diuiditur: intelligentiam præſentium. Prouidentiam futurorum ac memoriam præteritorum. Feſtus Tritogenia; dictam tradit a ripa tritonis fluminis q ibi primitus uiſa ſit. Diodorus uero Cretæ fluuium inquit eſſe tritonem ubi minerua orta eſt quam deam & Alalcomeniam dixerunt:ut ait Strabo ab Alalcomenis oppido ubi quidam eam natam uoluerunt. Fingitur autem nata de iouis capite:uel quia naturæ ratione prudentia omnis in capite eſt. Vel quia uirtus Solis humanis mentibus prudentiam ſubminiſtrans quam per minernam accipimũs ut ſcribit Porpayrius teſte Macrobio edita eſt de ſumma ætheris parte:ac nulla rerum corporearum admixtione ab ipſo ioue:ideſt a deo intellectum accepimus. Cicero autor eſt quinq; mineruas fuiſſe:quarum tertiam e ioue tantum genitam refert:qui cum iunonem uxorem ſuam ſterilem intueretur concuſſo capite Mineruam dicitur edidiſſe. NATALi ſuo:primo quinquatruum die quo deam natam uolunt. CVM clipeo ſuo:ut intelligas palladem etiam bellis pẽſſe. Hora. Proximos illi tamẽ occupauit pallas honores præliis audax ſignificat autem ægida q̃uis & ſit ægis eius pectoris munimentum. SIGNO:nota. C. littera quæ in principio ẽ & captiuæ & capite. FVRta:figurate furta pro furibus ac ſacrilegis ponit.

Mineruæ captæ ædes

Tritonia

Tritogeniam

Alalcomeniam

PAV. MAR. ¶ CAELIVS ex alto:in cælio monte apud radices templum erat Palladis captæ:quod illi conſecratum eſt ſuo natali:hoc eſt primo quinquatr. die. Eo. enim nata eſt:ut diximus. Sed cur capta dicatur: aucupatur quattuor cauſas. Prima uel quia dea ingeniorum eſt. & ingenium eſt in capite:uel quod e capite iouis exilierit. & a capite capta dicatur. Aut quia eius ſimulachrum e capitis phaliſcis Romam aduectum eſt: aut quia capite plectatur:qui ex eius templo qui ſurripiat. Ego autem niſi a detratoribus leſæ maieſtatis arguerer:dicerem captam mineruam:quod illi eo die:eo in loco legitime conſtituto autoritate ſenatus a pontificibus conſecrato:potiſſimo ſacrificetur. Nam Pom. Feſt. teſte captum locum dicimus ad ſacrificandum legitime conſtitutum. LICET QVAmuis. VIDEAS parua delubra templa. MINERuæ captæ:ſub appellatione captæ Palladis conſecrata. QVA Mons cælius:de quo ſuperius diximus in hoc libro. DESCENDit ex alto in equum:quaſi uergit ex ſummitate in planum. HIC ubi uia non eſt plana non eſt omnino plana:ſed in ipſo montis cliuo. SED prope:quaſi. PLANA:& locum indicat prope radices. QVAE tẽpla DEA:pallas. COEpit habere ſuo natali:non ab initio:ex quo nata eſt:ſed ea die menſis mar qua olim nata eſt:hoc eſt ipſo die quinquatro:ut paulo ſuperins. cã q eſt illa nata minerua die. CAVSA nõis eſt in dubio:licet tu uideas tẽpla:tñ cauſa cur capta minerua dicat̃ dubia eſt. VOCAmus capitale ingeniũ ſolers: diligẽs ingeniũ capitale dicit̃:quod in capite ſedẽ habeat:ubi eſt ipſa mẽs & memoria igenioſa dea eſt:nã & ingenio ualet:& ingeniis pẽſt:ideo a capitali igenio capta minerua dici potuit. AVT quia fert̃: dicitur. PROſiliiſſe ialtu prodiiſſe. VERtice paterni capitis:e cerebro ioui:quod in ſũmo capite eſt. SINE matre:ſine uſu matris. CVM clypeo ſuo eum ægide ſua. Nã ægis pro ſcuto accipi poteſt:ea ratione. quod ſcuta caprino corio decocto tegebatur. & ægea capra dicitur. Verum defertur: Amaltheæ capræ mortuæ iuppiter corium detraxit: Mineruæque cuſtodiendum dedit:quo illa ſcutum texit. Inde dicunt fuiſſe ægidis appellationem. Sed honoratus inquit. Aegida munimentum pectoris eſſe:habens in medio gorgonis ca

put.Romæ tamen eũ ſimulachrum Palladis tam in pectore q̃ in ſcuto caput gorgonis habẽs. Et Higinus teſtatur caput illud in pectore habere. At quia cum clipeo proſiluit e capite capta dicta. CLIPEVS: ſcutum a τύφω deductum ꝗ in ſculpo.nam ibi imagines ſculpebantur. Vnde Plinius. Scutis enim qualibus aput troiam pugnatum eſt:continebantur imagines:unde nomen habuerunt clypeorum:non ut peruerſa grammaticorum ſubtilitas:uoluit a cluendo deduci cluere enim pugnare eſt. Aut quia pro domi. Vel quia ſimulachrum eius ſubactis romano imperio phaliſcis: tanq̃ captiuum mancipium aduectum eſt: & inde capta Minerua dicta. AVT QVIA Venit ad nos:in urbem. CAPTIVA:imago tanquam captiua delata. PER DOMitis phaliſcis:cum uicti ſubactiq; eſſent:phaliſci:de quibus primo libro diximus: & hoc ſigno hac nota captiuæ ſcilicet. DOCET prima littera.nam.c.inde capta a captiua dicta: aut a captis phaliſcis. AN ꝗ habet:ultima cauſa.ꝗ capite luitur:furtum in eius:templo commiſſum:ſeu receptum ex eodem. inde eſt & capital facinus:ut Pom.inquit:ꝗ capitis pœna luitur & eodem teſte Capitalis lucus:ubi ſi qd uiolatum eſt:caput uiolatoris expiatur. AN:capta:ſcilicet Minerua dicitur. QVOD habet legem capitis: quæ capite plectat. QVAE lex. IVBET furta recepta eolo:fures:qui inde aliquid receperint.uel ſurripuerint. PENdere pœ.dare pœnas ſacrilegii: &ſic capite plecti. Furtum ut iur.con.placet eſt cotrectatio rei alienæ inuito domino. O PALlas a qua ra.a quacũq; cauſa. TRAhis uoca.diceris Minerua capta. HABE ægida:habeas & paratum teneas clypeum tuum. PRO duci.no.pro ſalute ducum noſtrorum: Tyberii & germanici:quaſi protegas ſemper eos.

Summa dies e quinq; tuba luſtrare canora
Admonet,e forti ſacrificare deæ:
¶ Nũc potes ad ſolem ſublato dicere uultu:
Hic here phryxeæ uellera preſſit ouis.

¶ TVBAM luſtrare canoram: Sunt qui legant tu tuba luſtrare canora:exiſtimantes conſueuiſſe Romanos hoc tempore tubarum cantu luſtrare uniuerſam ciuitate; ultimo uidelicet quiquatruum die quod quidam non indocti olim nobis pueris tradiderunt: Nos autem legendum eſſe non dubitamus TVBam luſtrare canorã:quamuis enim luſtrarẽtur & aliis temporibus tubæ e uerbis Feſti & pompeii colligitur:qui ait Tubiluſtria dies uocari in quibus agna tubas luſtrabant:ubi ſi de ultimo Quinqtrium die loqueretur non dies ſed diem diceret:tamen & hoc tempore ſacrorum tubæ in atrio ſutorio luſtrabantur. Lege Varronem quem uidebis quinquatrui tubiluſtrium ſine medio coniunxiſſe. Nouimus autem mortuos ad tubam deduci conſueuiſſe autore Seruio cum iuberet religio (teſte Lactantio grammatico) ut maioribus tuba minoribus tibia caneretur. Quare tubarum luſtratio neceſſaria uidebatur. Sunt & qui putent Armiluſtrium hic accipi oportere:quod non placet ideſt feſtum quo res diuinas armati faciebãt dum ſacrificarent tubis canentes. Sane tubæ interdum cornua uocantur: quia quæ nunc ex ære ſunt fiebãt ex cornu bubulo. Virgil Rauco ſtrepuerunt cornua cantu. HIC HERE PHRyxeæ uellera preſſit ouis. Heri & here idem eſt. Iuuenalis. Res hodie minor eſt here q̃ fuit. Donatus autor eſt nõ dubitaſſe antiquos propter cognationem e & i litterarum here & heri.item mane & mani.ueſpere & ueſperi dicere. Tu autẽ lector caue ne heri aduerbium hoc loco te fallat & ducat in deuia. Non enim accipere debemus diem qui tubiluſtrium antecedit hoc eſt penultimum quinquatrium diem qui eſt decem calendas Apriles:ſed qui eſt ante ipſas quinquatrus hoc eſt diem.xix.huius menſis. Si enim putares fieri poſſe ut penultimo Quinquatruum die.i.x.calendas Apriles Sol in Arietem tranſitum faceret quem ſupra legimus.xiiii.calendas Martias iniſſe piſcium ſignum:proculdubio fateris ſolem quinq; ac triginta dies fere in piſcibus abſumpſiſſe: qđ ſi eſſet Solſtitialis annus conſtaret diebus pene.xx.ſupra.cccc.cum & reliquis ſignis zodiaci nullum non tantumdem ſibi temporis uendicaret. Dicendum igitur eſt.xiii.calendas Aprilis Solem tranſire in Arietis ſignum quæ pars zodiaci ad naturam Solis refertur ut Macrobius ſcribit. Aries enim qui a græcis crios dicitur per ſex menſes hibernales ſiniſtro incubat lateri ab equinoctio uerno ſuper dextrum latus ſicut & Sol ab eodem tempore dextrum hemiſperium.reliquo ambit ſiniſtrum. Conſtat autem hoc ſignum decem & ſeptẽ ſtellis quod una cum Sagittario Cleoſtratus primum intellexiſſe dicitur:qui percepit & cætera ſigna zodiaci primus omniũ autore Plinio. Fabulanť nonnulli Arietem qui traiecit phryxũ hũc eẽ qui inter ſigna primũ obtinet locũ. Alii tranſlatum in cœlum uolũt Arietem qui Baccho exercitũ ducenti per exuſta ſta Libye fontem monſtrauit. Eſt ſane Aries calidus & humidus.qui cũ ſolem recepit incipit fieri generatio. Vnde inter ſigna zodiaci meruit principatum.

¶ Summa dies:ultima dies.ut in heroid. Hæc tibi prima dies:hæc tibi ſumma fuit.i.ultima. E QVinq; diebus.ſ. ADMonet lu.circuere: & expurgare populũ. TVBA ca.reſonanti. ET SAcri deæ for. Palladi armorum præſidi. NVNC potes ad ſolem.xi.calẽ.apri. Sol relictis piſcibus init arietem:qui quide; aureum uellus habuiſſe diciť. Eo Phryxus in colchos delatus eſt. Athamas enim Thebanus phryxum & hellẽ genuit ex Neiphyle cõiuge:qua ſublata Ino Cadmi filia uxor adducta eſt:quæ cum nouercali odio priuignos i ſectareť. Toſta ſemina:ne naſcereť agricolis dabat. Sequuta eſt annonæ caritas. Miſſũ eſt delphos ad oraculum :ad petendam opem : qui acceſſerat corruptus : rettulit Phryxum & hellem immolari debere.cũq; ad arã mactandi uelati conſtituiſſent.a Neiphyle matre ſuperinducta nũbe rapti ſunt. Datus aries quo fugerent. Helle in mare decidit. & ab ea Helleſpontus dictus: ſed a Neptuno compræhenſa pœna

ANT. FAN. Tubiluſtrium. mortui ad tubam deducebãtur Armiluſtrium Here Sol in orientem.xi. calendas aprilis Arietis ſignum Aries princeps ſignorum PAV. MAR.

procreaſſe fertur.Nonnulli cedonum dixerunt:Phryxum præterea incolumen ad æetam perueniſſe uo-
lunt & arietem ioui immolaſſe pellem in templo fixiſſe:& arietis ipſius effigiem ab ioue inter ſydera conſti
tutam.Eratoſthenes ait arietem ipſum ſibi pellem auream detraxiſſe & phryxo memoriæ cauſa dediſſe &
ipſum ad ſydera perueniſſe:alii aliter dicunt:quorum opiniones ab Higinio referuntur.Hermippus ait Li
berum oppugnantem Aphricam deueniſſe in eum locum:qui a puluere Hammodes dictus eſt:cum ĩ diſcri
mine eſſet:& aquarum penuria:& ob id defectione militum.Aries quidem errans ad milites puenit:quos
cum uidiſſet:cœpit fugere.Milites prædam petentes ſequi cœperunt uſq; ad eum locum qui poſtea conſti-
tuto templo:Iouis Hammonis eſt appellatus:ibi arietem nuſq̃ inuenerunt : Sed ꝙ magis erat optandum:
aquæ magnam copiam nacti ſunt.corporibuſq; recuperatis:libero ſtatim nunciauerũt.qui gauiſus eo exer
citum deduxit.Iouis hammonis templum cum arietis cornibus ſimulachro facto cõſtituit. Arietem inter
ſydera figurauit.Ita ut cum ſol in eius foret ſigno:omnia naſcentia recrearentur.hac de cauſa ꝙ illius fuga li
ber recreauit exercitum:Duodecimq; ſignorum principem eſſe uoluit.Adducitur & alia fabula de ham-
mone quodam:qui pecorum multitudinem ad liberum adduxerit:& ob id illi dediſſe agrum cõtra thebas
ægyptias : & hammonis ſimulachra inſtituta capite Cornuto:ut homines memoria teneant. eum pri-
mum pœnis oſtendiſſe Arietem memoriæ cauſa inter ſydera fixum dicunt:qui quidem in equinoctiali cir
culo conſiſtens.caput ad exortum habens:uerſus occidens primis pedibus:& exoriens caput infra triangulũ
ꝙ deltoton uocant:teges collocatum:pedibus prope contingens caput piſtricis.Poeta nunc fabulam ipſam
refert:quam aperte loco rettulimus. INVS:ſcilicet nouercæ phryxi.quæ cum aperte fabula uideatur.Prin
ceps tamen aſtrologorum Ioannes germanus familiariſſimus noſter:omnia ad effectus ipſius arietis refert
id facit in omnibus ſignis:ut non ſine cauſa a poetis ficta eſſe uideantur quæcunq; de his fabuloſa referun-
tur. NVNC:in hoc ultimo die quinquatrium. POTES:tu o Germanice.SVBLATO:eleuato. VVI
tu.ad ſolẽ dicere. HIC.ſol. HERE:pro heri:ut apud Iuuena.Res hodie minor eſt here quã fuit. PRES-
SIT:premere incepit. VELLERA Ouis phryxeæ uellera arietis:qui phryxum in colchos tulit:non enim
fuit ouis:ſed aries.Ergo cum geri dicat.& meminerit ultimæ diei quinquatrium.debemus intelligere penul
timum diem ipſorũ feſtorum:ſic erit.xi.calen.apri.hoc eſt.xxii.die martii.HERba ſuſtulerat nullas comas
quaſi nulla herba ex frumenti ſemine eruperat e terra. VT Solet.ſurgere.ſ.ex omni ſemine.

Seminibus toſtis ſceleratæ fraude nouercæ
Suſtulerat nullas,ut ſolet herba comas:
Mittitur ad tripodas,certa qui ſorte reportet
Quam ſterili terræ delphicus edat opem:
Hic quoq; corrupt⁹ cũ ſemine nũciat helles
Et iuuenis phryxi funera,ſorte peti:

ANT. FAN. ❡SEMINIBVS toſtis &c.Ino cadmi filia ut dixi
mus ſupra & uxor Athamantis regis Thebarum
Phryxi & helles fabula priuignis exitium parans ægit cum matrõis ut fru
menta ſerenda torrerent. Eadem liberi patris nu-
trix fuiſſe dicitur ut meminit Statius in ſiluis. qui de
us cum phryxo & Helle inſaniam obieciſſet & illi
in ſilua errarent exhibitus eis eſt a matre nephele
quæ nepheli a græcis dicitur:Aries aureo uellere ĩ-
ſignis.quem cum aſcendiſſent Aries eos in pelagus
detulit.Helle lapſa nomen pondo dedit quem dici
mus Helleſpontum Phryxus in Colchos ad regẽ
Aetem tranſit ibiq; Arietem ut mater præcepe-
rat immolauit.pellemq; auream Martis templo dicauit.quam iaſon cum argonautis petiiſſe dicitur. quam
uis nonnulli ſcribant eam eſſe in orchemeno quod oppidum eſt Boetiæ ex quo Myniorum familia in theſ
ſaliam commigrauit a quibus argonautæ Myniæ ſunt appellati. Orpheus autor eſt argonautas fuiſſe qua
Myniæ tuor & quadriginta.quos illi quinquaginta fuiſſe dicunt.alii.lx.Multa hoc loco ex fabulis referre poſſumus
quæ cum ſint pene omnibus nota libet ſilentio præterire. AD TRIPODAS:Quod græci tripis dicunt
nos dicimus tripos:quæ menſa præmium uirorum fortium fuit ut quibuſdam placet propter tertii pedis
Tripos adminiculum quaſi illi non bipedes ſed tripedes fuerint:quod nobis compertum non eſt.Erant autem tri-
podes(autore Seruio)menſe in templo Apollinis delphici quibus ſuperpoſite phœbades uaticinabantur.
CORruptus cum ſemine:A nouerca Phryxi & Helles corruptus queamadmodum & ipſa per matronas
frumenta ſerenda corruperat.

❡TOSTis ſeminibus.propter toſta hoc eſt decocta ſemina,FRAude ſceleratæ nouercæ:dolo inus uxo
PAV. MAR. ris Athamãtis: nouercæ Phryyi & Helles.MITtitur ad tripodes:ad oraculum Apollinis delphici.nam tri
podes mẽſæ fuere in templo Apollinis quibus ſuperpoſite phœbades uaticinabantur.unde apud Lucanum
in quinto ſenſit tripodas ceſſare furens Appius.& poſtea tandem conterrita uirgo. Cõfugit ad tripodas &
paulopoſt.Cuſtodes tripodes fatorũ arcanaq; mũdi. Tuq; potens ueri pæan.& paulopoſt Et ad phœbi tri
podas redire futura. QVI reportet certa ſorte.certo oraculo ſeu reſponſo ut paulo ſuperius dictum in eo
uerſu.Sors erat æternos uincere poſſe deos. QVAM opem.quod auxilium.DELphicus:Apullo delphis
qui ſunt ad auſtrales latus parnaſi. EDAT.dicat. STErili terræ.ut ſterilitati terræ remedium adhibeatur
non tñ erat terra ſterilis. ſed ſemina decocta erant cauſa ſterilitatis: qui fructum non proferebant. HIC
quoq;.qui miſſus ad oraculum fuerat. CORruptus.ab ipſa nouerca. NVNciat petit ſorte ab ipſo oraculo
FVNEra phryxi iuuenis.mortem phryxi. CVM ſanguine Helles.cum morte etiam ſororis aliqui legunt
hic quoq; corruptus cum ſemine tunc intelligas corruptum nuncium a nouerca uri & corrupta dabat agri-
colis ſemina nunciaſſeq; peti & mortem Helles & phryxi iuuenis.

¶CIVES: Thebani quibus fames tantum præſtabat audaciæ ut regem contemnerent: quia neſcit plebs ieiuna timere. COMPVLERANT regem iuſſa nefanda pati: Cogebantur rex Athamas filios immolare ꝙ ita iuſſiſſe putabatur oraculum. VT FORte pependerat æthere mater. Quia Nephele ipſa eſt nebula nam & nephos nubes & nephili ut diximus nebula eſt. DRACONigenam urbem: Thebas ob draconem a Cadmo interfectum e cuius dentibus nati opem tulerunt Cadmo urbi ædificandæ: ut Hos habuit comites operis ſidonius hoſpes cum poſuit iuſſam phæbeis ſortibus urbem. NIMBis comitantibus. ANT. FAN.

Vſq; recuſantem ciues, & tẽpus, & ino
Compulerant regem iuſſa nephanda pati
Et ſoror & phryxus uelati tempora uittis
Stant ſimul ante aras, iũctaq; fata gemũt:
Aſpicit hos, ut forte pependerat æthere ma(ter
Et ferit attonita pectora nuda manu
Inq; draconigenã nymbis comitãtib9 urbẽ
Deſilit, & natos eripit inde ſuos:
Vtq; fugam capiant aries nitiſſimus auro
Traditur, ille uehit per freta longa duos:
Dicitur infirma cornu tenuiſſe ſiniſtra
Fœmina, cum de ſe nomina fecit aquæ:
Pene ſimul periit, dũ uult ſuccurrere lapſæ
Frater, & extentas porrigit illa manus:
Flebat, ut amiſſa gemini conſorte pericli.
Cæruleo iunctam neſcius eſſe deo:
Littoribus tactis aries fit ſydus, & huius
Peruenit in colchas aurea lana domos:

Quia nimbi ſiue hymbres a nubibus fiunt recte nephelen comitantur. PER FRETA longa: hellespontum: ut longe deus helleſponti. EIVS longitudo eſt a tenendo in propontidem. GEMINI pericli: Immolationis. & tranſitus Helieſponti CERVleo deo. Neptũo cuius helle nympha ẽ Lege iginum qui eam fabulatur a neptuno fuiſſe compreſſam. PERVENit in colchas aurea lana domos: Ad Aretam regeʒ Colchorum qui in Scythia ſunt qua labitur phaſis. Ferũt Arietem ſibi pellem auream detraxiſſe ac dediſſe Phryxo cauſa memoriæ eumq; ad ſidera perueniſſe.

¶CIVES. Thebani ſcilicet propter Annonæ caritatem. ET TEMPTS ipſa ſterilitas temporis: cum uideretur prouenire ex aeris intemperie. ET ino: nouerca. COMPVLERANT: quaſi iam coegerant. REGEM ATHAmantem. VSq; ſemper recuſantem iuſ.ne pa. pati filiorum immolationem. quam ab oraculo iuſſam arguebant: licet ille ſemper recuſaſſet. tandem pati coactus eſt. ET Soror & phryxus uelati tempora uitiis: Helle miſera cum phryxo fratre habentes frontem uittis uelatam. ut moris eſt in ſacrificiis talibus. ut apud Virgilium: Vitteq; deum: quas hoſtia geſſi. STANT ſimul ante aras ubi erant immolandi. ET GEmunt facta iuncta: iunctam & eandem mortem: quia ſimul mactabantur. MATER. Neiphile mater Phryxi & Helles: ASPICIT hos: Phryxum & Hellem. VT: ſicut. FORTE pependerat æthere: & recte pependerat aere. quia conuerſa in nebulam in aere pendet: & νεφελη nebula eſt. ET SERIT pectora nuda: pulſat nuda pectora. MANV ATTONITA: nam ipſa attonita filiorum caſu. ET DESilit: deſcendit. IN VRbem draconigenam: thebis in boetia: quas Cadmus poſuit: qui in eo loco draconem interemit: ex cuius ſatis dentibus nati ſunt: qui Cadmuʒ in ea urbe condenda iuuerunt: ideo draconigenæ dicte quamquam & autor: hoc eſt ipſe Cadmus in draconem mutatus eſt: unde & alii draconigenam dictam urbem putant. COMITANTibus nymbis: hymbribus. qui inductam nubem comitati ſunt: quędoquidem hymbres ab ipſis nubibus emittuntur. ET eripit ſuos natos: Phryxum & Hellem. INDE AB EA ara: ubi mactandi erant. ET VT CApiant fugam ut nouercæ inſidias effugiant. TRADITVR aries auro nitiſſimus: datur illis aries aurei uelleris. ILLE: aries. VEHIT duos: fert Phryxum & Hellem. PER FRETA longa: per maria ipſa. FOEMINA. Helle. DICITVR tenuiſſe cornu ſiniſtra infirma: non firma ſiniſtra manu: quia non ualida: quẽadmodum dextera: ideo ex ariete ipſa delapſa eſt. CVM fecit nomina aquæ de ſe. cum ab occaſu ſuo dictus eſt helles pontus: hoc eſt pontus helles mare illud anguſtum inter ægeum. & propondita: ubi totiens feliciori tempore congreſſu cum hoſte ſumus. DVM FRATER: Phryx. VVLE SVCCVrrere lapſæ: ferre opẽ ſorori. quæ ceciderat in aquas. ET DVM uſq; porriget extentas manus: dum extendebat illi manns: ut eam iuuaret. PENE QVAſi. PERiit ſimul cũ illa. nam & ipſe in periculum fuit decidendi in aquas. FLEbat: phryxus. VT AMiſſa conſorte: ſorore. quæ in eadem ſorte fuerat. GEMINI pericli: quia in eodem ambo periculo fuerant. NEScius ipſe phry. IVNCTAM ſororem eſſe coniunctam. DEO ceruleo: neptuno cerulei maris deo nam decidens illa ab eo comprehenſa & in nympham mutata: unde in argonauticis. VITTAq; conſtitit helle: Iam panopes thetidiſq; ſoror. TACTis littoribus: poſtquã appulit littori phryxus. ARIES fit. ſydus: quia detracta ſibi pelle: cœlo locatus eſt & inter ſydera relatus. ET AVrea lana huius: aureum ipſius arietis uellus. PERVENit in colchas domos. ad æetem Regem colchorum: Colch in ſcythia accolæ phaſidis finitimi Eniochis: unde Iaſon poſtea uellus eripuit. Tres ubi luciferos. ſeptimo calendas Aprilis hoc eſt uigeſimoſexto die Martii. eſt æquinoctium uernum Verum Florentinus princeps inquit uernum æquinoctium eſſe octauo calendas April Autumnale octauo calen. octob. exigua tamen differentia ex unius ſolum diei. VBI poſtquam. VENiens eos. Veniens aurora. nam ευσ aurora eſt. PRAEMiſerit: antemiſerit.

PAV. MAR.

ANT. FAN.

æquinoctiũ uernũ vii. calẽdaſ apriles æquidiali Eos

❡TRES ubi luciferos ueniens præmiſerit eos. TEMpora nocturnis æquã diurna feres. vii. calẽ. apri. erit æquinoctiũ uernũ: quod ſecundũ Macro. Pli. & Colu. eſt ad. viii. cal. apri. quem dĩe Phryges hilaria appellibant celebrãtes læticiæ exordium cũ ſperarent diem nocte longiorem. Romani (autore Feſto) utrũq; æquinoctium equidiale dixerũt cũ nox diei potius q̃ dies nocti annumerari debeat: quæ tẽpora raro nõ aliquos tẽpeſtatum ſignificatus habent teſte Plinio. Tres autem Luciferos accipe non a principio: ſed a quinquatriũ fine tubiluſtrio in eo numero cõprehẽſo. Sane eos aurora ẽ q a græcis ios dr̃. Vñ nos i in e lõgã uertentes eos dicim⁹ & accipim⁹ aliqñ a pte totũ. hoc eſt ab aurora diem quod & græci faciunt: ut

❡ Tres ubi luciferos ueniens p̃miſerit eos:
Tempora nocturnis æqua diurna feres.
Inde quater paſtor ſaturos ubi clauſerit edos
Canuerint herbæ rore recente quater
Ianus adorandus, cum quo concordia mitis
Et romana ſalus: araq; pacis erit:
❡ Luna regit mẽſes: huius quoq; tpa mẽſis
Finit auentino luna colenda iugo.

Iano concordiæ ſaluti ac paci res diuina fit. iii. calẽ. apri.

Quod nos uerbũ uerbo nõ reddẽtes ſic latinũ fæcimus: multũ uẽturi ſpes credula uẽdicat æui Multa ſed extremus trũcat amice dies. INde quater paſtor ſaturos ubi clauſerat ædos. Tertio calẽ. apri. iano cõcordiæ ſaluti ac paci rẽ diuinã faciebãt: q numina aptiſſime cõnectunt. Prudẽtia. n. quã iano tribuũt cõcordiã facit: cõcordiã ſalutẽ & pacẽ. Multæ autẽ ædes concordiæ Romæ a multis dicatæ ſunt Lege Suetonium. Liuiũ. Plutarchum & Appianum. A b æde ſalutis dicta eſt porta Salutaris q̃ ei fuit p̃xima. Romanam autem ſalutem uocat quod pro incolumitate po. ro. ei ſacra facerẽt. Auentino luna colenda iugo. Pridie calen. apri. Dianæ in auẽtino res diuina fieri conſueuit quo in monte Seruius Tullius Latinis populis perſuaſit ut exemplo eorum qui Dianæ epheſiæ ædem fæciſſent & ipſi ædem Dianæ ædificarent: quod fecerũt. Vnde illud eſt. Quæq; auentinum tenet algidũq; quindecim diana p̃ces uiroꝝ caret Et illud. Phillis auẽtinæ quædam eſt uicina dianæ. Hanc deam auentinam nonnulli uolunt Lucinã dictã cum dianã ſiue lunã palat nã noctilucã uocarẽt. quod in palatio (ut autor ẽ Varro) eius tẽplũ noctu lucere. Suſpẽdebatur in hac æde boum cornua non ceruorum quod ibi Seruius Rex decepto quodam antrone corutio bouem inſigni ſpecie ac pulchritudine dicitur immolaſſe: & eius cornua templo affixiſſe ut iuba ſuis monumentis mandauit. Dianæ auentinæ ſimulachrũ (ut ſcribit Strabo) Romãi eodem modo diſponentes apud Maſſilicẽſes collocarunt: qui aliqñ ſumma fœlicitate ex Ro. po. amicitia floruerũt Fuit & Romæ tẽplũ Dianæ ia angiportu qui patricius dicebat̃: cuius igreſſu uiri abſtinebãt ut Plutar. in quæſtionibus tradit.

Lune feſtũ pridie calen. Diana auentina. Diane tẽplum in angiportu

PAV. MAR.

❡TRES luciferos: tres dies ab ipſo lucifero: ſic numeratos triduũ ab ultimo die quiquatriũ hoc eſt a. xxiii. dii martii erit. xxv. dies: deinde ſequẽtem oſtẽdit: ſic. xxvi. die erit æquinoctiũ. FER et: ipſa aurora. TEMpora diurna: æqua nocturnis. hoc eſt diem adæquabit nocti: ſic erit æquinoctium. INDE quater: Quarto die poſt: noctu numerata die equinoctii: ſed quattuor ſequentibus diebus erit feſtũ iani. concordiæ ſalutis & pacis: qm̃ his eo die ſacrificat̃. De iano cõcordia & pace dictum eſt in primo libro. Salutis aũt ædes erat apud portam ſalutarem: de qua Pom. Feſtus Salutaris inquit porta: appellata eſt ab æde ſalutis quæ ei proxima fuit & Var. inquit: Collis ſalutaris quatriceps os aduerſum eſt pylonoris ædem ſalutis. & Tranqu. inqt de auguſto loquẽs Nonnulla etiã ex antiquis cerimoniis paulatim aboleta reſtituit: ut ſalutis auguriũ: diale flaminũ &c. INDe ubi: poſtq̃. PAStor quater clauſerit hædos ſaturos: ueſperi quater reduxerit e paſcuis: & incluſerit capellas. ET herbæ quater canuerint: albeſcẽt. RORe recente: gelido. Hac periphraſi a reductione capellaꝝ & rore: ueſpertinũ: & matutinũ tẽpus ſignificat quater: ſic quattuor ortus & occaſus. ergo poſt quatriduũ: hoc eſt. xxx. dies martii. Ianus erit adorandus. ſacrificandũ erit Iano. CVM quo iano. ERIT mitis concordia adoranda. ſ. & illi eſt immolandum. ET Salus romana: nam in æde ſalutis pro ſalute populi erecta litandum. ET ara pacis: ubi etiam peragenda eo die ſacrificia. LVNA Regis menſes: pridie calen. apri. hoc eſt ultimo die martii feſtum eſt Diauæ: cui in auentino ſacrificat̃ Seruus enim Tullius ſextus ro. rex: Latinorum populis perſuaſit: uti exemplo eorum: qui Dianæ Epheſiæ ædem feciſſent: & ipſi ædem Dianæ in auentino ædiſicarent: Quo effecto bos quædam Sabino miræ magnitudinis nata eſt: reſponſum datum eum populum ſummam imperii habitudinem. cuius ciuis bouem illam immolaſſet: Sabinis bouem in aueutinum egit: & cauſam ſacerdoti ro. expoſuit. Ille callidus dixit prius eum uiuo flumine manus abluere debere. Sabinus dum ad Tyberim deſcendit: Sacerdos ro. bouem immolauit. Ita imperium ciuibus: ſibi gloriam facto conſilioq; quæſiuit &c. LVNA regit menſes de hoc a principio diximus q menſes a luna computantur. & principia menſium illi ſunt conſecrata. cum eandem iunonem & lunam eſſe putarent. HVIVS quoq; menſis: martii. FINit tempora: nam ultimus dies eſt illi ſacer. LVna hoc eſt ipſa Diana. ET Colenda iugo auentino: in monte auentino: ubi eſt illi templum a romanis pariter. & Sabinis erectum: eſt igitur eo die Dianæ ſacrificandum.

Finis Tertii Libri.

¶ INTERPRETATIO QVARTI LIBRI PER ANTONIVM PHANENSEM ET PAVLLVM MARSVM POETAS LAVR. ANT. FAN.

ALMA faue dixi geminorum mater amorum: Non recte ſenſit Eratoſthenes q̄ poemata ad mentem & intelligentiam indicandã nõ cenſuit: perinde ac poetæ oẽs non docendi ſed oble-ctandi gratia ſcripſerint: Cũ contra ſapientiſſimi uiri primũ quandam phyloſophyam poeticã eſſe dixerint & Homeri poema nihil eẽ aliud q̄ ſtudiũ ſapientiæ. Vnde poetaꝝ figmenta nõ ſunt ſemp accipienda ſimpliciter: ſed altius inſpicienda

ALMA FAVE DI-
xi geminorum ma-
ter amorum.
Ad uatẽ uultus ret-
tulit illa ſuos:
Quid tibi ait mecũ-
certe modo feſta ca-
nebas.
Num uetus in molli
pectore uulnus habes:

q̄ quidam opinẽtur: ut ecce qd̄ ad hunc locum attinet: Igneum ſemen e cœlo cecidiſſe in mare poetæ finxe-runt & Venerem natã e ſpumis: quo nihil aliud ſignificarunt q̄ ignem & aquam duplicem cãm eẽ naſcendi unde aries calidus & humidus ut dictum ẽ inter ſigna zodiaci obtinuit prĩcipatum: quem tñ multi calidum eſſe atq; aridum tradunt. Eam ob cãm maiores noſtri Aprilem menſem quo nitent arua ſegetibus prata herbis: arbores foliis: & ex coniunctiõe ignis & humoris omnia procreantur Veneri dicauerunt. Eumq; menſem fuluius & Iunius Gracchus teſte Varrõe: aliiq; nõ nulli quaſi Aprilẽ nominatum exiſtimarunt a ſpuma quam græci aphron uocant unde aphrodite uenus a græcis dicitur quã noſtri Cæligenam uocarunt ut idẽ Varro autor ẽ: quis Plutarchus in Numa ideo Aprilem a uenere dixerint nominatum ꝙ eo menſe & deæ ſacrificãt & ad calendas mulieres lauant myrto coronatæ. Cingius aũt in libro quem de faſtis reliquit (ut ſcribit Macrobius) ait imperite quoſdam opinari antiquos hunc menſem a uenere nominaſſe cum nullus dies feſtus nullũq; ſacrificium inſigne ueneri per hunc menſem fuerit conſtitutum: cui Cingio Varro conſentit affirmans ueneris nomen ne ſub regibus quidẽ apud Romanos Latinũ uel græcum fuiſſe ideoq; non potuiſſe Aprilẽ a uenere nominari ſed ab aperiendo dici magis putandum quaſi Aprile ꝙ uerna temperie arridente (ut ait Plutarchus) plantarum germina aperiantur cæteraq; quæ continet terra. Sciendum tñ nõ negare ualerium Flachum: teſte Macrobio poſtea cõſtitutum eſſe ut hoc menſe matronæ ueneri ſacrum facerent. que dea & mas & fœmina putabatur: Vnde legimus Ariſtophanẽ eam aphroditon appellaſſe: quãuis (ut ſcribit Seruius) nonnulli dicant non ſolum uenerem. ſed & alia numina utriuſq; ſexus participationem habere. Sunt qui putant Romulum altiorẽ prudentia ita primos ordinaſſe mẽſes ut cum præcedens Marti eſſet dicatus deo plerumq; hominum necatori. ſecundus Veneri dicaretur: quæ uim eius quaſi benefica leniret: nam cum in. xii. ſignis zodiaci primũ ſignum Aries Marti aſſignatus ſit: ſequẽsq; Taurus Venerem accæpit. Lege Macrobium. Dicitur autem Venus geminorum cupidinum mater: ſed ſcripſerunt quidam plures eſſe Veneres: pluresq; cupidines: ut Cice. qui duas Veneres tradit & tres Cupidines. Primum ex Mercurio & diana genitum. Secundum ex Mercurio & ſecunda Venere. Tertium quẽ Anteron dicunt. Alii hãc Venerem quam ex teſtibus Cœli & maris ſpuma genitam Aphroditen uocant geminorum cupidinum matrem dicunt: ut Diua non miti generata ponto quam uocãt matrem geminus cupido. Hinc illud eſt *Syllii*: Cum ſic ſuſpirans roſeo uenus ore decoros alloquitur natos. Horum alter uoluptatis eſt quẽ Diogenes dicere ſolebat uacantium occupationem. alter pietatis. Ille enim turpis eſt de quo ait Virgil. in buc. Nũc inſanus amor duri me martis in armis tela inter media: atq; aduerſos detinet hoſtes: Ille pius de quo in. æne. Neq; enim patrius conſiſtere mentem paſſus amor. Plato duplicem amorem eſſe dixit. Alterum terreſtrem atq; uulgarem. Alterum cæleſtem ſingularem ac plane diuinum: & hunc quidem eſſe omni ſtudio ac diligentia expetendum: illud uitandum tanq̄ humano generi pernicioſum. idemq; hunc cæleſtem amorem fauorem etiam uocat: ſed ſanctum ac diuino quodam inſtinctu prouenientem. Sagittarum cupidinis alteram ideo auratam fingi arbitramur ꝙ pulchritudo ſæpiſſime amorem facit: uel ꝙ aurum eſt calidum & humectum: nam ꝙ auro amor conciliari ſoleat: ut Aurea nunc uere ſunt ſæcula plurimus auro uenit honos auro conciliat amor. Licet uerum ſit ut ad id figmentum attineat non putarim. Altera uero qua fugari amorem fabulantur ideo plumbum habet mea ſententia quod conſtat ad allignatis lumborum & renum parti. plumbi laminis ob eius frigiditatem impetos Veneris inhiberi autore Plinio. Sane alma Venus ab alendo ſic dicitur: ut Alma ceres almus ager Aluntur enim per Venerem animatã: hoc eſt propagantur & eruantur ſpecies quanuis percant indiuidua. Sed almis interdum & pulchrum ſignificat auctore Feſto: quo nullum epitheton magis Venerem decet. *Sciendum* placuiſſe quibuſdam amores tres eſſe. Aliis quinque. Aliis plures. Vnde illud eſt Propertii: Hos uetuit me numerare timor.

Aprilis. Aphrõ. Aphrodite. Cupidines tres. Amor duplex. *Sagitta* cupidinis aurata Sagitta cupidinis plũbum habens. Almuz.

PAV. MAR.

ALMa faue dixi geminorum mater amorum. Rationem huius mẽſis: quẽ nunc q̄rto loco numeramus cum ſecundo loco a Romulo eẽt inſtitutus: a Vectio Macrobiano mutuabimur. Secũdum inquit menſem nominauit Aprilem: ut q̄dam putant cum aſpiratione: quaſi aphrilem: a ſpuma: quam græci αφρον uocant: unde orta Venus creditur. Et hanc Romuli aſſerunt fuiſſe rõnem. ut primum quidem menſem a patre ſuo Marte ſecũdum ab Aeneæ matre Venere nominaret: ut hinc potiſſimum anni prĩcipia ſeruarẽt: a quibus eſſet Romãi nominis origo: cũ hodie quoq; in ſacris martẽ

patrẽ. Venerem genitricem uocemus Alii putãt Romulũ:uel altiore prudentia:uel creti numinis prouidentia. ita primos ordinaſſe menſes:ut præcedẽs Martii eſſet dicatus:iõ plerũq; hominum necatori:ut Home.naturæ conſcius ait:αρεσ αρεσ βροτο λοιεκ μιαιφονε τειχέσιω λητα. Secũdus ueneri dicaret:Quæ ut in eius:q̃ ſi beneficia leniret. Nam & in duodecim ſignis zodiaci:quoꝝ cuncta certoꝝ numinũ domicilia credunt: Cum primũ ſignum Aries Marti aſſignatus ſit:ſequens mox ucnerẽ:ideſt Thaurus accepit & rurſus regione ſcorpius ita diuiſus eſt:ut deo eſſet utriq; cõis:Nec exiſtimat rõne cœleſti carere ipſa diuiſio:ſi quidẽ aculeio uel potẽtiſſimo telo:pars armata poſterior:domicilium Martis ẽ. Priorem uero ptem:cui ξυκοσ apud grecos nomẽ ẽ.nos libram uocamus:Venus accepit:q̃ uelut iugo cõcordi iungit matrimonia:amicitiaſq; cõponit:Sed Cyngius in eo libro:quem de faſtis reliq̃t:ait imperite quoſdam opinari Aprilem mẽſem antiquos a Venere dixiſſe:cum nullus dies feſtus nullũq; ſacrificium inſigne Veneri per hunc menſem a maioribus inſtitutũ ſit:ſed ne in carminibus quidem ſaliorum:Veneris ulla:ut cæterorum cœleſtium:laus celebrat. Cyngio ẽt Varro conſentit affirmãs nomen Veneris:nec ſub regibus quidem apud romanos:uel latinum:uel græcũ fuiſſe:Et ideo non potuiſſe mẽſem a Venere nominari:ſed cum fere ante æquinoctiũ uernũ triſte ſit cœlũ:& niuibus obductũ:ſed & mare nauigantibus clauſum. Terræ etiam ipſe aut aq̃:aut pruina:aut niuibus cõtegant:Eaq; oĩa uerno:ideſt hoc menſe aperiant. Arbores quoq;:nec minus cætera quæ continet terra:aperire ſe in germen incipiant:ab his oĩbus mẽſem Aprilem dici merito credendum eſt:quaſi Aprilem:ſicut apud Athenenienſes ανθεστηριον idem menſis uocatur:ab eo quod hoc tpe cuncta floreſcant. Valerius aũt Flaccus non negat hoc die poſtea conſtitutũ:ut matrone Veneri ſacrum facerent. Plutarchus uero in uita Numæ Aprilem inquit:quod aphroditis ideſt Veneris habeat cognomentum. Quo menſe & deæ ſacrificant:& ad calendas mulieres myrto coronatæ lauant. Quidã uero non ab aphroditi Aprilem nominatum dicunt:ſed quemadmodum ſimplex ſe nomen habet Aprilem mẽſem uocatum:quoniam uerna temperie arridente:plantarum aperiantur germina &c. Sed hæc hactenus. Poeta Veneris menſem ſcripturus:Venerẽ inuocat primo uerſu. Affuit deĩde illa:& rogat an amet:cum eam uocet quid uelit. O Mater alma:o uenus mater. GEminorum amorum:faue mihi feſta canenti. Alma ueneri adiungitur. Virg.alma parens confeſſa deam.& Alma uenus phrygii genuit ſymoentis ad undam: ab alendo q̃ omnia alat:unde & Cice. Venerem dictam putat:q̃ ad res oẽs ueniat. GEMINOrum amorum hoc eſt ioci & cupidinis, quia ambo filii ueneris traduntur. Hora.in primo car. Siue tu mauis erycina ridens:quam uolat circum iocus & cupido. & Seneca.in Tu. Diua non nuti generata ponto:quam uocat matrem geminus cupido:pro ioco & cupidĩe dictum. Alter enim eſt qui allicit:alter qui coniungit. ILLA uenus retulit ſuos uultus ad uatem:uertit ſe ad me. AIT qd tibi mecũ.ſ.eſt cur me nũc uocas? Certe mõ:pauloante:hoc eſt heri. CAnebas.cantando ſcribebas. FEſta:dies feſtos. NVM:an. HABes uetus uulnus:amoris.ſ. IN molli:in laſciuo. Pectore:amas ne nunc:ſicut prius amabas. RESpondit.ego

Scis dea reſpondi de uulnere, riſit:& aer.
Protinus ex illa parte ſerenus erat:
Saucius aut ſanus:nunq̃ tua ſigna reliqui.
Tu mihi propoſitũ:tu mihi ſemper onus:
Quæ decuit primis ſine crimĩe luſimus ãnis
Nunc teritur noſtris area maior equis:

ANT. FAN. ¶SCIS de uulnere:Noſti Ouidium nunq̃ eſſe amoris expertem qui uel ſanus amare cõſueuit. Nũq̃ tua caſtra reliq: Tractũ a militibus q̃ nõ mõ non ſunt tranſfugæ: ſed & incolumes & ſaucii uexilla non deferunt. SINE crimine luſimus:Ipſe in.ii.triſtiũ. Crede mihi diſtant mores a carmine nr̃o Vita uerecunda eſt muſa iocoſa mea. Quam ſententiam imitatus Martialis ait. Laſciua ẽ nobis pagina uita pba. Potuit hoc dicere ut relegatũ ſe credere uideretur ob artem quam ſcripſiſſet. ARea maior:Metaphora eſt. Florentinus iuriſconſultus locũ inquit ſine ædificio in urbe areã:ruri agrũ appellari. Varro aream eſſe inquit ubi frumẽta ſecta teruntur & areſcunt:a cuius ſimilitudine loca in urbe pura puta areas dici:quæ ut inquit Feſtus q̃ uacua ſint quaſi exaruerint & quicq̃ generare non poſſint id nomen accæperunt. Bene aũt meminit autor areæ in rebus ſacris quæ ad ædes deoꝝ eſſe conſueuit. Vnde ait Vir. Aut ante ora deum pingues ſpaciat ad aras. Senſus autem ẽ. In grauiore materia meũ uerſat ingenium.

PAV. MAR. ¶SCIS tu dea de uulnere.tu ipſa uenus noſti an amẽ.uel non amẽ. Riſit.ipſa. ET aer protinus erat ſerenus ex illa parte.quaſi ridente illa aer ea ex parte ſerenus redditus eſt. Altiuſq; tendit ſententia quam uerba.nã hoc liquido apparet quotiens aſpectus Veneris.hoc eſt ipſius ſyderis exorientis lætus.hoc eſt purus & lucidus uidetur. Serenitatem aeris indicat ſecus in turbibus. SAVCIVS aut ſanus.uel ardenter amauerim.uel non ita uehementer. Nunq̃ tamen penitus ab amore diſceſſi.& in libris de remedio. Sæpe tepent alii iuuenes.ego ſemper amaui.& ſi quid faciam.nunc quoq; quæris amo. SANCIVS: hoc eſt cum uulnere. AVT ſanus. ſine uulnere. NVNq̃ reliqui tua ſigna.tranſlatio a militia. Nunq̃ diſceſſi a caſtris tuis.nam ſemper ſub te militaui nec diſceſſi a ſignis.quia non uerti terga hoſtibus. TV mihi propoſitum.de qua ſemper dicere propoſueram. TV mihi ſemper honus.qui ſim in rebus tuis ſemper occupatus. LVSIMVS.ludendo ſcripſimus. PRimis.annis in iuuenta. Quæ decuit.quæ decorum fuit iuuenem ſcribere. Sine crimine.& hoc alio tendit.quam ſcribatur. Nam cum ab Auguſto damnatus ſit Velata tamen uera cauſa.ob artem quam ſcripſerat. Nunc etiã ut ſe apud germanicum excuſet dicit ſe ea ſcripſiſſe.quæ iuuenem decebat.& ſine crimine.quaſi dicat per quod damnari non meruiſſem & in triſtibus ad Aug.nullum legiſſes crimen in arte mea.& illud.prius tamen dictũ.ſed q̃ illud adducit.in quæ meo nullum carmine crimen erit. NVNC maior area teritur noſtris equis.maior nunc mihi ad agendum materias ſumpta eſt. Et eſt hoc in loco trãſlatio a tritura frugum ſumpta.nam ubi maior ſpicaꝝ copia.ibi maiore area opus ẽ.ſic ipſe maiorẽ materiã maiorib⁹ ãnis accepit.nã poſt iuuẽtã.

¶MEA tempora myrto contigit: Quia hæc arbuſcula Veneris eſt ut ait Plutarchus: Gaudet enim littoribus ANT.
teſte Seruio & apta eſt plurimis neceſſitatibus mulierum. Vnde imperatores teſte. A. Gel. corona myrta ute FAN.
bantur: qui ouantes urbem introiebãt quibuſq; incruenta uictoria obuenerat cui facilitati aptam eẽ frondẽ Ve Myrtus
neris crediderunt ꝙ nõ martius ſed quaſi Venereus quidam triumphus ouantium foret a quibus corona myr- Myrtea
tea oualis dicit autore feſto introiebant aũt urbẽ ouãtes uel cũ bella indicta nõ erant uel cũ ſine ſanguine confe- corona
cta fuerant. Ferunt Romanos Sabinoſq; cum propter raptas uirgines dimicare uoluiſſent myrtea uerbena de
poſitis armis pacem firmaſſe in loco qui poſtea ſigna ha Cluere
buit Veneris Cluacinæ. Cluere enim antiqui pugnare unde
dicebant teſte Plinio: qui arborem myrtum ideo tũc ele Cluacina
ctam dicit: quia coniunctioni & myrto Venus præeſt. uenus
Huius arboris uirgæ geſtatæ uiatori prodeſſe dicũtur
in loco itinere impediti.

Tempora cum cauſis annalibus eruta priſcis
Lapſaq; ſub terras, ortaq; ſigna cano:
Venimus ad q̃rtũ quo tu celeberrima mẽſẽ
Et uatem, & menſem, ſcis uenus eſſe tuos:
Mota cytherea eſt, leuiter mea tpa myrto.
Contigit, & cœptũ perfice dixit opus:
Senſimus, & cauſæ ſubito patuere dierum:
Dum licet, & ſpirant flamina nauis eat:
Si qua tamen pars te de faſtis tangere debet.

¶TEMpora cum cauſis: hoc fuit noſtri propoſiti: ut tẽ PAV.
pora ſcriberemus: cum ortu & occaſu ſignorũ. Venim⁹ MAR.
iam ad Aprilem tuũ o uenus menſem: faueas igitur tuo
uati: tua nunc quoq; tempora canenti. CANO. cantan
do ſcribo. TEMPORA: annum. menſes dies feſtos
& profeſtos: feſta ſtata & non ſtata. CVM CAV-
SIS: cum rationibus: ut in principio quoq; diximus:
Seu cum originibus hoc eſt cũ fabulis: ſiue hiſtoriis: un
de quid originem habuerit. Et quoniam cum origi-
nibus dixerim: Neſcio qui interpretem fideliſſimum uirum pium: & ab omni maledicentia penitus abhorren-
tem Nuperrime fuerint inuecti: quaſi fuerit in eo uerbo maieſtas naturæ læſa. Carpant licet in puerilibus ludis
& in nomen meum paſſim allatrent: non tñ efficiẽt: ut ab inſtituto diuellar. Illud enĩ mihi tam a natura datum:
quam uite inſtitutione ſeruatum. ne queq̃ uerbis prouocem: ne maledicendo: cuiuſpiam aures offendã. Fruſtra
quidem laceſſunt: nondum enim maledicere didici. Nec ſi quit fieri poteſt. ſine ulla maledicentiæ nota reſpõde
bo. Turpiſſimum enim eſſet duci: cum quouis milite certamen. Sed hoc tantum dicere liceat: quod apud lucanũ
Cæſar uanam ſpẽ mortis honeſtæ concipis. haud inquit iugulo ſe polluet iſto Noſtra Metello manus. Dignũ te
Cæſaris ira nullus honor faciet. Sed ſatis ſit. Quãuis & illud tragicum adduci queat Domi lyciſſam quid pauiſſe
profui ut illa ruſtra ſanguinem hauritet truci: ſed redeamus ad rẽ. CVM cauſis: cum originibus. ſeu cũ rationi-
bus: ut ab initio diximus. Nã toto opere poeta cãm aut pro rõne: aut pro origine ponit. Etenim pleruq; refert: qua
rõne quid fuerit inſtitutũ: & unde originem habuerit: ut in primo libro cum agit: Cur priapo mactet aſellus. cau
ſa pudenda quidẽ ſed tñ apta deo refertq; unde aſinorum immolatio habuerit originem. Et poſtea in carmẽtalib⁹:
Vnde petã cauſas horum moremq; ſacrorum: quo pacto intelligemus hoc in loco cauſas? pro meritione? An pro
origine & ratione? Sed ne nimium immoretur: quia frequentes loci ſunt hmõi: ubi cãm pro origine ponit. nam
mox ſubiicit? unde principium res ipſa habuerit. Et quia nõ credit: euoluamus dilucidiores locos: In ſecundo lib.
ubi de lupercalibus agit: Dicite pierides ſacrorum quæ ſit origo Attigerit latias: unde petita domos: quæ ſit origo
dixit: & originẽ lupcaliũ græcã refert. iã negari nõ põt & in eiſdem ſacris: cũ latinã originẽ referre uult iquit: Ad-
de peregrinis cãs mea muſa latinas. Vides ne q̃ aptiſſime cãs pro originibus poſuerit. Eodẽ eni tẽdit utrũq;. nam
cũ primũ p̃cat muſas. ut dicãt originẽ & græca relata ẽ. poſtea p̃cat ut latina cã referat qs eſt tam ptinax: q pro
origine dictũ neget. cũ originẽ ſacrorum apertiſſime referat quod crebetrimũ eſt apud poetã: cũ cãm aut pro origi
ne: aut pro rõne ponit: qđ ut cõſtet cũ cãm nõ ponit ponit originẽ ut in pallibus expoſitus mos eſt. moris mihi
reſtat origo. & in floralibus dic dea rñdẽdi ludorũ q̃ ſit origo. In lemuralib⁹ dicta ſit unde dies q̃ nois extat origo
me fugit ex aliquo ẽ iueniẽda deo. Origine hoc in loco dicit. Sed qd proſequit ut uideamus qa rõne poſitũ. Plea-
de natemone uirga uenerãde potenti. Sæpe tibi ſtygii regia uiſa iouis. Venit adoratus caducifer aſpice cãm. No-
minis ex ipſo ẽ cognita cauſæ deo. Quis negat cãm pro origine poſitã cũ prius dicat quæ nominis erat origo &
poſtea ſubdit ipſo deo cognitã eſſe cãm & refert unde originẽ habuerint lemuralia. & in principio ſexti. Hic quo
q; mẽſis habet dubias in noie cauſas. Et poſt hic ego quærebã cœpti quæ mẽſis origo. Eſſet & in cura nois huius
erã cauſas & originẽ indifferẽter dicit & poſtea. At decus omne mihi cõtingit origine mẽſis. Cõſtat igit tandem
ex poeta ipſo cauſam pro origine poni. His argumẽtis cum referat rerum de quibus agit originẽ & cũ interdum
ubi cãm nõ ponit originem ponit. Vel cũ cõuertat. ut cãm pro origine & originem pro cauſa ponat. Arguamus
nũc a diffinitione uocabuli. Fabius uictorinus ſic diffinit. Cauſa eſt animi impulſus ad aliquid agendũ: Quicqd
enim ſit ex aliquo animi ĩpulſum ſit. Et quoniã ita forte arguitur. Romulus cã fuit cõdendæ urbis. pp ipſius animi
ĩpulſum nõ tñ fuit origo. nã hæc refert ad principiũ ipſius ædificationis: cũ eẽnt oĩa quæ ad rem facerent para-
ta. Euoluatis Ciceronẽ inuenietis duplicẽ cãm impulſiuã & ratiocinatiuã impulſiua eſt in ipſo primo motu. Ra-
tiocinatiua eſt in ratione & cõſilio. Primo enim loco eſt animi impulſus deinde eſt ipſa ratiocinatio. a prima q-
dẽ origine pendẽs & ipſe impulſus eſt origo rei. fruſtra. n. adhiberet ratio. ĩmo adhiberi nõ poteſt: niſi ſit ille ani
mi ĩpulſus nã ut ab initio diximus: ex cauſa eſt ipſa ratio quæ quidem eſt rerũ gerendarũ ordo ex cauſa uenienti
um. ut quid quo loco facias. ac dicas intelligas. Ratio ſine cauſa eſſe nõ põt. cauſa uero ſine rõne põt. Hoc idẽ Fa-
bius inquit. Sed iam pueris notum eſſe arbitror. impulſum illũ animi originẽ eſſe rerum agendarum ſed qa mul
tis perſuaſum eſt contrarium. & adeo ĩ nellis mentibus infixum ut auelli non poſſit ſi nobis non creditur. non
Fabio non poetæ noſtro. non rationibus. Credatur tandem Ariſtoteli & Ciceroni. Ariſtoteles enim oſtendit

BIBLIOTECA UNIVERSITAR DE GRANADA

caũſam eſſe negociorum originem.Cice.in lib:de natura deo.Cauſam hoc eſt principium inquit:Quud ſi hi errat cũ bis errare malo:q̃ cũ cæteris recte ſentire.Arbitror ẽt dicturos eos Ariſtotilẽ & Ciceronẽ erraſſe.Sed iam finis ſit:Neq; uolebã tam lõge progredi:Deus.n.teſtis eſt:me nõ fuiſſe maledictis reſpõſurũ:ſed qa locus exigebat:ut de cauſis agerẽ:uolui oſtẽdere:ut oportuit cũ cauſis:hoc eſt cũ originibus recte dictũ:non ut quẽq̃ carperẽ ſed ut mea dicta defenderẽ:Sed proſequemur iter inſtitutũ. Eruta annalibus priſcis:quæ ego magna cura & diligẽtia ex ueteq; annalibus excerpſi. ET cano ſigna lapſa ſub terras & orta:ortum & occaſum ſignorum ut ab initio dictũ ẽ. VENimus ad q̃rtũ mẽſem:ad Aprilẽ:q q̃rtũ ãni locũ obtinet. QVO mẽſe. TV celeberrima cultiſſima & celebratiſſima es. ET tu uenus ſcis uatẽ:me ipm q cano tpa. ET mẽſem eẽ tuos nã & ego tui iuris ſum:& menſis ibi dicatus:& a tuo noĩe nũcupatus.faueas ergo dum ea canimus: quæ ad te ipſam pertinent.

MOTA cytherea:Venus mota eſt uerbis meis. CONtigit leuiter mea tẽpora myrto:ut inſpiret mihi mentẽ qua perciperẽ ea,quæ cupiebã.Myrtus.n.Veneri ſacra:de ea paulo inferius. ET DIxit perfice cœptũ opus qđ incepiſti proſequere:& perfice.SENſimus:cõtigere.ſ.illa tẽpora & mẽtẽ inſpiraſſe ET cauſæ dierũ: origines & menſis aprilis:& feſtorũ ipſius mẽſis.Subito patuere:fauẽte iam numine. DVM licet:ſcribere.ſ.hæc. ET ſpirant flamina:dum flant ſecũdi uenti: EAT nauis:nauigemus p trãſlationẽ a nautis:qui ſecũdo uẽto utũtur:hoc dicit.nũc cum uenus ipſa faueat:proſequemur ĩcœptum. SI Qua tamen pars te.O germanice:ſi quid eſt in faſtorum quod ad te pertineat:præcipuus eſt hic menſis:quoniam ueneri dicatus eſt:a:qua quidem progenita ẽ Iulea domus in quam tu adoptatus es.Domeſticus hic ergo uobis menſis:cum Iuliorum progenitricis ſit. TAmẽ o cæſar:germanice. SI Qua pars de faſtis:de faſtorum libris & menſibus ipſis.Debet te tangere.te mouere.quod ad te pertineat. HABes quod tuearis:quod in tuo iure defendas.

Cæſar in Aprili q̃ tuearis habes:
Hic ad te magna deſcẽdit origine mẽſis
Et fit adoptiua nobilitate tuus:
Hoc pater iliades cũ lõgum ſcriberet annum
Vidit & autores rettulit ille ſuos
Vtq; fero Marti primam dedit ordine ſortẽ
Quod ſibi naſcenti proxima cauſa fuit:
Sic uenerẽ gradibus multis in gẽte receptã
Alterius uoluit mẽſis habere locum
Principiumq; ſui generis,reuolutaq; quærẽs
Sæcula,cognatos uenit ad uſq; deos:
Dardanon electra qs neſcit atlantide natum
Scilicet electram concubuiſſe ioui:

ANT. FAN. ¶IN Aprili quod tuearis habes: Quoniam hic mẽſis a Venere nomẽ accepit:a qua cæſares deſcẽderũt. Vnde autor ſubiungit.Et fit adoptiua nobilitate tuus.Nam iulius Cæſar a Venere p iuliũ eneæ filiũ originẽ ducens adoptauit Auguſtũ:Anguſtus Tyberium Neronẽ.Tyberiur Germanicũ:cui Naſo'ni diximus hoc opus ĩſcripſit.Vnde nos iam pridẽ aperiẽtes amico cuidã noſtro quid de inſcriptione huius operis ſentiremus poſt multa illud ſcripſimus.Noluit ĩmerito faſtos deſcripſiſſe Neroni Natus habet tituli præmia qui meruit. PATER iliades:Romulus iliæ filius. LONgum cũ ſcriberet annũ:Lunaris cõparatione lõgũ dicit.nã breuis eſt ſi Solſtitiali cõparetur qui.xii.mẽſibus cõſtat. AVtores retulit ille ſuos: Martẽ & Venerẽ:ut hæc generis princeps ipſius ille pater. QVOD,ſibi naſcẽti proxima cauſa fuit: qa Mars Romulo pater fuit:eum cãm' pximam uocat. Nam uenus Romuli mater dicit.ſed alia rõne.multi ſcilicet gradib' interiectis. COGnatos deos:iouem ac uenerẽ.Hãc æneæ parẽtẽ: illum Dardani. Dardanon Electra qs neſcit atlantide natũ.Virg.in.viii.æne. Dardanus iliacæ primus pater urbis & autor Electra ut graii perhibent Atlãtide cretus aduehitur Theucros electrã maximus Atlas Edidit æthereos humero qui ſuſtinet orbes.Scire autẽ debemus tres fuiſſe atlantides ut inquit Seruius.Vnũ regẽ arcadiæ qui pater eſt maiæ.Alium maurum qui maximus dicitur. Tertium italum patrem Electræ ex qua & ioue natus eſt Dardanus qui Dardaniã cõdidit ut Homerus ſcribit in xx.iliados. Licet quidã Dardaoũ nõ ex ioue ſed ex corito rege thuſciæ natũ dicãt qui Electram uxorem habuit.Ex ea & ioue iaſiũ quoq; genitũ tradũt.ut hinc Dardanus ortus iaſiuſq; pater.Refertur ſane hoc loco romãi ſanguinis nobilitas a dardano iouis Cretẽſis filio ad Romulum.Quod Ouid.facit nõ ſolũ ut oſtendat quare Aprilis a Venere nomen acceperit:ſed cæſaribus blandiat' quibus placere ſtudet.Ferunt Dardanum corito uita fundo a quo oppidum Thuſciæ coriti nomẽ accepit:cũ de regno ab Iaſio diſſentiret eo interfecto ſe in ſamothraciam poſteaq; ĩ phrygiam cõtuliſſe.Sed de his uaria legũtũr:quia(ut inqt Virgilius):fama eſt obſcurior annis.

Atlantes tres | Dardan' | Coritus rex | Iaſius | Coritum oppidum

PAV. MAR. ¶IN Aprili:in hoc menſe.Hic menſis deſcendit ad te ipſum magna origine. magnis cauſis.ſeu rerũ principiis Nã illi numini dicatus eſt.a quo Cæſareũ genus originẽ ducit. ET fit tuus:tui iuris.aut tibi domeſticus. ADoptiua nobilitate:ea nobilitate iulea:in quam iu adoptatus es.Iulius.n.Cæſar ex iulio Aſcanii filio progenitus eſt. Is Octauium adoptauit in filium.Octauius Tyberium ea lege ut ipſe Germanicum fratris filium adoptaret:ſic per adoptionem a Venere quoq; originem ducit. HOC pater iliades:Romulus quoq; cum uideret ſe a Venere progenitũ:& patrẽ habuiſſe Martem.iungit mẽſes ipſos.nam primo loco menſem a ſe ipſo Marti.Secundo ueneri dicatũ numerauit. Pater ilixdes.Romulus ilie filius & urbis cõditor. VIDit hoc.ſ.ſe eſſe a uenere progenitum. CVM ſcriberet:cõſtitueret. ANNum longum.annum ciuilem.quem decem menſium numerauit Lõgum:ad differentiam anni lunaris. ET rettulit ille ſuos autores.uenerem.unde eẽt ſui generis origo.& Martem quo natus erat. ET tu dedit primam ſortem ordine fero Marti:ut primum locum anni a ſe cõſtituti marti aſſignauit.QVOD fuit proxima cauſa ſibi naſcẽti.quod ipſius fuerit autor & origo propinquior. Nam pater qui eum genuit. SIC uoluit uenerem receptam in gente:in familia. MVLtis gradibus: longa per gradus cognatione.nam per ſucceſſionis ordines ab ænea ad iliam matrem: HABEre locum alterius menſis: ſecundi

ut ſecundi anni locum obtineret ipſa uenus. ET Querés: inquirés ipſe romulus. PR Incipiũm ſui generis unde originem habuiſſet. ET SAEcula reuoluta: ætates iam exactas: & reuolutas longa annorum ſerie. VEnit uſq; ad cognatos deos: ideſt uſq; ad iouem & uenerem. NAM ALTer autor troiani generis: altera æneæ mater a quo ipſe progenitus é. DAR Danon electra: explicat nunc poeta romani generis uetuſtatem. Ipſamq; genealogiam a Dardano iouis filio: uſq; ad Romulum ipſum. Quæ quidem generationis ſeries a multis uariiſq; ſcriptorib⁹ explicata a nobis ex fideliſſimis hiſtoriographis: tam græcis quam latinis excerpta. Inque breue compendiolum ſuperioribus annis: natali quidem romano redacta eſt. Expoſita quo ad fieri potuit breuiſſime re ipſa ab ultima troianorum origine: uſq; ad ſummum romanæ urbis imperium. Quod cum locus exigere uideatur: ut ipſa quoque ſeries nunc exponendam ſit. Non ab re uiſum eſt ea: quæ ad romuleum genus pertinét Ab initio ad romulum his noſtris quoque commẽtariolis inſerere: ut noſtro carmine uera nunc hiſtoria cognoſcatur. Sic enim exorſi ſumus.

r OMA genethiliacã tibi nũc libaſ ad aram.
Candida lux orta eſt: qua primum facta parẽti
Fundamenda tibi: totum paſſura per orbem.
Brachia: ſidereo caput admotura tonanti
Quo maius nihil eſt. tua te ſi gloria tangit
Et decus antiquum: faueas pulcherima uati
Roma tuo: & prima referentem ab origine rerum.
Fas ſit in auguſtos deducere carmina faſces.
Fabula uana procul tantis modo rebus adeſto
Vera canam: archadicos atlas ſeruabat honores,
Cum fuerit electræ magno dycteus amore,
Iuppiter: hancque grauem. & geminata prole parẽtẽ
Reddidit: iaſius pater hinc: & dardanus orti.
Alter agit primo uitam ſine coniugis uſu.
Accipit at chryſem magno pallante creatam,
Dandanus uxorem: proles idæus ab illa
Naſcitur & dymas: ſubiit poſtremus honori
Arcadico: cedit pater hinc: & filius alter.
Iaſiuſque ſimul: magna iam claſſe parata
Armiferam in thracem deuentum: & celſa tenetũr
Inſula: mercurio genitus: ſamothracia nomen
Cui dedit: ad cererem ſibi dum concumbere tentat:
Occidit iaſius rutilo confoſſus ab igne.
Protinus in phygiam penetrauit dardanus oram.
Heleumque ſinum tenuit: conſcendit in altos
Hydæus phrygiæ montes idæa uocauit.
Nomine deque ſuo iuga celſa: atque orgia bacchi
Inſtituit phrygios tum cum frenaret alumnos
Scamandri ſoboles: ideæque unica nymphæ
Teucrus: cecropio quãuis referatur ab antro
Adueniſſe: ſuo populos de nomine teucros
Ex illo dixiſſe ferunt cui nulla uirilis
Progenies: tantum patrios: bathea penates.
Nympha colit chryſe extincta tibi dardane iungit
Connubio pater hanc pariterque recepit auiti
In partem regni: & teucro ſubeunte ſupremi
Fata rogi: phrygia ſolus dominaris in omni
Natus eryctonius. quo fortunatior alter.
Non fuit ille auri. atque equitum. & ditiſſimus agri
Atque huic caliore ſcamandri filia nupta.
Natus ab his tros eſt. hinc magnæ nomina troiæ.
Ex troe. & ſobole eumedis callanide nati
Ilus & aſſaracus ganymedis & inclita forma.
Incoluit campos ilus: hinc ilion altum.
Quod male ſeruauit periurus filius ili
Laomedon. priamus de laomedonte creatus.
Et matutinum raptus tytonus in ortum.
Ingentem priamus cum fratribus hectora gignit.
At ſacer aſſaracus clytodore coniuge fœlix
Fit pater. atque capim genuit cui naide iuncta
Naſcitur anchiſes. uenus huic ſimoentis ad undas
Aeneam peperit. priami cui nupta creuſa eſt
Natus & euryleon. generis ſpes maxima dictus
Inque fuga aſcanius. nam troia ardente ſupremum.
Et priami genere extincto. miſerabile magno
Collapſo imperio æternum, penetralibus ignem.
Magnorumque deum ſacra. troianoſque penates
Suſtulit æneas. & cum genitore petiuit
Aerios montes. cui formidantia luſtrum
Rurſus bis geminum conſumet agmina bello
Omnia graiorum tribuere abſcedere tuto
Quocunque ire uelit fato iam coniuge rapta
E patria illachrymans. comites natumque patremque
Secum agit. & ſtructis iam puppibus æquora uerrens
Thraces adit primum troiæ e regione iacentis
Hic hyemem quam longa fuit. q̃ mœſta peregit
Mœniaque hic poſuit poſitoris habentia nomen
Quique ſuperfuerant bello. qui credere tutæ
Se potuere fugæ. dux manſuetiſſimus omnis
Suſcipit inde pius thracenſi littore ſoluit.
Vere nouo profugæ ſulcant ægea carinæ.
Aequora. & ionias curſu tranatur ad undas
Et tamen æneas ſiculis appellitur oris:
Dumque urbes elymi condunt. hic altera luctu
Aſpera ceſſit hyems. ſicula tumulatur arena
Anchiſes genitor. ſoluuntur iuſta parenti
Vnde ubi ueliuoli ſubſederat ardua ponti
Vnda. uocant auræ ſpirantes ſolis ab ortu
Carbaſa tyrrhenas agitur properata per undas
Claſſis ab ænea mox in laurentia uentum eſt.
Tunc aboriginibus parentia littora: magni
Tybridis ora ſubit cui tunc erat albula nomen
Rex ab originibus reddebat iura latinus
Iam ſenior dulci populos in pace regebat
Vnica cui ſoboles tantum lauinia uirgo.
Hunc totiens placidæ monuere inſomnia noctis
Suſcipere externum. qui claſſem appelleret oris
Auſonis. magnum imperium. magna inde futuram
Progeniem toti quæ poſt dominabitur orbi.
At pater æneas fatalia ſigna ſequutus
Adueniſſe fugæ finem. certo omine ſentit.
Condendæque ſus pregnans indicat urbis
Parua quidem primo deſignat mœnia ſulco
Nec mora turbatis rerum nouitate latinis
Venit in alloquium regis mox fœdera iungunt
Et datur æneæ dulcis lauinia coniunx.
Et ſimul e phrygiis multi accepere latinas
Hinc omnes uno latii cognomine dicti
Compoſitam uocat æneas ad coniugis urbem
Nomine. & e phrygiis quos ſecum adduxerat oris
Imperat ſolis primo pater inclytus anno.
Cum tamen a rutulis latii premerentur: & ipſe

Afforet auxilio regi:caderetq; latinus."
Atq; hoſtis pugna turnus raperetur eadem
Imperium accipit ſoceri.tutatur:& auget.
Et quartum regno iam tandem exegerat annum.
Cum cadit:aut bello raptus fluctus ue numici.
Quæſitumq; diu nulla tellure cadauer
Inuentum:inq; deos tranſlatum credidit omnis
Auſonia. huic pubes poſuit lauinia templum.
Atq; hoc candenti ſcripſere in marmore carmen.
Terreſtris diuiq; patris:fluctuſq; numici
Numine perpetuo qui flumina ſancta gubernat.
Aſcanius latiæ ſuſcepit pondera molis.
Hunc quoq; tyrrhenis urget mezentius armis
Victa tamen latio ceſſerunt robora marti
Tyrrhena:extincto crudeli funere lauſo.
Hinc memor aſcanius repetens mandata parentis
Egregii:ſimul & ſeruanda oracula diuum
Sæpe animo uoluens:celſis in collibus albam
Condidit:& latiæ dicta eſt ea regia genti.
Et iam tres ſeptem luſtris adiecerat annos
A patris interitu:quo regnum acceperat ingens
Cum ruit in funus generoſa prole relicta.
Imperium natu maior depoſcit iulus
Venit iuleum genus unde:decuſq; ſuperbum
Militiæ:atq; omnis romanæ gloria gentis
Parte alia petit ænea generatus auitum
Filius in regnum recepit:quem mater in altis
Ediderat ſiluis:nam cum lauinia rapto
Coniuge:iamq; grauis:priuignum mœſta timeret.
Ceſſerat in ſiluas:natũq; enixa fideles
Paſtores inter patrios in ſaltibus altis
Educat:& puero tribuit ſua nomina caſus.
Quoq; ubi compertum eſt:iuſſu reuocantur in urbem
Aſcanii:& paulo poſt hæc regina ſupremos
Verſa eſt in cineres:& tros ſua fata ſequutus.
Ergo ambo certant latiis ſuccedere regnis.
Hinc patruus:hinc ipſe deo dilectus iulus.
Hoc tum certamen prudens.litemq; diremit
Tali iudicio populus:ſuccedat honori
Sacrorum:rebuſq; deum fugatur iulus.
Et quoniam ſilui regnum hoc dotale parentis
Siluius accipiat: factum hoc cognomen ab illo
Regibus albanis data ſunt:ſequiturq; parentem
Siluius æneas:cuius poſt fata latinus
Regnum adiit:patri clarus ſubit alba latino:
Atq; albæ capetus:ſolium capis inde parentum
Occupat:hinc patrio ſuccedis calpete regno.
Tum tyberinus adeſt:pugna qui cæſus:& amne
Raptus ab etruſco:primo miſerabilis æuo.
Nomen aquæ tribuit:poſt hunc agrippa gubernat
Res italas:tanto diuum contemptor honori
Succedit.ſuperos imitans palladius ignes
Impius:& ingenti cupiens pro numine haberi
Et terrere homines:ſuperi iouis igne crematur.
Abſorptuſq; lacu eſt omnis unda obruit ædes
Regis:auentinum proceres in regna uocarunt
Romano dedit hic moriens ſua nomina colli.
Filius inde procas rebus ſucceſſit auitis
Hocq; ſatus numitor & tu crudelis amuli.
Extinctoq; proca ſubiit contentio regni.
Et data conditio eſt uter imperet:alter habeto
Troianas & opes:& quãtũcunq; relictum eſt.
Vaſorum:fuluiq; auri:argentiq; talenta.
Accipit imperium numitor:fit ditior alter.
Mœnibus ille potens:aſt ille potentior auro.
Et regnis inhians:ingentia robora fortem
Militiam parat & celſam mox occupat arcem.
Imperiumq; pio fratri uiolentus ademit.
Dat tamen unde queat tenuem deducere uitam.
Inde per inſidias trũcat numitore creatum
Egeſtum in ſiluis:quo'fratri nulla uirilis
Sit ſoboles:tantum ſeruabat filia ſedes
Siluia:& hanc ueſtæ curanda in ſacra relegat
Hæc quoq; ſiue proco:genioue:aut numine diuum.
Aut ſiue inſignis præſtiſſet amulius armis
Sacra lauaturas dum mane incedit ad undas.
Et uiridi conſedit humo.correptaq; ſomno
Fit grauida obſcura regitur caligine tellus:
Solq; fidem fecit rutilo mutatus amictu
Concepiſſe deo:ſed quo conceperat orbi
Incertum eſt:redit illa domum iam languida uirgo.
Remq; aperit matri:uelantur crimina:morbus
Fit cauſa:in templum cur non eat illa pudicum.
Mens tamen interea ſæui ſeu conſcia regis:
Seu ſuſpecta doli.metuens.curare medentes
Illã adhibet:genitrix arcet:morbũque uirili
Non ait:hunc ſexu prodendum.turgidus ira
Vxorem mittit cuſtodem.atq; illa tyranno
Mox ſcelus omne refert.furit ille inſanior curis:
Cum rapere ingenti maria omnia turbine tentant.
Et cæſurus erat prægnantis uiſcera ferro.
Hinc inſtat numitor.hinc antho'filia regis.
Inq; deos referunt crimen.ſæuiſſimus iram.
Diſtulit in decimæ redeuntia cornua lunæ.
Siluia fit genitrix heu prolem enixa gemellam
Et uirgis cædi.uirgo miſeranda iubetur.
Defodierque ſolo.pœna.hæc ueſtalibus ipſis.
Quæ uetitum patiantur opus miſera ilis antho
Ante patrem ſupplex tumidum procumbit & orat:
Orat opem miſeræ.& p̃cibus ſeruata ſororis
Dicitur at geminos deferri ad tybridis amnem
Immergique iubet fluuio.mandata miniſtri
Inuiti peragunt tantum ſcelus unda refugit.
Et pueri in ſicca miſeri uerſantur harena.
Quid niſi pro miſeris poteram uagire quærelis.'
Vagitus enixa tamen lupa ſenſit ad undas
Sed datura ſitim progreſſa accurrit.& illos
Depoſita feritate uidet.miſerata iacentis
Eripit e'cœno:dehinc ubera plena gemellis
Admouet:o ſuperi quanta eſt clementia celi.
Qui poſiturus erat populis ingentia magnis
Mœnia perpetuos terræ latura triumphos.
Paſcitur infœlix infantia lacte ferino.
Atque auis expoſitis ſuggeſſit martia picus
Sæpe cibos:non hoc uatum:non fabula uulgi.
Sed fatale quidem.quos ſors in magna uocabat
Imperia hos caſus & mille pericula rerum
Parca ſubire dedit.tot per diſcrimina paſtum
Quid repetam aſtyagis muliebri e ſtirpe nepotem
Nutritum quoque lacte canum miſerantius inter
Paſtores quanto poſt imperitauerit orbi.
Gorgonis indigno coitu cui filia natum
Edidit exponi iuſſit ſua uiſcera ſiluis.
Lac illl tribuiſſe feras uiſum inde relatus

Inqꝫ inter anguſtũ lactas:qua armenta redibant
Vt miſerum obruerent:etiam alimenta dederunt.
Obiicitur canibus ieiunis hi quoqꝫ paſcunt
Vbera dantqꝫ ſues:demum immergitur undis
Oceani: ſumma quæ infans leuis inatat unda.
Seruaturqꝫ deum manifeſto numine:litus
Excipit exceptum pauit quoqꝫ cerua iacentem
Et tandem ad magni ſullatus culmina regni.
Factaue quid referam moſis crudelia noſtri
Eiectum phario gemuit quem mœſta fluento
Mater:& hic domini ſeruatus munere cœli
Eſſet ut ille dei populo qui mœnia ſancto
Poneret & uera ſub religione foueret.
Numina ſic miſeros ſeruarunt alta gemellos
Eſſet ut ille deis magnam qui conderet urbem:
Ergo hæc e celſo miracula monte uidentes
Paſtores ſtupere omnes:pecoriſqꝫ magiſter
Albani magniſqꝫ feram clamoribus urbem.
Illa quidem flenti ſimilis:poſt oſcula greſſu
Diſcedens lento:ſeſe in nemora alta recepit.
Conuenere duces ouium:mirantur oPemqꝫ
Ferre parant:una primum tellure ſeruantur.
Suſcipit hinc illos euandri fauſtulus archas.
Gente ſatus:ſecũqꝫ refert:& tradit alendos
Vxori:clarum cui tunc laurentia nomen.
Educat hæc creſcunt cœleſti ſemine nati:
Iam pueri iam tum iuuenes:pectora forti
Non his cura greges:armentaue paſcere:non hos
Paſtorum cultus:& fiſtula pacta iuuabat.
Sed ſtudium ludis primum exercere iuuentam:
Aut iaculo: aut nuda corpus laſſare paleſtra.
Et ſophiæ gabiis ambo incubuere pelaſgæ.
Fauſtuleas tutantur opes:cædumq;: fugantq;
Latrones:& cura fuit:cui uiuere rapto.
Et iambis nonies cancer geſtauerat axes
Soliferos:totiens tulerat capricornus eoſdem.
Cum tegerent teneras prima lanugine malas
Inter paſtores orta eſt contentio ſæpe
Montis auentini:& pallantia ſepta tuentes.
Sæpe duo fratres pallantia ſepta tuentur
Et ſub auentino pulſant numitoris ouile.
Res domino delata ſuo:regiq; ſuperbo.
Mittitur infeſtus iuuene qui comPrimat hoſtis.
Lucebatq; dies:magni quo feſta licæi
Panos erant:caſtoq; deum dum indulget honori
Romulus:inſidiis capitur germanus ab hoſte.
Ad regem trahitur manibus poſt terga reuinctis
Plectendum accepit numitor:mox indole motus
Obſtupuit:tacitum iuuene in penetralia ducto:
Quo genitus rogitat:paſtoris ſanguine cretum
Seſe ait:ecce ſubit tectum latinus alumno
Paſtor opem:tutas aperit numitoris in aures
Fata gemellorum:remq; omnem ex ordine pandit.
Romulus intera turbam collegerat omnem
Paſtorum:ſecumq; albana in mœnia ducit
Sub æreo inſignes clypeo ſudibuſq; præuſtis.
Inferiore urbis ſubierunt parte:runtq;
Conſulto numitore tamen ſub tecta tyranni:
Et regem obtruncant:& celſa romulus arce
Vi potitur:proleſq; omnis deletur amuli.

HACTenus iuuet hæc de romulo dixiſſe:quoniã eo natali nos longius ꝓgreſſi ſumus:ad auguſti tempora referemus tamen ſuo loco quæ ad conditam urbem pertinent.Sed redeamus ad poetam:& ex eo genealogia; ipſam ex ponamus.Quis neſcit quaſi omnes ciunt. Dardanon natũ Electra atlantide:dardanum filiũ fuiſſe electræ atlantis filiæ & iouis.Scilicet certe quis neſcit.Electra; concubuiſſe pro ſuccubuiſſe.Ioui:hoc ab hiſtoricis refertur: ex ioue cretenſi:& electra atlantis filia natos fuiſſe dardanum: & Iaſium.

Huius erichthonius:tros ẽ gñatus ab illo
Aſſaracum creat hic:aſſaracuſqꝫ capyn:
Proximus anchiſes:cũ quo cõmune parẽtis:
Non dedignata eſt nomẽ habere uenus.
Hinc ſatus æneas pietas ſpectata per ignes
Sacra:patréqꝫ humeris:altera ſacra tulit:

¶HVius erichthonius: hic dardani filius mortalium omnium ditiſſimus.fuit teſte Homero:qui habuiſſe dicitur tria equarum milia quæ pullos nutriebant. Non eſt autem hic Erichrhonius quem ſerpentinis pedibus fuiſſe fabulantur terræ ac litis filium:de quo Ouid.alibi Pallade conſpecta natum de crimine uirgo ſuſtulerit quare quæret erichthonium.Hunc fabuloſum ide; poeta ſine mater creatum ſcribit.Dardanus autem Erichthoniũ ſuũ dicitur e Theucri filia genuiſſe. TRos eſt generatus ab illo:hic eſt Illi: Aſſaraci & Ganymedis pater:qué erichthonius genuit ex Calliore.Ab eo troia dicta eſt quam ante a dardano Dardaniam::a Teucro teucriam dixerunt.Ceteꝝ ab illo eius filio ilium nomé accepit. ASSAracuſqꝫ capyn:Capys ex aſſaraco & Clytodore genitus Anchiſen genuit. NON dedignata eſt:immortalis dea:ut mater æneæ fieret non aſpernata eſt mortalis Anchiſæ coniugium:ut Coniugio anchiſa ueneris dignate ſuperbo.

ANT. FAN. Erichtonius. Tros. Capys

¶HVius:dardani. ERichthonius:fuit filius ex Bathea filia Teucri. Quem fortunatiſſimũ Homerus uocat. TRos eſt generatus ab illo:ex Erichthonio & Caliore natus eſt Tros. HIc:tros. CREat:gignit. Aſſaracum:ex Taoe & Callanide Eumedis filia natus eſt Aſſaracus Ilus:& Ganymedes.Hic:aſſaracus. CReat Capym:nam ex aſſaraco:& Clytodore natus eſt Capys.Proximus Anchiſes quem Capys ex naide genuit. Cum quo:anchiſa. VEnus non eſt dedignata:ſed dignata. Habere commune nomen parentis:hoc eſt:non puduit uenerem Anchiſæ ſuccumbere:& ex eo parere:ſic habere nomen parentis cum eo commune.Nam peperit illi æneam. Hinc:ex uenere & anchiſa.Satus natus eſt æneas. PIEtas ſpectata per ignes:quaſi cuius pietas experta:& cognata & probata per medios ignes & Criſpus.Ni uirtus fideſqꝫ ueſtra ſpectata mihi ſatis foret.Aeneas ereptus eſt a numine per ignes:& hoſtes in excidio troiano.Vnde ipſæ apud Virgi.Deſcendo:ac ducente deo flammam inter hoſtes.Experior:dant tela locum flammæqꝫ recedunt. TVlit humeris ſacra ignem ueſtalem: deos pœnates:& alia troiana ſacra. Et:patrem anchiſam:quem humeris abſportauit:per appoſitionem. ALtera ſacra:quoniam illi æneas diuinos detulit honores.Vnde apud Virgi.Nũc pateras libate ioui: præcibuſqꝫ

PAV. MAR.

uocate Anchiſen genitorem:Cui non tautum immortalitatem:uerumetiam uentorum tribuit poteſtatem.Po ſcamus uentos:atq; hæc mea ſacra:quot annis Vrbe uelit poſita templis ſibi ferre dicatis.

Venimus ad fœlix aliquando nomen iuli·
Vnde domus teucros iulia tangit auos:
Poſthumus hinc:q ꝙ ſiluis fuit ortus in altis
Siluius in latia gente uocatus erat:
Iſque latine tibi pater eſt:ſubit alba latinũ:
Proximus eſt titulis epitus alba tuis:

ANT. FAN. — Euryleo Aſcanius Eneæ filii Iulus Siluius Poſthumus Siluii reges

❡VENimus ad fœlix aliquãdo nomẽ iuli:Hic ut Dionyſio placet in fuga Aſcanius appellatus eſt ante Euryleon.Sed Cephalon ſcriptor uetuſtiſſimus ut idem inquit memoriæ ꝓdidit quatuor æneæ fuiſſe filios:Aſcanium.Euryleontem.Romulum ac Remum.Fuit autẽ Aſcanius æneæ filius ex Creuſa:quãuis Liuius dubitet creuſæ ne an Lauiniæ filiꝰ fuerit.Is(teſte Seruio)a prima barbæ lanugine quæ ei naſcebaꝰ quo tpe Mezentium ſuperauit ſecundum Catonem Iulii nomen accepit a quo dicta eſt familia iulioꝝ.Quãuis ſunt qui eam ab aſcanii filio denominatam uelint. POSTHumus hinc:deeſt uerbũ ſucceſſit. ASCanius enĩ Siluio reliqt imperiũ quoniã(ut qbuſdã placet)ſine liberis perit. Fuit aũt Siluius æneæ filius ex lauinia ex qua natus eſt poſt æneæ mortẽ unde Poſthumus uocaꝰ.Eũ mater cũ poſt mariti obitũ aſcanii timeret iſidias in ſiluis ad q̃s grauida cõfugerat enixã dicitꝰ & ab iis ſiluiũ noĩaſſe.a q̃uo reges albani Sluii dicti ſunt.Virgi.in vi.æn.Siluius albanũ nomẽ tua poſthuma ꝓles:Quẽ tibi longæuo ſerum Lauinia coniunx Educet ſiluis regẽ regũq; parẽtẽ.Aliis eũdẽ ſiluiũ placet aſcanii non fratrẽ fuiſſe:ſed filiũ.Lege Liuiũ ac Dionyſiũ:a qbus diuerſa tradunꝰ ne te obtũdã:nobis illud placet quod Liuius ſentit tã uetera pro certis affirmare non oportere. ISq; latine tibi pater eſt quõ ſiluius poſthumus eſt latini pater cũ Liuius ſcribat e Siluio natũ æneã ſiluiũ:& latinũ genitũ ex ænea.Dicẽdũ eſt Ouidiũ a Liuio diſſentire cũ uelit latinũ eius Siluii filiũ eſſe q ſucceſſit Aſcanio.Ipſe in.xiiii. MEtamorphoſeos:inde ſub Aſcanii ditiõe binominis alba reſq; latina fuit ſucceſſit ſiluius illi quo ſatis antiquo tenuit repetita latinus noĩa cum ſceptro.Crede nobis lector cãdide prudẽtis eſt in rebꝰ tãtæ uetuſtatis nõ p̃cipitate iudiciũ.Seruius honoratꝰ Procã ſcribit fuiſſe regẽ duodecĩ albanoꝝ & Capyn ſextũ nõ ſeptimũ ponit:qua in re Naſoni manifeſte a ſtipulaꝰ.Idẽ ẽt uult.xiii.tãtũ fuiſſe reges albanoꝝ de eneæ & Lauiniæ genere:cũ alii aliter tradãt.Hi quãtũ regnauerint Euſebius docet. SVbit alba latinũ.Liuius.Latino alba ortu. PRoximus eſt titulis epitꝰ alba tuis.Epitus a Dionyſio.Capetus appellaꝰ:a Liuio uero Atys:ab Euſebio Atys ſiue Epitus.

PAV. MAR.

❡VENimus aliqñ ad fœlix nomen Iuli:ad nomẽ Aſcanii æneæ filii ex Creuſa priami Imitaꝰ in hoc Virgi.q aſcaniũ iulũ appellauit.Vnde in p̃rio æneidos.At puer aſcanius cui nũc cognomẽ iulo.Additꝰ iulus erat & ueteres iterp̃tes dicũt iulon apdellatũ cũ adoleſcẽs cũ Mezẽtio dugnauit Verũ Diony.inqt appellatũ ab initio Euryleonta:& in fuga aſcaniũ:& eius filiũ iulũ uocatũ.Põpeius quoq; oſtendit Aſcaniũ habuiſſe duos filios Iuliũ & Aemuliũ.Ab iulo manauit domus Iulea:ſiue Iulia.Ab Emulio genus æmuliũ.Vnde a quo iulo:Domus iulia: familia iulioꝝ:domus ipſa cæſarea. TAngit aues teucro:troianos.Nã a troianis:hoc eſt ab ipſo iulo ꝓgenitus eſt iulius cæſar. VNde apud Trãquillũ de prodigiis mortẽ Cæſaris portẽdẽtibꝰ.Tabula ænea in monumẽto in quo dicebaꝰ Capys cõditor Capuæ ſepultus:inuẽta eſt:cõſcripta l̃ris:uerbiſq; græcis:hac ſnĩa. Quãdo oſſa Capys de tecta eẽnt fore ut iulo ꝓgnatꝰ manu cõſanguineoꝝ necaꝰ:magniſq; mox italiæ cladibꝰ uindicaꝰ:&c & Diony.inqt ab eodẽ iulio Iulios uocatos:& ꝓſequiꝰ.Fnitq; hæc familia maxĩa:atq; clariſſima oĩum:q̃s nos ſciamus.Viroſq; tulit duces illuſtriſſimos qbus uirtutes p̃buerũt.ut de ſtirpis generoſiſſime indo ĩdubiũ ueniꝛe nequeat:&c. HIC:deinde. POSTHVmus:qui poſt æneæ mortem ex lauinia natus eſt. QVI puod ortus fuit in altis ſiluis erat uocatus Siluius in gente latia:latini ſiluium appellauerũt:quoniam in ſiluis natus erat. Nam ut Diony:inquit Suſcipiente regnum Aſcanio.Exterrita lauinia ue quit ob nouercale nomen ab eo mali acciperet prægnans ipſa.Tyrrheno cuidam regii pecoris magiſtro:quem latino ſciebat fuiſſe in primis gratum.Iſq; eam in deſertas adducens ſiluas:& ut aduentitiam quãdam cuſtodiens:conſciis rei eam conſpici permittebat.Conſtructis in ſiluis ædibus nequaq̃ multis hominibus notis.Natumq; deinde puerum aluit. Siluiũ a ſilua nominans:quemadmodum ſi quis græce diceret hyleum.Procedente deinde tempore:ubi magnam cõquiſitionẽ mulieris fieri a latinis cognouit.Suſpectumq; multitudine aſcanium:quaſi ille perdidiſſet puellam: rem populo aperit Educitq; ex ſaltu mulierem ipſam cum puero:Tali itaq; fortuna uſus ſiluius hoc nomen habuit:Genuſq; illius omne deinceps regno potitum eſt.Poſtq̃ enim fratrem eius mori contigit:cum dubia eſſet regni hæreditas:ad eum ne pertineret:an ad Aſcanii filium maiorem Iulum qui in paternum imperium ſuccedere poſtulabat:eorum controuerſiam populus diremit.Cum aliis adductis rationibus:tum hac non minima: quod ex matre natus eſſet regni hærede ſiluius:Iulo autem regui loco:ſacra quædam eſt poteſtas attributa atq; honor cum periculis uacans imperii:tum uero uitæ tranquillitate:ſuperior quo nunc etiam uſq; ad etatã meã genus illius fruitur.Hæc ille. POſthumus:Vulpianus Iuriſconſultus Poſthumos dicimus eos dũtaxat:qui poſt mortem parentis naſcuntur.Hoc uetum eſt in ſtricta ſignificatione uocabuli.Largo tamen ſignificatu.Poſthumus dicitur etiam qui poſt teſtamentum a patre factum naſcitur:etiam ſi pater uiueret.& cætera.

❡ISq; latine tibi:ex hoc loco detracti ſũt duo uerſus:q̃d primus ego aduerti nr̃o tpe.Poeta enĩ p̃rio loco meminit Siluii poſthumi:deĩde latini.Veꝝ medius hoꝝ fuit æneas ſiluius.Siluii primi filius:& huiꝰ latini pr̃.Hic enĩ æneas ſiluiꝰ medio hoꝝ loco a Liuio memoraꝰ.Et Diony.inqt:Siluiꝰ aũt cũ unũ trigĩta ĩperaſſet ãnis ſuſcipiẽs ĩperiũ æneas eiꝰ filiꝰ unũ &.xxy.regnauit ãnos.Poſt hũc ãt latinꝰ unũ & qnq̃gita.Virg.quoq; utriuſq; meminit:& ſiluii poſthumi & æneæ ſiluii:p̃rio enĩ loco inqt.Ille uides puta iuuenis:q nitiꝰ haſta.Proxĩa ſorte tenet lucis loca primus ad auras Aeterias italo commixtus ſanguine ſurget.Siluius albanum nomen:tua poſthuma

proles.Quem tibi longæuo ſerum lauinia coniunx.Educet ſiluis:regem:regumq; parentem. Vnde genus longa noſtrum dominabitur alba.Proximus ille procas troianæ gloria gentis.Et capys:& numitor:& qui te nomine reddet Siluius æneas pariter pietate uel armis.Egregius ſi nunq̃ regnandã ac ceperit albam.Ex his pateat:ex hoc loco detractos duos uerſus:quoniã nulla eſt mẽtio æneæ Siluii: cum eſſe debuiſſet:nec omiſiſſet poeta:qui hiſtoriam nouerat:qui Virgilium & eius ſcripta uiderat. Qui eodem tempore fuerat:quo & Diony.& Liui.Sed id inde factum eſt.Rudes:& hiſtoriaꝶ inexpertes poſteri putarunt eundẽ fuiſſe & æneã ſiluium.Ita duos uerſus:tanquã ſuperfluos abraſerunt. O latine hic:æneas ſiluius. EST pater tibi:regnauitq; ut diximus unum & quinquaginta annos.Ab eo ut inquit Coloniæ aliquot deductæ:priſci latini appellati.Manſit poſtea ſiluius omnibus cognomen:qui albæ regnarũt. ALBA ſubit latinum:ſiluius alba latino patri ſucceſſit regnauitq; unde.xl. annis.O alba.Epytus eſt proximus titulis tuis.Epytus filius ſequitur te:& ſuccedit tibi in regno. Hũc Diony.Capetum uocat regnaſſeq; ait ſex &.xx.annos.

Ille dedit captæ repetita uocabula troiæ
Et tuus eſt idem capete factus auus:
Accipiens regnum poſt hunc tyberinus ab illo
Dicitur in ethruſcæ gurgite merſus aquæ:
Iam tamen agrippam natum remulumque nepotẽ
Viderat,in remulum fulmina miſſa ferunt:
Venit auentinus poſt hos,locus unde uocatur:

ANT. FAN.

ILLE dedit captæ repetita uocabula Troie.Epitus filiũ Capyn uocauit:referens nomen patris Anchiſæ capys capetum genuit qui ei ſucceſſit.Ouid.alibi.Poſt hũc capetuſq; capyſq; ſed capys ante fuit. ET tu. us eſt idẽ capete factus auus.Capeti auus eſt Epitus.Sane notandũ hoc loco in nomine proprio nõ dubitaſſe Ouidium producere antepenultimam quã ipẽ alibi corripuit:quod ſi ne uitio ſit:teſte Seruio. POST hũc tyberinus:hic ut inqt Liuius in traiectu albulæ amnis ſubmerſus celebre ad poſteros nomẽ flumini dedit. AGrippã:hunc Euſebius tradit regnaſſe annos.xl.cũ Diony.tãtũ ſcribat.xxxiii.Sed nihil mirum in tãta caligine uetuſtatis. REmulũq; nepotẽ.Liuius poſt Agrippã Remulus Siluius a patre accepto imperio regnat.Auentino fulmine ictus ipſe regnũ per manus tradidit.Fuit aũt cõtẽptor Numinũ ut ſcribit Diony.unde meruit fulmine ĩterire.Oui.alibi Remulus maturior ãnis fulmineo periit imitator fulmĩs ictu Inſanus rex ut deus haberet nõ dubitauit imitatus fulgoribus hoĩes exterrere.

Añpenultima in p̃prio producitur

VENit auentinus poſt hos:ab hoc rege qdã auẽtinũ mõtẽ urbis dicũt urbis dictũ uolũt quod ibi extinctus fuerit ac ſepultus ut quo regnarat eodem monte iacet poſitus tribuitq; uocabula mõti.Alii ab auentino rege aborigenum:alii ab auibus:alii ab aduentu hominum:alii ab aduectu:alii ab auente fluuio.Lege Feſtum Seruium:ac Varronem.

PAV. MAR.

ILLE Epitus.Dedit uocabula repetita captæ troiæ:uoluit ille repetere uocabula troiana:qm̃ capys fuit Anchiſe pater:& alter ab illo Capys æneæ ſocius:q cũ in Italiã uenit:& capys ſeptimus albanorum rex.huius epiti ſeu capeti filius:q duo de triginta annis regnauit. TRoiæ captæ:quæ capta fuerat a græcis:aut poſuit captæ:ut in principio dictiõis Capym oſtẽderet:cui idẽ eſt capys. ET idẽ epitus. O Calpete eſt factus tuus auus:nã epytus capyʒ capys calpetũ genuit.Sic epytus ſeu capetus erat huic auus regnauitq;. Calpetus uſq; ad tertiũ decimũ annũ. TYberinus poſt hũc.Calpetũ. Ab illo accipiẽs regnũ:nã eius filius fuit:dicit marſus:obrutus. IN gurgite thuſcæ aquæ in fluuio q e thuſcia labit.De quo Diony.Tyberinus octo regnauit annos:atq; in p̃lio mortuus.quod ſecũdũ flumen fuit ratuſq; a p̃fluẽte:flumẽ ſibi cognomẽ reliqt:uocatũ prius albula.& Liuius inqt Tyberinus q in tra traiectu albulæ amnis ſubmerſus celebre ad poſteros nomẽ flumini dedit. IAm tñ uiderat:iãe tyberinus.Natũ Agrippã:nã eius fuit filius agrippa.& Dio.ĩqt.tyberino deiñ ſucceſſor agrippa ãnos tres & trigita regnauit.& Liui Agrippã tyberini filiũ oñdit. ET remulũ nepotẽ uiderat.ſ.Liui. ĩqt poſt Agrippã remulus ſiluius a p̃re accepto ĩperio regnat.Dio.Alladiũ uocat.Sic.n.ĩqt.poſt agrippã alladius uñ uiginti ãnos.Res q̃dã tyrãnica.& cũ diis inimicitias gerẽs.nã ab eo deſpiciẽte numina.appatæ ſũt fulguꝶ imitatiões.& fragores.& tonitruis ſimiles.qbus terreri hoĩes.tãq̃ eẽt deus poſtlabat.Cæteꝶ hymbribus:& fulmĩbus ĩ eius domo cadẽtibus.Atq; lacu iuxta quẽ hĩtabat.ĩſolitã ĩundationẽ capiẽte.ĩcluſus.cũ tota domo abſorptus ẽ & nũc adhuc p̃lucẽte lacu:ĩ p̃te q̃dã.cũ deficit latex.ſubſeditq; altitudo.apparẽt ruinæ.& alia ædificioꝶ ueſtigia &c. FErũt.dicũt.Fulmina miſſa in remulũ.in hũc alladiũ.& Liuius.Fulmine ictũ oñdit.Nã ĩqt auẽtino fulmĩe ictus ipẽ regnũ p manus tradidit. POSt hos.agrippã & remulũ. VEnit auẽtinus.de quo Dio.huic deĩde ſucceſſit auẽtinus.a quo unus ex ſeptẽ collibus.q hĩtabant romæ cognomẽ ſũpſit.Hicq; ãnos ſeptẽ & triginta ĩperiũ tenuit. & Liui.Is ſepultus ĩ eo colle.q nũc ẽ p̃s rõanæ urbis.cognomẽ colli fecit. VNde a quo auẽtino. LOcus mõs quoq;. ẽt ipẽ collis. VOcat.cognomĩatus ẽ ab eo auẽtinus. LOcus,ĩ quo ſepultus & totus deniq; mõs auẽtinus dictus aliq legũt. LAcus uñ uocat.qm̃ auẽtinus fuiſſet paludibus ab reliqs mõtibus incluſus.

Auẽtinus

ANT. FAN. ¶POST illum tradita regna procæ Proca Numitorem & amulium procreauit: legauitq; regnum Numitori qui maior natu erat:ſed plus potuit uis quam uoluntas patris ut Liuius ſcribit. Amulius.n. pulſo Numitore ſibi regnum arripuit:additq; ſceleri ſcelus. Nam & Lauſum eius filium ĩteremit qui a Dionyſio egeſtus dicitur:& iliam ſiue Rheam quam & Siluiam uocãt ueſtalem uirginem legit. Eſt autem Lauſus adoleſcens in uenatione interemptus:ut Diony.tradit. Plutar.in hac hiſtoria diſſentit aliquantulum a Liuio cui nos malumus credere mentienti quam aliis uera tradẽtibus. GEMINO: gemello:quia eodem partu Romulus ac Remus in lucem editi ſũt. Venerem Martemq; parentes. In infinitum extenditur parentis nomen: unde licet Venerem parentem Romuli appellare.

Mons quoq; poſt illum tradita regna procæ
Quem ſequitur duri numitor germanus amuli:
Ilia cum lauſo de numitore ſati:
Enſe cadit patrui lauſus, placet ilia Marti:
Teq; parit gemino iuncte quirine remo:
Ille ſuos ſemper uenerem martemq; parentes
Dixit, & emeruit uocis habere fidem:
Neue ſecuturi poſſent neſcire nepotes:

PAV. MAR. ¶POST illum:auentinum. Regna ſunt tradita pcæ. Procas deinde poſt auentinum annos tres:&.xx. regnauit:ut Diony.tradit. QVem: Procam. SEQVITVR Numi. ger. du.amu. Liuius inquit Proca deinde regnat. Is Numitorem atq; amulium procreat. Numitori:qui ſtirpis maximus erat:regnum uetuſtum Siluie gentis legat. Plus tamen uis potuit:quam uoluntas patris:aut uerecundia ætatis. Pulſo fratre amulius regnat Ply.uero qui de uiris illuſtribus ſcripſit:tradit Procam habuiſſe duos filios Numitorem & amulium:iſq; regnum anuis uicibus habendum reliquiſſe:ut alternis imperarent:ſed amulium fratri imperiũ non reddidiſſet:&c. Diony.inquit. Deinde amulius haud iure regnum occupans:cum numitori preberetur fratri ſeniori:duos & quadraginta regnat annos. Plutar.uero. Cuius ſententiam in carmine ſequuti ſumus:ita inquit. Inter albanoꝝ reges:qui ab ænea duce ſtirpis primordia deduxerant.totius ciuitatis duobus imperium relictis fratribus numitori: & amulio per ſucceſſionis ordinem deuenit. Amulius uero cum res albanas bifariam partiret. Regnum ſcilicet:& quem ex troia theſaurum maiores deuexerant:ut utram partẽ uelit:alter deligeret.tyrannidem potius ſibi numitor elegit:ſed amulius ob auri magnitudinem factus potentior fratrem adortus ſedem regiam facile occupauit:poeta ergo inquit. QVEM:procam. SE.Nu.cum numitori regnum debetur. GERMANA.amu.du.& ob id dirum imperium & cru.uocat: quia fratrem regno deiecit. ILIA cum lau.ſa.nati ſunt. DE Nu.Numitor duos filios habuit. Lauſum quem Diony. Egeſtum uocant.& Iliam:quæ & Rhea. LAVSVS cadit enſe patrui. Amulius lauſum per inſidias obtrũcat. Et de eodem Liui.ait. Addit ſceleri ſcelus:ſtirpem fratris uirilem ĩteremit fratris filiæ Rheæ Siluiæ per ſpeciem honoris: cum ueſtalem eam legiſſet: perpetua uirginitate ſpecie partus adimit. & Diony. Amulius inquit poſtquam regnum albanorum inuaſit.prohibito paternis honoribus numitore fratre maiore:& alia quædam Iliam præter ius:equumq; egit & ad extremum prolis ĩopem numitoris domum facere cogitauit:cum ob metum ne pœnas daret aliquando ſcelerum. Hæc itaq; cũ multo ante animo agitaſſet:primum quidem numitoris filium Egeſtum nomine: tunc pubeſcentem obſeruatis locis ubi uenabatur:infecitq; ſolitudine maxima renatum,exeuntem interficit: ſubornatis qui dicerent interemptum latronibus eſſe adoleſcentem:& reliqua. ILIA: quæ Rhea:& Siluia dicta eſt. PLACET marti & eam grauem reddidit.de hac diximus & in ſecundo & in principio tertii. ET parit te o quirine: o Romule. IVNCTE remo gemiuo:gemello:quia gemelli fratres nati ſunt. ILLE ſuos ſemper:hac igitur ratione Romulus Martem & Venerem ſuos dicebat eſſe parẽtes: mẽſeſq; primos continuos his numinibus conſecrauit. ILLE:romulus. SEMPER dixit: appellauit. SVOS parẽtes Venerem & Martem:quoniam Marte genitus & materno genere a Venere genus duceret:recte igitur parentes dixit:quoniam parentis appellatione non tantum pater:ſed etiam auus & proauus:& deinceps omnes ſuperiores continẽtur. Sed & mater:& auia:& proauia:hæc Caius de uerborum ſignifi. Vlpianus uero titulo de in ius uocando. Parentes inquit utriuſq; ſexus accipere debemus. Sed an in infinitum quæritur. Et quidam parentem uſq; ad tritauum appellari aiunt. Superiores maiores dici hoc ueteres extimaſſe Pomponius refert. Sed Caius Caſſius omnes in ĩfinitum parentes dicit:quod & honeſtius eſt merito obtinuit. Paulus uero de gradibus ita inquit. Parentes uſq; ad tritauum apud romauos nominantur. Vlteriores qui non habent ſpeciale nomen maiores appellantur. Item liberi uſq; ad trinepotem ultra hos poſteriores uocantur &c. Et meruit ro.habere fidem uocis ſermonis ſui:quia creditus martis filius. Sic adhibita fides eſt uerbis ſuis:cũ diceret eos ſuos parentes. NEVE ſequuturi nepotes poſſet ne ſcire:ut poſteri non ignorarent. Sed optime ſcirẽt eum martis filium & a uenere progenitum fuiſſe.

TEMpora continuata: martium & aprilem inter quos alium menſem non interpoſuit. ITALa nam tellus &c. Floruit aliquádo in italia græcia potẽtiſſimis & magnis urbibus ut ait Cicero in quarto tuſcu. quæſtionum Virg. Effuge cũcta malis habitãtur mœnia graiis. Cæteꝝ non pars italiæ ſolũ. ſed ipa quoq; Sicilia magna græcia dicta eſt. Strabo. in. v. geographiæ Magnã mediterraneæ partẽ inceperũt a troianis orſi tẽporibus iá. n. tãtopere res græca amplificata fuerat hãc & Siciliã magnã græcia appellarẽt. VENErat euãder. colligit nõnullos græcos necnõ & Phrygũ qui ſe in italiã contulerũt: quorũ euander ut ſupra diximꝰ cũ multis ad italiã uenit: ut archades his oris genus a pallãte profectum qui regẽ Euandrum comites qui ſigna ſequuti delegere locũ & poſuere in montibus urbẽ. VENerat alcides. Hercules quoq; nõ uenit ad nos ſolus ſed cũ argiuis qui: ut dictũ eſt: in ſaturnia ſubſederunt. ARMentum: boues quos Geryoni detractos ex hiſpania abduxerat. DVX quoq; Neritius. Vlyſſes: quẽ nõnulli ſic dictum uolũt a Neritia inſula quã eius regni fuiſſe dicũt. Cæterum nos eã iſulã nuſq̃ inuenimus apud ꝓbatũ ſcriptoreꝫ ſed ut abuſiue argiuos interdũ græcos dicimus a parte totũ accipiẽtes ita ulyſſem putãt Neritium uocari a neritiis populis locridis ſiue a loco eiuſdem regionis. Vnde ait Virgi. Neritiæq; picis lucos: & hic & neritii poſuerũt mœnia locri. Nã eius patria ẽ ithaca. Cice. ĩ oratore. Si nos id quod maxime debet patria noſtra delectat: cuius rei tãta uis ẽ ac tãta natura ithacã illam in aſperrimis ſaxulis tanq̃ nidulũ affixam ſapientiſſimus uir immortalitati anteponeret. Vlyſſem Ouidius alibi neritiũ uocat: ut pro duce neritio docti mala noſtra poetæ ſcribite. Neritio nã mala plura tuli. Hic quoq; in italiam uenit ubi Circe eius ſocios mutauit in beſtias: de cuius morte: nihil ſatis certũ habetᷣ: cum Homeri carmẽ eã omiſerit. Scribit tñ Porphyrio eũ pignorãtiã iterfectũ fuiſſe a Telegono eius filio quẽ ex Circe ſuſcepat Theopõpus aũt auctore interprete Lycophronis tradit Vlyſſem oſtenſum domeſtica turpitudine rediiſſe ad circen & Thelemachi manibus occidiſſe. Hic fuit Laertæ filius ex autolyca magnanimi autolyci filia: cuiꝰ errores Homerus ſcripſit ĩ odyſſea. Sane Strabo ubi locridis meminit nõ imprudẽtẽ ſe inqt nõnullas inſulas ꝑterire ĩ qꝫ una qdã ſuſpicãtur locũ fuiſſe unde locrẽſes neritii (teſte Seruio) nũcupãtur. Pli. auctor eſt Leucadẽ neritiũ dici. De qua: ut ſcribit Strabo: Laertẽ dixiſſe aiunt munitã ſolus ui cœpit neriton urbẽ. Inde ut a mõte ithacæ eiuſdẽ nois Vlyſſes neritius nõ naritius diceretᷣ. hoc legi ſæpius: illud non memini me legiſſe. Cæterũ ſunt q a neritio ithacæ naritiũ mutata lr̃a dictũ exiſtimẽt. TEStes leſtrygones extãt: Antiphates rex leſtrygonũ fuit q unũ e ſociis Vlyſſis aſſumpſit teſte Homero. Fuit ãt antiq̃ ſedes leſtrygonũ oppidũ formiæ: q hoies ĩmaniſſimi humanis carnibus ueſcebãtur: qđ q̃uis Thucydides fabuloſũ exiſtimet uerũtñ putatᷣ a Plynio q li. xii. nat. hiſtoriæ eẽ inqt Scytharũ genera & qdẽ plura quæ corpibus hũanis ueſcerẽtur ĩdicauimus. Idipm ĩcredibile fortaſſe ni cogitemus ĩ medio orbe terrarũ ac Sicilia & italia fuiſſe gẽtes huius mõſtri Cyclopas & leſtrygonas. Dicti ãt ſũt leſtrygones neptũni filii: qm̃ ut Aulus Gel. ſcribit maiores nr̃i ꝑſtatiſſimos uiros uirtute prudẽtia & uiribꝰ iouis filios appellãt: ut Aeacũ Minoa & Sarpedona ferociſſimos uiros & ĩmanes atq; alienos ab oi humanitate tãq̃ e mari genitos neptũni filios dixerũt: ut Cyclopa. Cerciona & leſtrygonas. Quare nemini mirũ uideri debet qđ Solinus ſcribit Cyclopũ ſpecus uocari leſtrygonũ ſedes. Ad hos ꝑueniſſe Vlyſſem Tibullus: quoq; teſtatᷣ: ut ĩcultos adiit leſtrygonas antiphatẽq;. Eos ueſci humanis carnibus qdã apud regẽ Alcinoum nõ crediderũt: Vnde illud ẽ Iuuenalis. In mare nemo hũc abiicit ſeua dignũ ueraq; charybdi figẽtẽ ĩmanes leſtrygõas & cyclopas.

Tempora díís generís contínuata dedít:
Sed ueneris mẽſem graío ſermone notatum:
Auguror, a ſpumís eſt dea dicta marís:
Nec tibí ſit mírum græco rem nomíne dící:
Itala nam tellus græcía maíor erat.
Venerat Euãder plena cum claſſe ſuorum:
Venerat Alcídes, graíus uterq; fuít.
Hoſpes auentínís armentum pauít ín herbís
Clauíger, & tãto eſt albula pota deo:
Dux quoq; nerítíus, teſtes leſtrygones extãt:

TEMpora cõtinuata. DEDit diis generis: ueneri & marti uñ genus duceret tpa cõtinuatos mẽſes: martiũ & aprilẽ: primũ a marte: alterũ a Venere denoĩatũ. Sed ueneris mẽſem: ſi qs diceret cur mẽſis ueneris nõ dicitᷣ uenereus queadmodũ a marte martius. Inqt mẽſem ueneris habuiſſe græcam appellationẽ. Nam uenus græce αφροδιτη dicitᷣ ab αφροσ ꝙ eſt ſpuma qm̃ ex ſaturni teſticulis & maris ſpuma nata ſit. Sed ego auguror mẽſem ueneris notatũ graio ſermõe: ego ita exiſtimo græca appellatione uocatũ ſignatũq; hũc mẽſem ut aprilis dicatᷣ q̃ſi aphrilis ab αφροσ. DEA uenus. EST dicta a ſpumis maris: ex qbus nata ẽ uocata αφροδιτη. NEC tibi ſit mirũ: nõ admireris ſi eã rẽ græco latini uerbo expſſerint: qm̃ græci italiã ĩcoluerũt. & ps italiæ magna græcia dicta ẽ. Vñ Ply. cũ italiã laudet ꝑſertim cãpaniæ orã. Subiũgit: ipſi de ea iudicauerũt græci genus in gloriã ſui effuſiſſimũ quotã ptẽ ex ea appellãdo græciã magnã. NEC mirũ ſit tibi: nõ debeat tibi eẽ admirationi. REM dici græco noĩe: aprilẽ græca appellatiõe uocatũ. IAM tellus itala fuit magna græcia: nõ ois tñ italia: ſed ps italiæ magna græcia uocata ẽ: ea ꝑſertim ora: quæ in græciã uergit. VENerat euãder: arguit ab exẽplo: qm̃ græcorũ pricipes ĩ italiã uenere: & eã regionẽ incoluere. De euãdro & aduẽtu herculis in italiã diximus in prio libro: iõ hic hiſtoria nõ repetẽda. VENerat: ergo ex archadia: quæ ẽ ps græciæ. EVAnder cũ plẽa claſſe ſuoꝝ arcadũ VENerat alcides: hercules. VTERq;: & euãder & hercules. FVIT graius: græcus. HOſpes clauiger: hercules clauã gerẽs pegrinus ĩ latio & hoſpitio ſuſceptꝰ. PAVit armẽtũ: boues ex hiſpania abactos. IN herbis auẽtinis. ET albula: tybris. Sed nõdũ eo tpe uocabatᷣ tybris: aut tyberinus: qa lõge ante albã cõditã uenit ĩ latiũ Hercules dicebatᷣ flu. albula. ET pota tãto deo: bibit Hercules aquã tiberinã: quã religioſam uelit aquã oſtẽdere ex qua hercules biberit. DVX quoq; neritius & Vlyxes ĩ italiã uenit: & ex nymphis quæ orã italiæ celebrem reddebant filios genuit. Caliſo enim illa auſonem pepit Circe Telegonũ: q̃q̃ multi dicunt ex circes filia

ANT. FAN.
Magna græcia.
Peregrini qui in italiam uenerᷣ
Vlyſſis mors
Antiphates rex leſtrygonũ Formiæ
PAV. MAR.

natum. Venit etiam in Antiphatem leſtrigonum regem. DVX neritius: Vlyxes a nerito. Neritos appellat a eſt Leucate: quæ laertis fuit patris ulyxis: & neritos mons in ithaca quæ ulyxis erat qui dicũt naritiũa naritia errant: nam neritiam in eo mari in quo eam multi ſcripſere non comperimus uarii tamen populi erant in locride Virgi. hic & naritii poſuerunt mœnia locri. LESTRIGones extant teſtes: teſtãtur ulyxem ueniſſe in italiã. Leſtrigones fuere apud Caietam. Nam ita Pli. inquit. Caieta portus: oppidum formiæ dictum & exiſtimauere antiqui leſtrigonum ſedes. Verum ita appellati fuere: quia latrones erant in eo ſinu. ἀπὸ τῆς λῃστρείας quod eſt latrocinium Hi & Andropophagi uocati qui e ſociis ulyxis duos deuorarunt. ET TEſtis eſt littus quod adhuc habet nomina Circes: quod in hunc uſq; diem uocatur littus circeum: & quæ quondam inſula immenſo quidem mari circundata. Si creditur Homero nunc italiæ adiuncta eſt. Strabo ſic inquit Poſt antium circeium eſt ſtadiis. cc. diſtans & nonaginta Mõs mari & paludibus inſtar habens inſulæ: quem copioſis germinare radicibus fama eſt ab ea fortaſſe quæ circe conuenientia fabulæ uulgant. habet etiã caſtellum: & Circes ſacellum: & Mineruæ aram: monſtrat autem & quandam ulyxis pateram &c.

Et quod adhuc circes nomina littus habet:
Et iam telogoni: iam mœnia tyburis udi
Stabãt: argolicæ: quæ poſuere manus.
Venerat atridæ fatis agitatus haleſus
A quo ſe dictam terra faliſca putat.
Adiice troianæ ſuaſorem antenora pacis:
Et generum Oenidem appule daune tuũ:
Serus ab iliacis: & poſt anthenora flãmis
Attulit æneas in loca noſtra deos.

ANT. FAN.

Circe

¶ ET Quod adhuc circes littus habet: Circe quidẽ mortalis fuit. Sed ſolis filia dicta eſt cum (ut inquit Lactãtius grãmaticus) fas non ſit ut dei filia credatur eẽ mortalis. Quod ideo fictũ eſt. quia conſtat eam meretricẽ fuiſſe pulcherrimam: a qua Circæum littus nomen accepit & oppidum Circeum ac mons qui olim paludibus a continenti ſeparabatur: quẽ fama eſt abũdare radicibus ubi Vlyxis patera monſtrabatur: qui ex Circe (ut diximus) Telegonum ſuſcepit. Eadẽ mulier filium habuit Marſum a quo gens marſorum orta dicitur quibus ui quadã genitali datum eſt domare ſerpentes. TELEgoni: hic tuſculum oppidum cõdidit teſte porphirione ubi Mamiliã filiã procreauit: a qua (ut ait Feſtus) dicta ẽ mamillorum familia Hora. eius oppidi mœnia Circæa dixit ob telegonũ Circes & Vlyxis filium: quæ (ut inquit Strabo) uincta coronabant tectaq; magnifica ex ea præſertim regione quæ in romanum deſcendit aſpectum. MOEnia tyburis udi: Tres fratres (ut inquit Seruius) e græcia uenerunt ad italiam: Cathyllus. Coras & tyburnus qui ſimul omnes unã urbem condiderunt: & eã de fratris maioris nomine Tybur appellarunt: licet & alias fecerint ſinguli. Solinus autem Tybur ex teſtimonio Catonis a Catyllo archade Præfecto claſſis Euandri conditum dicit. Vel ſecundum Sextiũ ab argiua iuuentute: quoniam Catyllus Amphiarai filius poſt interitum patris ad Thebas in italiam uenit ubi (ut idem ſcribit) tres liberos procreauit: Tyburtum quem quidam Tyburnum dicunt. Coram & Catyllum: qui pulſis ueteribus ſicanis a nomine Tyburti fratris urbem uocauerunt. Plinius uero in nat. hiſtoria Tyburtes inquit originem multo ante urbem Romam habent. Apud eos extãt ilices tres etiam Tyburno conditore, eorum uetuſtiores apud quas inauguratus dicit͛. Fuiſſe ãt eum tradunt filium amphiarai qui apud Thebas obierit una ætate ante iliacum bellũ. Hanc urbẽ Strabo Herculeã uocat ubi teſte Aulo Gel. templum Herculis fuit & in eo bibliotheca ſatis commode ut ille inquit libris inſtructa. Dicit͛ aũt udum tybur hoc loco Vel ob Anienem cuius ibi cataracta eſt quã fluuius facit ubi nauigabilis eſſe incipit. Vel ob aquas uarios ad morbos ſalutares quas Albulas uocãt. Tyburtinus enim ager earum fontibus ſcatet. HALEſus: Agamẽnon ex clytẽneſtra filias habuit Iphianaſſã. Cryſothemin. Laodicen & electrã: ut quibuſdã placet. filios uero Oreſtem & Haleſum: quorum Heleſum nonnulli Agamẽnonis comitem uolunt fuiſſe non filiũ. Alii (ut ſeruius ſcribit) Filium Nothum: qui morte patris agamẽnõis a Clytemneſtra interfecti coactus patriã relinquere uenit in italiã & Faliſcos condidit. ut ille ſuos docuit iunonia ſacra faliſcos. Dicti ãt ſunt Faliſci aſpiratione in f litterã cõuerſa ſicut febris dicitur quæ antea hebris dicebat͛. Coluerũt ãt faliſci potiſſimũ iunonẽ: ut adde ſenẽ tatiũ iunonicolaſq; Faliſcos: qui a Virgilio iuſti dicunt͛: quoniã ab ipſis populis Ro. miſſis Decẽuiris iura fœcialia collegit & nonnulla ſupplementa. xii. tabularum apud eos nonnullæ familiæ fuerunt auctore Plinio quæ uocabant͛ Hirpiæ quæ annuo ſacrificio quod fiebat ad montem Soractẽ Apollini ſuper ambuſtã lignorum ſtruem ambulãtes nõ adurebãtur. Faliſcorũ clitũnus fluuius eſt cuius aqua epota boues cãdidos faciebat. Suaſorẽ antenora pacis: Horati⁹: Antenor cẽſet belli p̃cidere cãm. Hũc dicũt nõnulli græcis patriã ꝓdidiſſe: q̃a & legatos qui ꝓpter Helenã uenerãt ſuſcepit hoſpitio & Vlyſſem mẽdici habitu cognitũ nõ ꝓdidit. Fuit ãt ſuaſor pacis Helenæque reddẽdæ. Ouidius alibi: Quid grauis antenor priamus quid ſuadeat ipſe conſule quis ætas longa magiſtra fuit. Notum eſt hunc ueniſſe in italiã & Patauium cõdidiſſe. ET generum œnidem appule daune tuum: Diomedem dicit. Oeneus enĩ pater eſt Tydei: Tydeus Diomedis qui poſtq̃ ira Veneris a ſe uulneratæ cõperit uxorem turpiter uiuere in Apuliam uenit ubi edomita omni Gargani montis multitudine plurimas urbes condidit. Itaq; in Apulia diomedis cãpi appellãtur. ut inquit Feſtus qui ei ĩ diuiſione regni quam cum Dauno fecit ceſſerunt: & Diomedea inſula dicta eſt in qua Diomedes ſepultus dicitur cõtra oram Apuliæ ubi uiſuntur aues: ut ait Plinius: quas iuba uocauit Cataractas nos Diomedeas dicim⁹ infeſtãtes clãgore aduenas barbaros: Græcis uero adulãtes miro: ut idem inquit Plinius: diſcrimine uelut generi Diomedis hoc tribuentes. Sane apulia: teſte Feſto. Dauniæ nomen accepit a Dauno illyricæ gentis claro uiro qui eam pp domeſticam ſeditionem excedens patria occupauit.

Circeum littus
Marſus
Telegon
Mamilia
Catyllus
Coras
Tyburnuſ
Tyburtes
Tybur herculeũ
Tybur udum
Agamemnonis filii
Faliſci
Hirpiæ
Clitũnus
antenor pacis auctor
Diomedis in italiam aduentus
Diomedis campi
Diomedea iſula
Diomedeæ aues
daunia

PAV. MAR.

¶ ETIAM STABAnt mœnia thelegoni. quæ thelegonus ulyxis: f. qui patrem imprudenter interemerat in

Italia poſuit. Tuſculum enim oppidum condidit: de quo diximus in tertio. IAM STAbant mœnia Tyburis udi: iam & oppidum quoque Tybur erat in Italiam conditum. Ply. Tybur conditum a Tyburtino filio Amphiarai oſtendit qui apud Thebas obierit una ætate ante iliacum bellum. Strabo Tybur Herculeum eſſe ait. Cato Catyllum Archadem qui præfectus fuit claſſis euandriæ condidiſſe Tybur rettulit: quod & Martianus teſtatur. Sextius Catyllum Amphiarai filium fuiſſe inquit & liberos tris in Italia procreaſſe: Tyburtum & Coracem & Catyllum: qui depulſis ſicanis ex oppido non longe a Roma poſito a nomine Tyburti maximi natorum oppidum uocauerunt: horum trium fratrum Virgil. in ſeptimo meminit. Sic conſtet hæc oppida a græcis fuiſſe condita. Hora. mœnia catylli: de tybure dixit. & alio loco Tybur argeo poſitum colono Tyburis udi poeta dixit: propter anienem fl. qui inde fluit. VDI aquoſi. Quæ mœnia tiburis poſuere manus agricole manus grecorum. VENERAT haleſus: hunc alii fuiſſe aurigam agamennonis dicunt: qui ubi dominus interiit: inſidiis Aegiſti: & Clytemneſtræ in Italiam uenit: & non longe a ſabinis oppidum condidit: quod præpoſito. P. ab eius nomine phaleſum uocatum eſt: deinde phaliſcum. Alii dicunt Haleſum fuiſſe agamẽnonis filium: quibus magis aſſentiendum puto: Nam Ouidius ipſe in libris de amoribus ad Chorynnam in elegia. Cum mihi promiſeris inquit. Argiua eſt pompæ facie Agamennone cæſo. Et ſcelus & patrias fugit heleſus opes. Cum patrias opes dicat filium uidetur indicare: licet poſſes ad patriam referre: melius ad patrias opes referes. HALEſus agitatus: uexatus. FAtis atridæ: calamitate & morte Agamennonis Atrei filii. VENErat in italiam: A QVO: Haleſo terra phaliſca putat ſe dictam: putant ſe phaliſci dictos. De his in primo libro diximus. Adiice anthenora ſuaſorem pacis troianæ: addas his quos retulimus anthenorem troianum: qui ante Primum ſententiam pro pace cum græcis ineunda ſæpe dixit Vir quidem erat magni conſilii. Ille & in Italiam uenit: quis eo tempore ea pars nondum erat addita italiæ: ubi ille Patauium condidit: de quo in primo æn. Virgil. Et adiice his o appule daune Oenidem generum tuum: daunus filiam in coniugem Diomedi dedit: qui urbem condidit: quæ appellata eſt Harpos: & apulia a ſoceri nomine Dauniam appellauit: & ideo Ply. inquit apulia Dauniorum cognomine a Dauno Diomedis ſocero dicta eſt Diomedes uero Oenei nepos Tydei filius fuit Dauni gener: cum poſt delatam Troiam in patriam redire nequiret: in apuliā uenit: ibiq; ad extremum fuit: de eo alio etiam loco dicemus. SERVS ab iliacis: æneas poſt Troiæ excidium & poſt ipſum anthenora in Italiam uenit. Verum anthenor & æneas non græci: ſed troiani. Sic & Solymus: at græcus erat illis ſermo. Nam æolica lingua ſic quo ad ſermonem græci quoq; dici poterant. AEneas ſerus tardus. AB iliacis flammis: poſt troiam incenſam. ET poſt anthenora: cum iam antea ueniſſet anthenor. AT tulit deos: ueſtam ſeu Veſtæ ſacra: & penates. IN loca noſtra: in latium.

Hui⁹ erat ſolym⁹ phrygia comes un⁹ ab ida
A quo ſulmonis mœnia nomē habēt:
Sulmonis gelidi patriæ germanice noſtre:
Me miſerum ſcythico q̄ procul illa ſolo eſt:
Ergo age tā lōgas ſed ſupprime muſa q̄relas:
Nō tibi ſunt mœſta ſacra canenda lyra:

¶HVius erat ſolymus phrygia comes un⁹ ab ida: Hūc æneæ comitem fuiſſe uolunt qui Sulmonem Ouidii patriam fundaſſe dicitur. Sylius in. ix. punicorum: Nomine thoeteo ſolymus nam Dardana origo & Phrygio genus a proauo qui ſceptra ſecutus æneæ claram muris fundauerat urbem ex ſeſe dictam ſolimon celebrata colonis mox italis paulatim attrito nomine ſulmo. Id oppidum pelignæ regionis eſt diſtans ab urbe milibus paſſuum. xc. ut ſulmo mihi patria eſt gelidis uberrimus undis Milia qui nouies diſtat ab urbe decem. Sūt autem & in Aſia græci. Vnde non eſt cur miremur facta æneæ: Antenoris & Solymi mentionem. ME miſerum: Hic locus multos in errorem induxit exiſtimantes hoc opus ſcriptum ab Ouidio poſteaq̄ eſt relegatus in pontum: cum hi uerſus ab eo additi ſint operi nondum edito cui autor exul & addidit aliquid ut diximus & mutauit is quā ob cauſam exulauerit nonnulli ſe tandem inueniſſe uti audio gloriantur: quibus quantum fidei adhibendum ſit alii iudicent: nobis diuinare non placet: & cum delphis oracula ceſſent concutere tripodem apollineum ut aperiat quæ & Ouidius ipſe & tot ſæcula ſuppreſſerunt. NON tibi ſunt mœſta ſacra canenda lyra: Ne pollui ſacra uideantur flebili ac funeſto carmine. Satis enim fleuerat Naſo in libris triſtium & de ponto.

ANT. FAN. Solymus ædificauit Sulmonem. Sulmo. patria ouidij

¶HVIVS erat Solymus. uenit etiam cum ænea Solymus in pelignis ſulmonem Ouidii patriam condidit. Quatuor enim uiſſe æneæ filias legimus: primam in thracia: alteram in peloponneſo: tertiam in ægypto nuptas reliquit: quartam Solymo qui ſecum e Troia uenerat: tradidit: uictor poſtea in latio: Solyumm cum parte copiarum ad Marſos miſit: qui urbem in pelignis fundauit. Sylius de eo ita inquit. Nomine rhæteo ſolymus. Nam dardana origo. Et phrygio genus a proauo: qui ſceptra ſequutus æneæ claram muris fundauerat urbem ex ſeſe dictam Solymon celebrata colonis mox italis paulatim attrito nomine Sulmo. SOLYMus erat huius æneæ. COMES VNus ab ida phrygia: unus ex illis: qui æneam comitati ſunt ab ida monte phrygiæ: ad differentiam idæ cretenſis: unde in tertio æneidos Mons ideus ibi & gentis cunabula noſtræ. A quo: ſolymo. MOEnia ſulmonis habent nomen: nam ipſe eam urbem ſolymon a nomine ſuo dixit: deinde Sulmo dicta eſt. O GERmanice mœnia ſulmonis gelidi: iucūda hæc repetitio: qua mouet affectum ob exilium ſuum: cū tantum a patria diſtet. GElidi: quia aquis irriguis cingitur. PAtriæ noſtræ: Mœnia ſulmonis: q̄ eſt noſtra patria. Vnde i triſtibus Sulmo mihi patria eſt gelidis uberrimus undis: Milia q nonies diſtet ab urbe decē. ME miſerum: ſcilicet dico. Quam ꝓcul illa a ſcythico ſolo: quā longe diſtat patria mea a ſcythia: quo me relegauit ira pricipis: ut īde cōmiſeratione moueat: quæ qdē uerba indicāt in ſcythia ſcripſiſſe hæc. Incoauit tamē

PAV. MAR.

ut ſuperius oſtendimũs Romæ. Sed in ponto perfecit: & inde edidit hos ſex libros. EGO age tam longas: muſam increpat: cum queri uiſa ſit de exilio: quoniam hæc ſacra non ſunt cum querelis: & mœſtitia referenda. ERGO age ſed ſupprime muſa: compeſcas: & ſupprimas. TAM longas querelas: q̃ longas iã diu effudimus: & in libris triſtiũ: & in his qui de ponto iſcribũtur. Eteni ille oẽs fere elegiæ querelæ ſunt calamitoſi exilii. SAcra nõ ſunt tibi canẽda lyra mœſta: ideo ſupprimere q̃relas debes: qa triſti & flebili carmĩe ſacra canere nõ licet.

Quo non liuor abit, ſunt q tibi mẽſis honorẽ
Eripuiſſe uelint: , iuideantq; Venus:
Nã quia uer aperit tunc omnia, dẽſaq; cedit
Frigoris aſperitas, fœtaq; terra patet:
Aprilem memorãt ab aperto tempore dictũ:
Quem uenus iniecta uendicat alma manu:
Illa quidem totũ digniſſima temperat orbem
Illa tenet nullo regna minora deo:

ANT. FAN. ¶ QVO non liuor abit: Diis quoq; mortalium non parcit inuidia. Sũt enim q Veneri denoĩationem huius menſis inuideant & ab aperiendo Aprilem nominatũ uelint: ut diximus ſupra. Quem Venus iniecta uendicat alma manu: A iuriſconſultis ſumpſit hũc ſermonem apud quos illud legimus: Ante manumiſſionẽ iniiciendæ manus facultas nõ denegatur. Itẽ illud: Si ut manus iniectionẽ haberes cauiſti: tibi iure tuo uti poſſes. ILla

Venus beneficio in homines quidẽ totum digniſſima temperat orbẽ: Venus iungit matrimonia amicitiaſq; cõponit: cui debet æterna animalium propagatio. Eius enim ſideris natura cuncta generantur in terris: ut inquit Plynius: cuius tanta claritas eſt ut unius eius ſtellæ radiis umbræ reddãtur: quæ modo exoriens ante matutinum modo ab occaſu refulgens uicem reddit Solis, & Lunæ unde totum orbem dicitur temperare: quam eius naturam Pythagoras Samius primus deprehendit anno urbis Romæ. cxlii. Accedit ad hoc quod maiores noſtri ſuperius Hemiſpærium Veneris ut inferius Proſerpinæ, appellatione dixerunt. IVraq; dat cœlo: Quia dii qui reuera homines fuere ſine amore non uixerunt.

PAV. MAR. ¶ QVO non liuor abit: mordet in tempore ſuo latenter inuidos: quorum cauſa in exilium pulſus eſt. inqt eni non ſolum homines: ſed dii quoq; inuidiam ſubeunt. Nam ſunt qui nolint Aprilem ueneri dicatum: & ab ea denominatum. Fuit in ea ſententia Cyngius: ut in principio huius lib. diximus. Et Varro Cyngio conſentiens affirmabat nomen ueneris: nec ſub regibus quidem apud Romanos: uel latinum: uel græcum fuiſſe. & ideo nõ potuiſſe menſem a uenere nominari. Sed cum fere ante equinoctium uernum triſte ſit cœlum mare nauigantibus clauſum. TErra: aut aqua: aut pruina: aut niuibus contegantur. EAq; omnia uerno. i. hoc mẽſe arbores quoq;: nec minus cætera: quæ continet terra aperire ſe in germẽ incipiant ab his omnibus mẽſem apri. dici merito credendum eſt: quaſi aperilem: hæc erat Var. ſentẽtia: quam Macro. etiam refert: & nos quoq; ſuperius rettulimus Poeta uero refellit. multiſq; uerſibus aſſerere conatur aprilem ueneris eſſe menſem. Quãdo quidem magnum eſt ueneris numen. & ſupra deos omnes primum quod omnis mũdi machina ab ea moderetur: & regatur ea ratione quod elementa quæ diſſimilia & diuerſa ſunt inter ſe ſumma pace: & concordia teneantur: quod fieri non poſſet: niſi eſſet amor qui concordiam ingerit. Cũq; uenus amori præſit: eam quoq; huius cõcordiæ cauſam eſſe aſſerendum eſt. Empedocles. n. fuit qui aſſeruit amicitia & concordia contineri elementa & deficiente amicitia ruitura illa per litẽ & diſcordiã Alia ratio: q amore per unerẽ concitante oĩa coeant animalia quæ in aere q̃ in terra: quæue in aquis ſunt. Deinde illa conciliationis pacis: & coniugiorum: & fœcunditatis dea eſt: ut nõ immerito dixerit Cicero uenerem dictam quod ad res omnes ueniat. adde quod ratio cultus: & ornatus ab ea primum tradita: ea eloquentiam tam oratoriam: quam poeticam tradidit. Nam cum alii amantes aliis puellis uererentur: unuſquiſq; excogitabat: qua arte magis placere poſſit: & allicere animos obſtinatos. Sic plures artes ea quidem ratione adinuentas: ad quod facit platonicum illud de duplici uenere: uulgari & cœleſti: cum ſuperior illa ad uirtutem: & bonas artes animum incendat: de qua alio loco dictum: O decus auſonidum nympharum diua corona. Claraq; lux oculis inſidioſa meis. Nunc uirides ornent flauentia tempora myrti. Et ueneri magnæ ſoluere uota iuuet. Ne fallare tamen: uulgarem non ego diuam p̃moneo a quoq̃ ſupplice corde coli. Nubem cum brutis homini cõmune caleſcant. At tua ſidereis pectora numinibus. Cœleſtiſq; coli uenus illa platonica debet. Maxima quam paucis cognita diua uiris. Excitat hæc teneras in quæq; illuſtria mentes. Virtutemq; animos excoluiſſe facit. Datq; bonos mores: ſtudioq; incendit honeſti. Et uitare hominem turpia quæq; docet. Ingenium ingenuas facit ut rapiatur ad artes. Vtq; homini exculto pectore p̃ſtet homo. Hac duce pierii modulantur carmina uates. Hac duce ſed caſte forma canenda datur &c. Cũq; omnia pulchriora per eam inuẽta ſint: iure illi pulchrius anni tempus aſſignatur. ſed ad poetam redeamus. QVO non adit liuor? quaſi quid eſt cui non inuideatur. Nam non modo hominibus: ſed diis inuidetur. Liuor pro inuidia ponitur: diximus etiam ſuperius. SVnt o Venus qui uelint tibi eripuiſſe: eripere. HOnorem menſis: april. ET inuideant: ſunt qui inuidia quadam nolint tibi hunc menſem aſſignari: & a te nominatum negant: uelut Cyngius & Var. Nam quia tunc uer aperit omnia: cum omnia uerno tempore: ideſt hoc menſe aperiantur: arbores &c quæ continet terra: aperire ſe in germen incipiant. ET aſperitas frigoris: denſa cedit cum cedat aſperrimus ille denſi rigor frigoris: quaſi cum cedente frigore: redeunte uerna ſerenitate cœlum aperiatur. ET terra fœta patet: & aperitur terra grauida: & herbas & flores parit. MEmorant dictum aprilem ab aperto tempore quaſi ab aperiendo dicunt nominatum aprilem quaſi aperilem pro ratione temporis: quo omnia aperiuntur. QVEM: menſem alma uenus uendicat: quaſi ſuo iure ſibi attribuit. INIEcta manu: etiam uiribus & pugna. ILLA quidem: uenus Digniſſima: honore menſis. TEMperat totum orbem: temperiem toti orbi ſuggerit: aut quia temperate omnia elementa concordia cõtinet: aut referas ad duplicem uenerem cum altera temperantiæ: altera laſciuiæ præcit. ILLA. uenus. TEnet regna minora nullo deo: q̃ſi illa ſuo numine nulli deoꝝ eſt inferior: ſed ſupior oĩbus.

❡NATALIBVS undis:Mari ubi Venus nata eſt quia & piſces Venerem ſentiunt. ILLA ſatis cauſas ar ANT.
boribuſq; dedit:quia ſine terræ fecunditate hæc non proueniunt:quæ uere flante zephyro ſine officio Vene FAN.
ris concipere non uidetur. COntraxit in unum:Iure matrimoniorum quæ iungit ut diximus Venus. LAE-
dere parcit:Lædit quidem Aries Arietem ſed idem oui parcit Veneris beneficio: DICItur:Bene dicitur de re incerta:quod probo ſcriptori obſeruandum eſt. ELOquiūq; fuit durá exorare puellá:Ipſe alibi:Nō formoſus erat ſed erat facundus Vliſſes Et tamen æquoreas traxit amore deas. PRO ſua cauſa.Quæ cum turpis ſit maius artificiū ac maioré uim poſtulat eloqntiæ.

Iuraq; dat cœlo,terræ & natalibus undís:
Perq; ſuos coitus cōtiet omne genus
Illa deos oēs,longum eſt numerare creauit
Illa ſatis cauſas:arboribuſq; dedít:
Illa rudes animos hominū cōtraxit in unū
Et docuit iūgi cū pare quēq; ſua:
Quíd gen⁹ oē creat uolucrū:niſi blanda uoluptas
Nec coeunt pecudes ſi leuís abſit amor:
Cum mare trux aríes cornu decertat,at idē
Frontem dilectæ lædere parcit ouís:
Depoſita ſequitur taurus feritate íuuencam
Quem toti ſaltus,quē nemus omne tremít
Vis eadem lato quodcūq; ſub æquore uiuít
Seruat:& ínumeris piſcibus ímplet aquas:
Príma feros habítus hominí detraxít:ab illa
Venerunt cultus mundaq; cura ſolo:
Primus amās carmen uígilatū nocte negata
Dícitur ad clauſas concinuiſſe fores:
Eloquiumq; fuít duram exorare puellam.
Proq; ſua cauſa quiſq; diſertus erat.

❡ET dat iura cœlo:quia cœlitibus imperat:aut cœlo hoc eſt aeri ET terræ & nudis natalibus.in quibus nata eſt:ergo dat iura omnibus elementis:quia amoris uinculo concordia continet.aut ſi mythicos reſpicis:quia deos:qui in cœlo ſunt quiue in aquis:quiue i terris:& in erebo ſunt:ad amandum īpellit. ET p ſuos coitus:qui ſua face proueniunt. CONtinet omne genus:quaſi & deos & homines:& cætera animalia. ILla creauit deos omnes:nam coitu & dii & homines nati ſunt. LOngum eſt numerare.quot.ſ.deos creauerit illa dedit cās ſatis & arboribus cum preſit fœcunditati cās quibus cauſis agri & arbores germinarent. SAtis ipſius ſegetibus:ut eſt illud & ſata læta uidet.i.lætas ſegetes:& Seges ut Varro de re ruſtica īquit.Quod aratum & ſatum ideo alio loco a ſatu dictam ſegetem aſſerit. ILLA Venus. CONtraxit in unum:quaſi coniūxit:& copulauit concordi iugo. ANImos hominum rudes:inexpertos:nam ea tradidit legem matrimonii. nam ut amicitias & cōciliationes.ita & matrimōia cōponit.ut ſuperius dictum eſt. ET docuit quēq; iūgi cū pare ſua.ipſa lege coniugii unūquēq; cum muliere ſibi pare copulari. QVid creat omne genus uolucrū:qd eſt quod creare ꝗ propagare faciat auium genus. NIſi uoluptas blanda.niſi blandus & alliciens.plenuſq; uoluptatis amor. VOluptas eſt iucundus motus in ſenſu Nec coeunt pecudes.ad propagandam.ſ.ſobolem. SI abſit amor leuis.ipſe cupido uolucer.ideo leuis. qa allatus pecudum numero.ut Caius iuriſconſul. inquit ſunt quadrupedes.quæ gregatim paſcūtur. ueluti oues capræ boues.equi.muli.aſini:Sed an & ſues pecudum appellatione contineaſ.queritur & recte Labeoni placet contineri. SED canis inter pecudes non eſt. longe magis beſtiæ in eo numero non ſunt.ueluti.urſi leones.panthere.elephanti autem.& cameli. quaſi mixti ſunt. nam & iummentorum operam præſtant.& nature eorum fera eſt &c. ARies trux.ferox & crudelis. DEcertat cornu cum mare.pugnat cum ariete.At idem.aries. PArcit lædere frontem ouis dilecte.quia cornu in ouem quam amat non irruit.nō.n.uult illam ledere. TANta ē amoris uis ut mares eum fœmellis.quibus iūguntur non pugnent.inter ſe tamen certare ſolent. TAVrus qui ita a toruitate appellatur. SEquiſ iuuencam quá amat. DEpoſita feritate.quia in illam non ferus non toruus.ſed mitis & blādus uidetur. QVē taurū. TOti ſaltus,montes ipſi nemoroſi. QVem oē nemus tremit.cum tantæ ſit feritatis.ut tremant ei⁹ aſpectu.nemora.& quæ in nemoribus erunt aīantes.attamen blandus.& ſine feritate ſequitur iuuencá. EAdem uis.eadem coitus uoluptas. SEruat.tuetur. QVodcūq; uiuit ſublato æquore.piſces & quæcūq; monſtra in mari ſunt eadem uoluptate continentur. ET implet aquas innumeris piſcibus.cum fœcunditaté illis ſuggerat. PRIma.uenus: DEtraxit hōi.abſtulit.ſeu remouit ab hoīe. HAbitus feros.cum uictu & cultu a feris nihil differunt hoīes.pría eos incuſſo amore.quaſi inſtinctu humanitatis.& lepidioris.uitæ traxit ad cultioré uitá. AB illa uenere. VEnerunt cultus.ornatus & ciuilis cultus.ná prima hoīes feros ad ciuilem cultum redegit. MVndaq; cura ſolo.rō politiæ & munditiæ in ſolū.hoc eſt in telluré:qa qui in terris erāt.hoīes facti ſunt nitidi & ſplendidi.Venere ſplendiditatis adhibente rationem. PRimus amās.ille qui primus oium amare puellam cœpit. DIcitur concinuiſſe ceciniſſe carmé uigilatum.lugubratum quaſi uigili nocte compoſitum. AD clauſas fores.quæ illi non patebant.qua ad amicam iret. NOcte negata cum per noctem non admitteretur.ergo amore inſtigante ille amans primus carmen excogitauit.quo poſſet allicere puellæ animum in amorem ſui. DIcerem hoc loco de primis carminum inuentoribus.niſi alio loco dixiſſem.& carmīe quo q; ceciniſſem. ET eloquiū fuit exorare duram puellam uis fecundiæ fuit impetrare a puella quod amans uoluiſſet & ſi facūdia ab ipa natura habuerit initiū.ars quoq; deīde plurimū adiuuerit.ptē tñ laudis ſibi amor uēdicat ꝗ īpulerit ꝗ hoīes ad blādas pces.ad cātus quo duras ab initio puellas allicere in amoré poſſēt. QViſq; erat diſert⁹.facūdus. PRo ſua cá.quá añ puellá eēt acturus.qſi nō opus erat amātibus p̄rono.ná ſuopte ingenio erant diſerti.Quid autem interſit inter diſertum & eloquentem diximus in tertio libro.

PAV. MAR.

ANT. FAN. ¶MILLE per hanc artes notæ. Placendi ſtudio noui cultus. noui ornatus. noui cantus. noua munera excogitãtur ut uidemus hoc tempore. VRbe tamen noſtra ius dea maius habet: non eſt eripiendus. Veneri honor menſis a Romulo conſtituti cum ea ſit autor Romani generis ac Romul parens habeatq; ob eam cauſam ius maximum Romæ ubi multa fuerunt Veneris templa. Cum gemuit &c. Aenea cum dio mede pugnante Venus eſſe Diomedi obieciſſe dicitur a quo uulnerata eſt. Vir. in. xi. æn. Hæc adeo ex illo mihi iã ſperanda fuerunt Tempore cum ferro cœleſtia corpora demens Appetii & ueneris uiolaui uulnere dexteram. Cæleſteſq; deas: Iunonem & mineruam quibus Venus prælata ẽ iudicio paridis. AH nolim uictas hoc meminiſſe deas: Ne Romani aduerſi aliqd patiãtur memorẽ Iunonis ob iram quæ Troianis fuit infenſa. ITem ob iratam Mineruã de qua legimus: Interea ad templũ non æque pallidis ibant crinibus iliades paſſis. ASSaraciq; nurus dicta eſt: quia non dedignata eſt nubeꝛ Anchiſæ q eſt aſſaraci nepos. Dicta eſt autem Nurus eo ꝙ nubat ut Socer & Socrus ꝙ generum ſibi aſſociẽt. REmiſſus ager: Remittere interdũ eſt delectare. Vnde remiſſus ager hic uere dicitur ꝙ expers nimii frigoris & caloris quaſi relaxetur & uerna temperie ac florum pulchritudine delectetur: uti nos interdum iocis animum relaxamus. NVNC tumido gẽmas cortice palmes agit Gemma quid ſit ſupra dictum eſt. Palmites autẽ dicũtur ſarmenta uitium ut Feſto placet: quoniã ĩ modum palmaꝝ uirgulas quaſi digitos edunt: ut pars abit in uites & quæ modo fila fuerunt palmite mutantur. Sarmenti autem pars in modum mallei roſtra habens & apta plantationi Malleolus dicitur.

Mille per hanc artes notæ, ſtudioq; placendi
Quæ latuere prius multa reperta ferunt:
Hanc quiſq̃ titulo menſis ſpoliare ſecundi
Audeat: a nobis ſit furor iſte procul:
Quicqd ubiq; potẽs: tẽpliſq; freqntib⁹ aucta
Vrbe tamen noſtra ius dea maius habet:
Pro troia Romane tua Venus arma ferebat:
Cum gemuit teneram cuſpide læſa manũ:
Cæleſteſq; duas Troiano iudice uicit:
Ah nolim uictas hoc meminiſſe deas:
Aſſaraciq; nurus dicta eſt: ut ſcilicet olim
Magnus iuleos cæſar haberet auos:
Nec Veneri tempus q̃ uer erat aptius ullum
Vere nitent terræ uere remiſſus ager.
Nunc herbæ rupta tellure cacumina tollunt.
Nũc tumido gemmas cortice palmes agit:
Et formoſa Venus formoſo tẽpore digna eſt.

PAV. MAR. ¶MILLE artes notæ per hanc uenerem. ET ferunt dicunt. MVLta reperta: multa excogitata: & adinuẽta ab amantibus. STVdio. hoc eſt deſiderio. PLacẽdi: quo placere poſſent illis: quas ſummo proſequebantur amore. QVæ latuere prius: quæ prius nõ erãt cognita. AVdeat quiſquam aliquis. SPoliare: priuare.

HAnc: Venerem. TItulo: honore & appellatione. MENſis ſecundi: aprilis: quem Romulus ſecundo loco conſtituit: quaſi quis eſt uelit dicere Aprilem menſem Veneris nõ eſſe: quod qdem ſanæ mentis non eſſet. iõ ſubiungit. A nobis ſit furor iſte procul: quaſi non ſimus in ea inſania ut hoc nos aſſeramus. QVid: ſcilicet dicam. QVod ubique eſt potes quia ubique pro magno numine habetur: Nam cum alii alios colant deos: ut Aegiptii Iſidem Mauri Iubã Macedones Gabiꝛ. Pœni Vranum. Latini Faunum. Sabini Xantũ. Romãi Quirinũ. Eodem utiq; modo Athenæ Mineruam. Samos Iunonẽ. Lemnos Vulcanũ. Naxos liberꝝ. Apollinem delphi: ſic cæteri populi ſuũ numẽ colunt. Sola tñ uenus ubiq; colitur: & eſt aucta tẽplis frequẽtibus qa ubiq; templa ſunt illi cõſecrata. TAmen dea: ipſa uenus habet maius ius in urbe nr̃a: in urbe Roma ꝑpterea ꝙ ipſa fuerit autor Romani generis. ibi plus q̃ in cæteris locis colit̃: pluraq; habet tẽpla. erat. n. in foro ædes ueneris: genitricis: & ꝑpe uiam ſacrã tẽplum ueneris cluacinæ: & in capitolio ædes ueneris caluæ: & apud portã collinã tẽplũ Veneris ericinæ. & aliæ quoq; ædes. O Romane uenus tua: uñ tu originẽ ducis. FERebat Arma ꝓ troia: pugnabat ꝓ troiãis. Vnde in triſtius: Iuppiter ĩ troiã ꝓ troia ſtabat apollo. Aequa uenus teucris pallas iniqua fuit. CVM gemitu: cũ ipſa uenus gemitu dolorẽ ĩdicauit. LAEſa manũ tenerã: q̃ſi habẽs tenellam manum uulneratam. cuſpide telo. DIOMEdis. Nam cuꝫ Aeneas cum diomede pugnaret. ipã ſe Diomedi in nebula oppoſuit ꝓ ſalute filii: & uulnus in manu ſuſcepit. ide ĩ remediis: Nõ ego tytides: a quo tua ſaucia mater ĩ liqdũ redĩit æthera martis eqs. ET uicit duas cœleſtes. Pallada & iunonẽ. TRoiano iudice: q̃ſi troiani paridis iudicio: cũ pomũ ueneri tãq̃ pulchriori adiudicauit. Nota ẽ fabula: nõ ĩmoremur. AH ego nolim deas uictas ſupatas p̃ſtãtia formæ a Venere illius iudicio. Meminiſſe hoc ne romãis iraſceret̃: quẽadmodum olĩ troianis. DIcta ẽ nurus aſſaraci: uoluit anchiſæ ſuccũbere: & eẽ nurus ꝑnepotis Dardãi. ut eo coitu ꝓgigneret cæſareũ genus hoc ẽ familiã Iulioꝝ. VErum nurus fuit Capyos Aſſaraci filii patris Anchiſæ de quo ſuperius dictũ. VT ſcilicet: certe. OLim: in futuꝝ. CAEſar magnus: diuus Iulius Cæſar haberet. AVos iulios: eos qui ab Iulio nati ſunt. NEC ullũ tp̃s erat aptius q̃ uer: nulla pars anni erat ueneri cõuenientior q̃ uernũ tp̃s. VEre nitent terræ uiriditate ſurgentiũ herbaꝝ nitere uidentur. VEre remiſſus ager eſt ager lætus nã remiſſus lætus eſt: ut oſtendit Marcellus: Lætus igit̃ uerno tp̃e ager pp lætas ſegetes: etiam quod reſolutis frigoribus: ut in primo libro dixit: Tunc patitur cultus ager & renouatur aratro. NVNC herbæ tollunt: atollunt CACVMINa: ſummitates: Rupta: aperta tellure: ut in prĩo prodit: & in ſummũ ſeminis herba ſolũ.

VERNO tempore. PALMES agit gemmas: uitium ſarmenta: ipſe uites emittunt gemmas. ipſos uitis cultus. DE cortice tumido: grauido: aut qui tumet ipſis gemmis. ut in primo. Et noua de grauido palmite gemma tumet. & Virgilius. Turgent in palmite gemmæ. ET formoſa uenus eſt digna formoſo tempore: q̃ſi q̃ cæteris dĩis & deabus formoſior ẽ & q̃ pulchriora cæteris adinuẽit. digna quoq; eſt pulchriore tp̃e.

¶VTq; ſolet marti continuata ſuo. Aprilis martio iunctus eſt uti olim marti Venus iuncta ſecundum fabu-las fuit: ut Primus adulterium Veneris cũ Marte putatur hic uideſſe deus. Sed re uera ut Mars Arietis dominus eſt: & ita Tauri Venus: quæ duo ſigna zodiaci ſe attingũnt. item Libra Veneri. Scorpius Marti datur. Vnde il-lud eſt horatii. Seu libra ſeu mars Scorpius aſpicit formidoloſus. MATerna ꝑ æquora: Quia mare Veneri ma-tris uicẽ præbuit ubi nata dicit̃. ET VOS quis uittæ longaq; ueſtis adeſt: Cauendũ ne pro uerbo adeſt abeſt legamus. Matronæ. n. hoc tempore (teſte Macrobio) Venerem colebãt nõ meretrices: quarum erat feſtum Ve-neris Ericinæ Nã uitta & ſtola ut Seruius docet & nos ſupra diximus ſolarum matronarum & uirginũ erant. Quã ub cauſam legimus ſupra Siluiæ ueſtali uittã exci-diſſe cũ uirginitatẽ amiſit: & Feſtus matronas tradit ap-pellari eas fere quibus ſtolas habẽdi ius erat. Dimittebã-tur aũt ſtolæ ad imos pedes teſte Porphyrione: erantq; ueſtes honeſtæ teſte Nonio q̃uis ueteres abuſiue omne quod corpus tegeret ſtolam uocauerint. hic autẽ ſtolam in propria ſignificatiõe accipias neceſſe eſt. Ouidius ali-bi: quas ſtola cõtingi: uittaq; ſumpta uetat. REDimicu-la demite collo: iubet amoueri monilia & cætera orna-mẽta a Veneris ſimulacro ut eo deterſo in eius Feſto exacti⁹ & ſuis redimiculis & roſis atq; aliis florib⁹ exor-netur. SVB Viridi myrto. Hac arbore diximus co-ronatas mulieres lauari conſueuiſſe calendis huius mẽ-ſis autore Plutarchro: quæ cur ueneri dicata ſit dixi-mus ſupra. VOSq; referre iubet: Iubet uos myrto co-ronari in memoriam beneficii quod id genus arbuſcu-læ in deam contulit.

ANT. FAN.

Matrone uenerem colebant

Vitta

Stola

Stola adimos pedes demittebatur

Vtq; ſolet Marti cõtinuata ſuo:
Vere monet curuaſ maternaſ ꝑ æquora pup(pes
Ire, nec hibernas iã timuiſſe minas:
Rite deam colitis Latiæ matreſq; nuruſq;
Et uos quis uittæ, lõgaq; ueſtis abeſt:
Aurea marmoreo redimicula demite collo
Demite diuitias, tota lauanda dea eſt:
Aurea ſiccato redimicula reddite collo
Nunc alii flores: nũc noua danda roſa eſt:
Vos quoq; ſub uiridi myrto iubet ipſa lauari
Cauſaq; cur iubeat, diſcite, certa ſubeſt:
Littore ſiccabat rorantes rore capillos
Viderunt ſatyri turba proterua deam:
Senſit, & oppoſita texit ſua pectora mirto
Tuta fuit facto: uoſq; referre inbet:

¶CONTinuata ut ſolet ſuo marti: quaſi habens menſe Martio continuatum: ut in cœlo quoq; continuatum illi locum obtinet. Nam cum aries Marti. ſequens continuo illi taurus aſſignatur: ut in principio huius. iiii. li diximuſ Sic in ſignis e regione locatis. VERe monet ire curuas puppes: naues curuas. Per æquora materna: nam e maris ſpuma procreata Sapho Solue ratem uenus orta ma-ri: & in hero. quia mater amorum. Nuda cytheriacis edita fertur aquis. Præſtat igitur uenus ut mare: quod clau-ſum per hyemẽ fuerat pateat nũc ipſis nautis. Nec timuiſſe: timere. IAM minas hybernas: minaces hyemis p-cellas. OLATiæ matres & nurus latinæ. ſeu romanæ mulieres tam uetulæ q̃ puellæ. tam matres: q̃ nurus. RI-TE COLitis deam: collitis uenerem: & eius feſtum rite celebratis. ET Vos quis pro quibus. VITTAE ET longa ueſtis abeſt: quæ uittæ non eſtis ut ſunt ueſtales uirgines & pudicæ matrone quod indicat per longam ue-ſtem: nam ſtolam indicat: quod erat matronarum pudicarum inſigne: ſic & inſtita. unde in arte Eſte procul uit-tæ tenues inſigne pudoris. Quæq; tegis medio inſtita longa pedes: & in triſtibus. cum repetit eos uerſus: addit Ecquid ab hac omnes rigida ſummouimus arte. Quas ſtola contingi: uittaq; ſumpta uetat. SIC NVNC OM-nes mulieres colere uenerem inquit præter ueſtales uirgines: & pudicas matronas. Sed de ſtola aliter ſentire ui-detur. Nonius inquit enim ſtolam ueteres nõ honeſtam ueſtem ſolum ſed etiam omne quod corpus tegeret En-nius in Thelepho: cedo & caueo cum ueſtitus ſqualida ſeptus ſtola: in eadem diem regnum reliquit ſeptus medi ſtola: Var. in coſmor. mulieres aliam cerneres cum ſtola olyſira: Idem in Eumeni. Partum uenuſta muliebris or-nat ſtola. DEMITE: remouete uos matres: & nurus: ET Collo marmoreo: candido & leui. AVREA re-dimicula. aurea ornamenta. Verum redimicula temæ ſunt: ſiue uittæ pendentes a poſteriore parte mitre: quod primi phryges molliſſimi, inuenerant. NVNC alii flores dandi ſunt remoueatis alia ornamenta. & accipia-tis ſerta ex floribus. NVNC eſt danda noua roſa. roſæ quæ nunc natæ erunt: & offerendi ſunt aris flores ca-len. aprilibus. VOS QVOq; ſub uiridi calen. april. nupte ueneri ſacrificant & apud templum fortunæ uirilis quod erat in ripa tyberina: myrto coronatæ leuantur ut ſuperius ex Plutar. diximus. eam rationem huic rei af-fert poeta. ut ſi quid uitii notaretur in corpore præſtaret fortuna uirilis: ut uiros lateret. SED CVR ſub myr-to: quoniam ſub ea latuit arbore: cum caueret ſibi a ſatyris: & quod ea arbor ſub tutela ueneris eſſe putetur. & de ea Ply. ita refert. Fuit ubi nunc Roma eſt. iam cum conderetur quippe ita traditur. myrtee uerbena romanos ſa-binoſq; cum propter raptas uirgines dimicare uoluiſſent. Depoſitis armis pacificaturos in eo loco. qui nunc ſi-gna ueneris cluacinæ habet. Ciuere enim antiqui pugnare dicebant: & in ea quoq; arbore ſufficienti genus habe-tur. ideo tum electa quoniam coniunctioni. & huic arbori. Venus præſit. & reliqua. plura enim de ea Pli. inquit libro decimoquinto capitulo. xxviii: IVBET ipſa uenus. LAVAri uos quoq; matres ſeu nupte: SVB uiri-di mirto. hoc eſt mirto coronatæ. DISCite cur iubeat. ita lauari. CERta ſubeſt cauſa. certa eſt ratio. Siccabat ipſa uenus in littore. CAPillos ſudantes rore. crines rore madentes. Satiri per appoſitionem. TVRba proter-ua. procax. nam diximus in primo libro libidinoſos eſſe. VIDerunt deam. uenerem ita crines ſiccãtem. SEN-ſit uenus ſe a ſatyris uideri. ET TExit ſua tempora myrto oppoſita. texit caput. & ſub myrto delituit. TV-TA fuit facto: eo modo ſeipſam tutata eſt a ſatyris. ET iubet eos referre. ut quemadmodum ipſa ſe mirto te-xit per uos ita uult fieri.

PAV. MAR.

ANT. FAN.

Fortunæ uaria noia

Fortunæ uirilis feſtũ calen. aprilibus

Fortunæ ſortis ædes

Fortunæ diffinitio

Papaueris duo genera

DISCIte nunc quare fortunæ thura uirili detis: Fortũa quã Vir. omnipotẽtẽ dixit: nonnulli ãt philoſophoꝶ nihil ſua ui poſſe ſed decreti ſiue prouidẽtiæ miniſtram eẽ uoluerunt uarii nominibus tẽpla romæ habuit: ut tẽplum fortunæ mulieribus. fortunæ ſortis: reducis: bone euelpidis: malæ: atropeæ: protogeniæ uirilis. EX Quibus ædes fortunæ uirilis fuit non longe ab urbe uel apud tyberim: uel (ut quibuſdã placet) ad lacum Nemorẽſeꝫ quod ſatis cõpertum nõ eſt quo uirgines maturæ uiro ducebãtur. quæ ibi depoſitis ueſtibus omnia corporis uitia detegebant ſperantes fore ut ea fortunæ beneficio uiros laterent. unde ipſa dea uirilis dicta eſt: Cuius ſacra apte feſto Veneris iũgebãtur: q earũ dearũ altera pulchritudinẽ pſtat. altera cuſtodit facitq ut nõ appareant q uiolare pulchritudinẽ poſſunt. hæc ædes a Seruio Tullio cõſtituta ẽ. q (autore Plutarcho) multa fortunæ tẽpla dedit cæterum nõ eſt uirilis fortuna q̃ fortẽ dicimus. Forti enim ædem Tullius dedicauit ſecũdũ tyberim menſe iunio ut autor eſt Varro & nos infra ſuo loco dicemus Sane fortuna ſic diffinitur: Cauſaꝶ ſimul cadentiũ cõcurſus & originem e ꝓpoſito ducentiũ: unde aliquid euenit præter ſpẽ cũ admiratione. PARuo thure. Quo & ueneri rem diuinã faciebãt. NEC pigeat &c. PAPAuer & ſatiuũ & ſpõte naſcẽs reperit. Eius quod ſatiuũ eſt Auicẽna ſemen domeſticũ uocat: qđ cũ melle ſumptuꝫ affert robur ad res uenereas: ſimiliter & lac ut idẽ autor ſcribit & mel ſolũ: ut Ouaq fumantur humettia mella. Cũ quo ſatiui & cãdidi papaueris ſemen toſtũ in ſecunda menſa dari apud ueteres cõſueuit. Quare ait Plinius ſimplicem & antiquam ſalubritatem papauere & melle conſtare. Genus eludii ex melle & papauere factum coccetum dicebatur autore Feſto. MARIto: Notum eſt maritum ueneris eſſe uulcanum. ROMA pudicitia &c. DEpendet hoc ab eo quod dixit. & bona fama manit. Incredibilis. n. ardor libidinis aliquando romanas fœminas inuaſit: adeo ut omnes fere ſine ullo pudore in Venerem ruerent. Quare ſenatus inſpectis libris Sibyllinis per Decemuiros cenſuit ut Veneris uerticordiæ ſimulachrum cõſecraret ut fœminarum corda a libidine ad pudicitiam uerterẽtur. Quod poſteaq factũ eſt omnium ſedatus eſt ardor. Quo tẽpore ut Valerius maximus ſcribit Sulpitia: quã ſolinus Paterculi filiam &. M. Fuluii Flacci uxorem fuiſſe teſtatur: cenſura omniũ matronaꝶ e centum probatiſſimis haud temere electa ẽ quæ ſimulachrũ Veneris dedicaret: cui deæ ſi iniiciendorum amorum poteſtas eſt: nihilominus ius eſt & tollendorum itaq rogabat Venus teſte Lactantio Grãmatico non modo ut amores præſtaret uerũ etiam ut auferret. Sane ordo eſt: Roma eſt lapſa a pudicitia tempore proauorum.

uerticordiæ ueneris ſimulachrum

Sulpitiæ exẽplum

Diſcite nunc quare fortunæ thura uirili
  Detis: eo ꝗ gelida qui locus humet aqua:
Accipit ille locus poſito uelamine cunctas
  Et uitium nudi corporis omne uidet:
Vt tegat hoc, celetq uiros fortuna uirilis
  Præſtat, & hoc paruo thure rogata facit:
Ne pigeat tritũ niueo cum lacte papauer:
  Sumere, & expreſſis mella liquata fauis:
Cũ primũ cupido uenus eſt deducta marito
  Hoc bibit, ex illo tempore nupta fuit:
Supplicibus uerbis illam placate ſub illa
  Et forma, & mores, et bona fama manet:
Roma pudicitia proauorũ tẽpora lapſa eſt.

PAV. MAR.

DIScite nũc quare: eodẽ die cũ ita ſe lauarent coronate ut diximus. fortunæ uirili libebant. & explicat rõnem quã modo rettulimus. ſed de tẽplo uirilis fortunæ hoc hãmus. CVM etruſcorũ opes mortuo. Tarquinio priſco indignãtes Seruiũ tullũ regnare: a cõuẽtionibus deieciſſet: ut Diony. refert. Durãteq bello per. xx. annos. Depreſſi tãdẽ fuere etruſci a Tullio: q Ceretanos Tarqnio. ueietano ablatione regionis mulctauit: quã eis diuiſit q nuper in rẽpu. ro. uenerã. Duoq extruxit fortunæ tẽpla: qua per omne uitæ tẽpus uiſus erat uti ꝓſpera: alterũ in foro boario. alterũ ad ripas tyberis ei fortunæ quã uirilẽ appellauit. DIScite nũc uos: nuptæ. CVR qua rõne. DET his thura cremãda. ſ. Fortunæ uirili: aris ipſius fortunæ uirilis. EO Loco. ſ. QVI locus humet: madidus eſt. AQua gelida: aqua tyberina nã in ripa tybridis. ILLE locus accipit cũctas. nuptas quia oẽs eo tẽdũt cal. april POSIto uelamine: depoſitis ueſtibus. ET uidet: ille locus. OMne uitium nudi corporis. qcquid uitii. ET quæcũq turpis nota eẽt in corpore tũc apparet. DE uitio & morbo ſuperiore libro diximus. FORtuna uirilis pſtat: hoc tribuit. & cõcedit nuptæ. VT Tegat: tegere poſſit. HOC: uitiũ & nota. ET Celet uiros: ne ipſi uiri: ſint illud ullo tẽpore cogni turi. FACit hoc: ipſa fortuna. ROGate paruo thure: non. n. exigit uictimas: aut ingẽtia dona. ſed exiguo thure exorat. NEC pigeat. eo etiam die dum thura adoles. SVmere papauer tritũ libare cõtuſum papauer: aut papaueris ſuccũ lacte & melle mixtũ: quod qdem & ſi dulce eſt guſtu. dulcẽ quoq ſomnũ ꝓuocat hæc a multis die nuptiali dabãtur. INOmẽ: futurũ & diuturnæ uoluptatis cũ nupta. Veꝶ plycũ tria genera papaueris ſatiui dicat: cãdidũ inquit cuius ſemẽ toſtũ in ſecũda mẽſa cũ melle apud antiquos edebatur. Deinde ſubdit alia genera: nigrũ & erraticũ: & illud ſubiũgit fuiſſe aũt honore apud Romanos ſemp indicio eſt Tarqui. ſuperbus: qui legatis a filio miſſis. decutiẽdo papauera in horro altiſſima: ſanguinariũ illud reſponſuꝫ ab facti ambage reddidit. Cũ niueo: candido. LACte & mella liquata: inſtillata & dulcia: Fauis expræſſis: nam cum fauus exprimit. mel iſtillat. CVM primũ uenus eſt deducta cupido. marito cũ ad Vulcanũ uenus deducta eſt. Ille. n. erat ſuus uir licet plures fierẽt ueneres. prima cœlo & die nata altera ſyria niloq cõceptaq. quæ adonidi nupſit. tertia maris ſpumis procreata quarta iouis fit. quæ Vul. data eſt ĩ cõiugẽ. Bibit hoc hũc liquorẽ ex papauere. melle lacte. Ex illo tẽpore quo hæc bibit. Fuit nupta: ſic & nupte diu ſunt eo liquore uſæ. PLAcate illam cõciliate uobis Venerẽ. Verbis ſupplicibus: qſi humili pce Sub illa ſub illius arbitrio. manẽt & forma & mores & bona fama. uenus miniſtras habet. Charites quæ pſtant & pſtãtiã formæ. & morũ excellẽtiã & decus famæ ideo appellate gratiæ quod naſcẽtibus gratiã infundũt qua placere cæteris poſſint. Quod ergo per miniſtras fit. p dominã fit. ideo ſub illa manere dixit. De his Charitibus plura in odis Hora. di. ROMA pudicitia. dũ proaui

ſeſe pudicos ſeruabant ro.pubes deficiebat. EX libris Sybil.moniti ſunt ueneri tẽpla erigerent:ſed reſpexit poeta ad ea monita qbus ſacra ueneris ericinæ delata sunt ex ſicilia in italiam & conditũ eſt illi templum ſub eadem appellatione apud portam collinam:de quo alio loco dicemus.Multa tamẽ diximus in ſecũda oda Horatii.Siue tu mauis ericina rides &c. ROMA:romana pubes. ETS lapſa:quaſi defecit:cũ nõ coiretur. TEMpore proauorum:olim cum uiuerent proaui noſtri. PVDicitia:cum pudice & caſte uiuerent.

Cumæam ueteres conſuluiſtis anum:
Tẽpla iubet fieri Veneri, quibus ordie factis
Inde uenus uerſo numine corda tenet:
Semp ad æneadas placido pulcherria uultu
Reſpice, totq; tuas diua tuere nurus:
❡ Dũ loquor elatæ metuẽd9 acumie caudæ
Scorpius in uirides præcipitatur aquas:
❡ Nox ubi trãſierit, cœlũq; rubeſcere prio:
Cæperit, et tactæ rore quærentur aues:
Semuſtãq; facẽ, uigilata nocte uiator
Ponet, et ad ſolitum ruſticus ibi opus:
Pleiades incipiẽt humeros releuare paternos
Q uæ ſeptẽ dici, ſex tamen eſſe ſolent:
Seu ꝙ in amplexum ſex hinc uenere deorũ
Nam ſteropen marti concubuiſſe ferunt:

❡ CVMæam anũ:Libros Sibyllinos:icertũ eſt)ut Seruius ſcribit)Sibillina reſpõſa cuius Sibyllæ fuerint quæ Virgilius Cumanæ eẽ dixit. Varro uero Erythræa.Cæterum Erithris urbis ioniæ fuit quidẽ(ut autor eſt Strabo)Sibilla numine afflata & antiqua mulier:ſed longe poſt eam alia quoq; fuit ex eadẽ urbe diuinatrix quæ Athenais uocata dicitur. VERſo noĩa corde tenet:Vocatur Verticordia quod fœminarũ corda ad pudicitiã uerterit. SCORpius in uirides præcipitat aquas: Sic dictũ ut illud ſuperius:Scorpius a prima parte uidẽdus erit Scorpionis.n.chelæ Libram faciunt quæ oriẽte ſole occidit coſmice.Arieti.n.oppoſita eſt. Vnde ait Lucanus:Aut aries donat ſua tẽpora libræ.Huius ſigni occaſus matutiuus tempeſtatẽ ſignificat teſte Columella.Illud tamẽ ſciendũ quod reuera hoc tẽpora dum ſol in ortum fertur qui Arietis partẽ emenſus eſt ea pars zodiaci quam nos ſcorpiũ dicimus occidere nullo modo poteſt expectandum.n.eſt ut Taurus attingat orizontem. ❡ SEMuſtãq; facẽ:nõ eſt legẽdũ ſemiuſtam ne claudicet uerſus. PLEiades incipiẽt humeros releuare paternos.iiii.nonas april.ut Naſoni placet hoc loco Vergiliæ ſiue Pleiades heliace occidũt:quas Columella parũ ab eo diſſentiẽs.viii.aprilis inquit celari ueſperi.Dicũtur ãt poetice releuare humeros patris qa putãtur atlantis filiæ ex Pieione:ut cũ cœlo emergũt: ſublimi ab atlantide natæ pleiades.Q uæ cũ celãtur & euaneſcũt lucis ꝓpinquitate uidẽtur atlãtis humeri cœlũ ſuſtinẽtes parte oneris releuari.Has alii uolũt iouis alii liberi fuiſſe nutrices.alii ipſas aſſerũt fuiſſe Heſperides quæ in cœlum tranſlatæ taurini corporis alii liberi fuiſſe nutrices.alii ipſas aſſerũt fuiſſe Heſperides quæ ĩ cœlũ trãſlatæ taurini corpori partẽ cõſtituũt ut ait Macrob.&.A.Gel.ſcribit qui lib.xii:noctiũ atticarũ tradit ex hiadum qdẽ poſitã ſpeciẽ quãdã & ſimulachrũ fieri tauri capitis.Cæteras uero partes & reliquã imaginẽ tauri cõformatã & quaſi pictã eẽ locis regionibuſq; ſtellaꝝ:quas græci pleiaſas nos uergilias uocamus.Has Pli.in cauda tauri eẽ. Alii ante genua eius poſitas tradũt:quæ ſeptẽ ſunt licet ſex tantũ appareãt.Q uod oſtẽdit Varro in hebdomadibus teſte.A.Gel. ubi ſeptenari numeri uirtutes poteſtateſq; cõmemorat.Dictæ aũt ſunt pleiades uel a matre pleione ut quidã uolunt:uel apotin pleio.i.nauigo qa ortu ſuo primæ nauigationis tẽpus oſtendũt.necnõ & uergiliæ quod earũ ortu ut inquit Feſtus Ver finẽ facit. Vnde canẽdũ ne hoc loco fallamur exiſtimemuſq; nũc pleiades in ortũ coſmicũ tolli.Nõ.n.hoc tẽpore Ver finẽ facit. Animaduertẽdũ ꝑterea deſcriptionẽ matutini tẽporis fieri nõ ut putem9 mane Vergiliaꝝ primũ occaſum ſiue occultationẽ heliacã apparere:cũ eiuſmodi occaſus ueſperi tantũ noſtro ꝓcipitat aſpectu.queadmodũ & ortus in crepuſculo matutino:ſed ut dies tñ oſtendatur.quo heliacus eaꝝ ſtellarũ occaſus incipit.Vnde quãtũ ad aſpectũ noſtrũ attinet placet quod ait Columella hoc tẽpoꝛ ut diximus celari pleiades ueſperi.Q uæ ſeptẽ dici ſex tñ eẽ ſolet.Latet electra mater dardani dolore permota:quæ poſtea ꝙ troia capta eũ:ne ruinam eius cerneret oculis manum appoſuiſſe dicitur.Q uidam autem dicunt cum pleiades exiſtimentur choream ducere Electram euerſa troia ſe a ſororibus amouiſſe & in circulo qui arcticus dicitur conſtituiſſe.Alii non eſſe.Electram quæ lateat ſed meropen dicunt pudore confuſam.quod cum eius ſorores diis immortalibus nupſerint ſola mortalem Siſiphum nacta fuerit:unde natus eſt Claucus gurm,quidam Bellorophontis patrem fuiſſe dixerunt.

ANT. FAN.
Libri ſibillini
uerticordia
Scorpius occidit calendis aprilibus
Pleiades occidunt iiii.no. aprilis
Pleiades Vergiliæ
Pleiades unde dictæ Vergiliæ unde dicũtur
Pleianum numerus
Claucus

❡ VETEres uos proaui. CONſuluiſtis anum cumeam.Sibillamq; cumis in cãpania fuiſſe dicit.Sed non conſuluerũt ſibillã quæ eo tẽpore nõ erat.Sed libros ſibillinos:quorũ ſuperius meminimus. IVBet ſibilla: iuſſere libri ſibillini inſpecti. FIEri plura tẽpla ueneri:& plura erant in urbe ut paulo ſuperius diximus. Q VIbus templis. FACtis:extructis ordine. INDE:ab alio tẽpore. VENus tenet corda uerſo numine quaſi habuit deinde in romanos animum benigniorem:mutato de irato in placatum & propitium nomen. O PVlcherrima.uenus Reſpice ſemp ad æneadas.ad romanos:qui ab ænea ꝓgeniti ſũt. VVLtu placido:benigno aĩo. ET tuere tu diua tot nurus tuas:tot romanas nuptas:ꝙ tibi nurus ſũt:cũ uiri ſint æneæ pronepotes:aut referas ad principes mulieres cæſarũ.cõiuges cũ uiri ſint ex domo iulea:ꝙ manauit ab Iulo aſcanii filio DVM loquor calen.etiã aprilis incipit occidere ſcorpius:& ſupiore libro diximus occidere priorẽ partẽ ſcorpii:hoc eſt libram:per cuius occaſum ſignificabat ortus arietis.Nũc cũ incipiat occidere poſterior pars ſcorpii ſignificat totius arietis ortus. DVM loquor ſcorpius cuius fabulã ſupius diximus. METuẽdus acumine:aculeo ſeu ſpiculo. CAVdæ elat in altũ eleuatæ qa ut Iginius inqt:pedibus ophiulci ſubditus extrema cauda circulũ hyemalem cõtingere uidetur ꝓcipitat i uirides aqs:occidit ut idẽ inqt iclinato capite exorit erectus a chelis i aqs in occeanũ.Nox ubi trãſierit.

PAV. MAR.

ſecunda die april. hoc eſt quarto no. erit ortus pleiadũ: quæ quia in uere oriuntur: uergiliæ dictę ſunt. Pleiades ſeptẽ fuere atlantis ex pleione nympha filiæ: quas ut poetæ græci referũt: cũ mater in boetia ducere uellet. Oriõ illis uim inferre uoluit. Euaſere tñ fuga: illas .xvi. annis perſequutus eſt. Iuppiter miſeratus illas iter aſtra collocauit. Hoc ẽt ab Iginio aſſeritur: & inquit: hæ numero .vii. dicuntur: ſed nemo amplius: q̃ ſex uidere põt cãm refert quã poeta: quod de his ſeptem immortalibus cõcubuere tres cũ ioue. Duæ cũ neptũno. Vna cũ Marte: reliqua ſiſyphi uxor fuiſſe demõſtrat: quarum ex Electra: & ioue Dardanum: ex maia mercuriũ: ex Taigete natum lacedemonia dicũt. Ex alcione aũt & neptũno hyrea: ex celeno licum: & nyctea natos. Ex ſterope & marte Oenomaũ q̃uis oenomai uxorem dixere. Meropẽ aũt ſiſypho nuptã Claucũ genuiſſe quẽ complures patrẽ Bellorophontis eẽ dixerũt. quare propter reliquas ſorores eius inter ſidera cõſtituta: ſed qđ homini nupſerat ſtellã eius obſcuratã. Alii dicũt electrã nõ apparere quod pleiades exiſtimãtur choreã ducere. Sed poſtq̃ troia capta ſit. & progenies eius quæ a Dardano fuerat eẽt curſa. Dolere pmotã ab his ſe remouiſſe. & in circulo qui arcticus dicit̃ cõſtituiſſe. Et quodam longo tẽpore lamẽtanter capillo paſſo uideri. Itaq; e facto comitẽ eſſe appellatam. VBI poſtq̃.

TRANſierit nox. ubi ſecũdus dies illuceſceret. ET Cœlũ cœperit primo rubeſcere: cũ fulſerit aurora: & cœlum rubeſcit aduẽtu ſolis. ET Aues tactæ rore: fuſæ rore matutino. QVAErentur: quærulo cantu reſonabũt. ET Vbi uiator qui eſt in itinere. VIGilata nocte: cũ per noctem uigil ambulauerit. PONet facem: relinquet: quam pro nocturno lumine facem ferebat: cum iam habeat lumẽ diei: SEMuſtam: media parte uſtã & ruſticus ibit ad ſolitũ opus. ad colendũ agrum. HANC phiphraſi; uoluit oſtẽdere pricipiũ diei: ut demõſtraret coſmicũ pleiadũ ortum. PLEiades: Vergiliæ. INCipient releuare humeros paternos. humeros pr̃is atlantis. qui cœlum ſuſtinere dicit̃: alleuiãt filiæ parẽtẽ. quia lõgius ab illo oriuntur Aut quia atlas in montẽ ſui nominis cõuerſus filiæ montẽ ipſum releuẽt ab aſpectu ſuo cũ ſeſe altius attollunt quæ pleiades ſolent dici .vii. tñ ſolet eẽ ſex dicuntur .vii. ſed tantũmodo ſex uidentur: ut diximus. SEV quod hinc: & his. SEX uenere in amplexum deorum. quod ſex tantummodo diis immortalibus ſuccubuerunt: NAM ferunt. dicunt Steropem concubuiſſe marti & ex eo oenomaum genuiſſe alcionem.

Neptũo alcyonen, & te formoſa cæleno
  Maian & electram taigetẽq; ioui:
Septima mortali merope tibi ſiſyphe nupſit
  Pœnitet: & facti ſola pudore latet:
Siue q; electra troiæ ſpectare ruinas:
  Non tulit, ante oculos oppoſuitq; manum:
¶ Ter ſine perpetuo cœlum uerſetur in axe
  Ter iungat, titan, terq; raſoluat equos:
Protinus inflexo berecynthia tibia cornu
  Flabit, & ideæ feſta parentis erunt:
Ibunt ſeminares, & inania tympana tundẽt:

ANT. FAN.

Alcione

¶ ALCyonen: hæc ex neptuno peperit Hireum teſte Igino a quo Hirea oppidũ fuit agri thebani. Hanc & ſorores quidã e græcis a ioue fabulant̃ in cœlũ tranſlatas cũ Orion illis uim inferre tentaret: quas dicit̃ annos .xii. perſecutus. Vnde bacchus poeta tẽporib' iuuenalis tragædiam ſcripſit Alcyonẽ: quã quidã Alcynoen dicunt ut alcynoen bacchi thebas & terea fauſti. NON tuli: pati nõ potuit cum dolor impediret quia ipſa mater eſt Dardani. Vnde troiani originẽ ducũt. TER ſine perpetuo cœlũ uerſet̃ in axe. Nonis aprilis matri deum ſiue magnæ matri quam Cybelen dicũt ſacra faciebant Eam (ut inquit Macro.) nemo dubitauerit terram eſſe. Vnde & turritã geſtat coronam ob ciuitates quas cõſtat eſſe turribus inſignitas. & curru uehi dicit̃ quia hoc elementũ pẽdet in aere: eiuſq; ſimulachrum cũ claui pingit̃ quoniã terra uerno tpe aperit̃ hyemali clauditur. Eãdẽ ob cãm ferũt hãc deã biiugos agitare leones ut iquit Lucretius aĩalia impetu ac feruore ualida: cuius naturæ cœlũ eſt ambitu ſuo cõtinẽs aerẽ q uehit terrã. Hinc illud ẽ Virgilii: Alma parẽs idæa deũ Almã. n. pprie terrã dicimus quæ nos alit licet abuſiue id epitheton aliis numinibus detur. Hãc deã & cœlũ Varro deos magnos eẽ uoluit. Licet alii iouẽ & Mineruã ægyptii iſidem & Oſiridẽ magnos deos eẽ arbitrarẽtur. Eſt aũt mater deũ cõmunis dea ut autor eſt Seruius. quæ certas cœli partes nõ habet ſed generaliter a cũctis colit̃. Celebrabat̃ tñ præcipue apud Phriges. a quoq; mõte cibelo Cibelen dictã nõnulli putãt ut berecinthiã a berecintho. dindimenen a dindimis idæam ab ida. Quare Antiſthenes philoſophus Antiſthenis atheniẽſis filius cũ diceret̃ nõ eẽ indigena idq; ei pbro daret̃: & mater inqt deũ phrigia ẽ. Notãdũ q; hæc dea & cibelle dicit̃: & cibelle. illud bacchũ tacit hoc anapeſtũ. itẽ cibiles ut hic turpis cibeles & fracta uoce loquẽdi libertas. Sunt qui uolũt ex Dindimene uxore regis phrigiæ natã puellã & expoſitã fuiſſe in mõte cibelo: quã mulier cõſpicat: cum ibi a feriis nutriret̃ ſuſtuliſſe dicit̃. ac cibelen appellaſſe. Quæ cũ ſingulari forma Prudẽtiaq; pſtaret ab Apolline dilecta dicit̃. & dicit̃: deinde iuſſu oraculi a phrigibus pro dea culta. Lege Diodorũ. TIBia. Vir. i. viii. æne. O uere phrigiæ neq;. n. phriges ite per alta dindima ubi aſſuetis biforem dat tibia cantum. Tibias de quibus alibi latius dicemus Porphirio autore eſt in berecintho urbe phrygiæ ſacris magnæ matris ſolitas adhiberi: quibus & romani hoc tpe utebãtur IBVNT ſemimares. Galli (ut inquit Pli.) teſta ſamia uirilitatem amputabãt nec aliter citra pniciẽ. Iuuena. Mollia q rapta ſecuit genitalia teſta. Idẽ: Quid tñ expectat phrigio quo tẽpus erat iã more ſupuacuã cultris abrũpere carnẽ. ii. (ut ſcribit Feſtus) uocabãtur magnæ matris comites: qui (ut idẽ inquit) Galli dicti ſunt a gallo flumine qa qui ex eo biberint hoc furore capiunt̃: ut ſe priuẽt uirilitatis parte. Licet alii putẽt ideo eos ſibi genitalia incidere qa uiolauerunt nomẽ patris matriſue ne poſſint ipſi fieri parentes. Gallus fluuius phrigiæ a quo ut placet Plinio nomẽ traxere mr̃is deũ ſacerdotes calculoſis medet̃: ſed ĩ potãdo neceſſarius modus ẽ ne liphatos agat.

Bacchus poeta Alcione tragedia

Cibelis feſtum nonis aprilibus

Mater deum & eius noia

Galli uirilia ãputabãt teſta ſamia

Galli ſemimares galli unde appellati

PAV. MAR.

¶ ET te o celeno formoſa neptũno: ferũt uos cõcubuiſſe neptũno. HAEC alcione. altera ẽ ab alcione Ceicis: unde dictæ ſunt aues alcioneæ. MAIAN: ex qua mercurius. ET electram: ex qua dardanus. ET, TAigetẽ: ex

quã laced. etiam & mons taigenis ab ea denominatur in laconia. IOVI. ſ. cõcubuiſſe ferunt. SEPTIma merope o ſiſyphe nupſit tibi mortali: non diis immortalibus ut cæteræ: ſed tibi qui mortalis erat. Siſyphus æoli filiuſ fuit. PNENitet. meropẽ mortali nupſiſſe. ET, Sola latet quia non uidetur. PVDore facti: cum pudeat nupſiſſe ſiſypho. Siue quod Electra non tulit ſpectare ruinas troiæ ante oculos non poterat illa reſpicere excidium troiæ: & cladẽ ſuorum nepotum: qui a dardano eius filio progeniti erant. ET Oppſuit manum oculum: ne uideret euerſionem troianæ gentis. Iccirco latet ea ſtella ut diximus. TER ſine perpetuo: nonis aprilibus hoc eſt. v. die menſis aprilis: erit feſtum Cybelis matris deorum: in cuius ſacris cum tympanis & ſtrepitu: & armiſonanti chorea agebantur eius ſacerdotes fiebant inſuper & ludi ad honorem ipſius. De his multa agenda ſunt. Nos oĩa ſuo loco explicabimus. SINE. permitte. COElum uerſetur: uerſatur ſeu rotetur ter. IN Axe perpetuo: ſupra quem perpetuo & ſine ulla intermiſſione rotatur cœlum. TER Titan: ſol. IVNGAT & ter reſoluat equos: ter oriatur & ter occidat: nam ortu iungit occaſu ſoluit equos SIC a terna cœli uertigine: & triplici ortu & occaſu tres dies ſignificat: ſic diem nonarum oſtendit. PROtinus tibia berecynthia: phrigia berecinthio monte phrigiæ: tum quod hæc ſacra e phrigia aduecta: ut paulo inferius dicemus: tum etiam: quod obliquam tibiam mydas in phrigia adinuenit. Gemina: thybias: marſias in eadem gente: ut Pli. inquit: & de quo dicemus in ſexto. CORnu inflexo: incuruo. FLAbit. flatu reſonabit. ET erunt feſta parentis: ideæ cibelis magne matris deoꝝ quæ e phrigia romam aduecta eſt ideo ideæ ab ida troiana. IBVNT ſemimares: galli cibellis miniſtris qui caſtrati ſunt ideo ſemimares: quia ſine genitalibus. ET Tundent: manu pulſabunt. TYMpana inania: concaua & uacua inſtrumẽta ſunt reſonantia cum manu pulſantur.

Aeraq; tinnitus ære repulſa dabunt:
Ipſa ſedens molli comitũ ceruice feretur
Vrbis per medias exululata uias:
Scæna ſonat, ludiq; uocant, ſpectate q̄rites
Et fora marte ſuo litigioſa uocant:
Quærere multa libet, ſed me ſon⁹ æris acuti
Terret, & horrẽdo lothos adunca ſono:
Da dea, q̄ ſcite doctas cybeleia neptes
Vidit, & has curæ iuſſit adeſſe meæ:
Pãdite mãdati memores heliconis alũnæ:
Gaudeat aſſiduo cur dea magna ſono:

¶ AERAq; tinnitus ære repulſa dabũt: Aes in rebus diuinis adhiberi ſolitum eſt autore Macrobio & i his maxime ſacris quibus delinire aliquos: aut deuouere: aut exigere morbos uolebant. Vtebantur autem æreis inſtrumentis alterum altero percutiente etiam in ſacris liberi. Vnde illud eſt. Aera ne tantũ ære repulſa ualent. Eſt ſane tinnitus uocabulum e ſono natum. IPSA ſedens ſimulachrum matris deum ferebatur a gallis: eratq; ſedẽtis effigies. Ipſa enim eſt terra elementum depreſſum ad infima. COMitum ceruice: bene comitum: quia ut diximus Galli teſte Feſto uocabantur magnæ matris comites EXVlulata: ſolebant galli per furorem motu capitis comam rotantes olulatu futura prænuntia. Luca. Crinemq; rotantes ſanguineum populis ulularunt triſtia galli. SCAEna ſonat ludiq; uocant. Megaleſia dicit Sic enim appellati ſunt ludi magnæ matris: qui inſtituti ſunt (ut ſcribit Liuius) ob dedicationem ædis eius deæ quam. M. Iunius Brutus in palatio dedicauit. Ab his dicta e purpura megalenſis ut quidam tradunt quod ea p̄tores in ludis magnæ matris uterentur. Animaduertendum autem: ne cum nonnullis erremus qui interprætantur Megaleſia magnos ludos. Alii enim ſunt ludi de q bus ait Iuuenalis atq; a plebeis longe megaleſiã: & alii ludi magni. Liuius in prima decade: Solennes deinde annui manſere ludi romani: magniq; uarii appellati. Hos Auguſtus uouit ioui teſte Suetonio ſi remp. in meliorẽ ſtatum uertiſſet poſt quintili uarii cladem acceptam. Ludos feſtos omnis ætas coronata ſpectabat autore Seruio HORRendo lotos adunca ſonum: Ex loti arboris materia tibie fiebant autoribus Feſto plinio & iulio polluce. Vnde ut quidam cenſent loton palladiam dictam legimus quod tibia uſus ſit pallas. Scire autem debemus quod ut inquit Ply. qui loton eſſe tantum arborem putant uel Homero autore argui poſſunt qui inter herbas ſubnaſcentes deorum uoluptati loton primam nominauit: quam idem Pli. prouenire inquit ſimilem fabæ. Hero. uero lilium uocat cuius radicem ait eſculentam eſſe ac ſuauitate præſtanti. & ex eo quod medium loti eſt panes confici. Loton uero arborem alii fabam ſiriacam uocant. Alii fabam græcam: alii celtin: quæ eſt fructu ſuauiſſimo. Vnde illud eſt Ouidii: Sic nona dulichio lotos guſtata palato illo quo nocuit grata ſapore fuit. Ab ea lotophagi nominati ſunt: quos Artemidorus ſcripſit ſiccam regionem incolere & loton herbam edere ac radicem: eaq; comeſta nihil potu indigere. Quod a Strabone falſum exiſtimatur: qui ait Meningẽ inſulam lotophagorum terrã putari cuius Home. meminit: ibiq; & lotum arborem multam eſſe fructu dulciſſimo. & ulyſſis aram qui ad Lophagos (ut idem Home ſcribit) tempeſtate maris impulſus acceſſit. Eadem arbor italiæ quoq; familiaris eſt teſte Plynio Sed extra italiam præcipua circa ſyrtes atq; naſamonas quam Macrobius ex autoritate Veranii inter fœlices arbores ponit. Eius lignum cariem uetuſtatemq; non ſentit: eſtq; colore nigro & ad tibiarum cantus expetitur: radix uero ad capulos cutellorum. Apud Thuſcos ſacrificæ tibiæ e buxo olim fieri conſueuerunt. Ludicræ uero e loto oſſibus aſininis atq; argento. DA dea: dic quæ ſcire cupio: ut Sed tamen iſte deus qui ſit da tityre nobis. Sunt autem uerba poetæ ad Cibelẽ: quæ muſas iuſſit aperire Naſoni quæ uellet. SCITE: eleganter. Vnde apud Terentium ſcitus puer natus dicitur e Pamphilo. DOCTAS neptes: nouem muſas magni iouis filias: ut inquit Heſiodus: quæ ex memoria ſuſceptæ creduntur. Licet Alcmæon poeta cæli & terræ magnoruʒ deorũ filias putauerit. Varro autem ut ſcribit Seruius tres tantum muſas eẽ cõmemorat. Vnam quæ ex aquæ naſcit motu. Aliã quã aeris ictus efficit. Tertiã quæ mera tãtũ uoce cõſiſtit. Earũ ſimulachra multiplicata ſunt ut

ANT. FAN.
Aera in ſacris adhibebantur
Simulachrum cibeles
Gallorũ ululatus
megaleſia
Magni ludi
Tibiæ ex loto
Lothos
Lotophagi
Muſæ

idem tradit Varro. quod in ancilibus accepimus ita ut nouem exiſtimetur: quas fuluius nobilior egregie pictas romam traſtulit ex ambracia. Vnde græcus poeta mellifluam Sapho laudauit quaſi decimam muſam: cuius ſenſum nos latine ſic expreſſimus. Mnemoſyne obſtupuit modulantem carmina ſapho credidit & decimam uiuere Pieridē. Non caret autem ratione nouem muſarum numerus. Placuit enim Heſiodo octauam muſam Vraniam eſſe. quoniam octaua ſphæra quæ ſeptem uagam amplectitur proprie colum uocatur. Nam nona omuiuꝫ maxima per Calliopem a quibuſdam accipitur.

PAV. MAR. ¶ AERA: ærea quoqꝫ inſtrumnta. REPulſa repercuſſa. AERE: alio æreo inſtrumento. DABunt tinnitus ex colliſione æris fit tinnitus qui ita ab ipſo ſono uocatus eſt. IPSA ſedens: ſimulachrum ipſius inſtar ſedentis FEREť: in ipſa pompa. MOLli ceruice mollium: & effœminatorum comitum. EXVlulata: ululatu celebrata. PER medias uias urbis: per urbem ipſam. SCOEna uocatitur in theatrum. Quod cum haberet formam hemicycli: ſpacium quod erat iter duo cornua erat ſcœna. Vnde aut ludentes: aut agentes fabulam egrediebantur Nunc autem fiebant ludi: quæ megaleſia uocabant. Ita enim dicebantur ludi magnæ matri deum facti: de quo Liuius in bello macedonico. M. Iunius Brutus ædem magnæ matris deum in palatio dedicauit: & ludos ob eam dedicationem factos megaleſia appellauit. Et uocant ludi qui nunc exhibentur. SPEctate quirites: ludos ipſos. ET Fora litigioſa: contentioſa ubi litigatur ante prætorem. VACent ſuo marte: per tranſlationem a bello uacent a litibus. QVAErere multa: libet: uellem de multis inquirere: ad hæc ſacra pertinentibus. Sed terre me ſonus æris acuti: exterior tinnitu æris acute reſonantis. ET Lotos: tibia ex lotho. ADVNca: incurua terret etiam me. HORrendo ſono: horrorem incutienti. Lothos enim ut Pompeius inquit arboris genus eſt ex cuius materia fiebant tibiæ &c. Ideo lothos poeta dixit. ſed de ea plura diximus in primo libro. DA DEA: dic tu dea cauſam huius ſonitus. Cybeleia. ipſa deorum mater. ViDit neptes. muſas iouis & memoriæ filias: ſic ipſius matris neptes. QVAM ſcyte doctas: omni doctrinarum genere cumulatas. QVAM ſcite quam eleganter. Vnde apud Terentium. Scitus puer natus eſt ideſt elegans. ET iuſſit has: muſas. ADESſe curæ meæ: & reſpondere & docere: ſiquid eſſet in quo dubitarem. O Alumne heliconis. o muſæ quæ educate eſtis in helicone mōte. MEMores mandati. quod mandauerit uobis mater deorum adeſſe mihi. PANdite: demonſtrate. CVR dea magna: ipſa magna mater. GAVdeat ſuo aſſiduo: non intermiſſo in ipſis ſacris.

Sic ego, ſic erato, menſis cythereius illi
Ceſſit, qꝫ teneri nomen amoris habet:
Reddita ſaturno ſors hæc erat optime regū
Anato ſceptris excutiere tuis:
Ille ſuam metuens, ut quæqꝫ erat edita prolē
Deuorat, immerſam uiſceribuſqꝫ tenet:
Sæpe Rhea qſta eſt, totiēs fœcūda nec unq̄
Mater, et indoluit fertilitate ſua:
Iuppiter ortus erat, ꝑ magno teſte uetuſtas.

ANT. FAN. ¶ SIC erato: hæc muſa ab amore appellatur & nuptias adinuenit. Bene igitur electra eſt ut dicat quæ ad uenerem pertinent. MENſis cythereius illi ceſſit: per interpoſitionem dictam eſt. Cythereium autem menſeꝫ Aprilem uocat: quia dicatus eſt Veneri quæ in cythera

cythera porphyris

inſula educata dicitur quæ olim Porphiris dicta eſt: ubi æneas matri templum extruxit teſte Dionyſio Ea diſtare a malea promontorio quinqꝫ mil: paſſuum putatur. ad quam Venus concha delata eſt. REDdita ſaturno

Saturnus filios edebat

ſors hæc erat: ferunt Saturnum cum audiſſet eſſe in fatis: ut aliquando filius ei regnū adimeret comediſſe partus qui ex Ope nati eſſent quod ideo fingiť teſte diuo Auguſto: quia diuturnitas temporis æternitatis deus ē & autor temporum ut inquid quicquid gignit ipſa conſumit. Saturnus enim Macrobius. Vnde a græcis immutata littera chronos quaſi chronos uocatur. Eam ob cām ops cū iuppiter eſſet in lucem editus ſeruari filium

abaddir

cupiēs Saturnum decepit lapide in os eius iniecto qui Abaddir dicitur teſte Priſciano: & a Saturno pro ioue de

Gallorū tinnitus purbem

uoratus eſt. Ipſum autem iouem curetibus & coribātibus cuſtodiendū dedit: qui pulſantes clipeos ſuos & galeas egerunt ut uagitus iouis patrem laterent. In cuius rei memoriam Galli cibelē comitantes urbem ſtrepitu & tinnitibus complebant. Alia ad hunc locum pertinentia quæ antiquitas fabulata eſt non imprudens prætereo. Eſt

Rhea Opalia

autem ſciendum Rheam & Opem eandem eē quæ dicitur ſaturni uxor & ſoror: cuius dies feſti autoribus feſto Varrone Opalia dicebantur: celebrabanturqꝫ (ut ſcribit Macro) menſe decembri quemadmodum & ſaturnalia omni iam fœtu arborum coacto. quoniam ſaturnum & Opem repertores frugum ac fructuum crediderūt

Saturnus a ſatu

quos nonnulli cœlum & terram eē arbitrati ſunt. Saturnumqꝫ a ſatu dictum. cuius cauſa de cœlo eſt. & terram

Ops

Opem cuius ope humanæ uitæ alimenta quæruntur. uel ab opere per quod fructus frugeſqꝫ naſcuntur: cui deæ ſedentes uota concipiebant & de induſtria terram tangebant. Eſſe autem opem & Cibelen unum numen Ouid. oſtēdit alibi. ut ipſe quoqꝫ auſonias Cæſar matreſqꝫ nuruſqꝫ carmina turrigere dicere iuſſit opi. ANATO ſceptris excutiere tuis ſunt qui tradunt ſaturnū timentem ne a filio regno pelleretur ioui paraſſe iſidias Quod cū is cognouiſſet patrem e regno dicitur pepuliſſe. NEC unq̄ mater: cum ſaturnus filios abſumeret.

PAV. MAR. ¶ SIC ego: dixeram. SIC erato: reſpondit. ſ. Erato enī una eſt ex muſis: elegiſqꝫ fauet uatibus dictaqꝫ eſt ab ερωσ qꝫ eſt amo: quod præſit his qui amoris faces recinnunt: habet hæc aprili menſe ius cū hic mēſis ſit ueneri & amoribus ſacer. MENſis cythereius: ueneris menſis hoc eſt aprilis. CESſit illi: erato. QVOD habet nomen teneri amoris: nam ερωσ ερατο amor: unde & ipſa Erato dicta. REDdita ſaturno: uerba ſunt ipſius eratus referentis ſaturni & iouis hiſtoriam: quæ erit paulo altius repetenda: Saturnus ut poetæ referūt. Erat monitus ne prolem uirilis ſexus ſeruaret: nam ab ea deiiciendus eſſet e regno. Ex quo deſtinauit omnem prolem interimere nato ioue oblatum eſt ſaxum: quod pro filio deuorauit. At infans iuppiter in dicteum montem: ut aliqui in idā

cretenſem tranſlatus educatuſq; eſt:& cũ uagiret:ne a Saturno audiretur:pulſantur tympana & tybiæ:ſic a patriis inſidiis tutus fuit. Aliter tñ ex hiſtoria ſacra Euhemeri a Lactantio refertur. Saturnum.ſ.cœli ex ueſta filium fuiſſe:& Titani fratrem:uxoremq; Opim duxiſſe Titanus qui maior natu erat regnum poſtulabat:perſuadẽt mater & ſorores ſaturno ne concedat:quod ubi ille pſenſit:firmat cũ ſaturno fœdus ut ſi quis liberorum ei uirilis ſexus natus eẽt:necaret. Idea cã fecit:ut ad ſuos natos regnũ rediret. Itaq; qui primo natus eſt: necatus eſt. Deinde poſterius nati ſunt gemini:iuppiter & iuno:ſed iunonẽ ſolam Saturno in conſpectu dedere. Iouẽ aũt abſcõdẽtes ſaturno inicio educandum dedere. Itẽ neptũnũ clam a ſaturno ops parit: eũq; clanculũ abſcõdit. Et cum deinde pareret Plutonẽ:& Glaucã:fœmella patri oſtẽſa:clã pluto ſeruatus eſt glauca parua emorit̃:quod ubi reſciuit Titanus cũ filiis uenit:ſaturnum:& opim cõprehendit.incluſitq; cũ cõpedibus. Sed adultus iuppiter:cũ cretẽſib⁹ ueniens Titanum & filios expugnauit & parentes e uinculis liberauit. Et patri regnum reſtituit. Sed poſtea admonitus forte ſaturnus ut a ioue caueret:ne eum regno pelleret:ioui inſidias parauit. Quo cognito iuppiter patrem fugauit:& regnum ſibi uendicauit &c. Hæc illæ poetæ hiſtoriam ipſam peruerterunt.ſed depulſo ſaturno plura diximus in primo libro. Nunc ſic inquit muſa. HAEC ſors erat reddita ſaturno:hoc acceperat ſaturnus reſpõſum. OPTime regnum:rex optime ad illud reſpexit:quod eo regnante fuiſſe dicitur aureum ſæculu;. TV excutiere.a nato filio. TVIS ſceptris.inſtrumentum pro re.i.tuis regnis filius qui tibi naſciturus eſt te e regno eiiciet. ILLE ſaturnus. METVens ſuam prolem:ſuos filios. VT quæq; erat edita:nata ut quiſq; uirilis ſexus naſcebatur. DEVorat quia dicunt oſtenſum pro iure ſaxum:& illud deuoraſſe. ET Tenet immerſam:ſobolem obruptam. VIScenbus tenet intra uiſcera quod deuorauit. RHEA: quæ & ops iouis mater ſaturni uxor. ESt quæſta toties fœcunda nec unq̃ mater quærebatur quod totiens pareret:nec unq̃ ſeruabatur filius:quo mater dici poſſet. ET indoluit ſua fertilitate:quod erat ita fœcũda:cũ totiens pareret. IVPpiter erat ortus:natus. VETVſtas creditur pro magno teſte:nouis aliis huiuſce rei teſtes.niſi uetuſtatem. CVI eſt adhibenda fides:tanq̃ magno & præſenti teſti.

Creditur/acceptam parcẽ mouere fidem:
Veſte latens ſaxum cœleſti gutture ſedit:
Sic genitor fatis decipiendus erat:
Ardua iamdudum reſonat tinnitibus ida.
Tutus ut infanti uagiat ore puer:
Pars manib⁹ clypeos/galeas ps tũdit inanes
Hoc curetes habẽt:hoc corybantes opus:
Res latuit patrem priſciq; imitãtia facti:
Aera deæ comites raucaq; terga mouent:
Cymbala p̃ galeis/p̃ ſcutis tympana pulſãt:

¶ACceptam parce mouere fidem:quia quod uetuſtas accepit & credidit a nobis quoq; recipiendum eſt ne læ datur autoritas uetuſtatis. IAMdudum:hoc aduerbiu; interdum ut placet Seruio q̃primum ſignificat & nimiũ RESonat tinnitibus idæ.idam cretæ dicit de qua Vir. Mons idæus ibi O gentis cunabula noſtræ:ibi idæi dactili quos Curetes ſiue Corybantes poetæ appellant:teſte.Diome.excogitarunt luſus genus:celaruntq; uocem iouis infantis ut diximus ſupra. Fuit autem luſus ut concurrerent æneis clypeolis tinnitumq; æris facerent non ſine rythmica pedis dactyli compoſitione unde a montis nomine & qualitate facti idæi dactyli appellati ſunt. Eſt & ida in phrygia cui ab ida cretæ Teucer nomẽ dedit poſtq̃ e profectus in phrygiam. HOC curetes habent hoc corybantes opus. Sperat Curetes a coribantibus ſecũdum eos qui uolunt alios eſſe Curetes alios coribantes. Placet enim Diodoro Corybantum fuiſſe Iaſii filiũ quẽ uult poſt patris interitum cum Dardano ſacra cybelis in phrygiam tranſtuliſſe initiatoſq; ſacris coribantes nominaſſe. Curetes autem eẽ e terra genitos ſiue idæorum dactylorum progeniem quibus multarum rerũ inuentionem tribuit. Cæterũ Strabo in decimo ſuæ geographiæ multa ac pœne inexplicabilia de curetib⁹ refert:quos noanulli ex carnania genus duxiſſe uolunt quidam ex Etholia alii ex Euboia alii a Creta. Et uel dictos curetes a cura tonſuræ.quod qui Euboiam incoluerũt ab occipite capillati fuerint & a fronte dentonſi Vel ab Heroe quodã. Vel a monte Curio qui pleuroni imminet cũ ii in ætoliam habitatum migraſſent. Vel a Cura iouis alendi qa ſunt qui dicant nouem in rhodo fuiſſe Telchines rheæ comites in Cretam qui quoniam alẽdi iouis curam geſſerunt Curetes noiati ſunt. Alii Curetes ætoliã habitantes ſic dictos tradũt quod ſicuti coræ.i.puellæ longas ſtolas induerẽt. Lege cætera apud eundem coſmographum hac lege ne rideas ubi etiam iuenies eẽ qui Curetas Coribantes'& ideos dactilos eoſdem eẽ tradiderunt.

ANT. FAN. Coriban- tuũ luſus Coribãtes Curetes

¶PARCT mouere fidem accepiam:quaſi noli tu turbare credulitatem rerum.quas a ueteribus accæpimus:ſed credas etiam tu ita fuiſſe. SAXVM latens ueſte.ſaxum quod pannis inuolutum.eſt illi pro ioue oblatum. SEDit cœleſti gutture:deuorauit ille:& in eius gutture ſedit. Quod phiſice ad tempus referẽ.quoniã id oĩa denorei.quod in primo libro attigimus. Sic genitor.ſaturnus. ERAT decipiẽdus pro ſeruãda uirili prole. ARdua ide.mõs idæus.in creta altus.& aſcẽſu difficilis. RESonat iãdudũ.ex quo natus erat iuppiter. reſonat mõs tinnitibus æris ne uagiẽs puer audiat̃.ideo inqt. VT puer.iſans iuppiter. TVTus ab inſidiis.ſ. patris. VAgiat.uagitum edat.nã uagire puerorũ eſt. ORE infanti.cũ ipſe infans eẽt. PARS ipſoꝝ miniſtrorũ. TVNdit uerberat. CLYpeos manibus aliqui legunt ſudibus. Sic enim hic uerſus apud Lactantiũ eſt quia baculis pulſabat clipeos. PArs tundit galeas inanes concaua & uacua capitum regmina ærea.unde tinnitus ederet̃. HOc opus habẽt Curetes.hoc Corybãtes:hoc officium dum educabat̃ iuppiter exercebant curetes & corybãtes. ET enim poſt ideos dactylo qui in Creta fuere ſecuti ſunt ut Diodo.inquit curetes quos quidã ex terra genitos uolunt. Alii progeniem ideoꝝ dactyloꝝ habitaſſe autẽ in mõtibus.tecta & indumẽta quæ natura p̃beret habẽtes nõdũ reptis domibus. A quibus multa ad uittẽ utilia inuenta ſunt primi greges ouium cogere.pecora alia man-

PAV. MAR.

ſueface re:mellis uenandi: ſagittãdiq; modum induxere:repperere inſuper enſem galeam:ac cum armis ſaltandi morem:quorum ſtrepitu permagno Saturnus deceptus eſt. Aiunt enim iouem:clam ſaturno:ab rhea matre datum:ab his nutritum fuiſſe. Arthematus autem euboeus:Stra.referente. Curetas inquit calcydem incoluiſſe ſed aſſidue de lelanto campo bellum gerentes:cum hoſtes anteriorem captarent Cæſarem eoſq; diſtraherent: ac occipite capillatos extitiſſe:a fronte detonſos. Vnde a cura ideſt a tonſura:curetes ideſt detonſos appellati: & in ætolia habitũ migraſſe:ubi cum intonſa ſeruarent capita. Acarnanes cœpiſſe nominari. Pleriq; ab heroe quodã utrũq; nationem nomen tenuiſſe aiunt: Alii a monte quodam curio pleuroni imminent:curetas nominatos Alii dæmonas quoſdam:deorumue miniſtros curetes uulgant Alii eoſdem eſſe curetes:& cyribantes:& caberos:& idæos dactylos:& telchines oſtendunt. Et paulo poſt de Corybantibus proſequitur Strabo: Plures opiniones referens. Additq; poſt multas: Veriſimilius inquit ſcepſius:eoſdem eſſe curetes:& coribantes:qui in matris deorum ſacrificiis armati ſaltantes:caſti & puri ſunt aſſumpti ideo autem corybantes appellari: quod inter ſaltandum capita iactent:quod choryptin dicitur:quos Betarmonas uocat Homerus. Hinc qui capita ſaltando iactant & numine aſpirantur & furiis agitantur:corybantiare dicimus. Diodorus uero inquit Iaſium corybantum genuiſſe:mortuo iaſio Dardanus:& corybantes in phrygiam ſacra Cybelis detulerunt. corybantus initiatos ſacris: Corybantes nominauit &c. Res latuit patrem. quia iouis educatio Saturno nunq̃ aperta fuit. COMItes:ipſi miniſtri cybeles qui eam in pompa comitantur. MOVent æra:pulſat ærea inſtrumenta : ad tinnitus edendos. ET TERga rauca timpana ipſa ex tergis hoc eſt ex coriis:rauce reſonantia. IMItamina priſci facti ad imitatione eorum:quæ ipſi curetes fecerant in educando ioue. Aliqui legunt priſciq; imitantia facti & eorum tendit ſententia:quæ ſunt imitatricia ueterum factorum:& Lactan. inquit. Quicquid eſt geſtum in abſcondendo puero:id ipſum per imaginem geritur in ſacris. Quod Ouid. exponit in faſtis:& adducit hos octo uerſus ſimul lib. i. inſti. Verum ut idem quoq; tradit:hanc totam opinionem:quaſi a poetis fictam Saluſtius reſpuit: uoluitq; ingenioſe interpretari:cur altores iouis dicãtur curetes fuiſſe:ſic ait:quia principes diuini intelligendi fuerunt:uetuſtatem:ut cætera in maius componentem:altores iouis celebrauiſſe:& reliqua Hunc cumulate fefellit ipſe Lanctan. PVLſant:ergo. CYMbala:ipſa parua timpana. PRO galeis:loco galearum. Cum prius conſueſcẽt pulſare galeã & clipeum nunc pulſabant cimbala. & timpana. Ideo pro ſcutis pulſant timpana.

Tibia dat phrygios, ut dedit ante modos:
Deſierat, cœpi cur huic genus acre leonum:
Præbeat inſolitas ad iuga curua iubas:
Deſieram, cœpit feritas mollita per illam
Creditur, id curru teſtificata ſuo eſt:
At cur turrifera caput eſt onerata corona.
An primis turres urbibus illa dedit:
Annuit, unde uenit dixi ſua mẽbra ſecandi.
Impetus, ut tacui pieris orſa loqui:

ANT. FAN.

Tibia phrigia

¶TIBIA dat phrigios ut dedit ante modos. Virgi. in viii. æne. Ite per alta dindima ubi aſſuetis biforem dat tibia cantum. Nouimus autem romanos (ut ſcribit Seruius) ſacra matris deum more phrigio coluiſſe. idem etiã tradit tibiam phrigiam impares:& inequales cauernas habuiſſe & dextre quidem unum foramen fuiſſe ut ſcripſit Varro. ſiniſtræ duo quorum unum acutum ſonum habuit:alterum grauem. Dicta eſt autem tibia quod cum olim ſimplex eẽt ex oſſe. fieret tibiarum : quales graues habent & aues eiuſmodi. Obliquæ tibiæ inuentionem Pli. midæ phrigio tribuit geminarum uero tibiarũ Marſiæ Alii tibiæ inuentorem fuiſſe apollinem uolunt Alii Alii Euterpen unam muſarum. Sed ut cum tibiis uoce caneretur trezenum dardanum inſtituiſſe tradunt. GEnus acre leonum leones matris deorum currum trahũt

Leone trahunt currum cibeles

quia (ut placet Seruio) omnis feritas maternæ effectioni ſubiacet. Vel ut Macrobio quia hæc dea terra eſt quæ ab aere uehitur quem continet cœli ambitus:cuius naturã ſimilis eſt leonum ualidorum animalium impetu atq; feruore. Suſtineri autem rotis eadem dea dicitur:quia mũdus rotatur & uolubilis eſt. AN primis turres urbibus ipſa dedit:turrium inuẽtio non datur matri deũ. ſed ægiptiis potius. Erat autẽ Cibelis ſimulachrum capite corona turrium inſignito quia ipſa eſt terra quæ oppida & turres ſuſtinet. IMPetus. furor quo impelluntur galli ſibi abſcindere pudibunda.

Turrium inuentio

PAV. MAR.

¶TIBIA. quæ ex lothi materia erat. non eſt mutata. DAT phrigios modos modulos ſonoros, quales in phrigia edebantur. VT DEDit ante prius quam ipſa ſacra deferrentur in urbem. DESIERAT . loqui ſcilicet ipſa erato. COEPI. ego ſcilicet loqui. CVR huic matri deum. GENVS acre leonum. ipſi acerrimi leones. PRAEBEAT COmas inſolitas iubas non aſſuetas ferre iugum. AD IVGA curua:ad currum quem ipſi iugati trahunt. Leones enim agunt currum magnæ deorum matris aliqui legunt iubas inſolitas & idem eſt. DESIERAM ego ſcilicet loqui. COEpit ipſa erato loqui. CREDitur feritas mollitas manſuefacta. PER illam cibellem iccirco leones trahunt eius currum quia prima fuit quæ truces & feras beſtias manſuefecerit. Sed in decimo met. alia cauſa affertur. De hipomene & atlanta. cum pomis ille aureis a Venere datis eam curſu deciperet & ſuperaret. impatiens amoris cum in templo cibelis congrederetur. Dea ambos conuertit in leones & eos currui alligauit. Sed muſa refert cauſam ad manſuefactam feritatem, Sed ab initio alii alia animalia reddiderit manſueta. IDEST TESTificata ipſa cibile. SVO CVRRV ubi habet leones alligatos. AT CVR eſt onerata caput cur habet caput oneratum. CORONA turrifera ferenti turres nam turrita pingitur. AN ILLA DEDit turres primis urbibus. an prima ipſa fuerit. quæ turres urbibus couſtroxerit. ANNVIT affirmauit muſa ita eſſe. eam ſcilicet turres dediſſe. Plinius uero id muneris aliis aſſignat. inquit enim Traſon muros: Turres, ut Ariſto. Ciclopes tripini ut Theophraſtus ægiptii. DIXIT ego. Vnde uenit impetus ille furor. furor. SECANdi ſua membra cur miniſtri magnæ matris ſecant pudẽdas partes & abſcindunt ipſa genitalia.

VT tacui:ego. PIEris:erato a piero mõte:uel ab ipſis pieribus. SIC orſa loqui:ſic loq̄ cœpit. PHryx puer in ſiluis cãm erato refert ad attyn pueꝝ:quẽ Cibele amabat:qui qa fidẽ fregit diſſecuit eam partẽ: qua illã læſerat:inde morẽ habuiſſe inquit initiũ:& de hoc Lactan. Deum inquit mater & amauit formoſum adoleſcentẽ:& eundẽ cum pellice deprehenſum:exectis uirilibus ſemiuiꝝ reddidit. Et nunc a gallis ſacerdotibus ſacra eius celebrantur &c. Sed nos ut aliud ad hanc rẽ adducamus. Illud aduertendũ erit:quod poetæ eandẽ eſſe cibelẽ:& rheã deoꝝ matrẽ oſtendere uidenẽ. Veꝝ Diodo. menonẽ phrygiæ:idiæqꝫ regem fuiſſe refert. Qui uxorẽ duxerit Dindymenẽ. Ex ea natam fœminã:cum nutrire nollent:a ſe expoſitã in cibellum montẽ hanc pardali:aliæqꝫ feræ nutrierunt:quã uidens ſtupenſqꝫ miraculo mulier ꝗdam pecora paſcens:eã ſuſtulit:& a loco cibellem nominauit. Quæ adulta & forma:& prudẽtia excellens fuit fiſtulã compactã & ad luſum choreas:Cymbalũ:Tympanumqꝫ prior aduenit:& pecoꝝ & pueroꝝ morbis remedia. Et quia multos in ſinu fouit:& ob amorem ſingulis ꝑſtitum:matrem ab oĩbus dictam ferunt. Hæc prouecta ætate adoleſcẽtem quẽdam eius regionis Atthym nomine dilexit. Quem poſtmodum dixerunt papam. Cum eo clam colens grauida facta eſt. Quod ut parẽtes norunt:in regiam accitam:ut Virginem pater ſuſcepit:& Attym:& nutrices interfici iuſſit:atqꝫ īſepultos abiici Cibellem dolore perculſam:inſanam effectã in publicum prodiſſe ferunt. Soláqꝫ uniuerſam patriam paſſis crinibꝰ perambulaſſe. Miſertus marſias illam ſequutus eſt:poſt certamen cũ Marſia:Apolline eius amore captũ ferunt:& cum ea uſqꝫ ad Hypboreos erraſſe. Sed uexatis morbo phrygiis:reſponſum eſt ex oraculo: ut Atthyos corpus ſepelirent:ut Cibellem uenerárentur:ut deam. Sed conſumptum tẽpore:cum atthios corpus nõ inuenirẽt: imaginem eius fecere:circa quam planctu ac lamentis ſacra inibant Cibelis uero Ara erecta annis ſingulis ſacrificabát. Poſtmodũ in priſcinũte oppido phrygiæ:ſũptuoſe conſtructo tẽplo:honores illi ſacraqꝫ ſolẽnia cõſtituere. Myda rege ad ea:plurima cõferente. Poſitiqꝫ erant circa deæ ſtatuã pardali:ac leones a qbus olim eẽt enutrita. Hæc ille. Idqꝫ ſupremũ pro rõne quoqꝫ afferri poſſet ſuperiori quæſtioni. Cur leones ad currum habeat.

Phryx puer in ſiluis facie ſpectabilis altis
Turrigeram caſto iunxit amore deam:
Hunc ſibi ſeruari uoluit, ſua templa tueri
Et dixit, ſemper fac puer eſſe uelis:
Ille fidem iuſſis dedit, & ſi mentiar inquit:
Vltima qua fallam, ſit uenus illa mihi:
Fallit, & in nympha ſagaritide deſinit eſſe
Quod fuit, hinc pœnas exigit ira deæ:
Naiada uulneribus ſuccidit in arbore factis:
Illa perit, fatum naiados arbor erat:

¶PHRYX puer:de hoc ſcriptores uarie fabulantur. Nam ut ſcribit Seruiꝰ Atys puer ſpecioſus cum magnæ matris ſacris ꝑeſſet a rege ciuitatis ſuæ amatus eſt: a quo cum intelligeret uim ſibi inſtare clam in ſiluas profugit ubi cum inuentus uim ei ſtuderet inferre uerenda ſtupratoris abſcidit: qui moriens eandem ipſam corporis partem puero abſtuliſſe dicitur: quẽ cum antiſtites deæ ſemianimẽ ſub pinu inueniſſent:perlatum in templum fruſtra reficere conati defunctum tumularunt: cuius ut perpetua memoria maneret magna mater inſtituit: ut quot annis in ſacris ſuis plangeretur pinumqꝫ arborem tutelæ ſuæ aſcripſit:effecitqꝫ ut cultores ſui uiriles ſibi partes amputarent qui cum gladiis ſuis eſſe finguntur:ut ſignificetur omnibus pro terra ſua eſſe pugnandũ. Ouid. autem in hoc loco uult puerum ipſum dilectum a Cibele & deæ ipſius ac datæ fidei immemorem cum cognouiſſet nympham Sagariti filiam ſtatim in furorem uerſum ſibi uirilia amputaſſe. Catullus uero eius furoris cauſam non deæ:ſed gallo flumini tribuit:cuius aquis epotis puerum dicit in furorem actum abſcidiſſe ſibi eam quam diximus corporis partem. Diodo autem uult Cibelen ab hoc puero fuiſſe compreſſam:eumqꝫ iuſſu parentum cibelis interfectum. Sciendum placuiſſe Porphyrio philoſopho ut refert diuus Auguſti. a quo Euſe. non diſſentit atyn excaſtratum nihil aliud ſignificare q̄ florẽ qui decidit ante fructum. Fuit & Atys Croeſi filius qui in uenatione ab Adraſto interfectus eſt autore Herodoto. Item Atys iunior eius frater qui imminẽte percuſſore patri cum antea mutus fuiſſet uocalis euaſit. CAſto amore: Vide Diodorum qui aliter ſentit. FAC puer eſſe uelis:caſtus & incorruptus. IN nympha ſagaritide: Putant nonnulli nympham quam atys cognouit proprio nomine Sagaritiden appellatam:quod nõ placet. Addita enim eſt ſyllaba (ut poetæ interdum faciunt) patronimico:ut Clioqꝫ & beroe ſoror oceanitides ambæ: Deduciturqꝫ nomen a Sagaro quem fluuium conſtat fluere per phrygiam ad oppidum Berecintum. FATVM naiadis arbor erat: Hamadriaden eſſe oſtendit quam Naiaden dicit. Sunt enim Amadriades nymphæ quæ cũ arboribus & naſcuntur & pereunt.

ANT. FAN.
Atys & eiꝰ fabula
Atys croeſi filius
Sagaritides
Hamadriades
PAV. MAR.

¶PHRYX puer:atthis e phrigia. SPEctabilis facie:formoſus. IN ſiluis altis iunxit deam turrigeram: cœpit Cibelẽ gerentem turres in corona. CAſto amore: quia illa attim caſte amauit. VOLVIT:dea. TVNC ſeruari ſibi:ne cui alteri iungeretur amore: ſibi ſoli ſeruari puerum uolunt. PVERI ſua templa: ut ille cuſtodiæ templi præeſſet. ET DIXit fac ſemper uelis eſſe puer: purus & caſtus:ne qua uoluptate corrumpare eſſe. PVER:ætate. Sexum & conditionem dicit. ILLæ:attis. DEdit fidem iuſſis:iurauit ſe ſeruaturum quod illa iuſſerat. ET inquit ſi mentiar:ſi fallam fidem & non ſeruauero:quod promiſero. ILla ſit mihi ultima uenus: ille ſit mihi ultimus coitus. QVA:uenere ſeu quo coitu. FAllam:decipiam quaſi ut deiceps coire cum aliqua non poſſim. FAllit:quia fregit fidem. ET deſinit eſſe quod fuit:deſinit eſſe puer & caſtus. IN nympha ſagaritide:filia ſagaris fluuii qui eſt in phrigia. IRA deæ:dea irata. EXIgit ex debito poſcit. POEnas hic ex hoc ſcelere. Sagaꝝ unde ſagaritide fluuium phrigiæ. Herod. oſtẽdit Liui. uero de bel. mac. fluuium eſſe dicit Gallogræciæ:qui per phrigiam defluens:& ad berecinthum oppidum ꝑtinens:in propontidẽ tãdem influit &c. SVccidit: incidit ipſa Cybele. NAiada:nympham ipſam ſagaritida. VVLneribus factis in arbore:oſtẽdit illam poeta

BIBLIOTECA UNIVERSITAT DE GRANADA

nympham fluminis:cū dicat.Naiada a ἀνάω q̄d eſt fluo:& oſtendit amadryda.cū amadryades ſint deæ arboꝝ: quæ cū his naſcunť:& moriunť.Sic nunc illā ſuccīſam inq̄t in arbore tanq̃ amadriada:qa ſuccidit arborē in qua illa uiuebat uiuēte arbore:moriēte arbore mortua eſt ipſa. ILla perit:extincta eſt. FAtum naidos erat arbor: nāq; diu ſeruata eſt arbori icolumis:ſeruata ē & nympha.

Hic furit:& credēs thalami ꝓcūbere tectū
Effugit,& curſu dindyma ſumma petit:
Et mō tolle faces,remoue mō uerbera clamat
Sæpe paleſtinas iurat adeſſe deas:
Ille etiam ſaxo corpus laniauit acuto
Longaq; in imundo puluere tacta coma ē:
Voxq; fuit,merui meritas do ſāguie pœnas
Ah pereant partes quæ nocuere mihi:
Ah peāt dicebat adhuc,onus iguinis aufert:
Nullaq; ſunt ſubito ſigna relicta uiri:
Venit in exēplū furor hic, molleſq; miniſtri
Cedunt iactatis uilia membra comis:
Talibus aoniæ facunda uoce camœnæ
Reddita quæſiti cauſa furoris erat:
Hoc quoq; dux opis mōeas p̄cor,uñ petita.

ANT FAN. ¶HIC furit:agiť in furorē atys credens tecta ꝓcūbere cū reuera nō eſſet q̄d uidebať. PAleſtinas deas: furias quæ tres ſūt: Alecto Tiſiphone & Megæra noctis & herebi filiæ.Has nō a Siria paleſtina quā maxima gens iudeoꝝ habitauit:ſed a paleſtina quæ ē Epiri regio paleſtinas dictas nō dubitamus:de qua inq̄t Luca.Paleſtinas uncis confixit harenas:quoniā in Epiro eſt acheruſia. & cū Varro tēpla eſſe doceat in cœlo:in terra:& ſub terra: de poſtremo illud legiť: Acheruſia tēpla alta orci ſaluete infera. PAR tes quæ nocuere mihi:pudibūda q̄bus matrem deū mihi infenſam reddidi. VEnit in exēplum: q̄a comites cybelis ſiue galli ſibi uirilitatē amputarunť.

Paleſtine deæ

QVAE ſiti furoris:nō quæſiti a gallis ſed cuius cauſam ipſe quæſieram.

PAV. MAR. ¶HIC:attys. FVrit furore corripiť. ET credēs procūbere tectum thalami:cū furore ꝑcitus exiſtimaret corruere tectū.Effugit & petit curſu ſūma dyndima:furore agebať celeri curſu in altos phrygiæ mōtes. Dyndima n.mōtes ſunt in phrygia:unde & cybele dyndimene dicta:ut teſtať etiā Strabo. ET clamat modo tolle faces: uidebať uidere furias ſe ip̄m inſectātes facibus:& uerberibus:iō TOlle faces:remoue uerbera:noli dea cruciare me facibus & uerberibus furiaꝝ:ideo ſubſeq̄tur. SAEpe iurat adeſſe deas paleſtinas liceat nunc mihi ſine arrogantia rem meā tueri:ne q̄s me mea laude defraudatū iri uelit:hic.n.locus a nullis unq̃ nr̄æ ætatis uiris intellectus eſt:p̄terq̃ a nobis.Primus ego explicui:& quicūq; ſunt poſtea interp̄tati:aut ſn̄iam meā ſecuti ſunt:aut nō recte intellexerunt.Dicā primū de loco.tum de ipſis deabus. Paleſte locus eſt i ora Epyri:apud Oricon:quo e nauibus deſcendit Cæſar:cū iret cum exercitu aduerſus Pōp.Emendati codices cōmentarioꝝ Cæſaris teſtantur. Sed in his imp̄ſſis deprauatus eſt locus. Sic.n.inquit poſtridie terrā attigit germanoꝝ ſaxa inter & alia loca periculoſa:quietā nactus ſtationē:& portus oēs timens:quos teneri ab aduerſariis arbitrabatur ad eū locum: q̄ appellatur pharſalia:oībus nauibus ad unā incolumibus:milites expoſuit &c. Qui appellatur pharſalia inq̄t:cū oīno pharſalia dicere non debeat.Miror hoc alios nō obſeruaſſe.In codice uetuſtiſſimo quē ego reperi & emi in calcide euboica:erat qui appellať phaleſte ibi tantūmodo ſup̄abundabat aſpiratio.nam paleſte legendū ut paleſtia: quod negari non pōt.Cum Luca.in.v.pharſaliæ dicat lapſa paleſtinas uncis cōfixit arenas.Loquens etiā de claſſe Cæſaris Cōſtet ob id paleſtinas arenas in Epyro eſſe.Nō.n.nunc agimus de paleſtina Syriæ annexa.Deas uero ipſas q̄s non apte uidet furias eſſe intelligendas cū poeta faces:& uerbera addat.Nobis āt:cum de hoc loco q̄reremus:fideliſſimus utriuſq; linguæ interpres:omni doctrinaꝝ genere:& laude cumulatiſſimus: in quo nuper magnā iacturam fecimus in antiquiſſimo lyricoꝝ principioꝝ interprete oſtēdit furiaꝝ templū in Epyro fuiſſe. Item & in alio græco codice uetuſtiſſimo.Hoc nō ſolum mihi:ſed Pōponio quoq; uetuſtatis indagatori diligentiſſimo demōſtrauit.Itaq; deæ paleſtinæ hoc in loco pro furiis accipiendæ:a tēplo quod erat in ea regione quas adeſſe ille iurabat attys cū furore ꝑcitus eſſet. ILle etiā:attys. LAniauit cor.ſa.acu.ſe ip̄m acuto ſaxo uerberabat:ita ut corpus laniaret.Abſcidit.n.lapideo cultro pudendam partem:q̃ reliquerat.Coma longa:longi crines. EST tra.in pul.īmun.ſordido.Verſabat ſe ip̄m in luto & trahebat inde:& fœdabat crines. ET fuit uox.dicebat. MErui ita.ſ.plecti. DO pœ.me.quaſi patior:quod merui ſupplicium. SANguine: ſanguinis effuſione. Ah pe.partes:corporis. QVæ no.mi.pereant pudenda:quibus fidē uiolaui:quæ faciunt:ut ita plectar. Ah pe.di.adhuc:quia pluries repetebat eadē uerba. AVfert onus inguinis: abſcidit ſibi genitalia. ET ſubito nul.ſunt reli.ſig.uiri:abſciſſis uirilibus.nullū ſuperfuit ſignum quo Vir cognoſceretur. HIC fu talis furor:qualis in illo fuit. VEnit in ex.q̄a inde habuit mos originem. MIniſtri:deinde cibelles.Sequuti ſunt exēplum. ET mi.mol.qui ob id molles:& tanq̃ fœmine fiunt. CEdunt:incidunt. MEmbra uilia:pudendas partes. COmis.ia.ſolutis & excuſſis crinibus.Verū Catullus aliter hyſtoriā retexens:oſtendit attym per mare in phrigiam ueniſſe & ad gallum fl.in furorē uerſum ſilice ſe caſtraſſe.Ait.n.ſuper alta uectus atis celere rate maria: phrigium ut nemus:citato cupidine:pede tetigit aditq; opaca ſiluis redimita loca deæ Stimulatus ubi furenti uagus amnis rabie. DEuoluit:exectus acuto ſibi pondere ſilicis.Itaq; ut relicta ſenſit ſibi membra ſine uiro.Niueis citata cœpit manibus leue timpanum &c.Ab hoc igitur initium ſumpſit iſta caſtratio:ut poſtea miniſtri deæ ſeu cultro ſiliceo ſeu texta uirilia execarent:unde Iuuena.in ſatyra credo pud.inquit ecce furentis Bellonæ:matriſq; deum chorus intrat.& ingens Semiuir obſcœno facies reuerenda minori:Mollia qui rapta ſecuit genitalia texta: & reliqua.

CAVSA furoris quæſiti:de quo ego quæſieram. EST reddita mihi.ſ. VOCE facunda:diſerta. TALIbus:uerbis.ſ. AOniæ camenæ:muſæ ab aonia de qua regione alias diximus. DVX opis:o muſa quæ inſtruis me in hoc opere:Moneas hoc quoq;:hoc etiam doceas.

¶VNDE pe.uenerit.Hánibale Italiá deuaſtante inſpectis libris ſibillynis cũ crebrius de cœlo lapidatũ eſſet: ut Li.ſcribit carmen a decéuiris inuentũ eſt pelli poſſe Italia uinciq alienigená hoſtem:ſi matris ideæ numen peſſi nuntæ Romá aduectum foret. Quod Syllius teſtaẽ his uerſibus:hoſtis ut auſoniis diſcederet aduena terris fati dicæ fuerant oracula priſca ſibyllæ cælicolũ phrygia genitricem ſede petitá laomedonteæ ſeruandá mænibus urbis. Quo carmine ſenatus eo magis motus eſt ꝙ legati q dona delphos portauerant referebant ſacrificátibus ipſis Apollini pythio oia leta exta fuiſſe. Vnde placuit ut quinq legati ad regé Attalũ mitterenẽ:qui Aſiá petentes ab oraculo delphico reſponſũ accæperunt cõpotes ſe per Attalũ regem eius rei fore quá peterent. Sed cum deuexiſſent tũ curarent ut eá qui uir optimus romæ eẽt hoſpitio acciperet. Igitur legati cũ pergamũ ad regem ſe contuliſſent attalus eos peſſinunté in phrygiá deduxit: quo i oppido ædé cybelis fuiſſe Diod.tradit. ſacrũq his lapidé quem matré deum incolæ eſſe dicebant tradidit: qué ibi tarracinæ iam eſſe romæ nunciatũ eſt ſenatus.p. Scipioné naſicam iudicauit in tota ciuitate uiꝝ optimũ eſſe qui cum oibus matronis hoſtiam ire iuſſus obuiam deæ:eamq de naui accipere & i terrá elatam tradere referendam matronis:poſtq̃ nauis ad hoſtiũ amnis tyberini acceſſit a ſacerdotibus deam accæpit extulitq in terram. Vnde eá matronæ in ædé uictoriæ q̃ tum erat in palatio ꝑtulere pridie idus aprilis qui dies feſt⁹ fuit. Cæterum poſtea dedicata æde matri deũ romæ ut infra diceẽ feſtũ eius conſtat ad nonas mẽſis fuiſſe tranſlatũ. nihil.n.fuit tá celebre apud romanos q̃ dedicationis dies. DINdymon & cybe.mõtes phrygiæ a qbus dea ut diximus Dindymene & cybele dicta eſt. Oppidũ uero eius Piſinus dr̃ a Stra.nũc oẽs peſſinũté uocát. Amená fon. iden. Idá phrygiá conſtat eẽ fontib⁹ plená:ut uenimus in plená uenatu & fontibus idá: Vnde eá multifonté dixerũt ut autor eſt Stra.qd ueꝝ eſſe declarat fluminũ multitudo inde in mare ꝓfluentiũ. TRoiá:res troianas ut iliũ in Italiá portans. Sæcula qnq:quingẽtos annos.ná ut.A.Gel.docet anno fere poſt Romá conditá qngenteſimo ac.xxxiiii.ſecundũ bellũ aduerſus pænos ſumptũ eſt. Notandũ át hoc loco ſæculũ ſignificare ſpaciũ centũ annoꝝ:dictũ(ut Varroni placet)a ſene:qd id ſpaciũ uitæ ſenis lõgiſſimũ puteẽ.unde ſæculares ludi dicti ſunt: q (teſte Feſto)poſt centũ annos fiebát. E Domito orbe:Nõ re uera toto orbe ſed parte orbis ſubacta. Ergo a toto parté accipe. Ná(ut inqt Liuius)nullas tunc in Aſia ciuitates ſocias habebat populus Romanus.

ANT. FAN.
Mater deum in Italia aducta.

Venerit, an noſtra ſemper in urbe fuit?
Dindymon & cybelõ & amená frõtib⁹ idan
Semper et italicas mater amauit opes:
Cum Troiam æneas italos portauit in agros:
Eſt dea ſacriferas pene ſecuta rates:
Sed nondum fatis latio ſua numina poſci
Senſerat, aſſuetis ſubſtiteratq locis:
Poſt ut Roma potens opibus iá ſæcula qnq
Vidit, et e domito ſuſtulit orbe caput:

Cybelis ædes ubi.
Sacrum lapidem cybelem eẽ dicebát p.Scipio naſica
Didymos cybelos Piſin⁹ quá & peſſinũté uocant
Ida multifons.
Sæculum
Sæculares ludi.

¶VNDE petita uenerit quaſi:unde romá aduecta fuerit. AN ſemper fuit in noſtra urbe:an ab initio romæ fuit:an aliunde aduecta. Vexáte Italiá Hannibale:ex libris ſibyllinis lecto carmine:cõpertum eſt:alienigená hoſtem Italia pelli poſſe:ſi mater idæa deportata romá eſſet:Ob qd ut Liuio referẽ.M. Vale.Leuius qui bis cõſul fuerat:& Cecilius galba legati:Gn. Tremellius Flaccus:&.M.Vale.falco quæſtores mihi cũ.v.quinqueremibus ex oraculo delphico accepere deũ matrem concedi:ſed Romæ a uiro optimo excipiendá eſſe hoſpitio. profecti poſtea in phrygiá.epiſinunte:tradente illam Attalo rege accepere.lapis erat:quem matré deum incolæ dicebát: Romáq deportarunt. Præmiſſo falcone:qui ferri deá nunciaret:moneretq a uiro optimo excipienda eſſe. Habita ſunt comitia p.Qu.Cecil.dictatorem creatiq conſul.M.Cor.Cetegus:&.P.Sempronius.In eo conuẽtu. P.Scipio naſica.Gn Cor.fi.illius qui in hiſpania ceciderit:uir optimus a ſenatu iudicatus adoleſcens nondũ quæſtorius. Is cum oibus matronis.hoſtiam ire iuſſus obuiam deæ:Eamq de naui accipere:& in terrá delatam tradere referendá matronis. Poſtq̃ nauis ad hoſtium amnis tyberini acceſſit:ſicut erat iuſſus in ſalũ naue euectus a ſacerdotibus deam accepit extulitq in terram:matronæ primores ciuitatis inter quas:unius claudiæ quintæ inſigne eſt nomen accepere. Cui dubia:ut traditur antea fama:clarioré ad poſteros tam religioſo miniſterio pudicitiam fecit. Et per manus ſuccedentes:deinde aliæ aliis:omni effuſa ciuitate obuiam:thuribulis ante ianuá poſitis qua ꝓferebatur:atq accenſo thure ꝓcantibus:ut uolens:propitiaq urbem romá iniret in ædé Victoriæ: quæ é in palatio pertulere deam:pridie idus apri.Iſq dies feſtus fuit:Populus frequens dona deæ in palatio tulit. Lectiſterniumq:& ludi fuere Magalezia appellata. Hæc ex Li.excerpſimus:ſed ultimus hic locus dubitare facit: quoniam oſtendit Liuius feſtum & ludos cõſtitutos pridie idus apri.l. At poeta idem oſtendit nonis aprilibus:& tamen uno eodem tépore fuerunt:ut dici non poſſit mutatum fuiſſe diem. Ego autem arbitror deprauatum eſſe Liuii locum:& debere legi nonis aprilibus:quia poeta non potuit tam facile deprauari qui carmina ſcribit:& ipſa feſta ſuo ordine:ut nihil uideatur immutatum:& credi par eſt:eum adhibuiſſe diligentiam:ut ita ſcriberet:qué admodum erat in aliis:tam faſtorum q̃ pontificum libris & annalibus:ut errare nullo quidem pacto potuerit: Quinetiam in marmore uetuſtiſſimo:ubi cætera quoq inſcripta ſunt. Hoc feſtum nonis apri.notatũ eſt. Quare ita cenſeo deinceps in Li.legendum:ſed ad rem redeamus. Erato hoc ipſa hiſto.recenſet. MAter:cybele deorum magna mater. SEMper amauit dindimon & cybelon:phrygiæ montes ut diximus:unde dicta eſt Dindimena & cybele. ET idam troianam.ſ. AMœnam frondibus:ideo amœná:quia nemoroſa & umbroſa. ET opes iliacas:troianas. CVm æneas portauit troiam:tulit troiana ſacra troianos deos. IN italos agros:in latiũ: ut eſt illud Vir. Inferretq deos latio:& illud ilium in Italiam portans. DEA:mater. PEne:quaſi. Eſt ſecuta rates ſacriferas:naues æneæ ſacra ferentis:quaſi parum defuit:quin ab ænea deferentur in urbé. SED ſenſerat: cognouerat:aut audiuerat. FAtis:ab ipſis parcis:q̃ fata:hoc é ſentié ordiné quæ cauſꝛꝝ diſpẽſant.nondũ po.la.ſu.nu.nõdũ aduenisſe tꝑs:quo i Italiá tráſferri deberet. ET ſubſtinerat aſſuetis locis:ſubſtitit tũc in phrygia:ubi

PAV. MAR.

eſſe conſueuerat. POſt deinde. VT.poſtq̄. ROma potēs opibus:quæ iā potētiſſima:atq̃ opulētiſſima erat. VIdit quinq̃ ſæcula:quinq̃ ætates quaſi q̄ngenteſimo urbis anno.& ſuſtulit:eleuauit caput. EDomito orbe: magna parte orbis ſubacta. SAcerdos uel ipſe pontifex max.uel ſacerdotes qui præerant cuſtodiæ libroꝝ ſibyllinoꝝ:qui ab initio fuere duo:deinde decem:poſtea auctus numerus ad.xv.īſpicit uerba fatalia:lybros ſibyllinos romana fata continentes.

Carminis euboici fatalia uerba ſacerdos
Inſpicit,inſpectum tale fuiſſe ferunt:
Mater abeſt matrem iubeo romana reqras
Cum ueniet caſta eſt accipienda manu:
Obſcuræ ſortis patres ambagibus errant
Quæq; parens abſit quoue petenda loco:
Conſulitur Pean:diuumq; accerſite matrem
Inquit,in idæo eſt inuenienda iugo:
Mittūt̄ pceres Phrygiæ,tūc ſceptra tenebat
Attalus:auſoniis rem negat ille uiris:
Mira canā lōgo tremuit cū murmure tellus

ANT. FAN. ¶CARminis eu uerſuum.ſibyllæ cumanæ.Cumas.n. condiderunt nōnulli profecti a chalcide urbe euboiæ ad nouas ſedes q̄rendas. FAtalia uerba:quia libri ſibyllini urbis Romæ fata cōtinebāt. SAcerdos:pontifex maximus per excellentiam Niſi malis accipere decēuiros: qui creabantur ut ſacros libros legerent interpretarenturq̃ carmina ſibyllina. PAtres ambagibus errant:cū non intelligerent q̄nam eſſet ea mater & unde peti eam iuberet oraculum. COnſulitur pæan:mittuntur legati ad Apollinem delphicum. MIttuntur proceres.Hi fuerunt.M.Vale.Le.qui bis conſul fuerat.M.Cecilius Metellus p̄torius Sulpicius galba edilici⁹ ac duo quæſtores. C.Tremelius Flaccus &.M.Vale.falco. PHrygiæ tūc ſceptra tenebat attalus:cauendum ne exiſtimemus hūc attalum eſſe qui rex pergamenoꝝ & Eumenis filius po.ro.ſcripſit hæredē:quod poſt delatam carthaginē & numantia iam euerſa factum inuenies. Vnde quoniam is ditiſſimus fuit & ſplēdida ſupellectile factū eſt:ut q̄ ſplendida & magnifica ſunt dicant̄ attalica. Sed quoniā attali plures fuere quēadmodū & Eumenes Hunc Attalum de quo nunc agitur eū eſſe conſtet q ex Attalo natus in bello macedonico q̄d ſecundū bellum punicū ſubſecutum eſt romanis aduerſus Philippū auxilio fuit De quo inquit florus:aderat ſponte in auxiliū attalus rex pgamenoꝝ:aderant rhodii nauticus populus.Eſt aūt pgamū aſiæ ciuitas longe clariſſima teſte Pli.ac diu(ut inq̄t Strabo)ſub attalicis regibus fortuna:cuius reges ſi unde profecti ſint & quo euaſerint ſcire deſideras lege eius geographi li.xiii.nō longe a fine q hunc attalū tradit natū ex attalo & antiochide achæi filia primo regē eſſe nūcupatum. AVſonius rē negat ille uiris:hyſtoriæ ueritas hoc habet ſecundū Li.nihil negatū eſſe romanis a rege Attalo.Populus cū romanus memor cæptā cum eo amicitiā pp cōe aduerſus Philippū bellū ſperāſq̃ factuꝝ eū regem q̄ poſſet populi Ro.cā miſit ad eū legatos quos ille comiter accepit peſſinuntēq̃ in Phrygiam duxit eiſq̃ deam tradidit in Italiam deportandum ut diximus ſupra.

Attali duo

Attalica.

Pergam⁹

PAV. MAR. ¶CARminis euboici:ſibyllæ cumeæ de qua paulo ſupius a cumis:urbe cāpaniæ:quā calcydenſes euboic icōdiderunt.de quo latius diximus in.vi.æn. FErunt:dicunt. INſpectunt:carmen quod īſpexerūt fuiſſe tale. Mater abeſt:hæc erat ſnīa inſpecti carminis.Abeſt deū genitrix:eā in urbem accerſatis:& adueniens: a caſtis manibus excipiatur. ABeſt mater:deoꝝ.ſ.quia in urbem nondū attuliſtis. O Ro.iu.req.ma.reqrere:& in urbē ferre deū matrem. CVM ue.aduecta erit:Eſt accipienda caſta manu:reſpexit poeta ad oraculū:quod fuit ut ab optimo uiro exciperetur. OBſcuræ ſor.obſcura erant hæc reſponſa:qa non intelligebantur. Patres:ipſi ſenatores. ERrant ambagib⁹:ipſa uerboꝝ obſcuritate. QVæue pa.abſit non.n.id apte conſtabat:matrē deoꝝ abeſſe. SEd tantūmodo matrē:ideo errabāt:qa neſciebant q̄ mater abeſſe diceret̄. QVoue pe.lo.& unde accerſenda eſſet. COnſuliter pæan:apollo. Acceſſere legati delphos:& ab oraculo habuere illis concedi deū matrem e phrygia. ARceſſite:euocate matrē. MAtrem diuū:deoꝝ parentē. INquit ipſe Apollo. INuenienda eſt in iugo idæo:q̄ſi reqrenda eſt in mōtibus phrygiæ:ibi eā inuenietis. MIttunt̄ pce.uiri patricii legati:& q̄ſtores pro ea in phrygiā. TVnc eo tpe.Atthalus:rex pgamenſiū. TEnebat ſcep.phry.impabat in phrygia. ILle.Attalus negat rē uiris auſoniis:nō uult matrē deum ro.concedere:ſed exigit hic locus ut de regibus pgami fiat ſermo:& res altius repetat̄.Lyſima.Agatoclis fi.q unus fuit ex ſucceſſoribus Alexandri:pgami & pecuniaꝝ cuſtodiā:quæ erant.lx.milia talentoꝝ:ut a Stra refert̄.Philetero thyanēſi cōmiſit:qui a puero ſpado fuerat:Is cum optime eēt educatus:dignus uiſus eſt:cui hæc crederent̄.Carus erat Lyſimacho:ſed cū ab arſione illius uxore diſſideret:q̄d eū accuſauerat locum ad defectionē perduxit.Lyſima.coactus fuerat a malis familiaribus:Agatoclē filium interficere.Seleucus Nicator reuerſus illū ſuſtulit:& ipſe a Ptole.ceranno ſublatus eſt.Eunuchus caſtellū & pecuniam poſſidet annis.xx.Erant ei fratres duo Eumenes natu grandior:& attalus iunior.Ex Eumene natus eſt Eumenes de patris noīe.Is pgami ſucceſſionem habuit:antiochū Seleuci filiū apud Sardis ſuperauit obiit cū annis.xxii.imperaſſet. Attalus ex attalo:& antiochide Achæi filia natus ſucceſſit:& primo rex appellatus:Galatas p̄lio ſupauit:& romanoꝝ amicus fuit:& cum eis aduerſus Phil.pugnauit in claſſe rhodioꝝ obiit cum ānis.xxxiiii.regnaſſet.Filios quatuor reliquit ex Apollonde Cizicena:Eumenē:Attalum:Phileterum:& Atheneum.Eumenes natu grandior regnauit:hic cum romanis aduerſus anthiochum magnum & aduerſus pſem bellū geſſit.A romanis totā eam religionē accepit:q̄ ſub anthiocho circa Tauꝝ erat Is urbē muniuit:Regnauit ānis.xlyiiii.īperiū Attalo filio reliq̄t:Qui ex ſtratonice ariarati Cappadocū regis filia nat⁹ erat.Filii admodū iuuenis: & īperii tutorē fratrē:attalum reliq̄t.Is cū annis uno &.xx.regnaſſet:multis rebus geſtis:iā ſenior mortuus eſt:Romanoꝝ contra Pſeudo Philippū ſocius fuit.Imperiū Attalo q ſub tutela erat reliq̄t. Is Philomator cognominat⁹ cū ānis.v.regnū tenuiſſet:morbo abſūptus eſt.Hæredes Romanos inſtituit.Qui poſtea eam regionē puinciā fecerūt:& aliam uocauere:eodem nomine: quo & continentem. Hæc de ipſis regibus.At ſimulachrum matris deorum:

ab eo Attalo Romanis traditum eſt:qui primus Rex nuncupatus fuit:poeta inquit eum ab initio negãtem tradere. Simulachrum ꝗ loquutum:& ſe ire uelle dixiſſe. MIRA canam:cantãdo feram admirabilia. TRemuit tellus cum murmure:uiſus eſt eſſe terremotus cum magno fragore.

Et ſic eſt adytis diua locuta ſuis:
Ipſa peti uolui, nec ſit mora, mitte uolentem
Dignus Roma locus quo deus omnis eat:
Ille ſoni terrore pauens, proficiſcere dixit:
Noſtra eris, in phrygios roma refert auos:
Protinus innumeræ cædunt pineta ſecures:
Illa quibus fugiens phryx pius uſus erat:
Mille man9 coeunt & picta coloribus uſtis
Cœleſtem matrẽ concaua puppis habet:
Illa ſuper fluctus fertur tutiſſima nati:
Longaq; phryxeæ ſtagna ſororis adit:
Rhœteumq; capax ſigeaq; littora tranſit:

¶ADYtis:Secreta parte templi tantum ſacerdoti datur acceſſus. DIgnus Roma locus quo deus omnis eat: ANT. FAN.
Quoniam exactiſſima eſt religio Romanorum. Vel qđ Roma eſt deorum ſedes. Lucanus: Te ne deũ ſedes nõ ullo marte coacti deſeruere uiri? NOſtra eris: Quia Romani a Phrygibus originem ducunt. PHryx pius: Aeneas pietate inſignis. PIcta coloribus uſtis: Moris fuit apud maiores ornari claſſes pictura necnon & onerarias naues cũ pugnaturos iuuaret:ut Ply. ſcribit ad cædem ſpecioſe uehi. Vſtos autem colores cur dicat idem oſtendit ut ex ea fit ochra exuſta rubrica in ollis nouis luto circũlitis. Idem hæc ſi torreatur æqua parte rubrica admixta ſandicem facit. SVI nati:neptuni: quia ipſa eſt deoꝶ mater. PHryxææ ſtagna ſororis: Helleſpontum cui Helle Phryxi ſoror nomen dedit ut dictum eſt

Claſſes pictura ornabãt maiores colores uſti.

RHæteumq; capax ſigeaq; littora tranſit: A regione idæ quæ mõtana eſt duo quidam flexus ad mare excurrunt. alter Rhæteum. alter Sigeum uerſus: ita ut uterq; dimidiati circuli lineam faciant. Vnde cum nouum iliũ quidam intra eorum flexuum finem eſſe antiquum uero intra initium uoluerint iure rhæteũ capax dicitur. Vel certe propter tot nauium receptacula. Sigeum promontorium a taciturnitate nomen accepit:quo tẽpore Hercules prohibitus hoſpitio ibi latuit & inde per ſilentium Troiam inuaſit. Tenedon:Inſulam prope hoſtia Helleſponti:quæ ut autor eſt Strabo diſtat a continenti ad ſtadia. xl. Eam alii Calydnam. alii Leucophryn dixerunt. Tenedos autem dicta eſt a Tene quodam autoribus Seruio & Cicerone qui orta fama ꝙ cum nouerca concubuiſſet hanc inſulam uacuam cultoribus tenuit quæ habuit portus duos & Apollinis Sminthei delubrum: ut Sminthei apolinis templum Sminthe præclare tenedi dominator Apollo. Inter hanc inſulam & Chium qua ægæus ſinus pandiť a dextera antandrum nauigantibus ſaxum eſt: quod qm̃ uiſentibus procul capræ ſimile creditur: quam Græci iſa nuncupant. Sunt qui uelint ægæum ſinum inde nominatum.

Sigeum

Tenedos

Sminthei apolinis templum

Antãdrũ

¶ET diua deæ ſimulachrum. SIC eſt locuta ſuis adytis: ſic ex ſuo ſacello dicere uiſa eſt. Aditum. n. ſecretior pars templi: quo ſoli ſacerdoti licet accedere. Ipſa uolui peti: ego ita uolui ut me Romani peterent: Ne ſit mora: quaſi ſinite: ut me Romam ferant ſine ulla tardatione. MITte uolentem: Mittas tu me Attale: cum ire uelim.

PAV. MAR.

ROma dignus eſt locus: quo eat omnis deus: digna eſt urbs: ad quam omnes dii eant: digna quæ deos omnis teneat & colat. ILle: Attalus. PAuens terrore ſoni quaſi pauefactus: & territus uerbis ſimulachri. DIxit proficiſcere: eas Romam. NOſtra eris: etiam cum romæ eris: eris noſtra. nam inter noſtros: quaſi cum illis: qui a noſtro genere genus trahunt. ROma refertur in auos phrygios: nam a phrygibus ducunt originem: & nos phryges ſumus: inter nos igitur uinculum eſt cognationis. PRotinus: innumeræ: poeta oſtendit ibi nauim fabricatam: qua aduecta ſit: ſed diximus acceſſere legati cum quinqueremibus. PRotinus: ſubito. SEcures innumeræ cædunt incidunt. ILla pineta: pinus illorum montium. QVIbus erat uſus phryx pius fugiẽs: quæ pineat: aut ex quibus montibus pinus inciderat olim æneas pius cum fabricauit naues quibus fugiens in latiũ uenit. MILle manus coeunt: quaſi conuenit iam ingens multitudo. ET puppis concaua quæ iam erat fabricata. PIcta coloribus uſtis: plerũq; colores aduſti ſunt: ut ſuperius dictum eſt: in nauibus uero pingebantur: aut deorum imagines aut hyſtoriæ: aut inſignia: & ſimilia. HAbet matrem cœleſtem: quia iam deæ ſimulachrum eſt impoſitum naui. ILla ſuper fluctus: agit nunc de itinere: aut lõga profectione: per quæ maria delata fuerit uſq; ad hoſtia tyberina. ILla: deum genitrix. Fertur tutiſſima: tuta ab omni procella: & undarum impetu. Super fluctus natis ſuper æquora neptuni filii. ADIT longa ſtagna: longũ & anguſtum fretũ. Sororis phrygeæ: Helles. quæ fuit phryxi ſoror: de quo ſuperiore libro: It ergo primũ in helleſpontum: Veꝝ ipſa deũ mater e piſinunte allata eſt. Piſinus aũt theliſtobogoꝝ erat: qui Bitinis & phrigibus ſunt finitimi: apud ꝑpontidẽ: & Stra. inqt lib. xii. Emporiũ eſt ipſius eoꝝ: qui in hac regione ſunt: & tẽplum maximũ habet magnæ uenerationis: Matris deũ: quã angidiſtã uocant: Sacerdotes qdã erant ꝑpotentes: nũc eoꝝ dignitas ĩminuta eſt. Hic locus magnifice ab actalicis regibus ſtructus eſt & tẽplo & porticibus ex albo lapide. Romani tẽplum celebre reddidere: accerſita inde deæ ſtatua: quẽadmodũ ea: quæ æſculapii erat ex Epidauro: hæc Stra. & maximus quoq; e piſnunte accerſitã aſſerit. Primũ igitur in propontidẽ deſcendit: deinde in Helleſpontũ uenit. Tranſit rhœteũ capax: apud Rhœtheum ꝓmontoriũ: in faucibus Helleſponti apud troiã: ad dextrã helleſpontum ingredientibus: ubi nos ipſi totiens fuimus: erat nauale & achiuoꝝ portus: & achaia caſtra: ideo capax dixit: ubi tã magnæ claſſis fuit ſtatio. ET littora ſigea: a ſigeo ꝓmontorio itidẽ helleſponto ĩminenti ita appellato qđ in eo tacite latuerit Hercules: cũ inſidias Laomedonti piuro parauit: σιγη. n. taciturnitas eſt. ET tranſit tenedon: Tenedos inſula ab hoſtiis helleſponti xxiiii. M. p. diſtat: hæc pri9 leucophris appellať: dicta ẽt eſt & Calydna: ĩ hãc nauigauit: cũ colonis Tenus Cycni. F. condita q; urbe ab ſe Tenedon uocauit: ſed plura ab hiſtoricis: & poetis de ea referunť: & nos in ea inſula de ſitu: & fertilitate eius carmẽ ſcripſimus. Repimuſq; in ea inſula epigrãmata plura in marmoribus uetuſtiſſimis.

Et tenedon ueteres æetionis opes:
Cyclades excipiunt/leſbo poſt terga relicta:
Quaq; caryſteis frangitur unda uadis:
Tranſit & icareum lapſas ubi perdidit alas
Icarus/ & uaſtæ nomina fæcit aquæ:
Tunc læua creten dextra pelopeiadas undas.
Deſerit/et Veneri ſacra cythera petit:
Hinc mare trinacriũ/cãdẽs ubi tingere (temperare) ferrũ
Brontes et Steropes Agmonideſq; ſolent:

ANT. ¶VETEres æetiõis opes Thebã dicit:quæ(ut ſcribit Strabo)Leſbo fuit oppoſita:ubi regnauit æetion:ut nos
FAN. thebã ad lecti ſacram æetionis ad urbẽ.Conſtat aũt æetionẽ opulẽtiſſimũ fuiſſe cuius filia Andromache nupſit
Aetion Hectori.Sed Achilles & Thebã euertit:ut lyrneſum & magnæ populatus mænia thebæ & æetionẽ interemit
Theba. & filios Eandẽ urbem & Thebas dicimus ut Tu patris i laribus priami ad troiã:aſt ego thebis andromache ma
rex gno quondã genita æetione.Alter Aetion Samothracũ ritus cerimoniaſq; cõſtituit. CYclades excipiũt leſbo
Cyclades poſt terga relicta:Cyclades inſulæ ſunt maris ægæi quẽ(ut ſcribit Plinius)circa delũ in orbẽ ſitæ ſunt unde & no
men traxere.Idem & Solinus tradit q eas inqt licet ſpa
ciis longioribus a Delo proiectas tñ circa Delũ in orbẽ
ſitas eſſe quẽ græci cyclon uocãt.Seruius uero non ideo
Cyclades dictas putat qd in rotunditate ſint:ſed qd lon
go ordine circuiri eas neceſſe eſt:uel pp promontoria:
uel qa naturale eſt ut concitatiora ſint maria uicinitate
terrarũ.Fuerunt aũt Cyclades ab initio.xii.deĩde plures
additæ ſunt. QVAq; caryſteis frangit unda uadis:A
Cariſtos Caryſto urbe Euboiæ nobili marmore caryſtio:ut in
duobus i quit Plynius.Vnde Lucanus eã ſaxoſam uocat ut Qua
locis. maris anguſtat fauces ſaxoſa Caryſtos.Ad hoc oppi
Cariſtiũ dum Euboiæ qd ad Cycladas uergit lapis naſcit(ut au
marmor. tor eſt Strabo)quẽ pectunt:nent:ac texunt unde mãtilia
Cariſtia conficiũtur:quæ ubi ſordeſcunt in flãmam proiecta mũ
mantilia. dantur.Eſt & Coryſtos in Laconia.unde ab Alcmane
Cariſtiũ poeta uinũ Caryſtium celebratur. TRanſit & icareum:icaros inſula una e Strophadibus mari Icareo nomen
uinum dedit:quã alii icaron.alii icariam dicũt ab icaro Cretenſi:quẽ Varro ſcripſit ibi interiiſſe naufragio & poetæ fa
Icaros in bulant paternæ ugæ comitem cũ ambo pẽnati e creta aufugiſſent in hoc mare cecidiſſe:quod autoribus Plynio
ſula. Strabone ac Solino ab ea inſula quã diximus nomẽ accepit:ſicut a Carpatho mare Carpathiũ:quod Icareo iun
Pelopon gitur auſtrũ uerſus.Cæterũ mare Icareum alii inter Cretã & Siciliã ponunt alii inter Samũ & Myconẽ:cui qui
neſus. dam ab Icaro Dedali filio nomen inditũ uolunt:Hoc mare nauigantes Romani a læua linquebãt. DEXtra pe
lopeides undas deſerit.Creta quidẽ nauigãtibus a læua:a dextra erat peloponeſus ſic dicta quaſi inſula Pelopis:
niſon.n.græci inſulã dicunt.Sed re uera eſt peninſula ſiue Cherõneſus.iſthmos.n.pelopõneſum iungit cõtĩncti
Cythe ſeperãs ioniũ ab ægeo:ut Aequora bina ſuis oppugnans fluctibus iſthmon. VEneri ſacra cythera:Hæc inſula
rea uenus eſt Laconiæ teſte Laertio in uita Chilonis cui olim Porphyrus nomen fuit.Ab ea Venus Cytherea dr ut mul
Trinacria tis placet:uel ab urbe Cytherea(ut Feſtus ait)in quãprimum Venus concha deuecta eſſe dicit cum in mari cõ
Brontes cepta eſſet. MAre trinacriũ:Siculũ mare.Trinacria.n.eſt Sicilia ſic a tribus promõtoriis dicta. BRontes:Hic
ſteropes miniſter Vulcani ſignificat tonitu quod bronti græce dicitur:ſitq; ut inquit Plynius cum in nube luctatur flatus:
Agmoni aut uapor.Steropes aũt nihil eſt aliud q̃ agrapi:ideſt fulgur:quod cum pingi nequeat:pinxit tamen Appelles in
des ſeu pi arte ſua eminentiſſimus.Agmonides uero qui & Pyragmon dicitur ab incude nomen accepit quæ a græcis ac
ragmon mon uocatur.Ab his cyclopibus fulmina fabricantur:ut poetæ canunt:quibus ſedes datur in mari Siculo:quia
inſulæ ibi ſunt numero ſeptem quas itali Vulcanias dicunt.

PAV. ¶ET ueteres opes:ueteres agros:& regnum. AEetionis:de thebano littore intelligit.Thebæ illius:quæ apud
MAR. Lyrneſum eſt:& ſub æetione fuerit.Qui ut teſtis eſt Home.pater fuit Andromaches coniugis Hectoris qui q
dem æetion ab Achille cum ſeptem filiis interfectus eſt. EXCIpiunt:eam.ſ. CYCLAdes:quæ in in ægeo in
ſulæ:quæ dælum circunſtant:de quibus Stra.cum meminit dæli.Eam inquit circunhabitate glorioſam reddide
runt inſulæ proinde uocauere cyclades:initio quidem duodecim fuiſſe perhibẽtur:pluresq; agnatæ ſũt. LEſbo
relicta poſt terga.Primo enim loco poſt Tenedon:leſbos inſula occurrit:deinde cyclades:ſed de leſbo plura di
ximus in ſecundo. ET qua unda frangitur uadis chariſteis:& tranſit ea parte:qua undæ franguntur. VAdo
ſis arenis:chariſtus:a chariſto urbe:quæ eſt in angulo Euboeæ uerſus Cycladas. TRANSIT & icarum:ma
re ſcilicet. QVOD eſt:ut Plynius inquit inter ſamum & miconum.Sed hoc a lœua reliquit. VBI in quo
mari. ICARVS:Dædali filius. PERDIDIT alas ueſtas:magnas:nam acceptis a patre pennis:cum al
tius euolaret:reſolutis uinculis cereis:& alas amiſit:& in mare decidit:cui nomen quoque dedit:ideo hic.
ET FECIT nomina uaſtæ aquæ:nam ab eo appellatum eſt mare Icarum. TVNC lœua a ſiniſtra:
Deſerit creten:Cretam inſulam:de qua in tertio libro diximus. EAM INſulam non attigit.ſed a lœua re
liquit. DEXTRA deſerit undas pelopeiadas:mare quod peloponneſum abluit:a Pelope dictam qui in
ea regnauit. Peloponneſus autem dicitur:quaſi inſula pelopis.Aegeo & Ionio cingitur Iſthmos choryn
thiacus facit ne inſula ſit:Anguſta quidem inter duo maria tellus. ET PETIT cythera ſacra ueneri:non at
tingit peloponneſum:ſed petit cytheram inſulam:quæ eſt inter maleam:& cretam:& in ea cythœra cythero
rum montes:unde Virgilius.Sunt alta cythœra dixit:inſula eſt Veneri ſacra quoniam in propinquis undis na
ta:& illuc conca delata eſt.Vnde in heroidibus:Nuda cythœriacis edita fertur aquis.Et Pomp.inquit:Cy
theream dictam Venerem a cythœra urbe in quam conca delata eſt. HINC a cythœris petit. MARE
trinacrium:ſiculum:quia trinacria dicta eſt Sicilia:a tribus eminentibus promontoriis.Pachinno Lilybeo
peloro:& ακροσ ſummitas dicitur:unde Diodo.uidetur oſtendere a tribus angulis dictam. VBI:in quo
mari. SOLENT tingere ferrũ candens.ferrum calidum & ignitum. BRontes & ſteropes & agmonides:
hi miniſtri ſunt Vulcani.& a re quam faciunt cognominari. BRontes a βρωμοσ:quod eſt tonitru.Steropes a

στερωπη:quod eſt fulgur. Agmonides hic a Virgilio pyragmon dicitur à πῦρ quod eſt ignis & agmon uicus. Fulmon enim hi cyclopes conficiunt:ideo ita appellati. Venit igitur mater deum in fretum ſiculum & iſulis æolicis:ubi eſſe Vulcanus exiſtimatur. ET legit:nauigat.

Aequoraq; aphra legit:ſardeaq; r̃gna ſiniſtris
Reſpicit a remis,auſoniamq; tenet:
Hoſtia contigerat qua ſe tyberinus in altum:
Diuidit,& campo liberiore natat:
Oĩs eques mixtaq; grauis cũ plæbe ſenatus:
Obuius & thuſci fluminis ora uenit:
Procedunt pariter matres natiq; uiriq;:
Quæq; colunt ſanctos uirginitate focos:
Sedula fune uiri contento brachia laſſant
Vix ſubit aduerſas hoſpita nauis aquas:
Sicca diu fuerat tellus,ſitis uſſerat herbas
Sedit limoſo preſſa carina uado:
Quiſquis adeſt operi pluſq̃ ꝑ parte laborat
Adiuuat et fortes uoce ſonante manus:
Illa uelut medio ſtabilis ſedet inſula ponto:
Attoniti monſtro ſtantq; pauentq; uiri:
Claudia q̃nta gen⁹ clauſo referebat ab alto:

¶AEQVOraq; aphra legit:Tranſit:ut Crebris legimus freta concita terris. Mare Aphrum ſiue Lybicũ eſt quod Lybiam alluit. SARdonaq; regna:Sardiniam inſulam notiſſimã in mari Tyrrheno romani ad urbẽ nauigantes a læua linquebãt ſed longe unde poeta proſpicit dicit. Ea a ſardo Herculis filio nomẽ accarpit qui e lybia ueniens inſulam occupauit. OMnis eques mixtaq; grauis cum plebe Senat⁹:Equeſtris ordinis uiri patres ſiue Senatores ac plebeii. QVæq; colunt ſanctos uirginitate focos:Periphraſis uirginum ueſtalium. CONtento:Extento fune cum omnes ſummo conatu nauem traherẽt aduerſus uim fluminis. SITIS uſſerat herbas. Conſequens pro antecedenti:hoc eſt ꝑ calore ſitis. SEdit:Conſtitit retenta uadis. PLuſq̃ pro patre laborat: Inſudat trahendi laborem tollerans plus ferre q̃ ſuppeditẽt uires. CLaudia quinta genus clauſo referebat ab alto:Non eſt quinta hoc loco prænomen poſtpoſitum uerſus gratia:uel ordinis nomen ut quidam putant. Legimus enim apud Liuium matronæ primores ciuitatis inter quas unius claudiæ quintæ inſigne eſt nomen accepere. Hæc Claudia experimento religionis pudiciſſima iudicata eſt:ut inquit Plinius. Nauem enim cũ ſacris matris deum obhærentem uado Tyberino extraxit precata palam:ut ſi ſibi pudicitia conſtaret ſequeretur. Cuius ſtatua:ut Valerius Maximus ſcribit ĩ uehiculo ædis matris deũ poſita eadem æde bis incẽdio conſũpta flãmis intacta ꝑmanſit. Alia eius gentis Claudia nouo more (ut ait Suetonius) apud populũ ſubiit iudiciũ maieſtatis:q̃ in cõferta multitudine optauit ut frater ſuus pulcher reuiuiſceret:atq; iterũ claſſem amitteret ut minor turba Romæ foret. Sciendũ gentem Claudiã ortam eſſe ex regillis oppido Sabinorũ deductãq; ab Appio Clauſo:cui poſtea Appio Claudio fuit Romæ nomen:ut inquit Liuius:qui poſt exactos reges cũ quinq; milibus clientũ & amicorum uenit Romam & ſuſcæptus habitandã urbis partem accæpit quo Claudia tribus eſt & familia nominata ut Seruius ſcribit:Vnde illud eſt Virgilii.vii.æneі.Ecce Sabinorum priſco de ſanguine magnum agmen agens clauſus magniq; ipſe agminis inſtar claudia nunc a quo diffunditur & tribus & gens:Lege Liuium libro ſecũdo primæ decadis & Plutarchum ĩ publicola. Meminit & eiuſdem Appii Clauſi Cornelius Tacitus his uerbis:Maiores mei quorum antiquiſſimus Clauſus origine Sabina ſimul in Ciuitatem Romanam & in familias patriciorum aſcitus eſt hortantur ut paribus conſiliis remp. capeſſam. Ab eo Clauſo Syllius Clauſos uocat quos Claudios dicimus:ut clauſorum decus atq; erepto maxima Romæ ſpes uero marcello.

ANT. FAN. Sardinia inſula Claudia quinta Claudia gens

¶AEquora aphra:mare lybicũ. Nam lybicũ illud ingens pelagus:qđ inter Siciliã & ipſam lybiã. ET reſpicit regna ſadoa:a ſiniſtris remis e mari lybico flectenti in oram latinorũ & hoſtia tyberina eſt ſardinia magna inſula a ſiniſtra:ideo a ſiniſtris remis dixit. Nã a ſiniſtra parte relinq̃tur in mari Tyrrheno:ita appellata dicitur inſula a Sardo Herculis filio:ut teſtis eſt Solinus. ET petit:ipſa nauis. AVſoniã:quia flexit curſũ in littus auſonium. CONtigit hoſtia tyberina:ſcilicet ubi & hoſtia urbs ab Anco martio fundata. QVaſi tyberinus: tybris fluuius. Diuidit in altũ:in pelagus q̃ſi qua in mare influit. Et natat cãpo liberiore:ꝑ latiora ſpatia: nã illuc uſq; fert̃ palueũ:poſtea exit in mare tyrrhenũ:Latiores:q̃dem aquarũ cãpos:per quos iã liberius natat. OMnis eques:exiuere obuiã deæ uſq; ad hoſtia tyberina uniuſcuiuſq; ordinis uiri:& matronæ:& uirgines. HAEſitq; nauis ĩ uadis tybridis ut nulla hoĩum ui trahi poſſet. OMnis eques:oẽs illi q erant equeſtris ordinis. ET grauis ſenatus: graues ipſi ſenatores. CVM plebe mixta:cũ populo. PRocedũt pariter:ſimul oẽs eunt cũ põpa. ET matres & nati filii:& uiri:q̃a exiuere obuiã:tam mares q̃ mulieres cuiuſcũq; etatis:ordinis & cõditionis. ET q̃ colũt ſanctos focos uirginitate:hoc ẽ Virgines ueſtales:quæ æternũ ignẽ caſte ſeruãt. VIri laſſant:defaticant. BRachia ſeduli:cũ ſedulitate & oĩ conamine trahẽtia. FVne cõtento:extẽto:quo conabant̃ trahere manũ in uadis herẽtem. Nauis ſopita:ꝑegrina:& q̃ peregrinã deam ferebat. VIX ſubit:uix ſub ire poteſt. imo ſubire non poterat. AQuas aduerſas:aduerſũ amnẽ. TEllus fuerat diu ſicca:diu nõ pluerat:ſic aruerat tellus:& q̃a nullis ĩbribus erat adiutus amnis:tenuis tũc erat eius aqua. SItis:ipſa ſiccitas ob aquarũ penuriã. VSſerat herbas: deficiente humore:aruerãt & ipſe herbe. CArina ꝑſſa.ſuo.ſ.onere. SEdit:ſubſtitit hærẽs. Vado limoſo:in uadis tyberinis:& lutoſis. QViſq; adeſt operi:ipſi q̃dẽ operoſo labori trahende nauis. LAborat pluſq̃ pro arte:q̃ſi pluſq̃ q̃ſq; ſuis uirib⁹ poſſit. Et adiuuat manus fortes:robuſtas & fortiter trahẽtes. VOce ſonante:clamore. ILla:nauis. SEdet:firma hæret. VElut ĩſula ſtabilis:ĩmobilis. MEdio põto:in medio mari:q̃a ut moueri nõ põt ĩſula: ita moueri nõ poterat nauis. VIri attoniti:exterriti. STãt & pauẽt mõſtro:q̃ſi ſtãtes expaueſcũt eo nauis miraculo:q̃ nullo hoĩum conatu moueri poterat. CLaudia q̃nta:cũ uiri fruſtra conarent̃:ex clariſſima Claudiorũ fa

PAV. MAR.

milia:uirgo claudia ꝑceſſit:q̃ cũ caſta non crederet̃: deã ipſam obteſtata:ut ſue teſtimoniũ pudicitiæ ꝓhiberet: Exiguo deĩde conamine funẽ trahentẽ nauis:ſequuta eſt:meminit hui⁹ rei diuus Hieronym⁹: & Trãqllus in uita Tyberii.de eadẽ ĩquit:quæ nauẽ cũ ſacris matris deũ ideæ obherentẽ Tyberino uado extraxit:præcata propalam ut ita demum ſequeretur ſi ſibi pudicitia conſtaret. CLaudia quinta:non quæ eſſet quinta numero : ſed nomine. REferebat genus:ducebat originem. AB alto clauſo:a quo emanauit domus claudia:de quo Virg.in ſeptimo æneidos Ecce Sabinorum priſco de ſanguine magnum agmen agens clauſus magniq̧ ipſe agminis inſtar.Claudia nunc a quo diffunditur:& tribus:& agens:Per latium poſtq̃ in partem data Roma Sabinis: & cætera.Nec facies ipſius Claudiæ.

Nec facies impar nobilitate fuit:
Caſta qd ẽ ſed nõ eſt credita, rumor iniquus
Leſerat, & falſi criminis acta rea eſt:
Cultus:& ornatos uarie prodiiſſe capillos
Obfuit, ad rigidos liguaq̧ prompta ſonos
Conſcia mens recti famæ mendacia ridet:
Sed nos in uicium credula turba ſumus:
Hæc ubi caſtaꝝ ꝓceſſit ab agmine matrum:
Et manibus puram fluminis hauſit aquam:
Ter caput irrorat:ter tollit ad æthera palmas
Quicũq̧ aſpiciunt mente carere putant:
Submiſſoq̧ genu uultus in imagine diuæ
Fixit:& hos dixit crine iacente ſonos:
Supplicis alma tuæ genitrix fœcũda deoꝝ
Accipe ſub certa conditione præces:
Caſta negor:ſi tu damnas meruiſſe fatebor
Morte luam pœnas:iudice uicta dea:
Sed ſi crimen abeſt tu noſtræ pignora uitæ
Redabis, & caſtas caſta ſequere manus:
Dixit, & exiguo funem conamine traxit
Mira, ſed in ſcæna teſtificata loquor:
Mota dea eſt, ſeqturq̧ ducẽ laudatq̧ ſeq̃ndo
Index lætitiæ fertur ad aſtra ſonus:
Fluminis ad flexũ ueniunt tyberina priores:

ANT. FAN. ℭIMPAR nobilitate:Verſus gratia e littera pro i ponitur.Dicimus enim ſum impar tibi.Potes & mutationem caſus factam accipere. CAſta quidem ſed non & credita:Falſo populi iudicio famæq̧ mendatio impudica dicebatur:Vt hic priſca ducens clauſorum ab origine nomen Claudia non æqua populi mala credita fama.

Ornatus uariæ prodiſſe capillis obfuit : Stultũ uulgus impudicam arguebat ex ornatu. CONſcia mens recti famæ mendacia ridet:Spernit obtrectantium linguas: qui nullius eſt ſuæ turpitudinis conſcius Iuuenalis:Viuẽdum eſt recte tum propter plurima tumq̧ his præcipue cauſis ut linguas mancipiorum contẽnas.Eſt autem ſententia color rhetoricus.Sed nos in uitium credula turba ſumus:Honeſta reprehendendi ratio. Miſcet.n.ſe mortalibus muſa quos arguit Iuuenalis:Hic uiuimus ambitioſa paupertate omnes. FLVminis hauſit aquam:Sic Virg.in.ix.æn.Ad undã proceſſit ſũmoq̧ hauſit de gurgite lymphã multa deo orans. TER caput irrorat:ter tollit ad æthera palmas: Impari utitur numero quod & numero deus impare gaudet:& ſtatim omnia ſunt ceſſura fœliciter. SVB certa conditione:Vt a te dãnata non immerito pænas luam abſolute uero certo iudicio populo ro.uita ꝓbetur. IN ſcæna:In ludis ſcænicis ubi nauem tractam a claudia retulerant hiſtriones uel reuera in cõſpectu populi tanq̃ in ſcæna:quod magis placet.

Mens recti conſcia obtrectantium linguas contemnit.

LAVdatq̧ ſequendo:nõ laudat uerbis dum ſequitur: ſed quia ſequitur laudat:hoc eſt teſtatur pudicã.

PAV. MAR. ℭFVIT impar nobilitate:Nam ut præſtantis nobilitatis:ita formæ quoq̧ præſtantis. CASTA quidem : erat. SED non eſt credita:non credebatur eſſe caſta.

RVMOR iniquus non æquus:ſed falſus & confictus:Læſerat:offenderat illam : nota uiolatæ pudicitiæ.

ET eſt acta rea falſi criminis:falſo arguebatur ſtupri: & uirginitatis non ſeruatæ. OBfuit cultus ex his ſumebantur ſigna coniecturalia corrupti animi & corporis quod ſe excolebat:tanquam amantibus placitura: Ipſe ergo cultus formæ obfuit. ET prodiiſſe:apparuiſſe. CApillos uarie ornatos: quos uario modo & pectebat: & innectebat:mens conſcia recti:animus honeſtatis ſuæ conſcius. RIſit mendatia famæ mẽdacem famam:& rumorem:qui falſo ferebatur. SED nos:loquitur muſa ſed perinde ac humo:quia nos hoĩes.ſ. SVmus credula turba in uitium:facile credimus quicquid uituperandum quoq̧ affertur. HAEC:claudia. VBI:poſtquam. e PROceſſit ab agmine:a multitudine. CAſtarum matrum:pudicarum matronarum. ET manibus hauſit aquam puram flu.& manus abluit & his aquam tyberini gurgitis hauſit. TER caput irrorat:ter aqua fluminea caput fudit. TER tollit palmas ad æthera:ter manus in cœlum ſuſtulit. QVicunq̧ aſpiciunt eam:ſcilicet ita agentem. PVtant carere mente:exiſtimant amentem & inſanam. ET ſubmiſſo genu:iam inflexis genib⁹ ipſa claudia. FIxit uultus in imagine Diuæ:fixit oculos in ſimulachrum ipſius matris deum. ET dixit hos ſonos hæc uerba. CRIne iacente:paſſis crinibus. ALma genitrix deorum fœcunda. O Mater deorum. ALma dixit:quod deos peperit:a quibus omnia aluntur:Fœcunda ob tot fœlices partus. Genitrix quod a matre hanc habeat diſtantiam:quia genitrix:ut inqt Nonius:ſemꝑ quæ genuerit nũcupatur.Mater uero aliquando ꝓ nutrice ponitur.Virg.in octauo:geminos huic ubera circũ ludere pendentes pueros:& lambere matrẽ.Plautus in menechmis:ita forma ſimilis pueri:ut mater ſua nõ internoſcere poſſet:quæ mãmam dabat:Nec adeo mater ipſa:quæ illos pepererat. ACcipe preces:meas. SVB certa cõditione:ſũpſit uerbũ e iure ciuili:de cõditionib⁹ in facto cõſiſtentibus:de qbus ita agit paulus iuriſcõſultus titulo de cõditionibus. Conditiones cõſiſtentes in facto uarietatẽ habent & quaſi tripartitã recipiunt diuiſionẽ:ut qd detur:ut qd fiat:ut qd obtingat:uel retro ne detur:ne fiat:ne obtingant ex his dandi faciẽdiq̧ cõditiones:in pſonas collocant̃:aut ipſoꝝ:qbus qd relinqtur:aut alioꝝ. TERtia ſpecies in euẽtu ponet̃ &c.Hæc uero cõditio ut fiat erit. CAſta negor:dicunt oẽs me nõ eſſe

caſtam. SI tu dãnas me.ſ.tanq̃ corruptam:& non caſtam. FAtebor meruiſſe:dicam ingenue me mereri ſuppliciũ. MOrte luã pœnas:plectar morte.Luere pœnas:pati ſuppliciũ ꝑ crimine. VIcta iudice dea:uicta ego tuo iudicio ſupplicio afficiar. SED ſi crimen abeſt:ſi ſcis me caſtã & incorruptã. DAbis thure:pignora noſtræ uitæ:re ipſa oſtendas ſigna:tanq̃ pignora & teſtes uitæ meæ pudicæ. ET tu caſta pudica & ſancta. Sequere manus caſtas:meas.ſ. DIxit:ita precata eſt claudia. ET traxit funẽ:ipſius nauis. EXIguo conamine: paruo conatu.Nam paruo labore traxit:& facillime ſequuta eſt ratis. MIra loquor:dico qdem ad mirabilia. SED teſtificata in ſcæna:quæ relata fuere in theatro:ut adhiberi fides debeat. MOta dea eſt:ꝑcibus ipſius Claudiæ. ET ſequit̃ ducem.præcedentem:& trahentem:uirginem. ET ſequendo laudat:ex hoc ipſo laudare uidet̃:qa ſequitur trahentem in ꝓbationem:& cõmendationem pudicitiæ illius. SOnus ĩdex lætitiæ:hoc eſt plauſus quo animorum indicat̃ lætitia. FErt̃ ad aſtra:nam datus eſt uirgini plauſus ingens:& uoces ſydera ſublatæ. Veniunt ad fluxum fluminis:Claudia ſenatus:& populus:& matronæ ueniunt illuc:ubi ſe incipit reflectere in lœuã amnis. PRIores dixere atria tyberina:dixere ueteres eſſe domum tybridis.

A tría díxerunt/unde ſiniſter abít:
Nox aderat,& q̃rno relígãt in ſtípite funẽ
Dantq; leuí ſomno corpora functa cibo:
Lux aderat,querno ſoluunt a ſtípite funem:
Ante tamen poſito thura dedere foco:
Ante coronarũt puppím,& ſine labe íuuẽcã:
Mactarunt,operum coníugíiq; rudem:
Eſt locus ín tyberím quo lubrícus ĩfluít almo
Et nomen magno perdít ín amne mínor:
Illic purpurea canus cum ueſte ſacerdos
Almonís domínam ſacraq; lauít aquís:
Exululant comítes,furíoſaq; tíbía flatur:
Et feríunt molles taurea terga manus:
Claudía præcedít læto celeberríma uultu
Credíta uíx tandem teſte pudíca dea eſt:
Ipſa ſedẽs plauſtro porta eſt ínuecta capena
Sparguntur íunctæ flore recente boues:
Naſica accæpít,templí non perſtítít autor
Auguſtus nunc eſt:ante Metellus erat:
Subſtítít híc Erato,mora fit dũ cætera q̃ro:
Díc ínquã parua cur ſtírpe quærat opes
Cõtulít æs populus,de quo delubra metell9
Fæcít aít,dandæ mos ſtípís índe manet:

¶VNDE ſiniſter abit:Fabulat̃ ibi eẽ regiam Tyberini ubi fluuius flectit̃ ſiniſtrorſum. OPerũ cõiugiiq; rudẽ: Vt hoſtia eẽt puriſſima. EST locus ĩ tyberim q̃ lubricus ĩ fluit almo.Huius fluuii ſupra meminimus ubi mater deũ.vi calẽ.apri.lauabatur ut ait uibius ſequeſter.Defluit aũt almo ĩ tyberim nõ admodũ longe a porta capena ut nõnulli dicũt.qbus illud aſtipulat̃.Illa ſedẽs plauſtro porta ẽ inuecta capena.Lota igit̃ ẽ Cybele tũc in eo fluuio.uñ factũ exiſtimamus ut poſtea illic lauari cõſueuerit. COmites.Non oẽs q deam comitabant̃ ſed galli ut diximus ſupra. FVrioſaq; tibia.ob gallos q furere uidebãt̃. TAurea ter.tympana.Quibus curetes uſi fuerãt cũ Rhea iouẽ peperiſſet.Ea e pellibus fieri dubiũ nõ eſt. BOues.A qbus deæ plauſtrũ trahebat̃. NAſica accæpit tẽpli nõ extitit autor.Accæpit legendũ eſt nõ incæpit ut qdã uolũt q exiſtimant uotã fuiſſe hãc ædem a Scipione Naſica.qd alienũ eſt ab hiſtoria Liuii q ſcribit Naſicã in ſalũ naue euectũ deã a ſacerdotibus accæpiſſe atq; ĩ terrã extuliſſe &.M.Liuiũ & Claudiũ cẽſores ædẽ matris deũ faciendã locaſſe eãq; tertiodecimo ãno poſt q̃ locata erat.M.iuniũ Brutũ dedicaſſe.Quare non placet qd in opuſculo uiroꝝ illuſtriũ legimus ubi eius libelli autor qcũq; fuerit:neq;.n.ẽ Plinius ut multi putãt.ſcribit tẽplũ hoc ĩcepiſſe Naſicã.qd cũ bis ĩcẽdio abſumptũ fuerit ut dixius ſupra.nemini miꝝ uideri debet ꝙ Oui. ſcribit hoc loco & Metellũ ei9 ædis autorẽ fuiſſe.& poſt Metellũ Auguſtũ.quẽ cõſtat refeciſſe ædes ſacras ueruſtate collapſas aut incẽdio abſũptas teſte Suetonio. Hic eſt ꝙ feſtũ matris deũ Romæ celebrari ut diximus conſueuit ñ pridie idus Aprilis ſed nonis huius mẽſis qbus ea ædes ab Auguſto fuerat dedicata.quã qdã uolũt fuiſſe nõ lõge ab ea porta q̃ deæ ſimulachrũ in urbem inuectũ eſt.ſed ĩ palatio fuit teſte Liuio. Parua cur ſtipe q̃rat opes.Moris fuit hoc tpe ut Romani matri deũ nũmos ſiue ſtipem q̃uis paruam offerrent.quoniam ſtipe a populo collata eius deæ templũ a Metello fuerat cõſtitutũ.

ANT. FAN. almo fl.

tympana.

Cybeles ædes ubi.

¶VNDE ſiniſter abit.uertit ſe in ſiniſtrã.ubi eſt reflexus fluminis.putauere antiqui eſſe regiam numinis tyberini.Vnde Vir.de eodem loco.cum facit deum ipſum loquentẽ.Ego ſum pleno.quẽ flumine cernis. STringentẽ ripas & pinguia culta ſecantẽ.Ceruleus Tybris.Cœlo gratiſſimus annis. HIC mihi magna domus.celſis caput uiribus exit. NOx aderat.ſubſtitere p noctẽ in ipſo flexu.quo ab hoſtiis tiberinis uenerant. REligant funẽ a ſtipite querno.a trũco quercus religere ꝑ ĩnectere.ſeu ligare dicimus. Vir.cũ laomedõtia pubes gramineo ripæ religauit ab aggere claſſem. COrpora functa cibo.poſtq̃ comederũt. DAnt locũ ſõno.quieti ſe tradiderunt. LVX aderat iã illuxerat. SOluũt funẽ a ſtipite q̃rno.ubi ueſperi religauerant. TAmen ante q̃ ſoluerẽt. DEdere thura poſito foco.erecta ad tꝑs ara. & ſuccẽſo igne thura adoleuere. ANte coronarunt puppẽ. anteq̃ inde diſcederent nauẽ uirẽtibus coronarunt. ET mactarũt iuuencã ſine labe.delectã ex armẽto.ſine ulla macula.q̃ nulla poſſet labe notari iuuencã ĩmolarũt. ET rudẽ opeꝝ.& couiugii quæ nec araſſet.nec tauꝝ ſuſtinuiſſet.& tria dat huic hoſtiæ.facit delectã iniũgẽ. & purã.ſed de his diximus ĩ.i.lib. EST locus. facit topographiã. QVO almo lubricus influit in tyberim.almo paruus eſt fluuius q interſecãs hoſtienſem uiã nõ longe ab illo flexu init tybrim.Aliqui putant eſſe illum.q eſt inter portam urbis hoſtienſem.& tẽplũ diui Pauli.remotior ab urbe eſſe non põt.qa galli quot annis.ibant illuc cum matris ſimulacro.qd indicat Luca.Et lotã paruo reuocant almone cybelẽ. ET minor annis. Perdit nomen in magno amne.Almo paruus flu.amittit ſuũ nomẽ.cum in

PAV. MAR

fluit in tybrim.ut de Iſará inquit Lúc.cum influit in Rhodanum.q gurgite ductus.p tam multa ſuo.famæ maioris in amnē lapſus ad equoreas nomen nō ptulit undas. ILlic in eo loco apud hoſtium almonis. SAcerdos canus.iam ſenior cum ueſte. PVrpurea.quo eſſet ornatior. LAuit dominam.deæ ſimulacrum. ET ſacra.quæ ſimul ferebanť.Aquis almonis:ipſius parui amnis & inde:mos ſumpſit initiū referendæ deæ illuc. EXululāt comites:galli miniſtri Cybelis ululatum ediderunt. ET flať:flatu reſonāt. TIbia furioſa:uel horrenda ut paulo ſuperius.horrendo ſono dixit.uel furioſa qa furere ipſi miniſtri uidebanť. ET manus molles:mollium miniſtrorum. FEriunt terga taurea:tympana ex taurorum corio. CLaudia præcedit:anteit. Celeberrima:laudatiſſima. VVLtu læto:leta.n.alias antecedebat. VIX tandem eſt credita pudica:tandem oēs credidere eam caſtam:ſed difficulter:credidere tamen. TEſte dea:quæ caſtas eius manus ſequuta eſt. Ipſa deum mater. SEdens plauſtro: quæ iam currui erat impoſita. EST inuecta:illata:& intra urbem uecta. POrta capena:qua exitur in uiam appiam:& inde regio portæ capenæ dicta eſt:qua porta itur ad ædem diui SEbaſtiani. BOues iunctæ:quæ iugatæ currum trahunt. SParguntur flore recente:recentibus floribus & uias ſternebant:& qui in ſpectaculo erant prætereuntes floribus ſpergebant. NAſica accepit.P.Scipio. Naſica qui uir optimus a ſenatu iudicatus eſt:deam accepit in ingreſſu urbis. Verꝫ Liui.inquit ab hoc acceptam in hoſtiis tyberinis: dediſſeqꝫ inde ferendam matronis. Templi non perſti.au.hic ipſe Naſica templum deæ non conſtruxit.&.Q.Cæcilius Metellus:ex donis deæ collatis tēplum in regione portæ capenæ matri deoꝝ erexit:inſtaurauitqꝫ illud poſtea Auguſtus:& ludos conſtituit:& ut eidem a mulieribus carmina canerenť. Vnde in prin.ſecundi libri triſtium. Ipſe quoqꝫ auſonias cæſar matreſqꝫ nuruſqꝫ Carmina turrigere dicere iuſſit opi. AVguſtus nūc eſt:autor.ſ.templi. nam illud reſtituit tpe ipſius poetæ:ideo nunc eſt:qa noſtro tpe ædem reparauit. ANte erat metel. Cæcilius erat autor: q ab initio erexit. SVbſiſtit hic erato:hic deſii loqui muſa. MOra fit.retardať.Dum cæ.q̄ro:in q̄bus inerat dubitatio. DIC iquā cur quærat opes:ipſa dea cur ſibi nūmos quærit. PArua ſti.paruo numo. EO.n.die ſinguli ſingulos nūmos offerebant. Ait cō.æs po.ut paulo ſupius diximus.Populus frequens in palatio dona deæ tulit:q teſtať Liui:Ergo ab ære collato a populo:mox conferendum quot annis ſtipum originē ſumpſit. DE quo:ære qđ populus contulit. MEtellus:ipſe.Q.Cæcilius Metel. FEcit delu.extruxit tēplum. INde:ex eo. Manet mos:ſeruať conſuetudo. Dande ſtipis:offerendorum nūmorum.

Cur uicibus factis ineunt cōuiuia quæro?
 Tunc magis indictas cōcelebrantqꝫ dapes:
Quod bene mutarit ſedem berecynthia dixit
 Captant mutatis ſedibus omen idem:
Inſtiteram,quare primi megaleſia ludi.
 Vrbe forent noſtra,cum dea ſenſit enim:
Illa deos inquit peperit,ceſſere parenti.
 Principiumqꝫ dati mater honoris habet:
Cur igitur gallos,qui ſe excidere uocamus
 Cum tantū a prhygia gallica diſtet hum9:
Inter ait uiridem cybelen,altaſqꝫ celænas
 Amnis,it inſana nomine gallus aqua:
Qui bibit inde furit,pcul hinc diſcedite q̄s ē
 Cura bonæ mentis,qui bibit inde furit:

ANT. FAN.

CVR uicibus fa.ine.cō. quæro: Mutuas ſodalitates dicit.Cice.in Catone maiore:Sodalitates.n. me queſtore conſtitutæ ſunt ſacris idæis magnæ matris acceptis.

Sodalitates mutuæ in ſacris cybeles

INdictas:a pōtifice ſiue a gallis comitibus matris deū ſiue ab epulonibus.Lege Feſtū. MVtatis ſedibus:mutanť a nobis ſedes cum e conuiuiis accedimus ad diuerſa conuiuia. Quod romani faciebant boni ominis cā: qm̄ cibele e phrigia romam tranſláta bene ac fœliciter ſedem mutauerat.

Megaleſia primi in urbe ludi.

QVare pri.me.lu.Vr.fo.no.hi ludi quo& ſupra meminimus iure primi ludoꝝ omnium habebanť qa par erat ut dii parenti ſuæ cederent & cū honorē matri exhiberent. CVR igiť &c. diximus ſupra matris deum comites a gallo flumine gallos uocari.

Cælene

ALtaſqꝫ celenas:urbem phrigiæ patriam marſiæ quē ab apolline ſuperatum & excoriatum ferūt. Vnde illud eſt Lucani. Et quæ tue munera pallas lugent damnatæ phœbo uictore celenæ.Id oppidum nonnulli lydiæ tribuunt.qđ nos monere non debet cum phrigiæ: Cariæ ac lydiæ loca ita inter ſe coeant.ut non facile diſtinguantur.Sciendum & collē ipſum in quo urbs eſt Celenas dici ut autor eſt Strabo & oppidū ipſum in cuius foro ſuſpenſa uiſebať Marſiæ pellis ut Herodot. ſcri. in utrem formata.quá ei detractam phriges ferebant apollinem.ſuſpendiſſe. INſana.q̄ inſanos facit ut dictum ē. PROcul hinc di.quis eſt Cu.bo.mē.ſenſus eſt. Vos q̄bus cura eſt bonæ mentis diſcedite pcul a gallo flumine.

PAV. MAR.

QVERO cur ineant conuiuia factis uicibus? poſtea interrogo unde ea ſit cōſuetudo.q in his feſtis uiciſſim mō ad hæc.mō ad illa conuiuia eant. ET magis tunc.magis q̄ ullo unq̄ tpe. COncelebrāt.cum celebritate frequentant. DApes indictas.ipſa cōuiuia indicta.nam indicebanť ab ipſis ſacerdotibus. & poſtea uiciſſim ibant.

QVod berecinthia.iō factis uicibus ineunt cōuiuia.qđ deoꝝ mater. BEne mutauit ſedem.pſpere cōmutauit montes phrigiæ.p urbe roma. Captant idē nomen.pſpere mutationis. MVtatis ſedibus cum e cōuiuio in cōuium ſe recipiam.Præerant huic rei epulones.q̄bus id inditū nomē. Quod Pompeio teſte indicendi ioui. cæteriſqꝫ diis epulas ptātem haberent.& Cice.in lib.de oratore.Pōtifices inq̄t ueteres pp ſacroꝝ multitudinem tris uiros epulones eſſe uoluerunt.cū eſſent ipſi a Numa.ut ēt illud ludicrum epulare ſacrificiū facerent inſtituti & alio loco.Romæ inq̄t erant ſacra deæ matris.in q̄bus diebus feſtis nocte epulabanť:Erātaūt ſeptem numero &c.Hi ergo erāt.q cōuiuia cōmutabant. Inſtiterā.q̄ res.ſ. QVare ludi megaleſia forēt primi in urbe nr̄a. Cur romæ primi dicāť.& prío loco fiāt ludi ipſi.quos cōſtituit.M.Iunius Brutus.& Megaleſia appellanť. & de q̄bus paulo ſupius diximus.& quoꝝ Liuius meminit. CVM dea.erato. INq̄t.n.qa. SEnſit.me.ſ.q̄rentem. ILla.cybele. PEperit deos.iouem.iunonē.neptūnum.plutonem. Ceſſere parēti.dii ipſi uoluere matri cedere. ET

mater habet principium dati honoris:hoc eſt primum ludoꝝ honorem:nam cum ludi dis exhibeanť. Primus honos matri deoꝝ debeť ideo ipſi primi & magni dicunť ludi. CVR ergo uocamus gallos: q ſe excidere: alia quæſtio.Cur galli dicti ſint miniſtri cybeles:q ſibi uirilia exciderunt: ſeu amputauerũt. CVM humus gallica: gallia ipſa. TAntum diſtet:diſiuncta & longe remota ſit. A phrigia:unde huc aduecta dea:hoc inqt cur appellanť eo nomine:qñ qdem a gallia appellari non potuerint. INter ait uiridem cybelem:muſa cãm appellationis ad gallum fluuium refert:cuius aqua epota furorem gignit. IS labiť p ea loca phrigiæ:ubi matris deum erãt tépla.Initium.n.capit ex modris phrigiæ:& in ſagaꝝ amnem influit.& Ply.inqt:Gallus phrigiæ flumen eſt: de cuius aqua potantes redduntť inſani.& Martianus aſſerit adeo miniſtros matris deũ gallos dictos ait erato. GALlus amnis:fluuius. A qua inſana:inſaniam & furorem incutiéti. IT:fluit. INter uiridem cibelem:cibelon & cibelem dicimus montem:de quo paulo ſupius. ET altas celenas:celenæ in phrigia collis qdam eſt:ut Strabo inquit:i quo urbs fuit eiuſdem noís:Hinc Antiochus ſoter hoíes tranſtulit in eam quæ nunc Apamia dicitur: & urbem appellauit de noíe matris apiamæ Artabazi filiæ:quæ Seleuco nicatori nupſit.Hæc in phrigia ab illo referunť.Sed ipſoꝝ locoꝝ nomina:in loca noſtra marſoꝝ tráſlata ſunt:ut fuiſſe hoc oppida putauerim:etiam ante marſiam ex Aſia pulſum:ſed de his in.vi.lib.plura dicemus. QVI bibit inde:ex eo fluuio. FVrit:furorem concipit. DIScedite hinc procul:lõge ab hoc fluuio recedite ne ſitis poſtea furore perciti. QVIS pro quibus. EST cura bonæ mentis: qui ſane mentis eſtis: & inſanire non uultis. Qui bibit inde furit:repetitio prioris expoſitionis: ad uehementiora monita.

ANT. FAN.

Non pudet herboſum dixi poſuiſſe moretũ:
In dominæ menſis, an ſua cauſa ſubeſt:
Lacte mero ueteres uſi narrantur, & herbis
Sponte ſua ſi quas terra ferebat ait:
Candidus elixæ miſcetur caſeus herbæ
Cognoſcat primos ut dea priſca cibos:
❡ Poſtera cum cœlo motis pallantias aſtris
Fulſerit, & niueos luna leuarit equos:
Qui dicet, quõdã ſacrata eſt colle Quirini:
Hac fortuna die publica, uerus erit:
❡ Tertia lux memini ludis erit, hac mihi q(dã
Spectanti ſenioꝝ continuuſq; loco:
Hæc ait illa dies libycis qua cæſar in oris

❡HERBOSVM moretum:in ſodalitatibus magnæ matris apponebať conuiuiis moretum e lacte caſeo & herbis ob conuenientiam eius cibi cum dea. Lac enim & herbæ fuit ueteꝝ cibus: & ipſam deam uetuſtiſſimã eſſe nemo dubitauerit quippe quæ é deoꝝ mater. LActe mero.lacte ſolo.Hoc cibo uiuunt nonnulli barbari: quos moriať Plyuius ignorare aut ſperuere tot ſæculis caſei dotem:quo tradunt uixiſſe Zoroactren in deſertis annis.xx.ita temperato ut uetuſtatem nõ ſentiret. POſtera cum cœlo motis pallantias aſtris fulſerit.viii. idus aprilis celebrať dedicatio ædis fortunæ publicæ in monte Quirinali:quo in loco ſacrata eſt ædes eius deæ quã nõnulli Protogeniam Liuius Primigeniam uocat non a Cn. Domitio prætore urbano:ut qdam uolunt non intelligentes qd Liuius tradat:ſed a. Qu. Martio ahala duum uiro ad idipſum creato quam ædem uouerat decem annis ante.P.Sempronius ſophus:qui cum in agro crotonienſi cum hãnibale male pugnaſſet coniunctis deinde copiis cum legionibus.P.Licinii proconſulis cum eodem hoſte conflixit:& cum in pricipio pugnæ ædem fortunæ primigeniæ uouiſſet ſi hoſtes funderentur compos eius uoti factus eſt.Hoſtes enim fuſi ac fugati ſunt & ſupra quatuor milia armatoꝝ cæſa.Itaq; idem Sempronius céſor poſtea eam ædem locauit quæ neq; ab eo neq; a Cn.Domitio:ſed a. Q.Martio dedicata eſt.Eſt autem fortuna publica quæ & primigenia dicitť ne quis dubitet legat tertiæ decadis Liuii librum uonum non longe a fine: ubi eius fortunæ hiſtoricus meminit cum in eodem libro ac paulo ante ſcripſiſſet temporibus ſecundi belli punici matrem deum e phrigia in italiam fuiſſe tranſlatam.Idem ét tradit:M.Liuium &.C.Claudium cenſores ædem matris deum locaſſe in palatio faciendã.

Moretũ

Caſei dos

Fortunæ publicæ feſtũ i mõte q̃rinali. viii.idus aprilis ꝓtogenia fortũa ſeu primigenia.

Pallantias autem aurora dicitur a fratre Pallante: ut cum præuia lucis tradendum phœbo pallantis inficit orbem.Eſt frater eius Pallas Titanis filius ex quo ex terra natam eſſe auroram fabulantur. Sunt & qui aurore patrem Pallantem uocant. LVna leuarit equos:equi a luna hoc loco leuari onere dicuntur lucis aduétu. TERtia lux.vi.idus aprilis Iulius Cæſar in lybia ſuperauit iubam & Scipionem cum perſequeretur reliquias exercitus Pompeiani.Nota eſt hiſtoria.Sciendum tamen iubam quem fuiſſe & ſuperbum & inertiſſimum legimus iõ hoc in loco magnanimum dici:quod & magno animo Cæſari aduerſatus eſt:& in oppido zamæ lignis congeſtis maximam in medio foro pyram conſtruxit:ut ſi forte bello foret ſuperatus igne ſubiecto ſe in eam proiiceret:is demum fluentibus rebus ad uoluntatem Cæſaris cum petreio conatus eſt ut per uirtutem interfecti eſſe uiderentur & cum infirmiorem illum ferro conſumpſiſſet impetrauit a ſeruo ut ſe interficeret:idque obtinuit. Appianus ſcribit eum regem ac Perregium cum nec fugam nec ſalutem ulterius ſpectare poſſent iedia ſe ac uulneribus inuicem confeciſſe. Triumphauit autem Cæſar (ut inquit Plutarchus) non de Scipione ſed de Iuba rege cuius filius Iuba in triumpho ductus eſt admodum infans: fortunatuſq; ea captiuitate: qua factum eſt ut ex numida ac barbaro inter ſcriptores doctiſſimos numeretur.Sane iubam autor perfidum uocat ob Aphrorum ingenia quæ & fallere & fidem frangere conſueuerunt.

Pallantias

Ludi i honoré cæſaris ob uictũ iubã v.idus aprilis Iube mors Iuba ſcriptor.

❡NON pudet herboſum:ultima quæſtio:Cur in epulis deæ moretum adhibebať. Cauſam refer muſa ad antiquos cibos:cum lacte & herbis olim homines ueſcerenť.Neq;.n.eſt aliud moretum.niſi admixtio multarum rerum cum lacte & caſeo. licet ſint qui pro intinctu uiridi accipiant. dixi ego. Non pudet poſuiſſe in menſis dominæ.apponere deæ epulis. HERboſum moretum.ex herbis & lacte & caſeo confectum. AN ſua cauſa ſubeſt.an eſt aliqua cauſa propria quare id fiat. AN ueteres.antiqui. NArranť uſi.quaſi dicant ueſci ſolitos ipſos

PAV. MAR.

ueteres., MEro lacte & herbis:hiis.n.ueſcebanť ante panis uſum. SI quos:quaſi & aliis cibis ſi aliquos. FERE bat terra ſua ſponte:nõ arata:non cõſita:ſed ſuapte natura. CAndidus caſeus miſceť elixæ herbæ: hoc nunc offerť epulis deæ:caſeus cum herbis elixis:q; moretum. VT dea priſca:deoꝝ mater antiqua. COgnoſcat primos cibos:qualibus Saturni tpe ueſci conſueuerũt.Hactenus de ſacris cibeles. POſtea cum cœlo.viii.idus aprileſ:hoc ſexta die mẽſis.Erit feſtũ publicæ fortunæ:cuius tẽplum a Cæſare cõſecratũ ẽ in colle qrinali:poſt aphricam uictoriã:de Scipione.& rege Iuba:de quo paulopoſt. POſtea pallãtias:ſequens aurora pallantis ex Titanũ genere filia. CVM fulſerit motis aſtris:pulſis ſyderibus:quæ aduentu maioris luminis obſcurať. ET luna leuarit equos niueos:alleuiarit ab ipſo ope:hoc eſt ubi occidet luna & mane illuxit. VErus erit:qui dicet:uera loqueť quicũq; id aſſeret. PVblica fortuna eſt ſacrata:ædes fortunæ publicæ:cõſecrata fuit quõdam. HAC die: quæ octaua eſt iduũ aprilium. TErtia lux:tertia dies a feſto publicæ fortunæ:hoc ẽ.vi.idus april. ERIT ludis: deputata ad exhibẽdos ludos:eo.n.die ludi fiunt. MEmini memoria repeto. HAC die.ſ. QVIdam ſenior cõtinuus mihi ſpectanti:q ſpectabã ipſos ludos. ET loco:qſi q continuato ordine ꝓximo nihil loco ſedebat:cũ ꝓximus eſſet dignitate. AIT:dixit. HAEC illa dies:referebat ille ſenex in ludis:eũ eſſe diẽ:quo Cæſar in aphrica uictor fuerat.Et.n.uicto cæſar pharnace Romam rediit.Conſul iteꝝ creatus eſt.ubi cognouit Catonis & Scipionis fugam in aphricam:q ad bellũ ab rege Iuba accendebanť:illuc traiecit: & Catone iam mortuo Iubæ & Scipionis debellauit exercitum.Expauentibus inaudito prius tubaꝝ clamore regiis elephantis.Scipio naue fugiens ſe ipſum interemit.Rex interim Iuba:ut in cõmentariis eſt ab omnibus ciuitatibus excluſus:deſpata ſalute: cum iam conatus eſſet cum Petreio:ut ꝑ uirtutem interfecti eſſe uidereſť:ferro inter ſe depugnãt atq; infirmiorem imbecilliorẽq; Iuba Petreium facile ferro conſumpſit:deĩde ipſe ſibi cum conareť gladio traiicere pectus: nec poſſet:præcibus a ſeruo ſuo ĩpetrauit:ut ſe interficeret idq; obtinuit:&c.Cæſar uero Romam ex aphrica rediens:ut inqt Plutar.ex ea uictoria magnifice ꝑ ora populi ferebať.Tantum.n.agri ab eo iditionem ſubactum ut annuo ꝓuentu ꝑcepturus fiſcus eſſet.Tritici qdem ducenta milia modium acticoꝝ.olei uero trecentas myriadas.Aliquot inde triũphos egit.Alexandrinum ponticum.aphricanum non de Scipione.ſed de Iuba rege eius filius.Iuba quoq; nomine infans admodum in eo deductus eſt triũpho.Fortunatiſſimam utiq; captiuitatem.qua effectum eſt.ut ex Barbaro.ſ.ac Numida inter doctiſſimos ſcriptores adnumeretur. Poſt triumphos ingentia militibus congiaria dedit.Ad conciliandam ſibi plebem ſpectacula edidit.cõuiuiaq; celebrauit.Vno die in duobus ac uiginti milibus triclynioꝝ epulum præbens uniuerſis.Munus gladiatorum ac nauale certamen adhibuit & reliqua.Ille igiť ſenex referebat Cæſaris uictoriam.qua quidem ipſi luci fuiſſe uidentur inſtituti. HAEc illa dies.ſ. QVA cæſar in oris lybicis.in aphrica.

Perfida magnanimi contudit arma iubæ:
Dux mihi cæſar erat,ſub quo meruiſſe tribunus:
Glorior,officiis præfuit ille meis:
Hanc ego militia ſedem,tu pace paraſti:
Inter biſquinos uſus honore uiros
¶ Plura locuturi ſubito ſubducimur hymbre:

ANT. FAN. ¶CONTVDIT.ꝑfregit ac tundendo ſupauit. TRIbunus. hic ſenior qui Ouidio ludos ſpectanti aſſidebat tribunus militum fuerat ſub cæſare. Eſt aũt a tribu tribunis nomẽ inditũ.Fuerunt enim ſub Romulo tres tribus qbus qui preerant tribuni uocabanť. HANC ego militia ſedem tu pace paraſti. Auguſtus teſte Suetonio ĩ ſpectaculis milites ſecreuit a populo & cum pleriq; equitum attrito bellis ciuilibus patrimonio ſpectare ludos e .xiiii.non auderent metu pœnæ theatralis pronũciauit non teneri ea qbus ipſis parẽtibuſue equeſter cenſus unq̃ fuiſſet. INter biſquinos uſus honora uiros.Poeta hoc loco decẽuirium ſe fuiſſe teſtať.nam erant q Ouidium equitem qdem fuiſſe dicunt ſed nullum honorem præterea niſi triũuiratum tuliſſe.ii.ne deinceps fallanť uideant accuratius quomodo hunc locum interpretenť.& illum.Nec male cõmiſſa eſt nobis fortuna reoꝝ uſq;.Decem decies inſpicienda uiris.Sane triũuiratum Ouidius tulit admodum iuuenis.ut Cœpimus & tenere primos ætatis honores Deq; uiris quõdam pars tribus una fui. Sciendum decẽuiros ſub Auguſto centũuiralem haſtam coegiſſe quam queſtura functi cogere conſueuerant.Is etiam noua quædam officia excogitauit in quibus triumuiratum legendi ſenatus & triumuiratum recognoſcendi turmas equitum:adiecitq; tribus iudicum decuriis quartam ex inferiore cenſu quæ ducenariorum uocata eſt iudicauitq; de leuioribus ſummis.

Ouidius fuit decãuir.

Triũuiratus ſub auguſto

PAV. MAR. ¶CONTVDIT:tundendo attriuit & oppræſſit. ARma ꝑfida:ꝑfidam & fœdifragã punicam militiã. MAgnanimi Iubæ:regis mauritaniæ. DVX mihi cæſar erat:qſi eo tpe ego ſub cæſare militabã. SVB quo tribunus.q eram tribunus mi. Glorior meruiſſe.ad gloriam mihi aſcribo ſub cæſare militaſſe. ILLE cæſar. PREfuit officiis meis.q ille impator.& ego ſub eo trib. EGO paraui hanc ſedẽ militia.tu paraſti pace.erãt in eo ordine ſubſellioꝝ.ubi ſedere nõ licebat.niſi q magiſtratũ geſſerant.Inqt ergo ille ſe militia. qa trib.fuerat. ius in eo ſubſellioꝝ ordine ſibi paraſſe.Poetam uero domi in pace. VSVS honore inter biſqnos uiros. q magiſtratum in decẽuiratu geſſiſti.Fuerat.n.poeta decẽuir.antea tñ iuuenis triũuir.Vnde in qrto triſtiũ.Cœpimus & tenere primos ætatis honores.Eq; uiris quõdam pars tribus una fui.Egitq; cãs in foro centũuirali.de quo ĩ ſecũdo triſtium ad Auguſtũ.Nec male cõmiſſa eſt nobis fortuna reoꝝ.Vſq; decẽ decies inſpiciẽda uiris.qn inter centũuiros iudiciũ dixiſſe conſtat.ut a principio diximus.Hoc aũt in loco decẽuiꝝ ſeſe oſtendit.Fuit.n.in eo magiſtratu decẽuirali in quo ipſi iudices de cauſis ad arbitriũ iudicabant.de quo ſeipſum ab integritate & fide cõmẽdat. In ſecundo.n.triſtiũ ſic ingt.Res quoq; priuatas ſtatui ſine crimine iudex.Deq; mea faſſa ẽ pars quoq; uicta fide: ſed de hmõi iudiciis in libris de oratore ad.Q.fratrẽ Ciceronis cumulatius differemus. PLura locuturi.cũ & alia multi ſimul collocaturi eſſemus.Subducimur.repellimur a ſubſeliis.SVbito hym ſubita pluuia.

Pendula cœleſtes libra mouebat aquas:
¶ Ante tamẽ q̃ ſũma dies ſpectacula ſiſtat:
Enſifer orion æquore merſus erit:
¶ Proxima uictricẽ cũ romã inſpexerit eos:
Et dederit phœbo ſtella fugata locum:

¶PENdula cœleſtes libra mouebat aquas:libra in ortum ferebatur:cum Sol una cum Ariete ludis nondũ perfectis:(ut autor inquit)tenderet ad occaſum.vi.idus huius mẽſis:quo tpe ſignificatur tẽpeſtas autore Collumella.pendulam aũt libram dicit non qd occidat.Id enim fieri nullo modo põt ludis nondũ abſolutis & pauloante Solis occaſum:ſed qd Pendulũ eſt Libræ perpetuũ epitheton.Quis.n.neſciat ſolũ cum ariete in occaſũ tendẽte nocte iam ꝓpinqua cũ ſolem ipm pars arietis antecedat librã neceſſario in ortũ ferri? ANte tñ q̃ ſumma dies ſpectacula ſiſtat Enſifer orion æquore merſus erit:Orion in cœlo ita formatus eſt ut enſem gerere uideat.Vnde illud eſt Lucani:Enſiferi nimiũ fulget latus orionis.Eſt aũt huius ſigni tãta magnitudo:ut multis diebus oriatur & occidat.Quare(ut inqt Seruius)eiꝰ apud peritos eſt incerta tẽpeſtas:dicit tñ occidere ex ortu Scorpionis a quo interemptus credit.Vnde conſequens eſt:ut hoc tpe pene occidat cũ ſolis occaſu:q magnã partem Arietis emẽſus eſt.Is enĩ ubi oceano ĩmerſus eſt trahit ſecũ ut ita dixerim Tauꝝ cuius occaſu ſine dubio & Scorpius oriat & orion occidat neceſſe eſt q in cœlo ita locatus ẽ ut dextra enſem tenere & cũ Tauro certare uideat:itaq; Heſiodus Orionis occaſu uerno:ideſt hoc tpe terram eſſe arandã docet.Ply.autor eſt in creta terremotu rupto monte inuentũ eſſe corpus ſtans.xlvi.cubitorum quod qdam fuiſſe Orionis tradiderunt.Sciendũ Accium hoc ſignum iugulã appellaſſe teſte Varrone.Alii iugulã ſtellam eſſe uolunt ſic dictã a forma iugulãdis q̃ cæteris nucibus maior eſt.Cũ romam inſpexerit eos:Aurora Eos dicit ut ſupra docuimus & a græcis ios teſte Seruio.Nam eous eſt lucifer:ut Te matutinus flentẽ cõſpexit eous & flentem paulo uidit poſt heſperus idem.Eſt ẽt eous adiectiuum cuius prima ſyllaba modo ꝓducit natura modo corripitur ob ſequentẽ uocalem:Vel quoniã & Ios dicimus & eos.Sane.v.idus huius menſis Romani rẽ diuinam Cereri faciebãt cui & ludos circenſes celebrabant:ut Cornelius tacitus autor eſt.Ea ut Diodorus ſcribit frumenti qd forte inter alias herbas naſcebat ignotum cæteris uſum prima inuenit ante Proſerpinã a ſe genitã:qua rapta oĩa frumenta incendiſſe dicit.Sed poſteaq̃ Ioui reconciliata eſt in cuius odium frumenta incẽderat feeam frumenti ſemen dediſſe Triptolemo mandaſſeq;:ut id mortalibus diuideret:ac monſtraret ſeminãdi modum.Eadẽ traditur leges dediſſe qbus hoĩes iuſte uiuere aſſueſcerent:unde & legifera dicta eſt & eius feſta Teſmophoria uocant.Ante uſum enim frumenti hoĩes paſſim ſine legibus uagabantur:quæ feritas eo inuẽto ſublata eſt:ut inqt Seruius poſtq̃ ex agroꝝ diuiſione nata ſunt iura.Hinc Ouidius ait alibi Prima ceres unco glebã dimouit aratro prima dedit fruges alimentaq; mitia terris prima dedit leges.Ariſtoteles tñ ſæpenumero cum in athenienſes inueheretur dicebat eos frumenta & leges inueniſſe.ſed frumentis uti non legibus.Quod ideo diximus quia conſtat Cererem Siculã fuiſſe ut Solino placet:q̃uis negari nequeat haud lõge ab athenis fuiſſe Triptolemi patriam:ubi tẽplum fuit cereris Eleuſine:ut autor eſt Strabo:ubi(ut quidã tradunt)quod noctu ſacra cereris fierent ſacerdotes facibus diſcurrentes quos ab eaꝝ geſtatione Daduchos appellarunt & curſu ꝓpe Bacchico furentes deam colebant:a cuius ſacris impii & ſcelerati uoce p̃conis ſũmouebantur.Romæ autẽ ſolis matronis licebat ſacrum Cereris anniuerſariũ celebrare quod intermiſſum eſt propter cladem cannenſem:cũ nulla eo tpe matrona luctus expers foret.Lugentibus.n.ut inquit Liuius ad ſacrum facere nõ licebat:quod gratum erat:ut ſcribit Plut.ſi a lætis hoĩbus celebraretur.Huius deæ feſta:quoniã e græcia:tranſlata fuiſſent græca ſacra dicebantur autore Feſto:Cuius ædes:ut ait Ply.ad Circum maximũ fuit:quam Demuphilus & Gorgaſus paleſtæ laudatiſſimi atq; pictores utroq; genere artis ſuæ excoluerunt uerſibus inſcriptis græce quibus ſignificarũt a dextra opera Dimophili eſſe a parte læua gorgaſi.Meminiſſe autem debemus quod Seruius tradit Cererẽ deã eſſe ruſticorum:cui Virg.in.i.geor.anniuerſarium ſacrum uerno tpe fieri præcipit:ut ãnua magnæ ſacra refert cereri lætis operatus in herbis extremæ ſub caſu hyemis iam uere ſereno.Sacrificabatur autẽ Cereri & premetio ut inquit Feſtus deſpicis quas primum meſſuiſſent & lacte melle:ac uino:ut Cui tu lacte fauos & miti dilue baccho:& porca fœcunda & grauida in ſacrificio amburuali:Item ad.xii.calendas ianuarias:ſue prægnante panibus ac mulſo:ut Macro.tradit.Cæterum in Cæreris nuptiis(autore Seruio)uinum adhiberi nefas erat:quæ ut idem inquit Horci nuptiæ dicebantur ſolebantq; a pontificibus ſolẽnitate maxima celebrari.In ſacris autẽ mulſo librari non ignorauit Vir.teſte Macro.Vnde in georgicis miti Baccho inquit fauos dilue miteſcere uinum dicens cum mulſum fieri cœperit.Sacerdotes cereris Baptæ dicebantur quod lauari eos oporteret dum initiarentur.Initia autem ut Varro ſcribit dicuntur cereris ſacra.Ipſa aũt Ceres ut eidẽ placet dicta eſt quod gerat fruges:uel a creando:ut Ser.ſcribit a qua Ceriti dicti ſunt teſte Nonio quaſi cereris ira uexati.

¶LIBRA pendula:pendens quæ iam in occaſu erat. MOuebat cœleſtes aquas:iferebat pluuias. EGimus ſuperius de occaſu libræ:non exigit hic locus:ut ea repetamus:quæ iam dicta ſunt:Sed illud dixiſſe ſatis ſit librã in occaſũ pluuias plerũq; inferre:nunc quoq; in ipſo occaſu p̃mitur:ideo mouet aquas.Tamen anteq̃ ſumma dies:anteq̃ ultima pars diei. SIſtat ſpectacula:quaſi finem imponat ludis. Orion enſifer:ferens enſem.Nam armatus cum gladio figuratur. ERit merſus æquore:iam occiderit:ſic deſignat ipſius Orionis occaſum:quod quidẽ ſydus procelloſum eſt.Ply.tamen occidere inquit gladium eius idibus nouẽ ſic magna eſſet differentia in occaſu.Nos autem in ſequenti libro:quæ ad eum pertinent latius referemus. PRoxima uictricem.v.idus apri.hoc eſt nono die menſis:ludi fiunt ad honorem cereris in circo maximo:primum tamen fiunt equiria.Ad ludos autem cum pompa itur:feruntur q; deorum imagines magna reuerentia & frequentia populi:habeturq; is cereri honor:quod ab ea reperto frumento:& conficiendi panis uſu ſiluestrem uictum delicatiori cibo mutarit.Dece tere plura diximus in.i.lib.Hoc quoq; in loco plura referentur:præſertim quæ ad Proſerpinæ raptũ:& errores

ANT. FAN.
Libra ĩ ortum fert vi.id apri.
Libra pẽdula
Orion enſifer occidit.vi.id. apri.
Orionis magnitudo.
Iugula
Eos a græcis ios dr.
Eous
Cereris eleuſinæ templum
Cereris ſacrũ nõ fiebat a lugẽtibꝰ
Initia
Ceres unde dicta
Ceriti
PAV. MAR.

ipſius ſpectant. PROxima:ἕως ſeqns aurora.nam ἕως aurora eſt.Cum inſpexit romam uictricẽ:hoc eſt cũ ſequens dies effulſerit.& Romam orbis uictricem radus illuſtratis. ET ſtella fugata dederit locum phœbo:quaſi ſtellæ erunt ab aſpectu noſtro fugatæ.nam uincentur a maiore lumine.

Circus erit pompa celeber:numeroq; deorꝝ:
Primaq; uentoſis palma petetur equis:
Hinc cereris ludi,nõ eſt opus indice cauſæ:
Sponte deæ munus,promeritumq; patet:
Panis erãt primis uirides mortalibus herbæ:
Quas tellus nullo ſollicitante dabat:
Et modo carpebant uiuax de ceſpite gramen:
Nunc epulæ tenera fronde cacumen erant:
Poſt mõ glãs nata ẽ,bene erat iã glãde repta:
Duraq; magnificas quercus habebat opes:
Prima ceres hoĩe ad meliora alimenta uocato
Mutauit glandes,utiliore cibo:
Illa iugo tauros collum præbere coegit
Tunc primum ſoles eruta uidit humus:
Aes erat ĩ præcio,calybis iã maſſa placebat:

ANT FAN. ¶CIRCVS erit pompa celeber numeroq; deorũ Cereri(ut diximus teſte Tacito)Romani circenſes ludos celebrabant in quorum pompa deorum imagines uehebantur.Vnde illud eſt Macrobii.Vehitur enim ſimulachrum dei Heliopolitani ferculo ueluti uehunt in pompa ludorum circenſium deorum ſimulachra. Et illud: euenifletq; ut circenſium die puer de cœnaculo pompam ſuperne deſpiceret & matri referret quo ordine ſecreta ſacrorum in arca pilenti compoſita uidiſſet. Tranquillus in Auguſto die Circenſiũ proximo ſoléni pompæ ſimulachrum dei detraxit.Ferebatur autem ea pompa circum metas teſte Varrone:q ait Circum maximũ dictum:quod circũ ſpectaculis ædificatus ubi ludi fiũt: & quod ibi circum metas fertur pompa & equi currũt. Eum circum apud quem ut diximus ædes Cereris fuit Ply.ſcribit a Cæſare dictatore ut ſupra docuimus in ſecundo huius operis libro extructum fuiſſe longitudine ſtadiorum trium ac latitudine unius:ſed cũ ædificiis iugerum quaternum ad ſedem ducentorum.xl.miliũ.Cõſtat tamen autore Liuio eius Circi locum ante a Tarquinio priſco eſſe deſignatum:ac diuiſa loca patribus:eqtibuſq; ubi ſpectacula ſibi quiſq; faceret. Sciendum uehiculum quo deorum exuuiæ(ut ait Feſtus)ludis Circenſibus in Circum ad Puluinar uehebantur thenſam appellari quæ erat argentea:ut idem autor docet:dicta a re diuina autore Seruio. PRIMA palma:Celebrabantur primum equiria:deinde cereris ludi. SONTE deæ munus promeritumq; patet. TALE eſt cereris meritum:ut non facile detur melius aliquid inueniri cum in inuento Cereris ſita ſit non uiuendi tantum:ſed bene atq; honeſte uiuendi ratio:quorum alterum frumenta præſtant alterum leges. PANIS erant primis uirides mortalibus herbæ:Diodorus.Eodemq; modo & homines a principio genitos dicunt in agris paſtum quærentes ſilueſtri & incondita uita uixiſſe quibus herbæ & arborum fructus ultro uictum præberent. GRAMEN:Herbæ ſpeciem hic accipimus omnibus notá. BEne erat iam glande reperta:glandis farina ſpiſſatur in panis uſum autore Plynio. MAgnificas opes:ſi ad herbas non ad frumenta referantur.

Põpa circẽſibus cũ metas ferebatur.

Circ⁹ maximus

Thenſa

PAV. MAR. ¶CIRCVS:maximus.ſ.quem Tarquinius priſcus extruxit inter Auentinum & Palatiũ. ERIT celeber pompa:nam cum pompa frequentatus.Pompa enim eſt ipſe ordo procedentium in ſupplicatione.Vnde nunc a noſtris proceſſio dicitur:& pompam quoq; funebrem dicimus. ET numero deorum:quaſi multis deorum imaginibus:quæ ordine quoq; ſuo referuntur. ET prima palma:prima uictoria in ipſo circo. Petetur equis uentoſis:pernicibus inſtar uentorum. Primo enim loco erit equorum curſus. HINC:poſt equiria. LVDI cereris:qui exhibentur ad honorem cereris. NON eſt opus indice cauſæ:demonſtratore originis horum ludorũ: quia non eſt petere a numinibus rationem:cum per ſe pateat. MVnus deæ:cereris. ET promeritum:quaſi quod ipſa de genere humano promerita ſit. PAtet ſponte:per ſe & ratione ſui ipſius manifeſtum eſt. VIRIdes herbæ erant panis primis mortalibus:ut referat merita cereris ſplendioris cibi inuentricis:hoc inquit primi mortales loco panis:qui nondum traditus erat ueſcebantur uirentibus herbis. QVAS herbas dabat tellus nullo ſollicitante:nullo terram ipſam colente.Sua enim ſponte procreabat herbas. ET MOdo carpebant:ipſi mortales. GRAmen uiuax.uirens:q; tam cito nõ areſcit. DE ceſpite:de terra herbida. NVNC epulæ:mortalium. ERAT cacumen tenera fronde:ſummitas illa tenellarum frondium:quæ quia tenellior:& ad eſum quoq; facilior eſt. POST modo glans nata eſt:ab initio ueſci cœpere tenellis:& tum pullulantibus frondib⁹: poſtea natæ ſunt ipſæ glandes:& hic cœpit eſſe præcioſior cibus. BEne erat:hominibus.ſ. IAM reperta glande:quoniam pluris erant glandes:& glandiferæ arbores ipſis herbis.Vnde & Ply.inquit.Proximum erat narrare glandiferas quoq;:quæ primæ uictum mortalium aluerũt.Nutrices inopis ac fere fortis &c.Et paulo poſt.Glãde opes nunc quoq; multarum gentium conſtãt:necnon & inopia frugum arefactis emolitur farina:ſpiſſaturq; in panis uſum:& reliqua. ET dura quercus:quæ prima eſt glandiferarum arborum. HAbebat opes magnificas:propter ſplendidiorem cibum ex glandibus quam ex herbis. PRIMA ce.uo.ho.ad me.ali.cum uocaſſet hominem ad utiliorem præſtantioremq; cibum. MVtauit glan.ci.ul.hoc eſt pane.Tradito n.uſu panis glandes reiectæ ſunt. ILla coe.tau.præ.col.iu.prima ceres domare boues & ad iugum ligare docuit. Sed qui prius domuerit:in primo diximus. TVNC pri.hu.eru.terra proſciſſa & euerſa. VIdet ſoles:nam quæ prius euerſa non fuerat:cum nulla eſſet ratio colendorum agrorum:tum primum effoſſa ſoli patuit. AES erat in præcio: cœperat iam eſſe in præcio:cum eſſet opus ferreis inſtrumentis ad procidendam terram. IAM maſſa Calybis:ipſe infabricatus calybs ita appellatus a calibybus populis ad dextram Euxini:primis ipſius generis æris repertoribus. PLAcebat:ad formanda.ſ.ruſtica inſtrumenta.

¶Perpetuo debuit illa tegi:ne inde fierent arma bellica quibus agriculturā īpedit̄ & hoīes pereūt. PErpetuūq; ANT.
du. Auguſtū qui auctor eſt pacis cuius ceres alūna eſt. HOnorē.ſacrificiū e mola:ea eni eſt quā per farra & mi- FAN.
cam ſaliētem ſignificat. VNctas ac.tæ.Pice uel cæra & ſimilibus ut facile ardeant. Vult autē accēdi tædas qa
earum ope ceres raptā proſerpinā quæſiſſe dicit̄:ut Illic accēdit geminas pro lāpade pinus. HInc cereris ſacris
nunc quoq; tæda datur Hāc ob cauſam ceres dea tædifera dicitur:ut & p tædiferæ myſtica ſacra deæ. BOs
aret:nō uult bouē mactari cereri:cuius opa mortales pcipiunt eius deæ munera. PLura re.multa quidē audies
& recognoſces quæ noſti:doceberis q̄ noſti. TERra

Hei heu qui perpetuo debuit illa tegi:
Pace ceres læta eſt, & uos orate coloni.
Perpetuam pacem pacificumq; ducem:
Farra deæ micæq; licet ſalientis honorem:
Detis, & in ueteres thurea grana focos:
Et ſi thura aberunt, unctas accendite tædas
Parua bonæ cereri, ſint modo caſta, placent:
A boue ſuccincti cultros remouete miniſtri
Bos aret, ignauum ſacrificate ſuem.
Apta iugo ceruix non eſt ferienda ſecuri
Viuat, & in dura ſæpe laboret humo:
Exigit ipſe locus raptus ut uirginis edam
Plura recognoſces, pauca docendus eris:
Terra tribus ſcopulis uaſtū pcurrit in æquor
Trinacris a poſitu nomen adepta loci:

tri.ſco.ua.pro.in æquor Tri.Sicilia quæ & Sicania dici Trinacria
tur Trinacriæ quoq; noīe a multis appellat̄ aut triqua-
træ a triāgula ſpecie ut inqt Ply.cuius inſulæ quot angu
li ſunt totidē pmōtoria ad extremū efficiūt:quoꝝ Pa Pachynus
chynus ad oriētē uergit:ut auctor eſt Strabo. Pelorus Pelorus
in Italiā.tertiū uero quod lilibeum uocant in libiā extē Lilibeum
tum ſimul & hibernū pſpectat occaſum.Sed trinacria Sicilia
ut idē geographus docet nomē eſt primis ſæculis uſur Sicania
patum nā poſtea hæc inſula trāſlato in cōſonātiorē uo Siciliæ
cem uocabulo Trinachris appellata eſt Siciliā uero di Fertilitas
ctam uolūt ab Italis quos ſiculos appellarūt.Sed ſunt q
uelint Sicanos Hiſpaniæ populos in Italiam ueniſſe du
ce Sicelo:qui inde pulſi inſulam uicinam Italiæ tenue-
runt.Vnde ab ipſis Sicaniam:ab eorum duce putarunt
Siciliam nominatam.
¶HEV quā ppetuo debuit tegi illa calybis maſſa: utili PAV.
us eni eſſet.materies ferri ſi ſemp tecta fuiſſet. Nō ge- MAR:
ſta armata bella cruēta manu.Cū fuit ferri crebræq; ra
pinæ:excidiū miſeris exitūq; fuit:iō poeta optaret tectā
fuiſſe ſemp ferri maſſam:quia inde fabricata bellica in-
ſtrumenta. CEres eſt læ.pa.quoniā ut in fine ptimi di
xerat.Pax cererē nutrit pacis alūna ceres. ET uos co.
agricolæ. ORate:pcibus a diis poſcite. PAcē ppe.q̄ ppetua & ſine intermiſſiōe ſit. ET ppetuū du.optate per
petuā uitā Tyberio q pacē pſtat. FArra licet:ceres nō exigit opulētū ſacrificiū ſed farre & ſale cōtēta ē:& thure
ſuccēſis & tædis. LIcet detis:offeratis deæ cereri. FArra:q̄ quo eēnt i ptio i prīo & ſecūdo diximus. ET ho
norē micæ ſaliētis:hoc ē micæ ſalis:nā igne ſaliēs edit crepitū.offeratis igit̄ molā:q̄ erat ex ſale:& farre molli-
to. ET grana thu.grana thuris adolēda. IN ueteres fo.in ueteres aras. Sed ſi thura aberint:cum hēri thus nō
poterit. ACcēdite tædas un.q̄ pinguedine prius pungi dnt:ut uehemētius accēdant̄.In ludis.n cereris tædæ
accēſæ ferunt̄:quod raptā filiā accēſa face qſierit. PArua munera.ſ. PLacēt bonæ ce.qa modico cōtēta eſt.
SInt mō ca.ea q̄ offerunt̄:qſi mō pia & caſta mēte offerant̄:ut in.i.lib.diximus.Mēs humilis:mēs caſta placet
Caſtā accipe mētē. A Boue ſuc.admonet:ne bos īmolet̄.Nā capitale erat apud ueteres bouē mactare:quē ut
Ply.inqt ſociū laboris:atq; agriculturæ hēmus ut in prīo quoq; dictū. O Miſtri ſuc uos q ſuccincta ueſte ſacra
miſtratis.Qui mos ſuccingēdi a gabinis emanauit.Nā gabini cū ſacrificarēt:ueſtes ſuccinxere:ut expeditiores
eēnt ad īſequēdos lupos:qui hoſtias fugabāt.Et iteꝝ cū nūciatū eēt affore pdones:ſuccincti accurrerūt.Quare
cōſtituere ut deiceps ſuccincti ſacrificarēt:& īde ē:q; Luca.inquit.Turba minor ritu ſequit̄ ſuccincta gabino.
Remouere cul.a boue:nolite bouē īmolare:& ab eo remouete gladios. ARet bos:arate:& pſcindite terrā bo
ue. SAcrificate ig.ſuē:īmolate porcū ignauū:& inutilē:& inertē.quia neq; lana:ut oues:neq; ferendo onere:ut
equi:muli:aſini:cameli:neq; arādo:ut boues uiuāt.Sed imolat̄ cereri quod ſemina eruerit:ut in prīo diximus.
CEruix.bouis.ſ.apta. IVgo:ferēdo NOn ē fe.cedēda. SEcuri:quia bouē ferire nō debemus. VIuat: bos.
ET ſæpe la.in du hu.exerceat̄ in pſcindēda terra. EXigit iſte locus:quoniā cereris ſacra canimus:ipſa res ex
gere uidet̄. Vt edā rap.uir.quēadmodū a Plutone pſerpina cereris filia rapta fuerit. PLura reco. in huius ra-
ptus relatiōe:multa qdē recognoſces. PAuca eris do.qa paucis ego expediā. TErra tri.ſco.aggredit̄ pſerpinæ
raptū.Qui ab aliis quoq; poetis celebratus ē.Et poſt poetā ipm Claudianus cecinit:ſūma cū maieſtate dicēdi:
quē nos quoq; magna diligētia & cura iterptati ſumus.Raptus pſerpinæ in enna:nō in Etna mōte:ſed in pra-
tis Enne ciuitatis:q̄ ē in medio ferme loco ipſius inſulæ.Diu deinde mr̄ eā q̄ritās errauit.Donec ab ſole cogno
uit a patruo raptā:legēq; accepit reducere ab īferis poſſem:niſi qd illa ī Erebo comediſſet Cōptū ē hauſiſſe gra
na mali punici reuocari penitus nō potuit.Datū tñ:ut aliquo tpe eēt cū mr̄e ſupius:aliquo apud īferos cū uiro.
Hæc ex fabula.Euſebius aūt inqt pſerpinā ſpecioſiſſimā fuiſſe uirginē cereris filiā:& Sicani regis uxorē.Quā
ob famā ſingularis pulchritudinis.Orcus molloſſoꝝ rex rapuit & mr̄imonio ſibi copulauit.Sed quia de ſicilia
& raptu uirginis ſumus acturi.Facit ad rē illud quod Diodo.inqt.Sicilia optima inſularū oīū antiquitate rerū
cæteras antecel it.Hæc olim Trinacria ab eius forma trimū appellata.Sicania deiceps ab īcolis dicta ē.Poſtremo
ab Italis:qui ſiculi dicebant̄.Siciliā dixere.Tradūt ſiculi Siciliā cereri:ac pſerpinæ ſacrā eē.Fabulāturq; poetarū
quidā.poſt Plutonis ac pſerpinæ nuptias:hāc īſulā Anacalyptræ nymphæ traditā.Sicanos āt:qui in ea hitarūt:
īdigenas eē:ſcriptores tradūt.Has primū deas ī ſicilia uiſas.Inq; ea prīo frumētū terræ bonitate ortū:in agro
leōtino:quod has deas reperiſſe cōſtat.Raptā ibi pſerpinā argumēto eſſe uolūt.quod hæ deæ in hac tāq̄ inſula

admodū eis dilecta:habitarunt.Raptū proſerpinæ in pratis iuxta Ennā ciuitati ꝓpinqͣs ferunt:q̄ liliis uariiſq; floribus:dea dignis ornata erāt. Vbi ꝓpter odoꝝ fragrantiā ſagaces canes odoratu carent.Eſt ibi pratū a ſuperiore ꝑte planū:admodū aquis redūdans. Altus circū:& ꝑcipitiis undiq; abſciſus locus:ex quo a nōnullis ſiciliæ umbelicus appellat̄.Speluca inſuꝑ grādis eſt:ꝑ quā Plutonē fabulant̄ cum rapta uirgīe curru trāſiſſe.Hæc Diodo.& Solinus inqͭ in ſicilia cāpum Enneū eſſe floridū & ſemꝑ uernantē:humi & demerſū foramē aſpicit̄: per qđ Ditem ad raptū ꝓſerpinæ exeuntē:Fama eſt hauſiſſe lucem:&c. TErra ꝓcurrit in æquor:ꝓtendit̄ in magnū pelagus. TRIbus ſcọ.tribus ꝓmontoriis. LIlybeo:pachino:peloro. ADEpta no.tri.a po.loci:quæ a ſitu & forma triangulari trinacris eſt appellata.Vnde Strabo Sicilia īquit tribus formata angulis.Iccirco primus ſenilis trinacria:poſterius trinacris appellata eſt:tranſlato in conſonantiorem uocem uocabulo.

Grata domꝰ cereri,multas ea poſſidet urbes
In quibus eſt culto fertilis Enna ſolo:
Frigida cœleſtū matres arethuſa uocarat:
Venerat ad ſacras & dea flaua dapes:
Filia conſuetis ut erat comitata puellis:
Errabat nudo per ſua prata pede:
Valle ſub umbroſa locus ē aſpergine multa
Humidus ex alto deſilientis aquæ:
Tot fuerant illic quot habet natura colores
Pictaq; diſſimili flore nitebat humus:
Quam ſimul aſpexit comites accedite dixit:
Et mecum plenos flore replete ſinus:
Præda puellares animos delectat inanis:
Et non ſentitur ſedulitate labor:

ANT. FAN. ¶GRAta domus cereri:Luca.i.iii.pharſaliæ: Vtraq; frugiferis ē inſula nobilis aruis:nec plus heſperiā longinqͣs meſſibus ullæ.Nec romana magis cōplerūt horrea terræ.Inde ut inqͭ Solinus Ceres fuit magiſtra fructuariæ ſationis.Nos tñ deprauatū Solini locum arbitramur legendūq; frumentariæ ſationis.In qbus ē culto fertilis enna ſolo.Huius urbis nomē geminato īſcribendū eſt dicendūq; Enna nō Aetna.Neq;.n.uel ætnā (Enna) montem accipimus ꝑpetuo claꝝ incendio cuius crater ambitu.xx ſtadioꝝ patere dicitur.Vel ætnā oppidum qđ abeſt a Catana ſtadiis.lxxx. Vel Catanā ipſam quā Syracuſanoꝝ tyrānus Hieron pulſis inde ueteribus incolis ætnā pro Catana appellauit cū neutrū eoꝝ oppidoꝝ uel æde Cereris:uel frumenti copia celebret̄.Sed accipimus hoc loco eā Ennā quæ(ut ſcribit Pōponius mella)famam hēt ob Cereris templū ac non longe diſtat ab Eryce:cuius incolas Ply.uocat Ennenſes ac manifeſte ab athenienſibus ſeperat.Id ut diligentius animaduerteremus effecit iampridem Perutius Doxa Fanenſis uir acri ingenio admirādoq;: q omnes totius orbis prouincias ſeperatim expinxit & loca in his ſuis interuallis ita diſtinxit ut exiſtimemus nihil exactius pene fieri potuiſſe. Is eſt quem anno ſalutis.M.cccclxxviii. Senatus Fanenſis triūuirum legit portui deſignando qui nunc me q̄ſtore magna impenſa ad Argillā flumen extruitur.Ennæ ager feraciſſimus eſt:cuius meminit Strabo his uerbis.Intra inſulam eſt Enna modicis quidem poſſeſſa inquilinis ſuper collē iacens in qua ſacra Cereris ædes eſt Ea montanas amplectitur planicies totas arabiles.Solinus autem hic inquit cāpus Ennenſis in floribus ſemꝑ & omni uernus die quem ꝑꝑ eſt demerſum foramē quo Ditem patrē ad raptus libere exeuntem fama eſt lucem hauſiſſe. (Ennæ ager.) Arethuſam:hæc uirgo Dianæ comes in fontē ſui noīs conuerſa eſt quo Syracuſæ gloriātur.Nota eſt fabula.In eo fonte Ply.reddi inquit iacta in alpheum qui ꝑ olympiam fluens peloponneſiaco littori infunditur:& quod mirum eſt eiuſdem fontis aquas ſimū redolere propter olympiam.Quidā dicunt(ut ſcribit Ser.)ad arethuſam nympham Siciliæ Alpheū ex Elide uenire per maria.Alii ipſam Arethuſam in fontem mutatā alpheum fugere & ex Elide ad Siciliam uenire.Strabo geographus quod de alpheo & arethuſa nonnulli uerū putant oīno exiſtimat fabuloſum. (Arethuſa.)

Vocarat:Ad conuiuiū quod ſequens uerſus oſtēdit. Dea flaua:Ceres propter Ariſtarum maturitatē quibus color flauus eſt. FILIA:Proſerpina.Hāc Euſeb.tradit ueram fuiſſe Cereris filiam formoſiſſimā & Sicani regis coniugem quæ ab Horco rege Moloſſoꝝ rapta dicitur. EX alto deſilientis aquæ:q̄ e montibus fluebat in uallē. QVot habet natura colores:Sunt ſane colores tot ac tam diuerſi ut multis deſinit uocabula. NON ſentitur ſedulitate labor:nimio ſtudio quod laborem fallit. (Proſerpinæ raptꝰ)

PAV. MAR. ¶GRAta domus cereri:qm̄ eam inſulā incoluit. EA:ſicilia. POſſidet multas urbes:nā multæ ſunt in ea ciuitates:cū populoſiſſima ſit. IN qbus:urbibus. Eſt enna fertilis culta ſolo:Enna q̄ feracē hēt agrū. Nec intelligas de mōte ætna:aut de urbe q̄ in eo mōte ſita ē:ſed de Enna ꝑ duplex.n ñ per.t n qđ oppidū eſt in media fere inſula.cuius Ci.meminit in uerrinis.& Strabo inqͭ:Intra inſulā eſt Euna:modicis q̄dem poſſeſſa inq̄linis:ſuꝑ collē iacens.In q̄ ſacra cereri ædes.Ea mōtanas amplectit̄ planities totas arabiles. FRIgida cœleſtum:nympha ſyracuſi fontis:quam Arethuſam uocant. Deas ad conuiuium uocarat. Acceſſerat & ceres:quod ideo fictum eſſe a poetis conſtat. VT occaſio daretur amanti rapiendæ uirginis:abſente cuſtodia matris. Claudianus inquit Cererem acceſſiſſe in phrygiam reuiſendæ matris gr̄a.Sed Arethuſam fontē eſſe dicunt in Elide in peloponneſo.Delabiq; inde eius aquā īmixto etiā alpheo:ſubterraneo meatu:uſq; ſyracuſas in ſicilia ibiq; apud litus ante urbis portā erūpit:& Arethuſæ nomē adhuc remāet. ARethuſa:nympha. FRigida:ob aq̄ frigiditatē. VOcarat:ad cōuiuia.ſ. MAtres cœleſtū:deas deoꝝ genitrices. ET dea flaua:ceres a flauis ſpicis qbꝰ coronatur. VEnerat ad ſacras dapes:epulas ad Arethuſa paratas. FIlia:ꝓſerpina. VT erat comitata cōſuetis puellis:quā comitabant̄:ſicut cōſueuerāt ancillæ:& uirgines. ERrabat:uagabat̄. Per ſua prata:enna. NVdo pede:ut moris erat nudis īcedere nymphas.Claudianus inqͭ incluſā fuiſſe ꝓſerpinā a mr̄e in ædibus illis:q̄ humana ope expugnari nō potuiſſēt. Sed īde eductā a Venere Pallade & Diana. VAlle ſub umbroſa:topographia ē.Deſcribit.n uallē amœnā:ubi florida erant illa prata:quo ꝓſerpina cū ancillis acceſſit:dum ſtudioſæ ſunt

florũ legendorũ:illa a patruo rapta eſt. EST locus ſub ualle,umbroſa:nemoroſa. HVMidus:irriguus. MVLta aſpergine aquæ & ſcaturigine:& aſperſiõe aquæ. EX alto deſiliẽtis:q̃ e loco edito deorſum labitur:ſeu deſilit. TOT Colores fuerãt illic quot habet natura:oĩs coloꝝ uarietas:q̃ in rerũ natura eſt erat in ea tellure. pro ingenti & copia:& uarietate:quæ inerat florum. HVMus nitebat:nitida uidebatur. PICta diſſimili flore:uariis & diuerſis floribus. Q VAM humũ:floridã. SIMul poſtq̃ aſpexi proſerpina. DIXit comites: o ancillæ. ACCidite.huc.ſ.ad legẽdos flores. ET replete mecũ noſtros ſinus:noſtras ueſtes. FLOre.pro floribus. PRæda inanis.per tranſlationem:ab eo quod hoſti rapitur:hoc eſt ipſi flores inanes. DELectat animos puellares: ancillas ipſas:cum magnam ex illis floribus conciperent uoluptatem. ET labor non ſentitur ſedulitate: quaſi ipſo colligendorum florum ſtudio laborem non ſentiunt.

Hæc implet calathos lento e uimine textos.
Hæc gremium, laxos degrauat illa ſinus:
Illa legit calthas, huic ſunt uiolaria curæ:
Illa papauereas ſubſecat ungue comas:
Has hiacynthe tenes, illas amarãte moraris:
Pars thyma, pars rorẽ: pars meliton amãt:
Plurima lecta roſa eſt, ſũt & ſine noĩe flores.
Ipſa crocos tenues, liliaq; alba legit:
Carpendi ſtudio paulatim longius itur:
Et dominam caſu nullam ſecuta comes:
Hanc uidet & uiſam patru9 uelociter aufert
Regnaq; cæruleis in ſua portat equis:
Illa quidem clamabat io chariſſima mater
Auferor, ipſa ſinus abſciderat q; ſuos:

ANT. FAN.

¶HAEC implet calathos: Calathi mõ ſunt calices autore Seruio:ut Vina nouũ fundam calathis aruiſia nectar. mõ uaſa apta lanificiis quæ uocabãtur Talaſſiones ſiue Quaſſilii ut ſcribit Feſtus:mõ uaſa ærea q̃bus lac uel recẽs caſeus cõtinet:ut Quod iam tenebris & ſole cadẽte ſub lucẽ exportant calathis. ILLA legit caltha. Hos flores quidã eẽ tradũt colore luteo.ut Molleola luteola pingit uacinia caltha. Ply.uiolæ cuidã ſimilem eẽ caltham ſcribit ac uincere numero foliorum uiolam q̃ marina dicit quinq; folia nõ excedẽtẽ. HVIC ſũt uiolaria curæ:de ſpeciebus & coloribus uiolæ lege Plyniũ qui Hyacinthũ uult eſſe uiolæ ſpeciẽ. Lege & eundẽ de papauere. ILLas amarãte moraris:hic flos eſt imarceſſibilis ut eius ĩdicat nomẽ colore purpureo. Vñ illud ẽ Tibulli & color in niueo corpore purpureus ut cũ contexunt amarantis alba puellæ lilia.& autũno cãdida mala rubent. Hũc ſcribit Plynius ſpicam purpureã uerius eẽ q̃ florẽ decerptũq; aſſeruari: & poſtq̃ defecerunt cũcti flores madefactum aqua reuiuiſcere & facere coronas hybernas. Hinc illud ẽ Columellæ: Immortaleſq; amarãti. PARS thima pars rorẽ ps Meliloton amãt: Thymũ & ros marinus herbæ ſũt oĩbus notæ Hic laudatiſſimus ẽ ac uariis morborũ generibus medet. Illud apibus gratiſſimum. Ex Meliloto ãt coronæ fieri cõſueuerũt.cuius rei indicio eſt eius nomẽ.ſertula.n.cãpana cõſueuit. PATruus:Pluto qui iouis eſt & cereris frater

calathus
talaſſio
quaſillus
Caltha
Amarantus
Meliloto
PAV. MAR.

¶HAEC puella. IMPlet calathos uaſa uiminea:ideo hic. NEXos:cõtextos & colligatos. E VImine lẽto flexibili.nã e tenuibus & adhuc uirẽtibus uirgulis Vir. tibi lilia plenis ecce ferũt nymphæ calathis. HAEC iplet gremiũ floribus. ILLA degrauat:onerat. LAXos ſinus.ueſtes apertas. ILLA legit calthas:calthæ flores ſũt uiolis ſimiles. Ply. poſt uiolarũ genera cũ ultimo loco calathianã referat. Subſequit̃ ꝓxima ei Calta eſt cõcolori ãplitudine. Vincit numero folioꝝ marinã:quinq; folia nõ excedẽtẽ. Eadẽ odore ſuperat̃. Eſt.n.grauis caltha nõ leuior ei:quã ſcopã regiã appellãt:qđ folia eius oleãt nõ flores. HVIC alteri. VIOlaria ſunt curæ: nã uiolas e uiolariis decerpebat. Earũ plura genera purpureæ luteæ albæ. ILLA ſubſecat ungue.decerpit. COMAS papauereas:ipſa papauera:de his ſuperius dictũ. HAS puellas. TENes tu hiacynte nã eas retines in te colligẽdo. Plynius inter genera uiolaꝝ hiacynthu ponit. Sic.n.inquit Purpuræ latioræ folio:ſtatim ab radice carnoſa exeũt q̃ ſolæ græco nomine a cæteris diſcernũtur:appellatæ hiacynthi:& ab:hiis hiacinthina ueſtis & cætera. Nota ẽ fabula pueri hiacynthi cõuerſi in hũc florẽ:quæ in meta.libro.x.refert̃. Sic de Aiace de quo in.xiii. meta. Et pli.alio loco Atq; inde nomen hiacynthũ comitatur fabula duplex luctũ præferẽs eius.quem apollo dilexerat: aut ex Aiacis cruore editi:ita diſcurrẽtibus uenis ut græcaꝝ litterarũ figura ea uideat̃ iſcripta. ILLAS: Alias puellas. MOR Aris:in mora detines. O AMArante:de Amaranto Pli.ſic inquit. AMArãto nõ dubie uincimur. Eſt aũt ſpica purpurea:uerius q̃ flos aliquis & ipſe ſine odore mirum in eo gaudere decerpi:& lætius renaſci prouenit auguſto mẽſe durat in autũnũ. Alexãdrino palma.qui decerptus aſſeruat̃. mireq; poſtq̃ defecere cũcti flores madefactus aqua reuiuiſcit & hybernas coronas facit. Summa natura eius in nomine eſt appellatio: quoniam non marceſcit. PARS illarum puellarum. AMAT tyma & tymi flores colligit.herba quidem nota & apibus grata unde præſtantiora mella decerpũt. Eius genera candidum ac nigricans floret aũt ut Pli.ĩquit circa ſolſtitia cum & apes decerpuut & augurium mellis eſt ꝓuentu.n.ſperãt apiarii large floreſcente eo leditur hymbribus amittitq; florẽ. PARS rorẽ marinũ.ſ.ros marinus in hortẽſibus oĩbus notus. Vel amat meli. Melilothi flores legit Melilothos ut inq̃t Pli.ubiq; naſcit̃. laudatiſſima tñ in actica. Vbicũq; uero recẽs.nec cãdicãs & croco q̃ ſimillĩa q̃ i italia odoratior & cãdida & alio loco Sertulã cãpanã ĩquit uocari a ſertis q̃ ide fiũt. Odor ei9 ꝓximus ẽ croco. PLVria lecta roſa ẽ & roſa, quoq; legerũt. SVNt & flores ſine noĩe q̃a multos decerpũt noĩa q̃a multos decerpũt.quoꝝ noĩa nõ referunt̃. IPSA ꝓſerpina. LEgit cro.te.crocifiores.de croco diximus in.i. lib. ET al.li.nã & rubẽs inuenit̃ & purpureũ.iõ alba dixit. ET de albo pli.inq̃t Cãdor eius eximius foris ſtrictus.& ab anguſtis ĩ altitudinẽ paulatim ſeſe laxãtis effigie calathi reſupinis.ꝑ ambitũ labris.tenuiq; filo & ſemine ſtãtibus in medio crocis. Ita odor colorq; duplex &c. ITVR lon.it ꝓſerpina paulatĩ remotius a cæteris. Studio carpẽdi carpendoꝝ floꝝ. ET caſu nulla comes eſt ſecuta dñam accidit ut nulla ex puellis dominam ſequ e

retur. PAtruus.pluto:nam frater Iouis:& cereris:qua rõne patruus erat ꝓſerpinæ. VIdet hanc:neptē uirginē ET uelo.au.ui.ſūma cū uelocitate:qm̄ quadriga uehebaẗ:rapuit:quā uidit. ET por.in ſua re.in erebū. EQuis ceruleis:ſubnigrātibus. Quattuor.n.illi aſſignanẗ equi:quoꝝ noīa orneus.Nycteus.Ethonus:& Adaſter. ILla quidē proſerpina. CLamabat io mater cariſſima:o ceres genitrix:quæ tibi unica ſū filia:& quæ mihi cariſſima es:cū ego ſim tibi. Auferor:rapta ſū & abſportor. IPſa.uirgo. ABſciderat ſuos ſinus ueſtes abſcidit.

Panditur interea diti uia:nāq; diurnum
  Lumen inaſſueti non patiuntur equi:
At chorus æqualis cumulatis flore miniſtris:
  Perſephone clamant ad tua dona ueni:
Vt clamata ſilet, montes ululatibus implent:
  Et feriunt mæſta pectora nuda manu.
Attonita eſt plāgore ceres, mō uenerat ennā:
  Nec mora me miſeram filia dixit ubi es:
Mentis inops rapiẗ, ut quas audire ſolemus:
  Threicias fuſis menades ire comis:
Vt uitulo mugit ſua mater ab ubere rapto:
  Et quærit fœtus per nemus omne ſuos:
Sic dea non retinet gemitus, & concita curſu
  Fertur, & e campis incipit enna tuis:
Inde puellaris nacta eſt ueſtigia plantæ:
  Et preſſam nate pondere uidit humum:
Forſitan ille dies erroris ſumma fuiſſet.
  Si non turbaſſent ſigna reperta ſues:
Iamq; leontinos amenaq; flumina curſu

ANT FAN.. Perſephone.

¶Panditur interea diti uia.Per craterē cuius meminit Solinus.De quo alibi legimus:& pronos currus medio cratere recepit. PErpſihone, græcum eſt. Perſephoni enī a græcis diciẗ quā nos Proſerpinā uocamus. ATtonita eſt:obſtupuit audito plāgore & cā tanti ululatus.

TReicias menades.Quæ in ſacris Bacchi inſaniūt ut eaꝝ nomē oſtēdit. E Cāpis incipit enna tuis.Non ab ætna incipit ſed a cāpis ennæ filiā querere. SIGNa:ueſtigia quæ duxiſſent Cererē ad Craterē niſi fuiſſent a ſuibus perturbata. LEōtinos.Oppidū Siciliæ quod nō multum diſtat ab Enna.Vnde Strabo duas inquit per inde ac maris arces a Poſſidonio ſitas eſſe deſcribit Syracuſas uidelicet & Erycen.Mediam uero iter utrūq; Ennā iminere circūſtantibus cāpis Vaſtatū uero eſſe Leōtinorum agrū uniuerſum.Fuerūt aūt leōtini patria gorgiæ præceptoris Iſocratis. ANienaq; flumina.Non eſt Anio in Sicilia:ſed amæna iqt flumina qualis eſt anio ſicut & tēpe dicimus amæna loca etiam extra Theſſaliā cum proprie tēpe ſint eius ꝓuinciæ.Lege Horatium in Ode ſeptima ubi laudat & Theſſala tēpe & anienū fluuium notiſſimum quem præcipitem uocat.

.contini

PAV. MAR.

¶INTErea pāditur uia diti:patefacta eſt plutoni uia:hoc eſt antrū illud apertū:p quod ad inferos deſcēdebatur. NAnq; equi inaſſueti:q non conſueuere pati lucē.

NOn patiūtur lumē diuturnū:clarā diei lucē pati non poſſūt.iō celerrime refugit pluto:quod eius equi:ſic & umbre oēs:quæ in erebo:hoc ē in obſcuritate tartarea diutius fuerint lucis ſūt īpaciētes:& ea rōne nō licet illis niſi noctu īterdū p ſupiora uagari.Vn̄ apud Vir.Anchiſeſq; iā nimis cū filio p qetē eē imoratū cū dicat:& me ſæuus eqs oriēs afflauit anhelis. AT miſtræ ancillæ ipſius uirginis. CHorus eq̄lis:q ancillaꝝ chorus erat eiuſdē ætatis cū ꝓſerpina. CVmulatio flore:nūerus ꝓ nūero:hoc eſt cumulatis floribus:clamāt. O Perſephone:ita.n.appellata ē ea uirgo cereris filia.Proſerpina uero poſtea dicta:cū eadē & luna ē credita ſit.Vn̄ Varro iquit.Hic epicarmus Ennii ꝓſerpinā quoq; appellat:quod ſolet eē ſub terris.Proſerpina dicta:q; hæc ut ſerpens:mō in dextrā:mō in ſiniſtrā ptē late moueẗ.Serpere:& ꝓſerpere idē dicebāt ut Plautus qui ſcribit:quaſi ꝓſerpēs beſtia.

VEni ad tua dona.huc addes ad flores tibiā ꝓ munere lectos. VT clamata ſilet:poſtq̄ uocata non reſpōdet. Implēt mōtes ululatibus:quia magno ululatu & gemitu p oīs mōtes amiſſam dominā nō iueniebāt. ET nuda manu feriūt pectora mœſta uerberabāt. ET nuda pectora manibus:quia dn̄am nō iueniebāt. ATtonita eſt plāgore ceres.Rediēs ab Arethuſa miſerāda mr̄:audito ululatu & plāctu ancillaꝝ obſtupuit:& nō inueniēs filiā.Amēs facta eſt:& uelut furore pareita cœpit p oīa loca q̄rere filiam uenitq; ad locū unde rapta eſt inerāt ueſtigia:quæ ad antrū ducebāt:deprehēdiſſetq; ea die furtū:niſi ipſa ueſtigia a ſuibus turbata eſſent Deinde progreſſa totam trinacriā pluſtrauit.Poſtea accenſa face noctuq; uagata eſt. CERes eſt attonita plangore:planctu puellarum. MOdo uenerat ennam:rediuerat iā in ennā.ubi erat eius domiciliū. NEC mora:nec ulla fuit retardatio. DIxit me miſeram dico ſcilicet. VBI es filia:tu proſerpina.quia non ades:ideo me miſeram dico.

INOPS mentis.quaſi ſine men. RApitur:raptim agitur:non ratione.ſed furore. VT quas ſolemus audire menades threicias ire fuſis cogis:ita furore rapta eſt ceres ueluti referuntur nobis ire furore concitas thyades ipſas mulieres.cum baccho ſacrificauerint.de menadibus ſuperius diximus.quæ bacchum ſeu Dionyſium comitatæ ſunt:quas ita dictas putant a furore μανια enim enim furor eſt. VT mugit mater ſua:ita gemebat illa.& quærebat filiam:ut mugitum edit uacca. RApto ab ubere uitulo cum uitulus raptus erit ad ipſis matris uberibus. ET.quærit ſuos fœtus:ſuum filium. PEr omne nemus per omnis ſaltus & nemora. SIC dea:Ceres gemebat:& quærebat. Nec retinet gemitus:immo ſemper gemit. SED concita curſu fertur.quaſi pernix agitur. ET O enna:o urbs quam ceres incoluit. INCIPIT e campis tuis.nam quærere filiam cœpit ex campis enneis. INDE.ex ipſis campis. NACTA eſt:inuenit. VESTIGIA.ſigna. PLANtæ puellaris.uirginei pedis.planta pro inferiore parte pedis ponitur.inuenit ergo ceres imaginem plantæ uigineæ humo impreſſam.qua illa inceſſerat. ET uidit humum.tellurem. PRESSAM.calcatam. NOTO pondere.filiæ pedibus matri notis. FORSITAN illa dies.qua cœpit eam quærere. FVISSET ſumma.ideſt ultima. ERRORIS.quia non magis erraſſet. SI ſues porci non. TVRBASSENT.Rictu & pedibus terram euertendo. SIGNA reperta.ipſa ueſtigia.quæ ſi mater eſſet ſecuuta.duxiſſet eam ad demerſum foramen illud.

unde abducta ad erebum erat filia. IAMqꝫ[præterit:curſu & iam tranſit. LEONTINOS: Qui fuere in Sicilia inter lilybeum & peloridem:mediterranei prope centoripinos. ET Flumina aniena:ita ſcriptum eſt in codicibus uetuſtiſſimis:ſed non comperimus anienem in ſicilia. Ego exiſtimo ſublatum in curia librariorum unu ſcilicet. & Aniſena dicere oportere. nam Plinio teſte Aniſes in Sicilia fluuius eſt:ſic enim inquit. Colonia Tauro minium:quæ ante anaſos: Flumen Aniſes mons ætna:& cæte & ſicut a Tyberi Tyberina fluenta dicimus:ita ab aniſe aniſine dicere poſſimus.

Præterit & ripas herbifer Aci tuas
Præterit & cyanen & fontes lænis anapi
Et te uorticibus non adeunde gela:
Liquerat ortygiam megareaqꝫ: pãtagiamqꝫ
Quaſqꝫ ſimetheas accipit æquor aquas:
Antraqꝫ cyclopum poſitis exuſta caminis:
Quiqꝫ locus curuæ nomina falcis habet:

¶HERbifer aci: Hic fluuius ut autor eſt Vibius ſequeſter ex Aetna monte in mare decurrit: quem teſte Solino nullus frigore anteuertit: quamuis ex eo monte defluat qui uomit incendia. *Syllius*: Quiqꝫ per ætneos acis petit æquora fines. In hunc fluuium uerſus dicitur acis Fauni & Simetidis nymphæ filius qui a Poliphemo creditur interfectus: quem ferunt e ripis huius fluminis in Vlyſſem ſaxa torſiſſe. Præterit & cyanen: Hinc fons ē cuius aquæ miſcentur Anapi non longe a *Siracuſis*: ut Quaqꝫ ſuis Cyanen miſcet Anapis aquis. LAENIS anapi remouetur s littera ut euitet Home.optoton. *Sic* Virgilius: Reliquias danaum atque immitis achilli. Sunt tamen qui & Anapum dicunt fluuium læniter decurrētem VORticibus non adeunde gela: Hic fluuius eſt *Si*ciliæ ad Gelam oppidum quod teſtibus. Virgilio & Claudiano a fluuio nomen accæpit. ut Immaniſqꝫ gela fluuii de nomine dicta: Et nomēqꝫ gelas qui pbuit urbi. Id oppidum gelon tyrannus Hieroni fratri tradidit cum ipſe Syracuſis potitus eſſet ut ſcribit Herodotus: circa quod ſaltanti ſplendoris eſt autore Plinio ut imaginem recipiat. LIQuerat ortygiam: Non accipimus Ortygiam Apollinis hoc eſt delon quæ eſt in mari Aegæo: quid enim illi eſt cum Sicilia? ſed Ortigiam: quæ ut inquit Strabo Siciliæ ponti coniungitur habetqꝫ fontem Arethuſam in Pelagus fluuium emittentem quem Alpheum eſſe fabulantur. Virgilius in tertio æne. Sicanio prætenta ſinu iacet inſula contra plemyrium undoſum nomē dixere priores Ortigiam. Eſt autem ad Siracuſas. MEGAReaqꝫ: Conceditur boetis adiicere aliquid nominibus item ea mutare uel mutilare autore *Seruio*: cum & ſtudeant uarietati & carminis lege id interdum facere compellantur. Vnde illud eſt: Vrbemqꝫ fidenam: cum fidenas dicamus. Quare autor hoc loco Magarea uocat urbem quæ Megara nominatur: eſtqꝫ urbium Siciliæ uetuſtiſſima autore plutarcho condita a Dorienſibus ut inqt Strabo. Ea olim Hybla dicebatur: cuius nomen cum oppidum euanuerit idem Geohraphus propter Hiblei nominis præſtantia remanere teſtatur. Fuit autem Megara non longe a ſiracuſis teſte *Seruio*: atque ut docet Strabo inter Catanam & ſiracuſas. Habent & græci megara oppidum quod iſthmo adiacet teſte Laertio: cuius incolæ cum aliis quibuſdam Corienſibus megaram in ſicilia condiderunt. PANTAgiam: Fluuium apud megaram: cuius meminit Virgili. in. tertio æne. ut Viuo præter uehor hoſtia ſaxo pantagiæ: megaroſque ſinus. Dictus eſt autem Pantagias ut placet *Seruio* euaſi undiqꝫ ſonans quia ut plenus flueret implebat ſonitu pene totaꝫ ſiciliam: ſed poſtea cum Cereri quærenti filiam obſtreperet tacere iuſſus eſt numinis uoluntate. Eum ſaxa rotare etiam Claudianus tradit. ut ſaxa rotatem pantagiam. Hunc quidam Pantagiam dicunt. QVAqꝫ ſimetheas ſimethus fluuius agrum cataneum influit ut ſcribit ſtrabo: apud quem dei fuerunt ut ait *Seruius* necnon & Macrobius lib.v. ſaturnaliorum quos quidam paliſcos uocant. Eſt autem cataua inter pelorum ac Pachinum: ut Meſſana taurominium megara & ſiracuſæ. A ſimetho & ſimetheus & ſimethius deducuntur: ut eductum martis luco ſimethia circum flumina. Quo in nomine mirari non debemus muttatam primæ ſyllabæ quantitatem cuꝫ a proprio nomine deriuetur. ANTraqꝫ ciclopum poſitis exuſta caminis Aetnam dicit quæ uulcano & eius fabris ciclopibus datur quorum ſupra meminimus. Eſt autem Gaminus fornax. QVIqꝫ locus curuæ nomina falcis habet Falceꝫ græci drepanon dicunt a qua nomen inditum putant Drepano ſicillæ oppido quod diſtat a lilibeo (ut inquit Polibius) milia paſſuum non amplius. xv. quia ferūt *Saturnum* poſt amputata uirilia patri Cælio in eam partē ſiciliæ falcem proieciſſe. Alii Drepanum ſic dictum uolunt a littoris curuitate. Eſt & Corinthi Drepanum teſte Lactantio grāmatico: ut qui drepani ſcopulos & oliuiferæ ſicyonis culta ferunt.

ANT FAN. Acis fl. Ciane Anapis Cela Ortigia Megara Hybla Pantagias Simethun Aetna Drepanō

¶ET PRAETErit Aci herbifer ripas tuam: hoc eſt tranſito aci gramineas ripas. quas interfluis: aliqui legebant herbifer ance cum aci debeat eſſe nam acis fluuius ut Theocritus oſtendit. ex ætna monte fluit ex cuius ripis poliphemum in Vlixem egiſſe ſaxa dicunt. Et in hunc fluuium conuerſum in meta poeta aſſerit Acim filiuꝫ fauni & ſimethidos nimphæ. Tunc cum illum ob galatheam eum aſpernantem poliphemus occidit. ET Præterit Cyanen. Cyane fons eſt in agro *Syracuſano*. Verum poeta in meta nympham fuiſſe oſtendit: quæ cum nō poſſet rapinæ plutonis obſiſtere. flens in fontem ſui nominis conuerſa eſt. qui anapo fluuio commixto non longe a *Syracuſis* iuxta ortygiam in mare labitur. ET PRAETERIT fontes lenis anapileni: fluxu labentis Anapus cyane commiſcetur. ET PRAETERIT tegula non adeunde: quaſi qui facile adiri: hoc eſt pertranſiri non potes. VORTICIBVS: propter aquas uorticoſas: nam gelas fluuius magnus prope camerinam cuius & Plinius meminit. LIQVERAT IAM ipſa ceres errando. ORTYGIAM: Ortygia inſula in egæo quam & delon dicimus. Et eodem nomine appellatur inſula ante ſiracuſas: de qua hic intelligit: nunc tamen adiuncta continenti uidetur. ET LIQVERAT MAGARea: hoc eſt magaram ipſam in Sicilia:

PAV. MAR.

cuius Strabo meminit. Vbi cunctorum inquit amnium eruptiones occurrere:qui ī hoſtia portuoſa ex æthna di
labantur. ET pātagiam:qui fluuius eſt prope megaram. ET qua æquor accipit aquas ſimetheas:quaſi liquerat
eam oram qua ſymethus fluuius in mare exit. EST Enim non longe ab urbe Catanenſi. iuxta quem italia:ſi-
ue ut alii uolunt ætna nympha ioui paliſcos peperit. ANTRAqꝫ cyclopum:antra ætnea cyclopibus ut home
rus:& alii quoqꝫ poetæ dicunt habitata. Cyclopes dicti a circulari oculo quem unicum in fronte habent. EXV
ſta poſitis caminis:extructis foraminibus:propter cyclopes:qui miniſtri uulcani dicuntur quoruꝫ ſuperius me-
minimus. Qꝫ locus habet nomina curuæ falcis:liquiuerat locum. Qui a curua falce denominatum eſt dreba-
num promontorium cuius meminit Ply. eſt etiam & oppidum in ſicilia ad occidentem. Quod ita dictum:ſunt
ANT. qui uelint a falce ſaturni:quæ ibi ceciderit Δρεπανον hræce falx latine.

Hieraqꝫ & didymē agrigētaqꝫ taurominūqꝫ
Sacrorumqꝫ melam paſcua læta boum:
Hic camerinā adit tapſumqꝫ & oloria tēpe
Quaqꝫ iacet zephyro ſemꝑ aptus eryx:
Iamqꝫ peloraden lilybeaqꝫ iamqꝫ pachynon
Luſtrauit terræ cornua prima ſuæ:
Quacūqꝫ igredit miſeris loca cūcta qrelis.

FAN. ¶HIMERA:more ſuo mutat & declinationem & ge
Himera nus. Eſt autem Himera oppidum inter Pelorum ac lily-
bæum quod zanclei cōdiderunt ut autor eſt Strabo:qui
ait himeram non amplius habitari:ſimiliter & gelā Cal
lipolim & ſelenunteatqꝫ alias urbes Siciliæ quas idem
autor deletas eſſe teſtatur. Himera quoqꝫ nomē eſt flu-
Didimē uii eius inſulæ non incelebris. DIDYmen: Ex inſulis li-
Agrigen pareorum quas & Eolias dicimus Siciliæ adiacētes una
tum eſt quam a forma Dirymen ideſt hemellam uocant.
Agragas AGRIgentaqꝫ taurominumqꝫ:Agragas oppiduꝫ eſt
Tauromi inter Pachynum & Lilybæum quod Agrigentum no-
nium ſtri dixerunt autore Plinio. Eſt & Agragas montis no-
Mela men:ut Arduus inde agragas oſtentat maxia lōge mæ
nia magnanimum quondam generator equorum. Tau
rominium uero quod poeta mutilato uocabulo Tau-
rominum uocat eſt ad latus Siciliæ quod euripum facit. dicebaturqꝫ olim Naxos ut ait Plinius. Laudantur maio-
rem in modum Mulli ad Taurominium capti. Vnde illud eſt:Mullus erit domino quem miſit corſica uel quem
Taurominitanæ rupes. MELam:Huius nominis fluuium non ſolum habet Sicilia ſed & aliæ regiones quæ ab
aquarum nigredine nomen fluuius indiderunt. Celebratur autem in primis melas Boetiæ qui epotus teſte Pli
nio oues nigras reddit. HINC camerinam adit:ora ſiciliæ quæ a pachino in lilibeum extenditur tota pene reli
cta eſt ut ait Strabo. Priſciarum tamen habitationum ueſtigia ſeruans e quibus Camerina fuit Syracuſanorum
Cameri colonia. Eſt & Camerina paludis nomen ut fatis nunq̄ conceſſa moueri apparet Camerina procul. TAPſum
na qꝫ. Inſulam diſtantem a ſicilia ad decem ſtadia ut quidam dicunt. ea eſſe apud Syracuſas quam Virgi. iacere dicit.
Tapſus ut Tapſumqꝫ iacentem. Eſt enim pene fluctibus par autore Seruio. OLORia tempe. Cygneia ut inde lacus hi
Tempe ries uidet & cygneia tempe. & ſic dictum eſt ut illud ſupra: Anienaqꝫ flumina curſu præterit. Et uel tapſum dicit
oloria iacentem ac uadoſam & aptam uitæ cygnorum uatis gaudentium. Vnde illud eæ Ad uada Meandri concinit al
bus olor. Sūt enim Cygni:ut diximus aues terra & aqua uictum querentes. Aut quemnis locum locum amænū
apud Syracuſas & Cygnis gratum:quāuis tempe proprie ſint amæniſſima loca Theſſaliæ ad peneum canoruꝫ
concentu auium ut inquit Plinius. Idem tradit ad Heloren oppidum apud Syracuſas ſtagna eſſe quæ autor hic
Erix ſignificare potuit. QVAqꝫ iacet zephyro ſemper apertus eryx:Hic mons Siciliæ dictus eſt ab Eryce Vene-
ris & Butæ filio qui ab Hercule cæſus dicitur. Imminet autem Eryx mari ea parte quæ ad italiam ſpectat ut ſcri
bit Polybius inter Drepanum & Panorum exceditqꝫ magnitudine reliquos montes Siciliæ præter unum æne
am. In eius uertice planicies eſt ubi fuit Ericinæ Veneris templum omnium Siciliæ templorum ornatiſſimum
opulentiſſimumqꝫ. Eodem in monte Anchiſes ſepultus nicitur:licet ſm Catonem ad italiam uenerit. Dionyſi-
us autor eſt æneā tēplū patri cōſtituiſſe ubi hæc fuit īſcriptio:Diui terreſtris qui fluuii Numici undas guberuat.
TERre cornua prima ſuæ. Tria ſiciliæ promōtoria uocat cornua eius inſulæ pœlorū Lilibeū Pachinum.
PAV. ¶HIMERAM aliq legūt himeraqꝫ & dydimē meli⁹ himerā & dydimē oppidū ē himera a zāςleis cōditū in ip
MAR. ſa trinacria. meminit Stra. & Pli. himera cū fl. inqt. Didime uero una ē ex æolicis īſulis in freto ſiculo. AGRigē
taqꝫ agrigētū oppidū apionib⁹ cōditū ī ſicilia Ply. uero inqt oppidū agragas:qđ & nr̄i agrimētinū dixere. TAu
rominium oppidum:& Plinius inquit Colonia taurominiū quæ ante anaſos:ut diximus. ET Liquærat melā
fl. qui ita dictus a colore nigræ aquæ. Pluribus in locis ſunt flumina eodem nomine nuncupata:ut in Migdonia
Calicia Thracia Boetia:Sicilia de quo hic agitur & aliis quoqꝫ in locis. LAEta paſcua quæ ſunt pinguia:& ferti
lia. BOVM ſacrorum:ſacrificio deſtinatorum:nam ut ex campis:quos irrigat Clitūnus amnis umbriæ abdu
cebantur boues immolandi:uti ex phaliſcis:ita ex paſcuis ſiculis quæ ab eo flu. irrigantur. HINC adit. uadit ipa
ceres. CAMerinā oppidum prope gelam flu. ET tapſon:quæ paruæ parua eſt inſula iuxta Siracuſas:par pene
flucti inde Virg. Tapſumqꝫ iacentem dixit. ET oloria hoc eſt cignea. TEMpe quæ in Sicilia ſunt inſtar theſ-
ſalicorum:planities quidem eſt quam irrigat Elerus flu. cūqꝫ in ipſius hoſtiis multi ſoleant eſſe cygni. oloria di-
xit alii legunt tapſon cygnea quæ tempore & idem eſt. ET Qua iacet Erix:quia inde etiaꝫ pertranſiuit. SEM
per apertus zephiro qui mons erix oppoſitus eſt zephiro uento ex occidente flanti:ubi erat templum ueneris
ery. quod in magna fuit religione romanis. Sed de hoc alias. IAM luſtrarat:circuierat. PELoridem arcem pe
lori. ET lilibea:lilibeum:ſeu lilibei montis uiga. IAMqꝫ luſtrarat pachinum:promontorium. PRIma cornua
prima promōtoria hæc. n. illa ſunt promontoria in tribus Siciliæ angulis pelorus ad ſeptemtrionem pachinnus
ad ortū. lilibeus ad auſtrū. TERræ ſuæ ſuæ inſulæ. QVAcūqꝫ ingreditur. incedit ipſa ceres

ℭCVM gēnit ales itym:Prognen dicit ut quem deteſtato quondam iugulauerat enſe nūc gemit ereptum garrula mater itym.Hic itys in phaſianum conuerſus dicitur ut Seruio placet:ꝓgne in hirundinem q̄uis probus in cōmentariis bucolicoꝝ ſcripſerit Philomelam in hirundinem:prognen in luſciniam fuiſſe cōuerſam. VINAꝗ paſtorem uidiſſet: Deeſt ſi. ET eſt ordo:Vna uox erat ecqua puella hac greſſus tulit:ſi paſtorem uidiſſet. ANT FAN.

AETNA:huic monti Typhoei caput ſubiectum eſſe fabulanť:ut Dextra ſed auſonio manus eſt ſubiecta peloro læua pachyne tibi lilybeo crura præmunť degrauat ætna caput ſub qua reſupinus harenas eiectat flāmāꝗ fero uomit ore typhæus.Ouidius alibi: Arua phaon celebrat diuerſa typhoidis ætnæ.Typhoeum nonnulli extra Siciliam excruciari dicunt.Pindarus uero in Siciliam qui eum Centimanum uocat.Sane ætnam quidam dicunt nominatum ab ætna Briarri.Alii aliter fabulantur. CAEreris ſacris nunc quoꝗ tæda dať: Diximus ſupra ſacerdotes Cæreris Daduchos appellatos a tæde geſtatione.Item legimus:Et ſi thura aberunt unctas accendite tædas. EST ſpecus &c.Locum deſcribit altum & præcipitem & aſcenſu difficilem quem Ceres conſcēdit frenatura dracones. FRenatos curribus angues:Per angues Cereris Sulcorum obliquitatem accipimus.Sicca: Tacto ac preſſo mari a curru non a Cerere. SYRtes: Scyllam & charybdim ſyrtes uocat quod non minora pericula illic ſubeātur q̄ ad ſyrtes Aphrice. ZANclea charybdis: Proxima zanclæ hoc eſt meſanæ quæ olim ob loci curuitatem zancle uocabať quoniam curua zanclia dicebantur ut autor eſt Strabo.Ante hanc urbem charybdis eſt immenſum uidelicet profundū quo inundationes freti nauigia per magnas circūductiones ac uortices præcipitata detrahunt: quæ ſecundum Saluſtium circa taurominitanum littus egerūtur ut Seruius refert Fuit autem Charybdis (ut quidam fabulantur) fœmina uoraciſſima quæ cum rapuiſſet boues Herculis a ioue fulminata atꝗ in mare præcipitata dicitur ubi naturam priſtinam ſeruans ſorbet uniuerſa. NISEI canes:Nota eſt Scyllæ fabula cuius canes niſeos dicit cum ipſa fuerit Phorci non niſi filia.ſic Virgi: in Buc. Quid loquar aut ſcyllam niſi. Eſt autem Scylla in italia ſecundum Seruium cum Charibdis detur Siciliæ:ut Dextrum ſcylla latus læuum implacata charybdis obſidet. VTriuſꝗ Plinius meminit his uerbis:In eo freto eſt ſcopulus Scylla item Charybdis mare uorticoſum ambo clara ſæuitia. NAVfragia monſtra: Admiſcet fabulæ ueritatem.Scopulorum enim cauernæ recipientes mare ac refudentes naufragium minitantur.

Typhoeus.

Charibdis zāclea

Charibdis oli fœmina Scille fabulā cōfūdit ét i ultio de remedio amoris.

Scylla.

Implet, ut amiſſum cum gemit ales itym:
Perꝗ uices modo pſephone mō filia mater.
Clamat, & alternis nomen utrunꝗ ciet
Sed neꝗ pſephone cererē neꝗ filia matrem
Audit, & alternis nomen utrunꝗ perit:
Vinaꝗ paſtorem uidiſſet an arua colentem.
Vox erat, hac greſſus æqua puella tulit:
Iam color unus ineſt reb⁹, tenebriſꝗ tegūť.
Omnia, iam uigiles conticuere canes:
Alta iacet uaſti ſuper ora typhoeos æthna:
Cuius anhelatis ignibus ardet humus:
Illic accendit geminas pro lampade pinus.
Hinc cereris ſacris nunc quoꝗ teda datur:
Eſt ſpecus exeſi ſtructura pumicis aſper
Non homini regio non adeunda feræ:
Quo ſimul hac ueit, freatos currib⁹ angues
Iunxit, & æquoreas ſicca pererrat aquas:
Effugit ad ſyrtes, & te zanclea charybdis:
Et uos niſcei, naufraga monſtra, canes:

ℭIMPLET loca cuncta miſeris quærellis per oīa loca:ꝑ quæ illa ibat: miſerabiliter quærebať. VT cum ales gemit itym amiſſum:ut thereus in upupam cōuerſus gemit filium itym noīe:Iā in auē quoꝗ cōuerſum. nota ē fabula quæ & in met.referť & in.ii.lib.attigimus. ET ꝑ uices:uiciſſim. Mater ceres. Modo clamat ꝑſephone: modo filia:mō ſuo nomine uocabat:mō filiæ appellatione. ET alternis uicibus.ſ. CIET uocat. VTrūꝗ nomen:& pſephones:& filiæ. SED neꝗ pſephone:ipſa clamata. Audit cererem:clamantem. NEꝗ filia matrē: q̄a neutra appellatione uocata rn̄det. ET utrūꝗ nomen:& pſephones & filiæ.Petit alternis: ꝑ ipſas uices repetitum:q̄a ab illa iā ad inferos abducta:nō audiebať. Vidiſſet paſtorem colentem uina ſi inſpexiſſet illa paſtorē uino indulgentē. AN uidiſſet colentē arua:ruſticum arantē:& ꝓſcindentem agrum. VOX erat ita ceres loquebať:& paſtores & agricolas interrogans. Aequa puella tulit hac greſſus.En aliqua puella tranſiuit per hanc uiā. PAV. MAR.

IAM color unus adeſt rebus.iam erat nox & unus eſſe rebus omnibus color uidebatur: q̄a nihil niſi tenebræ diſcernebanť. ET omnia teguntur tenebris:obſcuritate & nocturna caligine. IAM uigiles canes conticuere: quia quieti:& ipſi ſe dedere. ALTA ætna:& altus quidem mons eſt ætna unde erumpit ille ignis: illuc acceſſit Ceres.& faces accendit:alligariſꝗ ad currum draconibus:eum aſcendit:& ad remotiora loca progreſſa eſt.

AETNA alta iacet ſuper ora uaſti typhoeos impoſita eſt typheeo tota Sicilia & ætna eius caput degrauat:ut diximus in.i.lib.Sed æncelado impoſitam ætnam alii dicunt.Cuius typhoeos ignibus anhelitis:anhelitu iactatis. ARdet humus:ætnea.ſ.ex eius pectore emanat per hyatum ætneæ ignis. ILLIC:in igne ætneo. ACcendit:ceres geminas pinus pro lāpade:pro ſplendore & luce nocturna duas pinus ſuccendit.Hinc ex hoc. NVnc quoꝗ datur tæda ſacris cereris inde mos habuit originem: ut ſacerdotes cereris ipſi deæ ſacrificantes: tædam accenſam ferant appellatiꝗ ex eo δαδουχοι de quo diximus in.iii.lib. EST ſpecus exeſi:facit topographiā: quo in loco illa frenaſſet dracones. EST ſpecus aſper ſtructura pumicis exeſi:propter natiuam ipſius ſtructurā in exeſo & abroſo uetuſtate punice erat ipſe ſpecus aſper. REgio quidem. NON adeunda homini non feræ hoc eſt in quā regionem.i.in quo ſpecu nec hoīes aſcēdere.nec feræ poterant ob difficilem aſſenſum & excelſitatem loci & uideť illum locum ſignificare.quem Diod.iquit.undiꝗ præcipitiis abſciſſum eſſe. QVO ſimul hac uenit:in quod ſpecu poſtq̄ ceres uenit. IVNxit angues frenatas curribus.dracones iam frena tenentes ſimul

ligatos ad currũ iũxit. ET ſicca:nullis undis madida. PErerrat aquas æquoreas:errat p maria eo curru uecta. Sicula enim loca ſuis pedibus peragrauit:Longius aũt itura currum aſcendit:quẽ angues agunt. ET fugit celeriter uenit. AD ſyrtes:non tñ. Acceſſit in aphricam:ſed ſimilitudine quadã ſyrtium lybicar̃:pp nauigantium diſcrimina loca circa ſcyllã & carybdim ſyrtes appellat. ET te zanclea caribdis:meſſanã in ſicilia:ut Strabo inquit:condidere meſſenii:q pelloponneſum habitabant:a qbus & nomen permutauit. NAMq; prius zancle uocabaꝛ:cum curua eſſent loca:nam curua zanclia uocãt:ante urbẽ paululum in tractu carybdis oſtendiꝛ. VEnit ergo ad te ceres o carybdis:& plinius inqt in eo freto eſt ſcopulus ſcilla. ITem carybdis mare uorticoſum ambo clara:ſeuitia & cætera. ET uenit ẽt. Ad uos canes nyſei hoc eſt canes ſcyllei. Aequi uocatio noĩs fecit errorẽ nam & ſcilla dicta eſt niſi megarẽſis filia Etiam & filia phorci:q̃ demutata eſt ueneficio Circes in monſtrũ illud: qd a Virgilio ita deſcribiꝛ in tertio æneidos. PRIma hoĩs facies:& pulchro pectore uirgo pubetenus:poſtrema imani corpore piſtix Delphinũ caudas utero cõmiſſa lupor̃. Sed hoc ideo fictum:qd ſaxum ingens ſit humanam habens effigiẽ in parte ſupiori:in inferiori uero habet reſectos ſcopulos ſub radicibus cauernoſos:iter quos dum æſtiuoſum mare intrat:ab eiſdem refractum tumultuando repreſentat latratum canum & ululantes lupos. Monſtra naufraga:quaſi ubi ſæpe naufragium faciunt:qui inde nauigant.

Adriacũq; patens late bimareq; corinthum
  Sic uenit ad portus Actica terra tuos:
Hic primũ ſedit gelido mœſtiſſima ſaxo
  Illud cecropidæ nunc quoq; triſte uocant:
Sub ioue durauit multis immota diebus:
  Et lunæ patiens, & pluuialis aquæ:
Sors ſua cuiq; loco eſt, q nũc cerealis eleuſis
  Dicitur, hic celei rura fuere ſenis:
Ille domũ glãdes, excuſſaq; mora rubetis.
  Portat, & arſuris arida ligna focis:
Filia parua duas redigebat monte capellas
  Et tener in cunis filius æger erat:
Mater ait uirgo, mota eſt dea nomine matris:
  Quid facis in ſolis incomitata locis:
Perſtitit & ſenior q̃uis onus urget & orat
  Vt ſubeat tecta quãtulacũq; caſæ:

ANT. FAN. ¶ADRIACVMq; patens late:Hoc eſt mare qd ſuperum appellamus nomen accæpit ab Adria oppido clariſſimo. EST aũt pars maris ionii licet qdã ſcriptores aliter ſentiant. [Corithus.] COrinthũ:Oppidũ in iſthmo inter mare ionium & ægeum. Gelido ſaxo:qd deinde Athenienſes proprio noĩe Triſte appellarũt. SVB ioue durauit Sub dio. Durauit aũt abſolutum ẽ:ut Durate & uoſmet rebus ſeruate ſcdis. [Eleuſin] CErealis eleuſis:Dicimus & eleuſin quo nominatiuo utiꝛ Plinius & ẽ urbs Acticæ regionis ubi ſtrabo Eleuſinæ Cereſis tẽplum fuiſſe teſtaꝛ & Seruius regnaſſe Celeum inqt cui Ceres filiam querẽs [Celeus.] & liberaliſſime ab eo ſuſcepta oſtẽdit omne genus agriculturæ filiũq; eius Triptolemum recens natũ p noctẽ [Triptolemus.] igne fouit:p diem diuino nocte nutriuit:eũq; allatis ſerpentibus ſuppoſitum p orbem miſit ad uſum frumenti hoĩbus indicandum:quem Lactãtius grãmaticus ſcribit primũ inſtituiſſe Cereris ſacra quæ Græce ut diximus Theſmophoria appellantur. Eundem tradunt bouis & aratri inuentorem fuiſſe ut Plinius autor eſt. Ferũt aũt iamben Celei famulam auſam eſſe Cererem male tractare cũ eam ſollicitam aſpexiſſet:a qua deductum nomen iambi pedis putaꝛ ut Diomedes Grãmaticus ſcribit:qui uxorem Celei Meganirã uocat quæ ab Ouidio diciꝛ Menalinã. [Iãbe. unũ pes iãbus Magarina ſeu menalina.] EXcuſſaq; mora rubetis: Quoniam & aliunde quoq; habenꝛ mora. MAter ait uirgo. Reuerentiæ nomen eſt mater hoc loco & uocatiuus caſus. Mota eſt dea:recordata ẽ filiæ q̃ amiſerat. QVãuis onus urget:qa dixerat portat & arſuris arida ligna focis.

PAV. MAR. ¶ADRIACVMq; patens late:uenit in ſinum adriacum late patentem:de quo paulopoſt dicemus:cũ de ægeo & Ionio agemus &. COrinthum bimarem:q̃ urbs quondã caput:& lumen totius greciæ in edito monte ſedet inter ægeum:& Ionium ideo bimaris diciꝛ:nam in ipſo iſthm o achaico. SIC uenit ceres. O actica:quæ ægeo ablueris. IN portus tuos:nã exeuntibus peloponneſum periſtmum:ſtatim occurrit actiaca. VEnit enim ceres ad eam acticæ regionem ubi poſtea eleuſin ciuitas condita eſt. HIC in ipſa regione. PRImum ſedit mœſtiſſima ſaxo gelido:de cendens tum primum e curru ſedit in eo ſaxo afflicta mater tam dulci orbata filia. CEcropide. athenieẽſes a cecrope rege qui uagam ac diſperſam multitudinem in decem urbes habitãdas digeſſit. QVArum nomina:Cecropia:Tetrapolis:E patria:Decelea:Eleuſis:Aphiadna:Toricus:Brauron: Cytherus: Sphetthus. NVnc quoq; uocant illud triſte:eb ea Cereris mœſtitia etiãnum illud ſaxũ ab athenieẽſibus triſte nuncupaꝛ. SVB ioue:ſub dio. ut eſt apud Hor. Manet ſub ioue frigido Venator tenere coniugis imemor. IMMOta:q̃ nunq̃ ſe ex eo ſaxo dimouerit. Multis diebus durauit:patienter pſeuerauit ſub dio. ET patens lunæ:quaſi frigoris nocturni ſub ſerena luna & aquæ pluuialis:quæ eam ſupne rorobat. SORS ſua cuiq; loco eſt:quaſi quiſq; locus ad aliq̃ fortunam deſtinatus:ſeruatuſq; eſt. Nam in campis acticis ubi exiguum Rus erat Celei ſenis:futura erat aliq̃n Eleuſis ciuitas:clara ceteris relligione. Ea.n.in actica eſt:ubi ut Strabo inqt:eleuſinæ cereris templũ extat & phanum myſticum. qd Ictinus apparuit:turbæ theatralis capaciſſimum Dicitur enim Eleuſis & eleuſin. & inde eleuſina ſacra. Celeus autem ipſe ſenex cum in ſaxo ſedentem cererem repperiſſet:quæ anum ſimulabat orauit:ut domum eius iniret:obteſtatuſq; p ſalutem filiæ:flexit deam ingrediens languentem illius filium liberauit:daturaq; erat illi immortalitatem:niſi parentum ſimplicitas obſtitiſſet:hic fuit ille Triptolemus:cui ſeminãdi uſum monſtrauit:de quo paulo poſt dicemus. QVI locus nunc dicitur Eleuſis cerealis:quaſi urbs cereris. HAEC fuere rura celei ſenis:hæc rura coluit celeus:& menalina. ILLE:celeus. PORTAT glãdes domum quibus familiam paſceret. ET mora excuſſa rubetis, mora agreſtia e rubis excerpta, aut decuſſa. ET ligna

arida focis arſuris:quæ cremari deberent ab ignibus. FIlia parua redigebat monte duas capellas:erat huic Coleo parua filia:ea iam ueſperi capellas domum e paſcuis reducebat. ET filius tener:tenellus adhuc puer. ERat æger in cunis:laborabat infans aduerſa ualitudine. VIRgo:puella celei filia. Ait mater:uocauit illa cererem,nomine matris. MOta eſt dea nomine matris: commota eſt ceres:cum audiret ſe matrem uocari recordatione filiæ:quã querebat & illa poſtea ꝓſequuta eſt. Quid facis incomitata in ſolis locis:qd tu ſola in hac ſolitudine & iſto ſaxo ſedẽs facis. PERſtitit & ſenior celeus. QVamuis onus lignoꝝ.ſ.q̃.referebat. VRget:ꝑmit & aggrauat illum:pſtitit tñ. ET orat deam. VT ſubeat:ingrediaſ. TEcta ſuæ caſæ:quãtulacũqꝫ.exiguũ eius tuguriũ.

Illa negat:ſimul arat anum:miraqꝫ capillos
 Preſſerat:inſtanti talia uerba refert:
Soſpes eas ſemperqꝫ parẽs mihi filia rapta eſt
 Heu melior quãto ſors tua ſorte mea eſt
Dixit:& ut lachrymæ (neqꝫ.n.lachrymaſ do rũ ẽ)
 Decidit i tepidos lucida gutta ſinus:
Flent pariter,molleſqꝫ animi uirgoqꝫ ſenexqꝫ
 E quibus hæc iuſti uerba fuere ſenis:
Sic tibi,quã raptam quæris,ſit filia ſoſpes
 Surge,nec exiguæ deſpice tecta caſæ:
Cui dea ſic inquit,ſciſti qua cogere poſſes:
 Seqꝫ leuat ſaxo,ſubſequiturqꝫ ſenem:
Dux comiti narrat,q͂ ſit ſibi filius æger
 Nec capiat ſomnos inuigiletqꝫ malis:
Illa ſoporiferum paruos initura penates:
 Colligit agreſti lene papauer humo:
Dum legit oblito fertur guſtaſſe palato:
 Longãqꝫ imprudens exoluiſſe famem:
Quæ quia principio poſuit ieiunia noctis:
 Tempus habent cœne ſidera uiſa ſibi:
Limen ut intrauit luctu uidet omnia plena
 Iam ſpes in puero nulla ſalutis erat:
Matre ſalutata,mater menalina uocatur:
 Iungere dignata eſt os puerile ſuo:
Pallor abit,ſubitaſqꝫ uident in corpore uires:
 Tantus cæleſti uenit ab ore uigor:
Tota domus læta eſt,hæc ẽ materqꝫ paterqꝫ
 Nataqꝫ:tres illi tota fuere domus:

ANT. FAN.

¶SIMVL arat anum: Tegebat diuinitatem anus effigie. NEqꝫ.n.lachrymare deoꝝ eſt mortalium ſunt dolor & lachrymæ oẽſqꝫ animi perturbationes beatitudinem auertentes: non deorum ĩmortalium. SCIſti qua cogere poſſes:Inueniſti orationem qua cogeret obſequi uoluntati tuæ:qa dixerat celeus:Sic tibi quã raptam q̃ris ſit filia ſoſpes. INVIgiletqꝫ malis: Quieſcere nequeat acerbitate morbi. OBlito palato:qa decreuerat ceres ieiunio ſe affligere nihilqꝫ guſtare niſi inuenta filia. EXOluiſſe famẽ: Diæreſis eſt ut infantem caudis inuoluiſſe manum. TEmpus habent menſæ ſidera uiſa ſibi: ſenſus eſt Quia Ceres in principio noctis ieiunium ſoluit. ſidera uiſa tempus menſæ ſibi habent. Dicit autem Veſpernam quæ apud Plautum cænam ſignificat. Sed ſciẽdum (ut inqt Feſtus) cõſueuiſſe apud antiquos cænam dici:qđ nunc eſt prandium & meridianum cibum uocari cænæ nomine:Verſp nam aũt dici quam nũc cænam appellamus. IVngere dignata eſt os puerile ſuo: ut ui ſpiritus immortalis a puero mortem auerteret.

Veſpernã Prandiũ. Cœna.

PAV. MAR.

¶ILLA:ceres. NEgat ſe uelle ſubire caſã. SImul arat.n.anum:non.n.uidebaſ dea.ſed ſimilem ſe anui cuidam fecerat. ET preſſerat capillos mitra:ferebat ĩ capite mitram more gẽtis phrygiæ:& meoniæ. REfert talia uerba:ita reſpondet. INſtanti Celeo qui inſtabat:ut iniret caſam. SOSpes eas:abeas incolumis. ET ſemper parens:quaſi ut ſemp tibi filia ſit ſoſpes ne ea orbari poſſis. MIhi eſt rapta filia: quaſi ſis ſemp tu pater: qm̃ ego ſemper mater eſſe non poſſum:qa amiſi filiam. HEV quanto eſt melior ſors tua ſorte mea: quaſi quanto es tu fœlicior: quã ego ſim. nam fortunatior homo:q̃ dea: tu tecum habes filiam: ego raptam quero:& mouet inde cõmiſerationem:nam non inuidioſe dictum: ſed cũ dolore ꝓlata uerba:ob eius calamitatẽ. DIxit:ceres. ET lucida gutta ut lachrymæ decidit in tepidos ſinus: nõ fleuit ut lachrymas effunderet:nam un inqt. neqꝫ.lachrymæ deoꝝ:qa dii nequeunt effundere lachrimas ſed emicuit ex oculis gutta in ipſos oculoꝝ ſinus ad lachrymæ ſimilitudinem:ut eſt illud Vir. Triſtior & lachrymis oculos ſuffuſa nitẽtes. FLent pa. molleſqꝫ animi: lenes & mites animi. ET uir.& ſe.& pr̃ & filia cõmiſerati calamitatem cereris:& ipſi ſimul fleuere. E quibus duobus. HAEC fuere uerba iuſti ſenis:ita Celeus loquutus eſt. SIC obte.eſt. FIlia quã raptam q̃ris ſit tibi ſoſpes:ita ſit incolumis tibi eſſe debeat filia quæ cũ rapta ſit:a te nunc queriſ. SVrge:ex iſto ſaxo. NEC deſpice tecta: non aſpneris:& paruifacias tectum hoc. CAſe exi.parui huius noſtri tugurii. CVI:Celeo. DEA ſic inqt ſciſti q̃ co. poſ.quaſi ſciſti uti ea oratione:qua facile me ad obſequendum ĩpelleres:cũ ſoſpitem mihi filiam optaueris. ET leuat ſe ſaxo:ſurrexit. ET ſubſe.ſe.celeum. DVX:ipſe celeus ſenex. NArrat co.cereri. QVod ſit ſibi:æger filius:refert ſe hr̃e domi filiũ:& illum in cunis ægrotũ. NEC ca.ſom. nec dormire queat. ET inuigilet malis nimio lãgore inuigilet puer cũ qeſcere non poſſit. ILla:ceres. INItura par.pe.ĩgreſſura exiguã illius caſã. Colligit papauer ſoporifeꝝ:ſoporẽ inferens comedẽti diximus de papauere ſupius. HVmo agreſti:ex terra ĩculta:iõ legit papauer ut induceret languẽti puero ſõnum. FErſ guſtaſſe palato oblito:ꝓpoſiti ſ.ſui.id.n.debẽt cererẽ decreuiſſe nõ ante comeſſe:q̃ filiam cõperiſſe:tũc uero oblita ꝓpoſiti guſtauit papauer. Et ferſ ĩprudens:ĩprudenter. EXoluiſſe:ꝓ ſoluiſſe:eſt enim hic diereſis neceſſitate carminis.a Longã famen:ſoluit.n.ieiunium:qa pluribus diebus nihil guſtauerat. QVæ:ceres. QVIA poſuit ieiunia:qa comedit. PRIncipio noctis:in ipſo crepuſculo. SIdera uiſa habent:ſibi tp̃s menſæ:& illud in ſacris eius ſeruaſ:ut non ante ſidera uiſa:ſed in principio noctis epulemur:quoniam ea eo primum tpe ſoluit ieiunia. Limen ut intrauit: poſtquã ingreſſa eſt celei domum

VIdet omnia plena luctu:uidet lugentem pueri matrem eo qd moriebať filius. IAM nulla ſpes ſalutis erat In puero:qa iam deſperandum erat de illo. Salutata matre:poſtq̄ languentis puer matrem ſalutauit. MAter uocať menalina:ita illa appellabať. EST dignitas cereris iungere os puerile ſuo:ori.ſ.& ſi dea erat & immortalis: mortalem tamen puerum non eſt obſculari dedignata:& libato oſculo ille ſenatus eſt. ABit pallor:ex ore puerili. ET uident ſubitas uires in corpore:parentes ſubito redditum robur: & ualitudinem puerili corpori uiderunt. TAntus:tam magnus. VIgor uenit ab ore cœleſti ab ore cereris:tantus.n.fuit diuinitatis uigor:ut ſtatim illum ſanaret. Tota domus leta eſt:omnes qui domi erāt ingenti ſunt affecti letitia. ET mater & pater & nata:celeus menalina & filia. TRes illi parentes & filia fuere tota domus:quia nulli erāt alii niſi hi tres.

Mox epulas ponūt liquefacta coagula lacte:
Pomaq; & in cæris aurea mella ſuis:
Abſtinet alma ceres,ſomniq; papauera cāſ:
Dat tibi cum tepido lacte bibenda puer:
Noctis erat medium placidiq; ſilentia ſomni:
Triptolemum gremio ſuſtulit illa ſuo:
Terq; manu pmulſit eum,tria carmina dixit:
Carmina mortali non referenda ſono:
Inq; foco corpus pueri uiuente fauilla:
Obruit,humanum purget ut ignis onus:
Excutitur ſomno,ſtulte pia mater,& amens
Quid facis exclamat mēbraq; ab igne rapit
Cui dea,dum non es dixit ſcelerata fuiſti:
Irrita materno ſunt mea dona metu:
Iſte quidem mortalis erit,ſed primus arabit
Et ſeret,& culta præmia tollet humo:
Dixit,& egrediēs nubē trahit inq; dracones
Tranſit,& alifero tollitur axe ceres:

¶LIQVEFACTA coagula lacte:Lac denſatum coagulo.
ANT. FAN. CVM tepido lacte:Lac in febre ac dolore capitis medici docent non exhibendum. VIVente fauilla: Obruit puerum cinere ſed pruna admixta. STulte pia mater:Quæ dum ſtudet opem ferre filio:non eſt paſſa eum fieri immortalem. SED primus arabit:Athenienſes primi (ut iuſtinus refert) non ſolum olei.lanificii
Athenieſiū inuēta
ac uini uſum docūerunt ſed arare quoq; ac frumenta ſerere glande ueſcētibus monſtrauerunt.Idem etiam ſcribit frumenti ſationem a Triptolemo repertam eſſe: & eius muneris honorem noctes initiorum ſacratas. Hūc licet nonnulli inuentorem aratri fuiſſe tradiderint:legimus tamen Oſirim id inueniſſe:ut Primus aratra manu ſolerti fecit oſiris. Quod nos mouere non debet cum non uuus aratrum in toto orbe monſtrauerit ſed diuerſi in diuerſis locis.

¶MOX ponūt epulas:parāt mēſam & epulas ut ſimul
PAV. MAR. ueſcanť. LIQuefacta coagula lacte:hæ fuerunt epulæ lac coagulatum. ET poma & mella aurea aurei coloris. IN ſuis cæris qa nondum fauis expreſſa. Ceres alma quæ omnes alit. Abſtinet ab æpulis.ſ.non.n.eē uoluit. ET o puer: Tripto leme quem modo ſanauerat.
DAT tibi papa.bi.cum te.lacte:contuſa papauera:& lacti īmixta dat illi haurienda. SOmni cauſas:cum ſōnū puocent ut illi ſōnum inducerent:ut diximus de hoc ſuperius. Nec pigeat tritum niueo cum lacte papauer ſumere &c. NOctis erat medium:quaſi defluxerat iā media pars noctis. PLAcidiq; ſilentia ſomni erat.n. ea hora:qua omnia ſilēt:& quieſcunt animalia. ILLA ceres. SVſtulit eleuauit. TRIptolemum puerum. SVO gremio:ſuo ſinu:erat.n.illi puero īmortalitatem largitura. ET ter permulſit manu cum mulcēdo tractauit puerum. DIxit tria carmina:qbus eximeret ab illo mortalitatem. CArmina non referēda mortali ſono: quæ nec homini nota ſunt:nec pnunciari niſi a numine poſſunt. ET obruit:inuoluit. CORpus pueri foco:foci cinere. VIuēte fauilla:quaſi uiuentibus prunis:ea rōne calido cinere:& prunis obruebat:ut exureret quicquid erat humanitatis in puero & diuinū poſtea redderet. Vt ignis purget onus humanum:corpus qd hominis erat. EXcutiť ſōno ſtulte: expergiſcitur imprudenter illius mater. PIA & amens:pia quo ad curam filii : humanitatis ex officio:amens qa ſua imprudentia abſtulit diuinitatem a filio:quā erat illi ceres conceſſura. EXclamat qd facis: & hæc fuit amentia ipſius:qa exclamauit. ET rapit membra ab igne:puerum ab ipſis prunis. Sic deam ob opere inſtituto reuocauit. CVI menalinæ matri illius pueri. Dixit fuiſti ſcelerata dum non es:cum animo non ſis: actu ipſo fuiſti ſcelerata:qa eram illi diuinitatem exhibitura:tu interrupiſti:& ab incepto reuocaſti:ita ut exequi non poſſim qd uolebam. MEA dona:quibus eram illum ornatura. SVnt irrita:iam uana reddita & ſine effectu. MEtu materno:propterea qd tu extimaſti. ILLE quidem:puer. Erit moriturus:cum īmortalem reddere uoluiſſem. SED primus arabit poſtq̄ imortalitatem dare non potui tua cā:habeat hoc aliud munus primus ſit qui terram proſcindat Etenim ceres poſt inuentam Proſerpinam docuit hūc Triptolemum arare:ſerere & colligere:fruges maturas:& ſeruare. Vnde Diod. ſic inquit. Ceres frumenti:qd forte inter alias herbas naſcebatur ignotum cæteris prima uſum adinuenit:docuitq; hoīes ueſcendi ſeruandi ac ſerendi modum. EST aūt frumētum ab ipſa ante genitam Proſerpinam repertum. Nam poſt eius a plutone raptum frumenta oīa incendiſſe ferunt. Tum in iouis odium tum pp dolorem filiæ:ſed ea inuenta:& reconciliata eſſe ioui.& Triptolemo frumēti dediſſe ſemen.mandaſſeq;.ut cum oībus id donum participans ſeminandi modum monſtraret &c. Ideo hoc in loco poeta ex uerbis cereris primum araturum oſtendit Triptolemum iccirco in georgi. Virg. Vnaq; puer monſtrator aratri dixit & Plyni. hunc primum aratrum refert inueniſſe. ET ſeret. primus ſementi terræ iacet. Et tollet præmia culta humo.& percipiet fructum ex terra quā coluerit. DIxit. ceres. ET egredieus. exiēs Celei domo. TRahit nubem diuinam.ſ.quam dii ſecum trahunt ne ab hominibus uideanť. ET trāſit in dracones in currum.quem dracones agunt. ET tolliť ceres axe aliſero.attollitur curru uolanti propter alatos dracones. LIquit receſſu ſuo.ſ.cum ex ea regione diſceret reliquit.

¶SVnion expoſitũ:Seneca in Hippolyto:Pars illa diu uacat imunis q̃ua curuati littora pōti Sunion urget. ANT.
Hoc promontoriũ athenienſiũ eſt ubi reꝝ uenaliũ emporiũ fuit teſte Donato:ad qđ ſi a Ceraunis mōtib⁹ FAN.
rectã lineam duxeris in orienté ꝓtenſam totã pelopōneſum ad auſtrũ relinquens.Diſtat Suniũ a Piræo ſecun Sunium
dum Plyniũ milibus paſſuũ.xlii. PIræaq; tuta receſſu:piræa legendũ eſt hoc loco ſubtracta e penultima uer-
ſus gratia a Piræeo portu Atheniẽſiũ qui græce dicit.Cæteꝝ multi in ſoluta oratione ẽt piræus Piræus
ſcribunt. IN dextrũ quæ iacet ora latus:Ordo linqt orã atticæ uidelicet q̃ iacet in dextrũ latus. AEgæũ:hoc portus
mare unde nomé accepit ſupra dictũ eſt in eo cycla-
des ſunt. IOniũq; capax icariũq; legit:de icario mari Ionium
ẽt ſupra diximus.Ioniũ uero recte capax dicit cũ nō- mare
nulli imenſũ eſſe ſinũ ionium tradãt porrectũq; ab io-
nia ad Siciliã & Italiã:cuius partes eſſe Epiroticũ ma-
re Achaicũ & adriacũ uolunt. Vir.Inſulæ ionio i ma
gno Id ab ionia regione Aſiæ clariſſima nomen acce-
pit:q̃uis qdã uelint Io Inachi filiã huic mari nomẽ de
diſſe Alii uero aliter ſentiunt. MEroe ſiccaq; terra: Meroe
inſula meroe(ut inqt Strabo)clipei figurã habere dr̃
magnitudine ſua cæteras Nili inſulas ſuperãs.Eius.n.
longitudo eſt fere triũ milium ſtadioꝝ latitudo mille.
ambit libyã uerſus magnis quibuſdã harenæ cumulis:
Arabiã uerſus continuis mōtiũ p̄cipitiis Eſt in ea me-
roe ciuitas quã Cãbyſes cōdidit appellauitq; Meroen
a mr̃is noie. RHEnũ rhodanũq; padũq;:hos fluuios
autor heſperios uocat non ab Heſperia q̃ mō Italiam Rhenus
modo hiſpaniam ſignificat:ſed quod ſub heſpero ſint: Rhoda-
ideſt ad occidentem cum ſupra indiæ meminerit.Nã nus
rhenus galliam a germania diuidit.Rhodanus per galliam tranſalpinam:padus per ciſalpinam fluit. Padus

Sunion expoſitũ,pirhæaq; tuta receſſu
Linquit,& in dextrum quæ iacet ora latus:
Hic adit ægæũ quo cycladas inſpicit omnes
Ioniumq; capax icariumq; legit:
Perq; urbes Aſiæ longum petit Helleſpontũ
Diuerſumq; locis alta pererrat iter:
Nã mō thurilegos arabas mō deſpicit indos
Hinc libis hinc meroe terraq; ſicca ſubeſt:
Nũc adit heſpios,rhenũ rhodanũq; padũq;:
Teq; futuræ parẽs tybri potentis aquæ:
Quo feror,imẽſum eſt erratas dicere terras
Præteritus cereri nullus in orbe locus:

¶SVnion expoſitũ:Sunium actice ꝓmontoriũ porrectũ in mari:qua ad ſiniſtrã reflectitur ituris ex actica in PAV.
euboeã ubi eſt tẽplum panos:& ædes Veneris nũc a nauigantibus appellat caput colũnaꝝ. ET pyræa tuta: MAR.
tutos portus.Pyreus.n athenienſiũ portus ẽ. ET quæ ora iacet in dextrũ latus reliq acticã totam:quã qdem e
ſũmo p ægeum in cycladas:ut poeta ſcribit abeuntes ad dextrã relinquunt. HInc:ex actica. ADit ægeũ:qđ
qdem pelagus ita dictũ multi uolunt qđ in id ægeus rex athenaꝝ ſe p̄cipitauerit Ply.aũt aſſerit a ſcopulo:qui ẽ
inter Tenũ & Chium capræ effigiẽ habẽte.Nã æga græce caprã dicunt.Euſtathius uero inqt.Aegeũ mare dr̃:
ut qbuſdã uidet a capris euboicis:quo in loco ſic appellato:poeta neptũni equos regeſcere facit:alii ãt ab ægeo
Homerico:ut in Iliade ſcriptũ eſt &c. QVO:in mari. INſpicit ipſa Ceres. Oẽs cycladas:inſulas circa de-
lon de quibus paulo ſupius dixim⁹ in nauigatione magnæ matris. ET legit:tranſit.Non.n.nauigat ſed curru
ſupuolat. IOniũ capax:magnũ mare Ioniũ:qđ inter ægeũ & adriacum ſinũ eſt.Veꝝ Euſtathius de eo ſic inqt
Ionius ſinus poſt ſiculũ dilatat:ad Boreã rurſus incuruãs ad heſpeꝝ receſſum ſerpit:Nec ſolũ Ionius ſinus no-
minat.Sed adria ipſe dicit:& adriaticũ mare.Diligẽtiores aũt ionium partẽ adriatici dicũt. Dicit aũt:ut Ly-
cophroni uidet:& æſchilo ab Ius:quæ bos facta hinc enatauit.alii aũt a Ioane uiro italo:uel ab ionio uiro illy-
rico.Quidã aiunt & a Gaza uſq; in ægyptiũ pelagus ioniũ dici:ſimiliter ab Ius:& illic Cazã ionã uocãt qdam:
ubi bos erat in ſtatua Ius quæ eſt lunæ:Io eni luna eſt ſecundũ argiuam liguã p̄dicti aũt Iouis filius Adrias ex
hyſtoria tradit:a quo & ipſum pelagus adriacũ appellat alii ſic dicũt:Eſt adria ciuitas illuſtris & apud ipſam ſi-
nus adria.& fluuius adria.Bona aũt paſcuis ibi terra:ita qđ bis in anno fructũ ferat:Hæc ex Euſtathio. Et legit
Icarium:de quo ẽt paulo ſupius dictũ. PERq; urbes aſiæ:per eas urbes:quæ erant in ora aſiatica:& ægeo etiã
abluebant. PEtit longũ helleſpontũ:de quo pluribus in locis diximus:& lōgus qdẽ ſinus eſt helleſpontus:cum
anguſtus ſit.Protendit eni ab ægeo in propontida. Et alta:ſublimis ipſa ceres. Pererrat iter diuerſũ locis:q̈
ſi p diuerſa loca filiã quærens errabat. Nã modo deſpicit:e curru deorſũ aſpicit.Arabas thurilegos:thura col-
ligentes de qbus diximus in primo. MOdo deſpicit indos orientis populos:nã india ſub ipſo oriẽte ſole eſt.
Ita dicta ab Indo flumine maximo. HINC ſubeſt:cereri p aera deuectæ. LIBS:libyæ populus ſuperuolauit
n.libyã. HINC ſubeſt meroe.nã ſup meroem quoq; uolauit iſula qdem niſi ẽ:de qua Diodo. Cōplectit in-
quit flu.inſulas plures.Sed p̄cipuã meroẽ in qua eſt urbs inſignis inſulæ noie.quã Cãbyſes conditã:a mr̃e de-
noiatam Ciuitates in ea ſunt plures.Sed cæteris nobilior meroe:de ea Luca.i pharſalia li.x. Gurgite rupto am
bit nigris meroe fœcũda colonis.Læta comis hebbeni:quæ q̃uis arbore multa Frondeat æſtatẽ nulla ſibi mi
tigat umbra linea tã tectũ mundi ferit illa leonẽ. ET terra ſicca:ſubeſt etiã æthiopia:& plaga torrida.Nã & in
Torridã eſt ipſa meroe. NVnc adit heſperios:reflectens in occidentẽ curſũ:occidẽtis quoq; populos:& mon
tes & flumina pluſtrauit. HEſperios:italos:& hiſpanos. RHEnũ fluuiũ & alpibus ꝓfluentẽ:gallos a germa-
nis diuidentẽ:& in gallicũ oceanum exeuntẽ. ET rhodanũ:fluuiũ galliæ:q Auineonẽ p̄terfluit p ipſã Narbo-
nẽſem ꝓuinciã:in mare internũ exit.& a rhoda rhodanus dictus.Nã Ply.inqt.Atq; ubi rhoda rhodioꝝ fuit:
Ante dict⁹ multo galliaꝝ fertiliſſimus rhodanus amnis:ex alpibus ſe rapiẽs p Lemãnum lacũ:ſegnẽq; deferẽs
ararim Nec minus ſe ipſo torrẽtes. Sed Iſaram:& druentiã libica appellant duo eius ora modica. EX his al
teꝝ hiſpaniẽſe:alteꝝ metapinũ. Tertiũ idemq; ampliſſimũ aſſaliaticũ &c.& padũ qui p Ciſalpinã galliam la
bens qnq; hoſtiis in adriacũ exit. ET adit te tybri future parens potentis aquæ:tũc ſine honore erãt tybris:

ſed futurus erat regnator aquaꝝ:queadmodum appellat Virg.inqt ergo. Venit ad te o tybri:qui eris parens aquæ dominãtis ꝓpter futurã imperii romani magnitudinẽ. QVO feror:hæc oĩa cõmemorando. IMmenſũ:eſt q̃ſi magnũ plus q̃ fieri poſſit eſt. DIcere:terras erratas:p quas Ceres errauerit. NVLlus locus in orbe eſt p̃teritus omiſſus.Cereri nullus eſt locus:ad quẽ non acceſſerit:quia oĩa orbis loca perluſtrauit.

Errat & in cœlo liquidiq; immunia ponti.
Alloquitur:gelido proxima ſigna polo:
Parrhaſides ſtellæ(nãq; oĩa noſſe poteſtis
Aequoreas nunq̃ cum ſubeatis aquas)
Perſephonẽ natã miſeræ monſtrate parenti
Dixerat,huic helicæ talia uerba refert:
Crimine nox uacua eſt ſolẽ de uirgine rapta
Conſule qui late facta diurna uidet:
Sol aditus,quã quæris ait ne uana labores:
Nupta iouis fratri tertia regna tenet:
Quæſta diu ſecum,ſic eſt affata tonantem:
Maximaq; in uultu ſigna dolentis erant:
Si memor es de quo mihi ſit proſerpina nata:
Dimidium curæ debet habere tuæ:
Orbe pererrato,ſola eſt iniuria facti:
Cognita.commiſſi præmia raptor habet:
Ac neq; pſephone digna eſt p̃done marito.
Nec gener hoc nobis more parandus erat:
Quid grauius uictore gyge captiua tuliſſet.
Quam nunc te cœli ſceptra tenente tulit:
Veꝝ ipune ferat,nos hæc patiemur inulte
Reddat,et emendet facta priora nouis:

ANT. FAN. ❡Errat & in cœlo:ut a ſideribus petat num filiã uiderit. PARrhaſides ſtellæ:alloqtur utrãq; arcton ſiue urſam Hellicen uidelicet & Cynoſurã quas a parrhaſia.i. arcadia parrhaſides uocat.In ea ꝓuincia Azanes atq; parrhaſii ut diximus crediti ſunt cæteros græcos uetuſtate p̃ſtare. CRImine nox uacua eſt:cõſtat nobis q̃ noctu oĩa uidemus filiã tuã nocte a nullo raptã.

Parrhaſia

SOlẽ conſule qa is cũcta uidet atq; audit oĩa:ut inqt poeta. IOuis fratri:Plutoni cui ceſſit tertiũ regnum hoc ẽ inferi. IN uultu ſigna dolẽtis erãt:Horati⁹:Si uis me flere dolendũ eſt primũ ipſi tibi. DImidiũ curæ debet hr̃e tuæ:qa tu Proſerpiæ pater es nõ debes negligere filiã pro qua tm̃ laboris ſubiit mater:& arguit ab honeſto cupiẽs pſuadere ioui det operã ut reſtituat Pluto quã rapuit interim rhetorice aduerſariũ ĩ odiũ trahẽs. SOla ẽ iniuria facti cognita:nihil ꝓfeci errãs p uniuerſũ orbẽ:niſi q̃ cognoui a quo rapta ſit filia. COmmiſſi p̃mia raptor hẽt:q hr̃e debuit penã.

Gyges VIctore gyge:a parte totũ accipiendũ eſt.nã hoc dicit ſi gigãtes te ac cæteros deos e cœlo deieciſſẽt nihil poterã graui⁹ pati.Eſt ãt giges frater Briarei q cẽtimanus fuiſſe dr̃:ut Cẽtimanũq; gygẽ ſemiuirũq; bouem

PAV. MAR. ❡ERrat & in cœlo:ut a ſiderib⁹ ſciſcitaret̃:qd de filia. ET:alloquit̃. SIgna ꝓximã polo gelido:ſtellas arctico polo ꝓpinq̃s. IMmunia liqdi ponti:q̃ aqs occiduis nõ ĩmergunt̃ q̃ſi ſine munere oceani:nã ſtellæ q̃ in ea pte poli arctici ſunt nõ tendũt in occaſũ. PArrhaſides ſtellæ:Ceres cũ totũ orbem perraſſet:nec filiã cõperiſſet:cœlũ aſcendit:& urſas de filia ĩterrogat.

STellæ parrhaſides: Vrſa maior:& urſa minor arcadiæ:& parrhaſia:q̃ & archadia. Sed de his in ſecundo & tertio dixim⁹. NAmq; oĩa noſſe poteſtis:qa in ſublimi parte cœli eſtis:& inde nunq̃ diſceditis:oĩa ꝓſpicere:& cognoſcere uobis dat̃. Cum nunq̃ ſubeatis aq̃s æquoreas:cũ nunq̃ occidatis in oceanũ. MONſtrate pſephonẽ miſere parẽti:oſtẽdite mihi filiã meam. DIxerat:ceres. ELIce:urſa maior. REfert huic talia uerba:ita rñdit. NOX uacua ẽ crimine:q̃ſi filia tua nõ eſt rapta p noctẽ:Sic nox ſine culpa ẽ hui⁹ criminis.

CONſule ſolẽ de rapta uirgĩe:pete id ab ſole ut demõſtret:quoniã nocturna ſidera neſciũt. QVI:ſol. LAte:ample. VIdet facta diurna:ea q̃ p diẽ fiunt. SOL adit⁹:cũ illa ad ſolẽ acceſſiſſet:ab eo accipit filiã a Plutone raptã.& illi nuptã. SOL aditus quẽ illa adiit. AIt quã q̃ris:filia quã reqris:& de q̃ me cõſulis. NVpta iouis fratri Plutoni. TEnet tertia regna:iã effecta ẽ inferioꝝ regina prima regna cœleſtia fuere iouis. aquarũ neptũni. TErtia regna fuere terraꝝ:ſeu terræ uiſceꝝ:ea fuere ditis. SIc & illi nupta ꝓſerpina regina ẽ. NE uana labores:ne fruſtra errãdo magis te excrucies. QVæſta diu ſecũ cũ diu tacitas ſecum q̃relas effudiſſet.

SIC eſt effata tonantẽ:alloquuta iouẽ. ET maxima ſigna dolẽtis erãt in uultu:qa dolorẽ uultu maximũ indicabat. SI memor es de quo:uerba Cereris ad iouẽ cũ artificioſa q̃rella. QVærit̃.n.raptã filiã:habetq; accuſationẽ in iuridiciali ſtatu primo loco:inde arguit in pricipio cõmunẽ eſſe debere hãc ipſi ioui cura cũ ex eo genita ſit narratio qd poſteaq̃ orbẽ pererrauit:ſolũ cognouit ſcelus:& q plecti deberet:p̃mia pro peccato cõſequutus eſt:nõ opus fuit expoſitiõe rei:quoniã nota erat.Deinde arguit ab atrocitate rei:qd ea puella ioue & cerere nata nõ erat digna:q̃ raperet̃:augetq; hãc atrocitatẽ ab utriſq; pſona iouis:& raptoris nã qd ĩdignius pati illa potuiſſet. Si Titanes te e regno deieciſſent:quã nunc te regnãte:q̃ſi illud dicat:qa nec ille rapere:nec tu pmittere debuiſti. VItimo uero loco illud petit:ut filia reſtituat̃:& de uindicta remittere curã. SI es memor:o iuppiter. DE quo ſit mihi nata ꝓſerpina ex quo ego grauida ꝓſerpinã pepererim. DEbet hr̃e dimidiũ curæ tuæ:q̃ſi cũ ex te genita ſit:& mihi & tibi cõis filia:cõis quoq; filiæ cura tibi eẽ deberet. ORbe pererrato:cũ orbẽ perrauerim. SOla eſt cognita iniuria facti ſolũ in tot laboribus cognoſcere potuit rei ipſius iniura q̃ſi a quo filia mihi rapta ſit. RAptor pluto:q rapuit. HAbet præ.cõmiſſi hẽt p̃miũ ꝓ ſcelere.qa potit̃ rapta:cum affici ſupplicio mereat̃. AT neq; pſephone filia. EST digna marito p̃done:nõ digna:q̃ raperet̃ & raptori nuberet. NEC hoc more:p uiolentiã & raptũ. ERat no.pa.ge.q̃ſi neq; nos digni eramus:qbus gener e raptore cõtingeret. QVid graui⁹:qd triſtius & moleſti⁹. CAptiua:ſi capta fuiſſet ab hoſtib⁹. TVliſſet uictore gyge:q̃ſi ſi gigãtes te e regno deieciſſent.Gyges.n.ut Heſio.in theog.oſtẽdit cœli & terræ filius:Briareiq; fra

ter q cũ aliis gigãtib⁹ diis bellũ intulit. QVam tulit nũc te tenẽte ſceptra cœli:te in cœlo regnãte. VErũ im pune ferat:nulla pœna mulctetur raptor. NOS inulte:ſine ultione. PAtiemur hoc:tolerabimus hanc iniu riam nobis illatam. REddat:mihi.ſ.raptor filiam. ET emendet facta priora:quæ prius fecit. NOuis fa/ ctis:quaſi reſtituat filiam:ſic illatam iniuriam rependet.

Iuppiter hanc lenit:factumq; excuſat amore.
Nec gener eſt nobis,ille pudendus ait:
Nõ ego nobilior,poſita eſt mihi regia cœlo.
Poſſidet alter aquas,alter inane chaos:
Sed ſi forte tibi non eſt mutabile pectus.
Stantq; ſimul iuncti rumpere uincla tori.
Hoc quoq; tẽtemus ſi quidẽ ieiuna remãſit.
Si minus inferni coniugis uxor erit:
Tartara iuſſus adit ſumptis caducifer alis
Speq; redit citius:uiſaq; certa refert:
Rapta tribus dixit ſoluit ieiunia grauis:
Punica quæ lento cortice poma tegunt:
Non ſecus indoluit q̃ ſi modo rapta fuiſſet
Mœſta parẽs longa uixq; refecta mora eſt:
Atq; ita nec nobis cœlum eſt habitabile dixit.
Tartarea recipi me quoq; ualle iube:
Et factura fuit,pactus niſi iuppiter eſſet
Bis tribus ut cœlo menſibus illa foret:
Tunc demũ uultũq; ceres mentemq; recepit
Impoſuitq; ſuæ ſpicea ſerta comæ:

¶IVPpiter hãc lænit:dũ excuſas Plutonẽ in amorẽ trãſferẽs crimẽ & eũ dicit nomẽ eẽ pudendũ genero₂: cui uel Iuppiter nobilitate nõ p̃ſtat. NON ego nobi lior:quis meli⁹ regnũ mihi ſorte cõtigerit nõ ſũ tñ Plu tone nobilior cui regnũ cõtigit iferoꝝ: cũ cœlũ mihi & neptũno maria nõ p̃ſtantia nobilitatis:ſed forte cõ tigerit. STat:placet ut ſtat caſus renouare urbis. SI qdẽ ieiuna remãſit:ſi qdẽ hoc loco duæ partes orõnis ſũt. Vñ ſi ꝓduci debuit qđ ſeq̃ns carmẽ oñdit: ut ſi mi nus iferni cõiugis uxor erit. Sed qs dubitet tãtæ aucto ritatis poetæ uel maiora cõcedi. Eſt ãt ſenſus. TEnte mus reſcidere m̃rimoniũ ſi ꝓſerpina nihil apud iferos guſtauit & ieiuna pmãſit. SPeq; redit citi⁹: alludit ad uelocitatẽ planetæ. PVnica:a pœnis poma punica ac ceperũt q̃ & granata dicunt̃. Lege Plyniũ. TArtarea re.me q.ual.iu.artis ẽ interdũ petere q̃ nolumus: ut q̃ uolum⁹ cõſeq̃mur. BIS trib⁹ ut cœlo mẽſibus illa fo/ ret:hoc ideo fingit̃ qa Luna modo augens modo mi/ nuens lumen ſuum uidetur apud ſuperos & inferos equis temporum ſpatiis commorari. ANT. FAN.

Siquidem pria cor/ repta

¶IVPPIter hãc lenit cõſolat̃ cererẽ. ET excuſat fa/ ctũ:dep̃cat̃ culpã. AMOre:eſt.n.trãſlatio criminis ĩ amorẽ:ut Pluto excuſat⁹ habeat̃. Et in meta.refert̃ il/ lud cũ pluto ꝓdiiſſet ex iferis ad Trinacriæ fundamẽ ta cõſpiciẽda cũ uiderent̃ a Typhœo cõcuſſa a cupidi ne pcuſſus ẽ:& uiſã tũ primum uirginẽ arſit ac rapuit. Nũc uero Iuppiter cererẽ leniẽs:pudori eũ genero₂ nõ eẽ inqt:qm̃ frater ẽ:tñ ſi illa filiã oĩno uelit: educet̃ ab iferis.ſi hũc diẽ ibi ieiuna fuerit. AIT Iuppiter. NEc ille gener ẽ nobis pudẽd⁹:nõ ẽ quo erubeſcere poſſu/ mus coge uero. NON ego nobilior:nõ ſũ p̃ſtãtior illi nobilitate:nã ex iiſdẽ parẽtib⁹ nati ſum⁹. REgia ẽ mihi poſita:extructa. COElo q̃ſi regnũ cœleſte mihi ceſſit. ALter e f̃rib⁹.ſ.hoc ẽ ip̃e neptũn⁹. POſſidet aq̃s: nã aq̃s dñat̃. ALter:Pluto. POſſidet inane chaos:uacua Erebi regna:& ĩ meta. PER chaos hoc ĩgẽs uaſtiq; ſilẽ tia regni. Virg. Et chaos:& phlegeton loca nocte ſilẽtia late. QVod ſi forte nõ ẽ tibi pect⁹ mutabile.ſed a ꝓ/ poſito remoueri nõ potes. ET ſtat:q̃ſi id fixũ aĩo ſedet. RVmpere uincula tori ſemel iũcti: q̃ſi uiolar̃ federa cõiugii:q̃ ſemel inita ſũt. TOri iũcti:dixit p metonymiã.nã qđ tenet ꝓ eo qđ tenet̃. TOr⁹.n.cõiugio nexos tenet. HOC quoq; tẽtemus: ut cõiugiũ uiolet̃:& illa ab ĩferis reuocet̃. SIqdẽ:ꝓ ſi. REmãſit ieiuna:ſi nihil apđ ĩferos hauſit rũpet̃ torus & reducet̃. SI minus:ſi nõ fuit ieiuna. ERit uxor ĩferni cõiugis:hẽat illa Pluto nẽ uiꝝ. TArtara iuſ.a.miſſus ẽ ad ĩferos mercuri⁹ ea cã rettulitq; illã tria grana punica comediſſe:q̃ qdẽ rõne reuocari nõ poterat. VErũ ĩ meta.refert ab Aſcalapho ex acherõte & Orne genito ꝓditã ea grana comediſ ſe:Propterea ille ĩ bubonẽ demutatus ẽ. CAducifer:Mercurius uirgã ſerpẽtibus nexã ferẽs:quẽ Caduceũ uo cãt. IVſſus ab ioue. ADit tartara ſũptis alis talaribus alatis aureis:q̃ pedilla ab Homero uocant̃. REdit:ci/ tius ſpe:otius q̃ illa ſperaret. ET refert certa uiſa:ea q̃ uidit & cõperit̃. RApta ꝓſerpina. SOluit ieiunia:fa/ mẽ nã comedit. TRibus granis:q̃ grana. TEgũt punica poma:mala punica. COrtice lẽto:molli & fragili: De punicis pomis ita Ply.inqt. Circa Carthaginẽ punicũ malũ cognomẽ ſibi uẽdicat aliq granatũ appellãt: di/ uiſũ & ĩ genera apyrinum uocãdo cui lignoſus nucleus abeſt. Sed cãdior ei natura:& blãdiores Acini:miuſq; a mari diſtictiq; mẽbranis. Quiq; ſpẽs:dulcia amara mixta. Acida uinoſa:& reliq̃. NON ſecus:nõ aliter. IN doluit mœſta parẽs:Ceres ip̃a cũ reuocari filia nõ poſſet. QVam ſi fuiſſet mõ rapta:prius tñ lenibat dolo rẽ ſpe reuocãde ab ĩferis filiæ:nũc cũ nõ det̃ ita ĩdoluit:acſi mõ eẽt illa rapta grauior.n.ẽ recens dolor: quã tpe aliquo extenuatus. ET uis ẽ refecta:q̃ſi uix recreari potuit. LOnga mora:Lõgo tpe. ATq; ita dixit nec cœ lũ ẽ habitabile nobis:poſteaq̃ filia eẽ ĩ cœlo nõ põt. Nec ego cœlũ colã. IVbe me quoq;:me ẽt iubeas o Iup/ piter. REcipi ualle tartarea apđ ĩferos:ut diutius cũ filia eẽ poſſim. ET factura fuit:deſcẽſura ad ĩferos. NI ſi Iuppiter eẽt pactus:hoc Cereri ꝓmiſiſſet. VT illa foret bis tribus hoc ẽ ſex mẽſibus cœlo. HOC illi ꝓmi ſit:& cõceſſit Iuppiter ut filia ſenis mẽſibus eẽt apđ ĩferos.ſenis apđ ſupos. Quod qdẽ ad lunã refert̃: q̃ partẽ tpis in ĩferiore:partẽ in ſupiore hemiſperio abſumit. Vñ qđ ſupius quoq; adduximus. Varro ꝓſerpinã inqt lunã eẽ. Quæ ut ſerpẽs mõ in dextrã:mõ in ſiniſtrã:mõ in ſupiorẽ:mõ in ĩferiorẽ partẽ cœli moueat̃. Et ipſa luna apđ ſupos & ĩferos eq̃s tẽpoꝝ ſpatiis cõmorat̃. Diuus uero Auguſtinus & alii ita interp̃tant̃: ut ꝓſerpina fœcũditatem ſeminũ ĩdicet:& a ꝓſerpẽdo ipſa Proſerpina dicat̃:& filia Cereris:ideſt terræ:q̃ cum quodã tpe PAV. MAR.

defuiſſet apud īferos rapta dicebaꝫ. Vñ ceſſauerūt aratra:& ruſtica īſtrumēta. Sed cū luctu publico celebrata rediiſſet fœcūditas fuerūt præ gaudio ſolēnia q̄dā illi īſtituta p̄ſertim athenis magnificētiſſima. Tūc demum: cū pmiſſum eēt ſenis mēſibus redire illā ad ſupos. CEres recepit uultū & aīum. Et pallor mœrore cōtractus abiit e uultu & aīum ipſa reſūpſit:nā recreata eſt ab ingēti dolore. Et iposuit ſuæ comæ:ſuis crinibus. SErta ſpicea:& ſpicis:nam his Ceres coronatur.

Largaq̧ prouenit ceſſatis meſſis in aruis
Et uix congeſtas area cœpit opes:
Alba decet cererem, ueſtes cerealibus albas
Sumite, nunc pulli uelleris uſus abeſt:
❡ Occupat aprilis idus cognomine uictor
Iuppiter, hac illi ſunt data templa die:
❡ Hac quoq̧ ni fallor populo digniſſima nr̄o
Atria libertas cœpit habere ſua:
❡ Luce ſecutura tutos pete nauita portus
Ventus ab occaſu grandine mixtus erit:
Sit licet & fuerit tñ hac mutinenſia cæſar
Grandine militia contudit arma ſua:

ANT. FAN.

Ceſſatis

Candide ueſtes i cerealibus.

❡ CEſſatis:participiū ſine uerbi origīe ut erratus triū phatus. ALba decēt cererē:albæ ueſtes cerealibus ſumebanꝫ:uel q̄d letæ deæ ſacra fierēt iūcta Proſerpia: uel certe ob colorē quē in ariſtis cernimus meſſis tpe. Vñ illd̄ ē:Matulis albeſcit meſſis ariſtis. Eædē ueſtes ſacerdotibus cōgrue ſūt autore Seruio Statius de amphiarao: Albaq̧ purpureas interplicat inſula criſtas. OCcupat aprilis id⁹ cognomīe uictor iuppiter:oīum q̄dē mēſiū idus ut ſupra dixius dicatæ ſūt Ioui: ut Macro.traditi.i.Saturnalioꝝ.Sed huius mēſis idib⁹ Iuppiter uictor iō colebaꝫ q̄d eo die tēplū ei Romæ dicatū fuerat. Vouit āt ioui uictori ædē Qu.Fabi⁹ audita morte collegæ.P.Decii:& uoto cōcepto ad caſtra Sānitiū prexit ubi eoꝝ ipator Gelius periit:cæſaq̧ ſunt hoſtiū milia.xxiiii.& octo capta.Poſtq̄ uictoriā Fabi⁹ ſpolia hoſtiū cōiecta ī aceruū ioui uictori cremauit.Lege librū ultimū priæ decadis Liuii.Vouit & ioui uictori poculū mulſi Papirius cōſul teſte eodē hiſtorico ut Sānitū legiōes fūdaret.Moris āt fuit apd̄ romāos ut bella geſturi de pte p̄dæ aliq̄d numinib⁹ pollicerenꝫ.Vñ Romæ(ut inq̄t Seruius)tēplū fuit iouis p̄datoris.Sūt & alia iouis cognomia:ut Stator.Feretrius.Pugnax.Victor.Piſtor.Inuictus.Optimus.Maxius.Tonās:ei deo diuerſis rōnib⁹ attributa.Sciēdū diē hūc hoc ē idus Aprilis natalē fuiſſe mœcenatis teſte Porphyriōe. ATria libertas cœpit hr̄e ſua:idibus quoq̧ aprilis datū ē atriū libertati.De quo Ouid.alibi:Nec me q̄ doctis patuerūt pria libellis atria libertas tāgere paſſa ſua ē.Eſt āt atriū ut placet Feſto ædificii genus āte ædes cōtinēs mediā areā in quā collecta ex oī tecto pluuia deſcēdit dictū q̄ſi aterriū:q̄d oriaꝫ a terra q̄uis Varro putet & Seruius doceat atriū eē priorē partē domus ubi erāt culinæ ſic dictā q̄ atra eēt ex fumo.Atriū libertatis nōnulli fuiſſe arbitranꝫ ī Auētino ubi cōſtat ei⁹ deæ tēplū fuiſſe:ut ſcribit Feſtus & Liuius meminit tertiæ decadis lib.iiii.cuius atriū Sueto.tradit ſtructū eē hortatu Auguſti ab Aſinio apolline.Sed refectū ab eo & excultū exiſtimaꝫ poſſumus cū lōge ante Auguſti tpa libertatis atriū romæ fuerit ubi Tarētinoꝝ obſides cuſtoditi ſūt:q cū īde ꝓfugiſſēt cæſi uirgis & e ſaxo deiecti ſūt:q̄d atriū poſtea Sextus Helius petus & Cn.Cornelius cethegus cēſores refecerūt amplificaueruntq̧ ut Liuius ſcribit.Fuit ēt in urbe tēplū alteꝝ libertatis q̄d Clodius diruta Cicerōis domo ī eius area dedicauit autore Plutarcho. LVce ſecutura tutos pete nauita portus:admonenꝫ nautæ:ut.xviii.calē.maias portū petāt.Eſt eni eo tpe uētoſa tēpeſtas & hymber ſed haud cōſtāter:ut ſcribit Columella Mutinēſia Cæſar grādine militia cōtudit arma ſua:cum Antonius brutū obſeſſū mutinæ armis expellere niteꝫ Auguſt⁹ cū Hircio & pāſa cōſulib⁹ Bruto iuſſus opē ferre Antoniū caſtris exuit:quo tpe nō mō ducis:ſed ēt militis munere fūctus ē.Nā in media dimicatiōe Aquilifero legiōis ſuæ ſaucio Aq̄lā humeris ſubiit:diuq̧ portauit.Nota ē hyſtoria.Nota mors conſulis utriuſq̧.de q̄ Ouid.alibi:Editus hac ego ſū necnō ut tpa noris Cū cecidit fato conſul uterq̧ pari.Plutar. autor eſt Ciceronē oēs mortales in Antonium concitaſſe:eoq̧ autore:& Antonium hoſtem eſſe iudicatum & faſces auguſto decretos:uictumq̧ Antonium e bello mutinenſi fugeret aquam corruptam bibiſſe:radiceſq̧ & fructus ſilueſtres cibum habuiſſe.Sane Decius Brutus Mutinæ obſeſſus Labienus cognomento dictus eſt.

Iuppiter uictor coliꝫ idibus aprilibus

Iouis cognomia.

Libertatis atriū idibus apri.

Atrium

Atrium libertatis in auentino

libertatis alteꝝ templum.

Tēpeſtas xviii. calē. maias.

Cæſaris uictoria mutinēſis

PAV. MAR

❡ ET ꝓuenit larga:copioſa. MEſſis in aruis:ceſſatis derelictis ab ipſa cerere:aut q̄ iādiu ceſſauerāt a ꝓcreandis frugibus.Sic iā reddita ē aruis fœcūditas. ET area uix cœpit:uix capere potuit. OPes cōiectas:frumentū cumulatū:q̄d in tā magna copia fuerat:ut capaces eius areæ nō eēnt. ALba ueſtis decet cererē:q cereri ſacrificāt hr̄e debēt albas ueſtes. SVmite albas:ueſtes.ſ. CErealib⁹ i ſacris cereris:q̄ cerealia dicunꝫ. NVnc abeſt uſus pulli uelleris:q̄ſi ueſtis nigra eē in uſu nō debet. OCcupat apriles:idibus aprilib⁹ cōſecrata ē ædes ioui uictori:quā cōſecrationē multi auguſto aſſignāt:q poſt actiacā uictoriā ædē ioui cōſecrauit.Veꝝ his ut Trāqll⁹ inq̄t:Tonāti ioui ædē cōſecrauit liberatus piculo:cū expeditiōe cātabrica p nocturnū iter lecticā eius fulgur pſtrixiſſet.Seruūq̧ pducentē examiaſſet. IVppiter uictor:ſub cognomēto uictoris. OCcupat idus apriles:q̄a eo die feſtū ē iouis uictoris:& tñ oēs idus ioui ſacræ ſūt & īmolaꝫ illi.Sed acceſſit hoc die ædis conſecratio:& uictoriis titulis. HAC die:iduū apriliū. SVnt data illi tēpla:cōſtituta & cōſecrata tēpla:ut iā dictū ē. HAC quoq̧ ni fallor:eadē iduū die ædificatū:& cōſecratū atriū libertatis q̄d extruxit Aſinius pollio:ut Sueto.tradit: & ubi fuerat olim biblioteca q̄d oſtēdere uideꝫ Ouid.ī.2.triſtiū in ip̄o pricipio cū dicat:Nec me q̄ doctis paruerūt pria libellis. Atria libertas tāgere paſſa ſua ē.Libertas aūt:ut ē apd̄ florētinū iuriſcō.de ſtatu hoīum.Eſt naturalis facultas eius:q̄d cuiq̧ facere libet:niſi q ui aut iure ꝓhibeꝫ. HAC quoq̧ die:iduū.ſ.apriliū. NI fallor: ni ego decipior q̄ſi recte memini. LIBertas digniſſima populo nr̄o romano. Cœpit hr̄e ſua atria:ab Aſinio polliōe in pallatio extructa:ut ex eo loco triſtiū pcipi pōt. LVce ſequutura.xviii.cal.maias.hoc ē.xiiii.die aprilis uētus erit grādinoſus:q̄d cōſtat ex nautaꝝ obſeruatiōe. Vñ multi putāt eo die q̄ſcēdū eē in portu:nec pela

go credendũ.Cõſtellatiõe q̃ iã ſeſe arieti ſub occaſu cõiungẽti uẽtos:& grãdines ĩpellẽti. Ea tñ die:quis turbida & grãdinoſa.Octauius Cæſar uictor fuit bello mutineſi.Nã cũ.D.Brutus a.M.Anto.mutinæ obſideret: Cicerõis cõſilio ĩ Antoniũ miſſus ẽ. Iuſſuſq; ut Traqllus ſcribit:cõparato exercitui ꝑ ꝑtore peſſe: & cũ Hircio ac Pãſa.q cõſulatũ acceperãt.D.Bruto opẽ ferre:Demãdatũ bellũ tertio mẽſe cõfecit duobus pliis.Priore Antõius eũ fugiſſe ſcribit:ac ſine paludamẽto:e quoq; poſt biduũ demũ apparuiſſe.Sequẽti ſatis cõſtat nõ mõ ducis:ſed ẽt militis functũ mũere:atq; ĩ media dimicatiõe aqlifero legiõis ſuæ grauiter ſautio: aqlam humeris ſubiiſſe:diuq; portaſſe.Hoc cũ bello Hircius in acie:pãſaq; poſt ex uulnere piſſẽt:rumor ĩcrebuit:ãbos opa ei⁹ occiſos:ut An.fugato:rep.cõſul.orbata ſolus uictores exercitus occupet.Pãſa quoq; adeo ſuſpecta mors fuit ut Glyco medicus cuſtoditus ſit:q̃ſi uenenũ uulneri ĩdidiſſet.adiicit his aqlius niger alteꝝ e cõſul.Hirciũ ĩ pugnæ tumultu ab ipõ ĩterẽptũ &c. LVce ſecutura:q ſequet̃ idus. O NAui.pete tu.Por.eas ĩ portũ ãteq; mare turbet. ERit uẽtus ab occaſu mixtus grãdine:flabũt oecidui mixta iã grãdine uẽti.Aequoreas paſſim q mõ turbet aqs.Quãq; ſubis tuta nõ aſtatiõe recedas.Ni redeat uelis letior aura tuis. SIT li.& fue.quis nunc & olim ſolitus ſit flare uentus cum grandine. TAmen Cæſar:Octauius. HAC grãdine:hac die grãdinoſa. COntudit:concuſſit & fudit. ARma mu.arma anto.apud mutinam. SVA mi.ſuis militibus.

Tertia poſt ueneris cũ lux ſurrexerit idus
Pontifices forda ſacra litate boue:
Forda ferens bos ẽ fœcũdaq; dicta ferendo
Hinc etiam fœtus nomen habere putant:
Nũc grauidũ pecus ẽ, grauidæ quoq; ſemine terræ:
Telluri plenæ uictima plena dat̃:
Pars cadit arce iouis, ter denas curia uaccas
Accipit, & largo ſparſa cruore madet:
Aſt ubi uiſceribus uitulos rapuere miniſtri
Sectaq; fumoſis exta dedere focis:
Igne cremat uitulos q̃ natu maxĩa uirgo eſt
Luce palis populos purget ut ille cinis:
Rege numa fructu non reſpondente labori
Irrita decepti uota colentis, erant:
Nã mõ ſiccus erat, gelidis aqlonibus annus.

TERtia poſt ueneris cũ lux ſurrexerit idus.xvii.calẽ.maias fordicidia celebrant̃:q ut inqt Varro dictæ ſũt a fordis bob⁹ cedẽdis ꝙ eo die publice ĩmolabant̃ boues ꝑgnãtes ĩ curiis:qs boues fordas dicebant uel a fœtu:ut Feſto placet:uel quod in uẽtre ferãt.Eædẽ & Hordæ uocabant̃:ut Varro autor ẽ:q cũ ĩ bubulo genere q̃tuor dicant̃ ætatis gradus:docet primã ætatẽ eẽ uituloꝝ.Secũdã iuuencoꝝ.Tertiã bouẽ nouellorum. Quartã uituloꝝ.Et diſcerni ĩ pría uitulũ & uitulã.In ſecũda iuuẽcũ & iuuẽcã.In tertia & q̃rta tauꝝ & uaccã ſed uaccã ſterilẽ taurã inqt appellari. Hordã uero q ꝑgnãs ẽ & ab ea ĩ faſtis eẽ diẽ hordicalia. Cædebant̃ ãt boues frõde telluri ipa ſimilitudine placituræ: ut ãn⁹ fœcũdior ꝑueniret. Terra.n.hoc tpe q̃ſi grauida ẽ.Illd ẽt ſciẽdũ qd(ut ſupra dixĩus)uidua q ĩtra decẽ mẽſes a uiri morte nupſiſſet fordã bouẽ Numæ legibus ĩmolabat. Forda ferẽs bos ẽ fœcũdaq; dicta ferẽdo. Ordo.eſt:Bos ferens fœcũdaq; forda ẽ a ferendo dicta. HInc ẽt fœtus:uult fœt⁹ a ferẽdo dici:Sed ſũt q fœtũ a foueo noĩatũ putãt & a fœtu fœn⁹. PArs cadit arce iouis:fordaꝝ aliæ ĩ capitolio:aliæ ĩ curiis cedebãtur q̃ fuerũt.xxx.ut diximus:qbus q̃nq; poſtea additæ ſũt.Vñ Ouid.ſubiũgit:Ter denas curia uaccas accipit.

ANT. FAN.
Fordicidia.xvii.cal.maias
Forde boues
Horde

palis

Fœ⁹ unde dicitur

MIniſtri ſacroꝝ miniſtros dicit. IGne cremat uitulos q̃ natu maxĩa uirgo ẽ:Veſtalis uirgo & eius deæ miniſtra quã terrã eẽ uolũt:cuius fœcũditas hoc tpe fordaꝝ boũ ſacrificiis q̃rit̃.Itaq; cinis uituloꝝ ſeruabat̃ in tẽplo Veſtæ ut inde ſuffimen fieret quo populus palilibus purgaret̃:ut ĩ pete uirginea populus ſuffimẽ ab ara ueſta dabit ueſtæ munere purus eris.Reſtabat aũt id ſuffimen ut infra dicturi ſumus ex equi ſanguine:cinere uituli ac fabaꝝ ſtipulis. REge Numa:docet numã horum ſacroꝝ autorem fuiſſe:q cũ modo ſiccitas modo niniæ pluuiæ ſterilitatem facerent conſuluit Faunum:a quo ſacrificandæ bouis forde ritum accepit.

Suffimen quo populus purgabatur palilibus

TERtia poſt ueneris.xvii.calẽ.maiaꝝ:hoc ẽ.xv.die apri.imolant̃ terræ grauidæ. FOrde boues:ĩ curiis:qd ſacrificiũ a Numa ĩſtitutũ ferũt in agroꝝ & pecoꝝ ſterilitate a Fauno ꝑ q̃etẽ monito ægeria ſõniũ interꝑtãte appellabãturq; ſacra hæc fordicidia.Vñ Varro inqt:Fordicidia a fordis bubus.Bos forda q fert in uẽtre:ꝙ ea die publice ĩmolant̃ boues ꝑgnãtes in curiis. CVM tertia lux:tertia dies. SVrrexerit poſt idus ueneris:poſt idus apriles.Sic erit.xvii.añ calẽ.nã tertius ille dies poſt idus nũerãdo tñ ut d̃bes ab ipõ die iduũ. O Põtifices litate ſacra:ſacrificate. Boue forda:uacca grauida. FOrda ferẽs bos eſt definitio uocabuli:ꝙ bos forda d̃r:q grauida ẽ hoc ẽ q fert. Et fœcũda dicta a ferẽdo:& ſupius a facio fœcũdũ deduci dixĩus. Veꝝ poeta id quoq; a ferẽdo dictũ ceſet:ꝙ ferax ſit:& ſæpe fructũ ferat. HInc ẽt:a ferẽdo. PVtãt hr̃e nomẽ fœt⁹:ꝙ fœtus & fœtura a ferẽdo dicat̃.Fœtus.n.ẽ qd ex mulieribus uel pecoribus naſcit̃:& multi a foueo deduci putãt.Iñ & fœtura hoc ẽ genitura:q ꝓ toto aĩaliũ ꝓuẽtu poni cõſueuit.Vir.in buc.Si fœtura gregẽ ſuppleuerit aureus eſto: qd uerbũ elegãtiſſime Ply.trãſtulit ad ſcriptũ opus:cũ in pricipio magni illius opis de naturali hyſto ad Domitianũ dicat.Opus natũ apd me ꝓxima fœtura licẽtiore epiſtola narrare cõſtitui &c. Præterea & fœtã dicius tã ꝑgnantẽ quã q pepit. Vir in buc.Nõ inſueta graues tẽtabũt pabula fœtas:& in æneide:Fecerat & uiridi fœtã mauortis ĩ ãtro Procubuiſſe lupã &c. NVnc:in mẽſe apri. PEcus ẽ grauidũ:grauidæ oues:capellæ:boues: equæ:& ſimilia. TErræ quoq; grauidæ ſemine:retinẽt ſemina:q adhuc ſupius ad maturitatẽ nõ aſcenderũt. VIctima plẽa:grauida. DAtur ĩmorat̃. TErræ plenæ:grauidæ. PArs:uictimaꝝ: CAdit:imolat̃. ARce iouis in tẽplo iouis capitolini. CVria accipit terdenas uaccas:ꝓ nũero curiaꝝ uaccæ in ipis curiis ĩmolantur. Vnaquæq;.n.curia ſuã uaccã mactat. Triginta ãt curias fuiſſe ſupius dixim⁹. Var.quoq; ĩ curiis nõ ĩcuria dixit. ET ſparſa:unaquæq; curia. CRuore largo:large & abũdãter ꝓfuſo. MAdet madeſcit infecta ipſo ſan

PAV. MAR.

guine. AST ubi:poſtq̄. MInistri:ſacroꝝ. RApuerũt uitulos uiſceribus:q̄ cõcepti ĩtra uiſcera uaccæ adhuc retinẽtur dũ ĩmolanꝭ mr̃es:ſic emactatæ uictimæ uiſceribus rapiunꝭ. ET dedere exta:inteſtina. Secta & recte ſecta:cũ ea diis ꝓſecenꝭ:q̄ maxie extãt:ꝓminẽtq̧. FAcis fumoſis:ubi exta aduranꝭ. VIrgo:q̄ nutu ẽ maxia:q̄ erit maior ætate cereris uirginibus ueſtalib⁹. Hoc eſt pria ueſtaliũ. CRemat igne uī.eos q e uiſcerib⁹ rapti erũt:cremat & redigit in cinerẽ. VT ille cinis:cremati uituli. PVrget po.luce palis:in palilibus expurgabaꝭ populus ſuffitõe ſanguis eqni:& ip̄ius cineris:& ſtipulæ fabaꝝ:de quo paulopoſt dicemus. REge numa fru.aggrediꝭ nũc ipſã ſterilitatẽ:q̄ regnãte Nũa fuerit:ãn hũerit initiũ mos mactãdaꝝ boũ. VOta co.agricolæ. DEcepti:ab ip̄a agroꝝ ſterilitate. ERãt irrita:iania:qa fructũ nõ cõſeq̄banꝭ. REge numa:cũ regnaret Numa de quo multa ſupiore lib.dixius. FRuctu nõ re.la.cũ aut paꝝ:ut nihil ex agro pciperet:ita ut ſuus labori fructus mĩme referet. NAm modo an.erat ſic.geli.aquilo.cum flarent ſeptẽtrionales uenti: qui frigora & ſerenitatem nobis afferunt:erant ſicca tempora ſine pluuia:ſic ip̄ſa ſiccitate inferebatur ſterilitas.

Nunc ager aſſidua luxuriabat aqua:
Sæpe ceres primis dñm fallebat in herbis.
Et leuis obſeſſo ſtabat auena ſolo:
Et pecus ante diem partus edebat acerbos.
Agnaq; naſcendo ſæpe necabat ouem:
Silua uetus nullaq; diu uiolata ſecuri
Stabat mænalio ſacra relicta deo:
Ille dabat tacitis animo reſponſa quieto
Noctib⁹, hic gemias rex nũa mactat oues:
Prima cadit fauno, læni cadit altera ſomno.
Sternitur in duro uellus utrunq; ſolo:
Bis caput intonſum fontana ſpargitur unda
Bis ſua faginea tempora fronde tegit:
Vſus abeſt ueneris, nec fas animalia menſis
Ponere, nec digitis annulus ullus ineſt:
Veſper ubi tectus ſupra noua uellera corp⁹

ANT. FAN. ¶LVxuriabat:nimiũ herbaꝝ fũdebat:q̄d frugib⁹ nõ cõducit. ANte diẽ:ãn cõgruũ tp̄s. Vñ pecoꝝ quoq; ſterilitas dãnabaꝭ. NEcabat ouẽ: qa ĩmaturi partus pnitioſi ſũt pariẽtibus. SIlua uetus:hæc fuit in auẽtino.Lege Plutarchũ in Numa. Mænalio deo: Fauno a mænalo mõte arcadiæ.De hoc ſatis dictũ eſt ſupra.

ANio qeto:p ſõnũ. VEllus utrũq;:utraq; pellis ouiũ q̃s Numa Fauno ſõnoq; mactauerat. BIS caput ĩtonſũ fõtana ſpargiꝭ unda:bis nõ ter dicit:qa Faunus ut q̄dã uolũt agreſtis atq; ĩfernus de⁹ ẽ. NEc fas aĩalia mẽſis ponere:neq; pollui rebus Veneris nec ueſci carnibus oportebat. Nec digitis ãnulus ullus ineſt: qa(ut inqt Seruius)in rõne ſacroꝝ par ẽ & aĩæ & corporis cã:& plerũq; q̄ nõ poſſũt circa aĩam fieri fiũt circa corpus ut ſoluere uel ligare ut poſſit aĩa q̄d p ſe nõ põt ex cognatiõe ſẽtire.Itaq; Numa digitis ãnulos exemit ne q̃ parte aĩo religato ad numen accederet a quo noctu oracula ĩ pellibus petebanꝭ in latio:ut diximus ſupra.

PAV. MAR. ¶NVnc ager luxuriabat aq̃ aſſidua:nimio humore luxuriabãt agri.Luxuria q̄dẽ eſt ĩterdũ ĩtẽpeſtiua abũdãtia.Vñ ap̄d Virg.Luxuriã ſegetũ tenera depaſcit in herba. Sic tũc intẽpeſtiua abũdãtia ad maturitatẽ nõ ꝑueniebat:& luxuria ẽ nimia ꝓfuſio.Inde ẽ ill̄d Ciceronis: Quã ſit turpe defluere luxuria. At defluebant agri cũ ſteriles ſimul & fertiles herbas effũderẽt:ut a ſterilibus cerere cõfũderenꝭ. Sæpe ceres: p denoĩationẽ. hoc ẽ ipſa ſeges. FAllebat:decipiebat. Dominũ in primis herbis:cũ tenellæ adhuc eẽnt herbæ ad maturitatẽ non ꝑueniebãt. ET auena leuis:ſterilis:ut ap̄d Virg.ſteriles dñanꝭ auenæ. STabat in ſolo obſeſſo:tellure q̄ã obſidebat:ubi ſurgeꝭ fructiferas fruges nõ patiebaꝭ.Ideo & Ply.primũ oĩum frumẽti uitiũ auenã eẽ oſtẽdit. ET pecus edebat:emittebat. PArtus acerbos:ĩmaturos. Añ diẽ:intẽpeſtiuos:& in ip̄is pecudibus erat ſterilitas eadẽ rõne. AGna ſæpe necabat ouẽ:matrẽ. NAſcẽdo:cũ intẽpeſtiue orireꝭ: matri ĩferebat exitiũ.

SILua uetus:Numa ea ſterilitate motus acceſſit in ſiluã:in q̄ faunus oracula reddere ſolebat. Mactatiſq; ouibus ſacrificauit:& qeti poſtea ſtratis uelleribus ſeſe dedit. STabat ſilua uetus:& uideꝭ ſcribere ſiluã laurentinã:ubi erat oraculũ fauni.q̄uis Maro uideaꝭ de tyburtio agro ĩtelligere.Sed de eo dixius in.vii.æne. ET nul. diu.ſe.ui.ñ.n.erat ſilua cedua:cũ nulla ibi ſecuri cedereꝭ arbos:ſiluã a græ.dici uolũt:nã υλη ſilua dr̃. ὕλην etiã materiã dicũt:& q̄d ex tp̄e ſcribiꝭ uelociſſime ſilua uocaꝭ.De quo Fabi⁹ Quinti.lib.x.Diuerſũ inqt ẽ eoꝝ uitiũ:q primo decurrere p materiã ſtilo:q̄ uelociſſime uolũt.Et ſeq̄ntes calorẽ atq; ĩpetũ ex tp̄e ſcribũt hanc ſiluã uocãt & cætera. SAcra ſilua:relicta. DEO mænalio:fauno ſeu pani arcadi:a mænalis arcadiæ mõtibus.De hoc diximus in primo & in ſecũdo. Veꝝ qui in latio dabat reſponſa:ad arcades referre nõ debemus.Nã erat numen latinũ.& Latini regis pater.Vnde in.vii.ænei.Virg.At rex ſollicitus monſtris oracula faum Fatidici genitoris adit.Fuitq; hic Pici filius.Cõfudit itaq; hyſtoriã:aut fabulem cum de arcade dicat.Sed de hoc fauno alio loco dicemus. ILle:faunus. DAbat reſponſa tacitis noctibus aĩo quieto: hoc eſt quaſi noctu per quietẽ edebat oracula:ſicut eodẽ in loco oſtendit Virg. Rex numa mactat:ĩmolat. GEminas:duas. OVes hic:in hac ſilua. PRIma:ouis. CAdit fauno:immolatur ad honorẽ fauni. ALtera:ouis. CAdit leni ſomno ĩmolatur deo ſomniorum. Vtrũq; uellus:pellis utriuſq; ouis. STErnitur in duro ſole:ſternuntur humi pelles ſuper quibus noctu requieſcat:quemadmodũ feciſſe Latinum Maro ſcribit. BIS ſpargitur caput intonſum:crinitum. VNda fontana:ut ſe ab omni crimine expiaret.aſperſit ſe uiui fontis aqua:ut eſt illud. Donec me flumine uiuo abluero.Sed hoc in loco non pro cæde.At ut expurgatior eſſet ad explorandas deorum mentes.

BIS tegit ſua tempora fronde faginea:bis ſibi caput fago coronauit. VSus abeſt ueneris:q̄ſi abſtinet ab omni coitu:ut nihil polluti eſſet:a quo numina abhorrerent. NEC fas:nec licet. POnere animalia mẽſis:apponere carnes:nam & abſtinebat ab æſu carnium. NEC ullus anu.ineſt dig.& anulos quoq; deponebãt:ut ſine cultu procederet. VEſper ubi tectus:quaſi poſt occaſum ueſperis.circiter ſecundam horam noctis.

¶PER ſua uerba:congrua ut ſunt & ſua dona pareti. REdimita papauere frōtē:fingit noctē corona papaue rea coronatā qa ſōnū inducit. PEde duro:caprino p quē terræ ſoliditas oſtēdiť.Sane apte hoc loco p deū ter renū atq̃ ifernū explicať rō placādæ telluris. CÆcaq̃ iuſſa Obſcura:q̄ interp̄tari rex q̄uis prudētiſſim⁹ neſcie bat. EXpedit errātē nemori gratiſſima cōiūx Egeria Numæ rē aperit nympha nemoris aricini. HAnc quō dā cytherea diē ꝓperātius ire iuſſit:Venus cui mēſis aprilis dicatus ē iuſſit aliqn̄ hūc diē celeriter ac ſolito citi⁹ labi ut ſuccederet dies q eſt.xvi.calēdas maias quo Auguſt⁹ titulū cœpit iperii.Cōſtat aūt eū adeptū eē magr̄a ANT. FAN.

Ponit adorato per ſuā uerba deo:
Interea placidam redimita papauerā fontem
Nox uenit,& ſecum ſomnia nigra trahit:
Faunus adeſt ouiūq; p̄mēs pede uellera duro
Edidit a dextro talia uerba thoro:
Morte boum tibi rex tellus placanda duorū
Detq; ſacris animas una iuuenca duas.
Excutitur terrore quies numa uiſa reſoluit:
Et ſecum ambages cæcaq; iuſſa refert:
Expedit errantem nemori gratiſſima cōiunx
Et dixit grauidæ poſceris exta bouis:
Exta bouis grauidæ dantur,fœcūdior annus
Prouenit,& fructum terra pecuſq; ferunt:
¶Hanc quondā cytherea diē ꝓperanti⁹ ire
Iuſſit,et æthereos præcipitauit equos:
Vt titulum imperii q̄primum luce ſequenti
Auguſto iuueni proſpera ſigna darent:
¶Sed iam p̄teritas ubi quartus lucifer idus
Reſpicit,hac hyades dorida nocte tenent:

tus atq̃ honores āte tp̄s.Cœpit.n.primū cōſulatū.xx. ætatis anno teſte Suetonio:ſiue ut Solinus & alii ſcri būt.xviii.Idēq̃ poſt Hircii & Pāſæ interitū cū.M.An tonius fugam arripuiſſet dux ab exercitu ſalutatus eſt. Auguſt⁹ titulū cœpit iperii xvi.calē. maias.
HAC hyades dorida nocte petūt:doris ē Oceani fi lia & uxor Nerei quā poetæ nōnunq̄ ꝓ mari ponunt: ut Doris amara ſuā nō intermiſceat undā. Dicit ergo hyades.xv.calen.maias q dies q̄rtus ab excluſis idibus numerať occideř ueſperi ſidus uæhemēs & terra ma riq̃ turbidū:ut inqt Ply.q ēt ſcribit eas ueſperi occide re Cæſari.xv.calē.Maii appellariq̃ uulgo paliliciū ſi dus qm̄.xi.calē.Maii feſtū deæ Palis atq̃ urbis Romæ natalis ē:quo fere ſerenitas reddiť poſt pluuias q̄s hya des faciūt:Vn̄ illud eſt Virgilii in prio æne.Arcturū pluuiaſq̃ hyadas. Sunt aūt hyades(ut placet Seruio) ſtellæ i frōte tauri:q̄ cū oriunť & occidūt pluuias cient Quare ab eo qđ ē yo:ideſt pluo hyades appellate ſūt. Licet alii ab y lr̄a eas dictas putauerint. Alii apo ton yon:id ē a ſuibus qm̄ in ſuis formatæ ſūt faciē. Eaſdē ſtellas latini ſuculas uocāt:uel a ſuco:uel ut ſcribit Au lus Gel diſſentiēs a tyrone liberto Cicerōis:qa ut qđ Græci yper nos ſup dicim⁹:ſic ſtellæ q̄ ab illis hyades nobis prio ſyades:deinde ſuculæ appellatæ ſūt:q̄s idē Au.Gel.nō eē ingt in Tauri capite:ut Tyro dicit cum nullū uideať p̄ter eas Tauri caput:ſed ita ſitas eē in cir culo:q zodiacus dr̄ ut ex eaꝝ poſitu ſpēs quædā & ſi mulachrū eſſe uideať Tauri capitis ſicut reliq̄ imago Tauri cōformata ē locis religionibuſq̃ eaꝝ ſtellaꝝ q̄s græci pliadas nos uergilias uocamus.Fuerūt aūt hyades ut alii dicunt Atlātis filiæ:ut alii Liberi nutrices. Hyades ueſpi occidūt.xv. calē.maias. Paliliciū ſidus

¶POnit corpus ſupra no.uel.ouiū pelles:q̄s humi ſtrauerat:ſe ēt ipſis ſtrauit:& qeti ſe dedit. ADorato deo p ſua uerna:cū prius numen ſuis p̄cib⁹ adoraſſet. INterea pauidā:cū numa noctu cōcubia qeti ſe dediſſet:uenit faunus:& monuit placādā eſſe tellurē duū boū morte:ita ut una iuuēca cæſa duas exhiberet.Mœſtū regē hui⁹ oraculi ambage.Docuit Egeria mactādā eſſe bouē grauidā:quo facto reddita ē agris & pecoribus fœcūditas. PAV. MAR.
INterea nox:de ea pte noctis:q̄ cōcubia dr̄:intelligit cū corpora qeti ſe dederint.Nā paulo ante primā partē noctis oſtēdit p occaſū ueſperis. REdimita placidā frontē papauere:habēs caput papauere coronatā:ꝓpterea q̧ id:ut iā dixim⁹:ſōnū inducat: duxit illa ſecū ſoporē:quē regi & cæteris aīalibus icuſſit: & Trahit ſecū ſōnia ni gra:ea q̄ ſub uariis formis dormiētibus ſeſe oſtēdunt.De qbus in meta.Latius agit poeta. NIgra:ꝓ nocturno tpe:uel qđ eoꝝ ſedes ſit in Erebo ubi oīa nigra:ēt qđ clauſis oculis oīa nigra uideť. ADeſt faunus & p̄mēs calcans. VEllera ouiū:pelles iſtratas. DVro pede:reſpexit ad faunū arcadē:cū ſit capripes. EDidit:ꝓtulit.
TAlia uerba a dextro thoro:a dextra thori parte. O Rex:Numa. TEllus ē placāda tibi placare tellurē de bes. MOrte duoꝝ boū:imolato duos boues:& in hoc nō erat ambiguitas. Sed q̄ ſequunť uerba fecere ambi guitatē. VNa iuuēca:quā tu mactabis. DET ſacris duas aīas:ut uni⁹ mactatiōe:duæ aīæ imolenť. EXcutiť qes:ſōnus. TERrore:nā p qetē exterritus ambiguo oraculo ſōnū excuſſit. NVma uiſa reſoluit:q̄ dormiēti uiſa ſunt. Et refert ſecū ambages:obſcura oracula p uerboꝝ circuitus. ET iuſſa cæca:obſcura:q̄ non itellige bat. COniūx.Egeria.De q̄ in tertio. GRatiſſima nemori:Aricino. EXpedit errantē:ſoluit ambiguitatē & regē ab errore liberauit. ET dixit tu poſceris exta bouis grauidæ:iuberis p̄gnantē uaccā imolare. DAntur: libanť diis. EXta bouis grauidæ:nā bos grauida imolata ē. ANn⁹ ꝓuenit fœcūdior:magna fuit eo tpe fœ cūditas:magnaq̃ fructuū copia ex agro ꝓuenit. ET terra:& pe.fe.fructū & ex agro & pecore ꝓueneř fruct⁹.
HAnc quōdā cytherea Venus:q̄ p̄eſt aprili mēſi:poſt mutinēſē uictoriā:p̄cipitē hāc fordicidioꝝ diē ipulit:ut accelleraret dies ſequēs:q eſt.xvi.calēdaꝝ maiaꝝ quo die Octauius Cæſar adoleſcēs creareť a militibus ipera tor. Mortuis.n.Hircio & Pāſa cōſulibus:fugato.M.Anto.Octaui⁹ q ꝓ p̄tore fuerat:p duce a uictore exercit⁹ ſalutatus ē.Cui ut in Epitomate Liuii habeť:parū gratus ſenatus fuit:q Bruto ab obſidiōe mutinēſi ab Octa uio Cæ.liberato:honore triūphi decreto Cæſaris:militūq̃ eius mētionē nō ſatis gratā habuit:ob qđ Cæſar re cōciliata p.M.Lepidū cū.M.Anto.gr̄a:Romā cū exercitu uenit.Et p̄cluſis aduētu eius his:q in eū iniq̄ erāt: cū ānos.xviii.hr̄et:Cōſul creatus ē. CYtherea:Venus. IVſſit quondā hāc diē:fordicidioꝝ. IRE:labi. PRO perātius:celeri⁹. ET p̄cipitauit:p̄cipites:& celeres egit. EQuos æthereos:q p æthera ſolis currū agūt. VT

quāprimū luce:die ſequēti:q̄ fordicidía ſeq̄baꝶ. PRoſpera ſigna:uictores milites ſub fœlicibus ſignis. DArent Auguſto iuueni:Octauio adoleſcēti:qa nōdū Auguſtus uocabaꝶ. TItulū impii:ut iá mortuis cōſulibus: ꝓ impatore eēt. SEd iá p̄teritas:eadē die.xvi.calē.ma.ē occaſus hyadū q̄ & ſuccul æ dictæ:ut alii q̄nq; : ut alii ſeptē ſtellæ ſūt in frōte tauri:fuereq; atlátis ex æthra filiæ. Sed fabula īferius refereꝶ. Ci. ab υειν q̄ ē pluere dictas putat. Ply. his ēt diebus eaꝝ occaſū oſtēdit. Inqt.n.xiiii.calē.ma.ægypto ſucculæ occidūt ueſpi ſidus uæhemēs:& terra:mariq; turbidā.xvi.atticæ.xv.Cæſari.cōtinuoq; triduo ſignificat. SEd iá ubi q̄rtus lucifer:q̄rtus dies. REſpiciet idus p̄teritas:q̄ iá p̄terierūt:hoc ē q̄rto die poſt idus. HYades:ſuccul æ. TEnēt hac nocte dorida:occidunt:& tenēt mare. Dorida Heſiodus in Theogonia nymphā eē inquit Oceani ex Thety uxore filiā:ex q̄ magnus nymphaꝝ numerus natus eſt:& a poetis ſæpe doris pro mari poniꝶ:ut hic & apud Virgilium Doris amara ſuam non intermiſceat undam.

ANT. FAN. ¶TERtia poſt hyadas cū lux erit orta remotas.xii. calē. Maias eq̄ria in Circo maxīo celebranꝶ:& uulpes Valeria uia incēdunꝶ ſiue cōburunꝶ fugiētes ut pænas luant incēſæ meſſis agri Carſeolani. Cū enī apud Carſeolos oppidū latii ruſticus q̄dā uulpi a ſe captæ ac fœno & ſtipulis inuolutæ ignē admouiſſet:ea fugiēs uniuerſam agri Carſeolani meſſē abſūpſit incendio. Quare uulpes cerealibus ſtipulis urebanꝶ implicitæ q̄d Cereris muneribus obfuiſſēt q̄ de cā ei deæ porca cædebatur ut dixīus ſupra. Sane tertiā diē accipe excluſo die occaſus hyadū. CIrcus hēbit equos:hi non ſemel tantū e carcerib⁹ emittebanꝶ ſed & ſepties ut q̄dā putāt. Vn̄ illud ē Martialis nemo q̄ter miſſos currere ſēſit equos.

NAtalia rura petebá : Per Valeriā uiā q̄ a Tiburtinis capiēs initiū ut doceat Strabo ad Marſos & Corfiniū Pelignoꝝ metropolim ducit. in q̄ latīe urbes ſūt Valeria Darſeoli & Alba. ASSIduis aq̄s: Ipſe alibi:

Emeriti milites Sulmo mihi patria ē gelidis uberrimus undis. EMeritis: Sūptū a militibus q̄ emeriti appellanꝶ cū adepti ſūt militiæ uacationē. DVro: Cōſtanter agri colendi laborē & difficilia toleranti. PERAgebat: Perfecte colebat atq; tractabat.

PAV. MAR. ¶TERtia poſt hyadas.xix.calē.ma. Erunt eq̄ria in circo maximo inter pallantium:& auētinum. Eadēq; die eſt uulpium fugientiū combuſtio. Quod unde habuerit originem:poeta ipſe explicat : cum erit tertia lux poſt remotas hyadas:cū fulſerit tertia dies poſt occaſum hyadum:& deſignat.xviii.diem mēſis. CIRcus habebit equos partitos:diuiſos:& ordine diſpoſitos. CARcere:in ipſo repagulo unde ad curſum emittuntur.

¶Tertía poſt híadas cū lux erít orta remotas
Carcere partítos círcus habebít equos:
¶Cur ígitur miſſæ iunctís ardentía tædís
Terga ferant uulpes, cauſa doceda míhí ē:
Frígída carſeolís nec olíuís apta ferendís
Terra, ſed ad ſegetes íngeníoſus ager:
Hac ego pelígnos natalía rura petebam
Parua, ſed aſſíduís obuía ſemper aquís:
Hoſpítís antíquí ſolítas íntrauímus ædes
Dempſerat emerítís íam íuga phœbus eq̄s:
Is míhí multa q̄dē ſed & hæc narrare ſolebat
Vnde meum preſens ínſtrueretur opus:
Hoc aít ín cāpo (campūq; oſtendít) habebat
Rus breue cum duro parca colona uíro:
Ille ſuam peragebat humū ſiue uſus aratrí
Seu curuæ falcís ſiue bídentís erat:

CVr igitur uulpes miſſæ:dimiſſæ. TEdis iunctis:facibus alligatis. TÆda.n.ex generibus arboꝝ picem ferētiū:flāmis:atq; lumini ſacroꝝ ēt grata. FErūꝶ ardētia terga:nā accēſas tædas ferētes:emittunꝶ : & fugiētes adurūꝶ. Cā docēda mihi q̄ſi docebo un̄ hic mos hūerit origina. Vulpes ſeu uulpes dicta ē:ut Hæli.iq̄t Varrōe teſte q̄d pedib⁹ uolet. Veꝝ græce αλωπηξ dr̄. FRigida carſeolis. adurēdaꝝ eo pacto uulpiū morē: originē hūiſſe refert ab adoleſcēte quodā:filio cuiuſdā ruſtici carſeolāi: Qui cū maturis frugib⁹ uulpē laq̄is īplicitā cōprehēdiſſet:eā ſtipula īuoluit:& accēſo igne dimiſit fugiēs illa maturas fruges aduſſit. Id ſingulis ānis referebaꝶ:quo uulpes cereri ob aduſtas fruges pœnas darēt. poeta id ſe didiciſſe ab hoſpite carſeolāo:cū e roma ī pelignos rediret. FRigida terræ ē. CArſeolis:carſeoli nūero multitudinis urbs erat:Carſeolāi dn̄r colōi: in uia ualeria ſūt medio q̄dē ſpatio īter urbē & marſoꝝ municipiū:ī quo ego natus ſū. Erātq; carſeoli una ex claris equoꝝ urbibus. Carſeolana mihi teneros dilecta p ānos. Lux erat:& iuris debuit eſſe mei. Sed fortuna mihi partos inuidit agellos. Diuitiaſq; oīs ſuſtulit illa meas. Nā periit mōtana domus generoſa ꝓpago: Cui fata: atq; hoīes:diiq; fuere truces. Iá piaq; in miſeꝝ fortuna redundat alūnum. Nulla ſit ut merito : gr̄a parta meo. Sed hoc poeta dicit. Carſeolania terra frigida eſt. NEC apta oliuis ferendis:ad ꝓcreādas oleās. Gaudent enī oliuæ calido ſolo:ut in Geor. diximus. SEd ager ingenioſus ad ſegetes:a natura diſpoſitus ad fruges:nā frugū ferax eſt. HAnc:ꝑ hanc terrā. EGo petebá pelignos:redibá in patriā:un̄ dicti ſunt peligni:diximus in tertio.

RVra natalia:in q̄bus ego natus ſū. & alio loco inq̄t peligni ruris alūnus. PArua:q̄dem rura. SEd dubia aq̄s aſſiduis:quæ oppoſita aquis aſſidue fluentibus:eas excipiunt : & ab iſdem irrigantur. Plura.n.ſunt flumina in pelignis. INTRAuimus ſolitas ædes antiqui hoſpitis ingreſſus ſum domum hoſpitis carſeolani: quo recipi hoſpitio ſæpe conſueueram. IAM phœbus dempſerat iuga equis:ſoluerat equos a curru. EMEritis:labore diei:& eſt tranſlatio a militibus:cum emeritis datur uacatio. Iam ſol occiderat E roma.n. carſeolos iuſtum eſt unius diei iter. IS:hoſpes. SOLEbat multa quidem narrare:multa mihi referebat. SED & hæc:etiam narrabat : quæ ad rationem uulpium pertinebant. VNDE:ex quibus relatis. INSTrueretur præſens opus meum: faſtorum opus quod ī præſentiarum ſcribimus:cum ad faſtorum rationem mos quoq; ille pertineat.

AIt in hoc campo & oſtendit campum:q̄ ipſi carſeoloꝝ urbi adiacebat. PARca colona:ruſtica:ſeu coloni uxor. CVm uiro duro:patiēte & tolerāte laboꝝ. Nā durū interdū patiens & ꝑſeuerās eſt. Inde ē illud Virg.

Scipiadas duros bello:& illud gēs dura:atq; aſpera cultu. HABebat breue rus:exiguū agellū. ILLE colonus. PER agebat:colebat. SVAM humū:q̄ſi ſuū agellū. SIVE erat uſus aratri:ſiue aratro terraȝ ꝓſcindebat. SEV falcis curuæ:ſeu falce fruges ſecabat. SVE erat uſus bidētis:ſeu terrā bidēte fodebat.

Hæc modo uertebat cum raro pectine pratū
Nunc matris plumis oua fouenda dabat
Aut uirides maluas, aut fungos colligit albos
Aut humilem grato calfacit igne focum
Et tamen aſſiduis exercet brachia tellis:
Aduerſuſq; minas frigoris arma parat:
Filius huius erat primo laſciuus in æuo
Addideratq; annos ad duo luſtra duos:
Is capit extremi uulpem conuallē ſalicti:
Abſtulerat multas illa cohortis aues:
Captiuam ſtipula fœnoq; inuoluit, & ignes
Admouet, urentes effugit illa manus
Qua fugit incendit ueſtitos meſſibus agros:
Damnoſis uires ignibus aura dabat:
Factū abiit, monumēta manēt:nā dicer cer
Nūc quoq; lex uulpē carſeolana uetat: (tā:
Vtq; luat pœnas genus hoc cerealib9 ardet:
Quoq; modo ſegetes perdidit ipſa perit.

ℭHAEC mō uerrebat ſtātē tibicine telā:Lignū acci pe quo tela ſuſtinet̄:nā & ī ædificiis tibicinis appella mus qb9 ca ſuſtinēt̄.In qua ſignificatiōe ut qdā uolunt aut plurali utimur numero aut tātū ablatiuo ſingulari:ut nos urbē īcolimus tenui tibicine fultā Hinc & tibicines uerſus dicim9 qbus addit̄ aliqd ad ſolā metri ſuſtētationē:ut aſpectās ſiluā īmēſam & ſic forte ꝑcat̄ & nūc dextra īgeminās ictus nūc ille ſiniſtra. Seruius alia leuiſſimis uerſibus ſcripſit.quos ꝑ iocū ꝓtigillis uel tibicinibus īterponi a ſe dicebat ad ſuſtētationē opus donec ſolidæ colūnæ aduenirēt.Dicti aūt tibicines in ædificiis exiſtimant̄ autore feſto a ſimilitudine tibiis canētiū:q ut cātātes ſuſtinēt ita illi ædificia. Sane uerrere ē trahere alias uertere uel mūdare. GRAto calfacit igne focū:Manifeſte hoc loco appet focū nō eſſe ignē ſed locū q ignē fouet. ET tū:Quāuis igne domū calefacit:texit tū ut arma & ueſtes aduerſus uim frigoris paret. IN cōualle ſalicti:Cōuallis ē planicies ex oī pte mōtib9 cōprehēſa.Nā uallis ē duob9 lateribus īcliua planicies. ABStulerat mu.il.co. aues: Cohors in uilla ex pluribus tectis.cōiūgit̄ ac ūnū qddam fit ut autor ē Varro.Vn̄ ſic dicta exiſtimari pōt ꝙ circa eū locū cohercet̄ pecus.Quidā cortē ſiue cohortē appellāt tm̄ domus ptē ubi ſeruātur altilia:qđ nō placet.Nonius ſpacia īquid eē uillaꝝ ītra maceriā. Cæterū cohors militū noīata uidet̄ qđ ut illa ex plurib9 tectis cūiūgit̄:ita hæc ex māipulis plurib9 copulat̄. MOnūmeta manēt:qa uulpes ſeruādæ memoriæ grā cōburūtur:eius uidelicet incēdi qđ uulpes capta a ruſtico excitauit. Et qa lex ut quo capta a ruſtico excitauit.Et qa lex ē ut quo dies uulpes cōburūtur carſeolana uulpes nō nominetur. DICere certam nunc quoq; lex uulpē carſeolana uetat:Figura eſt hyppalage.nam hoc dicit: Certa & fixa lex uetat carſeolanam uulpē nominari quæ infauſta & execrabilis tam pernitioſum excitauit incendium.Fuit & illud monumentum rei quo uulpes urebantur cerealibus ſtipulis inuolutæ.

ANT. FAN. Tibicines — Tibicines uerſus — Focus quid — Conuallis — Cohors — Cohors militum

PAV. MAR.

ℭHAEC ruſtica coloni cōiūx:cū ita ſe uir exerceret ipſa. MOdo uer.pra.cū ra.pe.cū raſtro paucoꝝ dētium pratū uerrēs fœnū colligebat. NVNC da.oua fouēda mr̄is plumis:ſuppōebat oua:ut fœta & calefacta: īcubāte gallina pulli naſceret̄. AVT colligit uirides maluas:q̄ aluuȝ molliūt:ut Ply.inquit illa colligebat ut epulas pararet. AVT albos fungos qui in pratis naſcūtur.Vn̄ Hor.Pratalibus optima fungis. AVT calefacit humilem focum grato igne:accendebat ignem in ſuis focis pro decoquendis oleribus & cæteris.ET tū exer. defatigat. BRAchia telis aſſiduis:colo.fuſo.Tela pēdula q̄ ſunt arma muliebria. ET pa.ar aduerſus minas frigoris:parat ueſtes nēdo & texēdo cōtra hyberna frigora. FILius huius:colonæ.ſ. LASciuus ī prīo æuo:in pria ætate:nā adhuc puer. ADDiderat duos ānos ad duo luſtra decēnio biēniū addiderat. Sic duodecimū erat nat9 ānū. IS:puer. CApit uulpē ī cōualle extremi ſalicti:laqueis apꝑhēdit uulpē in cōualle ubi ſūt extremæ illæ ſalices:aut ubi tūc erat ſalictū. ILLA:uulpes. ABſtulerat:rapuerat. MVLtas aues cohortis: pullos e cohorte.Cohortē appellamus illud ſpaciū medio loco uille ad ſimilitudinē atrii:cui ſpacio plura tecta coniūgunt̄. INDE de militari Var.inquit.Cohors:ꝙ ut in uilla ex pluribus tectis cōiungit̄:ac quidē fit unū:ſicis ex manipulis pluribus copulatur.Cohorſq;: q̄ ut in uillā:quod circa eum locum pecus cohoriretur. INVOluit captiuam:puer ille implicat uulpem quam cœperat Stipula & fœno paleis & fœno arido. ET ADMOuet ignes.& ſuccendit ignem in ſtipula circa uulpem: ILLA uulpes. EFFVgit manus urentes:manus pueriles: quæ eam urebant. QVA fugit accendit agros ueſtitos meſſibus quacūq; parte fugiebat uulpes:accendit fruges iam in agris cultis maturas.Veſtitos dixit:cum ſint quattuor genera agrorum.Nudus cōſcitus paſcuus floridus.Nudus eſt qui cultura ueſtitur.ueſtitor ergo quia erant in his fruges. AVRA uentus. DABAt uires ignibus dānoſis dānū frugibus inferentibus. Vēto enim conualeſcebat ignis.inde ſapho.Vror ut indomitis ignem exercentibus curis.Fertilis accenſis meſſibus ardet ager. FACtum abiit:præteriit quod tunc factum eſt. MOnumenta manent remanſit apud poſteros memoria & ea ſeruatur nam ut uulpi.Iur.con.inquit.Monumentum eſt quod ſeruandæ memoriæ gratia exiſtit.Nam nunc quoq; lex carſeolana uetat dicere certam uulpem muniat inquit memoria facti nam cum eodem modo delectatur uulpes. ex lege carſeolana cautum eſt ne ad id certa uulpes conſtituatur.Nam dicere conſtituere interdum eſt.conſtituta ad id certa uulpes eſſe non debet.Sed ut antiquum factum referatur:quæ hoc tempore laqueis capitur ea incendio plectatur: non q̄ prius parata eēt. ET VT hoc genus aīaliū.ſ.LVAT pœnas ſupplicio afficiat̄. ARDET cerealibus ſtipulis & paleis frugū. ET perit ipſa uulpes. QVO mō ꝑdidit ſegetes eo mō quo aduſſit.fruges aduritur & ipſe.

ANT. FAN.

Sol in tau rū.xiiii. cal.ma.

Taurus a dorſo in ortum fertur

¶PROxima cū ueniet.xiiii.calē.Maias ex ariete Sol abit in tauꝶ ſiue.xv.calē.ut ſcribit Columella.Nā uerſus ille.Tertia poſt hyadas cū lux erit orta remotas:nō ancedit trāſitū ſolis in Taurū ut ī emēdatiſſimis codicib⁹ legim⁹.ſed ſeq debet.Eſt āt ſciēdū Tauꝶ nō a capite aut a frōte ſed a dorſo in ortū ferri ut autor ē Serui⁹. Hic Taurus ē q europā trāſuexit ī Cretā ut Euripides fabulat⁹ e g ſcdm iginū cōſtat.xiiii.ſtellis.Dicif aūt maior uictima uel qa ſine dubio Ariete maior ē.qa Taurus fuit uictima triūphātiū:ut hinc albi clitūne greges & maxia Taurus uictima.De albis:n.Tauris ſacrificabāt triūphātes autore Seruio.Hoc ſignu3 zodiaci queadmodū & alia ad naturā Solis referf qd̄ ægyptius cultus oſtēdit. Lege Macro.in ſaturnalibꝯ:Nōnulli uolūt io quæ ī bo uē cōuerſa ē a ioue in cœlū fuiſſe trāſlatā cui⁹ prior ps appet Tauri effigie:reliquū corp⁹ obſcurius uidef.Lege iginū. MAter mēnonis:Aurora ex qua & tithono natus ē Mēnon. PARS prior appet:Mēdoſus ē apd̄ oēs igini locus ubi Propior legif ꝓ eo qd̄ ē prior. POSteriora latēt:Nōnulli huic Tauro caudā tribuunt:ut Columella & Pli.q ait eē i frōte Tauri ſuculas i cauda ſeptē qs appellauere Vergilias. NOX abiit orif q̧ aurora palilia poſcor:Palē deā pabuli alii ueſtā:alii matrē deū eē uolūt autore Seruio:cui.xi.calē. Maias ſacra ſoluebātur teſte Solino.Quāuis ſūt q.xii.calē.ea tradiderint celebrari:q ut inquit Varro a pale palilia dicta ſūt ut a Cerere cerealia.Eadē tñ & parilia dicebantur: uel qd̄ is dies quos ſerenitas reddebaf lucē parere uideref:uel qd̄ ut autor ē Feſtus ꝓ ptu pecoris pali ſacra fierēt q paſtoꝶ dea putabaf:qbus mos fuit palilibus ouilia purgare trāſilire flāmas lacta ſapa & milio ſacra

Proxima cum ueniet terras uiſura patentes
Mēnonis in roſeis luthea mater equis
De duce lanigeri pecoris qui perdidit hellem
Sol abiit,egreſſa uictima maior adeſt:
Vacca ſit an taur⁹,nō ē cognoſcere ꝓptū
Pars prior apparet poſteriora latent:
Seu tñ eſt taur⁹,ſiue eſt hoc fœmina ſignū
Iunone inuita munus amoris habet
¶Nox abiit oriturq̧ aurora palilia poſcor
Non poſcor fruſtra,ſi fauet alma pales:
Alma pales faueas paſtorum ſacra canenti.
Proſequor officio ſi tua facta meo:

Pales dea

Palilia celebranf xi.ſeu. xii. calē.ma.

Parilia

Palilibus Roma condita

ꝓſoluere necnō & cōuiuia celebrare:ut Annua paſtoꝶ cōuiuia luſus ī urbe cū pagana mādēt fercula diuitiis Quo tpe obſeruatū ē ne qua hoſtia cederef autoribus Plutar.& Solino ut dies urbis Romæ origine conſecratus purus eēt a ſanguine.quis Tarūtinus qdā(ut ſcribit Plutar.)uoluerit Romulū.v.idus Aprilis urbis fundamēta iaciſſæ:cui fidē nō adhibemus cū multorū traditionibꝯ cōſtet Romā palilibꝯ cōditā.uñ illud ē Propertii:Vrbi feſtus erat dixere palilia patres:Hic primus cæpit mænibus eē dies. ALma pales hanc deam Virgilius Ouid.aliqui ſcriptores nō pauci fœminino genere appellant.Nonnulli inter quos Varro ēt maſculino.

PAV. MAR.

¶PROxia cū uēiet.xiiii.cal.ma.ſol.ariete relicto:taurū init:q taur⁹ īter aſtra cōſtitut⁹ dr̄ qd̄ europam īcolumē trāſuexit ī cretā:ut EuryPi.dicit:Nōnulli āt cū io ī bouē ſit cōuerſa:ut ei iuppiter ſatiſfacere uideref : cōſtituiſſe qd̄ ei⁹ ꝓprior ps appet:ut tauri.Sed reliquū corp⁹ eius obſcurius uideaf.Spectat āt ad exortū ſolē:cuius oris ef figiē:q cōtinēt ſtellæ:hyades appellaf.de qbꝯ ſuo loco dicemus:Taurus ad exortū ſignoꝶ dimidia pte collocatus ut icipe genu:ac dafigere ad terrā uideaf. CAput eodē hñs accētū:gēua ei⁹ a reliquo corpe diuidit circul⁹ eqnoctialis.Cornu ſiniſtro cōiūgif cū ſiniſtro pede ei⁹:q auriga appellaf.Inter hui⁹ finitionē corpis:& arietis caudā ſtellæ ſūt qs Vergilias nři:græci pleiades appellarūt.Hic cluſus occidit:& exorif h3 ī cornibus ſingulas ſtellas:ſed ſiniſtro clariorē ī oculis ſingulas.In frōte mediā unā:ex qbus cornua locis naſcūf ſingulis. Quæ ſe ptē ſtellæ hyades nūcupāf. ET ſi nōnulli:qs duas diximus nouiſſimas ſtellas negauerit eē ut oio hyades eēnt qnq̧.Præterea in ſiniſtro genu priore h3 ſtellā unā & ſup ungula unā.In dextro genu unā & iter ſcapulos tres: nouiſſimā eaꝶ cæteris clariorē.ī pector unā:q ſūt oio ꝑter Virgilias.xiiii. CVM ma.mē.aurora.Proxia ipſis eqriis:hoc ē dies ſequēs. LVthea:crocea:Nā lothe⁹ color ꝓprie:ut Marcell⁹ iqt crocinꝯ ē Vir.i buc.iā croceo mutauit uellera lutho:& ī æn.Aurora ī roſeis fulgebat luthea bigis. VEniet in eqs ro.rubicūdis. VISura terpa.hoc ē cū ſeqns aurora diē referet. SOL abit:diſcedit. DE du.pe.lanigeri ab ariete qui dux ē lanati gregis. QVI:aries. Perdidit hel.q ex eo ī pōtū decidit:ut ſupiore lib.diximꝯ. EGreſſo:ſoli.ſ.ex ariete. INEſt ma.ui. ineſt taurus:q lōge maior ariete. NON ē cogno.prom.nō hētur ī ꝓptu:ut facile cognoſci poſſit. VAcca ſit an tau.ſiue mas.ſiue fœmina ſit. PArs pri.ap.āteriora uidēf:ut cognoſci poſſit bouis forma. POSteriora latēt:qm̄ nō appet ps poſterior:ut diſcerni poſſint gēitalia:quo taurus eē cognoſcaf. SEV tñ hoc ſignū ē taurus:ſiue ē hæc fœmina:ſiue ſit imago tauri.ſiue ſit uaccæ. HABet munus amoris in uita iunōe: qſi locata ē in cœlo ea imago ab ioue in ꝑmiū amoris repugnāte ēt iunōe.Nā ut diximꝯ aut ē imago tauri quo trāſuecta eſt europa in cretā:aut ē imago uaccæ:in quā Io cōuerſa fuit. NOX abiit orif q̧.xx.calē ma.hoc ē.xx.die Aprilis erūt feſta palilia:q uti Var.ingt a pale dicta qd̄ ei deæ feriæ fierēt.Pales.n.dicebaf dea paſtoꝶ cuius feſta palilia:ut alii parilia qd̄ pte pecoris eidē ſacra fiebāt.Alii putauerūt deā palē ueſtā.alii terrā fuiſſe.Eſt ēt Romæ natalis.uñ & Pōp.ingt parilibꝯ Rōulus urbē cōdidit:quē diē feſtū pcipue hēbāt minores.Var.& Ply.hoc feſtū cū natali urbis ro.xii.calē.ma.oñdūt.Sūt tñ qui uolūt.xxii.die April.eē qd̄ ſi recte poetā interꝑtamur.xx.diē tenebimus.idē ſi Plut.ſi Ply.ſi Varronē ſequimur.Plut.inquit [illegible] hoc eſt añ undecimū calēdarū ma.& qui dicūt.xii.calē.ita accipias ut aliud ſi dicere.xii.calē.aliud ante duodecimū na3 primum numerabis ab ipſo die calendarū.Cū uero dicet ante undecimum . ſiue duodecimum numerabis.xi. aut.xii.ab ipſo die calen.& tenebis poſtea diem antecedentē.Nonne differentia aliqua eſſe debet in ſermone: cū ita loquimur ad.xi.calē.& ante.xi.ſic cū undecimo dicimus.Qua rōne ex his colligemus.xx.die aprilis eſſe palilia ſed hæc nihil ualeāt afferātur aliæ rationes.In indicibus faſtorū ueterū & codicibus uetuſtiſſimis.xx.die

Aprilis feſtum illud notatum eſt. Nec his creditur. Credat tādē marmoribus: in quibus eodē die idē īſcriptū ē
Et hoc nō ſatis fit: ſed colligamus ex poetæ locis: & ne decipi poſſimus. incipiamus ab idibus. Certū ē illā diē
eē tertiādecimā mēſis aprilis. Occupat aprilis idus cognomine uictor iuppiter. Q nid poſtea luce ſequūtura
tutos pete nauita portus: & ſignificat. xiiii. diē mēſis Deinde tertia poſt Veneris cū lux ſurrexerit idus Ponti/
fices forda ſacra litate boue. Significat tertio die ab idibus: hoc ē. xv. die mēſis. ne qs tergiuerſet. & rideat tāq̄
uana loquamur. qa hac rōne deducā uos uſq; ad finē mēſis: Cōſtareq; faciē aliter eē nō poſſe. Poſtea inquit hāc
quōdā cytherea diē ꝓperātius ire iuſſit: & æthereos ꝑcipitauit equos: & ſignificat ēt de. xv. die mēſis: & ſubdit
ut titulū impii quāprimū luce ſequēti Auguſto iuueni ꝓſpera ſigna darēt: & deſignat ſextādecimā diē. Deinde:
ſed iam ꝑteritas ubi quartus lucifer idus reſpicit: hec hyades dorida nocte tenēt: & oſtēdit eādē diē. xvi. nam a
tertio decimo die numerādo. iiii. erunt. xv. poſtea ꝓſeqtur Tertia poſt hyadas cū lux erit orta remotas Carce
re ꝑtitos circus hēbit equos & ſignificat tertio die ab occaſu hyadem. Sic erit decimaoctaua die mēſis aprilis
Deinde ꝓxima cū ueniet terras uiſura patētes Mēnonis in roſeis luthea mater eqs. De duce lanugeri pecoris.
q ꝑdidit hellē Sol abit: egreſſo uictima maior ieſt Significat diē ſequētē: & erit decimanona mēſis. Poſtea: Nox
abiit. oriturq; aurora: palilia poſcor & ſignificat uiceſimā diē. Eſt ne id ſatis: uultis ne me plura dicere. An non
bene hæc cōputauerim īmo niſi quis ita cōputet: totū ordinē puertet. Quod facile cognoſcet cū ad finē uſq;
ꝓſequuti erimus nā poſt palilia inqt dicta pales nobis eſt: iā uinalia dicā. Vna tñ media eſt inter utrūq; dies
& ſic indicat uiceſimū ſecundū diē. Quid poſtea: ait. Sex ubi q̄ reſtāt luces aprilis hēbit: hic locus eorte aliquos
decepit cū putarēt de fine mēſis poetā dicere: cū dicat quæ reſtāt. Sed nōdū ē finis qa adhuc ſuperſunt feſta:
Tu uero ita interꝑtaris. Vbi aprilis hēbit ſex luces: ſex dies. QVAE reſtāt: hoc ē ex his q̄ adhuc ſupſunt: q̄ſi
nō numerādo diē uinaliorum: ſed ſex alios dies: ex his quæ reſtāt. In medio curſu tꝑa ueris erūt: & demōſtrat ui/
geſimūoctauū diē mēſis. Vltio loco inqt Cū phrygis aſſaraci titonia fratre relicto. Aut ut emēdati codice ha/
bēt: Cū priami: cōiunx titonia: fratre relicto: Suſtulit in mēſo ter iubar orbe ſuū: & ſignificat tertio die a medio
uere. & ab ipſo. xxix. die. Sic erit trigeſimus: & ultimus aprilis dies. Quod ſi hāc noſtrā cōputationē nō proba
bis. Vide ne totū ordinē puertas. Nā niſi hāc. ſerues recto ordine ad finē uſq; nō ꝓcedes. At ego recto ordine
ad finē uſq; ꝓceſſi. Recte igit̄ cōputaui. Quādoquidē aliter cōputare nō potes: qn ordinē puertas. Cōſtet er/
go oībus & nr̄e primis academiæ. xx: die aprilis eē palilia: & natalē urbis: Quē diē ſodalitas nr̄a litteraria reli
gioſiſſime colat: pp feſtū ſanctiſſimorum martyrum: Victoris: Fortunati: & Geneſii eiuſdē ſoealitatis ꝓtectorum
Quod eodē die a fidelibus cūctis celebrat̄. Sed hæc hactenus. Nox abiit & orit̄ aurora q̄ſi ſubſequit̄ dies Po/
ſco pali. ut de palilibus agā. NON poſcor fruſtra. nā mox ea ſacra canemus. Si fauet alma pales: cui nunc ſa/
cra fiūt: ſi ipſa faueat ego oīa aperiā. Alma pales: inuocat nūc eā deam. ut faueat ꝑſertim cū religione eius nu/
mē proſequatur: propterea quod ſæpe eo die ſe expurgarit. De quo genere expurgationis paulo poſt. FAue
as alma pales canēti ſacra paſtoris: faueas mihi qui cano paſtoralia ſacra: cum tu paſtoribus præſis. SI Proſe
quor tua facta: merita & laudes tuas. PIO officio. pietate officioſa: & religioſe.

Certe ego de uitulo cinerē, ſtipulāq; fabalē.
  Sæpe tuli plena februa toſta manu:
Certe ego trāſilli poſitas ter in ordine flāmas
  Virgaq; rorales laurea miſit aquas:
Mota dea eſt, operiq; fauet, naualibus exit
  Puppis, habent uētos, iam mea uella ſuos
I pete uirginea populus ſuffumē ab ara
  Veſta dabit, ueſtæ munere purus eris:
Sanguis equi ſuffimen erit, uituliq; fauilla
  Tertia res duræ culmen inane fabæ:

De uitulo cinerem ſtipulamq; fabalē: Captat beni/ ANT.
uolentiam a ſua perſona oſtēdens ſine arrogātia qua/ FAN.
lis in deam fuerit. Erat autē ſuffimenti genus quo po/ Suffimen
pulus februari hoc eſt purgari palilibus conſueuit ex ti genus
equi ſanguine ſtipulis fabularum & cineribus uitulo/ quo popu
rum uſtoram in fordicidiis a ueſtali uirgine ut dixi/ lus purga/
mus ſupra. Decebat enim populum Ro. maxime pu/ batur pa/
rum eſſe die quem urbis natalem maiores (ut dictum lilibus
eſt) purum a ſanguine uoluerunt. Solebant autem &
ex aliis rebus fieri ſuffimenta: ut ara dabat fumos her Suffimen
bis contēta ſabinis Et non exiguo laurus aduſta ſono ta alia.
Itaq; feſtus ſcribit lauru; omnibus ſuffitionibus adhi/
beri: qui etiam tradit quo tempore uuæ calcate pilo ꝑ
mebantur ſuffimenta fieri conſueuiſſe ex faba milio/
q; mulſo ſparſo. & Plinius in arbore myrto docet ha/
beri ſuffimenti genus. Eſt autem ſuffimentum fumi/ Suffimen
gatio. ſuffire. n eſt fumigare autore Seruio: unde deducuntur ſuffimentū ſuffitus. ſuffitio & ſuffimen ꝓducta tum
penultima: & eſt uerbum ſuffio actiuæ ſignificationis quauis a fio cōponatur quod eſt paſſiuæ a quo in infini/ Suffire
tiuo modo fire magis analogum eſt q̄ fieri. Vnde eſt in. iiii. geor. At ſuffire thymo. FEBrua toſta. Purgamē
ta e rebus toſtis. CERte ego tranſilui poſitas ter in ordine flāmas. Accendebantur palilibus a cerui fæni uel
ſtipularum quorum flāmas moris fuit paſtoribus tranſilire. Tibullus. At madidus Baccho ſua feſta palilia paſtor aceruos
cōcinet a ſtabulis tunc procul eſſe lupi ille leuis ſtipulæ ſolēnes potus aceruos accendet flammas tranſilietq; fæni accē
ſacras. Perſius. Fumoſa palilia fæno. Propertius. Cūq; ſuper raros fæni flammantis aceruos traiicit immun/ ſos tranſi/
mundas ebria turba dapes id cur fieret infra explicabitur. VIRga laurea. Qua aquam ſpargentes ſe expia liebant
bant. Vnde is ramus februa dicebatur. SVFfimen: Sacerdotes Veſtæ ſeruabant ut dictum eſt hoc ſuffimi/ paſtores
nis genus. CVLmen inane. Fructu inde ſublato.
CERTE EGO ſæpe tuli. cinerem de uitulo. nempe fauere debes. qui tibi ſæpe ſacrificaui & tuli expur/ PAV.
gationem. Luſtraui enim me ſuffitione cineris uitulini: & equini ſanguinis. & fama. quod piaminis genus pau/ MAR.
lo ſuperius attigimus. ET STIPVLAM FABVlam. aridos fabarū culmos. FEBRua toſta. purgamina

toſtarum rerũ:nam ut in principio ſecundi diximus:omnia pũrgãmina februa dicebantur. PLENA ma/
nu:nã ea quibus expiaremur plenis manibus tuli. CERTE ego ter trãſilii trãſaltaui. FLAmmas in ordine
poſitas:diſpoſitos ad trãſilitioné paſtorũ & populi ignes. TER.n.ignea trãſiliebãt:na ab initio cũ eét urbeꝫ
Romulus cõditurus trãſilire fecit multitudiné p ignes:expiationis pollutionũ cauſa. Quod Diony.ipſe teſta/
tur.plures tñ huiuſce rei rõnes afferũtur a poeta de quibus paulo poſt. ET uirga laurea lauri ramus. q̃ & fe/
brua quoqꝫ dicta miſit. AQVas rorales aſpergentes:q̃ſi aſpergi me aqua purgatoria:cũ ipſo laureo ramo.
MOTA dea eſt:ad p̃ces meas. ET fauet opi noſtro.ſ.PVPis exit naualibus:exit e nauali ratis:ut ĩ altũ ten
dat. IAM mea uela habẽt ſuos uẽtos:ut ſecũdo curſu ferãtur:& hac trãſlatiõe a p̃ſpere nauigãtibus illud oſtẽ
dit:fauere numina:& ſe iã oblatũ argumẽtũ felici ĩgenio p̃currere poſſe:& palis ſacra oñdere. IPEte uirginea
his in ſacris primo loco expurgatio ex ſuffitiõe fieri debet.Purgari quoqꝫ pecora debẽt.Deĩde libãdæ epulæ:
quibus dea ip̃a placeť.Tertio loco pie erũt p̃ces:Hæc oĩa plurib⁹ uerſibus a poeta tradunť. OPOpulus I pe
te:fuſſimen:ſuffitioné ad te expurgãdũ:hoc é ipſas res:quibus te ſuffias:ſeu ſuffumiges. AB Ara uirginea:ab
ara ueſtali:nã ueſtales uirgines tibi dabũt. VETSta dabit:ſuffimé ipſum. ERIS purus munere ueſte:quo te
ab oĩ pollutiõi ſcelere expiabis:& purus reddideris. SVFfimen:ipſa ſuffitio erit. SANguis equi:ad luſtrati
oné ĩ palilibus ĩmiſcebať ſanguis equinus cũ aduſti nõdũ nati uituli.ſed e mactatæ matris utero exerti cines:&
fabiaꝝ culmis.& ex his ſup prunas ĩpoſitis fiebat ſuffitio. ET fauilla uituli:cinis uitulinus. TErtia res erit cul
mé inane duræ fabæ:erũt culmi uacui fabiaꝝ:nã dixerat ſtipulãqꝫ fabalẽ:nõ ipſa faba:aut fabarũ cortices:ſed
ſtipulæ ſine ſuo fructu Paſtor luſtrar:luſtrare:hoc é expurgare debet. OVES ſaturas:ubi depaſte fuerint.

ANT. FAN.

¶AD pría crepuſcula:Sũmo mane:tũc paſtores ſuf/
fitu pecora luſtrare cõſueuerũt. VIRgaqꝫ uerrat hu/
mũ.Vt oĩa ſint mũda & pura palilibus. CERulei fi/
ant puro de ſulphure fumi:Genera Sulphuris q̃ttuor
ſũt:e qbus qđ uiuũ dicimus habet teſte Plinio in reli/
giõibus locũ ad expiãdas ſuffitu domos.Eſt & aliud ge
nus ut reliquũ omittãtur:cui unus tm̃ uſus é ad ſufficiẽ
das lanas quibus cãdoré ac molliciẽ cõfert. Purgabãť
ẽt ut quidã dicunt qui aliquo piaculo polluti fuiſſent
ſulphure aqua & igni Iuuenalis:Cuperent luſtrari ſi q̃
darẽtur ſulphura cũ tædis & ſi foret hũida laur⁹.Oui
dius alibi.Terqꝫ ſené flãma ter aqua ter ſulphure lu/
ſtrat. VRE maris rores:Roſmarinus quid ſit nemo
é qui neſciat. TAEdãqꝫ.In Europa ſex genera ſunt
cognatarũ arborũ:q̃ raſinã ferũt autore Plinio:Pinus
pinaſter.Picea.Abies.Latrix & Tæda:e quibus ut idẽ
ſcribit Tæda grata é flãmis & ſacroꝝ lumini. Libaqꝫ
de milio.Docuit de medio:Docuit q̃uo luſtrareť pe/
cus.nũc q̃ ſacra pali exhibẽda ſint docet: Ea ſunt Libũ
e milio.item mulctra lacte.ficella milio plena & aliæ dapes deæ conſtruæ ac paſtorales. DApibuſqꝫ refe/
ctis. Vbi guſtaueris dapes ac libaueris.

ſulphus uiuum

Sacra pali q̃uo exhibẽda

Paſtor oues ſaturaſ ad pría crepuſcula luſtret
Vnda prius ſp̃get,uirgaqꝫ uerrat humũ:
Frondibus & fixis decorentur ouilia ramis:
Et tegat ornatas longa corona fores:
Cærulei fiant puro de ſulphure fumi:
Tactaqꝫ fumanti ſulphure balet ouis:
Vre maris oleas tædamqꝫ herbaſqꝫ ſabinas
Et crepet in mediis laurus aduſta focis:
Libaqꝫ de milio milii fiſcella ſequatur:
Ruſtica præcipuæ eſt hoc dæa læta cibo
Adde dapes mulctramqꝫ ſuas dapibuſqꝫ refe(ctis
Siluicolã tepido lacte p̃care palẽ:

PAV. MAR.

¶AD prima crepuſcula:ueſptino tp̃e poſt occaſum ſolis qđ tẽpus dubiũ eſt an diei:an noctis ſit nã crepuſcu
lũ:ut ĩquit Varro ſignificat dubiũ ab eo res dubiæ dictæ creperæ.Quod crepuſculũ dies ẽt nũc ſit.an iã nox
multis dubiũ. VNDA prius ſpargat ſpargẽdæ ſũt oues aqua.ET uirga.paſtoralis. VERrat humũ nã debet
paſtor telluré uirga uerrere. OVIlia ubi oues tenẽtur. DECorẽtur frõdibus & fixis ramis ornari debẽt oui
lia frõdoſis & uirẽtibus circũfixis ramis. ET multa corona:multa ſerta ſeu florũ ſeu uirẽtiũ ramoꝝ. TEgat
ornatas fores q̃ frõdibus & corõis ornãť:fores ipſoꝝ ouiliũ. Fumi cerulei nigricãtes. FIEnt ad luſtrationẽ
ouiũ.DE puro ſulphure ſed nõ mõ oues.ueꝝ ipſi hoĩes purgabãť ſi aliquo piaculo eẽnt polluti ſulphure aqua
igne lauro. Inde Iuuenalis ĩquit cuperẽt luſtrari.ſi qua darenť ſulphura cũ tædis & ſi foret hũida laurus & oui
dius ipſe alio loco terqꝫ ſené flãma ter aqua.ter ſulphure luſtrat.Et lauro Maſſurus autor Plyn. triumphantes
coronari putauit quoniam ex arbore purgarentur cædes in bello commiſſæ.Et de lauro humida.Ouidius eti
am cũ paulo ante dixerit Virgaqꝫ rorales laurea miſit aq̃s.alio quoqꝫ loco Vda ſit hic laurus lauro putgãť ab
uda.Oia q̃ dños ſũt hitura nouos.Sed plura de hmõi pu rgatiõibus ab honorato reſerũť.OVis balet.balatuꝫ
edat.nã balare é ouiũ. TACta.luſtrata ſeu ſuffita. SVLphure fumãti.fumo ſulphuris. VRE oleas mares
ſteriles:& q̃ nõ ſũt ex trib⁹ iliis generibus:q̃ a Marõe:& Pli.referũť.Arcadibus:radiis:& pauſia. ET tædã:de
ea ſæpe dictũ é. ET herbsa ſabinas:de qbus ĩ prío diximus ſabinæ herbæ uſus erat ad ſuffitioneꝫ. meminit
Pli.i.i.li.Ara dabat fumos herbas cõtẽta ſabinis.Adhibebať ĩ cõſecratiõe tẽploꝝ Qui mos ad nr̃os quoqꝫ trã
ſiit ET laurus aduſta crepet:ſtrideat:aut crepitũ faciat. IN Mediis focis:ubi adureť.& ĩ prío:& nõ exiguo lau
rus aduſta ſono. LIBaqꝫ de milio:hæc deæ pali offerẽda & libãda.de libo in prío:& tertio diximus. FIScel
la mili ſequať:nã nõ mõ libũ ex milio offerẽdũ.ſed ẽt fiſcella cũ milio.Eſt.n.fiſcella uas iunceũ.quo caſeus for
mať. DEA ruſtica.pales.Eſt leta cõtẽta. HOC p̃cipue cibo.q̃ſi gaudet imprimis ſibi miliũ libari. ADDe
dapes mulctrãqꝫ ſuas:addas huic libatiõi uas ip̃m ĩ quo lac mulgeť unde Virg.Bis uenit ad mulctrã.binos alit
ubere fœtus. ET dapes ſuas hoc eſt lac & caſeum. ET dapibus refectus ubi has dapes libaueris. PRæ/
care deã ſiluicolã.palé paſtorũ deã ſiluas incolẽté. LACte tepido oblatione & libatione lactis.

¶CONSule dic pariter pecori pecoꝝq; magiſtris: Tradito luſtrationis ritu & ſacri admonet paſtorē q̄bus ANT.
ꝓcibus colēda ſit pales. STAbulis noxa repulſa meis: Seruius uult noxā pænā eē.noxiā uero culpā: Cæteru; FAN.
& dānū culpā & pænā ac peccatū noxæ noīe appellari dubiū nō eſt.Lege Feſtū. noniū.Dōatū.Macro.& Vlp. Noxa
ne ſi qcq̄d de hoc tradūt recitauero dicas ī me illud Horatii: Nō miſſura cutē niſi plena cruoris hirūdo. IN Bu
ſtis Buſtū q̄ſi bn̄ uſtū dicit̄ autore Feſto & ē ꝓprie locus ī quo mortuꝰ ē cōbuſtꝰ & ſepultꝰ: nā ubi tm̄ cōbuſtus Buſtum
ē uſtrina uocat̄. Cæterū ſepulchra nūc ut idē docet buſta appellāt̄. NEMus uetitū ut ſacrū ac dicatū numini. Vſtrina

Cōſule dic pariter pecori pecoriſq; magiſtris
Effugiat ſtabulis noxa repulſa meis:
Siue ſacro.paui.ſediue ſub arbore ſacra.
Pabulaq; in buſtis inſcia carpſit ouis:
Seu nemus ītrauit uetitum noſtriſq; fugatæ
Sūt oculis nymphæ.ſemicaperq; deus:
Si mea falx ramo lucum ſpoliauit opaco
Vnde data ē egræ fiſcina frondis oui:
Da ueniā culpæ,nec dum degrandinat obſit
Agreſti fauno ſuppoſuiſſe pecus:
Nec noceat turbaſſe lacꝰ: ignoſcite nymphæ
Mota q̄ obſcuras ungula fecit aquas:
Tu dea pro nobis fontes fontanaq; placa
Numia,tu ſparſos per nemus omne deos:
Nec dryades,nec nos uideamꝰ labra dianæ
Nec faunū medio cū præmit arua die.
Pelle procul morbos: ualeāt hoīeſq; gregeſq;
Et ualeāt uigiles prouida turba canes:
Neue minꝰ multas redigā quā mane fuerūt:

SEMicaperq; deus.pan quē diximus eē caprinis pedibus & hēre cornua. Ratio apta ē. Vn̄ ex quo ramo īpleui fiſcinā frōdibus egræ oui apponēdā. AGREſti fauno: Luco uel antro fauni. NEC nos uideamus labra dianæ. Propter Actæonē dictū ē: ut īſcius actæon uidit ſine ueſte dianā. Eſt autē labrū interdū uaſis genus ut hoc loco Virg.in.xii.æne. Hoc fuſum labris ſplendentibus amnem inficit. Eo lauandi gratia quem admodum & ſolio utebantur. Labrum Fiſcella

¶CONſule dic pariter.his ꝓcibus poſcis numerandū: q̄ ad purgationē quoq; ꝑtinēt: nā poſcit̄ uenia: ſiq̄d amiſſū eēt: ſiq̄d ſacri pollutū: aut ſi fugata numina ſilueſtria pecoꝝ aut hominū acie ꝓfana. Deide ut ſalubria & utilia ꝓſtet: & noxia cūcta a pecore & paſtoribꝰ auertant̄. DIC cōſule: o dea. PARiter pe.& ma.pe.ꝓuideas ſimul pecudū: paſtoꝝq; ſaluti. Effugiat a ſtabulis meis: ab ouilibus & ſeptis. NOXA repulſa: quaſi repellat̄ oē delictū: & oē dānū. Nā noxa delictū ē: ut oſtēdit Vlpianus titulo ſi q̄drupes pauperiē feciſſe dicat̄. Et eiuſdē appellatiōe oē delictū cōtineri: Caius de uerbo.ſig. Affirmat. Et noxa ſolutum uerbū erat ī edictis ædificiis.de quo idē Vlp.de ædil.edic. Noxa ſolutꝰ nō ſit qd̓ aiūt ediles: ſic itelligēdū ē: ut nō hoc debeat pronūciari. Nullā eā noxā cōmiſiſſe: ſed illud: Noxa ſolutū eē: Hoc ē noxali iuditio ſubiectū eē. Ergo ſi noxā commiſit: nec ꝑmanet. Noxa ſolutus uidet̄. Noxas accipere debemus priuatas: hoc eſt eas q̄cūq; cōmittunt̄ ex delictis: nō publicis criminibꝰ ex q̄bus agit̄ iudiciis noxalibus: & reliqua. SIVE Sacro paui ſiue deliqui: qd̓ Pauerim pecudes in loco ſacro.ſacra loca ea ſunt: ut Vl. de reꝝ diuiſiōe inquit q̄ publice ſūt dedicata: ſiue in ciuitate ſint: ſiue in agro. Sciēdū ē locum publicū tū ſacrū fieri poſſe: cū pīceps eū dedicauerit: uel dedicādi dederit poteſtatē. Illud notādū eſt.aliud eē ſacrū locū: aliud ſacrariū. SACer locus cōſecratus. Sacrariū: ē locus: in quo ſacra reponūtur: qd̓ etiā in ædificio priuato eē poteſt: & ſolēt: qui liberare eū locū religioſum uolūt: ſacra īde euocare & cætera. SI Diue ſub arbore ſacra: ſi paſcēs oues ſediſſem ſub arboribus ſacris: q̄ eēnt in locis ſacris.aut aliqua religione allicui numini dicatæ: ut de ramo aureo dixit maro Iunoni īfernæ dictus ſacer. VEL ouis inſcia: īprudēs. PAuit pabula: q̄ſi carpſit gramina. IN Buſtis: in ſepulchris: nā & id noxæ quoq; dabat̄. BVſtū: in pōp.inbuit ꝓpriæ dicit̄ locus ī quo mortuus eſt cōbuſtus.& ſepultus. Dicit̄ buſtū: quaſi bn̄ uſtum. Vbi uero cōbuſtus quis tātūmodo; alibi uero eſt ſepultus: Is locus ab urēdo uſtria uocat̄. Sed tātūmodo buſta ſepulchra uocamus hæc ille inde poeta in ſecūdo libro buſtis exiſſe ferūtur. Et tacitæ queſti tpe noctis aui.& Lucanus pēdit in expleto nefanda piacula buſto. SI INtrauit uetitū: ſi ouis inerit nemora: q̄ eēt ſub tutela numinū: & aditus pecori eēt inhibitus: ut in ſilua aricina.unde quadrupedes arcētur equi. Nemora: amœniores eas ſiluas oſtēdit Pōp. VE: pro uel. SI Nymphæ ſunt fugatæ oculis nr̄is: ſi noſtro aſpectu ad fugā īpulerimus fontiū: colliū: ſiluarū.& arboru; deas ut naiadas. Napeas: Dryadas: & Amadryadas. ET deus ſemicaper: uel ſi faunū fugauerimus: cornua & caprinos habentē pedes. SI MEA falx,ſpoliauit locum ramo opaco: etiam repellatur omne delictum ſi falce inciderim frondoſos ramos ex ſacro luco. VNDE ex quibus ramis. EST data fiſcina frondis ciſta frondium. OVI ægræ infirmæ: fiſcina ex uiminibus qua feruntur paleæ fœnum frondes & ſimilia inde fiſcella ex iuncis aut ex tenui uimine ad formandum caſeum. DA ueniam culpæ ignoſce delicto. Nec obſit noceat. DVM degrandinat uſq; quo deſeuiat grando. SVPpoſuiſſe pecus fauno agreſti dum inſtant hymbres & grandines non ſit delictum ducere pecus ſub frondoſas arbores aut in antra quæ loca forte a fauno colerentur manereq; ubi.uſque quo deſignat pluere aut grandinare. AGREſti agrorum & ſiluarum prædii. NEC NOCeat.quaſi non habeatur illud delictum aut non exigatur pro eo delicto pœna. TVRBASSE lacus. turbidas reddidiſſe aquas: ſiue cum potant pecora.ſiue cum abluuntur. IGNOSCITE NYMPHæ date uos ueniam. QVOD VNGVla mota ungulæ ouium aut aliarum pecurum cum tranſiliunt amnes. FECIT Aquas obſcuras turbidas. TV Deas,palas. PALEA ꝓ nobis fontes & fontana numia.placato nobis,& aquas aq̄rū deas. TV Placa nobis deos ſparſos per omne nemus: deos omnes qui nemoribus aut ſingulis arboribus præſunt. NEC Videamus nos Dryadas nemorū nymphas. NEC labra dianæ non uideamus peluim in qua ſe

PAV. MAR.

diana abluet. Labrum pro pelui ponitur: unde Virg. Sicut aquæ tremulũ labris ubi lumen aenis Omnia per uolitat. non uideamus igitur diana ſe abluẽtẽ. quẽadmodum Acteon: ne in ceruos quoqȝ mutentur. NEC ui deamus. FAVnũ cũ præmit arua medio die: cũ in meridie gradit: aut requieſcit in aruis. PELle procul morbos: & a nobis: & a pecoribus pellas ægritudines: ſed ſuperius de morbo diximus. VALEant & hoies & greges ſint icolumes paſtores & oues. ET VAleant canes uigiles: qui uigilant ad ouium cuſtodiam. TVRba puida: quæ cauet ne quid ouium furto ſubtrahat. NE VE redigã multas minus, quam fuerunt mane non reducã ueſperi minorem ouium numerũ quã mane in paſcua eduxerim: ſed totidem aut plures.

ANT FAN. ¶ VELlera: Pelles: ouium ue animalium a lupo raptorum. REFErat mihi caſeus æra. Propter illud Virgilii dictum ſuſpicor Nonnunq̃ grauis ære domum mihi dextra redibat. VIMina rara: Fiſcellæ ubi lac preſ ſum formam accipit. **Salax** SALAX: Fortis in uenerem ut non edat hac uolucrem qui cupit eſſe ſalax. NVLlus læſura puellas. mollis: quæ ſine moleſtia puellaruȝ redigatur in filia. VIVo rore: aut naturali rore: quia ſummo mane hæc fiebãt aut aqua uiui fluminis. **Camella** APpoſita ueluti cratere camella: Camellam uaſis genus eſſe dubitandum non eſt cum eam Ouidius pro cratere apponi iubeat: id uas a curuitate dictum cenſemus: **Camurus** quia Camurus peregrinum uocabulum unde nos forte ut inquit Macrobius cameram figurauimus curuuȝ ſignificat autore Seruio. Alii legunt camilla: quod nõ placet accipientes miniſtram in ſacris quamuis nõ negeȝ Romanos pueros puellaſue nobiles & iuuenes camillos & camillas appellaſſe flaminicarum & flaminum miniſtros Mercuriumqȝ a Thuſcis Camillũ dictum quod miniſter ſit deorum licet quidam dixerint ut autor eſt, Feſtus omnes pueros ab antiquis camillos appellatos: is etiam ſcribit Camillum uocari Cumeram: quod uas opertum in nuptiis ferebãt in quo erant nubentis utenſilia. LAC niueum: De hoc Tibullus: Et placidam ſoleo ſpargere lacte palem. PVR **Sapa** pureamqȝ ſapam: Vino cognata res ſapa eſt ut Plini- **Defrutuȝ** us docet muſto de cocto donec tertia pars ſuperſit: quod ubi ad dimidiam partem decoctum eſt defrutum ap- **Paſſum** pellatur. Alii ſcribunt ſapam fieri ex uua decocta: & defrutum id eſſe quod uocat Plinius ſapam. Paſſum aũt **Burrhanica** fit uel ex uuis diutius in uite Sole aduſtis uel aliter. Lege Plinium & Columellam. Nonius ſapam inquit mellatium dici & eſſe muſtum ad mediam partem decoctum. id mixtum lacti burrhanica potio dicebatur auto- **Burrhum** re feſto a ruffo colore quem burrhum uocabant. Cum ergo hic Naſo ex eodem uaſe lac & ſapam potari ſcribat dubium non eſt eum ſignificare burrhanicam potionem.

Neue gẽmã referẽs uellera rapta lupo:
Abſit iniqua fames, herbæ frõdeſque ſupſint
Quæque lauẽt art9, quæque bibãtur aq̃
Vbera plena p̃mã, referat mihi caſeus æra
Denique uiã liquido uimina rara ſero:
Sitqȝ ſalax aries: cõceptaqȝ ſemina cõiunx
Reddat, & i ſtabulis multa ſit agna meis
Lanaqȝ proueniat nullas læſura puellas
Mollis: & ad teneras quaſlibet apta man9:
Quæ p̃cor eueniãt, & uos faciatis ad annũ
Paſtorũ dominæ grãdia liba pali:
His dea placãda ẽ hæc tu cõuerſus ad ortus
Dis quater, & uiuo perlue rore manus:
Dum licet appoſita ueluti cratere camella
Lac niueum potes: purpureamque ſapam
Moxque pardẽtes ſtipulæ crepitãtis aceruos
Trãſilias celeri ſtrenua membra pede:

PAV. MAR. ¶ NEVE gemmam: ne doleam: & ob id gemmam Referens uellera rapta lupo: quaſi ne interimat oues lupus ut cogar referre pellem ſine oue: ſed ſint tuta pecora ab inſidiis luporum. Et compertum eſt pannum e lana ouium: quas interemerit lupus: pedicullos gignere. ABSit iniqua fames: ſed ſemper ſit ciborũ copia. ET herbæ & frondes ſuperſint: habeant oues in maxima copia herbas & frondes: ita ut potius ſuperſint: q̃ penuria ſit. ET AQuæ etiam ſuperſint: & quæ. LAVANT artus quibus oues abluuntur. ET Quæ bibuntur: ut ſiti non premantur. PREmam ubera plena: ut ſemper ſit lactis copia. CASEus referat mihi æra: uẽdam caſeum & numos inde referam. ET rara uimina: fiſcellarum. DENT uiam liquido ſero: ut bene excoletur e formato caſeo: ut ex coagulato lacte ſerum. ARIes. qui oues implet. SIT ſalanx: libidinoſus ut ſæpe coeat. ET Coniunx. ouis. REDdat ſemina concepta. pariat agnos. ET multa agna ſit in ſtabulis meis: quaſi pariant oues plures agnas: q̃ agnos ut habeam plures fœmillas: q̃ mares. ET Proueniat mollis lana læſura nullas puellas: quaſi ea lana tondatur ex ouib9. quæ mollis ſit: & facillime a puellis neri poſſit. ET apta ad q̃ſlibet manus teneras aut tenella uirginum manu inde primum penſa: & filia. Deinde pannus conficiatur. ET nos paſtores: faciamus ad annum. quaſi ſingulis annis. GRAndia liba: pali paſtorum domine ut magna liba ex milio offerendus pali. HIS p̃cibus. ſ. DEA pales. EST placanda. hoc pacto placemus & propitiam nobis reddamus. TV PAſtor. CONuerſus ad ortus: ad orientẽ ſolem. DIC quater hæc. has præces. ET p lue manus uiuo rore: abluas uiuẽtis aqua fluminis. TVNC: cũ manus ablueris. LICet potes Lac niueum. & licet & debes tũc lac potare. APPOſita camella ueluti cratere pro cratere apponas camellam & ea lac haurito: camella ligneum uas eſt: aliqui uolũt uimineum eſſe ita arte contextum: ut poculi præſtat uicem. Cana autẽ ut Põpeius inqt dicũt græci nos caniſtra: & per diminutionem caniſtella. Inde etiam detorquere poſſumus canella. ET potes purpureã ſapam. lacti immixtam. Cognatam rem uino eẽ ſapam inquit. Plynius muſto decocto: donec tertia pars ſuperſit. MOXqȝ per ardentes: & cum hæc feceris expurges te & igne. mox ſtatim. TRAnſilias trans iacias. MEMbra ſtrenua agilia. PEDE celeri: pedum ſaltu. PER ardentes aceruos culmos. STIpule crepitantis: quæ crepitat dum aduritur. Debes igitur tranſilire per ignes ad extremam luſtrationẽ

❡EXPOſitus mos eſt moris mihi reſtat origo.tranſitio color rhetoricus.& eſt ſenſus.Expoſui moré ſacrorũ reſtat ut origo & cauſa explicetur qua inſtitutum eſt ut paſtores aqua ſpargantur igneſq; tranſiliant. TVR ba.cauſarũ quæ adduci poſſunt multitudo. OMNia purgat edax ignis:ſi metallerum uitia & ſordes ignea ui abſumuntur & metalla defecatiora & puriora per ignem fiunt.iure id elementum palilibus ad greges paſto reſq; purgandos. CONtraria ſemina rerũ:Ouidius.Et ab his oriuntur cũcta duobus. HAEC perdidit exul aqua & igni ſolebat exulibus interdici:quæ duæ res uitam humanã maxime continent.Vnde illud eſt in epi ſtola ad Brutum:At ſi dediderint quod petimus tamé paulo poſt futurũ puto ut hoſtes iudicemur: ut aqua & igni nobis interdicatur.Contra uero nuptæ aquã & ignem accipiebant ut autor eſt Feſtus & funus proſecuti redeuntes ignem ſupergrediebãtur aqua aſperſi quod genus purgationis ſuffitionem uocabant:ap pellabãtur autem hi quibus aqua & igni interdictum erat capite diminuti quéadmodũ & qui ueniſſent ĩ hoſtiũ poteſtaté. HIS nota fit cõiunx:Duplex cauſa naſcẽdi aqua & ignis quorũ hic mas dicitur illa fœmina nuptiis in limine adhibebãtur ut Varro ſcribit:nec ſine his mariti uxores accipiebãt. Vnde uſus obtinuit teſte Seruio ut nubentibus faces ꝑlucerét: & aqua petita de puro fonte per puerum fœliciſſimum uel puellam nuptiis intereſſet qua nubentibus ſolebant pedeſ lauari.Feſtus ſcribit in nuptiis facem in honorem ce reris ꝑferri aquaq; ſpargi nouam nuptam ſiue ut caſta puraq; ad uirum ueniat:ſiue ut ignem atq; aquã cum uiro cõmunicet.Alii dicũt in nuptiis ideo faces præire ꝙ antea nubentes non niſi per noctem ducerenſ quibus poſtea prima & ſecũda hora ominis cauſa tributa eſt.Quidã uero tradũt moré fuiſſe ut ſponſa ignem & aquam tangeret:quæ ante eam ferebantur ut uxor eé potiſſimũ propagandæ ſobolis cã oſtenderef & inſtitutã eé maris & fœminæ cõiũctioné maxime ad generãdam prolem.Lege Plutarchũ in quæſtionibus ubi quærit:quid eſt ꝙ noua nupta cũ in matrimoniũ datur ignem & aquã iubetur attingere & cur nec plures:nec pauciores ſed quinq; tñ faces in nuptiis accederentur:ubi(ut inquit Feſtus)pueri tres adhibebãtur. Vnus qui ex alba ſpina facem præferret:duo qui nubem tenerent.Item pronubæ quæ ſemel nupſiſſent auſpicii cã ut ſingulare matrimoniũ ꝑſeueraret.Rapi aũt ſolebat fax qua ꝑlucéte ad uirũ noua nupta deducta fuerat ab utriſq; amicis ne aut uxor eam ſub lecto uiri ea nocte poneret:aut uir in ſepulchro comburẽdam curaret quo utroq; mors ꝓpinqua alterutrius captari putabaf Rapi ét ſimulabaf uirgo ex gremio matris.aut ſi ea nõ eét ex ꝓxima neceſſitudine cum uiro traderetur:quod uidelicet ea res fœliciter Romulo ceſſiſſet.

ANT. FAN. Ignis omnia purgat. Aqua & igni interdicebãtur exules

Capite diminuti Ignis & aqua in nuptiis Faces in nuptiis, quinq;

Fax ex alba ſpina

Expoſitus mos eſt:moris mihi reſtat origo:
Turba facit dubium,cœptaq; noſtra tenet
Omnia purgat edax ignis,uitiũq; metallis:
Excoquit,iccirco cũ duce purgat oues:
An quia(cũctarum contraria ſemina rerũ)
Sunt duo,diſcordes ignis & unda dei:
Iunxerũt elemẽta patres,aptumq; putarũt
Ignibus,& ſparſa tingere corpus aqua:
An ꝙ in his uitæ cauſa eſt hæc ꝑdidit exul
His noua fit cõiũx,hæc duo magna putãt.

PAV. MAR.

❡EXPOſitus mos eſt.expoſui ego morem ſacroꝝ paliliorũ. REStat mihi origo moris:ſupeſt ut dicã:unde hic mos originẽ habuerit:quaſi tua cã inſtitutũ ſit per ignes tranſilire:& aqua ſe abluere: TVR ba quaſi multitudo cauſaꝝ. FACit dubium:quia neſcio quam potiſſimum cãm affirmé.ET Tenet noſtra cœpta:retardat paululum ab incepto. OMNia purgat ignis.plures affert poeta rationes hmõi luſtratiõis. An quod metalla igne expurgãtur:ſic eo luſtrãtur & paſtores:& oues:An quod duo hæc ignis & humor ſunt cã generatiõis:ut in meta.& ab his oriũtur cuncta duobus:ita & luſtrationis cãm putant.At quod per ea uiuamus:& his exules interdicebãtur:& hæc in limine nuptiali ponebãtur.Sic ad luſtrationẽ quoq; pertinere arbitrati ſũt. An ut Phœtontis incẽdium:& Deucalionis cataclyſmus referaf.An ab excepta ſtipuli flamma e ſilice excuſſa.An ut referatur æneæ pietas qui tutus per troiana incendia fugit.An quod coloni qui Romã condiderũt quas incoluerãt caſas in coloniã abeuntes incẽderũt:ut illius ignis memoria quoq; referatur. IGNnis edax qui abſumitur. PVRGAT Omnia ipſa ſcilicet edacitate. ET Excoquit uitium metalli: purgat metalla:& adurit quicquid uitii ineſt:Idcirco propter id. PVRgat oues cum duce cum paſtore. AN QVia duo ſunt ſemina cunctarum rerum:duo hæc ignis & aqua:ſunt cauſa naſcendi.Ignis enim a gignendo:ſeu naſcendo dicitur:ꝙ inde omnia naſcantur.Aqua dicta a qua uiuamus.Sed de his plura diximus in primo libro.Duo igitur hæc ſunt oĩum rerum ſemina.Cõtraria inter ſe diſcordãtia.Ignis & unda dei diſcordes qa calor & humor diſcordes ſunt.cũ ſit ſumma cõcordia inter elemẽta:hæc duo tñ diſcordia cã ſunt rerũ gignẽdaꝝ. PATres:maiores noſtri. IVNxerunt elemẽta.cum inſtituiſſent hæc ſacra cõiunxerunt hæc diſcordia elemẽta igné & aquã generationis cauſam. ET Putarunt aptum cõueniens. TINgere corpus.abluere:& ita ſe expurgare IGNIbus & aqua ſparſa:fuſa:quaſi tranſilitione per ignes:& aſperſione aquæ ſe luſtrare. AN QVod cauſa uitæ eſt in his ꝙ duo hæc humanam & animantium uitam contineant.ꝙ ex his naſcendi initium ſit. HAEC perdidit exul:nam hæc exilio dãnatis interdicta ſunt. ET His noua fit coniunx:quia hæc nuptiali die in limine ponebãtur.Vñ eſt illud Põpeii. Aq̃ & ignis tã interdici ſolet dãnatis genus uocabãt ſuffitioné:hæc ille Plutarchus agi.qua ratione noua nupta cũ in matrimoniũ datur:ignem & aquam iubetur attingere: & ait an ꝙ ut in elementis:ac principiis eorum alter maris altera fœminæ locum tenet:& is principium motionis iniſciit. Illa uero ſubiecti.ac materiæ uim habet.An quod ignis purgat.Aqua uero circũfert ac luſtrat.Vxorem uero puram & caſtã manere oportet.An illud potius quod quemadmodum ignis humoris expers: nec alit qcq̃ & ieiunus eſt atq; aridus.aqua uero ſine calore ſterilis eſt & ignaua. SIC mas & fœmia.niſi coeant: diſſiũcti

languefcant:& nihil efficiant neceſſe eſt. Quorũ coniunctio eſt matrimoniũ coeuntibus coniunctũ pficit: q̃ deferẽdus nõ eſt. Et oĩs fortunæ caſus cõmuniter ſubeũdus. ét ſi nullius boni: niſi ignis & aquæ participes inter ſe futuri ſunt & cætera. HAEC duo magna putant ignẽ & aquã: magna quidẽ eẽ exiſtimãt.

Vix equidẽ credo, ſunt qui phetonta referri
Credunt, & nimias deucalionis aquas:
Pars quoq; cũ ſaxis paſtores ſaxa feribant
Scintillam ſubito proſiluiſſe ferunt:
Prima qdẽ periit, ſtipulis excepta ſecũda eſt
Hoc argumentum flamma palilis habet:
An magis hunc morem pietas æneia fecit
Innocuum uicto, cui dedit ignis iter:
Hoc tamẽ ẽ uero ꝓpius cũ cõdita roma eſt:
Transferri iuſſos eſt in noua tecta lares:
Mutanteſq; domum tectis agreſtibus ignẽ,
Et ceſſaturæ ſuppoſuiſſe caſæ:
Per flammam, ſaliiſſe pecus ſaliiſſe colonos
Quod fit natali nunc quoq; Roma tuo:
Ipſe locum caſus uati facit, urbis origo
Venit, ades factis magne quirine tuis:

ANT. FAN. Sunt qui phœtonta referri credant. phœtontis incendium quez Theophraſtus obiiſſe dixit in ætiopia ammonis & ob id delubruz ibi eẽ atq; oraculum cur palilibus referatur non uideo: Vnde placet quod Ouidius dicit: Vix equidem credo. Illud tamen conſtat no cuiſſe incendium phœtõtis muneribus deæ Palis quẽadmodũ & Deucalionis diluuium. Hoc argumẽtum flamma palilis habet. Flammæ quas palilibus conſueuerunt tranſilire paſtores arguunt ignem a paſtorib⁹ fuiſſe inuentum uel potius repertum ictu & colliſiõe ſaxorũ quod tamen fabuloſum eſt. Pyrodes enim Cilicis filius ignem inuenit teſte Plinio. INNOCuum uicto cui dedit ignis iter. Virgili. in ſecundo ænei. Deſcendo ac ducente deo flammam inter & hoſtes expedior. Dant tela locum flammæq; recedunt. LAres: non accipimus hic deos tantum ſed quicquid erat in paſtorum tuguriis. TECtis agreſtibus: caſis ſiue tuguriis quæ incendio conſumpſerunt ruſtici ſiue paſtores in urbem migraturi Vnde cum & ipſi forte per flammas & pecora ſaliiſſent: cuſtoditum eſt palilibus & natali die urbis ut per flammas ſimiliter ſaliretur. VRbis origo uenit: urbem romam multi ut dictum eſt pa-

Roma palilibus condita

lilibus conditam tradunt Ouid. alibi: Feſtiſq; palilib⁹ urbis mœnia conduntur. Eius murorum fundamenta Romulus iæcit duo d. xx. natus annos ut ſcri: Soli. xi. cal. maii hora poſt ſecundam ante tertiam plenam ioue in piſcibus. Saturno. Venere. Marte. Mercurio in ſcorpione Sol in tauro: Luna in Libra conſtitutis. Sol (ut Seruius tradit) inuenitur de originibus urbium tanta diſſenſio: ut ne urbis Romæ origo diligẽter poſſit agnoſci. Eam Romulus reliquit tres portas habentem aut quattuor ut quidam memoriæ tradiderunt teſte Plynio Cuius pomerium palatini mõtis radicibus terminabatur quod pro incrementis reip. aliquotiens prolatum eſt ut. A. Gel. ſcribit Voluerunt autem romani ignotum ea ipſius uerbis latinum nomen necnon & dei ſiue maſculus is eſt ſeu fœmina in cuius tutela roma eſt: ne is poſſet ab hoſtibus (ut inquit Plini.) in oppugnationibus euocari: itaq; Valerius ſoranus auſus enuntiare alteruz urbis nomen optima: & ſalutari fide abolitum pœnas luit. Sane Plutar. in Romulo conſtare inquit opinione omnium urbem ad. xii. calen. maii condi cœptam: quãuis Taruntius ut diximus Romæ fundamenta: iacta eẽ dixerit. v. idus aprilis. Sed idem. xiii. calen. maii. inquit paſtores palilia celebraſſe. Quod (ut dicã quod ſentio) mihi placere nõ poteſt. Idem in Numa ad. xiiii. cal. maias urbẽ cõditã ſcribit. De cuius origine lege Dionyſiũ Liuium & Plutarchũ ne tibi a nobis hic oĩa referãtur.

Romæ nomen latinum incognitũ

Cõtentio

PAV. MAR. VIX EQVidem credo: uix poſſum illud mihi perſuadere quod ſibi perſuadent: alii ſunt qui credunt referri phœtonti incendium cum aſcendit ille patris luciferos currus: & terras exuſſit de quo in. ii. met. quod quamuis fabuloſum ſit. In timeo tamen Pla. ad rem naturalem refertur de quo alias a nobis diſputatum. ET nimias aquas deucalionis. diluuium quod fuiſſe dicunt tempore deucalionis: de quo in. i. met. Alii hæc referri arbitrantur. Ego id eredere non poſſum. PARS quoq; paſtorum: ab initio aliqui paſtores. FERibant ſaxa: cum ſaxis ſilicem cum ſilice collidebant. FERunt: dicunt. SVBito proſiliiſſe ſcintillam. Verum primus excudit ignem e ſilicem Pirodes Cilicis filius: & eundem aſſeruare ferulam Prometeus docuit. Prima quidem: ſcintilla quæ proſiliit e ſilice. PERiit: extincta eſt. Secũda ſcintilia ex excepta ſtipulis: & in his ſuſceptũs eſt ignis. FLãma palilis: quæ in palilibus tranſilitur. HABet hoc argnmentum: quaſi habet hanc cauſam & rationem ad quam referri poſſit. An magis pietas ænea fecit hunc morem: an originem habuit hic mos ab ænea pio. CVI uicto. cum uicta captaq; eẽt eius patria. IGNis: quo Troia cremabatur. DEDit iter innocuum: ſine ulla corporis leſione: ut in. ii. ænei. Flammam inter & hoſtes expedior. DANT tela locum: flammæq; recedunt. TAmen hoc: quod nunc dicam. EST uero propius: accedit proprius ad ueritatem. CVM cõdita roma eſt: cũ Ro. urbem condidit. LVRes: deos domeſticos. IVSſos tranſ. in no. te. in romam conditam. ET mutantes domum: qui tuguria pro noua urbe condita commutabant. SVPpoſuiſſe ignem tectis agreſtibus tuguriis ipſorum paſtorum & ruſticorum. ET Caſæ ceſſature: quæ ſuo iam domino erat uacatura: hoc dicit: hoc ꝓpinquius uero: quaſi uériſimilius eos incendiſſe caſas tranſlaturos in urbem pennates. PER flammas ſaliiſſe pecus ſuccẽſis iã caſis abacta inde pecora tranſiliiſſe per ipſos ignes. Saliiſſe colonos: qui in urbem demigrabant Seruatur hoc in re militari ut abituri milites in alia caſtra incendant munitiones & extructa tuguria loci ubi priꝰ fuerint. QVOD: ſalire pecus & paſtores per ignem. FIT nunc: quoq; o roma tuo natali: eo die quo primum condi cœpiſti in ipſis. ſ. palilibus. IPSE caſus fit locum uati: quaſi caſu uenimus in hunc locum: ut de initiis urbis agendum ſit. VENit urbis origo: adeſt natalis urbis cuius. origo referenda eſt. MAGne quirine: o Ro. ADES tuis fatis: quaſi huc ades: & faueas dum tua fata cano.

¶IAM luerat &c. Incipit rem exponere a principio nō remoto hoc eſt a morte Amolii quo ſublato ac Numitori albana re pmiſſa Romulum ac remum cupido cœpit in his locis ubi expoſiti & educati fuerant urbis condendæ: quis nonnulli eam cogitationem tribuunt numitori. OMne paſtoꝝ uulgus: non ſolum paſtores ſed albani latiniq; & ex iis e troiano genere nobiles.

ANT. FAN. romulū & remū de noīe urbi īponendo PAV. MAR.

Iam luerat pœnas frater numitoris, & omne
Paſtorum gemino ſub duce uulgus erat:

¶IAM lue. pœ. fra. Numitorē ab amulio frē regno deiectū & Numitoris filiū p īſidias obtrūcatū: Siluiā filiā Veſtæ relegatā: cōceptos: natos: expoſitos: educatos: adultos Ro. & Re. interfectū Amuliū ſupius ſuis ī locis digimus. Regnū deīde Numitori reſtitutū eſt. Primuſq; Ro. eū regē ſalutauit. Nūc uero uenimus ad diē & locū: quo die cōdita urbe agendū eſt. Seqmur in hoc Diony. a quo oīa fideliſſime referunť: nec ab eo diſſentiūt Liui & Plutar. Mortuo Amulio: ubi impiū adeptus ē Numitor: ſtatim parare dñium ꝓpriū adoleſcētibus: urbe altera cōdita cogitauit. Nec factio in poſteꝝ ulla oriri poſſit. Cōicatoq; cū eis cōſilio ubi ipſis eadē uiſa ſunt: regionē dat eis in q̄ educati erāt Et ex populo qd̄ ſuſpectū erat: & ex troiano genere nobiliſſimos: & ſi q ēt uoluiſſent: cōmigrādi ptātem fecit. Donauitq; ēt adoleſcentes armis pecuniis: frumēto: ſeruis & iumētis onerariis: & ſi qd aliud eſſe cōducēs urbis cōſtitutioni. Vt uero alba demigrarunt romu. & re. cōmiſcētes qcqd erat hoīum in Palātio. uel circa Saturniā habitantiū: multitudinē oēm in duas ptes diuidūt. Hoc aūt eis opinionem p̄buit ambitiōis: ut æmulatiōe celerius opa pficerent. Cæteꝝ ſeditionis cā maximi mali fuit. Nam utriq; domi ſuū ducē extollūt. Nata ē cupiditas: ut alter alteri domineť. Eruperūt primū: cum nō eūdē locū condendæ urbi eligeret uterq; Ro. n. ſnīa: ut in palantio fortuna loci: ubi ſeruati & nutriti fuerāt: conderēt. Romo: ut ab eo uocata romoriā incolerēt. Eſt. n. locus ad capiendā urbē oportunus collis: haud ꝓcul Tyberii xxx. ſtadiis roma diſtās. Dum ita cōtendūt: uiſum ē: ut oīa auo materno pmittāt. Is iubet iudices deos facere: ut pactis ſacris bonas aues obſeruēt: & q prius meliores habuiſſet. Is eēt coloniæ dn̄s. Cōprobata ſnīa Ro. aſcēdit pallātiū: remus auētinū adhibita ambobus cuſtodia: ne qd pperam agereť. Ro. ſiue dolo: ſiue iubēte deo: p nūtios fratrē uenire iubet: qa meliores aues hr̄et prior. Remo: ſex uultures ſignū dant a dextris uolātes. Sed ubi ad fratrē uenit: q̄rit qſnam prior aues uidiſſet? Herebat nihil habēs qd rn̄deret. Interim undecim uultures fauſti ſe romulo oñdunt rē grauiter tulit romulus: qd̄ p fraudē coloniā a ſe detractā cerneret. Nā prior ipſe fauſtas aues īſpexerat. Orta ē contētio: & pugna in q̄ mortuus ē romus & educator adoleſcētiū fauſtulus. Dum inermis ſe īter armatos iecit cōtētionē dirēpturus. Mortuum romū frater in romoria ſepelit Et miſerrimā uictoriā adeptus pœnitētia geſtoꝝ ſe ipſum in uitæ deſperationē cōuertit. Veꝝ Acca Laurātia educatrice eoꝝ cōſolante pſuaſos latinos cōgregat: qcūq; pugne ſupfuerāt: paulo plures tribus hoīum milibus pallātiū munit. Hic ſermo de morte romi uériſimilius oīum ē. Licet qdam dicāt. Cōceſſo fratri pricipatu: dolentē romū extructo muro: cū demōſtrare uellet inanes munitiones dixiſſe. Ecqs hoſtis nō hæc facile trāſcēderet? ſicut ego trāſiliiſſeq; muros. Tum celerē quēdā opi p̄ſidētem rn̄diſſe. At q noſtrū nō hūc hoſtē facile repelleret. Caput inde eius pelui pcuſſiſſe: & ſtatim interfeciſſe: & eū finem diſſenſiōis fuiſſe. Vbi aūt nulla cā īpedimento erat urbis cōſtructioni p̄dicta die: q̄ initiū facturus eēt: Cōſtitutis ad tp̄s ſacrificiis maximis. Primū aqlas accipit. Deīde ignibus añ tabernacula fieri iuſſis: educit populū flāmas trāſilentē expiatiōis pollutionū cā. Peractis ſacris q̄tahis humana rōne effici poterāt. Cōuocatis oībus in deſtinatū urbis locū q̄drangularē formā deſcribit colli: iunctiſq; ad aratrū bobus mare & femīa ſulcū ppetuū duxit q eēt motū excepturus. Hæc cū feciſſet īmolatis ambobus bobus: multiſq; aliis uictimis inſtitit opibus: hūc diē minus feriatū nullo romani quotānis ſolēnem agūt: uocāt parētalia. Immolātq; ī eo de fœcūditate q̄drupedū agricolæ: & paſtores ſacrificiū gratū ineūte uere. Hæc ex Diony. excerpſimus. Plutar. inqt: Cū fœminā bouē & marē cōiunxiſſet aratro: mœniū loca deſignabat. Sequētiū uero opa erat: ut qs glebas aratrū eruiſſet uerterēt in interiorē ptē: nec ſinerēt modicā qdem tellurē delabi ac ſiqdem aratri eruptiōe: cū q̄ ſi linea q̄dam mœnia deſignaſſet qd̄ loci poſt: ac circa erat: p ſyncopē pomeriū q̄ſi poſt muꝝ appellauit: ubi āt urbi aditus aptius ſe offerebāt: opportuno loci ſpatio relicto ītactā tellurē p̄termittebat: uñ mœnia ſacra p̄ter aditus uocabāt Quibus ſacri nomē indicere iniquū ducebāt cū oīa cuiuſuis generis q̄ humanæ uitæ neceſſaria ſunt: p eas īferre ac referre opus erat q̄ ſæpenumero minus ſancta ac pudica eē cōtingebat. Cōſtat itaq; urbē romā añ undecimū cal. maiaꝝ cōditam extitiſſe: quā diē romam unā inter ſacratiſſimas hn̄t. Natalē p̄riæ appellātes. Quа ue nullū antea uiuēs corpus mactare cōſueuiſſe tradiť. Ne ſanctiſſimū p̄riæ natalitiū aliquo impuro ſanguine cruētarēt. Celebrabāt quoq; añ cōditā urbē eadē potiſſimū die paſtoralia q̄dā feſta ſolēnia q̄ palilia appellāt: &c. Et Varro inqt Ro. urbē cōdidit: q̄ incipiebat a ſilua q̄ eſt in area apollinis in pallatio uſq; ad ſupciliū ſcalarū Cachi ī auētino uerſus occidētē uſq; ad tuguriū fauſtuli: ubi caſa romuli fuit: Iecit fundamēta. duo de. xx. natus annos. xii. cal. ma. hora diei ſecūda. Hæc ille a Romulo igiť roma uocata eſt. Sed fuit & aliud nomē: qd̄ nomiare nefas erat. de quo Ply. Roma ipſa. cuius nomē alteꝝ dicere arcanis cerimoniaꝝ nefas habeť. Optimaq; & ſalutari fide abolitū enuntiauit Valerius ſoranus: Luitq; mox pœnas. Non alienū uř inſerere hoc loco exēplū religiōis antiq: ab hoc maxīe ſilentiū inſtitutæ. Nāq; diua Angerona: cui ſacrificabať ad diē. xii. calēdaꝝ ianuariaꝝ: ore obligato obſignatoq; ſimulachrū hēt Sed ad rē redeamus. Iā frater numitoris: Amulius. LVErat pœnas: nam affectus ſupplicio. ET omne uulgus oīs multitudo. PASTOrum erat ſub gemino duce romulo & remo: quem græci romum dicunt. Verum extincto cum omni ſobole Amulio regnum albanum Nomitori reſtitutum eſt. Vnde in natali dictum regnaq; materno & ſceptri decus omne latini reſtituuntur auo. qui poſtq̄ albana tumultu pectora compoſuit ſenior turbata repenti. Perſuadet geminos educere ab urbe colonos. Quo ſedeat: locus erigitur prope tybridis undas:

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE GRANADA

Cõtrahere agreſtes, & mœnia ponere utriq;
Conuenit ambiguũ eſt mœnia ponat uter:
Nõ opus eſt dixit certamine Romulus ullo.
Magna fides auium eſt, experiamur aues:
Res placet, alter init nemoroſi ſaxa palati
Alter auentinum mane cacumen adit:
Sex Rem9 hic uolucres: bis ſex uidet ordie fr
Statur, & arbitrium romulus urbis habet:
Apta dies legitur qua mœnia ſignet aratro:
Sacra palis ſuberãt, inde mouetur opus:
Foſſa fit ad ſolidum, fruges iaciuntur in ima
Et de uicino terra petita ſolo eſt:

ANT. FAN. ¶VTRIq; cõuenit: cõuenerũt qdem gemini fratres ĩ unã ſniam ut cõtractis in unũ agreſtibus urbẽ cõderẽt: id aũt nõ cõuenit uter urbi nomẽ daret uter cõditã impio regeret. EXpiamur aues: ad tollẽdũ certamẽ expiamur p aues utrũ noſtrũ dii eligãt. ALter init nemoroſi ſaxa palati: romulũ dicit: nã remus ſedit in Auẽtino **Remonium.** ubi elegit locũ quẽ ab eo poſtea remoniũ appellarũt autore Plutarcho. romulus aũt palatiũ occupauit: q mõs **Palatium.** romæ ſic dictus ẽ uel a balatu ouiũ uel qd palare .i. errare in eo pecudes ſolerẽt: uel a Pale paſtoꝝ dea. Sũt & q aliũde id nomẽ mõti inditũ putẽt. Lege Feſtũ. Solinũ Liuiũ ac Varronẽ. SEX remus: priori remo ſex uultures auguriũ tulerũt. ſed duplex numerus romulo ſe oñdit. Vnde orto certamĩe remus in turba ictus cecidit: q̃uis qdam tradãt qd nouos muros tranſiluiſſet ab irato romulo ĩterfectũ: qd fabuloſum exiſtimat. STAtur: ſurgit uiſo augurio. APta dies legit: hetruſci aruſpicis cõſilio ſiue multoꝝ. SAcra palis ſuperant: hæc dea & ante urbẽ cõditã colebat ubi nũc roma eſt. Tibullus: romulus æternæ nõdũ fundauerat urbis mœnia cõſorti nõ habitãda remo: ſed tũc paſcebãt herboſa palatia uaccæ: & ſtabãt humiles ĩ iouis arce caſæ. Lacte madẽs illic ſuberat panilicis umbræ & facta agreſti lignea falce pales. Sãe ut inqt Varro cũ duæ hoĩum uitæ traditæ ſint: ruſtica & urbana: ruſtica multo antigor eſt qd tp̃s fuit cũ rura colerẽt hoĩes & urbẽ nõ haberẽt. INde mouet op': a rediuia & ſacrificio. FOſſa fit ad ſolidũ: hæc foſſa (ut ſcribit Plutar. in romulo) **Mundus.** eodẽ quo cœlũ noĩe mũdus uocabat: quã romulus rotũdã effodit in loco: cui poſtea Comitio nomẽ fuit accerſitis qbuſdã uiris ex Hetruria q ſacroꝝ rituũ. ac myſterioꝝ periti habeãbt: ĩ eã q aderat iaciebãt primitias reꝝ: qbus (ut idẽ inqt) lege qdẽ ut honeſtis: natura aũt ut neceſſariis utebant: necnõ & particulã terræ ex q̃ qſq; ꝓfectus erat. Dicit & mũdus ſed patẽs ſacrũ Diti patri & ꝓſerpinæ dicatũ autore Macro. FRVges iaciunt in imã: ad auſpicẽdã (ut qdã putãt) urbis fertilitatẽ. Nã ꝙ terrã aliũde petitã dicit eo deiici uel ad urbis potentiam ptinet uel ad retinẽdam patriæ charitatem.

PAV. MAR. ¶CONVENIT utriq; cõtrahere agreſtes: q̃ſi nulla diſſẽſio fuit iter eos ĩ hoc: qa utriuſq; erat cõis ſnia ut coadunarẽt ruſticos: & quoſcũq; paſtores. POnere mœnia: ædificare urbẽ. Veꝝ oĩa data ſũt illis ab auo mr̃no ut ĩ natali. Et iuuenũ delecta mãus: ſeruiq; uirtutes. Arma pecus numi fruges iumẽta. ſupplex: Muner dãt aui: pariter quoq; cõuenit oĩs Incola iãiculi. & q te ſaturnia pauci ĩcoluere uiri. Ambiguũ ẽ: hoc erat dubiũ: & ĩ hoc diſſẽtiebãt VTer põat mœnia: qs p̃ſit cõdẽdæ urbi: qs locũ optet: noiet: impet: ut ĩ natali Ianicũ fũdamĩa primũ deſignãda forẽt: orit certamẽ iniquũ Quo ponãt: uter ĩpitet: qs noiet urbẽ. ROmulus dixit nil ẽ opus certamĩe ullo: nõ ẽ opus cõtẽtiõe. MAgna fides auiũ: q̃ſi adhibẽda ẽ ĩ hoc fides auibus: q magna ẽ. Nã portẽdẽt cui dii dederit. EXpiamur aues: ĩpa euhuria. Veꝝ hoc fuit Numitoris cõſiliũ: ut iudicibus diis p auguria cõtẽtionẽ finirẽt. RES placet: q̃ſi hoc utriq; placuit: ut aues expiant. ALter romulus init tecta palati nemoroſi aſcẽdit mõtẽ palatinũ: ubi adhuc erãt nemora. ALter remus. Mane init cacumẽ auẽtinũ: aſcẽdit ĩ mõtẽ auẽtinũ: & ĩ natali cõſilio ſedat aui ſtaturq; uolãtũ Iudicio: aſcẽdit palãtia ſaxa qrini. ALter auẽtini nemoroſa cacumĩa mõtis. REmus uidet hic ĩ auẽtio. SEX uolucres: ſex uultures. FRater: romulus. VIdet bis ſex ordine: uidet duodecĩ uultures. STat fœderi .ſ. ſine ulla diſſẽſiõe. ET romulus hẽt arbitriũ urbis: hẽt ius cõdẽdæ & appellãdæ urbis: & ĩperãdi: ueꝝ cũ ſe deceptũ remus uideret: cũ eẽt prior tpe: licet nũero eẽt ſupior romulus: ad pugnã ruit q̃ qdẽ occubuit: uñ ĩ natali. Hinc ſex ẽ illic bis ſex uidere uolucres. ILle prior nũero: prior hic: ſed tpe rurſus cõtẽdũt miſeri: fr̃em re mus occidit alter. ET q ſe mediis p̃ceps iniecerat armis Fauſtulus iratos heu placaturus alũnos. Heu male fr̃no re ſparſa ẽ ſanguĩe tellus. ROmulus ĩdoluit: curãq; abiecerat urbis Cõdẽdæ nutrix: ſed cũ laurẽtia firmat. APta dies legit: eligit opportuna & cõgrua dies ꝓ cœli diſpoſitiõe ad fœlicitatẽ cõdendæ urbis. VOcauitq; ætruſcos eius artis peritos: de quo ut aliqd dicamus: ut in natalis cõpẽdio redigimus: Doctus ab etruria uenit acerſitus haruſpex: Obſeruare diẽ: totius & aſtra diei. QVæ faciũt ad rẽ tantã: creberq; uocat. QVI ſacris inhiet cãdenti in ueſte ſacerdos. ET delecta dies aderat: primũ ignibus omnes Expurgãt ſeſe: morẽq; palilia ſeruant. Tum quoq; feſta palis: populus ueneranda latinis. ANte qdem maias redeũtia ſole calẽdas Biſſeno: aprilẽ cũ lux uicena tenebit. Humana qcqd potuit pietate ſacroꝝ abſoluunt cœlũ qñ his prætexit aſtris. Saturno in geminis: uenus effulgebat in orbe: Vir. & piſces luſtrabat iuppiter udos. SCORpio mercuriũ: martem capricorne tenebas. SOL erat in tauro: ſeruabat cynthia librã Candida lucebat iamq; hora ſecunda diei Iundit alba iugo cãdenti uacca iuuenco: &c. Multi putant nullo pacto potuiſſe eam eſſe cœli diſpoſitionẽ. Nos aũt ut ea ex hiſtoriis accepimus ita tradimus. QVA mœnia ſignet aratro: ducat ſulcum qua iacturus ẽ fundamenta. Ex hoc inqt Alycarneſeus permanſiſſe morẽ romanis circum arationis locoꝝ in conditione urbium. SAcra palis ſuberant: erant palilia. & celebrande ſacra palis. INde mouet opus. incipiũt & deſignare urbem. & fodere. quo in loco iaciẽda erant fondamẽta. eo ut aram prius ſtruerent. & ſacrificarẽt. FOſſa fit ad ſolidũ uſq; ad duram. & firmam tellurem. & quæ pondere non ſubſedat. Iaciunt fruges in ima. in ꝓfundam foſſam iaciebãt fruges in omen future ubertatis. ET terra petita de uicino ſolo. de alieno & finitimo agro in foſſam tellurem. in omen ꝓpugnandi agri. & impii

TERræqʒ im ponitur ara: ne tanta res fieret ſine re diuina cum aliter ēt apud antiquos neqʒ ager arari neqʒ uxor duci poſſet. STIuam: aratri manicam. Cicero a ſtiua ipſa hoīes mecū loquebātur. ALBA iugū niueo cum boue uacca tulit: ut fieret primigenius ſulcus. Sic.n. dicebaĉ autore Feſto: quem in condenda noua urbe tauro & uacca deſignationis cā imprimebā. Cōditores.n. ciuitatis taurꝝ in dextram: uaccam intrinſecus iungebant: & incincti ritu Gabino.i. togæ parte caput uelati pte ſuccincti tenebāt ſtiuam incuruam ut glebæ omnes intrinſecus caderēt & ita ſulco ducto loca muroꝝ deſignabāt aratrū ſuſpēdētes circa loca portaꝝ. Varro quoqʒ tauro & uacca diffinitū eē inquit qnam eſſent muris portæ cum roma ē cōdita. Tradebātur aūt eiuſmodi ritus in etruſcorum libris qui rituales noīati ſunt: in quibus ſcriptum erat quo ritu urbes conderenĉ item aræ ædeſqʒ ſacrarentur curiæ tribus & cēturiæ diſtribuerenĉ. IVPpiter: a quo eſt oīs potētia: ipſe eſt iuuās pater. VEStaqʒ mater: non inuocatur hæc ſine ratione: nam de hac dea inqt Vir. Veſtaqʒ mater quæ thuſcum tybrim & romana palatia ſeruas. ADVertite cūcti: ſecūdū morē antiquoꝝ qui nullam orationem niſi inuocatis numinibus incohabant. TONitru læuo: proſpero. De diuinis.n. loquitur: ut intonuit læuuʒ & numina læua ſinūt Læua autē tonitrua proſpera exiſtimātur ut Plynio uideĉ: qm̄ læua parte mundi ortus ē.

ANT. FAN.
Stiua, primigenius ſulcus

Foſſa repletur humo, terræqʒ īponitur ara.
Et nouus accenſo fūnditur igne focus:
Inde p̄mēs ſtiuam deſignat mœnia ſulco
Alba iugum niueo cum boue uacca tulit:
Vox fuit hæc regis cōdētis iuppiter urbem
Et genitor mauors, ueſtaqʒ mater ades
Quoſqʒ piū ē adhibere deos aduertite uultuſ
Auſpicibus uobis hoc mihi ſurgat opus:
Longa ſit huic ætas, dn̄æqʒ potētia terræ
Sitqʒ ſub hac oriens occiduuſqʒ dies:
Ille præcabatur, tonitru dedit omnia leuo
Iuppiter, & læuo fulmina miſſa polo
Augurio læti iaciunt fundamina ciues
Et nouus exiguo tempore murus erat:
Hoc celer urget opus quē romul⁹ ipe uocarat
Sintqʒ celer curæ dixerat iſta tuæ:
Neue quis aut muros aut factā uomere foſſā
Tranſeat, audentem talia dede neci:

ET Nouus exiguo tpe murus erat: huius muri ambitus magnā Herculis arā amplexus eſt. Cœptus eniʒ ſulcus eſt ſecūdum aliquos a foro boario ubi ærei tauri effigies fuit. Varro nouā hanc urbē tradit incepiſſe a ſilua quæ erat in area Apollinis in palatio uſqʒ ad ſupcilium ſcalarū Cachi in auētino uerſus occidētem uſqʒ ad Tuguriū fauſtuli ubi caſa Romuli fuit. HOc celer urget opus: Hic interfector Remi fuit ut quidam ſcriptores tradiderunt: licet quidā uelint eum ab irato Romulo interfectū ut Plutarchus meminit qui etiaʒ ſcribit Celerem quē diximus unuʒ ex comitibus Romuli interfecto Remo in Hetruriam ſeceſſiſſe & ab eo tractum apud Romanos ut ueloces celeres dicerentur: & Q. Metellū celerem appellatū quod mortuo patre admirabili celeritate apparatus inſtituiſſet ludū eorum qui ſingulari certamine pugnarēt. Sed ut ſcribit feſtus Celeres antiqui dixerūt quos nūc equites dicimus quoſqʒ nōnulli a celeritate: alii ut diximus a celere appellatos exiſtimarunt: qui initio a Romulo equitibus p̄poſitus fuit: quos electos e ſingulis curiis cōſtat ccc. fuiſſe.i. (ut inquit Serui⁹) cum remum occidiſſet tribunus militum fieri meruit ac tribunus celerū appellari. Variatum eſt autē nomē equitum ſæpenumero ut Plinius tradit. Celeres enim ſub romulo ac regibus appellati ſunt deinde Flexumines: poſtea Troſſuli cum oppiduʒ in thuſcis eo nomine cepiſſent ſine ullo peditum adiumento.

Celer remi interfectorum
Celeres
Flexnmines
tronſulli

FOSſa repleĉ humo: aliena.ſ. uſqʒ ad cumulū. ARA īponiĉ plene: poſtq̄ repleta ē foſſa, erecta ē ſupius ara ET nou⁹ focus: ipſa ara mō erecta: ubi fit ignis ſacrificii. FINdiĉ igne accēſo: qa ī medio loco accēſus ē ignis. Si findere focū uideĉ. Inde poſtea p̄mens ſtiuā: ut ſulcus terræ iprimereĉ. Stiua ē manica illa aratri: quæ teneĉ manibus cū araĉ. De qua Vir. Stiuaqʒ: q̄ currus a tergo torqueat imos. DESignat mœnia ſulco: circūducto aratro. Sulco deſignata ē urbs ut diximus. Circūfoſſa deinde tellus: & iacta fundamēta. VACca alba cum niueo boue tulit iugū: iuuēcus & iuuēca cādidi delecti ex armēto & p̄ſtans cæteris & iniuges: qui nunq̄ tulerāt iugum adhoc opus adhibiti ut eēnt poſtea uictime omni ex pte diis magis acceptæ. VOX fuit hæc regis cōdētis urbem. Hæc effatus eſt romulus: cū cōditurus urbē mœnia deſignaret: p̄catus deos: ut adeſſent: quo ea urbs eoꝝ auſpicio cōdereĉ: ut æternitatē urbi darēt: & totius orbis impium. Inuocauit iouē, qa magnus & iuuans pater eſt. Mattē: qa eius pater & uirilibus rebus p̄eſt: & ueſtā ſub cuius tutela genus troianū erat. qđ e troia aduecta fuerēt eius ſacra. Eſt & alia rō. Quod ueſtā multi terrā putāt: & ī re ruſtica. Cū Varro oñdat inuocādos duodecim deos: q maxīe agricolam duces ſūt. Primū inqt: Qui oēs fructus agriculturæ cœlo & terra cōtinēti: Iouē & tellurē: qui dii parētes magni dicūtur iuppiter appellaĉ. Tellus terra mater. Aut dices illā eē rōnē: qđ ueſtalis fuerit uirgo: quæ eū genuerit. Ades & faueas. O IVppiter: & mauors. Mars magna uortēs. GENitor quo ego natus ſum. ET Veſta mater: ades: & adeſte oēs dii. Quos: deos. Piū ē adhibere: adhoc quod aggredimur opus quoꝝ opē ex pietatis officio poſſumus iplorare. ADVertite uultus: q̄ſi uertite aīum ad nos: & fauete. SVRgat mihi hoc opus: cōdam ego hāc urbē. VObis auſpicibus fauētibus: hoc ē ueſtro fauore & auſpicio LONga ætas ſit huic: q̄ſi cōcedite cōdēdæ huic urbi æternitatē. ET, Sit huic potētia dn̄æ terræ: poſſit & ius hēat ī oī tellure: rebus oībus domināti: q̄ſi potēti quoqʒ terræ domineĉ. ET oriēs dies & occiduus ſit ſub hac: q̄ſi hēat imperiū orbis ab oriēte in occidēte. Ille Ro. loq̄batur. p̄cabaĉ hæc. IVPpiter dedit oīa. ſigna fœlicia TONitrui læuo ſiniſtro: Nā læua tonitrua fœlicia ſunt. De quo ita Ply. inqt Læua p̄ſpera ſūt: qm̄ læua parte mūdi ortus ē. ET eo reſpectu thuſci in. xvi. ptes diuiſere mūdū: pria ē a ſeptētrionibus ad equoctialē exortū.

PAV. MAR.

Secūda ad meridiē. Tertia ad equinoctialē occaſum. Quarta obtinet qđ reliquū ē ab occaſu ad ſeptētrionē Has in qternas iteꝝ diuiſere ptes. Ex quibꝰ octo ab exortu ſiniſtras. Totidē ecōtrario appellauere dextras. Ex his maximæ diræ: q̄ p ſeptētrionē occaſum attingūt. Itaq̨ plurimū refert: unde uenerint fulmina & quo conceſſerint. optimū ē ī exortiuas redire ptes. Ideo cū a pria cœli pte uenerint & in eādē cōceſſerint: ſumma fælicitas ptēdiť. Quales Syllæ dictatori oſtētū datū accepimus: Cætera ipſius mūdi portione minus pſpera: aut dira hæc illæ poeta oīa pro oſtēto poſuit. OMEN ut Marcellus īquit: Votū eſt mētis: & uocis unde ſacrificātibus diciť Bona habete oīa. i. ut circūſtātes: & bona mēte uelint, & recta oribus pferant. ET Fulmina miſſa læuo polo: læua parte cœli: nā e ſeptētrionali. CIVES qui coadunati erās ad cōdēdā urbē. LAEti augurio: eo oſtēto fœlici. IACiunť fundamina: fundamēta nouæ urbi. ET exiguo tpe: iā breui. ERAt nouus murꝰ q̄a iā extructa dabāt mœnia. HOC celer urget opus: celerē hūc romu. opi pfecerat. Nā & pſidēte opi paulo ante ex Alycarnaſeo oñdimus. Sed de eo paulo poſt. Vrget ergo hoc opus accelerat opus inchoatū. Nā ut Nonius inqt. Vrgere īterdū accelerare ſignificat. Vir. Tibi quā noctes feſtina dieſq̨ urgebā. QVEM: celerē: Romulus ipſe uocarat & opi pefle iuſſerat. ET Dixerat o celer ſint iſta curæ tuæ: geras tu curā mœniū extruendorū. NEVE quis aut tranſeat: trāſire audeat. MVRos: ipſa: aut factam uomere foſſam: ſulcum: quem uomere deſignauimus: hoc dicit: id tibi curæ ſit: nequis tranſiliat mœnia: aut aratro deſignata loca: neue aliūde qs egrediatur: q̄ per inſtitutam portam. DEDE neci. interimas. AVdētem talia ſiquis inde tranſilire auderet. Et ex hoc quoq̨ Ro edicto: admoniti poſteri ſanxerunt in iure ciuili capitale eē trāſcēdere mœnia urbium.

Qđ remꝰ ignorās humiles cōtēnere muros
Cœpit, & his populus dicere tutus erit:
Nec mora trāſiliit: retro celer occupat auſum
Ille pmit durā ſanguinolētus humū
Hæc ubi rex didicit lachrimas ītrorſus abortas
Deuorat: & clauſum pectore uulnus habet
Flere palam nō uult exemplaq̨ fortia ſeruat
Sicq̨ meos muros tranſeat hoſtis ait,
Dat tamē exequias nec iam ſuſpendere fletū
Suſtinet, & pietas diſſimulata patet:
Oſculaq̨ applicuit poſito ſuprema feretro
Atq̨ ait initio frater adempte uale:
Arſuroſq̨ artus unxit fecere q̄ ille
Fauſtulus & mœſtas acca ſoluta comas:

ANT. FAN. ¶ REMVS ignorās: dixerūt quidā remū nouos muros trāſiliiſſe fratris ludibrio. CLAuſum pectore &c. Romulus palā flere nō uult ſiue ingemeſcere ne maior q debeť pr̄iæ ac legibos fraternæ pietati cedere uideať: cū is extorqre debeat uim naturæ. Vñ illud ē in vi. æne. Vicet amor pr̄iæ laudūq̨ īmēſa cupido. SIC ut eiuſmōi pœnā ſubeat. ARSuroſq̨ ar. un. qa maiores nō lauabāt ſolū cadauera: qđ nūc facimus ſed ungebāt: ut Corpuſq̨ lauāt frigētis & ungūt. Cæterū ſuſpicari poſſumus tpibus romuli nō fuiſſe ungēdorum cadauerū morē ſi Ply. audiuimus: ſi poetas aliter. Siue Fauſtulus periit cū remo ſecūdū Plutarchum.

PAV. MAR. ¶ QVOd: edictū romuli. REMus ignorans cœpit cōtēnere humiles muros inſcius fraterni edicti contēnebat humilia & exigua mœnia. ET Cœpit dicere populus erit tutꝰ his: q̄ſi poterit ne ſe populꝰ his mœnibus tueri hæc, uero p cōtēptum dicta erāt. & trāſiliit deinde muros: & a celere mox neci datus ē Liui uero īquit: Vulgatior fama ē: ludibrio fratris remū nouos tranſiliiſſe muros. Inde ab irato Romulo: cū uerbis quoq̨ īcrepitās adieciſſet. Sic deinde quicūq̨ alius trāſiliet mea mœnia īterfectū. Et Plut. inquit: Quidā ab alio occiſum ferūt ex his qui cū eo erāt: quē celerē appellabāt poſtea ſubdit: celer in tyrrheniā exulauit & illo romani uiros nequaq̄ ſegnes celeres appellarūt. Vñ. Q. Metel. celer dictus q̄ parēti mortuo gladiatorios ludos pauciſſimis diebus abſoluit. cū oēs apparatus illius celeritatē obſtupeſcerēt: admirarenturq̨ diligētiam &c. Verū hic celer pfectus fuit equitū qui celeres quoq̨ dicti. De quo Pōpe: Celeres inquit antiqui dixerunt. quos nūc equites dicimus a celere īterfectore Remi: qui initio a Ro. his ppoſitus fuit: qui primitus electi fuerunt. Ex ſingulis curiis ideoq̨ oīno trecenti fuere. NEC mora trāſiliit. tranſlatauit muros remus ubi ea uerba dixerat. CELER: pfectus. Retro occupat auſum. a tergo eū pelui ut Diony inquit. Percuſſit. Opprimit igitur remū qui trāſilire muros auſus erat ILLE: Re. Sanguinolentus: plenus ſanguine. PRAEmit humū duram: nam exanimis in humū corruit. Vbi rex didicit hæc poſtq̄ Ro. reſciuit fratrē extinctum. DEVorat lachrymas abortas introrſus: compeſcere nitiť repēte natas lachrymas. qm̄ illud factum erat quod cōtra edictū regiū muros ille trāſilierat. Iō Ro. & dolorē: & cōceptas intus lachrymas cōprimebat: ut exēplū cæteris afferatur ſeruandæ legis: & ut animi magnitudinē ac fortitudinē quoq̨ ut oñderet. Et habet uulnus clauſum pectore q̄ſi pmit altū corde dolorē. NON uult flere palā: apte. Et ſeruat exēpla fortia fortiū & magnanimorū heroū. ET ait ſic hoſtis trāſeat meos muros: eodē euentu tranſiliant hoſtes: q̄ſi ſiqs hoſtis trāſilire hoc audebit ſic pereat: DAT tñ exequias: q̄uis talē ſeſe oñdat. SOLuit iuſta tñ. Nec iā: dum ſoluūtur iuſta. SVStinet ſuſpēdere fletu: pōt lachrymas cōtinere. ET pietas diſſimulata patet: apte oſtendit pium in fratrem animū quem paulo ante diſſimulauerat. ET implicuit oſcula ſuprema implicita libauit oſcula ultima: hoc iō dictū quia implicuit ſe in amplexibus & oſculis. POſito feretro: cum eſſet iam eleuatum cadauer. & depoſitum feretrum cum ipſo cadauere feretrum a ferēdo quo corpora efferunť. Atq̨ ait o frater adempte inuito qui adēptus & ſublatus es mihi nolenti. VALE quod uerbum ultimo loco proferebatur. ET unxit artus arſuros. pungere fecit: ut moris poſtea fuit corpus quod cremēdum erat reſpexit poeta ad poſteriora tpa. Nam ab initio urbis nouerat uſus unguentorum: nec perungendoꝝ corporum. Primum quod ſe inueniſſe Ply. dicat: Caſtris Darii regis expugnatis in reliquo eius apparatu. Alexander cœpit ſcrinium unguentoꝝ. Poſtea uoluptas

eius a noſtris quoq; inter laudatiſſima: atq; ēt honeſtiſſima uitæ bona admiſſa eſt. Honos quoq; & ad defunctos pertinere cœpit: &c. Quod facere ille Fauſtulus: uel Fauſtulus gemellorum nutricius: cum fratre cecidere in ea contentione Sed ſuperfuit Acca nutrix illorum. ET acca ſoluta mœſtas comas. acca laurentia habēs præ mœſtitia paſſos crines. De ipſa nutrice diximus in tertio.

Tum iuuenem nōdū facti fleuere quirites
Vltima plorato ſubdita flāma rogo eſt:
Vrbs orit (quis tūc hoc ulli credere poſſet)
Victorem terris impoſitura pedem:
Cūcta regas, & ſis ſub magno cæſare ſemp
Sæpe etiam plures nominis huius habe:
Et quoties ſteteris domito ſublimis in orbe:
Omnia ſint humeris inferiora tuis:
Dicta pales nobis, ē iam uinalia dicam.

NONDVM facti fleuere qrites: nōdū pcuſſo fœnore cū Tacio ac Sabinis a quorum oppido curibus qrites dicti exiſtimant. SVBdita flāma: poſtq̄ Remus ſepultus ē in remonia teſte Plutarcho Plures nois huius: ut nunq̄ deſit familia cæſarum: potes & p fama nomē accipe. IDē uinalia dicā: ſignificato nō uoci reddit relatiuū. Celebrant aūt uinalia. viiii. cal. maii. q ſūt ioui ſacra nō ueneri teſte Varrōe & Maſurio i ſcdo faſtorum. Ioui. n. maiores ſua uia libabāt ut autor ē Feſtus: q̄ ſacrificii cā anteq̄ guſtarent demebant ex doliis calpari qd fuit uaſis fictilis genus. MEminiſſe aūt debemus qd Ply. ſcribit priſcorum uitā rudē fuiſſe ac ſine lrīs: ſed nō parum ingenioſā i illis obſeruationē appere q cū tria tpa fructibus metūerēt inſtituerūt ferias dieſq; feſtos rubigalia: fo talia & uinalia: quorum Rubigalia agebant ut idē Ply. docet ad. vii. cal. maii. qm tūc ſegetes fere rubigo occupat. Floralia. iiii. calē eiuſdē mēſis ut oia bñ defloreſcēt.. VInaliorum aūt altera hoc ē priora hoc mēſe agebant: uel ut Ply. (niſi eius locus deprauatus ē) ſcriptū reliqt. ix. cal martii deguſtādis uinis inſtituta: & nihil ad fructus attinētia. Altera uero agebant ad. xiiii. cal. ſeptēbris ut feſtus docet: q Varro a fidicula incipiēte occidere māe determinauit inſtituta tēpeſtatibus leniēdis & dicta ruſtica ut Varro & feſtus tradūt: quo die Veneri dedicata ædes fuerat & feriati erāt olitores ac nouū uinū in urbē ferebat: adeo ut in tuſculanis ſacris eēt ne uinū nouū in urbē ueheret anq̄ uinalia calarēt. Moris ēt fuit aliqn nōnullis in locis Latii teſte Varrōe: ut uindemiæ primū a ſacerdotibus publice fierēt. Itaq; Romæ flamē Dialis uindemiā auſpicabat: q cū ioui agna feciſſet īter eius exta cæſa & piecta uinū legebat. Plutar. autore ē uinalibus multū uini e tēplo Veneris pfūdi ſolitū: uel ut oñderet diē feſtū agi ſobrie oporter uel q ferūt Mezentiū hetruſcorum ducē ad æneā miſiſſe q cū eo fœdus facerent ut quotānis certū uini numerum ab eo accipet: qd poſtea cū æneas poſcenti negaſſet Mezētius tyrrhenis datum ſe pollicitus ē ſi plio uiciſſet. Itaq; æneā uictorē recognita diis imortalibus uinū cōſecraſſe & cellectū i tēplo Veneris effudiſſe. CAEterum Diony. ſcribit Hhetruſcorum regem nō æneæ ſed Aſcanio pinde ac in ſeruitutem redacto imperaſſe ut uinū Hhetruſcis daret: qd cum ferendum eſſe non uideret uinum ſacrum ioui eſſe decreuerunt. ANT. FAN. Vinalia celebrāt. ix. ca. ma. rubigalia floralia, uinalia.

TVM qrites nōdū facti: ipſi hoies q cū Ro. erāt: nōdū appellati qrites. Nā poſteaq̄ in cōionē urbis & uitæ recepti Sabinia curibus ſabinis qrites dicti. FLeuere iuuenē: Re. extinctū. VLtima flāma ē ſubdita rogo plato: poſteaq̄ ſatis plorauerāt: ultimo loco ſūmiſere facē rogo: & cremauerūt cadauer: & rumulo deinde cōdiderūt. Et ut Diony. inqt in romoria eū ſepelit. qñ qdē & uiuēs: ille eū locū ſedibus deſtinabat. Et Plutar. Cōſtituta inqt ingēti ſcrobe in romonio colle circa eū locū: quē nunc Comitiū appellāt: fratrē ſepeliuit. Cūq; obruiſſet: una cū illo q̄dā farmēta inſtituit: ut oium rerum primitie: q ad uſum hois: uitæ neceſſitatē: lege aut natura tradite ſunt: eo deportarent. Et deniq; ex q̄ qſq; ciuitate aut loco romā adibat: parum ex ea tellure ſecū ferēt in ſcrobē illā ingerebat q̄ qdē cū in orbē deducta eēt mundū ut cœlū appellabāt &c. VRbis orit: ſurgunt mœnia. extruunt ædes & reliq̄. IMpoſitura pedē uictorē terris. ſubactura rotū terrat orbē. Sic uictore pede terras calcatura. QVis tūc poſſet hoc illi credere? qs eo tpe potuiſſet hoc ſibi pſuadere, tam humilē ab initio urbē ad eā magnitudinē puehēdā. ut toti eēt orbi dominatura. Cūcta regas tu o Roma regas totū orbē. ET ſi ſub magno cæſare. ſp cæſar. ſeu Tyberius. ſeu germanicus iperet. SAEpe ēt herbe plures huius nois. habeas ſæpe plures cæſares. ET quoties tu roma ſublimis excelſa & triūphās. STeterit i orbe domito. quē domuiſti. OMnia ſint iferiora tuis humeris oia tibi ſuccūbant. & magnitudine tua oia ſupes. DIcta pales nobis eſt. Iā diximus de palilibus. Iā ui. dicāt. x. cal. maias. hoc ē. xxii die mēſis aprilis uinalia feſta celebrant. dieq; iouis eē oñdit. cū feſtū ueneris dicat quo die ut Plutar. tradit multū uini ex tēplo ueneris pfundūt. Et has rōnes affert An illud ē qd multi dicūt Mezentiū hetruſcorum ducē ad æneā miſiſſe. q cū eo fœdus facerēt ut quot annis certū uini numerum eo accipet. Quod poſtea cū æneas poſcēti negaſſet. pollicitū Tyrrenis ferūt. Si plio uiciſſet uinū datum. Re cognita æneā diis imortalibus uinū cōſecraſſet poſt uictoriam deinde collectū tēplo Veneris effudiſſe. AN hoc quoq; ſignū eſt. diē feſtū ſobrie agi oportere. q dii lōge magis uini effuſiōe. q̄ ingurgitatiōe gaudeant. Verum q Plutar. de ænea inqt Diony. Aſcanio aſcribit. Nā ubi de morte æneæ egit ſic pſequit. Imperiū ſuſcipit Euryleō: q mutato noīe dictus eſt Aſcanius. Erant aūt incluſi muris eo tpe troiani. & cū hoſtibus ſp noua aduentarent auxilia haud ſatis ualide latinorum uires erant ad ſubueniēdū obſeſſis Lauini. Primū igit in amicitiam æqſq; cōditiōes puocauit hoſtes Aſcanius. Vt uero nihil pficit pmittere ipſis coactus ē ut qbus ipſi uellent cōditiōibus bellū diſſoluerent. Rexq; hetruſcorum. & alia tanq̄ in ſeruitutē relactis intolerabilia imperat. Et uinū qdcūq; ferret ager latinorum. quot annis hetruſcis dādū haud ferenda uiſa eſt. fructūq; uitis ſacrū ioui eſſe decreuerūt. ferente ſnīam Aſcanio. Var. aūt diem hūc Ioui aſſignat inqt. n. Vinalia a uino hic dies iouis: nō ueneris. Huius rei cura nō leuis in latio. Nam aliquot in locis uindemiæ primū ab ſacerdotibus publice fiebant, ut Romæ ēt nunc. Hanc flāmendialis auſpicat uindemiam. & ut iuſſit uinum legere. agnam ioui PAV. MAR.

facit.Inter cuius exta cæſa & ꝓiecta flamen ꝓrſus uinũ legit:In tuſculanis ſacris eſt:Vinum nouũ ne uehat̃ in urbẽ anteq̃ uinalia calent̃.Hæc Varronis uerba oſ͠dunt uinalia fuiſſe in autũno.Sic & Põpe.q inqt.Ruſtica uinalia.xiiii.cal.ſeptẽbris celebrabãt.quo die primũ in urbẽ uinũ deferebant.Veꝝ erãt & priora uinalia in Vere:quoꝝ meminit Ply.deguſtandis uinis cõſtituta:licet lõcus in Ply.deprauatur ſit. cum dicat.ix.cal.mar.cum maias debeat dicere.Hic aũt dies Iouis erat:ut ex Varrone diximus.Nã & Maſſurius lib.ii.faſtoꝝ:Vinalioꝝ inqt dies Ioui ſacer eſt:nõ ut qdam putant Veneri &c.Iam dicam uina:uinaliorum rationem.

Vna tamen media eſt inter utrunq; dies:
Numina uulgares ueneris celebrate puellæ.
Multa profeſſorũ quæſtibus apta Venus:
Poſcite thure dato formã,populiq; fauorẽ
Poſcite blanditias,dignaq; uerba ioco
Cumq; ſua dñæ date grata ſiſymbria myrto
Textaq; compoſita iuncea uincla roſa:
Templa frequentari collinæ ꝓxima portæ.
Nunc decet,a ſiculo nomina colle tenet:

ANT. FAN. ¶VNA tñ &c.Si uinalia.ix.cal.Maii celebrãt̃ ut e Plinio q̃uis deprauato colligimus:& ĩter palilia atq; uinalia unã tm̃ diẽ mediã eſſe cõfitemur:cõſequẽs eſt ut palilia ẽt Plinii teſtimonio.xi.cal.Maii celebrent̃. NVmina uulgares ueneris celebrate puelle:Meretrices hoc tpe colebãt Venerẽ Erycinã:q tẽplũ habuit Romæ extra portã Collinã cui ut inqt Strabo ĩſignis porticus adiacebat. Liuius tertiæ decadis libro ultimo:ita abũdauit tyberis ut ludi apollinares Circo iundato extra portã Collinã ad ædẽ Erycíæ Veneris parati ſunt. Appianus Sylla:Copiis ꝓuectis ad collinã portã circa meridiẽ caſtra locat non longe a Veneris tẽplo.Huic deæ matronæ Romanæ mẽſe Auguſto ad imitationẽ ægiptioꝝ pudẽda deferebãt cũ ſacroꝝ põpa & q̃uis id ſolẽne meretri cũ eſſet nemini tñ licebat ꝑterq̃ matronæ caſtæ id ſacrũ tractare ac deponere ĩ ſinu Veneris.Id ut ueꝝ exiſtimet̃ facit qđ qdã tradãt cõſueuiſſe olim cõſules Ro.& oẽs q cũ aliquo impio ſe ĩ Siciliã cõferebãt Erycinã Venerẽ ſic uenerari:ut in exoletoꝝ ac mulieꝝ remiſſionẽ cõuerterent̃:qđ eo pacto iocũdũ eẽ deæ ſuũ aduẽtũ exiſtimarẽt. PROfeſſaꝝ:Eaꝝ q̃ artẽ meretriciã ꝓfitent̃ ſi obſcæni q̃ſtus artis nomẽ merent̃.Meretrices Plautus Proſedas appellauit ꝙ añ ſtabula ſedeãt ut ĩqt Feſtus.Eædẽ poſſibilæ dictæ. GRAta ſiſymbria:Dabant̃ & Veneri ientacula. itẽ ſerta & unguẽta.Plautus ĩ aſinaria:Tũ ſi coronas ſerta unguẽta iuſſerit anciliã ferre Veneri aut cupidini.Idẽ ĩ curculiõe:Me ĩferre Veneri uoui iã ientaculũ.Gratũ aũt ſiſymbriũ Veneri exiſtimat̃:qm̃ ſilueſtre qđ in ſicco ortum odoratius eſt & anguſtiore folio coronis ĩſerit̃ & decoctũ ĩ uino ſanat ĩ facie mulieꝝ cutis uicia.Sed coronat (ut inqt Pli.)tm̃ folio ut ſerpyllũ.Reperit̃ hec uerba & ſatiua & ſilueſtris uocat̃ ꝙ ſilueſtris a qbuſdã tymbreũ naſturtio ſimilis:q̃ ĩ irriguis locis naſcit̃ & ẽ pedali altitudine.Varroni placet ſyſimbriũ ex greco uocabulo deductũ eẽ ut maluã & liliũ.Eius herbæ ſucus ad excutiẽdũ ex utero partũ nõ paruã uim habeꝛ dr̃:ex quo ẽt Veneri grata putari põt ut myrtus de q̃ diximus ſupra. IVNcea uĩcla:coronas e roſis ſiſymbrio & ſimilibus iũco ſuppoſito ſiue cõtexto. A ſiculo noĩa colle tenẽt:Ab Eryce.Vñ Venus fert̃ romã trãſlata monitu carminis ſybillini poſteaq̃ Claudi⁹ Marcellus Syracuſas & alia Siciliæ oppida q̃ erãt ĩ ꝓtãte Carthaginẽſiũ expugnauit.ĩ Eryce fanũ fuit ueneris qđ ſcđm aliquos ab ænea.ſcđm alios ab Eryce Veneris ac Butæ:ſiue Neptũi filio cõditũ ſingulari ueneratiõe antiqtus colebat̃ refertũ mulieꝝ frequẽtia ut inqt Strabo eius deæ miniſterio dicataꝝ.Id poſtea uetuſtate collapſũ Claudius impator ut ex ærario po.ro. reficeret̃ autor fuit teſte Suetonio. Fuit & romæ in capitolio tẽplum Veneris Erycinæ autore Liuio:q ſcribit.Q.Fabiũm maximum a Senatu poſtulaſſe ut ædem eius deæ quam dictator nouiſſet dedicari liceret & creatos eſſe duum uiros ædibus dedicandis attilium menti:Fabium Veneri Erycinæ quæ in capitolio fuerunt uno canali decrete.

Marginal notes: Venus erycina. — Proſedas — Quæ dabant̃ ueneri Siſymbriũ — Venus ericina. tranſlata. — Venus ericina in capitolio.

PAV. MAR. ¶VNA tamen dies eſt media inter trunq; inter palilia:& Vinalia:unus dies ẽ interpoſitus. NVMIna uulgares:hortat̃ puellas liberaliores ſui corporis:ut Veneri libent:frequẽteſq; eant ad ædem Veneris erycine:q̂ e Sicilia Romam a.M.Marcel.uictis Syracuſis tranſlata eſt:& apud portam Collinã ædes ẽ illi conſecrata:ſub eadẽ appellatione ab Eryce monte Siciliæ.in quẽ dicunt cõuerſum Erycem Veneris filiũ:& in eo ab ænea Veneri Matri Templũ cõditum.Diodo.tñ inquit Ericẽ Veneris filium in monte urbem ſui noĩs condidiſſe & in arce tẽplum matri dicaſſe:quæ Erycina dicit̃.Et addit:nunq̃ huius Veneratio templi deſtitit. Aeneas hic uota ſoluit:dona obtulit.Et Carthaginenſes:& Romani duces.& cõſules ad tẽplum ueniunt:poſitaq; ſeueritate ludunt.S.P.Q.R. inſtituit.xvi. SIciliæ urbes.auꝝ cõferre Veneri Ericinæ.Militeſq; ducentos ad tẽpli tutellã deputauit &cæ. PVellæ uulga.o meretriculæ. CElebrate numina ueneris:q̃ſi ſacrificate. MVLta uenus:hoc eſt plurima uoluptas Venerea niſi ita legas. MVlta pro multum. VEnus ẽ apta:quæ ꝓfeſſarum uſui & lucro eaꝝ:quæ meretriciam ꝓfitent̃ artem. POſcite formam thure dato:adolentes thura:poſcite formæ decorem qui qdem dat̃ a gratiis:quæ miniſtre ſunt ueneris. ET fauorem populiq;:quo formam laudet populus:& uobis faueat:poſcite blanditias:qbus iuuenes alliciatis. ET uerba dignaq;:cõueniẽtia. IOco:ueneris filio:de quo ſuperius dictum.& Hor.in odis:Quam uolat circũ iocus & cupido.Iocus enim eſt q allicit. DAte ſiſymbria grata dominæ:offerte ſiſymbria Veneri quæ illi ſtrata ſunt:ſiſymbriũ ut Ply.lib.xx. inqt Silueſtre a quibuſdã tymbreum appellatum pedali nõ plus altitudine:qđ in riguis naſcit̃:ſimile naſturtio eſt utrunq; efficax aduerſus aculeata animalia:& in lib.xix.Siſymbrium inqt ferunt lætiſſimum naſcit̃ in puteoꝝ parietibus & circa piſcinas ac ſtagna. CVM ſua myrto:quæ eſt illi dicata. ET uincula iuncea texta:hoc eſt uincentes iuncos contextos. ROSA cõpoſita.i.coronam roſarum compoſitarũ:iuncis illigantibus cõtextarum ueneri ipſi dato. NVNC decet frequentari templa:decet uos frequentes ire ad templa ueneris. PRoxima portæ collinæ quæ propinqua ſunt portæ:quæ collina dicta eſt:quæ & porta Salaria dicta ſupra

collem quirinalem. TEnent nomina a colle ſiculo:uocat ædes ueneris ericynæ ab Eryce monte Siciliæ:de quo Strabo inqt. Erix quoq; collis excelſus habitat:in quo ueneris templum locatum ē:qđ ſingulari ueneratione colit: Antiquitus mulieꝝ frequentia refert illius miniſterio dicataꝝ:quas & e Sicilia:& externis e regionibus multi locarant hac uero tēpeſtate:ſicut & ipſa colonia uiduata colonis eſt.Sic & templum deſolatum:& ſantoꝝ hominum copia defecit.Eſt & romæ ante portam collinam deæ huius ædificium:q; Veneris ericinæ templum dictitant' CVI cum æde ſacra inſignis adiacet porticus. HAEC ille. ET ut claudius poſtq̃. M. Claudius:quem quinquies cõſulem Marci Filium extitiſſe tradunt. Eiq; ſicuti Poſſidonius refert cognomen qđ martium eſt primū ex familia fuiſſe Marcello Exercitatione nāq; bellicoſus erat.Robuſtus corpore:manu potēs:natura ad dimicandū uir ardēs:q; illius certamina declarāt.Acer:ac ſtrenuus ad cæteras uitæ ptes humanus atq; modeſtus.Galloꝝ ducē ſingulari certamine fudit.Spolia ioui feretrio retulit. PRImus Hannibalem uinci poſſe docuit.Syracuſas expugnauit.In inſidiis poſtea ab Hannibale interceptus eſt.

Vtq; ſyracuſas arethuſidas abſtulit armis
Claudius:& bello te quoq; cæpit eryx:
Carmine uiuacis uenus eſt tranſlata ſibyllæ:
Inq; ſuæ ſtirpis maluit urbe coli:
Cur igitur feſtum Veneris uinalia dicant
Quæritis,& quare ſit iouis iſta dies:
Turnus an æneas latiæ gener eſſet amatæ:
Bellum erat,hetruſcas turnus adorat opes
Clarus erat ſumptiſq; ferox mezentius armis
Et uel equo magnus uel pede maior erat:
Quē rutulus turnuſq; ſuis aſciſcere tentant.
Partibus,hæc contra dux quoq; tuſcus ait:
Stat mihi nō puo uirtus mea,uulnera teſtor
Armaq;,quæ ſparſi ſanguine ſæpe meo.
Qui petis auxiliū non grandia diuide mecū
Præmia,de lacubus proxima muſta tuis:
Nulla mora ē opi,ueſtrū ē dare,uicere nrm.

¶SYRACVSAS arethuſias:Oppidū Siciliæ nobiliſſimū de quo diximus:apud ipſum fons eſt arethuſa. CLaudius:Propriusq ſiculæ uictor telluris Claudius & qua Cæſar ab humana ceſſit in aſtra uia. Scio eſſe q accipi appiū Claudium uelint q meſſanam obſeſſam obſidione liberauit: hieronēq; ipulit magna cum ſtrage ſuoꝝ fugere Syracuſas:qui tanta celeritate uictus eſt ut ſe prius uictū q̃ hoſtem uideret fateretur:qđ nobis nō placet. Accipiēdus enim ē.M. Claudius Marcellus:qui fuit Syracuſaꝝ glorioſiſſimus expugnator: plurimaq; inde ſigna in urbem reportauit ægitq; in triūpho nō homines tantū:ueꝝ etiam deos primuſq; Hannibalē docuit uinci poſſe. Conſtet ergo duos Claudios Siciliam cõtudiſſe:Appium Claudium &.lx.fere anno poſt Claudiū Marcellū. TRāſlata:Romam e Sicilia. FEſtum ueneris uinalia:Colit quidem Venus uinalioꝝ die:ſed uinalia ioui ſunt ſacra non Veneri. AMatæ:Hæc fuit mater Lauiniæ pp quam inter æneam & Turnū nata ſunt bela. HEtruſcas turnus adorat opes:Diffiſus ſuis auxilium petit a Mezentio qui haud grauatim ſe rutulis iunxit teſte Liuio.Clarus erat &c.Hic ut ſcripſit cato in primo originum'rutulis imperauit ut ſibi offerrent quas diis primitias offerebant.Vnde a Virgilio dictus ē contemptor deorum qđ diuinos honores ſibi exigiſſet.Latini ut idē Cato autor eſt ſimilis impii metu ita uouerunt:Iuppiter ſi tibi cordi eſt nos ea tibi dare potius q̃ Mezentio nos uictores facias. Eum regē Varro ſcriſit ut Plinius refert tuliſſe auxilium rutulis cõtra latinos uini mercede quod tum in Latino agro fuiſſet. STAT mihi non paruo: Conſtat ſanguine ac multis uulneribus. NON grandia præmia. Petimus exigua præmia ſi expendatur noſtræ fortitudinis meritum.

ANT. FAN.

Mezētius

¶ABSTVLIT armis expugnauit. SYRacuſas arethuſidas:ab Arethuſa ſyracuſii fontis nympha. Et cœpit te quoq; Eryx bello:ēt erycem montem armis occupauit. VEnus ericyna ſ. EST tranſlata:e Sicilia in urbem. Carmine uiuacis ſybillæ:quaſi tranſlata a romanis monitis carmine ſybillino. VIuacis:dixit pp Cumeam ſybillā:cui datum erat tot annos uiuere:quot ptes arenæ palmis accepit.de quo in.xiiii.meta.& alias a nobis dictum. ET maluit coli in urbe ſtirpis:potius uoluit coli in urbe roma:quæ a pronepotibus æneæ condita eſt. CVR igit cum feſtū ſit ueneris:cur dies Iouis:& refert ipſam hyſtoriam:Quod Mezentius hetruſcorum rex ueniens in auxilium Turni:rutuloꝝ ſibi dari uinum pepigit.Aeneas uero latinoꝝ uinum Ioui uouit.Ex Diony.tamen diximus fuiſſe Aſcanium. CVR dicam igit uinalia feſtum ueneris:quæritis cur uinaliorum diem dicam ueneris feſtum eſſe. ET quare iſta dies ſit Iouis:nam iouis celebritati deſtinata. BELlum erat armis certabatur. AN turnus:rex rutilorum: AN æneas eſſet gener la.ama. accipere deberet in uxorem Lauiniam latini regis: & amatæ regine filiam nota eſt hyſtoria. TVRNVS adorat opes hetru. orando ſupplex poſcit tyrrhenorum opem:de quo Liui.Turnus iquit rutuliq; diffiſi rebus ad florentes opes hetruſcorum Mezentiumq; eorum regem confugiunt:qui Cere opulento tum oppido imperitans: iam inde ab initio minime lætos. nouæ origine urbis & tum nimio pluſquā ſatis tutum eēt accolis rem troianam creſcere ratus: haud grauatim ſocia arma rutulis iunxit &c.Mezentius erat cla.illuſtris.Et ferox:ſeuus. Sumptis armis cum ſumpſiſſet arma ad pugnam. ET uel equo magnus: ingens erat & magnarum uirium:ſi pugnaſſet eques. VEL pede maius:maius præ ſe ferebat robur ſi pedes pugnaſſet. QVem.mezētium. RVtuli & tur.ipſe rutulorum rex. TENTANT arces.ſuis parti.aduocare in ſuum auxilium.& iungere cum eo militiam. ECONTRA quaſi ex altera parte DVX thuſcus.rex tyrrhenus. AIT.ita. VIRTVS.robur. & fortitudo mea. STAT.pro conſtat.Mihi non paruo.ſed magno. Teſtor uul.quæ ſuſcœpi in bello & quæ quidem indicant.non paruo mihi conſtituiſſe fuiſſe ſtrenuum & præſtantem in bello. ET teſtor ar

PAV. MAR.

ma q̃ ſæpe ipſi ſanguine meo: ſæpe infeci cruore e uulneribus meis effuſo Q ui petis auxilium: turne & uos ru tuli: q meam opẽ imploratis. DIVIde mecũ non grandia p̃mia: ꝓxima muſta de lacubus tuis: hoc eſt diuide mecũ uina: quæ ꝓxima uindemia e uitibus tuis percipies: qd exiguum erit præmium: quaſi & tñ eo exiguo ero contentus. DE lacubus: de doliis: per tranſlatiõem a lacunis: nam Var. inquit. lacus lacuna magna ubi aqua contineri poteſt. NVlla mora eſt operæ. non erit retardatio laboris: nam mox in bellum prodibo. VEſtrum eſt dare. muſta. ſ. VIncere eſt noſtrum: ad nos pertinet parare uobis uictoriam.

Q uam uelit æneas iſta negata mihi:
Annuerant rutuli, mezentius induit arma.
Induit æneas, alloquiturq; iouem:
Hoſtica tyrrheno uota eſt uindemia regi
Iuppiter e latio palmite muſta feres:
Vota ualent meliora, cadit mezentius ingẽs
Atq; indignãti pectore plangit humum:
Venerat autũnus calcatis ſordid9 uuis
Redduntur merito debita uina ioui:
Dicta dies hinc eſt uinalia, iuppiter illam
Vendicat, & feſtis gaudet ineſſe ſuis:
¶ Sex ubi, quæ reſtẽt luces, aprilis habebit
In medio curſu tempora ueris erunt:

ANT. FAN. ¶ Q VAM uelit æneas iſta negata mihi: Callidũ ſua ſiõis genus. Dicit. n. placituꝝ hoſtibus rutuloꝝ ut q̃ petit muſta nõ cõſequat. Sane ut Feſtus autor ẽ æneas pugnans cũ Mezentio cũ nuſq̃ apparuiſſet indiges ab Aſcanio appellatus ẽ cuius noĩe ẽt templũ conſtruxit. HOſtica uindemia: rutuloꝝ meoꝝ hoſtium muſta. CAdit mezẽtius ingẽs: Scdm poetas nõ ſcdm hiſtoriã. MErito ioui: Q ui fauit cãæ meliori. Vñ Vinalia ei dicata ſũt. SEX ubi q̃ reſtẽt luces aprilis hẽbit ĩ medio curſu tpa ueris erũt: Reſtẽt legẽdũ eſt nõ reſtãt: & ẽ ſenſus cũ aprili ſex tm̃ dies ſup fuerint hoc ẽ. vii. calẽ. in medio curſu uer erit Tũc. n. & Rubigalia celebrãt ut Ply. docet. Itaq; cauẽdũ eſt ne ſexto die poſt uinalia hoc ẽ. iiii. cal. Maii putemus uel eẽ Ver mediũ uel Rubigalia celebrari: ne una cũ Pli. nobis Feſtus quoq; & Seruius aduerſent q ſcribũt ſeptimo cal. Maias eẽ Rubigalia. Illud p̃terea ſciendũ ne forte in ueris dimeſione fallamur medium eſſe nõ ſolum qd æque diſtat ab extremis: ſed qd eſt inter extrema: atq; a principio ita diſcedit ut finem nõ attingat: item & manifeſtum ut ſenſit medios dilapſus in hoſtes: & quãq̃ in media iam morte tenetur.

PAV. MAR. ¶ Q VAM uelit æneas iſta muſta ueſtra. NEgata mihi uellet: æneas. uos mihi nolle ea tradere quo uobis auxilio nõ eſſem. ANnuerãt rutuli: ꝓmiſerat ſe daturos. MEzentius induit arma: armauit ſe ad bellũ cõtra æneã. INduit æneas: ipſe ẽt arma ſuſcepit. ET alloquit Iouẽ anteq̃ ĩ certamẽ cũ mezẽtio exiret: ita iouẽ allocutus ẽ. HOſtica uindemia: fructus uidemiæ hoſtilis: hoc ẽ muſta rutuloꝝ. VOta ẽ: uota ꝓmiſſa. REgi tyrrheno: mezẽtio regi hetruſcoꝝ a tyrrheno atyos regis meoniæ filio thuſia tyrrhenia dcã ẽ. TVo Iuppiter feres muſta e palmite latio: e uitib9 latioꝝ. nã latiũ tibi ego uinũ uoueo. VOta me. ua. uota æneæ: q̃ magis pia fuer: cũ ioui uinũ uouerit. VAlẽt: qa ſũt effectũ cõſequuta. CAdit mezẽtius ĩgẽs: ab ænea ſingulari certamine pẽptus. ATq; plãgit: ꝑcutit. HVmũ: cũ moreret pectore ĩdignãti: cũ ĩdignatiõe renitẽti: cũ ĩpam aĩam exhalaret. & ĩ hoc poeta Vir. ſequutus: q tradit Mezẽtium ab ænea pẽptũ: cũ id nõ cõſtet. Sed ex hiſtoria hoc hẽmus: Aſcãiũ a mezẽtio obſceſſũ: cũ ſuis ex ĩprouiſo caſtra hoſtilia ad ortũ: lauſũ mezẽtii filiũ ĩteremiſſe: turnũ mezẽtiũ pacẽ: & pactiõis iniiſſe cũ Aſcãio. Tybrĩq; terminũ utriuſq; regni cõſtitutũ: hetruſcoꝝ. ſ. & lacinoꝝ. Venerat aut. quo tpe uuæ colligũt. SOrdidus: deturbatus. CAlcatus uius. calce ꝑſſis. & p̃lo ad exprimẽda muſta. DEbita uia reddũt merito ioui: ſoluũt uota offertq; uinũ ioui ꝓmerẽti ꝓ uictoria æneæ p̃ſtita. Hĩc ex hoc uĩo ioui oblato. DIes ẽ dcã uĩalia: nõ. n. hmõi noĩa feſtoꝝ ꝓferẽda: niſi nũero multitudĩs: ut ſaturnalia bacchanalia: cerealia: palilia. iõ dies dcã uĩalia: qa uĩalioꝝ celebritas refert eo die. IVppiter uẽdicat ſibi illã: at tribuit ſibi eũ diẽ. ET gaudet ĩeſſe ſuis feſtis: qd ẽt illa ſit ĩ dieb9 ſuo nũini cõſtitutis. SEX ubi q̃ reſtãt. iiii. ca. ma. hoc ẽ. xxviii. die apri. erit medietas ueris: & helacus Arietis occaſus: nã totus iã a ſole abiit: & orit cãis: qd quo paulopoſt dicẽus: & erũt rubigalia: q̃ ut Varro ĩqt ab rubigo dicta ſcdm ſegetes huic deo ſacrificat: ne rubigo occupet ſegetes. Agricolæ antiq Rubigũ dicũt deũ: & ĩuocabãt: ut idẽ Varro oñdit li. i de ruſtica. De rubicalibus Ply. ĩqt. Rubigalia nũa cõſtituit ãno regni ſui. xi. q̃ nũc agũt ad. vi. ca. ma. qm̃ tũc fere ſegetes Rubigo occupat. Hoc tp̃s Varro determĩauit. Sole tauri ptẽ. x. obtinẽte: ſicut tũc ferebat rõ: ſed uera cã ẽ: qd p9 dies undeuigiti ab æqnoctio uerno ꝑ id q̃triduũ uaria gẽtiũ obſeruatõe ĩ q̃rto cal. Maiaꝝ cãi occidit. Sidus & pſe uehẽmẽs & cui preoccidere caniculam neceſſe ſit. hæc Plinius ſed diſcrepat a poeta. cum alter dicat eo die canem exoriri. alter occidere: & Pli. paulo añ eũ locũ occultari quoq; canẽ. iiii. ca. ma. oñdit. Ego ita acciperẽ Plinio ueſperi occultari. Poetæ uero mãe exoriri. Iunius ãt moderatus pridie cal. ma. celari canẽ oñdit. Duo tñ canes in cœlo figurant. Canis & ꝓchiõ. De qbus Higinus: Canis inqt leporẽ fugiẽtẽ cõſequẽs: poſteriorib9 pedib9 claudit ab hyemali circulo: pedẽ dextrũ oriõis pene ſuo capite cõiũgẽs: Capite ad occaſũ ſpectãs: ſed caput ad æqnoctialẽ circolũ tẽdit occidit oriẽte ſagictario. Ex oriẽs ãt cũ cãcro. Is cãis hẽt in lĩgua ſtellã unã: q̃ ſtella cãis appellat. ĩ capite ãt alterã q̃ nõnuli ſyriõ appellãt ĩ utriſq; aurib9 obſcuras ſingulas: ĩ pectore duas: ĩ pede priore tres ĩter ſcapulos tres. ĩ ſiniſtro lũbo unã. in pede poſteriore unã. ĩ pede dextro unã. ĩ cauda q̃tuor. Oĩo ſũt. xix. Prochiõ uero ĩ lacteo circulo defixis pedib9 eqnoctialẽ circulũ tãgit Spectat ad occaſũ ut ĩter gemĩos. & cãcꝝ cõſtitutus Q ui qd añ maiorẽ canẽ exorit. ꝓchiõ ẽ appellatus. hic ãt occidit ex ortu capricorni. Exorit cum leone: ſed eſt omnino ſtellaꝝ numerus trium hæc ille. Moderatus uero oñdit ꝓchiona exoriri mane iduum quintilium. & caniculam oriri. xvi. calendaꝝ ſextilium. Veꝝ qa de rubigine agebamus. id mali accidit. cum madefacto aquis culmos ſolis calor adurit. & Plynius inquit Frugum uinearumq; malum. nullo minus noxium eſt Rubigo.

freqntiſſimaq̨ hæc ī roſcido tractu:cōuallibuſq̨ ac pflatū nō habētibus:e diuerſo carent ea uentoſa:& excelſa.

¶ Et fruſtra pecudē q̄res athamātidos helleſ
Signaq̨ dant hymbres,exoriturq̨ canis.
¶ Hac mihi nomento romā cū luce redirē:
Obſtitit in media candida turba uia:
Flamen in antiquæ lucum rubiginis ibat
Exta canis flāmis exta daturus ouis:
Protinus acceſſi ritus ne neſcius eſſem:
Edidit hæc flamen uerba quirine tuus:
Aſpera rubigo parcas cerealibus herbis
Et tremat in ſumma leue cacumen humo:
Tu ſata ſideribus cœli nutrita ſecundis
Creſcere dum fiant falcibus apta ſinas:
Vis tua non leuis eſt quæ tu frumēta notaſti
Mœſtus in amiſſis illa colonus habet:
Nec uenti tātū cereri nocuere,nec hymbres
Nec ſic marmoreo pallet aduſta gelu:
Quantum ſi culmos titan incalfacit udos:
Tunc locus eſt ire diua timenda tuæ:
Parce ꝑcor,ſcabraſq̨ man⁹ a meſſibus aufer
Neue noce cultis,poſſe nocere ſat eſt:

¶ ET fruſtra pecudē q̄res athamātidos helles. Aries ANT.
hoc tpe & īmergit oceano āte Solis occaſū & latet oc FAN.
caſu heliaco magna ex pte anteq̄ is in ortū feraƭ. Q̄d Aries oc-
fieri neceſſe eſt Sole in Tauri fere pte ſeptima conſti- cidit. xvii.
tuto. SIgnaq̨ dāt hymbres: Quia paulo poſt ut ſcri cal.maias
bit Columella ē fere auſter cū pluuia. EXoriturq̨ ca- Canis or
nis: Hic canis de quo nūc agimus qa teſte Macrobio tus.vii.cal.
Tauro uicinus ē & oriri hoc tpe dr̄ & occidere. Oriƭ ma.
qdē ortu coſmico: occidit heliaco: Vnde & Columel-
la canē inqt celari ueſpi pridie calē. Maias. & Virg. in
geor. Auratis aperit cū cornibus annū Taurus & ad-
uerſo cadens canis occidit aſtro. Neq̨.n. placet q̄ Ser-
uius dicit occidere canē hoc tpe qa poſt horā quar-
tā diei cū Cancro in ortū feraƭ. Quis.n. eſt q eiuſmo-
di occaſū ſiderꝫ tradit? Recte igiƭ ſentit Macrobi⁹ do
cens Sole Tauꝝ tenēte nō uideri hunc canē tectū lu-
cis ꝓpingtate: q̄d adeo uerū eſt: ut Ouidi⁹ eundē canē
quē Erigoneiū uocat menſe Maio doceat in ortū fer-
ri quē heliacū dicimus. Scio quoſdā eſſe noſtroꝝ tēpo
rū aſtronomos q ſtellā quādam ī Scorpione canē ap-
pellāt q̄ oriēte Tauro occidat neceſſe eſt. Eſt & canis
q ꝓcion dr̄ quod ſidus apud Romāos autore Plynio
nomen nō habet: oriturq̨ idibus Iuliis: ut placet Co-
lumellæ: qui ēt ſcribit caniculā paulo poſt exoriri: quo
tpe accenduntƭ ſolis uapores: ut ait Plynius: feruēt ma
ria. mouētur ſtagna & uina in cælis fluctuāt. Hæc hēt
in extrema lingua ſtellā unam q̄ dr̄ canis in capite ſi-
ue (ut qbuſdā placet) in ore aliā quam ſiriō uocant: ut
Emiſſe ꝓtendit imagine linguæ ſtellā unā ipſa canis q̄
dr̄ altera ſūmo ſtat capiti graio dicūt: quā ſiriō acrem
noīe. Feſtus autor ē eſſe romæ Catulariā portā ſic appellatā q̄ non longe ab ea ad placādū caniculæ ſidus fru- Catularia
gibus inimicū ruffe canes imolenƭ ut fruges flaueſcentes ad maturitatē ꝑducerenƭ. HAC mihi nomēto ro- porta.
mā cum luce redirē: Nomentū oppidū eſt in latio ad.x. ſiue.xv. ab urbē lapidē a quo uia nomentana normē ac- Nomētū.
cæpit. Eius meminit Virg. in.vi. æneī. ut Hi tibi nomentū & gabios urbēq̨ fidenam Hi collatinis īponēt mon Rubigi-
tibus arces. CAndida turba: Nōnulli candidati cū ad rem diuinā faciendā irent in lucē rubigini conſecratū co nis feſtū
mitarēturq̨ flaminē qrinalem. ANtiquæ lucū rubiginis E duodecim dies q maxime agricolaꝝ duces ſūt te- vii.calen.
ſte Varrone robigus colebaƭ nō ut prodeſſet quēadmodū ceres. Liber Iuppiter ac bonus euentus ſed ne obeſ maias
ſet rubigine quā Plynius maximā ſegetū peſtem: ac cæleſte frugū uinearūq̨ malū appellat. Vnde illud ē Virg.
in primo geor. Mox & frumentis labor additus ut mala culmos eſſet Rubigo. Et illud columellæ: Hinc mala
rubigo uirides ne torreat herbas ſanguine lactentis catuli placaƭ & extis. Eſt aūt rubigo putredo q̄dā exedens Rubigo
ac perimēs culmos: quā in uitibus carbunculū uocant cuiuſq̨ nōnulli cauſā eſſe dixerunt rorē inuſtum ſole: q̄d
Plynius ex parte falſū putat: eiuſmodiq̨ putredinē frigore conſtare arbitraƭ ac nō fieri niſi interlunio plena ue
luna. Lege librū.xviii. natu. hyſtoriæ. Colebaƭ itaq̨ Rubigo ut Febris ac mala fortuna ne obeſſet ut diximus.
cuius ſecundū ſegetes ſacrificabaƭ: ut autor eſt Varro. Eius feriæ Rubigalia a Numa Pōpilio īſtituta ſunt an-
no rēgni ſui.xi. q̄ agunƭ ad.vii. calen. Maii qa tunc fere ſegetes rubigo occupat: q̄d tēpus Varro determinauit
Sole tauri partē decimā obtinente ſicut tūc ferebat ratio Hoc malū in tractu roſido cōuallibuſq̨ ac locis ꝑfla
tū non habētibus freq̄ntiſſimū eſt: in uentoſis & excelſis nullū: quo ſiligo minus q̄ cætera frumenta piclitatur:
q̄m ſp rectā hēt ſpicā nec rorē continet qui rubiginem faciat. Auertitur aūt lauri ramis in aruo defixis: ut Ply.
ſcribit tranſitq̨ in earū folia ex aruis. EXta canis: Ad placandū canem cæleſtem q interdum frugibus nocet.
Vnde ruffas canes diximus imolari ſolitas ad catulariā portā. ASpera rubigo. Colebant & rubigū deum
quē & robigū dicimus. TRemat: Agiteƭ a uento ne rubigo noceat. SIderibus ſecundis: Cœli clementia &
fauore. SI culmos titan incalfacit udos: Vel cu repente Sol pluuiæ ſuccedit: uel cum incoquit rorem.
¶ ET fruſtra q̄ res pecudē helles athamātidos: fruſtra reqres arietē phryxi & helles: athamātis thebani.ſ. hoc PAV.
d. tu nō uidebis iā arietē cū ſole oriētē: nā totus nūc taurus cū ſole oriƭ: & aries iā anteceſſit. DAnt ſigna hym MAR.
bres: quos eo tpe aries īducit: & moderatus oſtēdit eo die auſtrū cū pluuia. ET canis exoriƭ: de quo iā dixius.
HAC mihi nomēto: cū poeta ex ſuburbāo Romā rediret: ut ipe ingt: occurrētē turbā habuit rubigini ſacrifi
caturā: cui ſacerdos canē & ouē imolat. CVM hac luce: hoc die. REdirē: ego. NOmēto Romā: nomētuū
ī uiaq̄ ī ſabios itur ad.xv. ab urbe lapidē. CAndida turba. cādidis īduta ueſtib⁹. OBſtitit: occurrēs aūt ob-
uia mihi ſtetit ī media uia. FLamē: ſacerdos. nā q a græcis Stepheophori a Romāīs flamīes dicti ſūt. & a ge-
ſtiōe pileoꝝ. & īfulaꝝ hoc noīe appellāƭ. ut Diony. ingt: ſed de his ī ſcd̄o dixius. IBat ī ātiquū lucū rubiginis. ī
lucū ab antiqs rubigini conſecratū. DAturus flāmis exta cāis. daturus exta ouis. imolaturus canē. & ouem. &

inteſtina crematurus. PRotinus acceſſi: ſtatim illuc iui. NE eſſem neſcius ritus: ut diſcerē ritū & morē ſacro-
rū. O QVirine: o Romule. TVus flamē: tuus ſacerdos: nam erat is flamen q̄rinalis. EDidit hæc uerba. ſ.
ASpera rubigo: oratio flaminis ad ipſā rubiginē: quā p̄catur: ut ſegetibus pcat. Sæuiat in arma nō ſata: aut ru
ſtica iſtrumēta: quo a colonis ſibi uota ſoluant. Verū: ut dixius Rubigū deū uocabant: & eidē ſacrificabāt. O
rubigo aſpera parcas hærbis cærealibus: noli attingere cereales ſegetes. ET cacumen: ſegetū: aut herbaꝝ ce-
realiū. LEue: politū a te nō obſceſſū. TRemat: īpune agitet. IN ſūma humo: in ſūmitate telluris. SInas:
ꝑmittas. TV creſcere ſata: creſcere & ꝑuenire ad maturitatē ſegetes. NVtrita: ipſa ſata. SEcūdis ſideribus
cœli: ꝓſpero ſideꝝ curſu. DVM: uſq₃ quo. FIant apta falcibus: matura ſint: & falce ſecari poſſint. VIS tua
nō leuis eſt: ſed grauis: Nā magni momēti. COlonus mœſtus: triſtis. HAbet illa frumēta in amiſſis: q̄a iam
amiſſa exiſtimat. QVæ tu notaſti corrupiſti: Nā ſtatim cū fuerint fruges ſcabra rubigine læſæ: Cogit̄ amiſ
ſas flere colonus opes. NEC uēti nocuere tantū cereri: nō ſunt tā noxii frugib⁹ cereris uēti. NEC hymbres:
pluuiæ. NEC ſic pallet: ipſa ceres hoc eſt ipſa ſeges. ADuſta gelu marmoreo: q̄ſi nec pruinæ: nec glacies tātū
nocent. QVantū ſi titan: ſol. INcalficit: calefacit. CVlmos udos: madidos: tūc enī gignitur rubigo: cū ma
didi culmi ſegetis: nimio ſolis calore deſiccant̄: & ideo inq̄t. TVnc diua tremēda: rubigo timēda. EST locus
iræ tuæ: q̄a tūc tua ira ſeuit in ſegetes. PArce p̄cor: & noli in ſegetes ſeuire. AVfer: remoue. MAn⁹ ſcabras:
aſperas. A MEſſibus: a frugibus. NEue noce cultis: noli nocere ſegetibus. SAT eſt poſſe nocere: ut in he-
roidibus. PERdere poſſe ſat eſt ſi quem iuuat ipſa poteſtas. SIc nunc ſatis ſit poſſe lædere. NEC ſternas ſe-
getes: non deiicias in humum fruges.

Nec teneras ſegetes ſed duꝝ amplectere ferꝝ
Quodq₃ poteſt alios perdere perde prior:
Vtilius gladios & tela nocentia carpes
Nil opus eſt iſtis, ocia mundus agit:
Sarcula nūc, duruſq₃ bidēs, & uomer adūc⁹
Ruris opes niteant inquinet arma ſitus:
Conatuſq₃ aliquis uagina ducere ferrum
Aſtrictum longa ſentiat eſſe mora:
At tu ne uiola cererem, ſemperq₃ colonus
Abſenti poſſit ſoluere uota tibi:
Dixerat, a dextra uillis mantile ſolutis
Cumq₃ meri patera thuris acerra fuit:
Thura focis, uinumq₃ dedit, fibraſq₃ bidētis
Turpiaq₃ obſcœnæ uidimus exta canis:
Tū mihi cur det̄ ſacris noua uictima queris
Quæſieram cauſam p̄cipe flamen ait:
Eſt canis icarium dicunt, quo ſidere moto
Toſta ſitit tellus præcipiturq₃ ſeges:
Pro cane ſidereo, canis hic imponitur aræ
Et quare fiat nil niſi nomen habet:

ANT. FAN. ❡AMplectere ferrū: non omne ferrū ſed q̄d pnicio-
ſum eſt: ut bellicū. OCIA mundus agit: Cæſaꝝ pru-
dentia & uirtute. INquinet arma ſitus: a ſinēdo ſitus
nomen accæpit. Seruius ſitū uocat lanuginem ex hu-
more ꝓcreata. Hic eſt ſordes & ſquallor quē ferrū cō
trahit longa pace intactum. Abſenti: Quia nocet ru
bigo cum adeſt: nec rogat̄: ut adſit uti ceres & copia.
ACerra: ſarcula thuraria. licet etiam aliud ſignificet.
OBſcænæ canis: a cuius ſacris abhorret aius. EST
canis icariū dicunt deeſt quem: ut Vrbs antiqua fuit
Canis icarius tyrii tenuere coloni carthago. Canis icarius ē cuius du
ctu Erigone patris icari cadauer inuenit qui cum acce
ptum a Libero patre uinū paſtoribus potandum exhi
buiſſet ab his interfectus eſt: qui ebrii facti putauerūt
ſe ueneno fuiſſe tentatos. Hunc Propertius icarū uo-
cat: ut icare cecropiis merito iugulate colonis. Alii ica
rium a quo Statius in thebaide uitiū umbrā icariā uo-
cat: is receptus in cœlum Bootæ nomē accepit ubi Eri
gone uirgo canis aūt eodē quo prius noīe appellatur.
Himerā Hunc quidā Ferunt himeram dictum: cuius ductu cū
Erigone patrem inueniſſet a paſtoribus interfectū ip-
ſa ſibi mortem conſciuit: cui canis ſpiritu parentauit:
quē quidam ſcripſerunt ſe in puteum deieciſſe anygrū
dictum hoc ē ſine humore q̄ nemo poſtea eius aquis
Erigone uſus fuerit. Erigone ariſtam ferre ī cœlo dicitur auto
re Macrobio quæ fructibus curuatur. Eam eſſe iuſti-
tiā credunt quæ ſola facit naſcentes fructus ad uſus ho
minum peruenire. Eādem & pudorem e terris ænea
ætate fugiſſe ad ſupos Heſiod⁹ autor ē. Sane Bacchus
apd' Statiū ī thebaide ſuā Erigonē uocat ob icaꝝ patrē. Vn̄ olim ī honorē Erigōes Libero rē diuinā faciebāt.
PAV. MAR. ❡SED amplectere durum ferrum: quaſi abrodas bellica inſtrumēta exitialia. PERde prius: potius quam ſe
getes perdas quod poteſt alios perdere ferrū quo necantur hoīes. VTIlis carpes: rodes. Gladios & tela no-
centia: arma ipſa pnitioſa. NIL opus eſt iſtis: armis. ideo ea abrodas. MVndus agit ocia: quaſi qui in orbe ſūt
ocioſam uitam agunt ab omni bellorum tumultu uocantē. NIteant nunc opes ruris: nitida & ſplendida ſint
ruſtica inſtrumenta. SARcula: quæ a ſariendo dicta ſunt: Crates ſunt illæ dentatæ: quæ ſuper trahūtur ſatis:
Hor. Gaudentem patrio findere ſarculo agros. ET durus bidens & aduncus curuus. VOmer: niteant hæc
& alia inſtrumēta: quoꝝ uſus eſt ad proſcindendā euertendāq₃ terrā. Vir. ſulco atritus ſplendeſcere uomer: &
uomeꝝ quatuor genera oſtendit Ply. cultrum roſtratū: porrectum in mucronem faſtigiatum. SItus: ſqualor
& putredo. INquinet: cōmaculet. ARma: bellica & non cerealia: &. Conatus aliquis ducere ferrum uagi-
na: cum gladium exerere e uagina uolet. SENtiat eſſe aſtrictum longa mora cognoſcat rubigine p̄ſſum & in
uagina herentē: ut facile exeri nō poſſit. AT tu rubigo. NE uiola cererē: noli corrūpere cerealia dona. ET
colonus poſſit ſp ſoluere tibi uota abſenti: ut nūcupata uota tibi nō lædēti fruges ſoluat. Hæc uerba a flamīe q̄
rinali ꝓferebant̄ deinde imolauit rubigini: adhibito ēt in ſacris thure & mero Varro in re ruſtica cū. xii. deos
īuocare doceat: q̄ faciētes adiuuāt inquit. Quarto loco robigū: ad florā: q̄bus propitiis: neq₃ robigo frumēta

neq; arbores corũpit:neq; non tẽpeſtiue florẽt.Itaq; publice robigo ferie robigalia:Flore ludi floralia inſtituti. Dixerat flamẽ. A dextra:illius fuit. MAntile uillis ſolutis:nõ ĩplicitis:aut nodoſis:nã ut apud Virgiliũ tonſiſq; ferũt mãtilia uillis:ſed ſolutis. ET fuit acerra thuris cũ patera meri:thus & meꝝ adhibebant in his focis:ut in cæteris ueluti oñdimus:Acerrã Pompeius eẽ inqt Arã:q ante mortuũ poni ſolebat:in qua odores incendebant:& aſſerit alios dicere:Arculã eſſe thurariã.ſ.ubi thus reponebãt.Patera poculũ ẽ. Vir.in.ii.geor.Hic laticis qualẽ pateris libamus & auro:& ĩ æned.ĩpleuitq; mero paterã.Dedit thura & uinũ focis:thus & meꝝ flãmis iniecit. ET fibras bibẽtis:exta ouis fibras ꝓ extis poſuit q erat in bimatu:ea quoq; cremant. VIdimus:itidẽ dari flãmis. TTˢpia extra interſtina. CAnis obſcnæ:turpis. TVrpia & obſcena iõ dixit:qd cũ de more nõ eſſet canẽ ĩmolare:turpiora illa uidebant:q in aſſiduo uſu nõ erant:ẽt & illud addit:qd in epulas nõ mactabat:& nouũ illud ſacrificii genus obſcenũ uidebat. TVnc flamẽ ait quetis cur noua:inuſitata. VIctima det cauſis:cur pter morẽ canis ĩmolet. Quæſierã:ego.ſ.illud a flamie. PErcipe cãm:rõnẽ huius rei. EST cãis icariũ:immolari canẽ ꝓ caniculæ ſidere.cuius exortu:ut Ply.inqt Accẽdi ſolis uaporẽ qs ignorat. Cuius ſideris effectus ampliſſimi in terra ſentiunt. FEruẽt maria exoriẽte eo fluctuãt in cellis uina mouent ſtagna & reliq mactat igit huic canis nulla alia rõne niſi qa cœleſtis ſideris nomẽ retinet. EST canis in cœlo.ſ. DIcunt icariũ:ferũt eẽ canẽ icari:q interfectus fuit:a paſtoribus:E poto:qd is dederat uino.Cuius filia erigõe laqueo ſe ſuſpẽdit & canis ſe in anhigrũ puteũ deiecit miſertus Iuppiter cœlo locauit.Alii putant canẽ fuiſſe europæ.Alii oriõis:ſed hæc cumulatius ab Higino referunt. QVO ſidere moto:cũ mouet in ipſo ortu. TOta tellus ſint:pp ignes:quos effudit. ET ſeges:ꝑripit:cũ areſcat nimio calore. HIC canis imponit aræ:immolat. PRO cane ſidereo ꝓ ipſo ſidere. ET q̃re fiat:qua rõne immolet. NIL hẽt niſi nomẽ:ut in cœlo ſidus:ita hoc in terris aĩal canis uocat:& pp nomẽ canis cani mactat. CVM priami.tertio die a robigalibus.hoc ẽ pridie calẽdas Maias ideſt Vltimo die Aprilis:erũt floralia:Veꝝ floralioꝝ celebritas transfert in calẽdas maias:cũ ſit pridie calen.ſacrificandũ ueſtæ & Apollini in palatio:in ſacellis ab auguſto cõſecratis:iũctis ſuis ædibus.Templũ enim apollinis:ut Tranqllus inqt:Ea pte palatinæ domus excitauit: quam fulmine ictam deſiderari:adeo aruſpices ꝓnunciarent. ADdita porticus:cum bibliotheca latina:græcaq;:quo loco iam ſenior.

SAEpe ẽt ſenatum habuit:decuriaſq; iudicum recognouit.Sed de ea nos plura in triſtibus diximus & de ueſta dicemus in ſexto. CVM cõiunx titonia:aurora titoni uxor. RElicto fratre priami relicto titono laumedontis filio:ſic priami fratre.Et erat hic locus deprauatus:cum ita legeretur.

¶ Cũ phrygis aſſarici tritonia fratre relicto
 Suſtulit immenſo ter iubar orbe ſuum:
Mille uenit uariis florum dea nexa coronis
 Scæna ioci morem liberioris habet:
Exit & in maias feſtum Florale calendas
 Tũc repetã,nunc me grãdius urget opus:
¶ Aufert Veſta diẽ,cognati ueſta recepta ẽ
 Limine,ſic iuſti conſtituere ſenes:
Phœbus hebet partẽ,ueſtæ pars altera ceſſit
 Quod ſupereſt illis tertius ipſe tenet:

¶ PHRYGIS aſſaraci:Licet poetis nõ ſolũ minuere & augere ut diximus:ſed ẽt mutare uocabula. Vnde hic aſſaracũ ꝓ Priamo accipiamus neceſſe ẽ. Tithonus enim cuius uxor aurora ẽ fuit Laomedontis filius ac Priami frater. SVſtulit ter iubar.iiii.calẽ. Maias docet Floralia celebrari necnõ & ineũte Maio de quibus in ſequẽti libri latius tractabit. IOci liberioris: Martialis:Noſſes iocoſæ dulce cũ ſacrũ floræ. Oui. in fra:Mater ades Floꝝ ludis celebrata iocoſis. AVfert ueſta diem: Vendicat ſibi hunc diem Veſta ſacrata in ædibus quas auguſtus habuit in palatio & incendio abſumptas reſtituit:ut Veſtaq; cæſareos inter ſacrata penates.Fuit & in eaꝝ parte apollinis templum ſtructum ab auguſto & admirandis operibus exornatum ut Ioſephus tradit. Vnde illud eſt:Et cum Cæſarea tu phæbe domeſtice ueſta: Et illud:Scripta palatinus quæcũq; reponit apollo. Suetonius in auguſto tẽplum apollinis in ea parte palatine domus excitauit quam fulmine ictam deſiderari adeo aruſpices ꝓnunciarent.Habitauit autem auguſtus teſte eodem Suetonio primo iuxta forum Romanum.Poſtea in palatio ubi exornauit ædem apollinis porticibus & bibliotheca latina græcaq;:in qua fuiſſe colonum apollinis conſtat.l. pedum dubium ære nobiliorem an pulchritudine Habuit idem templum cortinas aureas quas auguſtus cõflatis omnibus argenteis ſtatuis ſibi poſitis deo dicauit item Lychnum penſilem arboris modo mala ferentis lucentem quam alexander ut inquit Plinius cæperat expugnatione thebarum. COgnati:auguſti:ut ortus ab ænea tangit cognata ſacerdos numina cognatum ueſta tuere caput.

ANT. FAN.

Floralia. iiii calẽ. maias.

Veſtæ feſtũ.iiii.calẽdas maias Apollinis tẽplũ i palatio.

auguſti ædes in palatio.

¶ CVM phrygis aſſarici titonia fratre relicto:& omnibus conſtat titonum non fuiſſe fratrem aſſaraci. ſed priami Aſſaracus.n fuit filius trois & frater illi:& patruus Laomedontis:ex quo priamus et titonus nati ſunt. Nos ita locum emendauimus Cum priami coniunx titonia fratre relicto. TER ſuſtulit eleuauit.immenſo orbe. Iubar:ſplendorem ſuũ.niſi referas ad luciferꝝ ut illud Vir.It portis iubare exorto:ſed hoc in primo diximus.id nũc dicit tertio die a robigalibus. VEnit dea floꝝ:flora ipſa. NExa:coronata. VAriis coronis:uariorum florum ſertis. SCœna:theatrum ubi ſcœna eſt de quo ſuperius. HAbet morem ioci liberioris. laſciuiæ licentioris.quæ referetur in ipſis ludis. de quo in ſequenti libro dicetur. FEſtum florale exit in calendas Maias differtur in ſequentem diem.nam propter conſecrata ab Auguſto ſacella.Apollini. & ueſtæ ſacrificatur.Tunc.eum de calendis maiis agam. REPEtam.floralia ipſa. NVNC urget.cogit me. Grandius. maius opus. nam maiora numina Apollinis. & ueſte. quam floræ. VESTA eſt recepta lumine cognati in ædibus Auguſti palatinis.ubi eſt illi ſacellum conſecratum. COGNAtam domum iuliam ueſtæ dicit:

PAV. MAR

quod oſtendimus in ſuperiore libro. SIC conſtituere iuſti ſenes:iuſtus ſenatus: nam conſecratus locus ex ſenatus autoritate. PHœbus habet partem:cum eius templum occupet partem palatinæ domus. ALTera: hæc ſecunda pars. CEſſit ueſtæ:nam & partem ædium eius tẽplum occupat. IPſe tertius: Auguſtus. TEnet quod ſupereſt illis:eam ædium partem:quam duo illa templa non occupant.

> State platinæ laurus prætextaq; quercus:
> Stet domus,æternos tres habet una deos.

ANT. FAN.

Laurus in palatio unã triũphãtes coronabãtur Quercus media Fanũ fortunæ coloniã auguſtus freq̃ntauit. Fani breuis deſcriptio:& laus:

ſTATE palatinæ laurus prætextaq̃ q̃rcus Stet domus: Nata eſt Laurus eo die quo natus eſt Auguſtus in palatio ut autor eſt Seruius:unde triumphantes coronari conſueuerunt. Sed ante ianuam ædium Auguſti non dubitamus plures fuiſſe lauros & inter eas mediam quercum:quod & hic palatinæ laurus numero plurium dicuntur & alibi legimus poſtibus Auguſtis eadem fidiſſima cuſtos ante fores ſtabis mediamq̃ tuebere quercum. Nam ſi una eſſet laurus non mediã ſed uel læuam uel dextram uel ſacram quercum diceret aut aliquid tale. De lauro ipſe alibi:Cur tamen appoſita uelatur ianua lauro Cingit & Auguſtas arbor opaca comas? An quia perpetuos meruit domus iſta triumphos An quia leucadio ſemper amata deo eſt? Fuit & laurus in Capitolio iuxta quercum unde coronæ certaminibus dabantur. AEternos tres habet una deos: Veſtam. Apollinem & Auguſtum qui uiuens meruit diuinos honores:ut præſenti tibi maturos largimur honores Iurandaſq̃ tuum p̃ nomen ponimus aras. HVic imperatori præſtantiſſimo:quem ſeceſſus maritimi præcipue delectarunt dici non poteſt quãtum urbs fani fortunæ mea patria debeat:quod hoc loco ſilentio præterire non poſſumus. Ea enim una eſt e duo de triginta coloniis quibus deductis italiam ab Auguſto frequẽtatam operibuſq̃ ac uectigalibus publicis excultam accipimus ut Suetõius tradit. Vnde Pomponius Mela eam urbem Faneſtrem coloniam uocat: ubi uidere licet diui Auguſti mænia uetuſtiſſima hinc integra illinc magna ex darte diruta bello Gottorum:necnon & turres exporrectas circiter octo ac uiginti:portamq̃ minacem ut ita dixerim atq̃ magnificam ſtructam eo genere lapidis quod Tyburtinum uocant: cui ego nullam fere ipſius urbis Romæ portarum præferendam exiſtimauerim: quæ omnia nemo dubitauerit conſtitiſſe ducentum milibus nummum auri quos hodie Venetos appellamus. Accedit ad hæc aquæ ductus quanto dii immortales impendio quot & quibus puteis quibus fornicibus cameratus? item Cloacæ Romanis ſimilimæ ac tres in agro Fanenſi pontes quorum eminẽtiſſimus cernitur in uia Flaminia ad agri forum ſempronienſium ac Fanenſium fines Nec mirum:conſtat enim Auguſtum cum uias italiæ triumphalibus uiris ex manubiali pecunia ſternendas diſtribueret quo facilius urbs undiq̃ adiretur flaminiam uiam Arimino tenus muniẽdam ſibi deſumpſiſſe. Eam ad mare ſuperum excipit porta Fanenſis cuius modo fæcimus mentionem:ad quam proxime repertus eſt nummus aureus ab Auguſto percuſſus ex una quidem parte expreſſa eius Imperatoris effigie non multũ ætate p̃uecti ex altera ſphynge hac inſcriptione: Auguſtus diui filius tribunitiæ poteſtatis. xvii. Eius portæ titulum hic ſubiicimus ne forte nos quiſpiam exiſtimet famulari:quem olim Cyriacus ille Anconites uir inclytus & uetuſtarum rerum ſolertiſſimus indagator magno Fanenſium ciuium conuentu legit nobis pueris atq̃ interpretatus ẽ cum exultaret maiorem in modum perinde ac eius opera ſemi ſepulta Fanenſium gloria reuiuiſſet.

Porte fanẽſis ĩſcriptio antiq̃ſſima.

Erant enim æreæ litteræ atq̃ auratæ pedali altitudine ac tanti imperatoris maieſtati atq̃ operis congruentes. imp. Cæſar. diui. F. Auguſtus. pontifex. max. Cos. xiii. tribunitiæ poteſtatis. xxxii. imp. xxvi. pater patriæ murum dedit. Curante. L. turcio ſecundo aproniani. præf. urb fil aſterio. v. c. corr. flam. & piceni.

PAV. MAR.

ſTATE:quaſi æternæ eſtote. LAurus & quercus prætexta:ornata & cincta hinc inde lauris:aut prætexta coronis. Erat enim quercus illa palatina:cum lauris ante fores ædium Auguſti in meta. Ante fores ſtabis mediamq̃ tuebere quercum Et in triſtibus de ea domo. Et iouis hæc dixi domus eſt:quod ut eẽ putarem: Augurium menti querna corona dabat. Et poſtea cur tamen appoſita uelatur ianua lauro. CINgit & auguſtas arbor opaca comas. An quia perpetuos meruit domus iſta triumphos. An quia laucadio ſemper amata deo. Ipſa ne quod feſta eſt an quod facit omnia feſta. Quam tribuit terris:pacis an iſta nota eſt. Vtq̃ uiret laurus ſemper:nec frõde caduca Carpitur:æternum ſic habet illa decus:& reliqua: Stet domus:perpetua ſit. VNA domus habet tres æternos deos: Auguſtum Apollinem: Veſtam.

Finis interpretationis quarti libri.

INTERPRETATIONES QVINTI LIBRI PER ANTO. FAN. ET PAV. MAR. POETAS CLARISSIMOS LAV.

QVAERItis unde putē maio data noīa mēſi:De huius mēſis noīe magna diſſenſio ē īter autores teſte Macro.Cū qdā putēt a maiorib⁹ Maiū noīatū ut diximus in prīo huius opis libro Nōnulli maiū deū apud tuſculanos Iouē eē atq; inde ad romanos trāſiſſe cōmemorēt.Cingius a Maia dictū exiſtimauit uxorē Vulcani:cui flamē uulcaualis calēdis maiis rē diuinā faciebat.Licet Piſo eā maieſtatē nō maiā uoluerit appellari.Alii(ut ſcribit Plutar.ī Numa)a Maia mr̄e Mercurii Maio nom̄ īditū putāt q hoc mēſe mercatores oēs maiæ pariter & mercurio ſacrificarent:quorū alteri hoc eſt mercurio idibus maiis ædes dedicata eſt autore Feſto:quem deū qdā eo die natū uolūt ut Maiæ mercuriū creaſtiſ idus.Alii affirmāt maiā q̄ hoc mēſe colebaꝛ terrā eē ſic dictā a magnitudine cui Corneli⁹ labeo ſcripſit ut Mac.refert ædē calē.maiis eē dedicatā eādēq; eē bonā deā & faunā opē ac fatuā dici.Bonā q oium nobis ad uictū bonoꝝ cā ē.Faunam q oī uſui animātiū fauet.Opē q ei⁹ auxilio uita cōſtet.Fatuā a fando.Vñ ī ſacris ei mercurius iūgebaꝛ:qa uox naſcēti hoī terræ contactu daꝛ.Infantes.n.ptu editi nō prius uocē edūt q̄ attigerit terrā Oui.autē hoc loco aliā q̄dā opinionē affert putātiū a maieſtate maio datū eſſe uocabulū q̄ a magnitudine dicta ē autore Feſto q ēt docet maiumlingua oſcameſſiū appellatū. LIQuido:manifeſte.In o terminaꝛ id aduerbiū ut falſo.COPiaq; ipa nocet:Multitudo cauſaꝝ facit ut hæreā ſicuti uiator īterdū ubi puenit ad triuia uel q̄driuia. DICite q̄ fon.&c.Bñ ī re difficili muſaꝝ q̄rit auxiliū q ut diximus a nonnullis putātur iouis & mēoriæ filiæ:dñr q; mō Pierides a pieria ubi natæ ſūt q̄uis qdā ſecūdū fabulas aliter tradāt.Modo heliconiades ab helicone:mō Heſpiades a Theſpis oppido Boetiæ.Modo Hippocrenides a potis hippocrinis eiuſdē regiōis fonte ut a libetro q locus ē thraciæ libetrides.itē caſtalides a fonte caſtalio & aganippides ab aganipe quē fontē eē ī boetia muſis ſacrū dicūt:Vñ illud ē Iuue. Cū deſertis aganippes uallibus eſuriēs migraret ī atria chilo.Is fons ab equo pegaſo nomē traxit quēadmodū & hippocrene.nota eſt fabula. ANT. FAN. Maii nomen Muſarum nomina

QVAErítis unñ putē maio data noīa menſi.
Non ſatis eſt līq̄do cognīta cauſa mihi.
Vt ſtat & incertus q̄ ſit tibi neſcit eundum
Cum uidet ex omni parte uiator iter:
Sic quia poſſe datur diuerſas reddere cauſas
Q uo ferat ignoro,copiaq; ipſa nocet:
Dícite quæ fontes aganíppidos hippocrenes
Grata meduſei ſigna tenetis equi:

QVAEritis unde putē maio data noīa mēſi.Maiū Romulus tertiū poſuit:de cuius noīe īter autores lata diſſenſio ē.Nā Fului⁹ nobilior ī factis:quos ī æde Hercu:& muſaꝝ Romulū poſuit poſtq̄ populū ī maiores.junioreſq; diuiſit altero ps cōſilio:altera arms rēp.tuereꝛ ī honorē utriuſq; partis hūc maiū:ſequētē iuniū uocaſſe.Sūt q hūc mēſem ad nr̄os faſtos a thuſculanis trāſiſſe cōmemorēt. Apud qđ nūc quoq; uocaꝛ de⁹ maiū q ē iuppiter a magnitudie.ſ.& maieſtate dictus.Cīgi⁹ mēſē putat noīatū a Maia:quā uulcani uxorē dicit.Argumētoq; utiꝛ qđ flamē uulcanalis calē.ma.huic deæ rē diuinā facit.Sed Piſo uxorē Vulcani maieſtā nō maiā dicit uocari.Cōtēdūt alii maiā Mercurii matrē mēſi nomē dediſſe.Hinc maxie pbātes.qđ hoc mēſe:mercatores oēs maiæ piter:mercurioq; ſacrificāt.Affirmāt qdā:qbus Corneli⁹ labeo cōſentit hāc maiā:cui mēſi maiores diuina celebrātes terrā eē:hoc adeptū nomē a magnitudine.Sicut & mr̄ magna ī ſacris uocaꝛ:aſſertionēq; exiſtimatiōis ſuæ ēt hinc colligūt:quos ſus p̄gnās ei mactaꝛ q hoſtia ē ppria terræ:& Mercuriū iō illi ī ſacris adiūgi dicūt:qa uox naſcēti hoī terræ cōtactu daꝛ.Scimus aūt mercuriū uocis & ſermōis potētē autor ē Corneli⁹ labeo:huic maiæ.i.terræ ædē calen.maiis dedicatā ſub noīe bonæ deæ & eādē eē bonā deā & terrā:ex ipſo ritu occultiore ſacroꝝ doceri poſſe cōfirmat ſed de bōa dea paulo īferius dicēus.Hæc ex Theodoſio.Plutar.maiū a maia uocari aſſerit.q Mercurio ſacer ſit:& ſubdit iuniū uero anni tpe.Sūt ēt:q hoſce ab ætate maiore & iuniore cognoīatos dicāt.Poeta āt de origine mēſis dubiū ſe eē oñdit pp cauſaꝝ copiā.q ſeſe offert.Quare a muſis petiꝛ:certior cā referaꝛ. QVAEritis unde:a q̄ cā. PVtē:ego DAta noīa maio mēſi:q̄ rōne Romulus tertio loco a ſe mēſem īſtitutū maiū noīauerit. CAVſa:ipſius nominis. NONſa.li.nō ſatis apte & dilucide. EST cog.mi.qa neſcio uerīſſimā cām.VT uiator cū uidet iter ex oī pte:ſicut ille q ī itinere ē:cū appulerit cōpitis:ubi plures ſimul uiæ cōueniūt. STat:heret:uel ſubſiſtit. ET īcertus:dubi⁹. QVA ſit eūdū:qđ iter teneat. SIC ego ignoro q̄ ferar:q̄ſi quā potiſſimū opiōnē ſeq̄r:& quā ueriorē eē cām dicā. QVia daꝛ poſſe reddere diuerſas cās.poſſe afferre uarias hui⁹ noīs rōnes. ET ipſa:copia.qa reddit me dubiū:& alio loco iopen me copia fecit. DICite uos.ſ.muſæ. QVAE tenetis fontes aganippidos hippocrines:fontē pegaſeū in elycone.Veꝝ ifra uerticē a crochorynthi pyrenē fontē adeſſe īquit Strabo.& famā eē equū pegaſū:cū potaret eo ī loco a Bellorophōte dephēſū fuiſſe.Alatū ingua caballū e Meduſæ ceruice & de gorgōis execto gutture pſiliētē.Vulgatū ē ēt caballinū ī elyconē fontē erupiſſe:cū ſubitam ibi rupē feriret ungula.Hæc ille.Hūc ergo fontē in elycone aganippē multi uocauere ex αγα̃ q̄đ ē ualde:& ιππος equ⁹:q̄ſi ppriæ ſit eq.hoc ē ab equo fact⁹:dr̄ ēt aganippis aganippidos.ut hoc ī loco:& aganippe aganippes.Iuue.cū deſertis aganippes Vallib⁹ eſuriēs migraret ī atria clio.Appellauerūt ēt ipm fōtē hippocrinē PAV. MAR.

nam hippos equus:crine fons. Verũ uolũt alii hippocrinẽ alterũ ab aganippe fontẽ eẽ in boetia:ſed ob ipſum nomẽ datũ eẽ locũ poetis:ut pro pegaſeo hippocrinẽ diceret. Poeta utrũqȝ per abundãtiam dixit. Dicite uos muſæ:q̃ tenetis fontes fontis caballini:fontẽ pegaſeũ in elycone. GRAta ſigna:ueſtigia. EQVI meduſeis e ſanguine meduſæ nati:ut ſigna monumẽta equi:quo ungula terram effodiente erupit aqua.

Diſſenſere deæ, quarum polymnia cœpit
Prima, ſilent aliæ, dictaqȝ mente notant:
Poſt chaos, ut primũ data ſũt tria corpa mũdo
Inqȝ nouas ſpecies omne receſſit opus:
Pondere terra ſuo ſubſedit & æquora traxit
At cœlum leuitas in loca ſumma tulit:
Sol quoqȝ cum ſtellis nulla grauitate retẽtus
Et uos lunares exiliiſtis equi:
Sed neqȝ terra diu cœlo, nec cætera phœbo
Sidera cedebant, par erat omnis honos,
Sæpe aliquis ſolio, quod tu ſaturne tenebas
Auſus de media plæbe ſedere deus.
Et latus oceano quiſq̃ deus aduena iunxit:
Et thetis extremo ſæpe recepta loco eſt:
Donec honor placidoqȝ decẽs reuerentia uultu
Corpora legitimis impoſuere thoris:
Hinc ſata maieſtas, quæ mũdum tẽperat oẽm
Quaqȝ die partu eſt edita magna fuit:
Nec mora cum ſedit medio ſublimis olympo

ANT. FAN. ❡QVArum polyhimnia cœpit Prima:hæc muſa iterdũ polymnia dr̃ iterp̃taťqȝ multa memoria ferturqȝ agriculturã iueniſſe. Vñ rei uetuſtiſſimæ narrationẽ recte huic tribuit. Nihil.n. eſt antiquus elemẽtoꝝ cõfuſiõe q̃ dr̃ chaos uñ polymnia exordiũ ſumit ut oñdat maii nomẽ a maieſtate deductũ Eadẽ muſa ut hoc loco ẽt polyhimnia dr̃ cũ græci eã polyhimniam uocent a multa laude uel cantu.

Polymnia

TRIA corpa:atqui elemẽta nõ tria ſed q̃ttuor ſũt in quæ digeſtũ ẽ antiq̃ſſimũ chaos. Sed ſũt qui cœli noĩe aerẽ & ætherẽ cõplectũtur:ut Oui.hoc loco. Itẽ Vir.ut Principio cœlũ ac terras cãpoſqȝ liquẽtes. IN nouas ſpẽs:in elementa q̃ ſunt mẽbra antiquæ cõfuſiõis uel i formas. NEC cætera phœbo ſidera cedebãt:iferiora p̃ſtãtioribus nulluȝ honorẽ & reuerẽtiã exhibebant. OCCeano:cui cedẽdũ erat ut parẽti Nã & Home. ait oceanõ te theon geneſin. Et Virgi. Oceanũ patrẽ reꝝ. Thetis: Achillis matrẽ hic accipias neceſſe eſt ut oſtendit quãtitas ſy labarũ. Et non eſt dearũ infima quãuis nupſerit Peleo. CORpora legitimis ĩpoſuere thoris:iũcti ſũt legitimo m̃rimonio. Vult.n. reuerẽtiaȝ nupſiſſe honori & maieſtatẽ eẽ honoris ac reuerẽtiæ filiã. Is.n. cẽſeť oĩum maximus quẽ oẽs honore ac reuerẽtia ꝓſequuntur. Vñ illud eſt: Maieſtas cõuenit ipſa deo: Syllius de Hãnibale tot bellis q̃ſita uiro tot cædibus armat Maieſtas æterna ducẽ Valerius maxi. Maieſtatẽ eẽ ĩquit lõgũ ac beatum honorẽ ſine onere. Ea recte mũdũ uniuerſum temperare dr̃:qm̃ ſine maieſtate ſalui eẽ nõ poſſumus. Quare Perſæ nõ pie ſolũ ut ait. Q. Curtius ſed ẽt prudenter reges ſuos iter deos coluere:itelligẽtes maieſtatẽ iperii ſaſutis eẽ tutelã:cuius p̃ñtia & pudorẽ facit & metuȝ quo iprobi coercẽtur. Hic illa ad priamũ Helenæ uerba ſũt: O metuẽde mihi ſemp:ſempqȝ tremẽdæ chare p̃r Sed timoris duplex ẽ ſpẽs ut inqt Ariſt. Vna cũ reuerẽtia & pudore qua utũtur ad p̃res modeſti filii & ciues bonis morib' p̃diti ad eos qbus cũ beniuolẽtia gubernãtur. Altera cũ inimicitia & odio q̃lis ẽ ſerui ad dños & ciuis ad tyrãnos Sciẽdũ maieſtatẽ a magnitudinẽ nomẽ accepiſſe autore Feſto q̃ cũ ſit uti diximus ſaluberrima iure grauiorib' penis afficiũtur q̃ læſerit maieſtatẽ. MEDio olympo:qa eminẽtior loc' decuit maieſtatẽ.

Maieſtas oẽm mundũ tẽperat

Timoris duplex ſpecies

Maieſtas unde dicta

PAV. MAR. ❡DISSENſeræ deæ:muſæ fuere iter ſe diſſentiẽtes nã illud ab alia dicebať. PRIma quaꝝ:ante alias. Polymnia cœpit:loq.ſ. ALIæ:muſæ. SILẽt:ea loquẽte. ET notãt dicta mẽte:itẽte.n. audiũt. Polymnia muſaꝝ una ita dicta ut Diodo. qa tãta ſuauitate poetas reddit gloria ĩmortales. Aliq dictã putãt a poly multũ:& mnia mẽoria:& p̃eſſe rhetorib':qbus opus ẽ multa mẽoria. Aliq dictã uolũt a poly multuȝ & himnos laudatio:qd' laudationib' p̃ſit:& ſcribũt polymnia:ut apud Horat. Si neqȝ tibias euterpe cohibet nec polyhimnia:& ĩ hoc quoqȝ uerſu polyhimnia legũt. POſt chaos ut primũ:polymnia illud his uerbis aſſerere cõtẽdit: maiũ mẽſeȝ a maieſtate dictũ:nã cũ ab initio poſt diuiſum:digeſtũqȝ chaos nulla hẽreť rõ:aut ætatis:aut dignitatis & inhonorati ab aliis eẽnt deoꝝ pricipes. Nata eſt maieſtas hæſitqȝ primũ ſaturno. Deinde ioui eaqȝ fecit:ut ſupiores ab ĩferiorib' uenerarẽtur:eiuſqȝ numine factũ ẽ:ut ĩ terris quoqȝ p̃ſonaꝝ:ætatis ac dignitas rõ hẽať. Illi igiť ob numinis magnitudinẽ:mẽſem hũc ueteres cõſecrauere. POſt chaos poſt illã rerũ ab initio cõfuſam unitateȝ: VT primũ data ſũt mũdo tria corpa:digeſtũ illud chaos ĩ elemẽtoꝝ ordinẽ. Hoc in loco tria corpa dixit: & in p̃io Lucidus hic aer & q̃ tria corpa reſtãt ignis aq̃ & tellus unus aceru' erat. Quattuor corpa demõſtrauit nũc hæc tria ita ĩtelligas. Tellurẽ:aquã aera qm̃ ignis cum cœlo altius euolauit. ET om.op. q̃ſi oĩs materia. RECeſſit in nouas ſpẽs:in nouas formas. TERra ſubſedit:dep̃ſſa ẽ. SVO põdere. grauitate ſua. Sic.n. in met. inqt & p̃ſſa ẽ grauitate ſua:circũfluus humor ultima poſſedit. ET tra. æquo. maria ipſas aq̃s. AT le. tu. cœ. hoc ẽ æthera:ubi ẽ elemẽtũ ignis. IN ſum. lo. ut in meta. ſũmaqȝ locũ ſibi legit in arce. Sol quoqȝ cũ ſtellis retẽtus nulla grauitate:cũ in imo nullo pondere denſioris molis p̃ſſus teneretur exiliit ex chao:& altiora cum cœlo petiuit. ET uos o eq lunares:q biã lunæ agitis. Exiliiſtis:& ad ſupiora quoqȝ aſcẽdiſtis. Sed terra diu nõ cedebat cœlo:nõ reuerebať cœlũ:cũ ſe inferiorẽ illo nõ exiſtimaret. SYDera cætera nõ cedebãt phœbo: cæteræ ſtellæ ſoli tanq̃ lucidiori:ac digniori:cedere nolebant. Oĩs honor:oĩs dignitas. ERAT par: qa nulla erat diſcretio p̃ſonaꝝ:& dignitas. Sæpe aliqs de' de media plebe:de uulgari multitudine. & in met. Plebs habitat diuerſa locis. Eſt auſus o ſaturne ſedere in ſolio qd' tu tenebas:ſine ulla regis reuerẽtia plebeii audebant

regali inſidere ſella. Et quiſq̃ deus aduena:aliũde adueniẽs. IVNxit la.ocea.auſus eſt ſedere ꝓpe oceanũ:deorũ oĩum parẽtẽ:ut ſupius diximus. ET themis:q̃ fuit ſoror ſaturni:qua dicũt diuinãdi artẽ:ſacra:cultuſq; deorũ ĩtroduxiſſe.Eaq;:q̃ ad bñ uiuẽdũ:& pacẽ ptinẽt oñdiſſe. Apollo qdẽ tradit:cũ eẽt rñſa daturus themin cõſulere ſolitus:tanq̃ diuinãdi artis ĩuẽtricẽ. SAEpe ẽt recepta ultimo loco:cũ nemo eẽt:qui eã reuerteret : & cederet. Aliqui legũt.Et thetis extremo:& uerſus nõ ſtaret:nã illud ys.lõgũ eſt:ut apud Vir.in geor. Teq; ſibi generum thetis emat oĩbus undis:poſſes legere extremo & thetis ſæpe recepta loco:& ĩtelligas de uxore Oceani:de qua ſuperius diximus. DOnec honor:ita inhonorati erãt dii. DONec:uſq; quo. HOnor dignitas. ET Reuerẽtia dicẽs:decora. VVLtu placido:benigno. IMPoſuere:collocauere. CORpa:deoꝝ ipſoꝝ: & heroũ. THOris leg.qui eẽnt illis lege cõſtituti. HINC:ex honore & reuerẽtia. SATA ma:q̃ a magnitudine dr̃.ut Põp.inqt eſt.n.ipſa ãplitudo dignitatis maieſtas claroꝝ uiroꝝ:ſine tribunaliũ faſtigio:ut inqt Val.ſine apparitoꝝ miniſterio:potẽs im ãplitudine ſua obtinẽda.Grato.n.& iocũdo ĩtroitu aĩs hoĩum illabit admirationis ꝑtexta uelata:quã recte qs dixerit lõgũ & beatũ honorẽ eẽ. QVAE maieſtas. TEMperat:regit & moderat. MVNdũ oẽm:cũ oĩa illi ſuccũbãt:& eius arbitrio agãtur. ET qua die ẽ edita partu:q̃ſi & ab initio cũ primũ nata ẽ. FVit magna:& cæteris numinibus maior.inde a magnitudine nomẽ ſortita ẽ. NEC mora cõſedit ſublimis:excelſa. MEDio olympo:in altiore cœli parte ut cũeẽt re:Ita & loco cæteris eminẽtior.

Aurea purpureo conſpicienda ſinu
Conſedere ſimul pudor & metus:oẽ uideres
Numen ad hãc uultus cõpoſuiſſe ſuos:
Protinus intrauit mẽtes ſuſpectus honorum
Fit prætium dignis:nec ſibi quiſq; placet:
Hic ſtatus in cœlo multos permãſit in annos
Dum ſenior fatis excidit arce deus:
Terra feros partus(imania mõſtra)gigãtes
Edidit(auſuros in iouis ire domum:
Mille manus illis dedit & ꝓ cruribꝰ angues
Atq; ait(in magnos arma mouete deos:
Extruere hi mõtes ad ſidera ſumma parabãt
Et magnũ bello ſollicitare iouem:
Fulmina de cœli iaculatus iuppiter arce.
Vertit in autores pondera uaſta ſuos:
His bene maieſtas armis defenſa deorum
Reſtat:& ex illo tempore culta manet:

¶PVRpureo ſinu.qa nõ oĩbus olim cõceſſum ẽ uti purpura ut diximus q̃ cõfert aliqd maieſtati. Ad hãc uultus cõpoſuiſſe:qm̃ hi qbus ineſt maieſtas oĩum in ſe ora cõuertũt. SVSpectus honoꝝ.nõ deſpectus ut antea cũ nulla honoris ratio haberet. NEC ſibi quiſq; placet Nullus deoꝝ tãtũ ſibi tribuit ut dedignet honore ꝓſequi aliũ maiori dignitate ꝑſtãtem. SENior deus Saturnus quẽ iuppiter regno eiecit.Is deus dicit Pluuiarũ. Vñ fingit ſenex quia ſenes ſemp gelidi ſunt cuius ſacra quæ ſaturnalia uocãtur multis ſæculis ꝑcedũt romanæ urbis ætatẽ autore Macro.in quibus humiliores potẽtioribus cæeras dono dare cõſueuerunt quia cãdelis pauperes locupletes cæreis utebãtur. Huic deo apto capite immolabãt qm̃ a romãis ueritatis deus habebat q̃ occultari neqt cũ cæteris fere diis cæleſtibus immolãtes uelarẽtur.Licet quidã putauerint Saturnũ eẽ terreſtrẽ & ſubterraneũ deũ:quo regnãte ferũt ætatẽ aureã fuiſſe:licet eam Homerus(ut ait Plato)deſignauerit in cyclopibus quos inquit poſt diluuium uixiſſe in ſpeluncis fructibus ſponte naſcentibus. — ANT. FAN. — Saturnus cœlo eiectus

TERra feres partus immania mõſtra gigãtes edidit Poſt eiectũ Saturnũ nati ſunt gigãtes qui auſi ſunt ledere maieſtatẽ & ioui bellũ inferre. PRO Cruribus angues:quia poætæ fabulantur gigantes fuiſſe pedibꝰ ſerpẽtinis.PONdera uaſta:Peliũ: Oſſam & olympũ. — Gigantes nati.

¶AVrea con.ſpectabilis & armirãda. SINV purpureo:ueſte purpurea.q̃ qdẽ magiſtratus ſummos dicebat & q̃ ſemp magni fuit apud ueteres:& de purpureo colore Ply.inqt Color hic ꝓ maieſtate pueritiæ ẽ.Diſtinguit ab eqte curiã Diis aduocat placãdis.Oẽmq; illuminat ueſtẽ in triũphali miſcet auro. PVDOR & motus ſimul conſedere:cum ipſa maieſtate:q̃ duo faciũt abhorrere ab oĩ turpitudinis nota. VIDeres:uidere tu potuiſſes. OMNE numẽ.oĩs deos. COMpoſuiſſe.SVOS uultus ad hãc ut ſolũ ipſam maieſtatẽ cõtẽplarẽt & ĩtuerẽt.PROtinꝰ.ſtati. SVSpectꝰ honoris ĩtrauit mẽtes.cũ priꝰ nulla rõ haberet honoris: nũc obſeruata maieſtate honoris ſui ſuſpectus cœpit oẽs. FIT præ.di q̃ſi dignitas eẽ cœpit in ꝑtio & qui digniores erãt plus exiſtimabãtur. NEC huiſq̃ placet ſibi:habebãtur inquit in prætio digniores nõ ut quiſq; placeret ſibi ipſi ſed ut placeret aliis nã tum demũ pluris exiſtimabat dignior cũ aliis placeret. HIC ſtatus pmãſit. pſeuerauit. IN Cœlo in annos multos regnãte.n ſaturno.pro maieſtatis ãplitudine.habita eſt rõ dignitatis. DVM deus ſenior uſq; quo ſaturnus. Excidit arce eiectus eſt e regno cœleſti & ab ioue filio pulſus. Fatis fatali necellitudine. TERra feros partus poſt eiectũ ab ioue ſaturnũ terra gigates peperit qui auſi ſunt extructis mõtibus diis bellũ inferre ſed ab ioue fuſi ſũt. TERra edi.pepit. FEros feroces & crudeles ptus hoc ẽ ĩpos gigãtes. MONſtra im.magna & crudelia. AVſuros q olim auderẽt.IRE in iouis do oppugnare cœlũ. DEdit il.gi. MILle ma.ppea q; briareus & alii erãt q hẽbãt cẽtũ mãus. ET pro.an.qm̃ hẽbãt pedes ſerpẽtinos. AT q; ait.terra mouete arma ĩ magnos deos.inferatis bellũ diis. HI Pa.ex.mon.peliõ.oſſam olympũ de qbus in primo li.diximus. AD ſi.ſum.uſq; in cœlũ.ut illuc p extructos mõtes aſcẽderẽt. ET ſolli.anxiũ & ſollicituʒ reddere. IOuẽ ma.bel.illũ.n.uolebãt ſupius detrudere regnis. VErũ fuere titanes de qbus in q̃rto diximus cũ qbꝰ bellũ geſtũ ẽ poetæ gigãtes finxere. IVPpiter ia.ful.intorq̃ns fulmina q̃ ipſi ioui aſſignant. DE ar.coe.de æthere ſupiore. VERtit:euertit. VAſta pon.uaſtos mõtes. IN au.ſu.in eos:qui ꝓ oppugnando cœlo cõſtruxerãt. HIS ar.io.f.his fulminibus. MAieſtas deo.eſt.be.de.qa cã iuppiter ab omni diſcrimine uẽdicaREStat.ſupat.Et ex illo tpe ab extinctis gigantibus.MAnet culta nã colitur & obſeruatur ab omnibus. — PAV. MAR.

ANT. FAN. ⸿ASSIdet inde ioui: Poſt uictos gigãtes ſatis eſt ioui ſola maieſtas neq; armis opus eſt ad impium retinẽdũ cũ cæteri deoꝶ uolẽtes ac ſua ſpõte cædãt iouis maieſtas. ET numa: Cui nemo bellũ ĩtulit. COmes pueris: Hi ẽt nõ ignobiles ac bonæ ĩdolis maieſtate nõ carẽt. Vñ illud ẽ Plynii color hic ꝓ maieſtate pueritiæ eſt ILLA da. fa. com. Cõſules & cæteros magiſtratus uenerabiles reddit. ALTA triũphat Aſſidet triũphãtibus, poſt uictoriã. CLIO: Hæc muſa a gloria nomẽ accæpit a qua iuuẽtã hiſtoriã dicũt. Cõſtat aũt accẽdi nos ad ſtudia famæ deſiderio. Thalia uero a thallin hoc ẽ germinãdo dictã ẽ qa nihil magis germinat q̃ doctrina cui muſæ ſerẽdaꝶ arboꝶ ĩuẽtio tribuit. Sane thalia muſa ẽ thalia unã cheritũ. Differũt accẽtu & ſcriptura ut nõnulli uolũt q̃uis qdã aliter ſentiãt. VRAnie. Muſa q̃ celeſtis ĩterp̃tat ac Linũ dr̃ genuiſſe & ẽ græca declinatio ne claudicet uerſus q̃uis ſi urania legeris ſuſtẽtari põt cæſura ut mittit hypmeſtra. Huic aſtrologiæ datur inuẽtio. MAGna fuit quõdã ca. re. cani: ſenectus quã Iuue. ſacrã uocat nuſq̃ terraꝶ honoratiorẽ locum hũit q̃ apud lacedæmonios ut iuſtinus refert idq; Lycurgi legibus: q maximũ honorẽ nõ diuitũ & potẽtu; ſed ꝓ gradu ætatis ſenũ eẽ uoluit: quẽ morẽm. deinde romãi accepeꝛũt ut. A. Gel. ſcribit apud quos maiores natu a minoribus colebãtur ad deoꝶ ꝓpe ac parẽtu; uicẽ atq; oĩ in loco inq; oĩ ſpecie honores priores potioreſq; habebãtur a conuiuioq; ſeniores a minoribus domũ reducebãtur. Sed poſtq̃ ſoboles ut idẽ inquit ciuitati neceſſaria uiſa ẽ & ad ꝓlẽ populi frequentãtẽ p̃miis atq; ĩuitamẽtis opus fuit tũ antelati ſũt qbuſdam ĩ rebus q uxores quiq; liberos hẽrent ſenioribus neq; liberos neq; uxores hñtib⁹. Plutar. autor ẽ publicola; cũ Lucretiũ Lucretiæ patrẽ collegã ſibi ſubrogaſſet ei qd̃ ſenior eſſet prĩo loco ceſſiſſe ac faſces tradidiſſe: eũq; honorẽ poſtea ſenibus ſemp habitum. Eoſdẽ & Chilo lacedæmonius honorãdos monuit teſte Laertio & Pytagoras Sami⁹ q qd̃ tp̃e p̃cederet id honorabilius exiſtimãdũ cẽſuit ſicuti occaſu ortũ ĩ ſæculo prĩcipiũ fine. In uita generationẽ corruptiõe. Idẽ & deos in honore ſemidæis docuit p̃ferẽdos: hoĩbuſq; heroas ac parẽtes hoĩbus cæteris. In ſuo p̃cio: in ꝓpria ueneratione & ætati congrua. PRO diis ſuis: pro defenſione patriæ ac deorum eius.

Maieſtas iouis cuſtos

Clio

Thalia

Vrania

Senectuti olĩ honor habitus

Honor habitus his qui uxores & liberos habuiſſẽt

Aſſidet inde ioui, iouis eſt fidiſſima cuſtos:
Et præſtat ſine ui ſceptra tenere ioui:
Venit & in terras, coluerũt romulus illam
Et numa, mox alii tempore quiſq; ſuo:
Illa patres in honore pio matreſq; tuetur:
Illa comes pueris: uirginibuſq; uenit:
Illa datos faſces commendat eburq; curule.
Illa coronatis alta triumphat equis:
Finierat uoces polyhimnia, dicta ꝓbarunt
Clioq; & curuæ ſcita thalia lyræ:
Excipit uraniæ fecere ſilentia cunctæ.
Et uox audiri nulla niſi illa poteſt:
Magna fuit capitis quõdam reuerentia cani
Inq; ſuo precio ruga ſenilis erat:
Martis opus iuuenes aĩoſaq; bella gerebant.
Et pro diis aderat in ſtatione ſuis:
Viribus ille minor nec habẽdis utilis armis
Conſilio patriæ ſæpe ferebat opem:
Nec niſi poſt annos patuit nunc curia ſeros

PAV. MAR: ⸿INDe. ex illo. ASſidet io. apud iouẽ ſedet & facit ut illũ oẽs reuereant̃. FIDiſſima cu. ẽ io. ꝓpea qd̃ ab eo nõ diſcedit: ut illũ ſeruet in ſua dignitate. ET p̃ſtat ſceptra tenẽda p̃ſtat impium. IOVI ſine ui: nã non ꝑ uim & tyrãnidẽ impat: ſed facit maieſtas ut dii cæteri ſua ſpõte ioui pareãt: tãq̃ digniori. VEnit & in terras: & ha ſit regib⁹: & heroib⁹: fecitq; eos ab aliis obſeruari. ROmulus & numa: q fuere primi reges romanoꝶ. COluerũt illã: maieſtatẽ ut eẽnt: & hẽrent̃ cæteris digniores. MOX alii. reges & ꝓceres. QVIſq; ſuo tp̃e. coluit illã. ILLA tuet̃: ſuſtẽtat. PAtres & m̃res: ĩ ſuo honore q̃ſi facit: ut hẽat̃ rõ geniture & ætatis: ut filii: parentes ut iuuenes eos: q maiores nati ſũt reuereant̃. ILLA maieſtas. VEnit comes pueris & ĩ uirginib⁹. Nã hæret illis q p̃ſtãtiores erũt ĩdolis. ILLA cõmẽdat datos faſces: hoc ẽ cõſularẽ dignitatẽ: facit ut cõſules a populo ueneret̃. ET ebur curule eburneã & cõſpicuã ſignis curulẽ ſellã: de q̃ in prĩo li. diximus. Sed ẽ hic denoĩatio nã qd̃ tenet ꝓ eo qd̃ tenet̃. Curulẽ. n. ſellã ꝓ ipſis edilib⁹. Et cõſulũ ẽt erat eburnea ſella. ILLA: maieſtas. ALta ſublimis triũphat Eqs coronatis: hoc ẽ. hæret ẽt ducib⁹: & ĩperatorib⁹ triũphãtibꝰ curu coronato. POLyhymnia finierãt uoces: nã hacten⁹ & de maieſtate loquuta ẽ: ut illud aſſerere uideret̃ Maiũ mẽſẽ a maieſtate denoĩatũ. CLio & thalia ſcita curuæ lyræ. q̃ſi docta reſonare lyrã. PRobarũt: dicta polyhymniæ, CLIO: muſa dicta a κλεοσ: qd̃ ẽ gloria q̃ ex poetaꝶ laudib⁹ orit̃. Thalia a θαλλω: quod ẽ uireo: ſeu germino: qm̃ ĩ lõgũ tp̃s poetaꝶ laus parta uireſcat. Excipit uraniæ: ſuſcipit illa cãm agẽdã & ſubſequuta ẽ ſtati polyhymniæ ſermonẽ. Vir. Tũc ſic excepit regia Iuno. CVNctæ: cæteræ muſæ. FEcere ſilẽtia: ſiluerũt loquẽte illa q̃ dicta ẽ urania ab οὐρανου. i. a cœlo q uiros eruditos ĩ cœlũ tulit. ET nulla uox põt audiri niſi illa. nã ſilẽtibꝰ cæteris ſola uox illius audiebat̃. MAgna fuit quõdã: oñdit uraniã maiũ dictũ a maioribꝰ: hoc ẽ ſenibꝰ cũ maxima hẽret̃ illis reuerẽtia. Et ex Licurgi legibꝰ illud apud lacedæmonios ſp ſeruatũ ut ſeniorẽ oẽs reuerẽt̃: & minores natu maioribꝰ ſp cederẽt. Sic & ĩ urbe roma rõ ætatis ẽ hita ab initio & Romulus ipſe multitudinẽ ĩ iuuenes & ſenes diuiſit ut altera ps armis: altera cõſilio rẽp. tueret̃. A maioribꝰ igit̃ maiũ. A iunioribꝰ iuniũ nũcupauit. Magna reuerẽtia fuit quõdã capitis cani magnope olĩ caput canũ hoc ẽ ſenilẽ ætatẽ cæteri reuerebãtur ET ru. ſe. q̃ ſenilẽ ætatẽ ĩdicat. nã ob defectũ ſanguinis q ẽ ĩ ſenibꝰ fit frõs & facies ĩpa rugoſa. ERat ĩ ſuo p̃tio qa tãta apud romãos q̃ apud lacedæmõios ea ætas cæteris p̃ferebãt̃. IVuenes ge. ma. op⁹. gerebãt arma & ꝓ p̃ria pugnabãt. BElla aĩoſa: q̃ſi cũ laude fortitudinis & magnanimitatis. ET ade. ĩ ſta. q̃ſi firmi ĩ acie ut a ſignis nũq̃ diſcederẽt nec hoſtibꝰ terga uerterẽt. PRO diis ſuis ꝓ defenſiõe p̃riæ & deoꝶ ſuoꝶ. VIRibus illa